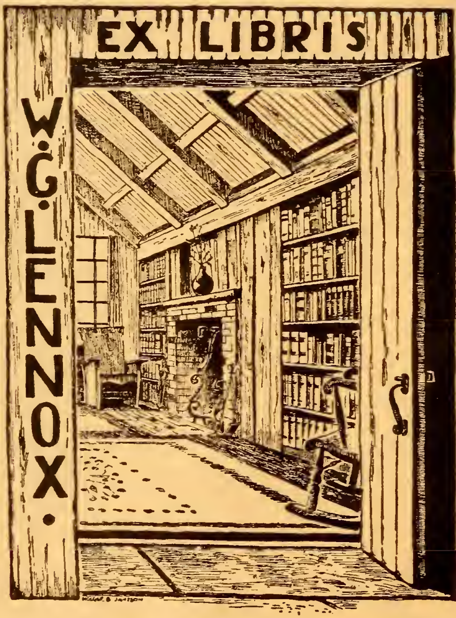
5 [illegible] 1

30/6/39
15

Boston Medical Library
in the Francis A. Countway
Library of Medicine ~ *Boston*

Bought for Princeton Eng
Oct '34
3.25

3 ~~[illegible]~~ Medijis (carpen).

~~[illegible]~~

MAGNI
HIPPOCRATIS
MEDICORVM OMNIVM FACILE PRINCIPIS, OPERA OMNIA

quæ extant

In VIII SECTIONES ex Erotiani mente diſtributa.

NVNC RECENS LATINA interpretatione donata, ac denuò ſeparatim in lucem edita,

ANVTIO FOESIO Mediomatrico Medico Authore:

Adiecta ſunt ad VI *Sectionem Palladij Scholia in lib. de Fracturis, nondum antea excuſa, & nunc primùm è Græco in Latinum conuerſa.*

Cum INDICE ampliſſimo & vtiliſſimo

FRANCOFVRTI
Apud her. And. Wecheli, Claud. Marn. & Io. Aubr.
M. D. XCVI.
Cum priuilegio S. Cæſareæ Maieſtatis.

SVMMA PRIVILEGII.

S. CAESAREAE Maieſtatis Priuilegio cautum eſt Andreæ Wecheli heredibus, Claudio Marnio, & Ioanni Aubrio, ne quis Magni Hippocratis Coi Medicorum excellentiſſimi Opera in VIII Sectiones ex Erotiani mente diſtributa, atque è Latina Anutij Foeſij Mediomatrici, Doct. Medici præſtantiſſimi interpretatione, denuò ſeparatim excuſa, per ſex annorum ſpatium, à prima editionis die computandum, intra fines ſacri Romani Imperij, regnorúmque & dominiorum Cæſareæ Maieſtati hereditariorum, eodem aut diuerſo charactere formáve, recudere, aut aliò recudenda dare, vel alibi expreſſa importare, vendere, diſtrahere, apertè vel occultè, absque ſuprà dictorum Wecheli heredum voluntate ac conſenſu præſumat. Qui ſecus fecerit, is non ſolum libris impreſſis, ſed etiam decem auri puri marchis ſine vlla venia mulctabitur; vt latius declaratum eſt in diplomate Cæſareo, dato Viennæ, die vigeſima quinta, menſis Maij, anno M. D. LXXXII.

Rudolphus

Io. Baptiſta Weber.

Ad mandatum S. Cæſ. Maieſtatis proprium.

P. Obernburger.

ILLVSTRISS. PRINCIPI

CAROLO LOTHARINGIO, CARDINALI AMPLISS. LEGATO

PONTIFICIO ET MEDIOMAtricum Epiſcopo, &c.

HIPPOCRATIS Medicorum principis, vt autoris vetuſtiſſimi & grauiſſimi, ita certè obſcuriſſimi Latinam interpretationem mihi longa animi reputatione meditanti, (Princeps Clariſſ.) exiſtimaui me veſtibula nimirum honeſta aditúsque ad cauſam illuſtres facturum, ſi quæ ingeniorum noſtrorum curſum ſua difficultate retardabant, ea primùm adhibita diligentia ſuperarem. Statuebam namque hunc eſſe ampliſſimum laudis campum, in quo virtus noſtra excurrere poſſet, ſi ad Hippocratem Medicinæ parentem vertendum & explicandum omnem ingenij aciem in-

tenderem, eúmque denſiſsimis ignorantiæ tenebris oppreſſum, velut ex diuturna perturbatione valetudinis, ad aſpiciendam lucem reuocarem. Quam ad cauſam obtinendam cùm curam omnem & diligentiam adhibendam mihi proponerem, in eo primùm elaborandum eſſe ſentiebam, quod cùm propter abſtruſam rei difficultatem, & à communi hominum opinione remotam intelligentiam, longè à ſe omnium conatus ſubduceret, tum verò ob reconditam & admirabilèm autoris doctrinam nobiliſsima ingenia deterreret, id explanatum, in communem vſum & in omnes omnium manus veniret, acutorúmque hominum admirationem aſſenſionémque commoueret. Qua ſtudiorum progreſſione, me magnam à noſtris hominibus initurum gratiam ſperabam, ſi deliteſcentem, iamdudum optimi Medicinæ parentis operam, in apricum & apertum deducerem, eámque ex obſcuriſsimis doctrinæ vmbraculis, in publicum Medicinæ Candidatis proponerem. Feci igitur (Princeps Clariſs.) vt primùm quam apud me habebam ſepoſitam Hippocraticæ dictionis ſupellectilem ſub OEconomiæ nomine non ingratiis in publicum ederem & ſuperioribus aliquot annis noſtros in ſecundum huius etiam autoris de Morb. Vulgaribus librum Commentarios,

Augu-

Auguſtiſs. Principis & parentis tui auſpiciis euulgarem. Qua veluti aggreſsione ac velitatione ecquodnam curriculum habitura eſſet noſtra induſtria mihi proponerem, & ad iſtius operis deſignationem conficiendam non inanem mihi relictam eſſe ſpem, non dubia voluntatis confirmatione oſtenderem. Ad quod munus perſequendum cùm eam inſtitutam mihi initio ſcribendi rationem viderem, vt non priùs integram huius operis interpretationem attingerem, quàm multis in Hippocratem noſtrum conſumptis lucubrationibus, tanquam ſalebroſa anguſtiarum voragine ſuperata, difficillimisq́ exantlatis laboribus, portum cernerem. Ex eo certo quod primum fecimus laborum noſtrorum periculum, me bonis omnibus iſtam noſtram cauſam ſatis probaſſe confido, eóque rem deduxiſſe videor, vt omnes intelligant ad iſtas reliquias perſequendas, non tam mihi animum quàm conſilium defuiſſe. Conſtitueram certè aliquot Hippocratis libros, velut ἀποσπασμάτια quadam cum noſtris Annotationibus editos, in publicam iſtam cauſæ cognitionem adducere, in ídque incubuiſſem, niſi me repente quadam fortunæ commutatio, vel potiùs ingenij æſtus, in tam vaſto mari periclitantem, procul à terra abripuiſſet, atque in altum à conſpectu penè o-

mnium abduxiſſet. Nam cùm plerique acuto ingenio homines, nec ſtulti alieni artificij exiſtimatores, curſum noſtrum quem cum periculo inſtitueramus reuocarent. ſuis ſanè rationibus effecerunt, vt importuniſſimis fluctibus iactatam nauem, non tamen afflictam, in firmam ſtationem deducerem, tandémque ad littus applicarem. Quo in portu recreatis animis ac velut redintegratis viribus, ad reliquarum fortunarum ſubeundum naufragium erectior, & ad abſoluendam nauigationem futurus videbar paratior. Ad eámque rationem eo faciliùs conſilia noſtra ſubduximus, quòd exiſtimabam nauigationis noſtræ curſum, non tam interrumpi quàm intermitti ſolere. Ac quod ferè in longa operis continuatione & verborum perpetuitate fieri aſſolet, vt ex liberali otio atque animi relaxatione eam mentis aciem contendamus, quæ poſſit & cogitando & ſcribendo promptam ingenij celeritatem explere: ſic ex hac honeſta laborum vacatione & quiete, non tam extinctum quàm repreſſum, aut ipſa cunctatione maturatum ſtudiorum noſtrorum ardorem exiſtimaui. Impetrarunt igitur illi ipſi efflagitatores aſſidui atque acres, vt quoniam iampridem magna operis parte defuncti eramus, noſtrum ſtylum ad integrum opus traducerem, & de exiſtimatio-

mationis alea potiùs in toto Hippocrate interpretando, quàm in quibuſdam libris explicandis periclitarer. Exiſtimabant enim, ſi me ad id adiungerem, & communem vtilitatem cumulatiorem fore, & arti noſtræ ſplendorem acceſſurum longè maximum, quòd facultatis noſtræ præſidia ad autorem vt grauiſſimum ita artis complexione digniſſimum contuliſſem. Qua in re qui mihi optimè conſultum eſſe cupiebant, ij non tam otij aut mearum virium, quàm publicæ vtilitatis initam rationem videri volunt. Quam in cauſam etſi propenſiore animo incubuimus, veritus tamen ſum maximè, ne ingenij noſtri tarditatem aut tenuitatem arti ſaluberrimæ prætenderem, quam non niſi quis ab omni ingenij laude felicior, & ab omni denique diſciplinarum cultura inſtructior, rectè verbis exornare, & mentis acumine comprehendere aut complecti queat. At verò cùm mediocriter nos à doctrina comparatos, anguſtius etiam à natura ſentiamus, ne illi alienarum laudum profuſi iactatores exiſtimari debent, qui virium integritatis tantùm ratione habita, colorem, ſuccum, & ſanguinem negligunt, & de totius exiſtimationis iudicio aut famæ periculo decernere nos cupiunt. Ac veluti in ſanitatis ratione non ſatis eſt integritatis, valetudi-

nis, firmitatis & neruorum corporis curam habere, neque tam metuendum eſt ne vitioſum ſanguinem colligas, quàm vt verum & incorruptum, in quo naturalis ineſt non fucatus nitor, deperdas: ſic in hac ſtudiorum moderatione non vsqueadeo aliorum de te exiſtimationi innitendum eſt, vt non adhibeas in conſilium mentis tuæ aciem, tuámque ingenij commendationem leui alienæ laudis obtentu in ſuſpicionem venire patiare. Subductis igitur rationibus omnibus, ſummam cogitationum noſtrarum fecimus, vt nos ad excellentium virorum voluntatem aggregaremus. Malui enim cùm eorum ſtudio ſim obſecutus, deſiderari ab iis prudentiam meam, quam ſi id non facerem, beneuolentiam. Et ſi autem me in hanc cauſæ quæſtionem non leuia rationum momenta impoſuerunt, imprimis tamen me plurimum mouit publicæ ſalutis ratio, quæ me ad artis cōprehenſionem velut ad quandam doctrinæ vſurpationem reuocat, quam non aliunde melius quàm ex Hippocratis limpidiſſimis fontibus haurias. Quo in negotio hoc à me facilè paſſus ſum extorqueri, vt velut commutatis velis inhiberemus, neque tam rei fruſtrationem, quàm temporis commutationem faceremus. Et nunc quidem iam quocunque feremur, danda nimirum vela

ſunt,

ſunt, & via quamuis in lubrico poſita ingrediē-da, in qua certè inſiſtenda, ad nominis noſtri exiſtimationem commendabilius videtur, mihi intentatam famæ cauſam de hoc loco dicere, quam publicam ſtudioſorum vtilitatem non ſolùm deſerere, verumetiam prodere. Qua in mentis aſſenſione, quem mihi ad laudem, quæ non ſolùm acuere, ſed etiam alere ingenium poſſet, aditum ſperabam ampliſsimum, eum mihi dicendi penè ieiunitate, & ſentiendi tenuitate interclusum eſſe ſentiebam, & verò multorum doctorum virorum prærepta gloria occupatum. In eóque negotio non tam depellendo quàm cunctatione morando, penè animo deficiebar, niſi ad ſtylum prehendendum quodammodo factus eſſem animoſior, méq; iſta oblectatione recreaſſem, quòd cùm à natura ad dicendum non ſatis ſolutus eſſem aut expeditus, ad obtinendam tamen iſtam cauſam, curam etiam & ſtudium adhiberem maximum, aut cōſideratam ingenij noſtri tarditatem, experiendis conficiendíſque rebus vincendam, aut ſubtilitate ſuperandam eſſe exiſtimarem. His tot tantíſque cauſis appetitus, rem ipſam aggredior (Princeps Clariſs.) Hippocratémque noſtrum Latinum in exiſtimantium arbitrium ſub tuis auſpiciis venire permitto. Qua in publicatione etſi fui aliquan-

to faſtidioſior, quòd profectò voluntatem nunc tibi facilè emetiar, rem ipſam adhuc potuiſſe non videar, id vt ignoſcas poſtulo. Nam & ſuſcipere tantam rem, quantam non modo facultate conſequi diffile eſſe, ſed etiam cogitatione complecti, vix arbitrabar eius eſſe qui vereretur reprehenſionem doctorum atque prudentium. Et hoc eorum eſſe munus videbatur, qui non ingenium modò acuiſſent exercitatione ſcribendi, ſed & ipſam aſsiduitatem locupletauiſſent grauiorum artium inſtrumento, & iiſdem artibus decus omne virtutis, cum ſumma rei Medicæ laude coniunxiſſent. Verùm cùm ab iis Medicis qui totam ſcribendi facultatem ad Hippocrat. transferrent, magna eſſet in foro iſto literario ſolitudo, non verendum mihi fuit exiſtimatorum doctorum & intelligentium iudicium, in eo præſertim opere, quod & in Clariſſ. Principis nomine appareret, & ſuo ſplendore lætabile quoddam aut glorioſum ſcribendi genus pareret, tandémque ſua inexplicabili obſcuritate omnium in ſe fauorem conuerteret. Neq; verò rei difficultas ſtudia noſtra tardauit, neq; nos deſperatione debilitati id experiri noluimus, quod me aſſequi poſſe diffiderem, cùm etſi natura nos noſtra, aut illa præſtantis ingenij vis deficeret, præclarum tamen exiſtimauerim eum

tenere

tenere curſum quem poſſemus, & prima ſequentem in ſecundis tertiiſq; conſiſtere. Nam cùm neq; illud ipſum quod eſt optimum deſperandum eſt, & in præſtantibus rebus magna ſunt ea quæ optimis proxima, tum verò id melius eſt quod ſplendidius & magnificentius, & in bonis omnia quæ ſumma ſunt iure laudantur. Quò ſanè æquius eſt (Princeps Clariß.) nos ampliſſimi nominis tui dignitatem imbecillitati noſtræ prætendere, quòd hæc tota tractatio, quam tibi iampridem ex longa animi reputatione deuouimus, vaſtiſſimas habet ſolitudines, & quæ omnium veniam merentur, & abrupta multa præcipitia, ex quibus tuo ductu, præclariſſimæq; familiæ veſtræ ſplendore nos emergere poſſe confidimus. Speramus enim te Hippocratem iſtum Medicinæ parentem, ea qua doctos omnes complecteris beneuolentia & fauore proſecuturum, tuáque ampliſſimi nominis dignitate aduerſus maledicentium calumnias defenſurum ac vindicaturum. Quam etiam ad hanc noſtram cauſam eò lubentius adiungimus, quòd rei nouitas, operis difficultas, tractationis obſcuritas, in ſpeciem quidẽ honeſta, nobis certè ad obtrectationem & calumniam quàm ad gloriam procliuiora videtur. Huius verò patrocinium eò æquiore animo tibi ſuſcipiendũ videtur, quòd nobiliſſima

Academia veſtra Muſsipontana, & per vos feliciter inſtituta, & ampliſsimis muneribus & honoribus aucta, tum demum ad æternam nominis celebritatem ſit peruentura, cum ad eam quam ſibi comparauit ex omnium artium excellentiſsimis vndique profeſſoribus dignationem, etiam Medicinæ & Mathematum authoritatem veſtra liberalitate adiunxeritis. Cùm igitur omnem ſtudiorum rationem ita moderati ſimus (Princeps Clariſs.) vt quantamcumq; in his pregreſsionem fecimus, eam ſemper ad Ampliſs. veſtræ familiæ ornamentum contulimus, æquum eſt ſanè te totius iſtius operis, quod tibi ſanctiſsimis votis nuncupamus, dedicationem iſtam, tanquam non ingratam, ſed officij pleniſſimam, memoris erga te animi teſtificationem à nobis repetere, & lucubrationes noſtras, quæ quoniam de nomine & fama periclitaturæ videntur, in tui nominis ſplendore ſibi, vt & doctis omnibus, conſtitutum eſſe patrocinium ſentiunt, veſtræ familiæ amplitudine protegere. Quæ & generis claritate illuſtris, & egregiæ ſtirpis propagatione, nominis antiquitatem tam ſanctè tuetur, vt tanquam in vnam arborem plura genera, ſic in iſtam veſtram domum multum inſitam atq; illuminatam nobilitatem cernere poſsimus. Cuius fauore tecti, non dubitamus

tamus quin iſtam quam tibi dicamus operam, maleuolentiſsimas hominum obtrectationes integris fortunis facilè effugere ſentiamus. A te certè hanc habebunt gratiam Medicinæ ſtudioſi, quòd ad Hippocratis reconditam doctrinam vſurpatione recolendam, cognitione renouandam, exercitatione reuocandam, & in vulgus enunciandam, facultatem omnem noſtram Medicam, quam toto ætatis noſtræ decurſu magna ſtudiorum contentione ad eam augendam contulimus, ſub tui nominis auſpiciis gratiſsima animi propenſione accepturi ſunt. Quibus vt reſpondeamus, nos ad id toto corpore & animo ſemper incumbemus, nec vllis vnquam laboribus neque vigiliis parcemus. Tibi verò debebunt (Princeps clariſs.) qui nobis hanc cauſam impoſuerunt, quod hanc editionem etiamſi minus noſtra commendatione, tuo tamen nomine diuulgari neceſſe eſt. Quibus cum hoc mihi tamen commune eſſe volo, vt ſi ſuſtinere tantam cauſam non potuero, iniuſti oneris impoſiti eorum culpa ſit, mea recepti, in quo tamen iudicij noſtri errorem laus tibi oblati muneris compenſabit. Ex Mediomatricibus ipſis Non. Sextil.

1594.

AMPLISSIMO AC CONSVLTISSIMO, MEDICORVM PARISIENSIVM ORdini & collegio,

ANVTIVS FOESIVS S.

CVm OEconomiam noſtram adornarem, (PATRES AMPLISSIMI) tum nihil de Hippocrate publicando cogitabam, quòd & ingenij noſtri viribus diffiderem, & ætatem noſtram iam nutantem & penè affectam, huic oneri minimè ſufficere poſſe exiſtimarem. Tantum tamen valuit apud me amicorum authoritas, vt ad id quod ſemper pudore, aut ingenua quadam timiditate defugeram, me publicæ vtilitatis cauſa tandem contulerim. Qua in cauſa verſanda, cùm me publici commodi ſpe ſuſtento, mei conſilij rationes (quæſo) accipite. Hippocratem ipſum ſummum Medicinæ principem ac veluti Deum, omnium Medicorum manibus teri, & per publica Medicorum theatra perſonare, non ſolùm nobis glorioſum, ſed & maximè vtile, & omnium noſtrum ſalutis intereſſe ſemper exiſtimaui. Ideóque ex quo me veſtræ ſalubris militiæ, hoc eſt Medicæ, ſacramento addixi, omnes meorum ſtudiorum rationes ad Hippocratem ipſum verſandum, pertractandum & explicandum adiunxi, in eóq; tanquam vitæ meæ tabernaculum conſtitui, vt Hippocrates per ſe preſſus & ſubobſcurus, Galeni copia & liberalitate per-

te peruius & detritus in noſtris omnium manibus verſaretur. Ad eámq; cauſam in multos eius libros ad Galeni exundantiſſimos fontes & profluentem copiam, noſtra qualiacumque ſcripta, hoc eſt, ieiunitatem noſtram appoſuimus. Quod cùm in meum ipſius vſum mihi compararem, ac mihi (vt dicitur) canerem, effecit importuna amicorum efflagitatio, vt me ad Hippocratem conuertendum applicarem, & quod mihi deſtinaram, ad publicam omnium vtilitatem non ingratiis proferrem. In quo vellem non coloris & ſanguinis vt aliptæ, ſed vt optimi etiam Medici, virium & facultatum noſtrarum rationem habuiſſent. Quod igitur experiũdi magis ſpe, quàm perficiundi voluntate à me attentatum eſt, ſi minùs vobis probabitur, veſtrum erit, vt aut maius opus quàm à me perfici potuerit inſtitutum putetis, aut dum amicis rogantibus voluerim obſequi, me verecundia negandi, ſcribendi impudentiam ſuſcepiſſe, in cóque impoſiti oneris amicorum culpam eſſe, meam ſuſcepti. Cùm igitur totum corpus Hippocraticum per ſe vaſtum admodum & confuſum, multorum animis tenebras offunderet, & ſpectatores à ſe auerteret, feci quod in mercibus explicandis fieri ſolet, vt eas in ſpeciem omnium ingeniis exponerem, & in ordinem ex Erotiani vetuſtiſſimi authoris mente redigerem, aut in ſectiones, quò faciliùs perferri & pertractari poſſent, diſponerem. Primo igitur loco τὰ τεχνικὰ, ἢ τὰ εἰς τὴν περὶ τέχνης συντείνοντα λόγον, hoc eſt, quæ ad artem ſpectant, conſtitui, quòd non inauſpicatè ab artis tractatione tanti operis augu-

ria duci viderentur. Secundo loco σημειωτικά, quòd πάσης αἰτιολογίας καὶ θεραπείας προηγεῖσθαι ὀφείλει σημείωσις, vt loquitur Erotianus. Tertio, φυσικὰ καὶ αἰτιολογικά. Quarto, διαιτητικά. Quinto, θεραπευτικά. Sexto, χειρουργούμενα. Septimo, ἐπίμικτα ἢ παντὸς μικτά. Octauo, τὰ ἔξωθεν ἢ ἐξωτικά. In quibus omnibus cùm ſexaginta (vt vocat Manardus) Hippocratìs opera, quæ nobis ex tanto naufragio reſtát, comprehenderim, & in ſeriem ex Erotiani conſilio coëgerim, in omnibus tamen eum me non eſſe ſecutum præ me fero. Neque certè hoc loco mihi de librorum Hippocratis dignatione & authoritate dicendum aliquid exiſtimo; tum quòd in eo Galeni optimi Hippocratis interpretis iudicium & cenſuram interponendam eſſe cenſeam, vt aliàs à nobis ea de re ſcriptum ſit, tum etiam quòd ea de cauſa à magnis huius tempeſtatis Medicinæ dictatoribus, in Claſſes & Centurias ſint diſtributi. Quæ in recenſione etſi multa ſunt arbitraria, multa diligenti trutina examinanda: in Hippocratis tamen ſcriptis recenſendis, vt veluti bonorum publicationem fieri non probo, ita Galeni iudicio & cenſura firmiter nitendum ſtatuo. Et vt aliorum de Hippocratis ſcriptis trutinam minimè conuello, verum etiam maximè probo, ita certè quidem hunc à nobis ſeruatum ordinem, & in ſectiones diſtributionem, ad eam quam nimis, nunquam tamen ſatis, ambitioſè quærimus publici commodi cauſam, vel maximè accommodatam exiſtimo. Prompta enim & expedita hoc modo Hippocratis opera, quæ omnium manibus atterantur, & quouis gentium circumferantur, ſe offerunt,

offerunt, vt his non ſolùm in vmbram, ſed etiam in Solem & puluerem, hoc eſt ægrorum triclinia deductis, eorum authoritate & conſilio nitamur, ex eorum præſcripto res ægrorum procuremus, & medicinam faciamus, nobíſque ex his tantum non ad cognoſcendum, verumetiam ad agendum vbique arma ſuppetant. Ea certè mea ſemper fuit opinio, quam me viuo nunquam etiam eripi mihi patiar, in Medicina facienda, non aliam adhibendam eſſe quàm Hippocratis cynoſuram, quod etiam locupletiſſimis ſcriptis confirmauit Galenus, qui eum nobis omnium bonorum ducem & authorem, *πάντων τῶν καλῶν ἡμῖν ἡγεμόνα* toties ſuis reſcriptis clamat, & ad nominis æternitatem * commendat & cōſecrat. Ad eam igitur tanti nominis celebritatē, ſi oēs noſtras rationes, oēs ingenij noſtri facultates aggregauimus, vt eū omnib. viæ ducem proponerem, cuius veſtigiis inſiſtentes, huius vitæ vſum nō tam promptè & expeditè quàm ſalubriter hauriemus; magna certè ab omnibus nobis ineunda eſt gratia, quòd lucubrationibus omnium tum publicæ, tùm priuatæ vtilitati proſpexerim. In quo ſi quod ſpero conſecutus ſum, id totum vobis acceptum ferent & gratias habebunt, qui ex noſtris laboribus fructum reportabunt, meóque exemplo veſtrum ampliſſimum nomen ſæculorum immortalitati conſecrabunt. Sin minùs, me tamen ad publicæ ſalutis commodum omnes noſtras rationes aggregaſſe ſemper præ me feram, eáque me ſpecula conſolabor, nobis in ſcribendo nunquam in publicum prome-

** Lib. ad Glauc. initio. & lib. 1. de Vena ſect. aduerſ. Eraſiſtr.*

rendi voluntatem defuiſſe. Quam vobis conſultiſſimis Medicinæ Patribus, velut ex vberrimis veſtris fontibus hauſtam, & in veſtro gremio auctam & altam, pleniſſimis vlnis remetior, dedico conſecróque, petóque ab omnibus vt in nominis veſtri ampliſſimi commendatione conquieſcat. At verò Hippocratem ipſum ſuo nomine & vetuſtate ſatis commendabilem, poſt omnes omniũ laudationes, non alia, apud vos præcipuè, dignatione afficiam, quàm quòd in Græcia olim omnis philoſophiæ parente & alumna, illi diuini honores exhibiti fuerint, eúmque M. Tullius † locupletiſſimus author, Æſculapio adæquarit, & cum eo contulerit. Reliquas eius laudes omnibus nunquam ſatis decantatas, & ex veſtris ſuggeſtis alternante ſæculorum memoria ſæpiſſimè ab excellentiſſimis ingeniis proclamatas, eas ne ingenij noſtri culpa deterere videar, vobis præcipuè ex hoc loco in animi notione non reponam. Satis erit ſi quod ad inſtituti noſtri cauſam facit, vobis aperuero, me ad hanc Hippocratis verſionem multorum manu ſcriptorum codicum fidem adhibuiſſe, imprimíſq; membranas Vaticanas, quibus etiam ſe vſum Fabius Caluus ſubſcripſerat, ante annos quinquaginta perluſtraſſe, deinde ex Bibliotheca Regia Fontabellæa tres manu ſcriptos codices ad noſtrarum rationum conſilium adiunxiſſe. Quod cũ D. Houlerij & D. Gonpyli cura mihi procuratum fuiſſet, me etiam lectionum ex his codicibus à me deſcriptarum ante annos quadraginta D. Houlerio copiam feciſſe:

† *Lib. 3. de natur. Deorum.*

Quorum

quorum piis manibus hac parentatione meritam gratiam repono. Vobis verò vt auguſtiſſ. Patribus, ex quorum ſinu & diſciplina hæc hauſta ſunt & delibata, noſtram Hippocratis verſionem, gratiſſimi erga vos animi teſtimonium, perpetua officij obſeruantia deuoueo, dedico, & offero. Quam ſi minùs noſtra commendatione, certè quidem nominis veſtri amplitudine ſartam tectam in publicum exire volo, vt illius patrimonium dignitatis, ne ab aliquo nefario prędone diripiatur, quaſi parentes boni & fideles tutores defendatis, eiúsque patrocinium ſuſcipiatis. Ex Mediomatricibus ipſis Idib. Mart. 1594.

CL. MARNIVS, ET IO. AVBRIVS TYPOGRAPHI, LECTORI S.

ANNO *ſuperiore Hippocratem Græcum & Latinum cum Notis & variis lectionibus, maioribus typis qua potuimus diligentia excuſum, nec ſine magnis ſumptibus expoſuimus, Lector candide. Nunc verò Latinus tantum ex eadem noſtra Officina, non minore certè diligentia, contractioribus formis tibi prodit, in eorum gratiam qui Græca pertæſi, Latinum eum audire, & rei ſuæ familiari aliquãtò meliùs conſultum volunt. Quod etiam publicæ vtilitatis cauſa, (cuius ſemper nobis quàm priuatæ potior ratio fuit) præſtitimus, vt Hippocrates ipſe ſummus medendi magiſter, Medicorum omnium manibus facilius ac expeditius tereretur, & in ægrorum triclinia ac Medicorum conſilia promptiùs veniret. Quæ ſemper fuit (vt audimus) Anutij Foeſij ſententia & opinio, quæq; eum vel maximè adduxit, vt Hippocratis opera hactenus diſperſa ac palantia, quendam in ordinem ex Erotiani mente, & aliquot Sectiones cogeret. Ac ſi certè eum audire voluiſſemus (vt eſt publici commodi aſſertor aſſiduus) Hippocratem ipſum & Græcum & Latinum minutiſſimis typis Enchiridij forma in octo Sectiones diſtributum tibi exhibuiſſemus. Quod ante annos quadraginta Lutetiæ à Gulielmo Morelio diligentiſſimo & doctiſſ. Typographo tentatum aliquando, nunquam tamen præſtitum audiuimus. Quam rem neque adhuc deſperamus, ſi Dei Optimi,*

mi, Max. beneuolentia fœlicius ſæculũ aſpirarit, & tua æquanimitas, noſtram in promouenda re Medica augeat induſtriam, quam hactenus prolixam magis quàm utilem fuiſſe ingenuè profitemur. Bene vale.

OMNIVM SECTIONVM HIPPOCRATIS OPERVM contenta.

Sectione I.

Hippocratis iuſiurandum.
Hippocratis lex.
De arte lib.I.
De priſca Medicina lib.I.
De Medico lib.I.
De decente habitu, aut decoro lib.I.
Præceptiones.

Sect. II.

Prænotionum, lib.I.
De humoribus lib.I.
De iudicationibus, lib.I.
De diebus iudicatoriis, lib.I.
Prædictorum, lib.II.
Coacæ Prænotiones in breues ſententias diſtinctæ.

Sect. III.

De natura hominis.
De genitura.
De natura pueri.
De carnibus.
De ſeptimeſtri partu.
De octimeſtri partu.
De ſuperfœtatione.
De dentitione.
De corde.
De glandulis.
De oſſium natura.

De

De aëre, locis, & aquis.
De flatibus.
De morbo ſacro.

Sect. IIII.

De ſalubri victus ratione.
De victus ratione, lib. 3.
De inſomniis.
De alimento.
De victus ratione in morbis acutis.
De locis in homine.
De liquidorum vſu.

Sect. V.

De Morbis, lib. 4.
De affectionibus, lib. 1.
De internis affectionibus, lib. 1.
De his quæ ad virgines ſpectant, lib. 1.
De natura muliebri, lib. 1.
De mulierum morbis, lib. 2.
De his quæ vterum non gerunt, lib. 1.
De videndi acie, lib. 1.

Sect. VI.

Medici officina, aut de officio Medici, lib. 1.
De fracturis, lib. 1.
De articulis, lib. 1.
Vectiarium, hoc eſt, de oſſium per molitionem impellendorum ratione, lib. 1.
De vlceribus, lib. 1.
De fiſtulis, lib. 1.
De hæmorrhoidibus, hoc eſt de venis in ano ſanguinem fundere ſolitis, lib. 1.
De capitis vulneribus, lib. 1.

De fœtus in vtero mortui exectione, lib. 1.
De corporum reſectione, lib. 1.

Sect. VII.

hoc eſt, De morbis populariter graſſantibus, lib. 7. Quorum Primus, Tertius & Sextus, poſt Galeni Commentarios, Annotationibus ſunt illuſtrati. Secundus verò ante annos triginta cum Commentariis editus, denuò ab authore eſt recognitus. Reliqui iuſtis Annotationibus donati.

hoc eſt, Aphoriſmorum, lib. 1. cum breuibus notis.

Sect. VIII.

Epiſtolæ aliquot.
Athenienſium Senatuſconſultum.
Oratio ad aram.
Theſſali Legati Oratio.
Genus & vita Hippocratis ſecundum Soranum.

HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM.

PEr Apollinem Medicum, & Æſculapium, Hygiamque & Panaceam iureiurando affirmo, & Deos Deaſque omnes teſtor, me quantum viribus & iudicio valuero, quod nunc iuro, & ex ſcripto ſpondeo planè obſeruaturum. Præceptorem quidem qui me hanc artem edocuit, parentum loco habiturum, eique cùm ad victum, tum etiam ad vſum neceſſaria, grato animo communicaturum & ſuppeditaturum. Eiusque poſteros apud me eodem loco quo germanos fratres fore, eoſque ſi hanc artem addiſcere volent, abſque mercede & ſyngrapha edocturum. Præceptionum quoque & auditionum, totiusque reliquæ diſciplinæ, cùm meos & eius qui me edocuit liberos, tum diſcipulos qui Medico iureiurando nomen fidemque dederint participes facturum, aliorum præterea neminem. Victus quoque rationem, quantum facultate & iudicio conſequi potero, ægris vtilem me preſcripturum, eosq; ab omni noxia & iniuria vindicaturum. Neque cuiusquam precibus adductus, alicui medicamentum lethale propinabo, neque huius rei author ero. Neque ſimili ratione mulieri peſſum ſubditítium ad fœtum corrumpendum exhibebo: ſed caſtam & ab omni ſcelere puram, tum vitam, tum ætatem meam perpetuò præſtabo. Neque verò calculo laborantes ſecabo, ſed magiſtris eius artis peritis id muneris concedam. In quancunque autem domum ingreſſus fuero, ad ægrotantium ſalutem ingrediar, omnem iniuriæ inferendæ & corruptelæ ſuſpicionem procul fugiens,

tum vel maximè rerum venerearum cupiditatem, erga mulieres iuxta ac viros, tum ingenuos, tum ſeruos. Quæ verò inter curandum, aut etiam Medicinam minimè faciens, in communi hominum vita, vel videro, vel audiero, quæ minimè in vulgus efferri oporteat, ea arcana eſſe ratus, ſilebo. Hoc igitur iuſiurandum ſi religioſè obſeruaro, ac minimè irritum fecero, mihi liceat cum ſumma apud omnes exiſtimatione perpetuò vitam felicem degere, & artis vberrimum fructum percipere. Quòd ſi illud violauero & peierauero, contraria mihi contingant.

Hippocratis Lex.

Omnium profectò artium Medicina nobiliſſima. Verùm propter eorum qui eam exercent ignorantiam, eorumq́; qui temerè de his iudicant, omnibus artibus iam longè inferior habetur. Cuius quidem erroris iſta mihi potiſſimùm eſſe cauſa videtur, quòd ſoli arti Medicæ nulla in vrbibus, præter quàm ignominiæ, præfinita pœna eſt, quæ eos qui ex ea conſtant minimè attingit. Qui quidem perſonarum, quæ in tragœdiis producuntur, maximè ſimiles eſſe videntur. Quemadmodum enim illi quidem formam, habitum, & perſonam hiſtrionis referunt, neque tamen hiſtriones ſunt: ſic & Medici, nomine quidem multi, re ipſa perpauci. Qui enim Medicinæ ſcientiam ſibi verè & aptè comparare volet, is horum omnium compos eſſe debet, vt naturam nactus ſit, doctrinam, locum ſtudiis aptum, inſtitutionem à puero, induſtriam & tempus. Imprimis igitur natura opus eſt, qua repugnante irrita ſunt omnia, eádem verò ad optimum quodque viam commonſtrante, artis doctrina paratur, quam ex inſtitutione à puero, in loco ad diſciplinam probè à natura accommodato, cum prudentia ſibi comparare oportet. Ad hæc longi temporis induſtriam accedere neceſſe eſt, quò diſciplina veluti grauidata, feliciter & bene creſcendo, maturos fructus efferat. Quomodo enim, quæ terra producuntur, eadem omninò ratione Medicæ artis cognitio ſe habere videtur. Natura nanque noſtra, agri; doctorum præcepta, ſeminum rationem habent. Inſtitutio à puero tempeſtiuæ ſationi reſpondet. Locus verò diſciplinæ accommodatus, aeri ambienti

ex

ex quo iis quæ è terra naſcuntur alimentum ſuppetit. Diligens ſtudium agricultura eſt. Tempus autem omnia hæc ad plenam nutritionem confirmat. Quibus certe omnibus ad artem Medicam collatis, eiusq; vera cognitione percepta, hoc modo vrbes obeundo, non ſolùm verbo, ſed etiam opere Medici exiſtimationem tueri oportet. At verò imperitia malus eſt theſaurus, malæque opes reconditæ, iis qui eam tum opinione ipſa, tum reuera poſſident, ſecuritatis animi & lætitiæ expers, timiditatis & audaciæ nutrix. Ac timiditas quidem impotentiam, audacia verò artis ignorationem arguit. Duo ſunt enim ſcientia & opinio, quorum illa ſcientiam, hæc ignorationem parit. Hæc verò cùm ſacra ſint, ſacris hominibus demonſtrantur, prophanis verò nephas, prius quàm ſcientiæ ſacris initiati fuerint.

Hippocratis de arte liber.

Nonnulli turpiter inſectandis artibus artificium ſuum collocant, neque id quod facere ſe credunt, meo quidem iudicio, obtinent, ſed ſuæ ſcientiæ oſtentationem faciunt. At eorum aliquid quæ nondum inuenta ſunt, inuenire, quódque inueniſſe quàm non inueniſſe præſtiterit, ſimiliterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius eſſe munus, qui intelligens exiſtimari expetit. Qui verò ea, quæ ab aliis ſunt inuenta, inhoneſtorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, ſed à peritis inuenta apud imperitos traducit, is ſanè prudentiæ exiſtimationem tueri velle non videtur, ſed potiùs naturam ſuam, aut ignorationem malitioſè prodere. Solis enim artium ignaris hoc opus competit, qui ambitioſiùs quidem contendunt, neque tamen improbitate ſua vllo modo præſtare poſſunt, vt aliorum opera vel recta calumnientur, vel non recta reprehendant. Eos igitur, qui in alias artes hoc modo inuadunt, coerceant ſi poſſint, quibus hæc cura eſt, quorúmque id intereſt. Hæc autem noſtra oratio aduerſus eos inſtituitur, qui hoc pacto artem Medicam quæſtus gratia inſectantur, animos quidem attollens, propter eos quos reprehendit, abundans verò, propter artem cui opem fert, potens quoq; ob ſapientiam qua eſt exculta. Ac ſanè omninò nulla mihi eſſe ars videtur, quæ non

exiſtat. Abſurdum enim eſt, quòd non ſit, eſſe putare. Quandoquidem eorum, quæ non exiſtunt, quamnam quis eſſentiam intueri queat, & enunciare quòd ſint? Si enim, quæ minimè exiſtunt, velut ea, quæ exiſtunt, videre licet, haud ſcio quanam quis ratione, ea quæ non ſunt animo complecti queat, non ſecus ac ea, quæ ſunt, quæ quidem quòd ſint, & oculis intueri, & mente comprehendere licet. Neque iſtud aliter contingere poteſt, ſed ea quæ ſunt perpetuò cernuntur & cognoſcuntur; quæ verò non ſunt, neque cernuntur, neque cognoſcuntur. Demonſtratarum igitur artium formæ cognoſcuntur, neque vlla eſt, quæ non ex forma quadam cernatur. Et ſanè arbitror eas per formas nomina accepiſſe. Præter enim rationem eſt exiſtimare ex nominibus formas productas eſſe, neque id fieri poteſt. Nomina nanque lege quadam naturæ ſunt ſancîta. Formæ verò, non ſancîta, ſed veluti quædam naturæ ſunt progermina. Ac iſta quidem, ſi quis ex iis, quæ antè dicta ſunt, non ſatis intelligit, in aliis commentationibus apertiùs docebuntur. Medicinæ igitur (circa quam præſens verſatur oratio) demonſtrationem inſtituam, ac primùm mea quidem opinione definiam, Medicinam eſſe, quæ ſanè in totum à morbis ægros vindicet morborúmque vehementiam obtundat, neque iis qui à morbo victi ſunt, manum admoueat, cùm id Medicinam præſtare non poſſe probè conſtet. Quòd igitur tum hæc præſtet, tum etiam ſemper præſtare poſſit, ſequenti oratione perſequar. Simulq; dum artem eſſe demonſtro, eorum rationes, qui eam ſe turpiter inſequi exiſtimant, diluam, prout eorum quiſque aliquid efficere ſe poſſe arbitratur. Hinc igitur orationis exordium faciam, in quo etiam omnes aſſentientur. Nempe pleroſq; arte Medica curatos ſanitati eſſe reſtitutos, in confeſſo eſt; quòd verò non omnes, ob hoc iam ars ipſa in reprehenſionem incurrit. Eóque obiiciunt, qui eam criminantur, morbis detentos, quiq; eos euaſerunt, fortunæ non artis beneficio euaſiſſe. Ego verò vt fortunæ quidem quauis in re nonnihil tribuo, ita certe cenſeo, malè à morbis curatis vt plurimùm aduerſam fortunam, bene verò curatis proſperam fortunam contingere. Deinde verò, qui ſanati ſunt, cuinam alteri quàm arti hoc beneficium acceptum referant,

rant, ſiquidem huic ſe committentes & ſubſeruientes, ſanitatem ſunt conſecuti? In quo enim arti ſeſe commiſerunt, inanem fortunæ formam neglexerunt, adeò vt à referenda fortunæ gratia liberi ſint, ab ea autem, quæ arti debetur liberare ſe non poſſint. Cui cùm ſeſe commiſerunt, ac crediderunt, in eius formam intuentes, ipſius etiam facultatem re confecta cognouerunt. Atque hoc ſanè loco obiiciet nobis aduerſarius, multos iam ægros etiam citra Medici opem ſanitati reſtitutos, quod equidem non diffiteor. Ac fieri mihi poſſe videtur, vt qui Medicum non adhibent, iis ex arte Medica fœliciter ſuccedat, neque tamen intelligant rectúmne quid in ea, an prauum inſit, ſed quòd per ſe curatis, eadem, quæ, ſi Medicis adhibitis curati fuiſſent, contigerunt. Quod ipſum ſanè magnum eſt artis exiſtentis argumentum, & quòd inter præclaras habenda ſit, quando qui ne eam quidem eſſe exiſtimant, eius ope ſeruati conſpiciuntur. Qui enim etiam non adhibitis Medicis ex morbis conualuerunt, vt intelligant omninò neceſſe eſt, ſe quòd aliquid vel fecerint, vel non fecerint, iccirco ſanitatem eſſe conſecutos. Aut enim inediam, aut copioſiorem cibum & potum, aut ſitim, aut balnea, aut eorum abſtinentiam, aut labores, aut quietem, aut ſomnum, aut vigiliam, aut eorum omnium promiſcuum vſum adhibentes, ſanitatem conſecuti ſunt. Quos ex eo ipſo quòd vtilitatem ſenſerunt, quódnam ſit, quod iuuet agnoſcere omninò neceſſe eſt, & ſi qua in re læſi ſunt, tum eos læſos eſſe, tum quidnam ſit quod læſit. Neque enim, quæ vtilitate & noxia diſtincta ſunt, eſt cuiuſuis cognoſcere. Qui igitur ægrotauit, ſi eam victus rationem per quam ſanitatem adeptus eſt, laudare vel vituperare nouerit, ea omnia ad ſanitatem pertinere comperiet. Neque verò minus quæ offenderunt, quàm quæ profuerunt, artem eſſe comprobant. Siquidem hæc quòd recte adhibita fuerint, profuerunt, illa verò ob incommodum eorum vſum nocuerunt. Quanquam vbi rectum & prauum ſuis finibus circumſcribitur, quis hoc artem eſſe non exiſtimet? Neque enim artis nomine iſtud donandum exiſtimo, in quo neque rectum, neque prauum ineſt. At vbi vtrunque adfuerit, quis non hoc ex arte potiùs, quàm ſine arte effici fateatur? Ad hæc certe ſi in re

Medica, aut apud Medicos, curatio ex purgantibus aut ſiſtentibus medicamentis tantùm conſtaret, parum efficax noſtra eſſet oratio. Nunc verò qui inter Medicos maximè celebrantur, & victus ratione, & aliis etiam modis curationes faciunt, quæ non Medicus modò, ſed ne plebeius quidem omninò rudis, ex arte profecta eſſe negare audeat. Quando igitur nihil neque in bonis Medicis, neque in arte Medica eſt inutile, ſed in iis, quæ naſcuntur aut parantur quamplurimis, inſunt quædam curationum & medicamẽtorum ſpecies, non eſt certe quòd quis eorum qui citra Medici operam curati ſunt, ad id quod temere fit huius cauſam re vera referre debeat. Quod enim temerè fit, nihil prorſus eſſe conſtat. Siquidem quicquid fit, propter quid fieri deprehenditur, & ad aliquid refertur. At quod temere fit, nullo modo ſubſiſtere videtur, ſed nomen tantùm inane eſſe. Ars autem Medica ex his eſſe cernitur, quæ ob aliquam cauſam prouidentia quadam ſunt inſtituta, prætereaq; etiam ſubſiſtere conſpicietur. Atque ad eos, qui fortunæ ſanitatem acceptam ferunt, arti verò eam denegant, huiuſmodi oratione quis vti poſſit. At verò, qui ex morientium calamitatibus artem funditus delere conantur, miror quânam ſatis iuſta oratione elati, in morientium intemperantiam cauſam non reiiciunt, ſed eorum, qui Medicinam exercent, prudentiam accuſant, quaſi Medicorum ſit, quæ non conueniant præſcribere, in ægrorum autem facultate non ſit, aliquid contra imperata admittere. Atqui longè magis eſt rationi conſentaneum, ægros non poſſe imperatis obſequi, quàm Medicos ea quæ minimè conueniunt imperare. Hi enim ſana mente & corpore, tum præſentia, tum ex præteritis, quæ cum præſentibus ſimiliter ſe habent in conſiderationem adhibentes, ad curationem aggrediuntur, adeò vt qui curatus eſt aliquando fateatur ſe illorum ope à morbo liberatum. Illi verò, neque quo morbo, neq; quam ob cauſam laborent, neque quid ex præſentibus euenturum ſit, neque quid ex his, quæ ſunt eiuſmodi, fiat, intelligentes, imperata facere iubentur, præſenti quidem morbo afflicti, euentum verò rerum metuentes, & morbo quidem grauati, cibis verò vacui, ea quæ morbo grata ſunt potiùs eligunt, quàm quæ ad ſanitatem conferunt, non quòd

mori

mori deſiderent, ſed quòd toleranter ferre morbum nequeant. Hos verò ſic affectos an eſt vero ſimilius, quæ à Medicis imperantur, quàm alia, quæ non imperantur facere? an Medicos eiuſmodi quales antea expoſuimus, ea quæ minimè conueniunt imperare? Nónne longè æquius eſt, eos quidem rectè imperare, illos verò, vt par eſt, parêre non poſſe, eamque ob cauſam mortem incurrere? Quorum quidem cauſam, qui non recta ratione reputant, in eos qui culpa vacant reiiciunt, illis abſolutis, qui maximè culpæ ſunt obnoxij. Non deſunt autem, qui artem Medicam reprehendunt, eo quòd nullus iis, qui à morbis ſunt ſuperati manus admouere velit, dicentes eos quidem morbos quos curatione aggrediuntur poſſe per ſeſe ſanari, eos verò qui auxilio indigent, non attingere. oportere autem, ſiquidem ars ſit, omnibus ex æquo curationem admouere. Qui ergo huiuſmodi verbis vtuntur, ſi Medicos accuſant, quòd talia dicentium, tanquam delirorum, curam non ſuſcipiunt, multò certe iuſtius, ob ea, quàm ob illa, incuſant. Si quis enim artis facultatem, ad ea, quæ artis non ſunt, aut naturæ, ad ea, ad quæ minimè apta eſt, requirat, is iſtud non intelligit magis ad inſaniam cum ignorantia coniunctam, quàm ad imperitiam accedere. Quorum enim facultatem tum per naturæ, tum per artium inſtrumenta conſequimur, eorum nos opifices profiteri poſſumus, aliorum non item. Si quid igitur homini contigerit, quòd Medicinæ inſtrumenta ſuperet, id ne ſperandum quidem eſt ab arte Medica euinci poſſe. Atque vt exemplo rem ipſam doceamus; Ignis eorum omnium, quæ in Medicina vrendi facultatem habent, ſummè vrit, eo verò minùs alia pleraque. Atqui certe ex leuioribus, quæ ſunt præſtantiora, an curari poſſint nondum planè conſtat. Ex potentiſſimis autem quis dubitet ea, quæ præſtantiora ſunt curari non poſſe? In his enim quæ ignis non efficit, an non ea, quæ ab ipſo ſuperari nequeunt, ſatis arguunt, alia opus eſſe arte quàm ea, quæ igne vtitur vt inſtrumento. Eadem verò mihi dicenda ſunt de his, quæ Medicinæ ſubſeruiunt, in quibus ſingulis ſi res Medico non ſuccedit pro animi ſententia, meo quidem iudicio, in morbi vehementiam, non in artem ipſam culpa reiicienda eſt. Qui

igitur eos reprehendunt, qui victis à morbo manus non admouent, non minus adhortantur ad ea ſuſcipienda, quæ attingere fas non eſt, quàm quæ fas eſt. In eóque apud eos, qui nomine tenus Medici ſunt admirationem ſibi conciliant, ab artis verò peritis ridentur. Neque verò huius artificij periti tam imprudentes aut reprehenſores, aut laudatores morantur, ſed eos, qui recta ratione iudicant, quemnam ad finem deductæ artificum actiones perfectæ ſint, & quanam in re deficientes, imperfectæ. Ac præterea earum imperfectarum actionum, quænam ad artifices, quænam etiam ad ipſa effecta ſint referendæ. Quæ igitur alias artes ſpectant, aliud tempus aliámque orationem poſtulant. Quæ verò ad Medicinam pertinent, quænam ſint & quomodo diiudicanda, partim quidem ſuperiore, partim verò præſenti oratione dicentur. Sunt enim apud eos, qui artem iſtam probè callent, morbi partim quidem non obſcuri, iique pauci, partim verò non manifeſti, iique multi. Qui enim ad internas corporis partes vertunt, obſcuri, qui verò ad corporis ſuperficiẽ erumpunt, aut tumorẽ faciunt, manifeſti. Sui enim copiam faciunt, tum viſu, tum tactu, vt eorũ durities & mollitudo ſentiatur, & quinã calidi, quinã frigidi, & quorum in ſingulis præſentia aut abſentia tales exiſtunt. Atque in eorum quidem omnium remediis non peccatur. non quòd ſint facilia, ſed quòd inuentione conſtent. Et ſanè non ſunt à quibuſuis inuenta, ſed ab his qui recta inueniendi facultate valent. Valent autem tum qui in bonis diſciplinis liberaliter ſunt educati, tum qui à natura non infœliciter ſunt comparati. Hoc igitur modo ad manifeſtos morbos curandos artem facultate abundare oportet. Neque ſanè eam in minùs manifeſtis deficere conuenit. Sunt autem hi qui ad oſſa & cauitatem internam vergunt. Neque verò vnam corpus habet, ſed plures. Duæ nanque ſunt quæ cibum recipiunt, & demittunt, aliæque præter has plures, quas ii norunt, quibus iſta curæ ſunt. Quæcunque enim membra carnem in orbem circumdatam habent, quam muſculum nominant, ea omnia cauitatem habent. Quicquid enim minimè coaluit, ſiue pellicula, ſiue carne tegatur, cauum eſt, quod dum homo valet, ſpiritu quidem, dum verò ægrotat, ſanie plenum eſt.

Habent itaque brachia huiuſmodi carnem, habent & femora, habent & tibiæ. Quin & in partibus carnis expertibus, huiuſmodi caro ineſt, qualem in bene carnoſis ineſſe diximus. Nam & thorax dictus, quo iecur concluditur, & capitis orbis, in quo cerebrum comprehenditur, ipſumque dorſum, cui annexi ſunt pulmones, hæc omnia prorſus ſunt vacua, multis interuallis referta, quæ ferè vaſorum naturam obtinent, cùm res eas continent, quæ partim quidem eum, qui eas poſſidet, iuuant, partim etiam lædunt. Ad hæc etiam venæ ſunt multæ, & nerui, non ii quidem in carne extantes, ſed ad oſſa protenſi, articulos colligant. Quinetiam ipſi articuli, in quibus oſſium, quæ mouentur, connexiones voluuntur. Quorum nihil eſt, quod non aliquantulum ſpumoſum ſit, & circa ſe latibula habeat, quæ ſanies ipſa arguit, quæ iis apertis copioſa, & multis moleſta effluit. Neque enim ſanè eorum, quæ dicta ſunt, quicquam oculis intuenti conſpicere licet. Ideóq; non manifeſti morbi à me appellati ſunt, & ab arte eſſe cenſentur, non tamen quia non manifeſti, naturam noſtram euincunt, ſed, ſi modò fieri poteſt, ab ea ſuperantur. Poteſt autem fieri, cùm & ægrorum naturæ ſe ad inueſtigationem exhibent, & qui perueſtigaturi ſunt ad induſtriam rectè ſunt à natura comparati. Neque enim ſine multo labore & longo tempore, oculis cernuntur & cognoſcuntur. Quæ nanque oculorum aſpectum effugiunt, ea mentis acie comprehendũtur. Quæ verò ex eo ægris contingunt, quòd non protinus ſtatim affectus cernatur, eorum culpa non in Medicos, ſed tum in ægrotantis, tum in morbi naturam reiicienda eſt. Ille enim cùm neque doloris cauſam oculis cernere, neque auditione cognoſcere queat, ratiocinatione conſequitur. Qui namq; obſcuro morbo laborant, ſi quid de morbo Medicis indicare conantur, id ex opinione potiùs quàm ex certa cognitione denunciant. Neque enim ſi certò ſcirent, ipſis ſe committerent, cùm eiuſdem ſit prudentię, tum morborum cauſas cognoſcere, tum omnibus præſidiis, quæ morbos augeri prohibeant, eos curare noſſe. Cùm igitur ex his, quæ denunciata ſunt, non liceat ad aliquam certam cognitionem peruenire, aliò ſanè, qui curationem inſtituit reſpicere debet. Huius igitur moræ cauſa, ad corporum naturam, non

ad artem ipſam referenda eſt. Hæcenim vbi morbum percepit, curationem inſtituendam cenſet, id vnum ſpectans, ne temeritate magis quàm conſilio, & vt facilitate potius quàm vi curationem adhibere videatur. Illa verò ſi tandiu morbum ferre poſſit, vt à Medico recte perſpici poſſit, curationem etiam bene feret. Sin verò interim dum morbus cognoſcitur, à morbo euicta fuerit, vel quòd ſeriùs ad Medicum acceſſerit, vel ob morbi celeritatem æger peribit. Neque enim, qui ex æquo ad curationem procedit, morbus celer exiſtimandus eſt, ſed qui præuertit. Præuertit aûtem tum ob corporum denſitatem, in qua non conſpicui morbi deliteſcunt, tum etiam propter ægrotantium negligentiam, qua curationem differunt, ſed tum demum morbis correpti curationem expetunt. Quare artis facultatem admirari longè certè æquius eſt, ſi quem ex obſcuro morbo laborantem reſtituerit, quàm ſi, quæ fieri non poſſunt, aggreſſa fuerit. Neque verò in vlla quapiam arte iam inuenta tale quippiam ineſſe conſpicitur, verùm ex his quæcunq; igne opus ſuum perficiunt, ſi eis deſit, ab omni opere feriantur. vbi verò eum contrectarunt, in opere continentur. Et quæcunque in facilè emendabili materia opus ſuum exercent, vt in lignis quædam, aliæ in coriis, quædam etiam ſtylo, ære, ferro, atque id genus aliis quamplurimæ. Quæ tamen opera ex his & per has perficiuntur, quanquam facilè emendari poſſunt, non tamen celeritatem magis ad opificium requirunt, quàm vt ritè miniméque perfunctoriè tractentur: ſed ſi quod inſtrumentum defuerit, ab opere quieſcunt: & quamuis illis mora ſit ad emolumentum incommoda, ea tamen pluris æſtimatur. At verò Medicina, his quidem ex pure in thorace collecto, aliis verò ex hepate & renibus, aliis etiam ex omnibus, quæ ventre continentur laborantibus, cùm ea intenſa oculorum acie contueri nequeat, (quod certe omnes apertiſſimè vident) aliarum tamen facultatum ſubſidia adhibuit. Ex vocis namque claritate & tarditate, & deſtillationibus, quæ ſingulis, quà exitus datur, defluere conſueuerunt, earumque partim quidem odoribus, partim coloribus, modò etiam tenuitate ac craſſitudine diligenti trutina ponderatis, tum iam affectarum partium, tum verò ad affectum opportunarum ſigna colligit.

git. Vbi verò iſta de ſe ſignificationem præbuerint, neque ea ſponte natura dimittit, neceſſarias vias quaſdam inuenit, per quas vi impulſa citra noxiam ea emittat, remiſſa verò & languida, artis peritis, quæ porro facienda ſunt planè indicat. Ac partim quidem ignem in nobis connatum, cibi potúſque acrimonia, vt pituitam diffundat cogit, partim verò ſpiritum ipſum, tanquam morbi delatorem, itinere & curſu per accliuia facto, morbum prodere cogit, quò coniectura colligatur, quid ſibi in his viſum fuerit, quæ vt conſpicerentur fabricata eſt. Quinetiam ſudores priùs commemoratis ciendos eſſe, ex aquarum calidarum exhalationibus colligit. Quædam præterea per veſicam prodeuntia, euidentius morbum oſtendunt, quàm quæ per carnes exeunt. Huiuſmodi igitur cibos & potus adinuenit, qui cùm calidis ſuccis ſint calidiores, eos & eliquant & fluxiles reddunt, qui nunquam effluerent, niſi hoc illis contingeret. Itaque alia ex aliis, & alia per alia, tum corpus peruadunt, tum morbum denunciant, vt proinde nemini mirum videri debeat, ſi ad eorum cognitionem longius tempus requiratur, eóſque pauci aggrediantur, cùm per aliorum expoſitionem ad Medici curantis cognitionem narratione deuenerint. Quòd igitur ars Medica adhibendi remedij abundantem per ſe habeat rationum facultatem, quódque meritò morbis, qui corrigi nequeunt, manus non admoueat, aut in iis aggrediendis inculpatam ſe exhibeat, tum præſens oratio manifeſtè indicat, tum viri huius artis periti, re ipſa lubentiùs quàm verbis demonſtrant, qui non tam orationis dictioni ſtudent, quàm quòd vulgi fidem ex his, quæ vidit firmiorem, quàm ex his, quæ audierit, ſibi comparaturos exiſtimant.

Hippocratis de Priſca Medicina, liber.

QVI de Medicina dicere aut ſcribere conantur, & ſuæ quæſtionis genus calidum, aut frigidum, aut humidum, aut ſiccum, aut aliud quiduis propoſuerunt, ii, dum rem breui contrahunt, & idem morborum & mortis in vniuerſum cauſæ principium, vnum vel duo conſtituunt, in

multis quidem quæ dicunt, planè erraſſe arguuntur. At verò iuſtiùs artis nomine reprehendendi ſunt, quæ re vera exiſtit, quámque omnes in rebus maximis adhibent, cuiuſque peritos artifices ſummis honoribus dignantur. Sunt autem opifices, alij quidem mali, alij verò multùm præſtantes. Quod ſanè minimè contingeret, ſi prorſus non exiſteret ars Medica, nihilque in ea vel obſeruatione, vel inuentione conſtaret, omnesque illius ex æquo inexperti & ignari eſſent, ægrotantiumque rebus fortuna præeſſet. Verùm aliter ſe res habet, ſed non ſecus ac in reliquis omnibus artibus, opifices longè inter ſe, tum manu, tum mente præſtant, ſic etiam in arte Medica. Quamobrem equidem ipſam non cenſeo in inani quæſtione verſari oportere, ſicuti quæ ſunt obſcura & dubia, de quibus ſi quis dicere velit, eum rei de qua agitur accommodatam quæſtionem proponere neceſſe eſt. Velut ſi quis de rebus ſublimibus aut ſub terra poſitis diſſerat, aut earum naturam ſe noſſe profiteatur, ea vera ſint néc ne, neque iis, qui diſſerunt, neque iis, qui audiunt, ſatis fuerit manifeſtum. Neque enim datur ad quod quis veri cognitionem referat. At verò in Medicina iam pridem omnia ſubſiſtunt, in eaque principium & via inuenta eſt, per quam præclara multa longo temporis ſpatio ſunt inuenta, & reliqua deinceps inuenientur, ſi quis probè comparatus fuerit, vt ex inuentorum cognitione ad ipſorum inueſtigationem feratur. Qui verò his omnibus reiectis ac repudiatis, aliam inuentionis viam aut modum aggreditur, & aliquid ſe inueniſſe iactitat, is cùm fallitur, tum alios fallit. Neque enim iſtud vllo pacto fieri poteſt. Quas autem ob cauſas iſtud fieri nequeat, poſtea oſtendam, vbi artem eſſe dixero ac docuero. Ex quo etiam manifeſtum fiet, nihil omninò alia ratione inueniri poſſe. Ac mihi quidem maximè videtur, qui de hac arte diſſerere inſtituit, quæ plebeiis nota ſunt dicere debere, cùm de nullo alio vel quærere, vel dicere conueniat, quàm de morbis quibus ii ipſi tentantur. Cùm igitur rudes ſint, neque morbos quibus ægrotant noſſe, neque quomodo oriantur, aut deſinant, neque quas ob cauſas increſcant, aut minuantur, iis eſt facile; ab alio verò inuentos & expoſitos, procliue, cùm nil aliud quiſque recordetur, quàm quæ

ſibi

ſibi contigiſſe audit. Quòd ſi quis popularium ſententiam non aſſequitur, nec ſe audientibus conciliat, is quod verè exiſtit non aſſequetur, & neque propterea vlla propoſita materia indiget. Principio ſanè neque inuenta fuiſſet, neq; inueſtigata ars Medica, neque enim ea ægrotis opus eſſet, ſi eadem victus ratio iis efferretur, qua qui valent, vtuntur, quinetiam alia victus ratio contuliſſet, niſi eſſent iſtis alia meliora. At nunc neceſſitate homines coacti, artem Medicam inuenerunt & inueſtigarunt, quòd ægrotis oblata bene valentium victus ratio nihil contulerit, vt ne nunc quidem confert. Ad hæc ſuperioribus equidem ſeculis, neminem iſtam bene valentium victus rationem & alimoniam, qua nunc vtuntur, inuenturum fuiſſe exiſtimo, ſi idem cibus & potus homini, boui & equo, & ceteris præter hominem animantibus ſatis fuiſſet, ea nempe, quæ ex terra oriuntur, fructus, herbæ & fœnum, quibus nutriuntur & augentur, & ſana degunt, nullo alio victu indigentia. Quanquam equidem per initia hominum eodem alimento vſum eſſe exiſtimo. At cibaria, quibus nunc vtuntur, non niſi arte inuenta & excogitata, longoque temporis interuallo in vſum deducta mihi videntur, cùm nimirum ex robuſto & firmo victu, intemperatis & nimium valentibus ingeſtis cibariis, in multos & graues morbos homines inciderent, in quos etiam hoc tempore, ſi iiſdem vterentur, incurrerent, ex quibus grauibus doloribus & morbis correpti, breui vitam cum morte commutarent. Etſi verò eſt ſimile his malis minus conflictatos fuiſſe propter cõſuetudinem, quamuis tunc quidem grauiter laborarint, & plurimos quidem imbecilliore natura præditos, interiiſſe, eos verò qui viribus præſtarent, diutiùs exſtitiſſe: non ſecus ac hoc tempore, quidam ex valentibus cibariis facilè, alij non niſi cum multis doloribus & moleſtiis vindicantur. Eaque ſanè neceſſitate mihi adducti illi videntur conſentaneum naturæ alimentum inueſtigaſſe, & id quo nunc vtimur inueniſſe. Triticum igitur macerantes, & omninò pinſentes, molis frangentes, ſubigentes, & aſſantes, panem confecerunt. Ex hordeo verò mazam, & plurima alia magna circa eam adhibita opera coxerunt, aſſarunt, miſcuerunt, valentiaque & intemperata cum imbecillibus temperantes, omnia pro

hominis natura & viribus compoſuere, rati cibos valentiores ingeſtos, quod à natura ſuperari non poſſent, dolores, morbos, & mortem afferre, eos verò quia à natura ſuperarentur, alimentum, incrementum & ſanitatem præſtare. Huic autem inuento quodnam iuſtius aut conuenientius quàm Medicinæ nomen imponi queat? quandoquidem ad hominis ſanitatem, nutritionem & ſalutem inuentum eſt, quod in illius victus rationis vicem ſuccederet, ex qua dolores & morbi naſcuntur. Quòd ſi quis hanc ipſam artem eſſe non exiſtimet, non abſurdè prorſus ſentiat. Cuius enim artis propter vſum & neceſſitatē nemo rudis eſt, ſed omnes periti, illius artificem aliquem vocari fas non eſt. Quanquam inuentum hoc longè præſtans eſt, & multa arte ac obſeruatione conſtat. Quinetiam in hodiernum vſq; diem, qui rei gymnaſticæ & viribus reficiendis præſunt, eadem via inueſtigando ſemper aliquid inueniunt, quo quis pro cibo & potu vſus, reliquis in certamine longè ſuperior & ſeipſo robuſtior euadat. Medicinā igitur, quam omnes ægrorum cauſa inuentam eſſe fatentur, in conſiderationem adhibeamus, num & nomen & artifices habeat, ipſisq; ſuperior eſſe velit, & vndénam originem traxerit. Ac mea quidem opinione (quod ſupra dixi) nemo ad Medicinam inueſtigandam animum applicaturus fuiſſet, ſi eadem victus ratio & ægris & ſanis accommodata eſſet. Quare etiam in hunc vſq; diem barbari & Græcis finitimi, apud quos nullus eſt Medicinæ locus, eadem victus ratione, qua ſani ad voluptatem vtuntur, neque eo quod expetunt, abſtinent, neque ſibi temperant. At verò qui Medicinam perſcrutando inuenêre, eandem quam qui a me ſuperiore oratione dicti ſunt ſententiam ſecuti, primùm quidem (vt ſentio) de ſuis cibis copiam detraxerunt, deinde pro multis paucos ſumſerunt. Quod cùm ægrotantibus quibuſdam ſatis eſſet, palámque prodeſſe non tamen omnibus conſtaret, verùm quòd erant quidam ita affecti, vt ne paucos quidem cibos conficere poſſent, quibus ſanè imbecilliore quodam cibo opus eſſet, ſorbitiones inuenerunt, valentes cibos paucos multa aqua diluentes, eorúmque vim temperatione & coctione detrahentes. Quòd, ſi qui neque ſorbitiones ſuperare poſſent, iis etiam detractis, potiones ſubſtituerunt, obſeruantes vt

& vſu

& vſu & copia moderatæ eſſent, neque iuſto copioſiores, neque meraciores, neque pauciores exhiberentur. Imprimis autem animaduertere oportet, quibus in morbis ſorbitiones minimè conueniunt, ſed continuò vbi aſſumtæ ſunt, febres ac dolores exacerbari, ex quo efficitur, vt quod aſſumtum eſt, morbum quidem foueat & augeat, corpus verò imminuat, & imbecillius reddat. At verò, qui ita affecti cibum ſiccum, aut mazam, aut panem quantumuis modicum aſſumunt, ij decuplo magis atq; manifeſtiùs læduntur, quàm ſi ſorbitione vtantur, neque aliam ob cauſam, quàm quòd cibus viribus ſit valentior quàm affectus requirat, tum quòd cui ſorbere, ei edere minimè conueniat. Quò nanque plura comederit, eò peius afficietur, ſi verò pauca, etiam dolebit. Atque ad id ſanè referuntur omnes doloris cauſæ, quòd valentiſſima edulia maximè & euidentiſſimè homini tam ſano quàm ægro ſunt noxia. Quámnam igitur aliam habuiſſe mentem videtur, is qui Medicus, & omnium confeſſione artifex vocatur, cùm victus rationem, qua ægri vtuntur, inuenit, aut qui ab initio omnibus mortalibus victum illum quo nunc vtimur, loco illius agreſtis ac ferinæ victus rationis adinuenit & apparauit? mihi equidem eadem eſſe ratio, & vno eodemque modo excogitata videtur. Hic enim ea quæ occurrerent, & à natura humana bene valente propter feritatem & incommoderationem ſuperari non poterant, ille verò quæ quiuis quomodolibet affectus minimè ſuperare poterat, detrahere ſtuduit. At quid inter hoc & illud eſt diſcriminis? niſi quòd hoc multiplici & vario magis genere conſtat, & plus habet negocij, originem autem præbuit quod priùs fuit inſtitutum. Quòd ſi quis in conſiderationem adhibeat, atque inter ſe conferat, tum ægrotantium, tum bene valentium victus rationem, is eam quæ ferarum eſt & cæterarum animantium, illa quæ ægrorum eſt, magis noxiam inueniet. Si quis enim morbo tentetur neque omnino difficili & intolerabili, neque prorſus leui, ſed quem neque qui peccat ſit cogniturus, ſi panem, aut carnem, aut aliud quiddam eorum quod ſanos iuuet, comedat, non multùm quidem, ſed longè parcius, quàm ſanus poterat: contrà verò aliquis ſanus natura

non omninò imbecilla, neq; rurſus robuſta, aliquid eorum quæ boui aut equo proſunt, comedat, nempe eruum, aut hordeum, aut aliud quidpiam eiuſmodi, non multum quidem, ſed multò minus quàm ferre poſſit: quamuis id ſanus fecerit, non minus vtique grauabitur aut periclitabitur, quàm qui ægrotus panem aut mazam intempeſtiuè aſſumſit. Ex quibus omnibus colligitur, artem Medicam via quadam inueſtigatam & inuentam eſſe. Quòd ſi re vera, quemadmodum exiſtimant, quæ quidem ſunt valentiora læderent, quæ verò imbecilliora, tum ægros, tum ſanos iuuarent & nutrirent, res facili negocio conficeretur. Longè enim tutius ageretur, ſi res ad imbecillimum deducatur. At nunc non leuiùs peccatur, neq; minùs læditur ſi quis pauciora & infra modum aſſumat. Fames enim plurimum poteſt in hominum natura, tum ad ſanitatem & imbecillitatem, tum ad mortem inferendam. Multa verò alia mala & varia quidem ex plenitudine oriuntur, neq; verò minùs grauia ex inanitione, vt proinde in his maxima inſit varietas, & magna diligentia requiratur. Modum enim quadam coniectura colligare oportet. Modum autem, neq; pondus, neq; vllum alium numerum, ad quem iſta referas, vt exactè cognoſcas, nō vllum alium inuenias, quàm corporis ſenſum. Quocirca iſtud adeo exactè cognoſcere, vt leuiter in vtramq; partem pecces, operoſa res eſt. Quanquam equidem vehementer hunc Medicum laudarim, qui parum peccet. At exacta certitudo rarò cernitur. Quare Medicorum pleriq; malorum nauium gubernatorum mihi ſimillimi videntur, qui ſi tranquillo mari nauem regunt, nemo eos peccare deprehendat. Quod ſi eos vehemens ventus aut tempeſtas oppreſſerit, iam omnibus manifeſtè conſtat eorum imperitia & culpa nauem fuiſſe perditam. Ad hunc ſanè modum improbi plerique Medici, dum leuiter affectos curant, in quibus vel grauiſſimi errores commiſſi, nihil periculi admittunt (cùm multi huiuſmodi morbi ac longè frequentiùs quàm grauiores, hominibus contingant) in iis quidem ſi delinquant, plebeios latent: vbi verò in magnum & vehementem, ac periculoſum morbum inciderint, tum ipſorum ars & errores omnibus ſunt conſpicui. Horum enim cuiuſque vindices pœnæ præſtò ſunt, neq; in longum differũtur.

Quòd

Quòd autem non minores affectus ex intempeſtiua vacuatione quàm repletione homini contingant, ex bene valentibus probè cognoſcas. Quibuſdam enim ſemel tantùm cibum ſumere confert, idq; quòd conferat ſibi conſtituerunt. Quidam etiam prandêre ob eandem cauſam, quòd iis conferat, coguntur. Quod non iis contingit, qui propter voluptatem aut alium quemuis caſum, horum alterutrum facere ſtudent. Plærisq; enim nihil refert vtrumlibet ſecuti, vel ſemel tantùm cibum capere, vel prandêre etiam aſſueſcant. Quidam verò ſi quid incommodè fecerint, non facilè degunt, verùm eorum vtriſq; die altero vix nec temerè exacto, ſuprà modum grauis oritur affectio. Si enim pranſi fuerint, quibus prandêre non conducit, ij continuò graues totoque corpore & mente ſegnes euadunt; cum oſcitatione, ſomnolentia, multáque ſiti. Quòd ſi inſuper etiam cœnauerint, & flatus & tormina excitantur, & venter erumpit. Ac multis magni morbi origo fuit, ſi cibos quos ſemel abſumere conſueuerant, bis aſſumſiſſent, nec quicquam ampliùs. Ad hæc ſi quis prandêre conſuetus, atque cui prandêre conducat, non prandeat, protinus vbi tempus præteriit, ſtatim grauis impotentia exoritur, tremor, & animi defectio, ad hæc oculi pallidiores fiunt, vrina craſſa & calida redditur, os amarulentum euadit, viſcera ei pendêre videntur, tenebricoſa vertigine corripitur, vehementer iraſcitur & mœret. Iſta verò omnia cœnare volenti contingunt, neque cibos quos priore cœna aſſumſit, qui prandêre conſueuit, conficere poteſt, ſed cum torminibus & ſtrepitu deſcendunt, & aluum concludunt, ipſi verò noctem inquietam agunt, & inſomniis perturbatis ac tumultuoſis vexantur, quod plęriſque etiam morbi initium extitit: Quæ quas ob cauſas his accidunt, conſideranda ſunt. Nempe quòd is opinor, qui ſemel tantùm cibum aſſumere conſueuit, non expectauerit idoneum tempus, dum venter heſternos cibos planè confecerit, ſuperauerit, emollitus fuerit, ac conquieuerit, ſed in ipſum feruentem & fermentatum recentes ingeſſerit. At huiuſmodi ventres multò tardiùs concoquunt, maioreq; ocio & quiete opus habēt. Qui verò prandêre conſueuit, quoniam, vbi quamprimum alimento corpus indiguit, prioribus cibis conſumtis, nec habuit am-

pliùs quo frueretur, non ſtatim ipſi nouum alimentum adfuit, ideoq; fame imminuitur & contabeſcit. Quæcunque enim eiuſmodi hominibus accidunt, ad famem referenda cenſeo. Quinetiam iis omnib. qui duos aut tres dies ſine cibo tranſierint, eadem contingere dico, quæ de his, qui minimè prandent, diximus. Ac eiuſmodi naturas, quæ celeriter ac vehementer ſuorum delictorum incommoda percipiunt, equidem reliquis imbeciliores eſſe cenſeo. Qui verò imbecilius eſt, proxime ad eum, qui ægrotat, accedit, eſtq; imbecillior qui ægrotat, multoq; grauiùs afficitur, ſi quid intempeſtiuè fecerit. Cùm autem eiuſmodi exacta diligentia in arte Medica adhibenda ſit, quod eſt certiſſimũ ſemper aſſequi difficile eſt. Multa tamen in re Medica, tã exactam diligentiam obtinent, de quibus dicetur. Neq; ſane priſcam artem Medicam ideo quòd omnium exactam diligentiam non habeat, quaſi ars nulla ſit, aut non recte inueſtigata, reiiciẽdam cenſeo: verùm cùm prope ad veritatem accedere liceat, ſimulq; eò ratiocinando peruenire, multò magis admiranda veniunt, quæ ſunt ex magna ignoratione eruta, velut probè & rectè, non autem fortuitò inuenta. At verò nunc ad eos, qui noua quadam ratione artem ex propoſita materia inueſtigant, noſtra reuertatur oratio. Siquidem eſt calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum quod hominem lædit, & eum, qui rectè mederi volet, oportet calido per frigidum, frigido per calidum, ſicco per humidum & humido per ſiccum opitulari. Exhibeatur mihi aliquis natura non admodum robuſta, ſed imbecilliore, qui triticum crudum, & inelaboratum edat, quale ex area ſuſtulit, & carnes crudas, & aquam bibat. Ex qua victus ratione non dubium eſt quin multa & grauia ſit perpeſſurus. Nã & doloribus conflictabitur, & imbecillo erit corpore, & ventriculus corrũpetur, neq; diu vitam tolerare poterit. Quodnam igitur ita affecto præſidium cõparandum? calidumne, an frigidũ, an ſiccum, an humidum? ſi quidem horũ quodq; ſimplex eſt. Namq; ſi quod lædit ab his ipſis eſt diuerſum, contrario diſſoluere conuenit, velut ipſi fatentur. Eſt enim certiſſima & euidentiſſima medela, ſublatis quib. vtebatur cibis, pro tritico panem exhibere, & pro crudis carnibus, coctas, & inſuper vinum propinare. Neq; fieri poteſt quin

his

his commutatis conualeſcat, niſi diuturniore iſta victus ratione prorſus fuerit corruptus. Quid ergo dicemus? Nũ ei à frigido malè affecto, calida hæc exhibita profuerunt, an contraria? Equidem quid ad interrogata reſpõdere debeat, multùm dubitaturum exiſtimo. Qui enim panem ex tritico apparat, calidum, aut frigidum, aut ſiccũ, aut humidum tollit. Quòd nanq; in ignem & aquam mittatur, multisque aliis modis confectus ſit, quorum ſingula propriam facultatem & naturam obtinent, eorũ quidem quæ natura exiſtunt, quædam reiiciuntur, aliis verò temperantur & cõmiſcentur. Nam & hoc ſanè noui plurimùm referre, vtáturne quis pane puro, aut non puro, aut ex tritico cortice non repurgato, an purgato, an copioſa aquâ ſubacto, aut nullo modo ſubacto, an excocto, aut crudiore, aliiſq; præterea innumeris. Similiter quoq; de maza. Quorũ cuiuſq; magnæ ſunt facultates, ac nihil inter ſe ſimiles. At qui hæc ſubducta ſecum ratione non reputat, quonã modo is affectum vllum, quo quis detinetur, cognoſcere poterit? Cùm ab eorũ quoque hoc vel illo modo afficiatur & immutetur, atq; ex his & bene valentium omnium, & ex morbo conualeſcentium, & ægrotorum vita cõſtet. Ex quo ſanè efficitur, vt nihil neque ad cognitionem vtilius, neq; magis neceſſarium exiſtat. Vt rectè cõuenienterq; ratiocinando inueſtigaſſe mihi videãtur, & ad hominũ naturam accõmodatè primi iſta inueniſſe, artémque dignam iudicaſſe, quæ ad Deum authorem ex maiorũ inſtitutis referretur. Nam neq; ſicco, neq; humido, neq; calido, neq; frigido, neq; horum quoquam hominem lædi exiſtimauerũt, neq; horũ aliquo ei opus eſſe. Sed quod in vnoquoque potentius eſſet, & ſupra naturam humanam adeò vt ab ea ſuperari non poſſet, id lædere cenſuerũt, & tollere conati ſunt. Eſt autem valentiſſimum inter dulcia dulciſſimum, inter amara amariſſimum, inter acida acidiſſimum, & quod in re quaque ſummum eſt. Hæc enim in homine ineſſe, eiq; nocere videbant. In homine nanque ineſt & amarum, & ſalſum, & dulce, & acidum, & acerbum, & inſipidum, aliaque ſexcenta, quæ pro copia & viribus, varias habent facultates. Et hæc quidem in mixtione & mutua inter ſe contemperatione, neque cernuntur, neque quenquam moleſtia afficiunt. At vbi horum quidpiã ſecretum fuerit, &

per ſe extiterit, tunc & conſpicuum fit, & hominem moleſtia afficit. Quinetiam ex cibariis, quæ minimè nobis conueniunt, quæque in corpus ingeſta homini ſunt noxia, eorum quodque aut amarum eſt, & minimè temperatum, aut ſalſum, aut acidum, aut alio quodam modo intemperatum & vehemens, ideoque perturbationem in corpore efficiũt, non ſecus ac ea, quæ ex corpore excernuntur. At edulia, quæ homo nunc edit aut bibit, ea huius intemperati & præſtantis ſucci minimam partem habere conſtat, panem dico & mazam, atq; his finitima, quibus homines copioſè & ſemper vti conſueuere, præter ea, quæ ad voluptatem & ſatietatem condiuntur, & apparantur. Ex quibus quamuis magnâ copiâ ingerantur, turbatio & facultatum corporis ſecretio minimè contingit, ſed robur, incrementum, & alimentum, idque nullam aliam ob cauſam, quàm quòd probè contemperata, nihil habẽt intemperati neq; vehementis, ſed omnia vnum fiunt, & ſimplex, & validum. Neque verò mihi ſatis compertum eſt, qui hac oratione vtuntur, & artem Medicam ab iſta via ad materiam propoſitam abducunt, quónam tandem modo homines ex materia propoſita curaturi ſint. Neque enim (opinor) ipſis eſt inuentum quidnam ſit per ſe calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum, ac nullius alterius particeps. Verùm vt ſentio, iidem apud illos potus & cibi exiſtunt, & ij quibus omnes vtimur, ſed huic calidi, illi frigidi, huic ſicci, illi humidi nomen apponunt. Quandoquidem illud dubitationem habet, ſi Medicus vt aliquid calidum ægro offeratur imperet, cùm ſi protinus quæratur quodnam illud ſit, vel nugari cogatur, vel ad horum aliquid confugere. Quòd ſi ſit calidum quoddam acerbum, aliud verò calidum inſipidum, aliud quoque calidum turbulentam in corpore motionem excitans (ſunt enim & alia calida, quæ contrarias inter ſe facultates habẽt) quodnam eorum offerri debeat, anne calidum & acerbum, vel calidum & inſipidum, an frigidum ſimul & acerbum (tale nanque quoddam eſt) an frigidum & inſipidum? Nanque equidem noui planè contrarium in eorum quoque euenire, neque in homine ſolùm, verumetiam in corio & ligno cæteriſque plæriſq; homine longè hebetiorem ſenſum habentibus. Neque enim calidum eſt, quod

magnam vim habet, verùm acerbum & inſipidum, cæteráque de quibus dixi, tum in homine, tum extra hominem, in iis quæ eduntur aut bibuntur, vel foris illinuntur, vel quacunque forma corpori admouentur. Frigidum quidem & calidum inter omnes facultates, minimum in corpore poſſe has ob cauſas exiſtimo. Quandiu enim calidum & frigidum inter ſe permixta fuerint, moleſtia neutiquā afficiunt. Cōtemperationem enim & commoderationem habet frigidum à calido, & calidum à frigido. At vbi alterum ab altero ſeiunctum fuerit, tunc offendit. Quo itaque tempore frigus innaſcitur & hominem affligit, primùm ex eo ipſo calidum indidem ex homine præſtò eſt, ſine vllo præſidio atque apparatu, idque tum in ſanis, tum in ægrotantibus efficit. Quòd ſi quis ſanus hyeme ſiue lotione frigida, ſiue quouis alio modo corpus refrigerare volet, quò plus id fecerit, ſi planè corpus non congelarit, is vbi veſtimenta ſumſerit, & ſub tectum ſe receperit, eò magis & vehementiùs corpore incaleſcet. At verò ſi multùm calefieri, vel balneo calido, vel copioſo igne cupiat, moxque cum eadem veſte, eodem loco quo quis perfrigeratus fuerat, commorari, is multò frigidior, atque aliàs magis inhorreſcere conſpicietur. Aut qui in magno æſtu ventulo per flabellum excitato, hoc modo ſibi frigus conciliare parat, is decuplo maiorem ardorem & æſtum ſentiet, quàm qui horum nihil fecerit. Atque iſtis ſanè ſunt multò maiora, quæ qui per niues, aut alia frigora itinere facto, ſupra modum pedibus, vel manibus, vel capite perfrigerati, noctu patiuntur, cùm veſtibus contecti, & loco calido ſe continentes, pruritu & ardore diuexantur, quibuſdam etiam puſtulæ velut igne ambuſtis attolluntur, neque id iis ſine caloris ſenſu accidit. Tam facilè eorum alteri alterum ſuccedit. Quibus & ſexcenta alia adiicere poſſem, verùm quæ circa ægrotos accidunt, ſpectemus. An non quibus rigor exoritur, iis acutiſſima febris inſtar flammæ emicat? Et quæ non adeò vehementer affligit, ſed intra breue tempus quieſcit, & alioqui ferè innoxia, quæque quandiu adfuerit, calore totum corpus peruadit, ea maximè in pedes deſinit, in quib[us] rigor & frigus vehementiſſimum diutiſſimè perdurarunt. Rurſus vbi ſudor eruperit, & febris deceſſerit, multò vehementiùs perfrigeſcit,

quàm ſi per initia non prehendiſſet. Ab eône igitur, quid magnum aut graue expectes, aut cuiuſnam magni præſidij indigeat, cui contrarium tam citò ſuccedit, quod eius vires ſponte auferet? At obiiciat aliquis febre ardente, aut pulmonum inflammatione, vel aliis vehementib. morbis detentos, qui neque calore citò liberantur, neq; frigori calor ſuccedit. Iſtud verò mihi magno argumento eſſe videtur, quòd neq; calidum ſimpliciter febricitantium, neq; ipſum ſolum affectionis cauſa ſit, ſed eſt & amarum & calidum idem, & calidum & acutum, & ſalſum & calidum, aliaq; innumera, ac rurſus frigidum aliis facultatibus coniunctum. Hęc ſunt igitur, à quibus noxa prouenit, ſed & calidum adiunctũ eſt, robur ac veluti principatum habens, ꝙ incitat, & vnà cum eo, cui coniunctum eſt, auget, nullam tamen peculiarem vim, quàm conueniat, maiorem obtinet. Atq; iſta ad hunc modum ſe habent. Ad hæc verò accedunt indicia imprimis quidem manifeſtiſſima, quorum iampridem omnes ſæpiùs vſum accepimus, & in dies periclitationem percipimus. Siquidem vbi nobis grauedo exoritur, & ex naribus humor effluit, qui priore, & eo, qui quotidie per nares fertur, cùm longè ſit acrior, naſum non modò in tumorem attollit, & calentem ſummeq; feruentem exurit. Quòd ſi longiore tẽpore perſeuerauerit, & manum admoueas, etiam locus exulceratur minimè carnoſus & durus. At verò narium ardor tũ ſedatur, non cùm fluxio fit, & inflammatio adeſt, ſed cùm humor craſſior, & minùs acris extiterit, ac concoctus, eiq;, qui priùs aderat, magis permixtus. Quibuſdã verò ex ſola frigiditate, & nulliꝰ alteriꝰ acceſſione, hic affectꝰ planè excitatur. Qui omnes liberãtur, ſi ex frigore quidẽ percaleſcãt, ex ardore verò perfrigeſcant, quæ celeriter contingũt, & nullius concoctionis indigent. Reliqua autẽ omnia, quæ ex humorũ acrimonia & incõmoderatione oriri aſſero, eodẽ modo ſedantur, commoderata & concocta. At fluxiones in oculos irruentes ex vehementi & cuiuſuis humorum acrimonia, palpebras quidem exulcerant, & quibuſdam genas, ſubiectaſq; oculis partes, ad quas confluxerint, erodũt, tunicam etiam pupillam ambientem rumpunt & exedunt. Dolor autem & ardor ſummaq; inflãmatio tandiu detinet, dũ fluxio concocta fuerit, & craſſior euaſerit, lemæq; ab iis

reddita

redditæ fuerint. Cõcoquitur verò vbi mutua fuerit permixtio, contemperatio & cum aliis coctio. Quinetiam quæ in fauces feruntur, ex quibus raucedines oriuntur anginę, eryſipelata, & pulmonũ inflammationes, hæc omnia primùm quidẽ ſalſa, humida & acria demittunt, & in his morbi confirmantur. At verò vbi craſſiora & magis cocta fuerint, omnemq́; acrimoniam depoſuerint, tum iã & febres, & quæ moleſtia afficiebant, deſinunt. Eas verò rei cuiuſq; cauſas exiſtimare oportet, quæ quidẽ cùm adſunt, hoc modo prouenire neceſſe eſt, & quibus in aliud temperamentũ commutatis, ceſſare. Quando igitur ab ipſa pauca caliditate & frigiditate, nulliusq; alterius facultatis participe, hæc contigerint, hac ratione ceſſabunt, ſi ex frigido in calidum, & ex calido in frigidum commutata fuerint. Commutãtur verò ad eum, quem dixi modum. Præter hæc quæcunq; hominẽ malè afficiunt, ea omnia ex facultatibus oriuntur. Veluti quidem, ſi amarus humor aliquis, quem bilẽ flauam nuncupare ſolemus, effuſus fuerit, quænã anxietates, æſtus & impotentiæ detinent? Quib. interdum liberati vel ſpontanea purgatione, vel medicamento, ſi quid horum tempeſtiuè contingat, doloribus planè & calore defunguntur. At quãdiu iſta ſublata, incocta & minimè contemperata fuerint, nulla arte neq; dolores neq; febres finientur. Et quib. quidem acuti, acres & æruginoſi humores inſtant, quinam furores, & viſcerũ ac thoracis lancinationes, animiq́; abiectio inde oriũtur? Neq; priùs hæc quieſcunt, quam emaciati, deiecti, & aliis permixti fuerint. Multis autem variiſq; modis concoqui, permutari, tenuari, & in humorum naturã craſſeſcere poſſunt. ideoq; in iſtis, & iudicationes, & temporum numeri, magnum pondus habere mihi videntur. At nihil iſtorum ſine calido aut frigido contingere ſolet, cùm neq; putreſcere, neq; incraſſari poſſit. Quid verò hoc ipſum eſſe dicemus? Nempe eorum contemperationem eſſe, verùm ea cùm mutuò inter ſe fiat, tum vim habere. Quandoquidem calidum nullius alterius permixtione, quàm frigidi calidum eſſe definet, neque contrà frigidum, quàm calidi. At reliqua omnia, quæ in homine inſunt, quò pluribus permiſcentur, eò mitiora & meliora euadunt. Iſque tum demùm optimè affectus eſt, vbi concoquit, & quietẽ agit,

nihilque in eo exiſtit, quod propria facultate præpolleat. Ac de his quidem abunde mihi dixiſſe videor. At verò Medici quidam & ſophiſtæ fieri non poſſe dicunt, vt quis artem Medicam cognoſcat, niſi idem nouerit quid ſit homo, & quænam eius prima generatio & compoſitio. Equidem quæ ab his de natura vel dicta vel ſcripta ſunt, non tam ad artem Medicam, quàm ad pictoriam ſpectare exiſtimo. At manifeſtam naturæ cognitionem non aliunde quam ex arte Medica haberi cenſeo, quam is facilè percipiet, qui vniuerſam artem Medicam probè complexus fuerit. Quo quidem plæriq; mihi perueniſſe videntur, & iſtorum notitiam habuiſſe, vt quid ſit homo, quænam eius ortus cauſæ, reliquáq; certè cognoſcerent. Quandoquidem naturæ cognitio mihi Medico eſſe neceſſaria videtur, isque omni ſtudio contendere debet (ſi modò quid rectè præſtare volet) vt intelligat, quonam modo quis ad ea, quæ comeduntur & bibuntur ſe habeat, & quidnam cuiq; ex ſingulis eueniat, neq; ſimpliciter tantùm exiſtimet caſeum malum eſſe edulium, quòd qui ſe eo ingurgitat, dolorẽ ſentiat, ſed noſcat quemnam dolorem & quaſnam ob cauſas inferat, & cuinam eius vſus minimè ſit accommodatus. Cùm enim alij plærique ſint, tum cibi, tum potus, natura praui, non tamen eodem modo hominem afficiunt. Quod ita ſe habere hac oratione veluti exemplo confirmo. Vinum merum copioſius epotum hominem quadam imbecillitate afficit, idque qui vident, omnes nouerũt eas eſſe vini vires, & in ipſum noxiam referunt, ſed & quaſnam hominis partes præcipuè afficiat, nouimus. Quod & in reliquis ita planè conſtat. Caſeus ſiquidem (quoniam hoc in medium protulimus) non omnibus eſt noxius, ſed ſunt nonnulli, qui vbi eo ſe expleuerint, ne tantillum quidẽ offenduntur, quinetiam gracilibus mirum in modũ conferre perhibetur, quidam etiam non niſi cum moleſtia degũt. Horum autem naturæ hac ratione inter ſe differunt. Quod in corpore caſeo eſt inimicum, ab eo excitatur & commouetur, in quibus eiuſmodi humor plurimus in corpore redundat, quóque maiorem dominatum in corpore habuerit, eò grauiùs affici æquum eſt. Quòd ſi vniuerſæ hominum naturæ infeſtus eſſet, omnibus vtique noceret. Quæ ſi quis nouerit, nullo modo ab eis offendatur.

In iis

In iis verò, qui ex morbis conualeſcunt, ac præterea longis morbis conflictantur, multi velut inſtructa acie conflictus fiunt, partim ſponte, partim ex iis, quæ ſine delectu offeruntur. Plæroſque autem Medicos noui, qui non ſecus ac idiotæ, ſi quid forte eadem die innouaſſent, lauando videlicet, aut deambulando, vel alienum aliquē cibum edendo, quæ omnia etſi adhibuiſſe quam omiſiſſe præſtiterat, nihilominus tamen in eorum aliquod cauſam reiecerunt, cùm quidem cauſam non agnoſcerent, & id fortaſſe quod forte maximè erat commodum prorſus extinguerent. Quod certe minimè facere conuenit, ſed nouiſſe oportet quid balnei vſus intempeſtiui efficiat, quid item defatigatio. Neque enim iſta eodem modo malè afficiunt, neque quicquam aliud, vt neque repletio, neque hic vel ille cibus. Qui igitur hæc ſingula quemadmodum ſe ad hominem habeant, ignorat, is neque, quæ ab iis proueniunt, cognoſcet, neque iis rectè vti poterit. At verò mihi etiam cognoſcendæ affectiones videntur, quæ homini tum à facultatibus, tum à figuris proueniunt. Facultatem quidem intelligo, extremas humorum qualitates & vires noſſe; figuras verò, ea quæ in homine inſunt. Quædam enim caua ſunt, & ex latitudine in anguſtum coacta, quædam etiam expaſſa, alia ſolida & rotunda, alia lata & pendentia, alia diſtenta, alia longa, alia denſa, alia rara & florida, alia verò ſpongioſa & laxa. Videndum certè quodnam ex his humorem ex reliquo corpore ad ſe attrahat & pelliciat, num quæ caua & expaſſa, an ſolida & rotunda, an quæ caua & ex latitudine in anguſtum contracta ſunt, id maximè efficere poſſint. Ac mea quidem ſententia, quæ ex cauo & lato in anguſtum contracta ſunt. Iſta verò ex rebus externis manifeſtè percipere licet. Veluti quidem ſi ore hiante fueris, nullum humorem attraxeris, vbi verò protenſis labris conſtrinxeris ac compreſſeris, prætereaque fiſtulam admoueris, quicquid libuerit, attrahes. Hoc verò quæ admouentur cucurbitulæ ex latitudine in anguſtū contractæ declarant, quæ eum in vſum fabricatæ ſunt, vt ex carne trahant & auellant, aliaque id genus permulta. Eſt autem earum, quæ intra hominem ſunt, partium natura & figura eiuſmodi, veſicæ, capitis, & vteri in mulieribus, eæque maximè attrahere, & ſemper attracto humore

refertæ conſpiciuntur. Quæ verò caua ſunt & expaſſa, ea affluentem quidem humorem omnium maximè recipiunt. Verùm non perinde attrahunt. At ſolida & rotunda neque attrahunt, neque affluentem humorem recipiunt, qui certè circum elabitur, cùm ſedem in qua permaneat, non habeat. Spongioſa autem & rara, velut lien, pulmo & mammæ, propè admota maximè exugunt, eaq; præcipuè accedente humore indureſcunt & augentur. Neque enim ſi in ventriculo humor inſit, eumque foris contineat, & ſingulis diebus euacuetur, verũ cùm eum in ſeipſo receperit, eumque vacua & rara, ac parua penitus imbiberint, pro raro & molli durus & denſus euadit, neque concoquit, neque emittit. Iſtaq; illi ex figuræ natura contingunt. Quæ verò flatus eorumque conuolutiones in corpore efficiunt, ea in cauitatibus ac laxioribus ſpaciis, velut ventre & thorace, ſtrepitum & ſonitum excitare æquum eſt. Cùm enim non ſic impleant, vt conſiſtant, ſed mutationes & motiones habeant, ab ipſis ſtrepitum & euidentes motiones fieri neceſſe eſt. Quæ verò tum carnoſa, tum mollia, in iis ſtupores & repletiones quales iugulatis fiunt. Quòd ſi in latum & renitens incurrat, eique aliquid reſiſtat, quod natura neq; ſit adeò robuſtum, vt vim eius ſuſtinere, neque ab eo malè affici queat, neque ita molle & rarum, vt in ſe recipiat & cedat. ſed tenerum, floridum, ſanguine præditum, & denſum velut hepar, ob denſitatem quidem & latitudinem renititur, neq; cedit, flatus verò ſubiẽs increſcit, robuſtior efficitur, & impetu in id, quod obluctatur, fertur; verùm quia tenerum & ſanguine præditum, doloris expers eſſe non poteſt. Eaſq; ob cauſas tum grauiſſimi creberrimiq; dolores eo in loco excitantur, tum ſuppurationes & tubercula quam plurima. Quæ etiam circa ſeptum tranſuerſum, ſed longè minore vi contingunt. Septi enim tranſuerſi natura in latum protenſa & renitens, cumq; ſit neruoſior & robuſtior, ideò doloribus minùs opportuna. In his tamen & dolores & tubercula exoriuntur. Permultæ præterea tum intra, tum extra corpus exiſtunt figurarum formæ, quæ pro affectuum ratione magnopere differunt, tam in ægris, quàm in bene valentibus, velut capita parua aut magna, ceruices graciles aut craſſæ, longæ aut breues, ventres longi aut rotundi, thoracis & co-

ſtarum

ſtarum latitudo aut anguſtia, atq; alia ſexcenta, quorum omnium differentias nouiſſe oportet, quò cognita cuiuſque cauſa, eas rectè obſeruare poſſis. De humorum autem facultatibus, quemadmodum etiam antea dictum eſt, quid eorum quiſque in homine efficere poſſit, conſiderandum, quasq; inter ſe cognationes habeant. Quod eſt, ſi dulcis humor in aliam formam mutetur, non per alterius contemperationem, ſed ab aliis ſeparatus qualis nam plurimùm futurus ſit, amarus, an ſalſus, an acerbus, an acidus. Certè omnium humorum, qui aſſumuntur, acidus minimè accommodatus fuerit, ſiquidem dulcis omnium maximè accommodatus exiſtit. Ad hunc modum ſi quis rerum externarum naturam inueſtigando aſſequi poſſit, is ſemper ex omnibus quod melius eſt facilè eliget. Optimum verò id eſt, quod longiſſimè abeſt ab eo, quod humanæ naturæ minimè eſt accommodatum.

Hippocratis de Medico, liber.

HOc ſcripto Medico imperamus & dicimus quomodo officinam Medicinam inſtruere debeat. Ad eius quidem autoritatem mihi pertinere videtur, vt perſpiciat, quoad eius natura feret, bene colorato & optimè habito ſit corpore. Qui enim bona non ſunt corporis habitudine, vulgò exiſtimantur cæterorum curam nõ rectè habere poſſe. Deinde eius cultus mundus eſto, veſtis ſit decora, & vnguentis vtatur beneolentibus, citra omnem odoris ſuſpicionem. Iſtud enim iucundum eſſe ægrotantibus ſolet. Eum quoq; ſpectare oportet, vt animi temperantiam excolat, non taciturnitate ſolùm, verumetiam reliqua totius vitæ moderatione. Quod ad illi comparandam gloriam plurimùm adfert adiumenti. Bonis etiam ac honeſtis ſit moribus, vnaq; grauitatem cum humanitate coniunctam habeat. Temeraria nanq; procliuitas & promtitudo, quãuis valde ſit vtilis, deſpectui eſt, At conſiderandam quando his vti liceat. Eadem enim apud eoſdem, cùm rara ſunt, ęſtimantur. Quod ad geſtum attinet, vultu ſit ad prudentiam compoſito, non aſpero tamen, ne ſuperbus & inhumanus videatur. Qui verò in riſum effuſus eſt, & ſupra modum hilaris, moleſtus habetur, quod vel imprimis vitandũ eſt. Æquum autem in omni vitę

conſuetudine ſe præſtare debet. Nam cùm omnibus in rebus multum ſit in iuſtitia præſidii, tum verò Medico cum ægris non parum eſt commercij. Ii enim ſe huic tractandos ſummittunt, isq; nunquam non ferè cum mulieribus virginibus conuerſatur, resq; magni pretij contrectat, à quibus omnibus ſibi temperare debet. Atque his tum animi, tum corporis virtutibus, eum præſtare oportet. Quæ verò ad artem Medicam præcepta pertinent, ex quibus artifex habendus eſt, & à quibus diſcendi initia ſumi debent, ab initio nobis breuiter ob oculos ponenda. Quæ ergo in officina Medica curantur, ea propemodum diſcenda ſunt. Ac primùm quidem domus locus tam commodus habeatur, vt neque accedens ventus moleſtiam afferat, neque ſol aut ſplendor grauis ſit. Lucis enim ſplendor, vt non ſit curantibus moleſtus, non item tamen iis, qui curantur. Is ergo prorſus vitandus eſt, per quem oculos offendi contingit. Atque hoc quidem de lumine præcipitur. Deinde verò vt nequaquam ſplendori facies ſit aduerſa. Oculorum enim aciem debilem moleſtia afficit, cùm quæuis occaſio debiles oculos perturbare poſſit. Atque hic luminis vſus eſto. Sellæ quo ad eius fieri poteſt, altitudine ſint æquales, vt illis ſeſe accommodent. Æris, præterquam in inſtrumentis, nullus vſus eſto. Talis enim ſupellectilis vſus, apparatus quidam moleſtus eſſe mihi videtur. Aqua iis, qui curantur, potui commoda & pura exhiberi debet. Deterſoriis puris & mollibus vtendum, ad oculos quidem, linteis; ad vulnera verò, ſpongiis. Hæc enim per ſe magno auxilio eſſe videntur. Inſtrumenta autem omnia ad vſum aptè comparata eſſe oportet, conuenienti magnitudine, grauitate & tenuitate. Quæ verò admouentur, omnia quidem vt conferant, attendendum, potiſſimumq; ſi ad laborantem partem diutiùs adhæreſcere debeant, cuiuſmodi ſunt vincula, medicamenta, & ad vlcus adhibita lintea & cataplaſmata, quæ diūtiſſimè in affectis partibus commorantur. At verò, quæ poſtea conſequuntur, horum ablatio, refrigeratio item, & perpurgatio, & aquæ perfuſio, parui cuiuſdam ſunt temporis. In quibus, ſi quid faciendum, magis ne an minus adhibendum ſit, diligenter attendere oportet. Permagni enim intereſt, an his tempeſtiuè vſus fueris, an verò ea neglexeris. Eſt

tis. Eſt autem Medicinæ accommodata deligatio, ex qua, qui curatur vtilitatem percipit. Hæc autem duo, quibus vtendum eſt, maximè iuuant, comprimere vbi expedit, & remiſsè deligare. Quòd ad anni tempora videndum, quando contegere oporteat nécne, ſimulque ne imbecillitatis ignarus, vtro horum vtendum ſit hæreas. Deligationes autem concinnæ, & ad ſpeciem comparatæ, quæque nihil proſunt, repudiandæ. Sunt enim eiuſcemodi moleſtæ, & omninò ad oſtentationem factæ, ac plærunque ei, qui curatur, noxiam afferunt, qui non tam ornatum quàm vtilitatem requirit. At verò in iis, quæ manus operam poſtulant, & ſectione aut vſtione efficitur, celeritas ac tarditas ex æquo commendantur, cùm vtraque opus ſit. Nam quibus quidem vna ſectione manus opera perficitur, ea celeriter fieri debet. Nam cùm ſine dolore ſectio minimè contingat, debet id quod dolorem facit quàm minimo tempore adeſſe, quod fiet celeriter adminiſtrata ſectione. At vbi multas fieri ſectiones neceſſe eſt, tarda manuum opera vtendum. Qui enim celeriter ſectionem adhibet, continentem multumque dolorem infert. At qui intermittit, alleuationem quandam iis, qui curantur, exhibet. Quod de inſtrumentis etiam dicatur. Gladiolis enim acutis & latis vt vtendum, ita non in omnibus id ex æquo fieri edicimus. Quædam nanque corporis partes velocem habent ſanguinis impetum, quem continere non eſt facile, cuiuſmodi ſunt varices, & aliæ quædam venæ, quarum anguſtas ſectiones eſſe oportet. Sic enim nunquam fiet immodica profuſio, ab his tamen ſanguinem interdum detrahere confert. In his verò partibus, in quibus nihil ineſt periculi, & quæ tenuem ſanguinem minimè continent, latioribus gladiolis vtendum, alioqui ſanguis nequaquam profluet. Eſt autem turpiſſimum per manus operam non aſſequi quod cupias. At verò cucurbitulæ duobus modis vtiliter admoueri poſſunt. Cùm enim procul ab exteriore carne fluxio conſtiterit, eius circulum paruum eſſe oportet, ipſa verò ventrem minimè amplum habeat, ſed qua parte manu apprehenditur, prominens ſit, & minimè grauis. Quæ enim eſt eiuſcemodi, in directum trahit, & procul diſtantes ſeroſos humores ad carnem probè reuellit. At dolore per carnis ma-

gnitudinem diſperſo, in reliquo quidem ſimilis ſed circulus magnus fit. Hoc enim pacto, quod dolorem mouet, ex plurimis partibus quò oportet adducere comperies. Neque enim circulus magnus eſſe poteſt, quin caro ex pluribus locis contrahatur. Quæ verò grauis eſt, ad ſuperiores partes vergit, ab inferioribus tamen magis detrahit, ita vt plærunque morbos minimè attingat. Inſtantibus igitur fluxionibus, proculque à ſuperioribus partibus poſitis, lati circuli multa ſimul ex reliqua carne attrahunt. Quod facit vt inde tracta humiditas, ad ſeroſum humorem, in inferioribus partibus collectum apponatur, & ea quidem, quæ moleſtiam afferunt, relinquantur, quæ verò nihil nocent, detrahantur. Quin & de cucurbitulæ magnitudine, vt partibus quibus admoueri debet, ſit vſui, coniectura capienda eſt. Cùm verò pertundere voles, altiùs ſcalpellum adigere oportet. Sanguis enim ex locis manus opera diſſectis conſpicuus profluere debet. Alioqui ne circulum quidem attractum pertundere oportet. Laborantis namque loci caro contenta magis eſt. Gladiolis autem recuruis, in ſummo non valde acutis vtendum. Prodeunt enim quandoque humores ſeroſi, glutinoſi & craſſi, qui in inciſuris, ſi anguſtæ fuerint, ne ſubſiſtant, periculum eſt. Ac verò brachiorum venæ vinculis comprehenſæ detinendæ. Quæ enim eas integit caro, in multis non probè venæ coaptata eſt. Quæ cùm lubrica exiſtat, vtrorumque ſectiones ſibi inuicem reſpondentes fieri nequeunt. Vena enim contecta intumeſcit, & ſanguis fluxus impeditur, ob idque in multis pus colligitur. Ac ſanè duplici de cauſa eiuſmodi manus opera noxia videtur, tum quòd ei, qui ſecatur dolorem, tum vero ei, qui ſecat dedecus adfert. Quod ipſum in omnibus fieri præcipitur. Atque ea ſunt in officina Medica inſtrumenta, quibus artificioſè vti eum, qui diſcit, neceſſe eſt. Volſellis enim quibus tum dentes, tum columellæ comprehenduntur, quemlibet vti licet, cùm ſimplex earum vſus eſſe videatur. De tuberculis autem & vlceribus, quæ inter maiores morbos recenſentur, iſtud tuendum eſt. Tubercula quidem coercere ac diſſoluere poſſe, eorumq; concretiones prohibere, maximè ad artem pertinere. Deinde verò ea in locum conſpicuum & quàm breuiſſimum contrahere,

ipſamq;

ipſamq; concretionem æquabilem per totum reddere. Niſi enim æquabile fuerit, vt rumpatur & vlcus ægrè curabile euadat, periculum eſt. Æquabile itaque reddere, & ex æquo omne concoquere oportet, ac neque ante tempus aperire, neque vt ſponte rumpatur ſinere. Quæ verò æquabilem habent concoquendi vim, alibi dicta ſunt. At verò vlcera quatuor progrediendi modos mihi habere videntur. Vnum quidem in profundum, cuiuſmodi ſunt fiſtuloſa, cicatrice obducta, & intus caua. Alterum quo ad ſuperiora tendunt, velut quæ ſuperexcreſcentem carnem habent. Tertium in latum, qualia quæ ſerpentia dicuntur. Quartus modus eſt, qui ſolus ſecundum naturam motus videtur. Atque eæ quidem ſunt carnis calamitates, quæ omnes communem habent vtilitatis rationem. Quorum quidem ſigna alibi demonſtrata ſunt, & quænam curatio adhibenda ſit. Quanam autem ratione quod coaluit, diſſolui poſſit, & quod impletum eſt, aut cauum redditum, aut quod in latitudinem progreſſionem fecit, de eorum ſignis in aliis libris quantum conueniebat, dictum eſt. De iis verò, quæ in cataplaſmate adhibentur, ſic habeto. Quo in morbo imponendorum linamentorum accuratus vſus eſſe videtur, ipſi vlceri accommodatum linamentum adhibeto, quod verò cataplaſmate apponitur, ad vlceris ambitum vtitor. Hic enim cataplaſmatis vſus multum habet artis, pluriműmque vtilitatis præſtat. Siquidem quod vlceri circumponitur, iuuandi facultatem habere videtur, & linamentum continere. Partes verò vlceris exteriores cataplaſma iuuat. Ac eorum quidem vſum talem eſſe conuenit. Quod ad tempora attinet, quibus horum ſingulis vtendum ſit, & quemadmodum eorum, quæ ſcripta ſunt facultates addiſcere oporteat, hæc à nobis prætermittuntur, quandoquidem maiorem artis Medicæ diligentiam exigunt, & ad eum pertinent, qui magnos iam in arte progreſſus fecerit. Ad hæc verò conſequitur vulnerum in militia acceptorum tractatio, quo ad telorum extractionem, cuius in vrbium commerciis paruus vſus exiſtit. Quandoquidem ciuiles & hoſtiles expeditiones raræ ferè ſunt, quæ ſæpiſſimè aſſidueq; circa externa bella contingere ſolent. Is igitur, qui hanc manus operam exercere volet, vt externos

exercitus ſequatur, oportet. Hac enim ratione ad eam vſum exercitationem ſibi comparabit. Ac de his quod maximè ad artem mihi pertinere videtur, hoc dixiſſe ſatis eſt. Quod artis & eius, quæ huc ſpectat manus operæ non minimum munus eſt, tela in corpus ſubeuntia certis notis deprehendere. Ex quo efficitur vt ignorari non poſſit, quando is, qui vulnus acceperit, minimè conuenientem manus operam expertus fuerit. Qui autem ſignorum cognitionem habuerit, is ſolus ritè ad curationem aggredietur. At de his omnibus in aliis libris ſcriptum eſt.

Hippocratis liber, de decenti habitu, aut decoro.

QVi ſapientiam iſtam, quæ in vitæ communione verſatur, ad multa eſſe vtilem allegant, ii mihi non temere facere videntur. Multæ nanque ad ambitioſam quandam operam comparatæ videntur, eæ videlicet, quæ de nulla re vtili quæſtiones agitant. Harum tamen partes ad illas referri poſſunt, cùm nulla ocioſitas, neque verò improbitas adſit. Quod enim ocioſum eſt, nihilque agit, ad improbitatem viam affectat, ad eámque tendit. Vigilantia verò & ad aliquid mentis contentio earum diſputationes ad nullam vtilitatem ſpectantes, ad ſe pertrahit, & ad vitæ honeſtatem refert. Maiorem enim apud alium ſibi gratiam conciliat, ſi ad artem traducatur, eique decus & gloriam comparat. Quæcunque nanque neque ad turpem quæſtum ſunt comparatæ, neque illiberales, eæ via quadam artificiali opus ſuum efficiunt, quod niſi extra culpam ſit, publicatur. Adoleſcentes enim iis ſeſe committunt, vbi verò adoleuerint, præ pudore, eorum conſpectum ſine ſudore non ſuſtinent. At ſenes effecti, propter amarulentiam, eas publica legum ſanctione vrbibus expellunt. Ii enim conuentu facto, ambitioſa & quæſtuoſa ſua profeſſione decipientes, in vrbium circulis verſantur. Quos ex veſtitu & cæteris ornamentis quis cognoſcere poterit. Quinetiam quò ſumtuoſiùs ornati fuerint, eò maiore odio auerſandi, & ab eis, qui eos conſpexerint, fugiendi. Ex vſu autem fuerit contrarium in his ſpectare, quibus non ineſt exquiſitus ne-

que

que curioſus ornatus, qui ſeſe ex cultus venuſtate & frugalitate, non tam ad ſuperfluam curioſitatem, quàm ad optimam exiſtimationem, prudentiam, & animi moderationem compararunt. Ad inceſſum verò eo ſemper ſunt habitu, minimè diffluentes aut ſuperflui, in hominum concurſibus graues, ad reſpondendum appoſiti, aduerſus altercantes difficiles, in ſimilium familiaritatibus contrahendis proſpicientes, erga omnes moderati, ad emotiones taciturni, ad reſpondendum arguti & tolerantes, in occaſione prudenter captanda appoſiti & accommodati, in victu frugales & paucis contenti, ad ſuſtentandam occaſionem tolerantes, oratione efficaces, qui quicquid doctrina acceperunt, in medium proferunt, & facultate dicendi vtuntur, ad gratiam comparati, & pro gloria quæ inde prouenit, decertare parati, doctrinam ſuam ad veritatis lucem repurgantes. Ad hæc igitur prædicta omnia præcipuè dux eſt natura. Etenim ſi adfuerit his, qui artibus inſtructi ſunt, ad prædicta omnia aditus erit ampliſſimus. Vſus nanque, qui tum in ſapientia, tum in arte ei adiuncta doceri nequit, in doctrinam cadet, vt inde initiũ ducatur. Defluit autem natura & ſapientiæ permiſcetur, vt cognoſcantur, quæ ab ipſa natura facta ſunt. Multi etenim in vtriſque rationibus ſuperati, neutiquam vtriſque ad rerum demonſtrationem vſi ſunt. Si quis igitur eorum aliquid, quæ ratione proponuntur ad veritatem expenderit, nequaquam iis ſuppeditabuntur, quæ à natura inſunt. Iſti itaque conſimili cum illis via progreſſi deprehenduntur. Quapropter veritatē nudati omnem improbitatem atque ignominiam induunt. Præclara enim res eſt, quæ ex opere quod quis didicit proficiſcitur oratio. Quicquid enim artificiosè factum eſt, à ratione profectum eſt. Quicquid autẽ artificiosè dictum eſt, non autem factum, viam & rationem artis expertem arguit. Opinabile ſiquidem ſine actione, inſcientiæ & nullius artis indicium eſt. Opinatio enim cùm præcipuè in arte Medica, ea quidem vtentibus crimini vertitur, his verò qui ea indigent exitium adfert. Si nanque ſuis verbis perſuaſi, exiſtimant ſe opus ex ſcientia profectum nouiſſe; quemadmodum aurum adulterinum igni probatur, tales ſeipſi etiam produnt. Quanquam eiuſmodi prædictio iis qui co-

gnatam habent naturam, ad intelligentiam nullius eſt ſolatij, quòd finis quàm rectus ſit cognitio indicet. At horum arti tempus expeditam viam conſtituit, aut his qui ſimili via inſiſtunt, facultates manifeſtò ſuppeditat. Quapropter prædicta ſingula colligere oportet, & ſapientiam ad Medicinam traducere, & Medicinam ad ſapientiam. Medicus enim Philoſophus Deo æqualis habetur. Nam neque multum inter ſe differunt, & quæ ad ſapientiam requiruntur, in Medicina inſunt omnia, pecuniæ contemtio, pudor, verecundia, modeſtia in veſtitu, exiſtimatio, iudicium, lenitas, occurſatio, mundicies, ſententiarum elocutio, vtilium ac neceſſariarum in vita purgationũ cognitio, earumque liberatio, ſuperſtitioſi Deorum metus auerſatio, præſtantia diuina. Habent enim quæ faciunt ad demonſtrandam incontinentiam, quæſtuoſam & ſordidam profeſſionem, inexplebilem habendi ſitim, cupiditatem, detractionem, impudentiam. Siquidem iſta ſpectant ad eorum cognitionem cum quibus conuerſantur, & ad vſum eorum quæ ad contrahendam amicitiam pertinent, quoq; animo erga liberos & pecunias eſſe oporteat. Hactenus igitur cum ſapientia communionem, eorúmque etiam plurima habet Medicus. Nam & Deorum cognitionem ipſe potiſſimùm animo complectitur, cumque aliis in affectibus & caſibus Medicina multùm Deos colere comperitur, tum verò medici Diis plurimùm concedunt. Neque enim ipſa ſuperuacaneam potentiam ſibi arrogat, cùm ſiquidem ipſi multa aggrediuntur, in multis verò ab iis ſuperantur. In quibus autem Medicina nunc ſuperior exiſtit, hinc manifeſtum erit. Nam & via eius quædam ſecundum ſapientiam ſe habet hoc modo. Etenim illis ipſis (quod tamen non exiſtimant) pro confeſſo ita ſe habere concedunt, quæ circa corpora obueniunt, quæ ſane per totam ipſam procedunt, dum transformantur aut permutantur, partim quidem per manus operam ſanantur, partim verò per auxilia aut victus rationem curationem accipiunt. Præcipuum verò omnium caput eſt vt horum cognitio habeatur. Cùm igitur prædicta omnia ita ſe habeant, Medicum vrbanitatem quandã ſibi adiunctam habere conuenit. Auſteritas enim tum ſanis, tum ægris difficilem acceſſum præbet. Obſeruare autẽ eum

maximè

maximè oportet, vt ne multas corporis partes nudet, neque cum plebeiis de rebus multis, ſed tantum neceſſariis, confabuletur. Hoc enim vis quædam ad eliciendam curationem eſſe ſolet. Horum verò nihil neq; nimis curioſè, neque ex opinione agat. In iſtis autem omnibus videndum vt hæc tibi ſint ad facultatē vt decet præparata, alioqui cùm opus fuerit, inopia ſemper aderit. Horum verò omnium diligens in re Medica cura habenda eſt, cum omni habitu demiſſo, quæ ad frictionem, illitionem, & perfuſionem pertinent, vt cum concinna manuum tractatione adhibeantur. Quò ad linamenta concerpta, ſplenia, vincula, ea quæ ex temporis conditione petuntur, medicamenta tum ad vulnera, tum ad oculos comparata, & ex his quæ ad genus quodq; referuntur, vti tibi ſint accommodata, inſtrumenta, machinæ, ferramenta denique. Horum nanq; penuria, mentis inopiam & detrimentum affert. Alter verò tibi ſit apparatus ſimplicior, quo ad manus operam vtaris, ad peregrinationes accommodatus. Promtiſſimus autem eſt, qui via quadam & ratione comparatur. Neq; enim fieri poteſt vt omnia Medicus enumeret. Medicamenta autem, tum eorum ſimplices facultates, tum ſi quæ deſcriptæ ſunt, probè tibi memoria teneantur. In animi etiam notione reponātur quæ ad morborum curationem pertinent, eorumq; modi, quot, & quo modo in ſingulis ſe habeant. Hoc enim in re Medica principium, medium & finem obtinet. Malagmatum quoque genera ad ſingulos vſus præparata habeas, potiones item incidēdi facultate præditas, ex deſcriptione præparatas, cuique generi accommodatas. Ad manum etiam ſint quæ ad medicamentorum purgationes faciunt, ex locis conuenientibus deſumta, eo quo decet modo pro ſuo quæq; genere & magnitudine præparata, tum quę ad vetuſtatē diligenter ſunt repoſita, tum quæ recentia pro temporis occaſione in vſum veniūt, reliquaq; ad eandem rationem, vt his adornatis, cùm ad ægrotū ingreſſus fueris, nequaquam animo hæreas, cùm ſingula habeas ad id quod fieri debeat appoſitè accōmodata. Prius quā verò ad ægrū ingrediaris, fac cognitum habeas quid agendum ſit. Plæraq; enim non ratiocinatione, ſed auxilio indigent. Euenta igitur per experientiam cognita, prædicenda. Id enim gloriam adfert, & cognitu eſt

facile. In ingreſſu autem te meminiſſe conuenit ſeſſionis, demiſſi habitus, veſtitus, grauitatis, breuiloquentiæ, vt ne quid perturbato animo facias, vt ægro aſſideas, in omnibus diligentiam adhibeas, vt ad ea quæ obiiciuntur reſpondeas, & ad omnes perturbationes animi conſtantiam adferas, tumultus verbis caſtiges, & ad omnia ſuminiſtranda te promtum adhibeas. Ad hæc primum apparatum te memoria tenere oportet, ſin minus, videndum vt in reliquis, quæ vt in promtu ſint præcipiuntur, opinione tua minimè excidas. Crebrò ægrum inuiſe, diligentem conſiderationem adhibeas, vt iis qui decepti ſunt per mutationes occurras. Facilior enim tibi cognitio ſuppetet, ſimulque te promtius expedies. Inſtabiliter enim mouentur quæ in humidis conſiſtunt, ideóq; facilem cùm à natura, tum à fortuna mutationem habent. Quæ niſi in tempore cùm ſubminiſtrari oportet percipiantur, ſuo impetu præoccupant & interimunt, cùm non adſit quod opem afferre poſſit. Multa enim ſimul concurrunt, quæ moleſtia afficiunt. At quod ſigillatim ſe conſequitur, promtum quidem magis & ad experientiam accommodatum. Obſeruandi ſunt autem ægrotorum errores, ex quibus multi fruſtrati ſunt in oblatis aſſumendis, quandoquidem exoſis ſumtis potionibus, aut medicationibus, aut curationibus, è medio ſublati ſunt. Quod quidem ſe feciſſe minimè fatentur, ſed culpam in Medicum conferunt. In conſiderationem verò etiam adhibendi ſunt eorum decubitus, partim quidem pro anni tempeſtate, partim verò pro ſuo quiq; genere. Quidam enim in ſublimibus, alij verò in ſubterraneis & obſcuris locis decumbunt. Strepitus quoque & odores, viniq́ue præcipuè (hic enim deterrimus eſt) fugiendi & permutandi. Quæ omnia placidè & ſuccinctè facienda, ita vt plerunque in ipſa adminiſtratione ægrum celet, hilari & ſereno vultu eſſe iubeat, eumq́ue à ſuis cupiditatibus deterreat, & ſimul quidem cum amarulentia vehementer increpet, ſimulq́ue eum commonefaciendo & blandè excipiendo conſoletur, neque quicquam eorum quæ inſtant aut facta ſunt ipſis indicet Iccirco enim multi ob commemoratam inſtantium aut poſt futurorum prædictionem, ad extremorum alterutrum detruſi ſunt. Adſit autem ex diſcipulis aliquis qui præ-

ſit,

ſit, quò præceptionibus citra amarulentiam vtatur, & quod imperatum eſt ſubminiſtretur. Ex his verò deligendi qui iam in arte prouecti ſunt, vt ea quæ ſunt vſui exhibere, vel ſecurè offerre ſciant, neque in interuallis quicquam te lateat. Nullius verò rei curam plebeiis vnquam committas, alioqui eius quod malè factum eſt reprehenſio ad te redundabit. Quòd ſi minimè fuerit ambiguum, ex quibus quod via & ratione tractatum eſt procedat, neque tibi vituperationem comparabit, & rei euentus ad genus referetur. Quamobrem iſta omnia dum fiunt iis qui ad iſtorum cognitionem incumbunt, prædicito. Cùm igitur hæc ad comparandam exiſtimationem & vetuſtatem, tum in ſapientia, tum in Medicina, tum in reliquis artibus valeant, Medicus eas de quibus diximus partes complecti debet, & ſemper alteram ſibiipſi ſuperimponere, obſeruare ac cuſtodire, & in opere ipſo cum cæteris communicare. Hæc enim ab omnibus propter nominis ſplendorem obſeruantur, quique hac via incedunt, gloriam tum apud maiores, tum apud poſteros ſibi comparabunt. Qui etſi non multarum rerum cognitionem habent, earum tamen vſu aſſiduo prudentiam aſſequuntur.

Hippocratis præceptiones.

Tempus dicendum eſt, in quo occaſio conſiſtit. Occaſio autem, in qua tempus non multum. Medicatio in tempore fit, aliquando etiam occaſionem requirit. Qui igitur iſta norit, ad curationem aggredi debet, neque priùs ad ratiocinationis perſuaſionē, quam ad vſum cum ratione coniunctum animum adhibere. Ratiocinatio enim in eorum quæ ſenſu comprehenduntur recordatione quadam conſiſtit. Senſus nanque euidenti imaginatione conceptus, primam eorum quæ ſubiecta ſunt perpeſſionem ſuſcipit, & ad cogitationem tranſmittit. Hæc verò vbi receperit, frequenterque quibus, quando & qualiter conuenit iſta conſeruarit, in ſeſe reponit & recordatur. Ratiocinationem igitur plurimùm laudo, ſiquidem ex fortuita occaſione initium ducat, & ipſam delationem ex apparentibus via quadam perſequatur. Ex his enim quæ manifeſtò perficiuntur, ſi ra-

tiocinatio initium duxerit, in mentis poteſtate, quæ ab aliis ſingula recipit, eſſe deprehendetur. Quamobrem exiſtimandum eſt naturam à multis & cuiuſlibet generis rebus vi quadam cogente moueri ac doceri. Mens autem vbi ab ea acceperit, quemadmodum antè dixi, poſtea ad veritatem deducit. Quòd ſi non ex euidenti incurſione, verùm ex probabili rationis fictione initium ducatur, plærunque grauem & moleſtam infert affectionem. Ij verò nulla via rem ipſam aggrediuntur. Quidnam enim mali contingat, ſi mercedem auferant qui Medica opera publicè malè exercent? At nunc ægrotis ipſis, cùm ſint extra culpam, non ſatis eſſe vis morbi viſa eſt, niſi etiam Medici imperitia accederet. Ac de his quidem hæc ſatis dicta ſunt, niſi quòd nullum ex his quæ ſola ratione concluduntur fructum percipere licet, verùm ex his quæ operis demonſtrationem habent. Fallax enim & ad errorem procliuis aſſeueratio, quæ eſt cum garrulitate coniuncta. Quocirca his quæ fiunt in vniuerſum inſiſtere oportet, & circa ea vel maximè verſari, ſi quis facilem & eum extra culpam habitum, quem certè Medicinam vocamus, ſibi comparare velit. Maximam enim vtilitatem tum ægrotis, tum iis qui illorum res adminiſtrant comparabit. Neque verò pigeat ex plebeiis ſciſcitari, ſi quid ad curandi opportunitatem conferre videatur. Sic enim cenſeo artem vniuerſam commõſtratam fuiſſe, quòd ſingula ex fine obſeruata, & ad eadem aggregata fuerint. Animum igitur adhibere oportet fortuitæ occaſioni, quæ plærunque ſe offert, quæque cum vtilitate & lenitudine potiùs coniuncta eſt, quàm cum pollicitatione & facti defenſione. Vtile verò etiam eorum quæ ægro offeruntur varietatem conſtituere. Neque enim aſſeuerare oportet quòd vnum aliquod exhibitum remedium profuturum ſit. Affectiones etenim omnes ob varias caſuum attributiones & mutationes, diuturniore quadam mora aſſident. Quin & iſtud vt conſideretur admonitione indiget. Si nanque à mercede initium duxeris (quod ad totum negotium aliquid confert) ægroto quidem iſtam iniicies opinionem, te eo relicto non diſceſſurum. Quòd niſi cum eo conueneris, quòd & eum neglecturus ſis, neque de quibuſdam ad rem præſentem neceſſariis ſis admoniturus. De mercede igitur

conſti-

conſtituenda curam habere oportet. Eiuſmodi enim animi inductionem ægro inutilem eſſe exiſtimamus, idque multò magis in morbo acuto. Morbi enim celeritas, cùm nullam ad reuerſionem occaſionem exhibeat, bonum Medicum minimè impellit, vt ſuam vtilitatem quærat, verum vt potiorem ſuæ exiſtimationis rationem habeat. Itaque longè ſatius eſt à morbo ſeruatis exprobrare, quàm perniciosè habentes emungere. Quamquam ægroti nonnulli hoſpitii ius aut notitiam quandam præponendum exiſtimant, qui negligentia quidem digni ſunt, non tamen pœna puniendum iudicant. Quocirca his inconſtantiæ fluctibus agitatis, ſicuti decet te oppones. Qui enim genuinus eſt Medicus, is mediusfidius fide magis quàm duritate in medendo vtetur. Quare ab initio de toto affectu diligenter inquirere, & quædam ad curationem conferentia ſubminiſtrare oportet, ægrumque percurare & minimè negligere. Neque verò exigendæ mercedis cupiditate duci oportet, niſi vt ad artem ediſcendam tuos inſtruas, ſuadeoque ne in eo inhumaniter nimis te geras, ſed & opum affluentiam & facultates reſpicias, interdumque gratis cures, ita vt memoris gratitudinis potiorem quàm præſentis exiſtimationis rationem habeas. Quòd ſi vel hoſpiti, vel egeno largiendi occaſio ſe offerat, his vel maximè ſuccurrendum eſt. Qui enim erga homines humanum ſe exhibuerit, is artis amore teneri cenſetur. Multi nanque ægri cùm ſciant ſe morbo minimè ſalutari teneri, etiam medici probitate ſanitati reſtitutos eſſe celebrari gaudent. Sanitatis autem cauſa ægris quidem præeſſe præclarum eſt, & bene valentium curam gerere vt ne ægrotent. Quin & ſanorum quoque cura venuſtatis cauſa ſuſcipienda eſt. Qui igitur in ignorantiæ profundo ſubmerſi ſunt, ij prædicta minimè percipiunt, cùm medici nomine indigni, re ipſa comprobent, quàm repente euecti ſint, fortunæ tamen egentes, per diuites quoſdam ex anguſtiis emergunt, vtriq; ex euentu nominis celebritatem adepti, & in peius ruentes, luxu diffluunt, & quæ in arte nulli rationi reddendæ ſunt obnoxia negligunt, quibus bonus Medicus viget, & ipſius artis opifex nuncupatur. Qui medelas inculpatas facilè perficiens, nihil horum peccat, ne in

ſumma quidem opum penuria. Neque enim infidus eſt, velut qui iniuſtè ſe gerunt. Qui certè ad curationem non accedunt, vbi vident miſerabilem eſſe affectionem & eiulatibus plenam, aliorum Medicorum congreſſum fugiunt, & improbos laudant, quod improbum auxilium deteſtentur. Ægroti verò dolore conflictati in vtraque improbitate natant, cùm ſeſe pleniori in arte curationi ad finem vſq; non commiſerint. Morbi nempe cuiuſdam remiſſio, magnum affert ægro ſolatium. Quapropter cùm ſanitatem maximè cupiant, eundem ſemper remediorum vſum recipere recuſant. Medici varietatem imitantes. Sumtuum quidem magnificentia cum ægroti careant, morum improbitatem venerantur, & ingrati euadunt, vtque facultatum copiam conſequi poſſint, de mercede plurimùm laborant, cùm verò ſani eſſe velint, quæſtum tamen ex fœnore & agricultura percipere negligunt. Atque de tam inſigni admonitione iſta ſatis ſint. Ægroti enim remiſſio & intenſio, medici adminiſtrationi moderantur. Neq; ſane indecorum fuerit, ſi Medicus in rei præſentis anguſtia circa ęgrum verſatur, imperitiæ etiam tenebris circumfuſus, alios quoque accerſiri iubeat, quo communi conſilio quæ in rem ægri ſunt diſquirantur, & illi ad præſidiorum facultatem operas ſuas conferant. Vbi enim aſſiduè vrget affectio, morbusq; increſcit, plurima in animi anguſtia ad rem præſentem opportuna elabuntur. Tunc igitur confidēti animo eſſe oportet. Neq; enim vnquam tale quid definio, cùm id ad artem pertinere cenſeatur, de eo minimè ambitioſè contendere, ſeipſos ludibrio exponere. Hoc nanq; iureiurando affirmare audeam, Medicum ratione vtentem, alterum nunquam inuidioſè calumniaturum. Sic enim animi impotentiam prodet. Verùm id promtiùs faciunt, qui forenſem quæſtum ſectantur. Quanquam neque hoc perperam excogitatum videtur, cùm in omni copia inopia inſit. Præter hæc autem omnia magnum fuerit exiſtentis artis argumentum, ſi quis rectam curationem inſtituens, compellando ægros cohortari non deſinat, ne nimium animo perturbentur, dum ſalutis tempus præuertere ſtudent. Hoc nempe inutile eſſe cenſemus, neque ſi id imperarit, peccabit. Ipſi enim ægri ob affectionem doloris plenam animum

deſpon-

deſpondentes, vitam cum morte commutant. Cui verò ægri cura commiſſa eſt, ſi ea quæ ad artis inuentionem faciãt demonſtrauerit, quòd naturam conſeruare, non alienam inducere debeat, præſentem fructum reportabit, aut ei ſtatim nulla fides adhibebitur. Eſt enim hominis bona habitudo, natura quædam arte ſingulari à natura comparata, motum non alienum adhibens, ſed valde concinna, tum ſpiritu, tum calore, tum humorum concoctione, & in vniuerſum ex omni victus ratione, reliquíſque omnibus comparata, niſi aliquod ab ortu aut initio erratũ adfuerit. Quod tamen ſi adfuerit, ſiquidem exile ſit, conandum vt ad priorem naturam reducatur. Præter naturam enim cenſetur, quod imminutum eſt, etiam quod temporis ſpatio contigit. Vitanda autem etiam frictio per ſudaria, propter medendi authoritatem odórq; ambitioſé affectatus. Vt enim peregrinus cultus immodicus calumniam, ita modicus venuſtatem tibi comparabit. Eſt nanque in parte dolor modicus, in toto multus. Neque verò gratiam qua tibi homines demerearis ſubtraho, cùm ſit Medici præſtantia digna. Eorum autem quæ per inſtrumenta adhibentur, & demonſtrationis eorum quæ ſignificant, reliquórumque eiuſmodi memoriam adeſſe oportet. Quòd ſi vulgi tibi audiẽtiam comparare voles, id non valde glorioſè inſtituas, neque tamen cum oſtentatione poetica fiat. Induſtriæ enim impotentiam arguit. Neque certè probo induſtriam multo labore partam in alium vſum transferri, quod per ſe ſola vt eligatur grata ſit. Inanem enim fuci laborem cum ambitioſa oſtentatione tibi impones. Optabilis autem diſpoſitio qua quis longè abſit, vt grandis natu ad diſcendum acceſſiſſe videatur. Quod quidem nihil præſentium perficit, abſentium verò memoria tolerãda eſt. Incidit igitur omne genus infortunij cum vehementi pernicie, quod decorum negligit, tum in definitionibus & denunciatione, tum maximis iuramentis Deorum cauſa interpoſitis, dum medicus morbo præeſt, cum aſſidua lectione, & plebeiorum tumultuantium inſtructione, & priuſquam in morbo quid agat incertus ſit, congregati ſunt. Huiuſmodi igitur vbi præeſſem, non tamen de curandi ratione cum illis conferrem, verùm vt auxilium ferrent audacter peterem. Venuſte

enim cognitionis intelligentia, apud iſtos ſparſa eſt. Cùm igitur hi ex neceſſitate indocti exiſtant, eos ad vtilem exercitationem cohortor, vbi præceptorum cognitione deſtituuntur. Quis enim variè diffuſam præceptorum cognitionem habere exactè cupiat, citra exercitationis manuum ſecuritatem? Quare hoc vnum ſuadeo, vt eorum verbis quidem animum aduertant, opus autem in ſubtrahenda victus ratione interpellent, neque eam diutiùs inſtituant. Ægri enim diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quæ interdum morbum fouet. Si quis cœco quantum opus eſt morem gerat, is velut res horrenda vitari debet, & gratia vitanda per quam vnitas deperit. Aëris repentina turbatio vitanda eſt. In ætatis vigore omnia gratiora ſunt, in deſinente verò ætate, contrà. Linguæ obſcuritas aut propter affectionem contingit, aut propter aures, vt ſi altera ſuperinferat priuſquàm priora enunciarit, aut ſi antequàm id quod mente conceptum eſt eloquatur, aliud inſuper animo concipiat. Hoc quidem his qui artium ſtudio tenentur præcipuè contingit, citra viſioni ſubiectam appellatam affectionem. Ætatis cùm paruum ſubiectum exiſtat, valde magna interdum eſt facultas. In morbo non perturbari diuturnitatem indicat, iudicatio verò morbi diſſolutio eſt. Parua cauſa curationibus ſoluitur, niſi quis præcipuus locus affectus ſit. Quandoquidem ex dolore per conſenſionem exortus affectus affligit, quidam per alterius conſenſionem vexantur. Vociferatio dolore afficit. Præ laboris vehementia indulgens conceſſio, locus amœnus vtilitatem affert.

HIPPOCRATIS PRÆNOTIONVM, LIBER.

Sectio II.

OPERÆ PRETIVM mihi facturus Medicus videtur, ſi ad prouidentiam ſibi cõparandam omne ſtudium adhibeat. Cùm namq; præſenſerit & prædixerit apud ægrotos, tum pręſentia, tum pręterita, tum futura, quæq; ægri omittunt expoſuerit, res vtique ægrotantiũ magis agnoſcere credetur, adeò vt maiore cum fiducia ſeſe homines medico committere audeant. Curandi verò rationem optimè molietur, ſi ex præſentibus affectionibus futura prænouerit. Neque enim fieri poteſt vt omnes ægroti ſanitatem aſſequantur. Hoc nempe longè præſtantius foret, quàm futurorum conſecutionem prænoſcere. Quandoquidem verò quidam vi morbi intereunt priùs quàm Medicum accerſant, quidam etiam vocato Medico confeſtim, partim quidem vnum diem, partim etiam paulò diutiùs vitam trahentes mortui ſunt, priùs quàm Medicus arte ſua ſingulis morbis viriliter ſe opponere poſſit. Proinde vbi talium affectionum naturam, quantum ſcilicet vires corporis ſuperant, cognouerit, ſimulq; & ſi quid diuini in morbis ineſt, huius quoque prouidentiam ediſcere oportet. Hac enim ratione, meritò ſibi admirationem, & boni Medici exiſtimationem conciliauerit. Qui namque morbo ſuperiores eſſe poſſunt, eos vtique longè rectiùs conſeruauerit, ex longo antea interuallo ad ſingula conſilium dirigens, tum etiam morituros, tum euaſuros, vbi prænouerit & prædixerit, extra culpam poſitus erit. In morbis autem acutis imprimis quidem ægroti facies ſic in conſideratione adhibẽda, ſitne beneualentium, præcipueq; ſui ipſius ſimilis. Ita enim optima exiſtimanda, quæ verò ab eo plurimùm recedit, grauiſſimum periculũ portẽdit. Qualis fuerit naſus acutus, oculi cõcaui,

collapſa tempora, aures frigidæ & contractæ, imisq́; ſuis fibris inuerſæ, cutis circa frontem dura, intenta & reſiccata, & totius faciei color ex viridi palleſcens, aut etiam niger, aut liuidus, aut plumbeus. Itaq; ſi per initia morbi eiuſmodi facies fuerit, neq; adhuc ex aliis ſignis coniicere potueris, interrogare conuenit, num æger vigilauerit, aut aluus admodum liquida fuerit, aut eum inedia aliqua oppreſſerit. Quòd ſi quid horum fateatur, minùs formidandũ eſſe exiſtimandũ. Diiudicantur autẽ iſta die ac nocte, ſi ex his cauſis eiuſmodi facies fuerit. At ſi nihil horum præceſſiſſe dixerit, neq; intra dictũ tempus ad priſtinum ſtatum redierit, in propinquo mortem eſſe ſciendum eſt. Si verò vetuſtiore iam morbo, aut triduo, aut quatriduo, talis facies extiterit, inquirenda ea ſunt de quibus antea præcepi, & reliqua ſigna, tum ex vniuerſa facie, tum ex corpore, & oculis, in cõſiderationem adhibenda. Si namque lucem refugiunt, aut illachrymant præter voluntatem, aut peruertuntur, aut alter ex iis minor fit, aut quæ in iis alba eſſe debent rubeſcũt, aut in iiſdem venulæ liueſcunt, aut nigricant, aut lippientiũ oculorum ſordes circa eorum aciem appareant, aut etiã aſſiduè mobiles, aut tumidi, aut vehementer caui fuerint, aut eorũ aſpectus ſqualidus & minimè lucidus, aut totius faciei color immutatus, hæc omnia mala pernicioſáq; exiſtimanda. Quinetiã per ſomnum an ex oculis aliquid ſubappareat ſpectare oportet. Vbi nanque non commiſſis palpebris ex albo quid ſubapparet, id ſi neq; alui profluuium, neq; medicamentum purgans expreſſit, neque ita dormire conſueuerit æger, prauum eſt indiciũ & lethale admodum. Quòd ſi peruertatur aut corrugetur palpebra, aut liueſcat, aut palleſcat, itemq́; labrum, aut naſus, cum alio aliquo ſigno, mortem in propinquo eſſe ſciendum eſt. Lethale quoque labra reſoluta, pendentia, frigida, & exalbida eſſe. At ægrum à Medico in latus dextrum aut ſiniſtrum recumbẽtem deprehendi oportet, manibusque & ceruice, ac cruribus paulùm reductis, totóque corpore molliter poſito. Hic enim ferè ſani iacentis eſt habitus. Is autem habetur optimus decubitus, qui bene valentium ſimilis eſt. Supinum verò iacere, manibus, ceruice, & cruribus porrectis, minus bonum. Quòd ſi pronus ad pedes de lecto delabatur, ma-

gis

gis formidandum. Vbi verò pedes nudos, neque admodum candos habere comperietur, & manus, ceruicem, & crura inæqualiter diſperſa & nuda, malum. anxietatem enim indicat. Lethale quoque & hianti ore aſſiduè dormire, & vbi ſupinus iacet cruribus valde contortis & implexis. At in ventrem iacere ei qui per bonam valetudinem ita dormire minimè conſueuit, delirium aut partium circa ventrem dolorem indicat. Ægrum verò reſidere velle in ipſo morbi impetu, prauum quidem in omnibus morbis acutis, & pulmonum inflammatione laborantibus peſſimum. In febribus autem dentibus ſtridere, quibus à puero minimè eſt conſuetum, inſaniam & mortem ſignificat. Verùm ex vtriſque periculum prædicendum. Quòd ſi etiam deliranti id accidat, exitiale admodum iam eſt. Vlcus quoque ſiue ante morbum, ſiue in morbo natum ſit, noſſe oportet. Nam ſi periturus æger eſt, ante mortem liuidum & ſiccum, aut pallidum & ſiccum erit. De manuum verò motione ita cenſeo. In febribus acutis, aut pulmonum inflammationibus, aut phrenitide, aut capitis doloribus, quibus ante faciem feruntur, & aliquid fruſtra venantur, & feſtucas colligunt, aut floccos è veſtibus euellunt & ex pariete paleas carpunt, ex his omnibus malum & mortem portendi. Spiritus frequens dolorem aut inflammationem in locis ſepto tranſuerſo ſuperioribns indicat. Qui verò magnus inſpiratur & ex magno interuallo, delirium. At frigidus ex naribus & ore expiratus, exitialis admodum iam eſt. Facilè autem ſpirare, valde magnum ad ſalutem momentum exiſtimandum, cùm in omnibus morbis acutis, quibus febris coniuncta eſt, tum in his qui intra dies quadraginta iudicantur. Sudores optimi quidem per omnes morbos acutos, qui diebus iudicatoriis contingunt, & penitus febre liberãt. Boni verò, quicunque toto corpore oriuntur, faciuntque vt æger morbum faciliùs ferre videatur. At qui nihil tale efficiunt, minimè ſunt vtiles. Peſſimi autem frigidi, quiq; circa caput tantummodò, faciem & ceruicem exoriuntur. Ii nanque cum acuta febre mortem, cum mitiore verò morbi longitudinem prænunciant. Quique per totum corpus eodem modo atque ex capite fiunt. Qui verò milij formam referunt, & circa ceruicem tantùm oboriuntur, praui, boni

autem qui guttatim & cum exhalatione fiunt. Atque hoc in totum de ſudoribus animaduertere oportet, quòd nonnulli quidem ex corporis diſſolutione, quidam etiam ex inflammationis vehementia contingunt. Præcordia optima quidem quæ dolore vacant, mollia ſunt & æqualia, tum dextra, tum ſiniſtra parte. Incenſa verò, aut dolentia aut intenta, aut inæqualiter affecta dextra parte ad ſiniſtram, hæc omnia animaduertenda ſunt. Quòd ſi etiam pulſus in præcordiis inſit, perturbationem aut delirium indicat. Verùm etiam eorum oculos intueri oportet. Si nanque oculi crebrò moueantur, inſania expectanda eſt. At tumor in præcordiis durus & dolens, peſſimus quidem vbi tota præcordia occuparit. Sin verò altera parte ſit, minore cum periculo ſiniſtra. Huiuſmodi autem tumores, circa principia quidem mortem breui affore indicant. Quòd ſi neque intra vigeſimum diem febris quieſcat, neque tumor ſubſidat, ad ſuppurationem res vertitur. His autem primo circuitu etiam ſanguinis è naribus fluxus contingit, valdéque iuuat. Verùm eos interrogare oportet, num capite doleant, aut obtuſam oculorum aciem ſentiant. Quòd ſi quid ex his accidat, eò rem tendere ſciendum. In iunioribus tamen neque dum trigeſimumquintum annum attingentibus, ſanguinis eruptio magis expectanda eſt. Molles autem tumores & doloris expertes digitiſque cedentes, longiores iudicationes faciunt, illiſque minus graues ſunt. Quòd ſi intra dies ſexaginta, neque febris ceſſet, neque tumor ſubſidat, fore ſuppurationem hoc loco, & reliquo ventre eodem modo ſignificat. Itaque tumores dolentes, duri & magni, periculum mortis intra paucos dies affore ſignificant. Molles verò & minimè dolentes, quique digito preſſi cedunt, illis diuturniores eſſe ſolent. Ac ventris tumores minùs abſcedere nati ſunt, quàm qui in præcordiis oriuntur, minimè verò qui infra vmbilicum in pus vertuntur. Sed ex ſuperioribus locis ſanguinis eruptio maximè expectanda eſt. Longorum verò omnium in his regionibus tumorum, ſuppurationes in conſiderationem adhibendæ. Suppurationum autem quæ inde proueniunt, ea obſeruatio facienda eſt. Quæ quidem foras vertuntur, optimæ ſunt, vbi paruæ ſunt, & quàm maximè foras feruntur, & in acutum tendunt. Peſ-

ſimæ

ſimæ verò quæ magnæ ſunt & latæ, miniméque in mucronem attolluntur. At quæ intrò rumpuntur optimæ, vbi nihil cum externa ſede communicant, in ſeſe contrahuntur, nullo dolore afficiunt, totaque regio externa vnius cóloris apparet. Pus verò optimum eſt album, æquale & læue, & quam minimùm graueolens, huic autem contrarium peſſimum. Aqua inter cutem quæ ex acutis morbis oritur, mala. Nam neque febre liberat, vehementesque dolores excitat, & lethalis eſt. Oritur autem ferè ex laterum inanitate, & lumbis, partimque ex iecore. Quibus igitur ex laterum inanitate & lumbis, initia ducuntur, iis pedes intumeſcunt, & longa alui profluuia detinent, quæ neque dolores ex laterum inanitate ac lumbis tollunt, neque ventrem molliorem efficiunt. At quibus à iecore aqua inter cutem ortum ducit, his tuſſis & tuſſiendi cupiditas ineſt, ſed nihil effatu dignum expuunt, pedesque intumeſcunt, ac venter non niſi dura ægreque egerit, & circa aluum tumores fiunt, qui partim dextra, partim ſiniſtra parte oriuntur, & deſinunt. Caput autem & manus, & pedes frigere, ventre & lateribus calentibus, malum denunciat. At corpus totum æqualiter calidum eſſe ac molle, optimum. Ægrum quoque facilè conuerti oportet, & cùm ſeſe attollit leuem eſſe. Quòd ſi grauis eſſe videatur, cum reliquo corpore, tum manibus & pedibus, maiori cum periculo eſt. Præter grauitatem verò, ſi vngues & digiti liueſcant, mors confeſtim expectanda eſt. At omnino nigri, tum digiti, tum pedes minùs quàm liuentes pernicioſi ſunt. Sed alia quoque ſigna in conſiderationem adhibenda. Etenim ſi facilè malum ferre videatur, & præter hæc aliud quoddam ex ſalutaribus ſignis adfuerit, morbum ad abſceſſum conuerti ſperandum, ita vt æger quidem morbo ſupereſſe, & partes corporis denigratæ decidere debeant. Teſtes autem & pudenda vbi ſurſum contrahũtur, vehemẽtes dolores & mortis periculum denunciant. Quòd ad ſomni rationem attinet, quemadmodum à natura nobis eſt conſuetũ, interdiu quidem vigilandum, noctu verò dormiendum. Quòd ſi iſtud immutatum fuerit, deterius exiſtimandum. At minimùm offenditur æger, ſi prima luce dormiat ad tertiam

dies

diei partem. Qui verò poſtea ſomnus contingit, deterior eſt. Peſſimum autem ſi neque noctu, neque interdiu dormiat. Nam aut ob dolorem inſania adeſt, aut delirij affuturi hæc nota eſt. Alui deiectio optima eſt, ſi mollis eſt & conſiſtat, eoque tempore quo per ſanitatem deiici ſoleat, copia verò ciborum ingeſtorũ rationi reſponderit. Talis enim exitus inferiorem aluũ bene valere declarat. At liquida alui egeſtio ex vſu eſt, ſi neq; ſtridet, neq; crebrò, neq; ex breuibus interuallis excernitur. Frequens enim deſidendi labor ægrũ fatigat, eiq; inſomniã adfert. Quòd ſi affatim & ſæpe deiicit, periculũ eſt ne animus deficiat. Verùm pro ingeſtorum ciborum copia, bis aut ter interdiu, & noctu ſemel, deiici debet, plùs tamen prima luce, pro hominis conſuetudine. Craſſiorem autem fieri deiectionem oportet, morbo ad iudicationem procedente. Sit etiam ſubfulua, neque admodum graueolens. Lumbricos quoque rotundos cum alui excretione prodire, morbo in iudicationem tendente expedit. In omni verò morbo ventrem mollem eſſe, & mediocriter extumeſcere conuenit. At valde aquoſum, aut album, aut ex viridi pallidum, aut vehementer rubrum, aut ſpumans deiici, hæc omnia mala ſunt. Præter hæc quoque malum eſt, quod exiguum, glutinoſum, candidum, ex viridi ſubpallidum & læue exiſtit. His verò magis lethalia ſunt nigra, aut pinguia, aut liuida, aut æruginoſa aut fœtida. Varia autem his quidem ſunt diuturniora, nihilo tamen minus exitialia. Huiuſmodi ſunt ſtrigmentoſa, bilioſa, cruenta, porracea & nigra, modò ſimul inter ſe mixta, modò per vices prodeuntia. Flatum autem ſine ſonitu quidem ac crepitu exire optimum, Præſtat tamen cum ſtrepitu prodire, quàm iſthic reuolui. At qui eo modo prodit, ægrum aliquo dolore vexari, aut delirare indicat, niſi æger ſua ſponte hoc modo flatum emiſerit. At præcordiorum dolores & tumores, recentes quidem & ſine inflammatione, murmur ſoluit circa præcordia exortum, idque potiſſimùm ſi cum ſtercore, vrina & flatu prodierit, alioqui vbi ipſum per ſe tranſmiſſum fuerit, iuuat, idque magis ſi ad inferiores ſedes deſcenderit. Vrina optima eſt, in qua per omne tempus, quoad morbus iudicatus fuerit, ſubſidet album, læue & æquale. Securitatem enim breuemque morbum fore ſignificat.

gnificat. Quòd ſi intermittat, & interdum quidem pura meiatur, interdum etiam ſubſidet album & læue, diuturnior & minùs ſecurus morbus euadit At vrina ſubrubra, ſimileque quod ſubſidet, & læue, hæc longè quidem diuturnior quàm prima fit, valde tamen ſalutaris. Sedimenta autem in vrinis craſſiores hordei toſti non exactè moliti partes referentia, praua ſunt, hiſque peiora laminis ſimilia. Alba verò & tenuia, valde praua, atque his etiam deteriora furfuracea. Nubeculæ quæ per vrinas feruntur, albæ quidem, bonæ; nigræ verò, malæ ſunt. Quoad autem vrina fulua fuerit & tenuis, crudum eſſe morbum indicat. Quòd ſi diutiùs talis vrina perſeueret, periculum eſt ne non poſſit æger ſufficere, quoad vrina concoquatur. At exitioſiores ſunt vrinæ fœtidæ, & aquoſæ, & nigræ, & craſſæ. Ad hæc in viris quidem & mulieribus vrinæ nigræ, in pueris aquoſæ, deterrimæ. Quibus vrinæ tenues & crudæ multo tempore redduntur, ſi reliqua ſigna ſalutaria ſint, in iis abſceſſus ad loca infra ſeptum tranſuerſum exſpectari debet. Quinetiam pinguedines ſupra innatantes araneorum telas referentes, damnare oportet, colliquationem namque ſignificant. In vrinis autem quæ nubeculas habent, conſiderandum venit, an ſupernè, an infernè ferantur, & quoſnam habeant colores. Et quæ quidem deorſum feruntur, cum dictis coloribus, bonæ cenſendæ & commendandæ, at quæ ſurſum feruntur, malæ & vituperandæ. Neque verò tibi imponat veſica quoquo modo affecta, ſi huiuſmodi vrinas reddiderit. Non enim totius corporis, ſed ipſius per ſe indicium eſt. Vomitus perquam eſt vtilis, qui bilem pituitæ quàm maximè permixtam habet, ac neque admodum craſſus eſt, neque multus. Qui enim ſinceriores, peiores ſunt. Si verò quod vomitione reiicitur porrum colore referat, aut liuidum, aut nigrum fuerit, quiſquis horum colorum adfuerit, prauus exiſtimandus eſt. Quòd ſi eodem vomitu omnes hi colores reiiciantur, id exitiale eſt admodum. At liuidus vomitus, ſi grauiter olet, celerrimam mortem denunciat. Omneſque ſubputres & graues odores, in omnibus vomitionibus mali. In omnibus pulmonis & laterum doloribus, ſputum celeriter promtéque expui conuenit, ſputoq; flauum valde permixtum apparere. Etenim

ſi multò poſt doloris initium, quod flauum eſt, aut fuluum, aut multam tuſſim exhibeat, neque valde permixtum expuatur, deterius eſt. Flauum quippe ſi ſincerum fuerit, periculum ſubeſſe teſtatur, album autem & viſcidum, & rotũdum, inutile. Malum quoque valde viride, aut pallidum, itemque ſpumans. At ſi adeò ſincerum fuerit, vt etiam nigrum appareat, id illis deterius eſt. Malum quoque vbi nil expurgatur, neque ipſum proiicit pulmo, ſed propter multitudinem feruet in gutture. In omnibus pulmonis morbis grauedines & ſternutationes, tum præire, tum ſubſequi, malum. Verùm in aliis maximè lethalibus morbis, ſternutamenta vtilitate non carent. At in pulmonis inflammationibus ſi inter initia morbi ſputum excernitur flauum non multo permixtum ſanguine, ſalutare eſt & confert admodum. Septimo verò die ac tardius nõ adeo ſecurum. Omnia autem ſputa mala ſunt, quæ dolorem non ſedant, peſſima etiam nigra, vt priùs ſcriptum eſt. At omnium quæ excreãtur optima, quæ dolorem ſedant. Horum verò locorum dolores, qui neq; per ſputorum purgationes, neq; fæcum alui deiectionem, neq; venæ ſectionem, aut medicamenta purgantia, & victus rationem ſedantur, eos ad ſuppurationem tendere ſciendum eſt. Ex ſuppurationibus autem admodum exitiales ſunt, quæ ſputo adhuc quidem bilioſo exiſtente ſuppurantur, ſiue bilioſum illud ſeparatim, ſiue vnà cum pure expuatur. Idque potiſſimùm, ſi ab huiuſmodi ſputo ſuppuratio procedere cœperit, cùm morbus ad diem ſeptimum peruenerit. Qui verò talia ſpuit, ne decimoquarto die moriatur metus eſt, niſi quid boni acceſſerit. At in bonis quidem ſignis hæc numerantur, facilè morbum ſuſtinere, bene ſpirare, dolore leuari, ſputum ſine difficultate reiicere, corpus æqualiter calidum & molle videri, ſine ſiti eſſe, vrinas etiam & alui excrementa, & ſomnos, & ſudores, velut deſcriptum eſt, ſingula ſuperuenire, bona exiſtimanda ſunt. His enim omnibus ſic contingẽtibus, haudquaquam æger morietur. Quòd ſi ex his quædam quidem contingãt, quædam minimè, non vltra decimumquartum diem æger vitam producet. Contrà verò, morbum ægrè ſuſtinere, ſpirationem magnam & denſam eſſe, dolorem minimè ſedari, ſputum ægrè reiicere, vehementem ſitim eſſe, corpus à febre

febre inæqualiter detineri, aluum quidem & latera vehementer calere, fronte, manibus & pedibus frigidis, vrinas verò & alui excrementa, & ſomnos, & ſudores, vnaquæque qualia deſcripta ſunt, mala eſſe noſſe conuenit. Si quid enim ex his ſputo ſuperuenerit, morietur æger priùs quàm ad decimumquartum diem perueniat, aut nono, aut vndecimo die. Sic igitur coniicere oportet, quòd cùm ſputum iſtud valde lethale ſit, neque etiam ad decimumquartum diem perducit. Ex his verò, tum malorum, tum bonorum ſubducta ratione, prædictiones facere oportet. Sic enim quis potiſſimùm verum aſſequatur. Reliquæ verò ſuppurationes magna ex parte rumpuntur, partim quidem vigeſimo die, partim etiam trigeſimo, quædam quoque quadrageſimo, aliquæ etiam ad ſexageſimum diem deueniunt. Suppurationis autem initium fore ratione comprehēdere oportet, ab eo die quo primùm ęger febricitauit, aut etiam primùm rigor prehendit, & ſi pro dolore, ſibi pondus ineſſe in eo loco qui dolore affligebatur, dixerit. Iſta namq; circa ſuppurationum initia fieri ſolent. Ex hoc igitur tempore ſuppurationum ruptionem fore intra prædicta tempora expectandū eſt. Quod ſi in altero tantùm latere ſuppuratio fuerit, tum vertere, tum ediſcere ad hæc conuenit, nū dolor aliquis alterū latus detineat, & num altero calidius fuerit, atq; vbi in latus ſanum decubuerit, interrogare ſi quod ei pondus deſuper impendere videatur. Sic enim altero latere, in quo pondus extiterit, ſuppuratio eſt. At purulentos omnes his ſignis dignoſcere oportet. Primùm quidem ſi febris nō demittit, verùm interdiu leuior quidem, noctu verò maior detinet, & ſudores multi oboriuntur, tuſſesque & tuſſiendi cupiditas ipſis ineſt, nihil tamen effatu dignum expuunt, oculique caui redduntur, malæ ruborem contrahunt, & vngues quidem in manibus adunci fiunt, digiti verò maximeque ſummi incaleſcunt, & in pedibus tumores fiunt, cibos minimè appetunt, & puſtulæ toto corpore oriūtur. Diuturnæ igitur ſuppurationes, his indicantur ſignis, quibus multa fides habenda eſt. Quę verò breue habent ſpatium ſic indicantur, ſi quid eorum appareat, quæ inter initia fiunt, ſimulq; ſi etiā aliquantò difficiliùs ſpiret æger. At ex his quæ citiùs aut tardiùs rumpuntur, ſic deprehendere licet. Si qui-

dem dolor inter initia oriatur, & ſpirandi difficultas, ac tuſſis ſputatioq́; perſeuerant & ad vigeſimum diem extenduntur, intra hoc tempus, aut adhuc priùs ruptionem expectato. Quòd ſi mitior dolor fuerit, iisq́; cætera omnia pro huius ratione reſpondeant, tardiùs ruptionem ſperato. At ante puris eruptionem dolorem oboriri, & ſpirandi difficultatem, & ſputi excretionem neceſſe eſt. Superſunt autem ex morbo hi potiſſimùm, quos febris eodem poſt ruptionem die dimiſit, quiq́; cibos celeriter expetiuerint, & ſiti liberantur, vẽterq́; tum exigua, tum coacta deiicit, & ſi pus album & læue, eiuſdemq́; coloris fuerit, & à pituita liberum, citraq́ue dolorem aut tuſſim vehemẽtem educatur. Sic quidem optimè & celerrimè liberantur, ſin minùs, qui ad iſta proximè accedent. Moriuntur verò, quos febris non dimiſerit, aut cùm dimiſiſſe videatur, iterum accenditur, & ſiti quidem vexantur, cibos verò non expetiuerint, & ſi aluus liquida deiecerit, pusq́ue ex viridi pallidum, & liuidum aut pituita permixtum & ſpumoſum expuerint. Si hæc omnia contigerint, moriuntur. At quibus eorum partim quædam contigerint, partim minimè, ex his nonnulli quidem intereunt, quidam etiam ex longo temporis interuallo ſuperſunt. Sed ex omnibus his ſignis exiſtentibus, tum in his, tum in reliquis omnibus coniecturam facito. Quibus ex morbis pulmonis ad aures abſceſſus oboriuntur, & ad inferiores ſedes ſuppurant, & fiſtula facta aperiuntur, iis ſecunda valetudo contingere ſolet. Iſta verò hunc in modum conſideranda ſunt. Si febris detinet, neq; dolor conquieſcit, neque ſputum ex ratione procedit, neque billioſæ ſunt alui egeſtiones, neque bene ſolutæ ac ſinceræ, neq; vrina admodum multa, & copioſum habet ſedimentum, ſuffragantur verò ad ſalutem reliqua omnia ſalutaria ſigna, in his huiuſmodi fore abſceſſus expectato. Ac hi oriuntur quidem in locis inferioribus, quibus circa præcordia inflammationis aliquid ſubeſt, illi autem in ſuperioribus, quibus præcordia mollia & doloris expertia perſeuerant, cumq́ue difficultate ſpirandi aliquandiu vexatus fuerit, quæ citra vllam aliam euidentem occaſionem quieuerit. In vehementibus & periculo proximis pulmonũ inflammationibus, abſceſſus ad crura omnes ſanè vtiles. Optimi verò qui fiunt ſputo mutationem

tionem

tionem ſubeunte.Si namq; tumor & dolor ſuboriatur,ſputo proflauo in pus verſo,& foras prodeunte,hoc modo tum ſecuriſſimè æger ſuperſtes futurus eſt, tum citiſſimè citra dolorem abſceſſus conquieſcet. Quòd ſi neq; ſputum rectè excernatur,neq; vrina bonam ſubſidentiam habere videatur,periculum eſt ne articulo claudicet æger,aut ei multum negotij exhibeatur.Si verò diſpareant abſceſſus & intrò recurrant,ſputo non prodeũte, & detinẽte febre grauis morbi periculum,& delirij,& mortis,ægro imminet.Ex ſuppuratis autem quos pulmonũ morbi concitarunt,ferè ſeniores moriuntur,at ex cæteris ſuppurationibus, iuniores potiùs intereunt.At lumborum & inferiorũ partium dolores, qui cum febre affligunt,ſi relictis inferioribus ad ſeptum tranſuerſum tranſeant,exitiales ſunt admodum.Ad alia igitur ſigna animum adhibere oportet.Si quidem ex prauis ſignis quippiã apparuerit,omni ſpe deſtitutus eſt æger.Cùm verò ſuppurati vruntur,quibus purum quidem pus eſt & album,& minimè fœtidum,ij ſeruantur. at quibus ſubcruentum & cœnoſum, moriuntur. Quòd ſi irruentẽ ad ſeptum tranſuerſum morbo ,reliqua ſigna minimè praua ſe oſtenderint,hunc ſuppuratum fore magna ſpes eſt.At veſicæ tum duræ,tum dolentes, graue prorſus & exitiale periculũ minantur.Maximè autẽ exitiales quæ cum febre aſſidua fiunt. Nam & ipſarum veſicarum dolores, ad mortẽ inferendam ſatis ſunt, neq; alui hoc tempore excernunt,niſi durũ quiddam & coactum. Soluit autem purulenta micta vrina, album & læue habens ſedimentum. Quòd ſi neq; cum vrina quicquam dolor remiſerit, neque mollior veſica reddatur, febriſque aſſidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum ſperandum eſt.Hoc autem modo potiſſimùm tentantur pueri à ſeptimo anno ad decimũquintum.Febrium iudicationes iiſdem numerantur diebus,quibus & euadunt, & moriuntur homines. Nam & mitiſſimæ febres,& quæ ſecuriſſimis fulciuntur ſignis, die quarto aut ante deſinunt.Maximè verò malignæ,& quæ cum grauiſſimis ſignis fiunt, quarto vel priùs interficiunt.Primus itaq; earum inſultus ad hunc modum deſinit, ſecundus ad ſeptimum deducitur,tertius ad vndecimũ, quartus ad decimum quartum,quintus ad decimum ſeptimum, ſextus ad vigeſi-

mum. Hi igitur circuitus ex acutiſſimis morbis per quatuor facta acceſſione, ad vigeſimum terminantur. Neq; verò horum quicquam integris diebus exactè numerari poteſt, cùm neque annus etiam, neque menſes, integris menſibus numerari ſoleant. Poſt hæc autem eadem ratione iuxta eãdem adiectionem, primus circuitus eſt quatuor & triginta dierum, ſecundus quadraginta, tertius ſexaginta. At inter horum initia perquam difficile eſt dignoſcere quinam longo temporis ſpatio iudicari debeãt, quòd ſimillima ſint eorum principia. Verùm à primo die aduertere animũ oportet, & pro ſingulorum quaternariorum additione conſiderationem adhibere, nec latebit quonam ſe vertat morbus. Quartanarum quoque conditio eundem ſeruat ordinem. Qui verò intra breuiſſimum temporis ſpatium iudicationem ſunt ſubituri, faciliùs dignoſcũtur, cùm maximè inter ſe ab initio diſſideãt. Qui enim ex morbo ſuperfuturi ſunt, facilè ſpirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaq; ſecuriſſima ſigna habent. At perituri, difficultate ſpirandi vexantur, delirant, vigilant, cæteraque peſſima ſigna habent. His igitur ſic ſe habentibus, de morbis ad iudicationem tendentibus, tum ex tempore, tum ex vnaquaque adiectione coniectura facienda eſt. Ad eandem quoque rationem & mulieribus iudicationes ex partu contingunt. Capitis dolores vehementer ac continenter cum febre, aliquo quidem ex ſignis accedente, admodum exitiales. Quòd ſi ſine ſignis eiuſmodi, dolor vigeſimum diem ſuperet, & febris detineat, ſanguinis ex naribus eruptionem, aut alium quẽdam abſceſſum ad inferiores ſedes ſuſpectari oportet. Verùm quoad dolor recens fuerit, eodem modo ſanguinis ex naribus eruptionem aut ſuppurationem expectare conuenit, cùm aliàs, tum ſi dolor circa tempora & frontem affuerit. At ſanguinis eruptio magis expectanda venit in his qui nondum quintum & trigeſimum annum attigerunt, in ſenioribus verò ſuppuratio. Auris dolor acutus cum febre continua & vehementi grauis. Periculum enim delirij & mortis ægro adfert. Cùm igitur hic modus ſit lubricus, celeriter à primo die ad omnia ſigna animum adhibere oportet. Moriuntur autem ex hoc morbo, iuniores quidem homines ſeptimo die aut etiam citiùs, ſenes verò multò

tardiùs. Nam & febres & deliria minùs eis ſuboriuntur, aureſque eam ob cauſam ſuppuratio præoccupat. Verùm his quidem ætatibus ſuccedentes morbi reuerſiones plurimos interficiunt, iuniores verò priùs quàm auris ſuppuret, intereunt. Quandoquidem ſi pus album ex aure fluxerit, iuniorem ſuperfuturum ſpes eſt, ſi quidem aliud quoddam ei bonum ſignum ſuperuenerit. Fauces exulceratæ cùm febre, graue aliquid portendunt. At ſi aliud aliquod etiam ſignum adfuerit, ex his quæ antè praua eſſe cenſuimus, ægrum in periculo verſari denunciandum eſt. Angina grauiſſima quidem eſt & celerrimè interimit, quæ neque in faucibus, neque in ceruice quicquam conſpicuum facit, plurimum verò dolorem exhibet, & difficultatem ſpirandi, quæ erecta ceruice obitur, inducit. Hæc enim eodem etiam die, & ſecundo, & tertio, & quarto ſtrangulat. At quæ in reliquis quidem ſimiliter dolorem exhibet, in faucibus verò tumorem ac rubores excitat, admodum quidem exitialis eſt, priore tamen longè diuturnior, ſi ingens rubor fuerit. Hæc verò diuturnior, cùm non ſolùm fauces, ſed ceruicē quoq; rubor occupat, ex eaq; præcipuè euadūt, ſi ceruicem & pectus rubor detineat, neque ad interna eryſipelas reuertatur. Quòd ſi neque diebus iudicatoriis diſpareat eryſipelas, neque tuberculum ad exteriorem ſedem ſe vertat, neque pus per tuſſim reiiciat, facileque ac ſine dolore habere videatur, mortem indicat, aut ruboris reuerſionem. At ſecurius eſt tumorem & ruborem ad externa conuerti. Quòd ſi ad pulmonē ſe vertat, dementiam excitat, & ex his nonnulli ſuppurati plærunq; euadūt. Curgulio, quoad rubor & tumor occupat, non ſine periculo reſecatur aut pertunditur. Inflammationes enim & ſanguinis profluuia ei ſuccedunt. Verùm talia vt extenuentur aliis rationibus eo tempore tentanda ſunt. Vbi verò id totū, quod σταφυλὼ Græci, hoc eſt vuam nomināt, iam ſecretum fuerit, & ſumma curgulionis pars maior & rotunda, ſuperior autem tenuior extiterit, per id tempus manum admouere tutum eſt. Præſtat tamen vbi aluum ſubduxeris, manus operam adhibere, ſi per tempus liceat, neque ſuffocetur æger. Quibus febres ceſſant neque apparentibus ſolutionis ſignis, neque diebus iudicatoriis, iis recidiua expectanda eſt. In longa

febre,ſalutariter tamen affecto ægro,ſi neq; ob inflammationem aliquam, neq; ob vllam aliam euidentem occaſionem dolor detinet,in hoc abſceſſus cum tumore aut dolore ad articulum aliquem expectandus, maximéque in inferioribus locis. Magis tamen & breuiori tempore huiuſmodi abſceſſus contingere ſolent iis qui trigeſimum annum non attigerunt. At ſtatim in conſiderationem adhibenda ſunt quæ ad abſceſſum ſpectant, ſi vltra vigeſimum diem febris detinet,quæ tamen per longiores febres, ſenioribus minùs contingunt. Huiuſmodi autem abſceſſum expectare conuenit ſi febris continua fuerit,in quartanam verò firmari debere, vbi intermiſerit, & errabundum in modum prehenderit,& ita ad autumnum deducatur. Vt verò abſceſſus oriũtur in his qui triginta annis minores ſunt,ita quartanæ potiùs annum agentibus trigeſimum,aut ſenioribus. Scire autem conuenit abſceſſus hyeme magis contingere, & tardiùs deſinere & minùs intrò recurrere. Si quis in febre nõ lethali dixerit caput dolere,aut tenebricoſum quiddam ante oculos obuerſari, ſi etiam oris ventriculi morſus acceſſerit, bilioſa vomitio aderit. Quòd ſi quoq; rigor ſubortus fuerit,& inferiores præcordiorum partes frigidas habuerit, adhuc citiùs vomitio aderit. Si verò ſub id tempus biberit quidpiam aut ederit, id quàm celerrimè euomitur. Inter hos autem quibus primo die dolor cœpit, ij quarto & quinto die potiſſimùm affliguntur, at ſeptimo liberantur. Quin etiã eorum plæriq; tertio die dolore vexari incipiunt, conflictantur autem maximè quinto, verùm nono aut vndecimo periculo defunguntur. Qui verò quinto die dolore affligi cœperint, & reliqua pro ratione prioribus reſpondeant, ad decimumquartum diem iudicatur morbus. Iſta autem viris quidem & mulieribus, in tertianis præcipuè contingunt. Iunioribus verò, cùm in iis ipſis, tum etiam magis in febribus peraſſiduis, & legitimis tertianis. At quibus per huiuſmodi febrem caput dolet,& pro tenebris ante oculos apparentibus viſus hebetudo contingit,vibranteſq; ſplendores obuerſari videntur,& pro oris ventriculi morſu, in præcordiis dextra aut ſiniſtra parte contentio quædam, neque cum dolore, neque cum inflammatione ſuboritur, iis pro vomitu ſanguinem è naribus profluxurũ expectandum

dum eſt. Potiùs tamen & eo caſu in iuuenibus ſanguinis fluorem expectato. Iis verò qui trigeſimum annum attingunt, & ſenioribus minùs, ſed in his vomitiones expectabis. Pueris conuulſiones accidunt, ſi febris acuta fuerit, venter non deiiciat, ſi vigilent, perterreantur, plorent aſſiduè, & color immutetur, & ex viridi pallidus, aut liuidus, aut robur contrahatur. Hæc autem pueris quidem recens natis ad ſeptimum vſque annum promtiſſimè eueniunt. At grandiores pueri & viri non adeò per febres conuulſionibus prehenduntur, niſi vehementiſſimum & peſſimum quoddam ſignum, ex his quæ in phrenitide fieri ſolent, affuerit. Morituros autem & ſuperfuturos tum pueros, tum alios, ex omnibus ſignis coniicies, velut in ſingulis ſingula deſcripta ſunt. Atque hæc à me & de morbis acutis, & de his qui ab iis oriuntur dicuntur. Qui verò ſuperfuturos ex morbo, & morituros, eoſque quibus pluribus diebus, & quibus paucioribus perſeuerabit morbus, rectè prænoſcere volet, is intelligentia comprehenſam omnium ſignorum doctrinam, æſtimare debet, & eorum vires inter ſe collatas ratione expendere, velut ſcriptum eſt, cùm in aliis, tum in vrinis & ſputis, vbi vnà & pus & bilis tuſſi reiecta fuerint. Quinetiam morborum ſemper vulgariter graſſantium impetum, & tempeſtatis conditionem citò animo concipere oportet. Atqui quòd ad proprias cuiuſque rei notas & reliqua ſigna attinet, probè noſſe miniméq; ignorare conuenit, quòd quouis anno, & quouis anni tempore, mala malum, & bona bonum denunciant. Quandoquidem & in Libya, & in Delo, & in Scythia, prædicta ſigna vera eſſe comprobantur. Ex quibus ſcire licet quòd non difficile eſt in iiſdem regionibus, vt quis longè plurima ex ipſis aſſequatur, ſi ea cognitione complexus, recta mentis acie diiudicare & perpendere nouerit. Neque verò eſt quòd vllius morbi nomen, quod hîc adſcriptum non ſit, deſideres. Omnes etenim qui prædictis temporibus iudicantur, ex iiſdem ſignis cognoſces.

Hippocratis de humoribus liber.

HVmorum color, niſi ii ad profunda corporis ſe receperint, velut in cute efflorelcens conſpicitur. Ducere

oportet quam in partem momento feruntur, per loca accommodata, niſi quorum maturationes progreſſu temporis contingunt, quæ vel foras, vel intrò, vel aliò quò expedit tendunt. Cautio, imperitia, experiendi difficultas, glabrities, viſcerum vacuitas, inferioribus repletio, ſuperioribus nutritio, ſurſum inclinatio, deorſum inclinatio, quæ ſua ſponte ſurſum aut deorſum tendunt, quæ iuuant aut nocent, connata forma, regio, conſuetudo, ætas, anni tempeſtas, morbi conſtitutio, exuperantia, defectio, quibus quantum linquitur, aut non, purgatio, euacuatio, remedia, declinatio, deriuatio in caput, in latera, quà præcipuè tendit, aut reuulſio, in ſuperioribus deorſum, ſurſum in infernis, aut exiccare, aut quibuſdam inferiora, aut quibuſdam ſuperiora, aut eluitur, aut quibuſdam lenietur. Humores ex vaſis effuſos, intrò ne intercipito, ſed aditus exiccato. Conturbatio, perfuſio, ablutio, quibus ad ſedem aliquid abſcedit, vnde emulgetur, aut medicamentum, aut vlcus, aut humor aliquis concretus, aut pullulatio, aut flatus, aut cibi recrementum, aut animalculum, aut æſtus aliáve quæpiam affectio. Hæc diligenter conſideranda quæ ſua ſponte deſinunt, an velut puſtulæ ab ardoribus excitatæ, in quibus quænam nocent aut iuuant. Figuræ, motio, in tumorem ſublatio, ac rurſum depreſſio, ſomnus, vigilia, quæque fieri aut prohiberi debent, præuertito. Vomitionis inſtitutio, eorum quæ per inferiora ſubducuntur, aut ſputi, muci, tuſſis, ructus, ſingultus, flatus, vrinæ, ſternutamenti, lachrymarum pruritusum, vellicationum, contactuum, ſitis, famis, repletionis, ſomnorum, laborum, ocij, corporis, mentis, diſciplinæ, memoriæ, vocis, ſilentij. Mulieri vteri affectibus laboranti, purgationes, ſupra prorumpentia, & inteſtina torquent, pinguia, meraca, ſpumantia, calida, mordacia, æruginoſa, varia, ramentoſa, fæculenta, cruenta, flatu carentia, cruda, cocta, ſicca, quæcunque vndiq; confluunt, tolerandi leuitas ſpectanda & moleſtia priùs quam in periculum incidatur, quæque ſedare minimè oportet. Maturatio, eorum quæ infra ſunt per inferiora demiſſio, fluitatio eorũ quæ ſupra ſunt, & quæ ex vteris exeunt, & ſordes quæ eſt in auribus, emollitio, adaperitio, vacuatio, calefactio, refrigeratio, intra, extra, horum quidem, horum verò minimè.

Vbi

Vbi inſra vmbilicum fuerit quod inteſtina torquet, tardus & leuis eſt inteſtinorum cruciatus, vice verſa, contrà. Quæ per aluum ſecedunt, qua tendunt, minimè ſpumantia, cocta, cruda, frigida, fœtida, ſicca, humida, malum odorem ſpirantia. Sitis non prius exiſtens, neque æſtus, neque alia occaſio, vrina, naſi humectatio. Proiectionem & ſiccitatē, corporis molem in ſe non ſubſidētem, ſpiritum turbidum, præcordia, extremitates, oculos malè affectos ſpectabis. Coloris mutatio, pulſus, refrigeratio, palpitationes, cutis durities, neruorum, articulorum, vocis, mentis, figura voluntaria, pili, vngues, tolerandi leuitas, aut ſecus, & qualia oportet conſideranda. Signa ſunt hęc, corporis odores, oris, egeſtionis alui, auris, flatus, vrinæ, vlceris, ſudoris, ſputi, naris. Corpus ſalſum, aut ſputum, aut naſus, aut lachryma, aut alij humores, omninò ſimilia quæ iuuant, quæ nocent. Inſomnia qualia quis cernat ſpectanda, & in ſomnis quæ faciat, an acutè audiat, & promto animo obediat, an quæ commoda ſunt & ſalutem adferunt, reliquis plura ſunt & valentiora, an erga omnia omnibus ſenſibus vigeant, & ferant, velut odores, ſermones, veſtitus, figuras, atque hæc facilè, quæ etiam cùm ſponte apparent, iuuant, & quando eiuſmodi iudicationem afferunt, & tot, & talia, velut flatus, vrina, qualis, & quanta, & quando. Quæ verò contraria ſunt, auertere iiſque aduerſari oportet. Quæ propinqua & communia ſunt affectionibus, ea prima & maximè vitiantur. Conſtitutionem autem ſpectato, ex his quæ prima incipiunt, quicquid tandem excernatur, ex vrinis quænam ſint, & quænam ſit corporis concidentia, coloris immutatio, ſpiritus imminutio, reliquæque cum his victus rationes. Id quidem ſciendum, num quæ prodeunt ſint ſimilia, tranſitus, vrinæ, per vteros, ſputa, per nares, oculi, ſudor, ex tuberculis, ex vulneribus, puſtulis quæ ſua ſponte, quæ per artem. Quòd ſimilia ſunt inter ſe omnia quæ iudicationē faciunt, quæq; proſunt, quæq; nocent, & quæ tollunt, vt illa quidem euitans, auertat, hæc verò prouocans admoueat ac ſuſcipiat, Aliaq; etiam eodē modo, in cute, extremis partibus, pręcordiis, articulis, oculo, ore, figuris, ſomnis, quænam iudicationem denunciant, & quando eiuſmodi omni rationi moliri oportet. Adhęc verò quinam huiuſmodi abſceſſus oriuntur,

quænam iuuant, cibis, potionibus, odoribus, viſis, auditionibus, notionibus, ſeceſſibus, humoribus, calefactione, refrigeratione, ſiccitatibus, humectando, ſiccando, inunctionibus, illitionibus, iis quæ in cataplaſmate apponuntur, emplaſtris, iis quæ inſperguntur, & iis quæ imponuntur. Figuræ, frictio, medela, labor, otium, ſomnus, vigiliæ. Spiritibus, ſupra, infra, communibus, propriis, arte comparatis. In acceſſionibus nec præſentibus, nec futuris, neq; dum pedes refrigerantur, ſed cùm morbus inclinat. In acceſſionibus quæ per circuitus repetunt, nulla alimenta offerenda, neque adurgenda, ſed ante iudicationes de his quæ apponuntur auferendum. Quæ iudicationem faciunt, aut perfectè iudicata ſunt, neque mouere, neque vllo modo innouare, ſiue medicamentis, ſiue aliis irritamentis, ſed ſinere oportet. Concocta medicamentis purgantibus agitanda non cruda, neque in principiis, niſi impetu ſuo ad excretionem ferantur, plærunque verò minimè ad exitum feſtinant. Quæ ducenda ſunt, quò maximè vergunt, eò per loca conuenientia ducere oportet. Quæ prodeunt, copia minimè ſunt æſtimanda, ſed quandiu prodeant qualia oportet, & æger facilè ferat. Vbi verò virium debilitatem, aut animi defectionem iudicare oportet, quandiu hoc feceris, aliò vertendum, aut ſiccandum, aut humectandum, aut reuellendum cuius gratia id fit, ſi ſufficere æger poſſit. Quod ex his eſt coniectandum, ſicca quidem calida erunt, humida verò frigida, aluum autem deiicientia, plærunque contraria. Hæc imparibus diebus ſupra fiunt, ſi & circuitus, & conſtitutio ex ipſis acceſſionibus talis extiterit. Plurimo autem diebus paribus infra contingunt. Sic enim etiam quæ ſponte eueniunt iuuant, niſi circuitus acceſſiones diebus paribus faciant. In talibus autem, paribus diebus, ſupra, imparibus verò infra fiunt. Paucæ autem ſunt eiuſmodi, talesque conſtitutiones difficiliorem habent iudicationem. Quinetiam quæ vltra tempore procedunt, ſic contingere neceſſe eſt, velut quæ ad diem decimumtertium & ad decimumquartum perueniunt, decimotertio quidem infrà, decimoquarto verò ſupra fient. Sic enim ad iudicationem confert. Et quæ ad vigeſimum diem pertingunt, præter quàm quæ infra feruntur, plærunque purgare oportet, eaque non prope

iudica-

iudicationem ſed longiùs. In acutis autem raró multa ducenda ſunt, in his verò qui laſſitudinis ſenſim habent, totum. In febribus ad articulos & ad maxillas præcipuè abſceſſus contingunt, in vicinia dolorum cuiuſque, ad ſuperiorem partem magis, & in totum. Si tardus fuerit morbus & deorſum feratur, infra etiam abſceſſus contingent. Maximeque pedes calidi, infra futurum abſceſſum, frigidi verò ſuprà, denunciant. Iis qui ex morbis conualeſcunt, ſi ſtatim in manibus & pedibus dolores contingunt, in his abſceſſus oriuntur. Quinetiam ſi quæ pars ante morbum laborarit, ibi morbi ſedes erit, velut iis contingit qui in Perintho tuſſi & angina laborarunt. Tuſſes enim non ſecus ac febres, abſceſſus excitant. Simili etiam ratione contingit vel ab humoribus, vel corporis colliquatione & animi. Humores igitur quibus anni temporibus effloreſcunt, noſſe oportet, & quales in ſingulis morbos efficiant, & quaſnam in vnoquoque morbo affectiones pariant. Reliquum quoque corpus, quem ad morbum natura præcipuè inclinat, quale quid lien in tumorem ſublatus facit. Quorum quiddam etiam natura facit, fereque colores deteriores ſunt, & corpora arefacit. Et ſi quid ſit aliud, in his te exercitatum eſſe oportet, velut ſi quis animi intemperantia ducatur ad cibos & potiones, ſomnum & vigilias, vel amore quodam vt alearum, vel arte, vel neceſſitate labores toleret, iique vel certo, vel non certo ordine contingunt. Mutationes ex quibus ad quænam fiant, conſiderandæ. Ex moribus animi induſtria, vel ſi quid inueſtiget, vel cogitet, vel videat, vel dicat, vel aliud quid faciat, velut dolores, iracundiæ cupiditates, quæ ex caſu accidunt, mentis moleſtiæ, quæ per viſionem aut auditionem contrahuntur, quales corporum affectiones. Molæ quidem in ſeſe attritu, dentium ſtupor oboritur. Iuxta foueam tranſeuntem, crurum tremor occupat. Cùm quis ea quibus opus habet manibus ſuſtulerit, eas tremor corripit. Serpens de repente conſpectus, pallorem inducit. Metus, velut pudor, dolor, lætitia, ira atque reliqua huiuſmodi ſic afficiunt. Quod autem in corpore ad actionem pertinet, horum vnicuique morem gerit. Sudores, cordis palpitatio, atque id genus facultates. Quæ foris iuuant aut nocent, vnctio, perfuſio, illitus, quæ in catapla-

ſimate adhibentur. Lanarum & eorum quæ ſunt eiuſmodi deligatio. Interna etiam talibus afficiuntur, non ſolùm velut externa ab his quæ intrò aſſumuntur. Quinetiam quæ in lanis ouium ſorde inquinatis admouentur, & quod Regium dictum eſt cuminum videntibus, olfacientibus. Quæ ex capite deducunt, perturbationem adferunt ſermones, vox & talia. Mammæ, genitale ſemen, vterus, ſigna quæque in ætatibus, & in ſuffocationibus, & tuſſibus, quæ ad teſtes perueniunt. Vt ſe habet terra in arboribus, ita in animantibus venter, alit, calefacit & refrigerat. Refrigerat quidem dum vacuatur, calefacit verò cùm impletur. Non ſecus ac ſtercorata terra hyeme calida eſt, ita etiam ventriculus. Arbores corticem tenuem ſiccum habent, intrinſecus autem carne ſunt ſicca, ſanæ, imputres, diuturnæ. Et ex animantibus velut teſtudines, & quicquid eſt eiuſcemodi. Ætatibus, anni temporibus, annis ſimilia. Quæ viuunt non atteruntur, & quibus moderatè vtuntur, melius habent. Quemadmodum hydria parua recens tranſmittit, inueterata continet, ita & ventriculus alimentum tranſmittit, & ſubſidens retrimentum retinet velut conceptaculum quoddam. Morborum formæ diuerſæ ſunt, cùm partim quidam ſint congeniti, de quibus percontando licet cognoſcere, partim quidem ex regionibus oriuntur, cùm multis ſint familiares, & plærique ipſos norint, partim verò ex corpore, & vitæ inſtitutis, & morbi conſtitutione, vel ex anni temporibus. Regiones autem ad anni tempora malè affectæ, cuius temporis ſimilitudinem habent, eiuſmodi morbos pariunt. Verbi gratia inæqualis calor & frigus, ſi eadem die contigerint, autumnales morbos in regione creabunt, & in reliquis anni temporibus eadem ratio ſeruabitur. Alii quidem ab odoribus cœnoſis aut paluſtribus, alii verò ab aquis, calculoſi, lienoſi, alii à ventis, tum bonis, tum malis originem ducunt. Quales verò futuri ſunt anni temporis morbi, tales etiam ex his conſtitutiones ducentur. Si anni tempora tempeſtiuam & ordine procedentem temperiem habuerint, iudicatu faciles morbos pariunt. Familiares autem anni temporibus morbi, mutationes indicant. Pro anni autem temporis varietate, ſimiles aut diſſimiles erunt morbi, qui hoc tempore oriuntur. Quòd ſi ſimiliter procedat, aut eiuſ-

modi

modi morbi erunt, aut ad tale quid deducentur, velut ad morbum regium autumnalem, cum frigora caloribus, & calor frigori ſuccedit. Si verò æſtas bilioſa extiterit, biliſq; increſcens intus remanſerit, etiam aliquantulum lienoſi erunt. Cùm igitur ver quoq; hoc modo proceſſerit, vere etiam morbi regii oriuntur. Ad hanc enim formam hic motus anni tempori proximus eſt. At vbi æſtas veri ſimilis extiterit, ſudores in febribus, eæq; faciles, neq; peracutæ erũt, neq; linguas vehementer aridas habebunt. Cùm verò ver hybernum fuerit & extremæ hyemis frigora ſenſerit, hyberni etiam morbi fient, & tuſſes, & pulmonum inflammationes, & anginæ. Et autumnus ſi non ſuo tempore, ac de repente ad hyemis naturam vergat, non continenter tales morbos facit, propterea quòd nõ ſuo tempore incœpit, ſed inæqualiter fit. Quapropter etiam anni tempora iudicatione carent, & inſtabilia fiunt, quemadmodum morbi quoq;, ſi ante tempus erumpant, aut excerni anticipent, aut intus relinquantur. Anni enim tempora morborum reuerſiones plærunq; afferre ſolent, ſicut & eiuſmodi morbos facere. Illud præterea ſpectandum eſt, quomodo affecta ſint corpora, cùm ab anni temporibus excipiũtur. Auſtri auditus grauitatem afferunt, oculis caliginẽ offundunt, capitis grauitatem inducũt, membrorũ torporẽ ac languorẽ faciunt. Cùm hic inualuerit, eiuſcemodi in morbis cõtingunt, vlcera madentia, os præſertim, pudendum, aliaſq; partes occupant. Quòd ſi aquilonia fuerit tempeſtas, tuſſes fiunt, fauciũ aſperitates, alui duriores, vrinæ difficultates, horrores, laterum & pectoris dolores. Hac præualente, eiuſmodi morbi maximè expectandi ſunt. Quòd ſi magis redundarit, magnas ſiccitates febres cõſequuntur, itemq; imbres, qualeſcunq; humorum redundãtiæ contigerint, & quomodocunq; affecta corpora ex alio anni tempore exceperint, & quicunq; tandem humor in corpore præualuerit. Quinetiam ſiccitates Auſtrinæ ſunt & Aquilonales. Differũt enim & alia ad hunc modum. Nam & hoc magnum eſt. Et alius in alio anni tempore & regione magnus eſt. Velut æſtas bilem gignit, Ver ſanguinem, & alia tempora, vt ſingulorum fert natura. Mutationes potiſſimùm morbos pariunt, eæque præcipuè maximæ. Et in anni temporibus magnæ mutationes, itemque

in aliis. Quædam ſenſim acceſſione facta fiunt, eaque anni tempora ſunt ſecuriſſima, non ſecus ac victus rationes, & frigus, & calor, maximè ſi paulatim ex additione progrediantur, itemque ætátes ad hunc modum immutatæ. Naturæ quòd ad anni tempora attinet, aliæ ad æſtatem, aliæ ad hyemem bene aut malè affectæ ſunt, quædam verò ad regiones, & ætates, victus rationem, & alias aeris conditiones. Morbi alij ad alia anni tempora bene vel malè ſe habent, ætates quoque ad tempora, & regiones, & victus genera, & morborum conſtitutiones. Atque in anni temporibus, victus genera, cibi & potiones quales ſint videndum, quòd hyems quidem ab operibus ceſſans, quæ ingeruntur cocta & ſimilia poſtulat. Id enim permagni etiam refert. Autumnus autem laboribus dicatus eſt, inſolatus habet, crebros potus, cibos inſtabiles, vina & arboreos fructus. Ac quemadmodum ex anni temporibus de morbis coniecturam facere licet, ita quandoque ex morbis aquas, ventos, & ſiccitates cognoſcere licet, velut aquilonales & auſtrinos flatus. Hoc enim ei erit integrum, qui probè & rectè nouerit, vnde hæc ſpectanda ſint. Velut etiam lepræ quædam, & circa articulos dolores. Vbi aquæ futuræ ſunt, pruritum excitant, aliaque eiuſcemodi. Et quæ pluuiæ aut tertio quoque die, aut ſingulis diebus, aut per alios circuitus, aut continenter contingunt. Et venti quidam per multos dies, & inter ſe aduerſi ſpirant, aliique per pauciores dies, iidemque per circuitum. Atque hæc ſimilitudines habent cum temporum conſtitutionibus, eiuſmodi tamen breuiores. Quòd ſi annus magna ex parte talis eſſe pergat, eiuſmodi quoque morbi magna ex parte erunt, & quò magis inualuerint, ſic quoque maximi morbi maximeque communes erunt, & longiſſimo tempore perdurabunt. Ex primis aquis, cùm poſt multam ſiccitatem aqua futura eſt, licet aquam inter cutem prædicere, & cùm alia parua ſigna in ventorum ceſſatione & aeris mutatione apparuerint. Colligendum igitur qui quidem morbi, qualibus aquis aut ventis de ſe ſignificationem præbeant, neque negligendus eſt, qui cuiuſmodi hyems præceſſerit, tale ver aut æſtatem fore nouerit. Colores neque in anni temporibus, neque in aquilonalibus, neque in auſtralibus conſtitutionibus ſimiles ſunt,

les ſunt, neque in ætatibus, neque cùm ſibi quiſpiam, neque cùm alter ad alterum confertur. Spectandi autem colores ſunt ex his quę præſentia & quieſcentia eſſe nouimus, quodque ætates anni temporibus, & colore, & modo, ſimiles ſunt. Qui ſanguinem per ora venarum quæ in ano ſunt profundere ſolent, ii neque lateris dolore, neque pulmonis inflammatione, neque vlcere exedente (phagedænam vocant) neque furunculis corripiuntur, neq; tuberculis, quæ à ciceris ſimilitudine therminthi dicuntur, ac forte ne lepra quidem, fortaſſis verò neq; vitiliginibus. Intempeſtiuè tamen curati multi, non ita multò poſt huiuſmodi morbis correpti ſunt, atq; ita perniciosè habuerunt. Quod in reliquis abſceſſibus contingit, velut fiſtulis quæ aliorum medela ſunt. Quæ ſedare ſolent, cùm poſtea apparent, ea ſi priùs fiant, impedimenta, ab iis liberant. Cum aliis communionem habent ſuſpecta ad excipiendum loca, aut ob dolorem, aut ob grauitatem, aut ob aliud quippiam, & liberant. Quæ cum aliis communionem habent, iis ob inclinationem non ampliùs ſanguis prodit, ſed iuxta humoris cognationem talia expuunt. Interdum in talibus tempeſtiuè ſanguis mitti poteſt, in aliis verò, perinde atque his minimè conſentaneum. Impedimento eſt iis qui cruenta expuunt, anni tempus, lateris dolor, bilis. Quibus ſub iudicationis tempus, iuxta aures exorta tubercula minimè ſuppurarint, iis ſubſidētibus, morbi reuerſionem fieri contingit. Factaq; pro recidiuarum ratione iudicatione, rurſus attolluntur & permanent, non ſecus ac febrium reuerſiones, eodem circuitu. In his aliquid ad articulos abſcedere poſſe ſperandum eſt. Vrina craſſa, alba, qualis Archigenis puero aderat, in febribus cum laſſitudinis ſenſu quarto die interdum prodit, abſceſſuque liberat, idque ſi præter hæc ſanguis è naribus abundè & copiosè profluat. Qui articulari morbo detentus, inteſtini dolore dextra parte vexabatur, quietior erat, hoc autem curato, magis dolebat.

Hippocratis de iudicationibus liber.

IVdicationum quæ breui meliorem fore ſtatum portendunt, eadem ferè quæ ſanitatis ſigna ſunt. Sudores enim optimi & citiſſimè febrem ſedare cenſentur, qui decernen-

tibus diebus contingũt, & febrẽ ex toto finiunt. Boni etiam æſtimandi, qui ex toto corpore proueniunt, & leuiorẽ morbum reddunt. Qui verò horũ nihil præſtant, inutiles ſi contingant. Morbo autem ad iudicationẽ tendente, deiectionẽ craſſiorem reddi oportet, ſubfulua verò nec admodum graueolens eſto. Lumbricos etiam ſub iudicationẽ exire commodum eſt. Vrina optima eſt quæ per totũ morbi tempus, quoad iudicationem ſubierit, albiſſimum, læue & æquale habet ſedimentum. Securum enim ac breuem fore morbum indicat. Si suborto ſudore morbus ceſſet, & vrina fulua cum ſedimento albo conſpiciatur, iis eodem die febris reuertitur, quæ quinto die ſine periculo iudicatur. Qui pauciſſimo tempore ſani futuri ſunt, iis in totum maxima ſigna contingunt. Ii enim citra dolorem & periculum perſeuerant, noctu dormiunt, cæteraque ſecuritatis ſigna præ ſe ferunt. Quibus in febre minimè lethali, capitis dolor eſt, aliaque ſigna circumſiſtunt, in his bilis ſuperat. Qui primis diebus dolore vexati, quarto & quinto die magis vrgentur, hi ſub ſeptimum diem febre liberantur. Febrium verò iudicationes iiſdem numero diebus contingunt, quibus homines moriuntur, & quibus ſuperſtites euadunt. Leuiſſimæ enim febres & cum ſecuriſſimis ſignis, quarto die aut priùs finiunt. Maximè verò lethales, & quæ cũ perículoſiſſimis ſignis contingunt, quarto die aut priùs interficiunt. Primus igitur earum impetus ſic finitur, alter ad ſeptimum deducit, tertius ad vndecimũ, quartus ad decimumquartũ, quintus ad decimumſeptimum, ſextus ad vigeſimum. Hæ igitur in acutiſſimis morbis acceſſiones per quatuor fiunt, & ad viginti dies producuntur. Fieri verò non poteſt vt horum quicquam integris exactè diebus numeretur. Neque enim anni, neq menſes integris diebus conſtare ſolent. In febribus ardentibus bona ſigna, ſi qualia in ſanis ſcripta ſunt exiſtant, minora quidem tertio die remiſſionem fore indicant, craſſiora verò in craſtinum omninò, ſed craſſa eodem die. Febribus ardentibus ſi poſt ſeptimum diem morbus regius ſuccedat, ſudoris indicium eſt. Neque enim exudare morbus, neque aliâs vſquam abſceſſum facere conſueuit, ſed ſaneſcit. Cùm calor diſceſſerit & humiditatem ad ſe attraxerit, febri iudicationem fieri neceſſe eſt, & vrinas aut

etiam alui egeſtiones procedere, aut ſanguinis ex naribus fluxionem, vel copioſam mictionem, aut ob humiditatem vehementem, ſudorem aut vomitum. Mulieri verò etiam menſium via patefit. Hæc igitur præcipuè iudicationem faciunt, aut quodcunque ad hæc proximè accedit. Subit autem & alias iudicationes, minùs quidem quàm has. At ſi morbus regius in febre ardente ſeptimo die aut poſtea contingat, ægreque multum ſputum procedat, tam in ardentibus quàm in aliis febribus, ſi nullis ex his ſignis contingentibus febris dimittat, has iudicationes pro illis fieri neceſſe eſt, aut maiorum tuberculorum abſceſſus contingere, vel dolores vehementes ex abſceſſu, aut humorum ex calore colliquationes. Eorum quæ febrem ardentem denunciant, iudicationes & remiſſiones longiorem morbum oſtendunt. Si verò vehementia fuerint, ferè mortem adferunt. Reliquæ febres ardentes ſecuturæ, ſeptimo aut decimoquarto finiunt. Solet autem in lipyriam tranſire, fereque quadraginta diebus occupat, & in epialum hoc eſt febrem algidam deſinit. Et lipyria eodem die prehendit & dimittit, capitis etiam dolor oritur. Quòd ſi eum lipyria febris per quadraginta dies non dimiſerit, ſed longiùs deducta fuerit, dolorque caput detinuerit, ac delirauerit, eum purgato. At febre ardente finiente ſi morbus regius ſuccedat, non ſolet ampliùs ſudare, neque alibi vſquam abſceſſum facere, ſed ſanus euadit. Tertiana vt plurimùm ſeptem circuitibus iudicatur. Quibus in moleſtis febribus ſeptimo, nono, aut decimoquarto die morbi regii oriuntur, bonum eſt, niſi dextra præcordia obduruerint, ſin minùs, res in dubium venit. Acuti morbi intra dies quatuordecim ferè iudicantur. Sudores febricitanti ſi tertio, quinto, ſeptimo, nono, vndecimo, decimoquarto, vigeſimoprimo & trigeſimo die contingunt, huiuſmodi ſudores morbos iudicant. Qui verò non ſic contingunt, labores portendunt. Vrinarum concoctiones paulatim matureſcentes, ſi diebus iudicatoriis concoctæ fuerint, morbum ſoluunt. Vrinas cum vlceribus conferre oportet. Vlcera nanque ſi repurgando pus album reiiciant, celerem curationem denunciant, ſed ſi ad ſanioſos humores conuertantur, maligna euadunt. Ad eundem

etiam modum vrinæ prænunciant, ſi ex dolore tenues euadunt, occaſionem ex qua morbus adeſt ratione colligere oportet, eamque inſpicere cùm ſedatur. Si enim hæc deficiat, aliaq; ſigna qualia oportet accedant, nullam eſſe morbi ſolutionem eſt exiſtimandum. Si capitis dolor adſit, ex quo febris ſuccedat, neque hæc ſedetur, dolore non ceſſante, febris iudicatione non finitur. Plurima ſanè eiuſmodi ſunt iudicationis longæ ad melius tendentis, quæ etiam cernuntur in his quæ ad ſanitatem tendunt. Præcordiorum tumores molles, doloris expertes, & tactui cedentes, longiores quidem, ſed minùs formidandas, quàm his contraria tubercula, iudicationes faciunt. Ad eundem ſe habent modum reliqua ventris tubercula. Ex vrinis ſi partim quidem reddita pura ſit, partim verò ſubſidentiam albam & læuem habeat, longiorem iudicationem, aut minorem quàm optima vrina ſecuritatem portendit. Quòd ſi quandoque vrina ſubrubra fuerit, ſubſidentiamque ſubrubram ac læuem habeat, longè quidem diuturniorem quàm prior hæc morbum ſignificat, admodum tamen ſalutarem. Quibus pedum dolores contingunt, ii citra inflammationem diebus quadraginta deſinunt, in his plæraque longa iudicatione in melius tendunt. Quæ ad mortem inclinant, intra diem & noctem iudicantur, quæ debilitatis ſigna ſunt, velut epoto medicamento, aluo ſurſum & deorſum exturbata, anxietudine, & aliis id genus. Horum igitur ſigna ſi die ac nocte ſoluuntur, ſatis eſt, alioqui lethalia reputanda ſunt. Sudores peſſimi frigidi quiq; circa ceruicem oboriuntur, hi enim mortem & morborum longitudinem prænunciant. Alui deiectiones variæ, nigris aliisq; exitialibus deiectionibus diuturniores quidem, nihilo tamen minùs pernicioſæ. Cuiuſmodi ſunt ramentis ſimiles, billioſæ, cruentæ, porri colorem referentes, nigræ, eæque interdum ſimul quidem omnes, interdum etiam ſingulæ per ſe deiiciuntur. Vrina quandoque quidem pura reddita, quandoque verò ſedimentum album & læue habens, tardiorem minoremque ſecuritatem quàm optima vrina portendit. Si per multum tempus vrina fulua & tenuis fuerit, periculum eſt ne quoad concocta fuerit æger ſufficere non poſſit. Quòd ſi alioqui ſalutaria ſigna fuerint, his abſceſſum fore in locis

ſepto

ſepto tranſuerſo inferioribus expecta. In febribus ſi vrina mutationes habeat, temporis longitudinem indicat, ægrumque tum ad deteriora, tum in alteram partem neceſſariò commutari. Vrinæ primis minimè ſint ſimiles, ſed ex craſſis tenues euadant, & omninò tenues, eæ difficilem & minimè certam iudicationem faciunt. Sudores frigidi cum acuta quidem febre lethales, cum mitiore verò, morbi longitudinem denunciant. Et quacunque corporis parte calor aut frigus ineſt, ibi morbus eſt, eique celeres in toto corpore mutationes contingunt. Quòd ſi corpus perfrigeſcat, aut rurſus incaleſcat, colorque ſubinde mutetur, iſta morbi longitudinem portendũt. Si febricitanti ſudor ſuccedat, neque febris deſinat, malo eſt, producitur enim morbus, & humiditatem ſignificat. Febricitanti ſudores frigidi contingentes, febrem longam denunciant. Sano ſudor copioſus immodicè contingens, morbum portendit, æſtate quidem minorem, frigore verò maiorem. Quæ eodem concedunt, ſi conſiſtere permiſeris, veluti ramenta ſubſident, ſi parum, paruus eſt morbus, ſi multùm, magnus, his aluum ſubluere confert. Quibus in inferiore per aluum deiectione bilis atræ quid ſubeſt, ſi copioſius, maior eſt morbus, ſi parciùs, minor. Si venæ pulſent, & facies bene habita fuerit, præcordia minimè mollia, ſed ſublata, diuturnus morbus ſignificatur, neque ſine conuulſione, aut copioſa ex naribus ſanguinis profuſione, aut vehementi dolore ſoluitur. In manibus etiam palpitationes, admodum longam febrem aut breuem in peius tendentem iudicationem indicant, prætereaque plurima quæ ad mortem inclinant. His qui breui perituri ſunt, maxima ſigna per initia contingunt. Nam & difficilem habent ſpirationem, neque noctu dormiunt, & periculi plena ſigna oſtentant. In febre continente, qui quarto & ſeptimo die laborat, neque vndecimo die iudicationem ſubierit, is plærunque perniciosè habet. Qui diſtentione (tetanos dicitur) corripiuntur, intra quatuor dies pereunt, quos ſi effugerint, conualeſcunt. In febribus ardentibus, ſi morbus regius & ſingultus quinto die contingat, lethalis eſt. Morborum reuerſionibus tentantur, quibus citra febrem vehementes vigiliæ, aut turbulenti ſomni adueniunt, aut corporis robur ſoluitur, aut ſingulo-

rum membrorum dolores adſunt, & quibus febres, non accedentibus ſolutionis ſignis, neque diebus iudicatoriis quieſcunt. Quòd ſi deficiente febre & accedente ſudore, vrinam fuluam albam ſubſidentiam continentem reddiderint, his eodem die febris reuerſionem ſperato. Eiuſmodi verò reuerſiones quinto die citra periculum iudicantur. At ſi iudicatione facta, vrina rubra ſubſidentiam rubram continens reddita fuerit, his quoque febris reuerſio eodem die contingit, ex eaque pauci ſeruantur. Febris ardens cùm reuerſionem facit, plærunque etiam ſudorem profundit, præſertim ſi poſt reuerſionem tot diebus quot priùs detineat. Tertiò etiam febris reuertitur, niſi poſt reuerſionem die impari dimiſerit, & plærunque ſi non coctæ fuerint vrinæ, neque alia ſigna ſecundum rationem proceſſerint, morbus iudicatorio die reuertitur, interdum verò his eiuſmodi relictis etiam die iudicatorio reuerſionem facit. Quibus iudicationis tempore exorta ad aures tubercula non ſuppurantur, his ſolutis morbi reuerſio pro recidiuarum ratione ſimili circuitu contingit. In his ad articulos aliquid abſcedere poſſe ſperandum eſt. Si vrina craſſa fuerit, qualis alba in morbis cum laſſitudinis ſenſu quarto die accidit, ab abſceſſu liberat, horum verò quibuſdam etiam ſanguinis ex naribus profluuia contingunt, quæ quarto die minimè liberant, neque morbos quos pus prodiens ſanat. Atra bile vexatis & phrenitide detentis, ſanguinis profluuium per ora venarum quæ in ano ſunt, bonum eſt. Qui inſania corripiuntur, aut per ſe à morbis liberantur, iis dolor ad pedes aut pectus ſubiens, aut vehemens tuſſis oborta, inſaniam ſoluit. Quòd ſi ſoluta inſania nihil ex his accidit, cæcitas ſequitur. Qui inter loquendum hæſitant ac balbutiunt, vt nec labris moderari queant, ſi hæc ceſſent, purulenti euadunt. Vehementer in locis inferioribus dolorem, ſurditas ſoluit, aut copioſus ex naribus ſanguis profluens. Inſania magnum morbum inuadendi conſuetudine iam familiarem ſoluit. Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor eſt, oculorum peruerſio aut cæcitas, aut teſtium tumores, aut mammarum eleuatio, hæc febrem ardentem ſoluunt, aut etiam ſanguinis ex naribus profluuium. In febre ardente ſi rigor corripiat, ſudorem euocare ſolet. In febre

bre

bre ardente detento, rigore ſuccedente ſolutio contingit. Tremores in febribus delirium ſoluit. Quibus in febribus aures obſurduerunt, his niſi febris ſoluatur, furorem contingere neceſſe eſt. Soluit autem ſanguis ex naribus effluens, aut aluus bilioſa effundēs, aut inteſtinorum difficultas, aut coxendicum aut genuum dolor ſuccedens. Febribus ſi rigor ſuccedat, febris ſoluitur. Quibus dolores de repente oriuntur, præcordia ſurſum attolluntur, ſi dolores vehementes ad notham coſtam contingant, his venæ ſectio & deorſum purgatio ſolutionem adfert. Neque enim locis inualidis vehemens febris inuadit. In aqua intercute detentis, ſi aquoſus humor per venas in aluum aut veſicam effluat, ſolutio contingit. Si pituita alba detento, vehemens alui profluuium ſuccedat, ſolutio contingit, qui alui profluuio diutiùs cum tuſſi detinentur, non liberantur, niſi dolores vehementes ad pedes contigerint, ſi velit naturæ peruerſio fieri, vbi nullum ampliùs alui profluuium adfuerit, aut inanis alui egeſtio corripuerit. flatus enim foris exiſtentes ſuperueniunt. Manifeſtum igitur nullum humorem habent, vt proinde quæ ita habenti adhibentur, tuta eſſe noſcas. Si tenuioris inteſtini morbus ſuperueniat, vinum frigidum copioſum, meracum, paulatim propinato, quoad ſomnus aut crurum dolor oboriatur, quem etiam febris aut inteſtinorum difficultas ſoluit. Capitis morbo vehementer affecto, ſi pus per aures aut nares effluxerit, morbum ſoluit. Quibus per ſanitatem de repente capitis dolores obueniunt, confeſtimq; vox deficit, ac ſtertunt, intra dies ſeptem pereunt, niſi febris prehenderit. Ex capite vehementer dolenti, quicunq; ex ſuperioribus locis afficiatur, cucurbitulam admoueto. Coxendicum & genuum dolor, & crebra ſpiratio, quicquid horum contigerit ſoluit. Lippitudine laboranti, alui profluuio detineri bonum. Conuulſione aut corporis diſtentione vexato, ſi febris ſuperueniat morbum ſoluit. Si febre detentum conuulſio prehenderit, febris eodem die, aut poſtero, aut tertio deſinit.

Hippocratis de diebus iudicatoriis liber.

ARtis magnam partem eſſe duco, poſſe quæ rectè ſcripta ſunt ſpeculari. Qui enim hæc nouerit, iiſque vti-

tur,is mihi in arte non multum falli videtur. Vnamquanq; ſanè tempeſtatum anni & morborum conditionem exactè addiſcere oportet,& quiſnam morbus bonus,quis periculo coniunctus,aut in temporis conditione,aut in morbo,quinam morbus longus ſit, & lethalis,longus quinam ſalutaris,acutus quinam lethalis,acutus quinam ſalutaris. Ex quibus tum iudicatoriorũ dierum ſeries contemplanda eſt, tũ etiam prædicendi facultas ſuppetit.Pręterea que ex his,quibus,& quando, & quamnam victus rationem præſcribere oporteat,cognoſcere licet. Maximum igitur in ægris qui ſuperſtites futuri ſunt ſignum eſt,ſi febris ardens,cæterique morbi eodem modo,præter naturam non fuerint. Nihil enim in his quæ ſunt ſecundum naturam, neque formidandum,neque lethale contingit.Secundum verò ſi ipſa etiam anni tempeſtas,vna cum morbo minimè repugnet. Neque enim ferè contingit, vt humana natura vniuerſi vim ſuperet. Deinde ſi faciei partes extenuentur,& venæ quæ in manibus ſunt, & oculorum angulis, ac ſuperciliis quieſcant, cùm antea minimè quieſcerẽt. Huic ſi vox remiſſior & exilior,ſpiratioque rarior & tenuior fuerit,in ſequentem diem morbi remiſſio contingit. Hæc igitur ad iudicationem in conſiderationem adhibenda ſunt, & ſi linguæ bifurculum velut ſaliua alba obducitur,ſique in ſumma lingua hoc idẽ contigerit,minùs tamen. Si quidem igitur parua hæc extiterint,ad tertium diem morbi remiſſio expectanda eſt, ſi verò aliquantò craſſius, in craſtinum, ſi autem adhuc craſſius,eodem ipſo die. Quinetiam oculorum alba per initia quidem morbi nigreſcere neceſſe eſt, ſi morbus inualuerit. Hæc igitur ſi pura exiſtunt,perfectam ſanitatem,remiſsè quidem,tardiùs,vehementer verò,citiùs contingere denotant. At verò acuti morbi ex bile oriuntur, cùm ad iecur confluxerit, & ad caput peruenerit. Sic verò afficitur,iecur intumeſcit,& propter tumorem ad ſeptum tranſuerſum expanditur, ſtatimque ad caput,præcipuè verò ad tempora dolor ingruit,neque auribus acutè audit, ſæpè verò oculis non videt,horrorque & febris inuadit.Hæc igitur per morbi initia ei contingunt,& quandoque valdè quidem, quandoque etiam minùs intermittunt,quoque magis morbi tẽpus proceſſerit,eò corporis dolor maior eſt, oculorum pu-

pillæ diſſipantur, eorumque acies hebeſcit, ſique digitum ad oculos admoueris, non percipiet, eo quòd non videat. Iſtud autem quòd non videat hinc cognoſces, quòd admoto digito non nictatur, & floccos ex veſtibus ſtragulis detrahit, ſi quos videat, pediculos eſſe ratus. Cumque iecur ad ſeptum tranſuerſum magis explicatum fuerit, delirat, ſibiq; ante oculos reptilia, & varias cuiuſuis generis feras ferri exiſtimat, & homines armatos cũ quibus pugnare videtur, & tanquam videat eiuſmodi loquitur, irruit minaturq; ſi quis eum exire non permittat. Et ſi ſurrexerit, crura attollere nequit, ſed cadit, pedesq; perpetuò ſunt frigidi, cumq; dormit ex ſomno exilit, horrendaq; inſomnia videt. Quòd autem per ſomnos exiliat & terreatur, cognoſcimus, cùm ad mentem redierit. Inſomnia enim eiuſmodi exponit, & quæ corpore geſſit, quæque lingua locutus eſt. Iſtaq; eiuſmodi patitur, interdum verò per totum diem ac noctem voce priuatur, cum multa & conferta reſpiratione, cùm delirium ceſſauit, ſtatim ad mentem redit, & ſi quis eum interroget, rectè reſpondet & omnia quæ dicuntur intelligit, deinde rurſus paulò iiſdem proſtratus doloribus decumbit. Hic morbus potiſſimùm in peregrinatione cõtingit, & ſi quando per deſerta loca quis iter fecerit, etſi etiam aliter inuadit. Neruorum diſtentiones duæ vel tres. Siquidem ex vulnere neruorum diſtentio contingit, ſic æger afficitur, maxillæ velut ligna rigeſcunt, os aperire non poteſt, oculi frequenter illachrymantur & contrahũtur, dorſum rigidum eſt, neque crura, neq; manus, neq; ſpinam inflectere poteſt. Cùm verò lethalis fuerit, potus & edulia quæ priùs deuorauit, per nares interdum exeunt. In diſtentione ad poſteriora (opiſthotonos dicta) in reliquis eodem vt plurimùm modo afficitur æger. Oritur autem cùm ad poſteriores ceruicis tendones, aut ex angina, aut vua, aut locis ad tonſillas purulentis affectus fuerit. Quibuſdam etiam ex capite, cùm febres ſuperuenerint, conuulſio contingit. Iam verò etiã ex vulneribus in poſteriora diſtrahitur, & præ dolore dorſum & pectus rigeſcit, & lamentatur. Is vehementer conuellitur, vt vix ab iis qui adſunt contineatur, quin è lecto excidat. Alia neruorum diſtentio minùs eſt prioribus lethalis, ex iiſdem autem oritur, eodemq; modo totum corpus conuellitur. At

febris ardens non ſimiliter vt prædicta oritur. Semel enim natura ſua prehendit, vt accēdi neceſſe ſit. Sitis igitur multa, & vehemens febris hominē detinet. Lingua autē exaſperata finditur, & reſiccatur, colorq; primùm quidē pallida eſt, vti conſueuit, procedente verò tempore nigreſcit. Quòd ſi quidē per initia nigreſcat, celeriores iudicationes contingunt; ſi poſtea, tardiores. Coxendicū morbi plæriſq; ex his potiſſimùm cauſis oriuntur, ſi quis diutiùs in ſole verſetur, & coxendices incaluerint, humorq; qui in articulis ineſt ab ardore reſiccatus fuerit. Quòd autē reſiccetur & concreſcat, id magno eſt indicio. Æger enim articulos præ dolore qui in eis eſt inflectere ac mouere non poteſt, & eo ꝙ ſpinæ vertebræ conſtrictæ ſunt. Dolor autem magis eſt ad lumbos & vertebras, quæ ex obliquo coxendicū ſitæ ſunt, & ad genua. Dolor autē acutus & æſtuoſus plurimo tempore in inguinibus, ſed etiam in coxendicibus inſiſtit, & ſi quis eum erigat, non tranſmouetur, ingemiſcit autē quā maximè poteſt prę dolore. Interdum verò etiam cōuulſio, & rigor, & febris ſuperuenit. Oritur autem à bile & pituita, oritur verò etiam à ſanguine, & dolores ab omnibus morbis ſunt ſimiles, & rigor, & febris leuis interdum prehendit. Morbus regius acutus eſt & qui celeriter necat, color totus mali punici corticem refert, vehementer autē ex viridi palleſcit, & quemadmodum lacerti virides, ſimile ei corpus eſt, in vrina quod ſubſidet velut eruum fuluum, & febris & horror leuis detinet. Interdum verò etiam veſtem ſtragulam habere nō ſuſtinet, ſed matutino tempore ieiunus intus mordetur & raditur, deinde vt plurimùm viſcera ſtrepitum edūt, & ſi quis eum erigat, aut alloquatur, non ſuſtinet. Hic ferè intra dies quatuordecim moritur, quos ſi effugerit, cōualeſcit. In pulmonis inflammatione hæc eueniunt, febris vehemēs detinet, crebra eſt & calida reſpiratio, anxietudo & impotentia vexat & corporis iactatio, dolorq; ad ſcapulas, iugulum & mammam, in pectore pondus, & deliria. Interdū verò quoad tuſſis cœperit, ſine dolore eſt, ſed illa lōgior & moleſtior eſt. Primis diebus ſputum albū & ſpumoſum expuit, lingua verò flaua eſt, ſed procedēte tempore nigreſcit. Si igitur per initia nigreſcat, celeriores ſunt liberationes, poſtea verò, tardiores. Tandem etiam lingua finditur, & ſi digitū admo-

ueris

ueris adhæreſcit. Morbi autem liberationem, non ſecus ac in morbo laterali, lingua denotat. Hæc contingunt diebus vt minimùm, quatuordecim, vt plurimùm verò, vno & viginti, quo tempore vehementer tuſſit, vnaq; cum tuſſi reijcit, primùm quidem copioſa ſputa & ſpumoſa, at ſeptimo ac octauo die cùm febris in vigore, & humida pulmonis inflammatio fuerit, craſſius, alioqui minimè, nono verò & decimo die, aliquantulum ex viridi palleſcens & ſubcruetum, duodecimo autẽ ad decimumquartũ vſq;, copioſum & purulentũ. Quibus à natura humidæ inſunt corporis affectiones, iis vehementior morbus eſt. At quibus natura & morbi conditio ſicca eſt, hi minùs conflictantur. Atq; de iudicatoriis diebus iam quidem etiã antea à me dictũ eſt. Iudicantur autẽ febres quartò die, ſeptimo, vndecimo, decimoquarto, decimoſeptimo, vno & vigeſimo. Ex his verò acutis trigeſimo, deinde quadrageſimo, poſtea ſexageſimo. Vbi verò hos numeros ſuperat, diuturna iam euadit febriũ conditio.

Hippocratis prædictorum lib. primus.

1 QVI inter initia ſopore detenti, capitis, lumborum, præcordiorum, ceruicis dolore ac inſomnia conflictantur, eos conſiderare oportet, num ſint phrenitici. In his narium ſtillatio perniciem oſtentat, idq; præcipuè ſi quarto inter initia die contingat.

2 Alui prærubra proluuies, cùm in omnibus quidem morbis, tùm verò vel maximè in prædictis, malo eſt.

3 Lingua ex reſiccatione denſa & aſpera, phrenitidem portendit.

4 In iis qui præter rationem perturbãtur & vigiliis torquentur, vrinæ decolores, nigris ſublimamentis interſperſæ, cum tenuibus ſudoribus circa caput obortis, phrenitidem prænunciant.

5 Quin & quæ in phreniticis manifeſta apparent inſomnia prouidenda ſunt.

6 Excreatio frequens & irrita, ſi quidem aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem portendit.

7 Relicti in præcordiis æſtus cum febre in qua totius corporis habitus perfrigeratur, malo ſunt, idq; præſertim ſi cum ſudoribus contingat.

8 Deſipientiæ quæ iam admodum fractis & debilitatis viribus ſuccedunt, peſſimæ ſunt, non ſecus ac Thraſynonti.

9 Vehementes phrenitides in tremorem deſinunt.

10 Vomitus virulenti & æruginoſi, cum capitis dolore, ſurditate & inſomnia, promtam inſaniam ſignificant.

11 Vbi fauces in morbis acutis dolent, graciles ſunt, paruæ & ſuffocantur, atque vbi os hiarit non promtè adduci ac claudi poſſit, mentis emotionem portẽdi oportet. Ex his phrenitis perniciosa eſt.

12 In phreniticis initio moderatum eſſe, ſedatum & facilem, crebrò verò permutari malum eſt. Quin & ſputatio frequens mala eſt.

13 Albicans deiectio in Phreniticis malo eſt, quod Archecrati accidit. Num & in his torpor fit? His ſi rigor contingat peſſimum.

14 In furioſa & vehementi mentis emotione ſuccedentes tremores malignitatem denunciant.

15 In grauiter & acutè mente emotis, ſi febris iterum repetat cum ſudore, phrenitici euadunt.

16 Phrenitici parum bibunt, ex leuibus ſtrepitibus facilè irritantur ac percelluntur, tremuli ſunt.

17 Vbi poſt vomitum anxioſum vox ſtridula eſt, oculi ſqualidi & puluere obſiti, inſania portenditur, non ſecus ac Hermozygæ coniugi accidit, quæ vehementi inſania correpta, voce defecta interiit.

18 In febre ardente ſi tinnitus aurium cum viſus hebetudine fiant, & ad nares accedat grauitatis ſenſus, furioſa mentis emotio indicatur.

19 Deſipientiæ cum voce ſtridula & linguæ conuulſione tremula, voces quoque ipſæ tremulæ, mentis vehementem alienationem ſignificant. In his durities aut aſperitas perniciem minatur.

20 Linguæ tremulæ inſtabilem mentem & à ſede conſtantiæ deturbatam ſignificant.

21 In bilioſis & ſinceris deiectionibus ſpumoſa efflorescentia malo eſt, iis præſertim quos antea lumborum dolor ac deſipientia vexauit.

22 In his leues & per interualla lateris dolores delirium ſignificant.

23 Vocis

23 Vocis defectiones cum ſingultu peſſimæ.

24 Vocis defectiones cum virium exolutione peſſimæ.

25 In vocis defectione reſpiratio, velut in iis qui ſuffocātur, conſpicuè elata & viſui expoſita, pernicioſa eſt. Num verò etiam delirium prænunciet animaduertere oportet.

26 Quæ pauco tempore feroces fiunt mentis emotiones, in feras euadunt.

27 Corporis iactationes & incontinentiæ in febre cum perfrictione & ſuperiorum partium tenui ſudore, phrenitim denunciant (quod in Ariſtagora expertum eſt) atq; etiam perniciem.

28 Crebræ in phreniticis permutationes, conuulſiones denunciant.

29 Si quibus vrinæ non recordantibus nec admonitis effluunt, pernicies portenditur. Animaduertendum etiam eſt, num & ab iis tales redduntur quales fiunt vbi ſubſidentiam conturbaueris.

30 Quos palpitationes in totum occupant, num plærumque voce defecti pereunt?

31 Crebræ in phreniticis ſputationes cum perfrictione, non longè poſtea nigrorum vomitum affuturum indicant.

32 Surditas cum vrinis prærubris, non ſubſidentibus, & ſublimamentis, mentis emotionem minantur. In his morbo regio corripi malum eſt. Quinetiam malo eſt ex morbo regio fatuitas aut ſtupiditas. Hos quidem vox deficere ſolet abſque ſenſuum læſione. Quin & aluus nonnunquam affatim prorumpit, quale quid Hermippo contigit, & mortuus eſt.

33 In præcipitibus & turbulentis morbis obueniens ſurditas perniciem minatur.

34 Dementiæ in quibus tremuli fiunt ægri, obſcurè aut vix quidem deſipere videntur, aut aliquid inueſtigantium more ſenſum contrectant & palpant, miro quodam modo phrenitim prænunciant, non ſecus ac Didymarcho in Coo contigit.

35 Vbi rigori torpor ſuccedit, mentis alienatio ſignificatur.

36 Dolores circa vmbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatæ ſignificationem quandam præbent. Sub

iudi-

iudicationem verò his plurimus & creber flatus cum ſingulari contenſione prodit. Quin & ad ſuram dolores in his mentis alienationem indicant.

37 Femoris dolore euaneſcente, ſi quid ſublime per vrinam innatet, mentis emotionem expectare oportet, taliaq́; qualia circa aurium ſonitus contingunt.

38 Vbi aluus humeſcit, æger laſſitudine, capitis dolore, ſiti, vigiliis torquetur, obſcurè loquitur, & ad motum eſt impotens, in his caſibus vehementem mentis emotionem expectare oportet.

39 In grauibus malis tenues maximè circa caput ſudores oboriri, & corporis incontinentia quadam iactari, malum indicat: tum verò præcipuè pernicies intenditur, ſi iſta cum vrinis nigris contigerint, & ſpiritus magnus & concitatus adfuerit.

40 Quæ præter vacuationem fiunt impotentiæ, neque vacuatione exiſtente, perniciem intentant.

41 Vbi aluus intercepta eſt & arctè concluſa, paruaq́; & nigra caprarũ ſtercoribus ſimilia, nec niſi coacta emittit: Hoc caſu ſanguis è naribus erumpens periculoſo eſt.

42 Si lumborum dolor diu detinet cum æſtu implacido, tenui ſudore circa caput & thoracem oborto, pernicies denunciatur. Num plærunque ij tremuli euadunt, & vox velut in rigore conſpicuè tremula exiſtit?

43 Celeres extremorum corporis ad vtraque extrema permutationes, perniciem denunciant. Quin & ſitis huiuſmodi (hoc eſt celeriter in contraria permutata) malo eſt.

44 Ab homine moderato ferox & audax reſponſum, malum portendit.

45 Quibus vox in morbis acuta redditur, iis præcordia intro trahuntur & tendunt.

46 Hebeſcentes oculi & obtuſi improbandi ſunt. Quin & fixi ac caligine obducti malum portendunt.

47 Vox acuta & ſtridula malo eſt.

48 Dentium ſtridor quibus per ſanitatem minimè eſt conſuetus, periculum denunciat, ſuffocatio in his valdè praua.

49 Bene colorata facies & valde tetrica ac ſuperciliosa, perniciem intentat.

50 Alui

50 Alui recrementa ſi in ſpumoſa & ſyncera deſinant, mali incrementum ſignificant.

51 Vrinarum in præcipitibus malis ex perfrictione interceptiones, peſſimæ.

52 Quæ perniciem minantur, ea ſi abſq; vlla ſignificatione alleuiant, mortis periculum denunciant.

53 In grauibus malis & bilioſis exactè candicantes, ſpumantes, & circumbilioſæ egeſtiones, malo ſunt. Quin & huiuſmodi vrinæ damnantur. In his animaduertendum eſt num iecur affectum ſit.

54 Vocis in febribus defectiones, quæ conuulſionis ſpeciem præ ſe ferunt, in vehementem mentis emotionem cum ſilentio vertunt, & perniciem oſtentant.

55 Vocis ex dolore defectiones, tandem cum ſummo cruciatu mortem afferunt.

56 Ex præcordiorum doloribus obortæ febres malignæ ſunt.

57 In præcipitibus malis, ſi ſitis temerè ac præter rationem ceſſet, malo eſt.

58 Sudor in febribus acutis multus & copioſus damno eſt.

59 Quin & laborioſæ vrinæ damnantur, atq; ab his detentæ rubræ quædam efflorescentiæ, & æruginoſæ, paruæque veluti quædam ſtillæ apparentes.

60 Vomitiones quoque variæ malo ſunt, præſertim ſi continentes & aſſiduè prodeant.

61 Summi totius corporis perfrictiones in diebus iudicatoriis, cum angore & corporis inquietudine, ſi ſine ſudore fiunt, damno ſunt, præcipuè verò damnantur qui ex his ſuperueniunt rigores.

62 Vomitiones ſynceræ & cum angore aut incontinenti corporis iactatione, damnandæ ſunt.

63 Animaduertendum eſt diligenter num profundus & altus ſopor omninò damnari debeat.

64 In rigore familiares non agnoſcere & eorum quæ geſta ſunt obliuiſci malum indicat.

65 Ex rigore perfrictiones quæ ad calorem non reuocantur, malæ ſunt.

66 Ex perfrictione exudantes ad calorem reuocati pe-

riculum denunciant: præſertim verò ſi accedat lateris æſtus cum dolore, & ſubinde rigeant, malum impendet.

67 Rigores cum æſtu nonnihil periculi denunciant, & facies incenſa cum ſudore, in his malum ſignificat. Inſuper poſteriorum partium frigus conuulſionem prouocat.

68 Ex ſudoribus peruigiles & ad calorem reuocati, malè habere iudicantur.

69 Ex recurſatione dolorum in lumbis, oculi peruerſio & diſtortio malo eſt.

70 Dolor in pectore fixus cum torpore malum denunciat. Hi ſi ſuborta febre exæſtuent, celeriter mortem oppetunt.

71 Qui nigra vomitione refundunt, cibos auerſantur, deſipiunt, ad pubem nonnihil dolent, cum aſpectu feroci & clauſis oculis, eos medicamentis purgare tutum non eſt. Neq; verò ſubtumidos, aut tenebricoſa vertigine vexatos, aut eos qui vel leuiter moti animo deficiunt, aut cibos auerſantur & decolores ſunt, vt nec eos qui in febre exoluti aut fracti decumbunt, ſi ſopore tententur purgatione aggredi tutum eſt.

72 Oris ventriculi dolor cum præcordiorum contenſione, atque etiam capitis dolor, malignum quidpiam & ſuſpirioſam quandam affectionem indicat. In his certè animaduertendum eſt num de repente moriãtur, velut in Dyſode euenit, cui vrinæ valdè fermentatæ & prærubræ aderant.

73 Ceruicis dolor in omni quidem febre malo eſt. In his verò peſſimus in quibus vehemẽtem inſaniam metuimus.

74 Febres quæ ſoporem laſſitudinémve inducunt, aut in quibus caligant ægri, inſomnia ac tenuibus ſudoribus vexantur, malignæ ſunt.

75 Crebri ex dorſo horrores ſubinde locum commutantes, graues & difficiles, laborioſam vrinæ ſuppreſſionem minantur.

76 Quin & corporis æſtuatione & iactatione cõflictati, citra vomitum ingraueſcentes, malè habent.

77 Corporis perfrictio cum rigiditate, perniciem denunciat.

78 Tenues ex aluo abſque mordacitatis ſenſu prodeuntes

tes

tes deiectiones, ei qui ſibi bene conſtat, malum portendũt, velut nonnunquam iecinoroſo contingit.

79 Vomitiones exiguæ biliosę, malo ſunt, tum verò potiſſimùm ſi peruigilio conflictentur ægri. In quibus ſtillans naſus perniciem minatur.

80 Quibus ex partu purgamenta alba ſubſiſtunt cum febre, & ſurditatem ac acutum lateris dolorem afferunt, eæ in vehementem & pernicioſam mentis ęmotionem incidunt.

81. In febribus ardentibus cum aliqua ſummi corporis perfrictione, ac egeſtionibus aquæ ſimilibus & crebris, oculorum peruerſio & diſtortio malum ſignificat, tum verò præcipuè, ſi alto quodam ſtupore (quem catochon vocant) deprehenſi detineantur.

82 Syderationes quæ repentè contingunt, ſi inſuper febris mediocris accedat, quæ diu trahat, perniciem minantur, quale quid Numenij filio contigit.

83 Ex lumborum dolore ad os ventriculi recurſationes, cum febre, horrore, multorum tenuium & aquoſorum vomitu, delirio, vocis defectione, eę in nigrorum vomitionem deſinunt.

84 In præcipitibus malis oculi obſeratio aut perfractio, malo eſt.

85 Conſiderandum eſt in æſtuabundis & corporis iactatione citra vomitum & lumborum dolore conflictatis ægris, ſi audacter deſipuerint, num nigra per ſeceſſum proditura ſint.

86 Dolentes fauces abſq; tumore, cum labore & moleſtia ac ſuffocatione, præceps exitium minantur.

89 Qui ſpiritum trahunt cum voce ſtrangulabunda, ſi ceruicis vertebra intrò ſubſidet, iis ad exitum, velut ex conuulſione, reſpiratio ducitur.

88 Ex capite dolentes, & altó ſtupóre (catochon vocãt) detenti ac delirantes cum alui interceptione & ferociente intuitu, floridi, in ſcapulas rigeſcũt ac poſteriorum partium diſtenſione tentantur.

89 Febribus & laſſitudinis ſenſu detentò, cum oculorum peruerſione, rigor perniciem minatur. Atq; in huiuſmodi caſibus ſoporati, malum denunciant.

90 Præcordiorum dolores in febribus cum loquendi impotentia, ſi ſudore non ſoluantur maligni ſunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atque aluus affatim prorumpens, perniciem oſtentant.

91 Quibus cum febribus voces poſt iudicationem deficiunt, ij tremore & ſopore correpti intereunt.

92 Quibus ardore conflictatis, fatuitate & alto ſtupore (quem catochon dicunt) detentis, præcordia variant, & in contrarias ſubinde affectiones tranſmutantur, ac venter in tumorem præter naturam ſublatus eſt cum ciborum interceptione, & tenui circa caput & thoracem oborto ſudore: in his animaduertendum eſt, num, ſi concitatus & magnus ſpiritus, aut geniture ſimilis excretio accidat, ſingultum prænunciet, aut etiam ex aluo ſpumantia & billioſa proditura ſint? Eos ſplendeſcens quiddam aut coruſcans per vrinam redditum iuuat, aluus verò in his etiam commouetur.

93 In ſopore affectis ægris, ſpumantibus prodeuntibus deiectionibus, febris acuta ingraueſcit.

94 In febre cum ſudoribus, vocis ex capitis dolore defectiones, ſi per ſe reſoluuntur ægri ac præter voluntatem excrementa demittunt, malumque remitti videatur, diuturniorem morbum metuere oportet. In his nouus ſubortus rigor damnandus non eſt.

95 Quibus manus ſunt tremulæ, cum capitis & ceruicis dolore, leui aliqua ſurditate affecti, nigricantes reddunt vrinas & denſas. In his caſibus nigrorum progreſſum expectare & ſuſpectum habere oportet.

96 Vocis defectiones cum virium exclutione, alto ſtupore (catochon vocant) detentis, perniciem minantur.

97 Lateris dolor cum biliofis ſputis temerè ac pręter rationem euaneſcens, ægros in vehementem & furioſam mentis emotionem agit.

98 Ex ceruicis dolore cum ſopore & ſudore inflata aluus, ſi quidem ex Medici induſtria liquida demittat cum aliqua proluuie, deinde quæ bilioſa non ſunt reſtitent, huiuſmodi aſſeruata diuturniorem morbum efficient. In his animaduertendum eſt, num proluuies alui non bilioſæ benigniores ſint, ac flatuoſo tumori conducant?

99 Aluus

99 Aluus circumtenſa, ex Medici induſtria liquida demittens, celeriter intumeſcens, conuulſionis ſignificationem quandam præ ſe fert, quod Aſpaſij filio contigit. In his nouus ſubortus rigor perniciem facit. Ex his caſibus cõuulſione tentato ac inflato, vbi diutiùs morbum traxerit, ex ore putrida & virulenta prodeunt.

100 Lumborum dolores diuturni qui ſenſim fiunt, circum præcordia inuoluti, cum febre & ciborum faſtidio, ſi intenſum capitis dolorem aduehunt, non ſine conuulſionis ſpecie celeriter interficiunt.

101 Qui ſubinde rigore prehenduntur, & ſub noctem aliquantò grauiùs habent, peruigiles, in ſomnis nugantes aut delirantes, interdum ſeſe lotio perfundentes, ij in conuulſiones cum ſopore tendunt.

102 Quibus circa initia tenues ſuboriuntur ſudores, & vrinæ concoctæ emittuntur cum magna totius corporis æſtuatione, ſi præter rationem perfrigeſcant, & rurſus celeriter perurantur, & torpore, ſopore, aut conuulſione tententur, ij perniciosè affecti ſunt.

103 Vterum gerentibus capitis dolores cum ſopore & grauitate, malo ſunt. Quin & huiuſmodi naturæ conuulſionibus quibuſdam fortè ſunt obnoxiæ.

104 Faucium gracilium dolores ſuffocantes conuulſionem minantur, tum verò præcipuè ſi ex capite originem ducunt, quale quid Thraſynontis conſobrinæ contigit.

105 Tremoribus quæ conuulſiones accedunt cum ſudoribus, recidiuas minantur. In his iudicationem facit nouus obortus rigor, qui priùs ardore circa ventrem oborto prouocatur.

106 Lumborum & capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti excreatione, conuulſionem ſuſpectam facit.

107 Quinetiam nonnihil metuendus eſt cum iudicatione rigor.

108 Ex ventre quę prodeunt ſubliueſcentia & turbulenta, vrinæ etiam tenues ac dilutæ ſuſpectæ ſunt.

109 Fauces leuiter exaſperatæ, & aluus ad inanes & irritas exurrectiones obmurmurãs, frontis dolores, in ægris palpitantib. & more inueſtigantiũ ſenſim contrectantibus, delaſſatis, & ex ſtragulis aut veſtimentis dolentib. & ſi quæ

ex his increſcunt, moleſtiam exhibent. Somnus in his multus conuulſionem minatur, & frontis dolores graues, ac mictio moleſtia eſt.

110 In iis quibus rigores imminent vrina reſtitat, & in conuulſoriis affectionibus, velut huic mulieri contigit, quę vbi inhorruit ſudore correpta eſt.

111 Quę in ſynceras tendunt vacuationes, omnibus quidem ingraueſcentis mali ſignificationem præbent, his verò (ſupradictis) vel maximè. Atq; in huiuſmodi caſibus ad aures tubercula exoriri ſolent.

112 Turbulentæ & valdè confidentes è ſomno exurrectiones conuulſiones minantur, præſertim verò ſi cum ſudore contingant.

113 Ceruicis & dorſi perfrictiones, & quæ totum corpus videntur pertingere, inſuper & ſpumantes mictiones, cum animi deliquio, ac oculorum hebetatio, conuulſionem in proximo eſſe ſignificant.

114 Cubiti ceruicisq; dolores conuulſionem minantur. Ex facie autem prodeunt iſta, fauciumq; ſonitus crebri cum ſaliuatione. His ſudores in ſomnis bono ſunt. Nempe & ex ſudore leuari plurimos conſentaneum eſt. Quibus ſi dolores inferiores partes occupent, toleratu faciles euadunt.

115 In febribus tenuiter exudantes, cum capitis dolore & aluo intercepta, ad conuulſiones proni ſunt.

116 Quæ inter ſe non cohærent, ſed facilè diſſoluuntur, & aliquantulum friabilia ſunt alui recremēta, liquida, cum ſummi totius corporis perfrictione, non ſine febre, improbanda ſunt. Ac præter hæc, ſi rigores veſicam & ventrem cum dolore inuadant. Proinde in his ex ſopore aliquod cōuulſionis periculum impendere, nemini mirũ videri debet.

117 In grauibus & præcipitibus malis diſtorqueri velut qui vomitione conflictantur, malum eſt, quin & albæ alui egeſtiones moleſtæ ſunt. Quæ ex his prodeunt non viſcoſa, in vehementem mentis emotionem cum multo ardore agunt, videndumq; eſt, num poſtea ſoporati ac torpeſcentes euadant. Qui ex his conflictantur, diutiùs laborant. In his animaduertendum eſt, num imminente iudicatione areſcentes difficultate ſpirandi teneantur.

118 Quæ ex lumbis in ceruicem & caput redundant, & leuis

leuis ſyderationis more reſolutionis ſenſum inducunt, cõuulſionem ac mentis emotionem minantur. Videndúmque eſt, num talia conuulſione ſoluantur. Qui huiuſmodi conflictantur, variè morbum trahunt, atque eadem diutiùs perſeuerant.

119 Mulieres quæ ab vtero promtè ſtrangulantur, idque ſine febre, in conuulſiones propenſæ ſunt, quod etiam Dorcadi contigit.

120 Veſica intercepta, præſertim cum capitis dolore, cõuulſionem minatur. Quæ in his cum torporis ſenſu exoluuntur, moleſtiam exhibent, non tamen perniciem afferunt. Videndúmque eſt num tale quid etiam mentem excutiat.

121 Quinetiam conſiderãdum eſt, num oſſium ad tempora præciſiones conuulſionem prouocent, an verò madido vulnus inflictum, aut circa initia ſanguis magna copia effluens, conuulſionem accerſat?

122 Febricitanti cum ſudore ſputa defluentia leuia ſunt & minimè maligna. In quibus videndum eſt num ad aliquot dies alui madeſcant, quod equidem reor. Animaduertendum quoque eſt, num his ad articulos aliquid abſceſſurum ſperes.

123 Quæ ſenſim feroces fiunt mentis emotiones, in vehementes & melancholicas euadunt. Quòd ſi ex muliebriũ ſuppreſſione accidat, in ferinas tendunt, qualia ſæpiùs contingunt. Videndum igitur num fœminæ huiuſmodi conuulſionibus ſint obnoxiæ. Animaduertendum quinetiam eſt, num vocis defectiones cum alio ſopore conuulſionem quoque minentur, qualiter cerdonis filiæ comparentibus muliebribus purgationibus contingere cœpit.

124 Quibus dũ conuelluntur oculi fixi & immoti ſplendent, iis mens è ſede conſtantiæ deturbatur, & diutiùs morbum trahunt.

125 Quæ ex parte aduerſa & præpoſterè fiunt ſanguinis eruptiones, malo ſunt, velut in lienis tumore, ſi ex nare dextra effluat. Quod & circa præcordia eodem modo ſe habere expectandum eſt. Maius autem malum denunciatur, ſi cum tenui circa frontem & thoracem ſudore iſtud contingat.

126 Vbi ſanguis ex naribus effluit cum tenuibus ſudoribus & corporis totius perfrictione, morbi malignitas & pernicies denunciatur.

127 A ſanguinis eruptione nigrarum deiectionum pertranſitus malo eſt. Quin & prærubra damno ſunt, præcipuè verò ſi ſanguinis iſta eruptio quarto die contingat, quod animaduertendum eſt. Quibus iſta contingunt, ij tandem ſopore & conuulſione conflictati moriuntur, ac fortè prægreſſis nigris deiectionibus & ventre in tumorem ſublato.

128 Qui ex vulnere cum tenui ſudore ſanguinẽm fundunt, ij malignè habent, & inter loquẽdum de repente moriuntur.

129 In præcipitibus malis, quæ poſt paucam ſanguinis eruptionem, aut nigrorum per aluum refuſionem ſurditas obuenit, malum denunciat. In his ſanguinis egeſtio perniciem affert, ſurditatem tamen diſcutit.

130 Lumbis dolentibus ſi oris ventriculi dolor acceſſerit, futuræ per hæmorrhoidas vacuationis ſignum eſt, ac fortè etiam eam præceſſiſſe ſignificat.

131 Qui ſtatis temporibus ſanguinem fundunt, ſi ſiticuloſi ſint, moleſtiam ac virium exolutionem ſentiant, nec ſanguinem effuderint, in morbum comitialem tranſeunt.

132 Qui ſtatim ſine ratione perturbantur, peruigiles ſunt, ſanguinem è naribus ſtillant, ſexto die alleuantur, noctu laborant, ac poſtridie tenui ſudore correpti & in ſomnum delati delirant, iis largam ſanguinis è naribus fluxionem affore ſpes eſt. Ac fortè etiam tale quid diluta vrina ſignificat.

133 Quibus ſanguinis fluxus diu perſeuerauit, in his tẽporis proceſſu aluus malè habet, niſi vrinæ concoctionem pręſeferant.

134 Sanguinis eruptiones vehementes cum totius corporis perfrictionibus iudicatoriis, peſſimæ ſunt.

135 Qui capite grauati, ad ſyncipur dolorem ſentiunt, peruigilio torquentur, iis ſanguinis eruptionem fore ſpes eſt, tum verò præſertim ſi aliquis tenſionis ſenſus in ceruice apparet.

136 Qui inſomnia vexantur cum ſubita corporis iactatione & inquietudine, iis ſanguinem erupturum ſperare

oportet,

oportet, idque præſertim ſi non aut ea quid profluxerit. Animaduertendum verò num id poſt horroris ſenſum contingat.

137 Ceruicis dolor, oculi prærubri, ſanguinis eruptionem prænunciant.

138 Qui ſuppreſſa aluo ſanguinem ex naribus fundunt, aut nouo ſubinde oborto rigore corripiuntur, iis fortaſſe aluus inteſtinorum læuitate laborat & obdureſcit, aut tenues lumbrici (aſcarides dicti) infeſtant, aut vtrunque.

139 Quibus lumborum dolor in caput & manus recurſat, & torpore affecti oris ventriculi dolorem ſentiunt, tenuibus ac ſeroſis humoribus abundant, ij liberaliter ſanguinem profundunt. At verò his cum mentis perturbatione aluus effunditur.

140 Quibus ex frequenti & larga ſanguinis eruptione, nigrorum recrementorum copioſa fit deiectio, cum alui contenſione, aut ſuppreſſione & dolore, ij ſanguinem profundunt, cum aliqua verò fluxione bene habent. Ac fortè hi frigidos, crebros, tenues ſudores emittunt. In his ceturbida vrina mala non eſt, neque quod in ea ſubſidet genitali ſemini ſimile. Crebrò autem dilutas vrinas reddunt.

141 Quibus pauca ſanguinis è naribus ſtillatio cum ſurditate & torpore obueniens, moleſtiam quandam exhibet, iis vomitio & alui perturbatio confert.

142 Quibus ex rigore febres adſunt, cum laſſitudinis ſenſu, in iis muliebrium profluuium expectare oportet. Quòd ſi ceruicis dolor prehenderit, ſanguinis ex naribus eruptionem fore ſpes eſt.

143 Quinetiam ſanguinis ex naribus eruptionem ſperare oportet in his quæ caput concutiunt, & aurium ſonitus excitant, aut muliebria deturbatum iri ſpes eſt, idque præſertim ſi ad ſpinam ardor ſentiatur. Fortaſſis autem & inteſtinorum difficultas expectanda eſt.

144 Quin & quæ contingunt circa ventrem palpitationes, cum præcordiorum contenſione oblonga & intumeſcente, ſanguinis ex naribus profluuium denunciant, idque quandoque cum horroris ſenſu.

145 Larga, vehemens & multa ſanguinis è naribus eru-

ptio, interdum ad conuulſiones deducit, ex quo venæ ſectio liberat.

146 Frequentes deſidendi labores, pauca aliquantulum flaua, glutinoſa excernentes, cum paucis alui recrementis, præcordiorum & lateris dolore, morbũ regium prænunciant. Animaduertendum verò num ex iſtorum ſuppreſſione ij exoluantur, aut fortaſſe ſanguinem profundant. In his lumborum tenſio & dolores ſanguinis erupturi fidem faciunt.

147 Præcordiorum contenſio cum capitis grauitate & ſurditate, adhæc quæ oculorum aciem perturbant, ſanguinis eruptionem ex naribus prænunciant.

148 Sanguinis è naribus ſtillationes quæ vndecimo die contingunt, moleſtiam exhibent, tum verò præcipue ſi denuo nares ſtillare cœperint.

149 Quibus vbi inhorruerint iudicatorij ſudores ſimul contingunt, poſtridie verò ſi horror repetierit & temerè peruigilent, iis fortè ſanguinem è naribus erupturum ſperare oportet.

150 Liberalium ab initio ſanguinis eruptionum curſum rigor ſiſtit.

151 Rigores vbi ſanguinis eruptioni ſuccedunt, diuturni fiunt.

152 Quibus capitis ac ceruicis dolor, & totius corporis impotentia cum tremore adeſt, ab iis ſanguinis eruptio liberat. Quinetiam iſta tempore diſſoluuntur.

153 In his quæ ad aures abſcedunt, vrinæ quæ celeriter & paruo tempore concoquuntur, damno ſunt. Quin & perfrigerari itidem malum eſt.

154 In his qui quodam ſopore aut morbo regio detinẽtur, nec admodum ſentiunt, & quibus ſingultus adeſt, aluus affatim prorumpit, fortaſſis etiam ſupprimitur, atq; ij exoluuntur. Videndum num abſceſſus ad aures in his expectare oporteat.

155 Vrinæ quæ cum rigore reſtitant, damno ſunt, idque præſertim ſi altus ſopor prægreſſus ſit. Animaduertendum eſt, num in his abſceſſus ad aures ſperare oporteat.

156 In alui recrementis quæ cum torminibus deiiciuntur, ſedimentum limoſum, ſubliuidum, malo eſt. Ac fortaſſe

taſſe quidem ad præcordia dextra dolor adeſt, & in his vires exoluuntur. Videndum num abſceſſus ad aures paulò pòſt cum dolore excitentur. In his omnibus aluus affatim prorumpens periculum inteptat.

157 In peruigiliis quibuſdam quæ cum angore & anxietate fiunt, ad aures abſceſſus maximè obueniunt.

158 In tenuioris inteſtini morbis graueolentibus cum febre acuta, & ex longo interuallo tumeſcentibus præcordiis, qui ad aures oboriuntur abſceſſus, mortem adferunt.

159 Ex ſurditate abſceſſus ad aures contingere conſentaneum eſt, præſertim verò ſi implaciditas quædam aut inquies corporis iactatio ſuccedat. Ac inter hos, in iis qui ſopore detinentur, iſta magis ſperare oportet.

160 In leuiter ſyderatis abſceſſus qui ad aures contingunt, malo ſunt.

161 Quæ conuulſionis in morem affligunt, cum alto ſtupore quem catochon vocant, abſceſſus ad aures excitant.

162 Conuulſio cum tremore, corporis iactatione & implaciditate, ac alto ſtupore, quem catochon vocant, paruulorum circa aures obortorum abſceſſuum ſpem facit.

163 Conſiderandum in quibus ſperamus abſceſſus circa aures futuros, num ex capite doleant, aut ſuperiorum partium tenues ſudores oboriantur, aut nouus inſuper rigor, ac deinde num aluus affatim prorumpat, aut aliquo ſopore detineantur. Videndum quoque num vrinæ dilutæ, cum ſublimibus quibuſdam innatantibus albidis, & quæ variè exalbeſcunt & graueolent, abſceſſus ad aures excitent? Ac fortè quidem quibus huiuſmodi vrinæ adſunt, iis crebra è naribus ſtillatio contingit. An & his quidem lingua læuis eſt (ac minimè aſpera)?

164 In ſpirituoſis & anhelatoribus morbo regio laborantibus & febre acuta, cum præcordiorum duritie & tumore, ſi corporis ſumma perfrigerentur, magnorum circa aures abſceſſuum exortum fortaſſis expectare oportet.

165 Qui ſopore detinentur cum corporis incontinenti iactatione, præcordiorum dolore, & pauca vomitione, in iis tuberculorum ad aures exortum ſperare oportet. Sed & antea quæ circa faciem contingere ſolent in conſiderationem adhibere conuenit.

166 Aluo ſtercora nigra demittente, ſi ſopor appareat, tubercula ad aures excitat.

167 Tuſſes cum crebra oris ſaliuatione, abſceſſum circa aures emolliunt.

168 In capitis dolore ſopor & ſurditas aliquem ad aures abſceſſum effundunt.

169 Præcordiorum contenſio cum ſopore, corporis incontinenti iactatione, & capitis dolore, tubercula ad aures attollit.

170 Graues aurium abſceſſus qui citra iudicationem ſenſim conquieſcunt & diſſipantur, damno ſunt.

Hippocratis prædictorum liber ſecundus.

PRædictiones Medicorum referuntur permultæ, tum præclaræ, tum admiratione dignæ, quales neque equidem prædixi, neque quenquam qui prædiceret audiui. Ex quibus quædam ſunt huiuſmodi. Hominem qui Medico eius curam habenti, & cæteris periclitari videretur, ingreſſum verò alium Medicum de eo pronunciaſſe, hunc nō periturum, verùm oculis captum fore. Et ad alium qui prorſus malè affectus exiſtimabatur, ingreſſum prædixiſſe, eum quidem ex morbo releuaturum, verùm mancum futurum. Et in alio qui ne ſupereſſe quidem poſſe exiſtimabatur, pronunciaſſe ipſum quidem ſanum fore, at pedum digitos denigratos putrilaginem contracturos. Atque talia multa id genus prædicta narrantur. Aliud quoque prædictionis genus ad eos qui in auctione & negociatione verſantur ſpectat, cùm partim quidem mortem, partim verò inſaniam, quibuſdam etiam varios morbos prædicunt, ad hæc omnia quæ inſtant, & retro actis temporibus euenerunt vaticinantur & vera efferunt. Alia præterea prædictionum forma eſſe dicitur, quæ circa athletas eoſq; qui propter morbos ſe exercent & laboribus fatigant verſatur, & dignoſcit ſi quid in cibo ſit ab his prætermiſſum aut mutatum, aut potu pleniore vtantur, aut deambulationem intermittant, aut quid circa res venereas agitent. Quorum omnium nihil eos fugit, ne vel ſi puſillum quidem quis Medico non paruerit, cuius exactam cognitionem non habeant. Atque hæc

hæc omnia narrantur prædictionum genera. Ego autem huiuſmodi vates eſſe nolo, ſigna verò deſcribam ex quibus qui ſanos fore aut morituros homines coniectura cognoſcat, eosque qui tum breui, tum longiore temporis interuallo ſani ſunt futuri aut morituri. Scriptum eſt autem à nobis de his quæ abſcedunt, & quomodo eorum quidque exiſtimare oporteat. Ac eos quidem exiſtimo qui claudicationes & cætera id genus prædicunt, ſi modo quid mentis habuerunt, firmato iam morbo eas prædictiones feciſſe, & cùm manifeſtum foret id quod abſcedere natum eſt, intro recurrere non poſſe, idque longè potiùs quàm ante abſceſſus initia. In ſpem autem adducor & alia prædicta eſſe, morteſque & morbos & inſanias, eaque mihi videntur ita accidiſſe, nihilque eorum non facilè prædici poſſe videtur, ſi quis modò ad ea mentis acie velit contendere. Imprimis nanque quotus quiſque eſt qui aqua intercute aut tabe laborantes non nouerit? Denique deliraturi ne longè quidem latere poſſunt eos qui norint quibus aut innata eſt ac congenita ad hunc morbum propenſio, aut qui iam antea inſaniuerunt. Si nanque huiuſmodi temulenti fuerint, aut carnibus veſcantur, aut peruigilatione, aut frigore, aut calore inconſultè vtantur, ex eo vitæ genere magna ſpes eſt ipſos deliraturos. Ac eos qui per ora venarum ſanguinem fundere ſunt ſoliti, ſi quis per hyemem liberaliore potu vſos aut bene coloratos conſpiciat, hic facilè prædixerit, ipſo vere erupturi ſanguinis magnam ſpem affore, adeò vt ſub æſtatem decolores & aquoſi euadant. Nempe ſic decet eum qui hæc omnia addidicerit prædicere, ſi huiuſmodi contentionum præmium reportare deſiderat. Ex his nanque quæ ſcripta ſunt & mortem, & inſaniam, & bonum corporis habitum prædicere licet. Quin & alia id genus multa referre poſſem, niſi in animo eſſet, quæ ſunt cognitu facillima ſcribere. Quòd ſi quis me audiat, is quàm prudentiſſimè & conſultiſſimè tum in cætera arte, tum in prædictis huiuſmodi ſe geret, probè intelligens, qui prædictionis ſucceſſum conſecutus ſit, apud prudentem ægrũ admirationi fore, qui verò deerrauerit, præter quàm quòd odio grauabitur, eum ne inſaniæ quidem ſuſpicionem effugere poſſe. Quapropter pręcipio prædicta

tum hæc tum alia omnia prudenter fieri, etſi ſentio & video quæ in arte dicuntur aut fiunt perperam ab hominibus æſtimari & referri.

Quod autem attinet ad eos qui exercitationibus & laboribus fatigantur, quæ quidem pro certo aſſeuerantur, vt aſſerunt qui ea narrant, nec eſſe puto, neque ſi quis exiſtimet, prohibeo. Etenim quam quis animo concepit opinionem nullum ſignum, neque bonum neque malum refellit, quo quis fretus, num rectè renunciatum ſit nécne poſſit cognoſcere. Alioquin ſanè ſuppetit ei qui volet vt credat, nihil enim impedit. Verùm exiſtimo ſi quid ex his veri effertur, aut de his qui exercentur, aut de illis quos antea ſcripſimus, primùm quidem, qui huius cognitionem habuit ex ſignis coniecturam captaſſe, deinde dubiè & vt fert humana natura prædixiſſe, ſimulque eos qui renunciant prodigioſius quàm res extitit commemorare. Quando neque procliue eſt in morbis errata cognoſcere, etiamſi ægri decumbant, & parum nutrientibus cibis vtantur, adeò vt non admodum multa medicum intueri oporteat, qui hæc in conſiderationem adhibere velit. Etenim quidam ſolo potu vtuntur, alii ad potum, vel ſorbitionem, vel optimum cibum adiungunt. Quare tum neceſſe eſt eos qui largiore potu vtuntur difficilius ſpirare, & maiorem vrinæ copiam reddere, eos verò qui ſorbitione aut cibo abundè vſi ſunt, ſiti maiori & febre tentari. Quòd ſi quis ad vtraque & potum & cibos immoderatè ſe geſſerit, & etiam ad febrem & ſpirandi difficultatem, ventris circumtenſionem & magnitudinem adiunget. Licet autem & in his omnibus optimè periclitandis cæteriſque eam probationem facere, quam in omnibus adhibemus & rectè vtimur. Imprimis quidem facile eſt mente ac oculis complecti, eodem loco decumbentem & diligenti victus ratione vtentem, num qua in re aut obambulando, aut multum edendo non obſecutus ſit. Deinde manibus tum ventrem, tum venas attrectantem minus falli conuenit, quàm qui non attrectauit. Nares quoque in febricitantibus quidem multaque & pulchrè denunciant, odores nanque multum inter ſe differunt. At in valentibus & rectà victus ratione vtentibus, non video qua in re hac exploratione vti poſſim. Ad hoc vocem & ſpiritum audiendo licet

do licet

do licet auribus dignoſcere, quæ in valentibus non æquè ſunt manifeſta, verum qualiter antea ſe habent. Quòd ſi morborum & ægrorum naturam medicus cognouerit, nihil neceſſe eſt quicquam prædicere. Nam nec difficiliùs quis ſpirauerit adhuc inerrante morbo, & grauiore febre tentabitur, venterque intenſior fuerit. Quas ob cauſas, ante quàm morbus conſiſtat, ſecura non eſt prædictio. Sed hoc elapſo tempore, enunciare oportet quicquid præter rationem euenerit. Neque verò obſcura ſunt quæ ob ægrorum contumaciam mala contingunt. Spirandi nanque difficultas cæteraque id genus, ſi ob erratum contingunt, poſtridie deſinent. Quare qui hanc iudicationem in conſiderationem ad dicendum adhibuerit, non aberrabit. Atque hunc quidem in modum habendam eſſe rationem tum eorum qui domi manent, tum eorum qui exercentur, cæterorumque omnium, in his erratis quæ committunt nunc ſuadeo, exquiſitas autem illas narrationes & audio & derideo. Neque enim video quanam ratione eos qui parum à medici monitis aberrant deprehendere queam. Quòd ſi maiora fuerint errata, quonam modo in conſiderationem venire debeant, ſcriptis complecti eſt animus. Imprimis quidem oportet, ſi quis horum cognitionem habere volet, quæ committit æger medicis non auſcultando, eum tota die intueri, & eodem in loco, ac eadem hora, præſertimque cùm primùm ſol collucet. Tunc enim aliquantum exinanitus fuerit, & adhuc ieiunus eſt, neque vllo labore, præterquàm matutinis deambulationibus, feſſus, in quibus minimè medico contradicit, ſi quidem à ſomno experrectus ad deambulandum ſe contulerit. Quare neceſſe eſt eum qui abſoluta victus ratione vtitur, ea hora præcipuè, æquabilem cum coloris tum etiam totius corporis ſtatum nactum eſſe. Ideoque & qui ad hoc negocium incumbit, tunc temporis maximè mentis acumine atque oculorum acie valuerit. Præter hæc in cogitationem etiam adhibere oportet hominis mentem, mores, & corporis vires, quandoquidem quidem facilius aut difficilius imperata exequuntur. Imprimis igitur qui inediam ſubit, ſi abundantiorem cibum & potum ſumſerit, his ſe prodet indiciis. Nam & eius corporis moles maior videbitur & plenior, ac meliùs coloratus

fuerit, niſi malè prodierint alui excrementa, eritque ad fatigationem alacrior. Videndum quoque eſt num qui eructatione reiecerit, aut flatibus vexetur, quæ fieri aſſolent his qui in eo victus errato hunc in modum ſe habent. Quod ſi vbi pleniorem cibum edere cogitur, aut valenter fatigari, aut cibum non comederit, aut inebriatus fuerit, aut poſt copioſiorem cœnam non deambulauerit, hunc in modum explorare poteris. Cœnam ſi quidem non ſumſerit, deambulet autem vti conſueuit, tum aſpectu iucundior fuerit, tum in exercitationibus obeundis acrior & efficacior, ſeceſſus verò & minor & maximè compactus huic contigerit. Quod ſi cœnam ſumſerit nec deambulauerit, ructatione & flatibus conflictabitur, neque plenitudo minor videbitur, & in fatigatione magis quàm antea ſudabit, ſpirandique difficultate & grauitate laborabit, & alui ſeceſſus copioſiores & minùs glutinoſi his fuerint. Si verò neque cibum abſumſerit, neq; deambulauerit, languidior & turgidior fuerit. Sed ſi inebriatus fuerit, vtique quàm priùs magis ſudauerit, & difficiliùs ſpirabit, & ſeipſo grauior & humidior euadet. Quin & alacrior fuerit, niſi caput aliquatenus dolore vexetur. Vxore verò ſemel vſus, & acrior fuerit & magis expeditus. At ſi ſæpius venerem exercuerit, durior euadet cum quodam ſqualore, corpuſq; decoloratius erit & maiore laſſitudine tentatum.

Seceſſus verò neceſſe eſt his qui defatigantur, dum paruo cibo aut potu contenti ſunt, exiguos & duros procedere, ſiue quotidie, ſiue tertio quoque aut quarto die, aut longiore ex interuallo prodeant. Tuncque metus eſt ne febris aut alui profluuium ipſos prehendat. Quibus tamen peiores ſunt deiectiones omnes, quæ tam ſunt liquidæ, vt in exitu figuratæ eſſe nequeant. Frequentem verò cibum ſumentibus ac multum defatigatis, mollem in tranſitu deiectionem ſiccam eſſe oportet, ciborumque ingeſtorum copiam pro defatigationis ratione reſpondere. Sumta autem æquali ciborum copia, his quidem qui minimum defatigantur, plurimæ; his verò qui plurimùm defatigantur, paucæ deiectiones prodeunt, ſi ſani ſint, & proba victus ratione vtantur. (Ea nanque ad hæc conferre exiſtimandum eſt.) At liquidiores deiectiones, quæ citra febrem & die ſeptimo aut

citiùs

citiùs iudicio terminantur, vtiles, ſi ſemel vniuerſæ effluant, neque repetant. Quod ſi febris acceſſerit, aluiq; profluuia repetant, ſi diu perſeuerent, omninò vitioſa, ſiue bilioſa fuerint, ſiue pituitoſa, ſiue cruda, egentque ſingula cum propria victus ratione, tum medicatione.

Vrinam autem copia potui reſpondentem reddere oportet, & ſemper æqualem, & quàm maximè effuſam, & ad paulò craſſius inclinantem quàm quod potu ſumtum eſt. Quòd ſi diluta fuerit & copia maior quàm quod potui ſit aſſignatum, hominem dicto non audientem ſignificat, ſed abundantiore vti potu, aut non poſſe nutritionem accipere, quandiu talis vrina reddetur. Si verò paulatim cum ſtridore vrina emittatur, aut medicamenti potione hominem indigere, aut veſicam quodammodo malè affectam denunciat. At ſanguinis mictus rarus quidem & ſine febre ac dolore, nihil mali indicat, verùm laſſitudinum ſenſus ſoluitur. Quòd ſi ſæpiùs mictu reddatur, aut horum aliquid acceſſerit, periculum minatur. At prædicendum eſt, ſiue cum dolore, ſiue cum febre mictu reddatur, pus inſuper per vrinam effluxurum, atque eo pacto dolores tolli. Vrina verò craſſa, in qua quod ſubſidet album eſt, articulorum dolorem aut tumorem denunciat. Quæ autem ſunt reliqua ſedimenta in vrinis eorum qui exercentur, ea omnia à morbis fiunt qui circa veſicam affligunt. Quod manifeſtum facient dolores qui aderunt & à quibus vix liberari queant. Atq; hæc quidem de his ſcribenda, aliaq; id genus dicenda exiſtimaui. Cum his verò qui prædictionum exquiſitas narrationes prædicant, partim ipſe commercium habui, partim cum eorum filiis & diſcipulis diu diſſerui, quorundam etiam ſcripta nactus ſum, ideoq; cùm cuiuſq; ſenſum probè percepiſſem, neq; vſquam exactam diſciplinam comperiſſem, ad hoc ſcribendum aggreſſus ſum.

De his verò qui aqua inter cutem & tabe laborant, & podagricis, & morbo ſacro dicto correptis, hæc dicenda exiſtimo, & aliqua quidem ex parte de omnibus idem. Qui nanq; morbos iſtos connatos habet, eum ab his non facilè vindicari poſſe compertum eſt. Cætera verò in ſingulis ſcribam. Qui aqua inter cutem detentus eſt, & ſeruari volet, eum robuſtis viſceribus & contentis viribus eſſe conuenit,

ſimulque ſuapte natura facilè concoquere, ac bene ſpirare, ſine dolore eſſe, totumque corpus æqualiter calere, neque extremis partibus eſſe colliquefactum. Præſtat nanque potiùs extrema tumefacta eſſe, etſi optimum eſt nihil horum adeſſe. Verùm tum mollia, tum gracilia extrema eſſe oportet, ventrem contactu mollem. At neque tuſſim neque ſitim adeſſe conuenit, neque linguam, cùm aliàs, tum ne à ſomno quidem, quod admodum fieri aſſolet, inareſcere. Cibos autem ſuauiter aſſumere, ac vbi quis abundè comederit, nihil affligi. Ventrem quoque medicamentis quidem celeriter moueri, aliàs verò mollia & figurata excernere. Vrinam in tranſitu, pro inſtituta victus ratione & vinorum mutatione, mutationem ſentire. Defatigationem facilè ſuſtinere, nec laſſitudinem ſentire. Atque ſic quidem in totum hominem ſe gerere optimum, vt quàm ſecuriſſimè conualeſcat. Sin minus, horum vt plurima habeat. Sic enim ſpem fore vt euadat. In quo verò nihil horum ineſt, ſed contraria ſubſequuntur, in eo ſpem tolli animaduertendum eſt. Et cui ex his quæ in aqua inter cutem laborante probauimus, pauca affuerint, parum relictum eſſe ſpei. At ne is cui multus ſanguis ſupra infraque perruperit, prætereaque febris acceſſerit, aqua impleatur magnus metus eſt. Et huius generis aqua intercus breuiſſimi eſt temporis & inter ineuitabiles numeranda, idq; alteri denunciare oportet. Quibus autem tumores magni ſuborti deſinunt, rurſusque aſſurgunt, hi potius ſuperſunt quàm qui ex ſanguinis eruptione complentur. Fallunt tamen ægros huiuſmodi hydropes, cùm eos relictis medicis in exitium præcipitent.

At de ſputo & tuſſi eorum quos tabes malè habet, eadem mihi dicenda ſunt quæ de purulentis ſcripſi. Eum nanque qui probè leuari volet, conuenit ſputum facilè tuſſi reiicere, eſſeque album & æquale, vnius coloris, & ſine pituita. Quod à capite defluit ad nares vertatur, neque febris prehendat, vt nec cibos impediat, neque ſitim faciat. Aluus autem quotidie deiiciat, & quod ſecedit durum eſto, & iis quæ aſſumuntur conueniens. Hominem quàm minimè tenuem eſſe conuenit. Pectus verò laudandum quadratum & hiſpidum, cuiusq; cartilago exigua & admodum carnoſa eſt. In

quo

quo nanque hæc omnia inerunt, is maximè ſuperſtes futurus eſt. At qui nihil horum habuerit, exitio maximè eſt affinis. Iuuenes verò qui in pectore pus colligunt ex humorum decubitu, aut fiſtula, aut alio quopiam id genus, aut ex abſceſſus reuerſione, ii, niſi multa admodum bona ſigna aſſecuti ſint, minimè euadunt. Moriuntur verò eiuſmodi homines ſub autumnum, valdeq; & ex aliis morbis longis plærique ſub hoc tempus pereunt. Ex reliquis autem minimè euadunt, tum virgines, tum mulieres, quibus ex menſtruórum ſuppreſſione tabes contingit. Quòd ſi ex his aliqua ſupereſſe volet, cùm multa laudabilia ſigna accedere, tum verò menſes luculenter & manifeſtè comparere oportet; alioqui nihil ſpei relictum eſt. At qui ex ſanguinis eruptione pectore pus colligunt, tum viri, tum mulieres, ac virgines, ii, certè haud minùs ſuperſunt. Cæterùm omnia ſigna tam ſuppuratorum quàm tabeſcentium, animo reputantem, tum ſuperfuturum, tum etiam periturum prædicere oportet. Ex ſanguinis autem eruptione maximè ſuperſunt, quibus in dorſo & pectore dolores adſunt melancholici, & ex ſanguinis eruptione dolore quodammodo leuantur. Neq; enim tuſſes admodum, neque febres ſuccedunt, ac plæriq; ſitim ad extremum vſq; facilè tolerant. Sed recurrunt ferè ſanguinis eruptiones, niſi abſceſſus ſuccedant, ex quibus, ii ſunt optimi, qui maximè cruenti. Qui verò in pectore dolores ſentiunt, & temporis tractu extenuantur, tuſſi & difficultate ſpirandi conflictantur, ſi neque febres prehendant, neque ſuppurationes ſuccedant, ex iis percontari oportet, ſi quando tuſſiunt & difficulter ſpirant, num etiam concretum quiddam & modicè olens per tuſſim reiiciant.

At de his qui podagra tentantur iſta nobis dicenda videntur. Qui in ſenectute tofos aut callos in articulis induratos habent, aut laborioſè vitam tolerant, cum aluo ſicca, ii ſanè omnes (vt ſentio) humana arte ſanari nequeunt. His certè ſuccedentes inteſtinorum difficultates optimè medentur, quin & quæcunq; aliæ colliquationes infernæ, eos valde iuuant. Iuuenes vero cui nec dum circum articulos calli induruerunt, cuique victus ratio curæ eſt, ad laborem eſt impiger, aluumq; habet vitæ inſtituto probè cedentem is ſanè prudentem nactus medicum, ſanus euadet.

Ex morbo ſacro, quem comitialem dicunt, ægerrimè emergunt, quibuſcum vnà à puero increſcit morbus, & in virilem ætatem ſimul adoleſcit, deinde quibus ætate florente ortus eſt, nempe poſt annum quintum & vigeſimum, ad quadrageſimum quintum vſque. Quos deinceps conſequuntur quibus morbus accidit, neq; antè in corporis partibus aliquis venientis mali ſenſus eſt. Quibus nanq; ex capite initium ducere videtur, aut latere, aut manu, aut pede, ii facilius ſanantur. Hæc tamen etiam inter ſe differunt. Ex his nanq; moleſtiſſimi ſunt qui à capite originem trahunt, deinde ex latere, qui verò à manibus ac pedibus, præcipuè ſanitatem recuperant. His autem manum admouere medicum oportet, qui rectè curationis ratione tenuerit, vbi iuuenes fuerint, & laborib. dediti, niſi ſi cui mens malè ſit affecta, aut quis attonitus fuerit. Eiuſmodi nanq; vehementes mentis emotiones nihil conducũt. Reliquæ verò omnes naturæ emotiones, quæ ad inferna tendũt, probãtur, longeq; optimæ hoc loco cenſendæ ſunt, quæ maximè cruentæ. At ſenes qui corripi cœperunt præcipuè moriũtur, ac niſi pereant, celerrimè ſua ſponte ſeruantur, minimũq; à medicis iuuantur.

Pueri verò quibus oculi de repente peruertuntur, aut peius affecti ſunt, aut tubercula ſub ceruicem enaſcuntur, aut aliquantulum lingua hæſitant, aut tuſſes ſiccæ trahentes permanent, aut vbi adoleuerint, ad ventrem dolor contendit, neq; conturbatur, aut iis latera diſtorquentur, aut venæ craſſæ circa ventrem in varices conuertuntur, aut omentum deſcendit, aut teſtis intumuit, aut manus extenuatur & impotens redditur, aut pes & tibia tota citra aliam occaſionem claudicat. In his omnibus animaduertendum eſt, morbum iſta omnia præceſſiſſe. Id quod plærique eorum qui pueros educant interrogati fatebuntur, quidam etiam, quòd eos lateat, tale quid accidiſſe ſe ſcire negant.

At vlcera qui noſſe volet qualem quæq; exitum habitura ſint, is imprimis quidem hominum naturas animaduertere debet, quænam ad vlcera meliùs, quænam etiam deteriùs affectæ ſunt. Deinde ætates in quibus ſua cuiuſq; generis vlcera nõ facilè profligantur. Locos etiam corporis in conſiderationem adhibere, quantum alii aliis præſtent. Ac præcipuè quænam horum cuiq; bona maláve accedunt, noſſe debet.

debet. His ſiquidem omnibus cognitis, quænam cuiuſque euenta futura ſint facilè aſſequetur. Neq; exiſtimandum eſt eum qui hæc non cognouerit, quinam futuri ſint vlcerum exitus perſpicere poſſe. Corporis autem naturæ probandæ ſunt leues, moderatæ, firmis viſceribus præditę, neq; admodum carnoſæ, neq; duræ, tum quæ colore ſunt albo, aut nigro, aut rubro. Hæ etenim omnes probantur ſi puræ ſunt. Deterius eſt, ſi ex pallido mixtum colorem, aut pallidum, aut liuidum habeant. Quæ verò naturæ ſupra poſitis aduerſantur, eas deteriores eſſe conſtat.

Quòd ad ætates autem attinet, tubercula quidem ſuppurantur, atq; eadem ſtrumoſa magna ex parte pueros exercent, facileq; ex his leuantur. At iiſdem, vbi paulum ætate proceſſerint atq; adoleuerint, naſcuntur quidem minùs ac difficiliùs tolluntur. Viris autem id genus tubercula non admodum fiunt, verùm faui formidabiles & cancri abditi, demerſi, & ex puſtulis noctu inquietātibus (quas ἐπινυκτίδας vocant) vlcera ſerpentia, quos herpetes nominant, donec annos ſexaginta longè ſuperarint. Senibus verò ex huiuſcemodi tuberculis nullum accidit, at cancri latentes quique ſumma corporis infeſtant, fiunt, & ad mortem comitantur. Ex locis difficiliùs ſanantur alæ, ac laterum cauitates & femora. In his nanq; humores ſubſident & recidiuæ fiunt.

In his quæ circum articulos contingunt, in maximum diſcrimen pręcipitant pollices, ac præcipuè pedum. Quibus verò ad linguæ latus vlcus fit diuturnum, animaduertendum ex dentibus qui iuxta ſunt num aliquis acutus ſit.

Vulnera autem ferè quidem mortem afferunt, quæ magnas venas quæ ſunt in collo & inguinibus læſerunt, deinde quæ cerebrum & hepar, deinceps quæ in inteſtina & veſicam pertingunt. Quæ ſanè omnia magnam perniciem afferunt, non eam tamen (vt quod quidam exiſtimant) nemo ex his ſeruari poſſit. Nā & his nominibus præditi loci multum inter ſe differunt, atq; ipſi modi. Nec parum etiam cuiuſq; corporis conſtitutio differt. Incidit enim interdum vt neq; febre, neq; inflāmatione tentetur ſauciatus, interdum etiam nulla ex cauſa febricitat, nec aliquā corporis partem inflammatio prorſus occupat. At vbi is qui vlcere infeſtatur delirat, & vulnus facilè perfert, ad vulnus aggredi oportet,

quod ex arte medica, & eorum quæ conſequuntur ratione adhibita, ſperatum exitum eſt habiturum. Ex cuiuſuis enim generis vulneribus mori homines contingit. Multæ nanq; in corporibus venæ tum tenues tum craſſæ, ſi eo ſponte ſua ferri contingat, ſanguinis profuſione interimunt, quę ſi alio tempore pertundantur, vtilitatem afferunt. Non pauca autem vulnera, quæ in contemnendis locis, ac nulla re formidabilia eſſe videntur, in iis tanto dolore plaga cruciat, vt ægri reſpirare nequeant. Quidam verò præ vulneris dolore, quod nullo merito terreat, ſpiritum quidem traxerunt, delirio tamen ac febre perierunt. Quibus enim aut corpus ad febrem eſt opportunum, aut mens promtè perturbatur, iis talia contingunt. Sed hæc mirari aut formidare deſinet qui illud in animum induxerit, quòd & cuiuſque animi & corpora plurimùm inter ſe differunt & præſtant. Vulnera igitur quæ talem occaſionem, aut corpus, aut mentem nacta ſunt, aut adeò concitatum ſanguinem, aut magnitudinem tantam habent, vt curatione ſenſuum integritas reſtitui nequeat, ab iis quidem, cuiuſque modi ſint, præter diarias animi defectiones, abſtinere oportet. Cæteris verò omnibus recens illatis manus admouere oportet, quo eos qui ſuperfuturi ſunt, à febribus & ſanguinis profuſione, ac depaſcentibus vlceribus (nomas vocant) vindices. Diligentiſſimè autem ac diutiſſimè aduerſus ea quæ maximè terrent munire ſe æquum eſt.

Nomæ verò maximæ ſunt lethales, quæ putredines altiſſimè deſcendentes habent, ſuntq; nigerrimæ & ſicciſſimæ. Vitioſæ quoq; & in periculum præcipitant, quæ ſaniem nigram reddunt. At albæ & mucoſæ putredines, mortem quidem afferunt minùs, ſed potiùs recidiuas faciunt, & diutiùs perſeuerant. Herpetes autem ex his quæ depaſcendo ſerpunt, minimum habent periculi, at ſecundùm abditos cancros difficiliùs tolluntur. Ac his omnibus febrem vno die ſuccedere confert, & pus quàm maximè candidum & craſſum. Prodeſt quoq; in altè conditis & nigris putredinibus, nerui ſyderatio, aut oſſis, aut amborum. Pus enim multum in ſyderationibus effluit, & putredines liberat.

Quòd ad vulnera capitis attinet, præcipuè mortem afferunt (vt antea ſcripſimus) quæ cerebrum attingunt. Quin

&

& huiuſmodi omnia terrent, os inſigne denudatum, os medium deſidens, os diffiſſum. At ſi vlceris oſculum exiguum fuerit, oſſis verò fiſſura longè pertingat, maius periculum ſubeſt. Quæ omnia magis terrent, vbi iuxta ſuturam contingant, & in ſumma capitis parte exiſtunt. Percontari autem conuenit in omnibus effatu dignis capitis vulneribus, vbi adhuc recentes plagæ ſunt aut ictus, num qui læſus fuit conciderit, aut profundo ſopore correptus fuerit. Hoc enim n caſu maiore cura opus eſt, nimirum quòd vulnus cerebrum ſenſerit. Quòd ſi recens plaga non fuerit, alia ſigna in conſiderationem ac conſilium adhibere oportet. Præſtat igitur eum qui capitis vlcere laborat, neque febricitare, neque inſuper ſanguinis profuſionem, aut inflammationem, aut ſimul dolorem aliquem accedere: Aut ſi eorum quippiam appareat, circa initia tutiſſimum eſt fieri, paucoq; tempore perſeuerare. Confert quoque in doloribus, etiam inflammationes, quæ in vlceribus fieri aſſolent, ſuperuenire. In ſanguinis autem profuſionibus pus in venis conſpici. Quæ etiam in morbis acutis febribus conferre ſcripſi, ea in his conducere, bonaque hîc eſſe, vt contraria mala, exiſtimanda ſunt. At febris in capitis vulnere die quarto, aut ſeptimo, aut vndecimo exorta, valde exitialis eſt. Quamplurimis autem iudicationem ſubit, ſi quarto quidem vlceris die febris cœperit, vndecimo: Si verò die ſeptimo febricitarit, decimoquarto aut decimoſeptimo. Quòd ſi vndecimo febris cœperit, vigeſimo, velut ſcriptum eſt in febribus, quæ ex non euidentibus cauſis originem trahunt. At ſi febrium initiis delirium ſuccedat, aut aliquod membrum ſyderetur, de hominis morte exiſtimatio facienda eſt, niſi aut prorſus optimum aliquod ſignum ſuperueniat, aut corporis virtus ſubſit. Verùm quanam id ratione contingat, animaduertendum eſt. Nam & homini ſpes ſalutis adhuc reſtat, at claudum fieri articulum in quem malum decubuit neceſſe eſt, ſi modò æger ſuperſtes futurus eſt.

Magna autem vulnera quæ in articulis fiunt, ſi penitus abſciſſi nerui ſunt qui continebant, abſque dubio claudos reddent. Sin dubium eſt quomodo nerui affecti ſint, ſi quidem ex acuto telo recta plaga eſt, ea tranſuerſa melior. Quòd ſi graue fuerit & retuſum quod vulnus inflixit, nihil

diſcriminis. Sed & vulneris altitudo aliaq; ſigna huiuſmodi
conſideranda ſunt. Pus ſi ad articulum accedat, duriorem
eum reddi neceſſe eſt. Quòd ſi etiam tumores ſimul perſe-
uerarint, neceſſe eſt eum locum in multum tempus durum
eſſe, & ſano quoq; vlcere tumorem permanere, ſimulq; ea
inflecti ac extendi, vbi recuruato articulo curatio adhibita
eſt. At quibus neruus exciſurus eſſe ſperatur, iis cum maio-
re fiducia claudicationem prædixeris, idq; tum maximè, ſi
quis neruorum inferiorum exolutus fuerit. Neruus autem
exciſurus his indiciis deprehenditur, ſi pus album craſſum- 1
que & diuturnum ſub eo effluit, doloreſq; ac inflammatio-
nes ad articulum circa initia oriuntur. Quæ etiam contin-
gere ſolent, vbi os exciſurum eſt.

Quæ in cubitis diſciſſa ſunt, præcipuè cum inflammatio-
ne, ad ſuppurationem ſectionemq; & vſtionem perueniunt.
At verò ſi ſpinalis medulla, aut ex caſu, aut aliqua quapiam
externa cauſa, aut ſua ſponte laborarit, & crurum impoten-
tiam facit, vt ne tactum quidem percipiat æger & ventris &
veſicæ, adeò vt ne primis quidem diebus ſtercus aut vrina
niſi coactè reddatur. Quòd ſi morbus inueterauerit, & ſter- 2
cus & vrina ægro inſcio prodit, tandemq; non longo pòſt
interuallo perit. Quibus fauces ſanguine frequenter & no-
ctu & interdiu replentur, dum neque capitis dolor prægreſ-
ſus fuerit, neque tuſſis, neq; vomitus, neque febris prehen-
derit, neq; pectoris aut dorſi dolor tenuerit, in his nares &
fauces inſpiciendæ, num quod vlcus eo in loco, aut hirudo
compareat.

Oculi gramioſi optimum habent ſucceſſum, ſi ſimul la-
chryma & gramia & tumor cœperint. Aut ſi lachryma gra-
miæ permixta, neq; vehementer calida fuerit, gramia verò 3
alba & mollis, & tumor leuis ac ſolutus. His etenim ſic ſe
habentibus noctu oculus conglutinabitur, vt dolorem non
ſentiat: iſque caſus minimè periculoſus, minimeque diu-
turnus fuerit. At ſi lachryma multa & calida, cum pauciſſi-
ma gramia & exiguo tumore, idque ex altero oculo pro-
fluat, valde diuturnum id quidem, ſed ſine periculo fit, id-
que lippitudinis genus doloris expers eſt. Et in his præci-
puè iudicatio conſideranda eſt, quæ prima quidem fit circa
vigeſimum diem. Quod tempus ſi ſuperat, quadrageſimus

dies

dies expectandus eſt, aut ſi neque in his deſinit, in ſexaginta diebus ſoluitur. At toto tempore ad gramiam attentum eſſe oportet, num in digito miſceatur, & alba ac mollis fiat, idque præcipuè ſub iudicationis tempus, tum nanque vbi finitur, id euenire ſolet. Quòd ſi hæc vtrunque oculum inuaſerunt, maius eſt vlcerum periculum, ſed breui ſoluentur. Gramiæ autem ſiccæ vehementes dolores afferunt, breui tamen ſoluuntur, niſi oculus vulnus acceperit. Tumor verò magnus, doloris expers & ſiccus, ſine periculo eſt. Quòd ſi cum dolore eſt, ſiccus quidem malus, metuſque eſt ne oculum exulceret ac palpebræ coeant. Formidabilis quoq; eſt, vbi cum lachryma coniunctum dolorem habet. Nam ſi lachryma calida & ſalſa profluit, in pupilla & palpebris exulcerationis periculum eſt. At ſi tumor quidem conſtiterit, lachryma verò multa diutiùs effunditur, & gramiæ tenent, viris quidem palpebrarum euerſionem rectè prædixeris, at mulieribus & pueris exulcerationem & palpebrarum euerſionem. Si verò gramiæ pallidæ aut liuidæ fuerint, lachrymaque multa & calida, caput ardor occupet, ex temporibus ad oculum dolor tendat, inſomniaq; his acceſſerit, vlcus in oculo factum eſſe neceſſe eſt, ac vt rumpatur metus eſt. Iuuat autem ſuccedens febris, aut dolor in lumbos firmatus. His verò futurorum prædictionem rectè inſtitues, ſi & temporis & eorum quæ ex oculo fluunt rationem inieris, tum etiam grauiſſimorum dolorum, tum vigiliarum. Sed vbi oculum introſpicere licet, ſi quidem ruptum inueneris, & per rimam pupilla extiterit, malum ſignificat, nec facilè reſtituitur. Quòd ſi etiam putredo ſubſit, nulli ampliùs eſt vſui. Reliqua verò vlcerum genera prædicere licet, & locorum putredines & altitudines intuenti, pro vlcerum magnitudine cicatrices fieri neceſſe eſt. Quibus igitur rumpuntur oculi, poſteaq; adeò extant vt pupilla loco mota eſſe videatur, iis nec vllo tempore, neq; arte, vt videant, opem ferre licet. At paruæ pupillarum dimotiones reſtitui poſſunt, dum ne quid mali acceſſerit & iuuenis ſit æger. Vlcerum verò cicatrices, ſi non aliud malum ſubſit, omnes & à tempore & ab arte iuuari poſſe exiſtimandæ ſunt, ac præcipuè quæ recentiſſimè & in iuuenum corporibus cõtractæ ſunt. Ex locis autem inſignem facit noxiam pupillæ

acies ſi exulceretur, ſecundum eam id quod eſt ſupra ſupercilia, deinde verò quicquid his locis fuerit proximum. Pupillæ quoque cæſium, aut argenteum, aut cæruleum colorem nactæ, improbandæ ſunt. His aliquantum meliores exiſtimādæ ſunt, quæ aut minores, aut ampliores apparent, aut angulos habent, ſiue id ex manifeſta cauſa, ſiue ſponte contingat. Caligines & nubeculæ, ac ſubalbicantes cicatrices ægides dictæ, exteruntur ac euaneſcunt, niſi eo in loco vulnus aliquod ſubortum ſit, aut illic antea cicatricem aut vnguem eſſe contigerit. Quòd ſi in oculi nigro reſplendens cicatrix orta ſit, nigri aliquid dealbat, ita vt ſi diutiùs perſeueret & aſpera & craſſa, etiam veſtigium aliquod poſtea relinquat. Iudicationes verò non ſecus ac in febribus ſcripſi; ita & hîc ſe habent. Sed & obſeruatis ſignis, pro genere quidem lippitudinum, prædictionum inſtituas licet. Nempe diuturnas lippitudines fore, vbi peſſima ſigna affuerint, velut in ſingulis deſcriptum eſt. Breues verò, vbi optima ſigna comparuerint, eáſque ſeptimo die aut proximis diebus finiendas prædicere, ac alioqui in tuto eſſe exiſtimare oportet. Quibus autem leuamentum adfuerit, ſi id neq; iudicatoriis diebus, neque cum bonis ſignis contingat, in iis recidiuæ metuendæ ſunt. Imprimis verò in oculorum affectibus vrinæ ſtatus in conſiderationem adhibendus eſt. Occaſio nanque præceps eſt & lubrica.

At tormina ea quidem omnia mala ſunt, ſi cum febre quidem inuadunt, aut variis alui recrementis, aut iecoris inflammatioue, aut præcordiorum, aut ventris, aut quæcunq; doloribus cruciant, aut cibos cohibent, ſitimq; inferunt. Accelerrimè is perit, quem maxima pars horum malorum occupat. Huic verò plurimum ineſt ſpei, cui horum pauciſſima adſunt. Iſq; morbus præcipuè pueros à quinto anno perimit, & qui eum ſuperant ad decimum vſq;, cæteræ ætates tutiores ſunt. Vtilia autem tormina ſunt quę his malis non affligunt. At vbi ſanguis & ſtrigmenta per aluum reiecta fuerint, ſeptimo die deſinūt, aut decimoquarto, aut vigeſimo, aut quadrageſimo, aut intra hoc tempus. Huiuſmodi nanq; deiectiones etiam eos qui ante fuerunt in corporibus morbos tollunt: inueteratos quidem ſpacio temporis maiore, recentes verò etiam paucis diebus leuare poſſunt.

Siquidem

Siquidem & prægnantes ipſæ etiam plærunque ad partum ſuperſunt, & ex partu, fœtumque conſeruant, etiamſi per multos menſes ſanguis & ſtrigmenta per aluum ſecedant, niſi ſi dolore affligantur, aut aliquod ex malis ſignis quæ in difficultatibus inteſtinorum adeſſe ſcripta ſunt, acceſſerit. Quòd ſi horum aliquod adeſſe viſum fuerit, & fœtui perniciem, ac prægnanti periculum denunciat, niſi poſt fœtus abſolutionem, aut ſecundarum dimiſſionem, ipſa tormina eodem die, aut non multò poſt, ceſſauerint.

Læuitates autem inteſtinorum, aſſiduæ quidem & multo tempore perſeuerantes, ac omnibus horis, & cum ſtrepitu, & ſine hoc exturbatæ, & ſimiliter noctu & interdiu affligentes, ſi quod excernitur valdè crudum eſt, aut nigrum & læue, ac mali odoris, eæ quidem omnes malæ ſunt. Nam & ſitim exhibent, neque potionem per vrinam reddunt, quòd in veſicam non deſcendat, os exulcerant, & elatum faciei ruborem, eiusque cutis vitia omni colorum genere diſtincta (ephelidas vocant) excitant, ſimulq; ventrem quaſi fermentatum, ſordidum, ac rugoſum efficiunt. Ex quibus aut cibum capere, aut deambulare ad res obeundas nequeunt. Morbus hic ſeniores grauiſſimè infeſtat, quin & viros vehementer affligit, cæteras verò ætates multò minus. At qui eas ætates quas ab hoc morbo malè affici diximus, non attingit, & pauciſſima ſigna habet quæ mala eſſe ſcripta ſunt, is ſecuriſſimè conſtitutus eſt. Curationem autem poſtulat hic morbus, quoad & vrina pro potionis modulo feratur, corpusq; cibos ingeſtos ſentiat, & vitioſum cutis dolorem deponat.

Reliqua alui profluuia quæ ſine febre ſunt, & paruo tempore durare, & mitia eſſe ſolent. Aut enim elota, aut ſua ſponte deſinent. Ceſſaturum autem alui ſeceſſum denunciaueris, vbi contrectato manu ventre nullus motus ſubierit, & ad extremam deiectionem flatus prodierit. Sedes autem procidit, viris quidem, quibus ora venarum ſanguinem fundunt (hæmorrhoidas vocant) vt alui fluxus corripit, pueris quoque calculoſis, & in diuturnis ac ſynceris inteſtinorum difficultatibus, ſenibus verò quibus mucoſæ quædam concretiones affixæ ſunt.

At mulieres quænam magis aut minus vterum geſtare

ſint idoneæ, hunc in modum æſtimare licet, imprimis quidem in formas intuendo. Paruæ nanque grandioribus ad conceptum præſtant, tenues craſſis, candidæ rubris, nigræ liuentibus. Præſtant item quibus venæ extant, iis quibus minimè apparent. Quinetiam grandiori natu exuberans carnis moles, malo eſt: mammæ autem turgidæ & magnæ probantur. Atque iſta quidem viſui ſunt expoſita. At ſciſcitari oportet num menſtrua ſingulis menſibus appareant, & num ſatis idonea copia, & an boni ſint coloris, æquali copia in ſingulis temporibus, & ratis menſium diebus effluāt, quod quidem optimum eſt. Locus verò conceptui idoneus, quem ſanè vterum nominamus, ſanus eſſe, & ſiccus, & mollis debet, ac neque contractus, neque procliuis, neque ore diſtorto aut compreſſo, aut diducto. Etenim quicquid horum contigerit conceptum fieri impedit.

Mulieres igitur quæ concipere nequeunt, & pallidæ videntur, abſque febre, neque aliqua cauſa in viſceribus exiſtente, iis caput dolet, & menſes malè ac ſyncerè prodeunt, aut certè pauci, neque ex longo interuallo ſic affectis apparent, & vteri purgatione indigent. At quæ tum bene coloratæ ſunt, tum bene carnoſæ & pingues, & venas latētes habent, & doloris expertes ſunt, hiſque menſtrua aut nullo modo prodeunt, aut pauca & ſyncera fluunt: In huiuſmodi naturis difficillimè conceptus procuratur. Quòd ſi liberè apparentibus menſtruis, inculpato ſit corpore mulier, neq; concipiat, locus in quo vterus continetur in cauſa exiſtimādus eſt, quo minus fœtus tollatur. Aut enim contractus eſt, aut diductus. Reliqua enim quæ huc contingere ſolent, cū dolore, & decoloratione, ac colliquatione fiunt.

Quibus verò vlcus in vtero ortum eſt, ſiue ex partu, ſiue ex tuberculo, aut aliqua quapiam cauſa, iis febres & inguinum tumores obueniunt, illorumque locorum dolores. Quòd ſi partus purgamenta ſimul quoq; reſtiterint, tum ea mala omninò ſunt immoderata & diuturna, acceduntq; & præcordiorum & capitis dolores. At verò vbi vlcus ſanatū eſt, locus ille læuior ac durior neceſſariò efficitur, & minus conceptui idoneus. Quòd ſi vlcus ſiniſtra tantùm occupet, mulierque concipiat, aut vbi adhuc vlcus habet, aut poſtea vbi conualuit, eam marē potiùs enixuram ſpes eſt. Sed ſi vl-

cus

cus dextra teneat, & mulier concipiat, fœtus fœmineus magis expectandus eſt. At ſi febris prehendat eam quæ concipere nequit, & tuſſicula detineat, quærendum num vterum vlcus aliquod occupet, aut ex his malis quę ſcripſimus aliud quippiam. Etenim vbi nihil mali eo in loco ſubeſſe conſtiterit, quod extenuationem aut conceptus impedimentum afferat, ſanguinis vomitione refuſi metus impendet. Ei verò mulieri menſtrua ex neceſſitate diſparuerunt. Si verò febris ſanguinis eruptione tollatur, & menſes appareant, concipiet. Quòd ſi ante ſanguinis eruptionem aluus effuſa fuerit prauum in modum, periculũ eſt ne mulier ante ſanguinis eruptionem intereat.

At quæcunq; ſe concepiſſe exiſtimant, neq; conceperunt, & multis menſibus decipiuntur, quòd menſtrua non compareant, ac venter turgeſcere ac moueri videatur, eæ capitis ac ceruicis præcordiorumque dolore conflictantur, neque lac in ipſarum mammis innaſcitur, niſi paucum quiddam & aquoſum. Cùm verò ventris tumor diſſolutus fuerit, ac molles euaſerint, eæ niſi quid aliud obſtet concipient. Quandoquidem affectio iſta ad mutationem vtero afferendam valet, adeò vt poſt hoc tempus concipiant. Eæ verò quæ conceperunt, doloribus iſtis non tentantur, niſi conſueti fuerint. His capitis dolores accedunt & lac in mammis innaſcitur. Quas autem longæ fluxiones exercent, de capitis dolore, lumborum, & imi vẽtris interrogandæ ſunt. Sciſcitari quoque oportet, num dẽtium ſtuporem ſentiant, aut viſus hebetudinem, aut aurium ſonitum. At quæcunq; ieiunę multis diebus aliquantulum bilioſa vomitione reiiciunt, ſi neque vterum gerunt, neque febre detinentur, interrogabis num lumbricos rotundos vnà etiam vomitu refundant. Id enim, ni fateantur, ipſis affuturum prædices. Potiſſimùm autem mulieres inuadit hic morbus, deinde etiam virgines, reliquos verò homines minùs.

Dolores qui ſine febre inuadunt, ne interficiũt quidem, at plurimũ diuturni ſunt, multaſq; mutationes ac recurſus habent. Atque horum genera primùm quidem in capitis doloribus ſpectantur, quorum quidam leues ſunt, quidam etiam longè grauiores. Vtrorũq; verò ea ſic ineunda eſt ratio. Quibus autẽ viſus caligat, & rubor quidã in ipſis oculis

ſit, cum quadã frontis prurigine, eos iuuat ſanguis ſua ſponte aut ex neceſſitate profluens. Atq; hic modus ſimplex eſt. At quibus dolores capitis & frontis contingunt, tum ex ingentibus ventis, tum ex frigore poſt vehementem æſtum, eos grauedines potiſſimùm quidem omninò liberant. Iuuant quoque & ſternutamenta, & mucoſæ pituitæ in naribus ortæ, præcipuè quidem ſponte fluentes, ſin minùs vi expreſſæ. Grauedines verò in totum fiunt adeò vt tuſſes conſequantur. Et ſternutamenta vbi ſuccedunt, neque dolores ſedant, iis tubercula & coloris prauitates ex neceſſitate aderunt. Quos verò dolores ſine cauſa & diuturni, & totum caput occupantes, iam graciles & viribus exhauſtos affligunt, in his attendendum morbum priore multo eſſe grauiorem. Quòd ſi in ceruicem & dorſum relicto capite dolor deſcendit, rurſusque in caput recurrit, adhuc grauior exiſtimandus eſt. At omnium maximè terret, ſi à capite ad ceruicẽ & dorſum peruenit. Eos verò iuuari ſpes eſt, ſi abſceſſus aliquis eruperit, aut pus tuſſi reiectum fuerit, aut ſanguinem per ora venarum fundere ſint ſoliti, aut puſtulæ toto corpore pullularint. Ex vſu etiam eſt caput porrigine tentari.

Quibus autem torpores & prurigines pungẽtes, per caput, interdum quidem totum, interdum etiam aliqua in parte percurrunt, ſæpius verò frigoris alicuius ſenſus caput peruagari videtur, ab iis ſciſcitari oportet, num etiam ad ſummam linguam pungens ille pruritus pertingat. Sic enim magnus morbus eſt, & qui ægrè ſoluatur: alioqui verò facilis. Auxilium autem conſequuntur ex abſceſſibus, velut antea ſcriptum eſt. Qui tamen his minus quàm illis cõtingunt. Tenebricoſæ autem vertigines ſi cum doloribus adfuerint, malum in inſaniam erumpit, nec facilè profligatur, & ſenes præcipuè affligit. Reliqui capitis morbi, tum viris tum mulieribus vehementiſſimi ſunt, ac diutiùs perſeuerant, ac cum ſecuritate. Contingunt autem & iuuenibus & virginibus in ætatis flore, potiſſimumque circa menſtruorum exitum. At mulieribus circa capitis dolores, reliqua quidem omnia quæ etiam viris contingunt. Pungentes tamen prurigines & atræ bilis vitia minùs hæ quàm viri ſentiunt, niſi menſes penitus euanuerint.

Quibus

Quibus iuuenibus diu coloris fœdatio ineſt, non tamen continenter ad inſtar Regij morbi. ij & viri & fœminæ capitis dolore conflictantur, & lapides ac terram edunt, aut profluuium per ora venarum ſanguinem fundere ſolita patiuntur, hæmorrhoidas Græci dicunt. At colores cum virore pallidi diuturni, abſque vehementi Regio morbo, cætera quidem eadem facere ſolent: verùm præcordiorum dolores eos magis vexant quàm cæteros, neque tamē lapides aut terram edunt. Qui verò diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum eſt, aut capitis, aut viſcerum dolore laborare, aut ſedem internam quodammodo malè affectam eſſe. Magna autem ex parte vbi hæc adfuerint, non vnum aliquod malum ineſſe videtur, ſed interdum multa, aut etiam omnia.

Quos Nyctalopas nuncupamus, qui noctu cernunt, hi morbo prehenduntur iuuenes, aut pueri, aut etiam adoleſcentes, & ſponte euadunt, partim quidem quadrageſimo die, partim verò ſeptimo menſe, quibuſdam etiam toto anno perſeuerat. Et tempus quidem ęſtimari debet, & magnitudinis morbi, & ægri ætatis ratione adhibita. Hos iuuant quidem ſuperuenientes abſceſſus & ad infernas partes tendentes, qui tamen per iuuentutem non admodum contingunt. At neque mulieres neque virgines quibus menſes apparent hoc morbo tentātur. Qui verò ex diuturno lachrymarum fluxu nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet, nū quis dolor ante iſtorum indicationem caput occupauerit.

Quibus abſque febre & coloris fœditate frequens adeſt verticis & temporum dolor, ſi plane nullus alius adfuerit faciei abſceſſus, aut vocis grauitas, aut dentium dolor, iis ſanguinis ex naribus eruptionem fore ſpes eſt. At quibus ſanguis è naribus profluit, etſi aliôqui ſani videntur, iis tamen aut lienem tumidum, aut caput dolere aut ſplendicās quiddam ante oculos obuerſari comperies. Magna verò ex parte vnà & caput & lien huncin modum ſe habere videntur.

Quibus lienes magni, iis gingiuæ vitiantur & os graueolet. Quibus autem lienes magni ſunt, neque ſanguinis eruptiones contingunt, neq; os graueolet, in tibiis ii mala vlcera habent & nigras cicatrices. Quòd ſi manifeſtus quiſpiam adfuerit faciei abſceſſus, aut vox grauis ſit, aut dentiū

dolor, iis ſanguinis eruptionem ex naribus fore ſpes eſt. At qui partes eas quæ ſubſunt oculis vehementer ſublatas habent, magnos habere lienes comperies. Quòd ſi pedũ quoque tumores adſint, ex aqua etiam laborare videbuntur. Sed & ventrem & lumbos præter hæc inſpicere oportet.

Oris peruerſiones quæ nulli corporis parti conſentiũt, celeriter aut ſua ſponte, aut ex neceſſitate ſedantur. In reliquis verò corporis ſyderationibus, quibus præter motionis impotentiam pars corporis affecta extenuatur, ij reſtitui non poſſunt. At quibus colliquationes non ſuccedent, ij profectò ſanitatem conſequentur. Tempus autem quo iſta contingent prædicere licet, ad morbi vim & tempus, & hominis ætatem, ac anni tempeſtatem attendendo, vbi in animum induxeris vetuſtiſſimos morbos, & peſſimos, & qui ſæpiùs repetunt, eosq́; qui in corpore ſunt admodum ſenili, non facilè cedere. Eſt etiam autumnus & hyems vere & æſtate ad eos morbos tollendos minùs accommodatus.

Humerorum verò dolores, qui ad manus tendunt, torporesq́; & dolores exhibent, abſceſſus certè non cõſequuntur, at bilis atræ vomitione ſanantur. Eos autem qui in humeris perdurant, & ad dorſum pertingũt, puris aut atræ bilis vomitione effugiunt, quorum hæc ineunda eſt ratio. facilè quidem ſpirantes & extenuatos vomitione nigram bilem effuſuros magis ſperare oportet. At difficultate ſpirandi laborantes, ſi in faciem color ſubruber aut niger, antea non viſus, ſubuehitur, pus expuitione potiùs redditurос ſpes eſt. Præterea etiam animaduertendum num pedes tumoribus infeſtentur. Hoc enim iis indubitatum eſt ſignum. Hic autem morbus viris vehementiſſimus accidit, à quadrageſimo anno ad ſexageſimum vſq;. Quam ætatem etiam coxendicum dolores præcipuè vexant.

De coxendicum autem doloribus ſic exiſtimandum eſt. Quibus ſenioribus vehemẽtiſſimi torpores adſunt, & lumbi ac crura frigeſcunt, nec pudendum erigere valent, aluuſque non niſi coacta egerit, & mucoſum alui recrementum plurimum prodit, his maximè diuturnum fore, ac prædicendum ex quo morbus cœpit, annum vt minimùm perſeueraturum, iuuamentumque non niſi aut vere aut æſtate ſperandum. At iuuenibus quidem non minores dolores

afferunt

afferunt coxendicum morbi, ſunt tamen breuiores: etenim quadrageſimo die liberantur. Quin nec vehementes torpores, neque crurum ac lumborū perfrictiones fiunt. Quos autem morbus iſte in lumbis & cruribus vexat, neq; tamē adeo vt decumbere cogantur, animaduertere oportet, num aliquid vſpiam in coxa concreſcat, percontarique num ad inguen dolor perueniat. Etenim ſi vtraque adfuerint, morbus efficitur diuturnus. Percontandum quoq; num femur torpores ſentiat, & ad poplitem pertingant: Quo conceſſo rurſus petēdum num per tibiam ferantur ad primam ſummi pedis partem, quæ tarſos dicitur. Qui enim iſtorum bonam partem fatentur, his ipſis crus modò calidum, modò frigidum fieri rectè prædixeris. At quibus hic morbus relictis partibus quæ ad lumbos ſunt, infra vergit, eos bene ſperare iubeto. Quibus verò coxendicē & lumbos occupat, & ſupra vergit, iis grauem fore prædicito. Quibus autem ad articulos dolores oriuntur & tumores, deſinuntque ſine podagra, iis & magna viſcera adeſſe comperies, & in vrina quod ſubſidet album. Ac ſi cui tempora attollentur, ea ſæpe dolere fatebitur, & ſibi nocturnos ſudores cōtingere. Quod ſi neque tale quicquam in vrina ſubſidet, neq; ſudores contingunt, metus eſt ne articuli claudicent, aut in his abſceſſus fiat, quem melicerida vocant. Iis autem morbus iſte contingit, quibus pueris aut iuuenibus ex naribus ſanguinis fluor conſuetus deſiit. Ex quibus percontari oportet num in iuuentute ſanguinis fluxus contigerit, & num pungentes prurigines ipſis in pectore aut dorſo inſint. Aut eadem contingunt quibus vehementes alui dolores abſq; perturbatione adſunt, aut quibus per ora venarum quę ſunt in ano ſanguis effunditur. Hinc nanque iſtorum morborum origo petenda eſt. Quòd ſi viris huiuſmodi fœdus color appareat, num etiam capitis dolor adſit percontandi ſunt, quod fatebuntur. Ex quibus qui ventris dextra parte dolores ſentiunt, iis vehementes dolores fiunt, idque vel maximè ſi in præcordiis ad hepar dolor reſtiterit. Quibus malis confeſtim leuat ſtrepitus qui in ventre fit. At vbi dolor conquieuit, vrina craſſa & pallida redditur. Atque hoc morbi genus neutiquam lethale eſt, ſed valde diuturnum. At vbi iam morbus inueterauerit, homines oculorum

caligine vexat. Percontari igitur oportet, num ſanguis in iuuentute fluxerit, aut oculorum caligatio contigerit, aut vrina pallida vacuata fuerit, aut intus excitati ſpiritus & ſuperuenientes iuuamentum attulerint. Iſta nanque omnia fatebuntur.

Impetigines & lepræ, albicantesque vitiligines, ſi iuuenibus quidem aut pueris horum aliquid contingat, aut ſenſim ſe prodens, diuturnitate temporis augetur: in iis quidē eæ puſtulæ abſceſſus eſſe minimè exiſtimādæ ſunt, ſed morbi. At quibus ex his aliquid ſubito multumque contingit, id certè abſceſſus dici poſſit. Oriuntur autem albicantes vitiligines ex maximè quidem lethalibus morbis, velut quæ tabes dicitur. Lepræ verò & impetigines, ex iis qui ab atra bile fiunt. Ex quibus quæ valde iuuenibus contingunt, & recentiſſima quæque ſunt, ea faciliùs curationem recipiũt, tum quæ in ſummè mollibus & carnoſis corporis partibus naſcuntur.

Hippocratis Coacæ prænotiones.

1 QVI ex rigore perfrictione detinentur, cum capitis ac ceruicis dolore, vocis defectione ac tenui ſudore, ij vbi vires reſumſerint ac ſeſe velut recollegerint, moriuntur.

2 Corporis iactationes & incontinentiæ cum perfrictione, peſſimæ.

3 Vbi totum corpus ita perfrixit vt obrigeat, perniciem affert.

4 Ex perfrictione metus ac animi abiectio præter occaſionem, in conuulſionem tendit.

5 Vrinarum ex perfrictione interceptiones peſſimæ.

6 In rigore familiares non agnoſcere malum. malum quoque eorum quæ geſta ſunt obliuiſci.

7 Rigores cum ſopore nonnihil periculi denunciant, & facies incenſa cum ſudore malignitatem ſignificat. Inſuper poſteriorum partium frigus, conuulſionem prouocat. Ac omninò poſteriorum partium refrigeratio, conuulſionem minatur.

8 Crebri ex dorſo horrores, ſubinde locum commutantes graues ſunt & difficiles. Laborioſam quippe vrinæ ſuppreſſionem

preſſionem minantur. His tenuiter exudare peſſimum.

9 Continenter & aſſiduè vexans rigor imbecillo iam corpore, lethalis eſt.

10 Qui crebrò tenuiter exudant ac ſubinde rigẽt, ij perniciosè habent, & tandem ſub mortem ſuppurati & aluum conturbatam habere deprehenduntur.

11 Qui rigores ex dorſo proficiſcuntur grauiores ſunt & moleſtiores. Vbi verò quis decimoſeptimo die rigore correptus, quarto ac vigeſimo die inſuper riguerit, difficulter habet.

12 Qui ſubinde inhorreſcunt, ex capite laborantes, tenuiter exudantes, ij malignè habent.

13 Qui ſubinde inhorreſcunt, ſæpe tenui ſudore corripiuntur, difficili morbo laborant.

14 Rigores multi cum torpore, malignum quiddam denunciant.

15 Rigores qui in ſextum diem incidunt, difficile iudicium adferunt.

16 Qui per ſanitatem crebrò inhorreſcunt, ij ex ſanguinis fluxu purulenti euadunt.

17 Vbi horror in malis ſubinde incidit cum difficultate ſpirandi, tabes denunciatur.

18 Ex pulmonis ſuppuratione interdum circa ventrem dolores ac clauiculam, & cum incontinenti corporis iactatione aliquantulum ſtertere, ſputi copiam in pulmone indicant.

19 Qui ſubinde inhorreſcunt, ac incontinenti corporis iactatione cum laſſitudinis ſenſu & lumborum dolore conflictantur; iis alui effunduntur.

20 Qui ſubinde rigore prehenduntur, & ſub noctem aliquantò grauiùs habent, peruigiles, in ſomnis nugantes ac delirantes; interdum ſeſe lotio perfundentes; ij in conuulſionem tendunt.

21 Continẽtes in præcipitibus malis rigores, malo ſunt.

22 Virium exolutiones ex rigore cum capitis dolore perniciem denunciant. Cruentæ in his vrinæ malo ſunt.

23 Rigor cum poſteriorum partium diſtentione mortem adfert.

24 Quibus vbi inhorruerint iudicatorij ſimul ſudores

cōtingunt,poſtridie verò ſi horror repetierit & temerè peruigilent,iis fortè ſanguinem erupturum ſperare oportet.

25 Vrinæ quæ cum rigore reſtitarunt malum & conuulſionem prænunciant, tum verò præcipuè ſi antea alto ſopore æger detentus fuerit. In his autem abſceſſus ad aures ſperare oportet.

26 Rigores velut in iis febribus quæ propius ad tertianarum naturam accedunt, ſi in medio ingraueſcunt, febre nullum ordinem ſeruante, maligni valde ſunt. Quæ verò contra ingraueſcunt, in conuulſione vexatis cum rigore & febre perniciem denunciant.

27 Quæ ex rigore fiunt vocis defectiones, tremore ſoluuntur,atque eos qui ſubinde nouo rigore corripiūtur,ſuccedentes tremores iudicant.

28 Qui ex rigore virium exolutiones & capitis dolores ſentiunt,ij in dubium de vita veniunt. In his cruenta vrina malum denunciat.

29 Quibus rigor adeſt, iis vrina reſtitat.

30 In febre conuulſio, manuumque ac pedum dolores malignum quiddam prænunciant. Malignus quoq; ex femore doloris impetus. Sed & neq; genuum dolor probari poteſt. Quin & ſurarū quoq;dolores maligni ſunt ac mētis emotio,tum verò pręcipuè ſi ſublime quid in vrina innatet.

31 Ex præcordiorum dolore obortæ febres, malignæ ſunt.In his profundus ac altus ſopor peſſimus.

32 Qui in febre non intermittente tenuiter & crebrò exudant, cum præcordiorum diſtenſione, ij vt plurimùm malignè habent, atque in his dolores in humeri caput ac iugulum affixi, praui ſunt.

33 Febres quæ proximè ad tertianarum naturam accedunt,cum incontinenti corporis iactatione, malignæ ſunt.

34 In febre mutum eſſe, malo eſt.

35 Delaſſati ægri,caligine obducti, peruigiles & ſopore detenti,cum tenui ſudore recaleſcentes, malè habent.

36 Laſſitudine laborantes cum horrore, iudicij modo leuiter exudantes, celeriter ad calorem reuocati, malè habent,tum verò præſertim ſi iſta inſuper ſanguinem è narib. ſtillarint. Circa hæc aurigine admodum fœdati, & largiùs colorati moriuntur, iiſque album alui recrementū prodit.

37 Febres

37 Febres ad tertianarum naturam accedentes, vagæ & errantes, vbi in dies pares tranſierint, moleſtiam exhibent.

38 Qui in diebus iudicatoriis cum angore aut incontinenti corporis iactatione, abſque ſudore perfrigerantur, atque omninò qui ſine ſudore perfrigerantur citra iudicationem, malè habent.

39 Quin & qui ſubinde riguerunt, poſt hæc ſyncera vomitione refuderunt, anxietate vexati, tremuli in febre, malum portendunt. Quinetiam ex rigore vox intercepta perniciem denunciat.

40 Qui verò poſt ſanguinis ex naribus eruptionem ex tenuibus ſudoribus perfrigeſcunt, malè habent.

41 Ex tenuibus ſudoribus peruigiles, ad calorem reuocati, malè habent.

42 In febre tenuiter exudantes, malignè habent.

43 Quibus prodeunte egeſtione alui bilioſa, ad pectus morſus ac amaritudo ſentitur, ij malè habere iudicantur.

44 In febribus, aluo à flatibus diſtenta, flatum non erumpere, malum.

45 Laſſitudine conflictati ægri, ſingultuoſi, & alto ſtupore (quem catochum vocant) detenti, malè habere ſignificantur.

46 In crebris & tenuibus ex dorſo horroribus tenuiter exudantes ægri, moleſtè habent. Laborioſa quippe vrinæ interceptio ſignificatur. In his tenuiter exudare, malo eſt.

47 Præter conſuetudinem aliquid facere, vt verbi gratia, aliquid propenſius curare & magno ſtudio eniti, prius non conſuetum, aut contrà, prauum & delirio proximum.

48 Quæ cum malignis ſignis alleuamẽtum adferunt, & quæ cum bonis non remittunt, moleſta ſunt & difficilia.

49 In præcipitibus malis, tenues circa caput maximè ſudores oboriri, & corporis incontinentia quadam iactari, malum indicat, tum verò præcipuè pernicies intenditur, ſi iſta cum vrinis nigris cõtigerint, & ſpiritus magnus & concitatus adfuerit.

50 Celeres ſummitatũ corporis in vtraq; extrema permutationes, perniciem denunciant. Quin & ſitis huiuſmodi (hoc eſt, celeriter in contraria permutata) malo eſt.

51 In homine moderato ferox, & audax reſpõſio, & vox

acuta, malum portendunt. Iis præcordia intrò trahuntur & tendunt.

52 Quæ ex ſudoribus perfrigerantur ac celeriter recaleſcunt, malè habere iudicantur.

53 Qui in grauibus malis tenuiter exudant, & quadam corporis incontinentia iactantur, malè habent.

54 Qui temerè ac præter rationem nulla exiſtente vaſorum inanitione impotentes fiunt, ij malè habent.

55 In febre diſtractio velut à vomitu, in exſcreationem deſinens, malum portendit.

56 Torpor in contraria celeriter permutatus, perniciem denotat.

57 Perpuſillæ ſanguinis è naribus ſtillæ, damno ſunt.

58 Ac penitus quidem in graui morbo ſitim temerè ac præter rationem ceſſare, malum eſt.

59 Qui ad manus contactum reſiliunt, malè habere iudicantur.

60 Quibus in febre ardente tumores cum ſomnolentia & torpore obueniunt, eos lateris dolor accedens, cum leui partis alicuius ſyderatione necat.

61 In præcipitibus malis ſtrangulatus, gracileſcentibus faucibus, perniciem minatur.

62 Vbi iam pernicies imminet, parui tremores & æruginoſa vomitio, & in quibus inter potandum ſtrepitus quidam percipitur, quique præ ſiccitate murmur quoddam ſentiunt, & qui ob ſpiritum tuſſiculoſum ægrè deuorant, in grauibus malis perfrigeratis, perniciosè habere iudicandi ſunt.

63 Manuum ac pedum tumores cum rubore, perniciem denunciant.

64 Qui vehementer efflant & reflexis ſunt palpebris, ac per ſomnum leuiter ſuſpiciunt, aurigine admodum fœdati & largiùs colorati moriuntur. In his album alui recrementum præcedit.

65 In febribus vehementes mentis emotiones cum taciturnitate, in eo qui voce defectus non eſt, perniciem minantur.

66 Vbi liuores in febre fiunt, prope affore mors ſignificatur.

67 Quibus cum febre lateris dolore accedente, aluus aquoſa multa bile permixta tranſmittens alleuationem adfert, deinde verò cibos auerſantur & ſudoribus diffluunt, cum bene colorata facie ac humeſcente aluo, & dolor aliquis oris ventriculi ſuccedit, ij diutiùs morbum trahentes pulmonum vitiis laborantium more intereunt.

68 Febrium initio ſi atra bilis ſurſum aut deorſum prodeat, lethale eſt.

69 Quibus adſunt ſuperiorum partium tenues ſudores cum perfrictionibus, nec ſine febre, ij corporis incontinentia & phrenitide vexati, præceps periculum denunciant.

70 Dolores ſenſim ingraueſcentes, ſi ad iugulum & ſuperiores partes tranſeant, perniciem minantur.

71 In longis periculis ſedis dolor mortem affert.

72 In his qui propter imbecillitatem non vident, nec audiunt, aut quibus labrum, aut oculus, aut naſus peruertitur, mors denunciatur.

73 In febribus ex glãdularum tumoribus dolores morbi diuturnitatem prænunciant.

74 Iudicationis ceſſationes in febribus, temporis quidem longinquitatem, non tamen perniciem inducunt.

75 Ex vehemẽtibus doloribus obortæ febres, diuturnę.

76 Dementiæ in quibus ægri ſunt tremuli, aut aliquid inueſtigantium more ſenſim cõtrectant aut palpant, phrenitim prænunciant. Quin & ad ſuram dolores, in his mentem emouent.

77 Qui in febre aſſidua voce defecti iacent, & oculis cõniuentibus nictantur, hi euadunt quidem ſi poſt ſanguinis ex naribus fluxum ac vomitum, ad loquelam & ad ſeipſos redeant. Sin verò ſecus accidat, cum ſpirandi difficultate celeriter intereunt.

78 Qui acceſſione correpti, poſtero die, grauiùs habẽt, iis malum denunciatur.

79 Quibus tertio die ſubſiſtit acceſſio, & quarto ingraueſcit, malum denunciatur. Ac metus eſt ne huiuſmodi acceſſiones phrenitim inducant.

80 Febres ſi alio die quàm iudicatorio deſierint, recidiuam metuere oportet.

81 Qui circa initia tenuiter febricitantes, ad iudicatio-

nem cum capitis pulſatione & vrina tenui ingraueſcunt, eos mentis emotione ac inſuper peruigilio corripi, nil mirandum eſt.

82 In præcipitibus malis, corporis motio, iactatio, ac turbulentus ſomnus, nonnullis conuulſionem portendit.

83 Turbulentæ cum confidentia expegefactiones, quæ mentem emouent, malo ſunt, ac conuulſiones minantur, præſertim verò ſi cum ſudore contingant. Quin & ceruicis ac dorſi perfrictiones, conuulſiones portendere videntur, ac multò magis quæ totum corpus peruadunt, in quibus mictiones membranularum ſpeciem referunt.

84 Deſipientiæ cum ſopore conuulſiones minantur.

85 Quæ ſenſim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas euadunt. Quin & conuulſiones quoq; prænunciant.

86 Temerarij ventris tumores in morbis longis conuulſiones afferunt.

87 Qui ſtatim ſine ratione perturbãtur, peruigiles ſunt, ſanguinem è naribus ſtillantes, ſexto die noctu alleuantur, poſtridie verò laborantes tenui ſudore correpti, & in ſomnum delati delirant, iis larga ſanguinis è naribus profuſio morbum ſoluit. Cuius rei indicio eſt diluta vrina.

88 Qui cum his quæ ſuprà dicta ſunt furioſa & vehementi mentis emotione tenentur, ij ſi tremuli euadunt, malignè habere iudicantur.

89 Deſipientia cum difficultate ſpirandi & ſudore lethalis eſt. Quinetiam cum difficultate ſpirandi & ſingultu, mortem adfert.

90 Quæ in phreniticis manifeſta apparent inſomnia, probanda ſunt.

91 In phrenitide albicans deiectio ac torpor, malum denunciat. His ſuccedens rigor peſſimus.

92 In Phreniticis cùm omnia circa initia moderatè & ſedatè ſe habeãt, ac ſubinde permutentur, malũ denũciatur.

93 In vehementi & furioſa mentis emotione accedentes tremores, exitio ſunt.

94 Vehementi inſania detenti, tremuli, cũ crebra ſputatione, metus eſt ne phrenitici euadant.

95 Vehementer & acutè mente emoti, ſi febris iterum repetat, phrenitici euadunt.

96 Phrenitici parum bibunt, ex leuibus ſtrepitibus facilè irritantur, tremuli ſunt aut conuulſionibus tentantur.

97 In intenſa phrenitide tremores lethales.

98 Deſipientiæ quæ circa neceſſaria fiũt, peſſimæ, & quę ex his ingraueſcunt, exitium portendunt.

99 Deſipientiæ cum voce ſtridula, linguæ reuulſione, ac ipſi quoque tremuli, vehementem mentis alienationem ſignificant. In his durities aut aſperitas perniciem minatur.

100 Deſipientiæ quæ iam admodum fractis & debilitatis viribus ſuccedunt, peſſimæ ſunt.

101 Crebræ in preniticis permutationes, conuulſiones denunciant, ac prauæ ſunt.

102 Crebræ in phreniticis cum perfrictione ſputationes, nigrorum vomitionem prænunciant.

103 In his qui variè morbum trahunt & mente mouentur, ſi ſubinde ſopor incidat, prænuncia expectandam eſſe nigram vomitionem.

104 Quæ conuulſionis in morem affligunt, ea altũ ſtuporem (catochum vocant) inducunt.

105 Parui in longis morbis aurium tumores, ſi ſubinde ſanguis è naribus profluat, & tenebricoſa vertigo excitetur, exitio ſunt.

106 Febres vertiginoſæ & cum tenuis inteſtini morbo, & ſine hoc, perniciem intentant.

107 In anhelatoribus & ſuſpirioſis febris poſtea acuta, cum præcordiorum contenſione perfrigeratis, magnum circa aures tumorem expectare oportet.

108 Lumborum atq; inferiorum partium dolores quibus febris etiam accedit, ſi relictis inferioribus ſeptũ tranſuerſum appetant, tum verò præſertim exitio ſunt ſi aliquod periculoſum ſignũ acceſſerit. Quòd ſi reliquorũ ſignorum nullum periculũ oſtẽderit, futuræ ſuppurationis metus eſt.

109 In pueris febris acuta cum alui ſuppreſſione & peruigilio, calces velut iactare, ac colorem mutare, & ruborem contrahere, conuulſionem minatur.

110 Qui ſtatim ſine ratione perturbãtur, peruigilio torquentur, nigra & compacta ex aluo demittunt, interdum ſanguinem è naribus profundunt.

111 Qui inſomnia vexantur cũ ſubita corporis iactatio-

ne & inquietudine, iis ſanguinem è naribus erupturum ſperare oportet idque præſertim, ſi quid antea profluxerit. Animaduertendum verò num in modicè perfrigeratis id poſt horroris ſenſum contingat.

112 At verò qui per acceſſiones tuſſiunt & tenuiter exudant, ij malignè habere iudicandi ſunt.

113 Ad lateris dolorem inſuper accedente ſtrangulatu, ſuppurationis futuræ ſpes eſt.

114 Quibus per febres aſſiduas puſtulæ toto corpore enaſcuntur, lethale eſt, niſi quid purulentum abſcedat. In his verò præcipuè adnaſci ad aures tubercula ſolent.

115 In præcipiti morbo, ſi partes externæ perfrigerentur, internæ verò vrantur, ac ſitis vrgeat, malum denunciatur.

116 Febres aſſiduæ, quæ tertio quoque die intenduntur, in periculum ducunt.

117 Si quibus aliquando febris intermiſerit, periculum abeſſe ſignificat.

118 In febribus longis, aut tubercula, aut ad articulos dolores proueniunt, quos neque tamen temerè fieri exiſtimandum eſt.

119 In pręcipiti morbo, capitis dolor, & pręcordia reuulſa, niſi ſanguis ex naribus profluat, ad phrenitidem deueniunt.

120 Febres lipyriæ, non niſi per choleram effuſa bile, ſoluuntur.

121 Morbus regius ſi ante diem ſeptimũ acceſſerit, malum ſignificat: ſeptimo autẽ, nono, vndecimo, ac decimoquarto, iudicationem adfert, dum præcordia non induret. Quod ſi ſecus contingat, res in dubium vertitur.

122 Crebræ iiſdem perſeuerantibus caſibus morborum reuerſiones, impendente iudicatione ſanguinem profundentes, nigram vomitionem excitant. Quinetiam tremulos ægros faciunt.

123 Qui in febribus tertianis ingraueſcunt dolores tertianarum naturam aſſumunt, & ſanguinis grumos per ſeceſſum egerunt.

124 In febribus, venæ quæ eſt in ceruice pulſatio & dolor, rem ad inteſtinorum difficultatem deducit.

125 Fre-

125 Frequens coloris cum calore mutatio, bono eſt.

126 In bile redundantibus magna ſpiratio cum febre acuta & præcordiorum contenſione, abſceſſum iuxta aures promouet.

127 Qui ex longa valetudine ſeſe recolligentes cibum bene ſumunt ac nihil proficiunt, ii malignè relabuntur.

128 Si venæ temporum in febribus pulſent, & facies bene habita fuerit, abſq; præcordiorum mollitie, longum fore morbum ſperare oportet, qui nec ſine liberali ſanguinis ex naribus profuſione, aut ſingultu, aut conuulſione, aut coxendicum dolore, deſinet.

129 Aluus in febre ardente affatim prorumpens, mortis periculum adfert.

130 Febris ardens ex laborioſo ventris dolore, perniciem minatur.

131 In febre ardente laborantibus, ſi aurium ſonitus cum viſus hebetudine & ad nares grauitate accedant, niſi ſanguis ex naribus profluat, furioſa & vehemens mentis emotio metuenda eſt.

132 In febribus ardentibus tremores delirio ſoluuntur.

133 Sanguinis ex naribus fluxus in febre ardente quarto die obueniens, malo eſt, niſi aliud quippiam bene ceciderit. Quod ſi die quinto contingat, minus adfert periculi.

134 In febre ardente laborantibus cum aliqua ſummi corporis perfrictione, egeſtionibus aquæ ſimilibus & crebris, oculis periculum intenditur, tum verò præcipuè, ſi alto ſtupore (quem catochon vocant) detineantur.

135 Febrem ardentem ſuccedens rigor ſoluit.

136 Febres ardentes quæ recurrere ſolent, quatuor diebus de ſe ſignificationem exhibent, deinde exudant. Sin minus die ſeptimo & vndecimo.

137 De febre ardente laborantibus dies quatuordecim, aut alleuando, aut perimendo decernunt.

138 Ex febre ardente, niſi qui circa aurem fit abſceſſus ſuppuret, non admodum liberantur.

139 Qui lethargo aut veterno conflictantur, ex manibus tremunt, ſomnolenti ſunt, malè colorati, tumidi, pulſus habent tardos & lentos, ac oculorum genas inferiores ſub-

latas, ſudores ſuperueniunt, aluiq; ſubtumeſcunt, impotentes ſunt, ac bilioſa effundunt. Quòd ſi reſiccatæ fuerint, vrinæ aluiq; recrementa clam prodeunt, vrinæ quales in veterino genere redduntur, neq; potum, neq; aliud quicquam poſtulant. Mentis verò compotes facti, de ceruicis dolore conqueruntur, ac incertos ſonitus per aures impetu ferri ſentiunt.

140 Qui verò ex Lethargo euadunt, magna ex parte pus intrò colligunt.

141 Quos febris detinet, ſi tremor abſque iudicatione conquieſcit, iis temporis ſucceſſu abſceſſus cum dolore purulenti ad articulos decumbunt, & veſica dolet.

142 Quos febris detinet cum faciei rubore, & capitis vehementi dolore, in iis ſi venæ pulſent, ſanguinis fluxus plærunq; expectandus eſt. Quos verò ſtomachi faſtidia vexant, cum oris ventriculi morſu, & crebra ſputatione, iis vomitio adfutura eſt. Quibus autem ructus adſunt, flatus, ventris ſonitus cum inflatione, iis aluus exturbatur.

143 Quibus febris aſſidua diutiùs cum ſecuritate trahitur, ſi neque ex dolore, neque ex inflammatione, neque ex alia vlla manifeſta cauſa contingat, in iis abſceſſum cum dolore & tumore, præcipueque ad inferiores partes ſperare oportet. Maximè autem in his expectare abſceſſus oportet, qui trigeſimum annum ſuperarunt. Tum verò in his conſiderandi ſunt abſceſſus, vbi febris vigeſimum diem præterierit. Maioribus autem natu minùs accidunt, etſi febres longo tempore detinent. Quæ verò febres intermittunt, incertoque ac vago ordine prehendunt, eæ autumno præcipuè in quartanam ferè tranſeunt, idq; in his maximè qui trigeſimum annum ſuperarunt. Per hyemem verò abſceſſus potiùs accidunt, & tardiùs ceſſant, minusque recurrunt.

144 Quibus autem ſæpiùs recidiuæ contingunt, ſi ſextum menſem ſuperauerint, in tabem coxariam ferè incidunt.

145 Quæcunq; febri ex aduerſo reſpondent, niſi abſceſſum faciant, malignitatem denunciant.

146 Febres quæ neq; diebus criticis, neq; poſt apparentes ſolutionis notas dimittunt, repetere ſolent.

147 In præcipitibus morbis, iudicatio in quatuordecim diebus expectanda eſt.

148 Tertiana exacta quinto aut ſeptimo, aut ſummum nono circuitu terminatur.

149 Febricitare incipientibus, ſanguinis ſtillationes cum ſternutatione accedentes, & quod in vrina deſidet album quarto die viſum, ſeptimo ſolutionem afferre denunciant.

150 Morbi verò præcipites & acuti effluente ex naribus ſanguine iudicatione abſoluuntur, idq; die iudicatorio, ac ſudore copioſo exorto, vrinaq; purulenta ac vitrea affatim reddita, in qua quod ſubſidit laudabile ſit, aut abſceſſu effatu digno, & aluo mucoſa & ſanguinea deiiciente, ac de repente prorumpente, vomitionibusq; non prauis ſub iudicationem contingentibus.

151 Profundi ſomni neque turbulenti, iudicii firmitatem denunciant, turbulenti verò non ſine corporis offenſione, inſtabiles ſunt & infirmi.

152 Quibus ex naribus fluxiones, quæ ſeptimo, nono, aut decimoquarto die contingunt, vt plurimùm à febribus vindicant. Eodem verò modo & bilioſus alui fluxus, & qualis in inteſtinorum difficultate fieri aſſolet, ac genuum & coxendicum dolor, vrinaque ſub iudicationem concocta, & verò in muliere menſium profluuium.

153 Quibus per febres alicunde ſanguis largiter effluxerit, iis dum ſeſe recolligunt, alui humeſcentes effunduntur.

154 Qui per febres tenuiter exudant, cum capitis dolore & aluo intercepta ad conuulſiones proni ſunt.

155 Quæ ſenſim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas euadunt, & conuulſiones portendunt.

156 Conuulſio in febre ſuborta eademque die deſinens, bono eſt.

157 Conuulſio in febre ſuborta, febrem primo die, aut poſtero, aut tertio finit. Quòd ſi horam qua prehendit ſuperet, nec deſinat, malo eſt.

158 Qui per febres intermittentes, inæqualiter incaleſcentes, aluum habent flatibus diſtentam, pauca tranſmittentem, iis poſt iudicationem lumborum dolore ſub-

orto, alui prorumpunt. Qui autem ad manus contactum exardeſcunt, torpore, ſiti ac corporis incontinenti iactatione vexantur, ii aluo intercepta grauati exoluuntur. Interdum verò etiam prærubra in pedibus ambuſta eadem denunciant.

159 Hybernæ quartanæ ferè in morbos acutos transeunt.

160 In febre acuta continens capitis dolor, cum grauibus aliis ſignis, mortem minatur. Quod ſi neque alia præterea ſigna mala ſunt, & viginti dies ſuperat, aut ſanguinis ex naribus, aut puris effluxum, aut abſceſſus ad inferiores corporis partes denunciat. Precipuè quidem in his qui nondum trigeſimumquintum annum attigerunt, fluxiones, in ſenioribus autem abſceſſus ſperare conuenit. Si verò dolor vehemens circa frontem ac tempora affligat, fluxiones expectandæ ſunt.

161 Qui capitis doloribus & aurium tinnitibus citra febrem, aut tenebricoſa vertigine, & vocis tarditate, manuumque ſtupore tentantur, in iis aut ſyderationem, aut morbum comitialem, aut etiam obliuionem ſperare conuenit.

162 Ex capite dolentes, & alto ſtupore (quem catochum dicunt) detenti, ac delirantes, cum alui interceptione & ferociente intuitu, floridi, in ſcapulas rigeſcunt, ac poſteriorum partium diſtentione tentantur.

163 Quæ caput quodammodo concutiunt, cum intenſa oculorum rubedine, ac manifeſto delirio, perniciem denunciant. Neque tamen hoc ad mortem comitatur, verùm circa aurem tumorem excitat.

164 Dolor capitis cum ſedis ac pudendorum dolore, torporem ac impotentiam adfert, vocemque exoluit, neq; iſta moleſtiam exhibent. Verùm ex his ſomnolenti ac ſingultuoſi nono menſe euadunt, & voce libera reddita in integrum reſtituuntur.

165 Lumbricis verò tenuibus & longis (qui aſcarides dicuntur) in capitis dolore vexatis, conſequente ſurditate & ſopore, tubercula ad aures excitantur.

166 Qui capitis dolore vexantur, ac alto ſtupore (quem catochum vocant) cum dolore detinentur, oculos habent præru-

prærubros, in iis ſanguinis profluuium ſperandum eſt.

167 Quæ caput concutiunt, & aurium ſonitus excitant, ſanguinem è naribus profundunt, aut mulieri menſtrua deturbant, idque præſertim ſi ad ſpinam ardor conſequatur. Fortaſſe etiam difficultas inteſtinorum expectanda eſt.

168 Qui capite grauati ad ſynciput dolorẽ ſentiunt, peruigilio torquentur, iis ſanguinis eruptionem fore ſpes eſt, tum verò præcipuè ſi aliquis contenſionis ſenſus ad ceruicem pertingat.

169 Vomitus virulenti & æruginoſi in capitis doloribus cum ſurditate & inſomnia, promtam inſaniam ſignificant.

170 Quibus capitis & ceruicis dolor, ac totius corporis impotentia quædam cum tremore adeſt, ab his ſanguinis eruptio liberat, fortaſſisq; iſta tandem diſſoluuntur. Verùm interim veſicæ intercipiuntur.

171 In grauibus & acutis capitis doloribus, cum torpore & grauitatis ſenſu, procliues ſunt conuulſiones.

172 Ex capitis dolore liberat pus è naribus effluens, aut ſputa craſſa & inodora. Liberat quoq; & vlcerum eruptio, interdum verò & ſomnus, ac alui fluxus.

173 Moderatus capitis dolor cum inexhauſta ſiti, aut ſudore febrem non ſoluente, gingiuarum abſceſſus, aut circa aures turbercula denunciat, niſi aluus erumpat.

174 Capitis dolor cum ſopore & grauitatis ſenſu, quodammodo conuulſionem accerſit.

175 Qui capitis dolore, ſiti, leui peruigilio detinentur, obſcurè loquuntur, ad motum impotentes, humeſcente aluo laſſitudine vexantur. In iis fortaſſe inſania metuenda eſt.

176 Qui capite dolent cum leui aliqua ſurditate, manuum tremore, ceruicis dolore, nigricantes reddentes vrinas & denſas, ii ſi nigra vomitione refuderint perniciosè habere ſuſpicandi ſunt.

177 Tenuiter exudantes cum capitis dolore & aluo intercepta, ad conuulſiones proni ſunt.

178 Sopor profundus & altus omninò damnandus eſt.

179 Qui inter initia ſopore detenti, capitis, lumborum, ceruicis, præcordiorum dolore ac inſomnia conflictantur,

conſiderandi num phrenitici euadant. In his narium ſtillatio perniciem oſtentat, tum verò vel maximè, ſi quarto die, aut inter initia contingat. Alui quoq; prærubra proluuies, malo eſt.

180 Qui ſopore oppreſſi circa initia, tenuiter exudantes, concoctas vrinas emittunt, cum magna corporis æſtuatione, citra iudicationem verò perfrigeſcunt, & rurſum ex breuibus interuallis peruruntur, torpore, ſopore, aut conuulſione tentari, perniciosè affecti ſunt.

181 Somni, quales ſopore oppreſſis, & totius corporis perfrictiones, perniciem oſtentant.

182 Sopore, laſſitudine ac ſurditate tentatos, aluus erumpens & ad iudicationem rubra demittens, iuuat.

183 Qui ſopore detinentur cum incontinenti corporis iactatione, præcordiorum dolore, & parua vomitione, ii tubercula ad aures habent. Sed & antea circa faciem tumores apparent cum ſopore.

184 Quibus in morbis ſubita fit mentis perculſio, cum inquieta corporis iactatione, iis ſanguinis eruptionem fore ſpes eſt.

185 Qui ſopore, corporis inquietudine, præcordiorum dolore affliguntur, cum frequenti & pauca ſputatione, iis tubercula ad aures exoriuntur, ac fortaſſis ſopore tentati ad aliquam conuulſionem deueniunt.

186 Quibus ſopore conflictatis, fatuitate & alto ſtupore (quem catochon vocant) detentis præcordia variant, ac venter in tumorem præter naturam ſublatus eſt, cum ciborum faſtidio ac alui interceptione, tenui circa caput & thoracem oborto ſudore. In his animaduertendum eſt, num concitatus & magnus ſpiritus, aut genituræ ſimilis excretio prodiens, ſingultum prænunciet? aluus verò fortaſſis etiam bilioſa demittat? Eos ſplendeſcens quiddam per vrinam redditum iuuat, aluus verò in his etiam commouetur.

187 Vbi cerebrum ſyderatione periclitatur, quidam tribus diebus, quidam etiam ſeptem moriuntur, quos ſi euaſerint, ſeruantur. Ex quorum numero pereunt quibus per ſectionem os diſparatum apparuerit.

188 Quibus ex poſteriore parte oſſibus fractis, capitis dolor ineſt, vehemens, & craſſa è naribus fluxio, malo eſt.

Ii do-

li dolore antea ad oculum ſuborto, rigore corripiuntur. Quinetiam oſſium ad tempora effracturæ, conuulſiones accerſere ſolent.

189 Auris intenſus dolor cum febre acuta, ac cæteris aliquantò grauioribus ſignis, iuuenes quidem intra ſeptimum diem, aut etiam celeriùs, cum delirio necat, niſi puris copia ex aure, aut ſanguis ex naribus effluat, aut aliud quoddam laudabile ſignum extiterit. Ætate autem prouectiores tardiùs aut minùs tollit. Nam & in his aures ante ſuppurant, & delirium minùs infeſtat. Sed & in hac ætate multis morbus reuertitur, ac proinde interficere ſolet.

190 In præcipitibus & turbulentis morbis obueniens ſurditas malo eſt. Quin & in longis morbis malum portendit, ac in his ad coxendices labores conuehit.

191 In febribus enata ſurditas, aluum remoratur & ſiſtit.

192 Aures frigidæ, pellucidæ contractæque perniciem minantur.

193 In præcipitibus morbis murmur edentes ac tinnientes aures, mortem prænunciant.

194 Aurium ſonitus cum viſus hebetudine, & ad nares grauitatis ſenſu, mentis exceſſum, ac ſanguinis ex naribus profluuium præſagiunt.

195 Qui ſurditate cum capitis grauitate, ac præcordiorum contenſione vexantur, ſi oculorum acies perturbatur, in iis ſanguinis è naribus fluxum ſperare oportet.

196 In acuta febre aures obtuſæ vehementem inſaniam portendunt.

197 Graui ſurditate tentati, dum aliquid prehendant tremuli, linguæ reſolutione ac torpore affecti, malè habere iudicantur.

198 Procedente morbo ſurditas, ac vrina ſubrubra, cum nullo ſedimento, ſed cum ſublimamentis in medio innatantibus, mentis emotionem prænunciant. In his morbo regio corripi malum eſt. Quinetiam malo eſt ex morbo regio fatuitas. Hos voce defectos, abſque ſenſuum læſione præfocari contingit. Ac fortaſſis etiam in his aluus malè afficitur.

199 Quæ cum dolore exoriuntur ad aures tubercula, perniciem minantur.

200 In febribus ex prægreſſo dolore rubores ad aures ſubnaſcentes, ignis ſacri in facie ſpem faciunt. Quin & conuulſiones cum vocis priuatione & virium exolutione ad hæc conſequi par eſt.

201 In plurimis graueolentibus deiectionibus cum febre acuta, præcordiorum contenſione, ex longo interuallo oborta ad aures tubercula, mortem adferunt.

202 Tubercula ad aures excitata in leuiter ſyderatis malo ſunt.

203 In diuturnis morbis non ſuppurantia aurium tubercula, mortem adferunt. Iis autem alui ferè demittuntur. Quin & in his conſiderandum in quibus ſperamus abſceſſus circa aures futuros, num ex capite doleant, num ſuperiorum partium tenuibus ſudoribus diffluant, nunquid etiam ſubinde nouum rigorem ſentiant, an fortè etiam alui affatim perrumpant, aut aliquo ſopore detineantur. Videndum quoque num & in his vrina diluta cum ſublimibus quibuſdam in medio ſuſpenſis, albidis, & aliquantum variantia, exalbicantia, aut graueolentia appareant.

204 Tuſſiculæ quæ cum crebris oris ſputationibus procedunt, tubercula ad aures emolliunt.

205 In tumoribus ad aures vrinæ celeriter ac pauco tempore concoctæ damno ſunt. Quin & perfrigerari itidem malum eſt.

206 In diuturnis morbis ſuppurati ad aures tumores, niſi pus admodum album ac ſine odore reddant, exitium, præcipueq; mulieribus, afferunt.

207 Ex præcipitibus morbis in febribus ardentibus maximè tubercula ad aures exoriuntur, ac niſi iudicatoriè ſoluantur & matureſcant, aut ſanguis ex naribus profluxerit, aut craſſum ſedimentum vrina acceperit, ægros interimunt. Priùs verò huiuſmodi tumores ſubſidunt ac conquieſcunt. Sed & inſuper febres ipſas in conſiderationem adhibere conuenit, num intendantur aut remittant, atque ita de tota re ſententiam ferre.

208 In ſurditate ac torpore ex naribus ſubſtillatio moleſtiam quandam exhibet. Iis vomitio ac alui perturbatio conueniet.

209 Ex ſurditate tubercula ad aures exoriri conſentaneum

neum eſt, idque præſertim ſi anxietas quædam contingat. Quinetiam iis qui ſopore detinentur, tumores ad aures ſperare magis oportet.

210 Surditatem in febribus enatam ſanguinis ex naribus profluuium ac alui perturbatio tollit.

211 Facies ex tumida depreſſa, ac vox leuior ac remiſſior euadens, ſpiritus quoq; rarior ac lenior, poſtera die remiſſionem fore denunciat.

212 Faciei corruptela lethalis eſt, minùs tamen ſi ob peruigilium, aut inediam, aut alui perturbationem contingat. Nam quæ ex his cauſis orta eſt corruptelæ ſpecies, vna die aut nocte in integrum reſtituitur. Huiuſmodi autem faciei hæ ſunt notæ, oculi concaui, nares acutæ, collapſa tempora, frigidæ aures contractæq;, cutis dura, color pallidus aut niger. Ad hæc quoq; liueſcens palpebra, aut labrum, aut naſus, mortem in propinquo eſſe ſignificat.

213 Vultus bene coloratus, tetricus ac ſuperciliosus in morbo acuto, malo eſt. Inſuper frons contracta phreniti-dem denunciat.

214 Bene colorata facies cum ſudoribus diffluentibus absque febre, vetuſta ſtercora ſubeſſe, aut inordinatam victus rationem præ ſe fert.

215 Narium rubores alui liquidæ & diffluentis ſunt indicia.

216 Quæ ad præcordia aut pulmonem dolores faciunt, ſi in pus vertuntur, malum denotant.

217 Oculorum claritas, ac eorum album ex nigro aut liuido clarum fieri, ad iudicationem confert. Ac quò celeriùs clareſcunt, eò celeriorem iudicationem, at tardiùs tardiorem ſignificant.

218 Caligine obducti oculi, aut eorum album rubeſcens, aut liueſcens, aut nigris venis refertum, nihil probi præ ſe fert. Malum quoq; eſt & lucem refugere, aut illachrymare, aut peruerti, atq; ex his alterum minorem eſſe perniciem denunciat, & oculos crebrò diiicere, gramias ac paruas ſordes ipſis adhæreſcere, aut albeſcentem humorem concretum & tenuem (ægida nominant) habere, aut eorum album augeri, nigrum autem imminui, aut nigrum à ſuperiore palpebra contegi. Vitioſa quoq; eſt oculorum caui-

tas,& vehemens oculi foras expreſſio , ac ſplendoris eliſio, adeò vt pupilla extendi nequeat, & cilia retorta,ac fixi oculi ac continenter conniuentes , coloris immutatio, aut palpebras per ſomnum non committere , perniciem oſtentat. Quin & diſtortus oculus malo eſt.

219 In febre ortus oculorum rubor,diuturnam alui malignitatem præ ſe fert.

220 Erumpentes circa oculos eminentiæ , dum ægri ex morbo recreantur, prorumpentis alui ſpem faciunt.

221 Cum oculorum peruerſione,febribus & laſſitudinis ſenſu detento, rigor perniciem minatur. Atq; in huiuſmodi caſibus ſoporati, malum denunciant.

222 Lippitudine affecto ſuborta febris ſolutionem affert. Sin minus,cæcitatis,aut mortis,aut etiam vtriuſq; metus eſt.

223 Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit, & longo tempore perſeuerat,cæcitatis metus impendet.

224 Lippitudine laborantem , ſponte aluus profluens iuuat.

225 Oculi hebeſcentes & obtuſi, concreti ac caligantes, malum portendunt.

226 Oculorum hebetatio cum animi defectione promtam conuulſionem denunciat.

227 In præcipiti malo rectus oculorum obtutus ac motus pernicitas, ſomnus turbulentus, peruigilium , interdumque ſanguinis ex naribus ſtillationes , nihil boni denunciant.

228 Qui in febribus ad tactum nullum ardoris ſenſum præ ſe ferunt,phrenitici fiunt,idq; magis ſi ſanguis fluxerit.

229 Lingua circa initia quidem horrida , in eodem verò colore perſeuerans , procedente verò tempore vbi exaſperatur,liueſcit, finditur, mortem denunciat. Quòd ſi admodum nigreſcat , decimoquarto die iudicationem promittit. Periculi autem maximè plena eſt nigra & ex virore palleſcens.

230 Linguæ biſulcum velut ſaliua alba obductum febris remiſſionem indicat, eo quidem quod aguatum eſt craſſo exiſtente, eodem die, ſi verò tenuius fuerit, poſtridie, perendie quoq; ſi adhuc tenuius fuerit. Eadem etiam ſignificatio

ficatio

ſicatio eſt, ſi hæc circa ſummam linguam contingant, minus tamen firma.

231 Lingua tremula cum narium rubore & aluo humecta, ſi reliqua quæ ſunt circa pulmonem nullam iudicationis ſignificationem præ ſe ferant, malo eſt, ac celeres pernicioſas purgationes denunciat.

232 Lingua præter rationem mollis reddita, ac nauſeabunda, cum ſudore frigido, ab aluo liquida, nigræ vomitionis ſignificationem affert. In his laſſitudinis ſenſus malum denunciat.

233 Linguæ tremulæ quibuſdam etiam aluum humectam nonnunquam reddunt. In his autem ſi nigricent, etiam mortem denunciant. Ac fortaſſis lingua tremula inſtabilem mentem & à ſede conſtantiæ deturbatam ſignificat.

234 Linguæ denſæ & peraridæ, phrenitidẽ portendunt.

235 Dentium colliſio aut ſtridor, præter conſuetudinem à teneris contractam inſaniam ac mortem dẽnũciat. Quòd ſi iam deliranti iſtud accidat, prorſus exitiale eſt. Quin & dentes reſiccari perniciem denotat.

236 Dentis ſyderatio abſceſſum ad gingiuas enatum ſoluit.

237 Ad dentis ſyderationem vehemens accedens febris cum delirio, mortem minatur. Quòd ſi ſeruentur ægri, vlcera pus colligent, & oſſa abſcedent.

238 Quibus ad palatum humor colligitur, plærunq; in pus vertitur.

239 In vehementibus circa maxillas doloribus, periculum eſt vt os fluctuet.

240 Contractum labrum librum bilioſæ alui perruptionem denunciat.

241 Sanguis ex gingiuis cum humecta aluo profluens, perniciem minatur.

242 In febre ſputi excreationes liuidæ, nigræ, bilioſæ, ſubſiſtentes quidem malæ ſunt, ſi verò pro ratione excernantur, vtiles.

243 Quibus ſalſa ſputa cum tuſſi ſubſiſtunt, iis corpus velut effloreſcentibus puſtulis rubeſcit, ante obitum verò exaſperatur.

244 Exſcreatio frequens, ſiquidem etiam aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem portendit.

245 Vocis defectiones cum virium exolutione peſſimæ.

246 Quæ breui tempore durant feroces mentis emotiones, malæ ſunt & in ferinas euadunt.

247 Quos vox cum febre & abſq; vlla iudicatione deficit, ii tremuli intereunt.

248 Vocis defectiones in febre quæ conuulſionis ſpeciem præ ſe ferunt, & in mentis emotionem cum ſilentio deſinunt, perniciem oſtentant.

249 Quibus voces cum dolore deficiunt, ii tandem non ſine ſummo cruciatu vitam cum morte commutant.

250 Vocis defectiones cum virium exolutione, ac alto ſtupore quem catochon vocant, perniciem minantur.

251 Confractæ voces poſt medicamenti purgantis potionem, conſiderandæ num prauæ ſint. Horum plærisque tenues ſudores diffluunt, & alui humectantur.

252 In vocis defectione reſpiratio velut iis qui ſuffocantur conſpicuè elata & viſui expoſita, perniciem minatur. Animaduertendũ etiam eſt num delirium prænunciet.

253 In febre cum ſudore, vocis ex capitis dolore defectiones, ſi per ſe reſoluuntur ægri, ac præter voluntatem excrementa demittantur malúmque remitti videatur, diuturni morbi metus eſt. In his ſubinde obortus rigor damnari non debet.

254 Vehementes inſaniæ cum vocis defectione, perniciem intentant.

255 Vocis defectiones rigore ſubinde correptis lethales, ferúq; ii capitis dolore conflictari ſolent.

256 Vocis defectiones cum virium exolutione, in acuta febre ſine ſudore, ſunt quidem lethales, cum ſudore verò minùs, ac temporis diuturnitas ſignificatur. Ac fortaſſe quidem quibus ex morbi reuerſione tale quid contingit, ſecuriſſimè habent. Ex iis autem maximo in periculo verſantur, quibus ſanguis ex naribus profluit, & alui effunduntur.

257 Vox acuta eiulabunda, ac oculorum hebetudo, conuulſionem minantur. His dolores ad inferiores partes demiſſi, toleratu ſunt faciles.

258 Alui ſolutio quæ præter rationem accidit, cum voce tremula, in his diutiùs perſeuerante perturbatione pernicies intentatur.

259 Crebræ & quæ cum ſopore quodam conſiſtunt vocis defectiones, tabem denunciant.

260 Spiratio frequens quidem & parua; aut inflammationem aut dolorem principalium partium indicat magna verò & ex longis interuallis delirium aut conuulſionem. Et frigidus quidem ſpiritus lethalis eſt, mortem quoque affert febriculoſus & fuliginoſus frigido tamen minùs. Et magnus quoque foras expiratus, paruus verò intrò, & paruus foras, magnus verò intrò Peſſimus quidem ad mortemque proximè accedit: & qui protenſus eſt ac vrgens, & obſcurus, duplicataque intrò reuocatio, qualis inſpirationem conduplicantibus. Facilis autem ſpiratio in omnibus morbis qui cum febre acuta inſ ſtant, & in quadraginta diebus iudicantur, magnum habere ad ſalutem momentum exiſtimanda eſt.

261 Ceruix dura cum dolore, & maxillarum connexio, ac iugularium venarum palpitatio vehemens, cum tendinum diſtenſione, perniciem minantur.

262 Faucium gracilium præfocantes dolores, vbi ex capitis dolore ortum duxerint, conuulſiones adferunt.

263 Ceruicis ac dorſi perfrictiones, quæ etiam totum corpus peruadere videntur, conuulſiones denunciant, in quibus vrinæ hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimilia continent.

264 Quibus ad fauces irritamenta fiunt, iis moderata aurium tubercula excitantur.

265 Vehementer dolentes fauces, abſq; tumore, cum labore & moleſtia, præceps exitium minantur.

266 Quibus ſpiritus retrahitur, & vox ſtrangulabunda eſt, iis ceruicis vertebra intrò deſidet, & ad exitum velut ex conuulſione quadam reſpiratio ducitur.

267 Fauces leuiter exaſperatæ, & aluus inanibus exurrectionibus fatigata, frontis dolores in ægris palpantibus & more inueſtigantium ſenſim contrectantibus, aut dolore affectis, ſi quæ ex his increſcunt, moleſtiam exhibent.

268 Vehementes faucium dolores aurium tubercula & conuulſiones excitant, itemque ceruicis ac colli dolores.

269 Conuulſiones cum febre acuta perniciem denunciant.

270 Ceruicis cubitorumque dolores conuulſiones minantur, ex facie autem ad fauces iſta procedunt.

271 Pallidis, gracilibus & crebra oris ſaliuatione laborantibus, in ſomnis ſudores boni ſunt. Nempe quidem & horum plurimos ſudore leuari non improbandum. Quibus ſi dolores ad inferiora decumbant, toleratu faciles exiſtunt.

272 In dorſi ac pectoris dolore, cruentæ mictionis ſuppreſſio, laborioſum exitum affert.

273 Ceruicis dolor in omni quidem febre malum. In his verò peſſimum in quibus etiam vehementis inſaniæ metus eſt.

274 Pectoris dolor cum febre, & aluus perturbata cum torpore, nigras deiectiones præ ſe fert.

275 Vbi fauces in morbis acutis graciles ſunt, paruæ ac dolentes, atque vbi os hiarit, ſi gracile appareat, nec facilè contrahi poſſit, mentis emotionem metuere oportet, indeque ſuccedens phrenitis pernicioſa eſt.

276 Vbi febricitanti fauces exulcerantur, ſi aliud quoque ex grauioribus ſignis affuerit, periculum denunciandum eſt.

277 Per febres repente ſtrangulari, & deuorare non poſſe citra tumorem, malum eſt.

278 Collum neque conuerti, neq; deuorare poſſe, plærunque lethale.

279 Præcordia verò ſine vllo doloris ſenſu æqualiter mollia eſſe oportet. At inflammatione tentata, aut inæqualiter affecta, aut dolore vexata, non contemnendæ ægritudinis notas præ ſe ferunt.

280 Præcordia verò tumida, dura ac dolentia, ſi in vniuerſum ſic affecta ſunt, maximum quidem malum portendunt: ſi verò altera parte duntaxat, ex ſiniſtra minus periculum impendet. Cæterùm per exordia quidem mortem prope affore iſta denunciant, vbi verò vigeſimum diem ſuperarunt,

runt, & febris detinuerit, in pus vertuntur. Atq; intra primum circuitum iſtud contingit, ac ſanguinis è naribus fluxus plurimùm conducit. Etenim plærunq; his caput dolet, & oculorum acies hebeſcit:atq; tum ſanguinis eruptio magis expectari debet, idq; circa quintum & trigeſimum ætatis annum. In ſenioribus verò non item.

281 At verò molles & doloris expertes tumores, longiore ſpatio finiuntur, nec ita graue periculum afferunt. Quòd ſi neque intra ſexaginta dies deſinunt, ac febris detinet, ſuppurationem expectare oportet. Idem verò haud ſecus quàm in præcordiis perpenditur in tumoribus qui circa ventrem fiunt, niſi quòd hi quàm illi minùs ſuppurãt, minimùm verò qui ſub vmbilico conſtituuntur. Atque hi quidem in tunica concluduntur, illi autem ſurſum diffunduntur. Ex quibus etiam mortem magis afferunt, quicunque intrò rumpuntur. Reliquas autem ſuppurationes quæ quidem foras erumpunt, maximè ſanè conducit, in quàm exiguum & acutiſſimum locum colligi. Quæ autem intrò vergunt, vt neq; tumore, neque dolore, neque colore, manifeſtas foris notas edant. Quod verò contra fit, peſſimum eſt. Harum autem quædam propter puris craſſitudinem nullam de ſe ſignificationem oſtendunt. At recentes præcordiorum tumores inflammationis expertes, ac dolores qui in ipſis fiunt, murmur circa præcordia exortum ſoluit, ſed potiſſimùm quidem vbi per vrinas ac deiectiones elapſum fuerit, ſin minùs, vbi etiam hoc ipſum tranſmiſſum fuerit. Quin etiam ad infernas ſedes deuolutum iuuat.

282 Præcordiorum pulſus cum turbatione mentẽ emouet, idq; præcipuè ſi oculi frequenter moueantur.

283 Oris ventriculi dolor ac præcordiorum pulſus cum febre in qua totus corporis habitus perfrigeratur, malum denunciant, idque præſertim ſi cum tenuibus ſudoribus contingunt.

284 Ingruentes ad præcordia dolores, cùm alias praui ſunt, tum verò ſi aluos profundant. Deteriores autem ſi paruo tempore fiant. Quin & inde ſuborta ad aures tubercula, aliæque ſuppurationes malignitatem præ ſe ferunt.

285 Oris ventriculi dolores cum inteſtinorum cruciatu interaneorum animalia deiiciunt.

286 Oris ventriculi dolor ſeniori crebrò adueniens, repentinam mortem denunciat.

287 Præcordia ſublata ſubſiſtente aluo, malum denunciant, præcipuè verò in his qui ex longo interuallo contabeſcunt, & quibus alui diffluunt.

288 Quibus præcordia inflammatione tentantur, & pus colligunt, iis ſub mortem nigra deiiciuntur.

289 Præcordiorum contenſio cum ſopore & incontinenti corporis iactatione, capitis dolore vexato, tubercula ad aures excitat.

290 Ex præcordiorum tumore, bilioſis ſpiratio magna & febris acuta, tubercula ad aures ſuſcitat.

291 In præcordiorum dolore cum aliquo murmure, ſuccedens lumborum dolor in febribus, aluos plærunque humectat, niſi flatus eruperit, aut vrinæ copia prodierit.

292 In præcordiis ex longo interuallo afflictis & graueolente aluo, ſubnatum ad aures tuberculum, mortem adfert.

293 Ex præcordiorum doloribus aluus aliquantum viſcida paulatim tranſmittens, ſtercoracea pauca effundit, ac fortaſſis ſanguinem profundit.

294 Quos de repente abſque febre præcordiorum aut oris ventriculi dolor, aut crurum, & inferiorum partium affligit, aluusque intumeſcit, venæ ſectio, aut alui fluxus ſolutionem adfert. Iis febricitare noxium eſt. Nam & longæ & vehementes febres ſubnaſcuntur, ac tuſſes, & ſpirandi difficultas atque ſingultus fiunt. Quibus in ſolutionem ſpectantibus, vehemens coxarum dolor, aut crurum, aut purulenta ſputatio, aut oculorum orbitas ſuccedit.

295 Qui præcordiorũ doloribus, oris ventriculi, iecoris, ac earum quæ ſunt circa vmbilicum partium conflictantur, cruenta alui deiectione liberantur, ſecus autem, moriuntur.

296 Præcordia non mollia, & facies bene habita, non niſi liberali ſanguinis ex naribus profluuio, aut conuulſione, aut coxendicum dolore, ſolutionem accipiunt.

297 Præ-

297 Præcordiorum dolores in febre, ægro fari nequeũte, ſi abſq; ſudore ſoluantur, malum indicant. His ad coxendices dolores decumbunt.

298 Quę contingunt in febre circa ventrem palpitationes, mentis emotiones adferunt. Quin & ſanguinis ex naribus profluuium cum horroris ſenſu interdum accedit.

299 Dolores in febre ad præcordia aſſilientes, ſine ſudore ſoluti, maligni ſunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atque aluus affatim erumpens, perniciem oſtentant.

300 Dolores circa vmbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatæ ſignificationem quandam præbent. At iis ſub iudicationem conferta & crebra pituita cum dolore prodit.

301 Ex alui ſuppreſſione ſublata præcordia malum denunciant, præcipuè verò in his, qui ex longo interuallo cõtabeſcunt, & quibus alui humectantur.

302 Anxietate vexatis præcordiis oborta ad aures tubercula mortem adferunt.

303 Alui durities cum dolore, in febribus horroris ſenſu inſignib. ac cibi faſtidio laborantibus, niſi paulùm humectata aluo purgationem faciat, ad ſuppurationem tendet.

304 Supra vmbilicum labor, ac lumborum dolor, qui remediis non cedit, in hydropem ſiccum deſinit.

305 Diuturni lumborum dolores, qui cum febre ad tertianæ naturam propius accedente ingraueſcunt, ſanguinis grumoſi ſeceſſuri ſpem faciunt.

306 Lumborum dolores ſanguinis profluuium excitãt.

307 Ex lumborum dolore liberales ſunt & largæ ſanguinis fluxiones.

308 Quibus lumborum dolor in caput recurſat, & manus torpore affectæ, ac oris ventriculi dolorem ſentiunt, aut aurium ſonitus, ij liberaliter ſanguinem profundunt. Sed & his aluus effunditur, & mentis perturbatione, vt plurimùm, tentantur.

309 Quæ ex dorſi dolore initia ducunt ægritudines, difficiles.

310 In intenſo lumborũ dolore & alui ſubductione largiore, ſumto veratro, ſpumoſorũ crebra vomitio prodeſt.

311 Spinæ peruerſionem & ſpirandi difficultatem ſanguinis fluxus liberat.

312 Dolentibus lumbis ſi oris ventriculi dolor acceſſerit, futuræ per hæmorrhoidas vacuationis ſignum eſt, aut etiam eam præceſſiſſe ſignificat.

313 Quæ ex lumbis in ceruicem & caput redundantia, leuis ſyderationis more reſolutionis ſenſum inducunt, conuulſionem ac mentis emotionem minantur. Videndumque eſt nũ talia conuulſionibus ſoluantur, aut in huiuſmodi habentibus alui malè habeant, atque eadem diutius perſeuerent.

314 Ex recurſatione doloris in lumbis, oculorum peruerſio aut diſtortio, mala eſt.

315 Dolor in pectore fixus cum torpore, ſuborta febre malum indicat, iique celeriter mortem oppetunt.

316 Lumborum dolores ad os ventriculi recurſantes, cũ febre, horrore, ſi tenuia & aquoſa vomitione reiecerint, delirarint, voce defecti ſint, ij poſt nigrorum vomitionem moriuntur.

317 Lumborum ac tenuioris inteſtini diuturni dolores, & circum præcordia labores, in ęgris vnà cum febre cibum faſtidientibus, eos, dolor intenſus ad caput progreſſus, non ſine conuulſionis ſpecie celeriter interficit.

318 Qui lumborum dolore conflictantur, ij malè habẽt. Num his tremores fiunt, & maculæ rubentes quales in tibiis, cum rigore?

319 Conſiderandum eſt in lumborum dolore conflictatis & anxietate citra vomitum, & pauliſper ferociter deſipientibus ægris, nũ nigra per ſeceſſumároditura ſint?

320 Lumborũ & oris ventriculi dolor cum forti ſcreatione, conuulſionem quodammodo ſuſpectam facit.

321 Subabſurdus eſt qui cum iudicatione rigor fit.

322 Lumborum dolor abſque cauſa manifeſta crebrò inuadens, morbi malignitatem indicat.

323 Lumborum dolor cum ęſtu implacido & anxio, malum ſignificat.

324 Lumborum contenſio ex menſium copia ſuppurationem fore indicat. Quin & variè prodeuntia, glutinoſa, graueolentia, ſtrangulatum cum antea commemoratis inducentia

ducentia, ſuppurationem denunciant. Fortaſſis verò & tales aliquantum delirare contingit.

325 Qui lumborum & lateris dolore abſque vlla occaſione tentantur, ij in morbum regium incidunt.

326 Ex ſanguinis eruptionibus vehementes die iudicatorio obuenientes perfrictiones, peſſimæ.

327 Sanguinis ex parte aduerſa profluuium, malum eſt, velut ſi in lienis tumore ex dextra nare effluat. Et circa præcordia idem ſpectari oportere exiſtimandum eſt.

328 Qui ex vulnere ſubinde rigentes ſanguinem profundunt, ij malignè habent, ac inter loquendum de repente moriuntur.

329 Quibus quinto die liberales ſanguinis profuſiones contingunt, & ſexto nouo oborto rigore corripiuntur, ſeptimo perfrictionibus tentati celeriter recaleſcunt, iis alui malè afficiuntur.

330 A ſanguinis eruptione nigrorum per aluũ egeſtio, malo eſt. Quin & prærubræ ac æruginoſæ deiectiones dãno ſunt. Quibus eiuſmodi ſanguinis eruptiones quarto die contingunt, tandem ſopore & conuulſione conflictati moriuntur, prægreſſis nigris deiectionibus & ventre in tumorem ſublato.

331 In præcipiti malo quæ poſt ſanguinis eruptiones & nigrorum per aluum refuſiones ſurditas obuenit, malum denunciat. In his ſanguinis egeſtio perniciem affert, ſurditas autem ſoluit.

332 Quibus ſanguinis eruptiones diu perſeuerant, in iis temporis progreſſu aluus malè afficitur, niſi vrina concocta prodierit. Ac fortaſſis tale aliquid diluta vrina denũciat.

333 Quibus ex larga & frequenti ſanguinis eruptione, copioſa fit nigrorum deiectio, cum alui verò ſuppreſſione ſanguinem profundunt, iis aluus dolore conflictatur, vnà autẽ cum quibuſdam flatibus tolerabiliùs ferunt. Ac fortè hi copioſis, frigidis & tenuibus ſudoribus diffluunt. In his returbata vrina mala nõ eſt, neq; quod in ea inſidet genitali ſemini ſimile. Vt plurimùm autẽ hi dilutas vrinas reddunt.

334 Quibus cum ſurditate & torpore paucus è naribus ſanguis ſtillat, nonnihil moleſtiæ exhibet, iis vomitus & alui perturbatio confert.

335 Quæ magnæ ſunt in principiis ſanguinis eruptiones, dum ægri vires recolligunt, aluos effundunt.

336 Largæ ſanguinis ex naribus eruptiones per vim ſuppreſſæ, interdum conuulſiones accerſunt, vnde liberat venæ ſectio.

337 Sanguinis è naribus ſtillationes quæ vndecimo die contingunt, moleſtiam afferunt, tùm verò præſertim ſi bis ſanguis ſtillarit, aut rurſus nares ſtillare cœperint.

338 In copioſa ſanguinis fluxione, aut ſingultus, aut conuulſio, malum denunciant.

339 In his qui ad ſeptimum progreſſi ſunt cum coloris fœdatione, inter ambulandum ſpiratio coaceruata, & terræ appetentia, ſanguinis corruptionem ac virium exolutionem denunciat.

340 Diuturnis in morbis paruæ apparentes ſanguinis ex naribus fluxiones, perniciem oſtentant.

341 Tenebricoſas vertigines circa initia ſanguinis ex naribus fluxio ſoluit.

342 Vbi ſanguis ex naribus effluxit, totius corporis perfrictio cum tenuibus ſudoribus morbi malignitatem denunciat.

343 In corporis perfrictione cum torporis ſenſu, ſanguinis detractio, mala eſt.

344 Qui ſuppreſſa aluo ſanguinem ex naribus fundunt, & vnà cum ſanguinis profluuio ſubinde rigent, iis aluus inteſtinorum læuitate laborat & obdureſcit, aut tenues lumbrici (aſcarides dicti) infeſtant, aut vtrunq;.

345 Qui ſtatis temporibus ſanguinem fundunt, ſi ſiticuloſi ſint, neque ſanguinem profuderint, comitiali morbo pereunt.

346 Ex venis in ano ſanguinem fundere ſolitis aliquantum apparentibus, tenebricoſæ vertigines obortæ, paruam ac ſenſim factam partium reſolutionem indicant, ex quo liberat venæ ſectio. Et quicquid huiuſmodi apparere ſolet, mali aliquid denunciat.

347 Quos palpitationes in totum occupant, num voce defecti intereunt?

348 Ex tremoribus quæ conuulſiones fiunt cum ſudoribus, recidiuas minantur. In his iudicationem facit nouus ſubin-

ſubinde obortus rigor. Sed is priùs ardore circa ventrem exorto prouocatur. Somnus in his multus conuulſionem minatur, & frontis grauitates, ac mictio moleſta eſt.

349 In vteri ſtrangulatu non antea expertæ conuulſiones, faciles ſunt.

350 Cum conuulſionibus & ſudore febrienti defluentia ſputa, minimè mala ſunt. His præterea alui aliquantulum madeſcunt, ac fortaſſis aliquid ad articulos abſceſſurum ſperandum eſt.

351 Quibus in conuulſionibus oculi intentè ſplendent, iis mens non conſtat, & diutiùs morbum trahunt.

352 Quæ conuulſionis in morem affligũt, cum alto ſtupore, quem catochum vocant tubercula ad aures attollũt.

353 In tremulis & anxietate vexatis, parui ad aures tumores excitati, conuulſionem denunciant, ſi aluus malè affecta ſit.

354 Conuulſiones & neruorum diſtentiones ſuccedens febris ſoluit.

355 Ex vulnere conuulſio lethalis.

356 Conuulſio febri ſuccedens, periculum denunciat, minimùm verò pueris.

357 Adultiores & qui ſeptimum annum exceſſerunt, conuulſione in febre non prehenduntur, aliôqui periculum denunciatur.

358 Conuulſionem ſoluit febris ſuccedens acuta, quæ priùs non aderat, aut ſi priùs adfuit, ingraueſcens. Confert autem & vrinæ vitreæ copioſus pertranſitus & alui fluxio, & ſomnus. Conuulſiones autem de repente ortas febris ſoluit ac alui fluxus.

359 Loquendi impotentia in conuulſionibus multùm perſeuerans, malo eſt. Quæ verò parum durat, aut linguæ ſyderationem, aut brachij, aut eorum quæ in dextra parte ſunt, denunciat. Soluitur autem magna vrinarum confertim & derepente prodeuntium abundantia.

360 Sudores autem partim quidem ſenſim procedentes, iuuant, partim verò vniuerſim effuſi, & quæ affatim fiunt ſanguinis detractiones, nocent.

361 In neruorum diſtentionibus & iis quæ in poſteriorem partem fiunt, diſſolutæ maxillæ mortem afferunt.

Quinetiam lethale eſt in poſteriorum partium diſtentionē ſudare & corpus diſſolui, ac in eodem malo per nares reuomere, aut vbi per initia vox defecta fuit, clamare aut nugari. Poſtridie enim affuturam mortem ſignificat.

362 Febres cum poſteriorum partium diſtentione, vrinæ genitale ſemen referentes ſoluunt.

363 Anginæ in quibus neque in collo, neque in faucibus quicquam apparet, ſed quæ vehementem ſuffocationem ac ſpirandi difficultatem adferunt, eodem aut tertio die necant.

364 Quæ verò tumorem ac ruborem in collo capiunt, in reliquis quidem eodem modo ſe habent, verùm diuturniores ſunt.

365 Præcipuè autem malum protogatur quibus non ſolùm fauces, ſed ceruicem quoque & pectus vnà rubor occupat. Maximè verò poteſt inde ſecunda valetudo contingere, ſi rubores ad interna minimè reuertantur. Quòd ſi euaneſcant, neque in exteriores partes conuerſum ſit tuberculum, neque pus facilè & ſine dolore excreetur, aut neque iſta diebus iudicatoriis contingant, perniciem denunciant. Ac fortaſſe etiam ſuppurati fiunt. Securitatis autem indicium eſt, ruborem & abſceſſus ad externas quam maximè partes vergere.

366 Eryſipelas verò foris quidem extare vtile, intrò autem vergere lethale. Cuius quidem rei indicium eſt cùm rubore euaneſcente pectus grauatur, & ægriùs ſpiritum trahit æger.

367 Quibus angina ad pulmonem diuertit, partim quidem intra ſeptem dies pereunt, partim verò liberati, pus intrò colligunt, niſi pituitoſa ſurſum educantur.

368 Quibus in vehementi pulſatione ſtercus de repente deiicitur, lethale.

369 In angina laborantibus ſubarida ſputa graciletſcentibus faucibus, malum prænunciant.

370 In anginis linguæ tumores abſq; vlla ſignificatione euaneſcentes, periculum denunciant. Quinetiam dolores citra euidentē cauſam diſparentes, perniciem oſtētant.

371 Angina laborantes niſi celeriter cocta expuant, perniciosè habent.

372 In

372 In angina abſque vlla ſignificatione redundantes in caput dolores cum febre, periculum indicant.

373 In angina abſque vlla ſignificatione delati ad crura dolores cum febre pernicioſi.

374 In angina laborantibus citra iudicationem præcordij dolor, cum impotentia & torpore obueniens latenter necat, etſi moderatè admodum habere videantur.

375 In angina laborantibus abſque vlla ſignificatione gracileſcentibus faucibus dolor intenſus ad pectus aut ad aluum progreſſus, purulentas deiectiones facit. Aliô qui autem tale quid ſolutionem præ ſe fert.

376 In angina quæcunque conſpicuum dolorem non produnt, periculi plena ſunt. Quinetiam diuturni ſunt qui ad crura progrediuntur dolores, ægreque ad pus deducuntur.

377 Sputa ex angina viſcida, craſſa, exalbida, vi educta, malum denunciant, omnìsque eiuſmodi maturatio mala eſt. In his multa deorſum purgatio leuis ſyderationis modo mortem adfert.

378 Sputa ex angina ſubarida, crebra, per tuſſim & cum lateris dolore educta, perniciem minantur. Atque ea quæ inter potandum per tuſſim reiiciuntur, quæque difficulter deglutiuntur, malum portendunt.

379 In morbo laterali, quibus circa initia in totum purulentæ ſunt ſpuitiones, ij tertio die aut quinto moriuntur. Quos ſi ſuperent, nec longè meliùs habuerint, ſeptimo, aut nono, aut vndecimo, ſuppurati fiunt.

380 Quibus ſupra aurem rubor contingit, neque aliter quàm morbo laterali affecti incaleſcunt, aluusq; bilioſa & graueolentia exturbat, ij vigeſimo & quadrageſimo die periculum ſubeunt, quos ſi ſuperauerint, ſeruantur.

381 Morbi laterales ſicci & in quibus nihil expuitur grauiſſimi ſunt. Metuendi quoque in quibus dolores ad ſuperiora tendunt.

382 Morbi laterales grauiores qui ſine diuulſionibus quàm qui cum diuulſionibus contingunt.

383 Quibus in morbo laterali lingua circa initia bilioſa eſt, hi intra ſeptimum iudicantur, quibus verò tertio aut quarto die, circa nonum.

384 Quòd ſi bulla aliquantulum liueſcens in lingua appareat initio, qualis excitatur ferro candente in oleum intincto, difficilior fit ſolutio, & iudicatio quidẽ ad decimum quartum diem deducitur. Sanguinem autem vt plurimùm expuunt.

385 Sputum verò in morbo laterali vbi matureſcere & expui tertio die cœperit, celeriores ſolutiones facit, quod ſi poſteriùs, tardiores.

386 In morbo laterali affectis, dolores & aluum emolliri vtile eſt, ſputa colorari, nullos in pectore ſtrepitus fieri, vrinam rectè procedere. Quibus contraria moleſta ſunt, ſputumq; dulceſcere.

387 At verò bilioſi ſimul & ſanguinei morbi laterales, ferè nono die aut vndecimo iudicantur, ac maximè ſaneſcunt. Quibus autem in morbo laterali, initio quidem dolores leues ſunt, quinto verò aut ſexto die ingraueſcunt, ferè ad duodecimum perueniunt, raroque ſeruantur, ſed præcipuè ſeptimo ac duodecimo die periculum ſubeunt. Quod ſi bis ſeptem euaſerint, ſeruantur.

388 Quibus in morbo laterali plurimus ex ſputo ſtrepitus in pectore ſonat, & vultus demiſſus eſt, oculusque auruginc ſuffuſus, & caligine obductus, in his mors expectanda eſt.

389 Qui ex morbo laterali ſuppurantur, in quadraginta diebus poſt ruptionem pus ſpuitione reiiciunt.

390 In omnibus autem laterum & pulmonum morbis, ſputum promtè ac citò excreari neceſſe eſt, flauumque ſputo permixtum eſſe. Quòd ſi multò poſt dolorem flauum, aut non commixtum reiicitur, nec non ſine multa tuſſi, vitioſum cenſetur. Omninò autem prauum flauum, ſi ſyncerum eſt, & glutinoſum, & candidum, & rotundum, itemq; vehementer ex virore palleſcens, quodque ſpumoſum eſt, & liuidum, & æruginoſum. Aliquanto verò deterius quod ſic eſt ſyncerum, vt nigrum quoque videatur. At flauum cui paulùm ſanguinis ammixtum eſt, initio quidem ſalutem pollicetur, quod verò ſeptimo die, aut longiore ſpatio tale apparet, non adeò tutum. Admodum autem ſanguinolentum, aut quod ſtatim initio liueſcit, perniciem præ ſe fert. Prauitatem etiam indicant & ſpumantia, & flaua, & nigra, & æru-

& æruginoſa viſcoſaq;, & quæcunque celeriter colorantur. Mucoſa autem & fuliginoſa, tum celeriter colorantur, tum ſecuriora ſunt. Quæ verò intra quintum diem dum coctionem accipiunt, colorantur, meliora cenſentur.

391 Sputum autem quodcumque dolorem non tollit, malum ſignificat; quod verò ſoluit, bonum.

392 Quibus cum bilioſo purulentum ſputum, aut ſeorſum, aut ſimul permixtum educitur, ij vt plurimùm decimo quarto die intereunt, niſi malum aut bonum aliquod ex his quæ priùs deſcripta ſunt, contingat. Aliôqui certè pro ratione mors expectanda eſt, atque in his præcipuè quibus ſeptimo die ſputum huiuſmodi procedere cœpit.

393 In his igitur & omnibus qui pulmonem affligunt morbis, bonum quidem eſt facilè morbum ſuſtinere, dolore defungi, ſputum promtè expuere, facilè ſpirare, ſiti eſſe vacuum, reliquum corpus æqualiter incaleſcere ac molle eſſe. Ad hæc ſomnos, ſudores, vrinarum eductionem laudabiliter fieri: quibus contraria mala ſunt. Quandocunq; ergo bona hæc omnia huic ſputo aderunt, poterit ſecunda valetudo contingere. Quòd ſi quædam adfuerint, quædam etiam abfuerint, non vltra decimumquartum diem vita producetur. At verò ſi contraria ſigna acceſſerint, celeriùs mors continget.

394 Dolores in locis huiusmodi, qui neq; ad expuitiones, neq; ad venæ ſectionem, aut victus rationem deſinunt, ad ſuppurationem tendunt.

395 Quibus ex pulmonis inflammatione abſceſſus ad aures aut inferiores partes fiunt, tum ſuppurant, tum per fiſtulam via aperta effunduntur. His autem ſecunda valetudo contingit, quos febris & dolor conſequitur, ſi ſputum non ſatis pro ratione eiicitur, neq; bilioſæ fuerint alui deiectiones, ſed ſolutu faciles ac ſynceræ, neque vrina admodum craſſa, aut multum habẽs ſedimentum ac in reliquis omnia ſecuritatem polliceantur. Fiunt autem, aliis quidem in partibus inferioribus, quos circa præcordia inflammatio fatigat, aliis verò in ſuperioribus partibus, quibus præcordia tumoris & doloris ſunt expertia, ſpirandi autem difficultas pro tempore acceſſerit, quæ deinde ſine vlla euidenti occaſione quieſcat.

396 At verò in pulmonis inflammationibus quæ periculum creant, abſceſſus in crurib. non inutiliter fiunt. Quibus nec poteſt quicquam melius accedere, quàm ſi ſputum pro flauo purulentum exiſtat. At ſi neq; ſputum pro ratione excernitur, neq; in vrina bonum apparet ſedimentum, periculum eſt ne claudicet æger, aut ne res multum negotij ſit exhibitura. Quòd ſi abſceſſus intrò recurrant, perſeuerante febre neque prodeunte ſputo, periculum aut mortis, aut delirij imminet. Quicunque verò pulmonis inflammatione laborant, neque diebus iudicatoriis repurgantur, verùm cum delirio quatuordecim dies ſuperarunt, iis ſuppurationis metus impendet.

397 Pulmonis inflammationes quæ ex morbo laterali permutationem accipiunt, iis quæ ab initio fiunt ſecuriores ſunt.

398 Denſa & exercitationi dedita corpora, citiùs ex morbo laterali & pulmonis inflãmatione intereunt, quàm quæ ſine exercitatione degunt.

399 In morbis pulmonis grauedines & ſternutamenta tum præcedere, tum verò ſuccedere, malo eſt. In reliquis verò morbis ſternutamentum vtilitate non vacat.

400 In pulmonis inflammationibus ſi lingua tota alba fiat aſpera, ambæ pulmonis partes inflammatione vexantur, quibus verò dimidiata lingua, quà parte id apparet, inflammatio affligit. At quibus quidem ad vnam clauiculam dolor ſubit, iis vna ſuperior pulmonis ala laborat: quibus verò ad ambas clauiculas dolor extenditur, ambæ ſuperiores pulmonis alę laborant: quibus ad mediã coſtam, media: quibus verò ad quam partem pulmo extenditur dolor permeat, inferna ala laborat: quibus vna tota pars laborat, quę ei parti reſpondent omnia ægrotant. Si quidẽ igitur ſuſpenſæ vtinq; pulmonis partes aortæ dictæ, tanta inflammatione tententur, vt ad latus adhæreant, illâ corporis parte reſolutionem ſentiunt, & ad coſtam liuores foris fiunt, quos veteres ictos aut ſydere percuſſos vocabant. Quòd ſi tanta non eſt inflãmatio vt adhæreant, dolor quidẽ totum occupat, neq; tamen reſolutionem ſentiunt, neq; liuores habẽt.

401 Quibus autẽ vnà cum corde pulmo totus inflammatur, ita vt in latus incumbat, ij toto corpore neruorum reſo-

reſolutionem ſentiunt, & ſine ſenſu iacet æger frigidus, ſecundo autem aut tertio die interit. Quòd ſi cõtingat vt cor nihil tale quiddam, aut etiam minus patiatur, diutius viuũt nonnulli verò etiam ſeruantur.

402 Ex lateris morbo præcipuè aut pulmonis inflammatione purulentos, calores interdiu quidem tenues, noctu verò intenſiores conſequuntur, neque quicquam effatu dignum expuunt, circa ceruicem & clauiculam ſudores occupant, oculi cauantur, malæ verò rubent, digiti quidem manuum ſummi calent & ſcabri redduntur, vngues autem vnci fiunt & perfrigeſcunt, in pedibus tumores & puſtulas toto corpore habent, ac cibos refugiunt. Atque hę ſunt diuturnarum vomicarum notæ. Quæ verò celerem eruptionem habent, tum ex notis quæ ad eas conſequuntur comprehenduntur, tum etiam ex doloribus qui circa initia fiũt; ſimulque ſi ſpiritus aliquantò maiori cum difficultate trahitur. Rumpuntur autem magna ex parte ſuppurationes, partim quidem vigeſimo die, partim quadrageſimo, partim etiam ſexageſimo. Quibus igitur inter initia intenſus dolor inſtat, nec non ſpirandi difficultas, & tuſſis cum frequenti ſputatione, circa vigeſimum diem, aut celeriùs ruptio expectanda eſt. Quibus autem leuiora hæc inſunt, pro ratione ſerior eruptio futura eſt. Sed & dolorem, & ſpirandi difficultatem, ac crebram ſpirationem, eruptionẽ ipſam præcedere neceſſe eſt. Temporis autem ratio ineunda eſt, ex quo primùm quis dolorem aut grauitatem ſenſit, aut febricitauit aliquis, aut ſi quando etiam rigor prehendit. Vt plurimùm igitur breui ſeruantur, quos febris ſtatim atque eruptio facta eſt dimittit, & cibos appetunt, & quibus pus facilè educitur album, odoris expers, læue, eiuſdemque coloris, ſine pituita, ac aluus exigua & coacta reddit. At verò ij moriuntur, quos febres conſequuntur, & ſitis, & cibi faſtidium, ſi pus liuidum, aut ex pallido vireſcens, aut pituitoſum, aut ſpumans, ac inſuper ſi aluus eſt liquida. Quibus autem ex prædictis partim quædam adſunt, partim verò abſunt, hi quidem moriuntur, illi verò poſt longa temporum interualla ſani euadunt.

403 Qui pus intrò collecturi ſunt, iis primùm quidem ſalſuginoſum ſputum expuitur, deinde dulcius.

404 Quibus tubercula in pulmone oriuntur, ij pus intra dies quadraginta, ex quo fit ruptio, expuunt, quos ſi ſuperent, vt plurimùm tabidi fiunt.

405 In dolore lateris, ſanguinis è naribus ſtillatio, mala eſt.

406 Purulentos moderatiùs habentes, ſi ſputa graueolentia conſequantur, recidiua interimit.

407 Qui in morbo laterali ſputa reiiciunt purulenta, aliquantulum bilioſa, rotunda, aut purulenta aliquãtulum cruenta, iis temporis progreſſu periculum creatur. Perniciem etiam denunciant ſputa nigra, fuliginoſa, aut quibus qualia ex vino nigro fiunt.

408 Qui ſpumantem ſanguinem ſpuitione reiiciunt, cum præcordiorum dextrorum dolore, iis ex iecinore prodit, & plærunque pereunt.

409 Quibus ſi cõciutuntur, pus lutulentum & graueolens prodit, vt plurimùm moriuntur.

410 Quibus ſpecillum à pure, velut ab igne, coloratur, ij ferè moriuntur.

411 Lateris dolore citra inflammationem affecti, cum turbulentis, tenuibus, moderatis, in phrenitidem labuntur.

412 In pulmonum vitiis ſupra modum rubræ ſanguinis ſtillæ, malum denunciant.

413 Sputa viſcida, ſalſuginoſa, cum raucitate malo ſunt. Quòd ſi adhæc aliquid etiam in pectore ſublatum ſit, malum ſignificat. In his extenuatis ceruicis dolores perniciem denotant.

414 Raucitas cum tuſſi & aluo liquida, pus educit.

415 In pulmonis inflammatione, quibus circa initia vrinæ craſſæ ſunt, deinde ante quartum diem tenues euadũt, mors impendet.

416 In pulmonis inflammationibus ſiccis qui pauca concocta educunt, metuendi ſunt.

417 His aliquantulum extenti in pectoribus rubores fiunt, & perniciem denunciant.

418 Lateris dolor cum bilioſo ſputo præter rationem euaneſcens; ægros in vehementem & furioſam mentis emotionem agit.

419 Quæ ob puris intrò collectionem febres intermittunt, in his magna ex parte ægri tenuibus ſudoribus diffluunt.

420 Surditas pus intrò colligentibus ſuborta, ſanguinolentam deiectionem denunciat. His ſub mortem nigra egeruntur.

421 Lateris dolor cum diuturna febre, puris eductionem fore denotat.

422 Qui ſubinde horrore corripiuntur, ad ſuppurationem deueniũt. Quinetiam febris talem ad ſuppurationem ducit.

423 Quos ex lateris dolore cibi faſtidia comitantur; iis os ventriculi aliquantulum dolet, & ſudoribus diffluunt. Vbi autem facies ruboribus velut efflorеſcit, & aluus eſt liquidior, pus in pulmonibus collectum habent.

424 Spirationes quæ non niſi erecta ceruice ducuntur, hydropem ſiccum faciunt.

425 Diuulſa omnia quidem moleſtiam exhibent, & intenſos dolores circa initia creant, ac interpoſito temporis ſpacio quibuſdam ſui ſenſum in memoriam ſuggerunt. Grauiſſima autem ſunt quæ circa thoracem fiunt, præcipueque in periculum adducunt.

426 Qui ſanguinem euomunt cum febre multa, dolore ad mammam, thoracem & dorſum, quibus inquam hæc inſunt omnia, ij breui moriuntur, quibus autem nõ omnia, neque intensè adſunt, tardiùs. Ad ſummum autem diebus quatuordecim inflammationem concipiunt.

427 Sanguinem ſpuitione reiicientibus ſine febre eſſe conducit, ac tuſſi & dolore leuiter conflictari, ſputumque ad dies quatuordecim tenuari. Intensè autem febricitare, ac tuſſire, aut dolere, ſanguinemque recentem ſemper ſpuere, minimè conducibile.

428 Quibus latus in tumorem ſublatum eſt ac calidius exiſtit, vbi in alterum latus incumbentibus, pondus quoddam ſuſpenſum eſſe videtur, iis pus vna in parte collectum eſt.

429 In pulmone pus colligentibus, per aluum pus ſecedere, mortiferum.

430 Vulnere in thoracem accepto, ſiquidem externa

vulneris pars ſanitatem receperit, interna verò nequaquã, ſuppurationis periculum impendet. Quibus autem interni vulneris cicatrix debilis effecta eſt, promtè reſcinditur.

431 At ſanè ex ſuppurationibus quas pulmonum morbi excitarunt, ferè ſenes moriuntur, ex cæteris verò iuniores.

432 Quibus purulentis ab humeris concuſſis, multus editur ſtrepitus, ij minùs habent puris, quàm quibus paulò difficilior ineſt ſpiratio, iiq; meliùs colorati videntur. Quibus verò nullus intus fit ſtrepitus, difficultas tamen ſpirandi vehemens adeſt, & liueſcunt vngues, ij pure pleni ſunt, & perniciosè habent.

433 Qui ſpumantem ſanguinem euomunt, partibus infra ſeptum tranſuerſum dolorem nequaquam ſentientibus, iis ex pulmone vomitio fit. Ac quibus quidem inſignis in eo venæ ruptio fit, copioſus vomitione reiicitur, periculúmque imminet. Quibus verò minor, minùs reiiciunt, & maiorem ſanitatem promittunt.

434 Tabidi quorum ſputum igni impoſitum grauem nidorem redolet, & capilli è capite defluunt, moriuntur.

435 Tabidis in aquam marinam expuentibus, ſi pus fundum petit, celerem perniciem denunciat. Sit autem marina aqua in æneo vaſe.

436 Tabidi, ſi capilli è capite defluunt, alui profluuio moriuntur. Et tabidis ſi ſuccedant alui profluuia, moriuntur.

437 Sputorum retentiones in tabeſcentibus mentem ad delira verba commouent. In his ſanguinis profluuium per ora venarum in ano ſanguinem fundere ſolita exiſtere poſſe ſpes eſt.

438 Tabes maximè periculoſæ ſunt, quæ ex ruptione venarum craſſarum, & ex capitis diſtillatione contingunt.

439 Tabe maximè periclitantur ętates ab anno decimo octauo ad trigeſimumquintum.

440 In tabidis pruritum ſentientia corpora ab alui ſuppreſſione, malo ſunt.

441 In naturis ad tabem promtè comparatis, ſi fluxiones

nes

nes ad gingiuas & dentes cum febre compareant, malum denunciant.

442 Præcordia in tumorem ſublata omnibus quidem mala ſunt, præſertim verò his qui ex longo interuallo tabidi exiſtunt.

443 Ex his qui cum pernicie conſumti ſunt, nonnulli ante mortem ſubinde rigoribus corripiuntur.

444 Puſtularum eruptiones velut ſumma cute leuiter lacerata aut vellicata, totius habitus tabem & corruptionem denunciant.

445 Cum ſpirandi difficultate areſcentes, in tabe cruda multa educentes, exitialiter habent.

446 Hepaticis ſputum multum cruentum, ſiue intus ſubputridum, ſiue ſyncerè bilioſum fuerit, ſtatim perniciem denotat.

447 Hepatico colliquatio cum raucedine malum portendit, idq; præcipuè ſi cum quadam tuſſi contingat.

448 Quibus hepar dolet, cum oris ventriculi dolore, ſopore, rigore, ij aluo exturbata, cum corporis extenuatione, ciborum faſtidio, multis tenuibus ſudoribus diffluũt, & purulenta per aluum demittunt.

449 Quibus iecur de repente vehementer dolet, iis febris ſuccedens remedio eſt.

450 Quicunq; ſpumantem ſanguinem expuunt, cum præcordiorum dextrorum dolore, iis ex iecore expuitur, & pereunt.

451 Quibus ex hepatis vſtione pus amurcæ ſimile prodit, lethale.

452 Aqua inter cutem quæ ex acuto morbo cœpit, moleſtiam ac perniciem affert. Oritur verò fere & à laterum inanitate, vel à iecore. Sed vbi à laterum inanitate ortum contraxit, pedum tumor, & alui diuturnus fluor conſequitur, qui neque ventrem emollit, neq; lumborum aut ilium tumorem ſoluit. At quibus è iecore aqua inter cutem proficiſcitur, ij promtè etiam tuſſi vexantur, pedes intumeſcunt, & aluus non niſi dura & ægrè reddit, tumoresq; modò dextra, modò ſiniſtra parte ventris oriuntur, ac rurſus deſinunt.

453 In hydrope ſicco vrina ſtillatim effluẽs malum de-

nunciat. Mala quoque eſt quæ exigua habet ſedimenta.

454 Hydropicis ſuccedentes morbi comitialis offenſiones, perniciem adferunt, prauis inuicem ſuccedentibus ſignis, & aluos humectant.

455 Bilioſis aluus perturbata, exigua reddens genituræ ſimilia & mucoſa, doloremque ad imum ventrem inferentia, vrinæ quoq; non facilè prodeuntes, ad hydropem tendunt ex huiuſmodi caſibus.

456 Aqua inter cutem laboranti cum febre, vrina pauca & conturbata, perniciem denotat.

457 Aquæ inter cutem initio aquoſum alui profluuium abſque cruditate exortum, morbum ſoluit.

458 Vbi hydrops ſiccus de ſe ſignificationem præbet, tormina ad tenue inteſtinum incumbentia, malum denunciant.

459 Ex aqua inter cutem morbus comitialis perniciem adfert.

460 Aqua inter cutem quæ curationi ceſſit, vbi recurrit, ſpem tollit.

461 Aqua inter cutem laboranti, aqua quæ in venis eſt ad aluum erumpente, ſoluitur morbus.

462 Intempeſtiuè ſuppreſſa inteſtinorũ difficultas abſceſſum in coſtis, aut viſceribus, aut articulis inducit. Ac fortè bilioſa quidem in articulis, ſanguinea verò in coſtis ac viſceribus abſceſſum facit.

463 Inteſtinorum difficultate laborantibus, vomitio bilioſa circa initia, malo eſt.

464 In graui inteſtinorum difficultate quibus humor ad pus peruenit, quod ſummum inſidet exalbidum erit & copioſum.

465 Inteſtinorum difficultate laborantibus, aliquantulum rubræ, limoſæ & copioſæ deiectiones, in flammeo colore & prærubro perfuſis ſolutæ, inſaniam ſuſpectam faciunt.

466 Lienoſis difficultas inteſtinorum non longa, vtilis: longa verò, mala. Vbi enim deſinit, ſi aquæ inter cutem, aut inteſtinorum læuitates oriuntur, mortem afferunt.

467 In inteſtinorum læuitate laborantibus, cum ſæuiſſimis vlceribus, dolores ex inteſtinorum cruciatu ſoluti, articu-

articulorum partes attollunt, ac ex huiuſmodi tenues ſquamæ cum rubore & puſtulis fiunt. Ii poſt multos ac tenues ſudores, velut acceptis ex flagris vibicibus, rubeſcunt.

468 Longis inteſtinorum læuitatibus laborantes, vnà cum ſæuiſſimis vlceribus, inteſtinorum cruciatu & dolore, iis ſolutis intumeſcunt. His inſuper exortus rigor, malo eſt.

469 Inteſtinorum læuitates cum ſpirandi difficultate, & pectoris morſu, ad tabem tendunt.

470 In tenuioris inteſtini morbo laborantibus, vomitio & ſurditas malo ſunt.

471 Veſica dura & grauiter dolens omninò quidem mala eſt. Peſſima verò ſi febris continua acceſſerit (veſicæ nanque dolores interimendi vim obtinent) & aluus his nihil admodum reddit. Eos autem metu liberat vrina purulenta procedens, in qua album & læue ſubſidet. Quòd ſi neque hæc leuata fuerint, neq; veſica mollior reddatur, intra primos circuitus laborantem moriturum expectandum eſt. Hoc verò pueris à ſeptimo anno ad decimumquintum præcipuè contingere ſolet.

472 Calculo laborantes eo habitu conſtituti, vt ne in vrinariam fiſtulam calculus illabatur, promtè vrinam reddunt.

473 At quibus tuberculum ad veſicam adnaſcitur, vrinæ difficultatem adferens, iis quiuis corporis habitus negotium faceſſit, cuius quidem ſolutio contingit per puris eruptionem.

474 Quibus incogitantibus vrina decidit, ac pudendum contrahitur, ii deſperati ſunt.

475 Tenuioris inteſtini morbus vrinæ ſtillicidio ſuccedens, intra ſeptimum diem interimit, niſi ſuborta febre vrina affatim prodierit.

476 Torpores & ſtupores præter conſuetudinem euenientes, adfuturam ſyderationem denunciant.

477 Quibus ex vulnere corporis impotentia accidit, ii quidem febre citra rigorem oborta ſani euadunt, alioqui dextra aut ſiniſtra parte ſyderantur.

478 In ſyderatis ſuccedentes hæmorrhoides vtiles, refrigerationes verò & torpores malum denunciant.

479 In ſyderatis ex magna ſpirandi moleſtia ſubortus ſudor, mortem adfert. In his rurſus ſi febris accedat, ſolutio contingit.

480 Syderationes quæ repente fiunt, ſi inſuper febris exolutionis in modum contingat, quæ diutiùs trahat, perniciem minantur.

481 Quos ex aliqua ægritudine hydrops circumuenit, iis alui reſiccatæ caprinis ſtercoribus ſimilia deiiciunt, cum mucoſa eliquatione, neq; laudabili vrina. Præcordiorum autem diſtentiones, ventris dolores ac tumores, & circa laterum inanitates ac ſpinæ muſculos dolores incidunt. Febres quoq;, ſitis, & tuſſes ſiccæ comitantur, & ad motiones ſpirandi moleſtia, & crurum grauitas. Cibos etiam auerſantur, paucisq; ſumtis, explentur.

482 Aquæ inter cutem vitio, cui leucophlegmatias nomen eſt, laborantes, alui profluuium ſedat. Animi abiectiones cum ſilentio, & ab hominibus ſolitudines fere eos conficiunt.

483 Quibus vehemens mentis emotio ex metu cum perfrictione contingit, febres cum ſudoribus & ſomni ſermonem omninò intercipientes hæc ſoluunt.

484 Ex inſania in raucedinem cum tuſſi fit ſeceſſio.

485 Inſanientibus accedens conuulſio, oculorum aciem retundit.

486 Vehementes mentis emotiones ſilentes, abſq; quiete, oculis quoquouerſum intuentes, ſpiritum efflantes, perniciem minātur, diuturnas verò faciunt partium reſolutiones. Quinetiam vehementer inſaniunt hoc modo affecti. Quibus autem cum ventris perturbatione huiuſmodi affectus ingraueſcunt, iis nigra per aluum ad iudicationem prodeunt.

487 Si per ſanitatem hyemis tempore lumborum frigiditas & grauitas leui ex occaſione orta ſit, & alui ſuppreſſio, ſuperiore ventre probè officio ſuo fungente, coxendicum, vel renum dolor, aut vrinæ ſtillatio fortè expectanda eſt.

488 Quibus inferiores partes malè afficiuntur, vehementibus pruritibus priùs obortis, iis vrina ſabuloſa fit & ſubſiſtit. At qui pernicioſè habent, iis mens obtorpeſcit.

489 Qui-

489 Quibus ad articulos prærubræ puſtulæ ſuperficiales enatæ ſunt, ac ſubinde rigent, iis velut ex acceptis plagis cum dolore venter & inguina rubeſcunt, & pereunt.

490 In morbo regio affectis, nec admodum ſentientibus, quibus ſingultus adeſt, iis aluus effunditur, fortè verò etiam ſupprimitur, atq; hi cum virore palleſcunt.

491 Lateris dolores in febribus leuiter firmatos, & abſque vlla ſignificatione, venæ ſectio lædit, ſiue auerſum à cibis animum, ſiue ſublata præcordia æger habeat. Quinetiam in corporis perfrictione torpeſcentes non ſine febre, ſanguinis detractio lædit, & cùm videantur leuiùs habere moriuntur.

492 Caput pedes & manus frigidas eſſe, ventre & lateribus calentibus, mali morbi ſignum eſt. Optimum verò totum corpus æquè calidum & molle eſſe.

493 Ægrum quoq; facilè conuerti oportet, & dum ſurgit leuem eſſe. At grauitas quæ totum corpus, vel manus ac pedes premit, vitioſa eſt. Quòd ſi cum grauitate digiti quoque ac vngues liuidi fiãt, in propinquo mors eſt. At ſi omninò nigreſcant, minus quàm liuentes periculum portendunt. Verùm tunc reliqua conſideranda ſunt. Etenim ſi facilè morbum ſuſtinet æger, & aliud quiddam ex his quæ ſecuritatem pollicentur ſe prodit, morbus in abſceſſum vergit, & denigratæ corporis partes decidunt.

494 Teſticuli pudendumq; retractum, malum denunciant.

495 Flatum verò abſq; crepitus ſono emitti, inter optima ſigna eſt. Præſtat tamen cum ſtrepitu prodire quam illic reuolui: Quanquàm hoc pacto prodiens, dolorem & delirium denunciat, niſi ſua ſponte id æger fecerit & flatum emiſerit.

496 Vlcus liuidum & aridum, aut pallidum effectum, mortem indicat.

497 Optimus ille quidem iacentis habitus, quem ſanus aliquis vſurpare conſueuit. Supinum verò iacere cruribus porrectis, probari non poteſt. Id quoque deterius vbi ſubinde deorſum ad pedes prolabitur. Exitioſum eſt vbi hiat, aut aſſiduè dormit. Aut vbi ſupinus iacet cruribus

vehementer contractis ac reductis. Pronum autem iacere ei qui non conſueuit, delirium aut circa ventrem dolores portendit. Quòd ſi pedes & manus nudat, neq; vehemens calor ei ſubeſt, & crura diſpergit, mali morbi ſignum eſt, angorem nanque portendit. Vbi verò reſidere vult æger, malum quidem indicium in acutis morbis, ſed longè peſſimum in pulmonum & laterum affectibus. Noctu dormiendum, interdiu vigilandum, contra verò malum. Minimum autem offendit, ſi quis matutino tempore ad tertiam diei partem dormiat. Qui verò ab hoc tempore ſomnus eſt, malus. Peſſimum tamen eſt ſi ſomnus neque noctu neque interdiu accedit. Id enim ob dolorem laboremq; accidit, vel delirium fore ſignificatur.

498 Quibus tempora ſecantur, iis ex aduerſa ſectionis parte conuulſio contingit.

499 Quibus concuſſum fuerit cerebrum, vel ex plaga doluerit, aut aliquo caſu, his illico vox deficit, neq; vident, neque audiunt, fereq; intereunt.

500 Ex cerebri vulnere, febris vt plurimùm, ac bilis vomitus ſuccedit, & corporis reſolutio, iique perniciosè habent.

501 Oſſium capitis fracturæ cognitu difficillimæ, quæ circa ſuturas ſunt. Fiunt autem potiſſimùm à grauibus ac rotundis telis, aut ex his quæ ex oppoſito feruntur, neque ex plano. At oſſa, de quibus fiſſa ſint nécne ambigitur, ſic diſcernas, ſi in vtranque maxillam albucum aut ferulam manducandam exhibueris, atque animum aduertere iuſſeris, num os aliquod ſtrepere videatur. confracta nanque ſtrepere videntur. At proceſſu temporis, fiſſa quidem ſeptimo die, partim verò decimoquarto, partim etiam aliàs, ſui ſignificationem edunt. Nam vel caro ab oſſe abſcedit, aut os liueſcit, aut dolores ex ſaniei influxu excitantur, eaque iam remediis ægrè cedunt.

502 Quibus omentum procidit, vt putreſcat neceſſe eſt.

503 Ex tenuibus inteſtinis ſi quod diſſectum fuerit, non coaleſcit.

504 Præciſus neruus, aut quod in gena eſt tenue, aut præputium, non coaleſcit.

505 Neque

505 Neq; corporis os quodcunq; reſectum, neq; cartilago augetur.

506 Vulneri ſuccedens conuulſio, malo eſt.

507 Bilis vomitus vulneri ſuccedens malum denunciat, præcipueq; in capitis vulneribus.

508 Nerui quicunque craſſi vulnus accipiunt, vt plurimùm claudos reddunt, præcipueque ſi obliquum vulnus fuerit, ac in muſculorum capitibus, præſertim femorum.

509 Ex vulnere autem ferè mors contingit, ſi cui vulneratum fuerit cerebrum, aut ſpinalis medulla, aut iecur, aut ſeptum tranſuerſum, vel cor, aut veſica, aut quędam grandis vena. Mors quoque ſubit ſi in arteriam & pulmonem inſignes valde plagæ inflictæ ſunt, ita vt percuſſo pulmone, minor ſit qui per os prodit ſpiritus, quàm qui per vulnus excidit. Intereunt verò quibus nerui interiores, ſiue tenuis aliquis, ſiue craſſus, vulnus acceperit, ſi plaga tranſuerſa fuerit & magna: quòd ſi parua & recta, nonnulli periculo eximuntur. Minimè autem ab his vulneribus mors impendet, quæ in corporis partes, in quibus hæc non ſunt, aut ab his quàm longiſſimè abſunt, infliguntur.

510 At in vulneribus quæ in ſupercilium, aut paulò altiùs inferuntur, viſus acies obtunditur, & quò vulnus recentius eſt, eò magis vident. Inueteraſcente autem aut tardante cicatrice, magis obtundi ſolet.

511 Ex fiſtulis maximè moleſtiam adferunt, quæ in cartilaginoſis aut carne vacuis locis fieri ſolent, cauæ ſunt, & longiùs excurrunt, aſſidueque ſanie manant, & in quarum oſculo caruncula ineſt. Faciliùs autem curantur, quæ in mollibus & carnoſis locis, & non neruoſis oriuntur.

512 Sed neque ante pubertatem occupant hi morbi, pulmonum inflammationes, laterum dolores, podagræ, renum vitia, varix in tibia, fluor ſanguineus, cancer non innatus, albicans, vitiligo non cognata, defluxio in ſpinalem medullam, ſanguinis per ora venarum profluuium, tenuioris inteſtini morbus (quem χορδαψὸν vocant) non à natura inſitus. Horum morborum nullus antè pubertatem metuendus eſt. Ab anno autem decimoquarto ad quadrageſimumſecundum vſque, natura omnis generis morborum corporis ferax eſt. Contra verò, ab hac ætate ad annum

ſexageſimumtertium, neque ſtrumæ fiunt, neque veſicæ calculus, niſi antea occupet, neq; in ſpinalem medullam defluxio, neq; renum morbus, niſi ex alia ætate ſequantur, neque ſanguinis per ora venarum profluuium, neq; fluor ſanguineus, niſi priùs adfuerit. Atque hi morbi ad ſenectutem vſque abſunt.

513 In muliebribus purgamentis, quæ ante partus aquoſa prodeunt, malum denunciant.

514 Serpentia oris vlcera in prægnantibus bono non ſunt. Ac fortè etiam alui humectantur.

515 Ex laterum inanitate ad tenue inteſtinum migrantes dolores, in diuturnis morbis ex abortione, neq; admodum purgata muliere, perniciem denunciant.

516 Quæ ex partu & abortu copioſa celeriter cum impetu feruntur, ſi ſubſiſtant moleſtiam exhibent. Huiuſmodi mulieribus rigor inimicus eſt & alui perturbatio, præcipuè verò ſi præcordiorum dolore vexentur.

517 In vterum geſtantibus capitis dolores qui cum ſopore, grauitate & conuulſione fiunt, vt plurimùm malo ſunt.

518 Quibus ex muliebribus purgamentis dolores intenſi ad ſuperiorem ventris partem & tenuius inteſtinum excitati, aluos humectant, & leuem anxietatem inducunt. His ad iudicationem, in ſomnum propenſiones fiunt. & impotentes ex capitis dolore cum tenuibus ſudoribus & perfrictionibus vexantur. Huiuſmodi recidiuæ plurimis poſt remiſſionem obortæ, celeriter interimunt.

519 Spirationes ſuſpirioſæ quæ foras educuntur, ac citra rationem facta colliquatio in vterum gerentibus abortiones indicant.

520 Ventris dolor à partu, in his purulenta expurgat.

521 Quæ corporis ſenſu afficiuntur, præcipueq; ad motiones impotentes & perfractæ, circa iudicationem vexatæ, anxietate laborantes, multo & tenui ſudore diffluunt, in his aluus effuſa malum denunciat.

522 Muliebria purgamenta non ſubſiſtere vtile, ac fortè ex talibus comitiales morbi oriuntur, partim verò diuturnæ alui ſubductiones, partim etiam ſanguinis per ora venarum profluuium.

523 Vterum

523 Vterum gerentibus præcordiorum dolor malum denunciat, his etiam alui euntes & rigore ſubinde corripi malo eſt. Ventris dolor, ſi limoſa expurget, in huiuſmodi leuius malum indicat. Quæ ex his faciles partus habent, eæ poſtea vehementer anguntur.

524 Quibus prægnantibus rabi opportunis faciei rubor exoritur, hunc diſtillationes è naribus auertunt.

525 Quibus à partu alba prodeunt, & his ſubſiſtentibus ſurditas cum febre & lateris dolor acutus excitatur, eæ in vehementem & pernicioſam mentis emotionem incidunt.

526 Prægnantibus ſalſuginoſa poſt partum moleſtias ex albis, mordacibus denunciant. Purgationes huiuſmodi duritiem adferunt. In his ſingultus malo eſt, & vterorum procidentia, quæ & vnà interficit.

527 Ex purgamentis muliebribus ad pedes & lumbos pertingentes tenſiones, ſuppurationes indicant, & viſcoſa graueolentia ex aluo cum dolore prodeuntia. Ex præſcriptis quoq; ſuffocationes, ſuppurationes denunciant.

528 Vterinæ ventris duritates cum dolore, celerem perniciem denunciant.

529 In vterum iam gerentibus, fluxiones ſerpentia oris vlcera cum dolore excitãtes malum denunciant. In his ſanguinis per ora venarum profluuium peſſimum.

530 Quibus in tumorem ſublato ventre, pudendum rubor occupauit, muliebribus purgamentis albis humidis ſubitò procedentibus, diuturnis febribus intereunt.

531 Conuulſionem, muliebria ſi circa initia appareant, neque febris acceſſerit, ſoluunt.

532 Vrinæ tenues, nubeculam quandam in medio aſſumentes, rigorem denunciant.

533 Sanguinis fluxus ſi quarto die oriatur, diuturnitatem indicat, & aluus effunditur, cruraq; intumeſcunt.

534 In vterum gerentibus capitis dolores cum ſopore & grauitate malo ſunt: forteq; huiuſmodi naturæ vnà etiam conuulſionibus quibuſdam ſunt obnoxiæ.

535 Quæ ante partionem in modum choleræ morbi affliguntur, faciles quidem partus edunt. Febre autem ten-

tatæ,malignè habent,tum verò præcipuè, ſi quid fauces vexet,aut in febre maligni aliquid appareat.

536 Erumpentia ante partus aquoſa, mala.

537 In vterum gerentibus ſalſuginoſæ ad fauces fluxiones malum denunciant.

538 Ante partus ſubinde rigore corripi, & citra dolorem parere, periculum indicat.

539 Prægnantibus fluxiones cum ſerpentibus oris vlceribus,malo ſunt.Hæ conuulſionibus,exolutionibus,poſtea perfrictionibus tentatæ, celeriter caleſiunt. Quinetiam prægnantibus moleſtiam exhibent, qui circa tenue inteſtinum contingunt tumores; quales circa extremas vteri oſculi oras, in erectæ ceruicis ſpirationis difficultate detentis; eueniunt. Quinetiam fortaſſis huiuſmodi tumores gemellorum partum prænunciant, aut fortè conuulſiones tumores huiuſmodi indicant.

540 Quæ ſuſpirioſæ ſpirationes foras educuntur in febribus,abortionis periculum afferunt.

541 Horrore ſubinde tentatis, laſſitudine & capitis grauitate conflictatis, muliebres purgationes erumpunt.

542 Quæ ad manus contactum torpeſcunt,peraridæ,ſitis expertes,muliebria multa profundentes,pus intrò colligũt.

543 Ex abortione vbi alba de repente percurrunt, ſi rigor aliquis corripiat, & ad femur impetus fiat, tremor moleſtus ſubit.

544 Serpentia oris vlcera in vterum gerentibus, aluos humectant.

545 Quæ prægnantes ante partus laborarunt,ſubinde rigore corripi ſolent.

546 Quæ ex partionibus contingunt exolutiones cum torpore, moleſtiam quidem exhibent, & mentem emouent, nullam tamen perniciem afferunt. Verumetiam purgamentorum muliebrium abundantiam denunciant.

547 Quæ in partu oris ventriculi dolorem antea ſenſere; paulò poſt fœtus deponunt.

548 Horroris & laſſitudinis ſenſus, capitis grauitas cum ceruicis dolore, muliebres purgationes deiiciunt. Quòd ſi quid huiuſmodi circa iudicationem cum tuſſicula contingat, ſubinde rigorem adfert.

549 Quæ

549 Quæ puellæ erectæ ceruicis ſpiratione vexantur, iis vterum ferentibus mammæ pus colligunt. Muliebria purgamenta circa initia apparere, malum.

550 Febres acutas cum mentis perturbatione, in oris ventriculi dolore non bilioſo, inſania ſoluit.

551 His quæ non pariunt, ad conceptum ſanguinis vomitus prodeſt.

552 Oculorum caligines crebris apparentibus menſibus, ſoluuntur.

553 Quæcunq; mammarum dolore ex febribus vexantur, eas ſanguinis concreti ſpuitio non feculenta, dolore liberat.

554 In mulieribus quæ vteri ſuffocationibus tentantur, idque ſine febre, faciles ſunt conuulſiones, quale quid etiam Dorcadi contigit.

555 Quibus ex rigore febris cum laſſitudinis ſenſu adeſt, in his muliebrium profluuium expectare oportet. Quòd ſi ceruicis dolor prehenderit, ſanguinis è naribus eruptionem fore ſpes eſt.

556 Vomitio autem maximè eſt innoxia, quæ pituita & bile permixta eſt, dum ne admodum copioſa ſit. At ſynceriores vomitiones deteriores ſunt. Viridis quoque vomitus & niger, & liuidus vitioſus eſt. Quòd ſi omnes colores idem vomat, exitiale eſt. Celerrimum autem exitium indicat liuidus & mali odoris. Mortem quoque adfert ruber vomitus, iſque præcipuè ſi cum maiore conatu & dolore contingat.

557 Corporis æſtuatione & inquieta iactatione cõflictati, citra vomitum ingraueſcentes, male habent, atque etiam qui vellicantur citra vomitum.

558 Vomitiones exiguæ, bilioſæ, malum denunciant, tum verò præcipuè ſi peruigilio conflictentur ægri.

559 Ex nigris vomitibus oborta ſurditas, noxia non eſt.

560 Vomitus parui & frequenter repetentes, bilioſi, ſynceri, mali ſunt in copioſiore ventris ſubductione & intenſo lumborum dolore.

561 Vbi ex vomitu anxietudo occupat, vox ſtridula eſt, oculi puluere obſiti, inſania portenditur, ac tales vehementi inſania correpti, voce defecti intereunt.

562 In vomitu eum qui ſiti prematur ſitis expertem eſſe, malum eſt.

563 In angore & peruigilio vexatis, ad aures abſceſſus maximè obueniunt.

564 In anxietate laborantibus cum alui turbulenta ſuppreſſione, celeriter velut culicum puncturæ in cutem erumpunt, & ad oculos lachrymoſus abſceſſus procedit.

565 Ex ſynceris vomitionibus ſingultus malus eſt, mala quoque conuulſio. Quinetiam idem exiſtimandum eſt in immodicis purgationibus, quæ ex medicamentorum potionibus fiunt.

566 Qui vomituri ſunt, iis antea os crebra ſaliuatione impletur.

567 Ex epoto veratro conuulſio exitium adfert.

568 In omni ſuperflua purgatione, frigus cum ſudore exitiale. Et inter hæc qui ſubinde vomunt, & ſiticuloſi ſunt, malè habent. Qui verò anxietate laborant cum lumborum dolore, iis aluus humectatur.

569 Ex epoto veratro prærubrorum & nigrorum purgationes vitioſæ. Virium exolutio cum talibus mala eſt.

570 Epoto veratro rubra, ſpumantia, pauca, vomitione reiicere iuuat. Duritias tamen facit, & magnas puris intrò collectiones eximit. Qui verò talia vomitione refundunt, pectoris præcipuè dolore conflictantur, & in rigoribus crebrò & tenuiter exudant, teſtes in tumorem ſublatos habent. Quo in caſu ſubinde rigent, & graciles euadunt.

571 Crebrò repetentes iiſdem perſeuerantibus caſibus vomitiones, ad iudicationem nigra vomitione refundunt. Quinetiam tremulos ægros faciunt.

572 Sudor optimus ſanè qui febrem die iudicatorio tollit. Vtilis autem & qui alleuat. Malus verò frigidus, & vbi caput duntaxat & ceruix inſudat. Nam & temporis diuturnitatem, & periculum denunciat.

573 Sudor autem frigidus, cum acuta quidem febre, exitium, cum mitiore verò, diuturnum fore morbum ſignificat.

574 Sudor vnà cum febre, acuto morbo vrgente, malus.

575 Vrina in febre album & læue depoſitum habens ſedimen-

dimentum, celerem liberationem denunciat. Celerem quoque quæ diluta indiſcretam quandam habet pinguedinem. Quæ verò aliquantulum rubet, ſubrubrum habet ſedimentum & læue, ſi quidem ante ſeptimum diem appareat, ſeptimo die ſolutionem fore deſignat, poſt ſeptimum autem tardiorem, aut planè diuturnam. Et quæ quarto die ſubrubram nubeculam capit, ſeptimo die liberat, dum reliqua pro ratione habeant. Tenuis autem & biliofa, & ægrè lentum habens ſedimentum, & quæ in melius ac deterius commutatur, temporis diuturnitatem poſtulat. Quòd ſi iſtud diutiùs perſeuerat, aut ad iudicationem temporis longinquitas requiratur, periculo non vacat.

576 Diluta verò & alba in diuturnis morbis perſeuerans, difficilem & non ſecuram iudicationem facit.

577 In vrinis nubeculæ, albæ quidem & quæ infimum locum tenent, vtiles ſunt, rubræ verò, nigræ ac liuidæ, moleſtiam exhibent.

578 In præcipitibus morbis periculum denunciat vrina biliofa, neque aliquantulum rubra, & quæ hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimilia habet ſedimenta, alba, & quæ colore ac ſedimento variat, præcipueq; in iis quæ ex capite fiunt defluxionibus. Perniciem etiam præ ſe fert, quæ ex nigra in biliofam tenuem tranſit, & quæ ſedimentum habet diuulſum, quæq; ex his quæ denſata per vrinam feruntur, quod ſubſidet habet aliquantulum liueſcens & limoſum. Ac fortaſſe ex his quidem præcordia dextra dolor occupat, aut ex virore palleſcunt, aut abſceſſus ad aures cum dolore excitantur. In his paulò pòſt effuſa aluus periculum denunciat.

579 Vrinæ de repente præter rationem parum concoctæ, vitioſæ ſunt. Ac in totum quæ in morbo acuto vrina præter rationem cocta eſt, vitium denotat. In his quoque malo eſt prærubra efflореſcentia contenta atq; æruginoſa. Alba verò effuſa & perſpicua vrina mala eſt, præcipuè in phreniticis apparens. Mala quoq; quæ poſt potionem celeriter meiitur, præſertimq; in lateris doloribus & pulmonis inflammationibus. Mala etiam quæ ante rigorem oleoſa redditur. Malæ quoque & in acutis morbis, & quæ ex viridi palleſcunt, nec in colore perſiſtunt.

580 Perniciem verò indicat vrina in qua nigrum eſt quod ſubſidet, & quæ nigra eſt. In pueris etiam tenuis potiùs quàm craſſa. (In tenuibus autem contrà quam in commutatis vrinis accidit.) Et quæ grandinem refert & genituræ ſimilis effunditur, itemq; dolorem exhibet. Perniciosa quoq; eſt quæcunq; inſcio ægro redditur. At in pulmonum inflammationibus periculum indicat, quæ initio coctionem habet, verùm poſt quartum diem tenuis euadit.

581 In laterum doloribus vrina cruenta, obſcura cum eo quod ſubſidet vario & indiſcreto, vt plurimùm in quatuordecim diebus mortem adfert. Laterum quoq; dolore affectis in propinquo mortem eſſe ſignificat, quæ viridis nigrum habet ſedimentum, aut furfuribus ſimile. Febre verò ardente cum alto ſtupore (quem catochon dicunt) detentis, ex albida vrina peſſima eſt.

582 Vrina cruda, quæ ſic diu perſeuerat, vt reliqua ſigna ſalutaria ſint, abſceſſum & dolorem præcipueque infra ſeptum tranſuerſum denunciat. Doloribus verò ad lumbos oberrantibus, ad coxam, idque in febre & ſine febre. At quę emittitur vrina in qua quod ſubſidet pinguedinem habet, febrem ſignificat. Cruenta verò circa initia reddita, morbi diuturnitatem. Returbida quoq; cum ſudore, morbi reuerſionem. Alba autem qualis in veterino genere redditur, capitis dolorem: membranoſa conuulſionem. Quæ verò ſputo ſimilia habet ſedimenta, aut limoſa, rigorem denunciat, quæ araneorum telis ſimilia quædam habet, colliquationem. At in errantibus febribus nigræ nubeculæ quartanam denunciant, decolores autem vrinæ ſuſpenſa quædam in medio nigra habentes, cum peruigilio & perturbatione, phrenitidem, cineritiæ verò cum ſpirandi difficultate, aquam inter cutem.

583 Vrina diluta aut arenida & facilè diſſolubili aſperitate returbata, liquidam fore aluum denunciat. Quæ verò admodum tenuis ſpiſſa euadit, fortaſſe erupturum ſudorem indicat, iam autem erupiſſe, quæ ſpumam in ſeipſam inſidentem habet.

584 In tertianis cũ horrore nubeculis nigris ſimilia, inconſtantẽ horrorẽ indicãt. Membranoſæ quoq; mictiones, & quæ cum horrore ſubſidunt, conuulſiones prædicunt.

585 Vrina

585 Vrina in qua quod ſubſidet bonum eſt, & de repente euaneſcit, dolorem ac mutationem denunciat. At quæ ſedimentum habet returbida, reſidens, rigorem circa iudicationem, fortè etiam & in tertianam aut quartanam tranſitum.

586 Laterum dolore affectis vrina aliquantulum rubra, læuem habens ſubſidentiam, ſecuram iudicationem prænunciat. Quæ verò aliquantulum pallida, bene florulenta eſt, & albam habet ſubſidentiam, celerem quoque. At quæ admodum rubra & bene florulenta, ſedimentum pallidum, læue ac purum habet, diuturnum valdeque turbulentum morbum fore & in alium tranſiturum, non tamen perniciosum. Alba verò, diluta, hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimile habens ſedimentum, fuluum, dolorem & periculum denunciat. At quæ pallida, fuluum habet ſedimentum, hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimile, diuturnitatem ac periculum indicat.

587 In his quæ circa aures abſcedunt, vrinæ quæ celeriter & paruo tempore concoquuntur, damno ſunt. Quin & perfrigerari itidem malum eſt.

588 Veſica intercepta maximeq; cum capitis dolore conuulſionem quandam minatur. Quæ in his cum torporis ſenſu exoluuntur, moleſtiam, non perniciem afferunt. Ac fortè etiam aliquantulum deſipiunt.

589 De repente obortus renum dolor cum vrinæ ſuppreſſione, calculorum aut vrinæ craſſæ mictionem indicat.

590 Tremores ſenioribus in febre contingunt, atq; vbi apparent, calculi fortaſſe per vrinas excluduntur.

591 Vrina intercepta & ad imum ventrem pondus, vt plurimùm futurum vrinæ ſtillicidium denunciat: ſin minus, alium aliquem morbum ex conſuetudine affligentem.

592. In biliosis vrina intercepta mortem breui affore ſignificat.

593 Febricitanti vrina denſitatem habens diuulſam, morbi reuerſionem aut ſudorem portendit.

594 In febribus longis, paruis, vagis, tenuium vrinarum eiectiones, lienis affectionem denunciant.

595 In febre variarum interdum vrinarum mictiones, morbum producunt.

596 Vrinæ quæ non ſentientibus effluunt, aliàs perniciem denunciant. Animaduertendum num tales his reddantur quales fiunt vbi ſubſidentiam conturbaueris.

597 Quibus vrinæ paucæ, grumoſæ, non ſine febre, ſi ab iis tenues & copioſæ prodierint, iuuat. Talibus autem circa initia procedunt, aut non multò poſt ſedimentum habent.

598 Quibus in vrinis citò aliquid ſubſidet, hi breui iudi- 1
cantur.

599 Vrinæ præter conſuetudinem tenues & crudæ, abſq; repletione, in morbo comitiali obnoxiis, morbi inſultum denunciant, idque præcipuè ſi in ſummum humerum, aut ceruicem, aut dorſum dolor aut conuulſio incidat, aut torpor totum corpus occupet, aut turbulentum inſomnium viſum fuerit.

600 Quæ parua copia apparent, velut ſtillæ ſanguinis, vrinæ vomitiones, & deiectiones, malum quidem penitus
denunciant, peſſimum verò ſi exiguis interuallis ſeſe conſe- 2
quantur.

601 Alui recrementum optimum eſt molle, conſtans, aliquatenus fuluum, nec admodum graueolens, eoq; tempore quo per ſecundam valetudinem deiici ſolet, excretum, copia verò ingeſtis cibis reſpondens. Craſſum autem fieri oportet in iudicationem eunte morbo. Vtile quoque quod lumbricos teretes ad iudicationem exire cogit.

602 In præcipitibus malis ſpumans & circumbilioſum
alui recremenrum, malo eſt. Malum quoq; & exactè candi- 3
cans. Adhuc verò deterius farinæ molitæ inſtar, & ſtercoroſum. Præter hæc ſopor malo eſt, & cruenta alui deiectio, ac immoderata vaſorum inanitio.

603 Vbi aluus modicè intercepta, nigra ſtercoribus caprarum ſimilia, nec niſi coacta demittit, hoc caſu naſus erumpens, malo eſt.

604 Alui recrementum glutinoſum, ſyncerum, aut album, in vitio eſt. Vitioſum quoque quod abundè fermentatum eſt, & aliquantulum pituitoſum. Prauum etiam cùm ex

his

his quæ denſata feruntur, quod ſubſidet aliquantulum liueſcit, purulentum ac bilioſum eſt.

605 Sanguis ſplendidus aluo per ſeceſſum reiectus, malo eſt, præſertimq; ſi dolor aliquis adſit.

606 Spumans & bile obductum alui recrementum, vitio eſt. Quin & inde morbus regius contrahitur.

607 In bilioſis deiectionibus ſpumoſa efflorеſcentia, malo eſt, iis verò præcipuè quos antea lumborum dolor aut deſipientia vexarit. Forteq; etiam dolores iis adſunt.

608 Tenue alui excrementum & ſpumans, in quo quod ſubſidet aqueum eſt & ex pallido vireſcens, malo eſt, malum quoq; purulentum. Nigrum etiam cruentum malum, cum febre, atque aliàs. Vitioſum quoq; varium abundè coloratum alui excrementum, eoq; deterius quo colore formidandum magis, præterquam in medicamenti potione. Tunc nanq; periculo vacat, copia non exuperans. Friabilis quoq; mollis in febre alui ſeceſſus, vitio eſt. Vitioſus quoq; ſiccus, qui facilè diſſoluitur, nec cohæret, decolor, idq; præcipuè ſi aluum humectet, lethalis verò ſi nigra antea prodierint.

609 Liquidum alui recrementum, & breuibus interuallis cumulatum, malo eſt. Partim nanq; vitium & inſomniam, partim verò exolutionem pariet.

610 Perliquidum & aliquantulum frabile alui recrementum, cum ſummi totius corporis perfrictione, non ſine febre, vitioſum eſt. Rigores præterea veſicam & aluum corripiunt. Valde verò aquoſa deiectio in præcipitibus malis nō deſinens, malo eſt, atq; eo magis ſi ſitis vacuitatem fecerit.

611 Prærubrum in alui proluuie excrementum vitio eſt. Vitioſum etiam admodum ex viridi palleſcens, aut albicās, aut ſpumans, aut aquoſum. Item malum eſt quod exiguum, glutinoſum, læue & ex viridi ſubpallidum. Peſſima quoque deiectio liquida in ſopore & torpore detentis. Lethale verò eſt etiam multum ſanguinem grumoſum ex aluo effluere, itemque candidum & liquidum excrementum cum alui tumore.

612 Alui excrementum nigrum, velut ſanguis, & cum febre, & ſine febre, malo eſt. Mala item quæcunq; varia, & quæ bile abundè ſunt ſaturata.

613 Alui recrementa quæ in ſpumoſa & ſyncera deſinunt, omnibus quidem ingraueſcentis mali ſignificationem prębent, conuulſione verò tentatis, vel maximè. In huiuſmodi caſibus ad aures tubercula oriri ſolent. At quæ perliquida, ac ruſus conſiſtentia, ſyncera, ſtercoracea, morbi longitudinem denunciant. Prærubrum verò in febre, delirium Candicans autem ſtercoroſum, in morbo regio moleſtiam exhibet, ac liquidum etiam, vbi reſederit ruborem adeptum.

614 Sanguinem effundentibus glutinoſum alui recrementum, maculis nigris diſtinctum, malignitatem denotat, præcipueq; in exalbidis.

615 Exactè candicans alui recrementum in febre nullam bonam iudicationem denunciat.

616 Aluus perturbata cum frequenti deſidenti labore, maxillas intendit, rubores etiam faciei ſoluit.

617 Stercoracea alui egeſtio cum tenſione, aluum malè affectam denunciat. Pituitoſa verò repente cum oris ventriculi dolore, inteſtinorum difficultatem, & fortaſſe etiam lumborum dolorem. In talibus aluus circumtenſa, ex neceſſitate liquida demittens, celeriter intumeſcens, quandam conuulſionis ſignificationem præ ſe fert. In his nouus ſubinde rigor, periculum creat.

618 Quibus nigra per aluum ſecedunt, ii tenuibus & frigidis ſudoribus diffluunt.

619 Quibus circa initia aluus turbatur, vrinæ autem paucæ ſunt, temporis progreſſu aluus quidem reſiccatur, vrina verò tenuis abundat, his abſceſſus ad articulos fiunt.

620 Frequentes deſidendi labores rigorem adferunt, & quibus alui recrementum vitioſum eſt, id maximam moleſtiam exhibet, ſi quarto die initium fecerit.

621 Frequentes & ex paruis interuallis deſidendi labores, aliquantulum glutinoſa excernentes, cum paucis ſtercoraceis, præcordiorum & lateris dolore, morbum regium prænunciant. Animaduertendum autem num ex iſtorum ſuppreſſione ii cum virore palleſcant. Eos verò etiam exiſtimo ſanguinem profundere. Hos quoque lumborum dolores affligunt, & his ſanguinem profundentibus,

ſanguis

ſanguis ſplẽdidus prodit. Cum ſopore & capitis dolore ſubinde incaleſcere, perniciem denunciat.

622 Glutinoſæ, bilioſæ deiectiones magis quodammodo abſceſſus iuxta aures excitant.

623 Tumores humeſcente aluo ſublati in altum cũ doloribus, malo ſunt, aluo verò ſuppreſſa, dum nequid aliud innouetur, celeriter rumpuntur, & maligniores ſunt. In his vomitus praui & maligni.

624 Quibus faciei incendium & intenſus rubor ſoluitur, & graueolens eſt alui egeſtio, redundans & ſubrubra, in his inſaniæ metus eſt.

625 Cutis corporis ſqallida & plus æquo ſicca, malæ affectæ alui index eſt. In his prærubræ carunculæ purulentæ ferè ex aluo prodeunt.

626 In bilioſa aluo, molli, ſtercoracea egerente, apparentes æſtus tumorem ad aures excitant.

627 Bilioſas alui deiectiones ſurditas, & ſurditatem bilioſa alui deiectio ſedat.

628 Serpentia vlcera ſupra inguina, ad laterum inanitatem & pubem enata, malè affectam aluum denunciant.

629 Virium exolutio dolorem ſoluens, aluum maximè humectam reddit.

630 Quæ circa ſedem cum dolore ſuppurant, aluum conturbant.

631 Exitialis eſt deiectio pinguis & nigra, ac liuida cum odoris grauitate, itemque bilioſa ſimile quiddam lentium aut cicerum lomento continens, aut veluti bene floruletos ſanguinis grumos, & infantium egeſtionem odore referens, ac varia, eademque diu perſeuerans. Talis etiam fuerit cruenta, ſtrigmentoſa, bilioſa, nigra, viridis, & ſimul, & per vices excreta. Exitialis quoque quæcunque prodeundo ſenſum ægri fallit.

632 Potum ægrè deglutienti cum ſpiritu tuſſiculoſo, eructatio quodammodo reuulſa, intro conuoluta, ventris dolorem denunciat. Vitioſæ etiam ſunt prærubrę deiectiones, æruginoſæ quarto die apparentes, ac eiuſmodi ſanguinis profluuia ſoporem inducunt. In his caſibus ex conuulſione moriuntur, nigris ante prodeuntibus.

633 Quibus nigra per aluum ſecedunt, ij tenuibus & frigidis ſudoribus diffluunt.

634 In iis qui longo tempore conſumti ſunt, temerariæ & quę pręter rationem fiunt alui exolutiones, vnà cum vocis defectione tremula, perniciem denunciant.

635 Tenues nigrorum deiectiones horrorem inducentes in talibus meliores. Tales præcipuè iuuant ætatem quæ vigorem antecedit.

636 Pruritus omnibus nigrorum ſeceſſum denunciant & grumos vomitione refuſos. Tremulæ etiam affectiones cum morſu ac capitis dolore, nigras deiectiones prędicunt. Tales verò præcedit vomitus, & vbi vomuerint, talia multa præterea reuelluntur.

637 Quibus autem cum alui perturbatione ſub iudicationem morbus ingraueſcit, iis nigra per aluum prodeunt.

638 Ex diuturno vētris affectu, vomentibus, bilioſis, cibum auerſantibus, copioſus ſudor obortus cum repentina virium impotentia, lethalis.

639 In medicamentorum purgantium vſu & circumfluo humorum affluxu, ſanguis tenuis frequenter eliquatus, vitio eſt

640 Alui durities cum dolore, vnà cum febribus horroris ſenſu inſignibus, ac cibi faſtidio laborantibus, paulùm humectata ad purgationem aluo, ad ſuppurationem non tendit.

641 Aluus perturbata ſalſuginoſa demittens, vnà cum febre, non admodùm ſopore & torpore oppreſſos conſequitur.

642 Vbi aluus humecta eſt, ægri laſſitudine, capitis dolore, ſiti, inſomnia torquentur, in prærubro colore liberatis inſaniam metuere oportet, ſi ſpirandi difficultas adfuerit. Quos etiam ex virore palleſcentes facilis ſpiratio iuuat, aluo ſubinde prorumpente.

643 Æſtuoſę deiectiones & cum contentione procedentes, malè affectam aluum prænunciant.

644 In bilioſis perturbata aluus, pauca crebrò reddens, & cum paucis mucoſis diſtentionem facientia, oborto circa tenue inteſtinum dolore, nec facilè prodeunte vrina, ex his caſibus in aquam inter cutem tendit.

645 Lingua tremula nonnullis prorupturæ alui ſignificationem præbet.

646 Qui

646 Qui æſtum ſentiunt, & progreſſus deiectionibus, tenuibus ſudoribus diffluunt, iis febris ingraueſcit.

647 In humecta alua perfrictio cum ſudore, vitioſa.

648 Humeſcente aluo ſanguis ex gingiuis effluens, lethalis.

649 Alui recrementum purum ſuccedens, febrem acutam ſoluit cum ſudore.

HIPPOCRATIS DE NATVRA HOMINIS, LIBER.

Sectio III.

QVI de natura humana ſupra quàm ad Medicam facultatẽ attinet differentes audire conſueuit, huic certè minimè eſt accommodata hæc oratio. Neque enim in totum aërem hominem eſſe dixerim, neq; ignem, neq; aquã, neq; terram, neq; aliud quicquam, cum minimè appareat vnum in homine eſſe. Verùm iis qui hæc volent dicere, permitto. Nec verò qui talia affirmant, rectè mihi ſentire vidẽtur. Siquidem cùm eadem omnes ſentiant, eadem tamen non dicunt, ſed ſententiæ ſuæ eandem ratiocinationem adferunt. Aiunt enim vnũ quid eſſe quodcunq; eſt, & idipſum tum vnum eſſe, tum vniuerſum, nominibus autem minimè conſentiunt. Hic ſiquidem hoc vnũ & vniuerſum aërem eſſe aſſerit, alius ignem, ille aquam, alius terram. Tum vnuſquiſq; ſuam orationẽ teſtimoniis & indiciis confirmat, quæ nullius ſunt momenti. Quòd enim eadem omnes ſentiunt, neq; eadem dicunt, ex eo patet, quòd neque ea intelligunt. Idq; vel ex eo maximè quis cognouerit, ſi eorum contẽtionibus interfuerit. Nam cùm iidem inter ſe contendant, coram iiſdem auditoribus, nunquã in diſputãdo idem ter ordine ſuperior exiſtit, ſed modò hic vincit, modò ille, inter-

dumque is cui potiſſimùm volubilis lingua & ad popularẽ auram accommodata contigerit. Quanquam par eſt eum qui rectè ſe de rebus ſentire profitetur, vt ſemper in diſputatione ſuperiorem ſe præſtet, ſi quidem de iis quæ ſunt rectè exiſtimat atque pronunciat. Sed ij quidem (vt mihi videtur) ſuis ipſorum quibus in diſſerendo vtuntur verbis, ſeipſi præ imprudentia oppugnant, Meliſſi verò ſententiam reſtituunt. Ac de his quidem hactenus. At verò ex Medicis, hi quidem hominem ſanguinem ſolum, alij bilem, quidam etiam pituitam eſſe affirmant. Atque ij omnes eandem afferunt ratiocinationem. Vnum enim eſſe quid affirmant, quod eorum quiſq; appellare voluerit: atque id vnum cùm ſit à calido & frigido coactum formam ac facultatem mutare, dulceque & amarum, & album, & nigrum, vel aliud quiduis fieri. At hæc aliter mihi ſe habere videntur. Plurimi igitur talia quædam, atque amplius his proxima pronunciant. Ego autem ſic ſentio, quòd ſi homo vnum eſſet, neutiquam doleret. Neque enim eſſet, cùm vnum exiſtat, à quo doleat. Quòd ſi etiam doleat, neceſſe eſt & quod medetur vnum eſſe. At nunc plura habentur, ſiquidem multa inſunt in corpore, quæ cùm mutuò inter ſe præter naturam caleſcunt & refrigerantur ſiccanturque & humectantur, morbos pariunt. Ex quo multæ quidem ſunt morborum formæ, & multiplex quoq; eorum curatio exiſtit. At mea quidem ſententia, qui hominem ſanguinem ſolum, nihilque aliud eſſe affirmat, & neque eum formam mutare, neque omne genus mutationum ſubire, oſtendere deberet. Sed vel tempus anni aliquod, vel hominis ætatem dare, qua ſanguis ſolus in homine ineſſe appareat. Conſentaneum nanque rationi videtur, vt vnum aliquod tempus ſit, quo id ipſum per ſe vnum exiſtere appareat. Eademque cenſeo de eo etiam qui pituitam, & de eo qui bilem eſſe aſſeuerat. Nam & ego quæcunque hominem eſſe dixero, ea & pro lege, & pro rerum natura, tam in iuuene, quàm ſene, tum tempore tam calido quàm frigdo, ſemper ſimilia ineſſe demonſtrabo. Tum indicia etiam proferam, & cauſas aperiam, ex quibus neceſſariò vnumquodq; in corpore auctionem & imminutionem accipit. Primùm quidem igitur generationem non ab vno fieri neceſſe eſt. Quonam enim pacto

pacto vnum cùm exiſtat, aliquid generabit, niſi cum aliquo miſceatur? Deinde niſi eiuſdem generis ſint quæ miſcentur, eandemque facultatem obtineant, neque generẽt, neque ſimilia nobis efficiantur. Ac rurſus, niſi calidum cum frigido, & ſiccum cum humido, moderatè & æquabiliter inter ſe reſpondeant, ſed alterum altero, & valentius imbecilliore longè excellat, nulla generatio futura eſt. Quocirca quomodo rationi conſentaneum fuerit, vt quid ab vno generetur, cùm ne à pluribus quidẽ generetur, niſi probè mutua inter ſe temperie conueniant. Cùm igitur eiuſmodi ſit natura cùm reliquorum omnium, tum hominis, non vnum eſſe hominem neceſſe eſt, ſed eorum vnumquodque quæ ad generationem conferunt, talem in corpore vim, qualem contulit, obtinere. Rurſus cùm homo interit, ſingula in ſuã naturam ſecedere neceſſe eſt, humidum nempe ad humidum, ſiccum ad ſiccum, calidum ad calidum, frigidum ad frigidũ. Talis autẽ tum animantiũ, tum reliquarũ omnium rerũ eſt natura, oriunturq; ſimiliter omnia, & ſimiliter occidunt. Eorũ enim natura ex prædictis omnib. cõſtat, & vt prædictum eſt, deſinit in idipſum vnde cõflatum eſt vnumquodque, eodem etiam ſe recipiens. Hominis autem corpus in ſe ſanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, flauam nempe & nigram continet, ex quibus corporis ipſius natura conſtat; & per hæc dolet, & ſanum eſt. Sanum quidem vel maximè, cùm hæc moderatam inter ſe, tum facultate, tum copia, temperationem habuerint, idque præſertim, ſi permixta fuerint. Dolet autem, vbi horum quicquam vel minus, vel copioſius fuerit, aut in corpore ſeparatum, nec reliquis omnibus contemperatum. Cùm enim horum aliquid ſeceſſerit, & per ſe conſtiterit, neceſſe eſt non ſolùm locum ex quo exceſſit morbo tentari, ſed eum etiam in quẽ nimia copia influxerit, dolore & labore vexari. Nam ſi quid horum ampliùs quàm redundantia requirat, extra corpus effluat, euacuatio ipſa dolorem exhibet. Sin contrà intrò vacuationem & tranſitionem, ac ab aliis ſecretionem fecerit, duplicem ſanè dolorem (velut dictum eſt) vt concitet neceſſe eſt, & vnde exceſſit, & vbi redundat. At ſanè cùm dixerim quæcunque hominem eſſe affirmaro, ea me ſemper talia eſſe, & pro inſtituto, & pro natura, demonſtraturum. Ic-

circo aſſero ſanguinem eſſe, & pituitam, & bilem, tum flauam, tum nigrã. Atq; horum quidem primùm nomina inſtituto diſtincta eſſe aſſeuero, nulliq; ipſorum idem eſſe nomen inditum. Deinde naturâ formas diſcrepare, nullamq; pituitam ſimilem eſſe ſanguini, neq; bilem ſanguini, neque pituitæ bilem. Quænam enim eorum inter ſe ſimilitudo eſſe poſſit, quæ neq; colore ad viſum, neque ad manus contactum ſimilia eſſe videntur, cùm neque conſimiliter calida, neq; frigida, neq; ſicca, neq; humida exiſtant? Itaq; cùm tãtùm inter ſe, tum formâ, tũ facultate differant, ea nõ vnum eſſe neceſſe eſt, ſiquidem neque ignis & aqua idem ſunt. Ex his autem tibi conſtabit, quòd hæc omnia vnum non ſint, ſed ſuam quodq; ipſorum facultatem & naturam obtineat. Si enim alicui medicamentum exhibueris quod pituitam educat, pituitam tibi vomitione reddet, & ſi medicamentũ quod bilem ducat exhibeas, bilem tibi euomet. Eadẽ quoq; ratione atram bilem purgat medicamentum quod dederis atram bilem ducens. Quòd ſi aliqua corporis parte ſauciata vulnus accipias, ſanguis inde effluet. Atq; hæc omnia tibi vſuuenient ſemper tam interdiu, quam noctu, & hyeme quàm æſtate, quoad ſpiritum ad ſe trahere viciſſimque reddere valebit. Valebit autẽ, donec aliquo ex his, quæ illi ſunt connata, priuatus fuerit. Sunt autem quæ diximus connata. Qua enim ratione connata non ſint? cùm primùm quidem hæc omnia homo quoad vita fruitur, ſemper in ſe manifeſtè contineat. Deinde ex homine natus ſit hæc omnia obtinente. Poſtea in homine nutritus ſit, iſta omnia quæ nunc quidem aſſeuero & demonſtro habente. Qui verò vnum eſſe hominem aſſerunt, ij mihi in hanc opinionem veniſſe videntur, quòd ex iis, qui epotis medicamentis, per nimias purgationes interiiſſent, hos quidem bilem, illos pituitam euomere conſpicati, horum vnumquodque hominem eſſe exiſtimarunt, in cuius purgatione eum morientem viderunt. Eadem etiam ratione nituntur, qui ſanguinem eſſe hominem aſſeuerant, cùm iugulatis hominibus manantem ex corpore ſanguinem conſpicati, eum hominis animum eſſe exiſtimant, hiſque argumentis omnes inter diſſerendum vtuntur. Quanquam primùm quidem in immodicis purgationibus, ſola euacuata bile nullus vnquam

mortuus

mortuus eſt. Verùm epoto medicamento quod bilem ducat, primùm ſanè quis bilem vomitione refundet, mox etiam pituitam, deinde quoque præter bilem, atram bilem, idque per vim, ſub mortem verò ſanguinem etiam purum euomit. Idem quoq; contingit ex medicamentis pituitam ducentibus. Primùm enim pituitam euomunt, mox bilem flauam, deinde atram, ſub exitum verò purum ſanguinem, ſub eoq; moriuntur. Etenim cùm medicamentum corpus ſubierit, primùm quidẽ quodcunq; ſibi ex omnibus quæ in corpore inſunt, ſecundum naturam maximè familiare fuerit, educit: deinde verò reliqua etiam trahit & purgat. Non aliter quàm quæ ex terra oriuntur, & in eam conſeruntur, vbi terram ſubierint, eorum quodq; trahit quod ſuæ naturæ accommodatum in terra ineſt. Eſt autem & acidum, & amarum, & dulce, & ſalſum, & cuiuſq; modi. Imprimis igitur ex eo plurimùm quod ſuæ naturæ accommodatum fuerit ad ſe allicit, tum etiam reliqua attrahit. Tale quiddã etiam medicamenta in corpore faciunt. Quæ enim bilem educunt, primùm meraciſſimam quidem bilem purgãt, deinde mixtã. Itemq; quæ pituitam reſpiciunt medicamenta, primùm quidẽ eam meraciſſimam eduũct, poſt etiam mixtam. Et in iugulatis, primùm quidẽ ſanguis tũ calidiſſimus, tum maximè ruber, mox verò magis pituitoſus, magisque bilioſus profluit. Per hyemẽ verò augetur in homine pituita, cùm ea ex omnib. quæ in corpore inſunt, ad hyemis naturam maximè accedat, quòd ſit frigidiſſima. Cuius rei hæc ſunt indicia pituitam eſſe frigidiſſimam, quòd ſi pituitam & bilem & ſanguinẽ attingere voles, pituitam frigidiſſimam eſſe comperies. Quę quamuis eſt lentiſſima, nec niſi ſumma vi, ſecundum atram bilem, educitur: (quæ verò per vim veniunt, ea per violentiã compulſa calidiora redduntur.) Nihilò minus tamen præ his omnibus pituita ſuapte natura frigidiſſima eſſe cõſpicitur. Quòd autẽ hyme corpus pituita repleatur, hinc conſtat, quòd per hyemem homines maximè pituitoſa tum expuunt, tum emungũt, hocq; anni tempore præcipuè, tumores laxi & albi (οἰδήματα dicti) & reliqui morbi pituitoſi oriuntur. At vere adhuc quidem in corpore viget pituita, ſed ſanguis increſcit, quòd & frigora remittant, & imbres ſuccedant. Tuncque ſanguis augetur,

tum ex imbribus,tum ex dierum calore. Eorum enim naturæ id anni tempus cùm ſit calidum & humidum,maximè reſpondet. Quod hinc cognoſcas,quòd homines verno æſtiuoq; tempore potiſſimùm inteſtinorum difficultatibus corripiantur,iiſque ſanguis ex naribus profluat,& ſint maximè calidi & rubicundi. Æſtate verò ſanguis adhuc viget, & bilis in corpore attollitur,& in autumnum protenditur. At per autumnum modicus quidem ſanguis gignitur,quòd illius naturæ autumnus aduerſetur. Bilis autem æſtate & autumno in corpore obtinet. Quod his indiciis cognoſcas, cùm hac tempeſtate homines ſua ſponte bilem euomant, & per medicamentorum potiones bilioſa repurgentur. Id quoque ex febribus & hominum coloribus patet. At pituita æſtate longè imbecillior eſt,quòd ea tempeſtate, ob ſiccitatem & caliditatem, eius naturæ aduerſetur. Per autumnum verò ſanguis pauciſſimus in homine gignitur, ſiquidem ſiccus eſt autumnus, & hominem iam refrigerare incipit. Bilis autem atra autumno tum plurima,tum vehementiſſima eſt. At ineunte hyeme,bilis perfrigerata pauca gignitur,& pituita rurſus augetur, tum ob pluuiarum copiam,tum noctium longitudinem. Hæc igitur omnia perpetuò hominis corpus obtinet, ſed pro circunſtantis anni temporis ratione, ſingula tum pro parte, tum pro natura, modò inter ſe augentur,modò etiam imminuuntur. Vt annus omnis omnium quidem & calidorum, & frigidorum, & ſiccorum, & humidorum eſt particeps: neque enim eorum quicquam, ne minimo quidem tempore, ſine omnibus quæ in hoc mundo exiſtunt,perdurauerit, verùm ſi vnum quodpiam deficiat,omnia aboleantur,cùm ex eadem neceſſitate conſiſtant omnia & alantur inuicem:ita ſi quid ex his quæ in homine ſunt connata defecerit, is vtique viuere nequeat. In anno autem,modò hyems maximè viget, modò ver, nunc etiam æſtas,nunc autumnus. Sic quoque in homine,modò quidem pituita inualeſcit,modò ſanguis, interdum etiam bilis,primùm quidem flaua, mox quoque atra appellata. Cuius rei euidentius eſt argumentum,quòd ſi eidem homini idem medicamentum quater in anno exhibere voles, hyeme quidem maximè pituitoſa tibi euomet,vere autem valde humida, æſtate admodum bilioſa,&

autumno

autumno nigerrima. Cùm igitur hæc ita ſe habeant, oportet morbos qui hyeme augentur, æſtate deſinere, & eos qui æſtate increſcunt, hyeme ceſſare, niſi intra certum dierum circuitum ſoluantur. De hoc autem dierum circuitu, aliàs nobis dicendum eſt. Morborum verò qui vere oriuntur liberatio ad autumnum expectanda eſt, & autumnalium morborum diſceſſum, vere fieri neceſſe eſt. Quòd ſi quis hæc anni tempora morbus ſuperauerit, hunc annuum fore ſciendum eſt. Atque ita Medicum morbis mederi conuenit, adhibita horum cuiuſque conſideratione, quod in corpore præualet, pro anni temporis ratione, quod ſuæ naturæ maximè accommodatum exiſtit. Inſuper hæc quoque noſſe oportet, quòd morbos quos repletio parit, ſanat euacuatio; & qui ex euacuatione oriuntur, repletione curantur; & qui ex immoderato labore fiunt, eos quies ſanat; quique ex otio gignuntur, immoderato labore tolluntur. Omninoque Medicum ſua prudentia obuiam ire conuenit morbis inſtantibus, & naturis, & anni temporibus, & ætatibus, cōtentaque ſoluere, & ſoluta intendere. Hac nanque ratione vel maximè quod moleſtiam exhibet quieuerit, eaque mihi curandi ratio eſſe videtur. Morbi verò partim ex viuendi ratione, partim etiam ex ſpiritu quem viuendo trahimus, proueniunt. At vtrunque hac ratione diſcernas. Vbi complures vno morbo eadem tempeſtate vexantur, in id quod maximè commune eſt, quoque omnes vtimur potiſſimum reiicienda cauſa eſt. Id autem eſt quod inſpirādo trahimus. Quòd enim viuendi cuiuſq; noſtrûm ratio in cauſa non ſit, iam liquidò conſtat, cùm morbus omnes continenter attingat, & iuuenes & ſenes, & mulieres & viros, perindeque temulentos & abſtemios, tam eos qui maza, quàm qui pane victitant, & eos qui multis, quàm qui paucis exercitationibus vtuntur. Non igitur victus rationi aſſignanda cauſa eſt, cùm cuiuſuis generis victu vtentes, eodem morbo corripiuntur. Cùm verò eodem tēpore cuiuſque modi morbi oriuntur, ſua proculdubio cuiq; viuēdi ratio in cauſa eſt, adhibendaque curatio, aduerſus morbi cauſam inſtando, quemadmodum aliàs etiam à nobis dictum eſt, & victus rationem immutando. Quandoquidem conſtat victus genus quo quis vtitur, aut ex toto, aut magna ex parte, aut

M

in eorum aliquo minimè ei eſſe accommodatum. Quo cognito, immutare. & adhibita in conſiderationem cuiuſque natura, ætate, forma, anni tempore, & morbi genere, ad curationem aggredi oportet, nunc quidem detrahendo, nunc verò addendo, ita vt (quemadmodum iamdudum á me dictum eſt) ad ſingulas ætates, & anni tempora, & naturas, & morbos, contrariam tum medicamentorum, tum victus rationem adhibeas. At verò vbi morbus aliquis populariter graſſatus fuerit, non victus rationem in cauſa eſſe, ſed quod ſpirando ducimus, manifeſtum eſt, ipſumq; morboſam quandam excretionem planè obtinere. Eo igitur tempore his exhortationibus homines ſunt admonendi, vt ne victus quidem rationem immutent, cùm morbi cauſa minimè exiſtat. Prouideãt etiam, vt corpus quàm minimè intumeſcat, ſitq; attenuatiſſimum, tum cibos, tum potus quibus vti conſueuerint ſenſim demendo. Si quis enim ſubitò victus rationẽ immutet, ne quid in corpore ex immutatione innouetur, periculum eſt. Sed ſolita victus ratio ſeruanda eſt, vbi nihil quidem lædere videtur, atque inſuper vt aëris quam minimum in corpus influat, isq; vt maximè peregrinus ſit prouidendũ, tum regionum loca, in quibus morbus conſiſtit, quoad eius fieri poterit permutando, tum corpora extenuando. Ita enim minimè multũ ac frequentem ſpiritũ homines ex neceſſitate attrahent. Morbi autẽ à validiſſima corporis parte orti, grauiſſimi exiſtunt. Etenim ſi vnde originem ſumſerunt, iſthic perſtiterint, cùm pars valentiſſima laboret, corpus vniuerſum laborare neceſſe eſt. Quòd ſi ad imbecilliorẽ aliquam ex validiſſima deuenerint, difficiles habent abſolutiones. Quicunq; verò ab imbecilliorib. ad valentiores veniunt faciliùs ſoluuntur, quòd quę influũt facilè per vim liberantur. At venæ craſſiſſimæ hunc natura ortũ ſortitæ ſunt. Quarũ cùm ſint in corpore paria quatuor; Vnum quidem ex capite retro per ceruicem, parte exteriore ad vtraq; ſpinæ latera, indeq; in coxendices & crura peruadit, deinde per tibias ad exteriores malleolos & pedes peruenit. In dorſi igitur & coxendicũ doloribus, ex poplitibus & malleolis exterioribus venæ ſectiones fieri debent. Alteræ autẽ venæ ex capite exortæ, iuxta aures per ceruicem, iugulares dictæ, intro ſecundum ſpinam vtraq; ex parte ad lumbos,

lumbos,in teſtes & femora,& per poplites interiore ex parte,indeq; per tibias ad malleolos internos & ad pedes deferuntur. Proinde in lumborum & teſtium doloribus,ſanguis ex poplitibus & malleolis interiorib mittendus eſt. Tertiū par venarum ex temporibus per ceruicem ſubter ſcoptula operta, inde ad pulmonem defertur, & hæc quidē ex dextris ad ſiniſtra, illa verò à ſiniſtris ad dextra, peruenit. Et dextra quidem ex pulmone mammam ſubiēs, & ad lienem & ad renem tendit. Quæ verò à ſiniſtris ad dextra procedit, ex pulmone mammam ſubiens,& iecur,& renem petit. Vtraq; poſtremò in rectum inteſtinum deſinit. Quartum par ex anteriore capitis parte & oculis, ſub ceruicem & clauiculas, indeque per ſuperiora in brachiorum flexus tendit, poſteaque per cubitos,ad primas manuum iuncturas & digitos,rurſuſq; à digitis per cubitos & ſuperiores manuum partes inflexuras, & per ſuperiorem brachiorum partem ad axillas, perq; ſummas coſtas,hæc quidem ad lienem,altera verò ad iecur deuenit, poſtea ſupra ventrem in pudendum vtraque deſinit. Atque ea eſt venarum craſſiſſimarum natura. Exiſtunt etiam ex ventriculo permultæ & variæ venæ,per quas in corpus alimentum tranſmittitur. Quod etiam ex craſſis venis,tam externis,quàm internis,in ventriculu & reliquum corpus deferunt,ſibique mutuò ſubminiſtrant,interna externis,viciſſimq; externe internis. Hæc igitur mittendi ſanguinis rationes ſeruandæ ſunt,ſtudendumque eſt, vt quàm longiſſimè à locis, in quibus dolores fieri, & ſanguis colligi conſueuit, venarum ſectiones fiant. Hac nanq; ratione,cùm minimè magna de repente mutatio cōtinget,tum etiam conſuetudinem tollendo effeceris,vt ne amplius eodem colligatur. Qui pus copioſum citra febrem expuunt,quibuſq; abſq; dolore pus multum in vrina ſubſidet,& qui alui deiectiones, velut in difficultatibus inteſtinorum,cruentas habent & diuturnas, quales in iuuenibus annos quinque & triginta natis,& grandioribus natu ineſſe ſolent, iis omnibus ex eadem cauſa morbi oriuntur. Hos nanque immodicis corporis exercitationibus & laboribus addictos, & cùm iuuenes eſſent operas exercuiſſe neceſſe eſt. Deinde dimiſſis laboribus, molli carne & multùm à ſuperiore differente expletos, tam longè inter ſe

diſſidentem corporis habitum habere, vt priſtinus cum eo qui poſtea accreuit, nulla in re conſentiat. Qui igitur ita affecti ſunt, ſi quando in morbum incidunt, ij confeſtim euadunt, ſed poſt à morbo temporis ſucceſſu corpus liquatur, & per venas, quâ latiſſimæ eſſe ſolent, ſaniei quiddam non diſſimile defluit. Si quidem igitur ad inferiorem aluum impetu deferatur, quale quid fere in corpore ineſt, tale etiam per deiectiones ſecedit. Neque enim, cùm via decliuis ſit, diutiùs in inteſtinis ſubſiſtit. At quibus in pectus influit, ij purulenti fiunt, quòd nimirum cùm purgatio accliuis ſit, & diutius moram trahens in pectore computreſcat, & puris ſimile euadat. Quibus verò in veſicam effunditur, ex loci calore incaleſcit, exalbeſcit & ſecernitur, quodque rariſſimum exiſtit ſupra innatat, craſſiſſimum verò, quòd ſanè pus appellatur, ſubſidet. In pueris quoque ob loci huius & totius corporis caliditatem gignuntur calculi, quod viris ob corporis frigiditatem minime vſuuenit. Iſtud enim probe noſſe conuenit, hominem prima ætate in omni vita eſſe calidiſſimum, poſtrema verò frigidiſſimum. Siquidē quod augeſcit corpus & ad robur tendit calidum eſſe neceſſe eſt, at vbi marceſcere & ad exitium præcipitare cœperit, frigidius euadit. Atq; hac ratione quò magis his primis diebus homo increſcit, eò calidior euadit, & quantò magis vltimis diebus marceſcit, tantò frigidiorem eſſe neceſſe eſt. Qui autem ſic affecti ſunt, ſua ſponte ſaneſcunt, plærique quidem quo anni tempore colliqueſcere cœperint, quinto & quadrageſimo die. Qui verò hoc anni tempus ſuperauerint, anno conualeſcunt, niſi quid aliud hominem male habuerit. Qui morbi ex paruo temporis interuallo oriuntur, & quorum cauſę cognitu ſunt faciles, ij ſecuriſſimè prædicantur. Quorum curationem ſic inſtituere oportet, vt morbi cauſæ occurramus. Ita ſiquidem quod morbum in corpore excitauit, facilè diſſoluatur. Quibus in vrina arenulæ vel lapilli ſubſident, iis per initia ad craſſam venam tubercula enaſcuntur, & ſuppurant, deinde cùm ea tubercula haud ita citò rumpantur, lapilli ex pure coaleſcunt, qui per venam cum vrina in veſicam foras extruduntur. At quibus vrinæ quidem cruentæ ſunt, iis in venis vitium eſt. Quibus vna cum vrina craſſa prodeunt minutæ carunculæ capillamen-

torum

torum ſpeciem referentes, eas à renibus & articulari morbo laborantibus prodire noſſe conuenit. Quibus vrina pura eſt, & aliàs atque aliàs furfuracea quædam per ſummam vrinam feruntur, iis veſica ſcabie laborat. Febres magna ex parte à bile oriuntur, quarum genera ſunt quatuor, præter eas quæ dolores eximios comitantur. Earum autem nomina ſunt, continens, quotidiana, tertiana & quartana. Quæ continens appellatur, ex copioſiſſima & meraciſſima bile prouenit, & perquàm breui iudicatur. Corpus nanque vehementi calore incaleſcens, neque vnquam refrigeſcens, celeriter colliqueſcit. Quotidiana ſecundum continentem ex plurima bile ortum habet, & præ aliis citiſſimè liberat, at continente eò longior, quò ex pauciore bile prouenit, quodq; in ea corpus requietem habet, quod in continente nullo vnquam tempore quieſcit. Tertiana verò quotidiana longior, & à pauciore bile fit, quoq; diutius in ea, quàm in quotidiana corpus quieſcit, eò diuturnior hæc febris eſt, quàm quotidiana. At quartanæ in reliquis eandem rationem obtinent, ſed tertianis tantò longiores ſunt, quantò minùs bilis calorem exhibentis obtinent, tum quia in his corpus liberaliùs refrigeratur, iiſque ab atra bile is cumulus accedit, vt non niſi ægrè depelli poſſint. Bilis enim eorum omnium quæ in corpore inſunt cùm ſit glutinoſiſſima, maximè diuturnas ſtationes facit. Quòd autem quartanæ humoris melãcholici ſint participes, ex eo cognoſces, quòd autumno præcipuè homines quartanis corripiantur, & ea ætate quæ eſt ab anno vigeſimoquinto ad quadrageſimumquintum, tum etiam quòd hæc ætas inter alias omnes atræ bili potiſſimùm eſt obnoxia, vt & inter anni tẽpora autumnale maximè accommodatum. Si qui verò extra hoc anni tempus & eam ætatem quartana correpti fuerint, pro comperto habeas hanc febrem, niſi quid aliud hominem malè habeat, minimè diuturnam fore.

Hippocratis de genitura, liber.

LEX quidem omnia ſibi ſubiicit. At verò viri genitura ex vniuerſo humido, quod in corpore continetur, proficiſcitur, vbi id, quod validiſſimum eſt, excernitur. Cuius rei iſtud eſt argumentum, quòd vbi rem veneream exerce-

mus, tãtillo emiſſo, imbecilles euadimꝰ. Iſtud verò ſic ſe habet. Ex toto corpore venæ & nerui in pudendũ procedunt, quorum attritu excalefactione & repletione, velut pruritus exoritur, indeq; ad totũ corpus voluptas & calor permanat. Trito autem pudendo & moto homine, humidum in corpore concaleſcit & diffunditur, & motum agitatur & ſpumeſcit, nõ ſecus ac reliqua omnia humida agitata ſpumeſcunt. Sic verò etiam in homine quod validiſſimum eſt & pinguiſſimum, à ſpumeſcente humore ſecernitur, & ad ſpinalem medullam progreditur. In hanc enim ex toto corpore viæ quædam feruntur, & ex cerebro in lumbos, vniuerſum corpus, & ſpinalem medullam diffunditur, ex eaq; viæ quædam procedunt, ita vt ad eam humidum deferri, & ex ea ſecedere queat. At vbi ad ſpinalem medullam genitura peruenerit per venas quaſdam, quibus illi via patet, ad renes fertur, quibus exulceratis, interdum etiam ſanguis vnà defertur. A renibus autem per medios teſtes ad pudendum peruenit, neque quâ via vrinæ eſt prodit, ſed alia ipſi via eſt, huic proxima. At verò qui per ſomnum veneris ludibrio tentantur, ideò per ſomnum venerea exercent, quòd humidum in corpore diffuſum & excalefactum, ſiue ex vehementi exercitatione, ſiue ex alia quauis cauſa ſpumeſcat, dum ab ipſo excernitur, veneris imaginem quandam exhibet. Perinde enim ſe habet hoc humidũ, vt in eo qui venerẽ exercet. Sed neq; de his qui per ſomnum venerem exercẽt, neq; de toto morbo quid ſit, quæve efficiat, neq; cur coitus loco habeatur, dicendum nobis eſt, & de his quidem hactenus. At verò eunuchi eam ob cauſam venerem minimè peragunt, quia genituræ tranſitus ipſis aboletur. Per ipſos enim teſtes ei via eſt, & nerui tenues & crebri ex teſtibus in pudendum feruntur, quibus aſſurgit & demittitur, iique in ipſa exectione dum caſtrantur reſcinduntur, ideoque ad obeundam venerem inutiles exiſtunt. Qui verò iſtorum attritionem paſſi ſunt, iis genituræ via obſtructa eſt. Callum enim contrahere teſtes ſolent, neruiq; à callo indurati & hebeſcentes, neque pudendum intendere, neque laxare poſſunt. At qui iuxta aures ſectionem experti ſunt, ij venerem quidẽ exercent, verùm ſemen paucum, imbecillum & infœcundum emittunt. Maxima ſiquidem ſeminis pars è

capite

capite ſecundum aures in ſpinalem medullam fertur, ipſe verò trāſitus, ſectione ad cicatricem perducta, ſolidior euaſit. Pueris autem venæ exiles & plenæ, genituram ferri prohibent, neq; pruritus eodem modo excitatur, nec proinde humidum in corpore agitatur, vt genitura ſecerni queat. Virginibus quoq; eandem ob cauſam, intra pubertatis annos, menſes minimè prodeunt. Vbi verò adoleuerint, tum virgo, tum puer venæ quæ ad pueri pudendum, & in virginis vterum feruntur, incremento accepto ampliores redduntur, & aperiuntur, viaq; & tranſitus per illarū anguſtias patet tuncq; humidum agitari incipit, & ſpatia ampliora in quibus agitetur habet, pueroq; cùm adultus fuerit, ob eam cauſam & virgini menſtrua prodeunt. Atq; iſta mihi ad hūc modum ſe habere comperta ſunt. At verò genituram ex toto corpore, & ex ſolidis & mollibus partibus, & ex vniuerſo totius corporis humido ſecerni aſſeuero. Humidi autē quatuor ſunt ſpecies, ſanguis, bilis, aqua, & pituita. Homo enim tot ſibi cognatas ſpecies habet, ex quibus tum morbi fiunt, tum diiudicantur. Atq; hæc mihi quidem de genitura dicta ſunt. & vnde, & quanam ratione, & quanam ex cauſa ortum habeat, & in quibus, & quare nulla inſit, ſimulq; de virginum menſibus. Mulieribus autem in coitu attrito pudēdo & commotis vteris, pruritus quidam in ſeipſis ſentitur, & reliquo corpore voluptas calorq; exoritur. Semen verò è corpore etiam emittit mulier, interdum quidem in vterū, ex quo humidus redditur; nonnunquam verò foras, ſi plus æquo vterus dehiſcat. Illa etiam vbi coire cœperit, toto tempore voluptatem percipit, dū vir ſemen emiſerit. Quòd ſi coitum ardenter quidem mulier appetat, ante quàm vir ſemen emittit, neque deinceps eadē voluptate perfunditur: ſin verò venerem non vehementer appetat, vnà cum viro voluptate affici deſinit. Ac habet ſe res ad hunc modum, vt ſi quis ad aquam feruentem frigidam affundat, feruere deſinit, ita etiam virile ſemen in vterum illapſum, mulieris calorem & voluptatem extinguit. Effertur autem voluptas & calor, ſimul ac ſemen in vterum decidit, deinde deſinit, non ſecus ac ſi quis ad flammam vinū affundat, ea primùm ad vini affuſionem attollitur, & paulatim increſcit, deinde deſinit: eodem modo in muliere calor ad viri ſemē effertur,

poſtea deſinit. At verò in venere exercenda longè minorem quam vir, voluptatem mulier percipit, vir verò etiam diuturniorem. Cumque maiorem vir percipiat voluptatem, ei repente ab humido maiore agitatione quam mulieri ſecernitur. Sic autem ſe res habent mulierùm, ſi quidem cum viris rem habeant, magis ſanæ ſunt; ſin contrà, minùs bene habent. Nam & coitu vteri humidiores euadunt, qui ſi plus æquo ſicceſcant, vehementer contrahuntur, ſicq; contracti corpori dolorem afferunt, ſimulq; coitus ſanguinem excalefaciens & humectans, cauſa eſt, vt menſes faciliùs profluant, quibus minimè prodeuntibus, morbis obnoxię mulieres reddantur. Cuius rei cauſam in morbis muliebribus exponemus. Ac de his quidem hæc dixiſſe ſatis ſit. Poſt coitum autem ſiquidem mulier minimè conceptura ſit, ſemen ab vtriſque emiſſum, pro more foras cùm volet, profluet. Quòd ſi conceptura ſit, ſemen minimè foras profluit, ſed in ipſo vtero manet. Eo nanque excepto vterus clauditur & retinet, eius nimirum oſculo ob humiditatem contracto, ſimulq; miſcetur tum quod à viro, tum quod à muliere procedit. Quòd ſi mulier partum aliquando experta fuerit, & animaduerterit quãdo genitura non exciderit, ſed intus remanſerit, ſciet qua die conceperit. Sic quoque ſe res habet. Quòd à muliere emiſſum eſt, quandoq; quidem robuſtius eſt, quandoque verò imbecillius. Similiter quoque quod á viro emiſſum eſt ſe habet. Et in viro tum muliebre, tum maſculum ſemen ineſt, eodemque modo in muliere ſe habet. Maſculum verò fœmineo robuſtius eſt. Generationem igitur à robuſtiore fieri neceſſe eſt. Hoc quoque modo ſe res habet. Si quod ab vtroque ſemen prodit robuſtius fuerit, mas generatur, ſi debile, fœmina. Vtrumlibet verò copia ſuperarit, illud ipſum generat. Si nanque debilius ſemen multò maiore copia valentius ſuperet, euincitur quod valentius eſt, & debili permixtum ad fœminam transfertur. Quòd ſi validũ debili copioſius fuerit, ſuperatur debile, & ad marem redigitur. Ac veluti ſi quis ceram & adipem ſimul commiſceat, & adipe multò maiore copia addito, ea ad ignem liquefaciat, dum quidem liquida fuerint, quod copia ſuperat manifeſtum non eſt, vbi verò concreta fuerint, tunc quòd adeps ceram copia ſuperat cõſpicuum

cuum eſt. Sic maris & fœminæ genituram ſe habere exiſtimandum eſt. Quòd autem tam in muliere quàm viro, tum fœmineum, tum maſculum ſemen inſit, ex his quæ manifeſtè contingunt coniicere licet. Plæræque enim mulieres ſuis viris fœminas iam peperere, quæ cum aliis congreſſæ, ex iis filios ſuſceperunt. Et viri illi ipſi quibus mulieres fœminas peperere, cum aliis mulieribus congreſſi maſculam prolem genuerunt, & quibus maſculus fœtus ſuſcipiebatur, cum aliis mulieribus congreſſi, fœminas genuerunt: Eoque modo hæc ratio demonſtrat, tam virum quàm fœminam, & fœmineum, & maſculum ſemen continere. Siquidem quæ fœminas ſuſcipiebant, in iis quod erat validius à debilioris copia ſuperabatur, & fœmellæ generabantur. Quæ verò mares ſuſcipiebant, in iis quod erat debilius ſuperabatur, & mares gignebantur. Neque verò ab eodem viro ſemen validum, neque ſemper debile procedit, ſed aliàs aliud, & in muliere ad eundem modum ſe habet, vt proinde minus mirum videatur, eaſdem mulieres eoſdemque viros & maſculam & fœmineam prolem gignere. Eadem verò in brutis, tum fœminam, tum marem procreandi, ſeminisque ipſius eſt ratio. Prodit autem & mulieri & viro ab vniuerſo corpore, & ab imbecillibus imbecillum, & à validis validum, eodemque modo fœtui diſtribui neceſſe eſt. Cumque plus ex viri quàm mulieris corpore ad genituram acceſſerit, fœtus ille patris magis erit ſimilis, cùm verò plus ex muliere prodierit, matrem magis referet. Neque verò fieri poteſt, vt per omnia matris ſimilis ſit, patrem nihil referat, aut contrà, neque alterum referat. Verùm vtriuſque aliqua in re ſimilem eſſe neceſſe eſt; ſiquidem ex vtriſque ſemen ad procreandum fœtum prouenit. Quiſquis autem plus & ex pluribus corporis partibus ad ſimilitudinem contulerit, illius pluribus in rebus ſimilis erit. Ac interdũ contingit, vt nata filia maiore ex parte, patrem meliùs quàm matrem referat, & editus filius nonnunquam matris magis quàm patris ſimilis exiſtit. Atq; hæc mihi tamque multa ſunt ſuperioris ſententiæ argumenta, quòd tum in muliere, tum in viro, & maſculæ, & fœmineæ prolis generandæ facultas ineſt. Quinetiam iſtud interdum contingit, vt tenues & imbecilli fœtus ex parentibus craſſis & robuſtis

gignantur. Quòd ſi multis iam editis eiuſmodi liberis accidat, fœtum in vtero ægrotaſſe perſpicuum eſt, vel à matre aliquid eius incrementi foras prodiiſſe, vtero nimirum dehiſcente, proindéque debilem exiſtere. Animantium autem quodcunque pro virium ſuarum ratione ægrotare videtur. At verò ſi omnes editi liberi debiles extiterint, vteri plus æquo anguſti in cauſa eſſe exiſtimantur. Siquidem cùm deſit amplum ſpatium in quo fœtus nutriatur, ipſum debilem exiſtere neceſſe eſt, deficiente nimirum ſatis amplo ad incrementum ſpatio. Quòd ſi neque deſit amplum ſpatium, neque fœtus ægrotet, æquum eſſe videtur, vt ex magnis parentibus magnus partus edatur. Iſtud autem hoc modo ſe habet, perinde ac ſi quis cucumerem iam defloreſcentem, tenellum tamen & adhuc cucumerario adhæreſcentem, in vas aliquod anguſtum impoſuerit, æqualis ac ſimilis ipſius vaſis anguſti cauitati euadet. At ſi quis in vas amplum imponat, quod probè cucumerem capere poſſit, neque eo multò maius ſit, æqualis etiam & ſimilis vaſis cauitati cucumis euadet. In creſcendo enim vaſis capacitatem æmulatur, & quæ è terra ferè naſcuntur omnia, eodem quo quis ipſa coegerit proueniunt modo. Ad eundem quoque modum in puero ſe habet, ſiquidem ampliore loco incrementum accipiat, maior, ſin verò anguſtiore, minor euadit. At verò mutilari in vtero puerum cenſeo, vel colliſione, ſi circa fœtum mater percuſſa fuerit, vel in eum ceciderit, vel aliam vim quampiam perpeſſa fuerit. Qua verò parte colliditur, ea mutilatur puer. Quòd ſi vehementiùs etiam colliditur, ita vt quæ eum continet membrana diſrupta ſit, corrumpitur fœtus. Quin & alio huiuſcemodi modo mutilãtur pueri, vbi vteri locus in quo mutilati fuerint anguſtus fuerit, cùm neceſſe ſit corpus quod anguſto loco mouetur, illic mutilum fieri. Non ſecus ac arbores quæ terra continentur, neque ſatis amplum ſpatium habent, ſed vel à lapide, vel alia quapiam re detinentur, cùm exoriuntur, tortuoſæ euadunt, aut parte vna craſſæ, altera tenues: ſic certe circa puerum contingit, ſi pars quædam corporis in vtero anguſtiore loco quàm antea contineatur. Ex mutilatis autem hominibus vt integri pueri naſcantur, vt plurimùm contingere ſolet, cùm quod mutilatum eſt omnem partium

numerum

numerum expleuerit, perinde ac ſanum. Verùm vbi parentes morbo aliquo laborare contigerit, neq; humidi ipſius, ex quo ſemen oritur, ſpecies quatuor quæ natura inſunt, genituram totam præbuerint, ſed imbecillior ſit quæ ex mutilato membro prouenit, nil mirum videri debet, ſi vt parens ita & fœtus mutiletur. Et hæc mihi ea de re dicta ſatis ſunt. Iam verò quem initio propoſui ſermonem repetam.

Hippocratis de natura pueri, liber.

SI genitura ab vtroque parente profecta in mulieris vtero permanſerit, primùm quidem, cùm mulier minimè quieſcat, ſimul permiſcetur, condenſatur, & calore incraſſeſcit, deinde ſpiritum concipit, tum quia loco calido exiſtit, tum quia mater ſpirat. Quæ cùm ſpiritus plena fuerit, viam ipſe ſibi foras facit, qua per mediam genituram exeat. Vbi verò via facta ſpiritus ille calidus foras eruperit, alium rurſus frigidum à matre ad ſe attrahit, idq; toto tempore perſeuerat. Incaleſcit ſiquidem cùm loco calido exiſtat, matre autem ſpirante, frigidum concipit. Quæ verò calent omnia, ſpiritum continent. Erumpit autem ſpiritus, viamq; ipſe ſibi aperit & foras fertur. Quod verò incaleſcit, alium rurſus ad ſe ſpiritum frigidum, quo nutriatur, per ſciſſuram attrahit. Quod etiam contingit in lignis, foliis, & cibis, & potibus, quæ vehementer incaleſcunt. Id verò videre licet in lignis ardentibus. Quæ quidem omnia iſtuc faciunt, tum verò præcipuè ſi ſubuiridia fuerint. Spiritum ſiquidem per ſectionem emittunt, qui vbi foras prodierit, circa fiſſuram conuoluitur, idque perpetuo fieri videmus. Bene igitur ſubducta ratione, exiſtimare licet, quòd ſpiritus in ligno cùm calidus exiſtat, alium frigidum, à quo nutriatur, attrahat, & à ſeipſo dimittat. Niſi enim attraheret, ſpiritus exiens minimè conuolueretur. Omne nanque calidum frigido moderato nutritur. Et vbi percalefactum fuerit humidum, quod in ligno ineſt, & in ſpiritum conuerſum fuerit, foras prodit, eademque via qua exit calor ille, qui in ligno exiſtit, alium frigidum, quo nutriatur, attrahit. Ad eundem quoq; modum folia viridia cùm vruntur ſpiritum concipiunt, qui poſtea erumpit, & viam ſibi faciens, foras conuolutus

prodit. cumque exit ſtrepitum exhibet, qua parte inſpirationem facit. Quin & legumina, triticum & arborei fructus, vbi incaluerint, ſpiritum concipiunt, qui rima facta foras prodit, & ſi humida fuerint, copioſiorem ſpiritum emittunt, & rupturam maiorem efficiunt. Et quid longiore oratione opus eſt? Quæcunque enim incaleſcunt, ſpiritum emittunt, & alium frigidum viciſſim, quo nutriuntur, attrahunt. Atque eæ quidem à me adductæ rationes neceſſariò efficiunt, vt genitura in vtero incaleſcens, ſpiritum habere & emittere videatur, ſimulq; à matre ſpirante ſpirationem habere. Cùm enim mater aerem frigidum ad ſe attraxerit, eo genitura fruitur. Quæ cùm loco ſit calido, calida eſt, tuncque ſanè ſpiritum concipit & emittit, & ſpiritu diſtenta, membrana obducitur. Ei enim exteriore parte quiddam obtenditur, quod cùm viſcidum ſit, vndique ſibi cohæret, & non ſecus ac in pane toſto, tenue quippiam ad inſtar membranæ in ſuperficie extat, qui incaleſcens & inflatus attollitur. Qua verò parte inflatur, iſthinc quod membranam refert, exoritur. At verò vbi genitura tota incaluit, & flatu intumuit, ei exteriore parte membrana circunducitur, per quam ad mediam genituram intro & foras ſpiritui tranſitus fit, eaque parte membranæ tenue quiddam à genitura recedit, quæ in his locis pauciſſima ineſt, ipſa verò reliqua in membrana rotunda continetur. Equidem genituram ſex diebus in vtero retentam & foras prolapſam ipſe vidi, & qualis tunc meo iudicio viſa eſt, ex eo reliquorum coniecturam facio. Quanam autem ratione iſtud viderim, enarrabo. Mulieri nobis familiari perelegans erat fidicina, quæ cum viris conuerſabatur, & quam minimè decebat grauidam eſſe, ne viliore loco haberetur. Hæc audierat quæ mulieres inter ſe narrant, ſi quando mulier conceptura ſit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis & intellectis, ea ſemper in animo habuit, cumque aliquando genituram non exire percepiſſet, rem ad dominam detulit, quæ ad me etiam peruenit. Quo audito ipſa vt in terram deſiliret iuſſi. Quod cùm iam ſepties feciſſet genitura in terram cum ſonitu defluxit. Quam illa videns non ſine admiratione ſpectauit, ego verò qualis erat referam. Vt ſi quis ouo crudo externam teſtam vndique aufe-

rat, in quo interiore membrana contentus humor pelluceat, ad hunc ferè modum (vt vno verbo dicam) ſe habebat liquor ille, prætereaque ruber erat & rotundus. Conſpiciebantur autem fibræ albæ & tenues in membrana cum ſanie craſſa & rubra contentæ, & ipſa membrana exteriore parte cruore ad inſtar ſugillatorum ſuffuſa erat. In cuius medio tenue quiddam extabat, quod mihi vmbilicus eſſe videbatur, & per illum primùm reſpiraſſe, ex eoque protendebatur membrana tota genituram complectens. Atque hæc quidem mihi viſa eſt genitura ſex diebus concepta. Adducam autem paulò poſt aliam cognitionis rationem, his omnibus qui horum deſiderio tenentur manifeſtam, quæ quantum homini de re eiuſmodi dicere cōceditur, omnem orationem meam probabit. Ac de his quidem hactenus. Cùm verò genitura in membrana continetur, ſpirationem intro & foras habet, & ſanguine à matre in vterum delapſo incrementum accipit. Neque enim menſes prodeunt mulieri quæ prægnans eſt, ſi puer ſanus futurus ſit, præter quàm quibuſdam perpuſillum primo menſe, ſed promanans ab vniuerſo muliebri corpore ſanguis, omni ex parte foris circum membranam diffunditur, iſque vnà cum ſpiritu per membranam, quà perforata eſt & extat, attractus condenſatur, & in futuri animalis augmentum cedit. Succedente autem tempore rurſus aliæ multæ tenues membranæ, eo modo quo prima, intra primam protenduntur, eæque ex vmbilico dependentes, mutuis inter ſe vinculis connexæ ſunt. Quod cùm extiterit, ex delapſo & concreto materno ſanguine caro gignitur, ex cuius medio vmbilicus extat, per quem ſpiritum & incrementum recipit. At verò mulier cùm vtero gerit, etiamſi menſes minimè prodeant, neque tamen iccirco laborat, quòd ſanguis ſingulis menſibus cumulatè exire ſolitus, non agitatur, ſed ſenſim paulatimque quotidie in vterum citra dolorem ſecedit, ex quo augetur, quod intro in vtero continetur. Singulis autem diebus, & non quolibet menſe ſemel, iccirco defertur, quod genitura quæ in vtero continetur, ſemper aliquid è corpore, pro virium ratione trahit, ad eundemque modum etiam ſpiratio habet: Ac primò quidem parua eſt ſpiratio, & paucus ſanguis ex matre fertur. Cùm verò amplior ſit ſpiratio,

plus quoque ſanguinis attrahit, & maiore copia in vterum deſcendit. Iis verò quæ minimè vtero gerunt, vbi menſes non prodierint, eas ob cauſas dolor accedit. Primùm quidem quolibet menſe ſanguis in corpore ex eo neceſſario agitatur, quòd menſes plurimùm inter ſe frigore & calore diſtant, id quod mulier ſenſu percipit, cùm viro longè ſit humidior. Vbi autem agitatur ſanguis & venas impleuerit, ex corpore deorſum fertur, id quod ei quodammodo ab initio à natura inſitum eſt. Quare ſi illo ſanguine vacuata mulier fuerit, concipit, ſi verò is redundarit, minimè. Vteris enim & venis ſanguine vacuis, mulieres fœtus concipiunt. Hæ nanque poſt menſtruam purgationem, ob iam dictas cauſas, vtero concipiunt. Quòd ſi agitatus ille & ſecretus ſanguis, minimè foras, ſed in vterum feratur, isque non hiauit, tum ſanè diutiùs immorante ſanguine incaleſcit, caloremque reliquo corpori diſtribuit. Eſt vbi etiam ſanguine in venas corporis refuſo, eæ impletæ dolent, & tumores excitant. Nonnunquam verò ex eo claudicationis periculum impendet. Quinetiam interdum veſicam offendunt, eamque premunt & vrunt, vrinæque ſtillicidium adferunt. Quandoque verò vteri ſanguine redundantes, in coxendicem & lumbos procumbunt, doloresque exhibent. Eſt vbi ſanguis quinque aut ſex menſibus in vtero immoratus, ibique putreſcens in pus vertitur, quod quibuſdam per pudendum extra fertur. Nonnullis etiam in inguine velut tuberculum oboritur, ibique in pus conuerſum foras prodit, & plæraque alia eiuſmodi mala mulieribus cõtingunt, quæ per purgationes menſtruas non repurgantur. Sed quid ea hoc loco recenſere opus eſt? De his ſiquidem in morbis muliebribus dicetur. Verùm eò vnde digreſſi ſumus reuertamur. Cùm caro producta fuerit, tum ſanguine in vtero increſcente, etiam ipſæ membranæ, præcipueque externæ, augentur, & in ampliores ſinus diſtenduntur. Et quicquid ſanguinis à matre deſcendit, & caro ſpirando attraxerit, & in incrementum ceſſerit, quodq; vtile fuerit, in membranarum ſinus ſecernitur, quæ vbi in ſinus excauatæ fuerint, & ſanguinem exceperint, tum rectè Græcis χωρίον, Latinis Loci & Secundæ appellantur. Ac de iſtis hæc mihi dicta ſint. At verò caro dum increſcit à ſpiritu diſcer-

diſcernitur, in eaque ſimile quodque ad id, quod ſibi ſimile eſt, fertur, denſum ad denſum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, ferturque vnumquodq; in proprium locum, ad id cum quo cognationem habet, & ex quo etiam ortum eſt. Et quæcunque ex denſis orta ſunt, denſa ſunt, & quæcunque ex humidis, humida, reliquaque ad eandem rationem augentur, caloreque oſſa condenſata dureſcunt. Ac ſanè ad inſtar arboris in ramos etiam diuiduntur, multoque melius in membra tum corporis interna, tum externa diſtinguuntur, ipſumq; caput ab humeris diſtans exoritur, brachia item & cubiti à coſtis, & crura inter ſe ſeparantur, neruique ad articulos proſiliunt, os per ſe diducitur, naſus & aures in carne eminent & perforantur, oculi humore puro implentur, pudendum quodnam ſit, manifeſtum eſt, & viſcera ipſa conſpicuò diſcernuntur. At ſanè ſuperioribus etiam partibus, ore nempe & naribus, ſpiritum trahit, & venter ſpiritu inflatur, eoque inflata inteſtina, ex ſuperioribus per vmbilicum inſuper ſpiritum accipiunt, & abſumunt, & à ventre ac inteſtinis in podicem, ſimiliterque in veſicam via foras patet. Atque horum ſingula vi ſpiritus diſtinguuntur. Spiritu nanque diſtenta omnia, pro generis affinitate diſtant. Quemadmodum ſi veſicæ fiſtulam alligaris, per eamque in veſicam terram, arenam, & tenuia plumbi ramenta iniicias, deinde aqua per fiſtulam affuſa flatum immittas: primùm quidem illa cum aqua permiſcebuntur, deinde verò temporis progreſſu, flatu agitata ſecedent, plumbumque ad plumbum, arena ad arenam, & terra ad terram ſe conferet. Ac ſi quis ea areſcere permittat, diruptaque veſica contempletur, ſimile ad ſui ſimile ſe contuliſſe comperiet. Ad eundem certe modum genitura & caro diſcernuntur, in eaque ſimile quodque ad ſui ſimile ſecedit. Atque iſta quidem ea de re à me dicta ſunt.. Iam verò genitus eſt infans eóque peruenit, vt fœmina quidem primam concretionem duobus & quadraginta diebus, cùm longiſſimè, accipiat, mas verò triginta diebus, quod longiſſimum. Vt plurimùm enim intra hoc tempus, vel paulò minus, vel maius, iſta diſtingui contingit. Nam & purgatio à partu fit mulieribus vt plurimùm, iis quidem quæ fœminam ſuſceperunt,

duobus & quadraginta diebus, eaque vt maximè diuturna, ita perfecta eſt. Extra tamen periculum fuerit, ſi etiam quinque & viginti diebus purgetur. In maſculo verò purgatio diebus triginta contingit, ſicque cùm longiſſima, perfecta eſt, quę tamen extra periculum poſita fuerit, ſi diebus viginti perſeueret. Poſtremis verò diebus, quàm minima purgatio procedit. Quin & iuniores paucioribus diebus, ſeniores verò, pluribus repurgantur. In partu autem & puerperij purgamentis maximè laborant, quæ primos partus expertæ ſunt, & quæ minùs ſæpè, quàm quæ ſæpiùs peperere, magis conflictantur. At verò purgationes à partu ea de cauſa mulieribus contingunt, quòd primo tempore ad duos & quadraginta dies in fœmina, in maſculo verò ad dies triginta, pauciſſimus ſanguis in pueri alimentum cedit, ex eo verò ad partum vſque tempore copioſior. Ac ſanè purgationem in partus purgamentis reddi & foras exire pro dierum ratione oportet. Cuius in eiuſmodi muliere tale eſt principium. In partus doloribus ſanguis mulieri commouetur, & à valido pueri motu vehementer incaleſcit. Commotus verò is quidem primus foras prodit, poſt puerum verò ſanies craſſa & cruenta, fitque huic ductus quidam, non ſecus ac aqua in menſam effuſa. Poſtquam ſingulis diebus, toto quo diximus tempore, purgatio foras procedit, primò quidem quantum hemina Attica vna & dimidia, vel paulò plus, aut minùs, pro eius ratione, dum ceſſet. Prodit autem velut à victima ſanguis, ſi bene habeat, & bene habitura ſit mulier, citoque concreſcit. Quòd ſi neque rectè valeat, neque ſana futura ſit, purgatio tum parcior, tum ſpecie deterior prodit, neque citò concreſcit. Sic autem ſe res habet. Si mulier vterum gerens morbo aliquo minimè cognato laboret, in partus purgatione perit. Quòd ſi vterum gerens ſtatim primis diebus non repurgetur, ſiue benè valeat, ſiue non, eique de repente purgatio ſiue ſponte, ſiue à medicamento commoueatur, pro ratione dierum, quibus non ſemel profluxit, procedet. Niſi enim à partus purgamentis mulier repurgetur, magno morbo tentabitur, vitæque periculum incurret, niſi quis celeri adhibita curatione conuenientem purgationem promoueat. Hæc eo loco à me adducta ſunt, quò demonſtrarem membro-

rum

rum diſtinctionem in pueris fieri, fœminæ quidem intra duos & quadraginta dies, vt longiſſimè, maſculo verò intra dies triginta. Cuius rei fidem faciunt partus purgamenta, quæ quidem, ſi ſuſcepta puella fuerit, duobus & quadraginta diebus contingunt, ſi verò maſculus editus fuerit, quàm longiſſimè, triginta diebus. Ac ſanè denuo iſta, quò clariora ſint, repetam. Aſſeuero enim quòd ſemine in vtero contento, ſanguis ille qui à muliere in vtero fœmineam genituram gerente pauciſſimus venit, duobus & quadraginta diebus viciſſim redditur. Puerorum enim membra his diebus diſtinguuntur. Ex eo verò tẽpore copioſior ſanguis affluit. Quod rurſum in maſculo pro ratione triginta dierum accidit. Quæ quidem ita eſſe hoc altero argumento conſtat. Poſtea quàm in vteros genitura delapſa eſt, primis diebus pauciſſimus ſanguis à muliere in vterum fertur, deinde verò copioſior. Si enim confertus multuſque vnico impetu accederet, genitura ſpiritum trahere non poſſet, ſed ſanguinis irruentis copia ſuffocaretur. Contrà verò in purgatione viciſſim redditur. Partus enim purgamenta primis diebus plurima prodeunt, deinde ſenſim imminuuntur, donec deſinant. Plæræque autem iam mulieres fœtum maſculum paulò ante trigeſimum diem abortione reddidere, ſed is indiſtinctus conſpectus eſt. Qui verò paulò poſt, aut eo ipſo die reiecti ſunt, omnes diſtinctis membris viſi ſunt. Sic etiam in fœmella pro ratione duorum & quadraginta dierum, ſi quando abortu perierit, membrorum diſtinctio apparet. Siue autem priùs, ſiue poſteriùs puer abortione pereat, ſic ſe habere membrorum diſtinctio neceſſaria ratione conſpicitur; in puella quidem duobus & quadraginta diebus, in puero verò, triginta. Huius ſiquidem rei fidem faciunt fœtuum abortiones & puerperij purgationes. Quòd autem fœmella poſteriùs concreſcat & membrorum diſtinctionem recipiat, in cauſa eſt ipſius genitura imbecillior & humidior quàm maſcula; eaque ratione fœmellam tardiùs quàm maſculum concreſcere neceſſe eſt, & in puella diuturniorem eſſe purgationem quàm in maſculo. Nunc verò ad id, vnde digreſſus ſum, reuertar. Poſtea quàm in membra diſtinctus puer fuerit, tum eorum forma increſcit; tum etiam oſſa duriora euadunt & excauantur, eaque vi

ſpiritus proueniunt. Ex quo caua reddita, ad ſe à carnibus, quicquid in ſanguine pinguiſſimum eſt, attrahunt, & temporis ſucceſſu extrema oſſa in ramos diducuntur, & quemadmodum arborum ſummæ partes poſtremò in ramos ſcinduntur, ſic & in puero manuum & pedum digiti inter ſe diſſident, eorumque partibus extremis vngues adnaſcuntur. Venæ enim omnes corporis humani in pedum & manuum digitos deſinunt. Et craſſiſſimæ quidem venæ ſunt in corpore, & in capite, deinde in cruribus, brachiis, & cubitis. At in pedibus & manibus tenuiſſimæ, denſiſſimæ, & plurimæ venæ ſunt, itemque nerui tenuiſſimi & denſiſſimi, & plurimi, oſſaque magnitudine minima, eaque præcipuè in manuum ac pedum digitis. Ex digitis autem, nimirum cùm oſſa denſa & parua habeant, venas etiam ac neruos itidem paruos ac denſos, ita ex ipſis vngues tenues & denſi oriuntur, qui extremas venas comprehendunt, adeò vt nec vlteriùs progrediantur, neque alia aliam excedat. Vt proinde minimè mirum videri debeat, ſi vngues exteriore corporis parte denſiſſimi ſint, cùm ex denſiſſimis conſtent. Quinetiam vnà cum vnguibus pili in capite radices accipiunt, eorumque natura ſic ſe habet. Hi ſiquidem maximi & plurimi naſcuntur, quà ſumma corporis cuticula rariſſima eſt, & vbi pilus moderatum habet humorem quo nutriatur. Ac ſicubi ſumma cuticula poſtea rara euadit, ibi poſtea quoque pili naſcuntur, veluti in mento, pube, & alio quouis loco. Nam ſimul ac genitale ſemen oritur, caro & extrema cuticula rarior euadit, venulæque magis quàm antea aperiuntur. Cùm enim adhuc puer eſt venulæque tenues exiſtunt, neque per eas genitura ferri poteſt. Eademque ratio eſt de menſibus virginum. At ſimul ac menſibus & geniture via patet, tum puero & virgini, extrema cuticula rareſcente, pilus in pube naſcitur, ſimulque moderatum neque pauciorem quo alatur humorem habet. Ad eundem modum de pilo in viri mento ſe res habet. Rareſcit enim ſumma cuticula, delata in eam à capite humiditate. Simul ſiquidem & in coitu, & intermedio tempore, moderatam humiditatem qua nutriatur pilus habet, tumque maximè, cùm humiditas in coitu à capite deſcendens, in mento longè à pectore reſti-

terit,

terit, ibique moram fecerit. In rariſſimis autem ſummæ cuticulæ partibus pilos enaſci indicio eſt, quòd ſi inuſta extrema cuticula, puſtulam ſolùm excites, eamque perſanaueris, vbi ſumma cutis denſior euaſerit, nullum ex cicatrice pilum emittet. Qui verò ætate adhuc puerili eunuchi exiſtunt, eam ob cauſam neque in pube, neque in mento pilos habent, læueſque toti ſunt, quòd, cùm nondum via genituræ facta ſit, nuſquam rareſcit ſumma ſuperficiei cuticula. Nam quemadmodum paulò ante à me dictum eſt, intercepta eſt genituræ via. Mulieres autem mento & toto corpore glabræ ſunt, quòd ipſis in actu venereo non perinde agitatus humor ac viris, ſummam cuticulam raram efficere queat. At qui caluеſcunt, ii ſanè phlegmate redundant, quod per coitum in eorum capite agitatum & incaleſcens, in ſummam cuticulam illapſum, pilorum radices exurit, ita vt pili effluant. Eunuchi autem eam ob cauſam non caluеſcunt, quòd neque vehementiùs moueantur, neque phlegma in coitu incaleſcens, pilorum radices exurat. Cani autem ob id contingunt, quòd longo tempore permeante in homine humido, id quod candidiſſimum eſt ſecernitur, & in ſummam cuticulam illabitur, ita vt attracta candidiore humiditate pilus quàm antea candidior euadat, ipſaque ſumma cuticula, eo præſertim loco vbi cani ſunt, quàm quouis alio candidior exiſtat. Quique à prima origine canos habent in capite, illis ſumma cuticula, vbi cani ſunt, quàm alia quæuis candidior exiſtit, quòd illic albiſſima humiditas inſit. Sic autem ſe res habet. Qualem humorem caro attraxerit, ſiue album, ſiue flauum, ſiue nigrum, talem etiam colorem capillus imbuit. Ac de his quidem hactenus. Deinceps verò quod eſt reliquum perſequar. Poſtea autem quàm ſummæ corporis pueri partes ramos foras emiſerint, vngueſque ac capilli radices egerint, tunc ſanè etiam mouetur: ad idque maſculo trium menſium tempus conceditur, fœmellæ verò quatuor. Sic enim vt plurimùm contingit, etſi etiam quidam pueri ante hoc tempus mouentur. Primùm autem mas mouetur, quòd fœmella ſit robuſtior: primùm quoque concreſcit maſculus, cùm ex validiore & craſſiore genitura conſtet. Cùm autem fœtus mouetur, tunc ſanè lac de ſe

ſignificationem matri exhibet. Mammæ enim attolluntur, & papillæ turgeſcunt, neque tamen lac prodit. Et mulieribus quidem, quæ denſo ſunt corporis habitu, tardior eſt lactis ſignificatio, ſeriusque fertur, citiùs verò his quæ rarum habent corporis habitum. Lac autem propterea neceſſariò gignitur. Cùm vterus fœtu intumeſcens, mulieris ventrem comprimit, ſi eo pleno compreſſio illa contingat, quod in cibo & potu eſt pinguiſſimum foras in omentum & carnem proſilit. Ac veluti ſi corium copioſo oleo perunctum quis imbibi ſinat, eoque imbibito corium premat, quo compreſſo foras oleum exilierit: ſic certè vbi venter pinguedinem à cibis & potibus continet, & ab vtero comprimitur, quod pingue eſt in omentum & carnem tranſilit. Et ſi raro habitu mulier fuerit, hanc exudationem faciliùs percipit, ſin minùs, tardiùs. Quin & pecora cùm vterum gerunt, niſi morbo aliquo laborent, potu ciboque ob eam cauſam pinguiora euadunt, itidemq; mulier. Pingui nanq; incaleſcente & candido effecto, quod vteri calore edulcatum eſt, in mammas expreſſum tendit, & in vteros quoque exigua portio per eaſdem venas defertur. Ad mammas enim & vteros eiuſmodi venulæ & conſimiles aliæ feruntur. Cumq; ad vterum peruenerit, lactis formam habet, eoque exiguo puer fruitur. Mammæ verò vbi lac exceperint, attolluntur & implentur. Atq; vbi mulier pepererit, ſuppeditato motus initio, lac in ipſas mammas fertur, ſi puerum lactauerit. Sic enim ſe res habet. Dum mammæ exuguntur, venæ quæ ad eas tendunt, ampliores redduntur, & ampliores effectæ, quod pingue eſt à ventre attrahunt, & in mammas tranſmittunt. Vir nanque ſi venerem crebrò exerceat, ampliores venæ redditæ, ſemen attrahunt. Quinetiam hæc ſe res habet ad hunc modum. Cùm, quæ à matre ferri conſueuerunt, ad vterum peruenerint, tum pueri nutriri & augeri incipiunt, atque vt mater ſana ac debilis eſt, ita etiam puer valet. Et quemadmodum quæ è terra gignuntur, è terra nutriuntur, quæ & eodem, quo terra, ſe habent modo. Semen enim cùm in terram demiſſum fuerit, humore quodam ab ipſa impletur, cùm cuiuſuis generis humorem terra in ſe contineat, quo, quæ ex ea naſcuntur, nutrire poſſit. At ſemen humoris plenum, flatu diſtenditur &

intu-

intumeſcit, & vis quæ in ſemine leuiſſima eſt, ab humore cogitur, illaque vi ſpiritus coacta, & humore in folia verſo, ſemen rumpit, & primùm folia foras emergunt. Quæ cùm emerſerint, vbi amplius ab humore, qui in ſemine ineſt, nutriri non poſſunt, tum folia inferiore parte rumpuntur, ipſumque à foliis coactum, vim ſuam, quæ in eo propter grauitatem eſt reliqua, ad inferiora demittit, & ex foliis oriuntur radices, ex iiſque dependent. Vbi verò planta firmas radices in terram iecerit, ex eaque alimentum ſumſerit, tum ſanè totum euaneſcit, & in plantam, excepto cortice qui ſolidiſſimus eſt, abſumitur. Qui rurſus etiam in terra putreſcens, progreſſu ſanè temporis euaneſcit, & folia quædam in ramos finduntur. Ex ſemine igitur vtpote ex humido ortum, quandiu quidem molle & aquoſum fuerit, ad incrementum tum inferiore, tum ſuperiore parte fertur, & nullum fructum edere poteſt. Neque enim facultas valida & pinguis ei ineſt, vt ex eo ſemen cogatur. Vbi verò temporis ſucceſſu ſoliditatem maiorem acceperit, & firmiores radices egerit, tum iam etiam venas amplas, tum ſuperiore, tum inferiore parte obtinent, tuncque ſanè ex terra non ampliùs aquoſum attrahit, ſed craſſius, pinguius, & copioſius, quod à ſole calefactum, in extremitates efferueſcit, & fructus naſcitur, cum eo ex quo ortum eſt cognationem habens, multuſque ex pauco iccirco oritur, quòd quæ è terra naſcuntur, copioſiorem ex ea vim trahant, quàm ex quo orta ſunt, neque vno in loco, ſed pluribus efferueſcunt. Quo ex feruore prodiens fœtus, planta ſua nutritur, quæ quicquid ex terra trahit, in fructum transfert. Sol autem ab ipſo aquoſum ad ſe alliciens, fructum coquit & ſolidiorem reddit. Atque hæc à me quidem dicta ſunt de his, quæ ex ſemine de terra & aqua producuntur. At de plantatis in terram ſurculis, ex arboribus aliæ arbores hunc in modum producuntur. Ramus in infima ad terram parte, qua ab arbore euulſus eſt, vulnus habet, & vnde radices prodeunt, quod hoc fit modo. Cùm planta in terram defixa, ab ea humorem acceperit, intumeſcit, & ſpiritum concipit, quod non facit quod terræ ſupereminet. Spiritus autem & humor, collecta in inferiore plantæ parte vi, efficiunt vt quod grauiſſimum eſt deorſum erumpat, ex eoque teneræ

radices oriuntur. Quod cùm inferiore parte acceperit, tunc ſanè ex radice attractum humorem ei, quod ſupra terram eminet, tranſmittit; tuncque certe ſuperiore parte intumeſcit & ſpiritum concipit, & collecta facultate quæ in planta leuis ineſt, folia germinant, iamque tam ſuperiore quàm inferiore parte incrementum capeſſit. Sic iam contrario modo germinant quæ ex ſemine, & quæ ex taleis in terram defixis proueniunt. Prius enim ex ſemine folium oritur, deinde radices ad inferiora demittuntur. At arbor primùm radices agit, deinde folia accipit, quandoquidem in ipſo ſemine humoris copia ineſt, & ei quod terra continetur, tantum per initia alimenti ſuppetit, quantum ad alendum folium ſatis ſit, donec radices iecerit. Quod in talea non contingit. Neque enim ex alio naſcitur vnde folium primùm alatur, verùm ramus ipſe arboris loco eſt, eiuſque magna pars ſupra terram prominet, vt proinde humore repleri nequeat, niſi ex inferioribus partibus magna vis quædam proueniat, quæ ad ſuperiora humorem tranſmittat. Et primùm quidem neceſſe eſt taleam è terra ſibi ad radices alimentum ſubminiſtrare, deinde à terra attractum ſurſum tranſmittere, indeque folia erumpere & increſcere. Cùm autem planta incrementum ceperit, iſta de cauſa neceſſariò ramos emittit. Vbi magnam humoris copiam è terra attraxerit, præ copia erumpit, qua parte abundat, illicque planta ramos emittit. Increſcit autem & in latum, tum ſupra, tum infra, quòd terræ inferiora hyeme quidem ſint calida, æſtate verò frigida. Quod ea de cauſa contingit, quoniam terra hyeme imbribus è cœlo delabentibus madet, iiſque grauioribus exiſtentibus in ſeſe comprimitur, ideoque denſior euadit, & nullam prorſus tranſpirationem habet. Neque enim ampliùs magna raritas adeſt, ideoque terræ inferior pars hyeme calida eſt. Nam & fimum denſiùs preſſum, maiorem in ſe calorem habet, quàm quod rarum eſt, prætereaque humecta quidem & compreſſa per ſeipſa incaleſcunt, & à calore exuſta putreſcunt, quòd cùm denſa ſint, per ea ſpiritus permeare nequeat. Sicca verò & rara, multò minùs incaleſcunt & putreſcunt. Sic etiam triticum & hordeum humidum & madefactum, multò citiùs incaleſcit, quàm ſi ſiccum fuerit & rarum.

ratum. Quin & veſtes pelliceæ vehementer colligatæ & compreſſæ, per ſe exuruntur, velut ego vidi, non ſecus ac ſi igne conflagrarint. At ſi cui reliqua in conſiderationem adhibere placeat, is ea omnia quæ compreſſa ſunt, calidiora ex ſe comperiet, quàm quæ laxiùs ſunt compoſita, cùm perflari nequeant. Sic quoque cùm terræ inferiora humore plena ſint, ipſaq; cùm humore grauis ſit & denſa, per ſe cõprimatur, per hyemem incaleſcit, quòd nullam prorſus habeat caloris perſpirationem. Verùm poſtea quàm de cœlo aqua in ipſam delapſa fuerit, in eaque ſpiritum excitàrit, is vltra propter terræ grauitatem permeare non poteſt, ſed contrà in aquam fertur, eamq; ob cauſam & fontes & mare hyeme quàm æſtate, tum calidiores, tum copioſiores ſunt. Excitatus nanq; ſpiritus, cum propter terræ denſitatem per eam permeare nequeat, in aquam conuertitur, quæ ſua copia quocunq; fertur, eo prorumpit, viamq; ſibi ampliorem facit, quàm ſi modica eſſet. Neque enim aqua in terra conſiſtere poteſt, ſed ſemper in decliuem locum fertur. Quòd ſi ſpiritum ex aqua prouenientem terra per hyemem tranſmitteret, paucior ex ipſa aqua prodiret, neque per hyemem fontes increſcerent. Atq; iſta omnia eò à me dicta ſunt, quò terræ inferiora hyeme quàm æſtate calidiora eſſe conſtet. Nunc verò dicendum eſt, cur terræ inferiora æſtate quàm hyeme frigidiora eſſe conſpiciantur. Terra æſtate rara eſt & leuis, nimirum cùm ſol vehementiùs irruat, & omnem ad ſe ex ea humorem attrahat. Aquam autem plus minúsve terra ſemper in ſe continet. Spiritus verò omnes nobis ex aquis proueniunt. Quod ita ſe habere efficiam vt coniicere poſſis. Ex omnibus enim fluminibus & nubibus ſemper ſpiritus prodeunt. Sunt autem nubes aqua in aere continua. Ac tunc ſanè terra per æſtatem rara eſt & leuis, aquamque in ſe continet, quæ in decliue profluit, eaque decurrente, alius ex alio ſpiritus inde ſemper excitatur. Is autem ſpiritus, per terram leuem & raram fertur, terramq; ita refrigerat, vt ſimul quoq; aqua perfrigeretur. Exẽpli gratia, veluti ſi quis aquã vtre contentam vehementer premat, & per acus puncturã, vel paulò minorẽ, aquæ perſpiramentũ exhibeat, vtremque in ſublimi ſuſpendat, ſpiritus quidem nullus ſed aqua tantùm per foramen prodibit, quòd amplum ſatis ſpacium,

quo exhalet, aqua non habeat. Ad eundem ſanè modum aqua in terra per hyemem ſe habet. Quòd ſi vtre ſublimi ſuſpenſo, aquæ in eo contentæ amplius ſpatium conceſſeris, per foramen ſpiritus exibit. Spatium enim amplius quo per vtrem exeat, aqua mota habet, eamque ob cauſam per foramen ſpiritus peruadit. Sic certè per æſtatem in terra aqua ſe habet. Amplum enim ſatis locum ob terræ raritatem obtinet, quodque ſol ab ea ad ſe humorem attrahit, ipſaque terra ſpiritum frigidum ab aqua excitatum, cùm rara ſit & leuis, per ſe tranſmittit. Ideoque pars eius inferior frigida exiſtit, quin & aqua multò magis quàm ſpiritus in terra frigidus, ipſaque in ſeſe & in terram ſpiritum immittit. Simul quoque aquam quæ ex puteo hauritur, ſemper ſpiritus, velut flabellum agitat, qui & aquæ frigiditatem inducit. Quæ verò non hauritur æſtate, ſed immota manens denſatur, ea neque perinde vt illa ſpiritum à terra in ſeſe ſuſcipit, neque ex ſeſe in terram tranſmittit, ſimulque à ſole & aere per puteum minimè diſperſo, ſed ſtabili manente, ſumma eius ſuperficie primùm incaleſcit, deinde altera pars alteri, ad imum vſq; caliditatem ſuam communicat. Eaq; cauſa eſt cur aqua, quæ æſtate non hauritur, ea, quę hauritur, ſit calidior. Quin & fontes multùm profundi, ęſtate ſemper frigidi ſunt, & aqua ex iis per hyemem hauſta, quando terra calet, ea quidem calida eſt, intercedente verò tempore frigida eſt, ab aere ſcilicet frigido refrigerata. A vento quippe perflatur, & per eam ſpiritus percolatur. Quēadmodum etiam aqua per æſtatem protinus ac hauſta fuerit, frigida eſt, eamq; ob cauſam caleſcit. Refrigeratur ſiquidem quòd terra rara ſit, & ſpiritum in ſe contineat. At poſtquam hauſta fuerit, ſi tempus intercedat, quia immota manet, calida conſpicitur. Incaleſcit ſiquidem ab aere calido, non ſecus ac putealis aqua per æſtatem, quæ non hauritur, ob idipſum calida redditur. Ac iſta quidem hac de re à me dicta ſunt. Rurſus autem repetam, quòd inferior terræ pars æſtate frigida eſt, hyeme verò calida. Superior autem terræ pars, contrario ſe habet modo. Neque arbori opus eſt, ſi modò valere debeat, geminum ſimul calorem aut frigus adeſſe. Verùm ſi ſuperiore quidem parte calor adſit, inferiore refrigerari oportet, contraque, ſi ſuperiore parte frigus

accedat,eam inferiore parte incaleſcere neceſſe eſt. Ac radices vbi attraxerint,arbori communicant, arborque radicibus,ſicque calidi & frigidi mutua fit diſpenſatio. Atq; haud aliter quàm in homine ingeſtis in ventriculum cibis, qui dum concoquuntur, calefaciunt, frigiditatem à potu reddi oportet,ſic & in arbore,mutua quædam retributio ex imis ad ſumma,& contrà, fieri debet. Ideoque tum inferiore,tum ſuperiore parte arbor increſcit, quòd alimentum ex inferioribus & ſuperioribus partibus capeſſat. Et quandiu tenella admodum fuerit,fructum non profert. Neq; enim vis illi pinguis & craſſa ineſt,quæ ad fructum ſatis eſſe poſſit.Procedente verò tempore,tunc iam ampliores venæ effectæ, in eam ex terra pinguem & craſſum humoris fluxum deducunt, quem ſol diffundens,& cùm leuis ſit, efferueſcẽtem in ſummas partes educit.fructumque profert,& ab eo tenuem quidem humorem deducit, craſſiorem verò concoquens & calefaciens condulcat. Quæ verò arbores fructum non ferunt, non tantam habent in ſe pinguedinem, quæ in fructum conſumatur.Quæcunq; autem arbor temporis ſpatio robur acceperit, & firmas radices egerit, iam penitus omni ex parte creſcere deſiit. At verò arbores,quæ ex aliarum inoculatione proueniunt, eæ non illarum ſimilem,in quas inſitæ ſunt, fructum ferunt. Quod hoc modo cõtingit. Principio quidem oculus germinare incipit,cùm ſiquidem alimentum habeat,primùm quidem ab arbore à qua auulſus eſt, tum verò ab ea in quam inſitus eſt. Vbi pullularit, tenues ex ſe radices in arborem demittit, primumque arboris humore,in quam inſitus eſt, fruitur. Deinde temporis ſpatio radices in terram demittit,per eam in quam inſitus eſt, & attracto è terra humore fruitur, indeq; alimẽtum ſumit:vt proinde minimè mirum videri debeat, ſi inſitæ arbores alios fructus proferant,cùm è terra viuãt. Hæc quidem de arboribus & fructibus iſtam ob cauſam dicta ſunt,quòd imperfecta oratio relinqui à me non debuerit.Nunc verò ad ea reuertar,quorum gratia iſta à me dicta ſint.Quæ ex terra naſcuntur,ea omnia ex terræ humore viuere aſſero,& quemadmodum terræ humor habet,ita & ſe habere,quæ ex ipſa oriuntur. Sic & puer in vtero ex matre viuit,& vt valet mater,ita & puer.Quòd ſi quis,quæ de iſtis

dicta ſunt,ab initio ad finem vſque ſecum reputare volet, is eorum quæ è terra naſcuntur,& hominum naturam per omnia ſimilem eſſe comperiet. Ac de his ſatis. At verò puer vbi in vtero exiſtit,manibus ad genas adhæret, caputq; pedibus proximũ habet,neq; certò dignoſcere queas, etiamſi puerum in vtero videas, vtrũ caput ſurſum,an deorſum vergat. Verùm quæ eum ſuſtinent mẽbranæ,ex vmbilico protẽduntur.Nunc verò rationem eam explicabo, quam paulò antea me demonſtraturum dixi,quæ,quantum humanũ ingenium conſequi poteſt,aperta eſt iis omnib.qui ea de re noſſe volent,quòd genitura mẽbrana continetur,& in eius medio vmbilicus extat,per quem primùm ſpiritum ad ſe attrahit,& foras emittit,quodque ex vmbilico membranæ protenduntur. Quin & reliquam pueri naturam,velut à me demonſtrata eſt,ita prorſus ſe habere comperiet,qui his argumentis,quæ à me proferentur,vti volet. Si quis enim oua viginti,aut etiam plura,gallinis duabus,aut pluribus,vt excludantur, ſupponat, & ſingulis diebus, à ſecundo exorſus, ad vltimum vſq;, quo oui putamen detrahetur,ſubtrahat, frangat,diligenter inſpiciat,is eo,quo dixi,modo,omnia ſe habere deprehendet, ſi modo auis naturam cum humana conferre licet.Ex vmbilico enim mẽbranæ protendi, aliaq; omnia quæ de puero dicta ſunt, eodem prorſus ſe habere modo in ouo gallinaceo comperies. Quanquam, qui hęc nondũ obſeruauit,is in ouo gallinaceo vmbilicũ ineſſe mirabitur. Atqui iſta ad hunc,quæ à me dicta ſunt,modum ſe habere conſpiciuntur.Quando verò mulieri partus inſtat, tum ſe mouẽte puero,& manib. ac pedibus ſe iactante,mẽbranam quandam internã abrumpi contingit. Qua rupta cæteræ imbecilliores fiunt,primumq; rumpuntur,quæ illã cõtingunt,deinde poſtrema. Ruptis autẽ membranis,tum fœtus vinculo exoluitur,&agitatus foras prodit.Neq; enim laxatis membranis quicquam ampliùs virium habet, neq; vteri puerũ ampliùs cõtinere poſſunt,laxatis vti dixi membranis & ab ipſis ablatis.Et membranæ quæ puerũ circumplectuntur,non admodũ magna vi vtero adhæreſcũt. Cùm verò puer prodit, vtero dilatato, qui mollis eſt, vi ſibi viam aperit,& in caput fertur,ſi ſecundum naturam exierit.Grauiſſimæ enim ei ſunt ſuperiorés partes,ex vmbilico libratę.

Quan-

Quandiu autẽ in vteris manet, validior ſemper euadit, dum membranas decimo menſe perrumpat, quando matri partus inſtat. Quòd ſi vis quædam puero contingat, etiam ante præfinitum tẽpus ruptis membranis foras prodit. Quinetiam ſi alimento à matre priùs deſtituatur, ſic quoq; ante tẽpus matri partio ingruit, & ante decimum menſem puer egreditur. At verò ſi quæ vltra decem menſes vtero geſtare ſibi viſę ſunt, (quod iam ſæpè audiui) eę hoc, quem referam, modo fallunt. Cùm vteri à ventre flatũ ſuppeditante ſpiritu diſtenduntur & intumeſcunt (id enim contingit) tunc mulie res ſe concepiſſe exiſtimãt. Et ſi mẽſes minimè prodeuntes in vteris collecti fuerint, longioremq́; moram fecerint, ſubinde alij eò confluunt, interdum quidem flatibus, qui à ventre procedunt, permixti, interdum verò incaleſcentes. Tunc quoq; ſanè non prodeuntibus menſibus, & in tumorem ſublatis vteris, mulieres vtero ſibi geſtare videntur. Deinde quandoq; menſes ſua ſponte ẽrumpũt, aut cùm alij inſuper ad vteros ferantur, & priores deturbent, etiã flatus egreditur, ac multis iam ſtatim poſt menſtruam purgationem vteri dehiſcunt, & ad pudendum conuertuntur, atq; eo tempore cum viris cõgreſſæ, eodem ipſo die, vel paulò poſt, concipiũt. Atq; harum rationum ac rerum ignaræ, eo tempore ſe concepiſſe reputant, quo menſes ſuppreſſi erant & vteri intumuerant. Cur autem non longiore quàm decem menſium ſpatio, fœtum vtero geſtari contingat, referam. Poſt exactos decem menſes, vbi fœtus grandior eſt, alimentum & incrementum, quod à matre demittitur, non ampliùs puero ſufficere poteſt. Quod enim in ſanguine dulciſſimum eſt, ad ſeſe attrahit, ſimulq́; aliquantula lactis portione fruitur. Quæ cùm ipſi pauciora ſint, puerq́ue iam plenior factus, plus alimenti quàm adſit, requirat, ipſe ſeſe iactans, membranas diſrumpit. Idq́; frequentiùs experiuntur mulieres quæ primùm pariũt. Neq; enim pueris alimẽtum ad decimum menſem ſatis eſſe poteſt. Quod ad hunc modum deficit. Mulieribus quibuſdam quidem menſtruæ purgationes abundantes, quibuſdam pauciores expurgantur. Quod ſi in natura & in genere ſemper contingat, ipſis vterinum eſt. At quibus pauciora menſtrua effluunt, hæ pueris quoque ſub poſtremum tempus, vbi iam auctiores

fuerint, cùm parcius alimentum ſuppeditent, eos vt iactentur cogunt, & vt ante decimum menſem prodeāt, compellunt. Paucus enim ſanguis de iuuenculis matribus fertur. Vt plurimùm verò, quæ pauca menſtrua demittunt, eas ſine lacte eſſe contingit. Sicciores enim ſunt, & denſiore corporis habitu. Quòd verò deficiente alimento fœtus exeat, niſi vis quædam inferatur, hoc argumento comprobatur. Auis ex oui luteo naſcitur hoc modo. Vbi mater inſidet, ouum incaleſcit, & quod in ouo continetur, à matre agitatur, concalefactumq́; ſpiritum concipit, & alium frigidum ab aëre per ouum attrahit. Ouum enim adeò rarum eſt, vt attractum ſpiritum ſatis copioſum ei, quod intus eſt, tranſmittat. Et increſcit auis in ouo, & eodem prorſus conſimiliq́ue modo in membra diſtinguitur, velut puer, vti iam antea à me dictum eſt. Procreatur autem auis ex oui luteo, alimentum verò & incrementum continet, quod in ouo eſt candidum. Quod omnibus qui animum aduerterint, conſpicuum eſſe poteſt. Cùm autem alimentum ex ouo pullo deficit, neque ſatis ei ſuppetit vnde viuat, copioſius alimentum poſtulans, vehementer mouetur in ouo, & membranę circumcirca diſrumpuntur. Et vbi auis pullum vehementer moueri ſenſerit, putamen tundendo excauans, ipſum excludit. Atque hæc intra viginti dies contingere ſolent, idq́; ita ſe habere manifeſtum eſt. Nam vbi volucris oui teſtam contundendo excauarit, nihil penitus humoris, quod alicuius ſit momenti, in ea ineſt, quòd totus in pullū abſumtus ſit. Sic etiam cùm puer increuerit, mater ei ſufficiēs alimentum ampliùs ſuppeditare non poteſt. Plus itaque alimenti quàm quod adſit fœtus poſtulans, ſeſe iactando mēbranas diſrumpit, ſimulq́ue vinculis ſolutus foras prodit. Atque iſta, vt longiſſimæ, decimo menſe contingunt. Eaq́; eſt ratio, cur brutis & feris eo ipſo tempore, quo quæque parere conſueuit, nec tardiùs, partus ingruat. Vnicuique enim animanti tempus eſſe neceſſe eſt, in quo fœtui parcius alimentum ſuppetat ac deficiat, tumq́ue partio inſtet. Et quę quidem minùs alimenti fœtui ſuppeditant, celeriùs pariunt, quæ verò plus, tardiùs. Atque de his quidem hactenus. Puer autem, vbi circuncirca diſruptæ ſunt membranæ, ſiquidem ſuo momento in caput magis inclinet, facilè mu-

lier

lier parit. Quòd ſi in latus, aut in pedes prodeat, (id enim ſępiùs contingit, ſi illuc momentum vergat, vel propter vteri amplitudinem, vel ſi mater in ipſo partus dolore primùm quieſcere non potuerit) ſi ſic inquam prodeat, difficilẽ partum mulier ſentiet. Iam verò ex his plurimæ, vel ipſi fœtus, vel vnà etiam cum ſuis fœtibus matres periere. Ex puerperis autem præcipuè laborant, quæ primos partus experiuntur, eò quòd doloribus non aſſueuerint, & totum quidem corpus dolor occupat, præcipuè verò lumbos & coxendices, quæ ipſis diducuntur. Quæ verò magis partus expertæ ſunt, minores dolores ſentiunt, quàm quæ primùm pariũt. At quæ multoties peperêre, omnium minimè dolẽt. Quòd ſi fœtus in caput feratur, primùm caput foras prodit, deinde alia membra conſequuntur, poſtremus eſt vmbilicus, ex quo ſecundæ dependent. Poſt hæc humor exit cruentus, à capite & reliquo corpore vi doloris & caloris ſecretus, qui viam partus purgamentis facit. Poſt exitum autem ſaniei, purgatio procedit, quo ante dictum eſt tempore. Et tum mammæ, tum aliæ partes humidiores, mulieribus effunduntur, minimùm quidem in ea quæ primùm parit, ac in aliis deinceps, quò plures partus expertæ ſunt, eò magis effunduntur, venis à puerperij purgamentis euacuatione exinanitis. Atque iſta à me hac de re dicta ſunt. Gemelli autem ex vno veneris complexu procreantur ad hunc modum. Vteri ſinus plures & incuruos habent, hos quidem longiùs diſtantes, illos verò pudendo viciniores. Et ex animalibus, quæ plura gignunt, plures ſinus habent, quàm quæ pauca. Quod in ouibus, feris & volucribus ad eundem ſe habet modum. Cùm genitura ad duos ſinus diuiſa peruenerit, eamque vteri receperint, neque ſinus alter ad alterum trãſmiſerit, ea vtroq; ſinu ſeparata, membrana veſtitur, vitamque eo modo accipit, quo & vnus fœtus, de quo hæc diximus. Quòd verò ex vno cõgreſſu gemini procreentur, hoc argumento conſtat. Canis, ſus, & alia animalia, vno congreſſu duos & plures fœtus pariunt, quorum quiſq; in vtero ſuo ſinu & membrana conditur. Atque hæc ipſi contingere cernimus, eosque omnes eodem vt plurimùm die parere. Ad eundẽ quoq; modum in muliere, ex vno veneris complexu nati gemelli, vterque ſuo ſinu & inuolucro conditur,

& eadem die in lucem prodit, alterumq; priùs cum ſuo inuolucro foras egreditur. Quòd autem ex gemellis vn⁹ mas ſit, alter fœmina, id ideo contingere aſſeuero. In muliere & in viro, & in quouis animalium genere, in vnoquoque tum imbecillior, tum valentior genitura ineſt, neque vnico impetu genitura procedit, ſed & ſecunda & tertia iactatione emittitur, neque fieri poteſt, vt quæ priùs & quæ poſteriùs exit, eiuſdem ſint roboris. Quemcunque ergo ſinum craſſior validiorque genitura ſubierit, in eo mas procreatur, quemcunque verò humidior ac imbecillior, in eo fœmella generatur. At ſi in vtrunque valida ſubeat, ambo mares naſcuntur, ſin debilis in vtrunque, ambo fœmellæ. Atque omnis iſta oratio, ad hunc expoſita modum, ad finem perducta eſt.

Hippocratis de carnibus, liber.

EQuidem adhuc vſq; communibus ſententiis, tum eorum, qui ante me fuerunt, tum etiam meis vſus ſum. Neceſſe enim eſt eum, qui hanc de arte Medica tractationẽ ſuſcipere volet, commune ſententiis principium ponere. De cœleſtibus autem rebus & in ſublimi poſitis nihil dicere attinet, niſi quantum conferunt ad demonſtrandum de homine & de reliquis animantibus, quòd ex his conſtant & procreata ſunt, quodq; animo ſunt prædita, & quòd ſanitas & morbus, quodque in homine ineſt boni vel mali, & mors ipſa inde proficiſcitur. Nunc verò ipſe meam ſententiam proferam. Quod calidum vocamus, id mihi immortale eſſe videtur, cunctaque intelligere, videre & audire, ſentireque omnia tum præſentia tum futura. Cuius pars maxima, cùm omnia perturbata eſſent, in ſupremum ambitum ſeceſſit, quod mihi veteres videntur Æthera appellaſſe. Altera pars locum infimum ſortita, terra quidem appellatur, frigida & ſicca, multasq; motiones habens, & in qua multum ſanè calidi, ineſt. Tertia verò pars medium aëris locum nacta eſt, calidum quid exiſtens. Quarta pars terræ proximum locũ obtinens, humidiſſima & craſſiſſima. His igitur in orbem agitatis, cùm turbata eſſent, calidi magna pars aliàs in terra relicta eſt, partim quidem magna, partim verò minor, aliàs etiam valde parua, ſed in multas partes diuiſa. Et temporis

poris ſucceſſu à calido reſiccata terra, iſta in ea tanquam in membranis contenta, circum ſe putredines excitant. Ac lõgo tempore incaleſcens, quod quidem ex terræ putredine pinguedinem ſortitũ eſt, & minimum humidi habet, id citiſſimè exuſtum, oſſa produxit. Quæ verò naturam glutinoſiorem ſortita ſunt, & frigidi cõmunionem habent, ea neq; calefacta exuri potuerunt, neque etiam humida fieri, ideò formam longè ab aliis diuerſam nacta ſunt, & nerui ſolidi extiterunt, cùm non multum in iis frigidi ineſſet. At venæ frigidi multum habebant, cuius pars circumcirca ambiens, & quod erat glutinoſiſſimum, à calido exaſſatum, membrana extitit. Quod verò erat frigidum à calido ſuperatum, diſſolutum eſt, ideóq; humidum euaſit. Ad eandem omninò rationem, fauces, gula, venter, & inteſtina ad podicem vſq; caua extiterunt. Frigido enim ſemper incaleſcente, quod in eius ambitu glutinoſum erat exaſſatum eſt, & ambiens membrana tunica euaſit. Quod verò frigidum intus erat, quoniam in ipſo neq; pingue, neq; glutinoſum multum inerat, colliquatum eſt, & humidum extitit. Eadem quoque veſicæ ratio fuit: frigidum multum relictum in eius ambitu, à calido calefactum & diſſolutum, humidum extitit, cùm neque in eo pingue, neq; glutinoſum ineſſet. Quod verò ſuperfuit tunica euaſit. Sed & alia quæ caua ſunt ad eundem habent ſe modum. Vbi enim glutinoſum pingue ſuperauit, membrana in tunicam euaſit. Et vbi pingue ſupra glutinoſum abundauit, oſſa extiterunt. Oſſium verò eadem eſt ratio. Vbi enim glutinoſum minimè inerat, ſed pingue & frigidum abũdauit, id celeriter propter pinguedinem exuſtũ fuit, oſſaq; duriſſima & maximè ſolida facta ſunt. Vbi verò pingue & glutinoſum ſimili portione reſpondent, hæc oſſa ſunt fiſtuloſa. Ac de his quidẽ hæc videtur eſſe ratio. Frigidum quidem denſat, calidum verò diſſipat, longo etiam interpoſito tempore exiccat. Quòd ſi quid pinguedinis affuerit, citiùs exurit & exiccat. Verùm vbi glutinoſum cum frigido affuerit, citra pinguedinem exuri nõ ſolet, ſed temporis ſucceſſu incaleſcens condenſatur. At verò cerebrum frigidi & glutinoſi ſedes eſt & matrix, calidũ verò pinguedinis ſedes & matrix. Quod enim dum incaleſcit primùm omnium diffunditur, pingue fit. Atq; idcirco cerebrũ, quòd

minimum pinguis,plurimum verò glutinoſi habeat à calido exuri nequit,ſed temporis ſpatio tunicā membranam, videlicet craſſam, nactum eſt, circa membranam verò oſſa,ex eo quod calidum ſuperauit, & in quo pingue inerat. Medulla etiam,quæ dorſalis appellatur, à cerebro ducitur, & neque in ipſa multum pinguis;neque glutinoſi ineſt,non aliter quàm cerebro; eamque ob cauſam neque medullæ nomine iure donatur. Neque enim reliquorum oſſium medullę ſimilis eſt,cùm ſola membranas habeat,quas alia medulla non habet. Atq; horum manifeſta ſunt indicia,quòd, ſi quis neruoſa & glutinoſa,itemque alia aſſare volet,cętera quidem citò aſſentur,neruoſa tamen & glutinoſa aſſari nequeant, cum minimum pinguedinis habeant; quod verò dulciſſimum eſt & pingue,celerrimè aſſatur. At verò viſcera hoc modo mihi conſtare videntur. Et de venis quidem antea à nobis dictum eſt. Cor autem multum glutinoſi & frigidi obtinet, quod à calido calefactum; caro dura & viſcida euaſit, ipſumque membrana inuolutum cauum factum eſt, non quemadmodum venæ, & ad venæ maximè cauæ caput annexum eſt. Duæ enim ſunt à corde venę cauę, & hæc quidem arteria, illa verò vena caua nominatur, iuxta quam cor poſitum habet. Arteria verò calidi plus continet quàm vena caua, & ſpiritus penus eſt. Ac præter has duas venas,aliæ quoque in corpore inſunt. Quę autem valde caua eſt,& cordi annectitur, ventrem totum & ſeptum tranſuerſum peruadit, & in vtrunq; renem & lūbos ſcinditur,tumq;alias in partes,tum in vtrūq; crus fertur. Quinetiā ſupra cor ad ceruicem partim quidē dextra,partim etiam ſiniſtra tendit, moxque ad caput aſcendit, & in tempora vtraque ſcinditur. Poſſunt autem & maximæ venæ numero recenſeri, ſed vt vno verbo comprehendam,à vena caua, & ab arteria reliquæ venæ in totum corpus diſperſæ ſunt. Sunt autem maximè cauæ,quæ ad cor,ceruicē,& caput tendunt, & infra cor ad coxendices vſque. Calidumq; plurimum in venis & corde ineſt,eamq; ob cauſam ſpiritum cor in ſe cōtinet, quòd ſit omnium quæ in homine ſunt membrorum maximè calidum. Quòd autem ſpiritus ſit calidus,facilè intelligas. Cor & venæ cauæ ſemper mouentur, calidiq; plurimum in venis ineſt, & quia ex omnibus hominis membris

bris cor ſit maximè calidum, eam ob cauſam ſpiritum attrahit. Id verò & aliter cognoſcas licet. Si quis ignem in domo, in qua nullus ventus ſpiret, accendere volet, flãma modò minùs, modò magis mouetur. Sed & lucerna accenſa ad eundem modum, modò magis, modò minùs agitatur nullo quem quidem ſpirare ſentiamus, vento mota, frigidũq; calido alimentum eſt. At verò puer dum in vtero eſt, compreſſis labris ex matris vtero tum alimentum ſugit, tum etiam ſpiritum, qui in puero calidiſſimus eſt, vbi ſanè mater reſpirat, in cor attrahit. Quinetiã hoc calidum reliquo corpori & omnibus aliis partibus motum prębet. Quòd ſi quis roget, vnde hoc quis noſcit, quòd puer in vtero trahat & ſugat, hoc illi reſpondere licet. Pueri cùm in lucem prodeunt, ſtercus in inteſtinis habere conſpiciuntur, & ſimul ac in lucem editi ſunt, tum homines, tum pecora, id iis per ventrem ſecedit. Atqui neq; ſtercus haberet, niſi in vtero ſugeret, neque vt primùm puer natus eſt, vbera ſugere nollet, niſi in vtero ſuxiſſet. Ac de cordis quidem & venarum motione, ad hunc ſe res habet modum. Pulmo autem iuxta cor ſic extitit. Quod in humido glutinoſiſſimum erat, cor calefaciens, celeriter exiccauit, veluti ſpumam, & fiſtuloſum reddidit, multisq; venulis reſperſit. At venulas eam ob cauſam condidit. Quod in glutinoſo inerat frigidi, id ipſum à calido colliquatum, humidum eſt redditum, quod verò glutinoſi fuit reliquum, in ipſam tunicã abiit. Iecur verò hunc in modum conſtitutum eſt. Humido multo cum calido relicto, abſq; glutinoſo & pingui, frigidum ſuperauit calidum, & condenſatum eſt. Cuius rei hoc à me proponitur argumẽtum. Cùm quis victimam iugular, quandiu ſanguis calidus eſt, liquidus etiã manet, vbi verò perfrixit, cõcreſcit. Quòd ſi quis ipſum agitet, minimè concreſcit, quòd fibræ nimirũ glutinoſæ ſint & frigidæ. At lien hunc in modum conſtitutus eſt. Cum calido & glutinoſo, calidi quidem plurimùm, frigidi verò minimum remanſit, quantũ ſcilicet ipſum glutinoſum cogat, quod fibræ ipſæ in liene exiſtentes conſtituunt, propter quas mollis & fibroſus ipſe redditur. At renes hoc modo compacti ſunt. Glutinoſi parum, parumque calidi à plurimo frigido condenſatum eſt, & viſcus duriſſimum extitit, & minimùm rubrum, quòd nõ multùm calidi

ſimul coierit. Eadem quoq; de carnibus ratio eſt, frigidum quidem carnem conſtituit, condenſauit & fecit glutinoſum: autem in foramina abiit, in quibus, velut in magnis venis, humidum ineſt. Calor per vniuerſum corpus ſpargitur, iſq; plurimus in corpore ineſt, & multum frigidi in humido, nimirum quantum humidum condenſare queat, verùm à calore ſuperatum ab eo diffunditur. Quòd autem humidum ſit calidum, ſic oſtenditur. Si quis corporis humani particulam quamcunq; volet, ſecet, ſanguis calidus effluet, & quãdiu quidem calidus fuerit, liquidus erit. Vbi verò, tum ab inſito, tum ab externo frigido perfrixerit, pellicula & membrana obducitur. Qua detracta, ſi quis pauco tẽpore ſinat, aliam enatam pelliculam videbit, eamq; ſi quis ſemper auferat, alia à frigido pellicula producetur. Sed huius rei gratia longior ſum, vt oſtendam corporis ſummum aëri obuerſum, à frigido & ventis ingruentibus neceſſariò pelliculam contrahere. Articuli verò hunc in modum producti ſunt. Quando oſſa conſtituta ſunt, quod quidem in his pingue fuit, celerrimè exuſtum eſt, quemadmodum ſuperiore oratione à nobis dictum fuit. Quod autem ex his glutinoſum erat, id cùm peruri nequiret, medio loco inter vſtum & exiccatum comprehenſum, à calido in neruos & mucum tranſiit. In mucum verò, quatenus quod ex glutinoſo humidiſſimum erat, calefactum craſſius euaſit, cùm humidum eſſet indeq; mucus extitit. Ex hoc ipſo autem glutinoſo vngues producti ſunt. Quod enim in eo maximè eſt humidum, ab oſſibus & articulis ſemper in vngues foras ſecedit, & à calore exiccatum & arefactum glutinoſum redditur. Dentes autem poſtremi iſtam ob cauſam gignuntur. Ex capitis & maxillarum oſſibus glutinoſo incrementum accedit, & pingue quod ineſt, à calido exiccatum exuritur, & dẽtes fiunt reliquis oſſibus duriores, quoniam nihil frigidi ineſt. Ac primi quidẽ dentes ex victus ratione in vtero naſcuntur, & vbi in lucem editus eſt puer, ex lacte, dum mammam ſugit. Cùm verò hi exciderint, ex cibo & potu. Excidunt autem, vbi ad primi alimenti annos deuenerint, quibuſdam etiam priùs, ſi ex morbido alimẽto pullularint, plurimis verò cùm ad annos ſeptem peruenerint. At qui poſtea naſcuntur, ad ſenectutem vſq; remanent, niſi ex morbo corrũpantur.

tur. Iſtā verò ob cauſam dentes reliquis partib. tardiùs oriū-tur. In maxilla venæ ſunt, eæq; huic oſſi inter omnia oſſa ex ventre inferiore alimentum exhibent. Oſſa autem qualia quidem ſunt, tale dant incrementum, vt & reliqua omnia tale exhibent incrementum, qualia ipſa exiſtūt. Venæ enim quæ per ventrem & inteſtina feruntur in quibus cibi & potus coaceruantur, vbi hi incaluerint, id quod eſt tenuiſſimū & humidiſſimum attrahunt, craſſiſſimum autem iſthic relictum, in inferioribus inteſtinis in ſtercus abit. Tenuiſſimū, inquam, venæ trahunt ex ventre & inteſtinis quæ ſupra ieiunum ſunt, vbi cibi incaluerint. Qui ſuperato ieiuno in inferiora inteſtina collecti, in ſtercus abeunt. At poſtquam alimentum eò peruenerit, vnumquodq; eam quā habuerat formam cuiq; reddit. Irrigata nanq; alimēto ſingula incrementum accipiunt, calidum, frigidum, glutinoſum, pingue, dulce, amarum & oſſa, & reliqua omnia quæ in homine inſunt. Ideoq; poſteriùs dentes producuntur. Dictum autem à me etiam eſt antea, maxillas ſolas inter oſſa venas in ſeſe habere, vt proinde copioſius ad eas alimentum quàm ad reliqua oſſa trahatur. Et quæ copioſius habent alimentum & vberiorem affluxum, eæ tale ex ſe incrementum pariunt, qualia ſanè ipſa exiſtunt, quandiu homo ad integritatem increſcit. Increſcit autem vbi cōſpicuò adoleſcere cernitur, quod præcipuè à ſeptennio ad decimumquartum annū apparet. Quo tempore tum maximi, tum cæteri omnes dentes producuntur, poſtquam exciderint, qui ab alimento ex vtero orti ſunt. Increſcit autem & ad tertium annorum ſeptenarium, in quo adoleſcens euadit, ad quartum vſque & quintum ſeptenarium. Quinetiā hominibus plæriſq; quarto ſeptenario duo dentes enaſcuntur, qui moderatores nominantur. Capilli autē ad hunc modum oriuntur. Ab oſſib⁹ & cerebro eiuſmodi incremētum prouenit, ab eo videlicet glutinoſo, quod circumcirca exiſtit, in quo pinguis nihil ineſt, quemadmodum & neruis accidit. Si quid enim pinguis ineſſet, à calido exuſtum eſſet. Ac fortaſſis mirum aliquem ſubeat, cur in axillis & pube, & reliquo corpore pili multi ſuccreſcant. Cuius rei hæc eſt ratio, quòd vbicunq; in corpore glutinoſum exiſtit, ibi pili à calore gignuntur. Hanc verò ob cauſam auditio fit. Aurium foramina ad os durum

& ſiccum lapidi ſimile perueniunt, cui cauitas fiſtuloſa addita eſt. Soni autem in durum impingunt, & os cauum per ipſum durum inſonat. Pellicula verò in ipſo meatu auditorio iuxta os durum tenuis eſt, ad inſtar telæ aranei. præ reliquis pelliculis ſicciſſima. Quod autem ſicciſſimum eſt, id ad ſonum concipiendum maximè facere, multis argumentis comprobari poteſt. Cùm ergo plurimùm reſonat, tum maximè audimus. Etſi nonnulli naturæ hiſtoriam ſcriptis mandantes, cerebrum ipſum ſonum facere dixerunt, quod tamen nullo modo fieri poteſt. Cerebrum enim ipſum humidum eſt, & ipſum ambiens membrana humida & craſſa, eamq; oſſa circundant. Atqui nullum humidum ſonũ facit, ſed quæ ſicca ſunt. Quæ verò reſonant, auditionem faciunt. At verò cerebrum odorandi facultatem habet, cùm humidum exiſtat, aridorum odorem cum aëre per cartilaginoſa corpora, quæ ſicca ſunt, attrahens. Cerebrum enim ad naſi cauitatem progreditur, hacq; parte nullum ei os obtẽditur, ſed mollis cartilago ſpongiæ inſtar, quam neq; carnẽ, neq; os appellare queas. Et cùm quidem nariũ caua ſicca fuerint, ipſum per ſe exquiſitè magis rerum ſiccarum odorem percipit. Neq; enim aquam olfacit, cùm cerebro ſit humidior, niſi computruerit. Putrefacta nanq; aqua craſſior euadit, & reliqua omnia. At cùm nares humidæ fuerint, olfacere nequit, cùm ad ſe cerebrum aërem non attrahat. Ad eundem etiam modum cùm cerebrum colliquatũ plurimam materiam ex ſe in palatum, & fauces, & pulmonem reliquumq; ventrem detruſerit, id percipiunt homines, & ex capite deſtillare dicũt, etſi in reliquum etiam corpus deſtillat, idq; cum calore quodam contingit. At verò eam ob cauſam videt, quòd à cerebri membrana vena ad vtrumq; oculũ per os pertinet. Per has duas venas ex glutinoſo, quod eſt maximè tenue, ex cerebro veluti per colũ tranſmittitur, atq; ideo ipſam circum ſe tunicam quæ aëri obuerſatur, & ad quam venti ingruunt, talem facit, quale eſt ipſum oculi pellucidũ, eadem planè ratione quam de cæteris tunicis diximus. Sunt autem multæ hæ tunicæ, quæ oculi pellucido prętendũtur, ipſiq; ſunt ſimiles. In hoc enim pellucido lumen & ſplendida cuncta lucem reflectunt. Per hoc igitur in quo lumen reflectitur, viſio fit. Quod verò minimè eſt ſplendidum, neq; oblucet,

oblucet,per illud viſio non fit. Reliquum circum oculos album,caro eſt. Pupilla autem oculi nominata, nigra ob id apparet,quòd in profundo ſita ſit,& tunicæ eam ambientes nigræ exiſtunt. Tunicam verò appellamus, id quod velut pellicula ineſt,quę neutiquam ad conſpectum nigra eſt,ſed alba & pellucida,& oculi humidũ,glutinoſum. Sæpe enim conſpeximus oculo diſrupto, prodiiſſe humorem glutinoſum,qui quandiu calidus eſt, liquidus exiſtit, vbi verò perfrixit,ſiccus euadit,ad inſtar thuris tranſparẽs. Quod in hominibus & feris ad eundem modum ſe habet. At oculo infeſtum eſt, quicquid in eum incurſat, & venti,& quæcunq; ſplendidiora quàm in ſeipſo ſint. Idq; quis ideo fieri iudicet, quòd vnius & eiuſdem ſint coloris. Quemadmodum os & lingua,& reliquus venter,humida exiſtunt. Sermonis autẽ in homine cauſa eſt,quòd totum corpus ſpiritum intrò trahit,eumq; plurimum in ſuas quiſq; cauitates. Is verò per inane foras pulſus, ſtrepitum facit. Caput enim reſonat,lingua verò in faucibus interſeptum,ſuo appulſu format,& ad palatum ac dentes impingens, clarum reddit. Quòd niſi lingua ſuo ſemper appulſu formaret, non diſtinctè homo loqueretur,ſed ſingula vnam naturâ vocem ederent. Cuius rei indicio ſunt muti à primo ortu, qui diſtinctè loqui nequeunt,ſed ſolam vocem edunt. Neq; verò ſi quis ſpiritu foras emiſſo loqui conetur,id facere queat, quod hinc cõſtat. Qui magnam volunt vocem edere,ij attractum externum ſpiritum foras propellunt,& quandiu perdurat ſpiritus,magnam vocem fundunt,quę poſtea deficit. Quinetiam citharœdi,ſi vt magna voce vtantur opus ſit,ſpiritum intrò ſummopere attrahunt,& plurimum emittunt,ac vociferantur, vocemque quandiu ſpiritus ſuffecerit, magnam edunt. Vbi verò ſpiritus defecerit, deſinunt. Ex quibus manifeſtum eſt, ſpiritum vocem edere. Vidi præterea quoſdam, qui,cùm ſeipſos iugulaſſent,guttur in totum ſibi præſecuerant. Atq; hi viuunt quidem, verùm nullam vocẽ emittunt, niſi quis guttur conſtringat,ac tum demum ij vocem edũt. Quin & hoc patet, quod præſecto ſummo gutture,ſpiritus in cauitates internas attrahi nequit,ſed præſectam partem foras effertur. Ita ſanè de voce ac ſermone ſimili modo ſe res habet. Hominis autem vita ſeptem dierum numero cir-

cumſcribitur. Ac primùm quidem, vbi genitura ad vteros peruenerit, habet intra ſeptem dies, quæcunq; ex corpore ei accedere neceſſe eſt. Id verò quomodo nouerim fortaſſe quis mirabitur, verùm multa ad hunc modum vidi. Meretrices publicæ, quæ in ſeipſis ſæpiùs id expertę ſunt, vbi cum viro congreſſæ ſunt, noſcunt quando conceperint, moxque conceptum intra ſe perdunt. Quo poſtea iam perdito, veluti caro excidit. Eam in aquã coniectam ſi accuratiùs inſpexeris, membra omnia habere deprehendas, & oculorum regiones, & aures, & brachia. Quin & manuum digiti, & crura, & pedes, & pedum digiti, & pudendum, & reliquum totum corpus in conſpicuo eſt. Liquidò autem conſtat harũ rerum peritis, quòd mulier vbi concepit, ſtatim inhorreſcit, & incaleſcit, ac dentibus ſtridet, & articulum reliquumque corpus conuulſio prehendit, & vterum torpor, idq; iis quæ puræ ſunt accidit. Quæ verò craſſæ & mucoſæ iſtud experiuntur, earum plęræq; hoc non ſentiunt. Ac ſanè quantum illæ mihi ita indicarunt, tantum etiam me ſcire profiteor. Quòd verò hominis vita ſeptem dierum numero circunſcribatur, hoc quoq; manifeſtum eſt. Plæriq; quidem ex his qui ſeptem diebus nihil edere aut bibere volunt, in his moriuntur, quòd ſi qui eos ſuperauerint, nihilominus tamen moriuntur. Nonnulli etiam ne per inediam à vita diſcederent, ſed vt comederent & biberent perſuaſi ſunt, verùm vẽter non ampliùs admittit. Ieiunum enim inteſtinum in his diebus cohæreſcit, quinetiam illi moriuntur. Quin & illud ipſum ex his coniicere licet. Puer ſeptimo menſe natus, certa ratione in lucem prodiit & vitalis eſt, cùm is rationem & numerum exactè ad hebdomadas reſpondentem habeat. Octauo autem menſe natus, nullus vnquam vixit. Nouem autem mẽſium & decem dierum fœtus editur & vitalis eſt, numerumq; ad hebdomadas exactè reſpondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadarum, dies ſunt ducenti & octoginta. Hebdomadarum autem decuriam dies ſeptuaginta conſtituunt. At ſeptimo menſe editus partus tres hebdomadarum decurias obtinet, & ad vnamquanque decuriam dies concurrunt ſeptuaginta. Tres itaq; hebdomadarum decuriæ, in totum dies ducentos & decem faciunt. Quinetiam morbi acutiſſimi ad hunc modum hominibus

con-

contingunt, voluentibus diebus quibus iudicantur, & moriuntur, aut conualeſcunt. Et tertianæ diebus vndecim, vna & dimidia hebdomada. Quartanæ duabus hebdomadis. Quintanæ duodeuiginti diebus, hoc eſt, duabus hebdomadis & dimidia. In cæteris verò morbis, quoto tempore homines ſani euadent, certa ſententia pronũciari non poteſt. Ad eundem autem modum, vlcera quoq; magna in capite & reliquo corpore, quarto die inflammatione tentari incipiunt, ſeptimo verò inflammatio ſedatur, aut decimoquarto, aut duodeuigeſimo. Quòd ſi quis diligentem curam adhibeat, neque vlcera capitis magna hoc tempore ſedentur, homines moriũtur. At fortè quis harum rerum imperitus, mirabitur fœtum ſeptimo menſe naſci, atque id quidem certè & ſæpiùs vidi. Quòd ſi quis volet, id facilè deprehendet, obſtetrices quæ parturiẽtibus præſunt adeundo & percontando. Eſt verò & aliud argumentum. Pueri ſæpiùs ſeptimo anno exacto dentes explent. Et ſeptem annos pleno & iuſto numero exactè trecentæ & quinquaginta hebdomades conficiunt. Quòd autem horum ſingula ſeptenariis à natura regantur, aliàs declarabo.

Hippocratis de ſeptimeſtri partu, liber.

SEptimeſtres naſcuntur diebus cẽtum & octoginta duobus, & inſuper addita quadam diei particula. Si etenim primi menſis dies quindecim ſupputaueris, quinque verò menſium dies centum quadraginta ſeptem & dimidium (ſexaginta nanq; diebus, vno demto, ferè duo menſes conſtant) his ſic ſe habentibus, ad ſeptimum menſem ſuperſunt dies plus quàm viginti, quod eſt anni dimidium, vnà cum aliquantula parte ad diei partem accedente. Cùm fœtus iam auctior ad hanc perfectionem deuenerit, & robur increuerit, ipſo iam perfectè aucto magis quàm cæteris temporibus, membranæ in quibus iam inde ab initio enutritus eſt, elaxantur, non ſecus ac ſpicarum mẽbranæ, ad id vi impulſæ, antequam fructus perfectè auctus fuerit, & fructus quidem robuſtiſſimi & maximè pleni, vi illata membranas dilacerant, partumq; accelerãt, & ex his plæriq; pereunt. Nã cùm parui exiſtant, maiore quàm cæteri vtũtur mutatione, & ex vtero expreſſi per quadraginta dies ex neceſſitate malè afficiuntur, quod etiam multos decimo menſe natos

interimit. Ex his autem, qui ſeptimo menſe nati ſunt, ſuperſunt quidam, licet ex multis pauci, propterea quòd ratio & tempus, quo enutriti ſunt in vtero, effecit, vt ea omnia conſequantur, quorum etiam perfectiſſimi, & qui maximè ſuperſtites euadunt, cõpotes fiunt, tum etiam quòd permutationem ſenſerũt, priùs à matre in lucem emiſſi, quàm octauo menſe ægrotarent. Etenim ſi hos labores ſuperant, ita vt in lucem puer prodeat, is tamen ſupereſſe nequit ob cõmemoratas affectiones, quas octauo menſe, multos quoq; decimo natos, interimere affirmo. Multi autem fœtus eius ætatis, quæ eſt ſeptem menſium, cùm laxatis membranis in id quod cedit ſecedunt, ibique alimentum capiunt, primis quidem quadraginta diebus, hi quidem magis, alij minùs laborant. Ac propter permutationem ex locis in quibus alebantur, alterationem ſentiunt, & circa vmbilicum vellicantur, alioq; migrant, tum etiam propter matris labores. Membranæ nanq; dum tenduntur, & vmbilicus vellicatur, dolores matri pariunt, fœtusque priſtino vinculo exolutus grauior euadit. Pleræq; etiam mulieres ex hoc caſu inſuper febre corripiuntur, quędam quoq; vnà cum fœtu pereunt: verùm omnes hac febre paucis diebus tentantur. At verò ſe vteros difficillimè geſtare octauo mẽſe rectè dicunt. Eſt autem octauus menſis, non ſolùm tempus hoc, verumetiam dies à ſeptimo menſe, & nono, & ab anno accedunt. Verùm dies non eodem modo, vel dicunt, vel agnoſcunt mulieres. Ex eo enim decipiuntur, quòd neq; eodem modo ſe habẽt, verumetiam quòd quandoq; plures dies à ſeptimo ad quadraginta accedũt, quandoq; verò à nono. Sic enim pro ratione menſis ac temporis in quo mulier conceperit, contingere neceſſe eſt. At menſis octauus minimè ambiguus eſt. Per hunc enim contingit, vt indicatio difficilis ſit. Mea ſententia pars in vndecim menſibus, menſis eſt, licet nõ admodum commemorari debeat. Mulieribus autem de partu fides habẽda eſt. Nã & omnia narrant, ſemperq; dicunt, & ſemper proferunt. Neque aut opere aut ſermone cuiuſquam ſe perſuaderi ſinunt, ſed ex eo, quod ſibi contigiſſe norunt. Etſi verò volentibus aliud dicere licet, quæ tamen decernendi aut de hac ſententia pronũciandi victoriæ poteſtatẽ habent, ſemper proferũt & affirmant ſeptimo mẽſe, & octa-

& octauo, & nono, & decimo, & vndecimo partus in lucem prodire, & ex his octauo menſe natos minimè ſupereſſe. Quin & abortiones plurimas primis quadraginta diebus contingere aſſeuerant, & cætera quæ in quadragenariis ac ſingulis menſibus euenire conſcripta ſunt. Cùm verò ſeptimo menſe diſruptis membranis fœtus ſedem mutarit, labores, qui circa octauum menſem & circa ſextum quadragenarium in partu edendo fieri recenſentur, prehendunt. Quo tempore elapſo, quibus partus fœliciter ſucceſſurus eſt, inflammationes tum fœtus, tum matris diſſoluuntur, adeò vt venter emolliatur, tumorque ex præcordiis & laterum inanitate in loca inferiora deſcendat, ad aptam conuerſionem, quæ facilem partus progreſſionem faciat. Et ſeptimo quadragenario magnam temporis partem fœtus illic permanent. Nam & loci ipſis molles ſunt, & tranſmotiones ipſis faciliores & frequentiores contingunt, ideoque ad partum expeditiores redduntur. Et ex toto quadragenario, per vltimos hos dies mulieres faciliùs vteros ferunt, quoad fœtum conuerti contigerit. Poſtea verò partus dolores & labores incumbunt, donec puero & ſecundis mulier liberetur. Quæ verò mulieres multos pueros pepererunt, in quibus aliquis claudus, aut cœcus, aut alioqui malè affectus fuit, eæ affirmant ſe in his geſtandis, pueri octauum menſem moleſtiùs tuliſſe, quàm in his quos nullo modo malè affectos pepererunt. Mutilus enim fœtus octauo menſe vehementer ægrotauit, adeò vt etiam morbus abſceſſum fecerit, non ſecus ac viris morbi grauiſſimi facere conſueuerunt. At fœtus, qui alio quouis tempore vehementer ægrotarint, ii priùs intereunt, quam eiuſmodi abſceſſum morbus experiatur. Octimeſtres autem fœtus, qui non valdè ægrotant, ſed vna quapiam parte propter digreſſionem malè affecti ſunt, eorum plærique per quadraginta quidem dies, ob commemoratas cauſas neceſſarias, in vtero imbecilles ſunt, verùm ſani euadunt. Qui verò intra hos quadraginta dies natus fuerit, is ſupereſſe nequit, cùm huic adhuc in vtero ægrotanti, poſt partum mutationes & afflictiones præterea accedant. At qui in vtero ægrotans ad nonum menſem peruenerit, eoque editus fuerit, is quidem ſupereſſe poterit. Et ſuperſunt quidem hi non minùs quàm

ſeptimeſtres,quanquam etiam ex his pauci educantur. Neque enim eam habent corpulentiam, quam perfectiſſimi nacti ſunt, & laboribus quos in vtero non ita pridem pertulerunt, conflictantur, ita vt tenues reddantur. Is verò potiſſimùm fœtus ſeruatur, qui nono mēſe iam affecto in lucem editur. Validior autem euadit, plurimumque abeſt à morbis, qui octimeſtribus contingere conſueuerunt. Qui enim ſeptimo quadragenario in lucem eduntur, decimeſtres appellati, hanc enim ob cauſam præcipuè educantur, quod validiſſimi ſunt, plurimumq; abſunt ab vſitatorum puerorum tempore, in quo circa octauum menſem diebus quadraginta ægrotantes, malè habent. Quin & nonimeſtres tenues editi in lucem, eorũ qui octauo menſe nati ſunt morbos & affectiones declarant. Quamuis enim pro temporis longitudine corporis magnitudo exiſtit, accedente tamen morborum affectione, neq; eduntur carnoſi, neque vegetam habent corpulentiam, velut ſeptimeſtres, qui geſtationis tempus in vtero ſine morbis peregerunt. At verò mulieribus fœtuum conceptiones, & abortiones, & partiones, eodem tempore iudicantur, quo & morbi, & ſanitas, & mors cunctis mortalibus contingũt. Sed iſtorum omnium alia quidem diebus, alia menſibus, alia dierum quadragenariis, alia annuo ſpatio de ſe ſignificationem præbent. In his enim omnibus temporibus multa quidem cuiq; conferentia, multa quoq; aduerſa inſunt. Ex quibus quæ conducunt, ſanitatem & incrementa, contraria verò morbos & mortem adferunt. Dies igitur inter alios maximè inſignes ſunt primi & ſeptimi, ac multum quidem in morbis, multum etiam in fœtibus poſſunt. Abortiones enim plurimæ his diebus contingunt. Tales verò effluxiones nominantur, non abortus. Reliqui autem dies intra quadrageſimum, minùs quidem inſignes ſunt, multi tamen decernunt. In menſibus verò omnia, quæ in diebus contingunt, eadem ratione. Et ſingulis menſibus bene valentibus mulieribus menſtrua comparent, tanquam peculiarem in corporis vim menſis habeat. Ex quibus ſanè ſeptimi menſes in prægnantibus, fœtibus perfectionis initium adferunt. Pueris verò vbi ſeptem menſes attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt, tum eo tempore dentes apparere incipiunt. Ea-

dem

dem quoq; eſt ratio dierum indicatoriorum, ſi quis fortè ea quæ à me dicta ſunt, quæq; cognitionis gratia dicentur, iſtis accommodare velit. Etenim Medicum qui de ægrorum ſalute rectè cõiectare volet, animaduertere oportet, vt omnes quidem dies in contemplationem adhibeat, ex paribus verò decimumquartum, & vigeſimumoctauum, & quadrageſimumſecundum. Hic enim terminus pro harmoniæ ratione, & integer perfectusq; numerus à quibuſdam ponitur. Quam verò ob cauſam longum foret in præſentia referre. Ad hunc autem modum per ternarios aut quaternarios contemplari oportet, ternariis quidem omnibus copulatis, quaternariis verò duobus ad duos connexis, & duobus ad duos coniugatis. At verò quadragenariæ primum quidem in fœtibus indicant. Qui verò primos quadraginta dies ſuperauerit, is abortiones quæ ex quauis cauſa contingunt effugit. Plures autem primis quadraginta diebus, quàm aliis omnibus abortiones fiunt. Quo tempore præterito, fœtus valentiores exiſtunt, & ſingula corporis membra diſcernuntur. Et in maribus quidem valde manifeſta fiunt omnia. In fœmellis verò per hoc tempus carnes conſpicuæ ſunt, protuberantias tantùm habentes. Longiore enim tempore ſimilia in ſimilibus ſimiliter ſe habent, & propter familiaritatem ac amicitiam tardiùs diſcernuntur. Etſi in cæteris, vbi à matre ſeiunctæ fuerint puellæ citiùs quã pueri pubeſcunt, ſapiunt, & ſeneſcunt, propter corporum imbecillitatem, & victus rationem. Altera verò eſt quadragenaria, in qua per octauum menſem fœtus in vtero ægrotant, de quibus hæc tota oratio ad hunc modum eſt inſtituta. Tertia verò, in qua, ſi naſcuntur pueri, licet malè affecti, ſi quadraginta dies euaſerint, valentiores ſanè magisq; intelligentes eſſe videntur. Nam & ſplendorem pleniùs intuentur, & ſtrepitum audiunt, cùm antea non poſſent, tanquã hoc tempus plurimùm conferat, tum ad alia, tum ad intelligentiam quę in corpore ineſſe percipitur. Singularẽ ſiquidem intelligentiã in corpore ineſſe prima ſanè die conſtat. Nã & in ſomnis pueri ſtatim vbi nati ſunt, ridere & plorãre conſpiciuntur. Quin etiã ſponte vigilãtes ſtatim ridẽt ac plorant, etiã priùs quàm diẽ quadrageſimũ attigerint. Neq; verò tacti aut irritati ante hoc ipſum tempus rident. Hebetantur enim vires

muccorum copia. Quin & mors fatali ſorte cõtingit. Quod omnibus documento eſt, omnia quæ exiſtunt, & iiſdem natura conſtare, & mutationes per congruentia tempora obtinere. Quod ex ſingulis manifeſtum fit, quæ partim oriuntur, partim decedunt. Anno verò vertente multi quidem morbi, multæ etiam ſanitates contingunt, pro temporis ratione quam habent menſes aut dies ſinguli ad ſeptenarios. Quinetiam multa alia eximia in corporibus fiunt, pueris verò dentes excidunt, & alii oriuntur. Quæ autem corporibus accidunt, hæc à me ſcribentur.

Hippocratis de octimeſtri partu, liber.

AT verò quod ad partum, qui octauo menſe editur, attinet, fieri non poſſe aſſeuero, vt duas continenter conſequentes afflictiones pueri perferant, ideoque eos qui octauo menſe naſcuntur, minimè ſupereſſe. His etenim accidit, vt ea quæ in vtero eſt, & ea quæ in partu fit afflictione conſequenter laborent, proptereaque eorum qui octauo menſe eduntur, nullus eſt ſuperſtes. Quin & decimeſtres nuncupatos, ſeptem dierum quadragenariis potiſſimùm, in lucem edi, ſentio, maximeque vt educentur, conuenire. Et perfectiſſimus fœtus eſt primis quadraginta diebus, ſi verò plures acceſſerint, perit. Cùm enim multa pauco tempore aſſumere coguntur, eos multum ægrotare neceſſe eſt, ex quibus mors conſequitur. Puer autem cùm partus inſtat, laborare incipit, & in vitæ periculum venire, cùm in vtero vertitur. Producuntur ſiquidem omnes capite ſurſum, in lucem verò prodeunt in caput multi, ac multò ſecuriùs liberant, quàm qui in pedes eduntur. Neque enim corporis flexiones puerum in caput procedentem impediunt. Verùm vbi in pedes erumpit, obturamenta magis contingunt. Quin & conuerſiones in vtero, aliud creant periculum, & puerorum vmbilici iam ſępè circa colla implicati conſpecti ſunt. Ad quamcunque enim partem vmbilicus in vtero ſe extenderit, per hanc, dum vmbilicus vertitur, puer caput potiùs circumaget, quàm ſi circa ceruicem conuoluatur. Quòd ſi ad humerum vmbilici iniectio obnitatur, tunc etiam matrem magis laborare, & puerum aut interire, aut diffi-

difficiliùs exire neceſſe eſt. Quare multi iam pueri morbi initium intus obtinentes, in lucem prodire, ex quo alii quidem perierunt, alii verò morbum trahentes ſuperfuerunt. At verò qui facilem & tutum exitum nacti, de repente ſublata vi, quam in vtero pertulerunt, in lucem exierunt, ii craſſiores & maiores ſtatim quàm ratio poſtulet euaſerunt. Quod cùm iis non ex incremento, ſed ex corporis laxo tumore contingat, ex his ſanè multi perierunt. Niſi enim citiùs quàm tertio die, aut paulò longiore tempore ſubſidat, ex eo morbi oriuntur. Quin & lubricæ ſunt alimenti & reſpirationis permutationes. Nam ſi quid morboſum inuehunt, per os & nares inducunt. Et vt tantum alimenti aſſumatur quantum ſatis ſit, ac minimè ſuperet, multò plura ingeruntur, ita vt pro ingeſtorum copia, & pro corporis pueri affectu, alia quidem tum per os, tum per nares rurſus exire cogantur, alia verò per inteſtinum & veſicam infernè tranſmitti, cùm nihil tale antea contingeret. Quin & loco ſpirituum & tam cognatorum humorum, cum quibus familiaritatem ac amicitiam in vtero interceſſiſſe neceſſe eſt, externis omnibus vtitur, crudioribus, ſiccioribus, & ad vſum humanum minùs accommodatis, ex quibus multos ſuboriri dolores, plæriſque etiam mortes neceſſe eſt, quandoquidem & plærunque viris, tum locorum, tum victuum mutationes, morbos pariunt. Eadem etiam de veſtibus eſt ratio. Pro eo enim quòd carne & ſuccis veſtiebantur, tepidis & liquidis ac cognatis, iiſdem quibus viri veſtibus, induuntur pueri. Vmbilicus autẽ, per quem ad pueros ingreſſus patet, ſolus ex reliquis corporis partibus, matri adhæreſcit, per quas vias eorum, quæ ingrediuntur, participes fiunt, cùm reliquæ clauſæ ſint, nec priùs apertæ quàm puer exitum ex vtero tentarit. Quod cùm fit, tum reliqua quidem omnia patent, vmbilicus verò extenuatur, conniuet, & exiccatur. Quemadmodum enim in his, quæ ex terra oriuntur, fructus turgeſcentes ad interſtitium, ex quo enati ſunt, ſecernuntur ac decidunt: ſic etiam adultis pueris & perfectis, vmbilicus quidem clauditur, reliqua verò aperiuntur, tum vt ea quæ ingrediuntur, ſuſcipiant, tum exitus ſecundum naturam habeant, qui ad vitæ vſum ſunt neceſſarij. Secedunt enim ſingula, quæ ſenſim repentia in mo-

dum collectæ cohortis coaceruata fuerunt. Sunt autem validiſſimi fœtus, qui ſole maximè nutriti ſunt. Decimeſtres autem & vndecimeſtres partus ſeptē quadragenariis eduntur, eodem modo quo & dimidio anno ſeptimeſtres. Plæræque enim mulieres poſt menſtruas purgationes neceſſariò concipiunt, cùm ab his liberatæ fuerint. Mulieri igitur tempus menſtruum, in quo purgatio ipſa procedet, concedendum, quod vt breuiſſimum tres dies implet. Plærîſque autem etiam multò plures. Sunt etiam & alia multa, quæ in viris conceptiones impediunt & morantur. In his iſtud vel maximè in conſiderationem adhibendum, quòd nouiluniū, cum dies vnus exiſtat, prope trigeſima mēſis pars eſt. Duo autem dies ferè decimamquintam mēſis partem conſtituunt, tres verò dies decimam menſis partem, cæteraque ad horum rationem conſideranda, quodq; nec minori ſpatio menſium ſolutio contingere poteſt, neq; fœtuum conceptio fieri. Ex his igitur neceſſe eſt plæraſque mulieres circa plenilunium & vlteriùs vtero concipere, ita vt ſæpè videantur ducenti triginta dies vndecimum menſem attingere. Hi ſiquidem dies ſeptem quadragenarios complent. Cùm enim vltra plenilunium mulier concipit, hoc totum vndecimum menſem attingere neceſſe eſt, vt ſiquidem ad extremum circuitum perueniat.

Hippocratis de ſuperfœtatione, aut, altero conceptu, liber.

CVm mulier ſuperfœtarit, ſi quidem primus fœtus in medio vtero contineatur, ſuperfœtatum quoque à priore expulſum prolabitur. Quòd ſi in altero cornu præpoſtere conceptum contineat, ipſum poſtea partu eiicit, minimè vitalem, poſtquam vitali fœtu liberatus vterus, laxatus & humectus fuerit. Niſi verò ſuperfœtatum confeſtim ſecedat, dolores excitat, fluxum grauëolentem, & febrem, faciem, tibias & pedes tumor prehendit, qui ſi diſſoluatur, cibum auerſatur, quoad exciderit. Superfœtant autem mulieres, in quibus vteri os (ſtomachus dicitur) poſt primum conceptum, non ita valde clauditur, quod euiden-

tibus quibuſdam ſignis conſtat. Clauditur verò, vbi ſuperfœtatum, quod poſteriùs in lucem emittitur, nondum partium diſtinctionem habet, ſed caro exiſtit, neque intumeſcit, verùm putreſcit, donec vtero exeat. Si cui fœtus in vtero inuolucrum exierit priùs, quàm fœtus foras prodeat, ea difficilem habet partum, maioreque cum periculo, niſi caput præcedat. At cui fœtus cum ſuo inuolucro foras prodierit, & ad vteri oſculum accedens rupto inuolucro exierit, ea tantò faciliorem habet partum. Et fœtus quidem foras procedit, ſed inuolucrum retinetur, & in ſe contractum illic manet. Cùm fœtus minimè vitalis natus fuerit, huius vngues caro ſupereminet, vngues verò tam in manibus, quàm pedibus deficiunt. Cùm vitali edito fœtu manus prominet, ea retro impellenda, quò ad ſupra repuleris, & ſi ambæ promineant, ambas retrudito. Quòd ſi crus promineat, hoc quoque retro propellendum. Cùm verò vtraq; crura in conſpicuo permanſerint, neque alium proceſſum fecerint, fotu vtendum, quo maximè humidus reddatur vterus. Odoratum autem fotum eſſe oportet. Quinetiam ſiquidem caput in conſpectum venerit, reliquum verò corpus intus fuerit, hoc quoque fotu vteris. Cumque pars quidem corporis in vtero, pars verò in pudendis, pars quoque extra pudenda intumuerit & permanſerit, eodem etiam fotu vtitor. Et ſi quidem per fomentum diſceſſerit, bene habet, ſin minùs, os vteri medicamēto aliquo agitatorio, craſſo, aqua diluto, illinito, quod partus dolores adferat. Quin & cibis ac potibus dolores partus promouendi, & pudenda ipſa, ſi plus quàm conueniat ſicca tibi eſſe videantur, cerato inungenda. Cùm pueri capite extra vteri oſculum in apertum veniente, corpus reliquum non ampliùs progrediatur, puer verò mortuus fuerit, digitis aqua madefactis inter vteri oſculum & caput inſertis, digitum in orbem circunducito, deinde digito mento ſubdito, in os traiecto, foras extrahito. Cùm verò reliquum corpus extra pudenda, caput autem intus fuerit, ſiquidem fœtus in pedes feratur, circunductis in orbem digitis, manus ambas aqua madefactas inter vteri oſculum & caput immittito, & extrahito. Quòd ſi extra vteri oſculum, verùm intra pudenda fuerit, manibus immiſſis caput apprehenſum extrahito. Sin

autem fœtus intus maneat mortuus, neque ſponte, neque per medicamenta naturaliter excidat, manu cerato maximè lubrico illita, & in vterum incluſa, humeros à ceruice valido pollicis appreſſu diuidito. Quam ad rem vnguis pollici adaptandus, eaq; diuiſione facta brachia educenda, deinde rurſus excitato opere venter diſcindendus, eoque diſciſſo interanea ſenſim eximenda: his deinde exemtis molles coſtas conterito, quò conſidens corpuſculum expeditius reddatur, cumque minimè tumidum exiſtat, faciliùs exeat. At verò ſi ſecundæ non facilè decidant, eæ quidem cum fœtu quò ad fieri poteſt, propendeant, puerperaque velut ſuper laſano collocetur. Sit autem in altum quid comparatum, vt fœtus propendens, ſuo pondere eas vnà ſecum foras extrahat. Id verò ſenſim, non vi, faciendum, ne præter naturam diſtractæ ſecundę inflammationem excitent. Supponendæ igitur fœtui lanæ quàm maximè ſublatæ, recens carptæ, quò paulatim cedant, aut vtriculi duo copulati aqua pleni, ſupra quos lanæ imponendæ, & ſupra lanas fœtus collocandus, deinde vterque vtriculus ſtilo pungendus, quò ſenſim aqua defluat, qua effluente, vtres demittantur ac conſidant, his autem demiſſis fœtus vmbilicum attrahit, vmbilicus verò ſecundas extrahit. Quòd ſi ſupra laſanum ſedere nequeat, in ſella recubitoria perforata locetur. Si verò præ imbecillitate prorſus ſedere nequeat, lectum à capite quam erectiſſimum extruito, vt deorſum declinet, ſicque fœtus ſuo pondere quàm maximè deorſum ſimul trahat. Sed puerpera ipſa ſub alis ſupra ſtragula faſcia aut loro lato & molli ad lectum alliganda, vt ne lectulo erecto, corpus eius ſubterlabatur. Ad eundem quoque modum, abrupto aut ante tempus abſciſſo vmbilico, conuenientibus appenſis ponderibus, ſecundarum eductio molienda. Hæc enim iſtorum optima eſt curatio, minimeque noxia. At verò ſi cui puer immoriatur in vtero, neque exeat cùm humectus fuerit vterus, ſed cùm nullum ampliùs humorem contineat, is ſicceſcat, primùm quidem puer intumeſcit, deinde colliquatæ & putrefactæ carnes foras effluunt, poſtremo verò loco oſſa prodeunt, fluorq; eam aliquando prehendit, niſi priùs moriatur. Cùm mortuus fœtus fuerit, tum aliis ſignis coniicere licet, tum etiam iubere oportet, vt modò

quidem

quidem dextrum in latus iaceat, modò etiam in ſiniſtrum conuertatur. Dilabitur enim fœtus in vtero, quocunque ſe vertat mulier, velut ſaxum, aut aliud quippiam, ſi mortuus fuerit, & pectinem frigidum mulier habet. Quòd ſi viuat, pecten calidus eſt, & totus quidem venter vnà cum reliquo corpore concidit, nihilq; in eo abſque reliquo corpore dilabitur. Si parturienti ante fœtum, multus ſanguinolentus citra dolorem fluxus contingat, periculum eſt, ne fœtus mortuus exeat, aut minimè vitalis edatur. Prægnantibus plærisque os vteri ante partum prope extat. Mulier prægnans, ſi venerem non exerceat, partu faciliùs liberabitur. Quæ gemellos vtero geſtat eodem die velut concepit, parit, vno autem inuolucro vtrunq; fœtum continet. Muliere ægrè pariente, ſi fœtus in naturalibus locis hæreat, neq; facilè exeat, ſed cum labore, neque ſine Medici ope, huiuſmodi fœtus cùm pauci ſint temporis, his non ante abſcindendus vmbilicus, quàm vrinam reddiderint, ſternutarint, aut vocem ediderint, ſed ſinendi ſunt. Mulier verò quam proximè ad fœtum accedat, & ſi ſitiat, aquam mulſam bibat. Quòd ſi vmbilicus infletur, velut vteri oſculum, & fœtus moueatur, ſternutet, aut vocem edat, tunc etiam ſpirante puero vmbilicum ſecato. Si verò non infletur vmbilicus, neq; moueatur, temporis ſucceſſu vitalis futurus eſt. Prægnantem mulierem vel oculi retracti & cauiores redditi, tibi indicabunt, & oculorum candidum albedinem natiuam non habens, ſed liuidius. Quæ partui vicina cauos habet oculos, faciemq; ſubtumidam, cuiq; corpus totum & pedes intumeſcunt, tanquam alba pituita detenta videatur, ſi ei aures & ſummus naſus albeſcant, & labra liuida fuerint, fœtus quos geſtat mortuos parit, aut viuos malè habentes, neq; vitales, & exangues velut morboſos, aut priùs minimè vitales peperit. Huic ſanguis aquoſus euaſit. Poſt partum igitur odorata ſupponenda ſunt, eademq; cibo & potu exhibenda. Primumq; in facie ſummus naſus ſimus euadit, & colorem reſumit. Prægnantibus ſi terra aut carbones in cibum expetuntur, eaque edant, in fœtus capite, vbi in lucem editus fuerit, horum ſignum apparet. Mulier noſſe debet, vtra ei mamma maior ſit, ea enim parte fœtus exiſtit. Eadem verò oculi conſideratio, maior enim & lucidior

prorſus erit intra palpebram, qua parte maior mamma exiſtit. Si cui ex appoſitis ſubdititiis medicamentis non admodum valentibus, dolores ad articulos obueniant, & dentium ſtridor occupet, pandiculatioq; totius corporis & oſcitatio detineat, eam magis concepiſſe ſpes eſt, quàm quæ nihil tale patitur. Mulier quæ præter naturam craſſa & pinguis euaſit, & pituita repleta, eo tempore non concipit. Quæ verò ſua natura talis eſt, horum gratia concipiet, niſi aliud quid impediat. Mulieribus plæriſq; cùm menſes venturi ſunt, vteri oſculum ſeſe magis, quàm aliàs, contrahit. Quæ citò concipiebat, ſi concipere deſinat, bis in anno manuum & crurum venam ſibi ſecari iubeat. Quæ coxendicum doloribus aut capitis, aut manuum, aut alterius cuiuſpiam partis conflictatur, ſi, vbi concepit, deſinunt, cùm verò liberatus eſt vterus, rurſus inſunt, huic conducit, odorata in potu & ſubdititiis medicamentis, ad vteri os apponere. Mulierem cui conceptus gratia medeberis, vbi perpurgata eſſe, oſque vteri bene habere videbitur, lotam & capite deterſo nullo modo inungito. Deinde linteo inodoro loto circundatis capillis, reticulo mundo aut nihil olente obligetur, primùm impoſito linteo, poſtea galbano cocto, & ad ignē non ſolem emollito, in ſubdititio ad os vteri appoſito, quieſcere permittatur. Deinde mane exuto reticulo cum linteo, verticem ſuum alicui olfaciendum præbeat, qui ſiquidem oleat, probè purgata videbitur, ſin minùs, malè. Hæc autem ieiuna faciat. Quæ ſi conceptura non ſit, nec purgata, nec aliàs vnquam olebit, neq; ſi prægnanti in ſubdititio apponatur, ſic bene olebit. Quæ verò crebrò prægnans futura eſt, facilè concipit, & bene valet, ſi nullum ſubdititium medicamentum apponas, neque purges, eius vertex olebit, aliud verò nihil. Cùm verò probè omnia habere videbuntur, & ad virum accedere oportebit, mulier quidem ieiuna eſto, vir autem minimè ebrius, frigida lotus, & commodis alimentis enutritus. Quòd ſi noſcat ſe genituram ſuſcepiſſe, tunc ne virum adeat, ſed quieſcat. Id autem cognoſcet, ſi quidem vir ſe ſemen emiſiſſe dicat, mulier verò præ ſiccitate ignoret. Sin vterus genituram ad pudenda remiſerit, & mulier humecta euadat, rurſus cum viro concumbat, quoad concipiat. Mulier quæ concipit quidem, fœtus autem bi-

menſtrua

meſtres perdit, eo exacto tempore, neque priùs, neque poſteriùs, idque bis aut ter illi contigit, quinetiam ſi trimeſtres, aut quadrimeſtres, aut etiam maiores fœtus ad eundem iſtum modum perdat: his vteri in maiorem amplitudinem non ampliùs increſcunt, ſi fœtus augeatur, & bimeſtre aut trimeſtre ſpacium, aut quantulumcunque tempus ſuperet, vel ſi quando aliàs augetur, vteri non amplùs capiendo fœtui eſſe poſſunt, ſed hac de cauſa eo tempore perditur. Huic cucurbitula ad vterum apponenda, qua ſummota eum per huiuſmodi ſubdititia medicamenta, quàm maximè inflare oportet. Cucumeris agreſtis medullam tuſam & cribratam, deinde paucam melle copioſiore cocto ſubigito, parumque laſeris adiicito. Mel autem coctum eſto. Hoc medicamentum ſpecillo illitum, & ea craſſitudine redditum, quam vteri oſculum ſuſcipere poſſit, in ſubdititio ad os vteri apponito, introque quò ad eius interiora penetret, pellito. Liquefacto medicamento, ſpecillum educito, & cucumeris agreſtis ſuccum eodem modo præparatum, ſimiliterque colocynthidem ſyluestrem in ſubdititio apponito. Sub hoc autem tempus in cibo ſumat allia quàmplurima, & laſeris caulem, & quicquid ventrem inflare poteſt. Tertio verò quoque die ſubdititium medicamentum apponatur, donec rectè habere videatur, ea copia quam recipiet. Intermediis diebus mollientibus vtendum. Poſtea verò quàm vteri os emollientibus compoſitum fuerit, cùm menſes apparuerint, quieſcat, vbi verò ſicca fuerit, ad virum accedat. Quæ purulentum habet vterum ex partu, aut abortione, aut alia quauis cauſa, neque aliter in alueo & tunica, velut in tuberculo aſſolet, pus contineatur, huic ſpecillum lenitorium in vteri os demittere confert. Minùs enim vſtione opus erit, ſi ſpecillo cedat. Poſtea erucas ex tithymallide collectas, velut aculeos habentes, quos ſenſim excindito, ne pabulũ effluat, deinde ſole ſiccatos terito. Quinetiã vermes ſtercorarios eodẽ modo in ſole ſiccato, deindè terito. Et erucæ quidem duorum obolorum Æginenſiũ pondus, vermiũ autem duplum, & aniſi puſillũ, aut aliquid id genus permiſceto. Mali enim odoris medicamentum euadit. Iſta autem leuiter trita vino albo odorato diluito, & vbi epota fuerint, venter grauatur, & torpor ingruit. Quæ ſi adfuerint, aquam

mulſam inſuper potui exhibeto. Quæ conceptionis & procreationis liberorum eſt cupida, quæque liberis caret, & iam prægnans fuerit ac pepererit, ſi vteri os ſiccum aut ſumma parte affectum fuerit, aut conniueat, neq; rectè ſe habeat, ſed in alteram coxendicem, aut ad anum obuerſum lateat, ſeſe contraxerit, aut oris labrum in ſe incubuerit: vndecunque igitur aſperum aut calloſum fuerit, (dureſcit autem & conniuens & calloſum) iis menſes non reſpondent, ſed pauciores quàm debeant, nec per longius tempus appareant. In nonnullis verò menſes, pro corporis ſanitate, & vterorum exitu, naturalem & iuſtum modum nacti ſunt, vteri etiam oſculo non admodum ex menſium caliditate & humiditate obtuſo. Genituram verò ideò non ſuſcipit, iuxta eam læſionem, quæ impedimento eſt, quominus eam os vteri malè affectum ſuſcipiat. Huic fomentum toto corpore adhibeto, ac medicamentum purgans propinato, primumq; toto corpore mundam reddito, ſiue ſupra, ſiue infra opus ſit, ſiue ſupra tantùm. Quòd ſi ſupra medicamentum purgans exhibueris, ante purgationem ne foueto, fouebis verò, poſtea infra purgaturus. Si verò ſupra purgante medicamento minimè opus eſſe videatur, fomento ante adhibito, infra purgans propinato. Vbi autem probè purgatum corpus videbitur, poſtea vteros, ſi conferre videatur, crebris inſeſſionibus foueto. Ad fomentum verò cupreſſi ramenta, laurique folia contuſa immittito, & calida multa lauato. Poſt recens adhibitum balneum & fomentum, ſpecillo ſtanneo os vteri diducito, & vbi opus eſſe videbitur dirigito. Aut plumbeo vtitor, initio à tenui ducto, deinde craſſius adhibeto, ſi ſuſcipere queat, donec probè habere videatur. Specilla autem aliquo molliente diluto, & ſi conferat, liquido reddito, intingito. Quæ poſtrema parte caua reddita, deinde ad longiora ligna adaptato, ad eumq; modum vtitor. Per hoc autem tempus in potu ſumat tædam quàm pinguiſſimam tenuiter conciſam, in vino albo odorato, dulci quàm gratiſſimo decoctam, & apii ſemen contuſum, & cumini Æthiopici ſemen, thusq; quàm optimum. Hæc moderata copia, quotque diebus ſatis eſſe videbitur, ieiuna bibat, & catellos coctos edat, & polypum vino dulci coctum, iuſculumq; in potu ſumat, & braſſicam coctam,

ſuper-

ſuperpoto vino albo, neque ſitiat, & bis die calida lauet. Sub hoc autem tempus à cibis abſtineat, per quod ſiquidem per vteri os quid decedat, & purgatio quædam extra ferri videatur, vno aut altero die adhuc potione vtendum, & ſpecillis abſtinendum, tentandaque per ſuppoſititia medicamenta vterorum purgatio. Si cui verò cum vteri os rectum, magnum, & ſanum, beneque habitum, & loco conuenienti ſitum fuerit, menſtrua nequaquam apparuerint, vel pauciora, & per longius tempus, minimeque ſana, quonam morbo vteri laborent, inueſtigato, & ſi corpus etiam aliquid conferre videatur, perueſtigata cauſa ob quam non concipiat: hisque hoc ſe habentibus modo, ſi adhibitam curationem ſuſcipiat, medelam facito, initio à valentibus ducto, quantum temporis ratio poſcere videbitur. In molliora autem deſinendum, donec vterus ex purgatione bene habere, eiusque os rectè conſtitutum, & bene loco poſitum eſſe videatur. Quòd ſi neque à potione, neque medicamento menſtrua proceſſerint, nec tamen ſi moderato tempore biberit, ab hac potione deſiſtendum. Vbi verò ex ſpecillorum vſu rectè habuerit, os ſtomachi molliendum, faciendumque vt dehiſcat, ad viam medicamento ſubdititio faciendam, ex medicamentis ad ſuffitum accommodatis & emollientibus comparato. Cùm verò ex emollitione & ſuffitu bene habuerit, vteri purgationem per ſubdititium medicamentum facito, donec bene habere videatur, ducto ab emollientibus initio, & ad valẽtia progreſſu facto, tum rurſus per emollientia & odorata deſinẽs. Plæraq; enim medicamenta valentia os vlcerant ac mordent. Tum os rectũ & ſanum conſtituito, & ad ſuſcipiendam genituram bene accommodato, vteroque ſicco reddito flatum inducito. Quæ vteros præ pinguedine ad conceptum offenſos habere videtur, eam quàm maximè extenuato, & poſt reliquam curationem gracilem reddito. Vernum autem tempus ad conceptum maximè accommodatum. Vir autem neque inebrietur, neque vinum album bibat, ſed valentiſſimum & meraciſſimum, cibisq; vtatur valentiſſimis, calida ne lauet, robuſtus ſit & ſanus, & cibis abſtineat, qui ad rem minimè conferunt. Cùm marem procreare volet, menſibus deſinentibus, aut ceſſantibus vxorem adeat, & quam penitiſſi-

mè intrudat, dum ſemen excernat. At vbi fœminam generare volet, cùm plurimi menſes mulieri fluxerint, necdum ceſſarint. Dexter autem teſtis, quoad maximè ferri poterit, obligandus, ſiniſter verò ſi maris procreatio expetitur. Vteri oſculum vbi conniuet, à ſuffitu quidem dehiſcit, ab emollientibus verò emollitur. Ad ſuffitum autem adhibeto loti corticem, lauri ſemen, eiuſque folia contuſa, thus, myrrham, artemiſiæ ſemen aut folia, aniſum etiam contuſum, aut adipem, & ceram, ſulphur, cupreſſi ſemen, peucedani radicem, myrti folia viridia contuſa, caſtoreum, aſini maſculi ſtercus, allia, ſtyracem, adipem ſuillum. Quin & ſi diſtortum os fuerit, ex his ſuffitus adhibendus. Hoc quidem igitur modo dehiſcit & conuertitur. Ad emolliendum autem os vteri hæc adhibeto, ſandaracham, adipem caprinum, fici ſuccum, laſeris ſuccum, cyclamini ſuccum, thapſiam, tithymalli ſuccum, cardamomi ſemen, herbam peplum nominatam, caſtoreum, lini ſemen, nitrum, ari radicem, ſtaphim agriam, calaminthæ folia viridia, ſtruthij ſemen, ſcillæ interiorem partem. Medicamenta emollientia, & vehementem purgationem facientia & cientia. Thapſiæ radicem, medullam bouis, anſerinum adipem, roſaceum, hæc trita & ſimul feruefacta, per quatuor dies in ſubdititio medicamento apponat, & porri ſuccum, vinumq; dulce album bibat. Et reſinam, oleum tepidum, cuminum, nitrum. Reſina & mel, lana ſordida excepta, per dies quatuor adhibeantur, apii ſemen, thuris granula quinq;, & cuminum Æthiopicum in vino albo mero dulci bibat, bisq; die lauet, myrrha, thus, fel bubulum, reſina terebinthina, aut netopum, horum ſingula æquali pondere mixta, in lana pura, aut tenui linteo, ſubdititio apponantur. Linteum autem vnguento albo Ægyptio odorato intinctum, & filo obligatum, lota in ſubdititio apponat, & polypum contuſum edat, apii & aſparagi ſemen ex vino albo ter die ieiuna bibat. Myrrha, caſia, thus, cinnamomum, netopum, ſingula æquali portione lana excepta, aut in glandes efformata, in ſubdititio apponantur. Cucurbitæ agreſtis interiorem partem cuminum toſtum anethi ſemen, cupreſſi radicem, læuiſſimè trita, & melle cocto ſubacta, in glandulas efformata, ſubdititio apponito, & pæoniæ radicem, apii ſemen, &

laſeris

laſeris ſuccum in vino bibat. Quin & bulbulus ipſe in ſubdititio appoſitus purgat. Et myrrhā primariam, & floris æris modicum, cū vino albo odorato, in peſſo ſubdito. Medicamenta in ſubdititio appoſita ad vterum purgandū maximè accommodata. Æris florem & nitri tertiā partem, melle cocto ſubigito, & in glandulas eius magnitudinis & craſſitudinis quæ conuenire videatur, efformata, ad vteri os in ſubdititio apponito. Quòd ſi valentius medicamentum voles, elaterium & ſolum æris florem admiſceto, & ita efformatas glandulas in ſubdititio apponēdas prębeto. Et ficulnei rami corticem deraſum ac læuiſſimè tritum ammiſceto, cùm os vteri ſiccius eſſe videbitur, dimidia portione eodem modo apponito. Aliud. Elaterium & æris florem læuiter trita, ad duas æris partes vna elaterij addita, hæc diluito, cyclaminū tritum cùm opportunum eſſe videbitur, huic ammiſceto, & in ſubdititia medicamenta efformata, in vellere apponito. Medicamēta ſubdititia albos humores purgantia. Artemiſiam herbā, nitrum, cyclaminum ſicciſſimū cuminū. Aliud. Artemiſiam herbā viridē tritā, & myrrhæ tertiam partem, vino odorato ammixto, lana alba conuolutam, eamq; vino madefactam, in ſubdititio apponendā exhibeto. Vbi verò laxati fuerint vteri, nitrū, cucumeris agreſtis medullam, cyclaminum ſicciſſimum in vellere apponito. Subdititia medicamenta omnis generis humores purgare valentia. Staphidē agriam viridem tritā in glandulas efformatam, artemiſiæ herbæ folia trita melle cocto obducta, & in vmbra ſiccata, in ſubdititia medicamēta redacta, mulieri vt ſubdat exhibeto. Aliud. Aeris florē mixtum, aut alumen Ægyptiū cyclamino dilutum, velut priora melle cocto obducito, vel in ficum ſiccum etiam myrrhæ modicum indito. Aliud. Cyclaminum tritum vino albo odorato ammixto, in linteo tenuiſſimo filo puro obligatum, ſubdendum exhibeto. Aliud. Cyclaminum ſicciſſimum, nitrum, cantharidas, adipem, ſandaracham, eodē modo apponito. De virgine. Virgini, ſi menſes ſuo tempore non appareant, multum & febricitat, & dolet, ſitit, eſurit, vomit, inſania vexatur, ac rurſus ad mentem redit. Vteri mouentur, & cùm ad viſcera vertuntur, vomitus & febris, ac delirium accedunt. At vbi ceſſant, eſurit & ſitit, & febris mitis ac lenta Epialos dicta

detinet. Huic quidem pelles agninas cum lana & villis calidas ad ventrem adhibere oportet, eaque ſuper amphoræ collo deſidere iuſſa, in ipſa pudenda quam penitiſſimè fumum immittere. Myrrham fabæ quantitate, & thuris duplam portionem, hæc mixta & ferueſacta ſimul confracta ad ſuffitum adhibeto, & in ignem iniicito maximè cùm ieiuna eſt, multaq; calida lauato. Subdititium medicamentum. Alumen Ægyptium liquidum, lana conuolutum, in ſubdititio medicamento apponat. Aliud. Artemiſiam tritam, & vino albo maceratam, in ſubdititio apponendam exhibeto. Ad puerperam recens enixam. Roſaceum, myrrham, ceram, mixta, in vellere ſubdenda exhibeto. Cùm verò vteri prociderint, ſicca & acerba, tum bibenda, tum admouenda offerto: ficum nigam, allium, nitrum, cuminum, hæc omnia læuiſſimè trita, in vellere ſubdenda exhibeto. Aliud. Sepiæ teſtam læuiſſimè tuſam, & vino maceratam, cum leporinis pilis in vellere ſubdito. Quòd ſi à partu vteri doleant, ptiſanam, porrum, & adipem caprinum coquat, ex eo modicum ſorbeat. Subdititium medicamentum. Nitrum, cuminum, fici æquam portionem. Purgans ſubdititium & emolliens. Netopum, roſaceum vnguentum, anſerinus adeps, tenuibus linteis excepta. Si menſes multi decurrant, pæoniæ grana nigra bis ſeptem cum vini cyathis duobus propinato. Quòd ſi vteri crebrò exeant, muliere ſupina reclinata, vteros tepida perluito, admixto mali punici putamine, galla, rhoe rubra in vino contrita, eo illitum vterum intro reponito. Deinde lauri folia ex vino auſtero propinato. Si verò prægnans menſium profluuio vexetur, ſtercus aſininum ſiccum, minium, ſepiæ teſtam, læuiter trita, linteo obligata, in ſubdititio apponito. Quòd ſi ſecunda non purgetur, elaterium oboli Attici pondere tritum, in vini albi cyathi menſura potui exhibeto & purgabitur.

Hippocratis de dentitione, liber.

PVeri natura pleniores, etiam pro corpulentiæ ratione lac non ſugunt. Voraces & qui magnam lactis copiam trahunt, non pro ratione incraſſantur. Ex lactentibus qui vrinam multam reddunt, minimè per annũ durant. Quibus aluus multùm defertur, ſi bene concoquunt, ij meliùs habent.

bent.

bent. At quibus parum fertur, ſi voraces fuerint, neque pro ratione nutriantur, ij morboſi ſunt. Quibus verò lacteus cibus multus vomitione refunditur, iis aluus ſiſtitur. Quibus cùm dentes erumpunt, aluus crebriùs demittit, minùs conuulſione tentantur, quibus ſic rarò aluus ſubducitur. Quibus in dentitione febris acuta accedit, ij rarò conuulſionibus tentantur. Qui cum dentitione, bene habito corpore permanent, graui ſomno premuntur, periculum eſt ne eos conuulſio prehendat. Quibus hyeme dentes erũpunt, ſi cætera ſimiliter ſe habeant, ij meliùs degunt. Non omnes dentibus erumpentibus conuulſione tentati moriuntur, plærique etiam ſeruantur. Qui cum tuſſi dentiunt, iis tardiùs dentes erumpunt, in ipſa autem punctione, magis extenuantur. Quibus dentientibus hyems ſuperuenit, ij ſi diligenter curentur, dentitionem faciliùs ferunt. Qui plus meiunt quàm egerunt, ij pro ratione pleniores ſunt. Qui non pro ratione meiunt, aluus verò à puero cruda crebrò tranſmiſit, ij morbis ſunt obnoxij. Qui bene dormiunt, & bene habito ſunt corpore, ij copioſum alimentũ aſſumũt, & corpori apponitur non ſufficienter diſtributũ. Qui interim dum lac ſugunt cibum capiunt, faciliùs à mamma depelluntur. Qui ſæpiùs cruentum & crudum per aluum tranſmittunt, plærique cùm febricitant, ſomnolenti ſunt. Tonſillarum vlcera quæ ſine febre contingunt, ſecuriora ſunt. Quos infantes dum lac ſugunt tuſſis vrget, ij vuam maiorem habere conſueuerunt. Quibus in tonſillis vlcera ſerpẽtia citò ſuperueniunt, febribus & tuſſi perſeuerantibus, periculum eſt ne vlcera recurrentia ſuboriantur. His vlcera in faucium anguſtiis periculi plena. Pueri qui effatu digna habent tonſillarum vlcera, ſi deglutiant, ſalutis ſignum eſt. Qui verò in tonſillarum vlceribus, magis quàm priores deuorare non poſſunt, iis bilem vomitione refundere, aut per aluum prodire, periculoſum. In tõſillarum vlceribus ſi quid araneoſum inſit, non bonum. In tõſillarum vlceribus, poſt prima tempora, pituitam per os defluere, quod antea non adfuit, vtile, educenda tamen eſt. Quòd ſi cùm incœperit, poſtea omninò remittat, lubenter amplectendum. Si verò non ſic defluat, verendum. Quibus tonſillæ deſtillatione tentantur, plurimùm ſubducta aluus tuſſes ſiccas diſcutit.

Pueris quid concoctum ſupernè eductum, magis ſoluit. Tonſillarum vlcera longo tempore citra augmentum manentia, antè quintum aut ſextum diem periculo carẽt. Qui dum mammam ſugunt, multum lactis aſſumunt, vt plurimùm ſomnolenti ſunt. Qui cùm mammam ſugunt, non bene habito ſunt corpore, ij macilenti permanent, & ægrè reficiuntur. Tonſillarum vlcera æſtate ſuborta, peiora ſunt quàm quæ aliis oriuntur temporibus, citò enim ſerpunt. Serpentia circa vuam tonſillarum vlcera, in iis qui ſeruantur, vocem immutant. Serpentia circa fauces vlcera, quæ magnam moleſtiam exhibent, & acuta magis ſunt, vt plurimùm ſpirandi difficultatem adferunt.

Hippocratis de corde, liber.

COR figura quidem metæ ſimili, colore autem admodum puniceo, tunica læui circũtegitur, in qua humor modicus, qualis vrina ineſt, vt cor in veſica conuerſari exiſtimes. Ea verò de cauſa extitit, vt validũ in cuſtodia vigeat. Humiditatem autẽ tantam habet, quanta maximè ad æſtuantis medelã ſatis ſit. Hoc humidũ, cor in ſerum vertit, pulmonis potũ elambendo ebibens, aſſumens & conſumens. Nam cùm quis bibit, maximam partem in ventrẽ demittit. Gula enim velut infundibulum, & potus copiã, & quæcunq; expetimus excipit. Cùm bibit autem in guttur demittit, verùm quaſi ex mamma ſugens, quantum ſuo impetu influẽs latere poſſit, Epiglottis enim Græcè dicta, operculum exactum, ne ampliorem quidẽ potum tranſmiſerit. Cuius rei hoc eſt indicium: Si quis enim aquam cœruleo colore aut minio inquinatam, valde ſitienti potui exhibeat, præcipuè verò ſui. (hoc enim pecus, neq; curam adhibet, & immundum eſt.) Deinde adhuc bibenti iugulum ſecuerit, hũc potu coloratum reperiet. Verùm non cuiuis hanc manuũ actionem aggredi datur. Non igitur nobis fides eſt detrahenda de potu, quòd in hominis arteriã conuertatur. Verùm quanam ratione aqua affatim incidens, moleſtiam & multam tuſſim exhibet? hac ſanè de cauſa, quòd ex aduerſo reſpirationi occurrit. Nam ꝙ per rimnam influit, cùm iuxta parietem feratur, aëris ſurſum elationi non obſiſtit, ſed quãdam vel læuem ipſi viam humectatio præbet. Hunc autem humorem

morem vnà cum aëre à pulmone abducit. Aërem itaq;, cùm medela exiſtat, retrò vt per eandem viam per quã adduxit, ex neceſſitate reiiciat oportet. Humoris verò partẽ quidem in ſuam vaginam abſorbet, partem etiã ruiſus vna cum aëre foras ferri permittit. Iſtaque via cùm ſpiritus retrofertur palatũ diuidit. Iuſta autẽ ratione retro recurrit. Neq; enim hæc hominem alere poſſunt. Qua verò ratione ventus & aqua, cruda cùm ſint in hominis alimentum cedãt? Verùm connatę affectioni potiùs moderantur. Sed vt ad inſtitutum ſermonem reuertatur noſtra oratio, cor muſculus eſt validꝰ admodum non neruo, verùm carnis ſpiſſamento, duos diſcretos habens in vno amictu ventriculos, vtrinque quidem vnum, qui nullo modo inter ſe ſunt ſimiles. Vnus quidem in dextris ad os ſitum habet, alteram venam attingẽs, & hic dexter, inquam, in ſiniſtris. (In his enim totum cor ſedem fixit.) Quinetiam hic in totum ampliorem habet capacitatem, & longè altero laxior eſt, neq; cordis extremam partẽ occupat, ſed poſtremum mucronem relinquit, ſolidus item eſt tanquam foris aſſutus. Alter verò ſub ſiniſtra quidem mamma præcipuè ſitus eſt, cui maximè è directo reſpõdet, vbi etiam ſaltu ipſo de ſe ſignificationẽ præbet. Septum autem habet craſſum, & intus tanquam follicula excauatur, quæ eſt ad inſtar pilæ. Quinetiam pulmonem ſubit, & ſuo circũiectu caloris incrementum blãdè moderatur. Pulmo enim naturâ frigidus, quin & inſpiratione perfrigeratur. Ac ambo quidem interiore parte ſunt aſperi ac velut aliquantulum eroſi, & ſiniſter magis quàm dexter. Connatus enim à natura ignis in dextro non eſt, vt mirum ſubeat ſiniſtrum aſperiorẽ fieri, cùm intemperatum aërem inſpiret. Sed hac parte vt calidi robur cuſtodiat, craſſitudo intus extructa eſt. Eorũ verò oſcula aperta non ſunt, niſi quis cordis auriculas eiusq; caput præcîdat, tuncq; duplicia oſcula in duobus vẽtriculis erunt conſpicua. Vena enim craſſa ex vno decurrẽs, ſi ſecetur, viſum fallit. Hi ſunt humanę naturę fontes, hincq; flumina excurrunt, quibus corporis alueus irrigatur. Atque hæc vitam homini conferunt, & ſi reſiccata fuerint, homo perit. Prope autẽ venarum exortũ, ventriculis circum obducta ſunt corpora mollia, caua, quæ aures quidem nominantur. Neq; auriũ foramina habent, non enim clamorẽ obau-

diunt, verùm inſtrumenta ſunt, quibus aërem natura ad ſe rapit. Et certè præſtantis artificis opus eſſe cenſeo. Qui cùm ſpeculatus fuiſſet, viſcus ipſum ex ſanguinis extra venas effuſi diſtenſione forma ſolida futurum, totumque trahendi facultate præditum, huic folles admouit, quemadmodum fornacibus fuſoriis fabri aſſolent, per quos ſpiritum acciperet. Huius autem orationis inde ſumas argumentum, quòd cor tota ſua natura agitari cernas, aures verò priuatim tum intumeſcere, tum concidere. Atq; eam ob cauſam, quod ſentio, venulæ quidem in ſiniſtrum ventriculum reſpirationem efficiunt, arteria verò in alterum. Quod enim molle magis attrahit & augetur. Nobis autem erat ex vſu ſuperiniecta cordi tegumenta magis perfrigerari. In dextris enim calor ineſt, adeoque ob affectionem non ſuſceperunt amplum inſtrumentum, vt ne in totum ab eo quod ingreditur ſuperarentur. Reliquæ ſunt cordis membranæ latentes oratione explicandæ, opus maximè vtile. Aliæ nanq; quædam membranæ in ventriculis, velut aranearum telæ expanſæ oſcula vndique cingunt, & in ſolidam cordis ſubſtantiam filamenta immittunt. Hæ mihi videntur viſceris eſſe nerui, & vaſorum principia aortis exhibere. Eſt autem earum par vnum. Tres enim membranæ ad oſtiola ſingula excogitatæ ſunt, in ſummo rotundæ, quantum dimidiatus circulus. Adeò vt qui rem intelligunt, mirentur quomodo oſcula ipſa, hoc eſt aortarum fines claudant. Ac ſi quis veteris inſtituti probè gnarus, mortui animalis corde exemto, hanc quidem demat, illam verò reclinet, neque aqua in cor penetrare, neque flatus emitti poterit. Eæque præcipuè in ſiniſtræ partis vaſis, iuſta ratione exactiorem ſunt molitionem adeptæ. Mens enim humana in ſiniſtro ventriculo à natura inſita eſt, & reliquę animę imperat. Neque verò nutritur cibis ac potibus, qui ex inferiore ventre prodeunt, verùm ex pura & clara abundantia ex ſanguinis ſecretione orta. Alimẽtum autem ei abundè ſuppetit ex proximo ſanguinis conceptaculo, radios immittens, & tanquam diſtribuens ex inferiore ventre inteſtinorum non naturale alimentum. Ne verò quæ in arteria inſunt, cibum in fluctuatione conſtitutum remorentur, viam quæ ad ipſam tendit concluſit. Arteria enim magna ventrem & inteſtina depa-

ſcitur,

ſcitur,& alimento non primario referta eſt. Quòd verò arteria magna non alatur eo ſanguine qui cernitur, ex hoc manifeſtum eſt. Iugulati animalis aperto ventriculo ſiniſtro,in totum ſolitudo apparet, præterquàm ſeroſi cuiuſdã humoris,& flauæ bilis, & membranarum de quibus iam à me dictum eſt. At arteria minimè ſanguine deſtituta eſt, neque dexter ventriculus. Hoc igitur vas,meo quidem iudicio,membranis occaſionem dedit. At rurſus quod ex dextro ventriculo fertur, id quidem etiam ipſum membranarum commiſſura coniungitur, ſed propter imbecillitatem non magno cum aſſultu impetit. Verùm aperitur quidem in pulmones, vt eis ſanguinem ad alimentum præbeat, in cor autem clauditur,non confertim tamen, quo aër quidẽ ingrediatur,neque tamen admodum multus. Imbecillum enim his eſt calidum, frigidi copia ſuperatum. Neq; enim ſanguis natura calidus eſt, vt neque alia quædam aqua, ſed caleſcit Plęriſque tamen natura calidus videtur. Et de corde iſta quidem à me dicta ſint.

Hippocratis de glandulis, liber.

GLandularum integra & abſoluta natura ſic ſe habet. Earum quidem natura ſpongioſa, raræ, ſiquidem & pingues,& neque carnem habent reliquo corpori ſimilem, neque aliud quicquam corpori ſimile,ſed friabilem & multis venis refertam. Quam ſi ſeces, ſanguis copioſus, ſpecie albus,& velut pituita effunditur,ad tactum verò tanquam lana apparet. Ac ſi multa vi digitis contrectaris, oleoſum humorem glandula emittit,ipſéque plærunque conteritur ac diſſoluitur. Neque verò admodum ęgrotant, verùm cum reliquo corpore. Cum autem vel proprio morbo laborant, (parum nanq; etiam cum corpore affectionem communicant) morbi ſuboriuntur, tubercula, & ſtrumæ ſubſiliunt, febriſq; corpus detinet. Quibus afficiuntur, vbi humore ad eas ex reliquo corpore confluente, impletæ fuerint. Ex reliquo autem corpore influit per venas, quę per eas multæ & raræ extenduntur, ita vt ad eas attractus humor facilè conſequatur. Quòd ſi copioſa & morboſa fluxio fuerit, glandulæ etiam reliquum corpus diſtendunt, eoque modo febris accenditur, glandulæ attolluntur, & inflammationem con-

cipiunt. Glandulæ autem in corpore ſubſunt,plures & maiores in ipſius cauitatibus,quàm in articulis,& quæcunque in aliis humectis & ſanguine redundantibus locis continẽtur. Atq; illæ quidem,vt id quod ex ſuperioribus locis in cauitates influit exceptum ad ſe trahant. Hæ verò vt in articulis ſubortam ex laboribus copioſam humiditatem, quamcunq; articuli emittunt,excipiant,ſicque ſuperflua humiditas in corpore minimè redundet. Si quid enim ſtatim ſuboriatur,non tamen poſtea ſuccedet nimia corporis humectatio. Etenim tum multa,tum pauca in glandulas expenditur. Eoq; modo reliqui corporis abundantiam glandulæ in lucro ponunt,& iis eſt alimentum accommodatũ. Quare vbi vliginoſæ corporis partes, ibi etiam glandulæ ſunt. Quod hoc indicio conſtat, quoniam vbi glandula,ibi etiã ſunt pili. Natura ſiquidem glandulas & pilos creat, ambo eiuſdem vtilitatis gratia. Illas quidẽ,vt quod influit (quemadmodum antè dictum eſt)excipiant. Pilos verò,vt ex glandulis opportunitatem nacti, producantur & augeantur, quodque in extremas partes redundat & expellitur, colligant. Vbi autem corpus ſiccum,ibi neque glandula,neque pilus ineſt. Teneræ verò & labore agitatæ partes ac humectæ,glandulas & pilos habent. Glandulę verò etiam ſunt ad vtranq; auriũ partem,circa iugulares colli venas, pili quoq; ibidem. Sub alis vtraque ex parte & glandulæ & pili ſunt. Inguina & pubes non ſecus ac alæ glandulas & pilos habẽt. Hæ quidem inter corporis patres cauæ ſunt, & facilè humoris abundantiam excipiunt. Ex omnibus enim corporis partibus, hæ maximè laborant & mouentur. Reliquæ autem quæ glandulas tantùm habent, velut inteſtina, (habent enim & hæc glandulas ad omentum maiores) pilos non habent. Neq; enim in vliginoſis & humectis terræ locis ſemen naſcitur,neq; ſurſum emergit,ſed humoris redũdãtia quæ vim ſemini infert,putreſcit & ſuffocatur. Quin etiã in inteſtinis redundantia & humoris copia vim infert, neque pilos exoriri ſinit. Glandulę verò maiores ſunt quàm alia corporis parte, & expreſſam ex inteſtinis redundantem humiditatẽ depaſcuntur. At inteſtina ex vaſis ad omentum pertingentibus, humiditatem excipiunt & emittunt, omentum verò his glandulis tranſmittit. Sed & renes glandulas

dulas

dulas habent, hi ſiquidem multa humiditate redundant. Sunt autem hac parte maiores, quam aliæ quæuis glandulæ. Neq; enim qui influit humor, in renes imbibitur, ſed infra ad veſicam defluit. Quare quicquid ex ductibus lucrifaciunt, id ad ſeſe attrahunt. Sunt & aliæ in corpore glandulæ admodum paruæ. Sed nolo mea oratione longiùs aberrare, cum ad inſignes tantùm hæc noſtra ſcriptio inſtituta ſit. Nũc igitur vt ad inſtitutum ſermonem reuertar, de integra glandularum colli natura dicendum. Collum vtraq; ex parte, hinc & hinc glandulas habet, tonſillas vocant, in hunc vſum comparatas. Caput cauum & rotundum ſuperiore parte ſitum eſt, & humiditatem ex reliquo corpore circum ſe complectitur, ſimulque vapores cuiuſuis generis ſurſum ad caput tranſmittit, quos rurſus caput retro demittit. Neque enim quod influit, cùm illic ſedem non habeat, immorari poteſt, niſi caput ægrotet. Tunc enim non dimittit, ſed illic retinet. Vbi verò quod attractum eſt remiſerit, fluxio fit in glandulas, quæ nullam adfert moleſtiam, quoad pauca & moderata fuerit, eamque glandulæ retineant. Si enim copioſa & acris fluxio fuerit, & acris & glutinoſa perſeueret, inflammatur & intumeſcit, collumq; diſtenditur, ſicque ad aurem procedit. Et ſi quidem ad vtranque aurem, vtraq; auris, ſi verò ad alteram, altera dolet. Quòd ſi pituitoſa copioſa ac lenta fluxio fuerit, ſic etiam inflammationem concipit, ex qua, cùm humor ſit ſtabilis, ſtrumæ generantur, iique peſſimi colli morbi numerantur. In alas autem tunc, quidem etiam quid confluit, verùm vbi copioſi & ſeroſi humores fuerint, ad hunc modum in ipſis quoque tubercula oriuntur. Quin & in inguinibus glandula ex ſuperioribus partibus humiditatem trahit, aliôqui ſi magna copia fuerit, inguinum tumores, bubones dicti fiunt, qui pus colligunt, & inflammationem concipiunt, non ſecus ac alæ & collum. Atque hæc tum bona, tum mala præſtare videntur. Et de his quidem hactenus. At verò inteſtina multùm à cibis & potibus explentur. Quin & humiditatem ſub cute cõtinent, quæ tota, veluti prior, abſumitur. Morbos verò non facit, quemadmodum etiam in articulis contingit. Crebræ ſiquidem glandulæ & expaſſæ, neque cauæ ſunt, neque admodum altera alterius copia fruitur, quando ſi qua plus ab-

undare velit, neque tunc copiam continere queat. Sed quod in articulum influit, in ſingulas paucum, & in multas partes diuiſum, æqualitatem ipſis præbet. Caput quoque ipſum glandulas habet, cerebrum nempe glandulæ, ſimile. Cerebrum enim non ſecus ac glandulæ album eſt & friabile, iiſdemque commodis quibus glandulæ ſunt prædictæ caput afficit, cùm id humiditate, quæ, ob prædictas à me cauſas, ineſt, cerebrum, velut auxilium adferens defraudat, & ad extremitates magna ex parte per fluxiones, foras emittit. Maius autem eſt cerebrum quàm reliquæ glandulæ, & capilli etiam maiores quàm reliqui pili. Maius enim cerebrum, & in amplo capitis ſpacio ſitum habet. Morbos autem & minores & maiores parit, quàm reliquæ glandulæ. Parit verò cùm ad inferiores corporis partes copiam qua redundat, mandarit. De capite autem fluxiones velut ſecretione contingunt, per aures ſecundum naturam, per oculos, per nares, tres numero. Aliæ per palatum in fauces, in gulam, aliæ per venas in ſpinalē medullam, in ſanguinem, omnes numero ſeptem. Eæ ſi diſcedunt, cerebri purgamēta ſunt, & niſi diſcedant, ipſi morbum creant, non ſecus ac reliquo corpori, ſi intrò, & minimè foras diſceſſerint. Ac rurſus multa turbatio affatim attrahit, ſi quidem cerebrum acrem fluxionem emittat, quæ cæteras fluxiones corrodit & attrahit. Et ſi quidem quod influit magna copia fuerit, deſcēdens fluxio minimè ceſſabit, quoad defluentem copiam exhauſerit. Et id quidem quod affluit foras emittens, alterū verò excipiens, ſemper eodem ſtatu conſiſtens, tum humores trahit, tum morbos creat. Amboque magna moleſtia naturam debilitant, licet affectiones malitia diſtent. Prædictæ ſiquidem fluxiones naturam affligētes, copiam moleſtè admodum ferunt, & mordentur ſi quid præter rationem & conſuetudinem contingat. At cerebrum noxiam ſentit, ipſumq; etiam non bene habet. Sed ſi quidem mordeatur, multam turbationem habet, & mens deſipit, cerebrumque conuulſionem ſentit, totumq; hominem trahit, neque in ſe vocem edit, ſed ſuffocatur, huicque affectioni apoplexię nomen eſt. Verùm interdum etiam acris non eſt fluxio, ſed quod copioſum irruit, ipſum affligit, & mens cōturbatur, & obambulat varia cogitās, & varia videns, morbi mo-

bi mo-

bi mores circunferens effuſo riſu & peregrinis imaginationibus. Fluxio alia in oculos, ophthalmia appellatur, in qua oculi intumeſcunt. Quòd ſi ad nares defluxio decumbat, mordentur nares, nihilque aliud grauius accidit. Earum etenim amplę ſunt viæ, & quæ ſibi auxilium ferre poſſint, prętetea verò minimè coaceruatum quod per illas fertur. At verò aurium meatus tortuoſus quidem & anguſtus, cerebrum vicinum habet, ipſis appreſſum. Quod cùm afficitur hoc morbo, plurima excernit, & auris cum tempore à frequenti fluxione circumſcribitur, effluitque pus graueolens. Sic ſe habent fluxiones ad exteriores partes oculis cōſpicuæ, neque omninò lethales. Quòd ſi fluxio poſteriore parte procedat, aut per palatum pituita ad ventrem perueniat, iis quidem ventres fluunt, non tamen ægrotant. Sed ſi infra pituita permaneat, voluuli fiunt, affectiones diuturnæ. Aliis per palatum ad fauces multa & frequens fluxio, morbos tabificos facit. Pituita enim pulmones implentur, indeq; pus gignitur, quod pulmones exedit, neq; ægroti facilè euadunt, & Medicus ſua prudentia, ſi vir bonus & induſtrius fuerit, vt plurimùm cauſam diſquirit. Alius morbus ex defluxione capitis per venas in ſpinalem medullam, cùm inde ad os ſacrum impetu fertur, ſpinali medulla eò fluxionem deducente, & in coxendicū acetabula deponente. Quòd ſi tabem fecerit, & vtroq; modo homo contabeſcit, neq; viuere expetit. Confeſtim enim ſcapulæ dolent, ſimulq; ambo pedes & crura conſequuntur, tandemque pereunt longo tempore curationem trahentes, neque viribus homo deficit, & moritur. Atque illa mihi de fluxionibus à capite dicta ſint. Sunt etiam cerebri affectiones & alij morbi, deliria, inſaniæ, periculique plena omnia, & dolet cerebrum, & reliquæ glandulæ. Habet enim contentionem, & hîc alia rurſus corporis congreſſio oritur. Sed & glandulæ in pectoribus mammæ vocantur, & attolluntur, & lac faciunt, quibuſdam verò minimè. Et mulieres quidem lac habent, viri autem minimè. Mulieribus ſiquidem rara eſt etiam glandularum natura, quemadmodum reliquum corpus, & alimentum quod ad ſe trahunt, in lac vertunt. Et ex vtero ad mammas accedit, ad pueri poſt partum alimentum, quod ſanè exprimit, aut etiam ſurſum mittit omen-

tum ad ſuperiores partes ab ipſo fœtu compreſſum. At maribus & locorum coarctatio, & corporis denſatio ad hoc, vt ne glandulæ magnæ ſint, plurimùm confert. Mas enim confertim plenus eſt, ac veſtis inſtar, tum viſu, cum contactu denſus. fœmina verò rara & laxa, ac veluti fluida, tum ad viſum, tum ad contactum. Quare cùm rara ſit & mollis, humiditatem non remittit. Mas verò non ſuſcipit, cùm denſus ſit, & humorem non deſideret, laborq; eius corpus roborat, vt non ſit quò ſuperflua excipiat. Sicq; hæc ratio neceſſariò fateri cogit, & pectora, & mammas, reliquumq́ue corpus mulieribus laxa eſſe & mollia, tum ob vitam deſidem, tum ob prædicta, viris verò contrà. Mammæ etiam tubercula & inflammationes pariunt, lac ipſum putrefacientes. Commoda verò ſuperioribus ſimilia obtinent, & reliqui corporis abundantiam interuertunt. Cuius rei teſtimonium præbent mulieres, quibus per morbum, aut aliam quãdam calamitatem mamma aufertur, & vox ferox efficitur, humoresq; ad gulam deferuntur, multa ſputatione vexantur, caput dolent, & ex iis ægrotant. Lac enim ab vtero veniens & influens, quemadmodum etiam antea ad ſuperiora vaſa tranſmittebatur, cùm ea propria non habeat, in principes corporis partes incidit, cor videlicet, ac pulmonem, & ſuffocantur.

Hippocratis de oſſium natura, liber.

MAnus oſſa, ſeptem & viginti numerantur; pedis, quatuor & viginti; ceruicis, ad magnam vertebram vſque, ſeptem; lumborum, quinque; ſpinæ, viginti; capitis, vnà cum oculorum oſſibus, octo. In totum vnum & nonaginta, cum vnguibus verò, centum & vndecim. Hominis verò oſſa, vt didicimus, ſic habent. Vertebræ ſupra clauiculam vnà cum magna, ſeptem numerantur. Ad coſtas verò, totidem quot & coſtæ, duodecim numero. Ad laterum inanitatem, exteriore parte, vbi coxendices & lumbi, quinque. Semen verò velut fauus, ab vtraque veſicæ parte fertur. Ex his autem locis venæ ab vtraque meatus vrinarij parte, in pudendum feruntur. Potus per fauces & gulam, arteriæ ſummum (quod larynx dicitur) in pulmonem & arteriam, ex quibus in ſummam veſicam. Hepar quinque ſum-

ſummas fibras habet, fel autem quartæ fibræ adhæreſcit; quod oſculo ſuo ad ſeptum tranſuerſum, cor, & pulmones fertur. Cor autem tunica circumueſtit. Homo inteſtina craſſa maiora, quàm canis habet. Appendent autem ex medianis membranis, quæ Meſocola dicuntur. Hæ verò ex neruis à ſpina ſub ventre procedentibus, renes ex neruis de ſpina. Cor arteriæ fons cognatus. Vena per ſeptum tranſuerſum fertur hepar, lienem, renes, ad coxendicem, circa poſteriorem tibiæ partem carnoſam, ad primam ſummi pedis partem, quæ ταρσὸς dicitur. Altera autem ex corde ſub alas, clauiculas, iugula, caput, naſum, frontem, iuxta aures; humeros, dorſum, pectus, ventrem, per cubitum. Alia verò, per alas ad cubitum, in ſummam manum. Neruorum exortus ab occipitio vſque iuxta ſpinam, iuxta coxendicem fertur in pudenda, in femora, pedes, tibias, & in manus. Quin & ad brachia, partim quidem in carnes, partim verò iuxta fibulam in magnum digitum, partim etiam ex carnibus, ad reliquos digitos. Quin & ad latum ſcapularum os, pectus, ventrem, oſſibus, ligamentis connectuntur. A pudendo verò iuxta podicem, ad coxendicis cauitatem partim quidem ſupra femur, partim verò infra ad genua. Inde ad genu extentus, ad tendinem, calcis os, pedes, alius verò ad fibulam, alij etiam ad renes. At verò venæ ipſæ vtraque ex parte bifariam maximè diuiduntur, partim quidem ab ipſa vtriuſque renis parte, partim verò ab altera, & in renes foraminibus ſunt peruiæ. Ipſi verò cordis forma, iidemq; cauitatem habent. Ren autem cauitate ſua ad magnas venas ſitus eſt, vnde procedunt ex ipſo venæ in veſicam, qua parte potus per venas ad renes trahitur, deinde per renes aqua velut excolatur, & per ipſa inteſtina, per quæ ſimul emittitur. Spongiæ enim eſt ſimile quod ab his ad veſicam tendit, illicque vrina à ſanguine percolatur & ſecernitur, eamque ob cauſam ſanè rubra eſt. Neque enim in renes aliæ venæ feruntur, quàm quæ dictæ ſunt, neq;, quantum ego ſentio, alius locus vbi potus colliquetur. Venæ quæ ad coſtas porriguntur, ſub vnaquaque coſta ſunt, non ad caput, ſed inferius, & ab arteria. Arteria quidem igitur ſubtermeans, in coſtas propagines ſuas transfundit. A craſſa autem vena ex corde recurrit vna in ſiniſtram partem incluſa. Deinde hæc

quidem per medias vertebras ad ſummas vſque coſtas incedit,non ex æquo ſuas ſectiones coſtis dextris ac ſiniſtris tranſmittens, ſed æquas quidem,ſupernè verò in dextris ſcinditur.Iuxta verò clauiculam vtranque, duæ quidem venæ ſurſum, duæ etiam ſub pectore feruntur, & partim in dextram,partim quoque in ſiniſtram propagines diſcindũtur,ad ceruicem hæ quidem magis,duæ verò ad cor magis, partim quidem ad dextram, partim verò ad ſiniſtram, ex vtraque parte ad coſtas tendunt, & ab his velut quæ infra ſunt ſcinduntur,donec ei quæ infra á corde recurrit, commiſceantur. At verò quæ ſanguinem fundit ab arteria hac ideò ſcinditur,quòd hic ſublimis eſt,per cor procedens. Sed infra coſtas, quæ ſanguine fluit & craſſa eſt appellata,rurſus vertebris ſeſe tranſmittit, & illic adhæreſcit, nec ampliùs pẽdet, velut ſupra cùm per iecur fertur. Ad lũbos autem ſupra quidem eſt arteria, infra verò quæ ſanguinem fundit, quæ de iecore per ſeptum tranſuerſum ſublimis procedit,& ad cordis dextram partem,ad iugula vſque,ſimplex fertur,pręterquàm quantum cum ipſo corde communicationem habet, partim quidem iuxta ipſum leuiter ſciſſa, partim verò cordis ventriculum penetrans. Deinde à corde in ſiniſtram ad ſpinam ſimplex demittitur, & ad ſuperiora quidem corporis ad ſummas vſque coſtas recurrit, & propagines habet à ſeipſa, iuxta vnamquanque coſtam, ad pectoris connexionem vſque, tum in dextram, tum in ſiniſtram, naturaliter protenſas, ipſiusq; rectitudo magis ad vertebram vergit, quàm arteriæ extenſio, & venæ quæ ex hepate proficiſcitur. Ab inferiore verò cordis parte, recta ipſius extenſio magis ad vertebras eſt, quàm quæ arteriæ. Altera autem iuxta cor eſt,& ad inferiores ſepti tranſuerſi partes ad ſpinam appenſas cõuertitur. Hinc verò propagines ad vnamquanque rectitudinem inferuntur, per oſſa & carnes ſe inuicem traiicientes. Venæ autem craſſæ ſic ſe habere natura videntur. Ex oculo iuxta ſupercilium, per dorſum ſecundum pulmonem, ſub pectore, altera quidem ex dextra in ſiniſtram fertur, altera verò ex ſiniſtra in dextram. Quæ autem ex ſiniſtra procedit, per hepar in renem ac teſtem deſcendit,quæ verò ex dextra, in lienem, renem & teſtem. His pudendum pro oſculo eſt. A dextra ve-

rò mam-

rò mamma in coxendicem ſiniſtrã,& in crus fertur,& ex ſiniſtra in dextram. Oculus verò dexter ex ſiniſtro recipit,ad eundemque modum teſtis ſiniſter ex dextro. At venæ craſſiſſimæ hoc modo naturaliter ſe habent. Earum quatuor paria ſunt in corpore, & quædam quidem ex capitis parte poſteriore, per ceruicem, parte externa iuxta ſpinam ex vtraque parte ad coxendices & crura deueniunt,deinde per tibias ad malleolos exteriores & pedes pertingunt.In dorſi igitur & coxendicum doloribus, ex poplitibus & malleolis exterioribus venæ ſectiones facere oportet. Alteræ venæ è capite iuxta aures per ceruicem, iugulares appellatæ, parte interiore ſecundum ſpinam, ad lumbos vtraque ex parte in teſtes & femora tendunt,& poplites interiores,deinde per tibias ad malleolos & pedes interiore ex parte. Ad lumborum igitur & teſtium dolores ex poplitibus & malleolis interioribus venæ ſectiones facere oportet. Tertiæ venæ ex temporibus per ceruicem in ſcoptula operta,deinde in pulmonem deferuntur, perueniuntque vna quidem à dextris in ſiniſtras ſub mammam, & in ſplenem & in renem. Altera verò à ſiniſtris in dextras ex pulmone ſub mammam, in iecur & renem.Hæ autem ambæ in rectum inteſtinum deſinunt. Quartæ verò venæ ex anteriore capitis parte & oculis,ſub ceruicem & clauiculas feruntur, deinde ex brachiorum ſuperiore parte ſub flexuras, mox per cubitos,in manus primas iuncturas & digitos. Poſtea rurſus ex digitis per manuum volas & cubitos,ad flexuras,per brachia verò inferiore etiam ex parte ad axillas,& ex coſtis ſuperiore parte,vna quidem ad lienem peruenit,altera verò ad iecur. Deinde ſupra ventrem ambæ in pudendum finiunt. Et craſſæ quidem venæ ad hunc modum à natura ſe habent. Multæ autem & cuiuſuis generis venæ ex ventre per corpus feruntur,per quas alimentum corpori accedit. Tendunt autem & à craſſis venis in ventrem & reliquùm corpus,tum ab exterioribus,tum ab interioribus, & inter ſe mutuò internæ foras, & externæ intrò, transfundunt. Ad eos igitur modos venæ ſectiones faciendæ:danda eſt autem opera vti quàm maximè procul à locis in quibus dolores fieri & ſanguis colligi ſolet, ſectiones faciamus. Ad hunc enim modum vel minimè magna repente

mutatio continget, & translata conſuetudine efficies, vt nè ampliùs ad eundem locum coeat. Iecoraria autem per lumbos ad magnam vſque vertebram deorſum fertur & verticulis ſe adiicit, indeque ſublata per ſeptum tranſuerſum cor perit, & hæc quidem recta ad iugula tendit. Hinc verò partim ad ceruicem, partim ad ſcapulas, quædam etiam inferiùs paulò reflexæ, ad vertebras & coſtas declinant, à ſiniſtris quidem vna prope iugula, à dextris verò in aliquem ipſius locum. Alia verò vtrinque reflexa, alia paulò inferiùs deflexa, vbi illa quidem deficit, coſtis ſe adiicit, donec ei quę ab ipſo corde procedit, ad ſiniſtras deflexa ſe adiunxerit. Deorſum verò demiſſa, ſecundum vertebras deſcendit, donec ea perueniat vnde ſe ſublimē erigit, coſtis adhæreſcēs, & reliquis omnibus vtrinque ſingulis per ſe ſola propagines mittens, à corde quidem in aliquem locum, ad ſiniſtra magis deflectit: poſtea arteriæ ſe ſubmittit, quouſque conſumta fuerit, eoq; peruenerit, vnde iecoraria ſublimis emerſit. Quò antequàm perueniat, ad extremas duas coſtas bifariam ſcinditur, & in vtranque verticulorum partem progreſſa, ibi conditur. Altera verò recta ex corde iugula petēs ſupra arteriam euadit, indeq; quemadmodū quæ ad lumbos arteriæ ſubtenſa eſt, in iecur inſilit, & modò quidem ad portas & fibram, modò verò in id quod eſt reliquum deinceps excurrit, paulò infra ſeptum tranſuerſum, quod ita hepati adhæreſcit, vt facilè ſeparari non poſſit. Bipartitò autem ad clauiculas ſcinduntur, & hinc & inde ſub pectus ad imum ventrem pertingunt. Quònam verò inde ferantur, nec dum mihi conſtat. At ſeptum tranſuerſum ad vertebram iuxta coſtas ſitum habet, qua parte renes ex arteria vtrinq; eminent. Arteriæ verò ex his enaſcuntur, quæ vtraque ex parte neruum habent. Eàque in parte cum ea quæ à corde recurrit iecoraria deſinit. A iecoraria autem per ſeptum tranſuerſum duæ maximæ venæ hinc & inde ſubleuantur, quæ multifidam per ſeptum tranſuerſum propaginem emittunt, eiq; complexu adhærent, in ſuperna verò illius parte quodammodo magis conſpicuæ cernuntur. Duo autem craſſi nerui ex cerebro infra magnæ vertebræ os ſuperiore parte gulam verſus magis, ab vtraque arteriæ parte vterque progreſſus, in ſe velut in vnum coëunt, deinde vertebræ

tebræ

tebræ & ſeptum tranſuerſum ibi exoriuntur, vbi deſinunt. Quidam tamen ambigunt, & ab hac communione ad iecur & lienem ferri videntur, alius neruus vtrinque ex vertebris ad clauiculas ſecundum ſpinam, per obliquam vertebrarum partem extenditur, & coſtis diſtribuitur. Atque ij non ſecus ac venæ ipſæ, per ſeptum tranſuerſum ad meſenterium pertendere mihi videntur. Vbi verò ipſæ deſinunt, rurſus ab eo loco vnde ſeptum tranſuerſum exoritur, continuitate quadam, per medium infra arteriam, quod eſt reliquum ad vertebras, quemadmodum venæ emittunt, quoad os ſacrum totum percurrentes, ibi conſumti condantur. Oſſa corpori firmitatem, rectitudinem ac formam præbent, nerui verò flexionem, contractionem & diſtentionem. Carnes autem & cutis, omnium colligationem ac connexionem. Venæ per corpus diffuſæ, ſpiritum, fluxionem, & motum exhibent, ab vna multas propagines emittentes. Atque hæc vna vnde exordium ſumat, & vbi deſinat, non ſatis mihi compertum eſt. Circulo enim facto, principium non inuenias. Eius autem appendices vnde pendeāt, & qua corporis parte deſinant, & quòd vna cum his communionem habeat, & ad quæ corporis loca diſponantur, ego declarabo. Capiti quidem ad medium, ex obliquo vena lata & tenuis, non multi ſanguinis obducitur. In cerebrum enim ad ſuturas, multæ venulæ & tenues radicibus infixæ ſunt, & circum caput totum ad frontem vſq; & tempora dilatantur. Ipſa verò retro caput, exteriore parte, ſecundum ſpinæ cutem recta tendit, inde autem iuxta exteriorem & interiorem venam, ex his quæ in iugulis ſunt, demittitur, vltra aures verò diuiſa, à gena extra fertur craſſa. Ab hac multæ & tenues ad linguam procedunt, præter eam quæ ſub lingua, aut ſub maxillares dentes fertur, quæ lata per clauiculam, ſubter ſcapulas pertingit, eaq; parte ab ipſa pullulat vena humeralis appellata, per neruum qui ſummo humero ſupponitur. Hæc autem ſanguine fluit & redundat, ruptaque & diuulſa non niſi ægrè curatur. Altera ſiquidem ex parte neruo lato connectitur, altera verò cartilago eſt. Medium verò horum locum ipſa continet, & pellicula ſpumoſa. Loco igitur vacuo exiſtente, cùm neque illi carnes adnaſcantur, facilè frangitur. Quòd ſi hanc in par-

tem ſanguis ſuffundatur, locum amplum nactus, liberationem non habet, ſed indureſcit. Induratus verò morbum & dolorem creat. Atque hęc quidem quà priùs dixi permeat. Illa verò ſub ſcapulis, crebris & tenuibus, ac implicatis inter ſe venis, ſub mammas propagines emittit, & per humerariam cartilaginem declinans, ipſa ſubter diſtributa, ad brachium tendit, muſculum ad ſiniſtram habens. Dextra verò circa humerum ſcinditur, & cubiti ſuperiorem partem, inde cubitum vtrinque interſecans, poſtea rurſus ad primam manus iuncturam fertur, indeque iam defluens, tota per manum pererrabundè radicibus inhæret. At verò vena principalis, quæ ſecundum ſpinam ſparſa, per dorſum iugula & gulam, in cor inſeritur, ex ſeſe venam inſignis magnitudinis & multa oſcula habentem circa cor emittit, inde verò ad os procedens, fiſtulam fecit, quæ arteria per pulmonem permeans nominatur, paucum quidem ſanguinem, ſed multum ſpiritum continens. Nam propter viſceris amplitudinem & raritatem, multis quidem locis per pulmonem riuos deducit, cætera verò cartilaginea facta eſt. Quare ſi quid ſanè vel in potu, vel in ſpiritus ac ſanguinis tranſitu, non conſuetum ad has pulmonis vias delatum fuerit, nimirum cùm venæ eiuſmodi exiſtant, & viſcus ad inſtar ſpongiæ, multum humorem capere poſſit, ſupraque vt ſit à natura comparatum habeat: cumque hæc lex ſit humoribus ingredientibus conſtituta, prætereaque non multus ſanguis per has venas conſtringatur, neque citò procedens, ea quæ illabuntur educat, his non ſubductis, ſed intus remanentibus, calloſa concretio & durities enaſcitur, πῶρος Græcis dicitur. Sic autem deperit quicquid alimenti vicinum eſt, cùm ſummi arteriæ capitis aditus etiam ad externas partes talis exiſtat. Atque interceptis à calloſa duritie tranſitibus, velox & difficilis ſpiratio corripit, cùm hi ſpiritum neq; per hanc viam emittere, neq; facilè attrahere queant. Ex quibus ſanè hi morbi oriuntur, quales ſunt crebræ & denſæ ſpirationes (ἄσθματα vocant) & tabes ſiccæ. Quòd ſi collecta in his humoris copia ſuperet, ita vt craſſior redditus cogi nequeat, & putridum pulmonem vicinaſq; partes reddit, euaduntque ſuppurati & tabidi. Huiuſmodi autem morbi ex aliis etiam cauſſis

oriun-

oriuntur. Inde autem vena hæc pulmonem occupat, & per duas magnas fibras ad interiora conuerſas, ſub ſepto tranſuerſo ad ſpinam extenditur, alba & neruoſa, in reliquum condenſatum corpus venulas emittens, indeque per vertebras crebris venulis in ſpinalem medullam hederæ in modum conuoluta inſeritur. Atque aliæ quidem venæ in corpus diſtributæ, ex omnibus partibus ad ſpinam contẽdunt, quarum vnaquæque quod tenuiſſimum eſt & puriſſimum colligens, huc effundit. Ipſa verò quæ ſuperextenditur per demiſſos cirrhos in idem adducit, indeq; in renes tenuibus ac fibroſis venis iuxta ſpuriam coſtam radicibus firmatur, & hinc contendens condenſatur, poſtea etiam ad podicem in neruum abit, muſculoſque adducentes comprimens, ipſi inſeritur, & in veſicam, teſtes, & adſtites, multiplicibus intextis tenuibus & ſolidis ac fibroſis venis, radices mittit. Inde craſſiſſima & rectiſſima ipſius pars, retro verſa, in caulem abiit, quod eſt pudendum. In reflexione autem ad eadem ipſa adaptatur, & per pectinem ſupra, ſub ventris & venæ ipſius cute, prorumpit ad eas quæ deorſum feruntur, quæque in ſeſe mutuò deriuantur. Per pudendum autem enaſcuntur venæ craſſæ & tenues, & denſæ & incuruæ. In fœminis verò, ipſa ad vteros tendit, veſicam & vrinæ meatum, indeque recta procedit, & mulieribus quidem circa vteros ſuſpenſa eſt, maſculis verò circa teſtes diſſeminatur. Ob eam ipſam naturam, hæc vena plurima vim genitalem habentia comprehendit. A plurimis enim & maximè ſinceris partibus nutrita, cùm paucum ſanguinem contineat, caua, & nerui inſtar craſſa, ſpirituque referta exiſtat, ſub pudendoque contenta, pertingentes ad ſpinam venulas vi adducit. Quæ verò non ſunt vi adducta, tanquam cucurbitula in ſeipſas trahens, omnia in ſuperiorem venam emittit. De cæteris autem corporis partibus in hanc confluit, eius verò pars multò maxima de medulla (velut dictum eſt) coaceruatur. Ad id verò voluptas accedit, quòd vena iſta genituræ ſit plena. Cùm ergo per reliquum tempus aliquo ſanguine & ſpiritu abundare ſoleat, ea plena & calefacta, deorſumque confluente ſemine, quæ in ſe habet conſtringit. Spiritus autem qui ineſt, præſenſque vis & caliditas, venularumque continens vndique contentio, titillationem

intus facit. Illa verò quæ ex ſe propaginem deduxit, & per dorſum & iugulum ſecundum ſpinam diſtribuitur, venulis multis coſtas inuoluit, & vertebras per carnes alternatim obducit, ita vt bene nutrita & ſemine referta ſit. Ipſa autem iuxta nates progreditur, per muſculum ſub femore altè demerſa, ad nates verò in coxæ acetabulo, iuxta caput, in venam perforatur, quæ femori reſpirationem præbet, & vltra femur, flexuram verſus quæ eſt ad genu fertur. Alteram verò ad inguina demittit, crebris radicibus, & quæ non facilè conuertitur. Quæ autem per muſculum tendit, circum genu diſpergitur, & per oſſis tibiæ ſummam partem venam in fiſtulam excauat, quæ medullam nutrit, & per infernam tibiam iuxta pedis connexionem deducitur. Ipſa verò per genu patellam, interiore parte per tibiæ muſculum profundè extenditur, & implicatur per malleolum, intus craſſa & ſanguine referta, hicq; circum malleolum & tendinem, ægrè diſcretas venas conuoluit. Ipſa verò ad inferiorem pedem ſub primam plantam decurrit, hicq; implicata, & ad magnum digitum innixa, duplicem venam ſanguine refertam, ſuperiore parte ſub cute ex prima planta reflectit, & ad malleolum externum craſſa apparet, ſupraque diſtribuitur iuxta oppoſitum anteriori tibiæ radium. At iuxta poſteriorem tibiæ partem carnoſam, fundam facit, quodq; hinc eſt reliquum, iuxta internam genu partem extenſum eſt. Immittit etiam & in patellæ genu venas, & ad interiorem patellæ partem cauam, venam inuoluit, quam ſi quis dolore afficiat, celerrimè bilioſum ac ſeroſum humorem colligit, ipſa verò iuxta internam genu grauitatem protrũpit. In poplites verò multas implicatas venas, velut ſtolones producit, quæ inde iuxta neruos femoris inferiores extenſæ, etiam in teſtes & in podicem radices emittunt, & circa os ſacrum tenues in vnum circuntenduntur. Quæ verò ad interiorem genu partem peruenit, ſurſum iuxta internam femoris partem, ad inguen tendit, & per coxendicem vltra ad ſpinam & lumbum foras procedens, craſſa & lata, ſanguineque referta, ſurſum porrigitur ad hepar, & bifidam producens ſanguine plenam, dextram hepatis fibram ad renem continet. Ipſa verò ſubter hepatis regionem diſtributa, in craſſam venam ſcinditur, reflexaq; in partem hepatis craſſiorem

orem

orem inſeritur,& altera quidem ipſius pars in viſceris ſuperficie adhæreſcens, vbi fel eſt, multis radicibus tanquam cirrhis per hepar eſt implicata, altera verò per internam eius partem velut per riuos deducta. Duæ verò venæ inter duas latas fibras ſe explicant,& vna quidem per vertices & cutem penetrans, ex vmbilico emergit. Altera verò ſuo appreſſu ſpinam & renem attingens, in veſicam pudendumque ancoræ in modum inſita eſt. De coxendice autem ſurſum procedens, ad imum ventrem multas errabundas venas deduxit, coſtaſque & vertebras ad ſpinam annulorum modo connexuit, & propagines in multas venas tranſmiſit, inteſtinaque ac ventrem inferiorem inuoluit. Et hæ quidem ex imo ventre ad mammas, & ſupra mentum ac ſummos humeros exporrectæ, cõnexæ ſunt. Quæ verò iuxta hepatis craſſitudinem peruenit, ſupra vbi vel in fiſtulam excauauit, ſub ſpinam diſtribuitur, via per ſeptum tranſuerſum facta. At verò vena quæ ex ſiniſtris tendit, cætera quidem iuxta eandem naturam non ſecus ac ea quæ de dextris prodit, radicibus firmatur. Ex ſiniſtris tamen aſcendens, in hepar propagines non emittit, ſed in lienem inſeritur ad caput quod in ipſius parte craſſa exiſtit. Inde retro ſubit, & lienem ſanguinolentis venulis, tanquam araneæ telis intexuit. Totus autem ex omento eleuatur, ipſum venulis de ſe ſanguine explens. At quæ de lienis capite ad ſpinam impingunt, per ſeptum tranſuerſum procedunt. Inde verò inferiorem in partem, tum dextra, tum ſiniſtra, ſub pulmonem ducta eſt. Quæ autem ſanguine refertæ ſunt, ſub ipſum & in ipſum velut riui deducuntur. Pauci verò ſanguinis & tenues à pulmone intrinſecus exortæ, cum rarus natura exiſtat, in cor, nimirum ab ipſo emulctæ, circa eius auriculas velut fræni iniiciuntur, & in cauitates internas defluunt. Quin & hæ priores in ipſum propagines immittunt. In anguſtia enim tranſitus intus collocatum eſt, velut ex omni corpore fibras habens. Quam ob rem ex omni corpore potiſſimùm circa thoracem ſenſus ineſt, colorumq; mutationes contingunt, hoc venas conſtringente & laxante. Laxante igitur colores rubicundi fiunt, bene colorati & pellucidi, conſtringente verò, ex virore pallidi & liuidi. Qui certè euariant, prout præſentes cuiq; adſunt colores.

Hippocratis de aere, locis & aquis, liber.

QVi artem Medicam recta inueſtigatione conſequi volet, is primùm quidem anni tempora in conſiderationem adhibere debet, quid horum quidque poſſit. Neque enim quicquam habent ſimile, ſed cùm inter ſe plurimùm differunt, tum etiam propter varias quæ in eis contingunt mutationes. Deinde verò ventos tum calidos, tum frigidos, præcipuè quidem eos qui omnibus ſunt communes, ac deinceps eos qui cuique regioni ſunt familiares. Quinetiam aquarum facultates animo reputare oportet. Quemadmodum enim guſtu & pondere, ita & facultate ſingulæ plurimùm differunt. Quare ſi quis ad vrbem ſibi ignotam peruenerit, is eius ſitus curam habere debet, vt cognoſcat quomodo ad ventos aut ſolis exortum ſit expoſita. Neq; enim eaſdem vires habet, quæ ad ſeptentrionem, & quæ ad auſtrum ſita eſt, vt neque eius quæ ad exorientem ſolem aut occidentem ſpectat. Et hæc quidem optimè animo concipienda ſunt, & quomodo ad aquas habeant, num paluſtribus & mollibus vtantur, an duris, & ex ſublimi ac ſaxoſis locis ſcaturientibus, ſiue ſalſis ac coctu difficilibus. Terra etiam ipſa inſpicienda, nudane ſit & aquis careat, an denſa & irrigua, & an cauo loco ſita ſit & æſtuoſo, an verò ſublimi & frigido. Hominum quoque victus ratio, quanam maximè delectentur, inſpicienda, an potui & cibis, & otio dediti, an exercitationibus & laboribus gaudeant, & an edaces ſint, & à potu ſibi temperent. Et ex his ſingula reputare oportet. Hæc enim præcipuè quidem omnia, aut certè plurima probè qui agnouerit, cùm ad vrbem ſibi ignotam peruenerit, eum neque morbi regioni familiares, neque communium quæ ſit natura latere poterit, vt neque in eorum curatione hæſitare aut aberrare poſſit. Quæ certè contingere ſolent, ſi quis iſtorum cognitionem non antè animo perceptam habuerit. Qui verò iſta rectè cognouerit, is cuiuſque temporis impendentis, & anni ſtatum prædicere poterit, & quinam morbi tam æſtate quam hyeme, in vrbe communiter ſint graſſaturi, tum etiam quinam cuique priuatim ex victus mutatione impendere debeant. Qui enim temporum mutationes, aſtrorumque ortus & obitus, vt horum

horum quæque eueniant, tenuerit, is vtique futurum anni ſtatum præuidere poterit. Hac ratione inueſtigando qui temporum occaſiones præſenſerit, is maximè cuiuſque naturam cognouerit, & plærunque ſanitas illi ſuccedet, minimumque in arte à recta via aberrauerit. Quòd ſi cui iſta ad rerum ſublimium ſpeculationem pertinere videantur, is ſi ſententia deſtiterit, facilè intelliget, ad artem Medicam Aſtronomiam ipſam non minimùm ſed plurimùm potiùs conferre, quippe cùm vnà cum anni temporibus hominum ventriculi mutationem accipiant. Quonam autem pacto quæ diximus ſingula conſideranda & exploranda ſint, deinceps aperiam. Ciuitas quæ ventis calidis eſt expoſita iis videlicet qui inter brumalem ſolem exorientem & occidentem perflant, eique ſunt peculiares, à ſeptentrionalibus autem ventis tecta eſt, ea aquarum ſubſalſarum copia abundat, quæ cùm è ſublimi ſcaturiant, eas æſtate quidem calidas, hyeme verò frigidas eſſe neceſſe eſt. Et vrbes quidem quæ ſoli & ventis probè ſunt expoſitæ, & aquis probis vtuntur, eæ quidem huiuſmodi mutationes minùs ſentiunt. Quæ verò aquis paluſtribus ac lacuſtribus vtuntur, neque probè ventis ac ſoli ſunt expoſitæ, eæ mágis ſunt obnoxiæ. Ac ſiquidem æſtas ſicca fuerit, morbi celeriùs deſinunt, ſin verò imbribus ſcateat, diuturni fiunt, vlceraque exedentia (phagedænas vocant) ex quauis occaſione in vlceribus ſuboriri eſt conſentaneum. Hyeme verò frigida, homines capita humida & pituita redundantia habere æquum eſt, & pituita ex capite defluente, eorum aluos crebrò exturbari, eoſque vt plurimùm, habitu corporis eſſe debiliore, ac neque probè edere nec bibere poſſe. Quibus enim capita debilia fuerint, ii nunquam egregii potores fuerint, quod eos crapula magis vexet. Morbi autem hi ſunt patrii. Primùm quidem mulieres morbis & fluxionibus ſunt obnoxiæ, deinde multæ ex morbo, non natura ſteriles, crebriſque abortionibus conflictantur. Pueris verò conuulſiones impendent, & crebri anhelitus, quos puerilem affectum efficere, & ſacrum eſſe exiſtimant. Viris autem inteſtinorum difficultates & alui profluuia, febres algidæ, & hybernæ diuturnæ, puſtulæ multæ nocturnæ epinyctides dictæ, & ſanguinis profluuia per ora venarum quæ in ano ſunt, hæmor-

rhoides vocantur. Morbi autem laterales, pleuritides dictę; & pulmonum inflammationes, febres ardentes, & quicunque acuti morbi cenſentur, rarò contingunt. Neque enim eiuſmodi morbi, vbi alui liquidæ fuerint, inualeſcere poſſunt. Lippitudines verò humidæ oboriuntur, neq; moleſtæ, neq; longæ, niſi ex temporum immutatione morbus aliquis omnibus communis inuadat. Ac vbi quinquageſimum annum exceſſerint, deſtillationes ex cerebro ſuperueniunt, quæ homines aliqua corporis parte reſolutos reddunt; vbi caput de repente ſoli expoſitum, aut frigore correptum fue- 1
rit. Atq; ii quidem morbi his ſunt patrii, præter quàm quòd ſi morbus aliquis omninò communis ex anni temporum mutatione occupauerit, huius etiam participes exiſtunt. At quæ ciuitates his contrarium ſitum habent, & ventis frigidis inter ortum & occaſum ſolis æſtiuum ſunt expoſitæ, iiſque hi venti ſunt patrii, ab auſtro autem & æſtiuis obtectæ ſunt, de his ſic ſe res habet. Primùm quidem aquæ tum duræ, tum frigidæ, ferè dulces euadunt. Homines autem robuſtos & exuccos eſſe neceſſe eſt, & plæroſque ventres inferiores indomitos & duros habere, ſuperiores verò fluxili- 2
ores, bileq; magis quàm pituita redundare. Capita ſana & dura habent, & plæraq; vaſa ipſis intro rumpuntur. Morbi autem apud eos paſſim vagantur, laterales multi & qui acuti eſſe cenſentur. Quod ſic ſe habere neceſſe eſt, cùm alui duræ exiſtant. Multi quoq; quauis ex occaſione pus intrò colligunt. Cuius rei cauſa eſt corporis diſtenſio, & ventris durities. Siccitas enim & aquæ frigiditas in cauſa ſunt, vt vaſa intrò rumpantur. Eiuſmodi autem naturas cibis, non multis potibus obnoxias eſſe neceſſe eſt. Neq; enim fieri poteſt vt ſimul multum edant aut bibant. Lippitudines autem iis 3
quidem per interualla contingunt, ita tamen aſperæ ac vehementes, vt confertim oculi rumpantur. Æſtate verò iis qui nondum trigeſimum annum attigerunt, vehementes fiunt ſanguinis è naribus eruptiones. Morbi enim qui ſacri appellantur, pauci ii quidem, ſed vehementes. Hos longioris eſſe vitæ quàm cæteros æquum eſt, iiſq; vlcera citra inflammationem ſuboriri, neq; admodum exaſperari, moreſque agreſtes potiùs eſſe quàm manſuetos. Ac viris quidem hi morbi ſunt familiares, præter quàm ſi quis omnes com-

muniter

muniter ex temporum anni mutatione inuadat. Quod autem ad mulieres attinet, multæ ob aquas duras, coctu difficiles & frigidas duræ ſunt. Neque enim commodæ contingunt purgationes menſtruæ, ſed paucæ & prauæ. Deinde non niſi ægrè pariunt, neque admodum abortionibus tentantur. Cùm verò pepererunt, pueros enutrire non poſſunt. Lac ſiquidem aquarum duritate & cruditate extinguitur. Tabes etiam frequentes à partu contingunt. Præ violentia enim rupturis ac vulſionibus prehenduntur. Pueris verò dũ parui ſunt, teſtium tumores aquoſi ſuboriuntur, qui procedente ætate diſparent, ferè q; hac in ciuitate pubeſcunt. Ac de ventis quidem calidis & frigidis, & iis expoſitis vrbibus, quemadmodum antè dictum eſt, ita ſe res habet. At verò ciuitates quæ ad ventos inter æſtiuum ſolis ortum & hybernum ſunt expoſitæ, & quæ iis contrario modo ſe habent, de his ſic ſe res habet. Quæ quidem ſoli orienti ſunt expoſitæ, eas ſalubriores eſſe par eſt, his quæ ad ſeptentriones & ventos calidos obuerſæ ſunt, etſi ſtadium vnum interſit. Primùm ſiquidem calor & frigus temperatè ſe habent, deinde aquas quæ ſolis ortum ſpectant, omnes limpidas eſſe, & odoratas ac molles, & amœnas in hac ciuitate ſuboriri neceſſe eſt. Sol nanque emergens & perluſtrans eas reprimit. Diluculum enim ipſe aer vt plurimùm ſemper affundit. Hominum habitus coloratiores & viuidiores ſunt, niſi alius quis morbus prohibeat. Homines clara voce ſunt præditi, & ad iram ac prudentiam meliùs ſunt comparati quàm ſeptentrionales, ſiquidem & reliqua illic naſcentia præſtantiora ſunt. Ac ferè ſic ſita ciuitas, quoad calidi & frigidi temperationem, veri ſimilis eſt, tum etiam morbi quidem pauciores & debiliores gignuntur, eorumque morborum ſunt ſimiles, qui in ciuitatibus, quæ ad calidos ventos ſpectant, oriuntur. Et mulieres illic valdè fœcundæ euadunt, facileque pariunt. Ac de his hoc quidem habet modo. At verò quæ ad occaſus ſunt expoſitæ, & à ventis qui ab oriente ſpirant obtectæ, tum à calidis ventis, tum etiam frigidis à ſeptentrione leuiter perflantur, harum vrbium ſitum maximè morbo eſſe obnoxium neceſſe eſt. Primum ſiquidem aquæ minimè ſunt limpidæ. Cuius rei cauſa eſt, quòd aer plurimùm matutinum tempus

occupat, qui aquæ admixtus, illius ſplendorem obſcurat: Neque enim niſi in altum euectus ſol ſplendeſcit. Per æſtatem verò mane quidem auræ frigidæ ſpirant, & ros decidit, de reliquo verò, ad ipſas ſol ſe demittens, quàm maximè homines percoquit. Quare & decolores eos eſſe par eſt & infirmos, prædictiſque omnibus morbis participare, cùm nulla ex parte ab eis ſeparentur. Grauem etiam & raucam vocem eos habere eſt conſentaneum, ob aerem qui iſthic vt plurimum impurus & morboſus exiſtit. Neque enim ab aquilonibus multum perpurgatur, cùm non aſſiduè perflent, qui verò aſſiduè perflant iiſque incumbunt, aquoſiſſimi ſunt. Quandoquidem qui ab occaſu ſpirant venti, autumno ferè ſimiles ſunt, ſimiliſque eſt hic ciuitatis ſitus, quo ad diei mutationem quod multum inter matutinum & veſpertinum tempus intercedit. Ac de ventis quidem conuenientes ſint nécne, ſic ſe res habet. Deinceps verò de aquis nobis commemorandum eſt, & quæ morboſæ, & quæ ſaluberrimæ exiſtant, & quæ ab aqua tum mala, tum bona prouenire æquum eſt. Plurimùm enim momenti ad ſanitatem confert. Quæ igitur ſunt paluſtres, & ſtabiles, & lacuſtres, eas per æſtatem quidem calidas, craſſas & olidas eſſe neceſſe eſt. Cùm enim non perfluant, ſed ſemper nouo imbre accedente augeantur, & à ſole exurantur, eas decolores eſſe & prauas, & bilioſas neceſſe eſt. Per hyemem verò glaciatas & frigidas, & tum à niue, tum à glacie returbidas, adeoque maximè pituitam gignere, & raucedinem excitare. Bibentibus autem lienes ſemper magnos eſſe & compreſſos, ventres verò duros & tenues, ac calidos. Humeros verò & iugula, & faciem extenuari. In lienem enim carnes colliqueſcunt, ideoque graciles ſunt. Tales verò edaces & ſiticuloſos eſſe neceſſe eſt, ventreſque tum ſuperiores, tum inferiores ſicciſſimos habere, proindeq; medicamentis valentioribus indigere. Hic quidem morbus ipſis & per æſtatem & per hyemem eſt conſuetus. Ad hæc etiam aquæ inter cutem tum frequentes, tum maximè lethales contingunt. Multæ enim inteſtinorum difficultates, & alui profluuia per æſtatem incidunt, & febres etiam quartanæ diuturnæ. Hi autem morbi cùm longiùs producuntur, huiuſmodi naturas ad aquam inter cutem deducunt, & perimũt.

Et

Et hi quidem morbi ipſis per æſtatem contingunt. Per hyemem verò iunioribus pulmonem inflammationes & inſaniæ: ſenioribus autem febres ardentes, ob ventris duritiem. Mulieribus verò tumores proueniunt & pituita alba, vixq; concipiunt, & cum difficultate fœtus magnos & tumidos pariunt, quiq; poſtea dum educantur contabeſcunt. & deteriores euadunt. Neque bona poſt partum mulieribus purgatio contingit. Pueris verò herniæ potiſſimùm ſuperueniunt, & varices viris, tibiarumq; vlcera, vt proinde eiuſmodi naturæ longæ eſſe vitæ nequeant, ſed antè tempus ſeneſcant. Præterea mulieres ſibi prægnantes videntur, & cùm pariendi tempus inſtat, ventris moles diſparet. Quod contingit ob aquam inter cutem, cùm ea vteri laborarint. Ac huiuſmodi quidem aquas ad quiduis prauas eſſe cenſeo. Secundo loco eas quarum fontes in ſaxoſis locis ſunt (quas duras eſſe neceſſe eſt) aut ſi vbi calidæ aquæ exiſtunt, aut ferrum naſcitur, aut æs, aut argentum, aut aurum, aut ſulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum. Hæc enim omnia caloris vi proueniunt. Neque igitur ex huiuſmodi terra bonæ aquæ naſcuntur, ſed duræ & æſtuoſæ, quæq; per vrinas non facilè feruntur, & alui egeſtioni aduerſantur. At verò optimæ ſunt, quæ ex ſublimibus locis & terræ tumulis profluunt. Hæ enim dulces ſunt & albæ, modicumq; vinum ferre queunt, per hyemem calidæ, per æſtatem frigidæ. Tales enim ex profundiſſimis fontibus proueniunt. Maximè verò commendantur, quarum fontes ad ſolis exortus, præſertimque æſtiuos decurrunt. Limpidiores enim & boni odoris, & leues eſſe neceſſe eſt. Salſæ verò & indomitæ, & duræ, in totum quidem vt bibantur, improbandæ. Sunt tamen naturæ quædam & morbi, quibus tales aquæ potu ſunt commodæ, de quibus mox dicam. Ac de his res ita ſe habet. Quarum quidē fontes ad orientes ſpectant, eæ inter omnes optimæ. Secundum has, quæ ſunt inter æſtiuos ſolis exortus & occaſus, ſed præcipuè ad exortus. Tertio loco, quæ ſunt inter occaſus æſtiuos & hybernos. Deterrimæ verò quæ ad auſtrum ſpectant, quæq; ſunt inter æſtiuum ortum & occaſum. Et hę iis quidem qui ſunt ad auſtrum, valdè prauæ, iis verò qui ad ſeptentrionem, præſtantiores. His hoc modo vti conuenit. Qui ſanus eſt ac valet, is nullo habito diſcrimine, ſemper

eam quæ adeſt, bibat. Qui verò morbi cauſa eàm quæ maxime conueniat bibere volet, is hoc modo præcipuè ſanitatem conſequatur. Quorum quidem ventres duri ſunt, & qui promtè ſuccenduntur, iis certè dulciſſimæ, leuiſſimę, & limpidiſſimæ conferunt. Quibus verò ventres inferiores molles ſunt humidi & maximè pituitoſi, iis duriſſimæ, & maximè coctu difficiles, & aliquautulum ſalſæ accommodatæ ſunt. Hoc enim modo maximè reſiccari poterint. Quæ nãq; aquæ coquendo ſunt optimæ & facilè liqueſcunt, eas ventrẽ diſſoluere ac liquefacere maximè æquum eſt. Indomitæ verò ac duræ, & quæ coquendo minimè idoneæ, eæ ventres magis cogunt & reſiccant. At vero de aquis ſalſis propter imperitiam falluntur quidam, quodq; aluum ſoluere exiſtimentur, cùm maximè alui deiectioni repugnent. Indomitæ enim ſunt & coqui nequeunt, proindeq; ab eis venter potiùs adſtringitur quàm eliquetur. At de fontium quidem aquis hoc modo ſe res habet. Quæ autem ex imbribus colliguntur, & ex niue fiunt, quomodo ſe habeant enarrabo. Aquæ igitur ex imbribus collectæ, leuiſſimæ & dulciſſimæ ſunt, tenuiſſimæ & limpidiſſimæ. Sol enim quod imprimis in aqua eſt tenuiſſimum & leuiſſimum ſurſum educit & rapit. Id autẽ ex ipſo mari patet, in quo quod ſalſum eſt, propter craſſitudinem & grauitatem remanet, & mare euadit, tenuiſſimum verò propter leuitatem ſol ad ſe rapit. Neq; verò tale quid ex aquis ſolùm lacuſtribus ſurſum educit, verùm etiam ex ipſo mari, & ex omnibus in quibus aliquid humoris ineſt, quod quauis in re ineſt. Quinetiam ex ipſis hominibus tenuiſſimum ac leuiſſimum humorẽ educit. Cuius rei maximum eſt indicium, cùm homo veſtibus indutus in ſole ambulauerit aut ſederit. Quaſcunque enim corporis partes ſol aſpicit, hæ nullum ſudorem emittũt. Sol enim quicquid ſudoris comparet, ad ſe rapit. Quæ verò veſte, aut alia quauis re conteguntur, hæ exudant. Per vim enim à ſole ſudor elicitur, ſeruatur autem à tegumento, ne à ſole deleatur. Cùm verò ad vmbram peruenerit, tum corpus æqualiter ſudore diffluit. Neq; enim ampliùs ſol affulget. Atq; eam ob cauſam inter aquas etiam hæ citiſſimè putreſcunt, odoremque prauum habet aqua pluuia, & quòd ex pluribus collecta eſt & permixta, proindeq; celerrimè putreſcat. Ad hæc quoque

que cùm rapta eſt in ſublime euecta circũfertur & aeri permiſcetur, quod quidem in ea eſt turbidum & noctem referens, excernitur & ſecedit, & aer ac nebula euadit. Tenuiſſimum verò & leuiſſimum relinquitur, & à ſole vſtum & coctum dulceſcit. Quin & alia omnia quæ coquuntur ſemper dulcia euadunt. Dum igitur diſperſa nec dum collecta fuerit, in ſublime fertur. At vbi coaceruata & à ventis inter ſe aduerſariis de repentè in ſe coacta fuerit, tum deorſum prorumpit, qua parte copioſa collecta fuerit. Tunc enim iſtud magis cõtingere par eſt, cùm nubes vento ſtabilitatem minimè habente agitatæ ac delatæ, de repente contrario vento & aliis nubibus occurſarint. Hic quidẽ prima ipſius pars cogitur. Poſterior verò inſuper accedit, eaq; ratione craſſior & nigrior euadit, ac pondere deorſum prorumpit, imbresq; oriuntur. Atque has quidem aquas optimas eſſe rationi eſt conſentaneum, vt tamen excoquantur & excolentur opus habent. Sin minùs, odorem prauum obtinent, & bibentibus raucitatem & vocis grauitatem adeſſe æquum eſt. Prauę verò omnes quæ ex niue & glacie fiunt. Vbi enim ſemel concreuerint, non ampliùs ad priſtinam naturam redeunt. Sed quod in his quidem eſt ſplendidum, & léue, & dulce, excernitur & euaneſcit, remanet verò quod turbidiſſimũ & ponderoſiſſimum. Quod hac ratione deprehendas. Si enim hyemis tempore vaſculum certa aquæ menſura affuſa, ſub dio exponere voles, vti maximè congeletur, deinde poſtridie in locum calidũ delatum, vbi glacies maximè liqueſcat, tumque ſoluta fuerit, iterũ aquam metiaris, aquam multò pauciorem reperias. Hoc certè indicio cognoſces, quòd congelatione id quod eſt leuiſſimum & tenuiſſimum euaneſcit & expirat, non quod grauiſſimum & craſſiſſimum, cùm id ei contingere nequeat. Hanc igitur ob cauſam aquas de niue & glacie liquatas, earumq; ſimiles, ad quiduis peſſimas eſſe exiſtimo. Atq; de aquis quidem quæ ex imbribus, niuibus & glacie colliguntur, ad hunc ſe res habet modum. At verò calculo maximè tentantur, & renum morbis, ac vrinæ ſtillicidio, & coxendicũ affectionibus corripiuntur, herniæq; iis ſuboriuntur, qui cuiuſuis modi aquas bibũt, aut de magnis fluminibus, in quæ alia decurrũt, & de ſtagno in quod multarum & cuiuſvis generis aquarum riuuli deueniunt, quiq;

aduectitiis aquis vtuntur, quæ ex longo & minimè breui interuallo deducuntur. Neq; enim fieri poteſt vt aquæ inter ſe ſimiles ſint, verùm aliæ dulces ſunt, aliæ ſalſæ, & aluminoſæ, aliæ de calidis effluunt. Atq; hæ ſimul permixtæ inter ſe diſſident, & ſemper ſuperat quæ valentiſſima eſt. Neq; ſemper eadem viribus pollet, ſed aliàs alia. Sed & ex ventis, huic quidē boreas vires præbet, illi verò auſter, & de reliquis eadem eſt ratio. Ex his igitur limum & arenam in vaſis ſubſidere neceſſe eſt, & ex earum potu prædicti morbi gignuntur. Quòd verò nō omnibus, deinceps dicam. Quibus quidem aluus tum fluida, tum ſana eſt, & veſica minimè ignea, neq; veſicæ os cum ea valde conſpirat, ii quidem facilè vrinam emittunt, neque quicquam in veſica colligitur. Quibus verò aluus ignea fuerit, veſicam etiam eadem affectione teneri neceſſe eſt. Cùm enim magis quàm natura poſtulet calefacta fuerit, os ipſius inflammatione tentatur. Sic autem affectum, vrinam non emittit, ſed in ſeſe concoquit & adurit, & quod quidem in ea eſt tenuiſſimum ſecernitur, quodque puriſſimum tranſit & cum vrina educitur, quod verò craſſiſſimum ac turbidiſſimum, colligitur & concreſcit, primùm quidem minore copia, deinde maiore. Cùm enim per vrinam volutatur, quicquid craſſum conſtitit, ad ſeſe applicat, eoque modo augetur, & in tofum dureſcit. Dumq; vrinam emittit, ab vrina vi propulſum ad veſicæ os collabitur, & vrinam impedit, doloremque vehementem exhibet. Proindeq; pueri calculo laborantes pudenda confricant & vellicant, quòd ipſis reddendæ vrinæ cauſa eo loco eſſe videatur. Hoc autem ita ſe habere indicio eſt, quòd qui calculo laborāt vrinam ad inſtar ſeri limpidiſſimā reddunt, cùm quod in ea eſt craſſiſſimum ac maximè returbidum iſthic maneat ac verſetur. Ac plærique quidem hoc modo calculum gignunt. Gignitur autem & pueris ex lacte, ſi non ſalubre fuerit, ſed valde calidum & bilioſum. Ventrem enim concalefacit & veſicam, ac proinde dum vrina ſimul aduritur, iſtam affectionem ſentit. Et mea quidem ſententia, præſtat pueris vinum quàm maximè dilutum exhibere, cùm nimirum venas minùs adurat & reſiccet. At in muliebribus pudendis non eodem modo contingit. Veſicæ enim fiſtula vrinaria breuis eſt & ampla, vt facilè vrinam propellat.

lat. Neque enim manu pudendum, velut maſculus, confricat, neq; fiſtulam vrinariam contingit, quòd intra pudenda perforata ſit. Cumq; meatus vrinarii ampli ſint, plus enim quàm pueri bibunt. Ac de his quidem hoc modo ſe res habet, aut ad hæc quàm proximè accedit. De annis autem hoc modo conſideratione adhibita quis ſtatuat, qualíſnam annus futurus ſit, númne ſalubris, an morboſus. Siquidem ſecundum rationem in ſyderum ortu & occaſu ſigna appareant, ſi per autumnum pluat, & hyems ſit moderata, neq; admodum blanda, neq; præter modum frigida, & vere ac æſtate aquæ tempeſtiuæ eueniant, ſic annum ſaluberrimum eſſe conſentaneum eſt. Quòd ſi hyems quidem ſicca & aquilonia, ver verò pluuium & auſtrinum fuerit, æſtatem febribus abundare, & lippitudines inducere neceſſe eſt. Vbi enim ab imbribus vernis & ab auſtro terra humectata fuerit, & plenior æſtus de repente ſuperuenerit, tum à terra madida & calida exiſtente, tum à ſole adurente, ardorem conduplicari neceſſe eſt, hominum ventribus minimè conſiſtentibus, neq; reſiccato cerebro. Neq; enim vbi ver tale extiterit, fieri poteſt, quin corpus & caro nimio humore diffluant, ita vt omnibus, ac minimè pituitoſis, acutiſſimæ febres immineant. Mulieribus verò & naturis maximè humidis, inteſtinorum difficultates contingere par eſt. Ac ſi quidē ſub caniculæ exortum aqua & hyberna tempeſtas ſuperuenerit, eteſiæque ſpirauerint, quietis ſpes eſt, autumnúmque ſalubrem fore. Alioqui periculum eſt ne pueri & mulieres moriantur, minimè verò ſenes aut ne qui euaſerint in quartanas tandem incidant, & ex quartanis in aquam intercutem. At ſi hyems quidem auſtrina, pluuioſa & placida fuerit. Ver verò aquilonium, ſiccum & tempeſtuoſum, primùm quidem mulieres quæ prægnantes extiterint, & quibus partus in ver imminet, abortionem facturas eſt veriſimile, quę verò etiam pepererint, adeò imbecillos ác morboſos fœtus parituras, vt aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles, & valetudinarii viuant. Atque hæc quidem mulieribus, reliquis verò inteſtinorum difficultates & lippitudines ſiccas, nonnulliſq; defluxiones à capite in pulmonem. Pituitoſis itaq; inteſtinorum difficultates fieri par eſt, ác mulieribus pituita à cerebro defluente propter naturæ humiditatem.

Bilioſis verò lippitudines ſiccas, ob carnis caliditatem & ſiccitatem. Senibus autem defluxiones ob venarum raritatem ac diſtentionem, vt ex his nonnulli repente intereant, alii dextra parte reſoluti iaceant. Cùm enim hyeme exiſtente auſtrina & calida, corpus non conſtringatur, neque venæ, vere aquilonio & ſicco, ac frigido ſuperueniente, cerebrum quod vnà cum vere diſſolui & purgari à grauedine & raucedine oportebat, tunc denſatur & cogitur, proindeq; accedente de repente æſtate, æſtuq; ac mutatione contingente, hi morbi ingruant, tandemq; reliquis morbis, cùm ventres facilè reſiccari nequeant, inteſtinorum læuitates, & aquæ inter cutem ſuccedant. Si verò æſtas pluuioſa fuerit & auſtrina, & autumnus ſimiliter, morboſam eſſe hyemem neceſſe eſt, iiſq; qui pituita abundant, & quadrageſimum annum exceſſerunt, febres ardentes contingere æquum eſt, bilioſis verò morbos laterales, & pulmonum inflammationes. At ſi æſtas ſicca & aquilonia fuerit, autumnus verò pluuius & auſtrinus, ſub hyemem capitis dolores & cerebri ſyderationes fieri par eſt, ac prætereà raucedines, grauedines, & tuſſes, & nonnullis quoque tabes. Quòd ſi aquilonius & ſiccus fuerit autumnus, ac neque ſub canem, neque ſub arcturum pluuioſus pituitoſis quidem præcipueque natura humidis & mulieribus confert, bilioſis verò hoc eſt maximè aduerſum. Admodum enim reſiccantur, iiſq; lippitudines aridæ contingunt, & febres acutæ ac diuturnæ, quibuſdam etiam melancholiæ. In bile nanq; quicquid eſt humidiſſimum & aquoſiſſimum conſumitur, quod verò craſſiſſimum & acerrimum remanet, quod in ſanguine eadem quoque ratione accidit, vnde ii morbi illis contingunt. Pituitoſis verò hæc omnia auxilio ſunt. Reſiccãtur enim & ad hyemem perueniunt, ab aliis temporibus inuicem ſuccedentibus reſiccati. Qui igitur hæc mente complexus & contemplatus fuerit, is ex mutationibus plurima ferè præuidebit. Præcipuè verò maximæ anni temporum mutationes obſeruandæ ſunt, vt neq; medicamentum purgans lubenter exhibeamus, neque partes circa ventrem vramus aut ſecemus, ante dies decem, aut etiam plures. Maximè tamen ſufficient decem. Ac maximi periculi plena ſunt ambo ſolſtitia, præcipueq; æſtiuum. Periculoſiſſima etiam ambo æqui-

noctia

noctia exiſtimantur, maximè verò autumnale. Syderum quoq; ortus obſeruandi, præcipueque caniculæ, deinde arcturi, & vergiliarum occaſus. His enim potiſſimùm diebus morbi iudicationem ſubeunt, & alii quidem perimunt, alii verò deſinunt, aliiq; omnes in aliam formam & ſtatũ tranſeunt. Ac de his quidem ad hunc ſe res habet modum. Ac de Aſia & Europa indicare volo quantum inter ſe per omnia diſtent, tum quantum homines formis varient, nihilq; inter ſe ſimile habeant. De omnibus certè longa foret oratio, verùm de præcipuis & plurimùm inter ſe differentibus dicam vt ſe res habere mihi videatur. Mea quidem ſententiâ Aſia plurimùm Europæ præſtat, tum eorũ omnium natura quæ è terra producuntur, tum hominum. Longè enim pulchriora & maiora omnia in Aſia gignuntur, regioq; ipſa hac noſtra mitior, & hominũ mores humaniores & benigniores. Quorum quidem cauſa eſt, tempeſtatum anni temperatio, cùm in medio ſolis exortu ad auroram ſit expoſita, à frigore longè procul remota. Incrementum autẽ & moderationem omnium maximè præbet, cum nihil ſit quod per vim ſuperet, ſed omnium ſit æquabilis poteſtas. Neq; tamen vbiq; per totam Aſiam ad eundem modum ſe habent omnia. Sed quæ quidem regio in medio calidi & frigidi ſita eſt, ea certè feraciſſima eſt, & arboribus maximè conſita, & blandiſſima, aquisque præcipuè fruitur cœleſtibus & ex terra prouenientibus. Neque enim calore admodum exuritur, neque ſqualoribus & aquarũ penuria reſiccatur, neq; frigore violatur, ſed auſtro obiecta, imbribus multis & niue perfunditur, multaq; illic ſua tempeſtiuitate naſci par eſt, quæ ex ſeminibus quæq; ex terræ plantis proueniũt, quorũ fructibus homines fruuntur, ex agreſtibus domeſticos faciendo, & in ſuum vſum transferendo. Pecoraq; illic enutrita abundare vel maximè æquum eſt, crebriusq; parere, & optimè educare. Hominesq; habitiores eſſe, formaq; præſtantes, & magnitudinis eximiæ, formaq; & corporũ proceritate non admodum inter ſe diſſimiles. Hanc regionẽ ad anni temporũ naturam & moderationem proximè accedere conſentaneum eſt. Virilis autem animus, ærumnarum & laborum tolerantia, atq; audacia, in huiuſmodi naturis innaſci nequit, neque eiuſdem generis aut diuerſi coniunctione ducuntur,

verùm in ipſis libidinem dominari neceſſe eſt. Ideoq; multiformes in feris partus gignuntur. Atq; de Ægyptiis ac Libycis ad hunc quidem modum ſe res habere videtur. De his verò qui ſunt ad hyberni ſolis ortus dexteram, ad Mæotidem vſq; paludem, quæ eſt Europæ atq; Aſiæ terminus, habet ſe res ad hunc modum. Atque hæ quidem gentes, cùm propter anni tempeſtatum mutationes, tum ob regionis naturam, longè magis inter ſe differunt, quàm quæ antè ſunt enarratæ. Habet autem hoc ſolùm eodem planè modo, quo etiam apud reliquos homines. Vbi nanq; anni tempora maximas & creberrimas mutationes faciunt, illic efferatiſſima & maximè inæqualis regio exiſtit, monteſq; plurimos & denſos, campos item & prata in ea inuenias. At vbi anni tempora non admodum variāt, illic ea regio maximè æqualis eſt. Ad eundem verò modum ſe in hominibus habet, ſi quis animum aduertat. Sunt enim quædam naturæ, montoſis locis, ſyluoſis, & aqua carentibus ſimiles, & quędā tenuibus & aquoſis, quædam etiam pratorum & paludum naturam referunt, quædam etiam ad planitiei, nudorumq; & ſiccorum naturam accedunt. Anni enim tempora, quæ formarum naturam variant, inter ſe differunt, cumq; inter ſe diuerſa exiſtant, varias & multiplices formas producunt. Ac eas quidem gentes quæ parum inter ſe differunt, prætermittam, quæ verò plurimùm aut natura, aut inſtitutis inter ſe diſcrepant, de his quemadmodum ſe habeant mihi dicendum eſt, imprimiſque de Macrocephalis, cùm ex his nulla alia gens capita ſimilia habeat. Ac initio quidem hominum inſtitutum longitudinis capitis cauſa fuiſſe videtur. Nunc verò natura etiam ad inſtitutum accedit. Longiſſima enim habētes capita, generoſiſſimos exiſtimant. Huiuſmodi autem eſt inſtitutum. Cùm primùm editus eſt infans, caput eius adhuc tenellum & molle manibus effingunt, & in longitudinem adoleſcere cogunt, vinculis & idoneis artibus adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur, & longitudo augeatur. Hoc inſtitutum primū huiuſmodi naturæ dedit initium. Succeſſu verò temporis, in naturā abiit, vt proinde inſtituto nihil ampliùs opus eſſet. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus prouenit, ex ſanis quidem ſanum, & ex morboſis, morboſum. Si igitur ex caluis calui

gignun-

gignuntur,ex cæſiis cæſij, & ex diſtortis, vt plurimũ diſtorti,eademq; in cæteris formis valet ratio,quid prohibet cur non etiam ex Macrocephalo Macrocephalus gignatur?Etſi nunc quoque perinde vt antea non naſcuntur,obſoleſcente per hominum incuriam inſtituto.Ac de his quidem ſic ſentio. Iam verò de his qui Phaſim accolunt. Regio eſt paluſtris,calida,aquoſa & denſa, imbribusque copioſis & vehementibus ferè ſemper perfunditur. Homines in paludibus vitam degunt, & domos ligneas & arundineas in aquis fabrefactas habent,rarò vrbes & emporia adeunt,verùm nauigiis ex ligno vno cauatis ſurſum ac deorſum traiiciunt, cum foſſas habeant plurimas.Aquas bibunt calidas, ſtatarias,ſole putrefactas,& imbribus auctas.Ipſeque Phaſis prę cæteris fluminibus maximè ſtagnans eſt, & leuiſſimè defluit;fructusque quæ illic naſcuntur,nullum incrementum accipiunt,effœminati ſunt,& præ aquarum copia imperfecti,ideoque ad maturitatem minimè perueniunt. Aër quoque caliginoſus ab aquis ſublatus hanc regionem occupat. His ſanè de cauſis Phaſiani corporis formam à cæteris hominibus longè diuerſam habent. Proceritate enim corporis & craſſitudine valdè excedunt,neque articulus vllus, neque venæ comparent, pallidoque ſunt colore,velut morbo regio detenti: cumque aëre vtantur minimè puro,ſed caliginoſo & maximè humido, grauiſſimam præ aliis omnib. vocem edunt. Sunt etiam ad corporis exercitationem natura pigriores,annique tempeſtates, quo ad æſtum aut frigus, non multum variant. Venti iis plurimi ſunt auſtrini, potiſſimùm vnus eius regionis peculiaris, qui interdũ violentior,moleſtior & calidior ſpirat, quem Cenchrona nominant.Boreas verò non admodum huc peruenit, quòd ſi aliquando ſpiret,debilis tamen & valdè lenis exiſtit.Atque hunc quidem in modum, qui Aſiam & Europam incolunt, tum natura,tum forma inter ſe differunt. Quòd autem ad animi ignauiam & mollitiem attinet,cur Aſiatici Europęis minùs bellicoſi exiſtant, & moribus ſint lenioribus, anni tempeſtates in cauſa ſunt, quę nõ magnas tum ad calorem, tum ad frigus permutationes faciunt, verùm ſimiles permanent,vnde neque mens ſtupore percellitur, neq; corpus vehementer à ſuo ſtatu dimouetur. Ex quibus iram exaſpe-

rari, ac prudentiæ & caloris compotes fieri magis æquum eſt, quàm ſi eodem ſemper ſtatu permaneant. Mutationes enim inter omnia hominis mentem ſemper excitant, neque ſinunt quieſcere. Quas ob cauſas mihi Aſiaticorum genus omni ope deſtitutum videtur, quibus præterea eorum inſtituta accedere debent. Multò enim maxima Aſiæ pars regum imperio regitur. Qui verò ſui poteſtatem non habent, neque ſui iuris ſunt, ſed dominis ſubditi, ij rerum bellicarum nullam curam habent, ſed vt ne bellicoſi videantur. Neque enim æqualia pericula impendent. Hos ſiquidem pro dominis in militiam proficiſci, & labores tolerare, mortemque oppetere neceſſe eſt, relictis domi liberis, vxore, ac reliquis amicis. Quòd ſi probè ac viriliter ſe geſſerint, inde dominis opes augentur & creſcunt, ipſi præter pericula & cædes nullum fructum percipiunt. Ad hæc ab huiuſmodi hominibus propter rei militaris inertiam ac otiũ, regionem relinqui neceſſe eſt, cùm vt quiſque natura fortis eſt & magni animi, ita maximè leges detrectat. Cuius rei hoc magnum eſt indicium, quòd quicunque in Aſia Græci ac Barbari dominis minimè ſunt ſubditi, ſed liberi, & ſui laboris quæſtum faciunt, ij omnium bellicoſiſſimi exiſtunt. Sibi enim ipſis pericula ſubeunt, & vt fortitudinis præmia reportant, ita ignauiæ pœnas luunt. Aſiaticos autem plurimùm inter ſe differre, & hos quidem nobiliores, illos verò ignobiliores eſſe comperies. Quorum quidem cauſa ad anni tempeſtatum mutationes, quemadmodum antea diximus, referenda eſt. Atque ſic quidem de his qui Aſiam incolunt. In Europa autem gens eſt Scythica, quæ Mæotim paludem incolit, & à reliquis plurimùm differt, Sauromatæ appellantur. Eorum fœminæ equitant, arcu vtuntur, & ex equo iaculantur, & cum hoſtibus bellum gerunt, quoad virgines exiſtunt, neq; antè virginitatem deponũt, quàm tres hoſtes interfecerint, neq; priùs cũ viris congrediuntur, quam ſacra Deo patrio more peregerint. Quòd ſi qua ſibi virum delegerit, equitatu ſoluta eſt, niſi communis expeditionis neceſſitas ingruat. Dextram autem mammam non habent. Puellis enim adhuc infantibus, ferro ad id fabricato & candente, dextræ mammæ admoto, eam matres exurunt, vt ne incrementum accipiat, ſed

ad dex-

ad dextrum humerum & brachium omne robur, & copia tranſmittatur. De reliquis autem Scythis, cùm forma inter ſe ſint ſimiles, & aliis diſſimiles, eadem ratio quæ de Ægyptiis habenda eſt, niſi quòd hi calore, illi frigore vrgentur. At verò ſolitudo Scythica appellata, in planicie ſita eſt, & pratis abundat, nuda & modicè aquoſa eſt. Magni enim fluuij aquam ex campis per riuos deducunt. In hac Scythæ Nomades dicti degunt, quòd domos nullas habeant, ſed in curribus habitent, quorum vel minimi quatuor, reliqui ſex rotis aguntur. Hi autem inſuper coactilibus ex lana craſſa compactis ſunt obducti, & ad inſtar domorum fabricati, alij quidem ſimplici, alij etiam triplici tabulato, ipſique in anguſtum coarctati aduerſus omnes aquarum, niuis, ac ventorum iniurias. Currus trahunt alios quidem duo boum paria, alios tria, atque hi præ frigore cornua non habent. His igitur in curribus mulieres degũt, ipſi verò viri in equis vehuntur. Eos ſequuntur pecorum greges, & boues, & equi. Tandiuque vno in loco ſubſiſtunt, quoad ipſis pecoribus pabulum ſufficit, quo deficiente ad aliam regionem commigrant. Carnibus coctis veſcuntur, & lacte equino in potu vtuntur, & hippace, hoc eſt caſeo equino victitant. Ac de eorum victus ratione & curribus hactenus quidem dictum eſt, ſimulque de anni temporibus, quodque Scythica gens forma multum à reliquis hominibus diuerſa eſt, ſibi ipſi ſimilis, non ſecus ac Ægyptij. Minimè fœcundum eſt hoc hominum genus, ipſaque regio pauciſſimas feras alit, neque magnitudine, neque multitudine inſignes. Sub ipſis enim vrſis Riphæiſque montibus, vnde Boreas ſpirat, eſt poſita, ſolq; cùm ad extremam conuerſionem æſtiuam venerit, proximè accedit, & tunc quidem exiguo tempore calefacit. Neque venti ex calidis locis ſpirantes, niſi rari ac debiles, huc admodum perueniunt, ſed venti frigidi ab vrſis, niue, glacie, & multis aquis, perpetuò ſpirant, neque vnquam montes deſerunt, vnde non niſi ægrè habitari poſſunt. Aërque multus tota die campos occupat, ipſiq; in humidis locis degunt. Quare perpetua fere illis eſt hyems, æſtas verò pauciſſimis diebus, neque his admodum magna. Planities enim illis ſublimis eſt & nuda, neq; montibus cincta, ſed ſub vrſis accliuis. Neq; feræ illis magnę, ſed quæ ſub

terra abſcondi poſſint,naſcuntur. Hyems enim & terræ nuditas prohibet, quanquam & apricis & opacis locis caret. Nam neque magnæ,neque vehementes ſunt anni temporum mutationes, ſed ſimiles & parum differentes, vnde & formas inter ſe ſimiles habent. Eodem etiam victu ſemper & amictu vtuntur hyeme & æſtate, aëremque aquoſum & craſſum attrahunt,& aquas ex niuibus & glacie bibũt, nullaq; corporis exercitatione vtũtur, cùm vel corpus, vel animus exerceri nequeat, vbi mutationes non ſunt vehementes. Has ob cauſas eos habitu eſſe craſſo & carnoſo neceſſe eſt,articulis verò humidis & eneruatis, & ventribus maximè humidis,omnium tamẽ maximè inferiore aluo. In hac enim regione, natura, & tempeſtatum anni conſtitutione, ipſa reſiccari nequit. Sed propter pinguedinem & carnis glabritiem,forma inter ſe ſunt ſimiles, tum mares maribꝰ, tum fœminæ fœmininis. Cùm enim anni tempora ſimiliter ſe habeant, nullæ corruptiones, neque vitia in prima ſeminis conformatione contingunt, niſi violento aliquo caſu, aut morbo id accidat. Eorum autem humiditatis magnum hoc eſt argumentum,quòd Scythas plæroſque,ac præcipuè Nomadas, humeris, brachiis, primis manuum iuncturis, pectoribus,coxendicibus,& lumbis exuſtis eſſe comperias, nullam ſanè aliam ob cauſam, quàm naturæ humiditatem & mollitiem. Nam neque arcus intendere, neque humero iaculum contorquere,ob humiditatem ac impotentiã poſſunt. Cùm verò vruntur,ex articulis humoris copia reſiccatur,eorumque corpora validiora,habitiora, & firmioribus articulis redduntur. fluida verò fiunt & lata, primùm quidem quòd faſciis non inuoluantur, quemadmodum fieri ſolet in Ægypto,neque id pro more habent,ob equitationem,quò firmiùs equis inſideant, deinde verò ob vitam ſedentariam. Ex his nanque mares quoad equis vehi nequeunt,longo tempore in curribus ſedent,parumque propter locorum tranſmutationes & peragrationes inambulant. At mulieres ſtupendum in modum habitu ſunt corporis fluxo. Gens autem Scythica propter frigus fuluo eſt colore, cùm ad eos ſol vehemens non accedat. A frigore autem albedo exuritur,fitque fulua. Fœcunda verò eiuſmodi natura eſſe non poteſt. Neque enim viri multa coeundi cupiditate

tenen-

tenentur, ob corporis humiditatem, ventriſque mollitiem & frigiditatem. Ex quibus viros minimè venerem exercere poſſe par eſt. Eò accedit, quòd perpetua equitatione fracti, ad coitum imbecilles redduntur. Atque eæ quidem in viris cauſæ ſunt. In mulieribus verò, carnis pinguedo & humiditas. Neque enim vteri genitale ſemen ad ſe rapere queunt, Neq; eis vt decet menſtrua purgatio, ſed parcior & longiore tempore contingit, ipſumq; vteri os præ pinguitudine concluditur, ſemenq; genitale minimè ſuſcipit. Ipſæq; nulla corporis exercitatione vtuntur, & præpingues ſunt, earumque ventres frigidi & molles. Ex quibus neceſſariò conſequitur non admodum fœcundam eſſe Scytharum gẽtem. Cuius rei magnã coniecturam præbent famulæ, quæ cùm virorum congreſſum non appetant, propter exercitationem & carnis gracilitatem concipiunt. Ad hæc quoq; plærique Scythæ eunuchi fiunt, & munia muliebria obeunt, ac velut mulieres factitant & loquuntur, vocanturque hi Euirati aut Effœminati. Ac regionis quidem incolæ cauſam Deo acceptam referunt, & huiuſmodi homines reuerentur & colunt, ſibi quiſque timentes ne quid tale contingat. At mea quidem ſententia hi omnes affectus diuini ſunt, vt & reliqui omnes, nullusque altero diuinior aut humanior exiſtit, ſed diuini omnes, cùm horum quodque ſuam naturam habeat neq; quicquam citra naturam fiat. Atqui quomodo hic affectus mihi contingere videatur, enarrabo. Ex equitatione eos prehendunt diuturnæ ex defluxione affectiones (quæ κέδματα dicuntur) nimirum ſemper pendentibus ex equis eorum pedibus. Deinde qui vehementer ægrotant, claudicant, iiſque coxendices contrahuntur. Hac autem ratione ſibi medentur. Cùm ægrotare cœperint, vtranque venam poſt aures incidunt, cumque ſanguis effluxerit, præ imbecillitate ſomno corripiuntur & obdormiſcunt, deinde alij quidem ſani excitantur, alij minimè. Ac mihi quidem videntur hac curatione ſeipſos perdere. Iuxta aures enim venæ ſunt, quas ſi quis incĩdat, ſectione ſterilitatem inducũt. Has igitur venas mihi ſecare videntur. Poſtea verò vbi ad vxorem accedunt, neque cum iis rem habere poſſunt, primùm nil animo reputantes quieſcunt, cùm autem bis, ter, aut ſæpiùs id tentantes, nihil profecerint,

Deum in quem culpam conferunt ſe offendiſſe exiſtimantes, muliebri ſtola amicti, ſuam ignauiam accuſant, & cum mulieribus victitantes, earum opera tractant. Qua affectione tentantur opulentiſſimi quiq; Scythæ, minimè verò infimi ſed generoſiſſimi, & qui ad maximas opes per equitationem aſcenderunt, pauperes autem qui non equitant, minùs. Quanquam oportebat ſi hæc affectio cæteris diuinior eſſet, vt non generoſiſſimos & opulentiſſimos Scythas ſolos, ſed omnes ex æquo inuaderet, idque potius eos qui paucas opes poſſident, neq; honorem exhibent, ſi modò Dij hominum cultu gaudent, & pro eo his beneficia cõferunt. Diuites enim, cùm pecunias quidem poſſideant, Diis ſæpè ſacra facere, & donaria offerre, eosq; honoribus afficere æquum eſt, pauperes verò minus, cũ nihil habeant, qui etiam eos incuſant, quòd eis opes non ſuppeditent, ac proinde qui pauca poſſident, ſuorum ſcelerum pœnas luere potiùs quàm diuites, videantur. Verùm (quemadmodum iam antè dixi) hæc quidem diuina ſunt, perinde vt reliqua, & ſecundum naturam quæque accidunt. Et hic quidem morbus, ob eam quam dixi cauſam, Scythis contingit. Quin & in reliquis hominibus ad eundem ſe habet modum. Vbi enim plurimùm & creberrimè homines equitãt, ibi plurimi diuturnis ex defluxione affectionibus, coxendicum morbis, pedumq; doloribus corripiuntur, & ad venerem exercendam peſſimè ſe habent. Hæc autem Scythis adſunt, & ob eas cauſas omnium ineptiſſimi ad coitum redduntur, tum etiam quòd fœminalia ſemper geſtant, & in equis magnam temporis partem degunt, vt ne quidem pudenda manu attrectare liceat, neque præ frigore & laſſitudine coeundi appetentiam ſentiant, nilque aliud penſi habent, quàm vt virilitate priuentur. Atque hactenus quidem de Scytharum gente. At reliquum in Europa hominum genus, tum magnitudine, tum forma, inter ſe eſt diſſimile, propter magnas & crebras anni temporum mutationes. Habent enim calores vehementes, & hyemes acres, ac imbres multos, rurſusque ſqualores diuturnos, & ventos multos, ex quibus multæ & omnis generis mutationes cõtingunt. Neque eſt à ratione alienum ex his aliam percipi generationem in ſeminis conformatione neque ex eodem

eandem

eandem eſſe, vel æſtate, vel hyeme, vel pluuioſo, vel ſicco tempore. Eaq; de cauſa, vt exiſtimo, Europæi magis quàm Aſiatici forma inter ſe variant, & per per ſingulas vrbes magnitudine maximè inter ſe ſunt differẽtes. Plures enim corruptiones circa ſeminis concretionem cõtingunt, vbi crebræ fiunt anni temporum mutationes, quàm ſi eædem ſint & ſimiles. Eadem autem eſt de moribus ratio. Agreſtes, hominum ſocietate minimè gaudentes, & animoſæ huiuſmodi naturæ exiſtunt. frequentes enim mentis emotiones, morum ferociam inducunt, lenitatem autem & comitatem retundunt. Quocirca eos qui Europam incolunt, plus animi quàm Aſiaticos habere cenſeo. Rerum ſiquidem vno ſe habentium modo æquabilitas, ſocordiam ingenerat, varietas verò, corpus & animum ad laborem excitat. Quinetiam ſocordia & quiete ignauia creſcit, exercitatione verò & laboribus, animi fortitudo. Hanc ob cauſam bellicoſiores ſunt qui Europam incolunt, iam etiam propter leges, quoniam Regum imperio non parent velut Aſiatici. Qui enim Regibus ſubiiciuntur, eos timidiſſimos eſſe neceſſe eſt, & velut antea à nobis dictum eſt, ſeruitute preſſi animi, neque lubenter, neque volentes, temere ſe pro alieno imperio periculis obiiciunt. Hi verò cum ſuis legibus viuant, ſibi non aliis pericula ſubeunt, & magna animi alacritate volentes ad grauia quæque feruntur, cùm pro re geſta victoriæ præmia ſint accepturi. Ita vt conſtet leges ad animi magnitudinem plurimùm facere. De Europa igitur & Aſia in genere ac toto, ſic ſe res habet. Sunt autem in Europa gentes, tum magnitudine, tum forma, tum magnanimitate inter ſe differentes. Varietatis cauſæ eædem quæ ſupra dictæ ſunt, quaſque iam manifeſtiùs aperiam. Qui regionem quidem montanam, aſperam, altam, & aquis carentem incolunt, & anni temporum mutationes habent admodum differentes, illic hominum formas magnas eſſe par eſt, tum ad laborem, tum ad robur à natura optimè eſſe comparatas, at agreſtib' & ferinis moribus eiuſmodi naturæ non parum ſunt prędite. At qui loca concaua, herboſa & æſtuoſa habitant, quiq; ventis calidis magis quã frigidis perflantur, & aquis vtuntur calidis hi magni quidem eſſe non poſſunt, neque recti & ventre ſubſtricto, in

amplam verò corporis molem à natura producuntur, corpore ſunt carnoſo, & capillis nigris, colore potius nigro quàm candido, & minùs pituitoſi quàm bilioſi. At animi robore & laborum tolerantia.non æquè à natura valẽt, ſed accedens vitæ inſtitutum id efficit. Quòd ſi flumina ea regio habeat,quæ ſtagnantes & pluuias aquas educant,ij incolumes degunt, & colore cutis ſunt ſplendido. Sin verò nulla ſint flumina,aquasque fontanas ſtatarias & malè olẽtes bibant,has ventri & lieni noxias eſſe neceſſe eſt. Qui verò regionem altam, planam, ventis perflatam & aquoſam incolunt,ij corporis habitu ſunt prægrandi,inter ſe ſimiles, & erecti,& animo tranquilliore. At qui gracilia & arida loca,aquis carentia & nuda tenent,neque temperatas habent anni temporum mutationes, hac in regione homines duro & robuſto corporis habitu eſſe par eſt,& colore flauo potiùs quàm nigro, moribus & animi appetitionibus ſibi nimis placentes & ſuperbos, & in concepta opinione permanentes. Vbi enim anni temporum mutationes. tum crebræ, tum plurimùm inter ſe differunt, ibi & formas,& mores,& naturas plurimùm diuerſas comperias. Atque hæ quidem maximæ cauſæ ſunt, cur naturæ permutentur, deinde etiam regio in qua quis nutritur, & aquæ. Magna enim ex parte hominum formas & mores regionis naturam imitari reperias. Vbi enim terra pinguis eſt,& mollis, & aquoſa,aquæ verò valdè ſublimes, ita vt æſtate ſint calidæ & hyeme frigidæ,quæque ad anni tempora probè habet,ibi homines carnoſi ſunt, articulis non diſcreti, humidi,labores non ferentes, ac vt plurimùm praui animi. Quinetiam ſegnes ſunt & ſomnolenti,& ad artes craſſi, neque ſubtiles,neque acuti. Aſt vbi regio nuda eſt,non munita, aſpera,quęque hyeme prematur, & ſole exuratur,ibi duros,graciles,articulis diſcretos, carnoſos & hirſutos homines cernas,& qui ad aliquid agendum natura ſunt induſtrij & vigilantes. Mores autem habent ſuperbos, in iram procliues & pertinaces,magisq; feritatis quàm lenitatis participes,eosq; ad artes acutiores & ſolertiores, & ad res bellicas gerendas meliores deprehẽdas. Quin & reliqua omnia quæ è terra producuntur, terræ ipſius naturam ſequuntur. Atq; maximè quidem contrariæ naturæ & formæ ſic ſe habent,

bent, ex quibus coniectura ducta, ſi reliqua conſideres, minimè aberrabis.

Hippocratis de flatibus, liber.

ARTES quædam ſua quidem cognitione quibuſdam multum laboris exhibent, vſu verò nonnullis vtiles exiſtunt, & vulgo quidem commune bonum conferunt, his autem qui eas tractant plenæ ſunt moleſtiæ. Ex quarum artium numero eſt quam Greci Medicinam appellant. Medicus enim non niſi quæ periculo ſunt proxima intuetur, & quæ ſunt ingrata contrectat, ac ex aliorum calamitatibus ſibi dolorem conciliat. Ægrotantes verò artis operâ maximis malis, morbis, laboribus, dolore & morte vindicantur. His enim omnibus Medicina manifeſtam medelam adhibere deprehenditur. Huius autem artis vilia noſſe difficilè, ſeria verò facilè. Ac vilia quidem ipſis Medicis, vulgò autem minimè ſunt cognita, cùm mentis quidem non corporis opera exiſtant. Quæcunque quidem manuum tractationem poſtulant, ea in vſum traducere oportet. Eſt enim manuum vſus, optimus docendi magiſter. At obſcuriſſimos & maximè difficiles morbos, opinio magis quàm ars iudicat, etſi in his plurimùm imperitiæ peritia præſtat. In quibus ſanè hoc præcipuum eſt, quænam ſit morborum cauſa, & ex quo principio ac veluti fonte corporis vitia oriantur. Qui enim morbi cauſam cognouerit, is vtique ex his quæ in corpore inſunt, adepta per contraria morborum cognitione, facilè poterit quæ conferunt offerre. Ipſa enim ars Medica maximè à natura ineſt. Ne longè abeam, fames morbus eſt. Quicquid enim homini moleſtiam adfert, morbus appellatur. Quodnam igitur famis eſt remedium? hoc certè quod famem ſedat. Id autem cibus facit, illius ergo hic medela eſt. Rurſus quoque ſitim potio ſedat. Plenitudinem itidem euacuatio ſanat, euacuationem verò plenitudo, laborem otium, & otium labor. Atque vt vno verbo dicam, contrariorum contraria ſunt remedia. Medicina enim additio eſt & ſubſtractio. Et eorum quidem quæ exuperant, ſubſtractio, eorum verò quæ deficiunt, additio. Qui verò iſtud optimè facit, is optimus Medicus exiſtimandus eſt, quique plurimùm abeſt ab eo præſtando,

is plurimùm in arte Medica deficere cenſetur. Atque hæc quidem obiter præter inſtituti ſermonis rationem dicta ſunt. Morborum autem omnium cùm idem modus ſit, locus tamen diuerſus eſt. Morbi igitur ob locorum varietatem & diſſimilitudinem, nihil inter ſe habere ſimile videntur. Eſt tamen vna & eadem omnium morborum forma & cauſa, quam procedente oratione quænam ſit declarare conabor. Hominum enim & reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cuius hæc ſunt nomina, cibus, potus, ſpiritus. Ac ſpiritus quidem qui in corporibus inſunt, flatus nominantur, qui verò extra corpora, aër. Qui cùm in omnia quæ corpori accidunt plurimùm habeat facultatis, illius vim inſpicere operæ pretium videtur. Ventus enim eſt aëris fluxio & effuſio. Cùm igitur copioſus aër vehementem fluxionem fecerit, tum & arbores vi ſpiritus è terra radicitus euelluntur, mare æſtu fluctuat, & immenſæ naues onerariæ in altum iactantur. Hanc igitur vim in iſta obtinet. Qui etſi oculis minimè cernitur, ratione tamen conſpicuus eſt. Quid enim ſine hoc fit tandem? aut à quonam hic abeſt, aut cui non præſens eſt? Quod enim cœlum & terram interiacet, id omne ſpiritu plenum eſt, idque hyemis & æſtatis cauſa exiſtit, per hyemem quidem condenſatum & frigidum, per æſtatem verò leue & tranquillum. Quinetiam ſolis, lunæ & aſtrorum viam ſpiritus dirigit. Igni enim ſpiritus nutrimentum præbet, eoque priuatus ignis viuere non poteſt. Atq; adeò perennem ſolis curſum aër perennis & tenuis eſſe facit. Quin & in mari quandam eſſe ſpiritus communionem cuiuis eſt manifeſtum. Neque enim natantia animantia ſine ſpiritu viuere poſſent. Quónam autem alio pacto cum illo commercium habeant, ſi non per aquam & ex aqua ſpiritum attraherent? Et lunæ in eo ſedes eſt ac fundamentum, hicque terræ vehiculum, neque quicquam ſpiritu eſt vacuum. Atque hæc quidem cauſa, cur in cæteris aer tantum poſſit, dicta eſt. Mortalibus autem hic tum vitæ, tum morborum ægrotis cauſa eſt. Tantaq; corporibus omnibus ſpiritus ineſt neceſſitas, vt ſi quidē aliis omnibus & cibis, & potionibus quis abſtineat, duos tamen & tres, vel plures dies poſſit vitam ducere. At ſi quis ſpiritus in corpus vias intercipiat, vel exigua diei parte homini

mini

mini pereundum ſit. Adeò neceſſarius eſt vſus ſpiritus in corpore. Ad hæc quoque cùm ab omnibus aliis actionibus homines quieſcant, quòd mutationibus innumeris vita ſit expoſita, ab hac tamen ſola actione nunquam deſiſtũt animantia, quin aut ſpiritum adducant, aut reddant. Quòd igitur omnibus animantibus cum aere maxima intercedit communio, dictum eſt. Huic quoq; orationi ſubiiciendum, morbos vnquam vix aliunde quàm ab aere oriri poſſe, cùm is aut copioſior, aut parcior, aut etiã plenior, aut & morbidis inquinamentis infectus in corpus ſubierit. De tota re igitur hæc mihi ſufficere videntur. Deinceps autem ad opera ipſa oratione progreſſus, morbos omnes iſtius ſobolem eſſe, & ab hoc oriundos demonſtrabo. Ac primùm à febre maximè communi morbo exordium ducam, quæ omnium aliorum morborum, præcipuè verò inflammationis comes eſt. Quod indicant ex pedum offenſionibus exortæ noxiæ. Mox enim cum inflammatione inguinum tumor & febris conſequitur. febrium autem duo ſunt genera (vt id quoque hîc attingam) vnum quidem omnibus commune, peſtis appellatur, alterum verò ob priuatam cuiuſque malam victus rationem contingens. Horum autem vtriuſque aer author exiſtit. Communis igitur febris ideò communiter omnes inuadit, quòd eundem omnes ſpiritum attrahunt, & ſimili corpori ſpiritu ſimiliter permixto, ſimiles oriuntur febres. At fortè obiiciat quiſpiam, cur igitur non omnibus animantibus, ſed alicui ipſorum generi eiuſmodi morbi contingunt? Cuius rei cauſam eſſe dixerim, quòd corpus à corpore, natura à natura, & alimentum ab alimento differt. Neque enim cuiuis animantium generi eadem ſunt commoda aut incommoda, ſed alia aliis conueniunt. Cùm igitur aer inquinamentis huiuſmodi, quæ hominum naturæ aduerſantur, plenus fuerit; tum homines ægrotant. Quando verò alteri cuidam animãtium generi aer incommodus fuerit, tũc eo morbo corripitur. Quinam igitur populares ſint morbi, & quamnam ob cauſam, & quanam ratione, ex quibus, & vnde oriantur, dictum eſt. febrem autem quæ ex praua victus ratione oritur, tibi deinceps exponã. Eſt autẽ eiuſmodi praua victus ratio, primùm quidẽ cùm quis copioſiores cibos aut liquidos, aut ſiccos cor-

pori exhibeat, quàm ipſum ferre poſſit, neque labore aliquo ciborum copiam compenſat. Deinde cùm varios & diſſimiles inter ſe cibos immittat. Diſſimilia enim ſeditionem excitant, & alia citiùs, alia tardiùs concoquuntur. At cum multis cibis multum etiam ſpiritũ ingeri neceſſe eſt. Nam cum omnibus his quæ eduntur aut bibuntur, ſpiritus aut copioſior, aut paucior ſubit. Atque id inde manifeſtum eſt, quòd eructationes plæriſque poſt aſſumtos cibos & potus accidunt, nimirum cùm incluſus aër recurrat, vbi bullas in quibus latet perfregerit. Quando igitur corpus cibis expletum fuerit, tum ſpiritus quoque magna copia accedit, diutiùs immorantibus cibis, qui quidem cùm præ multitudine exire nequeãt, diutiùs immorantur. Obſtructo autem inferiore ventre, in vniuerſum corpus flatus percurrũt, & ad ſanguine refertas corporis partes illapſi, eas refrigerant. At refrigeratis his locis, in quibus fontes & radices ſanguinis continentur, per vniuerſum corpus horror penetrat. Vniuerſo autem ſanguine perfrigerato, totum quoque corpus horror occupat. Hanc igitur ob cauſam primũ horrores ante febres oriuntur, & quò maiore copia & frigiditate flatus irruperint, talis quoque rigor conſequitur à pluribus quidem & frigidioribus, vehementior, à paucioribus verò minuſq; frigidis, minus quoq; vehemens. Cùm horroribus autem corporis quoque tremores ad hunc modum contingunt. Sanguis enim præſentem horrorem metuens, per totũ corpus perreptat, & ad maximè calidas partes concurrit. Atque hi ſunt eius ſaltus. Deſiliente autem ab extremis corporis partibus ſanguine, & viſcera, & carnes contremiſcunt. Aliæ enim corporis partes copioſo ſanguine refertę, aliæ exangues exiſtunt. Atque exangues quidem ob frigus minimè conquieſcunt, ſed concutiuntur, quòd eas calor deſtituerit. Quæ verò ſanguine replentur, ob ſanguinis copiam contremiſcunt, & inflammationes excitant. Neque enim fieri poteſt vt ſanguinis copia conquieſcat. Oſcitationes autem febres præcedunt, cùm magna copia coaceruatus aër fuerit, confertimque ad ſuperiora erumpens, tanquam machinatione aliqua os diducit, quòd hâc ei facillimus exitus pateat. Quemadmodum enim ab aqua in lebetibus ebulliente, vapor copioſus euehitur, ſic corpore con-

re con-

re concalefacto, aër coarceruatus & vi quadam delatus, per os erumpit. Articuli quoq; ante febres exoluuntur. Calefacti enim nerui relaxantur. Coacto autem cumulatim plurimo ſanguine, aër ipſe qui ſanguinem refrigerauit, à calore ſuperatus, rurſus incaleſcit, incenſusq; ac velut igneus exiſtens, in toto corpore calorem excitat, ad id etiam ſubſeruiente ipſo ſanguine. Quod enim incenſum eſt liquatur, ex eoque ſpiritus oritur, quo ad corporis meatus irrumpente, ſudores fiunt. Coactus autem ſpiritus in aquam abit, & per meatus ſubiens, ad eundem modum foras erumpit, quo à feruentibus aquis ſublatus vapor, ſi ad ſolidum quiddam impingat, incraſſeſcit ac condenſatur, guttæque ab his corporibus, in qua vapor impegit, decidunt. Capitis autem dolores vna cum febre, hanc ob cauſam oriuntur. Sanguinis in capite viis anguſtia contingit, cum aëre replentur, eæq; repletæ ac diſtentæ capiti dolorem afferunt. Sanguis enim vi pulſus, cùm calidus exiſtat, per anguſtam viam tranſire celeriter nequit, quòd eum multa remorentur quæ impediunt & obſtruunt. Eamq; ſanè ob cauſam pulſationes circa tempora contingunt. Ad hunc ergo modum, quem dixi, febres contingunt, & cum febribus dolores & morbi. Aliarum autem ægritudinum, quales ſunt voluuli, aut inteſtinorum conuolutiones, aut tormina, aut alij obfirmati & inhærentes morbi à flatibus cauſam depẽdere cuiuis eſſe manifeſtum exiſtimo. Horum enim omnium ſpiritus traiectio cauſa eſt. Hic enim vbi ad loca tenera, inaſſueta, nec priùs attacta incubuit, ad inſtar ſpiculi infixi carnes ſubit, & interdum quidem ad præcordia, interdum etiam ad laterum inanitates, quandoque verò ad vtranque partem irrumpit. Eam ſanè ob cauſam etiam foris adhibitis calidis fomentis, dolorem lenire conantur. Rarefacta enim cute per fomenti calorem, ſpiritus extra corpus peruadit, ac proinde dolorũ quies quædam conſequitur. Ac fortaſſe dixerit quiſpiam. Quanam ergo ratione fluxiones á flatibus contingunt? aut quonam modo ſanguinis eruptionum circa pectus cauſa exiſtunt? Hæc autem iſtis de cauſis fieri me declaraturum exiſtimo. Cùm capitis venæ aëre repletæ fuerint, primùm quidem caput vrgentibus flatibus grauatur. Deinde ſpiritus vnà cum ſanguine propter viarum anguſtiam intus

conuoluitur, id verò quod in ſanguine eſt tenuiſſimum, per venas foras eliditur. Hoc ſanè humidum vbi copioſum coaceruatum fuerit, per alios meatus effluit, cumque confertum ad aliquam corporis partem peruenerit, ibi morbus cõtrahitur. Vbi igitur ad oculos venerit, ij laborãt; ſi ad aures, ibi morb⁹ eſt; ſi ad nares, grauedo exoritur; ſi ad pectus, raucedo appellatur. Pituita nanque acribus humoribus permixta, vbi in loca minimè aſſueta irruperit, ea exulcerat. Cùm verò ad fauces teneras etiã fluxio ingruit, eas exaſperat. Spiritus enim per fauces reſpiratione attractus, ad pectus fertur, ac rurſus per eandem viam effertur. At vbi deorſum delata pituita ſpiritui aſcendenti occurrerit, tuſſis ſuperuenit, & pituita ſupernè reiicitur. Quibus ita ſe habentibus, fauces exulcerantur, exaſperantur, & incenduntur, calefactæ verò humorem ex capite attrahunt, caput autem rurſus à reliquo corpore aſſumens, iis tranſmittit. Cùm igitur hunc in modum fluxio effluere conſueuerit, meatusque velut in torrentis alueum excauati fuerint, ad pectus quoque transfundunt. Acris autem exiſtens pituita, & in carnem irrumpens, venas exulcerat & refringit. Sanguis verò in alienum locum effuſus, mora computreſcens in pus vertitur, neque ſurſum conſcendere, neque infra ſubire poteſt. Neque enim naturæ humidæ, vt neque quibuſuis aliis rebus quæ in ſe admixtam grauitatem habent, facilis eſt ſurſum via, cùm accliuis exiſtat. Infra autem ſubire ſeptũ tranſuerſum vetat. Quam ſanè ob cauſam fluxionem interdum citra ſpiritum perrumpi contingit, & partim ſponte quidem, partim verò ob dolores. Ac ſponte quidem, cùm aer vltro venas ſubiens, ſanguinis vias coarctat. Compreſſus enim ſanguis, ſua copia, quâ maximè impreſſionem fecerit, venas perrumpit. Vbi verò ſanguinis copia effuſa fuerit, in his etiam dolores ſpiritu venas complent. Affectum enim locum ſpiritum continere neceſſe eſt, aliaq; dictis ſimilia contingere. At verò ruptiones has ob cauſas contingunt, cùm vi quadam à ſe inuicem carnes diſcedũt ac diuelluntur, & in ipſam diſceſſionem ſpiritus dolorem inferens ſubierit. Quòd ſi flatus per carnes perrumpentes, corporis meatus rarefecerint, eos humiditas conſequitur, cui viam aer antea ſtruxit. Corpore autem madore perfuſo, carnes

qui-

quidẽ colliqueſcunt,tumores ad tibias deſcendunt,& morbus hic hydrops dicitur. Quòd autem huius morbi cauſa ad flatum referri debeat,id maximo eſt argumento,quòd iam pernicioſè affecti quidam,aqua euacuata planè ſunt liberati. Quæ quidem ſimul atq; è ventre erumpit,multa apparet, paulùm autem morata,imminuitur. Cuius rei etiam cauſa manifeſta eſt,quòd quæ quidem ſtatim erumpit aqua aere plena eſt,eoq́; valdè intumeſcit. Cùm autem ſpiritus deceſſerit,eadem planè aqua relinquitur,quæ ſanè quidem pauca apparet,cùm tamen æqualis ſit. Eſt & hoc aliud eius rei indicium,quod venter penitus vacuatus,intra tridui ſpatium, rurſus impletur. Quidnam igitur aliud quàm ſpiritus impleat? quídve aliud tam citò implere poſſit? Neq; enim tãta potus copia in corpus ingeſta eſt, ac neq; carnes quæ colliqueſcent,in cauſa eſſe poſſunt,cùm oſſa ſuperſint, & nerui, & fibræ, ex quibus nulla quidem tanta aquæ copia augeri poteſt. Atque hydropis quidem cauſa iam dicta eſt. At verò etiam ſyderationes corporis (apoplexiæ dictæ) ex flatibus oriuntur,nimirum quando flatus frigidi & copioſi carnes ſubierint & inflarint. Hæ enim corporis partes ſtupidæ redduntur. Et ſiquidem multi flatus totum corpus permeant, totus homo attonitus redditur, ſi verò partem aliquã, pars illa. Atq; vbi quidem flatus illi diſceſſerint, morbus ceſſat, vbi verò permanſerint,permanet& morbus. Hęc autem ita ſe habere continuæ oſcitationes indicant. Ac mea quidem opinione,hi etiam morbum ſacrum vulgò dictũ,producere videntur. Quibus autem rationibus adductus ſim, iiſdem eos qui audire volent, perſuadere conabor. Imprimis autem in animum induco, ex iis quæ in corpore inſunt, nihil magis ad intelligentiam cõferre quàm ſanguinem. Is nanque vbi conſiſtente habitu perſiſtit, prudentia etiam conſtat. Permutato verò ſanguine,ſimul quoque intelligentia concidit. Cuius rei multa ſunt teſtimonia. Ac primùm quidem ſomnus,qui animãtibus omnibus communis eſt, quæ dicta ſunt confirmat. Is enim vbi corpus corripuerit, tum ſanguis refrigeratur,cùm ſuapte naturâ ſomnus refrigerare ſoleat. Perfrigerato autem ſanguine, tardiores ſunt eius pertranſitus. Id verò inde fit manifeſtum,quòd corpora ſua grauitate inclinentur (cùm grauia omnia ad imum ferri

natura ſoleant) oculi clauduntur, & intelligentia permutatur, opiniones etiam alienæ diutiùs immorantur, quæ certè inſomnia appellantur. Rurſus verò per ebrietatem aucto repente ſanguine, animi functiones, eiuſque intellectus concidit, & malorum inſtantium obliti, futurorum bonorum optimam ſpem concipiunt. Multa etiam eiuſmodi cõmemorare poſſem, in quibus ſanguinis permutationes intelligẽtiam immutant. Perturbato igitur in totum ſanguine, prorſus quoque intelligentia deperit. Affectus enim & recognitiones inter conſuetudines numerantur. Cùm verò à ſolita conſuetudine diſcedimus, intelligentia nobis tollitur. At ſacrum morbum ad hunc modum fieri cenſeo, cùm ſpiritu copioſo per totum corpus vniuerſo ſanguini permixto, obſtructiones multæ multis modis circa venas contingunt. Cùm igitur in craſſiores & ſanguine abundantes venas, copioſus aër prorupit, progreſſuſque immoretur, ſanguinis pertranſitus prohibetur, atq; hîc quidem ſiſtitur, ibi verò tardiùs permeat, alibi autem citiùs. Ex qua per corpus peruadẽtis ſanguinis inæqualitate, variæ inæqualitates contingunt. Totum enim corpus vndiq; cõtrahitur, & corporis partes perturbantur, ſanguine ipſo ad tumultũ & conturbationem ſubminiſtram operam ſuppeditãte, & ex ſanguinis peruerſione, variæ etiam vndiq; corporis peruerſiones oriuntur. Sub id verò tempus, nihil omninò ſentiunt, neq; quæ dicuntur audiunt, neque quæ fiunt vident, neque vllos dolores ſentiunt. Ad hunc enim modum conturbatus aër, ſimul quoque ſanguinem conturbauit & infecit. Quinetiam ſpuma per os non ſine cauſa excurrit. Per iugulares enim venas aër ſubiens, exit quidem ipſe, ſecumq; id quod in ſanguine eſt tenuiſſimum ſubuehit, humidũ verò ſimul permixtum, albeſcit. Aër enim purus per tenues membranas pellucidus apparet, eamque ſanè ob cauſam ſpumæ omnes albæ conſpiciuntur. Qui igitur hoc morbo corripiuntur, quomodo morbo & præſenti tempeſtate liberentur, ego enarrabo. Cùm laboribus exercitatum corpus incaluerit, incaleſcit etiam ſanguis, qui calefactus flatus quoque calefacit. Ij verò calefacti diſſoluuntur, & ſanguinem coactum ſimul diſſoluunt, partimque cum ſpiritu, partim cum pituita foras prodeunt. At vbi deferbuit ſpuma, & ſan-

guis

guis conquieuit, tranquillitaſque in corpore oborta eſt, morbus ceſſat. Horum igitur ſanè omnium multis modis flatus cauſæ eſſe videntur, cætera verò omnia vel adiuuantis, vel conſequentis cauſæ rationem habere. Hæc verò eſſe morborum cauſa nobis eſt demonſtrata, quod me declaraturum receperam. Spiritum autem cùm in aliis rebus, tum vel maximè in animantium corporibus plurimùm poſſe demonſtraui. Orationem verò ad morborum & ægritudinum cognitionem perduxi, in quibus hoc argumentum verum eſſe apparuit. Quòd ſi reliquas ægritudines oratione perſequi velim, prolixior ſanè foret oratio, nihilò tamen minùs aut veritatis aut fidei habitura.

Hippocratis de morbo ſacro, liber.

DE Morbo ſacro vulgò appellato ſic ſe res habet, neque quicquam aliis morbis diuinius aut ſacratius, ſed eandem ex qua reliqui morbi oriuntur naturam habere mihi videtur. Homines verò ex imperitia & admiratione ei naturam quandam & cauſam diuinam ineſſe cenſuerunt, quòd nulla in re reliquorum morborum ſimilis eſſet. Et per conſilij inopiam quòd morbum non cognoſcunt, illi diuinitatem aſſeruant, perfacilè parabilem verò curationis modum, ei medentur, cùm expiationibus & incantationibus ab eo liberentur. Quòd ſi ideò diuinus eſſe cenſeatur, quòd admirabilitatem quandam habeat, multi morbi ſacri futuri ſunt, & non vnus, quos ego diuerſos eſſe demonſtrabo, neque minùs admirabiles, neque minùs prodigioſos, eos tamen nemo ſacros eſſe exiſtimat. Ac primùm quidem febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ, neque minùs ſacræ eſſe, neque minùs quam hic morbus à Deo fieri mihi videntur, quamuis admirationem nullam habeant. Deinde verò furore correptos ac deſipientes multos ex nulla manifeſta cauſa, cùm multa, tum ſimul etiam intempeſtiua facere videmus. Quinetiam multos in ſomno lugentes & vociferantes vidi, quoſdam etiam ſuffocatos, quoſdam exilientes & fugientes, ac deſipientes quoad excitarentur, poſtea verò ſanitati reſtitutos, & vt antea reſipiſcentes, quamuis pallidos & debiles. Idque non ſemel ſed ſæpiùs contingere

vidimus. Quin & multa ſunt & varia, quæ ſi ſigillatim enumerare velimus, prolixa foret oratio. Ac mihi certè qui primi hunc morbum ad deos retulerunt, tales eſſe videntur, quales ſunt Magi, expiatores, circulatores, ac arrogantes oſtentatores, qui ſe valde pios eſſe plurimumque ſcire ſimulant. Hi quippe diuinitatis obtentu ac prætextu, cùm nulla ope prodeſſe poſſent, ne inſcitiam ſuam proderent, ſacram hanc eſſe affectionem cenſuerunt, & additis idoneis rationibus, tutam ſibi curationis viam propoſuerunt, oblatis expiationibus & incãtationibus, balneiſq; interdictis, & multis cibis ad laborantium vſum minimè accommodatis. Ac marinis quidem, mullo, melanuro, mugili & anguilla, qui piſces præcipuè vitãdi ſunt. Carnibus verò, caprina, ceruina, ſuilla & canina. Nam & eiuſmodi carnes ventriculum maximè conturbant. Ex volucribus, gallo, turture & otide, præterea que ab his quæ valentiſſima eſſe cenſentur. Ex oleribus autem, mentha, allio, & cæpa. Acrimonia enim ægrotanti nullo modo conducit. Veſtimento etiam nigro vti prohibent, quòd niger color mortem ſignificet, aut in pelle caprina decumbere, aut eam geſtare, ac ne pedem pedi, aut manum manui ſuperimponere. Hæc enim omnia curationem impedire. Quæ omnia diuinitatis gratia addunt, velut amplius quiddam ſcientes, & alia in ſpecie prætexentes, vti ſi conualeſcat æger, iſtud eorum gloriæ & ſolertiæ attribuatur, ſin verò moriatur, tutam ſibi proponant defenſionem, & occaſionem nanciſcantur, quo minus ii in cauſa, ſed dii eſſe videantur, cùm nullum quidem medicamentum edendum aut bibendum exhibuerint, neque balneis excoxerint, vt in eos cauſa reiici poſſit. Ac mea quidem opinione, ex iis qui Africæ mediterranea incolunt, nullus ab hoc morbo ſanus euadet, quòd in pellibus caprinis recumbãt, & caprinis carnibus vtantur, cùm ne ſtragulum quidem, neq; veſtimentum, neque calceamentum aliud habeant quàm caprinum. Neq; enim aliam vllam habent pecudem, quàm capras & boues. Quòd ſi iſta oblata & cibo ſumta morbum augent, & cibo minimè ſumta medentur, nullius ſanè Deus author eſt, neque expiationes iuuant, ſed quæ eduntur medentur & nocent, numiniſque vim obſcurant. Quare qui hoc modo ad iſtorum morborum curationem aggrediuntur,

tur, hos neque ſacros, neque diuinos reputare mihi videntur. Si enim huiuſmodi expiationibus taliq; curatione tolluntur, quid prohibet quominus ex ſimilibus artibus ab hominibus remoueantur, aut in eoſdē incidant? Adeò vt nō ampliùs diuinum, ſed humanū quiddam in cauſa mihi eſſe videatur. Quiſquis enim luſtrationibus & magicis artibus huiuſmodi affectionem abigere valuerit, is etiam aliis artibus abiget, iſtaque ratione diuinitatis opinio prorſus deperditur. Hac oratione & molitione multam ſcientiam præ ſe ferunt, hominesq; decipiunt, his luſtrationes & purificationes proponendo, cùm multum faciāt de diuinitate & numine ſermonem. Quanquam mihi quidem non de pietate (vt rentur) verùm de impietate potiùs verba facere videntur, & Deos non eſſe profiteri, eorumq; pietas & diuinitas, ſicuti docebo, in impietatem & nefarium ſcelus vertitur. Si enim lunam deducere, & ſolem obſcurare, tempeſtatemq; ac ſerenitatem inducere, & imbres ac ſiccitates, mareq; ſterile & terram facere, cæteraq; id genus ſe ſcire profitentur, ſiue ex ſacrorum myſteriis, ſiue ex alio quouis conſilio aut cura hanc ſibi potentiam vendicent, qui his rebus operam nauant, mihi quidem impij eſſe videntur, neque deos eſſe exiſtimare, neque ſi ſint, quicquam poſſe, neque aliquod ſummum malum propulſare poſſe. Cuius rei gratia, cur non ipſis infeſti ſint? Si quis enim magicis artibus & ſacrificiis lunam deducet & ſolem obſcurabit, tempeſtatemque & ſerenitatem inducet, non equidem horum quicquam diuinū, ſed humanum eſſe cenſuerim, ſi vtique diuina potentia humano conſilio ſuperatur, & in ſeruitutem aſſeritur. Ac fortaſſis hæc aliter ſe habent, ſed homines in vitæ inopia multa & varia moliuntur, & tum ad reliqua omnia, tum etiam ad hunc morbum variè ſe habent, in vnaquaque affectionis ſpecie Deo cauſam attribuentes. Neque enim ſemel ſed ſæpius eadem meminerunt. Si quidem nanque capram imitentur, & balatum edant, dextramque in partem conuellantur, deorum matrem in cauſa eſſe aſſerunt. Si verò acutiorem & vehementiorem vocem edat æger, equo ſimile eſſe dicunt, & ad Neptunum cauſam referunt. Quòd ſi ſtercoris aliquid emittat (quod nonnullis morbo preſſis contingit) Hecates Enodiæ appellatio adhibetur.

Sin autem tenuius & crebriùs deiiciat, velut aues, Apollo Nomius. Si verò ſpumam ex ore demittat, & pedibus calcitret, Mars author eſt Pauores verò qui noctu adſunt, timores, deliria, & terriculamenta, cùm ægri è cubili exiliunt & fugiunt, Hecates inſidias, & Heroum inuaſiones eſſe affirmant, expiationibusque & incantationibus vtuntur, ac meo quidem iudicio, ſceleratiſſimum & maximè impium diuinum numen faciunt. Morbo enim detentos expiant, & ſanguine aliisq; quibuſdam ſceleribus inquinatos ac facinoroſos & ſceleratos, aut quibus ab hominibus eſt exhibitum venenum, aut eos qui nefarium aliquod facinus perpetrarunt, quos contra facere decuerat, ſacra facere nimirum & precari, ad templa deducere, & diis ſupplicare. Nunc verò horum quidẽ nihil faciunt, ſed expiant, & partim quidem expiationes in terra recondunt, partim in mare proiiciunt, partim etiam in montes deportant, vbi eas nemo attingat aut conculcet. Has autem oportuerat, ſi quidem Deus author eſt, ad templa delatas, Deo reddere. Neq; tamen hominis corpus à Deo inquinari exiſtimo, impuriſſimum à puriſſimo. Quin ſi fortè contingat vt ab alio coinquinetur, aut quid patiatur, à Deo expiari ac purificari magis quàm inquinari cupiat. Maxima ergo & ſceleratiſſima peccata Deus expiat & purificat, tutelaque noſtra exiſtit, noſque Diis ipſis templorum ac delubrorum terminos conſtituimus, quos nemo niſi purus tranſcendat, & ingreſſi, non tanquam inquinati, reſpergimur, ſed vt ſi quod etiam antea ſcelus contraximus, illud expiemus. Ac de expiationibus quidem ad hunc modum ſe res habere mihi videtur. At verò hic morbus nihil mihi reliquis diuinius, ſed eandem etiam quam alii morbi naturam, & originis cauſam habere videtur, eiusque natura & cauſa, vt aliorum omnium diuina exiſtimanda eſt, nihiloque minùs quam cæteri curationem recipit, niſi ex longo temporis ſpatio vrgeat atq; adeò inualeſcat, vt oblata medicamenta ſuperet. Initium autem ducit, veluti alii morbi, ſecundum cognationem. Si enim ex pituitoſo pituitoſus, & ex bilioſo bilioſus oritur, & ex tabido tabidus, & ex lienoſo lienoſus, quid vetat vt cuius parẽtes hoc morbo detineantur, eo quoque & poſterorum aliquis corripiatur? Cùm nempe genitura ab omnibus corporis

poris partibus procedat, à ſanis ſana, & à morboſis morboſa. Eſt præterea magnum aliud argumentum, hunc morbum reliquis nihilò diuiniorem eſſe, quòd natura pituitoſis oboriatur, bilioſis verò minimè contingat. Quanquam ſi reliquis diuinior eſſet, omnibus ex æquo morbum hunc contingere oporteret, neque bilioſorum & pituitoſorum diſcrimen facere. Sed enim ipſis huius affectionis cerebrum, velut etiam aliorum magnorum morborum in cauſa eſt. Quod quónam modo & quanam ex cauſa contingat, apertè enarrabo. Cerebrum homini, vt reliquis omnibus animantibus, duplex eſt. Cuius medium tenuis membrana diuidit. Ideò non ſemper eadem capitis pars dolet, ſed ſigillatim vtraque, interdum verò totum. Quinetiam venæ multæ & tenues ex vniuerſo corpore ad ipſum feruntur, duæ verò craſſæ, vna quidem ab iecore, altera autem à liene. Et quæ ex iecore ducitur, ad hunc ſe habet modum. Vna quidem venæ pars ad dexteram, iuxta ipſum renem & lumbum, ad internam femoris partem, deorſum fertur, & ad pedem pertingit, vocaturque vena caua. Altera verò per venas dextras & pulmonem ſurſum tendit, & in cor & brachium dextrum diſcinditur. Reliqua autem parte per iugulum ad dextram ceruicis partem ſurſum tendit in ipſam cutem, quò conſpicua fiat. Iuxta aurem autem conditur, ibique ſcinditur, & craſſiſſima, maxima & ampliſſima ſua parte, in cerebrum deſinit, altera verò parte, quæ vena tenuis eſt, ad aurem dextram fertur, altera ad oculum dextrum, altera ad naſum. Atque hoc modo venæ ab iecore ſe habent. A liene autem vena etiam ad ſiniſtram deorſum & ſurſum contendit, non ſecus quàm ab hepate, tenuior tamen & imbecillior. Per has verò venas plurimum ſpiritum adducimus. Hæc enim corporis noſtri ſunt ſpiracula, cùm aerem ad ſe trahant, & in reliquum corpus deducant, ac per venulas refrigerent, rurſusque emittant. Neque enim fieri poteſt vt ſpiritus conſiſtat, ſed eum ſurſum ac deorſum ferri neceſſe eſt. Vbi enim ſiſtitur & intercipitur, pars ea ad motionem impotens redditur. Cui rei hoc eſt indicio, cùm ſedenti aut iacenti venulæ ita comprimuntur, vt ſpiritus à vena non irrumpat, ſtatim torpor occupat. At reliquæ venæ hoc modo ſe habent. Hic autem

morbus pituitoſis contingit, bilioſis verò minimè. Ac originis initium ſumit, cùm adhuc fœtus in vtero exiſtit. Purgatur enim & adoleſcit etiam cerebrum, velut aliæ partes, priùs quàm in lucem edantur. Quæ purgatio ſi rectè & moderatè proceſſerit, neque plus minúsve quàm oporteat defluxerit, hoc modo maximè ſanum caput fœtus habet Sin verò à toto cerebro copioſior colliquatio facta fuerit, cùm adoleuerit, morbis obnoxium & ſonitus plenum caput habebit, neque ſolem, neque frigus perferet. Sin verò vnius cuiuſdam partis colliquatio facta fuerit, nimirum oculi, aut auris, aut vna aliqua gracilis reddita fuerit, ſic ille malè afficitur, prout ſanè ex colliquatione ſe habebit. Quòd ſi purgatio non acceſſerit, ſed in cerebro collecta fuerit, hoc modo pituitoſum fœtum eſſe neceſſe eſt. Ac quibus quidem in puerili ætate vlcera in caput, in aures, & reliquum corpus erumpunt, ſi ſaliuoſi mucoſiq; extiterint, ij procedente quidem ætate facillimè degent. Tunc enim pituita, quam in vtero repurgari oportuerat, emittitur & purgatur, quique ſic purgati fuerint, ferè hoc morbo comitiali minimè corripiuntur. Qui verò puri fuerint, vt neque vlcus vllum habuerint, neque mucus aut ſaliua vlla prodierit, neque in vtero repurgati fuerint, periculum eſt, ne ij hoc morbo corripiātur. Quòd ſi defluxio ad cor viam affectarit, cordis palpitatio & anhelationes prehendunt, pectus corrumpitur, quidā etiam incuruantur. Vbi enim pituita ad pulmonem & cor deuenerit, refrigeſcit ſanguis, venæque per vim refrigeratæ ad pulmonem & cor reſiliunt, corque palpitat, indeque neceſſario anhelatio & ſpiratio quę erecta ceruice trahitur, incidit. Neque enim ſpiritum ſuſcipere poteſt, donec quod influxit à pituita ſuperatum, & calefactum per venas diffuſum fuerit. Deinde palpitatio & anhelatio ceſſat, idq; prout eius copia ſe habuerit. Si enim magna copia defluxerit, tardiùs, ſi pauciore, citiùs. Et ſi quidem crebriores defluxiones fuerint frequentior morbi inſultus fit, ſin minùs, rarior. Atque hoc modo afficiuntur, cùm pulmonem & cor defluxio petierit. Quod ſi ad ventrem feratur, alui profluuia corripiunt. Sin verò his quidem viis excludatur, ſed ad commemoratas venas defluxionem fecerit, tum voce deficitur, tum ſuffocatur, ſpumaque ore effluit, & dentes inter ſe cohærent, manus

manus contrahũtur, & oculi peruertuntur, ac nihil intelligunt, nonnullis etiam ſtercus per inferiora demittitur. Atq; hæc quidem interdum ſiniſtra, interdum dextra, quandoq; etiam vtraq; parte contingunt. Quanam autem ratione in ſingulis afficiatur, enarrabo. Vox quidem deficit, vbi pituita de repente in venas ſubiens, ſpiratione intercepta aerem excluſerit, neque in cerebrum, neque in venas cauas, neque in ventriculos receperit. Cùm enim ſpiritum ore & naribus homo accipiat, primùm quidẽ cerebrum petit, deinde magna ex parte in ventriculum fertur, pars quidem ad pulmonem, pars etiam ad venas, indeque per venas ad reliquas partes diſpergitur. Quique ad ventriculum fertur refrigerat, nihilque aliud confert, quod etiam ad pulmonem delatus præſtat. Aer verò qui ad venas peruenit, cerebrum ſubiens ad ventriculos accedit, ſicque intelligẽtiam & motionem membris præbet. Quare vbi pituita à venis aerem excluſerit, eumq; minimè admiſerint, voce defectum & minimè intelligentem hominem efficiunt. Manus autem ad motionem imponentes redduntur, & contrahuntur, ſanguine conquieſcente, neque, vt conſueuit, diffuſo. Oculi peruertuntur cùm venæ aere excluduntur & contorquentur. Spuma autem ex pulmone per os prodit. Cùm enim ſpiritus in ipſum minimè ſubit, velut moriens ſpumeſcit & ebullit. Stercus verò ſubmittitur, dum violenter ſuffocatur. Quod fit cùm hepar & ventriculus ad ſeptum tranſuerſum irrumpit, & os ventris occluditur. Irrumpit verò, cùm ſpiritus non quantus ſolebat in os ingreditur. Pedibus autem calcitrat, cùm aer in membris interclusus, foras præ pituita emergere non valet, & cum ſanguine ſurſum ac deorſum impetu delatus, cõuulſionem & dolorem infert, ideoque calcitrat. Atque hæc quidem omnia patitur, cùm pituita frigida in ſanguinem calidum defluens, eum ſiſtit & refrigerat. Et ſi quidem fluxio copioſa & craſſa fuerit, ſtatim necat. Sanguinem enim frigore ſuperat & congelat. Sin verò paucior extiterit, in præſentia quidem ſuperat & reſpirationem intercipit. Deinde temporis ſpatio cùm per venas diſperſa, & copioſo ſanguini ac calido permixta fuerit, ſi hoc modo ſuperetur, venæ aerem ſuſcipiunt, ægrique ad intelligentiam redeunt.

Qui ætate paruula hoc modo corripiuntur, plærunque intereunt, ſi copioſa & humida fluxio contingat. Venæ nanque cùm tenues exiſtant, pituitam craſſam & copioſam recipere nequeunt, ſed refrigeratur & condenſatur ſanguis, hócque modo pereunt. Quòd ſi pauca fuerit, & in vtraſque, aut alterius partis venas defluxionem fecerit, ſuperſtites euadunt, nota ex morbo impreſſa relicta. Aut enim os contrahitur, aut oculos, aut ceruix, aut manus, quacunq; parte venula pituita repleta, ſuperata & extenuata fuerit. Hanc igitur venulam debiliorem eſſe, iſtamque corporis partem læſam viribus deficere neceſſe eſt. At verò in longius tempus plærunque iuuat. Neque enim ſi ſemel notam ex morbo impreſſam habuerit, ampliùs morbo corripitur. Eam ob cauſam venæ reliquiæ neceſſariò malè afficiuntur, ſimulque quadam ex parte graciles efficiuntur, ita vt aerem quidem ſuſcipiant, & pituitæ defluxio non ampliùs similiter affluat. Venis tamen malè affectis membra ſimili modo debilia eſſe par eſt. Quibus autem grandiori ætate & valdè etiam pauca pituita, & in dextram partem affluxerit, ii citra notam ex morbo relictam ſuperſunt, periculum tamen eſt ne morbus familiaris reddatur, & ſimul increſcat, niſi accommodata curatio adhibeatur. Pueris igitur iſta, aut his proxima contingunt, grandiores verò natu, cùm ſuperuenerit, neque interficit, neque contorquet. Nam & venæ amplam habent cauitatem, & ſanguine calido refertæ ſunt, ideóque neque ſuperare pituita poteſt, neque ſanguinem refrigeratum cogere, ſed ipſa ſuperatur, & celeriter ſanguini permiſcetur, hócque modo venæ aerem ſuſcipiunt, & intelligentia permanet, & propter virium robur, ſigna priùs commemorata minùs prehendunt. Valdè ſenes autem, cùm ſuperuenerit hic morbus, ideò interficit, aut parte aliqua reſolutos reddit, quòd venæ iam vacuæ redditæ, paucum ſanguinem, tenuem & aquoſum continent. Si quidem igitur copioſa fluxio fuerit, & hyems inſtet, interficit. Suffocando enim ſpirationem intercipit, & ſanguinem congelat, ſi in vtranque partem defluxio contingat, ſin verò in alteram partem tantùm, parte quadam ſyderatum reddit. Neque enim ſanguis, tenuis cùm ſit, frigidus & paucus, pituitam ſuperare poteſt, ſed ſuperatus ipſe congelatur, vt proinde

proinde partes illæ in quibus corruptus ſanguis fuerit, ad motionem impotentes euadant. In partem autem dextram magis quam in ſiniſtram defluxio fit, quia venæ ampliores ſunt & plures quàm in ſiniſtris, cùm de iecore & liene tendant. Pueris autem maximè defluxio fit & eliquatur, quibus ſanè ſiue ex ſole, ſiue ex igne caput concaluerit, ſiue etiam de repente cerebrum inhorruerit, tum etiam pituita excernetur. Colliqueſcit ſiquidem calore & cerebri diffuſione, frigore autem & concretione excernitur, ſicque defluxio fit. Et hæc quidem quibuſdam cauſa eſt, quibuſdam etiam cùm poſt aquilonares ventos auſter mutationem fecerit, concretum ac debile cerebrum de repente ſoluitur & laxatur, ita vt pituita exundet, ſicq; defluxionem faciat. Inſuper etiam defluit, ſi obſcurus aliquis metus contingat, ſi vociferante quidem aliquo terreatur, aut etiam cùm plorat, ſi ſpiritum quidem citò recipere nequeat, qualia frequenter pueris contingunt: Ex quibus ſanè totum corpus inhorreſcit, vox ægrum deficit, & ſpiritum non attrahit, ſed ſpiritus conquieſcit, & cerebrum concreſcit, ſanguiſq; ſiſtitur, ſicq; pituita excernitur & defluit. Ac pueris quidē hæ per initia comitialis morbi cauſæ ſunt. Grandioribus autem natu hyems maximè eſt infenſa. Cùm enim ad multum ignem caput & cerebrum concalefecerit, deinde ex frigore rigore correptus fuerit, & ex frigore ad locum tepidum acceſſerit, & iuxta ignem ſederit, hoc idem etiam patitur. Atque hoc morbo, velut antè eſt commemoratum, ad hunc modum corripitur. Multùm autem periclitatur, ne idem per ver patiatur, ſi caput ad ſolē exponatur, per æſtatem verò minimè, cùm tunc repentinæ mutationes non contingant. Cùm verò vigeſimum annum prẹterierit, nō ampliùs prehendit hic morbus, aut certè paucos, aut nullum, niſi pueritiæ fuerit familiaris. Venæ enim ſanguine refertæ ſunt, & cerebrum compactum eſt & rigidum, ita vt non defluat in venas. Quòd ſi defluxerit, ſanguinem copioſum & calidum minimè ſuperat. In quo verò vnà à puero increuit & adoleuit, is per ventorum mutationes id pati conſueuit, & plerunque hoc morbo corripi, præcipueq; auſtrali temporis conditione difficilis eius liberatio contingit. Cerebrum enim humidius quàm pro natura exiſtit, & pituita exundat, ita vt crebriores defluxiones contingant;

neque ampliùs fieri poſſit vt pituita excernatur, neq; vt cerebrum reſiccetur, ſed irriguum & humidum eſſe neceſſe eſt. Id ipſum autem præcipuè ex ouibus hoc morbo correptis quis cognoſcere queat, ac præſertim capris, quæ frequentiſſimè hoc morbo prehenduntur. Harum ſi caput ſecueris, cerebrum humidum, & ſudore redundans, & malè olens deprehendes. Ex quo certè cognoſces morbum, non Deum, corpus infeſtare. Sic etiam in homine ſe res habet. Cùm enim inueterauerit morbus, ampliùs curari non poteſt. Cerebrum enim à pituita èroditur & colliqueſcit. Quod colliquatum eſt, in aquam vertitur, foris cerebrum ambit & circumcirca alluit. Ideoque frequentiùs & faciliùs hoc morbo corripiuntur. Diuturnus verò ob id morbus eſt, quoniam quod affluit præ copiâ tenue eſt, & ſtatim à ſanguine ſuperatur & incaleſcit. Quibus verò morbus iam in conſuetudinem venit, ii ſe correpturos iri præſentiunt, & hominum conſpectum fugiunt, domumque, ſi propè ſit, ſe conferunt, ſin minùs, in ſolitudinem, quò quàm pauciſſimi eos cadentes videant, ſtatimque ſe contegunt. Quod faciunt propter affectionis verecundiam, non (vt plærique exiſtimant) propter numinis metum. At verò pueri primùm quidem propter inſuetam nouitatem, quocunque loco ſors obtigerit, concidunt. Cùm autem ſæpiùs prehendātur, vbi præſenſerint, ad matres, aut alium quemuis maximè ſibi notum, propter affectionis timorem ac metum confugiunt. Neque enim, cùm pueri ſint, verecundiam adhuc ſentiunt. In ventorum autem mutationibus has ob cauſas morbo corripi cenſeo, ac præcipuè auſtrinis tempeſtatibus, deinde etiam borealibus, poſtea verò reliquis etiam flantibus ventis, ex iiſque qui ſunt valentiſſimi, & inter ſe, tum ſitu, tum viribus maximè aduerſi. Aquilo ſiquidem aëra cogit, turbulentum ac nubiloſum ſecernit, limpidum & lucidum reddit. Ad eundem verò modum reliqui etiam omnes venti ex mari & aliis aquis venientes. Ex omnibus enim atque ex ipſis hominibus humiditatem & caliginem expurgant. Ideoque ventorum ſaluberrimus eſt aquilo. Huic autem contraria auſter efficit. Primum ſiquidem concretum aëra liquare & diffundere incipit, ex quo etiam non confeſtim vehemens

eſt,

eſt, ſed primo leuiter ſpirat, cùm aërem priùs denſum & coactum ſtatim ſuperare non poſſit; quem tamen temporis ſpacio diſſoluit. Idem etiam ipſum per terram efficit, per mare, per flumina, per fontes & puteos, & ea quæ ex terra naſcuntur, ac in quibus humidum ineſt. Id autem quauis in re, modò plus, modò minus ineſt. Hæc verò omnia iſtius venti vim ſentiunt, & ex lucidis caliginoſa, ex frigidis calida, & ex ſiccis humida redduntur. Quæque in domibus vaſa fictilia in terra ſita ſunt, vino aut alio quouis liquore plena, ea omnia auſtrum ſentiunt, formamque aliam in ſpeciem tranſmutant. Solem autem & lunam, & ſydera, longè quàm ſint natura hebetiora facit. Cùm igitur in hæc tam magna & valida tantum poſſit, corpuſque ſenſu afficiat, & in horum ventorum permutationibus tranſmutet, ab auſtris quidem cerebrum diſſolui & humeſcere, venaſque magis elaxari neceſſe eſt, ab aquilonibus autem, quod in cerebro maximè ſanum eſt cogi, quòd verò maximè morboſum eſt & humidum ſecerni, & foris circumcirca alluere, eaq; ratione defluxiones in horum ventorum mutationibus contingere. Sic morbus hic oritur & pullulat, tum ab his quæ adſunt, tum ab his quæ decedunt, nihiloq; eius curatio aut cognitio reliquis eſt difficilior; neque magis quàm cæteri diuinus eſt. Ac noſſe homines conuenit, non aliundè nobis voluptates, lætitias, riſus, & iocos, quàm hinc contingere, itemq; dolores, moleſtias, triſtitias, & eiulatus. Hacq; parte præcipuè ſapimus & intelligimus, & videmus, & audimus & turpia & honeſta cognoſcimus, malaq; & bona, itemq; quæ iucunda ſunt & iniucunda; partim quidem conſuetudine diſcernimus, partim verò vtilitate percipimus. Hac etiam parte voluptates & moleſtias temporibus dignoſcimus, neq; eadem nobis placent. Eademq; ipſa parte & inſanimus & deliramus, terroresq; & metus, partim quidem noctu, partim etiam interdiu nos circunſtant, inſomniaq; & errores intempeſtiui, & curæ non conuenientes, indeq; rerum præſentium ignoratio, deſuetudo & imperitia nobis prouenit. Atque hæc omnia ex cerebro nobis contingunt, cùm minimè ſanum, ſed natura calidius extiterit, aut frigidius, aut humidius, aut ſiccius, aut aliam quandam præter naturam & conſuetudinem affectionem ſenſerit.

Ac inſania quidem nobis ab humiditate contingit. Cùm enim natura humidius fuerit, agitari neceſſe eſt, atque vbi mouetur affectio, neque viſionem, neque auditionem conquieſcere, ſed aliud interdum cernere & audire neceſſe eſt, linguamq́ue eadem quæ ſingulis momentis videt & audit effari. Quoq́ue tempore cerebrum conquieſcit, eo etiam homo ſapit. At cerebri corruptio ex pituita & bile oritur, vtrunque autem hoc modo dignoſces. Qui ex pituita quidem inſaniunt, quieti ſunt, neque vociferantur, neq; tumultuantur, qui verò ex bile, clamoſi & maligni, & minimè quieti, ſemper aliquid intempeſtiuum faciunt. Ex his igitur cauſis continuò inſaniũt. Quòd ſi terrores & metus adſunt, ex cerebri tranſmutatione contingit, quod fit, dum à bile cerebrum incaleſcit, vbi per venas ſanguinem deferentes in cerebrum ex corpore impetu delata fuerit. Metus autem circunſtat, donec rurſus in venas & corpus redierit, deinde ſedatur. Intempeſtiuè autem triſtatur & angitur, dum cerebrum perfrigeſcit, & præter conſuetudinem cogitur. Id verò & ex pituita contingit, ex eaq́ue affectione obliuioſus euadit. At vbi cerebrum derepente percaleſcit, nocte clamat & vociferatur (idq́ue bilioſis contingit, minimè verò pituitoſis, cum hi non percalefiãt) poſtquam copioſus ſanguis cerebrum inuaſerit, in eoq́ue ebullierit. Is autem multus ſubit per venas prædictas. Cùm fortè contingit vt quis horrendum inſomnium videat, & in metu ſit, non ſecus certè ac ſi vigilaret, tunc magis facies exardeſcit cum rubore, & oculi rubeſcunt, cùm timuerit, mensq́ue aliquod malũ perpetrare cogitat, ſicq; ei etiam per ſomnum contingit. Ac vbi experrectus fuerit & ad ſe redierit, ſanguiſque rurſus in venas commemoratas diſperſus fuerit, ceſſat. In hæc ipſa plurimam vim hominis cerebrum habere exiſtimo. Hoc enim ſi ſanum eſſe contigerit, nobis quæ ab aëre fiunt indicat. Prudentiam verò ei aër ſubminiſtrat. Oculi autem, aures, lingua, manus & pedes, ea quæ cerebrum cognoſcit adminiſtrant. Quantum enim aëre communicarit, tantùm vniuerſo corpori prudentiæ accedit Intelligentiæ autem cerebrum internuncius eſt. Cùm enim quis ad ſe ſpiritũ attraxerit, primò in cerebrum defertur, itaq; in reliquum corpus aër diſpergitur, in cerebro ſuum relinquens vigorẽ, & quicquid

quid habuit prudentiæ & mentis. Quòd ſi primùm ad corpus deueniret, poſteaq; ad cerebrum, relicto in carnibus & venis indicio, in cerebrum calidus adhuc, minimè ſincerus, ſed carnium & ſanguinis humori permixtus ſubiret, proindeq; neque ampliùs exactè purus eſſet. Quocirca cerebrum intelligentiæ indicem & nuncium eſſe cenſeo. At ſeptum tranſuerſum (φρένες Græcis dictum) temerè ac fortuitò ſortitum nomen videtur, & ex inſtituto, non re vera, neque à natura. Neque ſanè video quámnam vim ad prudentiam & intelligentiam ſeptum tranſuerſum habeat, præter quàm ſi quis ex inſperato nimio gaudio aut triſtitia affectus fuerit, ſalit & anxietatem pręe tenuitate exhibet, & quòd in corpore vehementer diſtenditur, neque ventriculum habet in quem bonum vel malum illapſum ſuſcipiat, ſed ab eorum vtroque propter natiuam imbecillitatem perturbatur. Siquidem nihilo peius quàm cætera quæ in corpore inſunt, ſentit, ſed fruſtra hoc nomen & cauſam habet, non ſecus ac quæ cordi annexæ ſunt aures appellatæ, cum nihil ad auditionem conferant. Quidam autem nos corde ſapere dicunt, quodq́ue ipſum triſtitiam & curam ſentit. Verùm non ita ſe res habet, ſed contrahitur quidem velut ſeptum tranſuerſum, atq; etiam magis eaſdem ob cauſas. Ex toto enim corpore ad ipſum venæ tendunt, illicque clauduntur, vt ſentiat cùm quis dolore aut moleſto aliquo ſenſu cõtrahitur. Cùm enim moleſtiam ſentit corpus inhorreſcere & diſtendi neceſſe eſt, idemq́ue contingere ſi quis ſummo gaudio afficiatur. Quamobrem cor pręcipuè & ſeptum tranſuerſum ſentiunt, neutrum tamen prudentiæ ius habet, ſed horum omnium cerebrum author eſt. Quemadmodum igitur ex omnibus quæ in corpore inſunt, cerebrum primum intelligentiam & aerem percipit, ita ſi quæ vehementior mutatio per anni tempora in aere contingat, ipſum etiam in aere ſibi diſſentit. Hanc enim ob cauſam primum ſentit cerebrum, quia in ipſum (vt cenſeo) grauiſſimi, maximi, præcipueq́ue lethales morbi incidunt, quiq́ue apud inexpertos difficillimum habent iudicium. Hic verò morbus qui ſacer appellatur, ex iiſdem cauſis ex quibus etiam reliqui originem trahit, ex his nempe quæ accedunt & decedunt, velut frigore, ſole, ventis, & mutationibus nunquam conquieſcẽ-

tibus. Atque hæc diuina ſunt, vt nihil opus ſit exiſtimare hunc morbum reliquis diuinitate præſtare, ſed omnes diuini, omneſque humani reputandi. Naturam autem & vim in ſe quiſque habet, & nullus eſt qui remedium aut auxilium reſpuat, & plærique ab iiſdem, à quibus oriuntur, ſanantur. Alterum enim alteri alimentum eſt, alteri verò pernicies. Hoc igitur Medicum, cuiuſque captata temporis occaſione, noſſe conuenit, quodque huic quidem per alimentum incrementum dabit, illum verò detrahet & imminuet. Oportet autem tum in hoc, tum in reliquis omnibus morbis, non augere morbos, ſed properanter profligare, id quod cuique morbo eſt maximè aduerſum, non amicum aut familiare exhibendo. Ab eo enim quod eſt conſuetum viget & augetur, ab eo verò quod eſt inimicum, extenuatur & retunditur. Quiſquis autem huiuſmodi mutationem in hominibus adhibere nouerit, & per victus rationem hominem humidum & ſiccum, calidum item & frigidum reddere poterit, is ſanè hunc morbum citra expiationes & magicas artes, citraque omnem ſordidam huiuſmodi & illiberalem profeſſionem, ſi eorum quæ conferunt opportunitatem dignoſcat, curare poterit.

HIPPOCRATIS LIBER, DE SALVBRI VICTVS RATIONE.

Sectio IIII.

HAC victus ratione priuati homines vti debent, vt hyeme quidem quàm plurimum edant, bibant quam minimum. Potus ſit vinum quàm meraciſſimum; cibus panis; opſonia, aſſa omnia. Oleribus autem quàm pauciſſimis hac tempeſtate vtendum. Hac ſiquidem ratione potiſſimùm corpus tum calidum, tum ſiccum fuerit. At verò cùm

ver

ver inſtat, tunc copioſius & dilutius, paulatimque vinum bibendum, cibiſque mollioribus & paucioribus vtendum. panis ſubtrahendus, & maza offerenda, eademque ratione opſonia detrahenda, & aſſa omnia cum elixis commutanda. Oleribus etiam paucis vere vtendum, donec ad æſtatem homo deueniat, tum molliores omnes cibos, tum opſonia cocta ſumendo, & olera cocta & cruda, ſimiliterq; potus plurimos & quàm dilutiſſimos, idque ſenſim, vt ne magna mutatio de repente vtendi contingat. Æſtate autem tum molli maza, tum potu copioſo & diluto, opſoniiſque omnibus elixis nutriri oportet, iiſque ita vtendum dum æſtas fuerit, quò corpus molle ſit & frigidum. Si quidem hæc tempeſtas calida eſt & ſicca, & corpora æſtuoſa & ſqualida reddit. Hac igitur inſtituta victus ratione iis ſuccurrendum eſt. Eadem verò ratione, quemadmodum ex hyeme ad ver, ſic etiam ex vere ad æſtatem deueniendum, cibos quidem demendo, potum verò augendo, ad eumque modum contraria adhibendo ex æſtate ad hyemem perueniendum. In autumno contrà, cibi quidem maiore copia & ſicciores exhibendi, & opſonia ad eundem modum, potus etiam pauciores & meraciores, vt homo commodam degat hyemem, & potibus vtatur meracioribus & paucis, cibiſque quamplurimis & ſicciſſimis. Ita enim cùm vel maximè valebit, tum minimè frigus ſentiet, cùm hæc anni tempeſtas admodum ſit frigida & humida. At corporis habitus carnoſos, molles & rubros, maiorem anni partem ſicciore victus ratione vti conuenit, quòd eorum natura ſit humida. Duri verò, graciles, fului & nigri, humidiore victus ratione toto ferè tempore vti debent, cùm eorum corpora ſicca exiſtant. Iunioribus corporibus mollior & humidior victus ratio vtilis eſt. Hæc enim ætas ſicca eſt, & eorum compacta ſunt corpora. Senes verò ſicciore victus modo plurimam temporis partem degere oportet, quod ea ætate corpora ſint humida, mollia & frigida. Quare pro ætate, anni tempore, conſuetudine, regione, loco, corporum habitu, victus ratio ſic eſt ineunda, vt inſtãtibus & caloribus & frigoribus nos opponamus. Nam ita demũ optima valetudo cõſequetur. Quin etiam per hyemem quidem celeriter, & per æſtatem leuiter

iter faciendum, niſi per ſolis ardorem via ſit facienda. Corpulentos autem celeriùs,graciles verò leuiùs iter facere cõuenit. Balneis etiam multis per æſtatem, at per hyemem paucis vtendum.Duris verò quàm corpulentis lauari magis expedit.Et hyeme quidem veſtes puras inducere conuenit, æſtate verò oleo imbutas. At craſſi,quique tenues fieri cupiunt,ij ieiuni omnes exercitationes ſubire, & adhuc ex labore anhelantes, necdum refrigerati, cibos aggredi debẽt, priuſque vinum bibere dilutum, non admodum frigidum. Opſonia quoq; ex ſeſamis, aut viridibus & ſiccis condimentis,aliiſque id genus apparata aſſumere.Sint etiam pinguia, quæ admouentur opſonia, ita enim quàm pauciſſimis impleantur.Quin & ſemel cibus capiendus,& balneo abſtinẽdum, duriter cubandum, & nuda deambulatione, quoad eius fieri poſſit, vtendum.Qui verò attenuato cùm ſint corpore,craſſiores effici volunt, tum his contraria facere, tum ieiuni nullam exercitationem ſubire debẽt. Vomitionibus autem & infuſis aluum eluentibus vtendum hunc in modum.Sex hybernis menſibus vomitus ciendus, quòd tempus hoc æſtiuo plus pituitæ gignat, & morbi circum caput & regionem eam, quæ eſt ſupra ſeptum tranſuerſum excitantur. At vbi æſtas viguerit, infuſis vtendum. Hæc enim anni tempeſtas æſtuoſa eſt, & corpus bile magis abundat, grauitates etiam lumbos & genua infeſtant, calores oboriuntur, & venter torminibus torquetur. Corpus igitur refrigerandum,& quæ ſurſum attolluntur,deorſum ex iſtis locis deducenda. At corpulentis & humidioribus, infuſa quidem ſalſa magis ac tenuia, ſiccioribus verò, gracilibus & imbecillioribus, pinguiora & craſſiora conueniunt. Sunt autem infuſa pinguia & craſſa, quæ ex lacte parantur, & cicerum decoctum,cæteraque id genus. Tenuia verò & ſalſa, muria, aqua marina, & quæ ſunt eiuſmodi. Vomitiones autẽ hunc in modum faciendæ.Obeſi ac minimè tenues,ieiuni vomãt à curſu, aut celeri deambulatione circa meridiem, Hyſſopi hemina dimidia in aquæ congio contriti potu exhibeatur, affuſo aceto & addito ſale, quò fiat iucundiſſima. Ac primùm quidem ſenſim, deinde verò celeriùs ebibatur.Graciliores autem & imbecilliores à cibis vomitum cieant hunc in modum. Poſt balneum calidum præbibant vini meri

heminam,

heminam, mox cibos cuiuſuis generis aſſumant, neque inter cibos aut poſt eos bibant, ſed ſe contineant quanto tempore quis quatuor ſtadia percurrat. Deinde triplex illis vinum in potum permiſcebis, auſterum, dulce & acidum, primùm quidem meracius, ſenſim & ex magno interuallo, deinde verò dilutius, celeriùs & affatim. At verò qui ſingulis menſibus bis vomere conſueuit, hũc præſtat duobus ex ordine diebus vomitum ciere, quàm decimoquinto die. Sed alij contrarium planè faciunt. Qui autem ad cibos vomitione reiiciendos minimè ſunt accommodati, quibuſque alui non facilè prodeunt, iis omnibus crebrò die cibum ſumere & omnis generis cibariis vti conducit, ac opſoniis variè apparatis, vinumque duorum aut trium generum bibere. Qui verò cibos vomitione reiiciunt, & aluos habent humidas, iis omnibus ex vſu eſt vt huic contrariam ineant vitæ rationem. At pueri infantes per multum tempus aquà calida lauandi ſunt, vinumque iis aquoſum in potu exhibẽdum, nec prorſus frigidum, idque offerendum quod minimè ventrem attollat & flatum creet. Quæ faciẽda ſunt, quò minùs conuulſionibus tententur, magiſque adoleſcant, & coloratiores euadant. Mulieres autem ſic victus ratione ſicciore victitare oportet. Nam & ſicciores cibi ad muliebrem mollitiem magis ſunt accommodati, & meraciores potus ad vteros & fœtus nutritionem magis valent. Qui exercentur, per hyemem eos currere & luctari conuenit, & æſtate parum quidem luctari, currere verò minimè, ſed multùm in frigore deambulare. Qui curſibus defatigantur, ij luctari debent, qui verò lucta defatigantur, iis currendum eſt. Ita enim qui laborat, corporis parte defatigationi obnoxia calefiat, componatur, & maximè quieſcat. Qui, cùm exercentur, alui profluuiis corripiuntur, & alui excrementa cibos referentia & incocta demittunt, ij de exercitationibus tertiam partem vt minimùm, & de cibis dimidium ſubtrahant. Conſtat enim ſanè ventriculum ciborum copiam vt concoquat concalefacere non poſſe. Cibus eſto panis quàm maximè toſtus in vino intritus, & potus quàm pauciſſimi & meraciſſimi, neq; deambulationibus à cibo vtantur. Sub hoc verò tempus ſemel duntaxat cibum ſumere eos conuenit. Sic enim vel maximè concalefiat ventriculus, & inge-

ſtos cibos ſuperauerit. Hoc autem alui profluuij genus corporum habitus denſiore carne præditos potiſſimum exercet, quando ita naturâ comparatum eſt, vt quis ad carnium eſum compellatur. Venæ ſiquidem condenſatę cibos ingeſtos non recipiunt. Et hæc quidem natura eſt lubrica, & ad vtranq; partem vertitur, & in eiuſmodi naturis paruo tempore viget bona corporis habitudo. At rariores, & hirſuti magis corporis habitus, carnium eſum admittunt, laboreſque magis ſuſtinent, diutiusque in bona corporis habitudine perſeuerant. Qui poſtridie cibos eructant, & quibus pręcordia, nimirum cibis non concoctis, attolluntur, iis longior ſomnus confert. Quinetiam ad alios corporis labores cogi debent, vinumque meracius & copioſius bibere, & ſub id tempus paucioribus vti cibariis. Conſtat enim ſanè ventriculum, præ imbecillitate & frigiditate, ciborum multitudinem concoquere non poſſe. At quos ſitis occupat, iis cibi & labores ſubtrahendi, & vinum tum aquoſum, tũ quàm maximè frigidum propinandum. Quibus verò viſcerum dolores, aut ab exercitatione, aut ex alio aliquo itinere ſuboriuntur, his quieſcere & cibis abſtinere confert. Potu autem vtantur, qui quàm pauciſſima copia plurimam vrinam ducat, vt ne venæ, naturâ viſceribus inſitæ, copia diſtendantur. Ex his etenim caſibus tubercula & febres contingunt. Quibus morbi ex cerebro oriuntur, eos primùm capitis ſtupor detinet, & frequentem vrinam reddunt, eademque quæ in vrinæ ſtillicidio accidunt, iſtaq; ad dies nouem perſeuerant. Et ſi quidem per nares aut aures aqua vel mucus erumpat, morbo liberantur, & ſedatur vrinæ ſtillicidium. Vrinam autem copioſam citra dolorem & albam reddunt, ad vigeſimum vſque diem. dum capitis dolor hominem deſerit, ſed huic oculorum aciem intendenti ſplendor clam ſubducitur. Qui verò intelligentia valet, is bene ſubducta ratione ſecum reputare debet, quàm plurimùm æſtimanda ſit ſanitas, & ex vtilitate ſui conſilij fructum in morbis rectè percipere.

Hippocratis de victus ratione, liber I.

SI quis ex his, qui antea de hominis victus ratione, quæ ad ſanitatem ſpectat, ſcripſerunt, omnia in totum rectè cognouiſſe, & quantum humanus animus complecti poteſt

teſt, ſcriptis comprehendiſſe mihi videtur, ſatis eſſe putarem, ſi aliorum labores, quos rectè ſuſceptos eſſe exiſtimarē, ad eorum cuiuſque vtilitatem accommodarem. At verò cùm multi iam ea de re ſcripſerint, nullus tamen quid ſcribēdum fuerit rectè mihi nouiſſe videtur. Alij quidem aliud attigerunt, totum verò ne vnus quidem adhuc ex his, qui ante extiterunt. Neq; tamen eorū quiſquam reprehendendus, quòd inuenire non potuerint, quin potiùs laudandi omnes, quòd quædam inueſtigatione aggreſſi ſunt. Neque ergo quæ rectè dicta non ſunt, arguere decreui, ſed his quæ abundè ſunt cognita aſſentiri in animo habeo. Quæ igitur ab iis, qui ante nos fuerunt, rectè dicta ſunt, de his fieri non poteſt, ſi aliter ſcribatur, vt rectè ſcribam. Quæ verò non rectè dixerunt, ſi ea quidem quòd ita non habeant redarguero, nihil profecero. At eorū quodq; quomodo rectè habere videatur, exponere & declarare eſt animus. Hanc autem orationem ideo præponendam duxi, quòd plærique vbi aliquem priùs de re aliqua differentem audierint, eum qui poſteriùs his de rebus diſceptat, non approbant, neſcientes eiuſdem mentis eſſe de his, quæ rectè dicta ſunt, cognoſcere. His ergo quæ rectè dicta ſunt, velut dixi, aſſentior, quænam verò ſint, quæ non rectè fuerint cognita, aperiam. Quinetiam quæ eorum nullus, qui ante me fuerunt, explicare aggreſſus eſt, qualia fuerint, demonſtrabo. Qui de hominis victus ratione rectè ſcripturus eſt, eum meo quidem iudicio, primùm totius hominis naturam noſſe ac dignoſcere oportet. Ac noſſe quidem, ex quibus ab initio conſtet, dignoſcere verò, quænam in eo partes ſuperent. Niſi enim primùm conſtitutionem nouerit, quodque in corpore ſuperet, ea, quæ homini conducant, minimè offerre poterit. Hæc igitur, qui ſcripturus eſt, cognoſcere debet, deinde verò ciborum omnium ac potionum, ex quibus victus ratio conſtat, quam ſingula facultatem, tum ex natura, tum ex neceſſitate & arte humana obtineant. Scire nanque conuenit, quanam ratione ex valentibus naturâ vis detrahatur, & quomodo imbecillis, vt cuiuſque occaſio ſe obtulerit, vim ex arte adhibere oporteat. Neque commemoratorum cognitio ad hominis curationem ſatis eſſe videtur, quandoquidem qui comedit, niſi etiā laboribus vtatur,

ſanus eſſe non poteſt. Cibi enim & labores aduerſas inter ſe facultates, mutuò tamen ad ſanitatem conferentes, obtinent. Labores nanque ea, quæ adſunt, conſumere ſolent, cibi verò & potiones, quæ vacuata ſunt, explent. Laborum autem quantum par eſt, facultas, tum eorum qui à naturâ, tum eorum, qui per vim contingunt, dignoſcenda eſt, & quinam ex ipſis carnes ad incrementum, & qui ad defectum præparent. Neq; iſta tantùm, verùm etiam conueniens laborum modus, qui à nobis adhibetur, pro ciborum copia, hominis natura & corporum ætate, pro anni temporibus, & ventorum mutationibus, pro locorum ſitu, in quibus vitam agunt, & pro anni conſtitutione. Quinetiam ſyderum ortus & occaſus noſcendi ſunt, vt mutationes & ciborum ac potionum redundantias, ventorumque & totius mundi, ex quibus ſanè morbi hominibus proueniunt, obſeruare ſciat. Neque tamen cùm hæc omnia cognouerit, ſatis inueniſſe exiſtimandus eſt. Nam ſi præter hæc inuentus fuerit, cuiuſque naturæ conueniens cibi modus, & laborum numerus, qui neque ſupra, neque infra modum excedat, ſanitas ſanè hominibus exactè inuenta fuerit. At nũc prædicta quidem omnia quænam ſint, inuenta ſunt, hoc verò inueniri nõ poteſt. Si igitur quis præſens adſit, & inſpiciat hominem exuentem ſe & in gymnaſiis exercentem, is vtique nouerit, hæc quidem detrahendo, illa verò adiiciendo, vt ſanum ſeruare oporteat. Qui verò minimè præſens adfuerit, is exactè cibos & labores præſcribere non poterit, cùm quãtum quidem quis inuenire poſſit, à me iam relatum ſit. Nam etſi à cæteris non multum deficiunt, temporis tamen ſpatio corpus ab exceſſu ſuperari, & in morbum incidere neceſſe eſt. Ab aliis igitur, vt huc vſq; inueſtigatione prouenirent, tentatum eſt, neque verò hæc dicta ſunt. A me autem inuenta eſt morbi prænotio, antequàm quis ab exceſſu ægrotet, vtramuis in partem fiat. Neque enim morbi de repente hominibus contingunt, ſed paulatim collecti aceruatim ſe produnt. Priùs ergo quàm quod ſanũ eſt à morboſo ſuperetur, à quibus homines afficiantur, & quomodo ſanitati reſtitui debeant, à me inuenta ſunt. Quod vbi ad ea, quæ ſcripſimus, acceſſerit, ad exitum perductum eſt, quod cogitatione aggreſſi ſumus. Omnia igitur tum animantia, tum homo

homo ipſe, ex duobus facultate quidem diuerſis, vſu verò conſentientibus, conſtant, igne inquam & aqua. Quæ duo ſimul iūcta, tum aliis omnibus, tum ſibi inuicem ſatis ſunt: vtrunque verò ſeorſim, neque ſibi ipſi, neque cuiquam alteri ſatis eſſe poteſt. Horum igitur vtrunque hanc obtinet facultatem. Ignis ſiquidem omnia ſemper mouere, aqua verò omnia ſemper nutrire poteſt. At ſecundū partes vtrunque ſuperat & ſuperatur, ſi ad ſummum ac minimum, quoad eius fieri poteſt, conſideretur. Neutrum enim hanc ob cauſam prorſus ſuperare poteſt. Ignis ſiquidem in extremā aquam irruens alimento deficitur, auertitur igitur vnde ali debuerat. Aqua verò in extremum ignem irrumpens, motu deficitur, qui in ea ſiſtitur, & cùm conſtiterit, nō ampliùs ſuperior exiſtit, ſed ſanè ab irruente igne in alimentum cōſumitur, eaſq; ob cauſas neutrum penitus ſuperare poteſt. Quod ſi alterutrum aliquando etiam ſuperaretur, nihil eorum, quæ nunc exiſtunt, velut nunc ſe habet, permaneret. Cùm autem ita ſemper ſe habeant, eadem erunt & neutra, neque ſimul deficient. Ignis igitur & aqua quemadmodū à me dictum eſt, in ſummo ac minimo ſimiliter conſiderata, omnibus in vniuerſum ſatis ſunt. Horum autem vtriq; hæc adiacent, igni quidem calidū & ſiccū, aquæ verò frigidū & humidum. Habent autē à ſe inuicem, ignis quidem ab aqua humiditatem, ineſt enim ab aqua humiditas, aqua verò ab igne ſiccitatē. Ineſt enim in aqua ab igne ſiccitas. Quibꝰ ſic ſe habentib. multas cuiuſuis generis tū ſeminum, tū animaliū formas, nihil inter ſe, neq; viſu, neq; facultate ſimiles, à ſe inuicem ſecernūt. Cùm enim nunquam eodem ſtatu permaneant, ſed perpetuò permutentur, temporis tandem ſucceſſu, quę etiam ab his prodeunt, diſſimilia oriri neceſſe eſt. Nihil quidem omninò perit, neque oritur quod priùs non erat, verùm inuicem commixta & diſcreta alterātur. At homines exiſtimant, id quidem quod ex orco in lucem augetur, oriri, quòd verò ex luce ad orcum imminuitur, perire magiſque oculis quàm rationi fidem eſſe adhibendā. Ego verò iſta ratione exponam. Animantia nanque ſunt, & illa & iſta, neque animal interire poteſt, quin omnia intereant, neque quod non eſt, generari, cùm non ſit vnde generetur. Verùm augentur omnia & imminuuntur, ad ſummum, &

ad minimum,quoad eius fieri poteſt.Quid autem generari & interire vocem,multorum gratia explicandum videtur; eaq́ue commiſceri, & diſcerni, ſignificare declaro. Habet autem ſe res ad hunc modum. Generari & interire, idem; commiſceri& diſcerni,idem. Generari idem quod commiſceri.Interire,imminui,idem quod diſcerni. Vnumquodq; ad omnia,& omnia ad vnumquodque idem ſunt. Lex enim naturæ in his aduerſatur, ſeorſim verò omnia & diuina & humana ſurſum & deorſum viciſſim rependens.Dies & nox ad ſummum & minimum conſiderantur,velut lunæ ſummum ac minimum accedit. Igni ſuus eſt impetus,& aquæ item ſuus. Sol ad longiſſimum & breuiſſimum accedit. Rurſus hæc, & non hæc.Lux Ioui, tenebræ orco. Lux orco, tenebræ Ioui.Commeant & tranſmouentur illa huc,& hæc illuc, & omni quidem tempore, illa horum, hæc verò illorum res peragunt,& quæ quidem faciunt,neſciunt,quæ verò faciunt, ſcire videntur, & quæ quidem vident non cognoſcunt. Et tamen his omnia neceſſitate diuina contingunt,& quæ volunt, & quæ nolunt. Illis autem huc,his verò illuc commeantibus, & inuicem commixtis, fatalem ſuam ſortem quodque complet, & ad maius, & ad minus. Interitus autem eſt omnibꝰ mutuus,& maiori à minore & minori à maiore.Quinetiam maius à minore augetur,tum reliqua omnia,tum hominis animus, & corpus velut animus certo ordine deſcribitur.Irrepunt autem in hominem partes partium,tota totorum,quæ ignis & aquæ cõmixtionem habent,& partim quidem accipiunt,partim etiam exhibent.Et quæ quidem accipiunt,plus faciunt,quæ verò exhibent,minus.Lignum homines ſerra ſecant,& hic quidem trahit,alter verò trudit; idem tamen faciunt, & minus facientes;plus faciunt.Idem & hominis natura,partim quidẽ propellit,partim verò trahit, partim dat,partim etiam accipit, & alij quidem dat,ab alio verò accipit,& alij quidem tantò plus dat,hic verò tantò minus accipit. Locum autem ſuum quodq; tuetur, & quæ quidem ad minus tendunt,in minorem locum ſecedunt,quæ verò ad maius proficiſcuntur,commixta in maiorem claſſem tranſeunt.Externa verò neq; eiuſdem generis,ex aliena regione pelluntur. In vnoquoq; autem animus maiora & minora habens, ſuas ipſius partes

partes circummeat, quæ nec appoſitione, nec detractione indigent, cùm tamen eorum, quę adſunt accretione & imminutione opus habeāt. Locum verò ſingula conficiunt, in quem ingrediantur, & ea, quæ incidunt, ſuſcipiant. Neque enim poteſt quod non eſt eiuſdem generis, in loco minimè ſibi conueniente permanere. Vagantur ſiquidem nō agnita, inuicem verò permixta ſimul cognoſcuntur. Conueniēs enim cum conueniente cohæret, quod autem minimè cōuenit, diſſidet & pugnat, & à ſe inuicem diſcrepat. Quam ob cauſam hominis animus in homine, neque in vllo alio incrementum accipit, eodemq́ue modo de magnis animalibus. Quæ verò aliter habent, ea per vim ab aliis ſecernuntur. Ac vt reliqua animantia præteream, de homine tamen diſſeram. Irrepit autem in hominem animus, ignis & aquæ temperationem ſortitus, corporis humani portionem. Hęc autē fœminea & maſcula, multa & cuiuſuis generis nutriūtur. Victus autem ratione qua homo vtitur, nutriuntur, & incrementum accipiunt. Quę verò ingrediuntur, ea omnia partes habere neceſſe eſt. Nam cuiuſcunq; pars non inerit à principio, nullo vnquam modo augeri poterit, neque copioſo, neque pauco accedente alimento, cùm non habeat, quod incrementum accipiat. Augetur autem quodque in ſuo loco, quod omnia habet. Superueniente verò alimento, ab aqua ſicco, ab igne verò humido, alia quidem intrò, alia verò foras vi adiguntur. Non ſecus ac fabri lignarij, cùm lignum ſerra ſecant, & alter quidem trahit, alter verò trudit, idem ſanè facientes, & qui deorſum vrget, eum qui ſupra eſt, trahit, neque enim aliàs deorſum deſcenderet, ſin per vim agant, penitus aberrabunt. Tale quid circa hominis alimentum contingit, aliud quidem trahit, aliud verò trudit, intrò verò vi actum, foras repit. Quòd ſi alieno tempore per vim abigatur, prorſus ſucceſſu fruſtrabitur. Eodem autem ordine ſingula tanto tempore procedunt, quoad locus non ampliùs ſuſcipiat, neque ſatis alimenti ad ſummas aquas habeant. Poſtea ad externam regionem tranſeunt. tū fœminea, tum maſcula, eodē modo vi & neceſſitate coacta. Quæcunq; verò fatalem ſortem impleuerint, hæc primùm ſecernunrur, & ſimul commiſcentur. Vnumquodque ſiquidem ſecernitur, hæc autem omnia commiſcentur. Quæ

vbi regionem permutauerint, & concentum tres conſonãtias rectè habentem nacta fuerint, denique per omnia penetrans, iiſdem quibus etiam antea viuit, & incrementum accipit. Quòd ſi prima conſonantia concentum non aſſequatur, & grauia acutis minimè conſona fuerint, & ſi ſecunda generatio adfuerit, quod per totum eſt, vno decedente, totus tenor vanus eſt. Neque enim conſonantiam habent, ſed à maiore ad minus, ante deſtinatam ſortem transitio fit, eò quòd neſciunt quid faciũt. At verò cur vtrique; tum maſculus, tum fœmella generentur, procedente oratione oſtendam. Horum autem quodcunque concentum ſortitũ; cùm humidum exiſtat, ab igne mouetur: motum verò viuiſcit, & alimentum ad ſe ab iis, quæ in mulierem ingrediũtur, cibo & ſpiritu attrahit, imprimis quidem vndiquaquè æqualiter, cùm primùm rarum eſt, motu verò & igne ſicceſcit & ſolideſcit, & ſolidum redditum circunquaquè denſatur. Ignisque incluſus non ampliùs ſufficiens alimentum attrahere valet, neque ſpiritum propter ambientis corporis denſitatem expellit. Abſumit enim quicquid intus humoris ineſt. Quæ igitur naturâ ſolida ſunt, in compacto & ſicco, non abſumuntur ab igne in alimentum, ſed valida redduntur, & humore deficiente compinguntur, quæ quidem oſſa & nerui nominantur. Ignis autem ex cõmixto humore commoto, corpus ſecundum naturam propter hanc neceſſitatem componit. Neque enim per ſolidum & ſiccum diutiùs permeare poteſt, cùm alimentum non habeat. At per humida & mollia poteſt, quòd hæc ipſius ſint alimentum. In his autem etiam ſiccitas ab igne non conſumta ineſt. Hæc verò mutuò inter ſe conſiſtunt. Ignis igitur penitiſſimè concluſus, & plurimus eſt, & maximum exitum fecit, cùm plurimus hoc in loco humor ineſſet, qui venter appellatur, indeque excidit, cùm alimentum non habeat, foraſque exitum ſibi parauit, quòd plurimus illic humor ineſſet, ad alimentum conuehendum & concoquendum. Qui verò ad reliquum corpus excluſus eſt ignis, triplices circuitus fecit. Quod erat in igne humidiſſimum, in iis locis remanſit, quæ venæ cauæ appellantur. In medio verò harum quod reliquum eſt aquæ denſatum conſtitit, & carnes vocantur. Ad ſummam, ignis omnia quæ ſunt in corpore ſuo modo,

modo, ad vniuerſi imitationem, parua cum magnis, & magna cum paruis diſpoſuit. Ventrem quidem maximum, ſicci & humidi promtuarium, qui omnibus daret, & ab omnibus acciperet, maris habens facultatem, quod animalia in eo enutrita fouet; aliena verò perimit. Circum hunc eſt aquæ frigidæ & humidæ coagmentatio, tranſitus ſpiritus frigidi & calidi, ad terræ imitationem, quæ omnia, quæ in eam illabuntur, alterat. Conſumens verò & augens aquę tenuis, & ignis diſperſionem fecit, ad non obſcuri & apparentis à compacto ſecretionem, in quo delata omnia ſingula pro fatali ſorte in apertum veniunt. In hoc autem triplices ignis circuitus fecit, in ſe inuicem intrò ac foras tendentes, alios quidem ad humorum cauitates, lunæ facultate, alios verò ad exteriorem ſuperficiem, ad ambientem conſiſtentiam, ſyderum facultate, medios autem intrò & foras tendentes, calidiſſimum & validiſſimum ignem continentes, qui cunctis dominatur, omniaque ſecundum naturam moderatur, ſine ſtrepitu, tum viſu, tum tactu. In quo animus, mens, prudentia, incrementum, motus imminutio, permutatio, ſomnus, vigilia. Hic omnia in totum gubernat, & hæc & illa, neque vnquã quieſcit. At verò homines ex manifeſtis obſcura in conſiderationem adhibere non nouerunt. Ignorant enim quòd artibus vtantur naturæ humanæ ſimilibus. Diuina nanque mens edocuit ſua opera imitari, cognoſcentes, quæ faciunt, & ignorantes, quæ imitantur. Omnia enim ſimilia, quæ diſſimilia exiſtunt, & conuenientia, quæ ſunt differentia, loquentia, non loquentia, rationem habentia, ratione carentia. Singulorum modus, qui in confeſſo eſt aliquantulum aduerſatur. Lex enim & natura, quibus omnia conficiuntur, de his quæ in confeſſo ſunt, non conſentiunt. Legem ſiquidem ipſi ſibi ipſis homines ſtatuerunt, ignorantes de quibus ſtatuerant. Naturam verò Dij omnes cæco ordine conſtituerunt. Quæ igitur homines ſtatuerunt, ea nunquam eodem modo ſe habent, ſiue recta, ſiue non recta ſint. Quæ verò dij ſtatuerunt, ea ſemper rectè habent. Atque recta & non recta, in tantum inter ſe differre videntur. At hominis artes manifeſtas, affectionibus tum manifeſtis, tũ obſcuris ſimiles eſſe demonſtrabo. Diuinationis hoc munus eſt, vt ex manife-

ſtis obſcura quidem cognoſcat, ex obſcuris manifeſta, & ex præſentibus, quæ futura ſunt, ex mortuis viuentia. Ea quoque, quæ intelligentia carent, intelligunt, ſemper quidem rectè, qui doctus eſt, indoctus verò, aliàs aliter. Hominis naturam hæc quoad fieri poteſt, imitantur. Viri cum muliere congreſſus facit, vt ex re manifeſta obſcura cognoſcatur, quòd ſic puer futurus eſt. Mens humana obſcura, manifeſta cognoſcens, ex puero in virum tranſit, ex præſenti quod futurum eſt cognoſcit. Non eſt ſimile mortuum viuenti, ex mortuo animal nouit. Venter cùm intelligentia careat, ex eo intelligimus, quòd ſitit aut eſurit. Quæ artis diuinandi, & humanæ naturæ affectiones, his quidem, qui agnoſcunt ſemper rectè, ignorantibus verò aliàs aliter ſe habent. Artis ferrariæ inſtrumenta ferrum colliquefaciunt, dum fabri igne vi flatus impulſi, alimentum, quod adeſt, detrahunt, cumque rarefecerint, feriunt & cogunt, aquæ autem alterius alimento roboratur. Eadem homini à pædotriba contingunt, dum alimentum quod adeſt, igne detrahitur, & vi ſpiritus impellitur, rarefactus verò tunditur, fricatur, extenuatur, aquis autem aliunde inductis robuſtus euadit. Fullones quoque idem conficiunt, pedibus calcant, feriunt, inficiendo tundunt, trahunt, detrahendo robuſtiora reddunt, quæ ſupereminent deradendo, & adiiciendo pulchriora efficiunt. Eadem etiam homini contingunt. Sutores totis in partes diuiſis, ſecando & pungendo, lacera integra reddunt. Idem etiam in homine contingit, tota in partes diuiduntur, & partium appoſitione tota fiunt, pungendo & ſecando marcida à Medicis ad vitam ſanitati reſtituuntur. Ars Medica ab eo, quod moleſtum eſt, liberat, & id, ex quo quis ægrotat auferendo, ſanitatem reddit. Idem & natura per ſe facere nouit. Qui ſedet, exurgere conatur, & qui mouetur, quieſcere, multaque eiuſcemodi quæ ſunt artis Medicæ, natura ſibi vendicat. Fabri lignarij dum ſerra ſecant, hic quidem trudit, alter verò trahit, & vt idem efficiant vterque intendit. Dum terebrant, vnus quidem trahit, alter verò impellit. Premendo alterum ſurſum repit, alterum deorſum, & quantum in ſe eſt minuentes, plura faciunt, humanamque naturã imitantur. Spiritus hic quidem trahit, ille verò pellit, & vt idem efficiat, vterque intendit.

Cibi

Cibi partim quidem deorſum vrgentur, partim verò ſurſum repunt. Ab vno animo in partes ſecto, plures, maiores, minores, & pauciores fiunt. Qui domos conſtruunt ex rebus differentibus vnam conuenientem efficientes, ſicca quidem humectant, humida verò ſiccant, & tota quidem in partes ſecant, ſecta verò coniungunt. Niſi enim ita contingeret, nihil vnquam priuatum conſtitui poſſet. In quo victus rationis, quæ homini debetur, quædam imitatio eſt, dum ſicca quidem humectant, humida verò ſiccant, tota in partes ſecant, ſecta verò coniungunt. Hæc omnia cùm differentia exiſtant, natura conueniunt. In Muſica primùm organum ſubſiſtere oportet, in quo concentus, quæ vult, declarat. Compoſitiones ex iiſdem non eædem, ex acuto, ex graui, nomine quidem ſimilibus, ſono verò non ſimilibus. Quæ plurimùm differunt, maximè conueniunt, quæ minimùm differunt, minimè conueniunt. Quòd ſi quis omnia ſimilia faciat, nulla aderit delectatio. Plurimæ & variæ mutationes maximè delectant. Coqui opſonia hominibus dum apparant, cuiuſuis generis differentia, non eadem ex iiſdem ad hominum cibum ac potum conferunt. Quòd ſi omnia ſimilia faciant, nullam habeant delectationem, neque ſi eodem omnia connectant, ea vtique recte ſe habeant. Pulſatis inſtrumentis muſicis tum ſupernè, tum infernè, ſoni quidam eduntur. Lingua Muſicam imitatur, & ex his, quæ illabuntur, quod dulce eſt & acidum dignoſcit, & quæ ſunt diſſonantia. Pulſat autem ſonos ſupra & infra; neque quæ ſupra, ſi infra pulſentur, neque quæ infra, ſi ſupra, recte habent. Quòd ſi lingua probè compoſita fuerit, concentus delectat, ſin verò inconcinna fuerit, moleſtia afficit. Qui pelles ſubigunt, radunt, terunt, pectunt, lauant. Eadem eſt, quæ circa pueros adhibetur cura. Qui nectunt aut texunt, fila in orbem ducendo plicant, à principio in principiũ deſinunt. Quod eſt circuitus in corpore, vt vnde incipit, eodem deſinat. Qui aurum ad opus adhibent, tundunt, lauãt, blando igne liquant (neque enim vehementi coit) quod vbi elaborauerunt, ad omnia vtuntur. Triticum homo tundit, lauat, molit, coquè igne ſubacto vtitur; neque vehementi quidem igne in corpore conficitur, ſed leni. Statuarij cor-

poris imitationem ſectantur, animo excepto (neque enim mentem habentia fingunt) ex aqua & terra, dum quæ ſunt humida, ſiccant, & quæ ſuperant, demunt, & ad ea, quæ deficiunt, adiiciunt, ex minimo ad maximum incrementum perueniendo. Eadem homini contingunt, ex minimo ad maximum incrementum deducitur, dum quæ ſuperant, detrahit, & quæ deficiunt, apponit, ſicca humectando, & humida ſiccando. Qui figlinam exercent, rotam verſant, quæ neque retrorſum, neque antrorſum procedit, ſed vtranque in partem ſimul vniuerſi imitatione in orbem fertur. In ea autem cuiuſuis generis opera, neque inter ſe ſimilia, circumagendo efficiunt. Ex iiſdē eadem hominibus eueniunt, reliquaque animantia in eodem circumactu omnia operātur, ex iiſdem nihil ſimile, iiſdem inſtrumentis ex humidis ſicca, & ex ſiccis humida efficiendo. In Grammatica tale quid ineſt, figurarum compoſitio, quæ ſunt humanæ vocis notæ, facultas, quæ præterierunt in memoriam reuocandi, & quæ facienda ſunt demonſtrandi. Per ſeptem figuras cognitio habetur. Hæc omnia homo tum literarum gnarus, tum earum rudis conficit. Per ſeptem figuras ſenſatio homini contingit, auditione ſoni percipiuntur, viſione manifeſta cernuntur, naſus odores, lingua ſuauia & inſuauia diſcernit, os ſermonem format, corpore calidi & frigidi tactus percipitur. Spiritus intrò & foras permeat. Et per hæc hominibus cognitio contingit. Ars palęſtrica, & qui puerorum curam habent, tale quid docent, ex inſtituto leges violare, iure iniuriam inferre, decipere, furari, rapere, vim pulcherrimis ac turpiſſimis inferre. Quæ, qui non facit, malus eſt, qui verò facit, bonus, hoc vulgi imprudentiam arguit, hæc ſpectant, & vnum præ omnibus probant, reliquos verò vituperant. Multi admirantur, pauci cognitionem habent. Eadem homines in foro perpetrant, dum vendendo & emendo decipiunt. Qui plurimùm decepit, eum admirantur. Qui ex potu inſaniunt, eadem peragunt, currunt, luctantur, pugnant, furantur, decipiunt, vnus omnibus præfertur. Hiſtriones & deceptores coram ſpectatoribus alia dicunt, alia ſentiunt. Iidem prorepunt & irrepunt nin mè iidem. Homini verò licet alia quidem dicere, alia f[illegible] eundemque non eſſe eundem, & interdum qui[illegible]

habere mentem, interdum verò aliam. Ad hunc ſanè modum artes omnes cum natura humana communionem habent. At verò hominis animus (velut à me etiam antea dictum eſt) ignis & aquæ temperationem ſortitus, partes autem hominis, in omne animal quod reſpirationem habet, irrepit, & in omnem ſanè hominem, tum iuniorem, tum ſeniorem, in omnibus autem non ſimiliter increſcit. Verùm in iuuenibus quidem corporibus, quòd cùm nimirũ velox ſit circuitus, & corpus ad incrementum aptum, velut aptatis alis euolantes & attenuatæ, in corporis incrementum abſumuntur. At in ſenioribus, cùm tarda ſit motio, corpuſque ſanè frigidum, in hominis imminutionem conſumuntur. Quæ verò corpora ætate ſunt florente & fœcunda, ea nutrire & augere poſſunt. Poteſtate autem homines valẽt, & vt quiſque plurimos homines alere poteſt, ita viribus valet. Iis verò, quos alit, deficientibus, imbecillior eſt. Eodem etiam ferè modo circa ſingula corpora ſe habet. Quæ plurimas animas alere poſſunt, ea ſunt robuſtiora, his verò diſcedentibus, imbecilliora. Quod igitur in aliud corpus ingreſſum fuerit, non increſcit, quod verò in fœminam, increſcit, ſi quæ conueniunt, nactum fuerit. Membra autem ſimul omnia diſcernuntur & augentur, neque alterum altero prius, neque poſterius. Quæ tamẽ natura maiora ſunt, minoribus priora conſpiciuntur, cùm nihilo priora exiſtãt. Neque verò ęquali temporis ſpatio omnia certo ordine deſcribuntur, verùm alia citiùs, alia tardiùs, prout quæq; ignẽ & alimentum ſortita fuerint. Quidam igitur fœtus tribus ac quadraginta diebus confirmationem habent, quidam quatuor menſibus. Eodem etiam modo vitales naſcuntur, quidam citiùs, ſeptimo menſe perfectè; quidam tardiùs, nono menſe perfectè in lucem prodeunt, ea coagmentatione, quam ſemper habituri ſunt. Mares igitur & fœminę hoc modo, quoad eius fieri poteſt, naſcuntur. Fœminæ verò ab aqua magis, & ex frigidis, humidis, ac mollibus, tum cibis, tum potibus, & vitæ inſtitutis, incrementum accipiunt. At mares ab igne magis, ex ſiccis ſcilicet & calidis cibis reliquaque vitæ ratione. Si igitur fœminam procreare eſt animus, victus ratione ad aquam tendente eſt vtendum. Si verò marem, victus ratio, quæ ad ignem ſpectet inſtituenda

eſt. Ac neque ſolùm hoc viro, ſed etiam mulieri peragendum. Neque enim ſolùm quod à viro excernitur, ad incrementum aptum eſt, ſed etiam quod à muliere, iſtam ſanè ob cauſam. Neutrum quidem per ſe ſufficiẽtem habet motionem, vt affluentem humoris copiã abſumat, ſed ex ignis imbecillitate concreſcit. Cùm verò in vnum ambo conuenerint, in ſeſe mutuò incidunt, ignis ad ignem, & aqua eodẽ modo. Siquidem igitur in ſicco loco circumagitur, ſimul illapſam aquam ſuperat, ab eaque ignis incrementum accipit, vt non ab illabente vnda extinguatur, ſed & id, quod irruit, excipiat, & quod exiſtit, cogat. Sin in humidum inciderit, ſtatim ab initio ab illabente vnda extinguitur, & in minorem ordinem diſſoluitur. Vno verò cuiuſque menſis die, ea, quæ irruunt, cogere & ſuperare valet, idque ſi contigerit, vt quæ ab vtriſque immittuntur in eundem locum ſimul conueniant. Coire autem inter ſe poſſunt, & mas & fœmina, quandoquidem animus in omnibus animatis idem eſt, cuiuſque verò corpus differt. Semper igitur animus tum in maiore, tum in minore ſimilis eſt. Neque enim natura, neq; neceſſitate immutatur. Corpus verò nunquam in vllo, neq; natura, neque neceſſitate, idem eſt, cùm partim in omnia ſecernatur, partim per omnia commiſceatur. Si igitur contigerit, vt ab vtriſque maſcula corpora ſecernantur, pro re præſenti increſcunt, procreanturq; viri animo clari, & corpore validi, niſi à ſubſequente victus ratione vitium contrahant. Quòd ſi à viro quidem maſculum ſemen ſecernatur, à muliere verò fœmineum, & maſculum ſuperauerit, eo quidem caſu ad validiorem aut imbecilliorem genituram commiſcetur, cùm nihil ex his, quæ adſunt, habeat ad quod ſe conferat, & cum quo meliùs nutriatur. Parua enim maiorem, & maior minorem ſuſcipit, in commune tamen in ea, quæ exiſtunt imperium, exercent. Et maris quidem corpus increſcit, fœminæ verò minuitur, & ad aliam ſortem ſeponitur. Atque hi quidem prioribus minùs clari ſunt, ſed quoniam maſculum à viro excretum dominatum obtinuit, viriles procreantur, & hoc nomen meritò retinent. At ſi à muliere maſculum quidem ſecretum fuerit, & à viro fœmineum, maſculumq; dominatum obtineat, eodem modo quo priùs incrementum accipit, hoc verò minuitur, Andro-

gyni,

gyni, hoc eſt, ſemiuiri procreantur, hocque nomine rectè nuncupantur. Atque tres hæ quidem hominum generationes, plus aut minus inter ſe differunt, ob partium aquæ temperationem, alimenta, educationes & conſuetudines, de quibus etiam procedente oratione eſt agendum. Fœmina verò eodem modo procreatur, ſiquidem ab vtriſque fœmineum ſecretum fuerit, maximè ad molliciem à natura comparatæ naſcuntur. Quòd ſi mulieris quidem ſemen fœmineum, viri verò maſculum fuerit, obtinuerit autem fœmineum, eodem modo increſcit, & prioribus audaciores quidem ſunt, venuſtæ tamen & ipſæ. At ſi viri ſemen fœmineum fuerit, mulieris verò maſculum, præualueritque fœmineum, eodem modo incrementum accipit, & prioribus longè audaciores naſcuntur, viraginesque nominantur. Si quis autem animum animo commiſceri minimè ſibi perſuadeat, is ratione caret. Quòd ſi carbones ardentes ad ardentes, validos ad debiles adiiciat, & ipſis alimentum exhibeat, eandem omnes corporis ſpeciem præbebunt, neque alter ab altero dignoſcetur, ſed quocunque in corpore ignem ſuſcitauerint, idem in omnibus erit. Vbi verò præſens alimentum conſumſerint, in id, quod obſcurum eſt, ſecedunt. Idem quoque humano animo contingit. At verò gemellorum procreationem hæc oratio aperiet. Quorum fere quidem natura vteri muliebris in cauſa eſt. Si enim vtraque ex parte iuxta oſculum æqualiter à natura comparati fuerint, & æqualiter hiauerint, & à purgatione ſiccentur, alere poſſunt, ſi viri ſemen conceperint, ita vt ſtatim diuidatur. Sic enim in vtrunque vterum æqualiter ſpargi neceſſe eſt. Si igitur copioſum ab vtriſque & validum ſemen excretum fuerit, in vtriſq; locis increſcere poteſt, cùm accedens alimentum ſuperet. Quòd ſi aliter contingat, gemini non naſcuntur. Cùm itaq; ab vtriſque maſculum excretum fuerit, in vtriſque maſculos generari neceſſe eſt. Cùm verò fœmineum ab vtriſque, fœminæ procreantur. Quod ſi hoc quidem fœmineum, illud verò maſculum fuerit, quodcunque alterum ſuperauerit, id ipſum incrementum accipiet. Similes verò inter ſe gemelli hanc ob cauſam exiſtunt. Imprimis quidem quòd æqualia ſunt loca, in quibus increſcunt, deinde quòd ex eodem ſemine

ſati ſunt, poſtea quod iiſdem alimentis augeſcunt, vitaleſ-
que in lucem producuntur. Fœtus autem ſuccidanei hunc
in modum gignuntur. Vbi vteri natura calidi & ſicci
fuerint,& mulier eiuſmodi,ſemenq; calidum & ſiccum in-
ciderit,nulla amplius in vteris exiſtit humiditas,quæ ſuper-
illapſum ſemen ſuperet. Quam ob cauſam initio coaleſcit,
ac viuit,permanere autem non poteſt,quinetiam quod priꝰ
ineſt inſuper corrumpit, quòd non eadem vtriſque condu-
cant. At corpus humanum vbi temperationem ex tenuiſſi-
ma aqua & rariſſimo igne adeptum fuerit, ſaluberrimum
habitum ideo efficit,quòd neque in maximis anni tempe-
ſtatum mutationibus, neq; in ætatum tranſmutationibus,
neq; in ciborum ac potuum victus ratione,aqua denſiſſima
exiſtit in aquæ acceſſionibus, neque ignis in ignis incurſi-
bus.Poſſunt enim amborum generationem,tum repletio-
nem copioſam ſuſcipere.Æs tum molliſſimum,tum rariſſi-
mum, plurimum temperamentum recipit, & optimum
redditur. Eadem ratione etiam quod in aqua eſt tenuiſſi-
mum,& quod in igne eſt rariſſimum,inter ſe tẽperata. Qui
igitur hac natura ſunt pręditi,ſani omni tempore vſque ad
quadrageſimum annum perſeuerant,quidam verò etiã vſq;
ad extremam ſenectutem. Qui verò ſupra quadrageſimũ
annum morbo aliquo correpti fuerint, vix vnquam euadũt.
At verò corpora, quæ ignis validiſſimi & aquæ denſiſſimæ
temperationem ſumſerint, valida quidem & robuſta eua-
dunt,verùm multa cura indigent. Magnas enim vtranque
in partem mutationes habẽt,& in aquę & ignis acceſſionib.
eodem modo in morbos incurrunt. Huic igitur victus ra-
tione anni temporib. contraria vti confert. Aquæ quidem
acceſſione contingente, iis,quæ aquæ aduerſantur vtendũ,
ſenſim quidem pro anni temporum ratione tranſmutatio-
ne facta. At vbi aquæ craſſiſſimæ & ignis tenuiſſimi in cor-
pore temperatio facta fuerit,talia contingunt,ex quibꝰ fri-
gidam & humidam naturam dignoſcere conuenit. Et cor-
pora hyeme quàm æſtate, & vere quàm autumno,morbo-
ſiora exiſtunt.Inter hos,quo ad ætates attinet, pueri maxi-
mè ſani ſunt,ſecundo loco adoleſcentes, morbis verò ma-
ximè obnoxij ſenes,& qui proximè ad eos accedunt,eæque
naturæ citò ſeneſcunt.His in victus ratione conferunt quæ-

cunq;

cunque calefaciunt & ſiccant, tum in laboribus, tum in cibis, & ad exteriores corporis partes labores adhibere magis, quàm ad interiores conuenit. Si verò quod in igne eſt humidiſſimum, & in aqua denſiſſimum, temperaturam in corpore acceperit, ex his humidam & calidam naturam dignoſcere licet. Hi quidem vere maximè morbis tentantur, autumno verò minimè, quandoquidem vere humiditatis exceſſus eſt, autumno verò ſiccitatis commoderatio. Ex ætatibus maximè morbis obnoxiæ, quæ iuniores. Corpora verò celeriter increſcunt, iiq; deſtillationibus obnoxii euadunt. Victus autem ratio confert, quæ ſiccat & refrigerat, tum in cibo, tum in potu, ac laboribus. His quoque partes corporis internas laboribus exercere maximè conducit. At ſi quod in igne eſt validiſſimum, & in aqua tenuiſſimum, temperaturam adeptum fuerit, ſicca & calida ea eſt natura, iiq; in ignis acceſſionibus morbo corripiũtur, in aquæ verò acceſſionibus, ſanitate fruuntur. Ætatibus florentibus, quo ad pleniorem corporis habitum comparandum, morboſiſſimi ſunt, ſenes verò, & ad vtroſque proximè accedentes, admodum ſani. Victus ratio, quæ refrigeret & humectet, & labores minimè calefacientes & colliquantes, plurimam refrigerationem exhibebunt. Eiuſmodi naturæ longiſſimæ ſunt vitæ, & maxima ſanitate fruuntur. Quòd ſi ignis rariſſimi & aquæ ſicciſſimæ temperationem acceperit, ſicca & frigida eiuſmodi eſt natura, autumno quidem morbis obnoxia. Vere autem & proximis temporibus, ſana. Eodem modo cùm quadraginta annorum ætatem attigerint, morboſæ, pueri maximè ſani, & cùm ad vtraſque ætates accedunt. Victus ratio conueniens, quæ calefaciendo humectat, & labores, qui ſenſim adhibiti leniter calefaciunt, neque multum ex his, quæ adſunt, tollunt. Quòd igitur ad naturæ cognitionem attinet, ea ſic ex prima corporis conſtitutione dignoſcenda eſt. Ætates autem per ſe conſideratæ, hoc ſe habent modo. Puer quidem ex humidis & calidis temperationem habet, quandoquidem ex his conſtat, & in his incrementum accepit. Quæ igitur ortui ſunt proxima humidiſſima & calidiſſima, & quàm plurimùm increſcunt, eodemque modo quæ ad hæc accedunt. At adoleſcens calidus quidem, quoniam ignis acceſſio aquam ſuperat, ſiccus

verò, quia puerile humidum iam conſumtum eſt, partim quidem in corporis incremẽtum, partim verò in ignis motionem, partim etiam à laboribus. Vir cùm corpus conſtiterit, ſiccus & frigidus, quoniam calidi quidem acceſſio non ampliùs ſuperat, ſed ſiſtitur incrementum in corpore quieſcens, & perfrigeratur. Verum ex iuuenili ætate ſiccitas adeſt, neq; ab accedente ætate, neq; aquæ acceſſione humiditatem habet, ideoq; à ſiccis & frigidis ſuperatur. Senes autem frigidi & humidi, quoniam ignis quidẽ deceſſio, aquæ autem acceſſio adeſt, & ſiccitatis quidem ſummotio, humidorum verò cõſtitutio. At verò inter omnes mares quidem calidiores ſunt & ſicciores, fœminæ verò humidiores & frigidiores eam ob cauſam, quòd vtriq; per exordia in talibus nati ſunt, & ex talibus increuerunt. Quinetiam in lucẽ producti maſculi, laborioſiore victus genere vtuntur, quo incaleſcunt ac reſiccãtur, fœminæ verò humido magis ac otioſo, & ſingulis menſibus calidi purgationem ex corpore habent. At de ea quæ dicitur animi prudentia vel imprudẽtia, ſic ſe res habet. Si quod in igne eſt maximè humidum, & in aqua maximè ſiccum, in corpore temperata fuerint, prudentiſſima efficiuntur, quoniam ignis quidem ab aqua humiditatem, aqua verò ab igne ſiccitatem habet. Vtrunq; autem hoc modo ſibi maximè ſatis eſſe videtur. Neq; ignis alimenti inopia longè proficiſcitur, neq; aqua motionis penuria admodum ſubleuatur. Vtrumq; igitur tum hoc modo ſibi ſatis eſt, tum inter ſe temperata. Quod enim vicinis minimè indiget, id maximè præſentia amplectitur, ignis qui minimè neq; neceſſitate mouetur, & aqua quę maximè, non per vim. Ex his autem vbi contemperationem animus habuerit, prudentia & memoria maximè valet. Quòd ſi aliquo ſuperinducto vſus fuerit, & horum quodcunq; increuerit aut contabuerit, imprudentiſſimus euadit, quòd cũ ſic ſe habeant, ipſa ſibi maximè ſatis eſſe videntur. Quòd ſi ignis & aquæ puriſſimæ temperationem acceperit, & ignis aqua paulò inferior fuerit, ii quidem etiam prudentes ſunt, plus tamen illis quàm in priore temperatione deeſt, quoniam ignis ab aqua ſuperatur, tardamq; motionem efficiens, ſegniùs in ſenſus illabitur. Eiuſmodi autem animi ferè ſtabiles ſunt, quamcunq; ad rem ſe applicuerint. Quòd ſi recta

adhibea-

adhibeatur victus ratio, prudentiores & acutiores præter naturam euadant. His autem conducit, vt victus ratione, quæ ad ignem magis accedat, vtantur, & neq; cibis, neq; potionibus expleantur. Curſibus itaque celeribus vtendum, quò & corpus humore vacuetur, & humor celeriùs ſiſtatur. Lucta autem, frictionibus, & ſimilibus exercitationibus vti non conuenit, vt ne cauiores redditi meatus expleantur. Ab his enim animi motũ grauari neceſſe eſt. Deambulationibus etiam tum à cœna, tum matutinis, itemq; poſt curſus, vtendum eſt. A cœna quidem, quò ſiccius alimentum ab iis, quæ ingeruntur, animus accipiat. Mane verò, vt viæ humore vacuentur, & animi meatus minimè obſtruantur. Ab exercitiis autem, ne quod à curſu excretum eſt, in corpore remaneat, & animo commixtum, vias obſtruat, & alimentum conturbet. Confert etiam, vt vomitionibus vtantur, quò corpus repurgetur, ſi quid negligentiùs labores effecerint. A vomitione autem ſenſim adiiciendo, cibus offerendus, per quatuor, vt minimùm, dies. Vngi verò quàm lauari magis conuenit. Rebus autem venereis in aquæ acceſſionibus magis vtendum, minùs verò, in ignis incurſionibus. At ſi in aliquo inferiorem quàm aquæ potentiam ignis ſortitus ſit, tardiorem eum eſſe neceſſe eſt, appellanturq; eiuſmodi ſtolidi. Nimirum enim cùm tardus ſit ambitus, paulatim ſenſationes allabuntur, & quæ acutæ exiſtunt, ſenſim etiã commiſcentur, propter ambitus tarditatem. Acutæ enim ſunt animi ſenſationes, quæ viſione & auditione percipiuntur, quę verò tactu, tardiores & faciliùs ſentiuntur. Has igitur nõ minùs ii ſentiunt, quàm quæ ſunt frigida & calida, & eius generis. Quæ verò viſione & auditione percipienda ſunt, quæ non antè ſciunt, percipere nequeunt. Niſi enim ab igne illabente commotus animus fuerit, id qualecunq; ſit, non percipiat. Id igitur huiuſmodi animis ob celeritatem non contingit. Quòd ſi recta victus ratione vtatur, is etiam melior euadere queat. Eadem igitur, quæ priori victus ratio confert, verùm cibis tum ſiccioribus, tum paucioribus, laboribus autem pluribus & vehementioribus vtendum. Confert etiam vt fomentis, & ab iis vomitionibus vtatur, & poſt vomitus ex longo interuallo cibos exhibeat, ſi minor vomitus contigerit. Quæ ſi fecerit, magis valebit, &

prudentior euadet. Quòd ſi magis ab aqua ignis ſuperetur, hos iam alii dementes, alii attonitos appellant. Eorum autem inſania tardior exiſtit. Hi plorant cùm à nemine vexentur aut verberentur, minimè metuenda metuunt, moleſtia afficiuntur vbi minimè conuenit, & ſentiunt, quæ prudentes non deceant. Iis itaque fomenta conducunt, & à fomentis purgationes ex veratro, & victus ratio quam antea dixi, iſque pulmonis extenuatione & ſiccitate opus habet. At ſi aqua inferiorem quàm ignis facultatem adepta ſit, cùm ſinceram contemperationem habeant, ſanitate corporis & prudentia valent. Eiuſmodi animus citò, quæ ingruunt, percipit, neq; frequenter ad alia ſe transfert. Huius igitur animi natura bona eſt, melior tamen efficiatur, ſi recta victus ratione vtatur, vt deterior, ſi praua. Huic verò victus ratio conducit, quæ ad aquam magis ſpectet, & neque in cibis, neque in potionibus, neq; laboribus modum excedat. Curſibus flexis & circenſibus, luctis, & reliquis exercitationibus vtantur, dum in nullo modum ſuperent. Si enim corpus bene valuerit, nullaque re alia perturbetur, hæc animi contemperatio prudens eſt. Quòd ſi adhuc magis aquæ vis ab igne ſuperetur, eò acutiorem quidem animum eſſe neceſſe eſt, quò citiùs mouetur, & ad ſenſationes celeriùs incurrere, verùm priore minùs ſtabilem, quoniam, quæ adſunt, ſecedunt, & in pulmonem celeri impetu feruntur. Huic conducit, vt ea victus ratione vtatur, quæ magis ad aquam ſpectat quàm prior, & maza potiùs quàm pane, piſcibus quàm carnibus, potione etiam dilutiore, & venere rariore, & laboribus, qui ſecundum naturam maximè obeuntur, & quàm plurimis, iis verò, qui per vim ſuſcipiuntur, non niſi coactus. Vomitionibus autem poſt ipſas repletiones paucis vtatur, quò corpus quidem euacuetur, quàm minimè verò incaleſcat. His etiam ad prudentiam confert, vt minimè carnoſi euadant. Ad optimum enim corporis habitum, ardoris inflammationem accedere neceſſe eſt. Quod cùm acciderit, eiuſmodi animus aqua ſuperata in furorem agitur & adducitur. His verò confert, vt negotia cibo ſumto potiùs quàm ieiuni obeant. Commodo enim alimento ammixto, ſtabilior longè animus euadit, quàm alimenti indigens. Quòd ſi adhuc magis aqua ab igne ſuperetur, eiuſmodi animus valde acu-

de acutus eſt, eoſque ſomniis agitari neceſſe eſt. Hòs autem ſubfurioſos vocant. Hoc enim inſaniæ proximum eſt, cum vel à leui & contemnenda inflammatione inſaniant, & in vini potionibus, & carnis bona habitudine, & à carnium eſu. Sed & hunc ab his quidem omnibus abſtinere oportet, & omni alia repletione, & exercitationibus, quæ per vim obeuntur. In victus autem ratione, maza non ſubacta vtendum, & oleribus coctis, præter quàm purgantibus, & piſciculis ex muria. Quinetiam aquam bibere optimum, ſi fieri poſſit, ſin minùs, quod ad hanc proximè accedit, vinum molle & album. Deambulationibus quoq; matutinis multis vtatur, à cœna verò exurgat, vt ne cibi quidem à deambulationibus poſt cœnam reſiccentur, corpus autem à matutinis euacuetur. Aqua tepida autem circumaffuſa potiùs perfundatur, quam vngatur. Confert etiam æſtate interdiu ſomno vti breuiore quàm multo, vti ne corpus ab anni tempore reſiccetur. Commodum etiam eſt vere, fotibus antea præparatos, potionibus ex veratro purgare, deinde ſenſim ad victus rationem adducere, neque hunc ieiunum negotia obire oportet. Et hac ſanè cura eiuſmodi animus prudentiſſimus euaſerit. Prudentis igitur & imprudentis animi, hæc contemperatio cauſa eſt, velut à me ſcriptum eſt, victus tamen ratione melior & deterior fieri poteſt. Ignis autem incurſibus ſuperantibus, fortè aquæ aliquid addi non poteſt, vt neque aqua in contemperatione ſuperante, ignis augeri. Ex his verò prudentiores & imprudentiores animi efficiuntur. At verò iſtorum nulla ampliùs contemperatio, cuiuſmodi eſt ad iracundiam præceps, lentus, doloſus, ſimplex, infenſus, beneuolus. Horum omnium meatuum natura, per quos animus fertur, cauſa eſt. Cuiuſmodi enim ſunt vaſa per quæ ſecedit, & ad quæ occurrit, & quibuſcunq; commiſcetur, eiuſmodi homines ſentiunt. Ideoque iſta victus ratione tranſmoueri poſſunt, cùm fieri non poſſit, vt naturam occultam vlla ratione transformes. Eadem verò ratione, & vocis, quæcunque tandem fuerit, ſpiritus meatus cauſa ſunt. Per quos enim aer mouetur, & ad quoſcunq; incurrit, talem eſſe vocem neceſſe eſt. Et hæc quidem deteriora & meliora effici poſſunt, quòd læuiores & aſperiores ſpiritus meatus reddere liceat, illud verò victus ratione permutare non poſſis.

Hippocratis de victus ratione, lib. II.

AT verò ſingularum regionum ſitum & naturam ſic dignoſcas. In vniuerſum quidem res ita ſe habet. Quæ ad meridiem ſita, ea quæ ad ſeptentriones ſpectat calidior & ſiccior, quòd ad ſolem magis accedat. In his autem regionibus, homines & quæ è terra producuntur, ſicciora, calidiora, & validiora eſſe neceſſe eſt, quàm quæ in contrariis, velut Libyca gens ſi cum Pontica conferatur, & quæ vtriſq; vicina ſunt. Per ſe autem ſi regiones ſpectes, ad hunc habent ſe modum. Alta loca & ſqualentia, quæq; ad meridiem ſpectant, campeſtribus æqualiter ſitis ſunt ſicciora, quòd pauciores humiditates contineant. Illa ſiquidem aquam pluuiam non retinent, hæc contrà. Lacuſtria verò & paluſtria humectant & calefaciunt. Calefaciunt quidem, quoniam caua ſunt, vndique circundata, & ventis minimè perflata. Humectant verò, quòd è terra producuntur, & quibus homines aluntur, humidiora ſunt, & ſpiritus, quem attrahimus, propter aquam non motam craſſior eſt. Caua verò & minimè aquoſa, ſiccant & calefaciunt. Calefaciunt quidem quòd caua ſint & vndique circundata. Siccant verò, cùm propter alimenti ſiccitatem, tum quòd ſpiritus quem attrahimus, cùm ſiccus exiſtat, attracto ad ſui nutritionem è corpore humido, non habet humorem, quo ſuo occurſu nutriatur. At quibus in locis montes ad auſtrum vergunt, in his auſtri ſqualidi & morboſi ſpirant. Quibus verò ad aquilones montes vergunt, in his aquilones perturbationes & morbos pariunt. Vbi autem ab aquilone caua loca vrbibus adhærent, ab æſtiuis ventis calidus & morboſus hic locus eſt, quoniam neq; ſpirans boreas purum ſpiritum inuehit, neq; ab æſtiuis ventis perfrigeratur. Quæ autem inſulæ continenti ſunt vicinæ, eæ rigidiores habent hyemes, marinæ verò, tepidiores, propterea quòd niues & glacies in continenti perdurant, & ventos frigidos ad vicinas inſulas mittunt. In his verò quæ in alto ſitæ ſunt, per hyemem non perdurant. At verò ventorum quam quiſque naturam aut facultatem habeat, ad hunc modum dignoſcas. Omnes quidem venti, tum animalium corpora, tum ea, quæ è terra producuntur, ſuapte natura ideo humectant & refrigerant, quòd ventos omnes à niue, à glacie, à vehe-

menti gelu, à fluminibus & ſtagnis, & terra humecta & perperfrigerata ſpirare neceſſe eſt, & validiores quidem ventos à maioribus & validioribus, debiliores verò à minoribus & debilioribus. Non ſecus enim ac in omnibus animantibus ſpiritus ineſt, ita in cæteris omnibus, quibuſdam minor, quibuſdam verò maior pro eorum magnitudine adeſt. Venti igitur omnes natura quidem refrigerant & humectant. Verùm ex regionum & locorum ſitu, per quæ ad regiones quaſq; obueniunt, inter ſe differũt, & frigidiores, calidiores, humidiores, ſicciores, morboſiores & ſalubriores exiſtunt. Quorum ſingulorum cauſa ad hunc modum cognoſcenda eſt. Boreas quidem frigidus & humidus ſpirat, quia ab eiuſmodi locis fertur, & ad loca permeat, ad quæ ſol non peruadit, neq; aëre exiccato humorem ebibit. Ideoque ad terram habitatam ſua facultate pollens peruenit, vbi ex regionis ſitu non corrumpitur, & hic proximis quidem incolis frigidiſſimus eſt, remotiſſimis verò minimè. At auſter à locis natura aquiloni ſimilibus ſpirat. Cùm enim ab auſtrali axe ſpiret, & à niue multa, glacieque & gelu valido prodeat, his quidem, qui illic prope habitant, talis ſpiret, qualis nobis boreas neceſſe eſt. Neq; tamen ad totam regionem adhuc ſimilis accedit. Nam cùm per ſolis acceſſus in meridiem ſpirat, exhauſta à ſole eius humiditate, reſiccatus rareſcit, ideoque calidum & ſiccum ad nos peruenire neceſſe eſt. Proindeque vicinis regionibus eandem vim calidam & ſiccam ex neceſſitate impertit. Quod & in Libya facit, cùm quæ è terra naſcuntur, exareſcant, & homines latenter exiccet. Nam cum neque è mari, neque è fluuio humorem accipere queat, ex animantibus & plantis humidum exugit. At vbi mare tranſierit, cùm calidus & rarus exiſtat, multa humiditate regionem ad quam occurrit, implet, atque adeò auſtrum calidum & humidum eſſe neceſſe eſt, niſi regionum ſitus in cauſa extiterit. Ad eundem verò modum reliquorum etiam ventorum facultates ſe habent. Ad ſingulas autem regiones hoc modo venti ſe habent. Qui quidem venti ex maris regionibus obueniunt, ii ſicciores ferè exiſtunt. Qui verò è niue, aut glacie, aut ſtagnis, aut fluminibus, ii omnes, tum ſata, tum animantia humectant & refrigerant, & corporibus

ſanitem præſtant, qui frigore modum non excedunt. Hi enim quòd magnas in corporibus caloris & frigoris mutationes faciunt, noxii ſunt. Quod ſanè iis contingit, qui loca paluſtria & calida, iuxta magna flumina incolunt. At reliqui venti, qui ex prædictis ſpirant, vtiles ſunt, tum quòd aërem purum & ſincerum præbent, tum etiam animi calori humiditatem ſuggerunt. Qui autem venti è terra obueniunt, eos cùm à ſole & terra reſiccentur, ſicciores eſſe neceſſe eſt. Nam cùm non habeant vnde alimentum trahant, à viuentibus humorem exugunt, ſataq; & animantia omnia lædunt. Et qui quidem relictis montibus ad vrbes perueniunt, non ſolùm ſiccant, verumetiam ſpiritum quem attrahimus, turbant, & humana corpora morbis obnoxia reddunt. Horum igitur cuiuſque natura & facultas ad hunc modum cognoſcenda eſt. Quanam autem ratione ad ſingula ſe accommodare oporteat; procedente oratione aperiam. At verò cibi & potionis cuiuſque vim, tum eam quam habet à natura, tum eam, quæ ab arte proficiſcitur; ita cognoſcere oportet. Qui igitur in vniuerſum, vel de dulcium, vel pinguium, vel ſalſorum, vel alterius cuiuſdam eiuſmodi facultate dicere conati ſunt; ii non rectè ſentiunt. Neque enim eandem vim habent, nec dulcia inter ſe, neque amara, neque aliorum eiuſmodi quicquam. Horum enim multa & aluum deiiciunt, & ſiſtunt, & ſiccant; & humectant. Eodem modo in reliquis omnibus, quædam adſtringunt, & per aluum ſecedunt; & vrinas mouent. Sunt quæ horum neutrum faciunt. Ad hunc modum & ex calefacientibus, ac reliquis omnibus, alia aliam habent facultatem: Cùm igitur omnia qualiánam ſint, declarari non poſſint, quam quæque vim habeant, aperiam. Hordeum natura quidem frigidum & ſiccum. Ineſt & quiddam quòd purget, ex palearum ſucco. Cuius rei hoc eſt indicium, quòd ſi hordeum corticè detracto minimè purgatum coquere velis, vehementer purgat is ſuccus. Quòd ſi corticem detraxeris, refrigerabit magis, aluumq; ſiſtet. Vbi verò toſtum fuerit, humor qui purgat igne decedit, frigiditas autem & ſiccitas remanet. Quòd ſi refrigeratione & ſiccitate opus ſit, idipſum in pollinem redactum efficiet. Maza cuiuſuis generis ſic vtimur, eamque hæc habet facultatem. Farinæ confuſaneæ

neæ minùs quidem nutriunt, magis autem aluum deiiciunt. Puræ verò plus nutriunt, minùs autem per aluum ſecedunt. Maza iam pridem ſubacta, conſperſa, minimè intrita, leuis eſt, aluum mouet, & refrigerat. Refrigerat quidem, quia frigida madefacta eſt, aluum verò mouet, quia citò coquitur. Leuis eſt, quòd multum alimenti cum flatu foras excernitur. Cùm enim alimenti viæ anguſtiores ſint, aliud quod ſuperadditur, non recipiunt, & pars quidem cum ſpiritu attenuata foras excernitur, pars verò, quæ intus remanet, flatum inducit, partimque per ſuperiora eructatur, partim etiam per inferiora demittitur. Multum itaq; alimentum è corpore expirat. Quòd ſi mazam ſtatim vt ſubacta eſt, exhibere velis, ea ſiccandi vim habet, quòd nimirum farina cùm ſicca exiſtat, atque ita aqua irrigata, in ventriculum calida incidat, humorem ex ipſo trahit. Calidum ſiquidem frigidum, & frigidum calidum trahere ſolet. Ventriculi autem humore conſumtò, vt reſiccetur neceſſe eſt. Aqua verò quæ ſimul mazam ſubiit, inducta, refrigerat. Quæ igitur in alui profluuij, aut alterius eiuſmodi caliditatis profuſione, ſiccare aut refrigerare oportet, hæc maza efficiet. Ac ſicca, intrita, exiccat quidem, non æquè tamen, propterea quod vehementer condenſata eſt, alimentum verò plurimum corpori impertit, cùm nimirum ſenſim eliquatæ alimentum viæ excipiant. Per aluum igitur tardè demittitur, flatum tamen minimè excitat, neque ructus adfert. Quæ autem iampridem ſubacta & intrita eſt, nutrit quidem minùs, ſed aluum magis mouet & inflat. Cyceon ſolus aqua temperatus, refrigerat & nutrit, cum vino autem calefacit & ſiſtit. Cum melle, minùs quidem calefacit & nutrit, magis verò aluum ſubducit, ſi mel ſincerum non fuerit, alioqui aluum non ciet, ſed ſiſtit. Cum lacte autem, omnes bene quidem nutriunt. verùntamen ouillum aluum ſiſtit, caprinum verò magis aluum ſubducit, bubulum minùs, equinum & aſininum per aluum magis demittitur. Triticũ hordeo quidem eſt valentius & magis nutrit, minùs autẽ aluum ſubducit, tum ipſum, tum ſuccus. Panis ex farina integra nec excuſſa, ſiccat & aluum ſubducit. Purus verò, plus quidem nutrit, minùs verò aluum deiicit. Ex panibus autem, frementatus quidem leuis eſt, & per aluum ſecedit.

Ac leuis quidem eſt, quoniam fermenti acore humidum conſumtum eſt,quod in alimentum tranſit. Secedit autem, quia citò coquitur. At non fermentatus, minùs quidem aluum deiicit, plus verò nutrit. Ex ſucco autem ſubactus, leuior eſt,abunde nutrit,& per aluum demittitur. Nutrit quidem,quia purus.Leuis verò eſt,quòd leuiſſimo ſubactus ſit, & ab eodem fermentatus & toſtus. Per aluum autem ſecedit, quòd dulci & aluum ſubducẽti tritici parti commixtus ſit. Ex panibus item maximi plurimum habent alimenti, quòd humidũ ab igne minimè exuratur. Et furnacei panes 15
magis nutriunt,quàm qui in foco aut veru aſſati ſunt,quòd minùs ab igne exurantur. Teſtuacei verò & ſubcinericij, ſicciſſimi, hi quidem propter cinerem, illi verò propter teſtum,humido exucto. Similaginei autem horum omnium validiſſimi ſunt,multoq; magis qui ex alica parantur,& admodum nutriunt,verùm non ęquè ſubducunt. Farina pura ex aqua pota refrigerat,& lotura farinæ aqua maceratæ & ſubactæ igne cocta. Furfurum ſuccus coctus, leuis, aluum ſubducit. At farinæ ex lacte exhibitæ,propter ſerum magis per aluum ſecedunt, quàm quæ ex aqua, præcipueq; ſi cum 20
aluum deiicientibus miſceantur. Quæ verò cum melle aut oleo incoquuntur aut aſſantur, omnes ęſtum & ructum excitant. Ructum quidem, quòd cùm multum alimentũ exhibeant, per aluum minimè ſecedunt. Æſtum verò, quòd cùm pingues & dulces exiſtant,& inter ſe conueniant, neq; eiuſdem cocturæ indigeant,in eodem ſunt. Similago & alica cocta, validum & multum alimentum exhibent,non tamen per aluum ſecedunt. Tragus ſiue olyra, tritico leuior, & quę ex ea conficiuntur,his ſimiliter quæ ex tritico parantur,magis tamen per aluum ſecedunt. Auena in cibo & ſor- 30
bitione ſumta, humectat & refrigerat. Recentes farinæ craſſiores & tenuiores, vetuſtis ſicciores, quòd igni & operationi viciniores exiſtunt. Quæ vbi vetuſtæ ſunt,calor expirat,frigiditas verò inducitur. Panes calidi quidem ſiccant, frigidi verò minùs, gracilitatem tamẽ quandam inferunt. Fabæ alimentùm quoddam aluum ſiſtens & flatuoſum exhibent. Flatuoſum quidem,quoniam meatus aliud ſuperingeſtum alimentum non excipiunt. Aluum autem ſiſtens, quoniam totam alimenti fecem continet. Piſa minùs quidem

dem inflant, magis autem aluum deiiciunt. Eruilia & phaſeoli his magis aluum deiiciunt, minùs inflant, & probè nutriunt. Cicer album aluum & vrinam mouet, & nutrit. Nutrit quidem quod carnoſum eſt, dulce per vrinam redditur, ſalſuginoſum per aluum demittitur. Milij grana & farinæ ſiccant, & aluum ſiſtunt, & cum ficubus vehementibus doloribus ſuccurrunt. Milium autem coctum nutrit, minimè tamen per aluum ſecedit. Lentes æſtuoſæ ſunt & turbant, & neq; aluum deiiciunt, neq; ſiſtunt. Eruum aluum ſiſtit & validum eſt, incraſſat, explet, & bonum colorem homini conciliat. Lini ſemen in cibo ſumtum, aluum ſiſtit & aliquantulum refrigerat. Hormini ſemen eadem, quæ lini ſemen efficit. Lupini natura validi & calidi, præparatione tamen leuiores & frigidiores euadunt, & per aluum ſecedunt. Irio humectat & aluum deiicit. Cucumeris ſemen, vrinam magis quàm aluum mouet, implet autem & incraſſat. Aluo quidem ſecedit propter exterius putamen, carne verò implet & incraſſat. Lotum verò aluum minùs deiicit, incraſſat autem & explet magis, humectat verò & vrit, quia pingue & oleoſum. Cnicus aluũ deiicit. Papauer ſiſtit, idq; nigrum præſtat magis, quod etiam album facit, potenter autem nutrit. Horum omnium ſuccus magis, quàm caro aluum mouet. Hæc igitur in præparatione adhibenda cautio, vt in quibus ſiccare velis, in iis ſucco detracto carne vtaris, in quibus verò aluum mouere, ſucco plurimo, & carne pauciore, ac bene ſucculenta. De animalibus autem, quæ in cibum veniunt, ſic ſentiendum. Carnes bubulæ validæ ſunt, & aluum ſiſtunt, nec facilè in ventriculis concoquuntur, quoniam craſſi & multi ſanguinis eſt hoc animal. Et carnes ore ſumtæ graues ſunt, eædemque, & ſanguis & lac. Quorum autẽ animalium lac tenue eſt & ſanguis ſimiliter, eorũ quoque carnes conſimiles exiſtunt. Caprinæ carnes his leuiores ſunt, & magis aluum deiiciunt. Suillæ, his quidem magis corpus roborant, & abunde aluũ deiiciunt, propterea quòd tenues, paucumq; ſanguinem continentes venas hoc animal habet, multam verò carnem. Agninæ ouillis ſunt leuiores, & hœdinæ caprinis, quia exangues magis & humidæ. Sicca enim & valida natura animantia, cùm quidem tenera ſunt, per aluũ ſecedunt, cùm verò adoleuerint,

non item. Vitulinæ carnes ad bubulas eodem ſe habent modo. At porcellorum carnes ſuillis ſunt grauiores. Hoc enim animal natura carnoſum & exangue, quamdiu tenellum eſt ſuperabundantem habet humiditatem. Cùm ergo ſuperingeſtum alimentum meatus non ſuſcipiant, id quod remanet, ventrem calefacit & turbat. Carnes aſininæ per aluum ſecedunt, ſed pullorum præſertim, & equinæ ſunt leuiores. Caninæ calefaciunt & ſiccant, roburque inferunt, non tamen per aluum ſecedunt. Catulinæ verò humectant, & aluum deiiciunt. Syluestris ſuis caro ſiccat, robur affert, & aluum deiicit. Cerui ſiccat, & minùs aluum deiicit, magis autem vrinam prouocat. Leporina ſicca eſt, & aluum moratur. Vrinam tamē quodammodo ciet. Vulpina humidior eſt. Erinaciorum terreſtrium carnes vrinam prouocant, & humidiores ſunt. At verò de volucribus ſic ſe res habet. Omnia ferè volucrum genera quadrupedibus ſicciora exiſtunt. Nam quæ veſicam non habent, neque vrinam reddunt, neq; ſaliuam fundunt, prorſus ſicca ſunt. Ventris enim caliditate, corporis humiditas in caloris alimentum abſumitur, atque iccirco neque vrinam reddunt, neq; ſaliuam fundunt. Cui autem eiuſmodi humiditates deſunt, id ipſum ſiccare neceſſe eſt. Palumbis igitur caro ſicciſſima, deinde columbæ, tertio loco, perdicis & galli, ac turturis, anſeris verò, maximè humida. Quæ autem ſemina legunt, prioribus ſicciores ſunt. Anatis verò carnes, & reliquarum auium quæ in paludibus aut aquis degunt, omnes humidæ exiſtunt. Ex piſcibus ſicciſſimi quidem ſcorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thriſſa. Leues verò, ſaxatiles ferè omnes, velut turdus, phycis, elephitis, gobio. Hi omnes & prædicti, erronibus leuiores ſunt. Cùm enim quieſcant, raram & leuem carnem habent. Errones autem & vndas verberantes, laboribus attriti, ſolidiorem carnem obtinent. Torpedines & ſquatinæ, ac rhombi, & eiuſcemodi, leuiores ſunt. Qui verò piſces cœnoſis & aquoſis locis cibum capiunt, velut capitones, mugiles, anguillæ, & reliqui id genus, grauiores exiſtunt, quòd ab aqua & luto, & his quæ illic producuntur, nutriuntur, ex quibus etiam ſpiritus hauſtus hominem lædit & aggrauat. Fluuiatiles autem & lacuſtres, his etiam grauiores ſunt. Polypi verò & ſepiæ, at-

que

que eiuſmodi, neque leues ſunt, vt videntur, neque aluum deiiciunt, iccircoq; ſi edantur, oculos grauant, illorum tamen ius aluum mouet. Conchylia verò, velut pinnæ, purpuræ, patellæ, buccinæ, oſtrea, ea quidem ſicca ſunt, horum autem ſucci aluum mouent. Mytuli, pectines & telinæ, his magis per aluum ſecedunt. Vrticæ & qui cartilaginei ſunt generis, maximè humectant & aluum deiiciunt. Erinaciorum oua, & locuſtarum humor, muſculi, vrſi, cancri, præſertim fluuiatiles. ſed & marini, aluum mouent, & vrinam prouocant. Sale conditi ſiccant & attenuant, plæriq; etiam leniter aluum deiiciunt. Ex ſalitis ſicciſſimi quidem marini, deinde fluuiatiles, paluſtres, maximè humidi. Inter ſale conditos piſces, qui percæ nominantur, potenter ſiccant. Ex cicuratis autem animalibus, quæ in ſyluis & agris paſcuntur, iis quæ domi nutriuntur, ſunt ſicciora, quia laborando à Sole & frigore reſiccantur, & ſicciore ſpiritu nutriuntur. Fera etiam animalia manſuetis ſicciora, & crudiuora, quæque ſyluarum materia paſcuntur, & quæ parum edunt, multum edentibus ſicciora, quæq; fœno ad paſtum vtuntur, iis quæ herbis, item quæ fructus edunt, iis quæ minimè fructibus victitant, quæque parum bibunt, iis quæ multum, & quæ multo ſanguine abundant, exanguibus & paucum ſanguinem habentibus, & quæ in ætatis vigore ſunt conſtituta, potiùs quàm admodum vetuſta, & iuuencula, & maſcula quàm fœminea, & caſtrata quàm non caſtrata, nigra quàm alba, & hirſuta quàm nuda. His verò contraria, humidiora. Animalium autem ipſorum carnes validiſſimæ quidem, quæ optimè laborant, & ſanguine abundant, & ſupra quas recumbunt. Leuiſſimæ verò, quæ minimè laborant, & in vmbram latent, & in intimis animalis partibus ſitæ ſunt. Exanguium autem validiſſimæ, cerebrum & medulla. Leuiſſimæ quæ ſunt in ventre inferiore, muſculi, pectines, pedes. Piſcium ſicciſſimæ ſunt partes ſuperiores, leuiſſimæ ventris inferioris, & capita humidiora, propter pinguedinem & cerebrum. Volucrum oua validum quid, & nutriens, & inflans habent. Validum quidem, quoniam animalis generationem continent. Nutriens verò, quòd hoc in pullo lactis rationem habeat. Inflans autem, quia ex parua mole in multam diffundantur. Caſeus

validus eſt, æſtuoſus eſt, & alit. Validus quidem, quòd generationi ſit proximus. Alit vero, quia lactis carnoſa pars in eo remanet. Æſtuoſus eſt, quia pinguis. Aluum autē ſiſtit, quia ex ſucco & coagulo conſtat. Aqua refrigerat. Vinū calidum & ſiccum, habet & purgans quiddam à materia. Vina nigra & auſtera, ſicciora ſunt, neq; per aluum ſecedunt, neq; vrinam aut ſputum mouent, ſed corporis humiditatem abſumendo ſiccant, & caliditatem inferunt. Mollia, nigra, humidiora ſunt, & flatus excitant, aluumq; magis deiiciunt. Dulcia nigra, humidiora ſunt, calefaciunt autem & inflant, cùm humiditatem inducunt. Alba verò & auſtera calefaciūt, magis autem vrinam mouent, quàm aluum deiiciant. Vina recentia aluum magis mouent, quòd muſto ſint propiora, & nutriunt, item odora magis quàm inodora eiuſdem ætatis, quia facilius concoquuntur, & craſſa quàm tenuia. At tenuia dulcia vrinā magis & aluum mouent, corpuſq; humectant, & ſanguinem imbecillum reddunt, cùm aduerſarium corpori ſanguinem augeant. Muſtum flatum mouet, & ſubducit, turbationēq; in ventre ſuo feruore excitat, aluumq; deiicit. Flatum quidem mouet, quòd calefaciat, è corpore autē ſubducit, quia purgat, cùm verò in ventriculo ferueat, turbationem excitat, & aluo ſecedit. Vina acida refrigerant, extenuant, & humectant. Refrigerant quidē & humectant, quòd humidum è corpore educāt. humectant autem, quòd aqua vnà cum vino ingrediatur. Acetum refrigerat, quòd corporis humidum colliquando abſumat, magis autem aluum ſiſtit, quàm deiiciat, quia minimè alit & acre eſt. Sapa calefacit, humectat & ſubducit. Calefacit quidem, quia vinoſa. humectat verò, quòd nutriat. ſubducit autē, quia dulcis. Feces vinaceę humectant, ſubducunt, & flatum excitant, quòd etiam muſtum idem efficiat. Mel calidum & ſiccum eſt, ſincerum; ex aqua verò humectat, & bilioſis aluum deiicit, pituitoſis verò ſiſtit. At verò vinū dulce, pituitoſis magis per aluum ſecedit. De oleribus autem ſic ſe res habet. Allium calidum, vrinā & aluum mouet, oculis minimè bonum. Cùm enim multam corporis purgationem faciat, aciē hebetat, aluum autem & vrinam ciet, propter vim purgantem, coctum crudo imbecillius, flatum autem parit propter ſpiritus vehementiā. Cepa oculorum quidem aciei commoda,

da,

da, corpori verò noxia, quòd calida & æſtuoſa ſit, & per aluũ ſecedat. Nullum enim alimentum corpori, neq; vtilitatem præbet, calefaciendo autem exiccat, propter ſuccũ. Porrum minùs quidem calefacit, vrinam verò & aluum mouet, habetq; vim quandam purgantẽ, humectat autem, & ructum acidũ ſedat, ipſumq; poſt reliquos cibos comedere præſtat. Raphanus humectat, pituitam ſua acrimonia diffundendo, folia verò minus, niſi in articularibus morbis. Radix vitioſa eſt, quod per ſumma fluitet, & ægrè concoquatur. Naſturtium calidum eſt, & carnem liquefacit, pituitam albam ſiſtit, proindeq; ſtranguriam infert. Sinapi calidum eſt, & aluum deiicit, ſed & hoc vrinæ difficultatem parit. Quin & eadem eruca facit. Coriandrum calidum, aluum ſiſtit, & ructũ acidum ſedat, ſomnum conciliat, ſi poſtremò loco edatur. Lactuca frigidiſſima eſt priùs quàm ſuccum habeat, imbecillitatem autem quandam corpori infert. Anethum calidũ, & aluum ſiſtit, odoratumq; ſternutamentũ ſedat. Apium vrinam magis quã aluum mouet: radices etiam magis quàm ipſum aluum mouent: Ocimum ſiccũ eſt, & calidũ & aluum ſiſtit. Ruta vrinã magis quàm aluum mouet. Quandã etiam cogendi vim habet, & præpota aduerſus venena valet. Aſparagus ſiccus eſt, & aluũ ſiſtit. Saluia ſicca eſt, & aluũ ſiſtit. Solanum refrigerat, & in ſomnis veneris ludibria prohibet. Portulaca fluuiatilis refrigerat, & ſale condita calefacit, & purgat. Calamintha calefacit & purgat. Mentha calefacit, & vrinã ciet, vomitionemq; ſiſtit, ac ſi quis eam ſæpe comedat, eius genitale ſemen ita colliquefacit, vt effluat, & arrigere prohibet, corpusq; imbecillum reddit. Rumex calefaciendo aluum mouet. Atriplex humida eſt, neq; tamen aluum deiicit. Blitum calidum, neq; aluum mouet. Braſſica calefacit, per aluum ſecedit, & bilioſa educit. Betæ ſuccus quidem aluum deiicit, olus autem ipſum cibo ſumtum ſiſtit, radices verò aluum magis mouent. Cucurbita refrigerat & humectat, aluoq; ſecedit. Rapum æſtuoſum eſt, humectat autem & corpus conturbat, non tamen per aluum ſecedit, verùm vrinæ difficultatem adfert. Pulegiũ calefacit & aluum mouet. Origanum calefacit, bilioſa tamen ſubducit. Thymbra eadem quæ origanum efficit. Thymum calidum, aluum & vrinam mouet, & pituitoſa educit. Hyſſopum calidum &

pituitam ducit. Ex agreſtibus autem oleribus, quæ os calefaciunt & odorata ſunt, ea calefaciunt, & vrinam potiùs quàm aluum mouent. Quæ verò humida ſunt natura & frigida, ac inſipida, odoreque graui, per aluum magis ſecedunt quam per vrinam. Quæ acerba & auſtera, aluum ſiſtunt. Quæ acria & odorata, vrinam prouocant. Quæ acria & ſicca ſunt in ore, ea omnia ſiccant, quæ acida, refrigerant. Hi ſucci vrinam mouent, crethmi, apij, allij cremor, cytiſi, fœniculi, porri, adianthi, ſolani, qui & refrigerat. Scolopendrium, mentha, ſeſeli, caucalides, hypericum, vrticæ, aluum mouent & purgant. Cicer, lens, hordeum, beta, braſſica, mercurialis, ſambucus, cnicus, hæc omnia aluum potiùs quàm vrinam mouent. At verò de fructibus autumnalibus, habet ſe res ad hunc modum. Qui ſemen quidem incluſum habent, ij aluum magis mouent. Virides item magis quàm ſicci. Horum autem facultas dicta eſt. Mora calefaciunt & humectant, per aluumq; ſecedunt. Pira matura, calefaciunt & humectant, aluumq; deiiciunt, dura verò ſiſtunt. Pira ſylueſtria hyberna matura, aluum deiiciunt eamq; purgãt, cruda verò ſiſtunt. Mala dulcia ægrè concoquunt, acida autem & matura, minùs. Cydonia adſtringunt, neq; aluum deiiciunt. Malorum autem ſuccus vomitiones ſiſtit & vrinam promouet, quod & odor ante vomitionem præſtat. Mala ſylueſtria, aluum ſiſtunt, cocta verò cibo ſumta, magis aluum deiiciunt. Ad eam autem ſpirandi difficultatem, cùm non niſi erecta ceruice ſpiritus trahitur, tum eorum ſuccus, tum ipſa quoq; epota iuuant. Sorba, meſpila, corna aliique id genus fructus, aluum ſiſtunt, & acerbi ſunt. Mali punici dulcis ſuccus, aluum deiicit, verùm æſtuoſum quiddam habet. Mala punica quæ vinoſo ſunt ſucco, minùs æſtuoſa ſunt. Acida verò, magis refrigerant. At omnium nuclei aluum ſiſtunt. Cucumeres crudi, frigidi, ægreq; concoquuntur. Maturi verò, vrinam & aluum deiiciunt, verùm flatus excitant. Vuarum racemi, calidi & humidi, aluum deiiciunt, præcipuè quidem albi Dulces igitur potenter calefaciunt, quód multum iam calidi obtineant. Immaturi verò, minùs calefaciunt, potu autem magis purgant. Ficus & vuæ paſſæ æſtuoſæ ſunt, aluum tamen deiiciunt. Ficus viridis humectat, aluum deiicit, & calefacit.

Hume-

Humectat quidem, quòd ſucco prægnans ſit, calefacit verò, propter lac, ſed aluum deiicit, propter eiuſdem dulcedinem. Primæ ficus vitioſiſſimæ, quia lacte pleniſſimæ, optimæ poſtremæ. Ficus aridæ æſtuoſæ, aluum tamen deiiciunt Amygdalæ æſtuoſæ ſunt & nutriunt his de cauſis. Æſtuoſæ quidem, quia pingues, nutriunt autem, quia carnoſæ. Et nuces rotundæ his ſimiliter ſe habent. Latæ verò maturæ, nutriũt & aluum deiiciunt. Purgatæ autem etiam flatus pariunt, earum verò tunicæ aluum ſiſtunt. Glandes iligneæ, quercinæ, & fagineæ, crudæ & toſtæ aluum ſiſtunt, coctę verò, minùs. Carnes pingues æſtuoſæ, ſed aluum deiiciunt. Carnes vino condîtæ, ſiccant & nutriunt. Siccant quidem, propter vinũ, nutriunt verò propter carnem. Aceto autem condîtæ, calefaciunt certè, propter acetum tamẽ, minùs, ſed abundè nutriunt. At ſale conditæ, minùs quidem nutriunt, humido à ſale ſpoliatæ, extenuant tamen & ſiccant, abundeque aluum deiiciunt. Singulorum autem vires ad hunc modum detrahere & adiicere conuenit. Cùm ex igne & aqua conſtent cũcta tum animantia, tum è terra naſcentia, & ex his concreſcant, ac in eadem reſoluantur, valentium quidem cibariorum vim coquendo & refrigerando, ſæpe detrahere, contraq; adiicere ad hunc modum oportet. Humidis quidem, torrendo & aſſando humiditatem detrahito, ſicca verò macerato & irrigato. Salſa macerato & coquito. Amara & acria, dulcium, acerba verò pinguium mixtura temperato. Ac de reliquis omnibus ex prædictis æſtimare oportet. Toſta aut aſſata, crudis magis aluum ſiſtunt, quòd humidum igneum & pingue ab igne detractum ſit. Cùm igitur in vẽtriculum ingeſta fuerint, humidum ad ſe è ventre trahunt, & venarum oſcula exiccando & calefaciendo occludunt. proindeque humoris tranſitus coarctant. Quæ verò locis minimè aquoſis, ſiccis & æſtuoſis proueniunt, ea omnia ſicciora & calidiora ſunt, & robur plurimum corpori exhibẽt, quod pari mole & copia grauiora ſunt ac denſiora, vberioremque fœtum ferunt, quàm quæ humidis, riguis & frigidis locis naſcuntur. Ea autem humidiora, leuiora & frigidiora exiſtunt. Neque igitur ſolùm ipſius cibi & potus, & animantiũ ipſarum, ſed & patriæ ex qua oriuntur, vim noſſe oportet. Cùm ergò ex iiſdem etiam cibis validum alimen-

tum corpori offerre voles, his quæ ex locis minimè aquoſis prodeunt vtendum; tum cibis, tum potionibus, tum animantibus. Cùm verò leuius atque humidius, his quæ ex riguis locis naſcuntur vtendum. Dulcia, acria, ſalſa, amara, auſtera, & carnoſa calefacere ſolent, tum quæ ſicca ſunt, tum quæ humida. Quæ igitur plus ſicci in ſe habent, ea ſiccant quidem & calefaciunt. Quæ verò plus humidi, hæc omnia calefaciendo humectant, & magis quam ſicca per aluum ſecedunt. Nam cùm plus corpus nutriant, in ventriculum attrahunt, & humectando aluum deiiciunt. Quæ verò calefaciendo ſiccant, tum cibi, tum potus, neque ſputum, neque vrinam, neque aluum cient, & hanc ob cauſam corpus ſiccant. Incaleſcens corpus humido vacuatur, partimque ab ipſis cibis, partim etiam à calore animi in alimentum abſumitur, partim verò calefactum & attenuatum, per cutim foras propellitur. Dulcia, pinguia, & oleoſa iccirco implent, quia ex modica mole multum diffundunt. Calefacta verò & diffuſa, calore corpus replent, & tranquillum reddunt. Acida autem, acria, auſtera, acerba, & ex toto collata, & ſicca, non implent, ideo quòd venarum ora tum aperiunt, tum expurgant, & partim quidem ſiccando, partim verò incidendo & adſtringendo horrorem inferunt, & carnis humidum in paruam molem contrahunt, atque ita vacuum multum in corpore oritur. Cùm igitur paucis implere, vel multis vacuare voles, hiſce vtitor. Recentia omnia plus cæteris roborant, propterea quòd vitæ ſunt propinquiora. At vetuſtate marcida, quòd ad putredinem magis accedant, recentibus aluum magis deiiciunt. Cruda verò alimentum præbent & ructus excitant, quòd quæ igne coqui oporteat, ea ventriculus, his, quæ ingeruntur, cùm debilior exiſtat, conficere cogatur. At verò opſonia ex intritis præparata ideo ſunt æſtuoſa & humida, quòd pinguia, ignea & calida, & inæquales inter ſe vires ſortita, in eodem reſident. Quæ verò muria condiuntur, meliora, & minimè æſtuoſa. Balnea autem ad hunc ſe habent modum. Aqua potabilis humectat & refrigerat, cùm corpori humiditatem exhibeat. Salſum verò balneum, calefacit & ſiccat. Naturâ enim calidum, humiditatem è corpore trahit. At balnea calida, ieiunum quidem extenuant & refrigerant. Ca-

liditate

liditate enim humidum è corpore tollunt, eoque è carne vacuato, corpus refrigeratur. Poſt cibum autem calefaciunt & humectant, cùm ea, quæ in corpore ſuperſunt, in maiorem molem diffundunt. Frigida verò balnea contrà. Vacuo quidem corpori frigidum calorem quendam impertit, at poſt cibum humiditatem præſentem tollit, & ſua frigiditate, ſiccum quod adeſt, auget. Balnei abſtinentia, conſumta humiditate ſiccat, eodem ſanè modo neglecta vnctio. At verò vnctio calefacit, humectat, & emollit. Sol autem & ignis has ob cauſas ſiccant, quòd calida cùm ſint & ſicca, corporis humiditatem trahunt. Vmbra & frigus, moderatè humectant, plus enim dant, quàm accipiunt. Sudores omnes exeuntes ſiccant & attenuant, cùm corpus humore deſtituatur. Veneris vſus extenuat, humectat, & calefacit. Calefacit quidem ob laborem & frigiditatis excretionem, attenuat autem ob vacuationem, humectat verò propter id quod ex colliquatione à labore in corpore relictum eſt. Vomitiones extenuant, propter alimenti euacuationem, neque tamen ſiccant, ſi quis poſtridie recta curatione vtatur, ſed propter repletionem & carnis ex labore colliquationem humectant. At ſi quis hæc poſtridie in alimentum à calore conſumi ſinat, ſenſimque ad victus rationem adiiciat, ſiccant. Aluum autem coactam vomitio ſoluit, & plus æquo fluidam ſiſtit, illam quidem humectando, hanc verò ſiccando. Cùm igitur quis aluum celerrimè ſiſtere volet, deuoratum cibum priùs quàm humeſcat & deorſum detrahatur, euomere oportet, & acerbis ac auſteris cibariis potiùs vtitor. Vbi autem aluum ſoluere volet, diutius immorari cibis confert, & acribus ac ſalſis, & pinguibus, dulcibusque, tum cibariis, tum potionibus vtendum. Somni in ieiuno quidem extenuant & refrigerant, non nimis longi, eam, quæ adeſt humiditatem vacuando. Longiores verò, calefaciendo carnem colliquefaciunt, corpuſque diffundendo reſoluunt, & imbecillum reddunt. Poſt cibum autem calefacientes humectant, alimentum in corpus diffundendo. Somnus poſt matutinas deambulationes, maximè ſiccat. Vigilia poſt cibos noxia cùm cibum colliqueſcere non ſinat, ieiunos autem extenuat quidem, at minùs lædit. Ociũ humectat & corpus imbecillum reddit. Quieſcens enim

animus corporis humidum minimè abſumit. Labor ſiccat corpusq; validum efficit. Semel die ſumtus cibus, extenuat, & ſiccat, aluumque ſiſtit, quoniam animi calore ventris & carnis humidum abſumitur. Prandium verò contraria efficit. Aquæ potus calidus extenuat, eodemque modo etiam frigidus. At verò plus ęquo frigidus tum ſpiritus, tum cibus, & potus, humidum in corpore congelant, & congelatione ac frigore aluos cogunt, cùm animi humiditatem ſuperẽt. Contraque etiam caloris exceſſus in tantum cogit, vt diffundi nequeat. Quæ verò corpus calefaciunt, neque alimẽtum exhibent, carnem humore vacuant, & cùm nihil excedant, frigiditatem homini præbent. Humiditate enim, quę adeſt, agitata, quod ab ipſo ſpiritu repletur, refrigeratur. At verò de laboribus quā habeant facultatem enarrabo. Sunt enim quidam à natura, quidam violenti. Ex his, qui ſunt à natura, viſionis labor, auditionis, vocis, curæ. Ac viſionis quidem hæc eſt facultas. Cùm animus in id quod videtur intentus eſt, mouetur & incaleſcit. Calefactus verò, humido vacuato, exiccatur. Per auditionem autem irrumpente ſono, animus concutitur, & laborat, laborans verò incaleſcit & reſiccatur. Ex his, quæ cum cura hominibus contingunt, animus incaleſcit & exiccatur, humidoque abſumto laborat & carnes attenuat, hominemque vacuat. Vocis autem labores, velut ſermo, lectio, cantus, ij omnes animum mouent, motus verò exiccatur & incaleſcit, humidumque corporis abſumit. At deambulationes ipſæ etiam maximè præ reliquis à natura fiunt, habent tamen quid violentum. Earum hæc eſt facultas. A cœna deambulatio, aluum, corpus, & ventrem exiccat, ipſumq; hanc ob cauſam amarum euadere non ſinit. Cùm homo mouetur, corpus & cibi incaleſcunt. Humiditatem igitur caro attrahit, neq; ventrem amarum euadere ſinit. Impletur igitur corpus, venter verò extenuatur. Has autem ob cauſas exiccatur, quòd agitato & incaleſcente corpore, alimenti pars tenuiſſima, partim ab inſito calore conſumitur, partim cum ſpiritu foras excernitur, partim etiam per vrinam emittitur, quod verò in cibis eſt ſicciſſimũ, remanet, ita vt cum ventre ſimul etiã caro reſiccetur. Deãbulationes matutinæ extenuant, & quæ circa caput ſunt, leuia, agilia & promta efficiunt, aluumq; ſoluũt. Exte-

Extenuant quidem, quòd agitatum corpus incaleſcat, & humidum partim quidem à ſpiritu attenuetur & purgetur, partim verò emungatur & exſcreetur, partim etiam ab animi calore in alimentum abſumatur. Aluum autem ſoluunt, quòd cùm calida exiſtat, ſpiritu frigido ex ſuperioribus partibus irruente, frigido calidum cedit. Quæ verò circa caput ſunt ideo leuant, quòd euacuata aluus & calida exiſtens, è reliquo corpore & capite humidum ad ſe attrahit. Vacuato autem capite, repurgatur viſio & auditio, & agiles homines reddũtur. At deambulationes, quæ poſt exercitationes obeuntur, corpora pura reddunt & emaciant, neque carnis colliquationem, quæ ex labore prouenit, colligunt, ſed eam repurgant. Ex curſibus autem hæc contingunt. Longi quidem & flexi, ſenſim facti, carnem calefaciendo concoquere ac diffundere queunt, & ciborum vim in carne concoquunt, tardiora tamen & craſſiora corpora efficiunt, quàm qui in orbem fiunt. His autem, qui multum comedunt, cõmodiores ſunt, idque hyeme magis quàm æſtate. At qui in veſte obeuntur, eadem facultate valent, ſed magis calefaciunt, humidioraque corpora & decoloratiora reddunt, quia purus extrinſecus irruens ſpiritus ea non repurgat, ſed in eodem ſpiritu exercentur. Siccis igitur & multum carnoſis conferunt, cùm quis carnem detrahere volet & ſenioribus propter corporis frigiditatem. Curſus autem rurſus ad carceres redeuntes, & indefiniti equeſtres, carnem quidem minùs diffundunt, ſed magis extenuant, quia cùm externis animi partibus hi labores obeãtur, humidum ex carne retrahunt, corpuſque attenuant & exiccant. Qui verò in orbem fiunt, carnem quidem minimè diffundũt, ſed extenuant, carnemque & ventrem maximè deducunt, quòd cùm citiſſimo ſpiritu vtantur, humidum ad ſe promtiſſimè attrahunt. Concuſſiones autem de repente quidem ſiccant, neque tamen accommodæ, neque vtiles ſunt. Conuulſiones enim ideò intus adferunt, quòd calefactum corpus cutem vehementer tenuat, carnem verò minùs cogunt, quàm curſus, qui in orbem obeuntur, eandemq; humore vacuãt. Commotiones & in ſublime eleuationes, carnem quidem minimè excalefaciunt, ſed corpus & animum commouẽt, & ſpiritu vacuant. Lucta & frictio, exterioribus corporis

partibus laborem magis præbent, carnem autem calefaciunt, firmant, ideoque augent, quòd quæ natura ſolida ſunt, dum fricantur, in ſe coguntur, caua verò augeſcunt. Quod ergo in carne denſum eſt, ſi confricatur, in ſe cogitur, caua verò augeſcunt, & quæcunque venas habent. Excalefactæ enim & exiccatæ carnes, alimentum ad ſe per venas trahunt, deinde increſcunt. Volutatio in puluere eadem, quæ lucta, facit, ſed propter puluerem magis exiccat, carnemque minùs gignit. Lucta, quæ fit conſertis ſummis manibus, extenuat, carneſque ad ſuperiora trahit. At corycum decertatio, & manuum geſticulatio, eadem efficiunt. Spiritus retentio meatus per vim cogere, cutem tenuare, & humiditatem ad cutem propellere valet. Quæ in puluere & oleo exercitationes obeuntur, hoc differunt, quòd puluis quidem frigidus, oleum verò eſt calidum. Oleum per hyemem ad corporis incrementum magis eſt accommodatum, quoniam quid de corpore detrahere frigus non ſinit. Per æſtatem verò caloris exuperantia carnem colliquat, cùm etiam ab anni tempore, & oleo, & labore incaleſcat. Puluis autem per æſtatem ad corporis incrementum magis eſt accommodatus. Cùm enim refrigeret, vltra modum incaleſcere non ſinit, per hyemem verò, frigus & algorem adfert. Poſt exercitationes, parua in puluere per æſtatem mora, ad refrigerationem quidem iuuat, multa verò ſupra modum exiccat, & corpora dura ac lignoſa reddit. Frictio ex oleo & aqua emollit, neque vehementer incaleſcere ſinit. At de laſſitudinibus, quæ circa corpora contingunt, ad hunc ſe res habet modum. Qui quidem non exercentur, ab omni labore laſſitudinem contrahunt. Nulla enim corporis pars ad vllum aliquem laborem ſuſcipiendum eſt accommodata. Quæ verò exercentur corpora, à minimè conſuetis laboribus laſſantur. Quædam etiam à conſuetis exercitationibus in laſſitudines incidunt, ſi his ſupra modum vtantur. Et ea quidem ſunt laſſitudinum genera. Earum verò facultas ſic habet. Qui non exercentur, cùm humidam carnem habeant, vbi lobrauerint, concalefacto corpore multam colliquationem dimittunt. Quòd igitur cum ſudore emiſſum, aut cum corpore repurgatum fuerit, non ampliùs vexat corporis partem præter conſue-

tudinem

tudinem vacuatam. Quod verò poſt ſecretionem intus remanet, huic moleſtiam exhibet, & ei parti, quæ humiditatem ſuſcepit, cùm corpori minimè ſit commodum, ſed infenſum. Neque ſanè in corporum carnes æquabiliter coit, ſed in carnoſas partes, ita vt his quidem, donec exeat, moleſtiam exhibeat. Nempe cùm ambitum non habeat & quieſcat, tum ipſum, tum ea, quæ irrumpunt, incaleſcunt. Cùm igitur copioſum fuerit quod ſecretum eſt, id quidem, quod ſanum eſt, ſuperat, ita vt totum corpus concaleſcat, & vehementem febrem inferat. Sanguine enim calefacto & attracto, ea, quæ in corpore inſunt, celerem ambitum faciunt, & tum reliquum corpus à ſpiritu purgatur, tum quod coaluit, calefactum attenuatur, ſimulque ex carne in cutem foras propellitur, idque ſudor calidus vocatur. Quo ſanè excreto, tum ſanguis ad naturalem conſtitutionem redit, tum febris remittit, & laſſitudo ſedatur, tertio præſertim die. Hanc autem laſſitudinem hunc in modum curare oportet, fomentis & balneis calidis id quod coaluit diſſoluendo, & violentis deambulationibus expurgando, ciborumque paucitate & extenuatione carnis vacuationem cogendo, ac oleo leniter, ne vehementer recaleſcat, confricando. Vnguentis etiam tum ſudorem elicientibus, tum emollientibus inungere ac emollire confert. His verò qui exercentur, à minimè conſuetis laboribus iccirco laſſitudo contingit, quod cùm corpus laboribus ſe non exercuerit, ea parte qua laborare non conſueuit, carnem humidã eſſe neceſſe eſt, velut ad ſingulas exercitationes. Carnem igitur colliquefieri & ſecerni, ac in ſeſe cogi, velùt in priore neceſſe eſt. Hæc autem curatio confert. Exercitationibus quidem aſſuetis vtendum, vti quod coiit calefactũ tenuetur ac detrahatur, reliquumq; corpus minimè humectetur, neque ſine exercitationibus eſſe contingat. Huic autem conducit, vt balneis calidis ac frictione, non ſecus ac prior, vtatur. Fomentis autem nihil opus eſt, cùm labores calefaciendo, ad id quod coactum eſt tenuandum & detrahendum ſatis eſſe poſſint. At verò ex vſitatis exercitationibus labores hoc modo contingunt. Ex moderato quidem labore nulla oritur laſſitudo. Cùm verò maior quàm par ſit fuerit, carnem ſupra modum exiccat, eaq; hu-

more vacuata,incaleſcit, dolet, horrore concutitur, ac niſi quis rectam curationem adhibeat, ad diuturnam febrem deuenit.Imprimis quidem balneo neque admodum multo, neque nimis calidò vtendum, deinde à balneo epotò molli vino, in cœna quamplurima & cuiuſcunque generis edulia offerenda,& potu aquoſo, vino autem molli ac copioſo vtendum. Poſtea diutius confricandum, dum venæ oppletæ turgeſcant.Mox vomendum,& poſt modicam ſtationem, molliter dormiendum: Poſteà per dies ſex ſenſim ad cibos & potiones conſuetas redeundum,& in his ad cõſuetum tum cibum,tum potum deueniendum: Quæ curatio hãc habet facultatem,vt ſupra modum reſiccatum corpus,citra exceſſum humectare queat. Quòd ſi quis laboris exuperantia mentis intelligentia comprehenſa,huic quantacunque foret cibi commoderatione mederi poſſet, id bene haberet. Nunc verò vt illud fieri nequit, ita hoc facile. Reſiccatum nanque corpus, à cuiuſuis generis ingeſtis,ſibi quod confert aſſumit, & vnaquæque corporis pars de ſingulis cibis,repletum verò & humectatum,vacuatò per vomitionem ventriculo,rurſus id quod exundat dimittit. Vẽtriculus autem cùm vacuus exiſtat,viciſſim attrahit.Exuperantem igitur humiditatem caro effundit,commoderatam verò,non niſi per vim, aut labores, aut medicamenta, aut aliud quoddam reuulſionis genus dimittit. Qui verò cibi paulatim adiectione vtetur, is corpori leniter priſtinam victus rationem reſtituet.

Hippocratis de victus ratione,lib. III.

AT de victus humani ratione, ita vt ad ciborum copiã laborum commoderatio adhibeatur,exactè quis ſcribere non poteſt,quemadmodum etiam anteà à me dictum eſt.Multa enim ſunt quæ prohibent. Primùm quidem differentes inter ſe hominum naturæ. Nam & quæ ſiccæ ſunt, ipſæ inter ſe inuicem,& cum cæteris collatæ, magis & minùs ſiccæ ſunt. & humidæ, ad eundemque modum de reliquis omnibus dicendum.Deinde etiam ætates,quæ iiſdem minimè indigent. Ad hæc verò & regionum poſitiones, ventorũq; mutationes, & tempeſtatum tranſmutationes, annique conditiones. Quin & inter cibos ipſos magna eſt dif-

differentia. Triticum enim à tritico, & vinum à vino differt, reliquaque omnia ex quibus victum trahimus, cùm diuerſa exiſtant, impediunt quò minùs quis ea de re exactè ſcribere poſſit. Sed enim inuentæ à me ſunt eorum quæ in corpore ſuperant prænotiones, ſiue labores cibos, ſiue cibi labores ſuperent, & quanã ratione ſingulis mederi oporteat, tum etiam ſanis proſpicere, vti ne in morbos incidant. niſi quis valde multum ac ſæpe delinquat. Quæ ſane ipſa medicamentis iam indigent, etſi ſunt quædam quæ neq; medicamentis ſanari poſſunt. Quoad igitur fieri potuit, inuenta ſunt à nobis quæ quàm maximè ad rem facerent, exactè verò à nemine. Primum quidem igitur pleriſque vulgo ſcribam, ex quibus maximam vtilitatem capiant, qui cibis quibuslibet & laboribus neceſſariis, coactiſque profectionibus vtuntur; tum qui maritimis negotiationibus ad victum parandum repertis diſtinentur, ſi plus iuſto incaleſcant, & magis quàm expediat refrigerentur, reliquaque victus ratione inſtabili vtantur. His ſanè præſens victus ratio conducit. Annum quidem plerique in quatuor partes omnibus fere notas diuidunt, hyemem, ver, æſtatem, & autumnum. Ac hyemem quidem à Vergiliarum occaſu, ad Æquinoctium vernum. Ver autem ab Æquinoctio, ad Vergiliarum exortum. Æſtatem à Vergiliarum ortu, ad Arcturi exortum. Autumnum verò ab Arcturo ad Vergiliarũ occaſum. Per hyemem igitur, vt anni tempori frigido & conſtricto te opponas, hac victus ratione vti conuenit. Plurimùm quidem ſemel tantùm cibus ſumendus, niſi quis aluum valde ſiccam habeat. Sin minus, parum prandendum. Cibis autem vtendum ſiccis, auſteris, calefacientibus, ex toto collatis & meracis. Pane quoque magis, & obſoniis aſſis potiùs quam elixis vtendum. Potionibus item nigris, meracioribus, ac paucioribus. Oleribus autem quàm minimùm, præter quàm calefacientibus & ſiccis. Succis etiam ac ſorbitionibus quàm minimùm. Laboribus autem plurimis omnibus, curſibusque flexis, ſenſim acceſſione facta, & lucta cum oleo, à leuioribus adurgendo. Et deambulationibus quidem poſt exercitationes celeribus, à cœna verò tardis, in loco tepido. Matutinis etiam multis, ex leui initio, vehementer progrediendo, & leniter deſinendo. Duro

etiam cubili, & nocturnis itineribus vti, tum etiam per puluerem ingredi ac currere confert. Hæc enim omnia extenuant & calefaciunt, iisque plurimis vtendum. Cùm verò quis lauari volet, ſi quidem in palæſtra laborauerit, frigidâ lauetur. Quòd ſi alio quopiam labore vſus fuerit, calida magis confert. Vomitionibus autem poſt cibos cuiuſuis generis, humidiores ter in menſe vtantur, ſicciores verò bis. A vomitionib⁹ ſenſim per tres dies ad conſuetum cibum deducendum, & ſub id tempus leuioribus & paucioribus laboribus vtendum. A bubula & porcina carne aut à quibuſuis aliis, quis ſupra modum repletus vomat. Quinetiam ex caſeoſorum, & dulcium, & pinguium minimè conſuetorũ repletione vomere confert. Poſt ebrietatem quoq; & ciborum mutationem, locorumque transmutationem vomendum. Parum autẽ ſe frigori exponere oportet, præterquàm poſt cibos & exercitationes. Sed in deambulationibus matutinis, cùm corpus incaleſcere cœperit, & in curſibus, reliquoque quouis tempore, exuperantia vitanda eſt. Hac enim tempeſtate corpori frigus ſentire, quàm exerceri magis confert. Neq; enim arbores quæ hoc tempore frigora non ſenſerunt, fructum ferre aut ſatis valere poſſunt. Hac quoq; tempeſtate laboribus etiam multis vtendũ, dum laſſitudines minimè contingant. Cuius rei iſtud dabo plebeiis argumentum, curq; hæc ita ſe habeant aperiam. Cùm hoc anni tempus frigidum & conſtrictum exiſtat, ſimilia etiam animalibus contingere ſolent. Corpora igitur lentè ex labore incaleſcere, & humidi quod ineſt paruã quandam portionem excerni neceſſe eſt. Deinde labori quidem temporis parum cõceſſum eſt, quieti verò multum, cùm dies quidem breuis ſit, nox autem longa. Ideoq; neq; tempus, neq; labor modũ excedũt. Eam igitur ob cauſam hoc anni tempore, iſta victus ratio inſtituenda eſt, à Vergiliarum occaſu ad Solſtitium vſque diebus quadraginta quatuor. At circa ſolſtium, quàm maxima fieri poteſt cuſtodia vtendum, & à ſolſtitio, aliis totidem diebus, eadem victus ratio vſurpanda. Vbi autem tempeſtas fauonium reduxerit, & mollior extiterit, victus rationem tempeſtati accommodare conuenit, diebus quindecim, ad Arcturi exortum, & hirundinis aduentum. Quod verò ſequitur tempus, variè magis tranſigere

gere oportet, ad Æquinoctium vſq;, diebus duobus & triginta. Victus igitur ratione ad anni temporis varietatem accommodata, molliore & leuiore vtendum, in cibis, potibus, & laboribus, ſenſim ad ver adducendo. Cùm autem Æquinoctium iam mollius euaſerit, dieſq; longiores, & noctes breuiores, anniq; tempus ad calidum & ſiccum peruenerit, præſens etiam victus probè nutriens ac meracus eſto. Quemadmodum igitur arbores, cùm ratione careant, hac tempeſtate ſibi comparant ad æſtatis commoditatem, tum incrementum, tum vmbram; ita homo, cùm mente ſit præditus, carnis incrementum ſalubre ſibi comparare debet. Ne igitur vict⁹ ratio de repẽtè immutetur, tẽpus in ſex partes per octo dies diuidendum. In prima itaq; parte de laboribus detrahendum, reliquiſq; acutioribus vtendum. Cibi quoque molliores exhibendi, & potiones aquoſiores ac calidiores, & lucta cum oleo in ſole vtẽdum. In ſingulis autem anni tẽporibus, vnaquæq; victus ratio paulatim tranſmutanda, & deambulationes à cœna plures detrahendæ, matutinę verò pauciores. Maza quoq; panis loco apponenda, & olera cocta exhibenda, opſoniaq; elixa aſſis adęquanda. Balneis etiam vtendum, paruo prandio, & rebus venereis paucis. Vomitiones quoque primùm quidem duobus interpoſitis diebus, deinde longiore interiecto tempore, faciendæ, quò & corpus ad puram carnem reducas, & victus rationem hoc tempore mollem inſtituas, ad Vergiliarum exortum. Tunc iam adeſt æſtas, ad quam victus rationem accommodare oportet. Vbi ergo Vergilię iam exortę ſunt, cibis mollioribus & paucioribus vtendum, deinde plus maza, quàm pane, eaq; priùs ſubacta, & minimè intrita. Potib⁹ autem mollibus, albis, aquoſis, prandió modico, & ſomnis à prandio breuibus, & ciborum ac potionum repletionibus quàm minimis. In cibo potu quantum ſatis eſt vtendum. Interdiu verò quàm minimùm bibendum, niſi neceſſaria aliqua ſiccitate corpus detineatur. Oleribus coctis vtendum, æſtuoſis & ſiccantibus exceptis. Crudis quoq; vtẽdum, calefacientibus & ſiccantibus exceptis. Ac vomitionibus, niſi ſi qua repletio inſit, minimè vtendum, rebuſque venereis, omnium minimè. Balneis verò tepidis vti licet. Poma verò cùm ꝑ natura humana velẽtiora ſint, ab his abſ-

tinere præſtat. Quòd ſi quis cùm cibis vtatur, minimè deliquerit. Laboribus etiam & curſibus exerceri conuenit, iiſq; ad carceres redeuntibus modicis, multo tempore, & deambulationibus in vmbra. Lucta verò in puluere, quò minimùm incaleſcat. Nam volutatio in puluere curſibus præſtat, qui corpus humidum vacuando deſiccant. A cœna minimè deambulandum, ſed tantùm ſtandum. Mane verò deambulationibus vtendum. Soles vitandi & frigora tum matutina, tum veſpertina, quæcunq; à fluminibus, aut ſtagnis, aut niuibus ſpirant. In hac autem victus ratione ad ſolſtitium æſtiuum vſq; perſeuerandum, vti hoc tempore ſicca omnia & calida, ac nigra, & meraca, ac panes detrahas, niſi ſi paulum quid voluptatis gratia exhibeas. Tempore verò quod poſtea ſequitur, cibis vtatur mollibus & humidis, refrigerantibus, & albis, ad Arcturi exortum & Æquinoctium, diebus nonaginta tribus. Poſt Æquinoctium autem hoc modo victus rationem inſtituere oportet, per autumnũ ad hyemem accedendo, ita vt frigorum ac teporis mutationes veſtitu craſſo deuites. Hoc verò tempore priùs in veſte motu vtendum, frictioneq́ue & lucta cum oleo, ſenſim adiiciendo, & loco tepido deambulandum, calidaque lauandum, & ſomni diutini detrahendi. Cibi etiam aſſumendi calidiores minùs humidi, & puri, potus verò nigriores, molles tamen & non aquoſi, olera autem minùs. Reliquaq; omni victus ratione ita progrediẽdum, vt ab æſtiuis demas, hybernis vtaris, non ad ſummum, quo quàm proximè ad hybernam victus rationem deuenias, per dies duodequinquaginta, ad Vergiliarum occaſum ab Æquinoctio. Atq; iſta quidẽ pleriſque hominibus ſuadeo, quibus temerè vitam degere neceſſe eſt, neque licet reliquis poſthabitis ſuæ ipſorum ſanitatis curam habere. Qui verò ita ſunt comparati, ſibique in animum induxerunt, neque pecuniarum, neque corporis, neque vllius rei vtilitatem citra ſanitatem æſtimandam eſſe iis à me inuenta eſt victus ratio, quæ quoad eius fieri poteſt maximè ad veritatem accedit, quam procedente oratione demonſtrabo. Atque iſta inuẽtio mihi quidem inuentori pulchra eſt, vtilis verò iis qui diſcunt, à nullo adhuc antea tentata, & quã ad alia omnia plurimi æſtimo. Eſt autem & præcognitio ante quàm ægrotent, & affectus corporum

porum cognitio, vtrum cibi labores, an cibos labores ſuperent, an moderatè inter ſe habeant. Quodcunque enim ſuperetur, ex eo morbi contingunt, ex mutua verò inter ſe æquabilitate, ſanitas adeſt. Ad has ſanè ſpecies aggrediar, & aperiam quęnam iis contingant, qui ſibi bene valere videntur & cibis ac laboribus iucundè fruuntur, tum corporis tum coloris habent abundè. Nares à cœna citra cauſam manifeſtam implentur, & plenæ eſſe videntur, nihil tamen emungunt. Cùm verò mane deambulare & exerceri cœperint, tum mucum & ſputum reiiciunt, procedenteque tempore palpebras etiam graues habent, frontem pruritus occupat, cibis abſtinent potumque minus appetunt, habitus color deperditur, & aut deſtillationes, aut febres cum horrore excitantur, quocumque tempore repletionem commoueri contigerit. Eo autem tempore quicquid forte fecerit, in id culpam reiicit, cùm minimè in cauſa ſit. In hoc enim ſenſim collecta repletio morbum inuexit, quòd cibi labores ſuperant. Verùm non eſt eò vſq; differendum, ſed cùm primùm ſigna videris, noſſe oportet, quòd cùm cibi labores ſuperant, paulatim collecta repletio exiſtit. Mucus enim & ſaliua repletionem arguunt, quieſcenteque ſanè corpore, ſpiritus meatus opplent, cùm multa inſit repletio, quod verò labore incaleſcit, extenuatum excernitur. Huic curationem iſtam adhibere oportet, vt poſtquam ſe conſuetis exercitationibus citra defatigationem exercuerit, calidaq; lauerit, cibos omnis generis offerat, & vomitionem cieat. Poſt vomitionem verò os & fauces vino auſtero colluat, vti venarum oſcula conſtringantur, nihilque conuellatur, velut ex vomitionibus contingere ſolet. Deinde vbi ſurrexerit, loco tepido modicè deambulet. Poſtridie verò deambulationibus quidem vtendum, exercitationibus tamen paucioribus & leuioribꝰ quàm antea, & ſi æſtas fuerit, minimè prandeat, ſin minùs, parum comedat, & de cœna conſueta dimidium detrahat. Tertia autem die ad labores quidem conſuetos omnes & deambulationes redeat, ſed cibos ſenſim augeat, vti quinto die poſt vomitionem conſuetus cibus aſſumatur. Quod ſi inde ſatis erit, de cætero paucioribus quidẽ cibis, laboribus verò pluribus curetur. Si verò plenitudinis ſigna minimè quieuerint, duobꝰ poſt cibos

receptos intermiſſis diebus, rurſus vomat, & ad eoſdem ſenſim deducatur. Sin minùs, etiam tertiò idem repete, quoad plenitudine liberetur. At verò quibuſdam, vbi labores à cibis ſuperantur, iſta contingunt. Cùm plenitudo quidem incipit, ſomni longi & ſuaues ipſis obueniunt, & interdiu etiã dormiunt. Fit autem ſomnus humectata carne, & funditur ſanguis, ſpiritus diffuſus tranquillitatem habet. Cùm verò corpus plenitudinem ampliùs capere non poteſt, ambitus vi ſecretionem intrò iam remittit, quæ alimẽto à cibis prouenienti obuiam facta, animum perturbat. Tunc non ampliùs ſuaues ſunt ſomni, ſed hominẽ perturbari neceſſe eſt, ſibiq; pugnas committere videtur. Quæ enim corpori contingunt, eadem animus cernit, oculis clauſis. Cùm igitur eò quis deuenerit, propè iam ægrotat. Affuturum autẽ morbum admodum eſt manifeſtum. Qualis enim ſecretio ad partem venerit, & quamcunque ſuperauerit, eam morbo afficiet. Verùm hoc imprudenter minimè eſt contemnendum, ſed cùm primùm ſigna cognoueris, curationi inſiſtẽdum. Et hic ſanè veluti prior curandus eſt, longioris autem temporis etiam inedia opus habet. Sunt autem etiam iſta plenitudinis ſigna. Quibuſdam quidem totum corpus dolet, quibuſdam verò corporis pars quædam, quæcunque ea fuerit. Dolor verò eſt vti laſſitudo, & laſſitudine teneri ſibi videntur, deſidiaque & repletione curationem adhibent, quoad in febrem incidant. Neque tamen adhuc hoc cognoſcunt, ſed balneis & cibis adhibitis, morbum ad pulmonis inflammationem deducunt, & in extremum periculum incidunt. Verùm antequàm in hos morbos incidant, conſilio proſpiciendum, & ad hunc modum curãdum, præcipuè quidem mollibus fomentis hominem fouendo, ſin minùs, multa calida lauando, & corpus quàm maximè diſſoluendo, & poſt exhibitos cibos, primùm quidem acres ac plurimos, deinde ſalſos, probè vomitum ciendo. Poſtea exurgendum, modicoque tempore loco tepido deambulandum, deinde dormiendum. Manè verò deambulationibus paulatim adiectione facta vtendum, exercitationibuſque lenioribus, & ciborum oblationibus, velut antea. Hoc enim extenuatione plurima & deambulationibus indiget. Quòd ſi nulla adhibita prouidentia, in febrem incidat, per dies

tres

tres præter aquam nil offerendum. Interea igitur ſi ſedetur, bene habet, ſin minùs ptiſanæ ſucco curatio inſtituenda, & vel quarto, vel ſeptimo die decedet, ſi ſudauerit. Prodeſt verò ſub iudicationis tempus illitionibus ſudorem mouentibus, vti, cùm ad ſudorem prouocent. At quibuſdam etiam ex plenitudine hæc contingunt. Caput dolore tentatur & grauatur, palpebræque ipſis à cœna concidunt, & inter dormiendum turbantur, calorque ineſſe videtur, & aluus interdum ſiſtitur. Ex rerum venerearum vſu leuior ſtatim ſibi videtur, at poſtea grauior. In his caput plenitudinem ad ſe attrahens, tum aluum ſupprimit, tum ipſum grauatur. Periculum autem imminet, ne quācunq; in partem plenitudo erumpat, eam ipſam corrumpat. Sed hac ratione prouidendum. Si celerem curationem eſſe voles, veratro purgandū, deinde cibi leues & molles, ad dies decem offerendi, iique aluum deiicientes, quò aluus inferior, deorſum reuellendo caput ſuperet. Curſibꝰ tardis & matutinis, ac deambulationibus, quæ ſatis eſſe poſſint, vtendum, luctaque ex oleo, & prandio, ſomnoque, non longè à prandio, à cœna verò tantùm exurgere ſatis eſt. Et partim quidē balnea, partim verò inunctiones adhibendæ, balnea autem tepida, à coitu autē abſtinendum. Hæc quidem expeditior eſt curatio. Quòd ſi medicamentorum potiones ſumere nolit, poſt copioſum balneum, à cibis dulcibus & ſalſis vomat, à vomitu verò exurgat tantùm. Matutinæ autem deambulationes, & exercitationes præſcriptæ, ad dies ſex, ſenſim augendæ. Die verò ſeptimo addita repletione, ex ſimilibus cibis vomitus mouendus eſt, & ad eundem modum ſenſim adiectio facienda. His autem ad quatuor hebdomadas vtendum. Tanto enim ferè tempore reſtituitur. Deinde cibus ſenſim adhibendus quò corpus ſeſe reficiat, & conſueta victus ratio paulatim reducenda. Hæc quoque ex plenitudine contingunt, quibus ventriculus cibum quidem concoquit, carnes verò minimè recipiunt. Alimentum intus manens flatum infert, poſt prandium verò, ſubſidet. Leuius enim à valentiore expellitur, & cibi liberari videntur, ſed poſtridie multò copioſius adeſt. Cùm autem in dies increſcēdo vires acquiſierit, id quod adeſt quæ ſuperingeruntur ſuperat, corpuſque calefacit & perturbat, & alui profluuium infert. Hoc

enim nomine donatur, quoad alimentum ſolum computreſcens per aluum ſecedit. At vbi calefacto corpore acria purgantur, & inteſtinum raditur ac exulceratur, cruentaque per aluum demittuntur, hoc dyſenteria, hoc eſt, inteſtinorum difficultas appellatur, tum grauis, tum periculoſus morbus. Verùm conſilio proſpiciendum eſt, prandiumq́; detrahendum, & cœnæ tertia pars, curſibus autem pluribus & luctis vtendum, & deambulationibus ab exercitationibus matutinis. Cùm verò dies decem præterierint, cibi detracti dimidium apponendum, & vomitus ciendus, atque quatuor diebus cibus ſenſim offerendus. Vbi verò alij decem dies aduenerint, tum reliquus cibus adiiciendus, tum vomitus faciendus. Et ſenſim ad cibum adducendo, intra hoc tempus ſanitati reſtitues. Laboribus autem hic audacter vrgendus eſt. Eiuſmodi autem etiam plenitudo contingit. Poſtridie cibum crudum, citra ructum acidum eructat. Quòd ſi venter deiicit, minùs quidem quàm pro ciborum ratione, ſatis multa tamen, dolor verò nullus adeſt. His cùm ventriculus frigidus exiſtat, cibos per noctem concoquere nequit. Motione igitur accedente, cibum crudum eructat. In hoc itaque, tum victus ratione, tum laboribus, ventriculo calorem conciliare oportet. Ac primùm quidem pane confuſaneo fermentato, in vino nigro, aut ſuillæ carnis iuſculo intrito vtendum, piſcibus verò in acri muria decoctis. Carnoſis etiam vtendum, velut trunculis ſuillis percoctis pluribus, & carnibus ſuillis coctis, porcinis verò non multum, neque catulorum, nec hœdorum carnibus. Oleribus autem, porro & allio cocto & crudo, blitoq́; cocto & cucurbita, tum potionibus meracioribus, tum ſomnis longis, citra prandium primis diebus, tum etiam ſomnis poſt exercitationes. Curſibus etiam flexis paulatim increſcentibus. Lucta item mollis ex oleo ſenſim adiicienda. Balneis quoq; paucis, inunctionibus pluribus, deambulationibus etiam matutinis pluribus, à cœna verò modicis vtendum. Prodeſt etiam ficus cum cibis ſumta, & ſuperbibitum merum. Ex hac quidem curatione, hi quidem citiùs, illi verò tardiùs ad ſanitatem reducuntur. Sunt autem quibus iſta contingant. Faciem pallor occupat, & paulò poſt cibum acida eructant, & odor acidus ſur-

ſum nares petit. His corpora impura ſunt, cùm plus ex carne à labore colliquetur, quàm ex ambitu repurgetur. Quod ſanè intus remanens, alimento aduerſum eſt, eique vim adfert, & acidum reddit. Alimentum igitur eructatur, ipſum verò ſub cutem propellitur, hominique pallorem adfert, morbosq; aquam inter cutem referentes parit. Verùm hac ratione proſpicere oportet. Celerior igitur curatio eſt, poſt epotum veratrum ad cibos deducere, quemadmodum à me ſcriptum eſt. Tutior verò per victus rationem ad hunc modum. Primùm quidem à balneo calido, vomitus ciendus, deinde ſeptem à vomitu diebus, conſuetus cibus admouendus. Decimo verò poſt vomitum die, rurſus vomitum moueat, & eodem modo cibos aſſumat, idq; tertio ſimiliter faciat. Et curſibus vtatur circularibus quidem paucis ac concitatis, & in motionibus, & frictione, ac in exercitatione mora longa, & volutatione in puluere. Deambulationibus quoq; multis poſt exercitationes, quinetiam poſt cœnam, matutinis autem plurimis in puluere. Cùm autem lauare volet, calida lauet, & totum hoc tempus ſine prandio tranſigat. Et ſi quidem vno menſe ſanitati reſtituitur, de cætero conuenientem curationem adhibeat. Quòd ſi quid reliquum fuerit, priore curatione vtatur. Nonnullis autem poſtridie ructus acidi contingunt, quibus per noctem ſecretio fit ex plenitudine. Cùm igitur ex ſomno corpus motum fuerit, & crebriore ſpiritu viſum fuerit, vna cum ſpiritu calidum & acidum foras propellit, indeque, niſi quis prouidentiam adhibeat, morbi contingunt. His autem confert, velut ſuperiori curationem adhibere, ſed pluribus laboribus vti debent. Nonnullis etiam iſta contingunt. In corporis habitu denſo, cùm cibi concaleſiant & diffundantur, tum à primo ſomno, tum à cibis carne calefacta, per ſomnum ex carne multa humiditas ſecernitur, deinde caro cùm denſa exiſtat, alimentum non ſuſcipit. Quòd verò à carne ſecernitur, alimento occurrens, & foras vi propulſum, hominem ſuffocat & calefacit, quoad vomitu eiectum fuerit, ex quo leuior euadit. Dolor autem nullus manifeſtus in corpore ineſt, ſed pallidum redditur. Procedente verò tempore, & dolores, & morbi contingunt. Iis autem qui cùm non ſint exercitationibus aſſueti, de repente labora-

uerunt, & violentam multamque carnis colliquationem paſſi ſunt, ſimilia contingũt. His hæc adhibenda curatio eſt. Cibi pars tertia detrahenda. Vtendum cibis acribus, ſiccis, auſteris, odoratis, & vrinam ducentibus. Curſibus verò, flexis quidem plurimis in veſte. Exutis autem veſtibus, ad metam recurrentibus ac circularibus. Frictione item & lucta modica. Lucta etiam vtendum quæ fit ſummis tantùm manibus inter ſe conſertis, præter quàm quòd ad corycum decertatio commodior eſt. Deambulationibus quoq; multis poſt exercitationes vtendum, iiſq; matutinis. Poſt cœnam verò, vocis exercitatio admodum vtilis eſt. Cùm enim humidi vacuationem faciat, carnem rarefacit. Confert quoq; ſine prandio vitam traducere. Cibis vtendum per dies decẽ, deinde dimidium ſubtracti cibi adiiciendum per dies ſex, & vomitus procurãdus. Poſt ſingulas vomitiones, ad quatuor dies, cibus paulatim adiiciendus. Diebus verò decem à vomitu præteritis, totum ſubtractum cibum recipiat, & ad labores ac deambulationes animum conuertat, & ſanus euadet. Eiuſmodi autem natura copioſiore labore quàm cibo indiget. Altera plenitudo. Quibuſdam etiam iſta contingũt, cibus per aluum ipſis ſecedit liquidus, incoctus, qualis in inteſtinorum læuitate, nullumq; dolorẽ affert. Hæc autẽ præcipuè ſentiunt alui humidæ & frigidæ, quæ propter frigiditatem quidem minimè concoquunt, ac propter humiditatem deiiciunt. Corpus igitur conſumitur, cùm alimentum conueniens non aſſumat, aluique corrumpuntur, & in morbos incidunt. Verum conſilio proſpiciendum eſt. Huic quidem confert ciborum tertiam partem ſubtrahere. Sint autem cibi, panes non fermentati, ex farina non excuſſa, clibano cocti, aut ſubcinericii, calidi, vino auſtero intincti, & piſcium partes quæ ad dorſum & caudam ſpectant. Quæ verò caput & ventrem inferiorem reſpiciunt, tanquam humidiores ſinendæ. Et cocti quidem piſces cum muria edendi, aſſati verò cum aceto. Carnibus etiam ſale & aceto arefactis vtendum, & catulinis aſſatis, palumbis autẽ ac reliquarum huiuſmodi volucrum, aſſatis & elixis, oleribus etiam quàm minimùm. Vino quoque nigro & deambulationibus poſt cœnam, ac matutinis, & à deambulatione dormiendum. Curſibus autem inflexis vtatur, ſenſim acceſſione facta. Fri-

ctione

ctione etiam multa, & lucta tarda, tum in oleo, tum in puluere, vti concalefacta caro reſiccetur, & ex ventriculo humiditatem retrahat. Inunctio magis quàm balneum conducit, & ſine prandio tranſigat. Vbi autem dies ſeptem præterierint, dimidium cibi adiiciendum, & ad dies quatuor cibus ſenſim adhibendus. Præteritis verò aliis ſeptem diebus, totum cibum recipiat, & vomitione rurſus facta, ad eadem ſenſim reducatur. Aliis autem quibuſdam hæc contingunt, alui recrementum incoctum per aluum ſecedit, corpuſque conſumitur, cùm cibis minimè fruatur. Hi verò procedente tempore in morbos delabuntur. His ventres frigidi & ſicci exiſtunt. Proinde cùm neque conuenientibus cibis, neque exercitationibus vtantur, iis talia contingunt. Sic autem affecto panibus puris, furno coctis vti conducit, & piſcibus coctis cum intritis, carnibuſque ſuillis coctis, & animalium extremitatibus percoctis, plurimiſque aſſis, & ex acribus ac ſalſis, his quæ humectat, & ſalſuginoſis. Vinis quoque nigris & mollibus, & vuis ac ficubus inter reliquos cibos abundè vti confert. Modicum verò prandere oportet, & pluribus exercitationibus vti, curſibuſque inflexis, ſenſim acceſſione facta, circularibus autem poſtremis, & poſt curſum, lucta ex oleo, deambulationibus verò poſt exercitationes non multis, à cœna verò tantùm exurgere. Matutinis autem deambulationibus plurimis vtendum. Calida lauet, laboribuſq; & inunctionibus vtatur, ſomno longiori indulgeat, & molliter cubet. Rebus autem venereis aliquantulum vtendum, & cibi quarta pars ſubtrahenda, diebuſq; decē ad cibos paulatim reducendus. Sunt verò nonnulli, quibus alui recrementum liquidum & concoctum per aluum ſecedit, iiſq; cùm aliàs exerceantur, res nullam moleſtiam exhibet. Quibus verò conuenientia deſunt, procedente tempore venter ob caliditatem carnes attrahit, ſaneque dolorem exhibet, cibos faſtidiunt, venter exulceratur, ipſumque iam ſiſtere moleſtum eſt. Verùm conſilio malis imminentibus occurrendum eſt, vbi cognoueris ventrem plus quàm expediat calidum & humidū, laborumq; minimè conuenientium exuperantiam factā eſſe. Victus igitur ratione refrigerare & ſiccare oportet, & primùm quidem exercitationes dimidia ex parte detrahere,

ciborumq; tertiam partem Maza antè ſubacta, intrita vtatur, & piſcibus ſicciſſimis. & neque pinguibus, neque ſalſis. Carnibus verò volucrium vtatur aſſis, palumbi quidem & columbæ elixis, perdicum verò & gallorum aſſatis, ſine condimento. Leporinis autem in aqua coctis, & ferinis omnibus. Oleribus verò quæ refrigerant, velut beta cocta, aceto condita. Vino etiam nigro, auſtero. Exerceatur quoque curſibus circularibus, celeribus. Sed neque multa frictio adhibeatur, ſed modica, neque etiam lucta. Concertatio quæ fit ſummis manibus inter ſe conſertis, & manuum ad rythmum agitatio, & ad corycum decertatio, ac volutatio in puluere, non multa tamen, vtilis eſt. Deambulationibus poſt exercitationes vtatur, pro laborum ratione accommodatis, & à cœna, ad ciborum rationem, pluribus, & matutinis, pro habitus ratione, moderatis. Lauet autem tepida, & quietem agat. Hac victus ratione per decem dies adhibita, cibi dimidium, & laboris tertia pars adiiciatur, & poſt cibos ſiccos & acerbos aſſumtos, vomitus cieatur, neque cibo immoretur, ſed quàm citiſſimè vomat. Poſt vomitum verò, ad quatuor dies cibus & labor partitus ſenſim exhibeatur. Cùm autem dies decem præterierint, reliquus cibus adiiciatur & vini potio conſueta, ſed labores parciores. Vomitione facta paulatim ad conſuetam victus rationem, velut ſcriptum eſt, deducito. Semel verò tantùm cibum capere per hoc tempus confert, quoad malum conquieuerit. Aliis autem quibuſdam ſiccum quodammodo & exuſtum eſt alui recrementum, oſque ſiccum & progreſſu temporis amarum euadit, aluus vrinaque ſupprimitur. Cùm enim inteſtinum humiditatem non habeat, ſtercus ambiens intumeſcit, viaſq; obſtruit, & dolorem parit, calor prehendit, & quicquid biberit aut comederit, euomit, tandem etiam ſtercus vomitione reiicit. Quò cùm peruenerit, minimè hic viuere poteſt. Verùm conſilio malis imminentibus antè proſpiciendum, vbi cognoueris quòd ſiccitas & caliditas in homine dominantur. Hanc igitur victus rationem huic inſtituere oportet, ex maza prius ſubacta, reſperſa, & pane ex tritico ſicanio, furfurum ſucco fermentato. Oleribus quoque coctis vti, præter quàm acribus & ſiccis, piſcibus etiam leuiſſimis coctis, piſciumq; & lo-

& locuſtarum capitibus, mitulis, erinaceis, & cancris, & conchyliorum ſuccis, iiſque liquidiſſimis. Carnibus verò ſuillis & animalium trunculis anterioribus coctis, hœdorum etiam & agnorum ac catulorum elixis. Piſcibus ſanè fluuialibus & in ſtagnis degentibus, coctis. Vino molli, aquoſo. Laboribus verò non multis, neque celeribus, ſed quietis. Deambulationibus autem matutinis vtatur, quæ pro corporis habitu ſatis ſint, & poſt exercitii labores moderatis, à cœna verò minimè deambulet. Balneis quoque vtatur & ſomnis mollibus,& prandio,ſomnoque à prandio non longo, fructibus etiam humectantibus cum cibis vtatur, & cicere viridi ſiccoque aqua macerato. De prioribus autem laboribus dimidium à principio ſubtrahatur,& poſt dulces, pingues, ſalſos, multoſque cibos vomitum faciat, plurimoque tempore in cibis immoretur, quoad vomat. Deinde per tres dies paulatim cibus aſſumatur, neque impranſus maneat. Cùm verò dies decem præterierint, labores plures ſenſim adiiciat, & ſi quidem plenitudo ac ventriculi à cibo offenſio adſit, vomat, ſin minùs, reliquo tempore in iſta curatione perſeueret. Contingunt autem etiam iſta. Horrores à matutinis deambulationibus proueniunt, & caput grauatur. Huic deambulationes modum excedant. Corpus enim & caput humore vacuatum, horrore & grauitate vexatur, procedente verò tempore, in febrem cum horroris ſenſu incidit. Verùm ad hoc deueniendum non eſt, ſed hac curatione occurrendum. Cùm primùm ſigna aliqua ſe prodiderint, poſt inunctionem ac frictionem modicam,plus ſolito prandendum, & vinum molle abundè bibendum, deinde à prandio quod ſatis ſit dormiendum. Sub veſperam verò, poſt leues exercitationes, & calidæ balneum, more ſolito cœnandum. A cœna deambulationibus non vtendum, ſed aliquanto tempore immorandum. Poſtridie verò aqua foueatur, & in mollibus ſomnis vitam traducat. Et per dies quinque ſenſim ad conſueta deducatur. Nonnulli autem poſt exercitationes in horrorem incidunt, & vbi quis exuitur, donec prælium conſerat, cùm verò refrigeratur, rurſus inhorreſcit, & dentium fremitus corpus occupat, ſomnoque grauatur, cumque expergiſcitur, ſæpiùs oſcitat. A cœna verò ei palpebræ ingraueſcunt,

progreſſuq; temporis malignæ febres ſuccedunt. Cautione igitur vtendum, nec huc vſque res negligenda eſt, ſed ad hunc modum curatione occurrendum. Imprimis quidem exercitationum omnium dimidium detrahatur. Cibis verò omnibus humidioribus & frigidioribus vtatur, potibuſque mollioribus & dilutioribus. Vbi autem dies quinque præterierint, detractorum laborum tertia pars adiiciatur, cibis verò iiſdem vtatur. Poſt alios autem quinque dies reliquorum laborum dimidium adiiciatur. Rurſuſque alio quinto pòſt die, labores omnes ſed leuiores paucioreſque reſtituito, vt ne iterum exuperantia contingat. Iis enim qui ſignis huiuſmodi conflictantur, labores cibos excedunt. Æquales igitur reddere oportet. Ac quibuſdam hæc non contingunt, ſed partim quædam, partim verò minimè. In omnibus autem iſtis ſignis, labores cibos ſuperant, curatioque eadem eſt. His autem calidæ balneum, & molle cubile conducit, ſemelque atque iterum inebriari, ſed non ſupra modum. Quòd ſi poſt hæc rerum venerearum vſus acceſſerit, à laboribus quieſcendum, à deambulationibus verò in totum abſtinendum.

Hippocratis de inſomniis, liber.

QVi de his quæ per ſomnos contingunt rectè coniectauerit, is ea per omnia magnam habere vim comperiet. Animus enim vigilat, & cùm quidem corpori ſubminiſtrat, in multas partes diuiſus, ſui tantùm rationem non habet, ſed ſingulis corporis partibus, partem quandam diſtribuit, ſenſibus nimirum, ad audiendum, videndum, tangendum, ambulandum, agendum, denique ad omne corporis obſequium, adeoque ipſa mens ſui ſolùm rationem non habet. Cùm verò corpus quieſcit, animus mouetur, & in corporis partes ſubrepens, domum ſuam regit, omneſque corporis actiones obit. Neque enim corpus dum dormit ſentit, ipſe verò vigilans cognoſcit, quæ ſub viſionem & auditionem cadunt, videt & audit, vadit, tangit, triſtitia afficitur, ſecum cogitat, ac (vt ſemel dicam) quæcunque corporis aut animi officia, ea omnia per ſomnum animus peragit. Quiſquis igitur rectè iſta diiudicat, is non minimam

mam ſapientiæ partem aſſequitur. Quæ igitur ſomnia à Diis immittuntur, & quædam bona vel mala, aut vrbibus, aut priuato populo, nulla ſua culpa euentura denunciant, quidam de his exquiſito artificio diiudicant. Quas verò corporis affectiones animus antè denunciat, quæ ſcilicet ex repletione, vel inanitione, per rerum à natura inſitarum exuperantiam, vel conſuetarum mutationem contingunt, de his quidem iudicant, & partim aſſequuntur, partim aberrant, neque vtriuſque cauſam agnoſcunt, neque cur aſſequantur, neque cur aberrent. Cumque præcauendum eſſe, ne quid detrimenti contingat, adhortantur, neque tamen quomodo cautio adhibenda ſit docent, ſed Diis vota concipere iubent. Quod quidem etſi decorum eſt & optimum, oportet tamen & manus admouentem Deorum opem aduocare. De quibus ſe res habet ad hunc modum. Quæ inſomnia de diurnis actionibus mens humana veſpere ſub noctem in ſomnis offert, & eodem modo reddit, quo per diem in re iuſta, geſta aut conſulta ſunt, ea bona & ſanitatem portendere exiſtimanda ſunt, propterea quòd animus neque plenitudine vlla, neque euacuatione, neque alia re quauis extrinſecus irruente ſuperatus, in diurnis conſiliis perſeuerat. At inſomnia quæ diurnis actionibus aduerſantur, neq; de his inter ſe conuenit, cùm id contigerit, perturbationem in corpore denunciant. Et vehemens quidem, malum vehemens, leuis verò debilius indicat. De actione igitur vtrum reuocanda ſit nécne, nihil ſtatuo, corpus verò vti curetur conſulo. Vbi enim plenitudo inciderit, ſecretio quædam excitatur, quæ animum perturbat. Ac ſi quidem quod aduerſum eſt vehemens fuerit, vomitum ciere conducit, & cibos leues ſenſim adhibere ad dies quinque. Deambulationibus quoque multis ac concitatis, ſenſim adiectione facta vti, & exercitationes pro ciborum adiectione moderatas adhibere. Quòd ſi quod aduerſum eſt debilius fuerit, demta vomitione, cibi tertiam partem detrahito, eamque ſenſim rurſus ad dies quinque adiicito, & deambulationes vrgeto. Sed & vocis exercitationes adhibeat, & Diis ſupplicationes decernat, & conquieſcet perturbatio. Sol, Luna, cœlum & ſtellæ, pura quæque & ſuo motu agitata, in ſomnis viſa, bona ſunt. Sanitatem

enim corporis, omniumq́; eius partium ſignificat. Atque hunc habitum præſenti victus ratione conſeruare oportet. Quòd ſi quid contrà contingat, aliquem corporis morbum portendit, à vehementibus quidem vehementiorem, à debilioribus verò leuiorem. Et aſtris quidem exterior corporis ambitus reſpondet, Soli medius, Lunæ verò qui ad cauitates ſpectat. Si quod igitur iſtorum ſiderum extingui, aut lædi, aut euaneſcere, aut curſum ſuſtinere videatur, in illa ipſa parte morbum euenturum indicat, & leuiorem quidem ſi ab aëre aut nube huiuſmodi ſideribus quid contingere videat, ſi verò ab aqua aut grandine, grauiorem. Secretionem enim humidam & pituitoſam in corpore factam, & in externum ambitum incidiſſe indicat. Huic igitur conducit, vt veſtibus indutus curſibus vtatur multis ſenſim increſcentibus, vti quàm maximè ſudet, & deambulationibus poſt exercitationem multis, etiam abſque prandio, ſubtractaque tertia ciborum parte, paulatim ad dies quinque adiicere. Quod ſi vehemens morbus videatur, etiam fomentis vtendum. Nam cùm in externo corporis ambitu offenſio exiſtat, purgationem per cutim facere confert. Cibis verò vtendum ſiccis, acribus, auſteris, meracis, & laboribus maximè exiccantibus. At ſi ex his aliquid Lunæ contingat, ad interna reuulſionem facere vtile eſt, poſt acres, ſalſuginoſos & molles cibos, vomitione vtendo, curſibus verò circularibus citatis, ac deãbulationibus celeribus. Vocis etiam exercitatione vtendum, & prandij abſtinentia, cibique ſubtractione, & viciſſim ſenſim adiectione facta. Ad interiora verò ideo reuellendum, quoniam in corporis cauitatibus offenſio conſpicitur. Si autem quid tale Soli contingat, vehementius vtique malum eſt, & difficiliùs expellitur. Vtramque verò in partem reuulſiones faciendæ, & curſibus, tum flexis, tum circularibus vtendum, & deambulationibus, aliiſque omnis generis laboribus. Ciborum etiam ſubtractione, & ſenſim facta adiectione eodem modo. Deinde vomitu facto, rurſus ad dies quinque paulatim cibos adhibere. Quòd ſi ſereno cœlo ſidera premantur, & imbecilla eſſe videantur, ambituſq́; ſiccitate detineri, imminentis morbi periculum denunciat. Sed labores ſubtrahendi, & victus ratione humidiore

diore & molli vtendum, & balneis, ocioque copioſiore, & ſomno multo, quoad malum conquieſcat. Si verò igneum & calidum eſſe videatur, quod eis aduerſatur, bilis ſecretionem arguit. Quòd ſi etiam euicta diſpareant, imminens ex morbo mortis periculum eſt. Si verò terga vertiſſe, & in præſenti in fugam à perſequentibus verti, ac celeriter fugere videantur, inſaniæ periculum, niſi curetur, imminet. His verò omnibus poſt veratri purgationem, optimè inſtituta victus ratio conducit. Alioqui vt victus ratione ad aquam tendente vtantur expedit, neque vinum bibant, niſi album, tenue, molle, & dilutum. Acribus, ſiccantibus, calefacientibus, ſalſuginoſis abſtineant, laboribus ſecundum naturam plurimis vtantur, & curſibus in veſte plurimis. Frictio verò ne adſit, neq; lucta, neq; volutatio in puluere. Per ſomnos molliter recubet, & in ocio degat, laboribus ſecundum naturam exceptis, & à cœna obambulet. Prodeſt etiam fomentis vti; & à fomento vomere. Per triginta dies minimè repleatur; vbi verò repletus fuerit, cibariis ſumtis dulcibus, aquoſis & lenibus, bis in menſe vomat. Quæ verò ex his nulla neceſſitate coacta huc vel illuc oberrant, animi perturbationem quandam ex ſolicitudine indicant. Huic autem confert, vt cùm animi relaxationem adhibeat, tùm animum ad iucunda maximeque riſum mouentia ſpectacula conuertat. Sin minùs, per biduum aut triduum ea ſpectet ex quibus maximam voluptatem captet, & malum conquieſcet, alioqui periculum eſt ne in morbum incidat. Quæ autem ſidera pura & ſplendida ſuo ambitu excidere videntur, ſi prorſum ferantur, ſanitatem denunciant. Quod enim in corpore purum eſt, cùm ſecundum naturam ſuo ambitu excernitur, à veſpera ad auroram fertur, & bene habet. Quæ enim in ventriculo ſecernuntur, & in carnem reiectantur, ea omnia ſuo ambitu excidunt. Quod verò horum nigrum & obſcurum, ad veſperam ferri videtur; ſi mare, aut terram, aut ſurſum petat, hæc magis morbos portendunt. Et quæ quidem ſurſum feruntur, capitis fluxionem denotant; quæ verò in mare, ventris morbos. Quæ autem in terram, tubercula potiſſimùm in carnem eruptura ſignificant. His vtile eſt tertiam cibi partem detrahere, & poſt vomitum, ſenſim ad dies quinque adiicere. In aliis autem quinque

diebus totum cibum reponere, & vomitu facto, rurſus eã-dem modo ſenſim adiiciendo exhibere. Ex his verò quodcunque purum & humidum cœlo inſidere tibi videbitur, ſanitatem denunciat, quoniam ex æthere in hominem venit, tale verò quale ingreſſum eſt, animus etiam cernit. Quod autem nigrum, impurum, minimè perſpicuum fuerit, morbum portendit, non ob plenitudinem aut euacuationem, ſed ex eo quod extrinſecus inductum eſt. Huic confert vt curſibus circularibus concitatis vtatur, quò quàm minima corporis colliquatio contingat & vbi ſpiritu quàm creberrimo vſus fuerit, id quod aduenit excernat. Poſt curſus autem deambulationibus concitatis vtatur. Victus autem ratio ad dies quatuor, mollis & leuis adhibeatur. Quicquid verò purum à Deo ſumere ſibi quis videtur, id bonum eſt ſanitatis augurium. Ea enim quæ in corpus ingeſta ſunt, pura eſſe indicat. At verò quicquid huic contrarium videre quis putat, bonum non eſt. Morbum enim corpori aduenisse ſignificat. Huic igitur, velut priori, eadem curatio adhibenda eſt. Si quis clementi cœlo, molli pluuia complui, & neque vehementer, neque cum graui tempeſtate demiſſa madefieri videatur, bonum eſt. Commoderatum enim & purum ſpiritum ex aëre ingreſſum eſſe ſignificat. Quòd ſi his contraria contingant, vt quis vehemẽter complui aqua impura, & cum tempeſtate ac procella videatur, morbum à ſpiritu inducto. Verùm huic quoque eadem victus ratio obſeruanda eſt, iiſque omnibus modicus cibus exhibendus. Ac de ſignis quidem ſiderum cœleſtibus, ſic ſtatuere, & conſilio prouidere, ad idq; victus rationem dirigere oportet, & Diis ſupplicationes decernere. Ad res quidem proſperas, Soli, Ioui cœleſti, Ioui Cteſio. Mineruæ Cteſiæ, Mercurio, Apollini. Ad aduerſas verò, Diis auerruncatoribus, & Terræ, & Heroibus, vt grauia omnia auertant & auerruncent. At verò hæc quoque ſanitatem portendunt, ea quæ in terra fiunt acutè cernere & audire, firmiter itẽ iter facere, & ſecurè ac ſine metu currere, terrã planã ac bene cultã videre, arbores item pullulãtes, fructibus onuſtas & ſatiuas. Flumina etiam curſu ſolito labentia, & aqua limpida, neq; copioſiore, neq; pauciore quàm cõueniat, fonteſq; & puteos eodẽ modo. Hæc omnia viſa ſanitatem homini denunciant, cor-

pusq;

pusq; & ambitus omnes, ciborumq; exhibitiones, & excretiones rectè habere. Quòd ſi quid his quodammodo aduerſum videatur, noxiā aliquā in corpore ſignificat. Viſu quidē & auditu læſo, capitis morbꝰ indicatur. Matutinis igitur deambulationibꝰ, & poſt cœnā pluribus vtendū, adiecta priore victus ratione. Cruribus verò læſis, vomitibꝰ reuellendū, & frequentiore lucta vtendum, ſeruata etiam priore victus ratione. Terra verò aſpera, carnem minimè puram indicat. Plurimæ igitur deambulationes poſt exercitationes obeundæ. Arborum autem ſterilitas, ſeminis humani corruptelam ſignificat. Si igitur ab arboribus folia decidant, ab humidis & frigidis offenſionem denotant. Sin verò frondoſæ fuerint arbores, at fructu careant, à calidis & ſiccis. Hæc igitur per victus rationem refrigerare atque humectare oportet, illa verò ſiccare & calefacere, flumina non pro more exiſtentia, ſanguinis ambitum denotant, & plus iuſto quidem fluentia, exuperantiam, minùs verò defectum. Hunc autem per victus rationem augere, illum verò imminuere oportet. Cùm verò impura defluunt, perturbationem indicant, quæ à curſibus circularibus ac deambulationibus, per denſi ſpiritus agitationem expurgatur. Fontes & putei ſi videantur, flatus circa veſicam ſignificant, qui medicamentis vrinam promouentibus ſunt expurgandi. Mare perturbatum, ventris morbum ſignificat. ſed aluum deiicientibus, & leuibus, & mollibus expurgare oportet. Terra aut domus ſi moueri videatur, ſano quidem imbecillitatem, ægro verò ſanitatem, præſentisq; ſtatus immutationem portendit. Sano igitur victus rationem tranſmutare conuenit. Imprimis vomat, ac rurſum paulatim cibum aſſumat nimirum quòd corpus ex præſenti victus ratione totum moueatur. At ægro eadem victus ratio confert, cùm nimirū corpus ex præſenti ſtatu tranſmutetur. Terra ab aquæ aut maris diluuio inundari ſi videatur, morbum ob multam humiditatem in corpore exiſtentem denunciat. Sed vomitibus, prandii abſtinentia, laboribus, & victus ratione ſicca vtendum, deinde ex paruis interuallis modicus cibus adiiciendus. Sed neq; nigram, neq; exuſtam terram videre bonum cenſetur, contrà verò ne vehemens ac lethalis morbus conſequatur periculum eſt. Siccitatis

enim in carne exuperantiam ſignificat. Sed labores & cibos tum ſiccos, tum calidos & acres, vrinamq; cientes detrahere oportet, & in victus ratione ptiſanæ ſuccum decoctum, omniaq; mollia & leuia, ſed pauca exhibere. Potu vtendum diluto, albo, copioſo, balneis calidis, multis, verùm ne ieiunus lauet, molliter cubet ac dormiat, in ocio conquieſcat, frigus Solemq; vitet. Terræ autem, Mercurio & Heroibus vota faciat. Quòd ſi in ſtagno, aut mari, aut fluminibus quis natare videatur, bonum non eſt, cùm humiditatis exuperantiam indicet. Huic autem victus ratio ſicca & labores conferunt. Ac febricitanti bonum eſt, quoniam calor ab humoribus extinguitur. Quod autem quis modo conſueto & ad naturam ſuam accommodato circum ſe fieri videt, neque maius, neq; minus, bonæ valetudinis indicium eſt. Veſte etiam alba, & calciamento pulcherrimo indutum eſſe, bonum. Quicquid verò horum iuſto maius fuerit, minimè bonum, ſed neque quodcunq; tandem minus fuerit. Et hoc quidem per victus rationem augere, illud verò imminuere oportet. Nigra autem morboſiora ſunt & periculo proxima, verùm emollire & humectare oportet. Noua quoque tranſmutationem ſignificant. Mortuos nitidos & candidatos videre bonum eſt, bonum quoque quid purum ab ipſis ſumere. Corporum enim & eorum quæ ingeruntur ſalubritatem indicat, cùm à mortuis alimenta & incrementa & ſemina proueniunt. Quæ ſi pura in corpus ingrediuntur, ſanitatem denunciant. Quod ſi contrà quis nudos, aut atratos, aut ſordidatos, aut aliquid accipientes, vel ædibus exportantes videat, minimè eſt accommodatum. Morbum enim indicat, quòd quæ in corpus ingerantur noxia ſint. Verũ curſibus circularibus & deambulationibus repurgari oportet, & vomitu facto alimentũ molle & lene ſenſim adhibere. Quæ verò corpora in ſomnis formam monſtroſam oſtendunt, & hominem perterritant, ciborum minimè aſſuetorum repletionem, & ſecretionem, vilioſorumq; per vomitum & ſeceſſum effuſionem, ac periculoſum morbum indicant. Verùm vomitus procurãdus, & ad dies quinq; cibi quàm leuiſſimi, non multi neq; acres, neq; ſicci, neq; calidi ſenſim adhibendi, & laboribus maxime ad naturam accommodatis, vtendum, præter quàm deambulationibus à cœna. Bal-

na. Balneis etiam & calidis lauacris vtendum, & in ocio degendum, ſol & frigus vitanda. Per ſomnum verò ſi quis ſolitos cibos aut potus ſibi edere videatur, alimenti inopiam, animiq́; abiectionem indicat. Carnes autem validiſſimæ, maximæ exuperantiæ indices ſunt, debiliſſimæ verò, minoris. Quemadmodum enim id quod editur bonum eſt, ita & quod cernitur. Cibos igitur ſubtrahere conuenit, cùm alimenti exundãtis id ſit indicium. Quinetiam panes ex caſeo & melle confecti, per ſomnum comeſti, eadem indicant. Aquam puram per ſomnum bibere, bono eſt indicio, reliqua verò omnia nocent. Quæcunq; ex conſuetis per quietem quis ſibi cernere videtur, ea animi deſiderium ſignificant. Quæ verò perterritus fugit, ſanguinis repreſſionem pręſiccitate indicant. Corpus autem refrigerare & humectare cõducit. Quod ſi quis aut pugnare, aut pungi, aut ab aliis vinciri ſibi videtur, ſecretionem ambitui contrariam in corpore factam ſignificat. Vomere igitur confert & attenuare, ac deambulare, cibisq́; leuibus vti, & à vomitu per dies quinq;, eos ſenſim adhibere. Quin & errores & aſcenſus in ſomnis apparentes, grauia quædam denunciant. Fluuiorum tranſitus, hoſtes armati, monſtra difformia, morbum aut furorem præſagiunt. His igitur conducit qui talibus inſomniis detinentur, vt cibis paucis, leuibus ac mollibus vtantur, & vomitibus factis, ad dies quinq; leniter cibos adhibeãt. Laboribus quoque multis naturæ accommodatis vtendum, præterquàm à cœna. Balnea calida, ocium, frigus & ſol vitanda. Qui his velut conſcripta ſunt vtetur, integram valetudinem ſibi tota vita comparabit. Atque hæc victus ratio, quantum humano ingenio conſequi licuit, Diis bene iuuantibus, à me eſt inuenta.

Hippocratis de alimento, liber.

ALimentum & alimenti ſpecies, vnum & multæ. Vnum quidem, quatenus genus vnum, ſpecies verò humiditate & ſiccitate circumſcribitur, in hiſq́; formæ & quantitas ineſt, & ad quædam, & ad tanta referuntur. Auget autem & robur infert, carnem gignit, ſimilitudinem & diſſimilitudinem in ſingulis pro cuiusq; natura inducit, & ea facultate quam habet ab initio. At ſimilitudinem pro viribus inducit,

cùm quæ ſuperuenit ſuperat, quæ verò priùs adeſt principatum obtinet. Euaneſcit autem interdum quidem priùs, tempore dimiſſum aut ſuperappoſitum, interdum verò poſterius, tempore dimiſſum & ſuperappoſitum. Extrinſecus verò continuò in corpus ſubiens, vtrumque temporis ſpacio, & poſt illud tempus abolet, & longo tempore membris omnibus firmiter adnexum, propriam quidem formam producit, priorem autem, interdum etiam priores delet. Alimenti verò vis ad os & omnes illius partes, pertingit, & ad neruum, ad venam, ad arteriam, ad muſculum, ad membranam, ad carnem, pinguedinem, ſanguinem, pituitam, medullam, cerebrum, medullam ſpinalem, & interanea, omnesq; illorum partes, quinetiam ad caliditatem, ad ſpiritum, & ad humiditatem. In alimentorũ genere id quod alit alimentum eſt, & quod alimento eſt proximum, & quod alimentum futurum eſt. Omnium autem vnum eſt principium, vnusque omnium finis, idemque finis & principium. Quæq; in ſingulas partes proba & vitioſa alimenti fit diſpenſatio, proba quidem vt prædictum eſt, vitioſa verò, his contrarium habet ordinem. Succi coloribus & viribus variant, & qui noceant, & qui iuuent, & qui neque noceant, neq; iuuent, & copia, & exuperantia, & defectu, & horum quidem commixtione, horum verò non & omnium. Caliditate lædunt & iuuant, frigore lædunt & iuuant, facultate lædunt & iuuant. Facultatis autem variæ ſunt naturæ. Succi & totum, & partem corrumpentes, & extrinſecus, & intrinſecus, ſpontanei & minimè ſpontanei. Quò ad nos quidem ſpontanei, quo ad cauſam autem minimè ſpontanei. Cauſæ rurſus aliæ quidem manifeſtæ, aliæ obſcuræ, & aliæ quidem quæ ſciri poſſunt, aliæ non poſſunt. Natura omnia omnibus ſufficit. Ad eã extrinſecus quidẽ accedunt, cataplaſma, illitus, vnctio, nuditas & tegumentũ totius & partis, calor & frigus ad eandẽ rationẽ, & conſtrictio & vlceratio, morſus, & quod pinguefacit. Intrinſecus autẽ, & ex prædictis quædam, & ad hæc cauſa occulta, & toti & parti, & cuidã etiã, cuidam verò minimè. Excretiones ſecundũ naturã, ventris, vrinarũ, ſudoris, ſputi, muci, vteri per ora venarũ quæ ſunt in ano (hæmorrhoidas vocant) thymũ, lepram, tuberculum in cutẽ ſponte erumpens (φῦμα dicitur) carcinoma, ex naribus, è pulmonibus

nibus

tibus, ex ventre, ex ano, ex cole, ſecundum naturam, & præter naturam horum diſtinctiones, aliis iuxta aliam rationem, interdum etiam alio modo. Vna horum omnium eſt natura, & non vna. Multæ horum omnium naturæ, & non vna. Medicamentum purgans ſurſum & deorſum, & neque ſurſum, neque deorſum. In alimento medicamentum purgans, optimum, in alimento medicamentum purgans, malum. Malum & optimum ad aliud referuntur. Vlcus, cruſta, ſanguis, pus, ſanies, lepra, furfur, vlcera capitis manantia, impetigo, vitiligo, lentigo, interdum quidem lædit, interdum verò iuuat, eſt vbi neque lædit, neque iuuat. Alimentum, minimè alimentum. Niſi alere queat, nomine eſt alimentum, non re. Re alimentum, nomine non item. Alimentum in pilos, in vngues, & in extimam ſuperficiem ab internis partibus peruenit. Ab externis partibus alimentum, ab externa ſuperficie, ad intima peruenit. Confluxio vna, conſpiratio vna, conſentientia omnia. Ad vniuerſam quidem totius naturam, omnia, ad particularem verò, partis cuiuſque particulæ ad opus. Principium magnum ad extremam partem peruenit, ex parte extrema ad magnum principium peruenit. Vna natura, eſſe & non eſſe. Morborum differentiæ in alimento, in ſpiritu, in calore, in ſanguine, in pituita, in bile, in humoribus, in carne, in pinguedine, in vena, in arteria, in neruo, muſculo, membrana, oſſe, cerebro, ſpinali medulla, ore, lingua, gula, ventriculo, inteſtinis, ſepto tranſuerſo, abdomine, iecore, liene, renibus, veſica, vtero, cute, hæc omnia tum ſigillatim, tum per partes. Magnitudo ipſorum magna & non magna. Indicia, titillatio, dolor, ruptio, mens, ſudor, vrinarum ſedimentum, quies, iactatio, viſus, imaginationes, morbus regius, ſingultus, morbus comitialis, ſanguis integer, ſomnus. Et ex his, & ex aliis quæ inſunt à natura, & quæcunque eiuſmodi ad noxam & vtilitatem tendunt. Labores totius & partis, & magnitudinis ſigna, alterius quidem ad maius, alterius verò ad minus, & ex vtriſque ad maius, & ex vtriſque ad minus. Dulce non dulce. Dulce facultate, velut aqua, dulce guſtu, velut mel. vtrorumque ſigna, vlcera, oculi, & guſtus, & in his magis & minus. Dulce ad aſpectum, & in coloribus, & in aliis mixturis,

dulce magis & minus. Corporis raritas ad perſpirationem, quibus amplius aufertur, ſalubrior. Corporis denſitas ad perſpirationē, quibus minus aufertur, inſalubrior. Quibus corpus probè perſpirat, ii imbecilliores & ſalubriores exiſtunt, prōteq; reſtituuntur. Quibus malè perſpirat, ii priùs quàm ægrotent, robuſtiores ſunt, cùm verò in morbum inciderunt, ægrius reſtituuntur. Hæc autem & toti & parti attribuuntur. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit, & reliqua omnia idem. Alimenti ſpiritus principium nares, os, guttur, pulmo, reliquaq; perſpiratio. Alimenti tū humidi tum ſicci principium, os, gula, ventriculus. At antiquius alimentum per abdomen, vmbilicus. Venarum origo tanquam radix, hepar eſt; & arteriarum, cor. Ex his per omnia ſanguis & ſpiritus peruagatur, calorq; per hæc permeat. Facultas vna & non vna, ex qua hæc omnia, & ab his diuerſa adminiſtrantur. Alia quidem ad totius & partis vitam, alia verò ad ſenſum totius & partis. Lac, alimentum. quibuſdam pro natura lac alimentum eſt, aliis verò minimè. Sunt quibus vinum alimentum eſt, ſunt quibus non eſt. Et carnes multæq; aliæ alimenti formę, & pro regione, & pro conſuetudine. Aluntur hæc quidem ad incrementum, & vt ſubſiſtant, hæc verò tantum vt ſubſiſtant, veluti ſenes, alia inſuper ad robur. Affectio athletica non eſt à natura. præſtat in omnibus habitus ſalubris. Quantitatem aptè ad vires accommodatam recta coniectura conſequi, ardua res eſt. Lac & ſanguis, alimenti redundantia. Circuitus ad multa conſentiunt, ad fœtum, & ad illius alimentū. Rurſus autē ſurſum repit, in lac & in alimentum, & ad infantem. Vitam habent non animantia, vitam habent animantia, & animantium partes. Omnium naturæ à nullo edoctæ ſunt. Sanguis alienus vtilis, ſanguis proprius vtilis, ſanguis alienus noxius, ſanguis proprius noxius. Humores proprij noxij, humores alieni noxij. Humores alieni conferentes, humores proprij conferentes. Conſentiens, minimè conſentiens. Diſſentiens minimè diſſentiens. Lac alienum probum, lac proprium noxium. Lac alienum noxium, lac proprium vtile. Cibus iuuenibus leniter coctus, ſenibus extremè immutatus, in ætatis vigore conſtitutis minimè immutatus. Ad cōformationem, Soles triginta quinq;, ad motionem, ſeptuaginta;

ginta; ad perfectionem ducenti & decem. Alii tradunt, ad formam, quadraginta quinque; ad motionem, ſex & ſeptuaginta; ad exitum ducentos & decem. Aliis ad ſpeciem, quinquaginta; ad primum ſaltum, centum; ad perfectionẽ, trecenti. Ad diſtinctionem, quadraginta; ad tranſitionem, octoginta; ad elapſum, ducenti quadraginta. Non eſt, & eſt. In his autem temporibus, & ex toto, & ex parte, plures & pauciores naſcuntur, neque verò multò plures quam pauciores. At pauciores tot, & quæcunque alia his ſimilia. Oſſium alimentum ex fractura. Naſo bis quinque dies debentur: maxillæ & clauiculæ, & coſtis, bis totidem: cubito, triplices: tibiæ & brachio, quadruplices: femori, quintuplices, & ſi quod in his plus aut minus poteſt. Sanguis humidus, & ſanguis ſolidus. Sanguis humidus, probus, ſanguis ſolidus, vitioſus. Proba omnia & vitioſa ad aliquid referri debent. Via ſurſum deorſum vna. Alimenti facultas mole præſtantior, alimenti moles facultate præſtantior, & in humidis, & in ſiccis. Detrahit, & apponit idẽ, huic quidem detrahit, illi verò apponit idem. Venarum pulſationes & ſpiritus reſpiratio, pro ætate conſentiunt & diſſentiunt, & morbi & ſanitatis ſunt indicia, magiſque ſanitatis quàm morbi, & morbi magis quam ſanitatis. ſpiritus enim etiam alimentum eſt. Humidius alimentum faciliùs quàm ſiccum immutatur. Siccum alimentum faciliùs quàm humidum immutatur. Quòd ægrè immutatur, ægrè conſumitur. Quòd facilè apponitur, facilè conſumitur. Qui celeri appoſitione indigẽt, iis humidum medicamentum ad reſumendas vires optimum. Qui verò adhuc celeriore, per odoratum. At qui tardiore appoſitione opus habent, iis ſolidus cibus exhibendus. Muſculi ſolidiores ægriùs reliquis colliqueſcunt, excepto oſſe & neruo. Quæ exercitata ſunt ægrè immutantur, ipſaque in ſuo genere ſeipſis, quàm pro natura, valentiora ſunt, ideo ipſa inter ſe ægriùs colliqueſcũt. Pus ex carne, purulentum ex ſanguine, & ex reliquo humore. Pus vlceris alimentum. pus venæ & arteriæ alimentum. Medulla oſſis alimentum, ideò callo firmatur. Facultas omnia auget, & alit, ac propagat. Humiditas alimento vehiculum præbet.

Hippocratis de ratione victus in morbis acutis, liber.

QVI Cnidias appellatas ſententias ſcriptis tradiderunt, ij ſanè quæ in ſingulis morbis ægri patiuntur, & quomodo eorũ nonnulla ipſis eueniant, rectè conſcripſerunt, & huc vſq; quidem quæ quiuis etiam Medicinæ ignarus, rectè ſcribere potuerit, ſi probè ex vnoquoq; ægro quæ patiatur intellexerit. At quæcumque Medicum non referente ægro prædixiſſe oportuit, ea magna ex parte prætermiſſa ſunt, quædam in quibuſdam, nonnullaq; ad coniecturalem cognitionem valde accommodata. Cùm verò ad coniecturalẽ cognitionem referatur, quomodo ſingula curare oporteat, in iis multò aliter quàm illi diſſeruerint ſentio. Ac neq; ſolùm ob id non laudo, ſed quòd paucis etiã numero remediis vſi ſunt. Nam & plurima ab ipſis relata ſunt (præterquàm in morbis acutis) medicamenta deorſum purgantia exhibenda, & ſerum & lac tempeſtiuè propinandũ. Hæc igitur ſi bona eſſent, & morbis quibus exhibenda monent conuenientia, longè maiore laude digna eſſent; quòd pauca ſufficerent. Nunc verò res aliter ſe habet. Qui tamẽ poſtea recognouerunt, ij medicè magis, quæ ſingulis exhibenda ſunt, percurrerunt. Sed neq; de victus ratione quicquã effatu dignum veteres ſcriptis tradiderunt, eamq;, quamuis magna res ſit, omiſerunt. Varia tamen morborũ ſingulorum genera, multiplicemq; eorum diuiſionem non ignorarunt quidam. At numeros morborum ſingulorum planè declarare ſtudentes, non rectè ſcripſerunt. Neq; enim quis facilè numeret, ſi quis ex eo ægrotantium morbum æſtimet, quòd ab altero re quadam differat, neq; eundem eſſe morbũ reputet, niſi eodem nomine nũcupetur. Mihi autem placet vt ad omnem artem animũ attendamus. Nam quæ rectè procedunt opera, ea rectè ſingula facere oportet: quæ item celeritate opus habent, celeriter, quæ etiã munditiem deſiderant, mundè, & quę citra dolorẽ tractari poſtulant, ea quàm maximè fieri poſſit ſine dolore facere, cæteraque omnia id genꝰ multò aliter quàm proximi meliorẽ in formam commutare cõuenit. Sed maximè eum Medicum probauerim, qui in morbis acutis, quorũ vi plerunq; homines intereunt,

longè

longè meliùs cæteris ſe gerat. Sunt autē hi, quantum nominibus veteres cōplexi ſunt, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, lethargus, febris ardēs, & quicunq; alij morbi ad hos conſequuntur, quorum febres omninò continuæ interficiunt. Cùm enim nullum peſtilentis morbi commune genus populariter graſſatum fuerit, ſed diſperſi morbi & non ſimiles fuerint, ab his plures quàm ab aliis omnibus moriuntur. Populares igitur non ſatis diſcernunt eos, qui in his longè proximis excellunt, aliarūq; curationum potiùs aut laudatores, aut vituperatores exiſtunt. Deinde id magno eſt argumento, quòd populares huiuſmodi morborū nullam prorſus habeant intelligentiam, cùm ad eam non niſi ſtudio perueniri poſſit. Nam & qui Medicinæ non profitentur ſcientiam, Medici maximè in eiuſmodi morbis eſſe videntur. facile eſt enim nomina, quæ circa huiuſmodi ægrotātes proferri ſolent, ediſcere. Nempe ſi quis ptiſanæ cremorem nominauerit, hocq; vel illud vinum, aut etiam mulſum, eadem omnia videntur plebeiis dicere Medici tum meliores, tum deteriores. At nō ita ſe res habet, verùm in his ſanè vel maximè alij aliis præſtāt. Videntur autem mihi digniſſima eſſe quæ ſcribantur, quæcunq; Medicis ignorantur, quamuis ſcitu commoda exiſtant, quæque magnas vtilitates, aut magnas noxias inferunt. Quæ igitur ignorantur hæc ſunt. Quanam de cauſa in morbis acutis quidam Medici toto vitæ tempore in ptiſana non colata exhibenda perſeuerent, & rectè ſe curare exiſtiment. Quidam etiam omni ratione contendant, ne vllo modo hordeum ęger deuoret, quòd inde magnum ſecuturū detrimentum exiſtiment. Verùm per linteum excolantes, eius ſuccum porrigunt. Horum etiam nonnulli neq; ptiſanam craſſam, neq; ſuccum exhibeant. Et hi quidem dum ſeptimum diem æger attigerit, alij verò dum in totum morbus iudicatus fuerit. Huiuſmodi itaque quæſtiones non admodū proponere Medici conſueuerunt, ac neque fortè ſi proponant, inueniuntur. At verò ars tota magnam quidem apud vulgum calumniam ſuſtinet, adeò vt nullam omninò Medicinam eſſe exiſtiment. Si quidem in acutis morbis in tantum inter ſe diſſentiunt artifices, vt quæ alter exhibet veluti optima reputās, ea iam mala alter exiſtimet, fereque ob id ars ipſa diuinationi ſimilis eſſe vi-

deatur. Quoniam augures eundem alitem, ſi quidem ſiniſter appareat bonum eſſe exiſtimant, ſi verò dexter, malum. Et in Aruſpicina huiuſmodi quoque alia videntur in aliis. Sed & vaticinantium nonnulli contraria his ſentiunt. Hanc autem ſpeculationem tum pulcherrimam, tum quamplurimis in arte maximè commodis cognatam eſſe cenſeo. Etenim omnibus ægris ad ſanitatem magnum quidpiam facit, ſanisque ad ſanitatem tuendam, & iis qui ſeſe exercent, ad bonum habitum comparandum, tum etiam ad id quod quiſque voluerit obtinendum. Ptiſana igitur rectè videtur omnibus frumentaceis eduliis præferri in his morbis acutis, eosque qui eam prætulerunt laudo. Nam & lentorem habet læuem, continuum, & ſuauem ac lubricũ, mediocriter humeſcẽtem, ſitim minimè inferentem, & ſi quid elui indiget, probè abluentem, neq; adſtringit, nec malam turbationem adfert, neq; in ventre intumeſcit. Nempe inter coquendum, quoad maximè fieri potuit, intumuit. Qui ergo ptiſana in huiuſmodi morbis vtuntur, ne vna quidem die vaſorum inanitionem (vt ita dicam) fieri permittant, ſed citra intermiſſionem ea vtantur, niſi vel propter medicamentum, vel clyſterem intermittere expediat. Et his quidẽ qui bis die cibum ſumere conſueuerunt, bis danda eſt, his verò qui ſemel cibum capere conſueuerunt, his primo die ſemel danda, paulatim autem progrediendo, ſi fieri poſſit, iis etiam bis danda, ſi quid adiiciendum videatur. Verùm inter initia neque multa copia, neque valde craſſa exhibenda, ſed vt conſuetudinis cauſſa aliquid ingeratur, & ne multa vaſorum inanitio fiat. Quòd autem ad ſorbitionis adiiciendæ quãtitatem attinet, ſi quidem ſiccior quàm quis exiſtimet morbus fuerit, non magna copia exhibenda, ſed ante ſorbitionem vel mulſa, vel vinum, vel quodcunq; magis conueniet, propinandum. In ſingulis verò generibus quodnam ſit accommodatiſſimum dicetur. Quòd ſi os humeſcat, & quæ ex pulmone efferuntur conuenientia fuerint, in ſumma, ſorbitionis quantitatem adiicere conuenit. Quæ nanque celeriùs magisque madeſcunt, iudicationis celeritatem denunciant, quæ verò tardiùs & minùs, tardiorem iudicationem ſignificant. Atque hæc quidem prorſus hoc modo ſe habent. Sed & multa quoque alia peropportuna præter-

prætermittuntur,ex quibus ſignificationem capere conuenit,quæ deinceps referentur. Quoque copioſior purgatio fuerit,eò maior quantitas ad iudicationem vſq; adiicienda, præcipuè verò duobus ab iudicatione diebus, quibus quidem, aut quinto, aut ſeptimo, aut nono iudicatio fieri videatur vt etiam dierum paritatis & imparitatis ratio habeatur Poſt hoc autem mane quidem ſorbitione vtendum, veſpere verò ad cibos tranſeundum. Magna autem ex parte hæc iis conferunt,qui ſtatim ptiſana integra vtuntur. Nam & pleuriticorum dolores ſtatim ſponte deſinunt, vbi quid effatu dignum ſpuere & expurgari cœperint,purgationesque longè perfectiores ſunt, & minùs purulenti euadunt, quàm ſi aliam quis victus rationem inſtituat, præterea iudicationes ſimpliciores fiunt,meliusque iudicantur,& minùs reuertuntur. At ptiſanam ex hordeo quàm optimo confici & optime coctam eſſe oportet, idque præſertim ſi non ſolo cremore vti debeas. Ad reliquas enim virtutes iſtud etiam accedit,quòd ptiſanæ lubricitas efficit vt hordeum deuoratum minimè lædat,cùm nuſquam adhæreſcat, neq; ſecundum thoracis rectitudinem immoretur. Eſt autem maximè lubrica, ſitimque minimè infert, & facillimè coquitur,eſtq; infirmiſſima,ſi optimè cocta fuerit, quibus omnibus opus habet. Niſi igitur quis quantum deeſt contulerit, vt idoneus eiuſmodi ptiſanæ ſorbendæ modus efficiatur, ſæpiùs lædetur. Iam primùm enim quibus cibi recrementum intercluſum eſt,ſi quis eo nō vacuato ſorbitionem dederit, dolorem ſi adeſt grauiorem reddet,ſi non adeſt, ſtatim induxerit,& ſpiratio crebrior euadet. Quod certè prauū eſt cùm pulmonem exiccet, & præcordia, tum imum ventrem, tum ſeptum tranſuerſum dolore fatiget. Quinetiam ſi lateris dolore adhuc continuo, neque ad calida fomenta remittente,ſputoque minimè prodeunte,verùm citra concoctionem extremè glutinoſo reddito, niſi quis dolorem, vel ventre emollito,vel ſecta vena ſoluerit, aut vtrum horū conducere videbitur exhibuerit, ptiſanam autem ita affectis dederit,præcipites eos in mortem adducet. Has igitur ob cauſas aliasque etiam huiuſmodi, qui tota vtuntur ptiſana,ſeptimo die ac citiùs moriuntur,partim quidem mente læſi,partim verò erectę ceruicis ſpiratione(orthopnœam

dicimus) & ſtertore ſuffocati. Quos ſanè veteres ſyderatos vel ob id maximè exiſtimarunt, neque etiam minùs, quòd ipſis mortuis latus liuidum plagæ non abſimile deprehenditur. Cuius rei hæc cauſa eſt, quòd priùs quàm dolor ſoluatur moriuntur. Breui ſiquidem anhelatores euadunt. Ex multa autem & crebra reſpiratione (vt iam dictum eſt) ſputum ſummè glutinoſum citra coctionem redditum, egreſſum fieri prohibet. Quinetiam cartilaginoſis aſperæ arteriæ corporibus (pulmonis bronchiis dictis) adhæreſcens, ſtertorem inducit, cumque ad hoc deuenerit, tum plærunque mortem infert. Etenim ipſum ſputum intrò retentum, ſpiritum quidem intrò ferri prohibet, celeriter autem extra ferri cogit, adeò vt ad perniciem mutuas inter ſe operas conferant. Sputum nanque adhęreſcens, crebrum ſpiritum facit, hicque creber effectus, ſputum magis glutinoſum reddit, & lubricum fieri prohibet. Neque verò ſolùm iſta prehendunt ſi ptiſana intempeſtiue vtantur, verùm & multò magis, ſi quid quòd ptiſana minùs conueniat aut ederint, aut biberint. Magna igitur ex parte ferè ſimilia ſunt auxilia, tum iis qui tota vruntur ptiſana, tum his qui ipſius cremore. At his qui neutro horum, aut ſolo potu vtũtur, interdum quoq; aliter auxiliari oportet. Hunc autem in modum omninò facere oportet. Si quem à recẽti cibo, aluo necdum ſubducta, febris ſiue cum dolore, ſiue ſine dolore prehenderit, à ſorbitione exhibenda tantiſper temperandum, dum cibum ad infernam inteſtini partem ſeceſſiſſe conieceris. Quòd ſi dolor affuerit, aceto mulſo in potu vtendum, hyeme quidem calido, æſtate verò frigido. Et ſi multa ſitis aderit, mulſa & aqua exhibenda. Ac deinceps quidem ſi dolor aliquis adſit, aut periculum aliquod impendeat, ſorbitio neque multa, neque craſſa exhibenda, verùm poſt ſeptimum aut nonum diem, ſi validus æger fuerit. At ſi recenter ſumto cibo, vetuſtus non ſubierit, ſi quidem validus fuerit, & ætate viguerit, infuſum per clyſterem exhibendum: ſin debilior extiterit, glande vtendum, niſi ſponte probè prodierit. Exhibendæ autem ſorbitionis tempus per initia & per totũ morbum iſtud præcipuè obſeruari debet, vt cùm frigidi pedes fuerint, tum à ſorbitione exhibenda, tum vel maximè à potu abſtineamus. Cùm verò calor ad pedes deſcenderit,

ſcenderit, tunc dare conuenit, reputareq; cùm in omnibus morbis, tùm pręcipuè in acutis, potiſſimumq; in quibus vehementior febris ac maximum periculum ſubeſt, tempus hoc magnam habere facultatem. Ac primùm ſucco maximè vtendum. deinde priſana, ad præſcripta ſigna diligenti adhibita attentione. Lateris autem dolorem, ſiue per exordia, ſiue poſtea incidat, fomentis calidis tentare diſſoluere abſurdum quidem non eſt Quorum quidẽ optimũ eſt aqua calida in vtre, vel veſica, vaſe æneo aut teſtaceo adhibita. verùm molle quippiã lateri, quò lenior fotus fiat, ſupponere oportet. Vtiliter etiã admouetur ſpongia mollis & magna ex aqua calida expreſſa, fomentumq; linteo inuoluendum vt longiore tempore ſufficiat & perduret, ſimulque ne vapor ad laborantis ſpiritum efferatur, niſi fortè & id ad aliquid conuenire videatur, quod & interdum vſu venit. Ad hæc autem & hordeum & eruum in aceto ita temperato, vt paulò acidius ſit quàm quis bibere queat, macerata & feruefacta ſacculis conſuta apponere oportet, furfuresque eodem modo. Ad ſiccum autem fomentum, ſales & milium torrefactum in ſacculis laneis maximè accommodantur. Lene enim & blandum eſt milium. Sed & mollia huiuſmodi fomenta dolores etiã ad iugulum pertingentes ſoluunt. At venæ ſectio non æquè dolorem ſoluit, niſi dolor ad iugulum pertingat. Quòd ſi ad calida fomẽta dolor non remittat, non multo tẽpore calefacere conuenit, quòd id pulmonem exiccet, & pus intra thoracem colligat. Sed ſi quidem dolor ad iugulum de ſe ſignificationem præbeat, ad brachium verò, vel circa mammam, vel ſupra ſeptum tranſuerſum grauitatis ſenſus inſit, internam in cubiti flexu venam ſecare, & quàm citiſſimè copioſum ſanguinem detrahere conuenit, eo vſque dum multò rubicundior, aut pro puro & rubro liuidus effluat. vtrumque enim vſu venit. Si verò eas quæ ſunt ſub ſepto tranſuerſo partes dolor affligat, nullãq; ad iugulum de ſe ſignificationem præbeat, aluum veratro nigro aut peplio emollire oportet, ea ratione, vt veratro quidem daucum, aut ſeſeli, aut cuminum, aut aniſum, aut aliud quippiam bene olens admiſceat, peplio verò laſeris ſuccum. Quanquam etiamſi inter ſe miſceantur, vnius ſunt generis, neque diſſimiliter agunt. Sed veratrum nigrum

tum

tum meliùs quàm peplium ventrem ſoluit, tum etiam ad iudicationem magis valet. Peplium verò flatus magis erũpere facit. Dolorem autem hæc duo ſedant. Sedant etiam & alia multa quæ aluum ſubducunt medicamenta. Sed ex his quæ noui hæc ſunt optima. Quandoquidem & quæ in ſorbitionibus exhibentur aluum ſubducentia medicamenta, iuuant, quæcunque vel propter amaritudinem, vel aliam quãdam inſuauitatem, aut copiam, aut colorem, aut aliam quampiam ſuſpicionem non admodum ingrata exiſtunt. Ptiſanam quidem, vbi epotum eſt medicamentum, inſuper ſorbendam ſtatim dare oportet, neque admodum minorẽ quàm conſuetum eſt quantitate. Quandoquidem rationi conſentaneum eſt, media in purgatione ſorbitionem non exhibere. At vbi deſierit purgatio, tunc minore quàm conſueuerit quantitate abſumatur, deinde verò paulò maiorẽ ſemper adducatur copia, ſi & dolor ſedatus fuerit, nihilque aliud aduerſetur. Idem etiam mihi dicendum vbi priſanæ cremore vti opus fuerit. Si quidem melius eſſe aſſero ſtatim omninò ſorbere incipere potiùs, quàm antea exinanitis vaſis, aut tertio, aut quarto, aut quinto, aut ſexto, aut ſeptimo die à ſorbitione inchoare, niſi quidem intra hoc tẽpus morbus priùs iudicatus fuerit. In hiſque conſimiles præparationes, quales dictæ ſunt, faciendæ. De ſorbitione igitur exhibenda ſic ſentio. Quin & de potu, qualemcumq; tandem ex his qui deſcribentur, quis ſumturus ſit, eadem omninò eſt ratio. At verò noui Medicos, qui contrà omninò quàm oporteat faciunt. Etenim volunt omnes vbi ſub initia morborum homines inedia præmacerarint, aut duos, aut tres aut plures etiam dies, ita ſorbitiones & potiones exhibere; idque fortaſſis, quòd magnæ corporis mutationi, magnam etiam quandam mutationem contrà obiicere æquum ipſis videatur. Atqui mutatio quidem non parum bene habet, rectè tamen ipſa ſanè transferenda venit. Quin & ciborum exhibitio mutationis rationem etiam magis obtinet. Plurimùm igitur lædentur, niſi rectè mutatio fiat, qui tota ptiſana vtentur. Lædentur etiam qui ſolo ſucco vtentur, & qui ſolo potu, quanquam ij minimè. Oportet autem & ex hominum adhuc ſanorum victus ratione, quænam conferant addiſcere. Etenim ſi ſanè in benevalentibus cibi inter ſe plurimùm

rimùm differre videntur, cùm in aliis quibuſdam, tum in mutationibus, an nō in morbis multùm, maximeq; in acutiſſimis differē? Atqui quod vitioſa victus ratio, tum in potu, tum in cibo, ſui ſemper ſimilis, ad ſanitatem omninò ſit tutior, quàm ſi quis ſubitò ad aliam meliorem magnā mutationem faciat, cognitu ſanè eſt facile. Quandoquidem tū eos qui bis die, tum eos qui ſemel cibum ſumere conſueuerunt, repentinæ mutationes lædunt, & imbecillos reddunt, & qui quidem prandere non conſueti, ſi prandeant, confeſtim ægrè habent, & toto corpore graues, debiles, & pigri efficiuntur, quòd ſi præterea cœnauerint, acidum eructant, quibuſdam etiam aluus liquida contingit, nempe quòd præter conſuetudinem pondere grauetur ventriculus, inſuper ſiccari aſſuetus, non bis intumeſcere, neque bis cibos coquere. Iis igitur conuenit mutationem rependere. Dormire ſiquidem oportet, tanquàm noctem à cœna agentes, hyeme certè ſine frigore, æſtate verò citra calorem. Quòd ſi dormire nequeant, vbi multos lenta deambulatione circuitus confecerint, neque ſtent, nihilque, aut pauca & innoxia cœnent, prætereaque minùs, neque aquoſum bibāt. Is præterea etiam magis afficietur, ſi ter die ad ſacietatem cibum capiat, ac multò magis ſi ſæpius. Quanquam multi ſunt qui ter die copioſum cibum facilè ferunt, quòd ita aſſueti ſint. Quin etiam qui bis die cibum ſumere conſueueuerunt, niſi prāſi fuerint, debiles & infirmi ſunt, & ad quoduis opus timidi & oris ventriculi dolore vexantur. Iis enim ſuſpenſa eſſe viſcera videntur, calidam & cum virore pallidam vrinam reddunt, & ſtercus exuritur, nonnullis quoque os amareſcit, oculi grauantur, tempora pulſant, & extrema perfrigerantur. Ac plurimi quidem non pranſi, cœnare nequeunt, qui ſi cœnauerint, ventriculum grauant, & difficiliùs multò decumbunt, quàm ſi pranſi fuiſſent. Cùm igitur talia ſanis contingant ob dimidiatæ diei victus à conſuetudine mutationem, neque apponere quicquam, neque detrahere vtile eſſe videtur. Qui ergo præter conſuetudinem ſemel cibum capiens, vbi tota die exinanitis vaſis pro conſuetudine cœnauerit, hunc par eſt, ſi cùm impranſus fuit doluit & debilis fuit, & cùm cœnauit, grauis fuit, multò magis grauari. Quòd ſi longiore tempore exi-

nanitis vaſis repentè cœnauerit, adhuc vtique magis grauabitur. Qui igitur præter conſuetudinem exinanitus fuerit, cum hunc diem ſic rependere conuenit vt inprimis vitet frigus, calorem & laborem, cùm hæc omnia grauiter ferat, & cœnam longè ſolito minorem capiat, eamq; non ſiccã, ſed quodammodo humentiorem. Deinde minimè aquoſum bibat, neque minùs quàm pro cibi ratione, poſteroque die parum prandeat, quò ſenſim acceſſione facta ad conſuetudinem redeat. Iſta tamen eorum quidam moleſtius ferunt, nempe qui ſupernis partibus copioſam amarã bilem coaceruant. Non conſuetam autem cibi abſtinentiam, faciliùs in totum ferunt, qui partibus ſuperioribus pituitoſi ſunt. Quò fit, vt ſi ſemel tantùm cibum præter conſuetudinem capiant, faciliùs eam ferre poſſint. Iſtud igitur euidenti eſt argumento, quòd eorum quæ circa naturam atq; habitum noſtrum contingunt, maximæ mutationes, morbos potiſſimùm pariunt. Neq; intempeſtiuas, neque vehementiſſimas vaſorum inanitiones moliri fas eſt, neque cùm morbi vigent & in inflammatione conſiſtunt, cibum offerre, neq; repentè quicquam, in hanc vel illam partem, in toto negotio immutare. Multa verò eorum quę circa ventrem cõtingũt, itemq; alia his cognata referre quis poſſit. veluti quòd cibos quidem leuiter ferunt quibus aſſueuerunt, etiamſi natura boni non ſint, eodemque modo potiones. Moleſtè autẽ ferunt cibos quibus minimè ſunt aſſueti, quamuis boni ſint, ſimiliter & potus. Et quæcunq; quidem multus præter conſuetudinem carnis eſus facit, vel allium, vel laſer, aut eius ſuccus, aut caulis aliaque id genus peculiaribus quibuſdam inſignibus viribus prædita, minùs vtique quis miretur, ſi quæ ſunt huiuſmodi, dolores ventriculis magis quã alia adducant. Verùm [minùs fortaſſe miraberis] ſi noueris quantam maza turbationem, & tumorem, & flatum, & tormina præter conſuetudinem ingeſta ventriculo exhibeat ei qui ea veſci minimè cõſueuit. Vel qualem panis ipſe calidus ingeſtus ſitim inducat & repentinam repletionem, tum quòd exiccet, tum etiam quòd tardè deſcendat. Et quàm varia inter ſe efficiant panes puriſſimi & confuſanei, in cibo præter conſuetudinem aſſumti. Itemque maza præter morem ſicca, aut humida, aut lenta, & quale quid effi-

ciant

ciant polentæ recentes in non aſſuetis, aliæque iis qui recentibus ſunt aſſueti. Itemque vini & aquæ potus præter conſuetudinem inuicem de repente permutatus, & aquoſum vinum & merum præter morem ſubitò epotum. Illud nanque in ſuperiore ventre redundantem humiditatem, & inferiore flatum inducet, hoc verò venarum palpitationem, capitis grauitatem & ſitim. Tum etiam vinum album & nigrum ſi quis præter conſuetudinem immutet, etiamſi ambo vinoſa fuerint, multa tamen in corpore alterarint, vt minùs quis eſſe mirum dixerit, dulce & vinoſum vinum vbi repente permutata fuerint, non idem poſſe. At contrario ſermoni quadam ex parte fauendum eſt, nempe cùm his victus ratio facta ſit, corpore neque ad robur, vt cibos adiicere, neque ad debilitatem, vt cibos demere oporteat, immutato. Inſuper in ſingulis & robur, & morbi genus coniectandum eſt, tum etiam hominis natura, tum ægri victus conſuetudo, neque in cibis ſolùm, verùm etiam in potionibus. Ad ciborum autem adiectionem multò minùs attendendum eſt. Nam & ſubtrahere omninò ſæpenumero expedit, dum ægro ſufficere poſſe videatur, donec morbi vigor ad maturitatem perducatur. Quod in quibus faciendum ſit, paulò pòſt ſcribetur. Multa verò etiam alia his quæ dicta ſunt ſimilia quis ſcribere poſſit. Iſtud certè efficacius eſt teſtimonium. Neque enim rei quæ plurimùm in quæſtione verſatur cognatum exiſtit, ſed res ipſa valdè idoneum præbet documentum. Nam & per acutorum morborum exordia, quandoque quidem eodem quo laborare cœperunt die cibos comederunt, quidam etiam poſtridie, nonnulli quoq; quiduis, alij etiam quendam potionis cinnum (cyceona dictum) ſorbendo ſumſerunt. Hæc autem omnia deteriora quidem ſunt, quàm ſi quis aliã victus rationem inſtituat. Multò tamen minùs lędunt quę hoc tempore peccata committuntur, quàm ſi primis duobus vel tribus diebus, vaſa quis omninò exinanierit, mox quarto vel quinto die talem cibum exhibeat. Quinetiam multò deterius eſt, ſi quis totis his diebꝰ vaſis antea exinanitis, poſterioribus deinceps diebus ita victũ inſtituat priùs quã morbus maturus euadat. Hac enim ratione plurimis liquidò mortem inferet, niſi mitis omninò morbus extiterit. Quæ verò

per initia errata committuntur, his non ſimiliter incurabilia exiſtunt, ſed multò faciliùs ſanantur. Hoc ſanè maximo argumento eſſe arbitror, nulla ſorbitione, primis diebus abſtinendum in quibus paulò pòſt futurum eſt vt his aut illis ſorbitionibus vti debeant. Prorſus igitur ignorant qui hordeacea vtuntur ptiſana, quòd ab ea malè habent, vbi duobus vel tribus, vel etiam pluribus diebus antea exinanitis vaſis ſorbere cœperint. Neq; rurſus qui cremore vtuntur, quòd ſorbentes lædantur intelligunt, vbi non rectè ſorbitionem inchoauerint. Hoc tamen cauent & agnoſcunt magnam adferre læſionem, ſi antequam morbus ad maturitatem peruenerit, æger hordeaceam ptiſanam ſorbeat, cremore vti aſſuetus. Hæc igitur omnia magno ſunt indicio, quòd Medici non rectè ægrotantes ad cibos adducunt, ſed in quibus morbis vaſa exinaniri non expedit, & in quibus ſorbitione vtendum ſit, in iis vaſa exinaniant, & in quibus ex vaſorum inanitione ad ſorbitiones tranſeundum nō ſit, in his tranſeant, idq; plerunq; exquiſite. Interdum verò eo tempore ex vaſorum inanitione in ſorbitiones commutant, quo plerunque ex ſorbitionibus ad vaſorum inanitionem accedere expedit, ſi ita morbus ingraueſcens tulerit. Interdum etiam cruda à capite attrahuntur, & à thoracis regione bilioſa, vigiliæque iis accedunt, ob quas non coquitur morbus, valdeque triſtes & amarulenti euadunt, delirio tentantur, & iis oculi vibranti ſplendore coruſcant, aures ſono implentur, extrema perfrigeſcunt, vrinæ incoctæ, ſputa tenuia fiunt, ſalſa, & colore ſincero tincta, & pauca, ſudores circa ceruicem contingunt, & anxietates, ſpiritus in ea quæ ſurſum fit latione offenſans, creber & magnus valdè, ſupercilia quodammodo amplificantur, prauæ animi defectiones, veſtium à pectore reiectiones, & manus tremulæ, atq; interdum labij inferioris concuſſio. Quæ ſi initiis cōpareant, grauis delirij ſignificationem exhibent, & plærunque moriuntur. Qui verò euadunt, ij cum abſceſſu, vel ſanguinis ex naribus profluuio, vel puris craſſi excreatione, neq; aliter euadunt. Neq; certè horum ita peritos Medicos video, vt virium infirmitates in morbis dignoſcant, quę vel ex vaſorum inanitione perficiuntur, & quæ vel ob aliud quoddam irritamentum, quęq; ob dolorem & morbi vehe-

mentiam,

mentiam, quaſq; omnis generis affectuum ſpecies natura noſtra & habitus in ſingulis pariat, quamuis hæc cognita aut ignorata ſalutem aut mortem afferunt. Maius ſiquidē malum eſt, ſi ob dolorem aut morbi vehementiam debilitato quis potum aut ſorbitionem copioſiorem aut cibū exhibeat, ob vaſorum inanitionem debilem eſſe ratus. Indecorum autem eſt probroq; vertitur, ſi quis ex vaſorum inanitione ægrè habentem non agnoſcat, & victus ratione opprimat. Periculum ſiquidem quoddam affert hoc erratum, multo tamen minùs quàm alterum, illoq; longè maiore riſu dignius eſt. Nam ſi quis alius Medicus aut plebeius acceſſerit, & quæ contigerunt cognouerit, cibumque & potum quem alter prohibuerit exhibuerit, is proculdubio auxiliū attuliſſe videatur. Atque iſta præcipuè artifices apud homines infamant. Hic enim ſuperueniēs Medicus vel plebeius, tanquam mortuum ſuſcitaſſe videtur. Horum igitur etiam ſigna, ex quibus ſingula dignoſcere oporteat, ſcribentur. Sed tamen & hæc ſunt his quæ circa ventrem contingunt conſimilia. Etenim ſi totum corpus præter ſolitum multum quieuerit, non confeſtim robuſtius euadit. Si verò ſanè ex diutino otio repente ſe ad labores contulerit, manifeſtum quoddam vitium efficiet. Eodem etiam modo de ſingulis corporis partibus exiſtimandum. Nam & pedes tale quiddam efficient, & reliqui articuli laborare non aſſueti, vbi longo poſt interuallo de repente ad laborem ſe conuerterint. Eodemq; modo & dentes, & oculi, & quæuis alia corporis pars afficietur, quandoquidem & lectus præter conſuetudinem mollis laborem facit, itemque durus præter ſolitum. Quin & ſub dio præter morem ſtratus corpus indurat. Sed & horum omnium exempla ſcribere confert. Si quis enim accepto in tibia vlcere neque admodum inſigni, neque valdè contemnendo, isque ad vlcera neque admodum difficulter, neque etiam admodum facilè ſe habeat ſtatim ab initio primo die decumbens curetur, & nequaquam crus attollat, hic quidē ſine inflammatione erit, multoq; citiùs hoc modo ſanus euadet, quàm ſi ſenſim obambulans curaretur. Si tamē quinto, vel ſexto, vel ſuperiore adhuc aliquo die ſurgens progredi voluerit, magis vtiq; tunc affligetur, quam ſi ſtatim ab initio ſenſim oberrans

curatus fuiſſet. Quòd ſi etiam multùm de repente laborauerit, multò magis affligetur, quàm ſi illo modo curatus, illis diebus ita laboraſſet. Hæc igitur omnia inter ſe ſemper atteſtantur, quòd omnis ſubita ſupra modum in hæc vel illa magna mutatio lædit. Varia itaque in ventre eſt læſio, vbi ex multa vaſorum inanitione plus iuſto de repente cibis ingeritur. Quin & reliquum corpus ſi ex longa quiete ſubitò ad maiorem laborem ſe verterit, multò magis læ-detur, quàm ſi ex multo cibo ad vaſorum inanitionem cõmutetur. His ſanè toto corpore quieſcere conuenit, atque ſi ex multa defatigatione de repente ad ocium & ignauiam decidat. His quoque ventrem à ciborum copia quieſcere oportet. Alioqui corpori dolorem afferet, & totum corpus grauitate afficiet. Plurimus ſanè mihi ſermo habitus eſt de victus rationis in hãc vel illam partem immutatione, nempe quòd iſta nouiſſe valde ſit vtile, cùm ad omnia, tum etiã ad id de quo inſtituta erat oratio, quòd in morbis acutis ex vaſorum inanitione, ad ſorbitiones mutationem faciunt. Mutatio namque velut ego iam iubeo facienda eſt. Deinde ſorbitionibus priùs quàm morbus ad maturitatem peruenerit, minimè eſt vtendum, aut ſignum aliquod aliud circa inteſtina vacuatorium aut proritatorium appareat, vel circa præcordia qualia paulò poſt ſcribentur. Vehemens vigilia potus ciboſque tum crudos, tum incoctiores reddit. Ac rurſus quæ in contraria fit mutatio, corpus diſſoluit, & excoctionem ac capitis grauitatem inducit. At vinum dulce & vinoſum, & album, & nigrum, & aquam mulſam, & aquam, & acetum mulſum, his notis in morbis acutis diſtinguere oportet. Dulce quidem vinoſo minùs caput grauat, & minùs mentem tentat, magiſque ſanè quàm alterũ inteſtinorum deiectiones mouet, viſcerum tamẽ tumores, hepatis nempe & lienis auget. Neq; igitur his qui amaram colligunt bilem conuenit, nẽpe quòd his ſitim facit. Quinetiam in ſuperiore inteſtino flatum excitat, neq; tamen inferiori inteſtino pro flatus ratione eſt aduerſum, & ſi ſanè non valdè penetrat à dulci vino flatus, ſed circa præcordia immoratur. Et certè hoc minùs vrinas prorſus mouet quã vinoſum album. Sputum tamen potentiùs altero educit ꝙ dulce eſt. Et quibus quidem epotum ſitim facit, iis minùs

quàm

quàm aliud vinũ educit. Quibus verò minimè ſiticuloſum eſt, alio magis educit. At verò vinũ album vinoſum plurimùm & maxima ex parte laudatũ quidem & vituperatum eſt, in vini dulcis enarratione. Ad veſicã autem altero magis penetrat, & cùm vrinã prouocet, & ſemper perrumpat, multùm in his morbis contulerit. Quamuis enim ad alia altero ſit minùs idoneum, quæ tamen ab ipſo fit per veſicã purgatio, liberat, ſi vti debet impellatur. Bonæ hæ ſunt notæ de vini vtilitate & noxa, quæ ſenioribus incognitæ fuerunt. Fuluo vino verò & nigro auſtero in his morbis ad hęc vti poſſis, ſi vtiq; capitis grauitas non inſit, neq; mentis perculſio, neq; ſputum ſurſum ferri prohibeatur, neq; etiã vrina inhibeatur, ſed alui egeſtiones humentiores & ramẽtoſiores fuerint. In his ſanè vel maximè ex albo mutationem facere conuenit, & quæcunq; iis ſimilia exiſtunt. Iſtud autẽ inſuper noſſe oportet, ſi dilutius fuerit vinum ſuperiores omnes partes & quæ circa veſicam ſunt, minùs lædere, meracius verò iis quæ circa inteſtina magis prodeſſe. At aqua mulſa per totum morbum in acutis epota, iis prorſus qui bilem amaram coaceruant, & quibus viſcera intumeſcunt, minùs quàm non talibus eſt idonea. Sitim tamen minùs quàm dulce vinum infert. Pulmonem enim emollit, & ſputum mediocriter educit, tuſſimq; ſedat. Habet namque detergens quiddam, quod plus quàm par eſt viſcidum ſputũ reddit. Mulſa quoque vrinas abundè prouocat, niſi quid ex viſceribus prohibeat. Quin & vitioſa magis per aluum deiicit, interdum laudabilia quidem, interdum etiam bile ſincera plus quàm par eſt colorata & magis ſpumantia, idque bilioſis & viſceris alicuius inflammatione laborãtibus potiùs contingit. Mulſa igitur dilutior ſputum magis educit & pulmonem emollit. At ſpumantes alui egeſtiones & plus quàm conuenit ſincera bile exaturatas calidioreſq;, ſincera magis quam aquoſa demittit. Talis autem deiectio & alias graues quidem habet noxias. Neq; enim præcordiorũ ardorem extinguit, ſed concitat, implaciditatemq; & incontinentẽ membrorum iactationem efficit, inteſtinaq; & ſedẽ exulcerat, quorum medelæ ſcribentur. In huiuſmodi igitur morbis, relictis ſorbitionibus, ſi aqua mulſa alterius potionis loco vtaris, vt multa fœliciter conſequeris, ita non

multùm ſucceſſu fruſtraberis. Quibꝰ ergo danda ſit,& quibus aut quas ob cauſas minimè exhibenda,maxima ex parte dictum eſt.Damnata eſt autem ab hominibus aqua mulſa,quòd epota ad extremam imbecillitatem deducat,ideoq́ue breui mortem afferre exiſtimata eſt. Quod quidem propter eos qui vita per inediam diſcedunt dictum eſt Sunt enim qui ea ſola in potu vtantur, tanquam certè talis exiſtat. Verùm non prorſus ita ſe res habet,ſed ſola epota aqua longè valentior exiſtit, niſi aluum conturbarit. Sed & vino albo, tenui, paucifero & inodoro, quodammodo eſt validior,quodammodo etiam debilior. Atqui vini & mellis meracitas,ſi vtriuſque vires conferas,inſigne habet diſcrimen. Nam etſi vini meri bis tantundem ad id mellis quod delingit quis biberit,is longè certè validior à ſolo melle,vbi vẽtrem non turbauerit reddetur. Multis enim partibus plus ſtercoris ipſi prodibit. Si tamen poſt ptiſanæ ſorbitionem quis aquam mulſam ſuperbibat,valdè replet & inflat,præcordiorumq; viſceribus eſt inutilis. Neque quidem ſi ante ſorbitionem bibatur lædit,vt poſtea epota,verumetiã quodammodo iuuat.Cocta autem aqua mulſa,aſpectu quidem quàm cruda longè eſt pulchrior. Splendida ſiquidem & tenuis,alba & pellucida exiſtit. Neque tamen aliquam ei virtutem quæ crudam antecellat, attribuere poſſum. Non enim cruda eſt ſuauior,ſi mel probum eſſe contigerit, cruda tamen eſt imbecillior,& minùs habet ſtercoris. Quorũ neutro vt iuuare poſſit, aqua mulſa indiget. Præcipuè verò eiuſmodi cocta vtendum,ſi mel prauum fuerit,impurũ,nigrum,& mali odoris.Cocturâ namq; huius prauitatis vitiũ magna ex parte aufertur. Acetum autẽ mulſum (oxymeli vocatũ) epotum,multiplicẽ quidem in his morbis vtilitatem habere comperies. Nam & ſputum surſum educit, & facilem reddit ſpirationem. Has verò habet vtendi opportunitates.Quod quidem valdè acre eſt,nihil moderati effecerit ad ſputa quæ non facilè exeunt. Nam ſi ea educeret quæ ſtridulam in faucibus aſperitatem faciunt,& lubricitatem induceret,ac veluti ſi guttur dilataret,pulmonem vtiq; leniret,cùm ipſum emolliat: Quæ ſiquidem contingerent, magnam vtilitatem præſtarent.Interdum verò quòd valdè acre eſt,ſputum minimè educit, ſed magis glutinoſum reddit,

dit, noxiamq; facit. Maximeq; ita affecti ſunt, qui cùm alioqui perniciosè habent, neque tuſſire, neque ea quæ intus continentur excreare poſſunt. Ad hoc igitur ægrotantis robur coniicere oportet, & ſi de eo ſpem conceperis, exhibere. Et cùm dare volueris perquàm tepidum, paulatimque huiuſmodi, neque affatim exhibebis. Quod autem parum acre eſt, os quidem & fauces humectat, ſputum educit & ſitim ſedat, præcordiis & viſceribus ibi contentis eſt beneuolum. Nam & mellis noxias inhibet, cùm quod in eo bilioſum eſt corrigat, flatus etiam perrumpere facit, & vrinas promouet, inteſtini tamen inferiorem partem plus æquo humentem reddit, & ramenta inducit. Interdum quoq; & in acutis morbis hoc prauum eſt, maximè quidem quod flatum penetrare vetat, quinetiam ſurſum recurrere facit, præter hæc autem aliàs debilitat, & extrema refrigerat. Atque hæc ſola eſt ex aceto mulſo noxa ſcriptione certè digna. Exiguum autem eiuſmodi potum nocte quidem & ieiuno ante ſorbitionem propinare conuenit, quanquam & longo poſt ſorbitionem interuallo nihil vetat bibere. Qui verò ſolo potu citra ſorbitiones in victus ratione vtuntur, iis hoc vti ſemper & perpetuò ob id non conuenit, & maximè quidem propter inteſtini abraſionem vel exaſperationem. Nam cùm ſtercore ſit vacuum citiùs hæc fient, idque accedente vaſorum exinanitione. Poſtea autem & aqua mulſa vires ſuas amiſerit. Si tamen multum huius potus vſum ad totum morbum conferre poſſe ſperaueris, paulum aceti, vt tantùm agnoſci poſſit, affundere oportet. Ita enim & quæ lædere ſolet minimè lædet, & proderit quibus prodeſſe opus eſt. Vt autem in ſumma dicatur, aceti aciditas bilioſis naturis magis confert quàm melancholicis. Amara enim diſſoluuntur & in pituitam transeunt, dum ab ipſo in ſublime attolluntur. Nigra verò fermentantur, in ſublime attolluntur, & multis paribus augentur. Acetum namque nigra ſurſum educit. Mulieribus autem quàm viris acetum longè magis eſt aduerſum, nempe cum vterum dolore afficiat. Ad aquam autem præter quam quòd in morbis acutis bibitur, nullum quidem aliud munus habeo quod conferam. Neque enim tuſſim lenit in pulmonum inflammationibus, neque ſputum educit, imò cæteris minùs, ſi quis per-

petuò aquæ potione vtatur. Verùm ſi inter acetum mulſum & aquam mulſam exigua aqua ſorbeatur, ſputum educit, propter potuũm qualitatis tranſmutationem. Quandam enim intus inundationem facit. Alioqui neque ſitim ſedat, ſed irritat, ſiquidem bilioſæ naturæ bilioſa eſt, & præcordiis mala, ſeipſamque malitia ſuperat, bilioſiſſimaque eſt, vireſque maximè labefactat, vbi in vacuitatem venerit. Lienem etiam & hepar, vbi ſuccenſum fuerit, auget, intus fluctuat & innatat. Nempe quòd frigida ſit & non cocta, tardè permeat, & neque deiectiones neque vrinas mouet. Nonnihil etiam inſuper ob id lædit, quòd natura ſtercoris expers ſit. Quòd ſi pedibus etiam dum frigentibus aliquando ebibatur, multò maiores has noxas faciet, ad quancunq; tandem inclinauerit. In eiuſmodi tamen morbis, vbi vehementem capitis grauitatem vel mentis læſionem afferre ſuſpicatus fueris, vino omninò eſt abſtinẽdum, tuncq; aqua vtendum, aut vinum aquoſum & album, & penitus inodorum prorſus dandũ, & poſt illius potionem aquæ exiguum ſuperbibendum. Hac enim ratione vini robur caput mentemque minùs feriet. In quibus autem maximè aquæ potione vtendum, & quando liberaliter, & quando moderatè, & quando frigida, & quando calida, partim quidem ante dictum eſt, partim etiam ſuo dicetur tempore. At de reliquis potibus qualis eſt hordeaceus, & qui ex virente herba, & vua paſſa, & vinaceis, & tritico, & cnico, & myrti baccis, & malo punico, atque ex aliis parantur, tum quando horum aliquo vti tempeſtiuum fuerit, ſcribetur in ipſo morbo, non ſecus ac de aliis etiam compoſitis medicamentis. Balneum verò in plerisq; morbis ad vſum contulerit, partim quidem aſſiduè, partim verò minimè. Interdumq; eo minùs vtendum, cùm ad id homines ſint imparati. In paucis enim domibus quæ ſunt ad agendum neceſſaria aut accommodata præparata reperiuntur, neq; miniſtri quales decet. At niſi quis perbellè lauetur, non mediocrem incurret noxam. Nam & tecto fumo carente opus eſt, & aqua liberali, & frequenti balneo, ſed non admodum largè affuſo, niſi res ita poſtularit. Et deterſione quidem potiùs minimè vtendum. Quòd ſi deterſione opus ſit, calido ipſo & multò copioſiore quàm fieri ſoleat deterſorio medicamento vtendum, & non pauca aqua

aqua affundenda, & celeriter diffundenda. Via ad ſolium ſit breuis, & ad facilem tum ingreſſum, tum exitum. Qui lauatur moderatè ſe componat & taceat, nihilque ipſe faciat, ſed alios perfundere & detergere permittat. Multa etiam medii temperamenti mixtio paranda, & celeres fieri perfuſiones debent, ſpongiisq; ſtrigilis loco vtendum, neq; valdè ſiccum corpus inungendum. Caput tamen ſpongia deterſum, quoad eius maximè fieri poterit reſiccari oportet, neq; extremæ corporis partes, neq; caput, neq; reliquum corpus refrigerari debet. Et neque poſt recentem ſorbitionem, neque poſt potum lauandum, neque ſtatim à balneo ſorbendum aut bibendum. Magni tamen referre exiſtimandum eſt, ſi æger dum valebat balnei valdè cupidus fuerit, & lauari aſſuetus. Tales enim appetunt magis, & loti vtilitatem ſentiunt, & læduntur non loti. In totum autem pulmonum inflammationibus magis quàm febribus ardentibus conuenit. Nam lateris, pectoris & dorſi dolorem balneum mitigat, ſputum maturat, educit, & facilem ſpirationem reddit, & laſſitudines tollit, cùm articulos & extimam cutim emolliat, vrinas prouocat, capitis grauitatem ſoluit, & nares humectat. Atq; huiuſmodi bona balneo adſunt, quibus omnibus eſt opus. Sin verò apparatus penuria in vno vel pluribus deficiat, verendum eſt ne magis lædat quàm conferat. Eorum namq; ſingula non conueniênter à miniſtris præparata, magnam offenſionem afferunt. At quibus aluus eſt in morbis plus æquo humida, iis balneum minimè opportunum eſt, neq; iis quibus plus iuſto ſiſtitur, neq; prius ſoluta eſt. Sed neq; eos qui viribꝰ ſunt exolutis lauare oportet, neq; ſtomachi faſtidio laborantes, neq; vomiturientes, neq; bilioſum eructantes, neque quibus ſanguis ex naribus profluit, niſi parciꝰ quã occaſio poſtulet effluat. Occaſiones autẽ noſti. Sin verò parciùs quàm expediat profluxit, lauare cõuenit, ſiue corpus vniuerſum in reliquis, ſiue caput duntaxat vtilitatẽ ſentiat. Si igitur apparatus conuenientes fuerint, ęgerq; non grauatè balneum ferre poſſe videatur, quotidie lauare expedit. Lauandi autẽ cupidos, ſi bis die laueris, nihil peccabis. Cæterùm qui tota ptiſana vtuntur, multò tutiùs aſſumere balnea poſſunt, quàm qui ſolo ſucco, quanquam & ii interdum vti poſſunt, minimè verò qui ſolo potu,

quibus tamen partim quoque licet. Ex his autem quæ antea ſcripta ſunt, coniiciendum eſt quibus in ſingulis victus rationis modis profuturum ſit balneum, & quibus minimè. Quibus namque eorum aliquid maximè deeſt quæ balneum bonum reddere & iuuare poſſunt, eos lauare minimè expedit. Quos autem nihil horum deficit, & quibus præſentia ſunt ſigna in quibus lauari conducit, hos lauare oportet. Fit autem febris ardens cùm reſiccatæ venulæ tempore æſtiuo acres & bilioſos tenues humores ad ſe attraxerint, & febris multa detinet, corpuſq; oſſaria laſſitudine vexatum laborat ac dolet. Fit quoque magna ex parte ex longo itinere & longa ſiti, vbi arefactæ venulæ acres calidaſque fluxiones ad ſe attraxerint. Fit etiam lingua aſpera & ſicca, valdeque nigra, & ob ventris morſum dolor eſt, alui egeſtiones tum valde liquidæ, tum pallidæ fiunt, ſitis adeſt vehemens & vigiliæ, interdumque mentis alienationes. Huic aquæ & mulſæ coctæ & aquoſæ quantum volet potui exhibeto, & ſi os amarum fuerit, vomere conducit & aluum ſubluere. Quòd ſi ad hæc non ſoluatur, lacte aſinino cocto purgato. Salſum autem nihil neque acre exhibeto, neque enim feret æger. Sorbitionem verò, niſi iudicationis dies exceſſerit, non dabis. Et ſi ex naribus ſanguis profluxerit, ſoluitur affectio, atque ſi ſudores iudicatorii legitimi obuenerint, cum vrinis albis & craſſis, & læuibus ſedimentis, & ſi abſceſſus aliquis fiat. Sin verò citra hæc ſoluatur, reuertetur morbus, vel coxæ, vel crurum dolor continget, & ſi euaſurus ſit, craſſa expuet. Febris ardẽtis aliud genus eſt, in quo aluus ſubit, ſitis eſt intenſa, lingua aſpera, ſicca, ſalſa, vrinæ intercipiuntur, vigiliæ torquent, & refrigerantur extrema. Huic iudicatio minimè continget, niſi ſanguis ex naribus profluxerit, aut abſceſſus circa collum, aut crurum dolor oboriatur, & ſputa craſſa expuat (quæ aluo ſuppreſſa contingunt) aut coxæ dolor, aut pudendi liuor obueniat. Teſticuli quoq; contenſio iudicationis ſignificationem facit. Sorbitiones attractorias exhibeto. At in morbis acutis ſanguinem detrahes, ſi vehemens fuerit morbus, & qui ægrotant ætate florenti fuerint, & virium robore valuerint. Si igitur angina, aut aliquis alius lateris morbus ægrum diuexarit, medicamentis quæ delinguntur repurgato. Sin verè

rè

rò detracto copioſo ſanguine æger debilior videatur infuſum alui per clyſterem tertio quoque die exhibebis, donec in tuto æger fuerit, & fame opus habeat. Præcordia in tumorem ſublata, nō ex ſpirituum interceptione, ſepti transuerſi contenſiones, protenſæ ſpirationes, cum erectæ ceruicis ſpiratione ſicca, quibus pus minimè ſubeſt, ſed quibus ex ſpirituum interceptione iſta cōtingunt. Potiſſimùm verò iecoris vehementiſſimi dolores, & lienis grauitates, atq; aliæ inflammationes, & grauiſſimi ſupra ſeptum tranſuerſum dolores, & morborum collectiones ſolui nequeunt, ſi quis eas primùm medicamento purgante aggreſſus fuerit. Verùm in his venæ ſectio præferenda eſt. Deinde ad infuſa per aluum veniendum, niſi magnus & vehemens morbus fuerit, alioqui etiam poſtea medicamento purgante vtendum. Quod & poſt venæ ſectionem, ſecuritate & moderatione indiget. Quicunque autem ſtatim per initia morborum inflammationes medicamento purgante ſoluere tentant, ii de contenta quidem atque inflammata parte nihil detrahunt, cùm nihil cedat quæ adhuc cruda eſt affectio, quæ verò morbo reſiſtunt & ſana ſunt contabefaciunt. At debili reddito corpore morbus ſuperior euadit, qui vbi corpus ſuperarit, curationem non admittit. Cúm quis repente voce defecerit, venarum interceptiones affligunt, vbi id bene valenti citra manifeſtam occaſionem aut validam aliam cauſam contigerit. Venam igitur incidere oportet brachii dextri internam, & ſanguinem detrahere, habita ſecundum habitum & ætatem pluris aut minoris ratione. Horum autem quamplurimis iſta accedunt, faciei rubores, oculorum immobilitates, & manuum diſtentiones, dentium ſtridores, pulſationes, maxillarum adductio, extremorum refrigeratio, & ſpirituum in venis interceptiones. Cùm dolores acceſſerint, bilis atræ acriumque humorum affluxiones fiunt. Demorſæ autem partes internæ dolent, demorſæque & admodū arefactæ venæ, tum intenduntur, tum inflammatione tentatæ ea quæ affluunt attrahūt. Et quo corrupto ſanguine, & ſpiritibus vias quæ in ipſo ſecundū naturam habēt peruadere nequeuntibus, perfrigerationes fiunt ob ſtabilitatem, vertigines, vocis defectio, capitis grauitas, & conuulſiones, ſi iam ad cor aut hepar, aut ad venam peruene-

rint. Hinc morbi comitiales aut partium reſolutiones fiunt, ſi in loca quæ eas partes ambiunt fluxiones inciderint, & ſpiritibus exire nequeuntibus exaruerint His ſanè priùs adhibitis fomentis ſtatim per initia venam ſecare conuenit, cùm adhuc ſublati ſunt qui affligunt, tum ſpiritus, tum humores. Faciliùs enim remedia adhibentur. Et recreatis viribus & ad iudicationes adhibita conſideratione, ſi non leuetur, ventrem ſuperiorem medicamento purgare oportet, ad inferiorem verò aluum, niſi per infuſum ſubducatur, lac aſininum coctum exhibeto, nec minùs quàm duodecim heminas bibat, & ſi virium robur adfuerit, plus quàm ſedecim. Angina fit cùm ſub hyemem aut vernum tempus, multa & lenta fluxio ex capite ad iugulares venas defluxerit, eæque propter amplitudinem, copioſiorem fluxionē attraxerint. Frigida autem & viſcida exiſtens, obſtruit, & ſpiritus ſanguiniſq; vias occludens, proximū quemq; ſanguinem condenſat, eumque immobilem & ſtabilem reddit, cùm natura ſit frigidus & obſtruere natus. Ob id ſuffocantur, lingua liuente & rotūda reddita ac reflexa, propter eas venas quæ linguę ſubſunt. Secta namque vua, quam quidam columellam appellāt, vtraq; ex parte vena craſſa apparet. Plenæ igitur ipſæ exiſtentes, in linguam quæ propter ſiccitatē rara eſt & ſpongioſa, innixæ ſunt. Ea verò præ violentia humorem ex venis recipiens, ex lata, rotunda efficitur, ex bene colorata, liuida, ex molli, dura, ex bene flexibili, flecti contumax. Ex quo citò ſuffocari contingit, niſi quis breui ſuccurrat, venis in brachiis & ſub lingua ſectis, & medicamentis, ad delingendum exhibitis, & calidis oris collutionibus. Capite etiam abraſo, ceratum tum collo, tum capiti apponi debet, & obuolutis lanis molli ſpongia ex aqua calida expreſſa fotus adhiberi. Aqua autem & mulſa minimè frigida potui exhibeatur, & ptiſanæ cremorem ſumat, vbi iam ex iudicatione in tuto verſabitur. Cùm æſtate vel autūno ex capite calida, & nitroſa fluxio defluxerit, vtpote tempore acris & calida reddita cùm eiuſmodi fuerit, mordet, exulcerat, & ſpiritu implet, erectæ ceruicis ſpiratio cum ſiccitate multa accedit, & quæ in ore conſpiciuntur gracilia apparent, & ceruicis tendones poſteriores intenduntur, videnturq; velut neruorum diſtentione corripi, vox eſt abrupta & ſpiratio parua, & ſpiritus

ſpiritus retractio crebra eſt & violenta. His arteria exulceratur, pulmo incenditur, neque externum aërem admittere queunt. Quibus niſi ſponte ad exteriores ceruicis partes deferatur, grauior & ineuitabilior fit affectio, tum ob anni tempus, tum quòd à calidis & acribus fit humoribus. Si febris corripuerit veteri ſtercore non ſubeunte, vel recenti cibo accepto, ſiue cum lateris dolore, ſiue non, is quieti permittendus, dum primùm ad inferiorem aluum cibi recrementa deſcenderint. Potu verò aceto mulſo vtendũ. At cùm grauitas ad lumbos deuenerit, inferiorem aluũ infuſo ſubluere, aut medicamento purgante vti oportet. Poſt purgationem, primùm ex ſorbitione victum inſtituere & aquæ mulſæ potum, deinde cibos & piſces coctos, & vinum aquoſum ad noctem exiguum, interdiu verò mulſam aquoſam. Quòd ſi flatus graueolentes fuerint, vel glans, vel alui infuſum proderit. Alioqui in aceti mulſi potu continere oportet, donec cibi ad inferiorem aluum deſcenderint, tuncque per infuſum aluum ſubducere. At ſi liquidam aluum habenti febris ardens oboriatur, ſi tibi medicamentum purgans idoneum videatur, id tribus primis diebus non exhibendum, ſed vel quarto. Poſt medicamenti purgantis exhibitionem, ſorbitionibus vteris, obſeruatis febrium acceſſionibus, vt neque cùm iam præſentes ſunt, neq; cùm mox adfuturæ ſunt, vnquam exhibeantur, ſed cùm vel ceſſant, vel quieuerunt, & quàm longiſſimè à principio receſſerunt. Frigentibus autem adhuc pedibus, neque potum, neq; ſorbitionem, neque aliud quippiam eiuſmodi exhibebis. Verùm maximi ponderis eſſe exiſtimato, ſi expectes dum valde incaluerint, tumq; quod vtile eſt exhibeas. Siquidem vt plurimùm acceſſionis febrilis ſignum eſt, pedum frigiditas. Quo tempore ſi quid exhibueris, maximè per omnia peccaueris. Morbum namq; non parum auxeris. At vbi febris deſinit, pedes vice verſa reliquo corpore calidiores euadunt. Vbi enim pedes refrigerat, augetur, & ex thorace accenſa, flammam ad caput remittit. Toto autem calore confertim ſurſum concurrente, & ad caput exhalante, non immeritò pedes, cùm natura excarnes ſint & neruoſi, refrigerantur. Præterea etiam à calidis locis multùm diſtantes refrigerantur, ſeſe colligente ad thoracem calore. Rurſusque

eadem ratione cùm febris ſoluitur, & in minutas partes diſſipatur, ad pedes calor deſcendit. Quo tempore cùm caput ipſorum & thorax refrigeretur, ea de cauſa cibus exhibendus. Cùm namque frigidi pedes fuerint, ventrem calore & multo faſtidio redundare neceſſe eſt, præcordiaque intendi, & corpus variè iactari propter internam turbationem mentis abalienationem & dolores, æger vellicatur, vomere affectat, & cum praua vomuerit, dolet. At deſcendente calore ad pedes, vrinaq; exeunte, quamuis minimè ſudor erumpat, ſedantur omnia, eoque tempore ſorbitionem exhibere conuenit, alioqui pernicioſa eſt. Quibus per febres aluus perpetuò eſt liquida, vbi pedes eximiè calefeceris, ceratis contexeris, faſciiſque obuolueris, attendere animum oportet, vt ne ſint reliquo corpore frigidiores. Quod ſi caleant, nihil calidi adhibendum, ſed videndum vt ne refrigerentur. Potus ſit quàm minimus, aqua frigida, aut mulſa. At quibus per febres aluus eſt liquida, & mens perturbata, & ex his multi floccos vellunt, nares fodiunt, & parum quidem ad interrogata reſpondent, per ſe verò nihil compoſitum dicunt, iis ſanè talia melancholica eſſe arbitror. His ita ſe habentibus ſi aluus liquida fuerit & colliqueſcens, ſorbitiones frigidiores & craſſiores exhibendæ mihi videntur, & potiones quæ aluum ſiſtant, vinoſiores potiùs quàm adſtringentes. Quibus autem per febres ab initio vertigines & capitis pulſationes adſunt, & vrina tenuis, in his expectandum vt ad iudicationes febris ingraueſcat, neque mirandum ſi delirent. Quibus per initia vrinæ nebuloſæ ſunt, aut etiam craſſæ exiſtunt, hos, ſi alia quoque conferant, purgare oportet. Quòd ſi inter initia vrinæ tenues fuerint, eos minimè purgabis, ſed ſi viſum fuerit, per infuſum aluum ſublues. Hos ita curare conducit, vt æger corpore quieſcat, tum inungatur, tum æqualiter contegatur. Potu vtatur mulſa aquoſa, & ptiſanæ ſucco in ſorbitione ad veſperam. Aluum ab initio per infuſa ſubducito, medicamenta autem purgantia minimè exhibeto. Si quid enim circa ventrem commoueris, vrina non coquitur, ſed citra ſudorem & iudicationem febris diutiùs perſeuerabit. Sorbitiones autem ne dederis cùm propè iudicationes fuerint, & perturbatio adfuerit, verùm vbi remiſerit, & res in melius proceſ-

proceſſerit. Omnium verò febrium iudicationes obſeruandæ, atque eo tempore ſorbitiones detrahendæ. Hæ verò febres protrahi ſolent, & abſceſſus habere circa aures & ceruicem, ſi quidem infernæ partes frigidæ fuerint. Quòd ſi minimè frigidæ fuerint, alias habent mutationes. Fluit namq; ſanguis ex naribus, & iis alui conturbantur. At quos febres detinent cum anxietudine & præcordiorũ contentione, ii iacentes ſtare loco neſciunt, & extremis omnibus perfrigerantur, magnamque tum curam, tum cuſtodiam requirunt. Hos ſic tranſigere oportet, vt nihil præter acetum mulſum dilutum exhibeas, neque ſorbitionem offeras, donec febris deſierit, & vrina concocta fuerit. Recumbere autem debent in domo obſcura, & ſtratis quàm molliſſimis reclinati, longo tempore eundem decubitum perferre, & quam minimè incontinenter ſe iactare. Id enim eos præcipuè iuuat. Ad præcordia lini ſemen illitum impone ea obſeruatione vt ne inhorreſcat is cui apponitur, ſitque exactè tepidum ex aqua & oleo coctum. Ex vrinis verò quid futurum ſit coniiciendum. Craſſiores namque & pallidiores, meliores; tenuiores, & nigriores, deteriores. Quòd ſi mutationem habeant, temporis longinquitatem indicant, morbusq; neceſſariò tum ad peius, tum ad melius inæqualitatem commutat. Inconſtantes autem febres, donec conſiſtant, ſinere oportet, atque vbi conſtiterint, victu & conueniente curatione occurrendum, adhibita eorum quæ ſecundum naturam ſunt ratione. Ægrotantium verò facies multæ ſunt, ideoq; Medico aduertendum eſt, vt ne eum manifeſta aliqua cauſa lateat, tum earum quæ ratiocinatione conſiderantur, tum earum quas die pari aut impari apparere neceſſe eſt. Imprimis igitur dies impares verendi ſunt, nempe quòd hi dies magnam ægrorum in hanc vel illam partem inclinationem efficiant. Obſeruare itaque primum diem oportet, quo æger debilis eſſe, & vnde & quando initium morbi cœpit, quod certè præcipuum cognitu exiſtimatur. Poſtquam autem ipſum interrogaueris, omniaque etiam in conſiderationem adhibueris, primùm quidem caput quonam ſe habeat modo, num dolore vacet & nullam in ſe grauitatem ſentiat, deinde pręcordia & latera num dolore careant. Circa præcordia ſiquidem ſpectandum, num

dolorem ſentiant, aut in tumorem attollantur, vel obliquitatem, vel ſatietatem habeant, vel lateris dolor affuerit, ſimulq; cum dolore aut tuſſicula, aut tormina, aut ventris dolor affligant. Vbi namque horum quicquam in præcordiis adfuerit, præcipuè aluum per infuſa ſoluere conuenit. In potu verò aqua mulſa calida decocta vtatur. Conſiderandum etiam ſi cùm exurgit animo linquatur, aut facilè ſpiritum trahat. Inſpicienda quoq; alui egeſtio num vehementer colore nigro tincta fuerit, vel pura, quales ſunt ſanorum deiectiones, vel etiam num febris tertio die ingraueſcat. Vbi autem huiuſmodi tertianos circuitus in his morbis probè admodum inſpexeris, præterea etiam alia conſideranda ſunt, & ſi quartus dies ſimiliter in his ipſis quodammodo ſe habeat, æger in periculo verſatur. Quòd verò ad ſigna attinet, nigra alui deiectio mortem ſignificat, quæ autem ſani egeſtioni ſimilis eſt, ſi per omnes dies appareat, ſalutaris. At ſi glande ſubdita aluus non ceſſerit, & facilis ſpiratio adfuerit, ſi vbi ad deſidendum exurrexerit; aut in ipſo lecto animo deficiat, hæc ſi vel ægro vel ægræ inter initia affuerint, delirium affore exiſtima. Attendendum quoq; ad manus, quæ ſi tremulæ fuerint, huic ſperandum eſt ſanguinem è naribus profluxurum. Nares quoq; inſpiciendæ, num ex vtriſq; æqualiter ſpiritus ducatur, & ſi multus ex naribus feratur, conuulſio fieri aſſolet. Quæ ſi contingat, mors huic expectanda eſt, eamque prædicere pulchrum fuerit. At ſi in febre hyberna lingua aſpera fuerit, & animi deliquia incidãt, huic etſi febris remiſſio contingere conſueuit, eum tamen in perfecta inedia continere, & aquæ ac mulſæ potione ptiſanæque cremore conſeruare oportet, neq; febris remiſſioni fidendum eſt, quòd eiuſmodi ſigna ægrum de vita periclitari teſtentur. Quæ vbi cognoueris, optimeq; contemplatus fueris, ita ſi lubet prædicere poteris. Cùm verò in febribus quinto die quid formidoloſum contigerit, aut aluus liquida repente deiecerit, aut animi deliquium inciderit, vel vocis defectio prehenderit, vel conuulſio, vel ſingultus, ex quibus anxietate æger premi conſueuit, ſudoreſq; ſub naſo & circa frontem ac ceruicem poſteriore capitis parte ſuboriri. Qui caſibus conflictantur huiuſmodi, ſuſpirioſi non multò pòſt moriuntur. Quibus autem per febres tubercula in cru-

in cruribus oriuntur, tractuq; temporis perſeuerante etiam febre, non maturantur, & circa fauces ſuffocatio incidit, nullo tumore in faucibus exiſtente, neq; tubercula concoquantur, ſed extincta fuerint, iis ſanguis ex naribus effluere conſueuit. Qui ſi multus quidem fluxerit, morbi ſolutionem portendit; ſin minùs longitudinem; quoq; minùs fluxerit, eò deteriorem & longiorem. Quòd ſi reliqua facilima fuerint, huic dolores ad pedes expectandi ſunt, qui ſi pedem attigerint, diuturnoq; dolore affecerint, & inflammatio circum oborta paulatim non leuetur, ad ceruicem dolores peruenient, & ad iugulum, humerum, pectus & articulum, hancq; tuberculoſum fieri neceſſe eſt. His verò extinctis, ſi manus contrahantur, vel tremulæ euadant, eum conuulſio & deſipientia prehendit. Quinetiam in ſuperciliis puſtulas & rubores habet, & vna ex palpebris iuxta alteram repullulat, dura inflammatio detinet, oculus vehementer intumeſcit, & deliriũ valde increſcit. At noctes magis quàm dies delirii ſignificationẽ præbent. Multa autem ſigna maximè contingunt ad numerum imparem potiùs quàm parem. Vtrouis tamen numero contingant, lethales morbi ſuccedunt. Hos ſi quidem ab initio medicamentis purgare volueris, id ante quintum diem faciendum, ſi venter murmurauerit, alioqui à medicamẽtis abſtinẽdi. Quòd ſi murmurauerit, aluique egeſtiones bilioſæ fuerint, ſcammonio exhibito moderatè purgandum. Quod autem ad reliquam curationem attinet, quam parciſſimi potus & ſorbitiones, quò meliùs ſe res habeat, exhibendæ donec remiſſione facta decimumquartum exegerint diem. Febricitanti ſub decimumquartum diem ſi vox defecerit, huic neq; cita morbi ſolutio, neq; liberatio venire aſſolet, ſed temporis longinquitas indicatur. Cùm verò hoc die apparuerit, lõgior morbus incidit. Febricitanti vbi quarto die lingua perturbatè loquitur, & aluus bilioſa liquida deiicit, is delirare aſſueuit. Sed ex euentis quid conſequatur obſeruandum. In acutis morbis æſtiua & autumnali tempeſtate, repentina ſanguinis ſtillatio, contentionem & multum circa venas feruorem ſignificat, & poſtero die vrinas tenues futuras. Ac ſi ætate viguerit æger, fueritq; corpore exercitato, bene carnoſo & melancholico, aut ex potatione manus tremulæ

fuerint, delirium aut conuulſionem rectè prædixeris. Et ſi quidem paribus diebus acceſſerint, meliùs, iudicatoriis verò diebus pernicioſum, niſi multus irruens ſanguis viam redundantiæ per nares aperuerit, aut per ſedē fecerit, aut abſceſſus, aut humorum tranſpoſitus, aut præcordiorum dolores, aut ad teſtes, aut ad crura attulerit. Quibus concoctis viæ fiunt ſputis, & vrinæ excernuntur craſſæ, læues, albæ. In febri ſingultuoſa laſeris ſuccum, acetum mulſum, daucum tritum potui exhibeto, & galbanum ex melle cum cumino delingendum, poſteaque ptiſanæ cremorem ſorbendum dato. Neque is euadere poteſt, niſi iudicatorii ſudores & ſomni æquales acceſſerint, vrinæque craſſæ & acres percurrerint, aut ad abſceſſum morbus ſe conuerterit. Nux pinea cum myrrha in ecligmate detur. His verò acetum mulſum quàm minimum potui exhibeatur, ſed ſi admodum ſiticuloſi fuerint, aqua hordei. Circa pulmonum & laterum inflammationes iſtud conſiderandum, num febris adſit acuta, & dolores alterius lateris aut vtriuſque affligant, & num laboret dum ſpiritus ſurſum fertur, tuſſes adſint, & ſputa educātur ruffa aut liuida, vel etiam tenuia & ſpumoſa, & florida, atq; ſi quid diſcrepet ab iis quę illis contingere conſueuerunt. His hæc inſtituenda curatio. Si quidem dolor ſurſum ad iugulum tendat, vel ad mammam & brachium, internam brachii venam ſecare oportet, ea parte qua dolor affligit, & ſanguinem detrahere pro corporis habitu, anni tempore, ætate, & colore, plusq; & cum maiore fiducia ſi dolor acutus fuerit, ad animi vſque deliquium ducere, poſtea alui infuſum per clyſterem exhibere. Quòd ſi ſub thorace dolor valde vrgeat, lateris morbo affecto aluum medicamento purgabis. At medio purgationis tempore nihil dandum, poſt purgationem autem acetum mulſum exhibendum. Quarto die medicamentum purgans propinato, tribusque primis diebus aluum per infuſum ſubluito, atque ſi ſic non leuetur, aliquantulum purgato. Cuſtodia deinde opus eſt, dum æger febris ſit expers & ad ſeptimum diem peruenerit. Deinde ſi in tuto verſari videatur, ſic primùm tenuem modicumque ſuccum ex melle exhibeto. Quòd ſi facilè ſputum educatur, bene ſpiret, & circa latera dolore careat, paulò craſſiorem & copioſiorem, bisque die dato.

Si

Si verò non facilè liberetur, minorem potionem & paucam ſorbitionem, cremorem tenuem & ſemel exhibeto, eo quo meliùs degit tempore, quod ex vrinis deprehendes. Sorbitionem autem his in morbis non priùs offerre oportet, quàm vrinas & ſputa concocta videris. At ſi ex medicamento purgante frequenter deiecerit, minorem quidem & tenuiorem exhibere neceſſe eſt. Neque enim dormire ob vaſorum inanitionem, neque concoquere ſimiliter, neque iudicationes ſuſtinere poterit. Verùm vbi crudorum colliquationes extiterint, & quæ renituntur reiecerit, nihil repugnabit. Cõcocta autem ſputa quidem ſunt, vbi puri ſimilia extiterint, vrinæ verò, vbi ſedimenta habuerint eruo ſimilia. At ad cæteros laterum dolores tepefactoria & ceromata apponere nihil prohibet, crura etiam & lumbos oleo calido inungere, & pinguedine illinere. Ad præcordia autem lini ſemen cataplaſmate ad mammas vſque imponere. Pulmonis inflammatio vbi ſtatum attigerit, niſi repurgetur, remedium non admittit, prauaque eſt ſi æger difficulter ſpiret, vrinæ tenues ſint & acres, ſudoresque circa ceruicem & caput oborti ſint. Hi enim ſudores mali ſunt ex ſuffocatione, impetu, & violentia vbi ſuperior morbus euadit contingentes, niſi vrinæ multæ & craſſæ proruperint, & ſputa cocta prodierint. Quicquid autem ex his ſponte euenerit, morbi ſolutionem adferet. Ad pulmonis inflammationem medicamentum in ecligmate, nux pinea & galbanum ex melle Attico. Abrotanum in aceto mulſo, piper, veratrum nigrum vbi decoxeris, lateris dolore affecto etiam inter initia, vbi dolor vrget, exhibeto. Confert etiam panacem ex aceto mulſo decoctum & percolatum propinare, tum hepaticis, tum ſepti tranſuerſi dolore plurimùm affectis. Et quæcunque per aluum aut per vrinas deducere voles, ex melle & vino exhibeto. Verùm quæ per aluum, cum aquoſa mulſa copioſiore propinato. Inteſtinorum difficultas ſi ceſſauit, vel abſceſſum, vel tumorem aliquem pariet, niſi in febres vel ſudores vertatur & vrinæ craſſæ, albę & læues apparuerint, vel in tertianas, vel varicem, vel teſtem, vel crura, vel in coxendices dolor obfirmetur. In biliosa febre, morbus regius, ante diem ſeptimum cum rigore ſuccedens, febrem ſoluit, citra rigorem verò intempeſtiuè obortus,

lethalis. Neruorum diſtentio circa lumbos & ex atrabilariis humoribus per venas ſpirituum interceptiones ſi adfuerint, venæ ſectione ſoluuntur. Cùm autem per tendones vehementer anteriore parte reuelluntur, ſudoreſque circa ceruicem & faciem oboriūntur, præ dolore vellicatis & reſiccatis iis qui ad oſſis ſacri extremum pertinent tendonibus, qui craſſiſſimi ſpinam continent, qua parte maxima exoriuntur ligamenta & ad pedes vſque deſinunt. Huic niſi febris & ſomnus acceſſerit, & quæ conſequuntur vrinæ concoctæ, ſudoreſque iudicatorii prodierint, vinum Creticum vinoſum bibendum, & farinam coctam edendam exhibeto. Cerato quoque inungere atque illinere conuenit, cruraque in pelui calida madefacta ad pedes vſque velamentis inuoluere, & brachia & digitos vſque contegere, lumboſq; à collo ad coxas molli pelle pinguedine & cera illita, ita vt anteriora etiam contineat, circundare. Ex interuallis etiam fomentis per vtriculos vtitor, calidaq; affuſa, & obuoluto linteo, ipſum in conclaui decumbere iubeto. Aluum verò ne nimium, niſi glande ſoluito, ſi ex longo tempore non deiecerit, & ſi quid in melius tibi proceſſerit, bene ſe res habet. Alioqui modi radicem ex vino odorato tritam, & daucum mane ieiuno ante perfuſionem propinato, & poſt hæc citò farinam coctam tepidam quàm plurimam edat, vinumque bene temperatum, cum volet, ſuperbibat. Et ſi quidem tibi in melius proceſſerit, bene res habet, alioqui prædictione vtendum. At morbi omnes ſoluuntur aut per os, aut per aluum, aut per veſicam, aut alium quendam eiuſmodi articulum. Sudor verò omnibus communis eſt. Veratrum autem exhibendum quibus à capite fluxio fertur. At iis qui ex abſceſſibus, aut ex venæ ruptione, aut ob intemperantiam, aut aliam validam quandam ob cauſam ſuppurati fiunt, veratrum minimè dandum, cum nihil iuuet, & ſi quid æger patiatur, veratrum in cauſa eſſe videatur. Si verò exoluto fuerit corpore, vel caput doluerit, aut aures, aut nares oppleantur, aut ſputatio, aut genuum grauitas malè vexet, aut corpus præter conſuetudinem intumeſcat, quicquid horum contigerit, exhibebis, dum neque ex potibus, neq; ex rebus venereis, neque ex mœrore, aut curis, neq; ex vigiliis iſta contingant. Et ſi quidem horum aliquid in cauſa fuerit,

ad id curationem inſtituere oportet. Dolores laterum, dorſi, lumborum, coxarum, ex itinere contingunt, & quæcunque inter reſpirandum ex occaſione manifeſta dolorem faciunt. Plærũq; nanq; ex crapulis cibiſq; flatulentis ad lumbos & coxas dolores venire conſueuerunt. Atque ex his caſibus vrinæ difficultas accedit. Horum verò ex via defatigatio cauſa eſt, itemq; grauedinis & raucedinis. Quæ autem ex victus ratione contingunt, horum quidem magnam partem vnuſquisq; pro mutata præter conſuetudinem victus forma præcipuè ſignificationem præbet. Qui enim prandere minimè ſoliti pranſi ſunt, his magnus ventris tumor adeſt, & dormitatio, & plenitudo. Si verò inſuper cœnauerint, aluus exturbatur. His à balneo dormire confert, & à ſomnolenta deambulatione multos conficere circuitus, & ſi quidem venter emollitus fuerit, cœnare, & paucum vinũ, ſed meracius bibere. Quod ſi aluum non exonerarint corpus oleo calido inungere, & ſi ſitis adfuerit, epoto vino aquoſo albo dulci quieſcere, & ſi non dormierint, ampliùs quieſcere. In reliquis ſimilis iis victus ratio qualis crapula grauatis inſtitui debet. Ex potionibus autem quæ quidem aquoſiores ſunt, tardiùs permeant, & velut in orbem actæ circum præcordia fluitant, neq; ad mictionem decurrunt. Quibus ſi quis repletus fuerit, is nullum opus ex his celeriter conficiet, quæ corporis contentionem, robur, aut celeritatem ad laborem requirunt. Quàm plurimum autẽ quieſcat, donec vnà cum cibis concoctæ fuerint. At verò meraciores & auſteriores potiones, in corpore palpitationem, & in capite pulſationem efficiunt. Hi bene habent ſi inſuper dormiant, & calidũ aliquid ex his quæ ipſis ſunt ſuauiſſima ſorbeant. Ieiunium autem ad capitis dolorem & crapulam malum eſt. Qui ſemel tantùm die cibum capiũt, ii & imbecilli euadunt, & calidam vrinam reddunt præter conſuetudinem vaſis exinanitis, os ſalſum & amarũ redditur, in quouis opere ſunt tremuli, tempora ipſis diſtenduntur, neq; cœnam perinde coquere poſſunt ac ſi pranſi eſſent. Hos minùs quàm pro conſuetudine bibere conuenit, mazamque liquidiorem panis loco aſſumere, & inter olera lapathum, aut maluam, aut ptiſanam & betas. In cibo vinum bibãt quantum videatur eſſe moderatum & dilutius, & à cœna parum

deambulent, donec vrina decurrat, eamque reddiderint, piſcibus coctis etiam vtantur. Cibi autem de ſe maximè indicia præbent. Allium flatum & caliditatem circa thoracem facit, capitis grauitatem & anxietudinem parit, & ſi quis alius dolor fieri conſueuerit, eum grauiorem reddit. Vrinam autem ciet, eaque dote eſt præditum. Optimè autem editur ei qui ſe ad compotationem comparare volet, aut iam ebrius eſt. Caſeus flatum & adſtrictionem parit, cibos incendit, crudum & incoctum edulium exiſtit, eiusque eſus inter potandum repletis deterrimus. Legumina omnia flatuoſa ſunt, & cruda, & elixa, & frixa tum etiam macerata, tum viridia. Neque his niſi cum aliis cibis vtendum. Sed horum vnumquodq; ſua habet vitia. Cicer flatum quidem tum crudum, tum frigidum, & dolorem parit. Lens adſtringit & turbationem inducit, ſi cum cortice fuerit. Ex his lupinus minimùm horum malorum habet. Laſerpitium tum caule, tum ſucco, quibuſdam quidem maximè, inexpertis verò per aluum minimè deſcendit, & choleram aridam nominatam parit, idque præcipuè ſi cum multo caſeo, aut bubularum carnium eſu miſceatur. Nam & melancholicæ affectiones carnium bubularum eſu ingraueſcunt, quòd earum natura minimè ſuperari queat, neque quilibet ventriculus eas concoquere poſſit. Quo periculo optimè defungentur, qui iis percoctis & perquam vetuſtis vtentur. Caprinæ carnes omnia quæ bubulis inſunt vitia habent, & cruditatem, flatusque & ructus magis mouent, & choleram gignunt. Sunt autem quæ odoratiſſimæ, ſolidæ & ſuauiſſimæ, eæque optimæ percoctæ & frigidæ. Quæ verò inſuauiſſimæ graueolentes & duræ, eæ peſſimæ quinetiam recentes. Optimæ etiam ſunt æſtate, autumno verò peſſimæ. Porcelli carnes prauæ ſunt, cùm crudiores aut perambuſtæ fuerint. Nempe tum choleram magis gignent, & turbationem facient. Suillæ autem carnium optimæ ſunt, præſtantiſſimæ verò, quæ neq; vehementer pingues, neque contrà vehementer graciles, neque veteris victimæ ætatem aſſecuta, edendæq; ſine pelle & ſubfrigidæ. In cholera ſicca venter inflatur, & ſtrepitus inſunt, & laterum ac lumborum dolor, nihilq; infra deiicit aluus, ſed adſtringitur. Ita affectus ne vomat videto, verùm vt aluus ſubducatur. Infuſo

igitur

igitur per clyſterem calido & perquam pingui quàm citiſſimè vtitor, perunctumque in calidam quamplurimam, in ſolio collocatum, calida ſenſim affuſa, demittito. Et ſi cùm calefactus fuerit, aluus ſubducatur, morbus ſolutus eſt. Huic etiam dormire confert, & vinum tenue, vetus ac meracius bibere. Oleum quoq; exhibeto, vt quieſcat, & aluus ſubeat, ac ſoluitur morbus. A cibis atque omnibus aliis abſtineat. Quòd ſi dolor minimè remiſerit, lac aſininũ donec purgatus fuerit propinato. At ſi aluus liquida fuerit, & bilis ſubducatur, torminaque vexent, vomitiones & ſuffocationes, iis optimum eſt quieſcere, aquam mulſam bibere, ac minimè vomere. Hydropum cùm duæ ſint naturæ, hic quidem qui hypoſarcidios (velut ſub carne) dicitur, vbi hominem aggreditur euitari non poteſt. Alter verò cum flatibus, multam fœlicitatem ad curationem requirit, pręcipueque multos labores, fotum & temperantiam. Sicca edat & acria, nēpe cùm hac ratione plurimam vrinam reddat, & maximè viribus valeat. Quòd ſi difficultate ſpirandi teneatur, anni tempus æſtiuum fuerit, ætas vigeat, & virium robur adſit, ſanguinem ex brachio detrahere conuenit. Deinde panes calidos vino nigro & oleo intinctos edat, quam pauciſſimo potu vtatur, quamplurimum laboret, ſuillaque carnoſa ex aceto cocta veſcatur, vt aſperis obambulationibus reluctari poſſit. Qui ventres inferiores calidos habent, & acres inæqualesque deiectiones prodeunt, id iis ex colliquatione contingit. Quibus quidem ſi validę vires fuerint, veratrum album ad reuulſionem exhibendum. Alioqui ſuccus tritici Sitanij craſſus & frigidus exhibendus, & lentis freſum, paneſque ſubcinericei, ac piſces. febricitanti quidem elixi, ſine febre autem, aſſi. Vinum etiam nigrum non febricitanti dandum, alioqui aqua ex meſpilis, aut myrti baccis, aut malis, aut ſorbis, aut palmulis, aut vitium œnanthe. Quòd ſi febris non detineat, adſintque tormina, lac aſininum calidum, modicum primũ, deinde ſenſim progreſſu facto ampliùs & lini ſemen, ac triticeam polentam ammixa hordeacea, vel fabam Ægyptiam detracto cortice amaro inſpergens potui exhibeto, aut oua edat ſemiconcreta aſſa, & ſimilam, milium, & alicam ex lacte coctam. Eaque cocta frigida edenda, hiſque ſimilia tum potu, tum cibo aſſumenda.

In victus ratione maximum eſt operę pretium animaduertere & obſeruare tum febrium intenſiones, tum remiſſiones, non modò in acutis morbis, verùm etiam in longis, quò temporum occaſiones caueas, quibus cibi minimè offerri debent, & quando tutò offerendi ſunt cognoſcas, atq; etiam quando plurimùm ab intēſione abſuerint. Animaduertere autem eos oportet quibus caput vel ob exercitationes, vel curſus, vel iter, vel venationem, vel alium aliquem intempeſtiuum laborem dolet, vel ex rebus venereis. Decolores etiam, raucedinoſos, lienoſos, ſanguine defectos, ſpirituoſos, ſicca tuſſi laborantes, ſiticuloſos, flatuoſos, & venarum interceptiones: intenta quoque habentes pręcordia, latera & dorſum, ac ſtupore detentos, obſcurè videntes, eoſque quibus aures tinniunt, & qui vrinariam fiſtulam incontinentem habent, auriginoſos & quorũ alui cruda deiiciunt, quiq; ſanguinem copioſum ex naribus aut ſede profundunt, aut qui inflationibus detinentur, ſi eos vehemens dolor vexet, neq; ſuperiores exiſtant. Horum quidem nullos medicamento purgante vacuaueris. Neq; enim res periculo caret, nihilq; profeceris, tum etiam ſpontaneas liberationes & iudicationes auferes. At ſi cui ſanguinem detrahere confert, aluum firmam reddere, atq; hoc modo detrahere oportet, & inediam imperare, vinumq; ei demere. Deinde in reliquo conuenientem victus rationem inſtituere, & fomentis humidis curare. Quòd ſi condenſata tibi aluus videatur, molli infuſo aluum ſublues. At ſi medicamentum purgans tibi exhibendum viſum fuerit, per veratrum ſupra cum ſecuritate purgabis, at deorſum eorum neminem. Optimũ eſt autem ſi ad vrinas, ſudores & deambulationes ægrum adducas, & leui frictione vtaris, vt ne habitum dēſiorem efficias. Quòd ſi in lecto decumbat, eum alij perfricēt. Ac ſi quidem in thorace ſupra ſeptum tranſuerſum affectus fuerit, eum vt plurimùm deſidere conuenit, & quàm minimùm reclinari, dum vires valeant, ſedentemq; longo tempore oleo multo calido perfricari. At ſi in inferiore aluo ſub ſepto tranſuerſo dolores teneant, iacēre conducit, nulloque modo corpus moueri, præter quàm frictione. Quæ verò ex inferiore aluo per vrinas & ſudores ſoluuntur, ſi mediocriter delabantur, ſua ſponte ſoluuntur quæ parua ſunt, ſed ve-

hementiā

hementia praua exiſtunt. Qui enim ſic habent, aut intereũt, aut non ſine aliis malis cõſaneſcunt, ſed quæ ſunt eiuſcemodi aliquò firmari ſolent. Potionem aquæ ſubter cutem laboranti conncinnabis, ſi cantharidum trium, ablato cuiuſque capite, pedibus & alis, corpora ex tribus aquæ cyathis contrita exhibueris. Vbi verò ex epoto medicamẽto laborarit, calida perfundatur, ex oleo tamen priùs inunctus, ieiunus bibat, edatq; panes calidos ex oleo. Sanguinem ſiſtes fici ſucco lana excepto intrò ad venam appoſito. Aut coagulo intorto in nares immiſſo, vel ſi chalcitidẽ priùs extenuatam digito apprimas, & cartilagines vtraque ex parte foris comprimas, aluumque lacte aſinino cocto ſoluas, & capiti raſo refrigerantia adhibeas, ſi anni tempeſtas calida fuerit. Seſamoides ſurſum purgat, ſeſquidrachmæ pondere ex aceto mulſo tritum potu exhibitum. Admiſcetur etiam veratris tertia potionis parte, & ita minùs ſuffocat. Pilos in palpebris enaſcentes (trichoſin vocant) curaueris, ſi ſubiectum acui foramen filum habenti, in ſuperiore palpebræ parte acuminata & tenſa perpunctione facta deorſum tranſmiſeris, aliudque ſub hoc interiore parte traieceris, fila extenſa conſueris & deligaris quoad decidant. Ac ſi hæc quidem ſufficiãt, bene ſe res habet, aliòqui, ſi quid deficit, rurſus eadem facienda. Eodẽ quoq; modo ora venarum in ano ſanguinẽ fundere ſolita (hæmorrhoidas vacant) intruſo in acũ quàm craſſiſſimo & maximo lanæ ſuccidæ filo, deligabis. Securior enim euadit hæc curatio. Deinde compreſſas medicamento putrefacies, neque perfundes donec deciderint, vnamq; perpetuò relinques. Poſt hæc etiã vbi vires reſumſerit, medicamẽtũ purgans ex veratro propinabis. Deinde exercitatione vtatur, & exudet, pro exercitatione ſit frictio multa matutina, curſu abſtineat, ebrietate, & acribus pręter quàm origano. Vomat autẽ ſeptimo quoq; die, aut ter in menſe. Hoc enim pacto corpus optimè habebit. Vinum bibat fuluum, auſterum, aquoſum & paucum. Purulẽtis diſſectos ſcillæ orbiculos ex aqua coquito, & vbi optimè deferbuerit, diffundito, aliaque affuſa coquito, dum tactui percocti & molles appareant. Deinde vbi læuigatũ triueris, cuminũ perfrictũ, alba ſeſama & amygdalas recentes tritas admiſce, eaque melle excepta in ecligmate, exhibeto, poſt-

eaque vinum dulce bibat. Sorbitiones ſumat peplum albũ tritum acetabuli parui menſura, aqua loturæ farinæ ſetanię maceratum & coctum, melleque affuſo tepidum ſorbeat, eoque modo diem tranſigat. Deinde adhibita conſequentium ratione cœnam exhibeto. Ad inteſtinorum difficultatem, fabarum purarum quadrantem, & duodecim rubiæ ſurculos tritos admiſceto & coquito, & ex pingui aliquo delingendum porrigito. Oculis medeberis ſi ſpodium lotum velut farinæ maſſam probè ſubactum, non liquidum, læuiter teras, acerbo vuæ immaturæ & amaræ ſucco humectatum, ac in ſole reſiccatum, ita vt illini poſſit humectaueris. Vbi verò ſiccum extiterit, læuiter tritum ſiccum oculis illine, eorumque angulis inſperge. Humentibus iiſdem medetur Ebeni drachmam, æris vſti obolos nouem, in cote terito, croci obolos tres. His tritis & læuigatis vini dulcis heminam Atticam affundito. Deinde ſoli expoſito, & contecto, vbi concoctum fuerit, eo vtitor. Ad vehementes eorum dolores. Chalcitidis drachmam, vuæ expreſſæ partes duas, myrrham & crocum terito, muſto admixto in ſole excoquito, eoque intenſos oculorum dolores illinito. Sit autem in vaſe æneo. Vteri ſtrangulatum vt dignoſcas, duobus digitis comprimito, & ſi ſentit, vteri ſtrangulatio eſt, aliôqui, conuulſio. Ad aqua inter cutem laborantes. Pepli rotundi (quod meconium dicitur) acetabulum paruum Atticum potui exhibeto. Squamæ æris quantum ſpecilla lata tria capiunt, cum ſetaniæ farinæ tenui polline agglutina. Hæc læuiter trita in catapotia dato. Aquam deorſum purgant, & ex aluo ſtercus deturbant. In caricas ſingulas ſucci tithymalli guttas ſeptem inſtilla. Deinde nouo vaſe repoſitum medicamentum & reconditum, prædicto ante cibos exhibeto. Peplum meconium dictum terito, aqua affuſa excolato, & farina ſubactum in placentam coque; mel coctum infundens, aqua inter cutem laborantibus edendum præbeto, & vinum dulce aquoſum, aut mulſam aquoſam ſuperbibendam. At quod ab excrementis meconium collegeris, recondito, ac curato.

Hippocratis de locis in homine, lib.

NVllum mea quidem opinione corporis eſt principiũ, ſed omnes partes ex æquo & principium & finis eſſe videntur. Deſcripto nanque circulo, principium non inuenitur. Eademque ratio morborum in toto corpore. Quod enim ſiccius eſt, morbis obnoxium eſſe, magiſque dolere ſolet, humidum verò minùs. Morbus nanque qui in parte ſicca eſt, fixus eſt, neque interquieſcit. Qui verò in humida, diffluit, & aliàs aliam præcipuè corporis partem occupat, & ſemper commutando quietem facit, citiusque conquieſcit, cùm fixus non ſit. Vnaquæque verò corporis pars altera alteri, cũ hinc vel illinc perruperit, ſtatim morbũ facit, venter capiti, & caput carnibus ac ventri, & reliquæ omnes eadem ratione, quemadmodum venter capiti, & caput carnibus ac ventri. Niſi enim venter moderatè ſubducatur, & ſi in eum cibus immittatur, ingeſtorum ciborum humiditate corpus irrigat, ipſa verò humiditas à ventre interſepta, magna copia ad caput viam affectat. Quò cùm peruenerit, à capitis vaſis minimè contenta, quocunque datur effluit, & in capitis ambitum, & in cerebrum, per os tenue, & partim quidem os ſubit, partim verò circũ cerebrum per os tenue fertur. Quòd ſi ad ventrem rurſus quidem peruenerit, ventri morbum inducit. Si verò in aliam quampiam partem inciderit, ei ipſi morbum facit. Ad eundem etiam modum reliquæ partes altera alteri morbum inducit. Hacq; ratione optimum fuerit ægrotantes partes per eas, quæ morbos faciũt ad curationem accommodare. Sic enim quàm optimè quis eius quod ægrotat principium ſanauerit. Corpus autem ipſum ſibiipſi idem eſt, & ex eiſdem conſtat. Non eodem tamen modo ſe habent eius partes magnæ & paruæ, itemque infernæ & ſupernæ. Ac ſi vel minima corporis pars malo aliquo afficiatur, eam affectionem, qualiſcunq; tandem fuerit, totum corpus ſentiet, quòd minima corporis pars eadẽ omnia habeat, quæ & maxima. Eaq; minima pars quicquid tandẽ protulerit, ad cognationẽ & gentilitatẽ refert, quæque ad ſuam, ſiue bonũ, ſiue malũ id fuerit. Ac propterea corpus ob minimæ partis cognationem dolorem aut voluptatem percipit, quòd in minima partes omnes in-

ſunt, eæque ad ea quæ ſui ſunt generis ſingula referunt, & omnia denunciant. At verò corporis natura principium in artis Medicæ ſpeculatione obtinet, eaq; primùm quâ parte audim⁹ perforata eſt. Vacua enim circa aures loca, nil aliud præter ſtrepitum & clamorem inaudiunt. Quicquid verò per membranam ad cerebrũ peruenerit, id planè hac parte auditur, vbi vnicum foramen per membranam circumuoluentem penetrat. Ad nares autem foramen quidem nõ tendit, ſed laxum quiddam velut ſpongia, eamque ob cauſam per longius interuallum audit quàm olfacit. Longe enim ab olfactu odor diſpergitur. Ad oculos etiam venulæ tenues ad viſionem ex cerebro per ambientem membranam tendunt. Hæ venulæ humore puriſſimo de cerebro viſionem alunt, in quo etiam rerum ſpecies in oculis apparẽt. Eædem quoq; vbi reſiccatæ fuerint, viſionem extinguunt. Membranæ verò tres ſunt oculos ipſos cuſtodientes, ſuperna quidem craſſior, media verò tenuior, & tertia tenuis, quę humorem conſeruat. Ex his ſuperior quidem & craſſiſſima ſi læſa fuerit, morbum facit. Media verò, ipſa etiam periculi plena eſt, & vbi rupta fuerit, foras velut veſica prominet. Tertia tenuiſſima, omninò periculoſa, quæ humorem conſeruat. Cerebri autem membranæ duæ ſunt, ſuperna quidem vna craſſior, altera, quæ cerebrum contingit, tenuis, neque vbi vulnerata fuerit coaleſcit. Venæ autem ad verticem quidem per carnẽ permeant, & oſſi cohæreſcũt Ex vertice verò, duæ quidem rectà per carnem ferũtur, quâ parte ſupercilia clauduntur, & ad oculorum angulos deſinunt. Vna autem de vertice ad nares fertur, & in vtramque narium cartilaginem ſcinditur. Aliæ duæ venæ iuxta tempora feruntur, inter tempora & aures, quæ oculos premunt, ſemperque pulſant. Ex venis enim hæ ſolæ ſanguine minimè rigantur, ſed auertitur ab ipſis ſanguis. Qui verò auertitur, ei qui influit motum habet contrarium, & qui quidem auertitur, cùm diſcedere cupiat: qui autem ex ſuperioribus partibus affluit, infra procedere, hîc mutuò inter ſe propulſa ac diffuſa, & in orbem agitata, venulis pulſum præbent. Cùm autem viſio ex cerebro humore nutriatur, ſi quid humoris à venis acceperit, fluxione turbatur, neque in eo apparent rerum ſpecies, ſed obſeruari videntur interdum

dum

dum quidem velut auicularum imagines, interdum verò vt lentes nigræ, nihilque de cætero exactè re vera cernere poteſt. Aliæ duæ venæ per medium aurium & reliquarum venarum, ad aures tendunt iisque incumbunt. Aliæ duæ venæ ex oſſis coniunctione, ad aures feruntur. Ex his autem quæ ad inferiorem corporis partem conuertuntur, duæ quidem venæ iuxta ceruicis tendines, & iuxta vertebras feruntur, ac in renes deſinunt, eædemque etiam ad teſtes permeant, cumque hæ malè affectæ fuerint, homo cruentum lotium reddit. Aliæ duæ venæ ex vertice ad humeros tendunt, & eæ ſanè humerales appellantur. Aliæ duæ venæ ex vertice iuxta aures, per anteriorem ceruicis partem, vtrinque in cauam appellatam venam deferuntur. At verò vena caua velut gula quidem producitur, mediaque inter guttur & gulam exiſtens, per ſeptum tranſuerſum fertur, & per cor, & inter ſeptum. Ad inguina autem & femora interiore parte ſcinditur, & diſparationes in cruribus facit, & ad tibiarum interiorem partem iuxta malleolos fertur. Eæ ſi ſectæ fuerint, hominem infœcundum reddunt, quæ & in magnos digitos deſinunt. Ex vena autem caua propago in manum ſiniſtram deducitur, & ſubter lienem fertur, ad ſiniſtri lateris inanitatem, vnde lien per omentum emergit, & ad thoracem deſinit. Exoritur autem iuxta ſeptum tranſuerſum, & cum humerali committitur, infra cubiti articulum, ipſaque lienis gratia ſecatur. Alia etiam ad dextram manum eodem modo à caua propaginem emittit. Hæ autem omnes venæ inter ſe communicant & mutuò confluunt. Aliæ ſiquidem ſibi inuicem committuntur, aliæ verò per venulas, quæ à venis diſtenduntur, & carnes nutriũt, ea parte inter ſe confluunt. Quicunq; autem à venis morbus oritur, is leuior eſt, quàm qui à neruis. Diffluit enim vnà cùm humore in venis contento, neq; quieſcit, venarumq; ea natura eſt, vt humorem contineant, & carnibus diſtribuant. Nerui verò cùm ſicci ſunt, tum cauitatibus carent, & oſſi adhæreſcunt, maximamq; partem ab oſſe nutriũtur, & ſi quoque ex carnibus alimentum habent, coloremq; & robur inter os & carnem medium naturâ ſortiti ſunt, & humidiorẽ quidem carnoſioremque quàm os, ſicciorem verò & ad os magis accedentem quàm carnes naturam obtinent. Qui-

cunq; autem morbus ad eos acceſſerit, eodem loco firmatur & conſiſtit, nec niſi ægrè expellitur. Præcipuæ verò eos appetunt diſtentiones, aliiq; morbi ex quibus tremor corpus prehendit, quique tremorem inducunt. Nerui autem articulos conſtringunt, per totum corpus diſtenti, potiſſimumque validi & ſemper maximè craſſi ſunt, in his corporis partibus, in quibus pauciſſimæ carnes ſunt, totumque corpus neruorum plenum eſt. At circa faciem & caput non ſunt nerui, ſed fibræ neruorũ non abſimiles inter os & carnem tenuiores & ſolidiores, partim etiam nerui cauitatem habentes. Capita ſuturas habent, alia quidem tres, alia quatuor. Quæ quidem quatuor habent, his ſunt iuxta aures vtraque ex parte, & vna ſutura anteriore, altera poſteriore capitis parte. Et ſic quidem ſe habet caput quod quatuor ſuturas habet. Quod verò tres ad aures vtrinque, & anteriore parte. At velut in eo quod quatuor habet, hac parte (poſteriore ſcilicet) nulla ſutura enaſcitur. Qui plures ſuturas habent, hi capite meliùs valent. Inter ſupercilia os intercedit & maxillarum coniunctio in medio mento, & ſuperiore parte ad caput eſt. Vertebras hi quidem plures, hi verò pauciores habent. Quibus pauciores, his ſunt duodeuiginti, quarum aliæ quidem ſurſum ad caput, aliæ verò deorſum ad ſedem ferũtur. Coſtæ ſeptem partim quidem poſteriore corporis parte ad vertebras, partim verò anteriore in pectore inter ſe committuntur. Clauiculæ articulos habẽt, partim quidem in medio pectore iuxta guttur, eaque parte articulis connectuntur, partim verò ad humeros ad ſcapulas reclinatos, quæ humeris ſemper adhæreſcunt. At ſcapulæ ad membra articulis connectuntur, ſuper os quod in membro eſt incumbentes. Ab hoc oſſe appendices duæ protenduntur, vna quidem interiore parte, altera exteriore, quæ ad ſcapulas oſſi cohæreſcentes, inferiore ex parte articulis coniunguntur. Quæ verò ſunt in cubiti flexu, infra quidem radio in articulum coniunguntur, iuxta os natura ſua cauum, paulùm autem ſupra radium in cubiti gibbum, tum os, tum radius in eundem locum committuntur, & articulationem in cubiti gibbo efficiunt. Ad vlnã verò appendices protenduntur valdè tenues quatuor, duæ quidem ſuperiore parte, duæ verò inferiore, & ad cubi-

ti qui-

ti quidem gibbum duæ appendices adnatæ, ſuperiore parte ex oſſe exoriuntur. Hæ cum oſſe cohæreſcentes, ad oſſis articulum, in cubiti gibbum articulo committuntur. Quæ verò infra ſitæ ſunt, & intrò reclinatæ, eæ vtræque ad radium qui ſuperiore parte ad membrum defertur, concurrentes, interiore membri parte articulo committuntur, eæque inter ſe interiore cubiti parte commiſſæ, radium appelatum efficiunt. Inferiore verò parte ad manum, os articulum habet. Cùm autẽ hac parte appendices teneræ exiſtãt, duæ quidem in articulum non tendunt, ſuperior verò & inferior cum oſſe ad manum articulo committuntur. Manus multos habent articulos. Quæ enim oſſa inter ſe connectuntur, omnia articulos faciunt. Digiti multos habent articulos, tres vnuſquiſque. Vnum quidem ſub vngue, inter vnguem & tuberculum, alterum in ipſo tuberculo, quà parte etiam digitos inflectunt, tertium, quâ parte digitus ex manu emergit. In coxendicibus autem duo ſunt articuli, acetabula appellata, & iis femora articulo connexa. Ad femora duæ appendices porriguntur, vna quidem intus, altera foris, neutraque in articulum tendit, neque ex altera parte, ſed oſſi in ipſo femore annexæ ſunt. femur autem ſuperiore quidem parte, quâ in acetabulum immittitur, hoc modo bifidum eſt. In ea quidem bicipitij parte, quæ intrò inclinat, in ſummo adnatum eſt rotundum ac leue, quod in acetabulum ingreditur. Altera verò pars minor quæ in bifurculo protuberat, foras magis prominet, & inferiore parte ad nates apparet, coxendixque nominatur. Ad genu autem femoris os hoc modo bifidum eſt. Huic verò bicipitio, os quod tibia appellatur, velut in cardine adaptatur. Supra id quod aptatum eſt mola incumbit, quæ ad articulum dum extenditur humiditatem à carne deſcendere prohibet. Ad tibiam autem pertingunt appendices duæ, quæ inferiore quidem parte ad pedis malleolos deſinunt, ſuperiore verò ad genu, non perueniunt ad articulum. Ad pedẽ autem tibia iuxta malleolos articulum habet aliumq; infra malleolos. In pedibus articuli multi quemadmodum etiam in manibus ſunt. Quot enim oſſa, tot ſunt articuli, & in pedum digitis pari numero & eodem ſe habẽt modo. Multi quoq; in corpore articuli parui ſunt, non ſimili tamẽ mo-

do in omnibus, ſed aliis alij, hi autem à nobis enumerati, in omnibus ſimiliter ſe habent. Alię quinetiam ſunt aliis venę, nec tamen effatu dignæ. Mucus omnibus à natura ineſt, & cùm purus fuerit, bene valent articuli, ideoq; facilè mouentur, cùm ſint inter ſe lubrici. Oboritur autem labor & dolor, vbi vexauerit quæ à carne fluit humiditas. Imprimis quidē rigidus fit articulus. Neq; enim lubrica eſt quæ ex carne affluxit humiditas. Deinde ſua copia valde diſperſa, neque à carne irrigata, ſemper reſiccatur, cumq; eam ob multitudinem articulus capere non poſſit, effluit, maleq; concreſcēs, neruos quibus articulus connectitur, attollit, elaxat, & diſſoluit. Eamq; ob cauſam vel magis, vel minùs claudi fiunt. At verò quæ eduntur aut bibuntur in ventrē feruntur, & ex ventre fibræ in veſicam extenduntur, quâ parte humorem tranſmittit. Fluxiones autē contingunt, & perfrigerata valde carne, & concalefacta & ſupertumefacta. Propter frigus quidem fluxiones fiunt, cùm capitis caro & venæ diſtentæ fuerint, eaq; carne propter horrorem in anguſtum coacta & elidente, humorem exprimunt, ſimul etiam carnes ipſæ in anguſtum contractæ, viciſſim exprimunt, & capilli velut vndiq; ſimul vehementer compreſſi eriguntur. Hinc quod expreſſum fuerit, quocunq; ſors tulerit, fluit. Quin & ob caliditatem fluit, cùm carnes rarefactæ tranſitus præbuerint, humorq; calefactus tenuior euaſerit. Quicquid enim humidū concalefactū fuerit, tenuius euadit, & quicquid cedit, fluit. Potiſſimùm autem vbi quid valde ſupertumefactum fuerit, hanc ob cauſam fluit. Carnes admodū repletæ, cùm copiam capere nequeant, humor qui contineri non potuit effluit, fluitq; quocunq; datum fuerit. Omninò autem fluidis factis fluxionibus, fluidus etiā fit locus in quem fertur, quoad fluxionis viæ præ gracilitate cōpreſſæ fuerint, cùm corpus reſiccatum fuerit. Cùm enim corpus ſibi ipſi cōmunicet, quancunq; in partem humor obtigerit, ſiccitatem in ſe ſuſcipit ac deducit. Neq; verò ipſam deducere eſt difficile, cùm corpus vacuum exiſtat, minimeq; præ gracilitate intumeſcat. Cùm autem inferiores partes ſiccæ euaſerint, ſuperiores verò humidæ (ſuperiora enim vaſa magis humida ſunt, cùm plures venæ ſint parte ſuperiore quàm inferiore, & capitis carnes minore indigeāt humiditate) cùm ſanè ſicca cor-

ea corporis pars humorē ex capite ducit, ſimulq; meatus ei quæ ducit magis patent, quàm ei à qua ducitur. Cùm enim ipſi ſicci exiſtant, ex eo ſibi quæſtum parant, ſimulq; humores natura deorſum ferri ſolent, vel ſi vis modica contingat. At verò fluxiones ex capite ſeptem ſunt. Quędam ſi quidem in nares, quædam in aures, quædam etiam in oculos decũbit. Atque hæ quidem ex capite fluxiones oculis ſunt conſpicuæ. Vbi verò in thoracem ob frigus defluxerit bilis exiſtit. Quod ideò ferè cõtingit, quòd ad guttur facilè defluat, cùm minimè ſit contectum Eos verò qui à frigore bile vexantur laſſitudo eam ob cauſam detinet, quòd carnes bene habitæ minimè quieſcunt, ſed concutiuntur, concuſſæque moleſtia & laſſitudine tentantur, non ſecus ac ex via cõcuſſæ. Quinetiam cùm in thoracem fluxio decubuerit, ſuppurati & tabidi fiunt. Cùm verò in medullam fluxio contigerit, tabes cœca oritur. Quòd ſi retrò in vertebras & carnes defluxerit, aqua inter cutem ſuboritur. Inde verò dignoſcas licet, quòd anteriores partes ſiccæ ſunt, caput ſcilicet, nares & oculi. Quin & oculorum caligo accedit. & vna cum reliquo corpore ex virore palleſcunt, neq; quicquam expuitur, ne ſi multum quidem defluat. Fluxio enim per mediam carnem poſteriore parte delapſa, & ab anteriore auerſa, anteriores partes ſiccas reddit, carnemque in poſteriora irrigat, eamque magis quæ ad interiora eſt, ad ventrem, quàm quæ ad exteriora, ad nares. Eamque ob cauſam corpus exteriore parte magis quàm interiore ſolidũ exiſtit & foramina habet anguſtiora. Quæ cùm tenuia ſint, conſtipantur, ipſaque ſibi ipſis medetur, nullaq; hac parte fluxio ferri poteſt. Intra autem cùm latiora ſunt, tum intermedia tenuiora habent, fluxio verò cùm ex altioribus delabatur, & tenuia contra ſe obiecta habeat defluit, & carnes humiditate replet. Quin & humiditas quæ ex cibis eodem defertur, corrumpitur ipſaque ex commixtione corrupta & quod cum ea ex capite defluit, corpus nutriunt. Plurimo verò humore carnes nutritæ, & morboſo turgidæ, aqua inter cutem replentur. Quòd ſi parum defluxerit, coxarium morbum & diuturnos articulorum affectus (κέδματα dicũtur) facit, ſi fluere ceſſauerit. Nã cùm exiguũ ſit quod affluit, & vndiquaq; à potentioribus partibus depulſum, ad articulos ſe recipit. Diutur-

ni quoque articulorum affectus κίδματα dicti,& coxendicum morbi,iis qui ab eiuſmodi morbis conualuerunt,contingunt, quando quod morbum facit, ſanum euaſerit,in carne verò quid remanſerit,cui cùm neque intrò denuò neque foras exitus pateat,ſed in cute tuberculum creet,in ipſo exitu cõfugit ad id quod cedere poteſt, articulos nimirum, & aut articulorum diuturnos affectus (κίδματα vocant) aut coxendicum morbum parit. Quòd ſi nares intumuerint,& pituita eaque concreta repleantur,ea vbi concreuerit,aut fomentis, aut medicamentis extenuanda, minimeque auertẽda eſt.Etenim ſi auerſa aliò feratur, omninò fluxio maiorem morbum efficiet.Cùm verò ad aures fluxerit, primùm dolorem exhibet,vi enim fertur.Dolorem autem exhibet, quoad fiſtula contracta fuerit. Vbi autem fluere conſueuerit, non ampliùs infeſtat. At verò ei quem dolor detinet,medicamẽtum naturâ calidum tepefactum,& Metopio ſubactum infundendum, & retrò cucurbitula admouenda,ad dextram,ſi ſiniſtra auris doluerit, ad ſiniſtram verò, ſi dextra. Nec verò ſcalpello cutis pertundenda, ſed vt trahat tantùm. Quòd ſi per hæc dolor minimè ſedetur, ea quæ naturâ refrigerant, frigida infundito, & medicamentum quòd infra deiectionem moueat propinato. ſupra autem minimè,cùm vomitus nihil conferat, & in reliquo refrigerantibus vtendum. Semperque modus qui ſanitatem non inducit permutandus eſt.Quòd ſi grauiùs quidem malum reddiderit, contrariam viam amplectitor. Sin verò ad ſanitatem vergat, nihil omninò ex his quæ adhibentur auferendum,neq; aliud quicquã adiungendum aut apponendum.At vbi iam contracta fiſtula fuerit,multaq; ſanies purulenta & graueolens effluxerit,iſtud ita faciendum. Spongiam ſicco quodam medicamento ſiccandi facultate prædito imbutam,quàm penitiſſimè in aurem indito,& medicamentum purgans naribus admoueto,vt q̃ priùs ad aures defluebat,in nares feratur,neq; id cùm morboſum exiſtat, ad caput rurſus redeat. At verò cùm ad oculos fluxio decubuerit, oculi inflãmatione & tumore vexantur. Sic affect' medicamento aut liquido, aut ſicco aſperſo curandus eſt. Quòd ſi ſubitò inflammationem concipiant,nihil omninò illinito,ſed vel fortiſſimo aliquo medicamento quàm maximè

ximè infernas partes vrito, vel alio quopiam aluum ſubducito & attenuato, cautione adhibita ne vomitum prouoces. Quòd ſi velut lapilli decurrant, medicamentum quod plurimam lachrymam cieat illinito, & reliquũ corpus humectum & tumidum reddito, quò oculi humidiores euadant, ac colluantur, vt concretam lachrymam decurrere facias. Cùm autem paulatim in oculos fluxerit, pruritumq; exhibuerit, ſic affectũ molli medicamento, quod ſiccare ſimulquè modicam lachrymam ciere poſſit, illinito, naribusque medicamentum admoueto, aut ſingulis diebus, aut tertio quoq; die eodem vtens. Sit autem medicamentum eius generis, quod non ampliùs quàm acetabulum per nares educat, idque paulatim. Quod verò oculis admouetur, ſiccandi facultate valeat, vti quod oculorum medicamentum reſiccarit & obturarit, etiam per nares deducatur. At medicamenta caput purgantia, quæ quidem ſunt valẽtia à toto capite deducunt, quæ verò imbecillia, ab oculis, & inde à vicinis naſo partibus. Quòd ſi muco inter os & carnem ſubſiſtente, ex carne & oſſe in oculos fluxio decumbat, ex eo cognoſces, quòd his ex locis defluat. Quod in capite comprimitur, cedit, & vlcera in capite erumpunt, oculiq; illachrymantur, palpebræ non exulcerãtur, neq; mordet fluxio, neque oculorum aciem hebetat, ſed ęger acutiùs cernit. Siquidem fluxio minimè ſalſa eſt, cùm de cerebro non procedat, verùm mucoſa magis. Sic affectus hac ratione curandus eſt. Caput medicamento non valenti purgandum, & corpus tũ cibis, tum medicamentis infra ſubducentibus attenuandũ, quò attenuato corpore fluxus reſiccetur, aut per medicamentum naribus admotum diuertatur. Ad oculos autem nullum medicamentum admouendum. Quod ſi ne ſic quidem conualeſcat, caput ad os vſq; ſecandum, non ſublimibus, neque tranſuerſis ſecturis, ſed ad os ipſum pertingentibus, & crebris quidem, quò collectus humor citiùs per vlcera effluat, ſimulque crebræ ſuturæ efficiant. vti caro ad os inſiſtat. Eaq; curatio huiuſmodi ſucceſſum eſt habitura. Sin minùs hæc cõmodè præparata fuerint, non eſt elotus oculus vt iſta elotione acutiùs cernere poſſit, ſemperq; potiùs ab incumbente humore ſplendeſcens redditur, hominiſq; acies extinguitur. Quòd ſi in ipſius viſus humorem purum

cruentus aliquis humor inciderit, huic pupilla intus in oculo minimè eſſe rotunda ob eam cauſam apparet, quòd in quo cruētum illud ineſt, viſionem non recepit, huicq; quod cernitur deſinit rotundum eſſe, & ante oculos ei quædam obuerſari videntur, nihilq; quicquam, re vera vt eſt, cernit. Huic venas adurito, quæ videndi aciem premunt, quæque ſemper pulſant, & inter aurem & tēpora à naturâ ſitæ ſunt, easque vbi occluſeris, medicamenta quæ humectant oculis adhibeto, lachrymamque quam plurimam educito, vti quod in oculis conſiſtit & morbum facit, colluatur. Quòd ſi rumpatur oculus, mollibus & acerbis medicamentis vtēdum, vt conſtrictum vlcus in anguſtum redigatur, cicatrixque tenuis fiat. Cùm verò albugo fuerit, lachrymæ oculo conferunt. At cùm in thoracem fluxio decubuerit, bilisque fuerit, quod hinc manifeſtum eſt, dolor lateris mollitudinem prehendit, & clauiculam quæ ei è regione reſpondet, febris adeſt, linguaque ſuperiore parte ex viridi palleſcit, & concreta excreantur. In hoc morbo periculum ſeptimo aut nono die inſtat. Vbi vtraque latera doluerint, reliquaque ſimiliter vt in priore ſe habuerint, hæc quidem pulmonis inflammatio eſt, illa verò pleuritis: eamque ob cauſam oriuntur. Cùm de capite per guttur & arterias aſperas in pulmonem fluxio incubuerit, is nimirum ſua naturâ rarus & ſiccus cùm exiſtat, quicquid humoris poteſt in ſe attrahit, & vbi influxerit maior redditur, & ſi quidem in totum fluxerit, fibræ maiores redditæ vtrunque latus attingunt, pulmonisque inflammationem faciunt; cùm verò alterum tantùm, lateralis fit morbus, pleuritis dictus. Pulmonis inflammatio longè periculi plenior eſt, & dolores ad laterum mollitudinem & clauiculas multò vehementiores habet, linguaque longè eſt pallidior, fauces ex fluxione dolor occupat, vehemens laſſitudo detinet & ſpirandi difficultas ſexto aut ſeptimo die prehendit. Hunc niſi febris ſeptimo die dimiſerit, moritur aut ſuffocatur, aut vtrunque contingit. Quòd ſi nono die, duobus interpoſitis diebus corripiat, hic etiam vt plurimùm aut moritur, aut ſuppuratus euadit. Si verò duodecimo die, ſuppuratus fit; ſi decimoquarto, conualeſcit. Et qui ex pulmonis inflammatione, aut morbo laterali pus intrò colligunt, minimè moriuntur, ſed conualeſcunt.

ualeſcunt. Purulenti verò vt plurimùm, fiunt, cùm fluxio ad eundem locum, velut in bilis fluxionibus, decubuerit: ſed in bilis quidem fluxionibus multum defluit, & vbi defluxit, ſedatur, purulentis verò, tum minùs defluit, tum minimè ſedatur. Purulenti quinetiam fiunt, cùm minùs excreant, quàm ad pulmonem defluat. Quod enim in pulmone colligitur & defluit, in pus vertitur. Pus autem in pulmone & thorace collectum, vlcerat & putrefacit. Et vbi vlcus excitatum fuerit, ab vlcerata parte, & ab eo quod per ſputum repurgatur defluit. Ac ſimul quidem caput concuſſum magis fluit, ſimulque ex vlcerato thorace & pülmone magis fluit & vlcera motu ipſo refricantur, vt etiamſi quod à capite defluit, ceſſet, id tamen quod ab ipſis vlceribus procedit, ad morbum faciendum ſatis eſſe poſſit. Fit etiam ab vlcere purulentus, & leuior hic morbus eſt. Fit verò etiam extra pulmonem, potiſſimùm quidem ex rupto, & vbi caro contuſa fuerit, circa quam pus colligitur, collectumque, ſi quis corpus concutiat, fluctuat, & ſtrepitum facit. Et hæc quidem inuſtione curantur. At verò tabes fit, cùm ad eundem locum, velut in purulento, fluxio fertur, per guttur & aſperas arterias aortas appellatas, quæ pulmonem & guttur coniungunt. Defluit autem in pulmonem ſenſim aſſiduè, nec copioſam in pulmone humiditatem facit. Dum enim reſiccatur quod defluit in gutture concreſcens, nimirum cùm non eluitur, ſed ſenſim influit ac detinetur, tuſſim inducit & in aſperis arteriis (aortis dictis) detentum quod influit, cùm hæ anguſta foramina habeant, anguſtiam ſpiritui exhibet, eamque ſpirandi difficultatem facit, vt ea velut deficiente, ſemper reſpirare deſideret. Quinetiam in pulmone, cùm non admodum humidus exiſtat, pruritus exoritur. Cùm verò multum ex capite defluxerit, pruritus in pulmone non fit, cùm ſi quidem copioſum ſit quod in ipſum defluit, & ſuppurati ex tabidis huiuſmodi fiunt, vbi humidius corpus redditum fuerit, contraque vbi ſiccius, ex ſuppuratis tabidi. Suppuratos hac ratione dignoſcas. Lateris mollitudinem ab initio dolor detinet, vbi verò iam pus collectum eſt, & dolor ſimiliter vexat, cùm tuſſis ſuboritur, tum pus exſcreatur, & difficultas ſpirãdi occupat. Quòd ſi nondum pus eruperit, in lateris mol-

litudine concuſſum, velut in vtre ſtrepitum edit. At ſi horũ nihil adfuerit, ſuppuratio tamen adſit, ex his ſignis coniecturam facias. Magna ſpirandi difficultas adeſt, ſubraucum loquitur, pedes & genua intumeſcunt, magis verò ex ea lateris mollitudine in qua pus ineſt, thorax incuruatur, & mẽbrorum ſopor oritur, ſudore etiam totum corpus perfunditur, interdum quidem ſibi calidus, interdum etiam frigidus videtur, vngues circumtenduntur, & venter incaleſcit. Atque ex his ſuppurati dignoſcendi ſunt. Cùm verò poſteriore ex parte fluxio in ſpinam decubuerit, huic tabes eiuſmodi ſuboritur. Lumbos dolor occupat, & anteriores capitis partes ipſi vacuæ videntur. At verò bilis hoc modo periculi plena eſt, ſi in oculis regius morbus oboriatur, in vnguibus liuores ſuborti fuerint; corpus vlcera habeat, parteſq; circá vlcera liuidæ fuerint, cùm ſudor non toto corpore, ſed aliqua tantùm corporis parte erumpit, & cùm febre remanente ex pallido vireſcens exſcreatur, aut ſi exſcreatio ceſſet, cùm adhuc in pulmone remanet ex pallido vireſcẽs. Quod ipſum contineatur nécne dignoſcendum. Cùm remanet, in faucibus reſpirantis ſtrepitum edit, difficultas ſpirandi periculi plena adeſt, & ſingultus febriſque diſcedit exſcreatione adhuc in pulmone exiſtente, & debili iã ęgro aluus ſecedit. Iſta ſunt pulmonum inflammationis & lateralis morbi periculoſa indicia. Lateralis morbi hæc inſtituenda curatio eſt. Febrem per ſeptem dies ne ſedato, potione verò aut aceto mulſo, aut aceto & aqua vtendum, eaque quàm plurima offerenda, vt quæ inde contingit madefacto, exſcreationem faciat. Dolor medicamentis calefacientibus ſedandus, & ſorbitione exhibendum quicquid exſcreationem mouere poſſit. Balneis etiam quarto die vtendum, quinto autem & ſexto oleo illinendum. Septimo lauãdum, niſi febris dimiſerit, vti ex balneo ſudor oboriatur. Quinto inſuper & ſexto validiſſimis vtendum exſcreationem promouentibus medicamentis, quò quàm facillimè ſeptimum tranſigat diem. Quòd ſi neque ſeptimo die deſierit, nono deſinet, niſi aliud quiddam periculum cõtingat. At vbi febris dimiſerit, ſorbitiones quàm debiliſſimæ offerantur. Si verò vacuatio oboriatur, ſi quidem corpus adhuc iuuenile exiſtat, potũ ſubducito. Quòd ſi febris

deceſſe-

deceſſerit, triticeis ſorbitionibus vtitor. Eodemque modo pulmonis inflammationem curato. Suppuratis caput minimè validis medicamentis purgandum, ſed ſenſim ad nares auertendum, cibiſque ventrem ſubducentibus vtendum. Et vbi morbi principium non ampliùs fuerit, ſed fluxus diuertitur, exſcreatio promouenda, & tuſſis excitanda, & tum medicamentis quæ infunduntur, tum cibis vtendum. Cùm autem exſcreatio mouenda eſt, pluribus etiam cibis, tum ſalſis, tum pinguibus, vinoq; auſtero vtendum & cùm hoc modo habuerit, tuſſis excitanda. Tabidos quinetiam quò ad reliqua curabis ad eundem modum, præter quàm quòd cibaria non multa ſimul exhibenda, neque opſonia plura quàm cibaria, & vino diluto inter cibos, ne calefaciat, vtendum, & in corpore debili calorem exhibeat, & vtraq; ſimul eodem tempore calefaciant, & calore multam fluxionem inducant. Vbi per gulam in ventrem fluxio decubuerit, infra accumulatio interdumque ſupra fit. Huic quidem ſi dolor in ventre adfuerit, is primùm medicamento aut ſucco ſubducendus, deinde medicamento valentiore vtendum, cibis verò aluum ſubducentibus, quamdiu dolor detinuerit. At vbi dolor ſedatus fuerit, cibis roborantibus vtendum. Ad eundem verò modum etiam vbi per multos dies accumulatio detinuerit curato. Quòd ſi imbecillus fuerit, & præ imbecillitate iſta offerri nequeant, primùm quidem ptiſanæ ſucco aluus per infuſum eluenda, deinde vbi per hunc purgaris, adſtringente aliquo vtendum. Cùm autem in carnem poſteriore parte iuxta vertebras illapſa fluxio aquàm inter cutem excitarit, hunc in modum curato. Ceruicis carnem, quæ in medio eſt venarum, tribus cruſtis inurito, inuſtum conſtringito, & quàm tenuiſſimas cicatrices facito. Et vbi viam intercluſeris, medicamentum ad nares admoueto, vt eò diuertatur. & imbecillum rurſus, donec aliò auertatur, ac anteriores quidem capitis partes calefacito, poſteriores verò refrigerato. Et poſtquam partibus capitis anterioribus excalfactus tibi videbitur, cibos edat qui corpus maxime tumefaciunt, & minimè ventrem ſubducunt, quò fluxionis meatus anteriore capitis parte quàm maximè dilatentur. Poſteaquam verò viam intercluſeris, & id quod affluit auerteris, ſi quid, priùs quàm fluxionem ad

curationem accommodaris,ad corpus peruenerit, hoc modo curare oportet. Si quidem ad cutem magis proceſſerit, externis partibus fomentum adhibendo, ſi vero intrò ad ventrem, neque foris conſpicuum ſit, medicamentum propinando,ſin vtramque in partem, vtrimque detrahẽdo. Diligẽtia autem adhibenda eſt,vt quam proximum exitum facias, ſiue ſupra, ſiue infra, ſiue alia quauis corporis parte exitus detur.Cùm coxendicum morbus ex fluxione oritur, cucurbitula admota foras attrahere oportet, neque cutem ſcalpello pertũdere, & calefacientia propinando intus calefacere,vt exitus pateat tum extra ad cutem per cucurbitulæ tractionem, tum intra ad ventrem, per caliditatem. Vbi nanque fluxioni via intercluſa fuerit, neque habuerit, quò procedat,via ad articulos facta, in id quod cedit defluit, & coxendicum morbum inducit,aut poſteriorum partium tabem.Sic affecto caput medicamento imbecillo purgandũ, donec aliò auertatur fluxio, & victus ratione, velut antea, vtendum.Medicamentum autem potui exhibeto deorſum purgans,& aluum inferiorem lacte infuſo ſubluito, cætera fomentis curato.Cùm lien ex febre tumidus extiterit, quod fit cùm corpus extenuatur. Ex iiſdem enim & lien augeſcit, & corpus contabeſcit. Cùm autem corpus extenuatur, & lien turgeſcit, vnà etiam cum corpore omentum extenuatum fuerit,eius pinguedo colliqueſcit. Vbi verò partes iſtę pinguedine vacuæ fuerint,& ex liene turgeſcente in omentum defluxerit, quod cùm nimirum valde vicinum exiſtat, & vaſa vacua habeat,id excipit, atque vbi ſemel in corpore morbus exortus fuerit, ad id quod morboſum eſt vertitur, niſi quis rectè tractet, vt etiamſi bene tractetur,periculo non careat. Hunc ſic curato. Medicamenta per quæ aqua purgetur potui exhibenda, & cibi maximè tumefacientes offerendi. Quòd ſi ne ſic quidem leuiùs habeat, quàm tenuiſſimis & leuiſſimis cruſtis, quò aquam emittere poſſis, in vmbilici ambitu inurito, & ſupra vmbilicum vnam, ſinguliſque diebus emittito. Cumque morbus inter alios maximè periculi plenus ſit, in his periclitari oportet. Nam ſi quidem ſucceſſerit, ſanum reddes, ſin verò fruſtratus fueris, nihil grauius quàm quod euenturum erat perpetietur. At in puero aquam inter cutem

ſic

ſic curato. Tumidas & aquæ plenas partes gladiolo aperito, crebroque ac parum, & à ſingulis corporis partibus educito, fomentiſque vtitor, & ſemper quod apertum eſt calefaciente medicamento illinito. Lateralis morbus ſiccus citra fluxionem oritur, cùm ex vehementi ſiti pulmo admodum reſiccatus fuerit. Pulmo enim cùm ſiccus exiſtat, vbi amplius quam pro natura reſiccatus fuerit, gracilis euadit, & impotens redditus, ad latus præ impotentia inclinatur, ipſumque contingit, eoque contacto, cùm humidum exiſtat, ei adhæreſcit, & morbum lateralem facit. Tunc verò dolor ad latus & iugulum oboritur, & febris, & album exſcreat. Hic multis potionibus curandus eſt & lauandus, eique medicamentum quod dolorem ſedet exhibendum, aliaque quæ excreationem faciunt. Hic intra ſeptimum diē conualeſcit, neque morbus periculoſus eſt, neque cibos exhibere oportet. At verò febres hanc ob cauſam oriuntur. Cùm corpore tumidiore reddito carnes intumuerint, pituita bilisque concluſæ conquieuerint, nihilque refrigeretur, neque exeat, neque moueatur, neq; aliud quid ſubeat. Cùm laſſitudo febris & plenitudo detinuerit, multa aqua lauandum, & liquido illinendum, & quàm maximè calefaciendū, quò calor aperto per ſudorem corpore exeat, hæcque conſequenter tribus aut quatuor diebus facienda. Quòd ſi non ſedetur, medicamentum quòd bilem educat propinato, & febrem perfrigerato, priùs quàm ad quartanam deueniat. Neque tamen dum corpus turgeſcit medicamentum potui exhibendum. Non enim iudicationem niſi paruam ſubeunt, nimirum corpore intumeſcente. Cùm autem gracilis fuerit, propinandum, & expurgabitur. In febre cibus minimè offerendus, neque ſorbitionibus aluus ſubducenda. In potu exhibenda calida, aqua mulſa, & acetum cum aqua, eaque quàm plurima propinanda. Potus enim minimè frigidus in corpus ingeſtus, cùm calidus exiſtat & maneat, ex ægro corpore detrahit, ſiue vrinas deducat, ſiue ſudorem eliciat. Vndiq; enim apertum corpus & reſpirās ac motum, quod conducat faciet. Quòd ſi gracilem febris vrat, manifeſtum quòd non ob corporis tumorem febris detinet, ac ſi non ceſſet, nutrire & tumidum reddere oportet. Quòd ſi ne ſic quidem conducat, manifeſtum non oportuiſſe per

oblatos cibos febrem inducere. Huic medicamentum propinandum quod educat qua parte magis febris detinet, ſiue ſuperiore, ſiue inferiore. Et ſi ſuperiore quidem, ſupra, ſi inferiore, infra. Nihilo verò minùs etiam debilibus medicamenta valentia ſunt propinanda, ſed ſimiliter, aut hoc modo tantùm, robuſtis quidem vt valens, debilibus verò debile exhibeatur. Ardores autem potionibus & ſorbitionibus, veluti febrem refrigerante medicamento exoluito cammaro, aut alio quopiam id genus. Ac vbi ex refrigerante ad nauſeam deuenerit, calefacientibus deinceps vtitor. Quòd ſi non ceſſet, refrigerantibus rurſus vtendum. Morbum regium ad hunc modum curare oportet. Vbi in manus ſumſeris, nutrito, lauato, & pinguefacientibus, tum potibus, tum cibis, tribus aut quatuor diebus humectato. Vbi verò corpus humectatum fuerit, purgato, ipſumque exiccato, pinguiaque confeſtim ſubmoueto, & vndique admoto medicamento ſi fieri poſſit humiditatem educito, ad caput imbecillo purgatorio vtitor, & quæ vrinas ducant propinato, & ante cibos eo tempore quo turbatam humiditatem repurgaris, potui exhibeto, ne poſt hoc tempus corpus nutriatur. Cùm verò extenuatum fuerit, balneis purgato, & cucumeris agreſtis radicem contuſam & in aquam coniectam, inde balneum parato. Medicamenta bilem educentia ne propinato, ne corpus ipſum magis conturbent. Vbi verò ſiccum fuerit quod conturbatum fuit, nutrito, nullo admixto aluum ſubducente, aut vrinas ciente medicamento, ſed vino generoſo, & his quæ rubicundiorem reddant. Quòd ſi colore ſit ex viridi palleſcente, rurſus exhaurito, neque vllo modo reſiccato, ne color ille defixus inhæreſcat. Vlcus ferinum hanc ob cauſam corpus inuadit. Vbi caro circumcirca inflammationem conceperit, & vlceris labra intumuerint, vlcusque humidum & in vlcere ſanies reſiccata inerit, aut vlcus compactum fuerit, putris ab vlcere ſanies defluens, à compacto vlcere foras ad carnem prodire prohibetur, caro autem ſuſcipit, cùm nimirum ex inflammatione ſublimis exiſtit, cumque eo peruenerit ſubterfluens ſanies, putrefacit & attollit. Hunc medicamentis humectantes, vlcus ipſum illinere oportet, vti ex humectato vlcere foras fluxio neque ſubter carnem effluat. Et quæ ad

vlcus

vlcus affluunt, refrigerantibus medicamentis illinenda, vti caro frigore condenſata coëat, & minimè diffracta rurſus fluxionem immittat. Quin & reliqua vlcera refrigerantibus medicamentis oblinenda ſunt, iiſque humectantia adhibenda. Angina à ſanguine oritur, cùm ſanguis in venis quæ in collo ſunt concreſcit. Sic affectis à venis quæ in brachiis ſunt ſanguinem detrahito, ſimulque aluum ſubducito, vt id quod morbum exhibet, auellatur. Linguam quoque cùm magna vlcera habuerit ſimiliter tractato. Morbi quidem circa initia curandi ſunt, & in his quidem qui à fluxionibus oriuntur, primùm fluxiones ſedandæ. Qui verò alia ex cauſa, in his morbi principium ſedandum & curandum. Deinde quod influxit, ſi quidem copioſum eſt, educendum, ſin modicum, victus ratione compeſcendum. In capitis fracturis, ſi os quidem fractum ſit & contritum, periculo vacat, & medicamentis humectantibus curandum. Quòd ſi fiſſum fuerit, & fiſſura intrò procedat, periculi plenum eſt. Huic ſerram adhibere oportet, ne ſanies per oſſis fiſſuram affluens, membranam putrefaciat. Nam cùm per anguſtum quidem ſubeat, nec tamen exeat, moleſtia afficit, hominemque ad inſaniam adigit. Huic terebram adhibere oportet, vt latè terebrato oſſe, ſaniei exitus, neque ſolùm ingreſſus pateat, & medicamentis quæ humorem ad ſe attrahant vtendum ac lauandum. Febricitanti caput ne purgato, vt ne ad inſaniam agatur. Caput ſi quidem medicamenta purgantia calefaciunt, ſaneque ad febrilem calorem medicamenti calor accedens, inſaniam excitat. Lethalium vulnerum hæc ſigna ſunt. Si quis quauis ex cauſa malè affectus, bilem atram vomitione refuderit, moritur qui vulnus habet, quique euacuatione detentus, imbecillus ac extenuatus, de repente ſiccus conſidet, moritur. Vbi caliditate detento, vlcuſcula in ambitu liuida, imbecillo exiſtenti eruperint, moritur. Cùm quopiam morbo detento, imbecillo iam exiſtenti, liuores eruperint, lethale. Cùm quis ex medicamenti potione malè affectus fuerit, & infra ſupraque demittit, vinum primò quidem dilutum, deinde meracum frequenter ſorbendum exhibeto, & ſedabitur. Medicamentum autem neque purgans, neque vomitum excitans dato. Si bilis ſua ſponte, aut infra, aut ſupra proruperit, difficiliùs

ſedatur. Quæ enim ſponte fertur, vi corpori illata propellitur. Quòd ſi ex medicamento effluat, à nulla re cognata cogitur. Cùm euacuatum & vomentẽ curandũ ſuſceperis, vomitũ ne ſedato. Vomitus ſiquidẽ euacuationẽ ſedat, facilius autẽ poſtea vomitus ſedabitur. Quòd ſi ita affectus debilis fuerit, à vomitu medicamentũ ſomnũ concilians exhibeto. Sanguis quidem cùm morbum facit, dolorẽ inducit, pituita verò, vt plurimùm grauitatẽ. In morbis quos quis minimè cognoſcit, medicamentum minimè vehemens potui exhibendum. Quòd ſi inde leuior æger euadat, demonſtrata via eſt, & extenuando curatio inſtituenda eſt. Sin verò minimè leuiùs, ſed ægriùs habeat, contraria facienda. Si extenuare minimè cõducit, tumidum reddere cõtulerit, crebroq́; permutare, hoc conſilio vſus. Quibus in morbis robuſto ægro, quis permutatione vtetur, morbo verò debili, tunc quidem audacter valentiore quàm morbus eſt medicamnto vtendũ, vt quamuis quod ſanum eſt vnà cum ęgroto educatur, nulla inde ſit noxia. At vbi morbũ valentiorẽ, ægrum verò debilẽ nactus fueris, debilibus medicamentis curatio inſtituenda eſt, quæ morbo ſuperiora ſint, ipſumq́; abducant, ægrum autem nihilo debiliorem efficiant. Ars corporum exercitatrix, quæ Gymnaſtica dicitur, & Medicina contrariæ inter ſe eſſe ſolent. Siquidem quæ exercitationibus præeſt, nullis eget permutationibus, velut Medicina. Sano namque præſentem ſtatum permutare nihil prodeſt, ſed ægroto. Morbi quicunque vlcerum genere continentur, & reliquo corpore ſupereminent, vnà cum medicamẽtis etiam fame curandi ſunt. Fluxione ex capite manante vomitus confert. Morbi vetuſti difficiliùs quàm recentes curantur, verùm vetuſtos morbos primum recentes facito. Vlcus calloſum, vbi quod durum eſt medicamento putrefaciente expuleris, demùm conſtringito. Medicamenta quæ tumorem facere maximè ſolent, ea pura conſtringunt, quæ verò extenuant, ea purgant. Quòd ſi quis quæ nondum matura ſunt conſtringat, corpus morboſum nutrit quod vlcus habuerit. Et ſiquidem vlcus conſtringere ac implere opus ſit, tumefacere iuuat, vel ſi carnem in capite producere velis. Cibis enim connutrita caro, eam quæ à medicamento computruit, propellit, & debellat. Elatam verò in tumorem &

læuem

læuem cibis extenuare oportet. Mœrore confectis & malè habentibus, mortemque laqueo ſibi conſciſcere volentibus, mandragoræ radicem mane propinato, minore tamen pondere quam quod furorem excitet. Conuulſionem hoc modo curare oportet. Ex vtraque lecti parte ignem ſuccendito, & mandragoræ radicem propinato, minore quàm quod inſaniam excitet pondere, & ad poſteriores tendones ſacculos calidos admoueto. A conuulſione ſi febris prehendit eodem die ceſſat, aut poſtero, aut etiam tertio. Ex rupto febris non vltra tres aut quatuor dies prehendit. Quòd ſi prehendat, ratus quis ex rupto ea detineri, alia quapiam ex cauſa corripuit, neque ea veluti ex rupto tractāda. Cùm homo diſtortis pedibus aut manibus fuerit, inſaniam ſibi inducit. Venam autem ſic inurere oportet, vt morbo quocunque quis ægrotarit, conueniat. Si inuſtus quis fuerit, fluat autem ſanguis, vt ne ipſi periculum afferat, ambo hæc facere licet. Si inuſſeris qua parte dolor eſt, cuius gratia vrebatur, non coaleſcit, verùm ad fluxum contulit. Si enim peruſta fuerit, minimè effluit. Tūc enim vtrunq; venæ extremum qua parte peruſtum eſt recurrit, ſimulque exiccatur. Quòd ſi quid relictum fuerit, ab ea parte quæ relicta eſt profluente, humectatur. At ſi ſanguis ex vena effluit, eam obliquam perurito. Quòd ſi non ceſſet, ad hæc ſuperiore & inferiore parte vtrimque incidito, quò ſanguinis fluxus auertatur. Interceptus enim faciliùs quam confertus, medicamento ſedatur. In capitis dolore ſanguinem ex venis detrahito. Quòd ſi non ceſſet, ſed diuturnus ſit, venas inurito, & conualeſcit. Si verò caput purgaueris, magis affliges. Ars Medica, vt citò addiſcatur fieri nequit, propterea quòd in ea firma aliqua doctrina tradi non poteſt. Verbi gratia, qui vno modo quem docent pingere, didicit, omnia nouit, & qui ſciunt omnes eodem modo ideò quòd idem eſt, & eodem modo fit, & nunc & non nunc, neque contrario modo fieri poteſt, ſed ſemper meritò ſimile eſt; neque temporis occaſione opus eſt. Ars verò Medica, & nunc, & paulò poſt, non idem facit, & ſibi contraria facit; eaq; ſibi ipſis contraria. Primùm aluū ſubducentia non ſemper hoc faciunt, eaq; vtrunq; faciunt. Neq; forte ſic ſe habent aluum ſubducentia, vt aluum ſiſtentibus ſint contraria. Aluo ſuppreſſa, ob

vehementem ſuppreſſionem corpus tumidum redditur, pituita ad ventrem perueniente, ſic ſuppreſſio alui ſubductionem facit. Vbi enim pituita ad ventrem peruenerit, euacuatio contingit. Hoc verò modo quæ natura aluum ſubducunt, aluum remorantur. Siquidem aluum minimè ſubducentia reddideris, exoluatur autem id quod morbum facit & humectetur, poſtquam exolutum fuerit, ſanus euadit. Eaque ratione quæ ſiſtunt ſubducentibus aluum remorantur, viciſſimque aluum ſubducentia ſiſtentibus. Eodem modo ſe res habet circa rubicundos & ex viridi palleſcentes. Quæ tumorem corporis faciunt, ex viridi palleſcentes & decolores reddunt, & quæ extenuant, bene coloratos. Vtriuſque verò remedium eſt contrarium contrario adhibitum. Verbi gratia, cùm intumuerit qui ex viridi palleſcit, is exoluitur, niſi attenuans aliquod medicamentum adhibitum fuerit, hicque intumeſcenti attenuans profuit. Ex his autem quod aliquando vtilitatem percepit, nunc ei qui profuit hîc prodeſt, ſi quando ex attenuatione decolor, & ex viridi palleſcens extiterit. Si quis enim tumorem inducens medicamentum adhibuerit, color ille ex viridi palleſcens ſedatur. Dolor etiam oritur ob frigus & ob calorem, & propter nimiam copiam, & propter paucitatem. Et in natura perfrigeratis ad cutem corporis partibus, ob nimium calorem dolor ſuboritur, & in calidis natura, ob frigus. Et in ſiccis quidem natura, dum humectantur, & in humidis natura, dum reſiccantur. Cùm enim cuiuſque natura immutatur & corrumpitur, dolores fiunt, & ſanantur contrariis, idque proprium eſt cuique morbo. Velut in natura calidis, ob ipſam frigiditatem malè habentibus, calefiunt dolores & curantur, reliquaque eadem ratione ſe habent. Alio modo, per ſimilia morbus oritur, & per ſimilia oblata ex morbis ſanantur. Veluti ſtranguriam cùm non adeſt, idem facit, & ſi adſit, ſedat. Tuſſisque eodem modo vt vrinæ ſtillicidium, ab iiſdem fit & ſedatur. Alius hic modus eſt, febris ex tumefactione orta, interdum quidem ab iiſdem fit & ſedatur, interdum verò à contrariis. Etenim ſi quis interdum calida lauet, & copioſum potum exhibeat, ſanus euadit, & propter tumefactionem exorta febris, oblatis tumorem inducentibus ſaneſcit. Ac ſi quis medicamentum

aluum

aluum ſubducens aut vomitum mouens propinare velit, ad eundem modum ab iis quæ excitant ſedatur, & à ſedantibus excitatur. Etenim ſi quis vomenti copioſam aquam potui exhibeat, vnà cum vomitu eluentur ea quæ vomitus cauſa ſunt. Huic quidem per vomitum vomitus ſedatur, illi verò per ea quæ ſedant, quoniam ipſi per inferiora demittunt quod intus vomitum facit. Sicque vtriſque contrariis modis homo conualeſcit. Ac ſiquidem in omnibus hoc modo ſe habeat, conſtitutum quidem ſic fuerit, hæc quidem contrariis curari, quæcunque ſint, & quacunque ex cauſa fiant; illa verò ſimilibus, quæcunque tandem ſint, & à quacunq; cauſa fiant. Cuius rei cauſa exiſtit corporis debilitas. Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur, à corpore verò cibi ſuperantur. Vbi verò plus aut minus ingeſſerit, aut alioqui immutatus fuerit, ſuperatur, & cibi ſuperantur, cumq; ſuperātur, vt corpus ab oblatis vigorem accipiat efficiunt, iiq; ſimul corpus ſuperant, ac ſtatim contraria efficiunt. Calida lauari, dum quidem corpus calidam admotā ſuperat, vigere corpus facit, ſin ſuperatū fuerit, gracile reddit. Et comeſſatio idem quod balneum efficiet. Hæc ſiquidem dum ſuperantur, corporis vigorem faciunt, vbi verò ſuperauerint, tum alui deiectiones, tum varia vitia adferunt. Quando verò id cui offertur immutatur, id quod offertur immutari neceſſe eſt. Immutatum enim corpus cùm euictum ſit parum eſt efficax, & ex quouis offenſiones renouat. Hoc autem efficiunt quæ aluum ſubducunt, & quæ vigorem inducunt, hæc corpus extenuatum reddunt, & reliqua omnia quæ his contrario modo afficiuntur. At verò ars Medica breuem habet occaſionem & qui hoc nouit, illud conſtitutum habet, & nouit quæ ſint rerum ſpecies, vel non, ad quas cognoſcendas occaſio non eſt in arte Medica, nempe quòd alui ſubductiones per aluum non ſecedunt, & reliqua quòd contrario modo ſe habent, & quod maximè contraria, non ſunt maximè contraria. Hæc eſt autem ciborum offerendorum occaſio, vt ea copia exhibeantur, quàm corpus ſuperare valeat. Quod ſi contingat cibum aluum ſubducentem oblatum aluum ſubducere, & corpus tumefacientem tumefacere omninò neceſſe eſt. Si igitur cibos corpus ſuperauerit, neq; morbus, neque ex his quæ offeruntur

contrarietas oritur, eaque eſt occaſio quam Medicus cognitam habere debet. Vbi verò occaſionem prætergreſſus fuerit, contrarium accidit, & antequam eo deueniant, ſe incaleſcere exiſtimant. Quamdiu enim quod offertur corpus ſuperauerit, id nutritur. Vbi verò hanc occaſionem prætergreſſum fuerit, contrarium contingit, ſiquidem extenuatur. Quin & reliqua omnia, & quæ tumefaciunt, quoad ea corpus ſuperauerit, prætereaque pro occaſione oblata fuerint, etiam in ſingulis, ſuam naturam ſeruant, & tumorē excitant. At vbi occaſionem exceſſerint, contraria contingunt. Omnia medicamenta ſunt, quæ præſentem ſtatum dimouent, valentiora autem omnia immutāt. Licet autem, ſi quidem velis, medicamento tranſmouere, ſin minus, cibo. Ægrotāti verò omnia è præſenti ſtatu dimouere opem fert. Niſi enim quod morbum facit dimoueris, augetur. In morbis debilibus medicamenta naturâ valentia minimè ſunt exhibenda, neque imbecillitas medicamenti paucitate metienda eſt. Sed in valentibus naturâ, valentibus medicamentis vtendum, debilibus verò non valentia medicamenta danda. Neque medicamentum tranſmutandum eſt, ſed ſingulis ſecundum ſuam naturam exhibendum, ita vt debilibus quidem, debilia naturâ medicamenta, valentibus verò morbis, valentia naturâ medicamenta exhibeantur. Morbi autem per eam partem cui maximè vicini eſſe ſolent, educendi. Per eam autem partem qua ſingulis quàm proximus eſt exitus, educi debent. Hæc aluum ſubducunt, quæcunque lubricant & incidunt, & quæcunque in calidis attenuantur. Venter enim calidus eſt, & reliqua quæ ſalſa ſunt, & quæ ex his plurimùm habent. Minimè autem aluum ſubducunt, ſed ſiſtunt, quæcunque flatum exhibent. Humida enim reſiccata flatum pariunt, quæq; adſtringunt, & quæ calore concreſcunt, friabilia ſunt & ſicca. Quæcunque autem foris extenuant, ea omnia, intrò aſſumta tumefaciunt, eademque roborant & tumorem inducunt, quæq; aluum ſubducentia extenuant, eadem calefaciunt. Ad hæc verò etiam acida pituitoſa ſunt. Quæcunque autem ventrem refrigerant, eadem aluum ſubducunt, & quæ frigida ſunt, & humida, cùm verò aluum minimè ſubducunt, calefaciunt. Calida autem in ventrem aſſumta, citò etiam refrigerant. Quæ verò aluum non mouent, in ventre calida

exiſtunt.

exiſtunt. Ex his quæ plenitudinem inducunt, maximè tumefaciunt. Quæ verò plurima ingeſta plenitudinem non faciunt, ea aluum deiiciunt. Ars ſanè Medica iam mihi tota inuenta eſſe videtur, quæ ſic comparata eſt, vt ſingulas & conſuetudines, & temporum occaſiones doceat. Qui enim hoc pacto artis Medicæ cognitionem habet, is minimùm ex fortuna pendet, ſed & citra fortunã, & cum fortuna, rectè eam adminiſtrabit. Firma enim eſt ars tota Medica, eiusq́; præceptiones ex quibus conſtat pulcherrimæ, fortuna minimùm indigere videntur. Sui enim iuris eſt fortuna, nulli imperio paret, neq; ad cuiuſquam votum ſequitur. Scientia verò imperio paret, neque felici ſucceſſu caret, ſi quis ea inſtructus vti volet. Deinde quánam in re Medicina fortunæ indiget? Si quidem explorata ſunt morborum medicamenta, quemadmodum reor, ea vt morbis ſanitatem adferant, minimè fortunam morantur, ſi quidem medicamenta ſunt. Quòd ſi cum fortuna ea exhibere iuuat, non magis medicamenta, quàm quæ talia non ſunt, vna quidem cum fortuna morbis oblata ſanitatem reſtituunt. At verò quiſquis fortunam ex arte Medica, aut quouis alio negotio penitus eiicit, negatq́; eos qui probè aliquid nouerunt, fortuna vti, is mihi contrà quàm debet ſentire videtur. Ii enim ſoli vel ſucceſſu potiri, vel eo fruſtrari videntur, qui rectè quid vel malè facere nouerunt. Eſt enim proſperè ſuccedere rectè facere, quod faciunt, qui ſciunt. At verò ſucceſſu fruſtrari, eſt cùm quis quod minimè ſciat, id non rectè faciat. Ignaro enim quomodo proſperè ſuccedere queat? Quod ſi quid etiam ex animi ſententia ſuccedat, non magni certè faciendũ ſucceſſum habebit. Nam qui non rectè facit, huic ex animi ſententia ſuccedere non poterit, cùm reliqua quæ ſunt conſentanea non faciat. Morborum omnium, qui muliebres vocantur, vteri in cauſa ſunt. Hi enim quocunq; è ſede naturali moti fuerint, morbos afferunt, ſiue foràs proceſſerint, ſiue intrò ceſſerint. Et quandoquidem vteri non demiſſo ſuo oſculo, neque muliebris pudendi labra attingentes, foras emoti fuerint, leuiſſimus eſt morbus. Vbi autem demiſſo in pudendi labra oſculo, in anteriora proceſſerint, primùm quidem ipſo contactu dolorem exhibet, deinde obturato vtero & obducto, ex eo quòd in pudendi labra ſe

immittit, profluuium menſtruum non contingit, quod vbi collectum fuerit, tumorem & dolorem præbet. Ac ſiquidem inferiora petat, & auerſus ad inguina incumbat, dolorem afferet. Quòd ſi ſurſum ſe recipiens, auerſus & occluſus fuerit, ſic quoque propter raritatem morbum adfert, & vbi ex eo ægrotarit, ad coxendices & caput dolorem immittit. Cùm vero repleti vteri in tumorem ſublati fuerint, nihil effluit, & pleni euadunt. Quod vbi euenit, coxendices contingunt, & ad coxendices & inguina dolorem adferunt, ac tanquam pilæ in ventre diſcurrunt, caputq; dolore afficiunt, modò quidem altera parte, modò verò totum, qualis etiam morbus contingit. Hæc ſanè hoc modo curanda ſunt. Si quidem ſolùm foras proceſſerit, vt inungere liceat, quocunq; voles ex grauεolentium genere vtitor, aut cedro, aut pulmento ex allij aut cepæ intrito (quod μυσεωτον dicitur) aut alio quodam ex grauiter & malè olentibus, & ſuffito, minimeq; foueto, neq; cibum aut potum vrinam cientem hoc tempore exhibeto, neque calida lauato. Quòd ſi retro ceſſerit minimeque auerſus fuerit, bene olentibus ſubdititiis medicamentis, quæ vnà calefaciant, vtitor, veluti myrrha, aut vnguento, aut alio quodam odorato ſimulq; calefaciente. His ad vuluam appoſitis vtitor, ſubterq; ex vino fomentum adhibeto, & calida lauato, vrinamq; ducentia adhibeto. Inde autem conſtat ſi auerſus non fuerit cùm ſe ſurſum receperit, fluxus contingit. Quòd ſi auerſus fuerit, fluxus non fit menſtruus appellatus. Hic morbus primùm huiuſmodi fomento curandus. Immiſſis in vinum ficubus immaturis, ipſum calefacito, cucurbita ad os vaſis in quo calefit, ad hunc modum appoſita. Cucurbita media diſſecta & repurgata, ſummaq; eius parte parum reſciſſa, velut in vtriculis fieri aſſolet, ipſum veluti cooperculo circumtegito, quò odor per anguſtum immiſſus, ad vterum pertingat, & calida perfundito medicamentisq; calidis ſubdititiis vtitor. Ex his autem quæ ſupra relata ſunt, calefaciunt, quæ educunt, & quæ ſunt huiuſmodi, ſtercus bubulum, fel bubulum, myrrha, alumen, galbanum, & ſi quid aliud id genus. Harum quamplurimis aluum etiam medicamentis deorſum purgantibus ſubducito, debilibus quæ vomitum faciunt, vt ne ex immodica purgatione euacuatio contingat. Peſſos

autem

autem ſubdititios ſi valentes deſideras, ſic conficito. In mel ſemicoctum ex medicamentis appoſititiis præſcriptis immitte quæ educere poſſunt, & cùm immiſeris, glandulas ad earum inſtar quæ in ſedem immittuntur efformato, easque longas & tenues fingito. Deinde mulieri ſupinæ, in lectulum à pedibus altiùs inſtratum reclinatæ, glandulas apponito, & panniculo illigatum aut alia re conſimili calefacito, dum colliqueſcat. Quòd ſi debiliorem glandulam apponere voles, in tenue linteũ obligato. At ſi humore plenis vteris oſculum intumeſcat, & menſium ſuppreſſionem præbeant, fluxum medicamentis ſubdititiis procurando curare oportet, & fomentis (vt dictum eſt) ſic adhibitis, vt in priore fluxus ſuppreſſione. Quinetiam ſi anteriorem in partem progreſſus vterus auerſus fuerit, fluxionem concitare, velut in ſuperiore menſium ſuppreſſione oportet. Cùm verò profluuium nimium fuerit, neq; calida, neq; alio quopiam calefacere oportet, neque vrinam mouentibus, neque aluum ducentibus cibis vtendum. Lectus à pedibus altior ſternendus, vt ne declinatio profluuio faciliorem viam præbeat, ſimulque adſtringentibus peſſis ſubdititiis vtitor. Profluuia verò, ſi quidem ſubitò purgatio proceſſerit, confeſtim ſubcruenta fiunt, ſi verò tardiùs prodierit, purulenta. Ex iunioribus ferè ſubcruenta prodeunt, ſeniores autem, mucoſos magis appellatos menſes habeat.

Hippocratis de liquidorum vſu, liber.

AQua ad potum accommodata, ſalſa, mare. Potui quidem apta, ad officinam Medicam optima. Ad ferramenta enim & æramenta optima, & ad plurima inueterata medicamenta conuenientiſſima. At corpori admota, aut humectat, aut refrigerat, aut calefacit. Potu verò ad nullum alium vſum vtilis eſt aut noxia. Si potabili modica cum ſpongia vtaris, ad oculos eſt optima. Calidæ aſperſione ipſa ſumma cuticula exulceratur. Fotus corporis totius, aut partis. Cutis duræ emollitio, intenſæ relaxatio, neruorum, carnium, ſuccorum effuſio, ſudoris diſceſſus, prolutione humectare, velut nares, veſicam, flatus, carne implere, tene-

rum reddere, liquefacere, imminuere, colorem reuocare, colorem diſſipare. Somnum conciliat capiti affuſa & aliis partibus. Conuulſiones, diſtentiones lenit, auris, oculorum dolores obtundit, & quæ ſunt eiuſcemodi. Frigida calefacere, velut pix, vlceribus, præterquã ex quibus ſanguis effluit, aut effluxurus videtur, fractis, luxatis, reliquis quibus per lintea Medicus medetur, capitis grauitati. In vnoquoque quod moderatum, ne vltra exploremus velut calidum corpori adhibitum, exceſſu in vtramq; partem vitato, vt vtraq; ex parte minimè aberret, qui coniecturam ex eo quod nocet, aut non iuuat ſumſerit, velut in tepida. Iis enim quæ lædunt aut iuuant, & ſi ſunt eiuſmodi, eouſque vti conuenit, quoad iuuare vel lædere videantur. Madefactio igitur debile quid eſt, refrigeratio verò & calefactio validum quid, velut ex Sole. At quæ calida eſt, frigida videtur, velut potabilis aqua ægrotanti. Verùm calida ne vlteriùs procedat, vt vrat. De his autem ipſi ægroto iudicium permittendum, præter quàm in voce defectis, aut leuiter ſyderatis, aut ſtupore affectis, aut velut in vulneribus perfrigeratis, aut vehementi dolore cõflictatis. Iis verò hæc non ſentiuntur. Neq; enim ſi aduras ſentiũt, vt nec profundas ac magnas luxationes. Iam verò etiam quibuſdã pedes perfrigerati deciderunt ex calidæ affuſione. Verùm in his eius qui affundit cutis iudex eſto, ac ſimiliter in frigida. Harum vtraque modicè adhibita, debilis, copioſè verò, blanda eſt. Verùm ſinere oportet, donec id contingat cuius gratia fiunt, priùs tamen deſinendum quàm extremum ſuccedat. Harum autem vtraque noxiam adfert. Et calidæ copioſior vſus hæc parit incommoda, crurum effœminationem, neruorum impotentiam, mentis torporem, ſanguinis profuſiones, animi deliquia, ex quibus mors contingit. Frigida verò cõuulſiones, diſtenſiones, nigrores, rigores febriles affert. Ac moderatus quidem horum vſus iuuat. Reliqua autem prædicta omnia lædere vel prodeſſe conſpiciuntur, ex voluptate & tolerandi facilitate, ex dolore etiam & ferendi moleſtia, quæ ſingula pro cuiuſq; confeſſione ad ſalubritatẽ conſentire videntur. Corpus quidem tegi ſolitum, quicquid minimè eſt aſſuetum & longiſſimè à familiari calore abeſt, alieno verò frigori eſt proximum auerſatur, ideoq; calida delectatur & ferre poteſt.

teſt. Cerebrum quæque ex eo oriuntur, frigida quidem offenduntur, calida verò delectantur, etiamſi natura ſit frigidius & ſolidius. Eam ob cauſam oſſibus, dētibus, neruis, frigida aduerſa eſt, calida verò grata, quoniam conuulſiones, diſtenſiones, rigores febriles, quos frigida creat, calida ſedat. Propterea etiam calida voluptates & illecebras facit, frigida verò dolores & auerſationes. Ob id lumbi, pectus, dorſum, præcordia, magis offenduntur frigida, calida verò gaudent, eamque perferunt. Eam ſanè ob cauſam lumbi, dorſum, pectus, præcordia, contraria perpetiuntur, quòd ſint contraria. Iccirco ſanè anxietatem hac in parte à calida obortam, frigida ſedat. Ideoq; etiam frigidæ potu gaudet, & cibariis calidis delectatur. Ideoq; ſanè in animi defectionibus frigida ſummis partibus affuſa prodeſt. Quæ autem dicta ſunt, in cauſa ſunt, cur partes poſteriores calidam magis ferant quàm anteriores, quodq; etiam frigida rectè ferant. Extremæ etiam partes anteriores ſunt, & frigori externo aſſuetæ, neq; tegi ſolitæ, vt internæ. Sciendum autē quòd vtrumq; in vtraq; corporis parte cutem externam ſuperat, quæ cùm ſibi ipſi & neruo ſanguineo ſit continua, eo quòd extra proprium calorem in frigore externo verſatur, ab vtriſque frequenter ſuperatur, & vtrorumque frequenter indiget, frequentiùs tamen calido ad voluptatem. Tale quiddam etiam partibus extremis contingit, ideoq; citò multa ſentiunt, tardè autem primùm attolluntur. Ex venis etiam alias priùs, alias poſteriùs affici conſtat. Sic conſpiciuntur omnia vbi tum refrigerantur extremæ partes, tum calefiunt, in vaſorum euacuationibus, in animi defectionibus. Neq; citra rationem ſanè venas ſequuntur quæ ex illis dependent, eaque primum calida calefacit, velut internas manus. At verò vlcera calida delectari, quòd tegi ſint ſolita, omnium opinione conſtat. Neque ſanè iniuria ab altera moleſtia afficiuntur. Iure ſanè ipſæ etiam venæ, quod ſint in calido. Iure ſanè ipſe etiam thorax, ipſeque ventriculus à frigida ſuperatus vehementer ægre fert, & lethaliter afficitur, ob maximam inſolentiam. Verùm plurimùm abeſt ab eo vt patiatur, cùm ipſa indigentia huic ſit maximè propinqua. Iure itaque frigidæ potu gaudet. Sicque omnia iſta inter ſe conſentiunt. Iam verò valde conſentaneum eſt,

vt omnia in ſuperficie deſquamata & ambuſta, non admodum tegi ſolita, frigidam ægerrimè ferant, cùm citiſſimè ſuperentur. Quæque valde in profundo ſunt poſita, ſi ſuperentur, maxima vtiq; moleſtia afficientur, idq; ſanè ſi natura neruoſa conſtent. Quòd autem imus venter calida delectari videatur, conſiderandus locus eſt. Quinetiam partes extremæ, & veſicæ, & vterus, & aliæ partes genitales denudatæ, ſuapte natura frigidores ſunt quàm quis exiſtimet. Surſum enim non deorſum caliditas prorumpit. Icci rco calida delectatur, quod poſt calidæ vſum corpus perfrigeratum magis frigeſcit, & poſt frigidæ vſum contractum magis recaleſcit. Velut aquam cùm refrigerare volumus calefacere oportet, vt ei tenuitatem conciliemus, cùm poſt calidi vſum magis indureſcat ac reſiccetur, non aliter quàm oculi poſt frigidæ vſum. Illud enim aeri ambienti eſt ſimile, hoc verò minimè. Aqua marina his qui pruritum ſentiunt, & ab acribus humoribus mordentur, tum lotione, tum fotu calida prodeſt, his quidem qui minimè aſſueti ſunt, moleſtiam quandam exhibet. Vlceribus autem ex ambuſtione & abraſione, & reliquis huiuſmodi aduerſatur. Puris verò eſt accommodata, & valet ad probè extenuandum, & ad piſcatorum vlcera, vt quæ neq; ſuppurent, niſi attigeris, & ad prima fracturarum ſubligamina. Quinetiam depaſcentia vlcera ſedat ac ſiſtit, non ſecus ac ſal, ſalſugo, & nitrum. Hæc autem omnia parciore quidem vſu, adhibita, irritant; liberaliore verò, proſunt. Præſtat autem ad plurima calida. Acetum cuti & articulis admotum eandem habet cum aqua marina facultatem, potentiorem tamen perfuſione & fotu obtinet. Valet etiam ad vlcera recens vulneratis, & ad ſanguinis grumos, vbi nigredines ſunt in pudendis, & aurium ac dentium ardor adeſt. Calidum autem hæc & alia præſtat. Sed & ex anni tempore coniectura facienda eſt. Ex eliquatione ſalis, etiam ad alia quæcunq; impetiginibus, lepris, & vitiliginibus conducunt, & in ſole calido inſpiſſatum, præcipuè verò vnguibus ſcabris confert, quos temporis progreſſu ſuperat, verrucas formicarias attenuat, aurium ſordibus medetur, cutem etiam emollit. Multis quoq; aliis modis valeret, niſi odore, præcipueq; mulieribus noceret. Valeret etiam ad pedum dolorem, niſi cutem vulneraret. Eadem

aceti

aceti fex præſtat. Vinum dulce diuturnis vulneribus aſſiduo vſu idoneum, quinetiam ad medicamentorum purgãtium potiones eſt accommodatum. At auſterum vinum, tum album, tum nigrum, frigidum ad vlcera adhibetur, frigidum propter caliditatem. Lanę quæ refrigerationis quidem gratia, aut perfunduntur, aut induntur, aut imbuuntur, velut aqua frigidiſſima adhibendæ. Quæ verò adſtrictionis gratia, eâ vino nigro cum lanâ irrigato, velut etiam betarum folia, aut linteola, in plurimis quæ adſtrictione valent, intinctâ adhibentur, qualia ſunt hederæ albæ folia, aut ſi quæ ſunt magis acerba ac friabilia, velut hedera & rubus, rhus coriarius, ſaluia. Ad ea etiam quæ emollitione indigẽt, quale quid farina cocta facit. Frigida puſtulis rubicundis prodeſt, quales latiuſculæ alia atque alia parte irrumpunt, velut in iis qui lienes habent tumidos, exoriuntur. In opimo autem corporis habitu & molli carne præditis, admodum rubræ exiſtunt, in nigris verò, veluti rotundæ (αἰθόλικας vocant) & quales in calidis lauacris excitatæ, oboriuntur, ac mulieribus ex menſtruorum ſub cutem recurſu fiunt, & ex cutis irritatione, aut inſolita aſperorum veſtimẽtorum geſtatione, & ob ſudoris exitum, aut cùm quis ex frigore de repente ad ignem, aut calida lauacra acceſſerit. Quòd ſi poſteriùs hæc fecerit, neutiquã ampliùs erumpunt. Quando quidem quæ ex frigore oriuntur, aut ad inſtar milij exaſperantur, dein exulcerantur, iis quidem nocet frigida, calida verò prodeſt. Quibuſdam autem vtraq; prodeſt, velut ſunt articulorum tumores, & pedum ſine vlcere dolores, & conuulſa plæraque. Hoc conſtrat frigidam copioſam ſudoribus affuſam, extenuare, & dolorem ſtupefacere. Moderatus autem ſtupor, dolorem tollit. Calida autẽ attenuat & emollit. Pedum doloribus, reſolutis, diſtentis, conuulſis hæc cõferunt. Diſtentiones, tremores, leues ſyderationes, eiuſmodique affectiones remittunt, aut claudicationes, torpores, vocis defectiones, atq; alia eiuſmodi, & inferiores ſuppreſſiones. In frigidæ tamen vſu potiùs quàm calidæ, quatenus ea vtaris attẽdendum. At articulis induratis aut ob inflammationem quandoque obortam, aut ob contractionem, ante omnia mederi conuenit, calida in vtriculum infuſa, & manu ad alligatum immiſſa. Oculorum lachrymas lenit, ſi

quis acrimoniam leni aliquo vnguento illinat, ne eas ſalſus humor attingat. Foſſulis quoque (quæ ſunt corneæ profunda vlcera) ablutio confert, & repletio ad naturalem habitũ adducens. Calida oculis prodeſt, doloribus, ſuppurationibus ex lachrymis mordacibus, & quibusuis aliis ex ſiccitate ortis. Frigida dolore carẽtibus, valde rubicundis. humorum collectiones in venis facere ſolitis, qualia ſunt aceroſa circa thoracem & feſtucis ſimilia, aliaque dura. Recto verò inteſtino & vteris non admodum confert, neq; ſanguinem in frigore cum vrina reddentibus. Vlceribus frigida quidẽ mordax eſt, cutem obdurat, tumorum dolentium ſuppurationem impedit, liuorem & nigredinem inducit, rigores febriles, conuulſiones item ac diſtentiones. Interdum quoque in diſtentione abſque vlcere, ætate iuuenili, corporis habitu carnoſo, æſtate media, frigidæ larga profuſio, calorẽm reuocat. Calore autem hæc ſoluitur. Calida, etſi non in omni vlcere ſuppurationem promouet, maximo tamen eſt ſecuritatis indicio, cutem emollit, atteuuat, dolorem tollit, rigores, conuulſiones, diſtentiones mitigat, ipſa quoq; capitis grauitatem ſoluit. Plurimùm autem oſſium fracturis confert, præcipuè verò denudatis, ex hisq; maximè capitis vulneribus, & iis quæ à frigore aut moriuntur, aut vlcerantur. Vlcerationibus itidem tum voluntariis, tum inuoluntariis, & quibus cutis abraſa eſt, herpetibus exedentibus, denigratis, ſiue in gingiuis, ſiue in aure, ſiue in ano, ſiue in vtero. His omnibus calida grata eſt, & ad iudicationem cõfert, frigida verò aduerſa eſt, & interimit, præterquam in quibus ſanguinis profluuium metuimus. Atq; ad hunc modum adhibendæ ſunt liquidorum perfuſiones, vnguentorum illitus, foliorum aut linteorum impoſitiones, & quæcunq; in cataplaſmate adhibita refrigeratione & caliditate prodeſſe aut nocere poſſe videntur.

HIPPO-

HIPPOCRATIS DE MORBIS, LIBER PRIMVS.

Sectio V.

QVI de morborum curatione tum ſcitè interrogare, tum ad quæſita reſpondere volet, & commodè obiecta refutare, hæc ſecum reputare conuenit. Primùm quidem ex quibus morbi omnibus hominibus oriuntur. Deinde verò, qui morbi cùm neceſſarias cauſas habeāt, aut longi ſunt, aut breues, aut lethales, aut minimè lethales, num pars aliqua corporis mutila reddatur, necne. Et qui vbi exorti ſunt, euēta habent dubia, aut mala, aut bona, & ex quibus in quoſnam tranſitiones fiant, quæq; Medicis in ægrorum curatione proſperè ſuccedunt, & quæ ægrotantibus in morbis mala aut bona contingunt, quæque intempeſtiuè dicuntur aut fiunt à medico erga ægrum, aut ab ægro erga Medicum, quæ etiam in arte exactè fiunt aut dicuntur, & quæ in ea recta, vel quæ non recta, quodque eius principium, vel finis, vel medium, aut aliud quid ex his, quod in ea rectè ſe habere, vel non habere demonſtretur, & quæ parua, quæ magna, quæque copioſa & pauca. Quodque totum in ea vnum eſt, & omnia quicquid vnum. Et quæ effici poſſe conſtat cùm intelligere, tum dicere, & ſi opus eſt, neque noſſe, neque dicere, neque facere. Et quicquid in ea promtitudinem habet, aut non habet, & quicquid opportunum, & inopportunum. Quibusque aliis artibus ſimilis ſit, & quibus nihil ſimilis. Corpusque quodnam calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum, & quodnam robuſtum aut debile, aut denſum, aut rarum. Et quæ ex multis pauca fiunt, aut in peius, aut melius vertunt. Quodque honeſtè vel turpiter, vel tardè, vel citò, vel rectè, vel non rectè, & quodnam malum malo ſuccedere neceſſe eſt. Quæ animo ſecum reputantem in oratione obſeruare oportet, & in

quo quis aut dicẽdo, aut veſtigãdo,aut reſpondẽdo, ab his aberret, an quæ multa ſunt,pauca,& quæ fieri non poſſunt, ea fieri poſſe aſſerat, & quicquid aliud dicendo peccarit, hoc modo obſeruando,contraria orat one inſectari. Morbi igitur omnes oriũtur partim quidem ex his quæ in corpore inſunt,pituita & bile,partim verò ex his quæ extra obueniunt, laboribus & vulnerib⁹, quin & à calido ſupra modum calefaciente,& frigido ſupra modũ refrigerãte,& ſicco plus æquo reſiccante,& humido etiã plus æquo humectante. Ac bilis quidem & pituita vnà oriuntur cum his quæ in nobis naſcuntur, & in corpore modò plus, modò minùs inſunt. Morbos autem exhibent, partim quidem ex cibis & potibus,partim verò ex calido ſupra modum calefaciente,&frigido ſupra modum refrigerante. Hæc autem cùm fiunt ex neceſſitate contingunt, in vulneribus quidem,ſi craſſi nerui & muſculorum capita, in femoribus præſertim, vulnus acceperint,neceſſaria eſt claudicatio. Moritur etiam ſi quis vulneratum habet cerebrum,aut ſpinalem medullam, aut iecur,aut ſeptum tranſuerſum, aut veſicam, aut venam aliquam multum ſanguinem effundentem,aut cor. Ex vulnere autẽ minimè mori contingit,ſi his partibus vulnus acceptum non fuerit, ſed ab his quàm longiſſimè abſit. At hi morbi ex neceſſitate cùm adſunt mortem afferunt,tabes aqua ſubter cutem, mulierem vtero gerentem ſi pulmonis inflammatio, aut febris ardens, aut morbus lateralis, aut phrenitis prehendit,aut ſi eryſipelas in vtero oriatur. Hi verò morbi dubium habent vitæ exitum, pulmonis inflammatio,febris ardens, phrenitis, lateris dolor, angina, vua, hepaticus & ſplenicus affectus, renum morbus, inteſtinorum difficultas,in muliere ſanguinis fluor. Iſti verò minimè lethales, niſi quid ipſis accedat, diuturnæ in articulos fluxiones (*κέδματα* dictæ) melancholia, podagra, coxendicũ affectus,crebra & inanis deſidendi voluntas, quartana, tertiana,ſtranguria, lippitudo, lepra,impetigo,morbus articularis. Multi autem plærumque ab his parte aliqua corporis mutilantur,manuum quidem & pedum reſolutione tẽtantur, vocis impotentia tenentur, & ab atra bile leuiter reſoluuntur,claudi ex coxendicum morbo euadunt, oculis & auditione priuantur, pituita illuc incumbente. Longos autem

autem hos eſſe neceſſe eſt, tabem, inteſtinorum difficultatem, podagram, diuturnas in articulos fluxiones (κέδματα dictas) pituitam albam, morbum coxarium, ſtranguriam: ſenibus verò renum dolorem, mulieribus fluorem ſanguineum, venarum quæ in ano ſunt profluuium (hæmorrhoidas vocant) fiſtulas. Febris ardens, phrenitis, pulmonum inflammatio, angina, vua, lateris dolor, citò ad iudicationem perueniunt. Hi autem in alios tranſeunt, morbus lateralis in febrem ardentem, & phrenitis in pulmonum inflammationem, ex pulmonis autem inflammatione febris ardens non fit. Crebra & inanis egerendi voluntas (τεινεσμὸς dicitur) in inteſtinorum difficultatem tranſit, & ad inteſtinorũ difficultatem inteſtinorum læuitas ſiue lienteria conſequitur. Ex inteſtinorum læuitate & pituita alba, in aquam inter cutem tranſitus fit, & ex pulmonis inflammatione & morbo laterali in thoracis ſuppurationem. Hæc verò mala malis ſuperuenire neceſſe eſt. Si rigor corripuerit, calor igneus ſuccedit, & neruus præciſus conuulſionem facit, & vt minimè coaleſcit, ita vehementer inflammatur. Et ſi cerebrum tum concuſſum fuerit, tum alicui ex plaga doluerit, eum illico voce deficere, neque videre, neq; audire neceſſe eſt. Sin verò vulneratum fuerit, febrem & bilis vomitionem ſuccedere, corporiſque partem aliquam reſolutam fieri ac perire. Omẽtum ſi procidat, vt putrefiat neceſſe eſt. Quòd ſi ſanguis ex vulnere aut vena in ſuperiorẽ ventrem fluxerit, id in pus verti neceſſe eſt. Opportunitates autem (vt ſemel dicam) multæ ſunt, in arte & variæ, velut & morbi, & affectiones, eorumque curationes. Ac celerrimæ quidem ſunt, quibus aut animo deficientibus opitulari licet, aut qui neq; vrinam neque ſtercus reddere poſſunt, aut qui ſuffocantur, aut mulierem prægnantem aut vulneratam liberare, aut quæ ſunt eiuſmodi. Et hæ quidem celeres, neque confert paulò poſt, cùm plærique paulò poſtea moriantur. Opportunitas tamen eſt, cùm quid tale homini contingit, ſi quis antè quàm animam emittat iuuetur, id vbi tempore opportuno ſumſerit, ſuccurret. Eſt igitur hæc ferè opportunitas etiam in aliis morbis. Semper enim quocunq; tempore quis auxilium attulerit, opportuno tempore auxiliũ attuliſſe dicitur. Qui verò morbi aut vulnera minimè mor-

tem afferunt,ſed periculo ſunt obnoxia,& dolores habeāt, poſſunt tamen ſi quis rectè curauerit, ſedari. His non conferunt adhibita à Medico remedia, vbi admouentur. Etenim etiam non præſente Medico ceſſare poſſunt. Sunt autem alij morbi, qui opportunè matutino diei tempore curantur,nihilq; refert, an ſummo mane,an paulò poſteriùs. Alij verò morbi ſemel die opportunè curantur, neq; refert quando id fiat. Quidam etiam tertio quoq; aut quarto die, quidam etiam ſemel menſe, & alij quidem tertio quoque menſe, neq; refert an tertio ineunte aut deſinente id fiat. Atque eiuſmodi ſunt temporum opportunitates, in quibus non aliam quàm iſtam exquiſitam diligentiam inuenias. Temporis autem inopportunitatem habent, quæ quidem mane curanda ſunt, ſi meridie curentur. Intempeſtiuè autem hac ratione fiunt,quandoquidem ad peius inclināt,ob minimè opportunam curationem.Quę verò celerem curationem poſtulant,ſiue meridie, ſiue veſperi, ſiue noctu curentur,intempeſtiuè curantur,& ſi quæ Vere curari debeāt, hyeme curentur, aut quæ hyeme, æſtate curentur, aut ſi quod iam curari oporteat,id ipſum differatur,aut quod differri oportuit,ſi iam curetur, hæcq; omnia intempeſtiuam curationem habent. In arte autem iſta rectè vel non rectè fiunt. Non rectè quidem fit,ſi cùm alius morbus exiſtat, alium apparere dicas,ſi cùm magnus ſit,paruum, & ſi cùm paruus ſit,magnum pronuncies,& eum qui ſuperſtes futurus eſt,ſuperſtitem futurum non affirmare,neque eum qui periturus eſt, periturum dicere, & eum qui ſuppuratus eſt non cognoſcere, neq; noſſe ſi magnus in corpore morbus increſcat,& ſi quis medicamēto aut potione indigeat, vtro opus ſit neſcire,& quæ ſanari poſſunt, minimè ſanari poſſe, & quæ non poſſunt, ſanari poſſe affirmare. Atq; hæc quidē non recto mentis conſilio fiunt. Iſta verò malam habent manuum tractationem, vlceris aut tuberculi pus non cognoſcere, oſſa fracta,& vbi ſuis ſedibus exceſſerunt, nō noſſe,capitis os ſpecillo admoto fractū ne ſit non dignoſcere,& fiſtulam in veſicam immiſſam demittere non poſſe, neque lapidem in veſica,neq; pus thorace collectū ex concuſſione noſſe, & ſecando aut vrendo fundum aut longitudinē non attingere,& vrere aut ſecare quæ non oportet. Et hæc quidem

dem non rectè fiunt, iſta autem rectè, ſi quis morbos quinã ſint & ex quibus oriantur cognoſcat, & quinam ex his longi, quinam breues, & qui lethales, & qui minimè lethales, qui in alios tranſeunt, qui increſcunt, quinam emarceſcunt, qui magni, qui parui, & inter curandum hos quidem curari poſſe, hos verò non poſſe, & noſſe quamobrem non poſſint, & dum curantur, qui ita ſe habent, curatione quoad eius fieri poteſt prodeſſe. At quæ ægrotantibus offeruntur, ea ſic obſeruare oportet, recténe an non rectè fiant, ſi quis quæ ſiccari oportet humectet, aut ſi quæ incraſſare conuenit, ea non exhibeat ex quibus incraſſare oportet, aut quæ attenuanda, non attenuet, aut refrigeranda, non refrigeret, aut calefacienda, non calefaciat, aut putrefacienda non putrefaciat, & reliqua ſecundum rationem. Hæc autem in morbis tum bona tum mala ſua ſponte hominibus contingunt. Febricitanti quidem & bilioſo, ſi bilis ſuo tẽpore, extra diſperſa fuerit, bono eſt. Sub cutẽ verò effuſa ac diſperſa, ægroto toleratu facilior, & Medico curatu promtior. Effuſa autem ac diſſipata, & in vnã aliquam coporis partẽ incumbẽs, malo eſt. In morbo laterali aut pulmonis inflammatione detento, aut ſuppuratum thoracem habenti, aluus perturbata, malo eſt. Febricitanti verò aut accepto vulnere aluus reſiccata malũ denunciat. Subaquoſo & lienoſo, albaque pituita detẽto, aluus vehementer perturbata, bono eſt. Si eryſipelas foras diffuſum intrò vertatur, malũ, ſi verò intus effuſum, foras vertatur, bonum. Vehementi alui profluuio detento, ſuccedens vomitus bono eſt. Mulieri ſanguinẽ vomenti, profluuium menſtruum erumpere, bonum. Ei autem quæ fluore muliebri vrgetur, ad nares aut os fluorem tranſire, bono eſt. Mulieri ex partu conuulſione infeſtatæ, ſi febris ſuccedat, bono eſt. Si diſtentio aut cõuulſio detineat, febrem ſuperuenire bonum. Hæc enim eiuſmodi ex nulla Medicorũ inſcitia, neq; ſcientia contingunt, ſed cùm ſpontè feliciter ſuccedant, eadem ratione tum iuuant, tum nocẽt. Hæc autem Medicis inter curandum benè feliciterq; ſuccedunt, ſi medicamento purgante exhibito, purgatio per ſuperiora & inferiora rectè procedat. Et ſi mulieri exhibito medicamento, quod bilem aut pituitam deorſum educat, menſes retardati erumpant. Et ſi cui lienem ſuppuratum

habenti medicamento exhibito quod bilem & pituitam deorſum educat,pus ex liene per inferiora expurgarunt, & morbo liberarunt. Siqùe calculum habenti exhibito medicamento purgante, calculum in meatum vrinarium medicamenti vi protruſerunt,ita vt cum vrina exeat. Et ſi ei qui pus in ſuperiore ventre ex tuberculo collectum habet, id ipſum ignorantes, medicamentum quod pituitam ſurſum educat exhibuerint, isque pus vomitione reiecerit,ſanusq; euaſerit. Et cùm curando eum qui ex medicamento per ſuperiora purgante ſupra modum purgatur,aluo ſponte erũpente,à vomitu ſanum reddunt. At mala hæc aduerſa fortuna perpetrant Medici,ſi exhibito quod pituitã ſurſum educat, venam in pectore præ vomitione ruperint, cùm nullus antea ibi manifeſtus dolor exiſteret, & morbus contrahatur. Si mulieri vtero gerenti exhibito medicamento ſurſum purgante, aluus affatim deorſum erumpens, fœtum abórtione eiecit. Si ſuppuratum dũ curatur aluus profluens perdit. Sique dum oculos curat & inungit, vehementiores dolores incidunt, ac fortè fortuna oculi rumpuntur & obſcurantur,idque Medico crimini dant, qui oculos ſubleuerit. Et ſi puerperæ in venrris dolore quid Medicus exhibuerit,& malè habeat,aut etiam pereat, Medicus in culpa eſſe dicitur. Ac fere in morbis & vulneribus,vbi mala malis ex cauſis neceſſariis ſuccedunt, cùm iſta contingunt,in Medicum cauſam cõferunt,neque talia ex neceſſitate fieri agnoſcunt. Et ſi ad febricitantẽ aut vulneratũ ingreſſus, & oblatũ quàm primùm remedium nõ iuuet,ſed poſtridie ęger peiùs habeat,in Medicum culpam reiiciunt. Quòd ſi proſit,id tamen non perinde laudant, cùm id ei cõtingere oportere exiſtimant. Vlcera verò inflãmantur in morbis,& in quibuſdã dolores fieri oportet,neq; aliter contingere poteſt. Neruus præciſus non coaleſcit, neque veſica, neque aliquod ex tenuibus inteſtinis, neque vena multum effundens ſanguinem, neque tenuis genæ pars, neque præputium. Principium autem medicationis nullum eſt demonſtratione quidem conſtans,quod vniuerſæ artis rectè principium ſit, nec ſecundum aliquod, nec medium, nec finis, ſed quandoque in ea à verbis, quandoque ab opere initium ſumimus, eodemque modo de ſinimus,& neq; in oratione ipſa ex iiſdem

verbis

verbis initium ſumimus, neq; ſi de iiſdem verba faciamus, neque in eadem deſinimus. Ad eandem rationem in opere, neque ab iiſdem operibus initium ſumimus, neque in eadē deſinimus. Apta verò manuum tractatio in his eſt, ſi quis ſecando aut vrendo, neq; venam, neq; neruum attingat, & in purulento vrendo, ſi ad pus deueniat, & in ſecando eadem ratione. Si fracturas rectè componat, & corporis particulam quæ naturali loco exciderit, ſi rectè in ſuum locũ compellat. Quæ vehementer apprehendere oportet, ea ſi apprehendendo premat, & quæ leuiter apprehendenda ſunt, apprehendendo non premat. Quę recta ſunt deligando, ſi minimè detorqueat, neque premat quæ premenda non ſunt, Et quicquid attigerit, in contactu ſi nullum ſuperuacaneum dolorem exhibeat. Atque hæc quidem ad aptam manuum tractationem pertinent. At digitis decenter, aut probè, aut non probè, aut longis, aut breuibus aliquid apprehendere, aut probè deligare, & cuiuſquemodi deligaturas facere, nō in arte ad promtam manuum tractationem pertinere iudicandum, ſed ſeparatim tractandum. Qui pulmone, aut ſuperiore, aut inferiore ventre pus colligunt, aut tubercula, ſiue ſuperiore, ſiue inferiore ventre, aut pulmone habent, aut viſceribus interioribus laborant, aut ſanguinem vomitione vel ſputo reiiciunt, aut dolore aliquo aut in pectore, aut dorſo conflictantur, hæc omnia illis contingunt, ex his quidem quæ in corpore inſunt, à bile & pituita; ex his verò quæ corpus extra afficiunt, ab aëre inſito calori commixto, quinetiam à laboribus & vulneribus. Atque ex his quidem cauſis pus in pulmone colligitur. Si pulmonis inflammatione detentus, diebus qui talia decernere creduntur non purgetur, ſed ſputum & pituita in pulmone remaneat, ſuppuratus fit. Qui ſi confeſtim curetur, plærunque euadit, ſin verò neglectus fuerit, pulmo ab eo quod inhæret putreſcente tum corrumpitur, tum vlceratur, & pus colligit, neque ampliùs intrò ad ſe eſtatu memorabile alimentum attrahit, neque ab eo quicquam per ſuperiora repurgatur, ſed cùm ſuffocatur, tum ſemper maiore ſpirandi difficultate premitur, & inter reſpirandum ſtertit, indeq; ſuperiore pectore reſpirat, tandē verò obturatis à ſputo meatibus, perit. Fit quoque ſuppuratus, ſi ipſi pituita ex capite in

pulmonem defluxerit, ac primùm quidem vt plurimùm latenter defluit, tenuemque tuſſim exhibet, ſputumq; paulò ſolito amarius exiſtit, calorque tenuis adeſt. Progreſſu verò temporis, tum pulmo exaſperatur, tum intus à pituita inhęreſcente & putreſcente exulceratur, pondusque in pectore, & dolorem acutum antè & retro exhibet, corpus vehemẽter incaleſcit, pulmo à calore ad ſe pituitam ex toto corpore, præcipueque ex capite trahit. Caput verò calefactum ex corpore, eamque putreſcentem ſubcraſſam expuit. Quantò verò longius tempus proceſſerit, tantò ſincerum magis pus expuit, & febres acutiores fiunt, tuſſisque crebra & vehemens, inedia vexat, & ad extremum inferior aluus turbatur. Turbatur autem à pituita quæ ex capite deſcendit. Hic cùm eò peruenerit, perit quemadmodum in ſuperioribus dictum eſt, vbi pulmo purulentus & putridus extiterit, aut venter deorſum effluxerit. Ex his quoque purulẽtus pulmo exiſtit, cùm quædam in eo parua vena rupta fuerit, quæ ex laboribus rumpitur. Et cùm rupta fuerit, craſſior quidem plus fundit ſanguinis, tenuior verò minùs, partimq; confeſtim quidem ſanguinem expuit partim verò, niſi adſtricta vena fuerit, in pulmonem effunditur, in eoq; putreſcit, cumque putruerit, pus facit. Procedente verò tempore, interdũ pus ſincerum, interdum ſubcruentum, quandoq; etiam ſanguinem, & ſi vena copia magna redundarit, ipſum copioſum ſanguinem confertim à ſe vomitione reiicit, pusque craſſum ab accedente pituita intus putrefacta expuitur. Hic ſi per morbi initia, antè quàm vena ſanguinem effundere & vehementer laxari cœperit, curatione præoccupetur, & priùs quàm extenuetur ac lecto decumbat, & priùs quàm caput corrumpi reliquumque corpus tabeſcere incipiat, incolumis ab eiuſmodi morbo euadit. Quòd ſi neglectus fuerit, iſtaque prehenderint, ita vt his omnibus aut plæriſque affectus ſit, perit. Hic autem perit ex iis quæ antè dixi, aut ex vomitu, copioſo ſanguine vomitione reiecto. At ſi vena quidem non omninò rupta fuerit, ſed ea præcipuè velut varix diſtenditur, quod etiam confeſtim quidem vbi factum fuerit, dolorem quendam tenuem & tuſſim ſiccam exhibet. Si verò diutiùs traxerit & neglecta fuerit, primùm quidem paucum & ſubatrum ſanguinem tranſmittit, mox etiam

copio-

copioſiorem & maximè ſincerum, deinde pus, & patitur quæ in ſuperioribus dicta ſunt. His confert, ſi circa exordia curandos ſuſceperis, vt manuum venæ relaxentur, & victus ratione vtatur ex qua ſicciſſimus & maximè exanguis euadat. Adhunc verò eundem modum etiam venis in latere, quæ intus in ſummo innatant, accidit. Cùm igitur ex labore varicum modo intus eleuatę fuerint, ſi quidem neglectæ fuerint, hæc perpetiuntur, & ſponte ſanguis erumpit ac expuitur, eumq; interdum vomitione reiiciunt, & ſuppurati fiunt, ac plærũq; pereunt. Quod ſi inter initia morbi curationem adhibeant, rurſus venulæ ſuo loco ad latus ſubſidunt, & humiles fiunt. Et pulmo quidem ab his ſuppuratus redditur, & ab ipſo talia perpetiuntur, ſicque moriuntur. At verò multis modis ſuperiore ventre pus colligunt. Nã cùm pituita multa è capite confertim in ſuperiorem ventrem confluxerit, putreſcit & pus euadit. Putreſcit autem maximè diebus vno & viginti. Pus igitur ad latera illabens, commouetur & intus fluctuat. Hic ſi antequàm pus diutiùs permaneat, vratur aut ſecetur, plęrunque ſanus euadit. Ex morbo quoque laterali ſuperiore ventre purulenti fiunt, cùm vehemens fuerit, neque diebus iudicare ſolitis computruerit, neque per ſputum reiectus fuerit, ſed adhæreſcente ad latus pituita & bile ipſum vlceratum fuerit, cumq; vlcus factũ fuerit, ex ſe pus effundit, & de vicinis locis calore pituitam ad ſe adducit, quæ vbi computruit, pus expuitur. Interdum verò etiam ex venis ſanguis ſe ad vlcus transfundit, qui putrefactus in pus vertitur. Hic ſi confertim curandus ſuſcipiatur, plærunque ſanus euadit, ſi verò negligatur, perit. Purulenti quoque etiam fiunt, ſi pituita è capite in latus defluat, illicq; adhæreſcens putreſcat. Tum enim plærunq; latus ipſum incenditur, eadẽq; perpetitur, quæ qui ex morbo laterali purulentus euadit. Fiunt etiã cùm ex immoderato labore aut exercitatione, aut quauis alia ratione parte anteriore aut poſteriore ruptio ita facta fuerit, vt non confeſtim ſanguis expuatur, ſed vulſum in carne contingit, quæ diuulſa paucam humiditatẽ attrahit, & ſubliuida euadit. Quod quidem qui ita affectus eſt præ robore aut bono corporis habitu nõ ſtatim ſentit, aut ſi ſentit, pro nihilo reputat. Hic cùm perceperit ſe ſic febribꝰ detineri vt extenue-

tur,aut ex potionibus, aut venere, aut quauis alia re, caro vulnerata, aliquantulum reſiccatur & incaleſcit, & ex vicinis,tum venis,tum carnibus,humiditatem ad ſe trahit,cũq; attraxerit intumeſcit & inflammatur,doloremque tenuem inducit,&tuſſim raram & ſiccam primùm,deinde magis ad ſe adhuc attrahit, vehementioremque dolorem, & tuſſim crebriorem infert, & primùm quidem aliquantum purulentum expuit,interdum verò ſubliuidum & ſubcruentum. Quoq; plus temporis interceſſerit, eò magis ad ſe trahit & putrefacit, & quicquid in carne circa initia liuidum erat,in pus vertitur,doloremque excitat acutum & febrem, & tuſſim,tum multam,tum crebram, & pus ſincerum per ſputũ reiicit. Quòd ſi pus in ventre diu traxerit,ab eo totum corpus,præcipueque partes maximè vicinæ incaleſcunt, incaleſcente autem corpore,humidum maximè colliqueſcit. Et partim quidem à ſuperioribus partibus in ſuperiorem ventrem præcipuè confluit, & in pus vertitur, ad id quod iam intus eſt accedens. Partim verò ad inferiorem ventrem defluit,ab eoque interdum aluus turbatur, & hominem perimit. Cibi enim ingeſti per aluum ſecedunt, nullumq; corpori ab his alimentum accedit,neque ſputi per ſuperiora æquabilis fit expurgatio, cùm nimirũ incaleſcens aluus deorſum omnia ad ſe deducat. Et à ſputo quidem ſuffocatur, & non repurgatus ſtertit,ab aluo autem fluẽte debilis euadit, & plærunque perit. In huiuſmodi autem morbis hanc fluxionem caput excitat, nimirum cùm cauum exiſtat, & ſuperiore parte locatum. Cùm enim ab aluo concalefactũ fuerit, tenuiſſimam pituitam è corpore ad ſe trahit, quam in ſe coaceruatam, rurſus confertam & craſſam velut dictũ eſt reddit, partimque in ſuperiorem ventrem, partim verò in inferiorem defluit. Vbi igitur caput fluere,corpusque reliquum non ampliùs æquabiliter colliqueſcere cœperit, ne vſtione quidem ſuperſtites euadunt. Ad pus enim influentia mala accedunt,quæ exuperant ea quæ defluunt, carnesque magis à malis colliqueſcũt, quàm ab ingeſtis cibis nutriantur. Qui morbis huiuſmodi detinentur,ab his quidem intra breue tempus pereunt, quidam etiam diutiùs trahũt. Præſtat enim corpus corpori,ętas ętati,& affectio affectioni,& anni tempeſtas tempeſtati,in qua ęgrotarint. Quidam enim

enim morbos faciliùs tolerant, quidam verò omninò tolerare nequeunt. Non igitur certum tempus in quo pereunt dari poteſt, neque ſi longum, neque ſi breue futurum ſit. Neque enim certum tempus eſt, quod quidam prædicunt, cùm plærunque neque hoc ipſum ſuppuret. Annus nanque inter ſe & anni tempora differunt. Verùm qui volet rectè de his decernere ac prædicere, ſic iudicabit, quouis anni tempore & perire & ſupereſſe, & quæ patiuntur euenire. At verò inferiore ventre ſuppurati euadunt, præcipuè quidem cùm pituita & bilis inter carnem & cutim affatim collecta fuerit. fiunt etiam & ex conuulſionibus, cumque vena diuulſa rupta fuerit, & ſanguis effuſus putreſcit, & pus intus gignit. Quòd ſi caro diuulſa aut contuſa fuerit, ſanguinem ex venis quæ ſunt in eius ambitu attrahit, iſque putreſcit, & pus intus gignit. His ſiquidem de ſe foras ſignificationem præbuerit, & pus exierit, ſani euadunt, ſi verò ſpontè intus erumpat, pereunt. Effuſum autem pus in inferiore ventre generari haudquaquam poterit, velut in ſuperiore ventre fieri dictum eſt, ſed in tunicis & tuberculis innaſcitur, velut à me dictum eſt. Et ſi quidem internas de ſe notas præbuerit, non facilè deprehenditur, cùm nec concutiendo cognoſcere liceat. Ex dolore tamen præcipuè vbi fuerit dignoſcitur, & ſi argillam, aut aliud quid eiuſcemodi illeueris, breui id reſiccat. At verò eryſipelas in pulmone gignitur, cùm ſupra modum is reſiccatus fuerit, quod vel ab ardore, vel febribus, vel nimio labore, vel intemperie contingit. Qui cùm maximè reſiccatus fuerit, plurimum ſanguinem in ſeſe trahit, eumque præcipuè ex magnis venis, quæ ei maximè vicinæ ſunt, ipſique ſuperincumbunt. Trahit autem etiam ex aliis vicinis maximè tenuem & debilem. Cùm autē traxerit, febris acuta oritur, & tuſſis ſicca, plenitudo in pectore, dolor vehemēs in anterioribus & poſterioribus partibus, præcipuè verò ad ſpinam, cùm nimirum magnæ venæ incaleſcant, & interdum quidem ſubcruentum, interdū verò liuidum vomunt, pituitam verò & bilē etiam vomunt, crebroq; animo linquuntur, quod ob repentinam ſanguinis tranſmutationem contingit. Idq; præcipuè obortum eſſe in pulmone eryſipelas indicat, ſiq; febris aſſidua prehenderit. Huic ſiquidē duobus, aut tribus, aut quatuor ad ſum-

mum diebus diffuſum fuerit, & quod intus eſt foras tranſierit plerunq; ſanus euadit. Si verò neq; diffuſum, neq; tranſmutatum fuerit, intus putreſcit & ſuppuratus euadit, ac breui perit, cùm nimirum totus pulmo purulentus ac putridus exiſtat. Quòd ſi extra diffuſum intrò vertatur, pulmonemque prehēdat, hunc ſupereſſe poſſe nulla ſpes eſt. Cùm enim antea reſiccatus pulmo ad ſeſe traxerit, non ampliùs tranſmittit, ſed confeſtim præ ardore ac ſiccitate neq; quicquam ampliùs ſuſcipit aut ſurſum diſtribuit, ſed corrumpit. Pulmonis verò tuberculū ad hunc modum oritur. Cùm pituita aut bilis collecta fuerit, putreſcit, & quandiu quidem adhuc crudum fuerit, tum dolorem tenuem, tum tuſſim ſiccam exhibet. Vbi verò maturuerit, anteriore & poſteriore parte grauis dolor oritur, calores inuadunt & tuſſis vehemens. Et ſi quidem pus quàm citiſſimè maturuerit, eruperit, ſurſum vergat & totum expuatur, venterque in quo pus erat conſidat ac reſiccetur, prorſus ſanus euadit. Si verò quàm citiſſimè ruptum fuerit, maturuerit, ac repurgatum fuerit: neq; tamen penitus reſiccari poſſit, ſed ipſum tuberculum ex ſe pus effundat, pernicioſum id eſt, & ex capite reliquoq; corpore pituita ad tuberculū defluens, putreſcit, in pus vertitur ac expuitur, ex quo corruptus perit. Perit autem ex vētris profluuio ex his quæ antea dicta ſunt, ipſoque confabulante & omnia æquè vt priùs intelligente reſiccatur ac refrigeratur, omneſq; corporis venæ contrahūtur, cùm nimirum ipſarum ſanguis à febre exuſtus ſit, interdum verò tum ex tēporis longitudine, & morbi magnitudine, tum etiam ex inſtantibus ac ſuperuenientib. malis. Quòd ſi neq; ſpontè, neq; à medicamentis multo tempore rumpi non poſſit, dolorum vehementia, inedia, tuſſi, ac febribus qui laborat conſumitur, ac plærunq; perit. Si verò iam extenuato & lecto decumbenti pus eruperit, neq; ſic admodum ſuſtinent, ſed eo modo perimuntur. Quòd ſi quàm citiſſimè ruptum quidem & maturatum fuerit, magnaq; ſui parte ad ſeptum tranſuerſum effundatur, confeſtim quidē leuius habere videtur, progreſſu tamen tēporis, ſi quidem totum per ſputū reiiciat, & venter in quo pus inerat conſidat ac reſiccetur, ſanus euadit. Verùm ſi tum tēpus longius, tum ipſe debilior fuerit, neq; expuere poſſit, ſed per vſtionem aut ſectionem

pus

pus exeat, confeſtim quidem hoc ſanè etiam modo leuius habere videtur, progreſſu tamen temporis, ab his quæ in priore dicta ſunt, perimitur. In latere autem tubercula quidem oriuntur, tum à pituita, tum à bile, non aliter quàm in pulmone. Ex laboribus quoque etiam oriuntur, cùm vena aliqua diuulſa rupta fuerit, neque tamen penitus rupta fuerit, ſed ita vt in ipſa conuulſio facta ſit. Si quidem igitur rupta fuerit, confeſtim ſanguis ex vena effuſus putreſcit & in pus vertitur. Quòd ſi conuulſio in vena facta ſit, hæc quidem per exordia dolorem excitat & pulſat, progreſſu verò temporis ſanguinem ad carnem tranſmittit, qui in carne putreſcens, in pus vertitur. Ad eandem verò rationem etiam caro ſi quidem plus laborarit, plurimùm ad ſe ſanguinem ex maximè vicinis venis trahit, & confeſtim in pus vertit. Si verò minùs laborarit, & tardiùs trahit, & pus efficit. Quibuſdam autem cùm imbecilla in carnibus ac venis conuulſa facta fuerint, non ſuppurant, ſed diuturni fiunt dolores, & ruptiones vocantur. Et quæ quidem in carne fiunt, ad hunc modum fiunt. Cùm caro aut diuulſa, aut ex plaga, aut aliquo modo affecta, dolorem aliquem habuerit, liuida, velut antea dixi, euadit, non ſincero ſanguine, ſed tenui & aquoſo, eoque pauco. Vbi verò plus ſolito reſiccata fuerit, tum incaleſcit, tum dolorem exhibet, & ad ſe ex venis & carnibus propinquis humiditatem trahit, ac vbi ſupra modum humectata fuerit, eaque humiditas à carne admodum incaluerit, per totum corpus, qualis attracta eſt diſpergitur. Et magis ſanè in venas quàm in carnes ſpargitur, cùm hæ magis quàm carnes trahant, quãquam etiam carnes trahunt. Cùm verò ad copioſam corporis humiditatem pauca à carne attracta fuerit, obſcura & doloris expers euadit, & pro morboſa temporis tractu ſaneſcit. Quòd ſi caro tum magis incaluerit, tum copioſam humiditatem traxerit, dolorem exhibet, & ad quancunque corporis partẽ ab ipſa cum impetu delata fuerit ac incubuerit, dolorẽ grauem excitat, & quibuſdam videtur ruptum tranſmutatũ eſſe, ꝙ tamen fieri non poteſt. Sed quæ ſunt eiuſmodi & alia propè ad vlcus accedũt. Humiditas autem de carne per venas prorũpit, cumq; incaluerit, & craſſior copioſiorq; euaſerit, dolorem exhibet, donec reliquo humori

tenuitate & frigiditate ſimilis extiterit. Quod autem attinet ad ea quæ in venis fiunt, ipſa quidem vena in quantum conuellitur, loco manet, cùm verò cõuulſa fuerit (quod e cõtentione & vi accidit) ſimilis fit varici. Incaleſcit autem & ad ſe vaporem quendam humidum attrahit, qui ex bile & pituita prouenit, cumq; ſanguis & humiditas de carne permixta fuerint, incraſſeſcit ſanguis, ipſeq; multis modis qua parte venam conuelli contingit, ſe ipſo morboſior & longè ſtabilior euadit, cumq; copioſior extiterit, plenitudo quolibet transfertur, doloremq; grauem adfert, ita vt quibuſdã ruptum loco migraſſe videatur. Quòd ſi fortè ad humerum trãſierit grauitatem in manu & ſtuporem ac torporem inducit. Et ſi in venam incubuerit, aut ad humerum & dorſum tendit, confeſtim plærunq; dolor ſedatur. Fiunt etiam conuulſiones ex laboribus, ex caſibus, ex plaga, & ſi quis onus maius tollat, & ex curſibus, ac lucta, & omnibus id genus. Qui autẽ ex vulneribus purulenti fiũt, aut haſta, aut pugione, aut iaculo intrò vulnus acceperint, quandiu quidem vlcer per antiquum vulnus foris aërem attraxerit, ea parte frigidum ad ſe inducit, & calidum a ſe emittit, & pus facilè aut ſanè ſi quid aliud expurgatur. Et ſi quidem tum interna parte, tum externa ſimul ſaneſcat, penitus ſanus euadit. Sin autem externa quidẽ parte ſaneſcat, interna verò minimè, purulentus fit. At ſi ſimul quidem tũ interna, tum externa parte ſaneſcat, cicatrix autem intus debilis, aſpera & liuida exiſtat, quandoque refricatur, eoq; modo purulentus euadit. Iterũ verò etiam exulceratur, ſi quid plus iuſto laborarit & extenuatus fuerit, pituitaq; & bilis ad cicatricem affigatur, & ſi morbo alio detentus extenuatus fuerit. Cùm autem vlcus extiterit, aut hoc modo, vel ſi pars externa priùs quàm interna coaleſcat, dolorem vehementem & tuſſim, & febrem affert, ipſumque vlcus, cùm ampliùs calidum exiſtat, ſibi ipſi refrigerationem inducit, & à ſe caliditatem exhalat, puſque expurgatur, & longiore tempore curatur, tardiuſque ſaneſcit, quandoque verò minimè ſaneſcit. Caro etenim vlcus quæ ab ardore corporis coquitur, & ſupra modum humectatur, vt neque reſiccari, neque carnem producere, neque ſaneſcere queat. Verùm procedente tempore, qui hoc modo velut etiam antea dictum eſt afficitur, perit.

Quòd

Quòd ſi forte fortuna contigerit, vt ex craſſioribus venis aliqua vulneretur, ſanguisque intrò fluat & putreſcat, in pus vertitur. Ac ſi quidem totum hoc pus expuatur, & vulnerata vena conſtringatur, vlcusque intus & foris ſaneſcat, prorſus conualeſcit. Quòd ſi neque vlcus intus coaleſcere poſſit, neque vena conſolidetur, ſed ſubinde ſanguinem effundat, & ſi confeſtim vomitione aut ſputo refundatur, aut etiam putreſcat, & pus expuatur, plærunque perit, aut confeſtim ſanguinem vomitione reiiciens, vel poſtea, ab iiſdem cauſis quæ priùs dictæ ſunt conſumtus. At ſæpe quibus vena aliqua ex vulneribus, laboribus, aut exercitationibus, aut alia re quauis ſauciatur, cùm coaluerit aut ſana eſſe videbitur, iterum alio tempore vena perrumpitur, idq; ex iiſdem cauſis à quibus priùs affectus erat. Qua iterum rupta ſanguinem effundunt, confeſtimque copioſo & crebro ſanguine vomitione reddito pereunt, aut ſubinde recentem ſanguinem vomunt, multum autem & craſſum pus per totũ diem ſpuentes, eodem aut conſimili modo conſumuntur, velut in aliis morbis dictum eſt. At verò in his qui eiuſmodi aut ſimilibus morbis detinentur, multum ad faciliorem aut difficiliorem à morbo liberationem intereſt vir ne ſit an mulier, iuuenis an ſenex, & mulier iuuencula, an vetula. Inſuper quoq; quo anni tempore, & num ex alio morbo ægrotent necne. Præſtat etiam affectus affectui, maior minori, corpus corpori, & curatio curationi. Quæ cùm ita ſe habeant, tempus etiam differre neceſſe eſt, & alios quidem longiore tempore, alios verò breuiore perire, aut non, & aliis quidem mala perdurare & maiora eſſe, aliis verò minora & breuioris temporis, alios quoq; ad ſenectutem vſq; comitari, & cũ illis mori, alios verò ab ipſis intra breue tẽpus interire. Et quibus quidem iunioribus, quæ ex laboribus affectiones fieri dictæ ſunt, contingunt, ii magis & vehementiùs afficiuntur, plusque cæteris dolent, & confeſtim iis manifeſtæ fiunt, ita vt ſanguinem aut ſputo, aut vomitione reiiciant. Quædam etiam propter bonam corporis habitudinem fieri non ſentiunt. Seniores verò rarò quidem & debiliùs afficiuntur, cùm debiliores exiſtant, iisque leuiores ſunt affectiones, earumq; maiorem curam habent. Seniori igitur hæc per initia minùs contingunt, quàm iuniori, cum-

que fiunt, ſeniori quidem debiliores, iuniori verò vehementiores exiſtunt. Et iuniori quidem ob corporis intentas vires & ſiccitatem, carnemq; denſam & validam, ad oſſa adhæreſcentem, & cutem ei vndiq; obtentam, ſi quid plus ſolito laborarit, vehementes conuulſiones magis & de repentè contingunt, multæq; & variæ venarum & carnium ruptiones. Atque horum partim quidem confeſtim manifeſta fiunt, partim verò poſtea comparent. Senioribus autem valida corporis firmitas non ineſt, carnesq; circum oſſa diffluunt, cutisq; carnes ambiens, & ipſa rara eſt ac debilis, & neque ſenior eiuſcemodi aut ſimiliter vt iunior afficitur, ſed leuiùs afficitur, ſtatimq; manifeſtum redditur. Adeò quidem per affectionum exordia difficiliùs iuniores quàm ſeniores liberantur. At verò quibus morbus conſpicuus redditur, quiq; pus aut ſanguinem, aut vtrunq; expuũt, ſi quidem iuniores fuerint, cùm nimirum firmum & denſum corpus habeant, non æqualiter ab vlceribus, quæ pus in ſuperiore ventre habent, repurgari poſſunt. Neq; enim pulmo, cùm denſior exiſtat, admodum ad arterias trahit, arteriæq; tenues & anguſtæ, pus niſi paucum & rarò non excipiunt, vt proinde pus in thorace & vlceribus colligi & craſſeſcere neceſſe ſit. Ei verò qui iam florentem ætatem exegit, pulmo rarior & magis cauus eſt, arteriæq; ampliores, adeò vt pus in ventre & vlceribus diutiùs non immoretur, & quicquid inſuper acciderit, id totum à pulmone in arterias ſurſum attrahi, cõfeſtimq; expui neceſſe ſit. In iuniore igitur cùm affectiones ſint vehementiores, & purgatio pro ſputi ratione non procedit, febres acutiores & crebriores oriuntur, doloresq; graues tum ipſius affectus, tum reliqui corporis incidunt, cùm nimirum venæ contentæ ſint & ſanguine refertæ. Vbi verò hæ incaluerint, ex ipſis dolores aliàs ad aliam corporis partem peruadunt, & hi quidem plærunque intra breue tempus pereunt. Senioribus verò cùm debiliores ſint affectiones, & ab his ſputum repurgetur, tum febres leniores paucæque oriuntur, tum dolores adſunt quidem ſed exiles. Et ab huiuſmodi quidem affectionibus nec ſenes quidem prorſus liberantur, ſed multo tempore morbum trahentes, conſumuntur, interdumque pus ſpuunt, interdum ſanguinem, quandoque verò neutrum, tandem etiam vnà

cum

cum his moriuntur. Sic autem moriuntur, cùm aliquis morbus huic quem habent ſimilis eos prehenderit, ita vt hoc detineantur, & is quem priùs habuerint, vehementior exiſtat, & vt plurimùm conſumti pereunt. At morbi qui hæc potiſſimùm efficiunt, ſunt morbus lateralis & pulmonum inflammatio. Ex his autem febris gignitur. Cùm bilis aut pituita incaluerit, ab his reliquum totum corpus caleſcit, & hoc appellatur febris. Caleſcit autem bilis & pituita, intra quidem, à cibis & potibus ex quibus & nutritur & increſcit, extra verò à laboribus & vulneribus, & à calido ſupra modum calefaciente, & à frigido plus æquo refrigerãte. Incaleſcit quoq; etiam à viſu & auditu, ab his autem minimùm. At verò rigor in morbis fit quidem etiam ab externis, ventis, aqua, & aëre ſereno & aliis id genus. Fit quoq; & ab ingeſtis cibariis & potibus. Pręcipuè autem vehementior fit, cùm bilis & pituita, aut ex his alterum, aut vtrunque ſanguini permixtum fuerit. Magis tamen ſi ſola pituita permixta fuerit. Pituita enim natura frigidiſſima eſt, ſanguis verò calidiſſimus, bilis autem aliquantò ſanguine frigidior. Vbi igitur hæc vnà cum ſanguine permixta fuerint, aut vtraq;, aut eorum alterum, ſanguinem condenſant, non penitus tamen. Neq; enim viuere homo poſſit, ſi ſanguis multò denſior & frigidior ſeipſo euaderet. Vbi igitur ſanguis refrigeratur, totum corpus refrigerari neceſſe eſt, idq; cùm euenit rigor appellatur, & ſi quidem vehemens rigor extiterit, vehementior etiam eſt tremor. Sanguine enim in ſe coeunte & condenſato, dum venæ contrahuntur, corpus cõtrahunt & tremorem excitant. Quòd ſi minùs in ſe coeat ſanguis, hoc modo rigor appellatur, horror autem dicitur quod eſt debiliſſimũ. At verò quòd pòſt rigorem neceſſariò maior aut minor febris prehendit, ſic ſe res habet. Cùm ſanguis per vim quandam incaluerit, rurſusque in ſuam naturam abierit, quod pituitæ & bilis ſanguini permixtum eſt, ſimul incaleſcit, ſanguisque ſe ipſo multò calidior euadit. His igitur percalefactis, poſt rigorem, ad ſanguinis caliditatem, febrem ſuperuenire neceſſe eſt. Sudor verò iſtam ob cauſam ſuboritur. Morbi qui præcipuis ad iudicationem diebus iudicantur, & ignis dimittit, in his

quicquid eſt in ſanguine pituitæ & bilis tenuiſſimum eliquatur & ſecernitur, partimque foras prodit, partim verò intus in corpore manet, quod autem à calore attenuatum eſt, in vaporem vertitur, & cum ſpiritu mixtum foras prodit. Hæc igitur ſunt eiuſmodi, & ex his ſudor oritur. Cur autem interdum quidem calidus, interdum verò frigidus ſit, hac ratione contingit. Calidus certè ex percalefacto malo & exuſto, attenuatoque ac debili, neque admodum multo ſecernitur. eumque ex corpore calidiorem excerni neceſſe eſt. frigidus autem ex malo copioſiore ſecretus, ex eoque quod remanet adhuc inualeſcente, necdum putrefacto, neque attenuato, neque exuſto, frigidior, craſſior & graueolentior prodit. Quod inde manifeſtum fit. Qui frigidum ſudorem emittunt, plerunque longis morbis conflictantur, inualeſcente malo quod in corpore remanet. Qui verò calidum ſudorem emittunt, celeriùs morbis defunguntur. At verò morbus lateralis & pulmonum inflammatio, ad hunc modum oriuntur. Lateris quidem morbus, qui pleuritis dicitur, cũ cumulatæ & validę potiones admodum occuparint. Ex vino enim incaleſcit totũ corpus & humectatur, potiſſimùm verò bilis & pituita. Quibꝰ ſanè agitatis & humectatis, temulẽtum ſiue ſobrium rigore corripi continget, præſertim cùm latus ex reliquo corpore præcipuè naturâ carne nudatum ſit, neque quicquam intus habeat, quod renitatur, præter ventriculum: ideóque maximè rigorem ſentit. Cumque rigorem & perfrigerationem ſenſerit, tum caro quæ eſt in latere, tum venulæ contrahuntur & conuelluntur, & quicquid in ipſa carne, aut in eius venulis, bilis & pituitæ ineſt, id magna ex parte, aut totum intrò ad caliditatem propulſum, carne extra condenſata ſecernitur, & ad latus impingitur, doloremque vehementem excitat & incaleſcit, propterque calorem ad ſe ex proximis venis & carnibus pituitam & bilem trahit. Id igitur hoc modo contingit. Cùm verò quæ ad latus impacta ſunt putruerint & per ſputum reddita fuerint, conualeſcunt. Quòd ſi & antiquum multum ad latus impingatur, & aliud inſuper accedat, ſtatim moriuntur, cùm ſaliuæ copiam expuere nequeant, aut purulenti euadunt, & alii quidem intereunt, alii verò euadunt. Hæc autem ſeptem, aut nouem,

nouem, aut vndecim, aut quatuordecim diebus, de ſe ſignificationem exhibent, doloremque ad humerum & iugulum & ad alam hanc ob cauſam excitant. Vena quæ ſplenitis nominatur, à liene ad latus fertur, ex latere verò ad humerum & ad manum ſiniſtram. Iecoraria autem in dextram partem ad eundem modum. Cumque eius pars quæ in latere eſt, à rigore contracta fuerit, ſanguiſque qui in ea continetur inhorruerit, alam & iugulum humerumque petit, & conuellit, & dolore afficit. Ad eandem quoq; rationem loca quæ circa dorſum ſunt incaleſcunt, ab impacto lateri pituitæ & bilis humore, & lateris locis inferioribus quandoque dolorem exhibet, & plerunque, ſi ad inferiores partes conuertatur, dolorem per venulas ad veſicam tranſmittit, copioſaque & bilioſa vrina redditur, huiusq; morbi cauſam & principium rigorem eſſe exiſtimant. At verò pulmonis inflammatio fit, cùm commotam & humectatam pituitam & bilẽ, propter calorem ex vicinis locis pulmo ad ſe traxerit, ſuper ea quæ in ipſo exiſtunt. Totum quidem corpus percalefacit, doloremq; præcipuè dorſo, lateribus, humeris, ac ſpinæ exhibet, cùm nimirum ab his plurimam ad ſe humiditatem attrahat, hæque partes ſupra modum reſiccantur, nimiumque incaleſcunt. Cùm verò ad ſe traxerit, tumque bilis, tum pituita ſedem in pulmone fixerit, putreſcit & in pus vertitur. Et ſiquidẽ præcipuis ad iudicationem diebus, putrefacta per ſputum reddita fuerint, ſuperſtes euadit æger. Si verò ſuſceperit quæ per initia obuenerunt, aliaque præterea acceſſerint, & neque putrefacta per ſputum reiiciat, præ copia ſuperuenientium plærunq; moriuntur. Quòd ſi ad duos & viginti dies perueniunt, febriſque dimittit, neque in his per ſputum repurgati fuerint, purulenti euadunt. At verò ex his maximè quibus vehementiſſimus laterum morbus, aut pulmonis inflammatio contingit. Pulmonis autem inflammatio & morbus lateralis ſine ſputo, ambo ex eadem cauſa, ex ſiccitate contingunt. Siccant verò calida etiam, vbi ſupra modum calefaciunt & frigida quoque ſi ſupra modum refrigerant. Induratur autem latus & conuellitur, quæque in eo inſunt venulæ, & quantum in eo eſt pituitæ & bilis, id à caliditate intus areſcit, doloremq; infert, & ex dolore febrem. Huic confert ve-

nam pertundere in brachio ſplenitidem appellatam, aut iecorariam, ad vtram ſanè morbus vergit. Sicq́; lateris & aliarum partium dolor leuior contingit. Vena enim quicquid in ea ineſt pituitæ & bilis, & ſanguinis morboſi, vnà cum his magna ex parte foras emittit. Pars verò ex carne per medicamenta & potiones diffunditur, & per calefactoria extrinſecus admota, adeò vt morbus per totum corpus ſpargatur. Et hic morbus lateralis ſine ſputo appellatur. Pulmonis verò inflammatio. cùm ipſe etiam pulmo ſupra modum exiccatur, cumq́; quod in eo bilis aut pituitę ineſt, neq; æquabiliter putrefacit, neq; per ſaliuam ſurſum reiicit, & quicquid in eo eſt humiditatis, aut ex potione, aut ſorbitione, aut ex proximis locis, id totum nimia ſiccitate & caliditate exurit. Huic confert potiones bibere ex quibus pulmo humectatur & expuit. Niſi enim expuat, & durior pulmo euadit, ſimulq́; areſcit, & hominem perimit. At verò febris ardens ferè bilioſos prehendit, corripit etiam pituitoſos, hoc modo. Vbi bilis toto corpore commota fuerit, & fortè euenerit, vt venæ & ſanguis magnam bilis copiam ex carnibus & ventriculo trahant. Qui verò priùs ineſt, vt pote naturâ calidiſſimus in corpore ſanguis exiſtens, cum ex carnibus & ventriculo incaluerit, ſupra eum qui iam ineſt, ampliùs adhuc à bile, reliquum etiam omne corpus calefacit. Et quædam quidem partes ob copioſam humiditatem penitus reſiccari nequeunt. Quòd ſi reſiccatæ fuerint, homo perit. Quædam verò in ſummis corporis partibus cùm naturâ ſiccæ ſint, reſiccantur, plurimumq́; ex ipſis humidum exuritur. Quas ſi attingere velis, frigidas ipſas & ſiccas comperias. Eamque ob cauſam qui febre ardente corripiuntur, internis quidem partibus à febre vruntur, externis verò frigidi ſunt, linguaq́; & fauces ex interno ſpiritu & caliditate exaſperantur & areſiunt. Quicquid autem bilis in ventriculo & veſica gignitur, quod quidem in ventriculo eſt, interdum quidem per inferiora exturbatur, plærunque verò primis diebus, aut quatuor, aut quinq; hāc ob cauſam euomitur. Cùm ſuperior ventriculus ſupra modum incaluerit, ad ſe trahit, & vomitus excitatur. Eamq́; ipſam ob cauſam ex febre ardente & morbo laterali, in pulmonis inflammationem potiſſimùm morbi tranſeunt. Vbi enim ſuperior ventriculus

triculus ſupra modum incaluerit, ad ſeſe trahit, pulmoq; excipit, fitq; pulmonis inflammatio, ac plærunq; pereũt, cùm nimirum debiles exiſtant, alioq; ſuborto nouo morbo dies ſuperare nequeunt, dum ſputum in pulmone concoctum fuerit, ſed vt plurimùm debilitate pereunt, quidam verò ſuperſunt. Quibus autem ad veſicam bilis aliquid confluit, iis vrina craſſa, idq; à pituita, redditur, bilioſum verò deorſum ſecedit, eò quòd exuſta ſunt quæ in ventre inſunt. Phrenitis autem (quæ eſt perpetuum cum febre delirium) ad hunc ſe habet modum. Sanguis qui in homine exiſtit, magnam partem ad prudentiam confert, vt quidam verò dicunt, totam. Vbi igitur bilis commota venas & ſanguinem ſubierit, ex ſolita compage & motione ſanguinẽ dimouet & ſero diluit, & percalefacit. Qui percalefactus totum etiam reliquum corpus calefacit, & homini mens alienatur, neq; apud ſe eſt, propter febris copiam, & ſanginis non conſuetam dilutionem & agitationem. Qui verò phrenitide detinentur, quòd ad mentis alienationem, his qui atra bile laborant ſunt aſſimiles. Atra enim bile vexati, cùm à bile & pituita ſanguis corruptus fuerit, morbo corripiuntur, & mente alienantur, quidam etiam inſaniunt. Et in phrenitide ſimiliter contingit. Quò verò bilis pituita eſt imbecillior, eò minor tum inſania, tum mentis alienatio contingit. At in morbo laterali & pulmonis inflammatione, hanc ob cauſam ſubcruentum & liuidum ſputum expuunt. Per exordia quidem ſæpe neutrum exponunt, neq; liuidum, neq; ſubcruentum. Noſſe autem oportet morbum vehementem exiſtere. Vbi verò ſputum aliquantum craſſum ſpuere cœperint, tum præcipuè purgãtur. Expuitur autem ex venarum diſtenſione, in morbo laterali quidem, ex his quæ ſunt in latere, in pulmonis verò inflammatione, ex his quæ ſunt in pulmone, quæ caliditatem ad ſeſe trahit. Quòd ſi ægro abſceſſus intrò ruptus fuerit, & purulentus euadat, ſtatim primo die ſanguinem & pus ſubcruentum & liuidum cum ſaliua expuit. Liuidum autem à ſanguine euadit, ſi pauci ſanguinis ad multam ſaliuam commixtio fiat, neque confeſtim ſpuatur, ſed aliquandiu intus remaneat ſemiputrefactum & in corpore effœminatum. Ex morbo autem laterali intereunt, cùm circa exordia copioſa quidem pituita & bilis ad latus impacta fuerit,

multaque ex reliquo corpore præterea affluxerit, quam neque ſpuendo propter copiam, neque putrefaciendo ſuperare poſſit. Arteriæ autem implentur ab his quæ intus ſunt, pituita & pure, ob idque ſtertit, crebroque inde reſpirat, ad extremum autem omnia occluduntur, & interit. Ad eundem etiam modum ex pulmonis inflammatione pereunt. At verò qui ex febre ardente intereunt, omnes ex ſiccitate intereunt. Primùm quidem extremæ eorum partes, pedes & manus, reſiccantur, deinde verò ſicciores. Cùm autem penitus corporis humor exuſtus & reſiccatus fuerit, ſanguis quidem penitus concreſcit & perfrigeſcit, reliquum verò corpus reſiccatur, eoque modo interit. Ex phrenitide verò ita perit. In hoc morbo perpetuo delirio vrgentur, cùm nimirum ſanguis corruptus, & extra ſolitam agitationem motus ſit, cùmque deſipiant, neq; quicquam effatu dignum eorum quæ offeruntur ſuſcipiunt. Procedente verò tempore marceſcunt & conſumuntur, tum à febre, tum quòd nihil nutriantur. Ac primùm quidem extremæ partes imminuuntur & perfrigerantur, deinde etiam proximæ. At frigoris & febris & dolorum hoc habet principium. Cùm ſanguis qui in venis eſt à pituita refrigeratus fuerit, confeſtim in aliam atque aliam partem tranſit, & conuellitur, ac tremit, ad extremum etiam refrigerantur omnia & interit.

Hippocratis de morbis liber ſecundus.

CVM caput ſupra modum percalefactum fuerit, copioſa vrina redditur. Siquidem in eo liquatur pituita, quæ liquata, partim quidem ad nares, partim ad os, partim etiam per venas quæ ad pudendum tendunt, ſecedit. Quò cùm peruenerit vrinam reddit, & velut vrinæ ſtillicidio afficitur. Cùm verò oculorum venas pituita ſubierit, oculorum caligine vexantur. Viſus enim aquoſior & turbidior euadit, neque oculorum ſplendor ſimiliter ſplendidus eſt, neque ſi quis cernere velit, compareτ velut cùm lucidus & purus erat. Hic quadraginta diebus potiſſimùm ſanus euadit. Quòd ſi longo poſt tempore morbus redeat, cutis capitis incraſſeſcit, & corpus reliquum tumidum, craſſius, & bene coloratum redditur. Hæc pituita ad carnes vertitur, ex eoq;

æger craſſior eſſe videtur. Carnes enim cùm perfuſæ tumidiores & rariores extiterint, ex venis ſanguinem trahunt, ac propterea bene colorati eſſe videntur. Alius morbus. Caput vlceribus completur, corpus intumeſcit, & colore eſt auriginoſo, & alia atque alia corporis parte vlcera erumpunt, febris ſubinde corripit, & ex dorſo aqua defluit. Cùm in huius capite pituita aliquantum bilioſa innutrita fuerit, vlcera quidem oriuntur. Vbi ſinciput pituita & bile madefactum fuerit, pituitaq; & bilis rara confertaq; extiterit. Hæc enim cõcreſcit, putreſcit, & exulceratur. Extenuata verò pituita, ad aures tranſmittitur. In reliquo autem corpore ad eandem rationem qua in capite vlcera oriuntur, quacunq; in parte putrefactus ſanguis & bilis coaceruata fuerint. Ea enim parte caro putreſcit & vlceratur, prætereaque aduenientem pituitam & bilem putrefacit, pusque gignitur. Alius morbus. Toto capite dolor obtinet, & bilem vomitione reiicit, difficultate vrinæ premitur, & delirat. Huic quidem totum caput dolet, quòd ſupra modum calefactum ſit. Mente autem alienatur, cùm ſanguis qui eſt in capite à bile & pituita calefactus fuerit, & præter conſuetudinem agitatus. Bilem verò vomit, cùm nimirum ipſa in corpore ſit agitata. Et caput propter caliditatem ad ſe trahit, & craſſiſſimum quidem vomit, tenuiſſimum verò ad ſe trahit. Vrinam autem reddit in hoc morbo ex iiſdem cauſis, velut in ſuperiore dictum eſt. Alius morbus. Si circa cerebrum venulæ ſanguinem ſupereffundunt, nomen quidem non rectè morbo impoſitum videtur. Neque enim fieri poteſt vt vena aliqua, neque ex minoribus, neque ex maioribus, ſupereuomat. Superuomitum tamen appellant & dicunt. Quòd ſiquàm maximè ſupereuomat, morbus ab eo fieri minimè videtur. Neque enim ex bono malum oriri poteſt, vt neque ex malo bonum, neq; rurſum bonum plus iuſto fieri poteſt. Verùm ſupereuomere videntur, vbi bilis & pituita venas ſubierit. Venæ enim attolluntur & pulſant, & dolor toto capite oboritur, aureſque ſonitum percipiunt, & nihil audiunt. Ac ſonitum quidem percipiunt, cùm nimirum venæ pulſent, ac palpitent. Tunc enim ſonitus in capite percipitur. Grauiter verò audiunt, partim quidem ob internum ſtrepitum & ſonitum, partim etiam vbi cerebrum &

ipſum ambientes venulæ ſuſtolluntur. Nam propter nimiam caliditatem vacuam circa aurem partem cerebrum ex ſe implet, & cùm nimirum par aeris copia non inſit, velut antea, neque æqualem ſonum exhibeat, ea quæ dicuntur non æqualiter de ſe ſignificationem præbent, indeq; grauis auditus oboritur. Hic ſi quidem ei ad nares, aut ad os, aqua & pituita erumpat, ſanus euadit. Sin minùs, ſeptimo ferè die moritur. Quòd ſi in capite venæ ſupereuomuerint, ſupereuomunt autem ab iiſdem quæ antea dicta ſunt, quodq; hoc modo fiat, eius rei hoc eſt indicium. Vbi quis aut manum, aut caput, aut aliam corporis partem ita affectam ſecuerit, ſanguis ater & turbidus, ac morboſus effluit, quamuis neq; ſanguinem nominare æquum ſit, niſi qui ruber & ſincerus effluit. Cùm autem ex iiſdem cauſis ſupereuomuerint, caput dolor, tenebricoſa vertigo & grauitas occupat. Dolor quidem ex ſanguinis nimia caliditate. Tenebricoſa verò vertigo, cùm ſanguis cõferta copia ad faciem proceſſerit. Grauitas autem, nimirum cùm ſanguis turbidior & morboſior, in capite maiore ſit copia quàm intus. Cerebri ſyderatio. Si cerebrum ſyderatio occupauerit, dolor ex capite ſpinam occupat, & ad cor permeat, animo linquitur, ſudor adeſt & inſomnia, ex naribus ſanguis effluit, & plærunq; ſanguis vomitione refunditur. Syderatur autem hoc modo cerebrum, cùm aut ſupra modum calefactum aut refrigeratum fuerit, aut plus ſolito bilioſum aut pituitoſum extiterit. Vbi ſanè horum aliquid contigerit, ſpinalem medullam ſupra modum calefacit, quæ etiam incaleſcens, ſpinæ dolorem exhibet. Animi autem deliquium adeſt, vbi pituita & bilis ad cor impegerit, quod his agitatis & humectatis fieri neceſſe eſt. Sudor verò ex dolore oritur. Sanguinem autem vomitione refundit, cùm capitis quidem venæ à cerebro calefactæ fuerint, quæ verò ad ſpinam ſunt, à ſpina, ſpina autem à ſpinali medulla, & ſpinalis medulla à cerebro, vnde originem ducit. Cùm igitur venæ incaluerint, & ſanguis in his efferbuerit, venæ quidem capitis ad nares tranſmittunt, quæ verò ad ſpinam ſunt ſanguinem continentes, ad corpus. Hic tertio aut plærunq; quinto die moritur. Alius morbus. Dolor de repente caput prehendit, ſtatimq; vox deficit, & ſui impotens euadit. Hic intra ſeptem dies, niſi eum febris corripuerit, in-

rit, interit. Quòd ſi corripuerit, conualeſcit. Hæc autem affectio contingit, cùm ei bilis atra in capite agitata fluxerit, præcipueque in partem in qua plurimæ ſunt venæ in ceruicem nempe & pectus. Deinde poſtridie reſolutione corporis tentatur, & fit ad motionem impotens, ſanguine nimirum perfrigerato. Quòd ſi ſuperior euadat, adeò vt ſanguis incaleſcat, ſiue ab his quæ offeruntur, ſiue ex ſeſe, eleuatur, diffunditur, ac mouetur, ſpirationemq; inducit, & ſpumeſcit, à bile ſeparatur, & conualeſcit. Si verò minimè ſuperet, magis refrigeratur, cumq; omninò refrigeratus fuerit, eúq; calor defecerit, concreſcit, neq; moueri poteſt, ſed moritur. Quòd ſi ex ebrietate ſic afficiatur (id enim ex ea contingere ſolet) etiam moritur. Caries in capitis oſſe. Cùm verò oſſis caries contigerit, dolor ex oſſe inuadit. Spatio autem temporis cutis à capite modò hac, modò illa parte diſcedit. Ita autem afficitur, cui ad duplicatam oſſis laminam accedens pituita reſiccata fuerit. Hac enim parte rareſcit, & omnis ab eo humiditas deficit, cumq; ſiccum exiſtat cutis ab eo diſcedit. Hic morbus minimè lethalis eſt. Alius morbus. Si de repente velut ſydere ictus concidat, anteriore capitis parte dolor inuadit, neq; oculis facilè videt, & ſopore detinetur, venæ ſaliũt, & febris lenta detinet, & corporis ad motũ impotẽtia. Hic ita afficitur, vbi capitis venæ calefactæ pituitam ad ſe attraxerint. Morbi igitur principiũ inde oritur. Eam verò ob cauſam anteriorẽ capitis partẽ dolor occupat; ꝙ in ea venæ ſunt craſſiſſimæ, & cerebrum anteriore magis capitis parte quã poſteriore poſitum habet. Proptereaq; oculis nõ videt, illuc ꝓcumbente cerebro ac inflammato. Ad motionẽ verò impotẽtiæ ideò corpus detinẽt. Vbi venæ pituitã ad ſe traxerint, pituitæ frigiditate vti nunc ſanguis magis quã antea ſiſtatur & refrigeretur neceſſe eſt. At nõ moto ſanguine, fieri non poteſt quin corpus quieſcat, & profundo ſomno veluti alto ſopore detineatur. Et ſiquidẽ ſanguis reliquũq; corp⁹ ſuperarit, adeò vt caleſcat, æger euadit. Quòd ſi pituita ſuperauerit, ſanguis magis refrigeratur & concreſcit. Et ſi refrigeratio & cõcretio magis increſcãt, homo ꝓrſus cõgelatus ac refrigerat⁹ perit. Angina. Oritur autẽ angina, cùm pituita in capite agitata, deorſum confertim fluxerit, & in maxillis ac citra ceruicem conſtiterit. Hic ſaluari

deglutire non poteſt, nec niſi per vim ſpiritum attrahit, ac ſtertit, interdumq; cum febris detinet. Ea igitur eſt morbi origo, & interdum ſub ipſa lingua, interdum paulò ſupra pectus contingit. Vua curgulionis affectus. Fit autem vua, cùm ad curgulionem ex capite pituita delata fuerit, iſque pendulus & rubicundus euadit, & ſucceſſu temporis ad hunc modum nigreſcit. Curgulio venoſus eſt & craſſus, & vbi inflammationem concepit, incaleſcit, propterque caliditatem ſanguinem à quo nigreſcit, ex vena attrahit. Quare niſi turgentem ſeces, confeſtim ſeſe vibrando ſpiritum & animam efflant ægri. Vena enim calefacit, & præ caliditate circumſtantia curgulionem loca ſanguine implet, intraque breue tempus ſuffocantur. Tonſillæ. Tonſillæ autem & partes ſub lingua intumeſcentes, gingiuarum & linguæ tumores, quæque id genus hoc loco contingere ſolent, eæ omnes partes ex pituita afficiuntur. Pituita autem ex capite defertur. Caput verò vbi calefactum fuerit, ex corpore trahit. Incaleſcit autem à cibariis, ſole, laboribus & igne. Cumque incaluerit, quod eſt tenuiſſimum ad ſe ex corpore trahit, cumque attraxerit, rurſus ad caput demittitur. Morbi ex capite orti. Cùm caput repletur, & ex horum aliquo incaleſcere contingit, torpor caput detinet, & crebrò vrinam reddit, aliiſque afficitur quæ ex ſtranguria contingere ſolent, eaq; nouem diebus patitur. Et ſi quidem per nares aut aures aqua vel mucus erumpat, à morbo vindicatur, ſtrãnguria ceſſat, vrinamq; multam & albam ad viginti dies citra laborem reddit, capitis dolor deſinit, & intuenti ſplendor ex oculis ipſi clam ſubducitur, & dimidiatas rerum facies ſibi cernere videtur. Hic intra quadrageſimum diem prorſus conualeſcit, multis tamen quandoq; morbus ſeptimo, aut decimoquarto anno reuertitur. Capitis cutis ei craſſeſcit, & tactui cedit, ac ex paucis cibariis mollis beneq; coloratus apparet, neq; acutè audit. Cùm ſic habentẽ per morbi initia offenderis, antequã per nares & aures aqua erumpat, eumq; intenſus dolor detineat, deraſo capite, circum frontem ſcorteo vtriculo, aqua quàm ferre poterit calidiſſima, pleno alligato, ipſum calefieri ſinito, vbi que refrixerit alterum adhibeto. Quòd ſi debilis euadat, ceſſato, & intermiſſione facta, rurſus eadem repetito, quoad vehe-

mens

mens dolor remittat. Si verò aluus non ſubducatur, eum ſubluito, & propinatis vrinam ducentibus, aquam mulſam aquoſam ſuperbibendam exhibeto, & quàm maxime foueto, ſuccumq; ptiſanæ tenuem ſorbeat. Quòd ſi venter non ſubducatur, mercurialem aqua coctã terito, ſuccum percolato, eiusq; parem portionem cum ptiſanæ ſucco permiſceto, & pauco melle ſucco admixto, hunc ter die ſorbeat, vinumque mulſum, aquoſum, album, modicum, poſt ſorbitionem propinato. At poſtquam ei per nares mucoſa eruperint, & vrinam craſſam reddiderit, doloreq; capitis liberatus fuerit, vtre ne amplius vtatur, ſed multa calida lotus, vrinam mouentia, & aquam mulſam aquoſam bibat. Et primis quidem diebus milium lingat, & cucurbitam aut betas tribus diebus edat, deinde cibis quàm molliſſimis, & aluum maximè ſubducentibus vtatur, pauco ſemper cibo addito. Diebus verò quadraginta elapſis (tanto enim tempore morbus præcipuè circunſcribitur) vbi ipſius caput repurgaueris, primùm medicamentum deorſum purgans exhibebis, ſi anni tempeſtas permiſerit, deinde ſerum ſeptem diebus propinabis, aut ſi debilis exiſtat, paucioribus. Quòd ſi reuertatur morbus, toti corpori fomento adhibito, poſtridie veratrum potui exhibeto, deinde quantum videbitur intermiſſione facta, tuncque ad caput repurgandum exhibito medicamento deorſum purgante, caput octo cruſtis inurito, duabus quidem ad aures, duabus verò ad poſteriorem capitis partem, hinc atq; hinc ad ceruicis initium, duabus in naribus, iuxta oculorum angulos. Venas autem iuxta aures quoad pulſare ceſſent, vrito. ferramentis verò quæ cuneolos faciant, eas tranſuerſas perurito. Atque hæc vbi feceris ſanitas continget. Alius morbus. Vlceribus circa caput impletur, & crura intumeſcunt, velut ex aquæ potu, tumorque in tibiis inducitur, ac ſi premas, color eſt auriginoſus, vlceraq; aliàs alia corporis parte, præcipueq; in tibiis pullulant, & maligna aſpectu apparent, depoſita verò inflammatione celeriter ſanantur, febriſq; ſubinde corripit, caput perpetuò calet, & ex auribus aqua effluit. Cùm ſic habet, medicamentum ei exhibeto quod pituitam & bilem ſurſum purget, ſi quidem frigus fuerit, vbi priùs foueris & calida laueris. Deinde trium dierum intermiſſione

facta caput purgato, poſteaque medicamentum deorſum purgans bibendum dato, & ſi anni tempus opportunum fuerit, ſerum deinceps propinato, ſin minùs, lac aſininum. Poſt purgationes autem cibis quàm pauciſſimis, maximeq; aluum ſubducentibus vtatur, neq; lauet. Quòd ſi caput vlceretur, ſmegmate ex vini fæce vſta parato, glandis putamen læuiter tritum admiſceto, nitri pari portione admixta, quibus defrictus multa calida lauetur. Caput autem inungatur baccis lauri tritis, gallis, myrrha, thure, argenti flore, adipe ſuillo, & oleo laurino, quibus commixtis illinito. Poſt hæc autem vomitionibus ter in menſe vtatur, exerceat ſe & calida lauetur. Quòd ſi cùm hæc feceris, morbus quidem ex reliquo corpore diſceſſerit, in capite autem adhuc ipſi vlcera oriantur, rurſus capite purgato, medicamentum deorſum purgans poſtea propinato, deinde caput deraſum leuibus inciſuris incidito, cumq; ſanguis effluxerit, confricato, mox lanas ſuccidas vino madidas obuoluito, cumq; ſolueris, ſpongia detergito, nec madefacito. Deinde inſparſo cypariſſi puluere, oleo ſublinito. Laneis autem vinculis, quoad ſanus euadat, vtatur. Alius morbus. Caput dolor vehemens prehendit, & vbi quis vel paululum agitatur, bilem vomit, interdum verò difficulter vrinam reddit, & mente alienatur, cumq; ad ſeptimum diem peruenerit, quandoq; moritur. Quòd ſi hunc tranſmiſerit, etiam nono aut vndecimo die, niſi ei per nares, vel aures effluxerit. Si verò eruperit, euadit. Fluit autem aqua aliquantulum bilioſa, deinde ſucceſſu temporis, putredine in pus vertitur. Cùm igitur ita habuerit, quoad quidem dolor vehemens detinuerit, per initia, antequam ex naribus & auribus erumpat, ſpongias calida madefactas capiti propiùs admoueto. Si verò his minimè remittat, vtere eo modo quo in priore morbo vtitor. Aquam autem mulſam aquoſam bibat, ſin minùs poſt mulſam, aquam in qua farina hordei craſſior macerata fuerit. Priſanæ verò ſuccum ſorbeat, & vinum album aquoſum ſuperbibat. Vbi autem per aures eruperit, febriſque & dolor remiſerit, cibis vtatur aluum ſubducentibus, à paucis initio ducto ſemper aliquid addendo. Calida caput lauet, & aures aqua limpida proluat, ſpongiamque melle imbutam imponat. Quòd ſi ne ſic quidem reſiccetur, ve-

rùm

rũm diuturna fluxio euadat, poſt collutionem factam, argentiq́; florem, ſandarachã, ceruſam, ſingula pari portione tenuiter trita immittito, his aures impleto ac refercito, & ſi quid ſuperfluat, aliquid de medicamẽto ſuperiniicito. Cùm verò auris reſiccata fuerit, vbi expurgaueris medicamentum abluito, deinde, cùm primùm auris reſiccata obſurdeſcat, lenibus fomentis aures foueto. Sic enim non niſi ægrè, ac longo tempore conquieſcet. Moriuntur quoque ſi etiam vehemens dolor aurem occupet, neque intra ſeptem dies eruperit. Hunc calida multa lauato, & ſpongias aqua calida maceratas, tepidas expreſſas, ad aurem apponito. Quòd ſi ne ſic quidem rumpatur, ei fomentum ad aurem admoueto. Sorbitionibus autem & potionibus iiſdem quibus in ſuperioribus vtitor. Alius morbus. Aqua ſi in cerebro ſuborta fuerit, dolor acutus ſinciput & tempora, interdumq́; alia capitis parte detinet, ſubindeque rigor ac febris oculorum regiones dolor occupat, iique caligant, pupilla ſcinditur, & ex vno duo ſibi cernere videtur, & ſi ſurrexerit, ipſum tenebricoſa vertigo prehendit, neq; ventum, neque ſolem ſuſtinet, aures tinniunt, auditoq; ſtrepitu indignatur, ſaliuam & pituitam vomitione refundit, quandoq; verò etiam cibos, capitis cutis extenuatur, & contactu gaudet. Cùm ita habeat, primùm quidem medicamentum ſurſum purgans, quod pituitam educat exhibeto, poſt hæc caput purgato, deinde intermiſſione facta medicamentum deorſum purgans propinato, mox eum cibis quàm maximè aluum ſubducentibus reficito, ſenſim ſemper adiiciendo. Vbi verò iam ſatis ciborum comederit, ieiunus vomitionibus vtatur, lenticulæ decocto melle & aceto admixto, olera comedens, eoq; die quo vomuerit, primùm quidem cyceonem liquidũ bibat, deinde ſub veſperum paucis cibis vtatur, neq; lauet, poſt cibos deambulet & mane, ventum & ſolem deuitans, neq; ad ignẽ accedat. Quòd ſi cũ hæc feceris, ſanus euadat, ſat eſt, ſin minùs, vbi cũ vere primùm quidem veratro antè purgaueris, deinde etiã in nares medicamentum infundito, & paruo tẽpore intermiſſo, deorſum purgato. Deinde poſtquam cibis eũ refeceris, demũ ſecto iuxta ſinciput capite ad cerebrũ vſq; perforato, & velut ſectionem per terebrã curato. Alius morbus. Rigor, febris, & dolor caput vexat, præci-

puè verò ad aurem & tempora, an ſinciput, oculorum regiones dolet, ſupercilia velut pondus incumbere videntur, & caput grauatur, ac ſi quis eum agitet, vrinam reddit copioſè & facilè, dentes torpor & ſtupor detinet, venæ attolluntur & in capite pulſant, quietem ferre nequit, ſed anxietudine premitur, & præ dolore mente alienatur. Huic ſi quidem per nares aut aures eruperit, aqua effluit aliquantum purulenta, & conualeſcit ſin minùs ſeptem diebus ferè moritur. Hic morbus præcipuè ex febre lipyria ortum habet, cùm febre liberatus, neq; purgatus, aut cibis & vino ſe impleuerit, aut inebriatus fuerit, aut in ſole ſe exercuerit. Cùm ſic habuerit, primùm quidem ſanguinem ex capite quacunq; parte viſum fuerit demito, eoque detracto, raſo capite ei refrigerantia admoueto, & ſi venter non ſubducatur, per infuſum ſubluendus. Potui autem ptiſanæ ſuccus frigidus exhibendus, & aqua ſuperbibenda. Quod ſi ad refrigerantia ei non remittat morbus, mutatione facta, vtre vtitor & calefacito. Vbi verò dolor ſedatus fuerit, cibis aluum ſubducentibus vtatur, neque impleatur. Cùm autem ſedato dolore ad vigeſimum diem peruenerit, fomento capiti adhibito, medicamentum ad nares admoueto, & intermiſſione trium dierum facta, medicamentum deorſum purgans propinato. Alius morbus. Si venulæ copulam ſanguinis circa cerebrum ſupereuomuerint, & cerebrum calefecerint, febris ac dolor vehemens ad tempora, ſinciput, & poſterionem capitis partem detinet, aures tinniunt, flatibus implentur, nihil audit, æſtuat, & præ dolore ſeipſe incontinenter iactat. Hic quinto aut ſexto die moritur. Cùm ſic habuerit, caput calefacito. Etenim ſi per aures aut nares aqua proruperit, periculum effugit. Quòd ſi ſextum diem euaſit, eandem victus rationem quam in priore morbo inſtituito. Alius morbus. Si venæ in caput ſupereuomuerint, dolor leuis totum caput detinet, & ad ceruicē pertingit, interdumq; ad alias capitis partes tranſmittit, deinde vbi ſurrexerit, eum tenebricoſa vertigo occupat, febris non prehendit. Cùm ſic habuerit, deraſo capite, niſi calefactoriis ceſſarit, à capite frontem qua capillus definit, ſcindito, ſectam cutim diducito, vbi ſanguis defluxerit, tenuiſſimo ſale conſpergito. Poſtea verò quàm ſanguis defluxerit, totam ſectionem

duplici

duplici filo inuolutam componito, deinde ſplenium cera & pice illitum, vlceri inferiore parte imponito, lana ſuccida appoſita deligato, & ſinito ad dies ſeptem, niſi dolor detineat, qui ſi detineat, ſoluito. Aquam autem in qua farina hordei craſſior macerata fuerit, quoad conualuerit, ei bibendam exhibeto, ptiſanæ verò ſuccum ſorbēdum, aquam etiam ſuperbibendam dato. Alius morbus. Si cerebrum bilis vexet, febris lenis & rigor detinet, dolorque toto capite, præcipuè verò ad tempora, ſinciput, & oculorum regiones, ſupercilia ſuſpenſi videntur, & ad aures dolor peruadit, quādoque per nares bilis effluit, oculi caligant, & pleriſque quidem ad dimidiam capitis partem dolor peruenit, toto etiā capite oritur. Cùm ita habuerit, refrigerantia ei ad caput admoueto, & vbi dolor & fluxio quieuerit, apij ſuccum in nares inſtillato, neque lauet quamdiu dolor detinet, & milium liquidum pauco melle affuſo ſorbeat, & aquam bibat. Quòd ſi aluus non ſubducatur, braſſicas edat, & ſuccum ſorbeat, ſin minùs, foliorum ſambuci ſuccum ad eundem modum. Cumq; tempeſtiuum tibi videbitur, cibos quàm maximè aluum ſubducentes ei porrigito. Ac ſi propulſata fluxione & dolore, ad ſupercilia iuxta naſum pōdus quoddam ei incumbere videatur, mucuſque craſſus ſit & putridus, fomento ex aceto, aqua & origano adhibito, mox calida loto, æris florem & myrrham ad nares admoueto. Hæc vbi feceris, plærunque ſanum videbis, morbus autem minimè eſt lethalis. Alius morbus. Si ſyderatum cerebrum fuerit, dolor ex occipitio ad ſpinam tendit, & cor frigus permeat, de repente nouus ſudor oritur, & per nares ſanguis fluit, plerique etiam vomunt. Hic intra tres dies moritur. Quòd ſi ſeptimum diem ſuperauerit (plærique verò minimè ſuperāt) & ſi ſanguinem vomat, aut ex naribus effluat, neque eum calida lauato, neque calefactoria admoueto. Acetum verò album aqua temperatum potui exhibeto, & ſi debilis fuerit ptiſanam ſorbendam dato. Quòd ſi plus æquo ſanguinē tibi vomitione refundere, aut ei ex naribus effluere videatur, à vomitu quidem farinam ſetaniam aquæ inſperſam bibat. Si verò ex naribus fluat, brachiorum & temporum venas, ſpleniis ſuppoſitis deligato. At ſi horum neutrum affuerit, occipitium autem, & ſpinam dolor vexet, & ad cor-

frigus procedat, eruo pectus, dorſum, occipitium, & ceruicem calefacito. Hæc cùm feceris maximè iuueris. Pauci verò ex hoc morbo euadunt. Alius morbus. De repẽte ſanum capitis dolor prehendit, confeſtimq; vox eum deficit, ſtertit, & os apertum eſt, & ſi quis eum vocet aut agitet, ſolùm ingemiſcit, nihil intelligit, vrinam copioſam reddit, eamq́ue ſe reddere non percipit. Hic niſi eum febris corripiat, intra ſeptem dies moritur. Quòd ſi corripuerit, plærunque ſanus euadit. Huiuſmodi autem morbꝰ ſenioribus ferè cõtingit, magiſq́ue quàm iunioribus. Hic cùm ſic habeat, multa calida lauandus eſt, & quàm maximè fouendus, eiq́ue aqua mulſa tepida in os inſtillanda. Quòd ſi ad ſe redeat & morbum effugiat, cùm eum cibis refeceris, & vires valere videbuntur, immiſſo in nares medicamento, paucisq́ue intermiſſis diebus, medicamentum deorſum purgans propinato. Niſi enim purgaueris, metus eſt ne rurſus morbus reuertatur. Ferè autem ex priore minimè euadunt. Alius morbus. At ſi quis ex temulentia voce deficiat, ſiquidem iam confeſtim eum febris corripiat, conualeſcit, ſin minùs, intra tertium diem moritur. Cùm ita habentem offenderis, multa calida lauato, & ſpongias calida imbutas ad caput admoueto, & in nares cepas detracto cortice immittito. Hic ſiquidem apertis oculis & voce recuperata ad ſe redeat, neque nugas loquatur, eo die ſopore detentus iacet, poſtero verò conualeſcit. Quòd ſi erectus bilem vomuerit, in inſaniam agitur, fereq́ue diebus quinque niſi dormiat, moritur. Hunc igitur hæc facere oportet, multa calida lauare, donec ad ſe redeat, deinde copioſo oleo illitum, in mollibus ſtratis, veſtimentis contectum recumbere, neque apud eum lucernam ardere, neque loqui. A balneo enim ferè ſomno corripitur, & ſi dormierit, ſanus euadit. At poſtquam ad ſe redierit, tribus quatuórve primis diebus, milium liquidum, aut ptiſanæ ſuccum ſorbendum & vinum mellitum bibendum exhibeto. deinde cibis molliſſimis primumq́ue paucis vtatur. Cerebri ſyderatio. Si ſyderatio corripit, dolor ſenſim anteriorem ferè capitis partem detinet, & intumeſcit, liueſcit, febriſq́ue ac rigor prehendit. Cùm ſic habuerit, qua parte tumeſcit, ſecare oportet, & os perpurgatum radere, donec ad duplicatam laminam peruenerit.

uenerit, deinde non ſecus ac fracturam curare. Caries. Cùm caries in oſſe oborta fuerit, ex ea os dolor corripit, ſucceſſu verò temporis tenue euadit, inflatur, in eoque fractura contingit. Quod ſi ſecueris, os diſtentum, aſperum, & fuluum reperies, quibuſdam verò etiam ad cerebrum vſque corroſum. Cùm ita habentem offenderis, ſi quidem vltra corroſum fuerit, ſinere optimum, & quàm citiſſimè vlcus curare. Si verò perforatum non fuerit, ſed aſperum, deraſum ad duplicatam vſque laminam, ſicuti præcedens curato. Alius morbus. Si quis ſit velut ſyderatus, & capitis anteriore parte dolet, oculiſque videre non poteſt, ſed ſopor ipſum detinet, & ſi temporum venæ pulſent, & leuis febris totiuſque corporis ad motum impotentia detineat, & imminuatur: cùm ſic habuerit, tum eum multa calida lauato, tum ad caput calefactoria admoueto. A fomento verò myrrham & æris florem in nares infundito. Ptiſanę ſuccum ſorbendum & aquam bibendam dato. Et ſiquidem cùm hæc feceris meliùs habeat, ſat eſt, ſin minùs (hæc enim vnica ſpes eſt) ei ſinciput diuidito, cumque ſanguis effluxerit labra cōponito, curato & deligato. Quòd niſi diuiſeris, decimooctauo aut vigeſimo die ferè moritur. Angina. Febris & rigor corripit, caput dolet, maxillæ intumeſcunt, ægrè ſputum deglutit, ſaliuam duram ſenſim expuit, & in imis faucibus ſtertit. Quòd ſi apprehenſa lingua conſideraueris, curgulionem quidem non magnum, ſed mollem videbis. Fauces interiores ſaliua viſcida implentur, neque excreare poteſt, neque decubitum ſuſtinet, ſed ſi decumbat ſuffocatur. Cùm ſic affectum offenderis, hæc facito. Imprimis quidem cucurbitulas ad primam ceruicis vertebram admoueto, deinde capiti ante raſo ad aurem vtraque ex parte apponito, & vbi ſcarificaueris, cucurbitulam quàm plurimo tempore adhærere ſinito. Deinde ſuffitum illi ex aceto, nitro, origano, & naſturtij ſemine parato. Quæ leuiter trita, pari aquæ menſura ad acetum permixta, & pauco oleo inſtillato, macerato, poſtea in ollam infuſa, operculo appoſito, arundine caua indita, mox prunis impoſita feruefacito, & vbi per arundinis fiſtulā ſurſum vapor aſcēderit, cum aperto ore intro trahat, ea cautione adhibita ne fauces aduraț

Exteriore verò parte ſpongias aqua calida imbutas ad genas & maxillas apponat. Oris autem collutionem ei facito ex origano, ſatureia, apio, mentha, & pauco nitro, aquaque mulſa aquoſa admixta, paucum acetum inſtillato. Prædictarum herbarum foliis læuigatis ac tritis, nitroque in ea macerato, tepido os colluat. Si verò ſaliua retinetur, læuigato myrti ſurculo, & ſumma eiꝰ parte tenella inflexa molli lana obuoluta, conſpectis faucibus, ſaliuam expurgato, & ſi venter non ſubeat, glandem adhibeto, aut infuſo ſubluito. Ptiſanæ autem ſuccum ſorbeat, & aquam inſuper bibat. Quòd ſi ei tumor rubicundus enaſcatur, & ad pectus intumeſcat & ardeat, ſalutis maior ſpes eſt. Hæc autem ei faciēda ſunt. Vbi foras inflammatio vertitur, betas frigida imbutas admoueto, tepidis autem os colluat, & ne lauet. Quibus factis ferè euadet. Morbus autem lethalis eſt, & omninò pauci euadunt. Alia angina. Febris & dolor caput prehēdit, fauces & maxillæ inflammantur, neque ſaliuam deuorare poteſt, ſed craſſum & copioſum expuit, & ægrè loquitur. Cùm ſic habuerit, primùm quidem eo quo ſupra diximus modo cucurbitulam admoueto, deinde ſpongiam calida maceratam ceruici & maxillis apponito, aquam mulſam aquoſam ad os colluendum exhibeto, & ptiſanæ ſuccũ ſorbere cogito. Quòd ſi vbi hæc fecerit ſaliua nõ exeat, ſuffitum eodem modo velut in ſuperiore parato. Quòd ſi ei ad pectus aut ad ceruicem inflammatio vertatur, betis aut cucurbitis conciſis in aquam calidam coniectis, frigidam ſuperſorbeat & bibat, quò faciliùs ſputum exſcreetur. Cùm verò tumor in pectore extuberat, plures euadunt. At ſi faucibus & tumoribus ſedatis ad pulmonem morbus verſus fuerit, confeſtim febris & lateris dolor inſuper corripit, & vbi hoc contingit, plærunque moritur. Quòd ſi dies quinq; effugerit, purulentus euadit niſi ipſum cõfeſtim tuſſis corripuerit, quæ ſi corripuerit, exſcreato & repurgato ſputo cõualeſcit. Huic quamdiu dolor lateris detinet, latus calefaciendum, & offerenda quæ pulmonis inflammationi conueniunt. Quòd ſi dies quinque ſuperarit, & febris remiſerit, tuſſis verò detinet, primis quidem diebus ſorbitionibus vtatur. Cùm verò cibos ſumere occœperit, quàm pinguiſſimos & maximè ſalſos edat. At ſi tuſſis non adſit, verùm purulentum

rulentum fieri cognoſcas, vbi cœnauerit, cumque dormire volet, allia quàm plurima cruda edat, & vinum generoſum meracius ſuperbibat. Quòd ſi ſic quidem ei pus eruperit, bene habet; ſin minùs, poſtridie vbi calida laueris, ſuffitum exhibeto, & ſi eruperit, velut purulentum curato. Alia angina. Linguæ pars poſterior inflammatione tentatur, locuſque ſub tonſillis ad guttur (qui Græcis κλεῖθρον dicitur) neque ſaliuam, neque aliud quicquam deuorare poteſt, ſed ſi cogatur, ei per nares effluit. Cùm ſic habuerit, mentham viridem, apium, origanum, nitrum, & rhois rubri portionẽ terito, melle ſubigito, iiſque craſſioribus redditis linguam interiore parte qua intumeſcit illinito. Deinde ficus aqua decoquito, rhois triti paruam portionem hoc ficuum decocto macerato, eoque ſi poſſit ad gargariſandum vtatur, ſin minùs, os colluat. Aquam verò in qua craſſiores farinæ hordeaceæ partes maceratæ fuerint, potui exhibeto. Exteriore autem parte collo & maxillis cataplaſma ex farina calida in vino & oleo cocta imponito, & panes calidos admoueto. Vt plurimùm enim locus ſub tonſillis ad guttur ſuppurat. Quòd ſi ſua quidem ſponte eruperit, ſanus euadit, ſin minùs, vbi digito immiſſo contrectaueris an molle ſit, acuto ferramento ad digitum alligato, perforato. Quibus factis multi conualeſcunt. Hic verò morbus minimùm lethalis eſt. Vua curgulionis affectio. Si vua in faucibus oriatur, ſummus curgulio aqua impletur, eiuſque extrema pars rotunda & pellucida redditur, reſpirationemque intercipit. Quòd ſi maxillæ vtraque ex parte inflammatione tentatæ fuerint, ſtrangulatur. Sin verò citra horum inflammationem, hæc affectio per ſe exoriatur, minùs perit. Cùm ſic habuerit, curgulionem digito apprehenſum, & ſurſum ad palatum appreſſum, extrema parte præcidito. Deinde herbarum hortenſium odoratarum & condimentis vſurpatarum decoctum ad gargariſandum dato, & farinam frigidã delingendam, aquamq; ſuperbibẽdam, neq; lauet. Tõſillæ. Si tonſillæ oriantur, ſub maxillis ex vtraq; parte tumor fit, qui ad contactũ foris durus eſt, & totus curgulio inflammatione vexatur. Cùm ſic habuerit, immiſſo digito tonſillas protrudito, ad curgulionem verò æris florem ſiccum illinito & herbarum hortenſium odoratarum decoctum inſola-

tum, gargariſandum exhibeto, & extrinſecus, qua parte tumor eſt, hordaceam farinam in vino & oleo coctam in cataplaſmate tepidam admoueto. Vbi verò tubercula mollia eſſe videbuntur, intus contrectata, ſcalpello pertundito. Quædam tamen etiam ſua ſponte ſedantur. Hypogloſſis. Si hypogloſſis aut tuberculum ſub lingua oriatur, lingua intumeſcit, parſque ſub ipſa & externa ad contactum dura eſt & ſaliuam deuorare non poteſt. Cùm ſic habuerit, ſpongiam calida madefactam apponito, & farinam hordeaceã vino & oleo incoctam; parte exteriore qua intumeſcit in cataplaſmate admoueto, ficuum decoctum ad gargariſandum dato, nec lauato. Vbi verò purulentum fuerit, ſecato. Quandoque autem ſua ſponte erumpit, & citra ſectionem conſidit. Cùm verò parte externa ſuppurauerit, inurito. Inflammatio in palato conſiſtens. Si verò inflammatio in palato contracta fuerit, intumeſcit & ſuppurat. Cùm ſic habuerit, tuberculum vrito, vbi pus exierit, reliquum eluito, primùm quidem nitro & aqua tepida, deinde vino. Poſtquàm elueris, vuam albam paſſam detractis acinis tritam in vſturæ locum imponito, cumque effluxerit, vino meraco tepido colluat, & vbi quid edere aut ſorbere volet, ſpongiã immittito, iſtaque donec conualeſcat facito. Polypus. Si polypus oriatur in naſo, ex mediis cartilaginibus velut curgulio dependet, & vbi ſpiritum expellit, foras mollis progreditur, vbi verò attrahit, retro fertur, vocem obſcuram, & inter dormiendum ſtertorem facit. Cùm ſic habuerit, ſpongiam rotundam conciſam, & in orbem velut ſpiram contortam, lino Ægyptio conuoluito, & duram reddito. Sit autem ea magnitudine quæ naribus ſit adaptata. Spongiam quadruplici lineo filo, quod cubitali ſit longitudine vnumquodque, deligato. Deinde ea in vnum principium coacta, ſumtaque tenui virga ſtannea, quæ altera parte acus foramen habeat, virgam acuta ſui parte in os tranſmittito, & tranſmiſſo per acus foramen lineo filo, eam apprehenſam trahito, donec filorum principium apprehendas. Deinde ſpecillo ad vngulæ ſimilitudinem biſulco, curgulioni ſubdito, obnixè trahito, donec polypum eduxeris. Cumque extraxeris, & ſanguis fluere deſierit, ſiccum linamentũ ſpecillo conuolutum immittito, & de cætero, æris flore cum melle

melle feruefacto, linamentum illitum in nares imponito. Vlcere iam percurato, plumbum ita efformatum vt ad vlcꝰ pertingat, melle illitum, donec conualeſcat apponito. Alius polypus. Naſus carne impletur, quæ ad cõtactum dura apparet, neq; naribus reſpirare poteſt. Cùm ſic habuerit, immiſſa fiſtula, ferramentis tribus aut quatuor inurere oportet. Poſt vſtionem veratrum nigrum tritum iniicito, & vbi caro computruerit & exciderit, penicillum lineum melle cum æris flore illitum, imponito. Cumque vlcus percuratum fuerit, plumbeas laminas melle illitas indito, donec conualeſcat. Alius polypus. Interiore ex parte caro rotunda ex cartilagine prominet, ad cõtactum verò mollis eſt. Cùm ſic habuerit, nerueo fune accepto, in eo tenuem laqueum facito, tenui filo conuoluito, deinde alterum initium per laqueum tranſmittito, maiore laqueo facto mox initium per virgam ſtanneam traiicito. Poſtea immiſſum in nares laqueum, per ſpecillum inciſum circum polypum extendito, quo obducto, virgam per os traiicito, eamque correptam trahito, ſpecillo inſtar vngulæ biſulco ad eundem modum ſub curgulione obfirmato. Vbi verò extraxeris, velut ſuperiorem curato. Alius polypus. Interiore ex parte circa cartilaginem durum quid aliqua ex cauſa adnaſcitur, quod caro eſſe videtur, ſi verò attigeris ſonat velut lapillus. Cùm ita habuerit, naſum per ſcalpellum diuiſum expurgato, mox inurito, quo facto rurſus naſum conſuito, & pernicillo vnguine illito impoſito, vlcus curato, ac vbi circumputruerit, æris florem cum melle illinito, plumbea verò lamina immiſſa percurato. Alius. In cartilaginis ſumma parte ex obliquo velut cancri parui exoriuntùr, quos omnes inurere oportet, inuſtos veratro aſpergito. Vbi verò putruerint, æris flore cum melle exterito, plumbea lamina percurato. Morbus regius. Facies nigricat, præcipueq; partes in vmbra latentes, oculi ex virore palleſcunt, lingua inferiore parte venæque ſub lingua craſſæ ſunt & nigræ, febre caret, & vrinam craſſam bilioſamque reddit. Cùm ſic habuerit, primùm quidem venas ſub lingua pertundito, deinde vbi multa calida laueris, aſphodeli radices quinque pari portione, repurgatas & vino incoctas apij foliis admixtis quantum manus capere poſſit, ieiuno bibẽdas exhi-

beto. Vini dulcis tres dimidias heminas Æginenſes affuſas ad dimidiam heminam coquito, hoc permixtum ex iiſdem propinato. Poſtquam verò vrinam reddiderit, cibis aluum ſubducentibus vtatur, poſt cibum cicer album edat, vinum album, copioſum, aquoſum bibat, apium & porrum in cibo comedat. Hæc ſeptem diebus faciat, & ſi quidem in his color moderatè tibi repurgatus eſſe videatur, ſat eſt, ſin minùs, aliis tribus eadem faciat. Poſtea verò vnius aut alterius diei mora interpoſita, medicamentum ad nares admoueto, deinde medicamentum deorſum purgans, ex quo bilis repurgetur, propinato. Et ſi quidem lienoſus fuerit, lac aſininum aut ſerum poſtea bibendum dato, hiſque factis ſanum reddes. Alius morbus regius. Febris leuis prehendit, caput grauitas detinet, nonnullis etiam febris ceſſat, ipſe verò ex virore pallidus euadit, præcipueque oculi, debilis eſt, corporis ad motionem impotentia grauatur, & vrinam craſſam ac cum virore pallidam reddit. Hunc calida lauato, & quæ vrinas ducunt bibenda exhibeto. Vbi verò purior eſſe, & color tibi melior videbitur, medicamento naribus admoto, etiam medicamentum deorſum purgans poſtea bibendum dato. Cibis autem quàm molliſſimis vtatur, vinum album, dulce, aquoſum bibat, quibus factis ſanum reddes. Febres ex bile. Si quis bile vexetur, febris eum quotidie prehendit & dimittit, potiſſimum verò medio die detinet, os amarum eſt, & cùm ſine cibo fuerit, offenditur, vbi verò cōederit, ſtrangulatur, & paucis cibis impletur, eos execratur, & vomitionibus tentatur, ad lumbos & crura grauitas decumbit, multumque dormit. Huic, ſi poſt febrem frigido & copioſo ſudore exudarit, neque febre liberetur, diuturnus morbus euadit. Si verò minimè exudarit, citiùs iudicatur. Cùm ſic habuerit, vbi nonum diem attigerit, medicamentum purgans exhibeto. Si enim ſtatim per febris exordia exhibueris, poſtquam purgatus fuerit, febris repetit, rurſuſque medicamento indiget. Cùm verò os minimè laboret, ſed ad imum ventrem tormina decumbant, medicamentum deorſum purgans propinato, poſteaque lac aſininum, aut ſerum, aut ſuccum aliquem bibendum dato. Quòd ſi debilis fuerit, aluum infuſo ſubluito. At verò ante medicamenti purgantis portionem ſi quis febre vexetur,

mane

mane quidem aquam mulſam aquoſam exhibeto, alio verò die quo febris deſinet frigidam quantam volet bibendam dato. Cùm verò febris remiſerit, ptiſanæ ſuccum, aut miliũ liquidum ſorbendum, & vinum album, generoſum, aquoſum ſuperbibendum dato. Quòd ſi febre detineatur, neque de nocte, neque de die remiſerit, & ad contactum ſuperiores quidem partes calidàs habeat, venter autem & pedes frigidi ſint, & lingua aſpera, huic medicamẽtum purgans minimè exhibeto; ſed molli infuſo aluum ſubluito, & ptiſanæ ſuccum bis die frigidum ſorbendum dato, poſteaq; vinum aquoſum propinato; reliquo verò tempore aquam quàm frigidiſſimam bibẽdam. Hic ſi quidẽ ſeptimo die exudarit, & febris eum dimiſerit, bene habet, ſin minùs plærumque decimoquarto die moritur. Alia febris. Exteriore parte ad contactum febris leuis eſt, intus verò ardet, lingua eſt aſpera, naribus & ore calidum expirat. Vbi verò diem quintum attigerit; præcordia dura ſunt, dolentia, & color qualis in ictero detento apparet, vrinamq; craſſam ac bilioſam reiicit. Hunc ſi quidem ſeptimo die rigor & vehemens febris prehenderit, ac exudarit, bene habet, ſin minùs, ſeptimo aut nono die moritur. Corripit autem maximè hic morbus, ſi anni tempus minimè ſqualidum fuerit. Cùm ſic habuerit, quotidie calida lauato, aquam mulſam aquoſam copioſam propinato, & ſuccum ptiſanæ frigidum bis die ſorbendum dato, & poſt ſorbitionem vinum aquoſum, album, modicum bibendum: Quòd ſi aluus minimè ſubeat, per infuſum ſubluito, aut glandem apponito. Cibum, quoad febris remiſerit, ne exhibeto, vbi verò ceſſauerit, medicamentum deorſum purgans bibendum dato. Quandoq; enim reuertitur morbus, ſi impurgatus permanſerit. Idẽ morbus rurſus prehendit, ſi ſanguis ſupra modum bilioſus fuerit. Si tertiana febris detineat, ſi quidẽ poſt tres acceſſiones quarta prehendat; medicamentum deorſum purgans propinato. Quòd ſi medicamento tibi minimè indigere videatur, pentaphylli radices acetabuli quantitate in aqua tritas, bibendas dato. Si verò ne ſic quidem ſedetur, vbi multa calida lauerit, trifolium & laſeris ſuccum cum vino pari aqua admixta, propinato, reclinatumque multis veſtimentis donec exudet contegito. Poſt ſudorem ſi ſitiat, polentam ex

aqua bibendam dato, veſperi verò milium tenue coctum ſorbeat,vinumque ſuperbibat. Cibis verò quàm molliſſimis vtatur, donec dimittat. Febris quartana. Cùm febris quartana detinet, ſi quidem ex alio morbo non purgatum corripiat, medicamentum deorſum purgans propinato, deinde caput repurgato, poſtea medicamentum deorſum purgans iterum dato. Quòd ſi nec his factis ceſſet,interpoſitis duabus poſt purgationem per inferiora acceſſionibus, poſt multæ calidæ balneum, ſemen hyoſcyami milij magnitudine,mandragoram pari portione,laſeris ſuccum triũ fabarum quantitate, & trifolij parem modum,ex vino meraco bibendum exhibeto.Si verò rubuſtus eſſe,& bene ſibi valere videatur, & ex laſſitudine ac itinere febris in eo contracta ad quartanam perducta ſit poſt fomenta adhibita, allium melle maceratum ipſi exhibeto, deinde lentis cremorem, melle & aceto admixto ſuperbibat. Vbi cibo expletus fuerit, vomat poſt calidæ balneum, poſtquàm refrixerit,cyceonem ex aqua bibat, veſpere verò cibis mollibus neque multis vtatur. Secunda autem acceſſione, calida loto,& veſtimentis contecto quoad exudet, confeſtim veratri albi radicum trium digitorum longitudinem, trifolij drachmæ quantitatem, ſucci laſeris duarum fabarum pondus ex vino meraco propinato. Quod ſi vomitiones ipſum detineant,vomat,ſin minùs,eodem modo,poſt capitis purgationem. Cibis verò quàm molliſſimis & acerrimis vtatur.Cùm autem ipſum acceſſio inuaſerit, ne ieiunus medicamentum bibat.Lateris morbus. Lateris morbus vbi prehendit, febris & rigor detinet, dolor per ſpinam ad pectus peruadit, erectæ ceruicis ſpiratio(orthopnœam dicunt) & tuſſis vexat,ſputum album,aliquantulum bilioſum,non facilè tuſſi reiicit, ad inguina dolor eſt, & vrinam cruentam reddit. Cùm ſic habuerit, ſi quidem febris ſeptimo die remiſerit,conualeſcit.Quòd ſi nõ remiſerit,morbus ad vndecimum aut decimumquartum diem peruenit. Plęriq; itaq; his diebus intereunt. Si verò decimumquartum diem,ſuperet,euadit. Cùm hoc modo dolor detinet,fomẽta calida admoueto.Mel autem decoctum pari affuſa aceti menſura bibat,deinde ad mellis cocti & aceti menſuram, aquæ vndeuigeſimam portionem affuſam ſenſim & crebrò bibendam

dam

dam dato, poſteaq; pauco affuſo aceto aquam admiſceto: Milij ſuccum pauco melle inſtillato frigido, quantum heminæ quadrantem, in ſingulos cibos ſorbeat, & vinum album, generoſum aquoſum bibat. Vinum autem ſit quam molliſſimum, & minimè odoratum. Cùm verò febris dimiſerit, duobus quidem diebus milium bis die ſorbeat, & betas ſuauiſſimè apparatas comedat. Poſt hæc catuli aut auiculæ decoctæ ius ſorbeat, & paucas carnes edat. Deniq; verò, præcipuè quamdiu morbo tentabitur, milium in prãdio aſſumat, veſperi autem cibariis quàm pauciſſimis & molliſſimis vtatur. Alter lateralis morbus. Febris & tuſſis detinet, & rigor, & lateris dolor, quandoq; etiam ad iugulum, ſputum expuit aliquantulum bilioſum & ſubcruẽtum. Quòd ſi contigerit vt ei intro abſceſſus ruptus fuerit, qua parte maximè dolor detinet, fomenta calida admoueto, & niſi multa febris vexet, calida lauato; ſin minùs, minimè. In potu verò aquam faui recentis maceratione condulcatam exhibeto, poſtea etiam immixta aqua. Milij autem ſuccum bis die ſorbeat, & vinum album aquoſum ſuperbibat. Qui ſi quatuordecim dies effugerit, ſanus euadit. Alius lateralis morbus. Febris detinet, dentium ſtridor & tuſſis ſicca vexat, cum virore pallida, quandoque etiam liuida tuſſi reiicit, dolor lateris prehendit, & dorſum ſubrubrum euadit, caput & pectus calet, interdumq; etiam venter, pedes & crura. Erectus ſedens tuſſi magis vexatur, aluus turbatur, & alui egeſtio ex virore admodum pallida eſt & graueolens. Hic intra dies viginti perit, quos ſi effugerit, conualeſcit. Huic donec quatuordecim dies præterierint, farinæ hordeaceæ craſſioris maceratæ dilutum bibendum exhibeto, & vinum album, generoſum, aquoſum poſtea propinato, ptiſanę ſuccum frigidum bis die ſorbendum dato. Cumque iam ſuccus decoctus fuerit, mellis loco, mali punici ſuccum vinoſum, & ptiſanæ ſuccum admiſceto, neq; calida multa lauato. Vbi verò dies quatuordecim præterierint, poſtea milium in prandio aſſumat, veſperi autem auicularum carnibus cum iure, & paucis cibis vtatur. Ex hoc autem morbo pauci euadunt. Pulmonis inflammatio. Febris vt minimùm quatuordecim dies detinet, ad ſummum autem duodeuiginti, quibus diebus vehementer

per tuſſim reiicit,& primùm quidem ſputum craſſum & purum ſeptimo & octauo die exſcreat. Vbi verò febris prehẽderit, nono & decimo die ſubdulce & purulentum, quoad quatuordecim dies præterierint. Quòd ſi decimo quidem quinto die pulmo reſiccatus fuerit, & per tuſſim reiiciat, conualeſcit. Sin minùs, ad duos de viginti attendito, quibus quidem ſi ſputum tuſſi reiectum ſedatum fuerit, euadit. At ſi non ceſſet, eum interrogato, num ei ſputum eſſe dulcius videatur. Quòd ſi affirmauerit, morbus annuus euadit, cum pulmo pus intrò colligat. Huic primis quidem diebus vinum dulce, album, aquoſum, paulatim crebrò bibendum exhibeto. Ptiſanæ verò ſuccũ melle ammixto ter die ſorbendum, quoad dies decem & octo præterierint, & febris ceſſauerit. Periculum autem præcipuè die ſeptimo & decimoquarto incurrit. Cum verò octodecim dies ſuperauerit, non amplius moritur, ſed pus expuit, pectus dolet, & per tuſſim reiicit. Cùm ſic habuerit, ieiuno lentis decoctum propinato, eiusque freſum multo adipe admixto ſorbendum dato, ſi æſtus non adfuerit, qui ſi adſit, ne ſorbeat, ſed cibis vtatur ſalſis ac pinguibus, & marinis potiùs quàm carnibus. Quòd ſi tibi ritè purgari videatur, infuſo ac fomento vtitor, ſi quidem pus craſſum fuerit, foueto, ſed ſi tenue, infundito. Et cibis quàm maximè adhæreat, acribus, carnibus bubulis, ouillis & ſuillis abſtineat. Cùm ex pulmonis inflammatione purulentus extiterit, febris vexat, tuſſis ſicca, difficultas ſpirandi, pedes intumeſcunt, & manuum ac pedum vngues contrahuntur. Cùm ſic habuerit, decimo pòſt die ex quo purulentus fieri cœperit, huic multa calida loto, ari radicem tritam aſtragali magnitudine, ſalis granum, & parum mellis, ex aqua & pauco oleo, extracta lingua tepidum infundito, deinde humerum concutito. Quòd ſi ex eo quidem pus erumpat, ſat eſt, ſin minùs, aliud facito. Ciborum acrium & cyclaminis ſuccum expreſſum, vtriuſque acetabulum paruum ſumito, deinde laſeris ſuccum tritum fabæ quantitate, lactis caprini aut aſinini acetabulo dilutum & commixtum, tepidum infundito. Si verò ob id non erumpat, raphani corticem, & æris florem trium fabarum quantitate læuiter tritum, olei heminæ quadrante ſubactum, tepidum infundito. Sit autem raphani

raphani quantitaſ dupla. Quòd ſi pus erumpat, cibis quàm ſalſiſſimis & maximè pinguibus vtatur. Sed ſi pus minimè prodierit, paulatim ad os ſuffitum adhibeto ex ſij ſucco, vino Tornio, lacte bubulo aut caprino, pari cuiuſque admixta menſura, ita vt trium heminarum modum faciant. Deinde furni teſtas ignitas immittito, hoc per fiſtulam trahat, ea cautione adhibita, vt ne aduratur. Vbi verò purius ſputum fuerit, vrticæ ſemen, thus, origanum, ex vino albo, melle, & pauco oleo tertio quoque die infundito, poſtea verò butyrum, reſinam, in melle liquefactam, neque ampliùs cibis ſalſis & pinguibus vtatur. Intermediis autem diebus ex infuſis ieiunus bibat ſaluiam, rutam, ſatureiam, origanum pari portione, ex vino meraco ad acetabuli menſuram, cum omnibus his aſperſis. Quòd ſi ab his infuſis non prorumpat, nil mirandum. Plærunque enim in ventrem erumpit, confeſtimque meliùs habere videtur, cùm ex anguſto in ampliorem locum venerit. Alius morbus. Cùm longiùs tempus progreſſum fuerit, febris vehemens & tuſſis prehendit, latus dolet, neque in ſanam quidem partem decubitum ferre poteſt, ſed in dolentem, pedes & oculorum cauitates intumeſcunt. Poſt decimumquintum ab eruptione diem, huic multa calida loto, & in ſella ſtabili collocato, alter manus detineat, tu verò agitato humero quonam in latere affectio ſtrepitum faciat auſcultato, votum autem eſt vt in ſiniſtro. Ad hunc igitur locum ſectionem adhibeto, quòd minùs lethale eſt. At ſi præ craſſitudine & copia nullum tibi ſtrepitum edere videatur, quo ipſum deprehendas, quod fit interdum, latus quod intumuerit & magis doluerit, quàm infima parte ſub ipſum tumorem potiùs quàm anteriore parte ſecato, quò facilior puri exitus pateat. Primùm autem inter coſtas cutem ſpecillo lato exciſorio ſecato, deinde ſpecillo acuto panniculo deligato, cuius extremam partem vnguis pollicis magnitudine relictam intrò adigito. Poſtea vbi quantum puris videbitur emiſeris, vulnus penicillo ex lino crudo, cui filum alligaris, obducito, quotidie pus ſemel emittito. Poſt decimum diem, vbi totum pus emiſeris, penicillum ex linteo indito, deinde vinum & oleum tepida per fiſtulam infundito, ne pulmo pure madeſcere conſuetus, de repente reſiccetur. In-

fuſum autem matutinum ſub veſperam, at veſpertinum mane educito. At vbi pus tenue velut aqua, aut ad digiti contactum glutinoſum & paucum fuerit, ſtanneum penicillum cauum indito. Cùm verò prorſus venter reſiccatus fuerit, paulatim reſecato penicillo, dum ipſum eximas, vulnus coaleſcere ſinito. Indicio autem eſt euaſurum ægrum, ſi quidem pus album & purum fuerit, fibræque ſanguinis inſint, vt plurimùm conualeſcit. At ſi primo die oui luteo ſimile, aut poſtero die craſſum defluat, aliquantum ex virore pallidum, & graueolens, vbi pus effluxerit, moriuntur. Alius morbus. Cùm quis ex pulmonis vitio tabeſcit, huic ſputum craſſum, aliquantulum ex virore palleſcens & dulce per tuſſim reiicitur, dentium ſtridor eſt, dolor pectus & dorſum occupat, tenuis ſibilus in faucibus editur, eæque ſicceſcunt, cauitates rubent, vox grauis eſt, pedes intumeſcunt, vngues contrahuntur, partes ſuperiores extenuantur & imminuuntur, ſputum ore contentum exſcreaturus deteſtatur, matutino tempore & media nocte maximè tuſſis vexat, itemque alio tempore, hicque morbus iuuenculam mulierem potiùs quàm vetulam prehendit. Si quidem iam capilli ex capite huic defluant, caputque velut ex morbo nudetur, & ſuper prunas expuenti ſputum grauiter oleat, hunc intra breue tempus periturum aſſerito, & ex alui profluuio periturum. Vbi enim iam pus circa cor computruit, id prunis impoſitum nidorem exhalat, & vna incaleſcens cerebrum ſalſuginem emittit, quæ aluum ciet, cuius rei indicium eſt quòd capilli ex capite defluunt. Hunc cùm ita habuerit ne curato. At ſi per initia tibi morbus obtigerit, lenticulæ cremorem propinato, deinde intermiſſo vno die, veratrum ita temperatum vt ne inferiorẽ aluum cieat, exhibeto. Cumque noctu ad os ſalſugo deueniat, crebriora ei medicamenta ad nares admoueto. Sed ſi non effluat apponito quidem, verùm ex maiore interuallo, & ſemel in menſe, veratro quantum duobus digitis tolli poteſt, ex vino dulci temperato, inſuper epoto. Lenticulæ verò decoctum confeſtim inde bibendũ dato. Medicamẽta autem purgantia, niſi eum febres acutiores prehendant, quàm pauciſſima bibat. Dracunculi radicem & veratri delingat, non tamen ex melle. Sic enim minimè aluum mouebit.

bit. Quòd ſi tormina in aluo inferiore ſuboriãtur, eam primùm quidem ex infuſo, in quod coccus cnidius commiſcetur, ſubluito. Quòd ſi neq; ſic ſedentur, lacte aſinino cocto purgato, medicamentum autem deorſum purgans ne exhibeto. Si verò ante medicamentum epoto veratro bilem vomat, ipſo lentis decocto aſſumto vomat. Cibis autem vtatur, ſi quidem febres acutæ detinent, carnibus ouillis coctis, & volucrium, cucurbita & betis. Iuſculum ne ſorbeat, neque ad intinctus vtatur. Piſcibus autem vtatur ſcorpiis, & mollibus aut cartilagineis coctis, neq; calidum quicquam comedat, neque lauet, ſi multa febris detineat, neque oleribus acribus vtatur, excepta ſatureia aut origano, vinum album bibat. At ſi febris ſit expers, calores autem ſubinde corripiãt, piſces quàm optimos & pinguiſſimos edat, & pinguia & dulcia, & quàm maximè ſalſa. Deambulationibus vtatur neq; in vento, neque in Sole, & poſt cibos, cùm tempeſtiuum videbitur, vomat, tepidaq; lauet, capite excepto. Ex cibariis panis melior, iis qui maza non victitant, his verò vtraque commiſceto. Alius morbus qui tabes vocatur. Tuſſis vexat, & ſputum copioſum & liquidum, interdumq; facilè per tuſſim reiicitur, pusq; grandini eſt ſimile, & digitis tritum durum & grauèolens exiſtit. Vox clara & ſine dolore emittitur, neque febres corripiunt, ſed quandoque calor, & alioqui debilis eſt. Huic veratrum & lentis decoctum propinato, & quàm plurimis cibis ſatiato, dum ab acribus, carnibus bubulis, ſuillis, & ouillis abſtineat. Exercitationibus paucis & deambulationibus vtatur, poſt cibos vomitiones adhibeat, venere abſtineat. Morbus hic ſeptem aut nouem annis durat, quod ſi huic per initia curationem adhibeas, ſanus euadit. Alius morbus. Si pulmonis fiſtula vlcere feruido & ſuperficiario laborarit, febris lenis detinet, medio pectore dolor vexat, & totius corporis pruritus, vox raucescit, ſputum liquidum ac tenue expuit, interdum etiam craſſum, ac velut ptiſanæ ſuccum. In eius ore grauis odor, qualis ex piſcibus crudis, ſuboritur, ſubindeque in ſputo dura quædam velut fungi fruſtula ex vlcere apparent, ſuperiora, atque adeò totus homo extenuatur, malæ rubent, vngues temporis ſucceſſu contrahuntur, aridi & ex virore palleſcentes euadunt. Confeſtim autem perit, ſanguinem &

pus per ſputum reiiciendo, niſi curetur. Poſtea etiam vehementes ſuperuenientes febres ipſum interficiunt. At ſi curatus fuerit, ex hac tabe euadit. Curare autem oportet, vt epoto lenticulæ decocto vomat. Quòd ſi tempeſtiuum tibi videatur, veratrum per ſe, ſi quidem per hominis vires liceat, propinato, ſin minùs, dimidium potionis ad lenticulæ decoctum admiſceto, ita vt quinta aut ſexta potione deſinas. Ventrem autem inferiorem, niſi febres vehementes prehenderint, medicamento purgante ne agitato. Quòd ſi non prehenderint, lacte aſinino per inferiora purgato. Si verò adeò debilis ſit, vt bibere nequeat, per infuſum ſubluito, caput autem minùs agitato. Quòd ſi ſputum quidem copioſum & ſalſum ad os defluat, naribus quod bilem minimè ducat apponito. Si verò fluxio ad os non vergat, capiti nihil adhibeto. Cùm autem ſputum graueolens fuerit, intermediis inter lenticulæ decoctum diebus, medicamentum in pulmones, per infuſum immittito, intermiſſo verò vno die ſuffito. Cibis vtatur, carnibus ouillis, & volucrium, piſcibus mollibus & cartilagineis, & ſcorpiis coctis. Quarto quoque die ſalſamentum quàm optimum & maximè pingue comedat, in prandio quidem maza vtatur, in cœna verò huic panem admiſceat, neque quicquam ſorbeat, neque cyceonem bibat, ſi comedere poſſit. Opſonia ſeſamo pro tritico condîta, & coriandro, & anetho comedat. Laſere ſilphióue ne vtatur, neq; vllo alio olere acri, præter quàm origano, aut thymo, aut ruta. Deambulationibus autem ante & poſt cibum vtatur, vitato vento & ſole, à crapula & venere abſtineat, tepida lauet, capite excepto, quod quam rariſſimè quidem lauet. Tabes dorſalis. Tabes dorſalis ex ſpinali medulla oritur, præcipuè verò recentes ſponſos & libidinoſos corripit. Febris ſunt expertes, bene comedunt & colliquantur. Quòd ſi ita affectum percontaeris, aſſeret ſibi videri ex ſuperioribus partibus à capite velut formicas in ſpinam demitti, cumque vrinam aut ſtercus reddit, ſemen genitale copioſum & liquidum ei prodit, neque generatio ſit, & inter dormiendum cum vxore dormiat, necné, veneris ludibria patitur. Cumque aliàs tum præcipuè per locum arduum iter fecerit aut cucurrerit, anheloſus & imbecillus euadit, caput grauatur,

& aures

& aures ſonant. Hic temporis progreſſu vehementibus febribus correptus perit ex lipyria febre. Cùm ita habuerit, ſi per exordia curandum ſuſceperis, fomento toti corpori admoto, medicamentum per ſuperiora purgans bibendum exhibeto. poſteaque caput purgato, deinde verò deorſum purgans propinato. Ad curationem autem vere præcipuè aggredi velis, poſteaque ſerum aut lac aſininum propinato. Lac verò bubulum per quadraginta dies bibendum exhibeto. Veſperi quandiu lac bibet, alicam ſorbendam dato, à cibis autem abſtineat. Cùm verò à lactis potu ceſſauerit, mollibus cibis à paucis initio ducto, eum reficito, & quàm maximè incraſſato. Per annum crapula, venere & immoderatis exercitationibus abſtineat, præterquam deambulationibus, in quibus frigora & ſolem vitet. Tepida autem lauet. Pulmonis morbus. Sputum craſſum & atra fuligine tinctum per tuſſim reiicitur, color niger eſt, aliquantulum intumeſcit, dolores leues ſub pectore & ſcapulis detinent, & vlcera his ægrè ſaneſcunt. Hic morbus ſuperiore minùs periculoſus, pluresq; euadunt. Huic veratrum per ſe aut lentis decocto admixtum propinare oportet, in pulmonem autem infuſa immittere & ſuffitibus vti, & liberaliter cibum ſumere, dum carnibus bubulis, ouillis & ſuillis abſtineat, & oleribus acribus, præterquam origano & ſatureia. Deambulationibus vtatur, & matutino tempore ieiunus ad arduum locum iter faciat. Deinde folia hortenſia condimentis vſurpata vino temperato aſperſa bibat. De reliquo cibis commemoratis vtatur. Arteria vulnerata. Si arteria vulnerata fuerit, tuſſis detinet, ſanguis tuſſi expuitur, fauces latenter ſanguine implentur, ſanguinis grumos reiicit, dolor acutus ex pectore ad dorſum permeat, ſputum glutinoſum eſt & copioſum, fauces ſiccæ, febris & rigor corripit, fauces creperum & ſtridulum ſonum edunt, velut ex pingui aliquo, & ad dies quindecim hoc modo afficitur. Poſtea verò pus expuit, ac veluti vlceris fruſtula ricinis ſimilia, hoc eſt cartilagineas pulmonis partes, bronchia dicta, ac rurſus tuſſis, & ſanè ſanguis erumpit, poſteaq; pus craſſum expuit, febris vehementior euadit, & in pulmonem deſinit, vocaturque is, cui ex pulmone velut ex rupto abſceſſu pus erumpit. Quòd ſi poſt primum ſanguinem pus non expuat, à ve-

hementi labore & exercitatione quieſcens, in vehiculum conſcendat, vbi cibis abſtinuerit ſalſis, vnguinoſis, pinguibus, & acribus oleribus. Cumq; corpus optimè habere videbitur, pectus & dorſum, viciſſim vtrunq; inurito. Vlceribus curatis, per annum ebrietate abſtineat, non impleatur ſupra modum, neq; manibus vehementer laboret, neq; vehiculum conſcendat, ſed quam maximè craſſum corpus reddatur. Pulmonis vtrinq; dependentes fibra conuulſæ. Si ex pulmone dependens fibra conuellatur, ſputum candidum interdumq; cruentum expuit, delirio & febre tenetur, dolor pectus, dorſum & latus occupat, & ſi ſe conuertat, tuſſi & ſternutatione corripitur. Huic quâ parte dolor detinet calefactoria admoueto, centaurium, daucum, ſaluiæ folia trita, melle & aceto affuſo, ex aqua antè ſorbenda dato. Ptiſanæ etiam ſuccum antè ſorbeat, & vinum aquoſum ſuperbibat. Cùm verò dolor quieuerit, ſaluiam tuſam & cribratam, hypericum & eryſimum læuigata, cum polenta, pari ſingula portione, vino temperato admixta, ieiuno bibenda exhibeto. At ſi ieiunus non fuerit, leguminis freſi decoctum ſalis expers ſorbendum dato. Si verò æſtus fuerit, cibis quam molliſſimis, inſulſis, & minimè nidoroſis vtatur, cùm iam moderatè corpus, & pectus & dorſum ſe habuerit. Quòd ſi vtrinq; dependentes pulmonis fibræ vellicentur, tuſſis detinet, ſputum craſſum & album cernitur, dolor vehemens ad pectus, ſub ſcapulis, & ad latus occupat, ardor detinet, & puſtulis velut ex igne rubentibus completur, pruritus vexat, neq; ſedere, neq; iacere, neq; ſtare ſuſtinet, ſed infirmis eſt viribus. Hic quarto ferè die perit, quem ſi effugerit, ne ſic quidem ſpes multa ſupereſt, cùm & ſeptimo die periculum ſubeat, quem ſi ſuperauerit, conualeſcit. Hunc cùm ita habuerit, bis die calida multa lauato, cumq; dolor detinet, calefactoria admoueto, & mel cum aceto propinato, ſuccumque ptiſanæ ſorbendum dato, & vinum album generoſum ſuperbibendum. Quòd ſi balneo & tepefactoriis vexetur, neq; ea ferat, detriti linei panniculi aqua intincti, ei ſunt admouendi, & ad pectus & dorſum adhibendi, fauumq; ex aqua maceratum frigidiſſimum propinato, & ptiſanæ ſuccum frigidum aquamq; ſuperbibendam dato. Loco frigido decumbere iubeto, iſtaq; facito, verùm morbus lethalis eſt.

Eryſi-

Eryſipelas in pulmone. Si oriatur in pulmone eryſipelas, tuſſis detinet, & ſputum multum ac liquidum expuit, velut ex gutture quod cruentum non eſt, dolor dorſum & inanes ac molles laterum partes occupat, viſcera ſtrepitum edunt, pituitam acidam vomit, dentes obſtupeſcunt, febris, rigor ac ſitis corripit, cùm quid comederit, in viſceribus ſtrepitus editur, acidum eructat, venter ſtridet, & corpus torpeſcit. Cùm vomuerit, meliùs habere videtur, vbi verò minimè vomuerit, decedente die tormina & dolor in ventre ſuboriuntur, & liquidum ſtercus demittitur. Hic morbus maximè ex crapula, carnium eſu, & aquæ mutatione contingit, atque aliis etiam de cauſis detinet. Huic medicamentum deorſum purgans propinato, poſteaque lac aſininum bibat, niſi natura lienoſus fuerit. Quòd ſi ſic, ne ſuccis, neque lacte, neque ſero purgato, ſed eo quod pauca quantitate ſumtum plurimum foras educat. In omnibus morbis, vbi aluus non ſubducitur eam per infuſum ſubluito, aut glandes ſupponito. Hoc in morbo frigidæ balneo & exercitatione vtendum, vbi febres remiſerint, & corpus moderatè habere videbitur. Vere & autumno vomitus excitandus. Alliorum capita & origani pugillum, quantum digitis comprehenditur, vini dulcis duabus heminis affuſis, & aceti quàm acerrimi hemina vna, melliſq; quarta parte, coquito dum tertia pars remaneat. Deinde poſt exercitationes & tepidæ balneum, homini calidum bibendum exhibeto, lenticulæq; decoctum, melle & aceto admixto, dum expleatur, propinato, deinde vomat, eoq; die polenta ex aqua epota ieiunus permaneat. Sub veſperum betam & mazæ parum comedat, & vinum aquoſum bibat. Reliquo tempore ex lenticulæ decocto poſt cibos vomat. Quòd ſi ad ſcapulas dolor ſeceſſerit, cucurbitulam affigito, & manuum venas pertundito. Cibis vtatur nõ ſalſis, neq; vnguinoſis, neq; pinguibus, veſcatur acribus & acidis, frigidiſque omnibus, ac deambulationibus vtatur. Quę cùm fecerit, optimam victus rationem ſequetur, morbuſq; in multũ tempus protrahetur. Neq; verò lethalis eſt, ſed conſeneſcentes deſerit. Sed ſi iuuenem aliquem citiùs à morbo liberare voles, poſt purgationem ei pectus & dorſum inurito. Dorſalis morbus. Rigor, febris, tuſſis &

ſpirandi difficultas prehendit, & ſputum cum virore pallidum, interdumque aliquantulum cruentum expuit, dolor dorſum præcipuè & inguina vexat, tertio aut quarto die vrinam cruentam reddit, & ſeptimo die moritur, vbi verò decimumquartum effugerit, conualeſcit, quem ferè non effugit. Huic aquam mulſam in olla noua decoctam & refrigeratam, in qua apii aut fœniculi cortex maceratus fuerit, bibendam exhibeto, & ptiſanæ ſuccum bis die, vinumque album aquoſum ſuperbibendum. Quâ dolor inſtat tepefactori adhibeto, & niſi multa febris detinet, calida lauato. Vbi verò quatuordecim dies præterierint, milium in prandio quidem ſumat, ſub veſperam autem carnes catulinas, aut volucrium coctas edat, & de iuſculo ſorbeat, ſed cibis quàm pauciſſimis primis diebus vtatur. Pulmonis tuberculum. Si in pulmone tuberculum exortum fuerit, tuſſis detinet, ſpirandiq; difficultas quæ non niſi erecta ceruice obitur, dolor acutus pectus & latera occupat, & ad decimum quidem quartum diem ita afficitur. Plæriſq; enim tuberculi affectus tot diebus inflammationem concipit. Sed & caput & palpebras dolor vexat, videre nequit, corpus ſubfuluũ euadit, & puſtulis velut ex igne rubẽtibus completur. Hunc calida multa lauato, aquam mulſam aquoſam propinato, & ptiſanę ſuccum ſorbendum, vinumq; aquoſum ſuperbibendum dato, & ſi dolor premat tepefactoria admoueto, vbi verò quieuerit, cibis quã molliſſimis vtatur. Quòd ſi morbo liberatum, dum ad locum rectum pergit, vel alioqui feſtinat, difficultas ſpirandi inuadat, medicamentum purgans, ex quo aluus inferior minimè moueatur exhibeto. Et ſi vnà cum vomitu pus album, & in quo fibræ ſanguinis inſint, ſubſequatur, euadit, ſi verò liuidum, cum virore pallidum, & graueolens, perit. Repurgantur autem in quadraginta diebus, ex quo ruptio facta eſt, multis etiam annuus fit morbus. Huic eadem quæ ſuppurato facito. Quòd ſi non eruperit, cùm quibuſdam procedente tempore ad latus abſceſſum faciat, & intumeſcat, vbi hoc contigerit, hunc ſecato aut inurito. Pulmo repletus. Si pulmo repleatur, tuſſis, difficultas ſpirandi quæ fit erecta ceruice, & anhelatio detinet, linguam exerit, puſtulis velut ex igne rubentibus impletur, pruritus occupat, dolor acutus pectus & ſcapulas vexat,

vexat, neq; ſedere, neq; recumbere, neq; ſtare poteſt, ſed infirmis eſt viribus. Hic quarto fere die moritur, quem ſi ſuperauerit, ſpes plærunq; ſupereſt, ſæpe tamen etiam ſeptimo die periculum ſubit, quem ſi effugerit, cõualeſcit. Hunc cùm ſic habeat calida multa bis die lauato, cumq; dolor detinuerit, tapefactoria admoueto, mel cum aceto coctum bibendum, & ptiſanæ ſuccum ſorbendum, vinumq; ſuperbibendum præbeto. Quòd ſi balneo & tepefactoriis vexetur, neque ea ferat, quod refrigeret ei apponito, & fauum aqua maceratum quàm maximè frigidum bibendum dato, & loco frigido decumbat, iſtoq; modo curato. Morbus autem ægrè curatur & lethalis eſt. Pulmo in latus procumbens. Si pulmo in latus incubuerit, tuſſis & ſpirandi difficultas qua ſpiritus erecta ceruice trahitur, detinet, ſputum album cum tuſſi expuitur, dolor pectus & dorſum occupat, pulmo lateri adhæreſcens propellit, & pondus quoddam lateri incumbere videtur, dolorq; acutus pungit, ſanguis velut corium ſtridet, & reſpirationem retinet, in latus quidem affectum decubitum ſuſtinet, in ſanum verò minimè, verùm ei pondus quoddam ex latere dependere, & per pectus tranſpirare videtur. Hunc calida multa bis die lauato & aquam mulſam propinato. A balneo vinũ album pauco ammixto melle, in quo dauci & centaureæ tritum ſemẽ maduerit, his tepidum ſorbendum dato, ad latus aquam tepidam in vtriculum aut veſicam bubulam infuſam admoueto, & faſcia pectus alligato, ac in latus ſanum decumbere iubeto, ptiſanæ ſuccum tepidum & vinum aquoſum ſuperbibendum dato. Quòd ſi ex vulnere iſtud contingat, aut cùm quis purulentus factus fuerit (id enim accidere ſolet) veſicam fiſtulæ adalligatam & flatu impletam, huic intrò immittito, & penicillum ſtanneum ſolidum indito, & penitiſſimè intrudito. Hac curatione inſtituta, voti maximè compos fies. Lateris tuberculum. Vbi tuberculum in latere ſuboritur, tuſſis dura detinet, & dolor, & febris, pondus in latus incumbit, dolor acutus eundem locum ſemper occupat, ſitis vehemens vexat, & calidum potum reiicit, decubitum in latus affectum non ſuſtinet, ſed in ſanum. Verùm vbi decumbit velut ſaxum illi ſuſpenſum eſſe videtur, intumeſcit ac rubet, pedesq; in tumorem ſublati ſunt. Hunc ſecato aut inurito, deinde pus

ad decimum vſq; diem emittito, & penicillum ex lino crudo imponito. Poſt decimum diem, vbi totum pus exierit, vinum & oleum, ne de repente ſicceſcat, tepida iniicito, & linamento ex linteolo obducito. Vbi quod infuderis emiſſum fuerit, aliud infundito, iſtaque per dies quinque facito. Cùm autem pus tenue velut ptiſanæ cremor, & ad manus contactum paucum defluxerit, penicillum ſtanneum immittito. Atque vbi prorſus reſiccatum fuerit, paulatim reſecto penicillo, vlcus ad linamentum ſemper vt coaleſcat, ſinito. Aquæ copia in pulmone collecta. Si aquæ copia in pulmone collecta fuerit, febris & tuſſis vexat, confertim reſpirat, pedes intumeſcunt, vngues omnes contrahuntur, velut ſuppuratus afficitur, verùm remiſſiùs ac diutiùs. Quòd ſi infuſum, aut fomentum, aut ſuffitum adhibeas, pus non ſequitur, indeq; cognoſcas, non pus, ſed aquam intus eſſe. At ſi diutius aure ad latera admota auſcultaueris, intrinſecus velut acetũ olet, & aliquantiſper ita afficitur, poſtea in ventrem erumpit, confeſtimq; ſanus & morbo liberatus eſſe videtur. Procedente autem tempore venter incenditur, eademq; illa maioraq; patitur. Quibuſdam etiam venter, & ſcrotum ac facies intumeſcit. Et nonnulli iſtud ab inferiore aluo prouenire exiſtimant, cùm ventrem magnum & pedes intumeſcere videant. Quæ certè intumeſcunt, ſi ſectionis tempus prætermieris. Hunc quidem ſi exteriore parte intumeſcit, inter coſtas ſectione facta curare oportet. Sin verò minimè intumeſcit poſt multæ calidæ balneum, velut purulentos in ſella collocato, & quâ parte ſtrepitum edet, ea ſecato, votumque eſt, quò ſanè facilè effluat, vt quàm infimo loco id fiat. Poſt ſectionem autem linamentum ex lino crudo craſſum & in ſummo acutum imponito, & quàm pauciſſimam aquam emittito. Et ſi quidem quinto die linamentum pure obductum fuerit, pleruaque euadit, ſin verò minimè obductum fuerit, poſtquam aquam eduxeris, ſitis corripit & tuſſis, ac perit. Pectoris & dorſi ruptio. Si pectus aut dorſum ruptum fuerit, dolores pectus & dorſum per totum detinent, calor ſubinde inuadit, & ſputum ſubcruentum tuſſi reiicit, per quod capillus velut cruentus intercurrit. Eaque maximè contingunt, ſi manibus laborarit, aut in currum, aut equum conſcende-

ſcende-

ſcenderit. Hunc anteriore & poſteriore parte inurito, ita vt vtrinq; diuidas, ſicq; conualeſcit. Per annum à labore compeſcito, & ab inuſtione incraſſato. Febris ardens. Febris & ſitis vehemẽs detinet, lingua eſt aſpera, nigra, ex virore pallida, ſicca, & valde rubra, oculi ex virore palleſcunt, alui excrementũ deiicit rubrum & ex virore pallidũ, taleḿq; vrinã reddit, & multum ſpuit. Plerunq; etiam velut ad pulmonis inflammationẽ tranſmutatur, & delirat. Ex eo nempe pulmonis eſſe inflammationem cognoſcas. Hic ſi quidem pulmonis inflammatione laborarit, & decimumquartũ diem ſuperet, conualeſcit. Si verò ad decimumoctauũ perueniat, niſi impurgatus purulentus euadat, hunc aquam in qua farinæ hordeaceæ craſſiora fruſtula macerata fuerint, bibere oportet, poſteaq; acetum album quàm odoratiſſimũ bibere, & ptiſanæ ſuccum bis die ſorbere, ter verò ſi debilis extiſtat, & vinum generoſum, album, dilutum ſuperbibere, & quàm minimum lauare. Si verò purulentus fiat, huic purulenti curationẽ inſtituito. Febris ſingultuoſa. Febris vehemens detinet, rigor, tuſſis & ſingultus, ſanguinis grumos cũ tuſſi reiicit, ac ſeptimo die moritur. Quòd ſi decimum diem ſuperauerit, meliùs habet. Vigeſimo autem die ſuppuratus euadit, primiſq; diebus pus paucum cum ſputo tuſſi reiicit, deinde copioſius, & intra quadrageſimũ diem expurgatur. Huic primis quidẽ diebus acetũ cum melle coctum propinato, poſtea commixto aceto & aqua, quò aquoſiorem potionem reddas. Ptiſanæ ſuccũ pauco admixto melle ſorbeat, & vinum album generoſum ſuperbibat. Vbi verò decẽ dies præterierint, ſi febris ceſſet, ſputumq; purum fuerit, ptiſanã integram & miliũ ſorbeat. Si verò vigeſimo die pus expuat, ſaluiam, rutam, ſatureiam, origanum & hypericum ſingula æquis portionibus admixta, tuſa & cribrata, omnium quãtum conchæ paruæ teſta capit, bibat, & cum pari polentæ modo, ex vino dulci temperato, ieiuno bibenda dato. Sorbitionibus etiam vtatur, ſi hyems, aut autumnus, aut ver fuerit, æſtate verò minimè. Verùm amygdalas tritas, cucumeris ſemẽ torrefactum, ſeſamum, ſingula æquis portionibus, in totum verò quantum cõchæ teſta capit, aqua heminæ Æginenſis menſura affuſa, aſperſa farina & fauo, id poſt potionem ſorbeat. Cibis autem vtatur pinguibus & ſalſis,

& piſcibus marinis potiùs quàm carnibus. Calida lauet, caput verò minimè. Quæ ſi feceris, morbo liberatur. In morbo qui Lethargus vocatur, tuſſis detinet, ſputum copioſum & liquidum expuit, & delirat, cumq; delirium quieuerit, dormit, & alui excrementum malè olens deiicit. Huic aquã in qua farina hordeacea craſſior macerata fuerit, propinato, poſteaq; vinum album generoſum bibendum exhibeto, ptiſanæ ſuccum etiam, mali punici ſucco admixto ſorbeat, vinumq; album generoſum ſuperbibat, neq; lauet. Hic intra dies ſeptem moritur, quos ſi effugerit, ſanus euadit. Alius morbus Græcè αὐαντὴ, hoc eſt, reſiccatorius dictus. Non inediam, non cibum ſumtum ferre poteſt, ſed ieiuno quidem, viſcera rugitum edunt, & ventriculi os mordetur, & aliàs varia vomit, bilem, ſaliuam pituitam, & acre, poſtq; vomitionem aliquantiſper melius habere videtur. Vbi autem cibum ſumſit, ructus ei contingunt, cum rubore incenditur, ſemper ſe copioſum alui recrementum deiecturum exiſtimat, cùm verò deſederit, flatus infra demittitur, caput dolore vexatur, totum corpus hîc & illic velut acu pungi videtur, crura grauantur, debilitantur, & imminuuntur, debilisq; euadit. Huic medicamẽtum primùm quidem per inferiora purgans, deinde verò per ſuperiora propinato, & caput purgato. Cibis abſtineat dulcibus, oleoſis & pinguibus, & crapula. Succis poſt cibos vomitum cieto, & ſi anni tempus ferat, poſt exhibitum lac aut ſerum aſininum medicamentum, vtro tibi magis opus eſſe videatur inſuper propinato. Frigidæ balneo æſtate & vere vtatur, autumno verò & hyeme vnguento, & deambulatione exercitationeque modica. Quòd ſi debilior ſit quàm vt exerceri queat, iter conficiat, cibis frigidis & aluum deiicientibus vtatur, & ſi venter non infra ſubeat, molli infuſo ſubluito. Hic morbus diuturnus eſt, nec niſi conſeneſcentes deſerit, alioqui ad mortem vſque comitatur. Febris mortifera dicta. Febris & rigor detinet, ſupercilia ſuſpenſa eſſe videntur, caput dolor vexat, ſaliuam calidam & bilem copioſam vomitione reiicit, interdumq; per inferiora demittit, oculorum loca eos capere nequeunt, dolor ceruicem & inguina occupat, infirmis eſt viribus, & delirat. Hic intra ſeptem dies aut etiam priùs moritur, quos ſi ſuperauerit, plærunque conualeſcit,

morbus autem lethalis eſt. Huic refrigerantia ad viſcera & caput admouere oportet, & hordea torrefacta vnà cum paleis confracta bibenda exhibere, & ex aqua in qua macerata fuerint excolata, mulſam conficere eamq; dilutam propinare. Cibus autem neque ſorbitio ante ſeptimum diem offerenda, niſi tibi debilis videatur. Quòd ſi ſic, ptiſanæ ſuccus frigidus & liquidus paucus bis die exhibendus, & aqua ſuperbibenda. At vbi ſeptimus dies præterierit, & febris dimiſerit, milium delingendum. Sub veſperum cucurbita & betæ paucæ exhibendæ, vinumq; album aquoſum ſuperbibendum, quoad nonum attingat diem. Deinde quamminimo cibo vtatur, milio in prandio ſumto. Balneo quandiu dolor & febris detinet, ne vtatur. Vbi verò quieuerit, multa lauet. Quòd ſi venter non demittat, eum molli infuſo ſubluito, aut glandes ſubdito. At vbi vires valuerint, molli medicamento ad nares admoto, aluum per inferiora purgato, deinde lac aſininum propinato. Liuidus morbus. Febris ſicca detinet, ſubindeq; horror, caput dolet, viſcera dolor occupat, bilem vomitione reiicit, cumq; dolor detinet, ſurſum tueri nequit, ſed grauatur, venter indureſcit, color liuidus redditur, labra & oculorum candida liueſcunt, perinde vt qui ſtrangulatur aſpicit, interdum etiam colorem mutat, & ex liuido cum virore aliquantulum palleſcit. Huic medicamentum, tum ſupra, tum deorſum purgans propinato, aluum ſubluito, & ex capite purgato. Calida quàm minimùm lauet, verùm vbi lauerit, inſoletur, ſerum & lac aſininum, ſi anni tempus ferat, bibat, cibis quàm molliſſimis & frigidis vtatur; acribus & ſalſis abſtineat, vnguinoſa verò & dulcia pinguiaque aſſumat. Hic autem morbus ægrum plærunque ad mortem vſque comitatur. Morbus ructus ciens. Dolor acutus prehendit, vehemẽterq; laborat, ſeipſum dificit, vociferatur, frequenter eructat, ac vbi eructauerit meliùs habere videtur. Plærumque verò paucam bilem vomitione reiicit, quantum poculi parui menſura, dolor ex viſceribus ad imum ventrem & laterum mollitudinem pertingit, cumq; id contigerit, meliùs habere videtur, venter inflatur & indureſcit, ſonitum edit, neq; flatus neq; ſtercus demittitur. Hunc ſi dolor detinet, calida multa lauato, & tepefactoria admoueto. Cùm verò in ventre dolor & flatus

extiterit, per infuſum ſubluito, & mercurialis ſuccum coctum ad ptiſanæ ſuccum admiſceto, & vinum dulce aquoſum ſuperbibendum dato. Cibum quoad dolor remiſerit, ne porrigito, aquam autẽ ex vinaceis dulcibus per noctem maceratis, ſex diebus bibat. Quòd ſi vinacea nõ habeat, mel cum aceto coctum bibat. At poſtquam dolore vacuus fuerit, medicamento aluum per inferiora purgato. Cibis vtatur mollibus & aluum ſubducentibus, & marinis potiùs quàm carnibus. Carnibus autem auicularum & ouium coctis, betas etiam & cucurbitam aſſumat, reliquis verò abſtineat. Hic autem morbus ſi iuuenem inuaſerit, progreſſu temporis decedit, ſenem verò ad mortem comitatur. Morbus pituitoſus. Virum quidem etiam, mulierem tamen magis inuadit, & hæc quidem craſſa eſt & bene colorata, iter faciens imbecilla eſt, præſertim verò vbi ad arduum aut accliuem locum contendit. Febris tenuis interdumque ſuffocatio prehendit, & ieiuna quidem bilem ſaliuamque copioſam vomitione reiicit, & plærunq; vbi cibum ſumſit, cibi tamen nihil. Cùm laborarit, dolor modò pectus, modò dorſum occupat, & tumidis ac rubicundis cutis eminentiis velut ab vrtica inuſtis completur. Huic medicamentũ purgans propinato, ſerum & lac aſininum bibat. Quòd ſi ſerum bibat, multis antè diebus medicamẽtum per inferiora purgans bibendum exhibeto, cumq; ſerum bibere deſierit, lac aſininum poſtea bibat, & vbi biberit, cibis quidem abſtineat, vinum autem quàm ſuauiſſimum bibat vbi purgari deſierit. Cùm verò à potione ceſſauerit, milium in prandio ſumat, ſub veſperum autem cibo quàm molliſſimo & pauciſſimo vtatur, & pinguibus, dulcibus, ac oleoſis abſtineat, ſubindeq;, præſertim hyeme, vbi olera ante comederit, ex lenticulæ decocto vomat, calida quàm minimùm lauet, ſed ad ſolem calefiat. Hic verò morbus ad mortem vſq; comitatur. Pituita alba. Totũ corpus albo tumore intumeſcit, venter ad contactum craſſus eſt, pedes, coxæ, tibiæ & ſcrotum intumeſcunt, reſpiratio coaceruata eſt, vultus rubicundus, os aridum, & ſitis detinet, cumq; comedit, ſpiratio crebra incidit. Hic eodem die interdum quidem meliùs, interdum verò peius habet. Huic ſi vẽter per morbi initia ſua quidem ſponte conturbatus fuerit, ſanitati eſt proximus. Quòd ſi

non

non turbetur medicamentũ deorſum purgans ex quo aqua purgetur, exhibeto, calida ne lauet, aeri exponito, & ſcrotũ vbi inflatum fuerit, pertundito. In cibo pane puro, frigido vtatur, & beta, piſcibusq; ſcorpiis coctis, iure autem quàm modico. Frigida omnia ſumat, non dulcia, neq; pinguia, ſed contrita, & acida, & acria, allio excepto, cepa & porro. Origanum autem & ſatureiam copioſam edat, vinumq; aquoſum ſuperbibat, & ante cibũ iter faciat. At ſi à medicamento intumeſcat, infuſo per clyſterẽ vtitor, cibo premito, deambulationibus & illuuie: medicamenta autẽ purgantia quàm pauciſſima exhibeto, minimè verò ſurſum purgans, priuſquàm tumores ad inferiora deſcenderint. Si vero extenuato iam exiſtente in pectore ſuffocatio oboriatur, veratrum bibendum dato, caput purgato, deinde medicamentum deorſum purgans propinato. Hic verò morbus nullũ fere deſerit. Cura grauis morbus. Viſcera veluti ſpinarum aculeis pungi videntur, anxietudo ipſum inuadit, lucem & homines refugit, tenebras amat, metus corripit, ſeptum tranſuerſum exteriore parte intumeſcit, ad contactum dolet, expaueſcit, in ſomnis terriculamenta & formidanda cernit, quandoq; & mortuos. Morbus hic interdum plurimos vere pẽhendit. Veratrum huic ꝓpinato & caput purgato, poſt capitis purgationem, medicamentum per inferiora purgans bibendum exhibeto; & poſtea lac aſininum. Cibis quàm pauciſſimis, niſi infirmis fuerit viribus, vtatur, & frigidis ac aluum ſubducentibus, non acribus, non ſalſis, non pinguibus, neq; dulcibus. Calida non lauet, neque vinum bibat, ſed aquam quidem maximè, alioqui, vinum dilutum, neq; ſe exerceat, neq; deambulet. Quæ cum feceris, temporis ſucceſſu morbo liberabitur. At niſi diligentẽ curam adhibueris, ad mortem vſq; comitatur. Morbus niger. Bilem atram tanquam fecem vomit, interdum quidem velut ſanguinem, interdum verò velut vinum ſecundarium, quandoq; etiam velut polypi atramentum, quandoque acidum tanquam acetum; nonnunquam verò ſaliuam & pituitam tenuem, nonnunquam bilem ex viridi pallidam. Et cùm nigrum quidem cruentum vomuerit, cædem olere videtur, fauces & os ex vomitu incenduntur, dentes obſtupeſcunt, & quod vomitione reiectum eſt terram attollit, cumque vomuerit paulò

meliùs habere videtur, neq; ſine cibo eſſe, neq; copioſiorem cibum ingeſtum ferre poteſt. Verùm cùm ieiunus fuerit, viſcera ſtrepitum edunt, & ſaliua aceſcit. Vbi verò cibum ſumſit, pondus in viſceribus percipitur, pectus & dorſum tanquam ſtilis pungi videntur, latera dolor detinet, febris leuis eſt, caput dolet, oculis non videt, crura grauantur, color nigricat, & imminuitur. Huic medicamentum purgans crebrò propinato, & ſerum & lac, ſi anni tempus ferat, & cibis abſtineat dulcibus, oleoſis & pinguibus, vtaturq; quàm maximè frigidis, & aluum ſubducentibus, caput purgato, & poſt potiones medicamẽtorum per ſuperiora purgantium, niſi debilis fuerit, ſanguinem ex brachiis detrahito. Quòd ſi aluus non deiiciat, molli infuſo ſubluito. Crapula & venere abſtineat, ſed ſi venere vtatur, ieiunus foueatur, & ſole abſtineat, neq; multùm exerceatur, neq; deambulet, calida non lauet, acria non edat, neq; ſalſa. Quæ cùm feceris, cum ætate etiam morbus fugit, etiamſi corpus ad ſenectutem comitetur. Si verò denigretur, ad mortem vſq; comitatur. Alius niger morbus. Subfuluo colore, gracilis, & oculis ex virore palleſcentibus euadit, tenui eſt cute, & debilis exiſtit, quoq; diutiùs hic morbus detinet, eò magis affligit, & quouis tempore velut ſtillam modicam vomit, ad duo parua pocula, cibumq; frequenter, & cum cibo bilem ac pituitam. Poſt vomitum totum corpus dolet, interdumq; etiam priùs quàm vomat, horrores leues & febris detinet, ſumtisq; dulcibus & oleoſis præcipuè vomit. Hunc medicamentis per inferiora & ſuperiora purgato, poſteaq; lac aſininum bibendum exhibeto. Cibis vtatur quam molliſſimis & frigidis, piſcibusq; littoralibus & cartilagineis, betis, cucurbitis, & carnibus contritis. Vinum album, generoſum, paulo dilutius bibat. Vehementiore autem exercitatione in deambulationibus vtatur, neq; calida lauet, ac ſole abſtineat. Quibus factis lethalis quidem morbus eſt, non tamen ad ſenium vſq; comitatur. Morbus ſyderationem faciens, in reliquis quidem eadem patitur, verùm bilis grumos concretos vomit, eodemq; modo per inferiora deiicit, vbi ciborum recrementa excreuerit. Eadem autem quæ in ſuperiore morbo commemorata ſunt, facienda, & aluus per infuſum ſubluenda.

Hippo-

Hippocratis de morbis liber tertius.

AC de febribus quidem omnibus, cùm à me dictum ſit, de reliquis iam dicam. Cerebri tumor. Cùm cerebrum ex inflammatione intumuerit, dolor totum caput, potiſſimumq́ue qua parte inflammatio contrahitur, detinet. In temporibus autem contrahitur, aures ſono implentur, auditio hebeſcit, venæ intenduntur ac pulſant, febris & rigor interdum inuadit, neque vnquam dolor dimittit, ſed quandoque quidem remittit, quandoq; etiam magis vrget, præ dolore vociferatur, ſurſumq́; proſilit, cumq́; ſurrexerit, confeſtim rurſus ad lectum delabitur, ſeq́; diſiicit. Hic quidem lethaliter affligitur, quot verò diebus intereat, iudicari non poteſt. Alii enim alio tempore pereunt, plærunque autem intra ſeptem dies moriuntur, primum autem & vigeſimum vbi effugerint, conualeſcunt. Cùm verò dolor vehemens detinuerit, caput potiſſimùm quidem deraſum refrigerare oportet, ex his quæ refrigerant aliquid in veſicam aut inteſtina infuſum, velut ſolani ſuccum, aut cretam figulinam, modò quidem admouere, modò etiam priùs quàm intepeſcat, auferre. Quin & ſanguinem detrahere conuenit, & caput purgare, odoratis ad apii ſuccos admixtis. Vino in totum abſtineat, ptiſanæ ſuccum ſorbeat, & inferiorem aluum ſoluat. Cerebri plenitudo dolorem inferens. Cùm verò caput ex cerebri plenitudine vehementer doluerit, vitioſorum humorum illuuiem indicat, totum caput vehementes dolores occupant, delirat, & intra ſeptimum diem moritur, neque euadit, niſi humor ad aures ſeptimo die erumpat. Sic enim tum dolor ſedatur, tum ad mentem redit. Copioſus autem & ſine odore effluit. Huius aures ne priùs quidem quàm pus erupiſſe videris curato. Quòd ſi ſuperiorem & inferiorem ventrem purgare voles, ſeorſum vtrunq; ſoluito. Deinde capiti præſertim vniuerſo, ſed & per aures & nares fomentum admoueto. Ptiſanæ ſuccum ſorbeat, & vino in totum abſtineat. Vbi pus eruperit, quoad fluxionis copia quieuerit, ſubſiſtito. Poſtea vino dulci, aut lacte muliebri, aut oleo veteri, iiſque tepidis, aures colluito. Caput crebrò mollibus fomentis & odoratis, quò cerebrum citiùs purgetur, foueto. Hic primis quidem diebus non audit,

procedente verò tempore tum fluxio minuitur, tum ſimul ac fluxio prorſus quieſcit, auditio redit, & ſibiipſe maximè ſimilis redditur. Vitare autem oportet ſolē, ventos, ignem, fumum, acres odores, aliaq; id genus, & quiete ac molli victus ratione vti. Venter inferior ex vaſorum inanitione lubricus eſſe debet. Sydereicti. Qui ſydere icti eſſe dicuntur cum multa vitioſorum humorum illuuie cerebrum oppletum fuerit, inprimis capitis pars anterior ipſis dolorem exhibet, & aliqui quidem ambobus oculis, aliqui verò altero, intueri nequeunt, ſopor ipſos detinet, mente alienantur, tempora ſaliunt, febris leuis, & corporis ad motum impotentia occupat. Hic intra tertium aut quintum diem moritur, neque ad ſeptimum peruenit, ſed ſi peruenerit, incolumis ſanè euadit. Huic ſi curationem adhibere voles, capiti fomentum admoueto, & vt tranſpiret ſectionem facito. Sed ſi dolor detinuerit, ſternutationes mouere oportet, & caput leuibus ac odoratis, ventremq; inferiorem purgare, vino in totum abſtinere, & ptiſanæ ſucco vti. Cerebri ſyderatio. Quòd ſi cerebrum ſyderatum fuerit, caput dolor occupat, & per ceruicem ad ſpinam peruadit, ipſe nihil audit, frigus in caput irruit, totus intumeſcit, ac de repente voce defectus videtur, ex naribus ſanguis fluit, & liuidus euadit. Hunc ſi morbus leuiter corripuerit, cùm ſanguis abierit, meliùs habet. Si verò vehementer correptus fuerit, citò moritur. Huic ſternutationes per odorata mouendæ, & aluus vtraque per vices purganda, aut altera, odoratorum leues odores naribus admouendi, ſorbitioque tenuis & tepida exhibenda, in totum verò vino abſtinendum. Lethargus. Lethargi quidem morbi conſtitutio eadem quæ & inflammationis pulmonis, peripneumoniæ dictæ, grauior tamen, neque omninò liberatur ab humida peripneumonia, ſed longè tardior morbus eſt. In quo hæc ægro contingunt. Tuſſis & ſopor eum detinet, ſputum humidum & copioſum reiicit, infirmis admodum eſt viribus, & morti proximus copioſum & liquidum per inferiora demittit, & huic quidem admodum exigua vitæ ſpes eſt. Efficiendum tamen vt plurimùm ſpuat, & caleſiat, vinoque abſtineat. Quòd ſi euaſerit purulentus efficitur. Febris ardens. In febre ardente dicta, ſitis multa detinet, lingua inhorreſcit, eiuſque co-

lor

lor primo quidem tempore qualis eſſe conſueuit, valde tamen ſicca eſt, procedente verò tempore induratur, exaſperatur, craſſeſcit & tandem nigreſcit. Quæ ſi quidem initio contingunt, celeres iudicationes fiunt, ſi verò poſteriùs, diuturniores. Remiſſionis autem eadem in lingua ſigna ſunt, quæ in pulmonis inflammatione, & vrinæ bilioſæ quidem aut ſanguineæ, dolorem intenſum, flauæ verò remiſſionem indicant, ſputumque præ caliditate ac ſiccitate exuſtum eſt & craſſum. Plerunq; verò in pulmonis inflammationem tranſit, atq; vbi tranſierit, celeriter perit. Huic curationem eiuſmodi adhibere oportet. Singulis diebus bis aut ter, capite excepto, calida lauato. In iudicationibus autem lauandum non eſt. Ac primis quidem diebus per inferiora purgandum, & aqua potui exhibenda. Aqua enim vt plurimùm vomitum inducere ſolet. Poſtremis à purgatione diebus humectandum, ſorbitionibus vinisq; dulcibus vtendum. At ſi per initia curandum non ſuſceperis, ſed ſignis iam in lingua exiſtentibus, ſinere oportet, dum iudicationes præterierint, linguæq; ſigna mitiora euaſerint, & neque medicamentum, neque per clyſterem infuſum, priùs quàm iudicationes præterierint, exhibueris. Pulmonis tumor ex calore. Cùm pulmo caloris plenus intumuerit, vehemens duraq; tuſſis detinet, ſpiritus erecta ceruice trahitur, confertim reſpirat, crebra anhelatione vexatur, intumeſcit, nares expandit non ſecus ac equus poſt curſum, & linguam crebrò exerit, pectus ei ſonum edere videtur, & grauitas ineſſe, quam pectus capere nequit, ſed diſrumpitur, ad obeundas actiones eſt impotens, dolor acutus occupat, dorſum, pectus & latera velut acus pungunt, eaq; ardent non ſecus ac ſi ad ignem ſedeat, in pectore & dorſo rubores tanquam ex flamma excitantur, adeoq; vehemens morſus & anxietudo inuadit, vt neq; ſtare, neq; ſedere, neq; decumbere queat, ſed ad hunc modum æſtuans ſeipſum iactat, & iam iam mori videtur. Quarto autem aut ſeptimo die moritur, quos ſi effugerit, vix perit. Hunc ſi curandum ſuſceperis, aluum inferiorem quam citiſſimè per infuſum probè purgare oportet, miſſo ſanguine ex cubitis, nare, lingua & ex quauis corporis parte, & potiones refrigerantes ſorbitionesq; eiuſdem facultatis exhibere. Ex vrinam etiam mouen-

tibus, quæ non calefaciant ſæpe danda. Et ad dolores quidem ipſos vbi vehementer irruerint, tepefacientibus leuibus & humidis adhibitis, locũ vbicunq; dolor fuerit calefacere & humectare oportet. Reliquis verò partibus admotis refrigerantibus, ea quidem modò auferre, modò verò apponere, & quacunq; parte ardere videbitur, frigus inducere, & in totum vino abſtinere. Capitis dolor. Vbi ex dolore acuto qui ex capite initium duxit, vox de repente defecerit; idque vel maximè ex ebrietate contigerit, ſic affectus ſeptimo die moritur. Minùs tamen quibus tale quiddam ex ebrietate contingit, & voce defecti permanent, moriuntur. Eodem enim die, aut poſtero, aut tertio, ſi vox eruperit, conualeſcunt. Quod ferè temulentis accidit, neutriq; pereunt. His vehementes ſternutationes promoueto, & infuſo quod vehementer bilem educat, aluum ſubluito. Quòd ſi ſenſum recuperauit, Thapſiæ ſuccum ex multa calida dilutum, vti quàm citiſſimè reuomat, exhibeto. Deinde extenuato, & ſeptem diebus vino prohibeto, ſanguinem ex lingua, ſi venam apprehendere poſſis, detrahito. Phrenitides, ſeu perpetua mentis cum febre acuta deliria. Phrenitides etiam ex aliis morbis oriuntur. In his ſeptum tranſuerſum adeò dolet, vt ne contingere quidem ſinant, febris accedit, mente alienantur, immotis oculis aſpiciunt, aliaque ſimilia efficiunt his qui pulmonis inflammatione laborãt, in eaq; mente mouentur. Hunc tepefacientibus humidis calefacere oportet, & potionibus, præterquàm vino, & quoad quidem fieri poterit, per ſuperiora purgare. Per tuſſim etiam & ſputum, velut in pulmonis inflãmatione, ſurſum educere oportet. Alioqui aluus inferior, vt deiiciat, præparanda, & potionibus humectanda, quod conducit. Hic autem morbus lethalis eſt, cùm tertio die, aut quinto, aut ſeptimo moriantur. Si verò mitior fuerit, velut pulmonis inflãmatio, decernit. Angina. Ex angina dicta homo ſuffocatur, & fauces magis occupare videtur, vt neq; ſaliuam, neq; aliud quicquam deorſum trahat, oculi affecti ſunt, ac velut eis qui ſtrangulantur prominent, & per eos contentè intuetur, neq; eos conuertere poteſt, crebrò ſe iactat & exilit, facies & fauces incenduntur, ac etiam collum. His verò qui vident nihil mali habere videtur, & viſus & auditus hebeſcit, nihilque

præ

præ ſuffocatione intelligit, neque quid dicat, aut audiat, aut faciat, ſed iacet ore hiante ſaliuam effundens. Hæc cùm faciat, quinto aut ſeptimo, aut nono die moritur. Leuior angina quæ παρασυνάγχη dicitur. Cũ verò ex his ſignis aliquid abfuerit, leuiorem morbum indicat, eumq́ue παρασυνάγχην vocant. Huic vena, præſertim quidem ſub mamma, ſecanda eſt. Hac enim ſpiritus de pulmone calidus ſimul ſequitur. Quin & per medicamentum aut infuſum deorſum purgare oportet, fiſtulæque in fauces ad maxillas intrudendæ, quò ſpiritus in pulmonem trahatur, efficiendumq; vt quàm citiſſimè ſpuat, pulmoque extenuandus. Suffitus quoque ex hyſſopo Cilicio, ſulphure & bitumine parãdus, & per fiſtulas attrahendus, perq́ue nares, vti pituita exeat. Fauces & lingua his quæ pituitam ducant infricanda, venæq; ſub lingua ſecandæ. Sanguis verò ex cubitis mittendus, ſi vires valeant, vino abſtinendum, & ptiſanæ ſuccus liquidus ſorbendus. Poſtquam autem morbus dimiſerit, cibosq́ue guſtauerit, elaterio recenti, ne in aliud malum incidat, purgandũ. Morbus regius. Huiuſmodi morbus regius acutus eſt, & citò necat, color totus malicorium maximè refert, ex viridi palleſcens, & qualis lacerti virides ſimileque ferè corpus eſt, in vrina quod ſubſidet velut eruum fuluum eſt, & febris ac horror leuis detinet. Quandoq; etiam veſtes ferre non ſuſtinet, ſed ab iis mordetur & pungitur. Ieiuno mane viſcera plærunque lacerantur, & ſi quis eum excitet aut alloquatur, nõ patitur. Hic ferè intra dies quatuordecim moritur, quos ſi effugerit, conualeſcit. Calida lauare oportet, & aquã mulſam bibere, cum nucibus thaſiis decorticatis & abſinthij coma, pari portione, & aniſi cribrati dimidio, ita vt triobolum ex his ieiunus bibat, rurſusq́ue cùm cubile petit, hanc aquam mulſam, vinumq́ue vetus tenue aſſumat, & ſorbitionibus vtatur, neque cibis abſtineat. Corporis diſtentio τέτανος dicta. Cùm inuadunt corporis diſtentiones Tetani appellati, maxillæ velut ligna configuntur, os aperire nequeunt, oculi illachrymantur ac peruertuntur, dorſum rigidum eſt, crura neque manus ſimiliter adducere poſſunt, facies rubeſcit & vehementer dolet, cumq́ue morti eſt proximus, potionem, ſorbitionem & pituitam per nares reiicit. Hic tertio, aut quinto, aut ſeptimo, aut decimoquarto

die perit, quos ſi effugerit, conualeſcit. Huic piper & veratrum nigrum ex iure gallinaceo pingui & calido deuoranda dato, ſternutamentaque vehementia & multa excitato, & fotus adhibeto. Vbi verò nõ fouebitur, tepefactoria humida & pinguia in veſicis & vtriculis vndique, præſertimq; ad dolentes partes admoueto, & calido oleo copioſo, crebroq; inungito. Diſtentio in poſteriora. Cùm diſtentio in poſteriora, ὀπισθότονος Græcè dicta detinet, in reliquo ferè eadem ſunt, verùm in poſteriora conuellitur, interdumque vociferatur, vehementes dolores occupant, neq; interdum crura adducere, neque manus extendere ſinit. Inflexi enim ſunt cubiti, digitos in pugnum contractos habet, & pollicem vt plurimùm aliis digitis continet, vociferatur & quãdoque delirat, neque ſe continere poteſt, ſed cùm dolor detinet, interdũ ſurſum proſilit, vbi verò dolor remiſerit, quietem agit. Interdum verò ſimul vt morbo corripiuntur, vox eos deficit, aut inſania & atra bile tentantur. Hi voce ſoluta, tertio die moriuntur, & per nares reiiciunt. Quòd ſi cõtigerit vt decimumquartũ effugiant, conualeſcunt. Vt ſuperiorem curato, & ſi voles ita facito. Poſt affuſam frigidam plurimam, veſtimenta tenuia, pura, & calida ſuperiniicito, tũcque ignem ne adhibeto. Hoc modo tetani & opiſthotoni curandi. Voluuli. Oriuntur quidem voluuli ex incaleſcente ventre ſuperiore, inferiore verò refrigerato. Reſiccatur enim inteſtinum & conſtipatur ex inflammatione ita vt neque flatum neq; alimenta tranſmittat, ſed venter durus ſit, & vomat interdum, inprimis quidem pituitoſa, deinde verò bilioſa, tandem etiam ſtercus, ſitis & dolor maximeque circa præcordia detinet, totus etiam vẽter dolet & inflatur, ſeſe iactat, febres inuadunt, præcipueq; ſeptimo die contingunt. His ea curatio inſtituenda eſt. Venter ſuperior quàm citiſſimè purgandus, ſanguis ex capite & cubitis detrahendus, vt aluus ſuperior caleſcere deſinat, partes ſupra ſeptum tranſuerſum, excepto corde, refrigerãdæ. Inferiores autem partes homine in aquæ calidæ ſolio collocato, & oleo ſemper illito, calefaciendæ, & calefacientia humida admouenda. Collyrium ex ſolo melle decem digitorum lõgitudinis, ſumma eius parte anteriore felle taurino illitũ bis aut ter ſubiiciendum, vt exuſta omnia circa rectum inteſtinũ ſter-

cora

cora educas. Quòd ſi ſic ſucceſſerit, poſtea infuſum per clyſterem iniiciẽdum. Sin minus, folle fabrili indito, in ventrẽ flatus immittendus vt tum ventrem, tum inteſtinum contractum diſtendas. Deinde extracto folle, infuſum per clyſterem iniiciendum. Sit autem ſtatim paratum infuſum, ex his quæ non admodum calefaciant, ſed ſtercora diſſoluant & colliquefaciant. Deinde intruſa in anum ſpongia, in aqua calida deſideat, infuſum per clyſterem continens. Quod ſi receperit, rurſusque demiſerit, conualeſcit. Priùs autem mel optimum delingat, vinumque hornum vernaculum bibat. At ſi remiſſo voluulo, febris eum prehendat, deſperatus eſt. Fortaſſis enim etiam ſoluta aluus inferior interficiet. Pulmonis inflammatio. In pulmonis inflammatione hæc fiũt, febris acuta detinet, reſpiratio crebra eſt & calida, anxietudo, impotẽtia, corporis iactatio, dolor ſub ſcapulis, ad iugulum & mammam, & in pectore grauitas, interdum etiã delirium. Nonnullis verò donec tuſſire cœperint, ſine dolore eſt, ſed illa diuturnior eſt & grauior. Primis diebus ſputum tenue & ſpumoſum expuit, lingua flaueſcit, procedente verò tempore nigreſcit. Si igitur circa initia nigreſcat, celeriores ſunt liberationes, ſi verò poſtea, tardiores. Ad extremum autem lingua dehiſcit, & ſi digitum admoueas, adhæreſcit. Morbi verò liberationem, non ſecus ac in morbo laterali lingua indicat. Hæc autem contingunt, diebus, vt minimùm, quatuordecim, ad ſummum verò, vno & viginti. Quo tempore vehementer tuſſit, ſimulque cum tuſſi, primùm quidem copioſum & ſpumoſum ſputum expuit, ſeptimo verò & octauo die, cùm febris in vigore fuerit, humidaque pulmonis inflammatio extiterit, craſſius procedit, alioqui minimè. Nono & decimo aliquantum cum virore palleſcens & ſubcruentum. Duodecimo ad decimumquartum vſque copioſum & purulentum. Atque hæc fiunt quibus naturæ & corporis affectiones humidæ ſunt, quinetiam morbus vnhementior eſt. At quibus natura & morbi conditio ſicca eſt, hi minùs conflictantur. Si quidem igitur ad decimumquartum diem reſiccatus fuerit, neq; purulentum ampliùs tuſſi reiecerit, ſanus eſt. Sin minùs, decimumoctauum & primum ac vigeſimum diem animaduerte. Et ſi quidem tunc quieuerit, huiuſmodi ſputũ euadit. Sin minùs,

an dulcius ſputum fuerit interroga. Quòd ſi affirmauerit, pulmonem purulentum eſſe ſcito, morbumq; annuum fore, niſi intra quadraginta dies pus ſurſum eduxerit. At ſi ingratum ſputũ eſſe dixerit, hic morbi ſtatus lethalis eſt. Verùm primis potiſſimum diebus iſtud in his eſt conſpicuum. Nam ſi putridum & purulentum ſputum duobus & viginti diebus reiecerit, neq; exulceratus fuerit, euadit; alioqui verò minimè. Hæc pulmonis inflammatio nihil relinquit in pulmone vitij. Si igitur de his affectibus aliquid abfuerit, noſſe oportet quænam ægro ſint neceſſaria, & quęnam Medico aggredienda ſint. Quòd ſi pauca ex his ſignis habeat, non eſt quòd decipiatur, cùm hæc pulmonis inflammatio lenis ſit & minimè exitialis. Atque hunc in modum pulmonis inflammationem curare oportet. Neque tamen peccaueris, ſi morbum lateralem & phrenitidem hoc modo curare aggrediaris. Primùm quidem caput leuius reddito, ne quid ad pectus defluat. Primis autem diebus ſorbitiones dulciores eſſe debent. Sic enim maximè quod in ſe conſedit & coiit dilueris & agitaueris. Quarto, quinto & ſexto die, ne ampliùs dulces ſint, ſed pingues, cùm ad ſputũ per ſuperiora excreandum conferant. Quòd ſi iuxta rationem ſpuere nequeat, medicamenta quæ ſurſum educunt exhibenda. Primis quidem quatuor aut quinque diebus, paulò magis aluũ ſubducere oportet, quò febres retundantur, & dolores leniantur. Cùm verò vacuatus corpuſque debile fuerit, tertio quoque die aluus ſubagitanda, tum vt corpus robuſtum euadat, tum ſuperiora loca humoris ſint expertia. Nã ſi multùs humor per inferiora ſecedat, poſt quintum diem mortem adfert. Secedente enim per inferiora humore, ſuperiora ſicceſcunt, neque ſputum per ſuperiora repurgatur. Inferiorem igitur aluum neque nimis ſiſti oportet, vt ne febres increſcant, neque nimis demitti, quò ſputum ſurſum emitti poſſit, & æger viribus valeat. Vbi autem ſextum & ſeptimum ac nonum diem attigerint, iamq; vlteriùs progreſſo morbo, medicamenta quæ ſurſum educant potiùs exhibeto. Taleque ſit medicamentum, veratrum album, thapſia, elaterium recens, cuiuſque par portio. Quòd ſi ſputum probè non repurgetur, & ſpiratio crebra fuerit, neque purgatiò ſuperet, deſperatam eſſe ſalutem prædicito, niſi ad purgationem

gationem ſufficere poſſit. Facienda verò etiam quæ in pulmonis inflammatione fieri debent, ſi aluus inferior probè officium ſuum præſtet. Aliter autem primis diebus curatio facienda. Dracunculi magni concham maiorem exhibeto, dauci & vrticæ vnam, ſinapis & rutæ quantum tribus digitis capere poſſis, & laſeris ſuccum fabæ quantitatem. Quæ aceto dulci & aqua temperata & excolata, ieiuno tepida potui præbeto. Poſtquam autem purum eſſe ſputum cœperit, dracũculi concham maiorem, & ſeſamum amygdalas purgatas, ex aceto dulci aqua diluto propinato. Quòd ſi magis educere voles, radicis capparis corticẽ his admiſceto. Morbus lateralis. Cùm morbus lateralis corripit, hæc contingũt, dolor latus occupat, febris & horror detinet, crebra eſt ſpiratio, ſpiritus non niſi erecta ceruice trahitur, ſubbilioſa colore mali punici putamen referentia per tuſſim reiicit, niſi quid intus ruptum fuerit. Quòd ſi ſic, etiam ſanguinem poſt ruptiones. Eſt autem cruentus morbus lateralis, in quo ſubcruenta expuit. Et bilioſus quidem mitior eſt, niſi ægro ruptum quid intus fuerit, aliòqui grauior quidem ſed non adeò lethalis. Cruentus autem vehemens, & grauis, & lethalis. Cùm igitur vrget, vnà ſingultus adeſt, ſimulque cum ſputo ſanguinis, grumos nigros tuſſi reiicit. Hic ſeptimo die moritur, & ſi decimũ diem ſuperauerit, à morbo quidem laterali conualeſcit, ſed vigeſimo ſuppuratur, & pus per tuſſim reiicit, tandem verò euomit, neque adeò facilè curatur. Morbi laterales ſicci. Sunt autem ſicci morbi laterales ſine ſputo, verùm hi moleſti ſunt. Iudicationes aliis ſimiles ſunt copioſiore in potu humectatione quã alij opus habent. Bilioſi autem & ſanguinei, nono & vndecimo die decernunt, iiq; magis ſaneſcunt. Quòd ſi per initia quidem leues dolores detinuerint, poſt quintum verò & ſextũ diem acuti, ij ad duodecimum vſque protrahuntur, & nunquam ferè euadunt. Periclitantur autem maximè ad ſeptimum, ſed etiam ad duodecimum, poſt quos conualeſcunt. Qui ab initio quidem leues ſunt, poſt ſeptimum autem & octauum ingraueſcunt, ad decimumquartum decernunt & ſaneſcunt. Morb' lateralis in dorſo. Lateralis in dorſo morbus, hoc aliis præſtat, dorſum velut ex plaga dolor occupat, ingemiſcit, confertim reſpirat, confeſtim pauca expuit, &

corpus laſſitudine vexatur. Tertio aut quarto die vrinam velut ſubcruentam ſaniem reddit,fereque quinto die moritur,ſin minùs,ſeptimo,quos ſi effugerit,viuit. Hic morbus mitis eſt, minusque lethalis; obſeruandus tamen ad decimumquartum, poſt quem ſaneſcit. Quibuſdam autem morbo laterali laborantibus,purum ſputum expuitur, vrina cruenta redditur,qualis ſanies ex carnibꝰ aſſatis defluẽs; dolores verò acuti per ſpinam ad pectus & inguina perueniunt.Hic ſi ſeptimum diem effugerit,ſanus redditur.Cùm verò alicui morbo laterali laboranti dorſum rubeſcere cõtigerit,& humeros incaleſcere,dumq; deſidet,pondere grauari, ſi venter perturbatus ex virore pallida & graueolentia admodum demittat,hic ex ventris deiectione primo & vigeſimo die moritur,quem ſi effugerit, conualeſcit. At quibus confeſtim expuitiones cuiuſuis ſunt generis,& dolores admodum acuti,ij tertio die moriũtur,quem ſi effugerint, conualeſcunt.Qui verò ſeptimo,aut nono,aut decimo die, ſanus non fuerit,pus intrò colligere incipit. Præſtat autem ſuppurari,minùs enim lethale eſt,quamuis laborioſum ſit. Præter autem commemorata ſigna,in vnoquoque morbo laterali hæc in lingua ſpectare oportet.Bulla enim aliquantum liueſcente in lingua ſuborta, qualis ferro candente in oleum intincto fieri aſſolet,ſi quidem per initia aſpera fuit, difficilior morbi liberatio cõtingit,& diebus quibus oportet,ſanguinem tuſſi reiicere neceſſe eſt. Quòd ſi progreſſo etiam morbo id contingat,iudicationes quidem ad decimumquartũ diem procedat,ſed ſanguinem expuere neceſſe eſt.De morbi autem liberatione ſic ſe res habet. Si tertio quidem die maturari & expui cœperit,celeriores ſunt liberationes.Si verò poſteriùs matureſcat,poſteriùs etiam iudicationes contingunt, quemadmodum in ſignis capitis. In omnibus autem lateris morbis, dolores fere interdiu potiùs quam noctu leuiores eſſe ſolent. Curandi autem ſunt morbi laterales hunc in modum, plærunque velut phrenitis & pulmonis inflãmatio,pręter quàm quòd balneis calidis & vino dulci vtendũ.Si quidẽ igitur primo aut poſtero ab acceſſione die ægrum ſuſceperis,ſi ſtercus quidem ſubiit purũ,aut leuiter bilioſum & paucũ,ex infuſo thapſiæ aluus ſubluenda. Quòd ſi aluus emota,noctu quidẽ demittat,po-

ſtero

ſtero verò die dolore & torminibus detineatur, rurſus ſubluenda. Si verò æger natura bilioſus fuerit, & minimè purgatus morbo correptus ſit, priùs quàm bilioſum ſputũ expuat medicamento etiam bilem probè purgato. Iam verò bilioſa expuenti, medicamẽtum ne exhibueris. Si enim exhibueris, ſputum per ſuperiora prodire minimè poterit, ſed ſeptimo aut nono die ſtrangulabitur, idq; magis ſi præcordia doleant. At ſi ad laterum dolores etiam præcordiorum dolor acceſſerit, aluum ſubluere oportet, & ieiuno potui exhibere ariſtolochiam, hyſſopum, cuminum, laſerpitium, peplum album, æris florem & mel, ex aceto & aqua. At per medicamenta quidem primis diebus ad hunc modum procedere curatio debet. Reliqua verò ſic ſe habẽt. Calida multa virium ægri habita ratione, præter quàm caput, lauato, cumq; iudicationes procedent, partes dolẽtes humidis fomentis tepefacito, & oleo ſublinito. Vbi verò cum impetu morbi irruunt, tum ægrum, tum Medicum à curationibus quieſcere oportet, vt ne quid mali comparetur. Ptiſanæ autem ſuccus coctus exhibendus, paulò craſſior admixto melle redditus. Poſt balnea, vinũ dulce dilutum potui exhibendum, minimè frigidum, paucum ex anguſti oris poculo. Cumq; tuſſes inuaſerint, ſuperbibendum & quàm maximè excreandum, & potu humectandum, vt pulmo humidior redditus, faciliùs ac citiùs ſputũ reiiciat, & tuſſis minùs vexet. Et mali punici dulcis vinoſi ſuccũ, cũ lacte caprino pauco & melle mixtum, noctu & interdiu, ſenſim ac ſæpè exhibeto, ſomnũque quàm maximè prohibeto, quo celerior ac copioſior purgatio contingat. At morbum lateralem cruẽtum hoc modo curare oportet. Poſt iudicationes autem, vires leuibus cibis reficiendæ, & quieſcendum, præcipueque vitãdi ſoles, venti, plenitudines, acida, ſalſa, pinguia, fumus, vẽtris flatus, labor, venus. Si enim reuerterit morbus, mors ſequetur. Inter ſpuendum verò ſi dolor detinet, neq; expuere poſſit, ieiuno æris florem baccæ oleaſtri magnitudine, ſucci laſeris eius dimidium, ſeminis trifolij parum ex melle deligenda exhibeto. Aut piperis grana quinque, & ſucci laſeris fabæ quantitatem, mel, acetum, & aquam, ieiuno tepida propinato. Hoc etiã dolores ſedat. Quòd ſi pro ratione ſpuere nequeat, ſed in ipſo ſputum retineatur, & in pecto-

re ſtertorem edat, radicis dracunculi magni concham maiorem, & oleum cum melle admiſceto, & acetum aqua temperatum inſuper ſorbendum dato. Aliud vehemens. Aëris florem fabæ quantitate, nitrum aſſatũ dupla portione, hyſſopi quantum tribus digitis capitur, melle admixto, aqua & oleo inſtillato, paulatim per concham maiorem, ne ſtranguletur, infundito. Quod etiam in pulmonis inflammatione, ſi non purgetur, faciendum. Si verò neque ſtertat, neq;, vt conuenit, ſpuat, capparis ſemẽ quãtum tribus digitis capitur, piper, nitri modicum, cum melle, aceto & aqua admixta, tepidum ſorbendum dato. Poſtridie verò id ex aceto, melle & aqua feruefactum ſorbendum, quod & ſtertentibus, & iis qui expurgari nequeunt exhibendum. At ſi valentius expetis, hyſſopi, ſinapis, & naſturtij quantum conchæ teſta maior capere poteſt, ex melle & aqua tritum, feruefactum, & colatum, tepidum ſorbendum præbeto. Ad hunc modum curati hi morbi ſanantur, niſi ſputi aliquid in pulmone relicti in pus vertatur, ex quo tuſſis ſicca excitatur, febris & horror detinet, ſpiritus erecta ceruice trahitur, frequenti & conferta reſpiratione æger affligitur, vox paulò grauior redditur, & color cum calore vultum occupat. Procedente verò tempore etiam magis apertè hic morbus declaratur. Hunc ſi intra decimum diem curandum ſuſceperis, poſtquàm victus ratione & balneo calido calefeceris, per infuſum pus è pulmone educito, & aliis quæ pus ducant vtitor, eamque victus rationem quæ ſuppurato debetur inſtituito, & caput ne quid influat, reſiccato. At ſi per infuſum pus minimè educatur, id ex pulmone in thoracem erumpit, poſtque ruptionem ſanus eſſe videtur, quòd pus ex anguſto in ampliorem locum conceſſerit, & ſpiritus quem attrahimus, in pulmone ſedem habeat. Sed progreſſu temporis, pure pectus impletur, tuſſes & febres aliiq; dolores omnes magis vrgent, morbuſque manifeſtus euadit. Hunc quindecim poſt eruptionem diebus ſinere conuenit, pus vti rurſus matureſcat, cùm nimirum in ampliorem locum pus veniens, tum refrixerit, tum adducto ad ſe eo quod in thorace erat humido, ipſum ſemiputridũ eſſe neceſſe ſit. Per hoc tempus igitur ſi ſponte ſpuere incipiat, bene habet; ſin minùs, medicamentis aut potionibus ſuccurrendum, vltimis quin-

quindecim diebus, ad virium corporis refectionem, antequam magis attritum ſit, inſurgendo, & caput vt purum ſit propter affluxionem curando. Si verò non ſpuatur, ſed ad latera ſui ſignificationem exhibeat, ſecato aut inurito. At ſi neque ſpuatur, neq; de ſe in coſtis ſignificationem præbeat, ieiunum poſt copioſæ calidæ balneum, & minimè potum, in ſella firma collocato, cumque alter eum ex humeris apprehenderit, tu ipſe eum concutito, aurem coſtis admouẽs, vt noſcas quanam ex parte ſui ſignificationem prębeat. Votum autem eſt, vt id ad ſiniſtra magis contingat, quòd inuſtio aut ſectio in dextris mortem magis afferat. Quò enim dextra valentiora ſunt, eò in ipſis vehementiores morbi apparere ſolent. Quòd ſi propter craſſitudinem humor non fluctuet, neque ſtrepitus edatur in pectore, crebrum autem ſpiritum trahat pedes intumeſcũt, & tuſſicula quædam vexat, ne decipiaris videto, ſed ſcito thoracem pure plenũ eſſe. Linteo itaque tenui in rubrica liquida, admodum trita & tepida intincto, thoracem in orbem obtegito, quaque parte primùm reſiccatum fuerit, eâ ſectionem aut vſtionem facere oportet, vt quàm proximè ad ſeptum trãſuerſum accedas, ea tamen adhibita cautione ne ipſum attingas. Quòd ſi voles, vbi rubricam illeueris, eadem velut in linteo ſpectato. Multi autem ſimul illinant, ne partes quæ primùm illinuntur, reſiccentur. Poſt ſectionem verò aut vſtionem, penicillo ex lino crudo vtere, & paulatim pus emittito. Cũ verò ſecare aut inurere voles, nota impreſſa fac vt eandem figuram ſeruent inter ſecandum aut vrendum, ne te cutis figuram immutando ſurſum aut deorſum vergens decipiat. Tuſſes quoq; in victus ratione vitandæ, ne rurſus in pulmonem (quod malum eſt) pus reuellant, ſed ſinendum, vt ad ſectionem citiſſimè reſiccetur. Poſteaquam verò duodecimũ attigerit diem, pus reliquum totum emittito, & penicillo ex linteo appoſito, bis die pus educito, ſuperioremq; ventrem victus ratione quàm maximè reſiccato. Ad hunc modum ſuppurationes, quæ tum ex vulneribus, tum ex pulmonis inflammatione, & ex magnis defluxionibus, incumbẽte in latera pulmone contingunt, ſpectare & curare oportet. Has autem potiones refrigerantes febre ardente laborantibus cùm voles, exhibeto, quæ multarũ ſunt virium, aliæ ſiquidẽ

mictionem prouocant, aliæ alui ſubductionem, aliæ vtrunque, aliæ neutrum, aliæ tantùm refrigerant, non ſecus ac ſi quis in vas aquæ feruentis frigidam infundat, vel vento frigido vas ipſum exponat. Alia verò aliis exhibeto. Neque enim omnibus dulcia conferunt, neque acerba, neq; eadem bibere poſſunt. Fauorum ſiccorum heminas duas aqua maceratas, & contritas dum aqua guſtu ſubdulcis reddatur, deinde excolatas, iniecto apio, bibendas dato. Seminis lini acetabulum, aquæ decem heminis affuſis, in olla noua prunis impoſita decoquito, igne depoſitum vt trãſpiret ſinito, quoad ſuccus tactui pinguis euadat. Aquam mulſam aquoſam ad dimidias, decoquito, deinde apium iniicito, hoc frigidum paulatim exhibeto. Hordeum achilleũ, hoc eſt magnum & optimum reſiccatum, & demto quod acutum eſt, ad heminæ menſuram, & bene lotum, aquæ congio affuſo, ad dimidias coquito, refrigeratum potui exhibeto. Cumini Æthiopici heminæ decimam partem, tribus aquæ ſemicongiis affuſis decoquito, luto piloſo olla oblita ad tertias feruefactum & refrigeratum, hoc ad omnem febrem ardẽtem aliamq; febrem exhibeto. Aqua etiam cœleſtis per ſe ſola exhibita prodeſt. Ptiſanæ heminam, aquæ congio affuſo, ad dimidias coquito, deinde colatum iniecto apio, frigidũ potui dato. Vina etiam alba ex vuis paſſis, aquoſa exhiberi poſſunt. Vuarum paſſarum feces vinaceæ expreſſæ, dilutæ, ad idem valent. Vuæ paſſæ albę exemtis vinaceis heminam, radicum pentaphylli manipulum contuſum, affuſis aquæ heminis viginti, ad dimidias decoquito, frigidum paulatim exhibeto. Farinę hordei pleni craſſiores partes ad chœnicem dimidiam, affuſo aquæ congio, cùm craſſiores farinæ partes iam intumuerint, manibus terito quoad aqua alba reddita fuerit, & adianti pugillo iniecto, nocturno ſereno expoſitum præbeto. Triõ aut quatuor ouorum candidum in aquæ congio ſubactum bibat. Hoc admodum refrigerat, & ægrum ad aluum ſubducendam etiam concitat. Hordei torrefacti probè loti chœnicem dimidiam, in aquæ congio bis aut ter feruefactam, frigidam exhibeto. Ptiſanæ cremorem coctum tenuem, & vinum dulce exhibeto. Hoc non mouet. Cucumeris maturi ſine cortice pollinem ex aqua propinato. Hoc vrinam mouet, refrigerat & ſitim ſedat.

das.

dat. Eruum in aqua antè decoctum, deinde ollæ nouæ in maiore olla aqua plena impoſitum, alia eruo affuſa aqua parum coquito, poſtea effuſam tertiam partem, vbi eruum coctum fuerit, refrigeratum præbeto, ad cyathos ſingulos inſperſo cucumeris & erui polline. Hoc indubitanter ſitim ſedat. Vinum Thaſium vetus, aquæ quinque & viginti partibus, ad vnam vini partem admixtis exhibeto. Trifoliū, cucumeris pollinem, ex aqua in qua craſſiores hordeaceæ farinæ partes maduerint, prębeto. Apij manipulos tres, pulegij pugillos duos, in aceti heminis decem, ad tertias decoquito, hoc melle & aqua admixta aquoſum bibat, adianti pugillo iniecto, quod vrinam mouet & aluum ſoluit. Mala odorata dulcia contuſa, aqua macerata, aquam potui exhibeto. Mala cydonia eodem modo macerata, ſi aluus in febre ardente ſoluta fuerit. At ſi morbus regius inſuper inuaſerit, vuæ paſſæ albæ detractis vinaceis, cicerum alborum, vtrorumque heminam dimidiam, hordei Achillei tantundem, cnici tantundem, aquæ heminæ decem, apium, mentham, coriandrum, cuiuſque parum, ſimul terito, quoad aqua leuiter dealbeſcat, poſtremò adianti pugillo iniecto, nocturno ſereno expoſitū exhibeto. His etiam ſimilia imitari poteris. Omnia autem nocturno ſereno expoſita febricitanti exhibeto, his exceptis quibus aluus plus æquo eſt fluida. Pulegij pugillos tres, apij duplum, vino aqua temperato decoquito & propinato. Hoc vrinam mouet bilemque per aluum educit.

Hippocratis de morbis, lib. IIII.

SEMEN ex omnibus tum viri, tum mulieris mēbris, ad hominis generationem veniens, & in mulieris vterum illapſum, ex eoque tempore accedente natura, humanam formam referens, procreatur. Habet autem tum mulier, tū vir in corpore quatuor humidi formas, ex quibus morbi oriuntur, qui nulla vi contingunt. Hæ verò ſunt, pituita, ſanguis, bilis & aqua. Ex hiſque non minima neq; debiliſſima pars ad ſemen confertur. Et poſtquā animal ex parentibus procreatum eſt, tot humoris formas, tum ſani, tum morboſi, in ſe continet. Quæ verò ex vnaquaq; forma, tum plura, tum pauciora in corpore contingunt, aperiam, & ex quo

ægrotant, quodque morbi diebus imparibus iudicantur, & quænam ſunt morborum principia, & quænam horum ſingula in corpore faciunt, & morbum adducunt, ex quo etiam rigor ipſe febrilis contingit, quamque ob cauſam poſt eum febris ſuccedit. Ac primùm quidem quanam ratione bilis, ſanguis, aqua & pituita ex cibariis & potib⁹ copioſiora & pauciora oriantur, demonſtrare volo, hoc modo. Ventriculus vbi plenus exiſtit, omnium in corpore fons eſt, vacuus verò ex corpore tabeſcente haurit. Sunt autem etiam quatuor alij fontes, ex quibus horum quiſq; in corpus procedit. Poſtquam igitur hi fontes ex ventriculo acceperint, ipſiq; vacuati fuerint, ex corpore hauriunt. Trahit quoque ipſum corpus, cùm quid in ſe ventriculus habuerit. Sanguinis quidem certè fons eſt cor, pituitæ caput, aquæ lien, bilis locus in iecore. Atq; hi ſunt quatuor iſtorum humorũ fontes, præter ventriculum. Ex his maximas habent cauitates caput & lien. In eo enim ampliſſimus locus eſt. Sed de hoc paulò pòſt meliùs diſſerã. Sic autẽ ſe res habet. In his omnibus quæ eduntur aut bibuntur, bilioſi aliquid, & aquoſi, & ſanguinis, & pituitoſi ineſt, plus minúſve in hoc vel illo. Quam ob cauſam quæ comeduntur & bibuntur ad valetudinem inter ſe differunt. Atq; hæc quidem hactenus. Cùm quis comederit aut biberit, corpus ad ſe ex ventriculo commemoratam humiditatem attrahit, & fontes per venas de ventriculo trahunt, ſimilis humiditas, ſimilem, & in corpus diſtribuunt, non ſecus ac in plãtis, ſimilis humiditas ex terra ſimilem attrahit. Sic enim in ſe varias & innumeras terra facultates habet. His nanque omnibus quæ in ipſa producuntur, cuiq; ſimilem humiditatem prębet, velut & id quod producitur, ſibi cognatione ſimilem habet, & trahit vnumquodque ex terra alimentum, quale ſanè ipſum eſt. Nam & roſa talem ex terra humiditatem trahit, qualis & ipſa facultate eſt, & allium talem ex terra humiditatem trahit, quale etiam ipſum facultate exiſtit, reliquaq; omnia quæ producuntur, vnumquodq; è terra quod ſibi cognatum eſt trahũt. Quod niſi ita eſſet, quæ producũtur ſuis ſeminibus non eſſent ſimilia. Cùm verò quod ex terra naſcitur plus habet cognati humoris quàm conueniat, id ipſum ægrotat, quod verò iuſto min⁹ habet, illud marceſcit. Ac niſi quod produ-

citur

citur ab initio habuerit, quem ſibi humorem cognatum attrahat, ne ſuccreſcere quidem poterit. Quòd verò id quod producitur, pullulare ab initio nequeat, niſi humorem ſecundum naturam habeat, id inde intelligitur, quòd Ionia & Peloponneſus regio eſt, quæ pro anni temporibus non minimùm à ſole vritur, ita vt ſol iis quæ è terra naſcuntur ſatis eſſe poſſit, neq; tamen fieri poteſt, etſi multi iam tentarint, vt in Ionia aut Pelopōneſo Laſer producatur, cùm in Libya ſpontè producatur. Neq; enim in Ionia, neq; in Peloponneſo eſt eiuſmodi humor, qui ipſum nutriat. Quòd verò multa etiam alia medicamenta regiones, etiamſi ſol ſufficiat, alere non poſſint, aliæ verò ſpontè producant, id quod dicturus ſum conſiderandum præbet, quantum locus loco etiam valdè vicino ad vini ſuauitatem præſtet, quamuis ſol æqualiter ſufficiat, cùm in hoc terræ humor ſit qui vinum ſuaue exhibeat, in illo verò minimè. Sunt quoq; agreſtia nō pauca in loco naſcentia, quæ ad vlnæ ſpatium trāslata, non ampliùs produci comperias. Neque enim terra eiuſmodi humorem translato accommodatum habet, qualem illa agreſtibus plantis ſuppeditabat. In his enim ſunt quædam magis virulenta, quædam magis humida, quædam dulciora, ſicciora quædam, aſperiora etiam quædam, aliaq; ſexcēta aliter ſe habent. Innumeræ enim ſunt in ea facultates. Ac propter eiuſmodi genera, primùm nihil ex terra alteri ſimile producitur, quod cognationem non habeat. Ac mihi ſanè hæc omnia agreſtia eſſe videntur. Verùm ea homines cultura mitia reddiderunt, effeceruntq; vt quidq; ſuo ſemini ſimilem fructum ferret. Humor enim ſimilis ſimilem ex terra trahit, ex eoque increſcit & nutritur, & ex iis quæ ex terra producuntur, alterum alteri ſimile nihil eſt, neque æqualem, neque ſimilem humorem attrahit. Eorum autem ſingula quæ ad cibos aut potiones è terra producūtur, multas ad ſe è terra facultates trahunt, & in quoque aliquid pituitoſi & ſanguinei ineſt. Hac igitur ex neceſſitate adductus ſum, quòd de cibis ac potibus qui in ventriculum veniant, corpus ad fontes nominatos trahit, ſimilis humor ſimilem per venas. Quòd verò vnumquodque per prædicta trahat, hoc aliud proferam argumentum, ſimulque aperiam vnde pituita in corpore gignatur. Cùm quis caſeum aut ali-

quid acre comederit, aut aliud quid pituitoſum ederit aut biberit, confeſtim ei ad os & nares accurrit. Quod omnes ita contingere cernimus, idq; ex eo quod referam credere oportet. Aſſeuero autem quòd quicquid in cibo aut potu pituitoſum ineſt, id vbi in ventriculum venerit, partim corpus ad ſe trahit, partim verò caput, quod cauum exiſtit. Quod velut cucurbita corpori incumbẽs, pituitã attrahit, quę cùm viſcoſa ſit, hãc alia ex alia ad caput ſequitur. Et quę quidem recẽs pituita ex cibo gignitur, in capite manet, vetus autem à recente, cùm ſit copioſior, vi illata expellitur. Eamque ob cauſam vbi quis aliquid pituitoſum ederit aut biberit, pituitam excreat. Habet autem hæc ſe res ad hunc modum. Cùm quis quid pituitoſum ederit aut biberit, ſi quod copioſum exiſtit rurſus non exeat, neque per os, neq; per nares, id in capite manere, vel ex capite in corpus deferri, & ventriculum petere neceſſe eſt, & ad ventriculum peruenire. Et optimè quidem ceſſerit, ſi ad ventriculum perueniat: cum ſtercore enim exierit. Si quidem copioſum & humidum fuerit, & ſtercus humidum reddiderit. Si verò paucum fuerit, id non fecerit. Quòd ſi in capite permanſerit, multum dolorem capiti exhibuerit, cùm in venis fuerit; paucum verò, id non fecerit. Copioſum autem aut paucum ſui ſignificationem exhibet. At verò ſi ad corpus deueniat, illic cum alio humore permiſcetur, & ſi quidem copioſa pituita fuerit, ſi confeſtim corpus grauarit, ſi verò pauca, nõ vtiq; grauarit, cùm nimirum corpus magnum ſit, niſi aliud ei principium relinquatur. Succedẽte verò tempore, ſi quidem altera pituita acceſſerit, lædat vtiq;. Quòd ſi corpus ad veſicã & ventriculum tranſmittat, & hæc foras deferant, nihil ex ea mali habuerit. In hac igitur oratione demonſtratũ eſt, quomodo caput ex ventriculo pituitam trahat, & ſimile ad ſimile veniat, ſimulq; à me commemoratum eſt, quomodo & quã ob cauſam copioſior pituita in homine ex cibis & potibus gignitur. Nunc verò de bile dicendum, quomodo & quam ob cauſam copioſior in homine gignatur, & quomodo locus eius qui eſt in hepate, ipſam trahat. Ad hũc quidem modum ſe res habet. Cùm quis aliquid amarũ aut aliòqui bilioſum & leue comederit aut biberit, tum copioſior bilis in hepate gignitur, tum confeſtim hepar dolet,

quod pueri cor vocant, idq; fieri cernimus, & ex cibo ac potu contingere nobis apertum eſt. Siquidem omnem commemoratum humorem ex cibis corpus ad ſe attrahit. Loc⁹ autem qui eſt in hepate, quicquid illic bilioſi ineſt, ad ſe trahit. Et ſi de repente copioſa bilis extiterit, hepar homini dolet, & copioſa ex ventre gignitur. Hoc enim ſi contingit, vetus bilis propter multitudinem ad vẽtriculum fertur, & inde tormina in ventriculo oriuntur, & ipſius pars quædã per veſicam quidem, pars verò per vẽtrem foras procedit, ſicq; pauciſſima in homine exiſtit, & dolores ceſſant. Si verò horum neutrum contingat, primùm vetus bilis in corpus procedit, ſi quidem in ipſum tranſmittitur, & ſi copioſa fuerit, confeſtim reliquo humori permixta, de ſe ſignificationem exhibet, ſin pauca, minimè vtique grauarit, nimirum ſi corpus magnum ſit, niſi aliquod aliud principium ſuboriatur. At ſucceſſu temporis, ſi quidem altera bilis acceſſerit, plurimùm hominẽ lædit. Quòd ſi minimè acceſſerit, eam corp⁹ percolauerit, ita vt bilem & quæcũq; bilioſa ſunt demittat. Quæ enim eduntur & bibuntur, alia aliorum ſunt medicamenta. Ita ſanè etiam quæ lædunt medicamẽta, vbi aliud ex alio in ventriculum illapſum eſt, ſua facultate cauſam habet, vt id quod ſuperatum eſt foras expellat, ipſumq; lædat. Vbi verò ex his quæ in ventriculum illabuntur, alia bilis corpori acceſſerit, inde morbus oritur. Hoc ego loco demonſtraui, cur bilis & quam ob cauſam ex cibariis aut potibus copioſior oriatur, quodq; locus hepatis, quod bilioſum eſt, quia ſimile, ex his quæ comeduntur & bibuntur, ad ſe attrahat. Nunc verò de aqua mihi dicendum eſt, qua ratione quamq; ob cauſam copioſior in corpore oritur, & quomodo eam ad ſe lien attrahit. Aſſeuero autẽ quòd vbi quis ampliùs biberit, corpus & lien aquam ex vẽtriculo ad ſe attrahunt, & ſi plus ęquo traxerint, confeſtim hominẽ laborare, idq; ita contingere ſentiunt, quicunque lienoſi ſunt. At vbi lien traxerit, optimè quidem ceſſerit, ſi vetus aqua quæ in liene aut ventriculo ineſt, ad veſicam percoletur, & iſthac veluti per colum effundatur. Neque enim per ſuperiora loca aqua de liene expurgatur, niſi certè quantum in vaſis ineſt, quæ à liene procedunt, ſed in ventriculum & veſicam repurgatio fieri poteſt. Hæc autem niſi fluida fuerint

& foras percolentur, aqua de liene ad inferiores partes fertur, illicq́; reliquo humori commiſcetur. Et ſi quidem pauca fuerit, minimè vtiq; grauarit, ſed de corpore ad veſicam & ventriculum per venas percolabitur, multæ enim ex eo deferuntur, quæ vbi ſicciores quàm antea fuerint, ad ſe ex inferioribus partibus trahunt. Quòd ſi altera aqua oriatur, neq; ventriculus, neq; veſica foras percolet, lien attollitur, & inferiores corporis partes dolore affliguntur. Iſtaq́; à me dicta ſunt, quomodo & quam ob cauſam aqua copioſior ex potu in corpore oriatur, & quánam ratione lien trahat. Nũc verò quomodo & quam ob cauſam ſanguis copioſior in corpore gignatur dicendum eſt. Cùm quis quid ſanguineum biberit aut comederit, id totum quidem ad ſe corpus trahit. Trahit autem etiam cor ad ſe quod ſanguineum eſt, neq; vbi copioſius attraxerit, cor afficitur. Cor enim cùm ſit ſolida quædam res & denſa, eam ob cauſam minimè dolore affligitur, ex eoq́; venæ craſſæ, iugulares dictæ, feruntur, in quas quod ſanguineum eſt confeſtim tranſmittitur, ſi copioſius acceſſerit, illæq́; impletæ, capiti & corpori celeriter diſtribuunt. Cumq́; quid ſanguineum comederit aut biberit, confeſtim iugulares venæ extolluntur, & facies rubet. Cordi autẽ & corpori vbi ex cibis ac potibus plus æquo ſufficiens ſanguis acceſſerit, reliquoq́; humori ammixtus fuerit, niſi per ventrem aut veſicam reliquo humori permixtus exierit, corpori dolorẽ exhibet. At ſi paucus accedat, vtique corpus minimè grauarit, procedente verò tempore ab ipſo ad ventriculum aut ad nares tranſmittitur, quæ foras excolant, nihilq́; lædũt. Si verò paulatim copioſior euadat, morboſus redditur. Quanam autem ratione copioſior ſanguis gignitur, à me eſt expoſitum, cumq́; quatuor in corpore exiſtant, ſanguis, bilis, pituita, & aqua, hæc omnia quomodo quamq́; ob cauſam ex cibis & potibus copioſiora gignerẽtur, à me eſt demonſtratũ. Quod verò ex his gignantur, hoc conſtat argumento, quòd ſi quis pauca edat, & pauca bibat, nullũ ei morbum adfert. Atq; de his quidẽ hactenus. In quo etiam intelligenti à me demonſtratum eſt, quomodò hæc pauciora fierẽt, quod & meliùs paulò pòſt declarabo. Quos verò appellaui fontes, ij cùm pleni fuerint, ſemper in corpꝰ tranſmittunt, cùm verò vacui ab ipſo vndique obſidentur.

Sic

Sic etiam & ventriculus facit, habetq; ſe res ad hunc modum, velut ſi quis affuſa in tria aut plura vaſa ænea aqua, ea quàm pleniſſimo loco ſtatuat, & quã optimè coaptata diſponat, coniunctis ad foramina fiſtulis, ſenſimque in vnum vas aquam donec omnia impleta fuerint affundat. Ex vno enim in reliqua vaſa defluet, quo ad cætera etiam impleta fuerint. Plenis verò vaſis, ſi quis ex vno aquã exhauriat, viciſſim contrà refluat aqua in vas æneũ, & rurſus aqua ex vaſis vacuabitur, quemadmodum eam exceperunt. Ita ſanè & in corpore ſe res habet. Vbi enim cibi & potus in ventriculum deciderint, corpus ex ventriculo haurit, ſimulque cum fontibus expletur. At vbi ventriculus vacuatur, rurſus retro humor redditur, quemadmodum etiam acceperat, non ſecus ac ex aliis vaſis in vnum vas. Venæ enim multæ & crebræ, aliæ quidem tenuiores, aliæ craſſiores, per totum corpus feruntur. Hæ quandiu homo viuit, apertæ ſunt, & nouum humorem excipiunt & emittunt. Eo mortuo conniuent & extenuantur. Quoad igitur homo viuit, corpus quidem ex ventriculo, ſi quid in ſe habuerit, haurit, hauriunt & fontes, & expleti corpori tranſmittunt, niſi enim corpus humiditatem ex ventriculo attraheret, ſed ſoli fontes, neq; ad corpus tranſmitterent, non vtiq; ſufficiens haberet corpus alimentum, ſed parcius. Neque enim alimentum amplius haberent, quod in corpus fontes diſtribuerent. Ac niſi fontes iſti adeſſent, dum comedimus aut bibimus, non vtique certò dignoſceremus quod in cibo & potu ſuaue eſſet aut inſuaue, hac neceſſitate, quam dicam, coacti. Hæc nimirum loca cùm parua ſint, & intra reliquum corpus collocata, priùs quàm vnumquodque impleatur, ſua ipſius facultate reliquo corpori ſemper denunciat, quid ex his quæ comeduntur & bibuntur, bilioſum, pituitoſum, ſanguineum & aquoſum fit. Ex his enim ſingulis, quicquid in cibo & potu plus iuſto adfuerit, illos nobis inſuaues reddit, quæ verò maximum ſui deſiderium faciunt, ea ratione ſuauia ſunt. Quòd ſi ex fontibus aliquis cibo aut potu indigeat, ea ratione etiam corpus ab his attrahet, donec humor iuſto paucior euadat, tuncque quis comedere aut bibere deſiderat, quod portionem illam expleat, & reliquis æqualem faciat. Eamque ob cauſam cùm multum edimus aut bibimus, in-

terdum cibum aut potum appetimus, nihilq; ſuauius ſumimus, quàm quod appetimus. Vbi verò cibum ſumſerimus, humorque quoad eius fieri potuerit, in fontibus & corpore adæquatus fuerit, tunc in eo appetentia ſedatur. Ac de his quidem hactenꝰ. Quòd verò in loco quidẽ qui eſt in hepate, ex cibis & potionibus ſola bilis ſecernitur, ita etiam ſe res habet. Venulæ enim cùm debiles & tenues exiſtant, alium humorem craſſiorem & grauiorem attrahere nequeunt, ſimulque ea non eſt loci capacitas, vt ibi alius humor conſiſtat, hicq; locus bili natura maximè familiaris eſt. Propterea q; nullus in eo alius oritur morbus, niſi quem καρδιωγμὸν, hoc eſt, cordis morſum vocant. At verò caput, cor, & lien, omnis humoris participes ſunt. Vnumquodque, niſi ægrotet, plurimùm eius qui cuique natura ineſſe dictus eſt, particeps fit, caput quidem pituitæ, cor ſanguinis, lien aquæ. Venæ etiam amplæ & craſſæ, & clauicularum in modum intortæ, ad ſe alium humorem attrahunt, ita vt vbi traxerint alium alius ſequatur. Et cordi quidem vicinæ ſunt iugulares venæ craſſæ, in quas ſi quid ei plus iuſto acceſſerit, celeriter diſtribuitur, hę verò reliquo corpori tranſmittunt, ſimulque cor ipſum ſolidum & denſum exiſtit, adeò vt ab humore affligi nequeat, ideoque nullus in corde morbus ſuboriatur. Caput autem & lien morbis maximè ſunt obnoxia. Afficiuntur enim ab his quæ naturâ inſunt, cùm plus iuſto acceſſerint, afficiuntur quoque & ab aliis humoribus. Venas enim craſſas & multas in ſe habent, cumque admodum venoſa ſint & caua, amplam capacitatem alteri excipiendo humori exhibent, qui ſenſim ad ea procedit, & ei qui à natura ineſt permiſcetur. At quemadmodum in magno vaſe amplior eſt capacitas, quàm in paruo, ſic & in capite & liene ſe res habet. In his enim præcipuè horum locorum ampla eſt cauitas. Quòd ſi iſthic humore venæ expletæ fuerint, in his ab eo morbus oritur. Atque de his nunc hactenus. Quomodo autem horum humorum quiſque in corpore parcior gignatur, meliùs demonſtrare volo. Quatuor equidem eſſe humores homini noxios demonſtraui, quatuor etiam ipſorum eſſe fontes aſſeuero, per quos eorum vnumquemque homo repurget, iique ſunt, os, nares, podex & vrinæ fiſtula. Et vbi copioſior aliquis humor

mor moleſtus fuerit, ſi per hanc viam homo repurgetur, nullus inde eum morbus vexat. Ac ſi ventriculus plenus fuerit, tabeſcente corporis humore, ad eum defluit, & per aliquem ex his locis extra fertur, ideoque parcior in corpore humor gignitur. Corpus enim, quemadmodum à me antea dictum eſt, ventriculo, vbi vacuus fuerit, diſtribuit, & ex eo haurit, vbi plenus fuerit. Atq; hæc dicta ſint, quomodo & quare humores homini moleſti pauciores fiant. Quomodo autem & quam ob cauſam homo ſanus degat, mihi dicendum. Vbi comederit & biberit, humorque ad corpus peruenerit, quo dictum eſt modo alteri permixtus, tum ei qui in corpore, tum ei qui in fonte eſt, eo quidem quo acceſſit die in corpore manet, poſtridiè verò ei alius humor accedit. Atque hi quidem duo dies ſunt, & duo in corpore humores. Humorum quidem alteri duo dies ſunt, alteri verò vnus. Poſterior quidem certè, vt qui craſſus ſit, in corpore manet. Alter verò à calore coctus diffunditur, & vbi tenuis euaſerit, poſtridie ſemper à recenti protruſus, ad ventriculum reuertitur. Quò cùm peruenerit, cibos loci illius coquit, & de ſe ſanguinem in corpore facit. Cùm autem permanſerit, tempore graueolens redditur. Tertio verò die, vnà cum ſtercore & vrina, copia ſibi ipſi toti æqualis & ſimilis, æquabilique momento foras egreditur. Et ſi ſui ipſius portio quædam fuerit, humor tamen iuxta dictam rationem in corpore manet. Tertio autem die ex corpore humoris maior copia & graueolentior ad ventriculum confluit, id quod videlicet ab altero relictum fuit, & cibaria concocta deducit, & quicquid in corpore morboſum eſt, rurſus cum eo defertur. Vrina verò, quæ ſalſa exiſtit, indicat quòd cibaria è corpore quod morboſum eſt deducunt, & ſemper poſtridie per aluum ſecedunt, humor verò tertio die. Eoque modo contingere ſanitas ſolet. Et iſta quidem dicta ſunt, qua ratione & quam ob cauſam homines ſanitate fruantur. Quòd ſi humor hic ſigillatim poſtridie foras prodeat, cibaria non ſimiliter graueolentia reddita, ſed velut cocta, ex ventriculo foras concedunt, vrinaque potui ſimilis redditur, corpusque ſemper vtique euacuatur, omnique tempore vbi quis aluum exonerauerit, aut vrinam

reddiderit, ſtatim potu & cibo indiget, pro egeſtionis verò copia validus erit, cùm humoris non ſatis in corpore relinquatur, ſed poſtridie aut eodem die, vnà cum ſtercore foras prodeat. Et ſi quidem quid comedat, nécne, vbi vacuatus fuerit, debilis ſit, neque humor incraſſari queat, ſi poſtridie foras prodeat, cùm ſufficiens in corpore non relinquatur. At nunc cùm ventrem exoneramus bene valemus, & biduo nihil edentes, & eſſe, & aliquid facere ſuſtinemus, neque hoc tempore propter vacuationem prorſus debilitamur. Humor enim in corpore relictus, robur præſtat. Atq; hæc quidem quomodo & quam ob cauſam humor ad corpus accedens, non eodem die, ſed neq; poſtridie foras prodire queat, dicta ſunt. Id autem affirmo, quòd ſi plus quàm tres dies in corpore humor permaneat, aut alius qui impleat copioſus acceſſerit, vbi venæ incaluerint & conſtiterint, homini maius aut minus malum denunciari, hyeme quidem minus & tardius, æſtate verò maius & celerius. Atque hæc quidem cõtingere ſolere, ſi humor in corpore maneat, dicta ſunt. Si verò corpus cibos ſtatim per aluum demittat, non vtiq; quod ſatis ſit humoris nobis ſuppetat, & homines graciles & debiles eſſent. At nunc cùm cibi & potus tanto tempore in corpore permaneant, corpus ex ventriculo attrahens, ſenſim haurit & expletur. Iſtaq; à me dicta ſunt, quomodo & quam ob cauſam cibaria eadem die exire non poſſint. Quòd ſi cibi in ventriculo plus quàm conueniat immorentur, aliiq; ad eos accedant, corpus vtiq; implebitur, & compreſſis à plenitudine venis, calor ac dolor corpori aderit, æſtate quidem citiùs, hyeme verò tardius. Æſtate enim hominem circumſtans aër calidus eſt, calidioremque ad ſe corpus attrahit. Ac ſi calido adhuc ventriculo, iuſto calidior homini ſpiritus adiungatur, minimè mirandum eſt ex eo hominem febricitare. Cùm vero ſpiritum frigidum hyeme ad ſe attrahat, multo magis corpus plenitudinem perferre queat, homine parum aluum exonerante. Atque hæc ita contingere, ſi cibi in ventriculo diutiùs permaneãt, dicta ſunt. Quinetiam leuiter à me demonſtratum eſt, omnem humoris & cibi in tempore, tum longiore, tum breuiore differentiam, in cauſa eſſe cur homines ægrotent, quod etiam procedente tempore pulchriùs declarabo. Ac

mihi

mihi rurſus vnde digreſſus ſum redeundum eſt, & de ſanitate dicendum, quòd hominis corpus ex cibis & potibus humorem haurit, quodq; dum valet, tum cibi, tum humor, ſecundum commemoratam rationem foras prodeunt, & ſi quidē plus humoris quā ex cibis & potibus adfuerit, foras prodeat, homo extenuatus redditur. Ob hanc verò cauſam, foras plus prodit quàm adfuerit. Siquidem quis quieſcat neque exerceatur, malè corpus afficitur, verùm quòd aliàs multa ſanitate fruatur, non admodum grauatur. Eſt autem affectio eiuſmodi. Cùm quid ex his quatuor quæ in corpore gignuntur, non ita longè copioſum aduenerit, corpus ſenſim incaleſcit, vt non admodum grauetur, & in ventriculo colliqueſcit, inſuauēq; homini cibū reddit. Si verò humor aliꝰ alio copioſior fuerit, inde febris homini ſuboritur. Sed de his paulò pòſt exactiùs ediſſeram. Interdum autem etiamſi cibus ſuauis exiſtat, homo extenuatus redditur, cauſa verò eadem eſt. Quæ ſi contingant, plus humoris exit quàm apponatur, eamque ob cauſam in quiete degentem extenuari contingit. Hominum autem laborantium corpus incaleſcit. Hoc enim ex labore incaleſcente, & humor in ipſo diffunditur, & morbus hic extenuatorius exoritur. Cùm autem inutilis reddatur, ad ventriculum & veſicam defluit, quæ foras tranſcolans, & partim ſanè per internam raritatem foras exhalat, partim verò adhuc intus manens, in ſudorem verſus, foras per corpus procedit. Quin eodem etiam modo iuuenum exercitationes idem quod labor efficiunt. Quòd ſi etiam parcior non fuerit humor quàm qui priùs exiuit, neque alius adhuc à potibus ac etiam cibis accedat, eam ob cauſam quis extenuatur. Parcior autem adiungitur, ſi quid aliud comedere non poſſit, & ſi pro prioris laboris & exercitationis ratione laborare nequeat, aliis alia pauciora euadunt. At verò bona corporis habitudo per cibos hanc ob cauſam accedit. Vbi tempore reſiccatus humor fuerit, & in priore labore alius alio priùs exierit, interdum copioſior, & vnus alius alios admodum ſuperauerit, id plenitudinem facit. Et ſi quidem à multis valde ſuperetur, hoc modo febris contingit. Si verò à paucis, parum, corpuſque hoc modo perferre poteſt, cùm copioſior in ipſis humiditas inſit, quæ calorem diſſoluit. Corpus enim à febre

incaleſcit, & ſi modicum quidem fuerit quod moleſtum eſt, tertio die eodem modo dimittit, duobus verò diebus continenter vexat. Sin vero copioſius, quinto die, quatuor autem pro ratione habet. Sic morbi per dies iudicantur. Quòd ſi febris dimittat diebus imparibus, & ſanus quis euadit, & moritur. Quam verò ob cauſam, paulò poſt declarabo, nunc autem dicendum cur febris dimittat. Cuius rei cauſam eſſe affirmo, quòd ſi febris hominis corpus prehenderit, tertio die aut alio quodam impari, humorem moleſtum è corpore exire ſecundum commemoratam priùs rationem neceſſe ſit. Neq; enim priùs exit, quàm ei bonus alius ex ventriculo acceſſerit. Intermedio namq; & poſtero die corpus ex ventriculo trahit, quicquid in ſuum vſum primo die in ipſum demiſerit, niſi ventriculus tranſcolarit, & alium humorem habuerit, quod certè homini malè ceſſerit. Quod ſi febris tertio die dimittat, eodem modo quo primo die dimittit, vt dictum eſt. Et ſic quidem contingit febrem in corpore excitatam tertio die remittere. Aſſero autem quòd ſi quinto die, aut ſeptimo, aut nono dimittat, eodem modo dimittere, velut tertio die exit. Eſt enim febris alimentum in locis quos paulò antè commemoraui. Exuperantem enim copioſiorem humorem, homo ſuſtinere non poteſt. Imparibus autem diebus illam ob cauſam febris dimittit, quòd paribus diebus corpus ex ventriculo attrahit, imparibus verò dimittit. Ventriculus autem in homine ſano foras tranſmittit. Ac propterea neceſſariò diebus imparibus morbi iudicantur, iſtaq; ratione cùm quis febre detinetur, ſanus euadit. Iſtamque ob cauſam ægrotos aſſero diebus imparibus maximè affligi, idque ex ratione quadam. Conturbatur equidem homo cùm febricitat, iſtiuſq; rei indicium eſt horror, qui ſubinde per totum corpus impetu quodam fertur. Quod ſanè minimè contingeret, niſi humor conturbaretur, & ab ipſo copioſior aut paucior ſecerneretur, & alius alium ſuperaret. Maximè verò etiam conturbatur diebus imparibus, cùm ægrotat, tuncq; horror præcipuè contingit. Sic enim ſe res habet. Humoris moleſti aliquid à recenti humore ſuperatum, extra corpus propellitur, & ad inferiorem aluum defertur, quę vna cum moleſto humore incaleſcit, in ſeq; magis quàm antea recipit, quod

quòd in morbi iudicatione præcipuè contingit. Quòd ſi corpus paulatim ad ventrem dimittat, neq; copioſum fuerit quod homini moleſtum eſt, ventriculus calorem perfert, corpuſq; ad iudicationem validum eſt, & homo cõualeſcit, vbi is qui affligit humor exierit, & qui febri alimentum ſuppeditat conſumtus fuerit. Si verò ſanus ſuperauerit, hac ratione qui ægrotat, propter commemoratas à me cauſas, ſanus euadit. Nunc verò dicendum eſt cur moriantur diebus imparibus. Ac mea quidem opinione, ſi copioſum fuerit quod corpori moleſtum eſt, plus iuſto conturbatur, copioſumq; ac validum ad ventriculum defertur, eoq; corpus cùm alterum perferre non poſſit fruitur, graueolentemque ſpirationem fieri neceſſe eſt. Cumq; corpus præ imbecillitate ſpiritum, quo quæ in ventriculo ſunt refrigerentur, attrahere nequeat, nimirum cùm omnis humor morboſus exiſtat, quicquid in humore vtilitatis ineſt, foras exhalat, ſicq; quis moritur. Neq; enim alter humor ſalubris ſuperat, ſed totꝰ à morboſo copioſo ſuperatus, & à febre conſumtus expirauit. Sic ſanè diebus imparibus dolor contingit, idq; nemo eſt qui non nouerit. Quinetiam quòd quidem humor iiſdem diebus conturbetur, iſtud indicio eſt. Qui iam febre continente detenti, diebus paribus medicamentum purgans ſumſerunt, ii ſanè ſupra modum nunquam purgati ſunt. Qui verò diebus imparibus vehemens medicamentum ſumſerunt, ii purgati ſunt, multiq; etiam ſupra modum purgati perierunt. Superiores igitur Medici in hoc maximè peccarunt, quod diebus imparibus medicamenta purgantia exhibebant, & homines interimebant, id ita ſe habere ignorantes. Humor enim in ægrotantis corpore magis diebus imparibus conturbatur, nimirum cùm corpus ad ventriculum humiditatem tranſmittat. Et ſi quis iam commotum medicamento iniecto magis commoueat, non mirum eſt ſi quis ex his pereat. Vlcera etiam ſiquidem curentur, his maximè diebus inflammationem concipiunt. Humor enim cùm commouetur in omnes venas fertur, eaſq; implet. Et vbi morbus ad vlcus deuenit, ſi quidem curetur, puſque ab humore in conturbatione veniente, foras propulſum exitum habeat, vlcus foras expurgatur. Quòd ſi non curetur, neque exitum pus habeat illic, vnà cum eo qui

acceſſit permanet, doloremque exhibet, & carnem vlcus ambientem attollit. Ex quo ſiquidem in cruribus vlcus habuerit, in crurum connexionibus venæ attolluntur, ſi verò in manibus, venæ quæ ſunt in manuum connexionibus, indeque glandularum tumores oriuntur. At quibus febris contingit, ſi nullo alio affectu laborent, ea ex pinguiore quàm par ſit humore incidit, venæque impletæ dolorem & calorem vlceri exhibent. Quod verò incaluit, etiam reliquū corpus calefacit, eoq; modo calor in vlceribus oritur. Humoris enim agitatione corpus & vlcera incaleſcunt, & tale quid immoderatus labor efficit. Vlcera autem quinto die inflammatione ſedantur, & ſecundum horum dierum rationem, pro vlcerum magnitudine, etiam tertio die, & quinto, & ſeptimo, & nono, & vndecimo. Deinde exacto primo circuitu rurſus, tertio die, qui eſt ſecundi principium, & à primo decimusquartus. Ex his verò maxima decimo quarto die inflammatione ſedantur. Atque hæc oratio declarat morbos diebus imparibus iudicari, & humorem in ſano tertio die exire, ſtercus verò ſecundo. Et iſta quæ tertio die contingūt, rem ita ſe habere mutuò inter ſe atteſtantur. Ad hunc modū tota hæc oratio ſummatim & velut à capite eſt à me ad extremum deducta. At nunc exactiùs quam ob cauſam homines ægrotent, mihi dicendum eſt, ſimulq; exponendum quæ ſint morborum principia, & quæ horum quidque efficiat. Mea autem ſententia, ſi cibi quidem plus iuſto copioſi iam concocti intus morentur, neq; homo repurgetur, & altera cibaria inſuper adiiciantur, corpus priore humore & recenti plenum incaleſcit, indeq; homini febris contingit. Verùm ſic oborta febris, neq; periculi plena, neq; vehemens eſt, in qua humor copia æquabilis paulò plus nobis moleſtus eſt. Si enim ſic ſe res habet, & quis admodum ſit robuſtus, eaq; quæ conueniunt adhibeat, ſanus euadit. Vnus autem hic ſolus morbus eſt ab omni humore, & ſeptem ſigna habet. Tuſſis enim leuis & ſicca detinet, venter durus redditur, cùm nimirum ſtercus intus retineatur, caput grauatur, & vomit, febricitat, neq; lotium probè exit. Iſtaq; ſunt huius morbi ex omni humore orti ſeptem indicia. Quòd ſi ſtercore non prodeunte vnus ex reliquis humoribus ſuperet, meliùs homo habebit. Ac ſi quis in febre ex

bre ex omni humore orta, quæ ſunt idonea minimè adhibuerit, circumagetur morbus, quantum ipſe humores ſuperauerit, hoc modo. Incaleſcente corpore, per hoc aquoſum quod eſt febri maximè infenſum, præcipuè exhalat, relinquitur verò pingue & leue, quod eſt bilioſum, & præcipuum febris alimentum. Ad hunc autem modum exhalat, non ſecus ac ſi quis affuſa in vas æneum aqua & oleo, ligna multa diutiùs ſuccendat, aqua certè longè paucior, cùm ex vaſe exhalet, futura eſt, oleum verò paulum imminuetur, quod aqua quidem propter raritatẽ ab igne extenuari, & leuis reddita exhalare poteſt, oleum autem cohærens & denſum extenuari nequit, neque vti aqua exhalare. Ita ſanè & in homine ſe res habet. Incaleſcente nanque corpore aqua foras exhalat, quòd verò eſt bilioſum, cùm cohærẽs & denſum ſit, neq; ſimiliter extenuatur, neq; exhalat. Verùm extenuatus bilioſus humor efficit vt corpus magis incaleſcat. Copioſius enim & melius alimentum febri ſuppeditat, & in corpore diſperſus aut firmatus, morbum cum prioribus corroborat. Atq; iſta quidem homini contingere, niſi purgetur aut curetur, dicta ſunt. Quòd ſi horum copia non ſuperet, ſiue ſemel multa, ſiue paulatim colligatur, & reliquum corpus dolore affligat, id dum contingit, præ robore perfert, donec principium quoddam accedat. Sin verò copioſior humor extiterit, neq; homo expurgetur, ex eo morbus ad hunc modum oritur. Cùm tria ſint principia ex quibus morbi oriuntur, vnum quidem iam à me dictum eſt, quæq; & quanta in corpore efficiat. Oſtendi enim quomodò & quam ob cauſam, homo niſi repurgetur, ægrotet. Alterum eſt, ſi quæ ex cœlo pendent, minimè ſint commoda, & præter victus rationem contingant. Tertium eſt, cùm quid violentum inciderit. Violentum autem eſſe dico, & caſum, & vulnus, & percuſſionem, & immoderatum laborem, & alia id genus. At horum principium, vis ſi magna fuerit, maximum eſt; ſi verò parua, non adeò magnum. Poſt hoc verò, ſi homo non expurgetur. Tertium autem, ſi quæ ex cœlo contingunt, non fuerint ad ſanitatem accommodata. Horum igitur diligens cura habenda eſt, cùm horum quidq;, quod referam, in corpore efficiat. Siquidem vulnus factum ſit, carnem diſſectam eſſe manifeſtum eſt, vlcuſque

exiſtit. Hoc autem morbum appello. Si verò ex plaga, aut caſu, aut alia quapiam affectione cõtuſio facta ſit, & tumor oboriatur; ſanguis per vim calefactus, & per venas hiantes ſubiens, cùm præ copia exitum quo abire poſſit, nõ habeat, illic colligitur, eamq; ob cauſam tumor fit, tandiuq; adeſt, quoad ex locis eo quo dictum eſt modo, aut per ipſum tumorem repurgatus fuerit, & ſanguini cum tempore, vel in pus verſo, vel non, exitus ſiue per manus operam, ſiue ſine ea, pateat. Quin & immoderatus labor tale quid efficit. Cũ enim homines immoderatè laborauerint, quibus ſanguis præcipuè laborarit, illic firmatur & incaleſcit, indeq; dolor contingit. Quòd ſi ab his quidem ſuperetur, magna autem copia immoderatus labor cõtingat, & aluus ac veſica copiã neutiquam celeriter tranſcolarit, ex eo ſanè febris ſuborietur, minimè verò, ſi prior humor æqualis fuerit. Si verò in immoderato labore horum copia in corpore permaneat, ſuperat ille. Atq; hæc quidem de vi, quænam in corpore cõficiat, dicta ſunt. Iſtaq; duo principia, nempe vis & plenitudo, niſi homines repurgentur, corpora calefaciunt. Quod verò ex cœlo dependet principium, ſi homini minimè commodum fuerit, aliquid humoris ſuperat, & tanquã ad morbum viam faciens, calefacit, priusque, ſi ita contigerit, refrigerat. Priùs autẽ quomodo calefaciat dicẽdum. Mea igitur opinione, ſi in ipſo homine morboſum aliquid inſit, quale priùs dictum eſt, & ea quæ ex cœlo pendent minimè cõmoda fuerint, homoq; incaleſcat, totus corporis humor incaleſcens conturbatur, idq; vis præſtat. Et ſiquidem homo repurgatur, de cõturbato humore, quantum plus æquo abundat, ſecernitur. Iſtud verò ſimiliter ſe habet vt id quod ex lacte equino Scythæ conficiunt. Lac enim in vaſa lignea caua affuſum agitant, conturbatum verò ſpumeſcit ac ſeparatur, & pingue quidem, quod butyrum vocant, cùm leue ſit, in ſummo ſeponitur, graue verò & craſſum ſubſidet, quod etiã ſeparantes ſiccant. Quod cùm concretũ & ſiccatum fuerit, Hippacen vocant. Lactis verò ſerum medium locũ habet. Ad hunc verò etiam modũ in homine commoto humore, quicquid in corpore continetur, ab his principiis quę dixi omnia ſeponitur, & bilis quidem cùm ſit leuiſſima, in ſuperficiem diſcedit, ſecundo loco ſanguis, tertio pituita. Ex his

autem

autem humoribus maximè grauis eſt aqua. Cùm autem hæc ita ſe habeant, quicquid in morbo copia abundat, dum turbatio in principiis contingit, ad locum fertur in quo plurimùm ſuperat. In turbatione autem amplam capacitatem nactum ſecretum voluitur, & corpus calefacit, aut in aliqua corporis parte adhæreſcens, vnà cum alio humore qui in alio loco eſt, dolorem & calorem exhibet. Quòd verò incaleſcit, reliquum corpus etiam calefacit, ex eoq; febris cōtingit, fereq; ex bile, & pituita, & ſanguine oritur, quæ calidiſſima exiſtunt. Et ſi quid horum in aliquam corporis partem incubuerit, plærunque inde morbus nominatur, & appellationem habet. Ex aqua autem neque admodum vehemens, neq; diuturna febris oritur, cùm aqua igni minimè idoneum ſuppeditet alimentum. Ac de his quidem hactenus. Ante turbationem verò non habet quò ſecedat humor qui copia ſuperat, ſed cum alio humore permixtus ſurſum & deorſum volutatur, cùm omnia plena ſint: dum mouentur autem, vacuantur. Atq; alterum altero magis euacuatur, quodq; copia ſuperat, loco continetur; & quod alienum eſt, cum altero non permiſcetur, ſi circum adhæreſcat, niſi viribus adæquatum fuerit. Viribus autem adæquatur, & quod ex ipſo ad morbum accedit, quoad locus repurgetur, quæcunq; fuerit purgatio. Quòd ſi copioſum eſt id quod affligit, & aliud quod priùs ſalubre erat ad morbum exhauritur & abſumitur, eoque modo homo perit. Inſuper enim exhauritur, ſi morbo non ſatis ſuperfuerit alimenti, ſed ab humore qui in loco dolente eſt abſumitur. Primùm quod propinquum eſt abſumit, deinde vlteriora depaſcitur, donec conſumtum fuerit, neq; ampliùs ſuperſit corpori alimentum. Leuis autem humor hominis eſt alimentum. Quemadmodum igitur par eſt, primùm ſi maximè incaleſcat, putredo ſenſim oboritur, deinde poſtquā illic alimenti putredini non ſatis ſuppetit, in corpus ſerpit, initio ab eo quod ſanū eſt & propinquum ducto, quoad quod totū carnoſum eſt putredinem conceperit. Poſtquàm autem in totum depaſtum eſt, putredinis alimentum conſumitur. Sic ſanè etiam in morbo, initio à loco ducto poſtquàm illic non ſatis ſuppetit alimenti, vlteriùs depaſcitur, ab eo quod vicinum eſt ſumto exordio. Vbi enim ad totum peruenerit,

morbi alimentum conſumitur, nec aliud quod ſalubre eſt ſuperat, idq́; dum contingit, homo moritur. Quinetiam vbi hic in conturbatione ampliorem locum acceperit, neq; firmatus fuerit, ſed volutatur, nõ ampliùs cùm alio permiſcetur, ſed in morbum inſumitur, niſi repurgetur. Deinde venę ſupra modum implentur, valdeq́; impletæ nihil ante ex ſe dimittunt, quàm amplam capacitatem nactæ ſint. Non ſecus ac ſi quis vehementer percuſſus fuerit, ſanguis ad vulnus decurrit, venis nimirum per vulnus euacuatis. Vbi verò carnes tanquam ſpongia oppletæ fuerint, non ampliùs dimittunt, ſed in ſe retinent, quoad ex ipſis aliquid per locum vacuetur. Cùm enim in vnum collectus ſanguis fuerit, præ copia viam intercipit. Quemadmodum ſi quis ampullam oleariam coriaceam anguſti oris, oleo plenam recta in os obuertat, idq́; cum fecerit, ex ea oleum prodire non poterit. Oleum enim copioſum & confertim incidens, viam coarctauit. Quòd ſi quis ampullam oleariam paulùm inclinet, tolletur oris obturatio, per quam ex ipſa oleum effluet. Idem etiam in aqua ſupra menſam effuſa experiri licet. Ad hunc ſanè modum vbi plurimus corporis humor in conturbatione locum occupauerit, & venas impleuerit, non ampliùs ab eis diſcedit, niſi ſi locus vacuus fuerit, vnde morbi oriuntur, morbi alimento conſumto. Atq; iſta quidẽ à me dicta ſunt, vbi quid in corpore fuerit, vnde morbi oriuntur, aliis etiam redundantibus, & quomodo principia humori calorem & turbationem afferant, & ad morbum deducant. Nunc verò dicendum quænam in corpore efficere ſoleant, quæ à cœlo dependent, ſi incommoda fuerint, & cùm corporis humorem ſuperarint. Aſſero autem partem eius humoris qui eſt in homine, cum colliquatus fuerit, in ſe concreſcere & incraſſari, donec morbum pariat, partem verò dilatari & diſparari. Quæ affectio cum lacte affinitatem habet. Si quis coagulum in lac iniecerit, frigiditas in eo oborta lac incraſſat & in ſe cogit, horum autem quod incraſſatum eſt ambit. Ad eum ſanè modum in homine humor refrigeratione in morbo ſuborta cõcreuit & incraſſatus eſt. At circum ipſum aquoſum humorem alius etiam humor eſt, qui quo copioſior in reliquo corpore fuerit, eò magis commiſcetur. Verùm ſi quidem ad aluum deferatur, ſtercus commouet, &

in aluo

in aluo tormina excitat, foraſq; exit nulla magna illata noxia. At ſi ad aluum non deferatur, ad eam corporis partem adhæreſcit, in qua plurimam capacitatem adeptus fuerit. Locum igitur amplum ſibi nactus, in eo volutatur, & quod quidem aquoſi humoris ex concretione ſecernitur, cùm nimirum in corpore frigidiſſimum & grauiſſimum exiſtat, ad inferiora deſcendit, & circũ oſſa & neruos cumulatum, eò maiorem corpori inflammationem inducit, & circa neruos videlicet, præſertimq; circa oſſa aquoſus humor humorem faciens exiſtit. Oſſeæ enim præcipuè corporis partes in homine rigore corripiuntur, piliq́ue eriguntur, ſumma cute concreſcente & ſicciore quàm antea reddita, deficiente nimirum iſthic aquoſo humore & circum oſſa conuoluto. Hinc ſanè ſolus locus vbi antea erat, humorem facere nequit, vnde rigor oritur. Reliquus verò humor æquabiliter condenſatus, partim in toto corpore eſt, partim verò quò copioſior fuerit, ſi quidem contigerit vt aluus plena exiſtat, & quod moleſtum eſt paucum ſit, interdum ad aluum defertur, neq; magnam noxiam inducit. Et quandoq; quidem febrem non infert, quandoque verò debilem & innoxiam, quodq; dolorem facit vnà cum ſtercore foras prodit. Quòd ſi aluus plena copioſum habeat quod moleſtum eſt, periculum eſt ne ex eo morbus aliquis ſuboriatur, ſi quod noxium eſt aliquam in partẽ incumbat, vel ad latus, vel ad viſcus, aut aliã quampiam partem ſimul calefaciat, vti primùm illum humorem conturbet. Quibus verò non multum ad calorem acceſſit, id ab aquoſo humore ſuperatum eſt, cùm nimirum circa oſſa & prope medullam conſiſtat. Procedente verò tempore, magis afficiuntur quę prope ſunt, ac primùm quidem locus ipſe, deinde quod ipſi vicinum eſt, & ſanè vlteriùs depaſcitur, & aluus cùm calida exiſtat eum ſuſcipit, deinde tum aluus, tum noxius hunc magis calefacit. Craſſus autem humor vbi incaluit, primùm is diffunditur qui affligenti vicinus eſt, diffuſus verò affligenti aquoſo humori commiſcetur, deinde in corporis cõcretione magis vacuatur. Et quouſq; aquoſus humor reliquo humori permiſcetur, tamdiu rigor detinet. Quinetiam febris ad hunc modum oritur. Quæ enim moleſta ſunt, ad locum inhærentia, corpus incaleſcens in ſe febrem contrahere cogunt, &

ab eo quod noxium eſt, & ab aluo calefactum, reliquum aquoſum humorem ſuperat. Atq; ita quidem poſt frigus fit, ſi copioſus humor in aliquam corporis partem incubuerit. Quòd ſi conuoluatur, hoc modo oritur. Poſt frigus febris conuoluitur circa aluum tum ſuperiorem, tum inferiorem maximè affligens. Ibi enim maximè ampla eſt capacitas. Cùm autem voluitur, primùm incaleſcunt quæ propinqua ſunt, tum viſcera, tum quæ in ventre calida ſunt. Deinde etiam reliquus humor calorem haurit, & diffuſus aquoſo humori admiſcetur, febriſq; poſt rigorē hoc loco oritur, cùm quod moleſtum eſt minimè conuoluitur, ſed ad aliquam corporis partē adhæſerit. Atq; iſta à me dicta ſunt quomodo & quando morboſus rigor fiat & quânā ratione, quodq́; poſt hunc febrem incidere neceſſe ſit, & quænam ſint morborum principia, quemq́; morbum eorum vnumquodque corpori adferat, quaque ratione & quam ob cauſam morbi diebus imparibus iudicantur, & ex quo homines ſani ſint, & ex quo ægrotent, tum etiam bilis, tum pituita copioſior & paucior fiat. Multa quoq; alia quę in ipſo & natura humana inſunt, quæq́; hęc exigebat oratio demonſtraui. Et hæc quidem hoc modo commemorata ad exitum perducta ſunt. At nunc de lumbricis latis dicendum. Eos enim in puero, dum adhuc in vtero eſt, gigni aſſero. Neq; enim vbi ſemel vterū egreſſus eſt, tanto tempore ſtercus in aluo manet, vt ex eo putrefacto & diutiùs permanente, tantæ magnitudinis animal in ea concreſcere poſſit. Qui enim ſanus futurus eſt, heſternum ſtercus ſemper quotidie per aluum demittit. Tale autem animal, neq; ſi per multos dies ventrem non exoneret, gigni non poſſit. Multa enim puero in vtero exiſtenti, ad hunc modum gignuntur. Vbi ex lacte & ſanguine computreſcente ac redundante, quòd nimirum dulce exiſtat, pus æſtuoſum factum fuerit, illic animal generatur. Teretes verò lumbrici iſthic eodem modo naſcuntur. Eamq́; rem ita ſe habere hoc eſt indicio. Vbi pueri in lucem ſunt editi, iis mulieres hæc medicamēta cibo in os indito offerūt, vt ſtercus ex inteſtino exeat, & minimè aduratur, ſimulq́; vt inteſtinum dilatetur. Quo cibo in os indito, multi ſanè pueri, tum rotundos, tum latos lumbricos, vnà cum primo ſtercore per aluum demiſerunt. Quòd ſi non egreſſerint, etiam

in ven-

In ventribus gignuntur. Et teretes quidem pariunt, lati verò non ampliùs, etſi eos parere dicunt. Qui enim latũ lumbricum habet, is quale quid cucumeris ſemen ſubinde cum ſtercore per aluum egerit, idq; lumbrici partũ eſſe quidam affirmant. Mihi verò iſti haud rectè ſentire videntur. Neq; enim ab vno animali tot pulli naſci poſſint, neq; tanta eſt in inteſtino capacitas, vt partus educare queat. Increſcente autem puero, lumbricus etiam ex his quæ in ventriculũ ingeſta ſunt, in inteſtino increſcit, & his quidem cum pubertate, quibuſdam etiam poſteriùs, aliis verò paulo antè, inteſtino æqualis euadit. Et vbi inteſtino adæquatus fuerit, ſimiliter cum eo increſcit, & quò maior extiterit, per rectum inteſtinum, vna cum ſtercore excernitur, & velut cucumeris ſemẽ excidit, plærunq; etiam maior. Nonnullis verò iter facientibus, aut vehementer laborantibus, & ventre incaleſcente deorſum prodit, ipſiſq; ex recto inteſtino quid inflatum ꝓminet, idque facit, & ex ano reſeratur, aut retrocedit. Quòd verò non pariat, resque velut dico ſe habeat, hoc eſt indicio, quòd ſi quis hominem lumbrico laborantem curet, & medicamentum aut potionem exhibeat, ſiquidem homo probè præparatus fuerit, totus rotundus in pilæ formam prodit, & homo conualeſcit. Si verò ex medicamento excidat, rectus lumbricus duorum aut trium cubitorum longitudine abrumpitur, aut etiam longè maior. Quo abrupto multo tempore cum ſtercore ſigna nulla ſe prodũt. poſtea verò increſcunt. Atq; hæc argumento ſunt lumbricum non parere, ſed circumcirca abrumpi. Eſt autem eius ſpecies velut albũ inteſtini ramentum. Hæc verò habet indicia, ex aluo ſubinde quale cucumeris ſemen egerit, & vbi quis ieiunus fuerit, alias atq; alias ad hepar impetu fertur, & dolorem excitat. Interdum autem vbi ad hepar irrumpit, ſputa ad os affluunt, interdum verò minimè. Nonnullis quoq; vbi ad hepar vehementer proruperit, vocis defectionem immittit, & ex ore ſputa admodum multa effluunt, quæ paulò poſt ſiſtuntur, ſubindeq; tormina multa in ventre excitãtur. Quandoque etiam ad dorſum dolor fertur, illuc enim etiam incumbit. Interdum verò iſta lumbrici lati ſigna ſunt. Hoc verò etiam contingit. Ei qui hoc animalculum habet, toto quidẽ tempore nihil horrendum accidit, cùm verò debilis extite-

rit, ægrè reficitur. Lumbricus enim eorum quæ in ventriculum ingeruntur partem aliquam aſſumit. Si igitur vt conuenit curatus fuerit, conualeſcit, ſi verò non curetur, ſua ſponte foras non prodit, mortem autem non infert, ſed ad ſenectutem vſq; comitatur. Atque iſta quidem à me de lumbrico lato dicta ſunt, & de illius ortu, quæq; iſtius morbi ſigna ſint. At verò calculi morbo principium ex lacte oboritur, vbi puer lac impurum ex mamma ſugit. Lac autem nutricis impurum redditur, vbi pituitoſis alimentis, tum cibis, tum potibus impuris ea vſa fuerit. Quæ enim in ventriculum immittuntur omnia, lacti cõferunt. Habet autem ſe res ad hunc modum. Si nutrix minimè ſana fuerit, ſed bile, aquoſo humore, ſanguine aut pituita abundarit, lac quoque puero prauum redditur. Confert enim corpus & ventriculus, plurimùm verò ei ad lac confert, quod ipſum plurimum in ſe habuerit. Puerq; ſi de nutrice lac ſugat minimè purum, ſed (velut dixi) bilioſum, morboſus & debilis euadit, & quoad lac prauum & morboſum ſugit, in præſentia maximè affligitur. Atq; vbi lac minimè purum, ſed terrenũ ac pituitoſum ſuxerit, venasq; à ventriculo ad veſicam pertinentes amplas & attrahentes puer habuerit, potus autem & lac ex nutrice in pueri ventriculum cõcedit, quale ex ventriculo de lacte trahit, in totum ei ſimile quod venæ in ventriculum detrudere potuerint. Et ſi quid in lacte non purum fuerit, id quo fruitur in veſica lapis fit eo modo, quo in aqua minimè pura, in calice vel vaſe æneo agitata & depoſita cõfertum in medio ſedimẽtum conſiſtit. Ad eundem modum in veſica contingit, cum vrina impura exiſtit, neq; emittitur, nimirum cùm cauo cõtineatur, & maximè coaceruata, præ dolore per mictionem non redditur, & à pituita cruda concreſcit. Pituita enim ſedimento permixta glutinum euadit. Ac primùm parua lanugo accreſcit, deinde quod accedit arenoſum, adiungitur, cùm pituita quæ de lacte in veſica remanet pro glutino fit & increſcit, & quicquid quidẽ humoris in conglutinatione acceſſerit, per vrinam redditur. Rurſus autẽ ſedimentũ ſolidum aut lapidoſum efficitur, non ſecus ac ferrum ex lapidibus & terra ſimul aduſta fit. Ac prima quidem in ignem iniectione, ad ferri recrementum lapides & terra inter ſe agglutinantur. Sed vbi ſecundò ac tertiò

in ignem

in ignem coniecta fuerint, recrementum quidem liquatum ex ferro foras prodit, idque fieri oculis cernitur, ferrum autem in igne remanet, & cedente recremento ſubſidet ſolidumque ac denſum redditur. Sic ſanè ſe habet ſedimentum in veſica. Dum pituitæ glutinum accedit, id quod ab vrina liquefactum eſt, cum ea excernitur. Ipſum verò ſedimentũ ſubſidet, condenſatur, ac ſolideſcit velut ferrum. Vbi autem ſubſederit ac ſolidum redditum fuerit, ſurſum ac deorſum in veſica agitatur, veſicamque tundens dolorem exhibet, cumque vehementer tundat ac vlceret, ab ea aliquid aufert. Quod verò adiicitur adhuc maiorem ei quod abſceſſit arenoſo concretionem efficit, & ad hunc modum calculus in veſica ex lacte gignitur. Interdum verò oritur, ſi cùm adhuc puer exiſtit, ex eo anxietas quædam contingat. Subinde enim vbi vrinam reddiderit, celeriter vrinæ fiſtulam occupat. Quòd ſi iam adulto puero calculus gignatur ex terræ eſu, non ante ei dolor adeſt, quàm ipſe ſibi cibum deligat. Et de his quidem hactenus. Hic autem morbus quinq; habet ſigna. Cùm vrinam reddere vult, dolore afficitur, & vrina paulatim velut vrinæ ſtillicidio laborantibus effluit, interdumque ſubcruenta eſt, vtpote veſica à calculo exulcerata, & veſica inflammatione vexatur. Verùm id non apparet, indicio tamen eſt ſumma præputij pars. Interdum ex his quæ dicam arenoſa per vrinam reddit, interdum verò duos aut plures calculos. Alij autem parui gignũtur eo quo de vno dixi modo. Fiunt etiam ad hunc modum. Cùm concretus fuerit calculus, & altè in veſica ſubſederit arenaque ſeparata fuerit, & accedentem arenam calculus ad ſe non adiunxerit, ſed grauior & copioſior ſit reddita, ita vt inter ſe concreſcere nequeat. hoc etiam modo duo calculi gignuntur, fiunt verò eodem modo plures, quibus inter ſe colliſis in agitatione arenoſum comminuitur, & per vrinam excernitur. Interdum verò etiam vbi arena ad veſicam deſcenderit, neque in ſeſe coîerit. At verò dicunt nonnulli id quod bibitur in pulmonem deferri, ex eoque in reliquum corpus. Hi autem ex eo quod dicturus ſum coarguuntur, quòd pulmo cauus exiſtit, eique annexa eſt fiſtula. Quòd ſi pulmo cauus non eſſet, neque ei adnaſceretur fiſtula, animalia nullam vocem emitterent. Vocem enim ex pulmone edimus,

quòd cauus ſit, prætereaq; eius fiſtula. Vocem autem labra & lingua articulatam reddunt. De hoc autem à me exactiùs dictum eſt in pulmonis inflammatione. His igitur qui potum ad pulmonem ferri exiſtimant, quæ hoc ſe habent modo apponam. Potus in ventriculũ concedit, à ventriculo verò in reliquum corpus exhauritur. Ad hæc verò argumẽta animum attendere oportet, quæ proferam, cur potus in ventriculum, non in pulmonem concedat. Si enim potus ad pulmonem ferretur, vbi pulmo oppletus eſſet, non facilè quis ſpiritum trahere, neq; loqui poſſet. Neq; enim pulmone pleno eſſet quod reſonaret. Et hoc quidem vnum eſt argumentum. Deinde ſi potus ad pulmonem procederet, cibi in nobis ſicci non ſimiliter coquerentur. Iſtaq; duo ſunt argumenta. Quin & medicamenta ventrem ſubducentia vbi potu ſumſerimus, extra ventriculum ferentur. Habet autem ſe res hoc modo. Quæ medicamenta ſurſum aut deorſum, aut vtroq; modo purgant, hæc efficiunt. Omnia valde vrũt, & ex his quidem valẽtia, ſi fortè mollem aliquam corporis partem contigerint, eam vlcerant. Leuiora verò turbationem in corpore excitãt, quodcunq; vel leuiter attigerint. Quòd ſi aliquod ex his medicamentis ad pulmonem veniat, magnum aliquod malum mihi excitare poſſe videtur. Pituita enim ex capite veniens, eum paruo admodum tempore exulcerat, cùm tenerum quiddam & rarũ ſit pulmo, & ſi exulceratus fuerit, aliquis ſanè multis de cauſis nõ bene habet. Ventriculus autem à medicamentis non exulceratur, cùm robuſtũ quiddam ſit, velut corium ſcilicet. Et in Libya plæriq; ex incolis, pecorum pellibus pro veſtibꝰ, & ventribus pro ſacculis vtuntur. Ventriculus enim robuſtum quiddam eſt. Præterea vbi homines vinum nigrũ ingeſſerint, nigra per aluum egerunt. Hæc quidem omnia argumenta ſunt. Ac vbi allia aut aliud grauis odoris edulium comederimus, vrinam cibi odorem referentem excernimꝰ. Et hæc quidem argumenta, tum ea quæ dicturus ſum ſpectanda ſunt. Si quis cyceonem biberit, aut farinam coctam, aut aliud quid huiuſmodi ſorbitione acceperit, idq; ad pulmonem perueniat, hũc ne minimum quidem temporis victurum ſperamus. Vbi enim paulũ quid pituitæ ad pulmonem aut eius fiſtulam venerit, multa & valida tuſſis conuul-

ſioq;

ſioq; oboritur Si igitur vtiq; vixerit qui cyceonem biberit, aut farinam coctam ſorbitione ſumſerit, vbi concocta ſorbitio fuerit, copioſum & vehementem calorem multumq́; dolorem in corpore excitari cenſeo, vt proinde minimè cõueniens ventrís egeſtio conſequatur, ſi ad pulmonẽ veniat. Iſtaq́; ſeptem ſunt argumẽta. Præterea qua ratione lac pueros enutriret, ſiquidem ad pulmonem concederet. Quod eſt aliud à me adductum argumentum. Ac ne iſta quidem argumenta ad orationem noſtram probãdam adduxiſſem, niſi adeò multi potum ad pulmonem concedere exiſtimarent. Ac neceſſe eſt eum qui velit auditorem à priſtina ſententia deducere, ſuiſque verbis fidem facere, ad ea quæ firmiter in opinione inhærent, multa argumenta adferre. Atque ob eam cauſam potus non ad pulmonem, ſed ventriculum fertur, quòd ei propè adiuncta eſt hominis gula quæ, ſemper hiat, & ad quam tendit, ſimulque pulmonis fiſtulæ tanquam hederæ folium ita incumbit, vt ſi ad eum feratur, in deuorando minimè in ſe demittat. Atque de his hactenus. In ventriculum autem etiam potus fertur, quo cùm expletus fuerit, ab eo lien recipit, & ad venas & omentùm transmittit, & ad decliue deorſum ad ſcrotum, ad crura, & ad pedes demittit. Cumque morbus ſuperuenerit, multæ aquæ acceſſio fit ex ventriculo, vbi quis biberit, & ſemper ad lienem fertur. In hoc autem morbo contingit, vt non alia de cauſa in ventriculo febris excitetur, quàm cùm quis ſitierit, veſica verò & ventriculus non rectè tranſmittant, neque conueniente victus ratione homo vtatur. Lien verò aliquantum ægrotans, potum ex ventriculo trahit, morbus autem ſuboritur, & ſcrotum pellucidum euadit, & iugulum, ceruix, & pectus extenuatur, cùm ex hoc morbo colliqueſcat, & humor in ventriculum defluat, inferioraque aquæ plena ſunt, ventriculus cibum refugit, & quandoq; quidem valdè ſtringit, quandoque verò effluit, neque veſica probè tranſmittit, plærunque frequens horror corpus peruadit, interdumque febris prehendit, & quibuſdam facies intumeſcit, quibuſdam minimè. Nonnullis verò vbi morbus diuturnus extiterit, tibiæ rumpuntur, indeque aqua effluit, inſomnia corporiſque imbecillitas, præcipueq; lumborum contingit, & vbi quid comederit aut biberit, etiam

paulò plus lien affligitur, crebrumque ſpiritum ſemper emittit. Atque iſta aquæ inter cutem ſunt indicia, eaque circa vẽtriculum ſolùm conſiſtunt, ſiue febris detineat, nécne, & venter intumeſcit, cruraque aqua implentur, ſuperiores verò corporis partes, extenuantur iis qui ita affecti exiſtimantur; ſigna tamen omnia debiliora exiſtunt, ſimulque in cruribus aqua minimè ſuboritur, & tantò minor labor eſt. At verò circa vẽtriculum ſolum aqua inter cutem iſtam ob cauſam exoritur. Etenim vbi magna copia acceſſerit, neque per exordia ad inferiores partes via detur, ſed coaceruata in venis reſideat, nimirum vt quæ reſpirationem non habeat, neque ſurſum, neque deorſum firmam ſedem habet. Non ſecus ac ſi quis magnum vas anguſti oris occluſum ſubitò conuertat, deinde ſenſim operculum ab ore detrahat, idq; vbi fecerit, aqua foras non effluet, cùm perſpirationem nõ habeat, ſed à ſpiritu qui intus eſt intercludatur. Spiritus enim internus vas opplet, & externo ſpiritui obluctatur, neque aquæ excurſus datur, cùm ſpiritus vas impleat, ſimulq; aër ſuperincumbat. At ſi quis vas ſenſim inclinet, aut in fundo perforarit, ſpiritus è vaſe efferetur, eoq; egreſſo foras aqua etiam concedit. Ita ſanè in aqua intercute, ſiquidem ſurſum aut deorſum perſpiratio per venas fiat, per morbi initia, ad crura & pedes aqua fertur, ſin minùs, iſthic ſolùm circa ventriculum volutatur. Ac de his quidem ſic à me dictum eſt. Quinetiã in vtero mulieribus hydrops contingit, & in ventre, & in cruribus, reliquaque ſigna eadem habet, de quo à me in Morbis muliebribus dictum eſt. Atq; tres hæ ſunt ab hydrope morborũ formæ. Hi autẽ omnes morbi celeriter difficiles fiunt, celeriterque omnes increſcunt. Longè verò grauiores fiunt, ſi corpus alio modo tabefactũ, ad hunc delapſum fuerit. Si igitur ſubitò hominem morbus corripuerit, moritur, cùm nimirum morbus admodum diuturnus exiſtat. Quòd ſi etiam aluus fluida fuerit, admodum citò, tùm ſentiens, tum loquens, moritur. Atq; iſta mihi de hydrope & eius ortu, & quòd ipſius hæc ſigna ſint, dicta ſunt.

HIPPO-

Hippocratis de affectionibus liber.

QVicunque intelligentia valet, is bene ſubducta ſecum ratione reputare debet quàm homini plurimi æſtimanda ſit ſanitas, noſſeque quanam ratione in morbis ſui conſilij fructum capere poſſit. Noſſe etiam debet quæ & à Medicis dicuntur, & ſuo corpori apponuntur, eaque diiudicare, eorũq; ſingula, prout cuiuis ex populo datur, cognoſcenda. Hæc igitur præcipuè, percipit qui in iſtis cognoſcẽdis ſtudiũ & operã collocarit. Morbi omnes hominibus ex bile & pituita oriuntur. Bilis autem & pituita morbos excitant cùm in corpore ſupra modum vel reſiccantur, vel humectantur, vel incaleſcunt, vel refrigerantur. Hæc verò pituitæ & bili contingunt, ex cibis, & potibus, laboribus, vulneribus, odoratu, auditu, viſu, rebus venereis, calore & frigore. Eueniunt autem cùm ex dictis quæque vel non conueniente tempore corpori admouentur, aut non pro conſuetudine, aut copioſiora & valentiora, aut pauciora & imbecilliora. Ac ex his quidem morbi omnes hominibus oriuntur. Ad hæc autem priuatum noſſe conuenit, quæ quemuis ex populo cognoſcere conſentaneum eſt, ea verò adhibere & pertractare, quæ artis peritos ſcire æquum eſt. Fieri autem poteſt vt quiuis ex populo eorum quæ dicuntur & fiunt intelligentiam quandam aſſequatur. Iam igitur vnde horum quodque noſſe oporteat, mihi dicendum eſt. Cùm capitis dolores contigerint, in eo caput multę calidæ lotione calefacere confert, & ſternutamento excitato pituitam & mucos educere. Ex quibus ſi dolor ſoluatur, hęc ſatis ſunt. Sin minùs, caput pituita repurgandum, & ſorbitione in victus ratione vtendum, & in potu aqua. Vinum autem minimè offerendum, quoad dolor ſedetur. Vehementior enim dolor euadit, vbi caput calidum vinum attraxerit. Dolores autem ex pituita ingruunt vbi in capite mota & coaceruata fuerit. Quòd ſi ſubinde dolor & tenebricoſa vertigo in caput incidat, hæc quidem admota proſunt. Iuuat etiam ſanguis ex naribus aut ex vena frontis detractus. At ſi diuturn⁹ & vehemens capitis morbus euadat, neque capite purgato tollatur, in eo caput pertundere, aut venas circumadurere conuenit. Hæc enim vnica ſanitatis ſpes relicta eſt. Statim

autem per initia conſtitutionis morborum in ægris ſpectandum, quonam opus habeant, & num medicamentum purgans, aut aliud quodcunq; adhibere voles, ferre poſſint. At ſi prætermiſſo principio, ad extremum tendēte morbo exhibueris, confecto iam corpore, veritus vehemens quiddā adhibere, periculum eſt ne priùs fruſtreris, quàm aliquid aſſequaris. Si dolor ad aures contingat, multa calida lauare & aures fouere confert, & ſi quidem ab his pituita extenuata è capite deducatur, dolorq; deſinat, hæc ſatis ſunt. Sin minùs, præ cæteris optimum fuerit, medicamentum quod ſurſum pituitam purgat propinare, aut caput medicamento quod pituitam deducat purgare. Hic verò dolor etiam ſuboritur, vbi intrinſecus ad meatum auditorium pituita ex capite illapſa fuerit. At ſi fauces inflammatione tententur, oris collutionibus vtendum. Quæ etiam ex pituita contingunt. Si verò gingiuæ, aut pars quædam ſub lingua inflammatione detineatur, iis quæ manducantur vtendum. Hæc verò ex pituita etiam fiunt. Si vua ſuſpenſa fuerit & ſuffocationem faciat (curgulionem nonnulli vocant) confeſtim quidē gargariſmis apparatis, velut in medicamentis ſcriptū eſt, vtendum. Quòd ſi ex his gracilis nō euadat, occipitio deraſo cucurbitulæ duæ admouendæ & ſanguis plurimus detrahendus, pituitæq; curſus in poſteriora reuellendus. Si verò neq; his ſubſidat, ſcalpello vt aqua educatur, pertundito. Quod faciendum vbi ſumma eius pars ſubrubra extiterit. Ac niſi tunc ſecetur, inflāmari conſueuerit, interdumq; de repente ſuffocat. Hoc verò etiam ex pituita contingit, vbi calefacto capite ex eo confertim defluxerit. In dentiū autem dolorib. ſi quidem dens eroſus fuerit & mobilis eximendus. Quòd ſi neq; eroſus fuerit, neq; moueatur, ſed dolorē inferat, vſtione reſiccandus. Proſunt etiā quæ cōmanducantur. Dolores quoq; oriuntur, vbi pituita in dentium radices ſeſe inſinuarit. Exeduntur autem & eroduntur partim quidem à pituita, partim verò à cibis, ſi naturâ debiles fuerint, & cauitatē habeant, ac in gingiuis malè infixi ſint. Si polypus in naſo innaſcatur, velut quiddam flatu diſtentum ex obliqua nare intumeſcit. Eximitur autem laqueo ad os pertractus. Quidam etiam medicamētis tabefaciunt. Ex pituita autem gignitur. Atque hi quidem morbi in capite ex pituita producuntur,

cuntur, prętcr oculorum morbos, de quibus ſeorſim ſcribetur. At verò in ventris morbis hæc in conſiderationem adhibenda. Morbus lateralis, pulmonum inflammatio, febris ardens, & perpetua in febre inſania (phrenitis dicta) hi quidem acuti vocantur, & maximi quidem & vehementiſſimi hyeme oriuntur. Oriuntur quoque æſtate, ſed minùs, & leuiores. Quòd ſi tibi fortè contigerint, hæc vbi feceris & in conſilium adhibueris, præcipuè voti compos fies. Morbus lateralis eſt cùm febris detinet, lateralis dolor, ſpiratio difficilis, nec niſi erecta ceruice trahitur, & tuſſis ſputum per initia quidem aliquantum bilioſum expuit, vbi verò quintum aut ſextum diem attigerit, etiam aliquantum purulentum. Huic in lateris dolore, quod pituitam & bilem à latere inhibeat exhibeto. dolor enim ſic leuiſſimus erit. Ventrem verò ſubducente & refrigerante clyſtere eluere oportet. hoc enim omni morbo conuenientiſſimum exiſtit. Exhibendus etiam potus & ſorbitio, & potiones acidiores propinandæ, vt ſputum de latere per ſuperiora educatur. Vbi verò pus repurgari cœperit, quæ latus calefaciunt conferunt, & exteriore pare lateri admouenda quæ maturent. Priùs autem adhibere non confert, quòd reſiccetur. Oritur autem hic morbus ex potu præcipuè, cùm quis humecto corpore, vel temulentus, vel ſobrius rigore correptus fuerit. fit & aliis ex cauſis. Iudiciũ autem ſubit hic morbus, cùm breuiſſimè quidem ſeptimo die, cùm longiſſimè autem decimoquarto. Quo quidem ſi pus ex latere repurgatum & per ſputum reiectum fuerit, ſanus euadit. Si verò minimè expuatur, purulẽtus fit, & morbus longiùs protrahitur. Iudicari autem morbi dicuntur, cùm increſcunt, aut exoleſcunt, aut in alium tranſeunt, aut deſinunt. In pulmonis inflammatione febris detinet & tuſſis, & primùm quidem pituitam craſſam & puram excreat, ſexto verò ac ſeptimo die aliquantulũ bilioſum & ſubliuidum, octauo autem & nono pure permixtum. Huic ſi dorſi aut laterum dolor oboriatur, exhibeto ꝙ in morbo laterali ad lateris dolorẽ facere in medicamentorum tractatione ſcriptum eſt. Potibus autem & ſorbitionibus, alui etiã ſubductione & refrigeratione, iiſdem quibus in morbo laterali, curatio facienda eſt. Vt autẽ ſputum & pus ex pulmonibus ſurſum educatur,

exhibenda ſunt in potu medicaměta quibus pulmo humectatur, & pus per ſuperiora repurgatur. Hic autem morbus oritur cùm pituita ex capite confertim ad pulmonem defluxerit. Interdum verò cùm ex morbo laterali in pulmonis inflammationem & febrem ardentem tranſitus fit. Iudicatur autem breuiſſimus quidem decimoquarto die: longiſſimus verò duodeuigeſimo. Hunc pauci effugiunt, & ex hoc morbo ſuppurati euadunt, niſi pulmo intra iudicatorios dies repurgatus fuerit. Vbi perpetua cum febre inſania (phrenitis dicta) occupat, primùm leuis febris detinet, & dolor circa pręcordia, magis autem dextera ad hepar. Cùm autem quartum aut quintum diem attigerit, tum febris vehementior, tum dolores maiores fiunt, colórque aliquantum bilioſus redditur, & mens offenditur. Huic ad dolorem eadem quæ in morbo leterali exhibeto, & qua parte dolor detinet tepefacientia admoueto. Aluus verò curanda, eadẽque reliqua, excepto potu facienda. Potu quouis alio, præter quàm vino vtendum, aut acetum & mel & aqua exhibẽda. Vinum autem mente offenſa, neque in hoc morbo, neque in quibuſuis aliis confert. In hoc autem morbo caput multa calida lauare confert. Molliore enim reddito corpore, ſudor magis oritur, aluusque & vrina excernitur, ipſeq; ſeipſo moderatior euadit. Hic morbus oritur ex bile commota, vbi ad viſcera & ſeptum tranſuerſum reſederit. Iudicatur autem, vt breuiſſimè, ſeptimo, vt longiſſimè verò, vndecimo. Hunc enim pauci effugiunt, ipſeque in pulmonis inflammationem tranſit, ac vbi tranſierit pauci euadunt. In febre ardente, febris & ſitis vehemens detinet, lingua aſpera & nigra ſpiritus ſanè caliditate redditur, color aliquantulum bilioſus fit, & ſputa bilioſa. In ægro partes exteriores frigidæ ſunt, interiora verò admodum calent. Huic refrigerantia & aluo, & exteriore corporis parte admouere conuenit, ea cautione adhibita, vt ne inhorreſcat. Potiones quoque & ſorbitiones crebræ & paulatim quàm frigidiſſimæ exhibendæ. Aluus verò curanda, & ſi quidem quæ in ea continentur non ſubeant, ſubluenda, & per infuſa quàm frigidiſſima, vel quotidie, vel tertio quoque die refrigeranda. Hic morbus oritur ex bile commota, vbi in aliquam interiorem corporis partem incubuerit. Conſueuit etiam in pulmo-

pulmonis inflammationem tranſire. Iudicatur autem, vt breuiſſimè quidem, nono aut decimo die, vt longiſſimè verò decimoquarto. Et ſiquidem ad pulmonis inflammationem deuenerit, pauci effugiunt, ſi verò non tranſierit, multi euadunt. Atque hi quidem acuti morbi vocantur, eoſque hoc modo curare conuenit. Quæ febres aliæ hyeme, ſiue ex vino, ſiue ex laſſitudine, ſiue ex alia quauis re oriuntur, diligenter obſeruandæ ſunt. Interdum enim in acutas tranſeunt, earumque tranſitio fit eiuſmodi. Agitatis duobus humoribus, tum bile, tum pituita, vbi quæ minimè conueniunt corpori admouentur, ipſi in ſeſe collecti, in eam corporis partem quancunq; ſors obtulerit incidunt, fitq; morbus lateralis, aut phrenitis, aut pulmonis inflammatio. Febres igitur hyeme exortas diligenti cura obſeruare oportet. Sit autem earum diligens obſeruatio, vt in his quies, gracilitas, & ventris euacuatio adhibeatur. In ſorbitionibus autem & potionibus perdurãdum donec febris imminuta fuerit. Ex omnibus ferè morbis acuti præcipuè & interficiunt, & maximos labores excitãt, iiq; plurima obſeruatione & accuratiſſima curatione indigẽt. Neq; ab eo qui curat malum aliquod inferri debet; ſatis enim ſunt quæ à morbis adſunt, verùm vt boni aliquid præſtet pro viribus curandum eſt. Quòd ſi cùm probè quidem curet Medicus, morbi magnitudine ſuperetur æger, hæc Medici culpa non eſt. Si verò cùm rectè non curet, neq; morbum cognoſcat, à morbo ſuperetur, Medici culpa eſt. Æſtate hæc contingunt, febris vehemens & ſitis detinet, quidam bilem vomitione reiiciunt, quibuſdam etiam per inferiora ſecedit. Quibus quodcunque tibi conueniens eſſe videbitur potui vel ſorbendum exhibeto. Quòd ſi bilis vel pituita circa cor vrgeat, aqua frigida aut mulſa epota vomendum, & ſi venter infra non ſubeat, infuſo vel glande vtendum. Morbus hic ex bile oritur. Liberãtur autem ferè ſeptimo vel nono die. Quòd ſi cùm febris detinet, neque per inferiora, neque per ſuperiora purgantur; totumque corpus laboret, tertio vel quarto die leui medicamẽto vel potione per inferiora purgandum parandæq; ſorbitiones ex milio & farina, iiſdemq; potionibus curandum. Hæc verò etiam ex bile contingunt. Siquidem partes exteriores non admodum igneæ videan-

tur,ſed interiores,linguaq́ue aſpera & nigra reddatur,& pedes ſummæq; manus frigidæ ſint, huic ne medicamentum quidem exhibueris,ſed curationem per refrigerantia & vētri,& toto corpori adhibita facito.Hęc febris ardens nominatur, iudicaturq́ue ferè die vndecimo & decimoquarto. Quòd ſi febris prehenderit & dimiſerit, corporis autē grauitas detinuerit,hunc quidem quandiu febris tenuerit, ſorbitionibus ac potionibus curato. Cùm verò minimè detinuerit,etiam cibos exhibeto & quàm citiſſimè medicamētum purgans exhibeto, ſiue ſurſum, ſiue deorſum tibi eo opus eſſe videatur. Si verò febris quidem non detineat, os tamen amarum habeat,corporis grauitas adſit, cibumq́ue minimè admittat, medicamentum exhibeto. Hæc autem ex bile cōtingunt,cùm ad venas & articulos decubuerit. At quicunque alij dolores per æſtatem contingunt, qui quidem ad præcordia & cor ferūtur,aquam mulſam aquoſam, aceti tribus affuſis heminis, tepidam propinato,& vbi modico tempore eam continuerit, & igne & veſtibus contectus fuerit,vomat. Quòd ſi à vomitu rurſus vrgeant & ſtrāgulent,rurſus vomitum cieto, aut multa calida loto aluum ſubluito,& tepefactoria quādiu dolor detinuerit admoueto. Hæc autem præcipuè ex pituita contingunt,cùm commota ad cor irruperit. His verò qui huiuſmodi doloribus conflictantur, etiam ea medicamenta exhibenda, quæ ad huiuſmodi morbum ſedandum in medicamentorum tractatione ſcripta ſunt. At ſi dolor ſubinde ad aliam ventris partem citra febrem tanſierit,multa calida lauandum,& ad dolorem ea potui exhibenda, quæ in morbo laterali ſcripta ſunt,aut aliud quodcunq; tibi viſum fuerit. Quod ſi dolore non liberetur,medicamento per inferiora purgādum, cibis verò quoad dolor tenuerit, abſtineat. Huiuſmodi autem dolores,qui ita vagantur, ex bile oriuntur. In doloribus qui infra vmbilicum contingunt, aluus molli infuſo eſt ſubluenda,qui ſi non ſedentur, medicamētum deorſum purgans exhibendum. Qui verò dolores derepente citra febrem corpori accidunt,in his multa calida lauare,& tepefactoriis vti confert. Pituita enim & bilis coacta quidē valida ſanè ſunt,& quacunque corporis parte conſtiterint, ibi obtinent, vehementemq; tum laborem, tum dolorem excitant.

extant. Diffuſa verò, quacunq; corporis parte ſe prodãt, imbecilliora ſunt. At verò morbi qui per æſtatem contingunt, ſic oriri ſolent. Vbi corpus ex ſole incaluerit, humectatur, humectatum verò ægrotat, vel totum, vel ea parte in quam pituita & bilis decubuerint. Eos igitur ſi quis per initia curauerit, neq; longi, neq; periculoſi redduntur. Si verò non cures, aut malè cures & longiores eſſe conſueuerunt, & plęrunq; interficiunt. Quinetiã ex his tertianæ & quartanæ oriri ſolent. Hæc morborum conſtitutio potiſſimùm quidẽ per æſtatem, interdũ autem per hyemem contingit. Cùm febris tertiana detinuerit, ſi quidẽ impurgatus eſſe tibi videatur, quarto die medicamentum purgans exhibeto. At ſi medicamento opus eſſe tibi non videatur, in potu ea medicamenta dãda ſunt, quibus febris aut tranſmutetur, aut deſinat, quemadmodum in medicamentis ſcriptũ eſt. Et in acceſſione quidẽ ſorbitione & potu nutriendum, intermediis autem diebus, cibis aluũ ſubducentibus. Quæ vt plurimùm non ita ſępè prehendit, niſi verò curetur, in quartanã tranſire & diuturna eſſe ſolet. Si autem quartana prehenderit, ſiquidẽ impurgatus fuerit, primùm quidem caput purgandum & tribus aut quatuor interiectis diebus, ſub ipſam acceſſionẽ medicamentum ſurſum purgans exhibẽdum, rurſus aliquò interuallo interiectò, aliud medicamentũ deorſum purgans in ipſa acceſſione dandum. Quòd ſi per hęc nõ ſedatur, rurſus intermiſſis aliquot diebus, multa calida loto, medicamenta quę ſcripta ſunt exhibenda. Potionibus autẽ & ſorbitionibus, reliquaq; victus ratione, velut in tertianã vtẽdum. Hæc autẽ febris plurimos quidem longo tempore inuadit, quoſdam verò etiam pauco, & oritur quidem tum tertiana, tum quartana ex bile & pituita, quam verò ob cauſam, de tertiana & quartana alibi à me ſcripum eſt. Harum autem febrium epota medicamẽta hãc habẽt facultatẽ, vt corpus in conſueta caliditate & frigiditate ſuo loco conſiſtat, neque præter naturam incaleſcat, neq; refrigeretur. Exhibẽda verò quemadmodum in medicamentorum tractatione ſcriptum eſt. Cùm pituita alba detinet, totum corpus tumore albo intumeſcit, eodemq; die alia corporis parte melius, alia deterius habere videtur, tumorque aliàs aliã corporis parte & maior & minor eſt. Huic medicamen-

ta deorſum purgantia exhibenda, quibus aqua aut pituita purgatur. In victus autem ratione vtẽdum cibis & potibus, ac laboribus, ex quibus ſicciſſimus & maximè gracilis euadat. Morbus hic ex pituita oritur, cùm quis ex diuturnis febribus pituita abundauerit, & minimè purgatus fuerit, & in eius carnes pituita vertitur. Quæ quanquam reliqua pituita nihilo ſit albidior, cutis tamen color candidior apparet. Sanguis enim pituitæ copia aquaſior redditur, neque æquè in eo bonus color ineſt, propterea q; candidiores apparent, morbusq; pituita alba vocatur. Si igitur per morbi initia curatio adhibita fuerit, conualeſcit; ſin minùs, in aquã inter cutem morbus tranſit, & hominem perimit. Qui magnum habent lienem, qui quidem bilioſi ſunt, malè colorati euadunt, praua vlcera contrahunt, os grauiter olet, graciles ſunt, lien durus eſt, ſemperque æqualis magnitudinis, neque ciborum reliquiæ per aluum demittuntur. Qui verò pituitoſi ſunt, hæc iis minus contingunt, & lien aliàs maior, aliàs minor redditur. His confert ſi quidem minimè purgati videãtur, caput & reliquum corpus purgare. Quòd ſi purgatione non indigeant, victus ea ratio inſtituenda, quæ pituitoſis quidem corpus exiccet & extenuet, cibis, potionibus, & vomitionibus, & exercitationibus quàm plurimis, ac deambulationibus. Quinetiam vere per veratrum ſurſum purgandum. Bilioſis verò confert per victus rationem humectantem aluum & veſicam ſubducere, & venam ſplenicam crebrò laxare, medicamentisque vrinam cientibus vti, quæ lienem mollire ſcripta ſunt, & pro anni tempore bilem purgare. Ex lienoſis autem nonnulli medicamentis epotis minimè iuuantur, & ex reliqua curatione nihilo gracilior etiam lien redditur, ſed quæ admouẽtur à morbi magnitudine ſuperantur. Progreſſu verò temporis quibuſdam quidem morbus ad aquam intercutem deuenit, & cõtabeſcunt, quibuſdam verò purulentus fit, & vſtione conſaneſcunt, quibuſdam etiam durus & magnus ad ſenectutem vſque perſeuerat. Oritur autem morbus vbi ex febribus & vitioſa curatione, bilis aut pituita, aut vtraq; ad lienem decubuerint. Et diuturnus quidem affectus eſt, minimè tamen lethalis. Ex medicamentis autem quæ ad lienem exhibentur, alia quidem per veſicam purgant & molliorem efficiũt,

alia

alia verò purgant quidem, neque tamen per veſicam quicquam quod euidens ſit, neque per aliam vſpiam partem, lienem tamen emolliunt. Cùm voluulus corripuerit, venter durus redditur, nihilque infra demittit, dolorque totam inferiorem aluum detinet, & febris, & ſitis. Quandoq; etiam præ dolore bilem vomitione reiicit. Hunc & intus & extra humectare oportet, & multa calida lauare, bibereque quæ aluum moueant & vrinam deducant, & per infuſum ſubluere ſi admittat. Quòd ſi clyſterem recuſet, fiſtula ad propendulum vtriculi petiolum adalligata & inflata, multus flatus immittendus, inteſtinoque & ventre per flatum diſtento, detracta fiſtula confeſtim clyſter iniiciẽdus. Quem ſi admiſerit, aluum demittet & conualeſcet. Si verò ne ſic quidem clyſterem receperit, ſeptimo ferè die moritur. Oritur autem eiuſmodi morbus, vbi copioſè coaceruatum ſtercus in inteſtino pituita circumambiente combuſtum fuerit, inteſtinumque, his nimirum confertim induratis, intumuerit, nullumque ex his medicamentis quæ ſuperbibuntur recipit, ſed vomitione reiicit, neque admota per inferiora infuſa recipit. Eſt autem morbus acutus & periculi plenus. Aqua inter cutem plerunq; quidem oritur, vbi quis ex morbo longo non purgatus, diu vitam traduxerit. Carnes nanq; corrumpuntur & colliquantur, in aquamq; vertuntur. Fit etiam hydrops ex liene vbi ægrotarit, & ex hepate, & ex alba pituita, & inteſtinorum difficultate & læuitate. Et ſi quidem hydrops ex vitioſorum humorum purgationis defectu contingat, venter aqua impletur, pedes & tibiæ attolluntur humeri, iugulum, pectus & coxæ contabeſcunt. Hunc ſi inter initia in manus ſumſeris, priùs quàm aqua ſupra modum ſuffuſus fuerit, medicamenta propinãda quibus aqua & pituita per inferiora purgetur. Bilis verò minimè mouenda. Victus ratio inſtituenda in cibis & potibus, laboribus & deambulationibus, ex quibus gracilis & ſiccus reddatur, carnes verò quàm validiſſimæ. Hic verò morbus cùm aliàs lethalis eſt, tum verò præcipuè cùm venter aqua plenus eſſe cœperit. At cùm ex liene, aut hepate, aut alba pituita, aut inteſtinorum difficultate, in aquam intercutem tranſierit, per eadem quidem curare confert, neq; tamen admodum euadunt. In morbis enim vbi alter alteri

ſuccedit, is plærunque interficit. Corpus enim ex præſente morbo imbecillum redditum, ſi alter morbus acceſſerit, ex imbecillitate priùs perit quàm alter qui poſterior acceſſit morbus deſinat. A qua ſanè ſic gignitur. Poſtquã carnes pituita, tempore, morbo, & vitioſorum humorum purgatione non facta, malaque curatione & febribus corruptæ fuerint, colliqueſcunt & in aquam vertuntur, neq; in ſe quidem venter aquam transfundit, ſed in eius ambitu gignitur. Si igitur ex medicamentis aut reliqua victus ratione auxilium ſentiat, eiusq; venter emolliatur, ſatis eſt. Sin minùs, ſectione facta aquam educito. Fit autem ſectio vel iuxta vmbilicum, vel retrò iuxta ilia. Inde verò pauci etiã euadunt. Cùm inteſtinorum difficultas detinuerit, dolor totum ventrem occupat, & tormina, bilem pituitamq; & ſanguinem aduſtum per aluum demittit. Huius purgato capite medicamẽtum quod ſupra pituitam purget propinato, & aluo lacte cocto abluta, reliquum corpus curato. Et ſi quidem febris expers fuerit, aluum vnguinoſis, pinguibus, dulcibus, ac liquidis ſemper ſubducito, & quæ inſunt ſemper educito, & ſi dolor detinet, partes ſub vmbilico calida multa lauato: potiones, ſorbitiones, & cibos prout in medicamentorum tractatione ſcriptum eſt, adhibeto. Oritur hic morbus poſtquam bilis & pituita in venas & aluũ decubuerit. Malè quidem afficitur ſanguis, & corruptus per inferiora emittitur, malè quoq; inteſtinum afficitur, & raditur ac exulceratur. Longus autem hic morbus redditur, laborioſus & lethalis, & ſi quidẽ valido adhuc corpore curatio adhibeatur, hunc effugere poſſe ſpes eſt; ſin verò iam colliquefacto ventreq; penitus exulcerato, vitæ nulla ſpes eſt. Inteſtinorum læuitas cibos demittit minimè putrefactos, liquidos, dolor nõ adeſt, corpus autẽ extenuatur. Hunc iiſdem quibus inteſtinorum difficultate detentos curato. Hic verò morbus contingit, cùm ex capite & ſuperiore ventre in inferiorem pituitæ defluxus factus fuerit. Ideoq; cùm fit, cibi ab eo refrigerantur & humectantur, eorumq; non putrefactorum velox fit per aluum demiſſio, & corp⁹ colliqueſcit, cùm partim quidem cibi non ſufficienti tempore in ventriculo coquantur, partim verò à ventriculo calido præter naturam incaleſcit. Cùm longum alui profluuium detinet, primùm quidẽ quæ inge-

ingeruntur liquida per aluum ſecedunt, deinde pituita. Et moderatè quidem comedit, verùm ex copioſa alui egeſtione debilis & gracilis redditur. Hunc veratro in potu exhibito, & capite pituita purgato, ſupra reſiccato, lacte cocto aluum eluito, deinde reliquam curationem per cibos & potiones quibus aluus & totum corpus exiccetur adhibeto. Morbus ex iiſdem ex quibus inteſtinorum læuitas oritur. Hi morbi inteſtinorum difficultas, lęuitas, & alui profluuiũ inter ſe ſunt ſimiles, eosq; ſic curare conuenit, vt defluxionem quidem à capite & ſuperiore vẽtre intercipias & auertas, cùm morbi natura inde ſit, neque eſt qui qua in re ſententiam tuam coarguat. Ac ſciè in reliquis morbis cuiuſq; naturam vnde ſit eodem modo in conſiderationem adhibere oportet. Quod cùm feceris, morborumque principium deprehenderis, minimè aberraueris. Cùm crebra & inanis egerendi voluntas prehenderit (tineſmum dicunt) ſanguis & mucus per aluum ſecedunt, dolorque in inferiore aluo oritur, idque præcipuè vbi ad ſeceſſum deuenerit. Huic aluum madefacere, pinguem reddere ac læuigare conuenit, quæ intus ſunt ſubducere, & calida, excepto capite, lauare. Hic autem morbus plures cibos inſumere conſueuit. Vacuato enim ventre, à ſanguine & muco tranſeunte, & dum ad inteſtinum illabuntur, tormina fiunt. Intus autem exiſtentibus cibis, minorem morſum inteſtino exhibent. Ac ex iiſdem quidem ex quibus etiam inteſtinorum difficultas contingit, & imbecillior tamen & breuis, minimeq; lethalis. Cùm ex vino aut comeſſatione cholera prehenderit, aut alui profluuium, ad alui quidem profluuium ieiuniũ confert, & ſi ſitis detineat, vinum dulce exhibendum, aut vuarum dulcium retrimenta. Sub veſperam autem eadem danda quæ à medicamento purgatis dantur. Quòd ſi non ſedetur, ſedare autem velis, vomitum poſt cibum aut lenticulæ decoctum excitato, confeſtimq; per inferiora ſeceſſus ſurſum reuellitur, ſique lentium aut cicerũ cremore elueris, ſic quoq; quodammodo ſedabitur. Ad choleram autem confert, ſi quidem dolor detinet, ea dare quæ in medicamẽtorum tractatione dolorem ſedare ſcripta ſunt. Venter autem tum ſuperior, tũ inferior, potionibus madefacientibus curandus, corpusq; excepto capite, balneis calidis emolliẽ-

dum,ſicq; facilior vomitus contingit,& ſi quid humidi ſubierit,quæ moleſta ſunt ſurſum reuomuntur, & per inferiora ſeceſſus magis prodit. Quòd ſi vacuus fuerit,cum vi euomuntur,& violentiùs ſecedunt. Sub veſperam autem etiam ei exhibeto,quæ ei qui medicamento purgante vſus eſt,exhiberi ſolent. At verò dolores qui ex vini potione aut commeſſatione contingunt, oriuntur cùm cibi & potus ſolito copioſiores in ventriculum ſubierint, quæque foris corpus ſupra modum calefacere ſolent,bilem & pituitam agitant. Stranguriæ multi quidem & varij ſunt modi. Confert verò foris quidẽ corpus balneis calidis emollire, intus verò madefacere,aluum quidem cibis quibus fluida reddatur,veſicam verò potionibus, à quibus vrinæ plurimùm profluit. Ex medicamentis autem vrinam cientibus, ea danda ſunt, quæ in medicamentorum tractatione dolorem ſedare ſcripta ſunt.Morbus verò ex pituita oritur. Et cùm quidem veſica reſiccata, aut refrigerata, aut vacuata fuerit, dolorem exhibet,cùm verò humida & plena, aut etiam diſtenta eſt, minùs.Hic autem morbus ſenioribus quidem longior fit, iunioribus verò breuior, neutris tamen lethalis. In coxendicum morbo, dolor coxæ connexionem inuadit, & extremas nates,& protuberantem in ſumma femoris parte carnem quæ γλουτὸς dicitur.Ad extremum verò per totũ etiam crus dolor decerrat.Huic confert,cùm dolor detinet,balneis calidis & fomentis emollire ad quacunque cruris partem dolor fortè decubuerit, aluumque ſubducere, cumque leuatus dolor fuerit,medicamẽtum infra purgans exhibere, &poſt hęc lac aſininum coctum potare.Ad dolorem autem danda quæ ſcripta ſunt in medicamentorum tractatione. Oritur hic morbus vbi bilis & pituita ad venam ſanguine manantem decubuerit, aut ex alio morbo, aut aliàs cùm quicquid eſt ſanguinis à pituita & bile coactum,male affectum fuerit.Iſtud enim toto crure per venam ſanguine manantẽ vagatur,& vbicunq; conſtiterit, ibi etiam dolor maximè manifeſtus & moleſtus contingit,non tamen lethalis. Quòd ſi in vno aliquo loco firmiter conſtiterit dolor neq; medicamẽtis expellatur,quocunq; loco dolor fortè extiterit,eum lino crudo inurito.Articularis morb⁹ cùm detinet, corporis articulos ignis & dolor inuadit. Prehendit etiam

acutus,

acutus, & ad alium atque alium etiam articulum vehementiores & leuiores dolores decumbunt. Huic, qua parte dolor detinet, refrigerantia admouere confert, & quæ in ventre ſunt per infuſa & glandem ſubducere, & quicquid tibi profuturum videbitur, ſorbendum & bibendum exhibere. Cùm verò dolor adfuerit, medicamentum deorſum purgans propinato, & poſt hoc ſerum coctum & lac aſininum potui exhibeto. Hic morbus ex bile & pituita oritur, cùm agitata ad articulos decubuerint. Et breuis quidem & acutus euadit, ſed minimè lethalis, iunioribusque magis quàm ſenioribus contingere ſolet. Pedum dolor his omnibus quę circa articulos contingunt violentior quidem exiſtit, & maximè diuturnus, quique ægerrimè ſoluitur, eſtque hic quidem morbus ſanguinis in venis à bile & pituita corrupti. Qui quò magis tenues venulas corporique plurimùm neceſſarias neruoſque & oſſa multa ac crebra ſubierit, eò ſanè tum ſtabilior morbus eſt, tum ægerrimè profligatur. Huic eadem quæ articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus eſt & grauis, minimè tamen lethalis. Quòd ſi in digitis dolor remaneat, venas in digito paulum ſupra articuli nodum inurito. Vſtio autem per linum crudum fiat. Morbus autem Regius hunc in modum curandus eſt. Corpus quidem balneis calidis foris emolliendum, aluus verò & veſica madefacienda, & ex vrinam cientibus danda quæ antè ſcripta ſunt. Quòd ſi vehemens fuerit, capite purgato medicamentum quoddam quòd bilem per inferiora purget propinato, poſtea verò vrinam ducentibus vtendum. Hic autem morbus oritur, cùm bilis commota ad cutem ſe conuerterit. Quæ ſi quiuis ex plebe nouerit, haud ſimiliter in incurabiles morbos incidat. Solent enim morbi ex paruis cauſis externis magni & diuturni fieri. Et quæ quidem ad cibos aut potiones ſpectant, vel ſorbitiones, vel medicamenta quæ doloris gratia exhibentur, ea omnia ſemper ſine periculo admouentur, ſi vt ſcripta ſunt admoueas. Quæ verò medicamenta bilem aut pituitam purgant, in iis periculum conſtituitur, & culpa in eos qui curant confertur. Hæc igitur maximè euitare oportet. Atq; ij quidem morbi qui circa ventrem oriuntur, præter eos qui pus pectore colligunt, & qui tabem inferunt, & qui mulieribus contin-

gunt. De his enim ſeorſim ſcribetur. Tubercula quæ oriuntur omnia, ex pituita aut ſanguine naſcuntur. Cùm verò ex vulnere aut caſu collecta fuerint, hæc ſanè confert partim quidem cataplaſmatis inducere, & medicamentis epotis diſcutere, partim verò cataplaſmatis impoſitis maturare. Ex cataplaſmatis autem diſcutiunt, quæcunque calida humectant, neque ad ſe trahunt. Maturant autem quæ calefaciendo cogunt. Vbi verò quid ſectum aut ſponte ruptum fuerit, medicamento humorem repurgato, cùm autem pus effluere deſierit, velut vlcus curato. Lepra, prurigo, ſcabies, impetigines, vitiligo & alopeciæ ex pituita oriuntur. Sunt autem iſta fœditas potiùs quàm morbi, fauus, ſtrumæ, phygethla, furunculi & carbunculus, ex pituita oriuntur. In his vt ea repurges medicamentis ad hunc modum vtendum. Bilioſis quidem ea exhibeto, quibus bilis repurgetur, pituitoſis verò à quibus pituita, melancholicis autem à quibus bilis atra, hydropicis verò ex quibus aqua. Quę medicamẽta potu exhibentur, neque bilem, neque pituitam purgare ſolent, ea cùm corpus ſubierint, vim ſuam exhibeant oportet, aut refrigerando, aut calefaciendo, aut ſiccando, aut humectando, aut cogendo, aut diffundendo. Quæ verò ſomnũ conciliant, ea ſanguine quietem per medicamentum præbere oportet. Cùm verò ad ægrotum perueneris, quænam patiatur & quanam ex cauſa interrogandum, & ex quot iam diebus, an etiam venter demittat, ac quanam victus ratione vtatur. Imprimisq; in conſiderationem adhibendum, num morbus ex bile aut pituita, vel ab vtriſque ortus ſit. Probeque noſſe conuenit, quod ex horum altero, aut vtriſq;, originem vt habeat neceſſe eſt. Deinde num ſiccitate vel humectatione indigeat, vel aliæ quidem corporis partes ſiccitate, aliæ verò humectatione. Poſtea an morbus per ſuperiora, an per inferiora curandus ſit, vel per veſicam, & num morbus increſcat, aut imminuatur, num ſoluatur, vel in alium tranſeat. Eos qui vulnera acceperunt fame conficito, & quæ inſunt ex aluo, vel per infuſum, vel per medicamentum deorſum purgans exhibitum ſubducito, aquam vel acetum potui exhibeto, aut ſorbitione dato. Quæ inflammationem ſentiunt, per cataplaſmata refrigeranda. Sint autem hæc cataplaſmata, aut betæ folia aqua cocta,

aut

aut apium, aut oleæ folia, aut fici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali punici dulcis, quibus coctis vtendum eſt. Crudis verò rhamni foliis, vel viticis, vel ſaluiæ, vel Tithymalli, vel polygonum viride, vel porrum, vel apium, vel coriandrum, vel iſatidis folia admoueto. Quòd ſi horum nihil habeas, neque vllum aliud cataplaſma, polentam aqua aut vino ſubactam ex cataplaſmate imponito. Tandiu autem cataplaſmata hęc iuuant, quandiu vlcere frigidiora fuerint, calidiora verò aut æquè calida nocent. Pinguia inflammatis minimè conferunt, neque ſordidis, neque putreſcentibus. Verùm ad inflammata frigida conferunt, ad ſordida verò & putreſcentia, acria, & quæ morſum quendam excitando purgant. Cùm verò carnem generare voles, pinguia & calida magis conferunt. Ab his enim caro ſuccreſcit. Quibus cibis aut potionibus per ſanitatem homines in victus ratione vtuntur, his præſentibus ad calorem, frigus, humiditatem & ſiccitatem temperatis, erga ægros vti oportet. Ex frigidis quidem calidis, & calidis ex minimè calidis, & ſiccis ex non ſiccis, & reliquis ad eundem modum. Neque verò de præſentium facultate dubitandum, & abſentia inueſtiganda quæ nullam ægro vtilitatem afferre poſſunt. Quòd ſi probè conſideres, cùm ab his diſceſſeris, pauca inuenies quibus circa ægrum vtaris. Sorbitiones autem in omnibus morbis exhibendæ, aut ptiſana, aut milium, aut farina, aut alica. Ex his quæ ad alui deiectionem exhibueris, tenuia & cocta magis dulcioraque dato, quam ſalſiora aut calidiora. Quæ verò ad robur & virium refectionem, craſſiora, pinguiora, & moderatè cocta. Potionibus autem vtendum, ſi quidem aluum & veſicam ſubducere velis, vino dulci aut aqua mulſa, ſin verò adſtringere, auſtero, albo, tenui, aquoſo. Sin roborare, auſtero, nigro. Qui vinum timidè bibunt, iis potiones præparatæ & in medicamentorum tractatione ſcriptæ exhibendæ. His qui medicamentum biberunt, poſt purgationem exhibeto, febricitantibus quidem, aut lenticulam, aut milium tenue, aut ptiſanæ cremorem. Ptiſana autem danda quidem, & milium, quæ leuia exiſtunt. Alica verò velut omnium valētiſſima, & farina velut his valentior. Lenticula autem odorata paranda, & pauca ſecundo loco exhibenda, cùm leuis ſit ſorbitio, & ori-

ventriculi ſuperiore parte grata. Admiſceatur autem aut ſal, aut mel, aut cuminum, aut oleum. Ad lenticulam verò aut pulegium herbam, aut aceti parum admiſceto. Febre verò carentibus panis puri medullam iuſculo intritam dato, aut mazam, aut piſcis cocti & ſale conditi fruſtulum, aut ouiculæ tenerrimæ carnem, vel gallinæ, vel catuli coctam. Et febricitantibus, aut betam, aut cucurbitam, aut blitum, & poſt cibum vinum generoſum, vetus, album quàm dilutum propinato. Quibus lauari non confert, eos vino & oleo calido inungito, & tertio quoque die detergeto. Cùm laborantis aluum cibis humectare voles, mazam & opſonia exhibeto, marinorum quidem piſcium fruſtula cocta ex intrito, ouis quàm tenerrimæ carnes, aut hœdi, aut catelli, aut volucris coctas, & betam, vel blitum, vel rumicem, aut cucurbitam ſi anni tempus tulerit. Olera verò apium, & mentham & ocimum, & vinum mellitum, vetus, album aquoſum. Cùm autem corpus exiccare voles, panem exhibeto, & opſonia aſſa & ſicca, eaque omnia calidiora, & carnium partes carnoſas, piſces ſaxatiles, olera, rutam, aut thymum, aut origanum. Vinum autem nigrum auſterum. Opſonia verò ſale & cumino condito, reliquis verò condimentis quàm minimùm vtitor. At cùm ex morbo vires reficere voles, alia quidem eadem quæ dum aluum humectas exhibeto. Sed lactantium loco carnes validiores, & catulinarum loco, volucrium & leporinas, & ex his aſſas quaſdam tum carnes, tum piſces, & quàm optimè conditos. Quibus morbis ſiccitas cõfert, ſemel die cibum capere conducit, & cibos ac potus pauciores quàm vt repleri queant inſumere, eoſque laboribus & deambulatione conficere, & quàm minimùm dormire. At quibus humiditas confert, inedia non eſt ferenda, neque cibo aut potu indigere debent, neque laborare, & dormire quantum volent. Quoſcumque cibos, aut opſonia, aut potiones, ægrotantes expetunt, ea ſuppetant, ſi nullum corpori nocumentum ſit adfuturum. Cùm cibos aut potiones addere vel detrahere cœperis, paulatim & additiones & detractiones faciendæ. Qui ſufficientes cibos conficere queunt, iis ſorbitiones ne exhibueris, cibum enim prohibent, iis verò qui non poſſunt, dato. Si quid dare voles virium reficiendarum gratia, alicam & ptiſanam triticeam

ticeam exhibeto. Hæ namque ſorbitiones valentiores ſunt, poſt cœnam autem exhibendæ. Quæ potu exhibentur medicamenta & ad vulnera adhibentur, ea perdiſcenda, idque plurimi æſtimandum. Neque enim hæc homines ex conſilio, ſed potiùs ex fortuna inueniunt, neque artifices magis quàm plebeij. Quæ verò in arte Medica intelligentia diſcuntur & inueniuntur, vel circa cibos, vel medicamenta, ab iis qui noſſe poſſunt quæ in arte ſunt perdiſcenda, ſi quid perdiſcere voles. Imbecillis poſt ſorbitiones cibum exhibeto, & vinum generoſum ſuperbibendum dato. Ante cibos, & potiones, & ſorbitiones, & poſt hos, quicumque tandem tibi videbitur & cibus imbecillis & potus offerendus, ſi ad corpus & animum attenderis. Sic enim plurimùm iuueris. Quam ciborum quiſque facultatem habeat, ex his qui manifeſtam facultatem exhibent, coniicere oportet. Qui vel flatum, vel morſum, vel plenitudinem, vel ructum excitant, vel tormina, vel per aluum demittuntur, vel nō demittũtur, cumque hæc manifeſtò efficiant, ex his etiam reliquos conſiderare oportet. Singula enim edulia quæ iuuent & noceant habent. Sed alia quidem quæ efficiunt, apertiſſimè efficiunt, alia verò obſcurius. Imbecillis cibaria & opſonia conficito & exhibeto, ex quibus neque flatus fit, neque ructus acidus, neque tormina, & quæ neque admodum per aluum demittantur, neque admodum exiccentur. Hæc autem ad hunc modum contingunt. Quæ quidem ventriculus ſuperat, quæque corpus recipit, ea neque flatum, neque tormina excitant. At ſi ventriculus non ſuperet, ab his & flatus, & tormina, cæteraque id genus contingunt. Ex cibis, opſoniis & potibus leuiſſimi ſunt, qui modicè aut paulò ſupra modum in corpus ingeſti, neque plenitudinem, neque tormina, neque flatum, neque horum quicquam excitant, & cùm celerrimè concoquuntur, & concocti per aluum demittuntur, & qui toto die quo ventrem ſubierint, nullam moleſtiam exhibent, cumque longè antè ingeſti ſunt. Graues verò qui modicè aut infra modum inſumti, plenitudinem & laborem exhibent, & quos neque quis perficere, neque edere, neque bibere poteſt, ſed laborem faciunt. Perdiu verò ſi quis eos aut biberit, aut comederit, ſic quoque laborem exhibent, neque pro ratione per aluum ſecedunt.

Ad ſanitatem optimi ſunt, qui pauciſſimi ingeſti, ſatis ſunt vt fami & ſiti medelam afferant, & longo tempore in corpus recepti, etiam pro ratione per aluum ſecedunt. Ad robur autem comparandum optimi, qui plurimam & denſiſſimam carnem gignunt, ſanguinem craſſiorem reddunt, & pro ingeſtorũ ratione per aluum ſecedunt, plurimoq́; tempore in corpore continentur. Pinguia, vnguinoſa, caſeoſa, melle & ſeſamo condita, ructum acidum ferè cient, & bilis ſurſum ac deorſum refuſionem, & tormina, & flatum, ac repletionem. Idem etiam euenit cùm quis plura comederit aut biberit, quàm ventriculus concoquere queat. Imbecillis quæcumq; pro morbi & corporis ratione dederis, ea corpus abſumit, & neque indigum eſt, neq; plenum. Sin verò in temporis occaſione, aut poſtea erraueris, ad vtrunq; noxa conſequitur. Cibi, opſonia, aut potus quos corpus recipit, ex iis ferè neque tormina, neque flatus, neque ructus acidus contingit. Vbi enim ventrem ſubierint, ex eo corpus quod ſibi accommodatum eſt trahit, & quod relictum eſt, iam imbecillius eſſe neceſſe eſt, ita vt tormina, aut flatum, aut aliud quid eiuſmodi in ventre excitare non poſſit. Vina dulcia & auſtera, & mellita vetera ventrem ſubducunt, maximéque vrinam mouent & nutriunt, & neque flatum, neq; tormina, neque plenitudinem excitant. Carnes excoctæ & aſſatæ, imbecilles quidem vtræque ad robur firmandum. Ad alui ſeceſſum excoctæ quidem accommodatæ, aſſæ verò tardiores. Quæ autem moderatam & coctionem & aſſationem habent, eæ & ad robur, & ad alui ſeceſſionem moderatè ſe habent. Crudiores verò ad robur quidem accommodatæ, ad ſeceſſum verò minimè. Ex cibis ac potibus qui corpori maximè conueniunt, & maximè ſufficiunt, & ad nutritionem & ad ſanitatem, ex his ipſis, cùm quis non opportunè, aut iuſto pluribus vtitur, tum morbi, tum ex morbis mortes contingunt. Reliqui autem cibi ac potus qui eiuſmodi facultatem non habent, parum quidem iuuant, etiamſi quis his prorſus opportunè vtatur, parum verò etiam nocent. Imbecilli autem in vtramq; partem vergunt, vt & boni aliquid, & mali faciant. At cibi & potus qui hanc vim habent hi ſunt, panis, maza, carnes, piſces, vinum, & ex his quidem alij magis, alij minùs. Qui ſiccam victus rationem inſti-

inſtituunt, his cum cibo potum ne exhibeto, ſed longo poſt cibum interuallo. Et ad hunc quidem modum ſiccus humor ex cibis ſiccis proueniens, corpus ſiccat. Si verò vnà cum cibo bibat, alimentum humidius redditum, corpus humidius facit. Panis calidus & carnes calidæ, ſi per ſe edantur, ſiccant. Quòd ſi cum humore aut confeſtim à cibo inſuper potum exhibueris, non ſiccant. Panis purus ex farinis ad robur & virium refectionem magis confert, quàm qui non eſt incerniculo perpurgatus, & recens quàm heſternus, & ex farinis recentibus, quam ex vetuſtiſſimis. Polenta ex hordeo decorticato & circum affuſa aqua reſperſo, valentior eſt, quàm ex macerato, & recens quàm vetuſtior, & maza longè antè ſubacta validior eſt, quàm non longè antè ſubacta. Vinum diffuſum & refrigeratum ac percolatum, tenuius redditur & imbecillius. Carnes coctæ, percoctæ quidem, imbecilliores ſunt & leuiores, aſſæ verò ſi exaſſatæ fuerint, & veteres ſale & aceto cõditæ, recentibus imbecilliores ſunt & leuiores. Imbecilles cibi & leues, neque ventriculum quidem, neq; corpus moleſtia afficiunt, quia calefacti non intumeſcunt, neq; implent, ſed citò emolliuntur, & cocti per aluum ſecedunt. Humor autem ab ipſis corpori debilis prouenit, neq; auget, neq; vires effatu dignas exhibet. Valentiores autem cibi, cùm ventriculum ſubierint, tum intumeſcunt, tum plenitudinem excitant, & tardiùs quidem concoquuntur, neq; per aluum ſecedunt, humor autem ab ipſis valentior & incorruptus proueniens, robur multum corpori & incrementum præbet. Carnes corpori læuiſſimæ catulinæ, volucrium & leporinæ coctæ, grauiores verò bubulæ, & porcinæ moderatiores, coctæ autem & aſſæ ad flatum accommodatæ. Bene valentibus & imbecillis, ouillæ. Suillæ verò & ad bonã quidem corporis habitudinem & robur laborantibus & exercitatis bene conueniunt, imbecillis verò & priuatis valentiores. Et ferinæ cicuratis leuiores ſunt, quoniam non ſimiles fructus edunt. Pecorum autem carnes differunt, & eorum quæ fruges edunt, & eorum quæ non edunt. Neq; fruges idem in omnibus faciunt, ſed quædam denſam & robuſtam victimæ carnem reddunt, quædam verò, tum raram, tum humidam & imbecillam. Vt omnia comprehendã, piſces & cocti & aſſati, ipſiq; per ſe &

cum cæteris cibis ſumti, leue ſunt edulium. Ipſi verò inter ſe ſic differunt. Et lacuſtres quidem, & pingues, & fluuiatiles grauiores ſunt. Littorales verò marini leuiores, perco-ctique aſſatis leuiores. Ex his cibis cùm aliquem reficere voles, valentes dato, leues verò cùm gracilem & tenuem reddere opus erit. Balneum calidum, moderatum quidem corpus emollit & auget, quòd verò tempeſtiuum modum excedit, ſiccas quidem corporis partes madefacit, humidas autem reſiccat. Et ſiccæ quidem humectatæ, imbecillitatem & animi deliquium inducunt, humidæ verò exiccatæ, ſiccitatem & ſitim. Ex oleribus allia cocta & aſſata; & vrinam promouent, & per aluũ ſecedunt, & ad menſtrua muliebria conferunt. Cepæ ad vrinam accommodatæ, ſuccus enim acrimoniam quandam excitat, adeò per aluum demittatur. Quibus ſic vtitor, vt ne tamen imbecillis exhibeas. Apium & coctum & crudum vrinam ciet, ac paluſtre magis quàm ſatiuum, quod etiam facultatem habet maiorem. Coriandrum tum coctum, tum crudum, ori ventriculi gratum eſt, & aluum mouet. Ocimum humidum & frigidum eſt, orique ventriculi gratum. Porra cocta quidem vrinam & aluum mouent, cruda verò incendium & inflammationem excitant. Malum punicum vires reficit & pituitoſum eſt, & cum nucleo quidem aluum firmat, citra nucleum verò, mouet. Cibi calidi, ſicci quidem ſiſtunt, quod enim in ventre eſt humidũ reſiccant, humidi verò & caliditate madefacientes, ſubducunt. Acerba corpus ſiccant & cogunt, vimque ſiſtendi habent. Acida extenuant & morſum faciunt. Salſa aluum & vrinam cient. Pinguia & vnguinoſa, ac dulcia, humiditatem quidem ac pituitam excitant. Vires reficiunt cucurbita, beta, blitum, & rumex, & humiditate aluum deiiciunt. Braſſica verò acrimoniam quandam habet, qua aluum mouet, ſimulque boni ſucci eſt. Caſeus & ſeſama, & vua paſſa, vires reficiunt & pituitoſa ſunt. Vina dulcia & mellis colorem referentia, vtraque & vires reficiunt, & vrinas cient, & pituitoſa ſunt. Auſtera verò ad robur & ſiccitatem accommodata. Vrinam verò prouocant etiam auſtera vetuſta, alba & tenuia. Oleum & quæ oleoſa vires reficiunt, & pituitoſa ſunt. Ex oleribus coctis per aluum ſecedunt, quæ natura ſunt humidiſſima, aut acer-

rima;

tima, aut caliditatem habent. Danda autem hæc vt ad ſeceſſum conferant, tepidiora & coctione maximè emollita. Cucumis pepo, & vrinam & aluum mouet, ac leuis eſt. Alter autem pepon, refrigerationem quandam inducit, & ſitim ſedat. Ab horum neutro nutritio non niſi tenuis quædam procedit, ſed neq; malum aliquod effatu dignum ab horum neutro. Mel cum cæteris ſumtum, & nutrit, & coloris bonitatem facit, per ſe autem magis attenuat, quàm vires reficiat. Nam & per vrinas fertur, & ſupra modum expurgatur. Quæ vrinam mouent calefacta in ventre citò calefiunt, & calefacta marceſcunt & contabeſcunt, ideoq; celerem habent per aluum deiectionem. Cibi ventrem morantes, & calefiunt, citoq; calefacti reſiccantur, & in ſe coeunt, ideoq; circumcirca obdurati, per aluũ minimè ſecedunt. Quæ per aluum ſecedunt, ſucci plena ſunt, & natura calida. Quæ verò vrinam cient, ſicca & frigida. Frumentum & vinum ſuaptè natura tum robore & imbecillitate, tũ leuitate & grauitatè inter ſe differunt. Differt etiam locus à loco ex quo iſta proueniunt, aquiſne irrigetur, an aquis careat, & Soline ſit probè expoſitus, an multum opacus, & bonus, an malus; ita vt hæc omnia ad ſingulorum ciborum, tum robur, tum imbecillitatem cõferre videantur. Qui ſanitatis tempore panem edere conſueuerunt, his etiam per morbos dandus eſt. Cùm quis cibos aut potiones plures ſolitò ſumſerit, niſi vt ſolet perfecerit, ſtatim vomitione reiicere optimũ. Fructus autumnales & arborei ideo poſt cibum, & bene valenti, & debili plus moleſtiæ exhibent, quòd eius quidem qui cibum ſumſit corpus, ab ipſis humores trahit. Sin verò ieiunus comederit, plures. Cibi qui aut flatum, aut ardorem, aut morſum, aut repletionem excitant, aut tormina, ab eiuſmodi liberat vinum merũ ſuperbibitum. Corpus enim vino calefactum, calore eximit ea quæ à cibis & potibus, ac ſimilibus inſunt. Interdum quidem aluus perturbatur, interdum verò ſiſtitur, interdum etiam pro ratione deiicit. Cùm autem hæc ità ſe habeant, primùm quidem cùm aluus humidior, cumquè ſiccior cibum ſuſceperit, corrumpit, deinde cùm mutatiò contigerit, ſiue ex frigore ad caliditatem, ſiue ex caliditatè ad frigus, corrumpit, adeò vt aluum ab iiſdem cibis proptet hæc ipſa molliorem & duriorem fieri neceſſe ſit. Ex cibis &

potibus & opſoniis, pane excepto & maza, & carnibus, & piſcibus, & vino, & aqua, reliqua omnia ad incrementum, & robur, & ad ſanitatem parua & imbecilla auxilia conferunt. Parua etiam & imbecilla ab his mala contingunt. Quoſcunque febres non continenter detinent, ſed intermittentes inuadunt, his poſt acceſſionem cibi exhibendi, coniectura facta ne quando à recenti cibo, ſed iam concoctis cibis febris ingruat. Vinum & mel optima hominibus cenſentur, ſi pro natura & ſanis & debilibus tempeſtiuè & moderatè exhibeantur. Et bona quidem per ſeſe, & cæteris admixta, tum alia, tum quæcunque effatu dignam vtilitatem exhibent. Quæ ſanis conferunt, ægrotis exhibita valentiora ſunt, eaque vi ipſorum detracta exhibenda, alioqui ea corpus non ferat, ſed magis noceant quam iuuent.

Hippocratis de internis affectionibus.

PVlmonis arteria ſi exulcerata, aut quædam ex tenuibus 2
venulis quæ in pulmonem dependent, rupta fuerit, aut fiſtulæ per pulmonem diſtentæ, & inter ſe confringantur, & ſanguine compleantur, (his verò de cauſis præcipuè diuelluntur & perrumpuntur, vehementi exercitatione, curſu, caſu, per plagas, per violentos vomitus & febres) hæc quidem primùm contingunt. Tuſſis ſicca detinet, deinde non multò poſt ſputum ſubcruentum, interdum verò purum expuit. Quòd ſi hoc quidem modo morbus deſinat, bene habet. Sin minùs procedente tempore, copioſior ſanguis, interdum quidem purus, quandoque etiam aliquantum putridus procedit. Plærumque verò fauces etiam latenter ſanguine complentur, deinde ſanguinis grumos paulatim & ſubinde velut ebullientes reiiciunt. Quandoque verò etiam ab his grauis odor oritur, & fauces interdum tenui quadam lanugine implentur. Et rigor ac febris circa quidem morbi initia vehemens, eo verò progreſſo lenior prehendit, ſubindeque corripit. Dolor etiam quandoque in pectoribus, dorſo & lateribus vrget. Cùm ſanguinem ſpuere deſierit, ſputum copioſum liquidum, interdum etiam viſcidum

viſcidum expuit. Atque hoc modo afficitur donec dies quatuordecim prætererint. Poſt hos verò niſi morbus ſedetur, ſquamulas, quales ex puſtulis, ab arteria reuulſas tuſſiendo reiicit, & dolor in pectus, dorſum & latus irruit, præcordiaque ad contactum tanquam ab vlcere dolent. Cùm ſic ſe habeat, huic morbo quàm maximè quies interna conducit. Si quid enim laborarit, tum dolor vehementior, tum tuſſis magis quàm antea vrget, rigorque ac febris magis detinet. Cumque ſternutauerit, dolor acutus adoritur, doletque etiam in lecto cùm circumuertitur. Huic cibos quidem eoſdem quos ſuppurato, ſed hos non multos, offerre oportet. Opſoniis verò his vtatur. Piſcibus quidem ſquatina, aut pagro, aut galæo magno albo, aut aliis ſimilibus, omnibus cum rhoë & origano conditis. Galli autem carnem aſſam ſine ſale edat, aut capræ coctam; vinoque vtatur auſtero quàm vetuſtiſſimo & ſuauiſſimo nigro, deambulationibus autem moderatis, præterquàm quòd hæc dum febris non detinet fieri debent. Quòd ſi febris detinet ſorbitione farinæ aut milij vtatur. Si verò cibi exhibeantur, pauci porrigantur, & opſonia per aluum ſecedentia. Sed ſi medicamento tibi vtendum eſſe videatur, eum grano Cnidio, aut tithymallide aliquantulum purgato, & poſt purgationem, farinæ coctæ pinguis acetabulum exorbendum dato. Deinde quàm maximè vires reficito, quò minimùm gracilis euadat. Gracilem enim eſſe ad hunc morbum minimè confert. Deambulationes paucæ primùm faciendæ, ne laſſitudo inuadat. Fomentum autem ſubinde adhibendum, quaq; die exhibebitur, ſine cibo permaneat, niſi quòd farinæ coctæ acetabulum exorbeat, aquā verò bibat. Poſtero die minùs quàm pro conſuetudine comedat, vinumque nigrum, ſuaue, auſterum, paucum bibat. De reliquo, bis aut ter die cibos exhibeto, ſicque ei ſenſim exhibeto, donec ventriculum ad priſtinum habitum reuocaris. Per febres enim & inediam, ſi quidem os expetit, ventriculus verò recipere nolit, ſi confertim recipiat, inflammatur. Verùm paulatim exhibere oportet. Quòd ſi confertim dederis, parumq; laborarit, ventriculus deambulationibus minimè perfrigeratur, denſatis nimirum ſenſim cibariis, ideoque febris accedere ſolet. Et per hyemem

quidem minùs, per æſtatem verò magis delinquitur. Huic quàm maximè vires reficere conuenit, vt maximè craſſus euadat, & deambulationibus modicis luctaque minùs ſolito vtatur. Primùm parum laboret, deinde paulò plus, nunquam verò multum. Quæ ſi fecerit, citiſſimè conualeſcet. Quòd ſi ex vehementi labore gracilis euadat, de eo remittat & quietem agat. Hic vbi conualuerit, ad ventum ne celeriter currat, neq; in equum, neque in currum conſcendat. Vitet autem clamorem & excandeſcentiam. Periculum enim eſt ne redeat morbus. Verùm hæc omnia vitanda ſunt. At ſi cibum refugiat, orobum toſtum cortice repurgato, deinde tribus diebus aqua maceratum, quotidie alia affuſa, aquam diffundito. Poſtea quarto die excolatum & reſiccatum, mox tenuiſſimè molitum, per incerniculum cribrato. Et lini ſemen toſtum, ſeſamumq; etiam toſtum læuiſſimè tundito, polentamq; inſulſam, puram, tenuem admiſceto. Sit autem orobi & polentæ vtriuſque æqualis portio, ſeſami verò tertia pars, & lini partis vnius dimidium. Quæ caprino lacte cocta, quàm liquidiſſima ſorbeat. Poſt hæc autem cibos puros, & ex opſoniis valentiora in prandium ei exhibeto, & vinum idem bibat. Centaurii etiam radices vino intritas ad eiuſmodi ruptiones facientes ei exhibeto. Dracontij etiam radices vino intritas dato, & bechij radicem cum melle, & dracontium deraſum delingendum. At ſi quod in lacte decoctum eſt ſorbere poſſe neget, lac bubulum quàm plurimum, aquæ mulſæ tertia parte admixta bibat, ſicq; citiſſimè conualeſcet. Hic autem morbus, cùm ſit difficilis, multa curatione indiget. Cùm enim quis curatus & ſanus factus fuerit, niſi ſui curam habuerit, plæriſq; reuertens morbus, interitus cauſam attulit. Qui ſiquidem hac curatione ſanatus fuit, ſatis eſt. Sin minus, vbi eum lacte craſſiorem reddideris, in pectore & dorſo inurito. Si enim vſtio bene ſucceſſerit, morbum euadendi ſpes eſt. At verò ſi arteria aut vena aliqua ex his quæ ad pulmonem tendunt, diuellatur, hæc contingunt. Per morbi quidem exordia tuſſis acuta, rigor & febris detinet, & ſputum tum copioſum, tum album ac ſpumoſum, interdumq; ſubcruentum expuit, dolorque caput & ceruicem occupat. Hic morbus priore eſt vehementior. Ac decem quidem primis diebus

hæc

hæc ei contingunt. Deinde plæriq; vndecimo die pus craſſum per vim expuunt. Die verò decimoquarto puriora expuit, ſi ex eo æger euaſurus eſt, & dolor minùs affligit, breuiq; ſanus euadit. Quòd ſi diuturnus morbus futurus eſt, & multò plus puris expuit, & reliquus dolor in corpore longè maior eſt, & calores quàm antea leuiores detinent. Hunc ſi per initia curandum ſuſceperis, ſcammoniæ ſucco, ſi febre careat, per inferiora aliquantulum purgato. Poſt purgationem verò eadem quæ priùs exhibeantur, & reliqua eadem
1 quieto quàm maximè corpore aſſumantur, & molliter dormiat. Et hæc quidem decem primis diebus faciat. Quòd ſi purulentus extiterit, eadem etiam quæ priùs faciat. Sin verò ſanus euaſerit, his cibis & potibus abſtineat, acidis, acribus, ſalſis & pinguibus. Labore etiam vehementiore, & iiſdem quibus priùs abſtineat. Quæ ſi fecerit, citiſſimè hoc morbo liberabitur. Sin verò eorum aliquid non fecerit, periculum eſt ne morbus reuertatur, & peior detineat. Plærique enim rupto pulmone ad mortem vſq; perſeuerant. Hunc niſi quis confeſtim curet, poſtea vbi morbus reuerſionem fecerit, non erit quo iuuare poſſis, niſi hæc feceris. Lacte bubulo craſſiorem redditum in pectore & dorſo inurito. Si enim vſtio tibi proſperè ſucceſſerit, iuuabis. Hic autem morbus ex iiſdem erratis ex quibus etiam prior oritur. Pulmonis inflammatio ex his ferè fit. Cùm ad ſeſe pulmo ſanguinem aut pituitam ſalſam traxerit, neque rurſus dimiſerit, ſed ibi collecta & coacta fuerint, ex his tubercula in pulmone gigni ſolent, & pus intrò colligi. Hic hæc patitur, per initia & totum morbum tuſſis acuta, & rigor, & febris detinet, dolor in pectore & dorſo, interdumque in latere vrget, vehemensque erectæ ceruicis ſpiratio incidit. Hic ad decimumquartum vſque diem in his perſeuerat, plærumque etiam pluribus diebus. Deinde pus foras erumpit, multumq; expuit, ſæpe verò velut aranearum tunicas expuit, crebrò etiam ſubcruentum. Et ſi quidem pulmo citò repurgetur & gracilis reddatur, perniciem euadit. Sin minùs, perſeuerat hic morbus & per annum detinet, & quandoque in varias affectiones tranſit. Huic per initia antequam pus foras erumpat, hæc admouere oportet. Cùm febris remiſerit multa calida lauet, & ſorbitionibus multis vtatur, ptiſanæ

cremorem coctum, melle affuſo & cocto ſorbeat, vinum dulce album, aut aquam mulſam coctam bibat. Vbi verò pus expuere cœperit, eadem quæ prior purulentus bibat, iiſdemque cibis, potibus, & opſoniis vtatur, acidis abſtineat, acribus, ſalſis pinguibus, venere & crapula, niſi cùm morbo commodum fuerit. Inſpecto autem colore, quorum tibi indigere videatur, curam habeto, reliqua autem eadem faciat. Lac bubulum & caprinum, ſi anni tempus ferat, bibat, priùs tamen lacte aſinino cocto aliquantulum purgetur. Bibat autem quotidie mane lactis equini excolati poculum trium heminarum menſura, ſi poſſit. Si igitur ad hunc modum curatus meliùs habuerit, ſatis eſt. At ſi pus ad pectus non erumpat, ipſe corpore quàm maximè quietem agendo, & quæ ſibi commoda ſunt admouendo, ſuiipſius curam habeat. Si verò ad pectus pus eruperit, qua parte de ſe tibi ſignificationem præbere videbitur, illic præcipuè ſectione aut vſtione facta, pus primùm paucum educito. Reliqua eadem facito quæ in priore purulento ſcripta ſunt.

Si varix in pulmone gignatur, per morbi quidem exordia tuſſis ſicca, rigor & febris vehemens admodum inuadit, erectæ ceruicis ſpiratio detinet. In capite tumor inſiſtit, & ſupercilia dependere videntur, tumorq; ad faciem, pectus & pedes deſcendit, ſæpe verò in capite fixus eſt, cumque dolor detinet, præ dolore oculos attollere non poteſt. Corpus eſt ſubpallidum, & venæ per ipſum feruntur, aut rubræ aut nigræ. Huic quidem cùm ſic habeat & dolor maximè vrgeat, primùm quidem ſanguinem detrahito, deinde multa & calida lauato, & cùm ſitis detinet, cyceonem ex vino nigro auſtero quàm ſuauiſſimo, æquali aqua temperatum, potui exhibeto, quem maximè frigidum bibere oportet. Ptiſanæ cremore cocto, optimo melle affuſo, pro ſorbitionibus vtatur. Quæ primis quatuordecim diebus offerenda ſunt. Quòd ſi diutiùs morbus detineat, dolorque maior in corpore & virium impotentia adſit, huic ſanè ſic habenti ea exhibeto, quæ ei qui pulmonem purulentum habet, cùm quatuordecim dies præterierint. Oritur hic morbus ex vehementiore labore & bile atra. Cùm venæ cauæ quæ in pulmonem pertingunt, ſanguine aut bile atra refertæ fuerint, venulæ nimirum in anguſtiis interceptæ, inter ſeſe

con

confringuntur, cumque exitum non habeant, dolorem & flatum in pulmone excitant. Hic morbus cùm ſit difficilis multa curatione indiget, alioqui ægrum non relinquere, fereque multos ad mortem vſque comitari ſolet. Si inflammatio in pulmone oriatur, oritur autem præcipuè ex vinolentia & piſcium capitonum & anguillarum ingluuie, qui pinguedinem hominis naturæ maximè infenſam habent. Iam verò ortum habuit hic morbus ex pituita, cùm ſanguini permixta ad pulmonem affluxerit. Incidit etiam ex carnis eſu, & aquæ mutatione. Hæc igitur ei contingunt. Vehementer tuſſit, & ſputum liquidum & copioſum expuit, plærunque etiam craſſum & album, velut ex raucedine. Dolor acutus vexat in pectore, dorſo, laterum inanitatibus & coſtis acidum eructat, & ex pectore ac pulmonibus velut ex ventre quid murmurat, pituitam acidam vomit, ſiqúe quod vomitione reiectum eſt in terram effundas, eam tanquam infuſum acetum radit, & dentes ſtupeſcunt. Rigor, febris, & ſitis vehemens detinet, & ſi quid pingue comedere velit, in viſceribus ſtrepitus editur, vomitus cietur, & totum corpus torpor occupat. Vbi verò euomuerit, paulò meliùs habere videtur, deinde ſub veſperam diei, venter ſtrepit, contorquetur, & murmur edit. Huic cùm ſic habuerit & tempeſtiuum videbitur, curationem iſtam adhibeto. Mel, lac, acetum, & aquam ſimul mixta & in ollam infuſa tepefacito, & origani capitati ſurculis agitato, tepefactam potui exhibeto, aut apprehenſa lingua ſenſim per fiſtulam infundito, deinde veſtibus conuolutum quietem agere iubeto. Poſtea ſi ei vomitus incidat, promtè vomat, quòd ſi non incidat, ex leui per pennam attrectatione vomat, & ſi quid pituitæ vomuerit, idem per dies quinque facito. Sic enim meliùs habebit. Hoc autem poſt exercitationem ſi poſſit, bibat, & poſt calidæ multæ balneum, ſin minùs, ſaltem poſt balneum. Vbi verò dies quinque præterierint, mane ieiunus ex aqua mulſa, aut mulſo, laſeris ſuccum orobi quantitate bibat, & allium ac radiculas ieiunus edat, & vinum merum nigrum, aut album auſterum inſuper ſorbeat. Bibat autem cum cibo & poſt cibum. Cibis autem ſiccis & carnibus catulinis coctis vtatur, ſi rigor & febris non præ-

henderit. Hic ſi ex eiuſmodi in os infuſo aliquantulum purgetur, ſat eſt, ſin minùs eum ſurſum per veratrum purgato. Poſt purgationem verò, farinæ coctæ melle affuſo duo acetabula ſorbenda dato, & vinum idem aquoſum bibat. Quòd ſi per initia morbi curationi non adfueris, vbi eum lacte craſſiorem reddideris, in pectore & dorſo inurito, ſic enim præcipuè morbo liberari poterit. At niſi vſtus fuerit, permanet, neque ferè deſerit, ſed ad ſenium vſque perſeuerat, plærunq; verò ad mortem vſque comitatur, niſi primis quadraginta diebus intereat. Verùm quàm maxima diligentia opus eſt, & ſerum ac lac bubulum, caprinum, aſininum & equinum, ſi tempus ferat, bibat. Sic enim facillime vitam degere poterit. Hic autem morbus difficilis eſt. Si pulmo ex eryſipelate in tumorem ſublatus fuerit, qui tumor potiſſimùm ex ſanguine oritur, cùm pulmo attractum ad ſe ſanguinem receperit ac continuerit. Hic autem morbus potiſſimùm æſtatis tempore contingit. Hæc igitur ex eo patitur, tuſſis ſicca accidit, rigor, febris, & erectæ ceruicis ſpiratio, dolor vehemens in pectore, nares non aliter quàm equus ex curſu aperit, linguamq; vti canis æſtate animæ ardore incenſus exerit, tumor pectus occupat, vox parua, rubor in facie, pruritus toto corpore, præ dolore decubitum ferre non poteſt, ſed præ anxietudine ſeipſum diiicit. Hic intra diem ſeptimum perit. Per initia tamen cùm ſic habuerit his curandus eſt. Betis aqua frigida imbutis & corpori adhibitis, corpus quidem refrigerato, recenti præcipuè dolore, aut lintea aqua frigida intincta & expreſſa admoueto. Et ſi quidem ſic melius habuerit, ſatis eſt. Sin minus, terram figulinam frigidam ex cataplaſmate imponito, & ſub dio dormiat. Hoc enim modo curatus, crebrò ſeptimum diem euadet. Cùm verò ſeptem dies præterierint, & perſeuerauerit dolor, dolentem intus partem oleo linito, eademque præcipuè tepefactoria quæ in morbo laterali adhibeto. Et potionem ei ex peplio, & peplo, & grano cnidio, ad purgationem propinato. A purgatione lenticulæ acetabulum ſorbendum dato, & aquam bibat. Poſtero verò die ipſum multa calida, capite excepto, lauato, deinde origanum aqua mulſa maceratum propinato, potionibuſque quàm calidiſſimis vtatur. Cibi iidem qui morbo laterali correpto

exhibean-

exhibeantur, niſi febris detineat. Hic morbus grauis & ex quo pauci euadunt. Si pectus & dorſum dirupta fuerint, diſrumpuntur autem potiſſimùm ex vehementi labore, hęc ei contingunt. Tuſſis acuta detinet, interdum ſubcruentum ſputum expuit, crebrò rigor & febris inuadit, in pectore & dorſo dolor eſt acutus, lateri lapis incumbere videtur, & à dolore vſque ſtimulatur, non ſecus ac ſi quis acu pungat. Hunc cùm ſic habuerit, confeſtim lacte, impinguatum, in pectore & dorſo inurito, & ſic citiſſimè ſanus erit. In reliquo verò quieto maximè corpore viuat. Si quid enim laborarit, aut in currum, aut in equum aſcenderit, aut humeros oneri ſuppoſitos fatigarit, periculum erit ne rurſus morb⁹ reuertatur. Quòd ſi contingat, periculum eſt ne corrumpatur. Morbus enim reuerſionem faciens magis quàm ab initio vrget. At ſi vſtus non fuerit, iiſdem ſorbitionibus, potibus & cibis quibus purulentum curato. Ad ſummum, quietem agens accommodatis cibis veſcatur. Sic enim curatus citiſſimè conualeſcet. Morbus autem grauis eſt. Si in latere tuberculum oriatur, & purulentus euadat æger, hæc patitur. Rigor, febris, & tuſſis ſicca multos dies detinet, latus dolet, dolorque ad mammam, iugulum & ſcoptula operta impetu fertur. Hic cùm ſic habuerit, primis decem diebus ſorbitionibus vtatur, priſanę cremore percocto, affuſo melle, vbi ſorbitio cocta fuerit. Vino verò vtatur albo, dulci, aut auſtero, aut aquoſo. Et crebro vinum ſorbentem expuere iubeto, ſomnumq; donec vndecim dies præterierint, prohibeto. Poſt quos dies cibis quàm maximè paucis vtatur, carnibus catulinis aut gallinaceis calidis ex iuſculo probè apparatis, & iuſculum ſorbeat. Sorbitionibus ante cibum vtatur, neque ſitiat quoad latus ſuppuratum euaſerit. Suppuratur autem ferè diebus quadraginta aut paulò ante. Suppuratum latus dignoſcas vbi neque pus expuerit, neque vomitione reiecerit. Hunc cùm ſic habuerit vbicunq; tumor de ſe ſignificationem ediderit, ſecato aut inurito, deinde pus paulatim emittito, & poſtquam exhauſeris, linamentum ex lino crudo imponito, quo poſtridie rurſus educto, pus ſenſim exhaurito, mox linamento indito, rurſus tertio die cæteriſque diebus, bis die donec exiccatum fuerit extrahito. Et cibos & opſonia cùm receperit exhibeto, parum nō mul-

tum,ſiue vinum,ſiue aquam, bibat. Origanum verò tenellum quàm plurimum melle intinctum edat. Quòd ſi tenellum non habeat,ſed ſiccum, tritum & melle admixto,læuigatum quàm plurimum exhibeto. Frigus non ſentiat, balneis lauet, & molliter dormiat. Hunc morbum ſi ſic curaueris,citiſſimè ſanaueris. Cùm verò ſanus euaſerit,frigus, calorem & ſolem vitet,& modicis deambulationibus vtatur poſt cibum,vt ne corpus laſſitudine teneatur. Quæ cùm fecerit conualeſcet. Ex his morbis quibus vſtionem adhibueris,ſtatim poſt vſtionem porrum multum tritum loco inuſto ex cataplaſmate imponito,& diem vnum ſinito. Tabis tres ſunt ſpecies. Prima ipſa quidem ex pituita oritur, cùm caput pituita plenum morbo affectum fuerit, & calor intus ſubortus fuerit,in capite pituita computreſcit,vt quæ moueri nequeat,vt ſecedat. Deinde cùm craſſiores venulæ redditæ fuerint,computrefactæ & ſupra modum impletæ, fluxio in pulmonem contingit,quam vbi pulmo ſuſceperit, confeſtim morbo afficitur, cùm à pituita ſalſa & putrida mordeatur. Hæc igitur patitur. Febris lenta initio inuadit, & rigor,& pectoris ac dorſi dolor,interdum verò vehemẽs tuſſis vrget,& ſputum copioſum,liquidum & ſalſum expuit. Et hæc quidem per morbi exordia contingunt,in progreſſu verò totum corpus extenuatur,exceptis cruribus. Hæc autem intumeſcũt,& pedes vnguesq; contrahũtur,ab humeris extenuatur & debilitatur. Fauces ſono implẽtur,& velut per arundinem ſibilum reddunt, ſitis vehemens per totum morbum vexat, multaq; mouendi impotẽtia corpus occupat. Hic vbi ad hunc habuerit modum, intra annum mala tabe perit. Quàm maxima autem cura adhibenda eſt,vt vires reficiantur. Primùm quidem veratrum propinandum, & per inferiora purgãdum epithymo,aut peplio,aut grano cnidio,aut tithymallide. Eaq; quater in anno exhibẽda ſũt, bis ſurſum,bis deorſum. Lac etiam aſininũ coctum,aut bubulum,aut caprinum,vt aliquantulum purgetur exhibeto. Lac etiam bubulum crudum, aquæ mulſæ tertia admixta parte bibat,per dies quadraginta quinque,vnà etiã admixto origano. Eius autem caput, admoto ad nares medicamento, priùs purgato. Cibaria & opſonia neque pinguia, neque nidorulenta,neque valde acria exhibeto. Hæc autem

morbi

morbi conſideratione adhibita facienda,& ad cibos deambulationibus vtēdum,adhibita ratione,ne frigeat.Per hyemem verò iuxta ignem manſionem faciat. Vinum bibat auſterum,nigrum quàm vetuſtiſſimum & ſuauiſſimum,ſed modicum. Quòd ſi tibi videatur,ante medicamentum fomentum admoueto,& ad hunc modum medicamētum exhibeto.Si verò exhibere nolis, poſt adhibitum fomentum, vomitum ex cibis,velut ante ſcriptum eſt, promoueto.Deambulationibus,ſi conferant,vtatur.Quòd ſi non contulerint,corpus quàm maximè quieſcat. Hic ad hunc modū curatus, per morbum facilimè deget. Morbus autem lethalis eſt,ab eaq; pauci euadunt.Tabes altera ex vehementi labore oritur. Eadem vt plurimùm quæ prior patitur. Hic verò morbus priore magis intermittit, & per æſtatem remittit. Sputū craſſius quidem priore expuit, & tuſſis ſenes præſertim vrget,& dolor in pectore vehementior, eiq; velut lapis incumbere videtur. Dolor etiā dorſum occupat,eiuſq; color nimio humore permadeſcit,& ſi quid laborarit,flatus& anhelatio detinet.Hic ex hoc morbo in trib' ferè annis moritur.Iiſdem verò quibus etiam priorem curato.Hic morb' multis ad tres annos perſeuerat,verùm moriūtur, eſt enim grauis morbus Tabes tertia,ex qua hæc contingunt.Eius ſpinalis medulla ſanguine plena exiſtit.Tabeſcit etiam eodem modo à venis cauis, quæ pituita aquæ ſpeciem referente,& bile implentur.Eadem autem patiuntur ex quibuſcunque tabes contingat. Homo confeſtim niger & ſubtumidus euadit,partes ſub oculis cauæ(ὑπόπυα dictæ)pallidæ ſunt, venæque per corpus diſtentæ pallidæ, quædam verò valdè rubræ ſunt,præſertim tamen manifeſtæ apparent ſub axillis,pallidum expuit,cumque ei ingruit, ſuffocatur, interdumque cum tuſſire vult non poteſt, interdum verò ex ſtrāgulatu & tuſſiendi cupiditate copioſam bilem euomit, quandoq; etiam pituitam, plerunq; verò etiam cibos cùm comederit. Cumq; vomuerit, leuior videtur, deinde rurſus pauco interiecto tempore, iiſdem affligitur doloribus. Hic acutiùs quàm cùm ſanus eſſet loquitur, rigor febris cum intermiſſione & ſudore inuadit. Hunc cùm ad hunc modū habuerit cibis, ſorbitionibus,potionibus, medicamentis, cæteriſq; omnibus quibus priores curato. Hic autem mor-

bus ferè annos nouem perdurat, deinde contabeſcens perfert, pauci verò ex eo euadũt, cùm ſit grauis morbus. Quòd ſi voles eum hunc in modum curato. Primùm quidem fomentum adhibeto, eoque adhibito, poſtridie aquæ mulſæ ſemicongium, pauco aceto affuſo potui exhibeto, idq; vnico ſpiritu bibere iubeto. Deinde multis eum ſtragulis diutiſſimè conuoluito. Quòd ſi non perferat, ſed vomere velit, euomat. Si verò poſt aliquod tempus vomitus nõ detineat, aquæ tepidæ magno calice inſuper ebibito, ex leui per pennam attrectatione vomat. A vomitu cùm bene habuerit, per hunc diem quieſcat. Cœnæ tempore, mazam paucam in cœna ſumat, ſalſamento & porro pro opſonio vtatur, quę quàm plurima edat, vinumque dulce bibat. Reliquo verò tempore toto die ſtatim prima luce multa calida lauet, & poſt balneum frigus vitet, verùm decumbens diutiſſimè dormiat. Expergefactus à ſomno, eo die viginti ſtadia, vt minimùm, obambulet. Reliquis autem diebus, alia quinq; ſuperiecta ſtadia ambulet, quotidie addens, donec ad centum ſtadia peruenerit. Aluum autem in die aliquantulum purgare oportet, betæ & braſſicæ ſuccis vtriſque ſeparatim coctis, ita vt vtriuſque congio percolato, deinde admixto adipis ex renibus libræ quadrante & ſimul cocto, amborum coctionem diuidas, & vbi bibere volet, ad braſſicæ quidem ſuccum ſalem adiicias, ad betæ verò ſuccum mel affundas. Licet autem ſeparatim vtrunque bibere, aut melle ad alterum poculum affuſo, bibere, ad alterum verò ſale iniecto. Totum autem ſuccum ebibere oportet, & hæc quidem triginta diebus facere. Menſe autem ſecundo panẽ edat, & carnes ſuillas pingues coctas, aliud verò nihil. Vinũ album auſterum bibat, & ante cœnam non minùs quàm triginta ſtadia deambulet. Poſt cœnam verò, decem, neque frigeat, verùm veſtibus cooperiatur. Quæ ſi fecerit, faciliùs morbum feret. At tertio menſe cyceonem florulentum bibat, apij radices, anethum, rutam, mentham, coriandrum, papauer tenerum, ocimum, lentem, & mali punici dulcis ac vinoſi ſuccum. Sit autem dulcis duplum, & vtriuſq; ſucci ſimul heminæ dimidium, ac vini nigri ſuauis, auſteri, heminæ dimidiũ, aquæ etiam hemina dimidia. Deinde flores leuiter tritos hoc permixto diluito, & in calicem infundito,

poſtea

poſtea iniecto farinæ acetabulo, & polentæ æquali menſura, caſeique caprini veteris pari orobis portione, hæc ſimul commixta ebibat. Poſtea pauco tempore interiecto, panē in prandio ſumat, & pro opſonio torpedinis fruſtulum, aut ſquatinæ, aut galei, aut raiæ. Et carnes ſuillas coctas edat, & quàm maximè quietem agendo craſſiorem ſeſe reddat, ac decimo quoque die ſibi ipſe placidè fomentum adhibeat. Quarto autē menſe quinto quoq; die leuiter foueatur, & q̄ plurimum opſonium edat. Pro opſonio vtatur caſeis & paucis carnibus ouillis coctis. Stadia velut antè dictum eſt, deambulet. Primo verò quarti menſis die, decem ſtadia ambulet, additione quotidie facta, donec ad ſtadia octoginta peueniat. Et per diem octoginta obambulet, ante cœnam triginta, poſt cœnam viginti, manè triginta. Reliquo tempore maza & pane victitet, vtraque comedēs. Pro opſonio habeat piſces cartilaginei generis; & carnes omnes, præter bubulam & porcinam edat. Piſcibus his abſtineat, mugile, anguilla, & melanuro. Torpedinem autem edat, ſquatinā, raiam, galeum, paſtinacam & ranas, præterea nullos. Quòd ſi hæc tibi innoxia videantur, cyceonem etiam bibat, poſteaq; cùm dormiturus eſt, vini nigri, ſuauis & veteris duarum heminarum calicem, & per diem eodem vino in cibo vtatur. Quotidie centum quinquaginta ſtadiorum iter cōficiat, ante cœnam nonaginta, poſt cœnam, viginti, mane quadraginta. Hic ſic curatus per annū conualeſcit. Medulla ſpinalis potiſſimùm reſiccatur, cùm venulæ quæ ad eam tendunt obſtructæ fuerint, quique à cerebro eſt aditus. Ob corporis autem vitium ita afficitur & ægrotat. Reſiccatur etiam maximè ex actu venereo. Hæc igitur ei contingunt. Dolor acutus in caput irruit, in ceruicem, in lumbos, & lūborum muſculos, crurumque articulos, ita vt flectere nequeat, ſtercus per aluum non demittitur, ſed ſiſtitur, & vrinam non niſi ægrè reddit. Hic per morbi quidem exordia quietiorem vitam degit. Quantò autem longius tempus morbo acceſſerit, tantò maior omnia dolor occupat, & crura velut ab aqua intercute intumeſcunt, vlcera ex lumbis erumpunt, & alia quidem ſaneſcunt, alia verò prouenìunt. Huic ita habenti hippophaës ſucco, aut grano cnidio caput purgato, primùm probè admodum foto corpore. Veſperi

verò poſt purgationem, ptiſanæ duo acetabula, melle affuſo ſorbeat, vinum album, molle bibat. Poſtridie lactis aſinini decocti, melle affuſo, heminas octo ei ebibendas porrigito. Quòd ſi aſininum deſit, bubuli aut caprini decocti tres ſemicongios affuſo melle. Et ſi anni tempus ferat, lactis potu vtatur, per quinque ac quadraginta dies, cum lacte eruum aſſumens. Cibis & opſoniis quàm maximè aluum ſubducentibus vtatur, vinum bibat, album, molle, Mẽdeſium. Cùm autem craſſiſſimus euaſerit, ad eius lumbos ex vtraque vertebrarum parte quatuor cruſtas inurito, &ad dorſum vtraq; ex parte quindecim, & in ceruice inter magnos neruos, duas Si enim vſtio probè tibi ceſſerit, ſanum reddes. Eſt autem morbus grauis. Quatuor ex renibus oriuntur morbi. In primo ſic æger affligitur, dolor acutus in renem, lumbos, & teſtem ad renis regionem ingruit, frequenter vrinam reddit, & paulatim vrina ſupprimitur, ſimulque cum ea arena egreditur, & cùm per vrinæ fiſtulam arena exit, vehementem in ea dolorem exhibet. Vbi verò cùm vrina exiit, remittit dolor, deinde rurſus iiſdem vexatur doloribus. Cùm autem vrinam reddit, colem prę dolore confricat. Plærique verò Medici cùm morbum non noſcant, ſi arenam videant, veſicam calculo laborare exiſtimant. Hæc autem minimè, ſed ren calculo laborat. Hic morbus ex pituita oritur, cùm eam rèn in ſe receptam non rurſus dimittit, ſed illic in tofum indureſcit, fiuntque calculi parui, velut arena. Huic cùm ſic habuerit, ſcammoniæ ſucco, aut radice ipſa, totum corpus, priùs tamen adhibito fomento, aliquantulum purgato. Poſtridiè verò ex cicerum alborum decocto, ſale iniecto, ad duos congios potui exhibito, aliquantulum purgato. Poſt hæc potionibus, eduliis & balneis curato, iiſdem medicamentis quæ in ſtranguria exhibentur. Cùm dolor vrget, multa calida lauato, & qua parte præcipuè dolor eſt, tepefactoria admoueto. Vbi verò intumuerit & extuberarit, ſub hoc tempus iuxta renem ſecato, & extracto pure, arenam, medicamentis vrinam cientibus curato. Si enim ſectus fuerit, euadendi ſpes eſt, aliôqui morbus hominem ad mortem vſque comitatur. In ſecundo renum morbo, dolores quidem vehementes, velut in priore, vrgent. Oritur autem morbus, cùm ex vehementiore

tiore labore venulæ quæ ad renem feruntur ruptæ fuerint, deinde ren ſanguine repleatur. Hoc caſu, per initia morbi, ſanguinem vnà cum vrina reddit, deinde pus progreſſu temporis. Hic ſi corpore quieuerit, citiſſimè conualeſcit. Si enim quodammodo laboret, dolores multò magis detinebunt. Vbi igitur ren purulentus fuerit, ad ſpinam intumeſcit. Hunc cùm ita habuerit, quâ parte tumor eſt, altiſſima quidem ſectione ad renem ſecato. Quòd ſi quidem ſectionem aſſecutus fueris, confeſtim ſanum reddes. At ſi aberraueris, periculum eſt ne vlcus ea quæ fit per linamenta curatione indigeat. Si verò vlcus coaluerit, renis venter intrò pus colligit. Et ſi quidem pus intrò rumpatur, & ad inteſtinum rectum feratur, euadendi ſpes eſt. Quòd ſi alterum renem attingat, periculum eſt ne pereat. Medicamentis autem & iiſdem omnibus quibus priorem curato, eandemque victus rationem teneat. Hic autem morbus moleſtus eſt, ex eoque plures ad renum tabem deueniunt. In tertio renum morbo, vrina bubularum carnium aſſatarum ſucco ſimilis egreditur. Oritur autem morbus ex atra bile, quæ cùm ad venulas, quæ ad renem feruntur, confluxerit, cumque conſtiterit, eas renemque exulcerat. Ex vlcere igitur tale quid cum vrina prodit. Dolores autem in lumbis, veſica, interfemineo, & in rene ipſo pauco tempore detinent. Deinde remittit dolor, rurſusque ex breui interuallo acutus inuadit, & in tenuem ventris partem nonnunquam incidit. Huic cùm ita habuerit, ventrem epithymo, aut ſcammoniæ radice aliquantulum purgato, eadem quæ ſtranguria laboranti potui exhibeto, cumque dolor detinuerit, tepefactoriis potiſſimùm loco dolenti admotis, copioſa calida lauato, pro ſorbitione farinam coctam affuſo melle ſumat, reliquaque victus ratione quàm maximè aluum ſubducente vtatur, vinumque bibat album Mendæum, melle permixtum, aut aliud album ſuauiſſimum probè dilutum. Hic morbus non ferè deſerit. Si anni tempeſtas ferat, ſerum & lac bibat, ſerum quidem ad purgationem. Lactis autẽ potione vtatur quinque & quadraginta diebus, ſi anni tempus ferat. Quæ cùm ſic feceris, morbum meliore ſtatu conſtitues. Quartus renũ morbus, qui ex bile & pituita æſtatis potiſſimùm

tempore oritur, quinetiam ex venere morbus oritur atque hũc in modum afficitur æger. Dolores eum ad lateris moltudinem & inanitatem vrgent, & ad lumbos lumborumq; muſculos, neque ſecus afficitur quàm mulier partus doloribus conflictata, neque decubitum in ſanam partem ferre poteſt, ſed valde laborat; ex lateris inanitate quædam velut abrupta ſuſpenſa eſſe videntur. At ſi pronus iaceat, non dolet, eius pedes & tibiæ ſemper frigent. Vrina autem ob pituitæ copiam & craſſitudinem vix egreditur. Quòd ſi quidẽ depoſitam quoad reſederit, pauco tẽpore ſiueris, quòd ſubſidet craſſum velut farinam videbis. Ac ſi quidem bilis ſuperauerit, ipſum ſubfuluum videbis. Si verò ex pituita morbus fuerit, album & craſſum erit. Ac primùm quidem in annum, aut paulò longius aut breuius tempus talia perſeuerant. Quòd ſi producatur morbus, tum magis laborat, & purulentus euadit. Cumque purulẽtus extiterit & intumuerit, quâ præcipuè parte intumuerit ad renem ſecato, & pus emittito. Et ſi quidem ſectio proſperè ceſſerit, confeſtim ſanum reddes. Hunc cùm ſic habuerit, iiſdem omnibus quibus antea curato. Et per morbi exordia purgare oportet, & ante alui ſubductionem fomento adhibito, crebris balneis lauare. Inungatur verò & caleat potiùs, neque frigeat, à ſoleque & veneris vſu abſtineat. Quæ cùm feceris, ſi non citiſſimè ſaneſcat, nihil noui accidit, cùm morbus ſit admodum difficilis. At ſi abſque medicamentis curari deſideret per victus rationem craſſiorem reddere oportet, ſiue hoc morbo, ſiue aliquo ex prioribus laboret, vbi cibos, quos comedere conſueuit, in decem partes diuiſeris, deinde parte vna ſubtracta reliquas comedat. Pro opſonio carnem ſuillam tritam habeat, & eo die decem ſtadia obambulet. Poſtero autem die & tertio, parte vna addita minùs edat, & vnoquoq; die decem aut plura ſtadia obambulet. Cùm verò ad vltimã cibi partem peruenerit, ad centum ſtadia iter faciat, & vnã ſolam partem edat, eoque die centum ſtadia deambulet. A cœna verò viginti, mane quadraginta. Vinum Mendæum album, auſterum bibat, iſtaque per tres menſes faciat. Reliquo deinde tempore ſubductis deambulationibus plures cibos comedat, additione eodem quo detraxeris modo facta. Deambulationem verò ad decimum vſque diem ſub-

ducat

ducat, deinde quàm maximè quieſcat, cibisque puris veſcatur, & quàm maximè pinguibus opſoniis, dulciaque omnia ei conferunt. Oleribus autem & acidis omnibus abſtineat, acribusque & iis quæ flatum excitant. Calida quoq; multa lauet, & frigus vitet. Quæ cùm fecerit, citiſſimè ſanus euadet. Ex renum morbo inuadit magnus venarum cauarum morbus, quæ à capite iuxta iugulares, per ſpinam ad talum exteriorem, & intermedium pollicis locum feruntur. Oritur autem hic morbus ex pituita quidem & bile, cùm ad venas confluxerint. Venæ autem cùm ſanguine refertæ ſint, ſi quid alieni ad eas peruenerit, malè afficiuntur. Sic igitur afficitur. Si dextra parte morbus eſt, per exordia ex coxendicis acetabulo dolorem exhibere incipit. Quo autem longiùs tempus proceſſerit, & productum fuerit, eò grauior dolor ad inferiora deſcendit, cùmque ad malleolum pedis externum, & pollicis intermedium peruenerit, rurſus ad caput fertur, vbique in eo vlcus conſtiterit, vehementer vrget, ſibique caput diſrumpi videtur, oculi pituita totùmque corpus implentur. Huic cùm ita habuerit, medicamentum ex cucumeris agreſtis ſucco paratum, aut thapſiæ radicem, aut veratrum, aut ſcammonij ſuccum propinato. Poſt purgationem verò eadem quæ ſuperioribus offerto. Quòd ſi hac curatione non ſedetur, vbi lacte craſſiorem reddideris, ſcapulam dextram inferiorem quatuor cruſtis inurito, coxendicis dextræ acetabulum tribus, inferiores nates duabus, & mediũ femur duabus, genu ſuperius vna, & malleolum ſuperiore parte vna. Cùm ſic vſtus fuerit, neque ſurſum, neque deorſum morbum progredi dimittit. Quòd ſi aliquã in partem dolor affatim & cum impetu irrũpere viſus fuerit, ſi quidem priùs, quàm vſtus fuerit, in crus decumbat, claud⁹ erit; ſi in caput, ſurdus aut cœcus. Si verò in veſicam, ſimul cum vrina aliquid ſanguinis quadraginta ferè diebus progreditur. Sed ſi in veſicã cum impetu irruperit, eadem medicamenta quæ in vrinæ ſtillicidio exhibenda ſunt; & ſi aliqua in parte dolor coaceruatus fuerit, vſtio facienda. Vrendæ verò ſunt carnoſæ quidem partes ferramentis, oſſeæ verò & carnoſæ fungis, præterquàm quòd ante hæc iſta facienda ſunt. Si morbi initio acceſſeris, vinum Mendæum album dilutius quàm plurimũm per diem potui ex-

hibere oportet. Et inebrietur quoad ſanguis ex naribus plurimus erumpat. Cùm autem fluere cœperit, minimùm tredecim diebus fluit: vbi verò hi præterierunt, non ampliùs inebrietur, neque vbi ſemel fluere cœperit. In cibo tamen paulò plus vini bibat, vt ſanguis fluat. Iam verò quibuſdam ſedato ſanguine, ad veſicam cum impetu irrupit, & ſanguis cum pure prodiit. Si igitur cum impetu irruperit, eadem medicamenta quæ ſtranguria laboranti exhibeto, & de eodẽ vino plus propinato. Hic ſi hoc modo curetur, ciboſque per aluum ſubeuntes & opſonia aſſumat, citiſſimè ſanus euadet. Morbus autem grauis eſt. Alius ex vena ſiniſtra. In reliquis quidem eadem multitudine quæ etiã prior patitur, ſed in lienem confeſtim & per morbi exordia dolor acutus decumbit. Quòd ſi non ſtatim perceperit priùs quàm decumbat, ſed ad pulmonem feratur, lienis capite apprehenſo, quàm citiſſimè cruſtis octo inurito, & quocunque alius dolor decubuerit, vrito, ſicque confeſtim ſaneſcet. Quòd niſi vſtus fuerit, ſponte autem ſanus euadat, plæriſq; poſt duodecimum annum rurſus morbus reuertitur, & ſi lienem occuparit, multis aquam intercutem facit. Sed confeſtim velut priorem curare, & ſi videatur ſanè etiam ſimiliter vt priorem inurere oportet, ſi dolor in iiſdem articulis conſtiterit. At niſi hunc in modum curatus fuerit, de cætero contabeſcens perit, cùm morbus grauis ſit. De pituita autem idem quod de bile ſentio, eiuſq; multas eſſe formas aſſero. Et partim quidem vulgaris eſt, partim verò recentiſſima, cuius etiam facilis eſt curatio. Vomitus enim poſt cibũ duobus aut tribus diebus inducerere oportet, inſuperque prandere & quieſcere, ſi prioribus diebus ſemel cibum ſumere & vehementibus laboribus vti conſueuerit. Aliôqui hac victus ratione vtatur. Primùm cùm vomitum inducere volet, multa & calida lauet, & mazã melle & oleo ſubactã, & panem exaſſatum heſternum edat. Hæc enim magis pituitã trahent. Opſoniis & oleribus acribus vtatur, pinguia, dulcia & acida, hęc omnia permixta commodè porrigi poſſunt, & oleribus omnibus viridibus vtatur, in cibo vinum dulce, paucum crebrò bibat, in fine placentam, mel & ficus comedat,

comedat, cumque cœnabit, pocula largè ebibat, cumq; iam oppletus fuerit, paulùm dormiat, deinde vbi experrectus fuerit, vini aqua tepida temperati magno epoto poculo vomat. Magis enim pituitam & humorem ex carnibus attrahit, corpusque magis exiccat. Vomat autem quoad ficus euomuerit, quæ poſtremæ euomuntur. Atque hæcquidem eo die facienda. Poſtero verò die ſeſe ad cœnam vſque contineat, & panem ex furfure à pura farina non ſeparato cœnet, pro opſonio valentiora ſumat, vinum verò nigrum, auſterum bibat. Hæc igitur popularis pituitæ medela eſt. Quòd ſi comedere & bibere poteſt, cibisque delectatur, deinde crurum grauitatem ſentiat, etiamſi color immutatus fuerit, pituitam quæ hunc vexat in ventriculo eſſe dicendum. Verùm cùm ſic habuerit, melle, vino dulci, & oleo, nitroque ouilis tali magnitudine permixtis, ventrem per infuſum ſubluere oportet. Hæc enim ad alui infuſum pro hominis natura mitiſſima ſunt. Cuiuſque autem modum eſſe oportet, vini quidem heminam, olei dimidiam, & mellis tantundem. At ſi alui infuſum nolis, humido fomento admoto, perhumectum hominem reddere oportet. Hac enim fortaſſis ratione ſtercus ſubduci poterit, cùm hæc ex ciborum reſiccatione ei contingant. Si quis igitur cibos valde ſucculentos comedat, ab his fortaſſe non ita vehementer afficiatur, & ſi quandoque afficiatur, parua curatione indigeat. Hac vſus curatione citiſſimè hunc ſanum redddideris. At ſi vetuſtior pituita ferè contigerit, quæ pituita alba vocatur, ſic afficitur. Hominem magis grauat, formamque à vulgari alienam pallidiorem habere videtur, corpus vniuerſum laxo tumore intumeſcit facies rubet, os reſiccatur, ſitis detinet, & cùm comederit, crebra ei ſpiratio contingit. Hic eodem die interdum quidem meliùs habet, interdum verò de repente dolet, & mori videtur. Huic ſi venter quidem ſua ſponte commotus fuerit, ſanitati erit proximus. At ſi aluus ſponte turbata non fuerit, cneoro dato, vel hippophaë, vel grano cnidio,

vel Magneſio lapide, purgare oportet, & poſt purgationem lenticulæ acetabulum vnum ſorbendum vel duo dato. In lenticula autem allium incoquatur. Betæ etiam pinguis non condîtæ acetabulum, polenta ſuper aſperſa dandum. Vinum autem bibat nigrum auſterum & valens. Poſtero verò die mane ſtadia viginti obambulet. Vbi autem redierit, panem exaſſatum paruum comedat, & pro opſonio allium coctum habeat, viniq́ue eiuſdem meracioris parum bibat, deinde ſtadia triginta ambulet, cumq; tempeſtiuum fuerit, quantum prandere conſueuerat cœnet, pro opſonio potiſſimùm quidem pedes ſuillos, aut capita habeat, ſin minùs, gallinaceis carnibus, aut ſuillis tritis vtatur. Piſcibus verò, ſcorpio, aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut gobio, aut aliis piſcibus qui ſimilem vim habeant. Ex oleribus aliis ſolis vtatur, neque vllo alio. Hæc autem quàm plurima comedat, cum cruda, tum aſſa, & cocta, in dies ſemper additione facta, & pro ciborum ratione ex paruo interuallo plus laboret. Hic morbus potiſſimùm per æſtatem oritur ex aquæ potu, ad hæc etiam ex multo ſomno. Iudicatur autem triginta diebus, lethalis ſit nécne. Quibus tranſactis hæc quidem faciat. Primis autem diebus ſorbitionibus vtatur, lenticula cocta, aceto permixto acidiore reddita, & ptiſana acida. Bibat verò aquam mulſam tepidã, modica polenta inſperſa, quò ſanè corpus emollitum ſit ad medicamentorum potionem, & per hoſce dies ſub dio dormiat. Quòd ſi viſum fuerit ſanguinem è lumbis detrahere, cucurbitulam admoueto, & venas in ſcroto craſſiſſimas pertundito. Hic ad hunc modũ curatus citiſſimè ſanus euadet. Ex pituita ad aquam intercutem hoc modo deuenitur. Colliquatur pinguedo, & à pituitę ardore aqua fit. An verò quis ſanari poſſit, nécne, ex hoc cognoſces. Quandiu enim quis in imo ventre pinguedinem habet, curari non poteſt. Pinguedo autem in imo ventre inſit, nécne his potiſſimùm dignoſces. Si quidem febres aduenerint, & erectus ſtare nequeat, & vmbilicus inflatus foris promineat, pinguedinem non ampliùs ineſſe dicito, eumq; ſanari poſſe. Huic vẽtrem ſiccare confert, pane quidem exhibito ex furfure à pura farina non ſeparato, heſterno, calido. opſonio verò, leporis carne, canis, & ouis ac ſuis maximè aſſata, & galli aſſa & calida.

lida. Polypos etiam vino nigro auſtero incoctos edat. Vinū bibat nigrum quàm craſſiſſimum & acerbiſſimum. Piſcibus vtatur gobio, dracone, callionymo, cuculo, ſcorpio, aliſque id genus, coctis omnibus, minimè recentibus, & frigidis. Hi enim ferè quàm ſicciſſimi ſunt. Nullo iure ad intinctum vtatur, & inſulſi piſces ſint. Oleribus vtatur, radicula & apio. Lenticulam toſtam multo aceto temperatã edat, ſingulis diebus, & à cœna, & mane deambulet, veſperi dormiat, & mane exurgat. Ac ſi quidem ex his in integrum reſtituatur, ſatis eſt, ſin minùs, ei cneori aut hippophaïs ſuccū, aut granum cnidium propinato, & poſt purgationem duo lenticulæ acetabula inſuper ſorbeat, & paruum panem cōedat. Vinum autem bibat nigrū, acerbum, paucum. Medicamētum autem bis die, donec emollitus ſit bibat. Quòd ſi in ſcroto & femoribus, ac tibiis tumor laxus exortus fuerit, peracuto ſcalpello multis & crebris vulnuſculis pertundito. Quæ vbi feceris citò ſanum reddes. Aqua inter cutem ex his oritur, vbi æſtatis tempore ſiti preſſus copioſam aquam biberit, quandoquidem inde ferè gigni ſolet, & pulmo expletus rurſus in pectus dimiſerit, tumque in pectore extiterit, vehemētem ardorem excitat, ita vt pinguedinem quæ in arteriis ineſt liquefaciat. At ſi ſemel pinguedo liquefieri cœperit, longè citiùs aquam intercutem efficit. Gignitur etiam vbi tubercula in pulmone exorta fuerint, & aqua repleta in pectus eruperint. Aquam autem intercutem etiam ex tuberculis oriri, mihi argumento ſunt boues, oues & ſues. In his enim ferè quadrupedibus pulmonis tubercula oriuntur, quæ aquam continent. Sectione namque facta citiſſimè cognoueris cùm aqua effluet. Talia autem multò magis etiam in homine quàm pecoribus fieri videntur, quantò morboſa magis etiam victus ratione vtimur. Plærique verò exortis tuberculis purulenti etiam extiterūt. Hæc igitur per morbi initia contingunt. Tuſſis ſicca, & fauces ſtridulam quandam aſperitatem habere videntur, rigor & febris, erectęque ceruicis reſpiratio contingit, corpus & pedes intumeſcunt, vngues contrahuntur, & quādiu quidem in ſuperiore ventre aqua intercus extiterit, acutus dolor detinet, cùm verò ad inferiorem ventrem deuenerit, meliùs habere videtur. Deinde progrediente tempore, impleto

ventre eadem quæ priùs patitur. Interdum verò ad latus intumeſcit, & quâ parte ſecandum ſit indicat. Quòd ſi non indicet, multa calida lotum, humeris comprehenſum concutito, deinde quonā latere magis fluctuet auſcultato. Quòd cùm intellexeris, tertiam ab vltima coſtam ad os vſque ſecato, deinde terebra acuta vlteriùs perforato, cumque perforata fuerit, paucam aquam educito. Qua educta, penicillum ex lino crudo in vulnus immittito, & mollem ſpongiā ſuperapponito, deinde ne penicillus decidat deligato. Per duodecim autem dies, ſemel die aqua educenda, poſt duodecimum verò diem, decimotertio die tota aqua educenda, & de cætero, ſi ſuſcitetur aqua emittenda, venterque cibis ſiccis reſiccandus. Hæc autem poſt ſectionem exhibenda. Succum laſeris drachmæ pondere apparatum, & ariſtolochiæ tali ceruini magnitudine fruſtulum deraſum, & lentium eruique torrefactorum polentam, vtriuſque purgatæ chœnicis dimidium, hæc melle & aceto ſubigito. Deinde ſexaginta paſtillis formatis, vnum tritum quotidie vini nigri auſteri quàm ſuauiſſimi heminæ dimidio maceratum, mox ieiuno potui exhibeto. Reliquam verò victus rationem & exercitationem eandem quam priùs habere iubeto. Et ſi pudenda ac femora intumuerint, audacter ſpecillo pertundito. Hunc ſi eo modo curaueris, citiſſimè ſanum reddes. Aqua intercus ab hepate, quæ tunc quidem oritur, cùm ad hepar pituita acceſſerit, eamque hepar exceperit, & humectum redditum fuerit. Confeſtim igitur ardorē huic præbet, & flatum excitat. Deinde verò procedente tempore aqua impletur, poſteaque corporis morſus contingit, in tibiis & pedibus tumor eſt laxus, hepar durum redditur ac intumeſcit, & clauiculæ extenuantur. Huic cùm ita habuerit, per morbi exordia, vbi hepar doluerit, origanum tritum cum laſeris ſucco, erui quantitate, in vini albi hemina dimidia maceratum, potui exhibeto, & lactis caprini poculum quatuor heminarū, tertia aquæ mulſæ admixta parte. Primis autem decem diebus cibis abſtineat. Hi nanque morbum, lethalis ſit, nécne diiudicant. Ptiſanæ ſuccum melle affuſo coctum ſorbeat. Vinum verò albū Mendęū, aut aliud ſuauiſſimum aquoſum bibat. Vbi autē dies decem præterierint, cibos puros aſſumat, & pro opſonio galli carnes aſſas

cali-

calidas habeat. Catulinis etiam coctis vtatur: piſce verò, galæo & torpedine aſſatis, vinum autem idem bibat. Ac ſi quidem ex his ſedetur, ſatis eſt. Sin minùs, vbi certè craſſiſſimus euaſerit, & hepar maximum, fungis inurito. Sic enim citiſſimè ſanum reddideris. Octo autem cruſtis inurere oportet. At ſi aqua intercus in ventre ſuboriatur, & in eum erumpat, iiſdem medicamentis & potibus, & cibis, & exercitationib. quibus priores curato: vinum verò auſterũ nigrum bibat. Quòd ſi ab hepate decedere tibi videatur, vbi apparuerit ferramento inurito, & aquam paulatim educito, velutque reliquos priores curato. Si verò ex his non conualeſcat, tandem conſumtus perit. Morbus enim grauis eſt, & ex quo pauci euadunt. Aqua intercus ex liene. Aqua verò intercus ex liene ad hunc modum & ex hac potiſſimùm cauſa oritur, cùm quis ficus virides & poma multa comederit. Plærique verò ex multo racemorum cibo & muſto copioſo, in morbum inciderunt. Siquidem igitur in morbum collapſurus eſt, confeſtim doloribus conflictatur. Acuti tum dolores ex liene excitantur, & ad humerum, iugulum, mammam, ilia tranſeunt, & febres vehementes detinent, venterque etiamſi parum quid comederit, impletur, lien attollitur, & dolorẽ præbet. Hic morbus ſi inueterauerit, reliquo quidem tempore minùs dolet, cùm verò pomorum tempus aderit, eaque comederit, magis quàm antea dolet. Hũc ita habẽtem per exordia curato, veratro ſupra exhibito, infra verò cneoro, hippophaes ſucco, aut grano cnidio, & lacte aſinino ad heminas octo, melle affuſo. Quòd ſi quidem ex his reſtituatur, ſatis eſt. Sin minùs, vbi lien magnus fuerit, & maximè intumuerit, capitibus apprehenſis fungis inurito, aut ferramentis, multa cautione & obſeruatione adhibita, ne vlterius peruras. Hoc per morbi exordia facito, iſtamq; victus rationem exhibeto. Si febris non detineat, pane quidem vtatur triticeo toſto, aut ex duro tritico, ſecundò ignem experto. Pro opſonio ſalſamentum Gaditanum, aut ſaperdam habeat, & carnem ouillam tritam acida & ſalſa omnia comedat, vinumque auſterum Coum quàm nigerrimum bibat, dulcibus verò abſtineat. Quòd ſi exurgat validusq; ſit, ſummis humeris luctetur, & multos ambitus in die laborando conficiat, ac ea quæ dicta ſunt in cibo

ſumat. Quòd ſi aqua intercus fuit,per eadem & iiſdem quibus etiam priores curato. Ex his verò aqua intercus oritur, ſi quis per æſtatis tempus ex longo viæ itinere in aquam pluuiam & ſtatariam inciderit,eamque auidè copioſam biberit. Si igitur carnes aquam combibant & in ſe contineāt, nuſquam autem ſecedat,hæc contingunt. Siquidem in carne fuerit, ardorem ventri & corpori exhibet, proindeque pingue quod in ventre eſt colliqueſit. Hic quoad iter fecerit,nihil mali habere videtur, cùm autem ab itinere ceſſarit,ſolque occiderit, confeſtim multum laborem exhibet, progreſſo verò morbo admodum extenuatur, ſique etiam cibi faſtidium contingat, multò magis extenuatur. Quòd ſi cibos quidem edere poſſit, exerceri autem nequeat,magis etiam læditur,horum plæriſq; laxus tumor etiam toto corpore excitatur. Et extenuato quidē color liuidus exiſtit, & venter magnus, ſitis vehemens detinet,eiuſq; viſcera prę calore exiccantur. Temporis verò progreſſu ad edendum quidem promtus exiſtit, & quicquid quis exhibuerit cōedit, & bibit, nihilque dolet. Quòd ſi tumor laxus detineat, ei color pallidus exiſtit, venæque nigræ crebræ per corpus diſtenduntur, ex re quauis iraſcitur & triſtitia afficitur,quamuis noui nihil contingat,venter nimio humore perhumeſcit, intumeſcit, ac pellucet velut laterna, procedenteque tempore cibos repudiat, ſed videntur cucumeris agreſtis odorem præ ſe ferre præ faſtidio. Huic cùm ſic habuerit,cneorum, aut hippophais ſuccum, aut granum cnidium exhibeto. Hæc verò medicamenta ſic exhibere oportet. Cneorum quidē ſexto die, hippophais verò ſuccum, octauo,& granum cnidium decimo. Eaq; dare oportet quoad expurgetur & exinanitus ſit. Intermediis verò diebus eadem quæ prior in cibo ſumat. Potiſſimùm verò eius aquę ex qua in morbū incidit quàm plurimum propinato, vti eius ventrem commoueat,& multum demittat. Sic enim præcipue ſanum reddes. Quòd ſi tibi viſum fuerit,crebrò aluum infuſo ſubluito,ex cneoro trito ad dimidiam heminā mellis tertia heminæ parte admixta, & betæ ſucco ad quartam heminæ partem diluto,deinde ſic infuſo ſubluito. Et lactis aſinini cocti poſtero die affuſo melle octo heminas exhibeto, aut addito ſale propinato. Poſt purgationem iiſdem quibus etiam

etiam

etiam prior vtatur, & interpoſitis diebus, cibis & potionibus iiſdem vtatur, eodemq; modo deambulatiouibus. Sic curatus breui hoc morbo liberabitur intra tertium aut ſextum menſem. Quòd ſi negligentia aliqua adfuerit, neque confeſtim curatus fuerit, citò moritur. Extenuatus quoque iiſdem ad curationem vti debet. Priùs autem eius corpus fomentis adhibitis præhumectare oportet, medicamentis vt magis obaudiat. Verùm confeſtim curatio adhibenda, alioqui plærisque morbus ad ſenectutem deducitur. Quem verò voles ex his morbis eiuſmodi infuſo ſubluere oportet. Ad heminas duas vini albi, & mellis heminam dimidiam, olei heminam dimidiam, adde nitri Ægyptii torrefacti quadrantem, & ſucci foliorum cucumeris agreſtis tuſorum & expreſſorum heminam. His omnibus mixtis, in ollulam quandam infuſis & feruefactis, ſic per infuſum ſubluito. Morbus hepaticus. Hic morbus oritur ex atra bile, cùm ad hepar confluxerit. Ingruit autem potiſſimùm autumno, in anni mutationibus. Hoc igitur modo afficitur æger. Dolor ei grauis ad hepar irruit, & ad poſtremas coſtas, ad humerum, ad iugulum, & ad mammam, vehemensque ſtrangulatus detinet. Interdum etiam bilem liuidam vomitione reiicit, rigor & leuis febris primis diebus tenet, ad contactum hepar dolet, illius color eſt ſubliuidus, eumque cibi quos antea comedit ſtrangulant, & in ventrem irruentes incendunt & tormina excitant. Hæc quidem per exordia patitur. At procedente morbo tum febres dimittunt, tum à paucis cibis impletur. In hepate verò ſolus dolor remanet: isque interdum quidem vehemens, interdum etiam minor quieſcit. Quandoque verò morbus inuadit, frequenterque derepente æger animam efflauit. Huic conferunt cùm dolor detinet, tum alia, tum ea etiam tepefactoria quæ in lateris dolore adhibentur. Vbi dolor remiſerit, multa calida loto, aquam mulſam & vinum album duce, aut auſterum, quodcunq; conducere videbitur, propinato, eaſdemq; ſorbitiones quas lateris dolore correpto. Ad dolorem autem hæc potui exhibenda. Oui gallinacei decocti liquorem tritum, tum ſucci ſolani heminæ dimidium melle affuſo, tum aquæ mulſæ ſemiheminæ dimidium, hæc aqua commixta & ſubacta potui exhibeto, & dolorem ſedabunt. Quotidie

autem exhibenda quoad ſedatus fuerit dolor. Laſeris etiam ſuccum orobi quantitate, & origanum tritum vino albo dilutum, eodem modo ieiunus bibat. Medicamenta verò etiam quæ in lateris morbo ad dolorem exhibentur, inſuper bibat. Lac quoque caprinum ad quatuor heminas, tertia mellis parte admixta bibat. Hoc mane bibat, cùm alia non biberit. Cibis abſtineat quoad morbus iudicatus fuerit, quod fere intra dies ſeptem contingit. In his enim lethalis ſit néc ne manifeſtè deprehenditur. Quòd ſi etiam ſtrangulat⁹ vrgeat, hæc vti reuomat exhibere oportet, mel, aquam, acetum & ſales. Hæc permixta in ollulam nouam affuſa, poſtea tepefacta, & origani capitati ramulis cum ſemine agitata, tepida ebibenda dato. Deinde veſtibus obuolutum donec maximè exudet ſinito, cumq; vomitus prehenderit, leui ex penna attrectatione alacriter vomat. At ſi vomere nequeat, aquæ mulſæ tepidæ duarum heminarum poculo inſuper epoto, ad hunc modum vomat. Et ſi bilem aliquam aut pituitam vomitione reiecerit, rurſus idem poſt horas quatuor faciendum, profuerit nanque. Poſt morbi autem iudicationem, paucis cibis puris exhibitis curato. Et ſi quidem panem edere conſueuerit, panem calidum & quàm maximè purum edat. Si verò mazam, eam quæ non trita eſt comedat, antea tamen ſubactam. Pro opſonio carnes catelli coctas habeat, aut columbi, aut pulli gallinacei, iiſque omnibus vtatur. Piſcibus verò, galæo, torpedine, paſtinaca, & paruulis batidibus coctis. Lauet ſingulis diebus, frigus vitet & parum obambulet, quoad in tuto ſit. Quæ ſanè ſi obſeruentur, verendum non eſt, vt rurſus morbus reuertatur. Huiuſmodi enim morbus difficilis eſt & diuturnus. Alius hepaticus morbus, in quo dolores quidem eodem modo ad hepar vrgent, & color à priore differt, cùm malicorium referat. Contingit autem repente æſtatis tempore. Oritur verò ex carnis bubulæ eſu, & nimio vini potu. Hæc enim omnia iſto anni tempore iecori ſunt infenſiſſima, & bilem maximè ad hepar propellunt. Sic igitur afficitur, dolores acuti ingruunt, neque hora vlla deſerunt, ſed ſemper magis vrgent. Interdum etiam bilem pallidam vomit, & vbi vomuerit meliuſculè habere videtur. Quòd ſi vomitione non reiecerit, bilis ad oculos decumbit, & admodum pallidi fi-

unt,

unt, pedesq; intumeſcunt. Atq; hæc interdum quidem valdè, interdum verò minùs affligunt. Vbi autem dies præterierint, quibus morbus decernit, ſi nihil deliquerit, dolor minùs detinet, eandem quam priùs victus rationem inſtituere oportet. Nam ſi intempeſtiuè inebriatus fuerit, aut rebus venereis vſus fuerit, quídve aliud minimè commodum fecerit, confeſtim ei hepar durum euadit, intumeſcit, & ex dolore pulſat. Ac ſi qua in re feſtinarit, de repente hepar totumq; corpus dolet. Huic cùm ſic habuerit, primique dies præterierint, fomentum admoueto, deinde ſcammonio aliquantulum purgato. Quòd ſi venter incenſus fuerit, alui infuſum quod probè ducat, ex iiſdem quæ priùs exhibeto. Poſt alui infuſum, lacte aſinino cocto aliquantulum purgato, eiusq; heminas octo melle affuſo propinato. Lactis etiam caprini poculum quatuor heminarum menſura, aquæ mulſæ triente commixto, mane exhibeto. Lactis quoq; caprini cocti heminas duas dato, aquę mulſæ tertia parte ammixta, aut ſolo melle affuſo. Lac etiam equinum eodem quo aſininum modo exhibeto. Quòd ſi hac curatione morbus ceſſerit, ſatis eſt. Sin minùs, internam dextri cubiti venam ſecato, & ſanguinem emittito. Si verò lacte aſinino tibi purgandus non videatur, lactis bubuli crudi heminas duas, tertia mellis parte admixta, ſingulis diebus ad dies decem exhibeto, deinde aliis duodecim diebus aquæ mulſæ ſextante affuſo, potui exhibeto. De cætero verò, lac ipſum ad duas heminas, donec pinguior euadat, exhibendum. At ſi ne ſic quidem ſedetur, cùm hepar plurimùm intumuerit, maximeq; prominuerit inurere oportet. Per buxeos autem fuſos oleo feruenti intinctos vſtionem facito, eosq; donec rectè habuerit, vſtioq; perfecta fuerit, admoueto. Aut per fungos octo cruſtas inurito. Si enim vſtio ſucceſſerit ſanum reddes, ac deinceps faciliùs deget. At ſi vſtio minimè ſucceſſerit, de cætero niſi per alia remedia conualeſcat, conſumtus perit. Morbus alius hepaticus in quo cætera quidem multitudine eadem quæ prioribus contingunt, color verò nigricat. Bilis quæ eſt in hepate pituita, & ſanguine referta, velut ratione colligimus, diſrumpitur, cumque diſrupta fuerit, citiſſimè ad inſaniam deducitur, indignatur, & imprudenter loquitur, more canis latrat, vngues puniceo ſunt dolore, oculis

cernere non poteſt, pili capitis erecti manent, & febris acuta inuadit. Huic eadem quæ prioribus admouere oportet, plærique verò intra vndecim dies moriuntur, paucíq; euadunt. Lienis morbus primus. Gignitur autem eiuſmodi morbus, ob bilem ſolis calore commotam, cùm eam ad ſe lien traxerit. Hunc igitur in modum affligitur. Febris acuta per initia ſuccedit, progreſſo verò morbo dimittit, niſi quòd lienem ipſum ſemper calor occupat, dolorque acutus ſubinde in lateris mollitudinem ad ventrem incidit. Cibos autem per exordia expetit quidem, non autem admodum demittit. Procedente verò morbo, color pallidus euadit, dolor vehemens ingruit, & iugula extenuantur, neque cibum velut per initia facilè admittit, & pauco impletur. Lien ſubinde eodem die magnus, & interdum minor euadit. Cùm ſic habuerit, huic veratrum deorſum purgans propinato, tum grano cnidio ſubter purgato. Poſt purgationem autem veſperi lenticulæ acidioris acetabulum ſorbendum exhibeto, & betarum pinguium acetabulum, polenta inſperſa. Poſtero verò & tercio die, paruum panem exhibeto, pro opſonio, lenticula vtatur, & carne ſuilla trita cum lenticula cocta. Vinum auſterum, nigrum, meracius paulatim bibat, & per hoſce dies quietem agat, niſi quòd intus in vmbra paulùm obambulet. Reliquo verò tempore hæc exhibere oportet, in cibo quidem panem ex furfure à pura farina non ſeparato. Pro opſonio carnem canis maiuſculi, aut capræ, aut ouiculæ tritam habeat, & ſalſamentum Gaditanum, aut ſaperdam, acidaque & ſalſa omnia, acerbaque exhibeantur. Vinum Coum, ſubaſtringens quàm nigerrimum bibat, dulcibus, pinguibus, & nidoroſis abſtineat. Laſer minimè exhibeatur, neque allium, neque caro porcina, neque mugil, neque recens, neque ſale conditus, neque anguilla, neque olus vllum coctum ſine aceto. Ex his quæ cruda eduntur, radicula & apio aceto intinctus vtatur, polentam edat vino ſubactam, & vinum meracum ſorbeat. Quòd ſi lubeat, panem etiam in vino comminutum, calidum comedat. Ex piſcibus verò ſcorpium, draconem, cuculum, gobium, callionymum, eosq; coctos & frigidos exhibeto. Danda etiam ſingulis diebus quæ lienem extenuare valent, aſphodeli ſemen, viſci folia, aut fœnum græcum, aut viticis

ſemen,

ſemen, aut rutam, aut menthæ radicem. Ex quibus quod voles tritum ex vino auſtero ieiuno exhibeto. Quod ſi validus fuerit, triginta diebus vt ligna ſecet cogito. Summis humeris lucta ſe exerceat, interdiu obambulet, veſperi dormiat, mane verò ſurgat, & quæ dicta ſunt in cibo ſumat. Ac ſi ne his quidem meliuſculè habeat, lienem per fungos, cùm maximè tumidus & ſublatus fuerit, decem cruſtis inurito. Si enim, vt conuenit, vſtio ſucceſſerit, ſanum reddes, non tamen breui. Hic autem morbus curatione indiget, grauis enim eſt & diuturnus, niſi confeſtim curatio adhibita fuerit. Alius lienis morbxs ab iiſdem quidem ex quibus & prior oritur, eoque modo hoc morbo afficitur. Venter inflatur, poſtea verò lien intumeſcit, durus eſt, eique dolores acuti contingunt. Color autem immutatur, & niger cernitur, pallidus & qui malicorium forma referat, ex aure & gingiuis grauis odor exhalat, eæque à dentibus diſceſſionem faciunt, & in tibiis vlcera qualia puſtulæ nocturnæ erumpunt, membra extenuantur, neque ſtercus per aluum demittitur. Hunc ita habentem iiſdem medicamentis ac eduliis, & potu, exercitationeque, ac reliquis omnibus curato, cumque ſtercus non demittatur, his aluum ſubluito. Mellis heminæ dimidium, & nitri Ægyptii ouilli tali quantitatem, ex betarum coctarum decocto ad quatuor heminas terito & diluito, deinde hoc infuſo ſubluito. Quòd ſi his morbus non ſedetur, eius lienem velut in priore inurito, & ſi vſtio ſucceſſerit, ſanum reddes. Alius lienis morbus, in anno quidem, veris maximè tempore, ex ſanguine tamen oritur. Cùm enim ſanguine lien refertus fuerit, in ventrem erumpit, & in lienem dolores acuti, in mammam, iugulum, humerum & ſub ſcapulam irruunt. Totius corporis color eſt plumbeus, leues cutis lacerationes in tibiis habet, ex quibus magna vlcera oriuntur. Quæ primùm per inferiora ſecedunt, cruenta ſunt & æruginoſa, venter durus obrepit, & tanquam lapis exiſtit. Hic morbus ſuperioribus magis lethalis eſt, ex eoq; pauci euadunt. Hunc ità habentem iiſdem quibus priorem curato, niſi quòd medicamentum ſurſum purgans minimè dederis. Rurſum verò cocco cnidio purgato. Poſtero die quoque lactis equini cocti heminas octo melle affuſo exhibeto. Sin minùs, lacti bubulo aut aſinino

cocto ad duos congios,vel in altero poculo miſcere,& alternatim bibere oportet. Sub veſperum poſt purgationem eadem quæ priori exhibeto, poſtq; medicamentum, ſi viſum fuerit, ſanguinem ex interiore ſiniſtri cubiti vena detrahito.Per reliquos autem dies ieiuno ſingulis diebus lactis bubuli quatuor heminas, tertia muriæ parte ammixta, exhibeto. Cibis,potibus, & reliquis aliis iiſdem quibus priorem curato.Hic velut ſuperiores,venere & vinolentia abſtineat. Quòd ſi tibi viſum fuerit, etiam cùm craſſiſſimus & maximus lien extiterit, inurito. Et ſi opportunè vſtio ſucceſſerit, ſanum reddes. At ſi ſub hac curatione non conualeſcat, tandem contabeſcens perit,cùm admodum grauis ſit hic morbus. Alius lienis morbus, qui etiam vere potiſſimum contingit, cùm lien in ſe pituitam exceperit, confeſtimq; tumidus & durus extiterit,deinde rurſus ſubſidit.Et cùm quidem ſublatus fuerit, dolores acuti ingruunt, vbi verò mollis fuerit,ſine dolore eſt.Cumq; morbus inueterauerit, obſcurior eſſe videtur, & aſſurgit, celeriterq; reprimitur. Hîc cùm ſic habuerit, per morbi exordia cibos aſſumere non poteſt, citò extenuatur, magnaque intemperantia corpus affligitur. Morbus verò niſi confeſtim curatus, aut ſua ſponte ſedatus fuerit, quinque aut ſex intermiſſis menſibus rurſus aſſurgit. per hyemem autẽ præcipuè intermittit. Hunc ſi per exordia in manus ſumſeris decem cruſtis ad lienem inurito, ſtatimque ſanum reddes. Quòd ſi non vſſeris, iiſdem medicamentis, & eduliis, & potibus, ac laboribus, quibus ſuperiores curato. Sic enim celerrimè ſanum reddideris. Huius autem color exalbidus, ſuppallidus, & ſqualidus exiſtit. Alius lienis morbus ex atra bile potiſſimùm autumno oritur. Fit autem ex multo olerum eſu quæ cruda comeduntur, & aquæ potione. Ad hunc igitur modum afficitur. Vbi morbus prehenderit, lien valdè dolet, rigor & febris inuadit, cibi faſtidium detinet, totumque corpus celeriter concidit. Lien autem magnus admodum non euadit, ſed durus & ad viſcera incumbit, adiacensque ſtrepitum edit. Hunc ita habentem iiſdem tum medicamentis, tum cibis, tum laboribus, quibus etiam ſuperiores curato. Ac ſi ſe dederit, eum quo alios modo inurito. Hic morbus in plæriſq; ſi cõfeſtim curatio adhibita fuerit, citò decedit. Morbi regij

quatuor.

quatuor. Hic quidem præcipuè per æſtatem corripit, bile commota. Bilis igitur ſub cute & in capite coit, proindeque ſtatim corporis colorem immutat, pallidumque non ſecus ac malicorium euadit, oculi pallidi ſunt, & ſub pilis capitis velut cortex ſubeſt, rigor & febris prehendit, vrinam reddit pallidam, in eaque craſſum ſuppallidum ſubſidet, mane quandiu ieiunus fuerit, ad cor & viſcera ſtrepitus editur, & ſi quis eum alloquatur aut interroget, ægrè fert & triſtatur, neq; audire ſuſtinet. Sterc⁹ autem quod procedit, ex pallido albicat, & grauiter olet. Hic cùm ita habuerit, ferè intra dies quatuordecim perit, quos ſi effugerit, conualeſcit. Eum autem ad hunc modum curare oportet. Vbi febris remiſerit, multa calida loto aquam mulſam propinato, & ſorbitionibus vtatur, ptiſanæ cremore melle affuſo. Mel autem vnà ne coquito, quoad quatuordecim dies præterierint. Hi enim lethalis ſit néc ne decernunt. Poſtea autem bis die lauato, & in cibo exhibeto primùm pauca quæcunq; maximè expetat, deinde tamen plura porrigito. Vinum album quàm plurimum die bibat, & ſi procedente tempore pallidus ac imbecillus tibi videatur, à cibis vomitum fieri, velut in ſuperioribus morbis habetur, iubeto. Quòd ſi quidem his ſedetur, ſatis eſt, ſin minùs veratrum propinato. Poſt eiuſmodi verò purgationem, veſperi mazam mollē aut panis medullam comedat. Pro opſonio pullum edat gallinaceū percoctum, cum cæpa, coriandro, caſeo, ſale, ſeſamo, & vua paſſa alba probè elixum. Vinum autem album, auſterum quàm vetuſtiſſimum bibat. Aluum inferiorem ſubpurgato, poſteroq; die cicerum alborum cremore, melle affuſo, vtatur, eiuſmodiq; ſucci heminas duas ebibat. Tertio verò die ſingulis diebus hanc aquam ex his decoctam bibere incipiat. Fœniculi radices tenues quantum pugillo, aut tribus digitis comprehenditur, in duos aquæ congios immittito, & coquito dum dimidium remaneat. Et cicerum alborum chœnicem in duobus aquæ congiis, de quo dimidiū bibat. Hæc quæ remanſerunt colata ſub dio exponito, & ambobus permixtis, vinum hac aqua diluat, & aquam ſolam ſi velit quàm plurimam, nec aliam bibat. Quòd ſi potum iſtum auerſetur, hunc ita paratum exhibeto. Caricarum alba um chœnicem duobus aquæ congiis decoctum colato, & cœlo

ſereno noctu exponito. Deinde aquam hanc ſolam ſi velit, aut vino mixtam bibat, eamq; non affatim multam, ſed dimidiæ heminæ copia, vt ne alui profluuium ei ſuperueniat, paucoq; interpoſito tempore, bibat. Conferunt & hæc quotidie ieiuno potui exhibita, trita & vini albi veteris hemina diluta, apij ſemen, cucumeris ſemen, fœniculi ſemen, cuminum Æthiopicum, adiantum, coriandrum herba, vuæ paſſæ albæ. Hæc & illa ſi biberit, iuuabitur, celerrimeq; ſanus euadet. Alius morbus regius. Hic ex temulentia & rigore hyemis tempore inuadit. Primum autem inuadere incipit rigor, deinde etiam febris detinet, & corporis humidum ſub cute concreſcit. Ex his autem rem ſe ita habere manifeſtum eſt. Eius corpus liuidum eſt, & aliquantulum durum, & venæ quæ per corpus diſtenduntur ſunt pallidæ, maiores & craſſiores quàm antea, quædam etiam ſubnigræ ſubtenduntur. Ex his ſi aliquam quis ſecet, ſanguis defluet pallidus, ſi pallidæ ſint venæ, ſi nigræ fuerint, niger defluet. Hic veſtem corpori adiacentem præ pruritu ferre non poteſt, & ad eundum & ambulandum promtus eſt, ſed præ imbecillitate eius crura labaſcunt, & magna ſiti premitur. Hic morbus ſuperiore non minus lethalis eſt, in longius autem tempus progreditur, niſi mox primis diebus ſaneſcat. Quòd ſi morbus ad octauum aut nonum diem extendatur, in morbum incidit, morbusq; & dolor magis vrget, neq; exurgere poteſt, & plærique intra hoc tempus confeſtim pereunt. Huic ita habenti, ſi ad eum initio morbi acceſſeris, vbi verò ſeptem iam dies præterierint, veratrum propinato. Inferiorem verò aluum per ſuccum, velut in ſuperiore, aliquantulum purgato, aliaq; eadem medicamenta exhibeto. Cantharidas etiam ſine alis & pedibus tritas quatuor, & ex vini albi hemina dimidia dilutas exhibeto. Iam verò etiam pauco melle affuſo, mox ita propinato, idq; bis aut ter in die bibat. Procedente autem morbo balneis & fomentis curato. Quæcunq; expetit edat, vinum album, auſterum bibat, reliquaq; eadem accipiat quæ in priore. Hic morbus niſi proba curatio per initia adhibita fuerit, diuturnus eſt & moleſtus. Alius morbus regius. Hic popularis appellatur, quòd omni tempore prehendat. Ex repletione autem & tumelentia præcipuè oritur, cumq; rigore correptus fuerit, confeſtim

ſtim ſanè corpus immutatur & pallidum euadit, & oculi admodum pallidi; ſub capillos & vngues progreditur morbus, rigor & febris leuis detinet; corpus debilitatur, caput dolor occupat, pallidamque & craſſam vrinam reddit. Hic morbus regius ſuperioribus minùs lethalis eſt, & diligentia adhibita breui curatur. Huic cùm ſic habuerit cubiti venas pertundito, & ſanguinem detrahito, deinde fomento admoto veratrum propinato. Tertio verò die aſinino lacte rurſus deorſum aliquantum purgato. Reliquas autem ſorbitiones, potus & cibos eoſdem quos priori exhibeto; eius caput crebrò purgato, ſuccatiunculam bibat, eiq; multa calida loto, carnes tritas ex vino albo propinato, & ad reliqua omnia iiſdem vtatur, breuiq; conualeſcet. Alius morbus regius: ex pituita quidem oritur; præcipueq; per hyemem prehendit. Huius color albus eſt, eiuſq; pectus pituita plenum eſt, & ſaliuam expuit, cumque excreat, ei ſingultus contingit, & vrinam albam & craſſam reddit, in qua velut farina ſubſidet. Hic morbus minimè eſt lethalis, breuiq; ſaneſcit. Huic ita habenti granum cnidium propinato, poſtq; purgationem ſucci ptiſanæ quatuor heminas affuſo melle ſorbendas exhibeto. Ventrem verò ſuperiorem per vomitum, velut in ſuperioribus purgato. Sic enim facillimè pituitam ex pulmone & arteriis deduxerit. Quin & oris collutionem ei frequenter apparato. Hic aliquando leuiter febricitat, & horror tenuis contingit. In reliquo, iiſdem quibus ſuperiores morbos regios, tum medicamentis, tum fomentis, tum balneis, eduliis, potibus ac ſorbitionibus curato. Sic enim potiſſimùm ſanum reddes. Morbus Typhos nomine. Typhos quidem appellatur hic morbus, inuaditque æſtatis tempore, cùm canis ſydus oritur, bile per corpus agitata. Statim igitur eum febres vehementes corripiunt, & grauis ardor, & cum grauitate imbecillitas, crurumque ac manuum impotentia, quæ nullum ei vſum præſtant, venter perturbatur, & quæ ex eo demittuntur grauiter olent, vehementiaq; tormina accedunt. Hoc etiam modo afficitur, ſi quis eum erigere velit, rectus ſtare nequit, neque oculis ſuſpicere præ ardore. Et ſi quis eum interroget, præ dolore reſpondere nõ poteſt. Vbi verò periturus eſt, tum acutiùs cernit, tum audacter loquitur, & potũ & cibum poſtulat, quem

ſi quis exhibuerit, breui etiam niſi euomuerit, animo linquitur. Huic hic morbus ſeptimo aut decimoquarto die iudicatur. Multi verò etiam ad vigeſimumquartum percurrunt. Hos igitur ſi præterierit, conualeſcet, his enim diebus lethalis ſit nécne declaratur. Hunc ita habentem ad hunc modum curato. Primis diebus balneo quidem abſtineat, vino autem & oleo tepido in cubili illinito, cibis abſtineat, ſorbitiones autẽ tenues & frigidas exhibeto. Vinum, ſi conferat, nigrum, auſterum bibat, ſin minùs, album, aquoſum, auſterum. Quòd ſi vehemens ſitis ex ardore vrgeat, vbi cõfertim potum multum exhibueris, vomere iubeto, idq́; bis aut ter facito. Cumq́; ardor tenuerit, lintea frigida intincta quâ præcipuè parte ardere dixerit, admoueto. At ſi horror corpus detinuerit, refrigerantia remittito. Hic cùm laborauerit, maximè periclitabitur ne ex huiuſmodi dolore de repente animam emittat. Verùm ei celeriter ad dolorem eadem medicamenta quæ morbo laterali detento exhibenda ſunt. Cùm verò ſurrexerit, cibo, potu & balneis quàm citiſſimè vires reficiendæ. Morbus enim grauis eſt, pauciq́; euadunt. Alius Typhos. Morbus quidem omni tempore inuadit, ex corporis autem humiditate oritur, cùm cibos humidos & copioſum potũ carnes exorbuerint, & flaccidæ extiterint, ex his potiſſimũ morbus oritur. Per exordia igitur febris tertiana aut quartana exoriri incipit. Dolor vehemens capiti aduenit, & interdum in corpore intermittit, & ſaliuã euomit, crebrò ructat, & oculorum regiones dolet, vultus exalbeſcit & apuæ colorem refert, ad pedes tumor laxus defertur. Interdum verò etiam totum corpus intumeſcit, & ad pectus & dorſum aliquando dolor excurrit, venter conturbatur, oculis vehementer proſpectat, ſputum copioſum & ſpumoſum expuit, quod ad fauces adhæreſcere videtur, eiq́; ſtridulam vocem facit, plærunq; verò etiam fauces inflammantur. Hic cùm ſic habuerit, ſicq́; dolor preſſerit, eiq́; vehemens erectæ ceruicis ſpiratio contigerit, interdum frequenterque de repente intra ſeptem aut quatuordecim dies animam emittit. Plæriq; verò etiam ad vigeſimumquartum perdurant, ſæpè quoq; de repente morbus dimittit & ſanus videtur. Verùm diligẽter obſeruare oportet quoad quatuor & viginti dies præterierint, quos ſi effugerit, vix moritur.

Huic

Huic ita habenti primis diebus pro ſorbitione farina decocta tenui melle affuſo exhibenda eſt. Vinum verò nigrum paulatim potui dandum, vt voluerit temperatum. At cibos priuſquã hi dies præterierint ne porrigito. Polypos ex vino coctos edendos dato, & ius ſorbendum, radiculæque multæ comedendæ. Et naſturtii ſemen toſtũ, molitum, & tenuiter cribratũ, deinde vino nigro acerbo iniecto bibat, polentamque tenuẽ, paucã mane bibendã dato. Balneo abſtineat quoad hi dies præterierint. Vino & oleo tepefactis in cubili illine & abſterge. Pæoniæ ſeminis grana decem ex vino nigro decocta potui exhibeto, & raporum probè decoctorum iuſculum ſorbeat, caſeo inſulſo cõditum, papauere, ſale, oleo, laſere & aceto. Quòd ſi medicamentum propinare voles, granum cnidium propinato. Et poſt purgationem, farinæ coctæ & pinguis duo acetabula ſorbenda dato, idemque vinum bibat. Ac medicamenta, ſorbitiones & potiones quaſcunq; dederis, ſiue ſingula per ſe, ſiue plura ſimul exhibueris, profuerint, ſicq; citiſſimè ſanum reddideris. Morbus autem grauis eſt, pauciq; euadunt. Alius Typhos. Hic quidem hanc ob cauſam gignitur, cùm bilis putrefacta cum ſanguine per venas & articulos permixta fuerit, ſanguisq; coierit; in articulis verò præcipuè conſiſtit, quandoque etiam in totum corpus decumbit, doloresq; acutos exhibet. Plærique enim ex huiuſmodi morbo claudi euadunt, vbi bilis in articulis retenta, in tofum obduruerit; dolor verò intermittẽs, per tres & quatuor dies inuadit. Hunc ita habentem ad hunc modum curato. Dolore in corpore obtinente, tepefactoria ex oleo illito parare & admouere oportet. Vbi autem remiſerit, veratrum exhibeto, fotu priùs vniuerſo corpori adhibito. Poſtero autem die ſerum lactis caprini decoctum ad duos congios potui exhibeto, ad alterum congium melle affuſo, ad alterum verò ſale iniecto, deinde viciſſim alternatis poculis totum ebibat. Sub veſperum verò poſt purgationem, lenticulæ acetabulũ ſorbeat, & betarum pinguiũ acetabulum polenta aſperſa bibat. Pulli gallinacei carnem, vel columbæ, vel turturis, vel ouiculæ, vel ſuis pinguis edat. Veratrum autẽ ſexto quoq; die exhibeto, & ſicubi in articulis tumor exoritur, nec diſcedat, admota cucurbitula ſanguinẽ detrahito, compunctis per acum triangularem genibus iſt

quibus tumor extiterit, nullo tamen alio articulo compuncto. Intermediis autem diebus cibum ſumat, panẽ quidem maximè aſſatum, mazam autem quàm maximè melle & oleo ſubactam. Pro opſonio autem quàm maximè aſſa habeat, volucrium verò carnes inſulſas. Sin minus etiam cum iure coctas, abſq; caſeo tamen, ſeſamo & ſale. At piſcibus vtatur maximè carnoſis, aſſis tamen ad eundem modum quo carnes coctis, origano conſperſis & oleo ſubunctis. Vinum ſi conferat, album bibat, quòd ſi non cõferat, nigrum, & obambulationibus de die, poſt cœnam & mane ſe exerceat. Serum autem & lac, cùm tempus feret, ſemper bibat. Quòd ſi tibi viſum fuerit, etiam aſininum lac decoctum exhibeto. Et ſi ſanus euaſerit, à frigore & æſtu ſibi caueat, neque cibis admodum repleatur. Periculum enim eſt ne rurſus morbus reuertatur. Sic igitur curatus hic morbus, ſex menſibus ſanatur. Tot enim menſium interuallis lethalis ſit nécne iudicatur. Qui etiam ſi confeſtim curetur, moleſtus tamen eſt, & plæroſq; ad mortem vſq; comitatur. Alius typhos. Oritur quidem hic morbus fructuum autumnalium tempore cùm quis ſe iis omnis generis expleuerit. Plæriſq; verò inde etiam eiuſmodi morbus oritur, ex inexplebili placentarum ex ſeſamo aliorumq; ex melle dulciariorum eſu. Mel enim coctum in ventriculo ardorem excitat, eiq; affigitur, deinde vbi in ventriculo coctum fuerit efferueſcit, venterque derepente attollitur, incenditur, & diſrumpi videtur. Deinde verò alui profluuium de repente contingit, cumq; ſemel fluere cœperit, per multos dies purgatur, multiq; ab hac purgatione ſani euadunt. Cùm igitur ſponte purgatio ceſſauerit, lentium cremoris, addito ſale tres ſemicongios vt ebibat cogito. Poſt ſucci autem purgationem, ſub veſperum, lenticulæ frigidæ inſulſæ acetabulum multo laſere incocto ſorbeat, & betæ non conditæ pinguis, polenta aſperſa acetabulum. Vinum nigrum, auſterum paulatim bibat. Reliquo autem tempore eadem faciat, & cibos aſſumat, panem exaſſatum, & mazam quam maximè melle & oleo ſubactam. Primis autem diebus farinam coctam & melle affuſo refrigeratam comedat. Vinum bibat nigrum, acerbum, & quoad ſedatus fuerit morbus hęc aſſumat. Qui verò ſub autumnaium fructuum tempus morbo correptus eſt, flatum exhibet,

bet,

bet, tormina & dolorem, neq; cibaria demittere ſolet, venterq; ei magnus & durus eſt, & rigor febriſq; detinet. Huic ſiquidem venter commotus fuerit, viginti (vt minimùm) diebus purgatur, cumq; purgatio ceſſauerit, cõfeſtim ſanus euadit. At ſi minimè purgatus fuerit, eum hippophaës ſucco, aut grano cnidio purgato. Sub veſperum autem eadem etiam ſponte purgato exhibeto. Poſtridie verò ſi febris detineat, quietem agat, eiq; vinum idem ex aqua gelidiſſima bibendum dato. Quòd ſi febris minimè detineat, victus ratione vtatur non humida, ſed valentiore, & ciborum ratione habita deambulet. Ex hoc morbo plæriſq; iam aquá intercus contracta eſt. Et ſi viſum fuerit aluum per infuſum ſubluere, iiſdem quibus in aqua intercute aluum ſubluito. Quòd ſi voles ex his infuſum parato. Thapſiam herbam in aquæ mulſæ hemina conterito, deinde ſic per infuſum immittito. Hic hoc modo curatus citiſſimè ſanus euadet. Alius Typhos. Gignitur quidem hic morbus cùm corporis humidum putrefactum & plus æquo reſiccatum fuerit. Cùm igitur morbo detentus fuerit, habitu eſt perhumecto, ſuppallido, pellucido, & veſicæ vrinæ ſimilis apparet, ſed nõ intumeſcit, verùm tenuis eſt, aridus ac debilis. In corpore autem præcipuè clauiculæ extenuantur, & vultus vehementer gracilis eſt, oculiq; admodum caui, & hæc quidem ex morbo cõtingunt. Quòd ſi corporis color niger extiterit, huius rei cauſa eſt. Cùm in venas & cutẽ bilis atra ſubierit, cumq; his calor ſuperuenerit, venulas à calore exuri & reſiccari neceſſe eſt, ac proinde ſanguinem per venas excedere. Sic igitur afficitur, hic tenuis & vehementer gracilis euadit, oculis raro nictatur, & muſcas in ſtragulis ſectatur, cibis magis grauatur quam ſanus, lychni extincti odore gaudet, frequẽter in ſomnis ſeminis profluuium patitur, & plærunq; inter eundum ei genitura effunditur. Huic cùm ſic habuerit, ventrem ſuperiorem videlicet, veratro nigro purgato, inferiorem verò ſcammonii ſucco. At poſt purgationem, eadem quæ cæteris dato, & ſerum, lacque bubulum, aut caprinum, ſi anni tempus fuerit, exhibeto. Lac etiam aſininum decoctum vt aliquantulum purgetur, dato. Ad hũc modum curatus, intra biennium ferè ſanus euadit. Cibos quos velit accipiat, quàm plurimum comedat, & pro ciborum ratione

obambulet. Hic morbus viginti annis maiorem prehendit, cumq; prehenderit, niſi per exordia curatio adhibita fuerit, non deſerit, quin viginti anni præterierint, ſed perſeuerat, deinde nonnullis dum curatio adhibetur, decedit. Grauis autem morbus eſt. Tenuioris inteſtini morbi aut voluuli. Conuoluuli appellantur hi morbi, ex hisq; præcipuè oriuntur, ſi quis calida & humida victus ratione per hyemem vtatur, neq; ciborum ratione facta obambulationibus ſe exerceat, verùm expletus perpetuò dormiat, deinde de repente longum iter per frigus conficere cogatur, poſtea ſub oſſibus rigor corripiat. Sic igitur afficitur, flatus vniuerſo corpore oboritur, eius color plumbum refert, & perpetuò riget, adeò vt calida ei affuſa, minimè calida ſentiatur. Corpus autẽ eius dum lauatur à calida deſquamatur, præſertim verò ſcrotum, ſiq; digito corporis partem aliquã comprimas, deſidere facies, & tibi veſtigium apparebit, non ſecus ac in farina aqua ſubacta. Maximè autem in pedibus deſidet. Eius autem crura grauantur, & ſi deambulet, tremunt, ſiq; per accliuem locum iter faciat, crebrò admodum ſpirat, vlnæ ſuſpenſæ eſſe videntur, ſitis per noctem detinet, ciboſq; quoſcunq; comedit, crudos per aluum demittit. Huic ita habenti, cùm ei fomentum admoueris, cneorum, aut hippophaës ſuccum, aut granum cnidium propinato. Poſt purgationem autem eadem quæ ſuperioribus dato. At poſtridie lactis aſinini cocti congium ſale iniecto, bis ebibendum dato. Sub veſperum, panem in cœna ſumat, pro opſonio habeat ouiculæ carnes coctas, & polypos ex vino nigro coctos, iuſculumq; ſorbeat, lenticulam ad hunc modum apparatam habeat. Lentis heminæ coctæ, probè tritæ, poſtea farinam commiſceto, & laſer deraſum & ſalem iniicito, acetum infundito, & ad hæc allia ſimul coquito, deinde aqua affuſa bis aut ter feruefacta, ſimul ipſa rudicula agitato, poſtea detracta refrigerato. Sit autem non valdè craſſa, cuiq; boni odoris gratia pulegium ſimul coctum iniectum ſit. Interiectis autem diebus ſexto quoque die vomitus excitet, ſubinde tamen ante vomitum & medicamenti potionem fomentum admouere oportet. Tertio quoque die balneum, ſi conferat, exhibeatur, ſin minùs, inungatur, & ſi poſſit, pro ciborum ratione deambulationibus vtatur, & ſambuci folia,

conyzæq;

conyzæq́. ſemper tenellæ decocta, edenda dato. Hac enim curatione facilimè deget, morbusque poſt annum deſeret. Multis verò iam ſanatis, poſt biennium morbus reuerſus eſt, verùm ſi redeat, eadem curatione curare oportet. Quòd ſi tertiò reuertatur, tumor quidem non accedit, tenuis tamen & gracilis euadit, & facies extenuari incipit, colorεque exalbido magis quàm priùs exiſtit. Huic interdum aqua intercus in ventre ſuboritur. Si igitur exorta fuerit, eum minimè ſecare oportet. moritur enim, ſed iiſdem remediis curare, quibus ex liene aqua intercute laborantem. Hunc maximè quidem vt per initia cures tibi videndum eſt, ſicq; celeriter ſanum reddes. Morbus autem cùm grauis ſit, multa cautione indiget. Alius conuoluulus auriginoſus. Inuadit hic æſtatis præcipuè tempore, in paluſtribus locis, ex aquæ autem potione magis. Pleriq; verò ſub ſole volutati cũ capitis dolore, eiuſmodi iam morbo detenti ſunt. Verùm vt priores ſimiliter afficiuntur, colore excepto, pallidus enim exiſtit vt malicorium, & oculi interdũ auriginoſo colore implentur. Hunc cùm ſic habuerit, iiſdem quibus ſuperiorem curare oportet. Cicerum etiam alborum decoctum potui exhibendum, & vino permiſcendum, eiusq; caput medicamento tetragono purgandum. Hic ſuperiore minùs lethalis, & conuoluulus auriginoſus nuncupatur. Conuoluulus ſanguineus. Cætera quidem copia eadem quæ prioribus contingunt, morbus autem per autumnum oriri incipit, in eoq; hæc accedunt. Ex ore malus odor expirat, à dentibus gingiuæ abſcedunt, & ex naribus ſanguis effluit. Interdum verò ex cruribus vlcera erumpũt, & hæc quidem ſaneſcunt, alia verò exoriuntur, color niger eſt, cutis tenuis, ad deambulationem & exercitationem alacriter ſe habet. Hunc ita habentem iiſdem quibus ſuperiores curato, & ex his aluum ſubluito. Cucumeris agreſtis foliis quinque tenuiter tritis, mellis heminam dimidiam ammiſceto, & ſalis pugillum, itemque olei heminam dimidiam, & betarum coctarum ſucci heminas quatuor. Dato etiam ad purgationem per inferiora lactis aſinini cocti heminas octo, melle affuſo, & lac bubulum, ſi tempus ferat, quadraginta diebus bibat, mane quoque lactis bubuli heminas duas bibat, tertia aquæ mulſæ parte etiam interpoſitis diebus ammixta. Hic

morbus multa curatione indiget, alioqui non decedit, ſed hominem ad mortem vſq; comitatur. Vocatur autem conuoluulus ſanguineus. Morbi qui craſſi nuncupantur. Ex craſſis morbis nuncupatis, hi præcipuè oriuntur. Cùm pituita & bilis in corpore mixta fuerit, in ventrem defluit, cúmque ibi coaceruata fuerit, attollitur, ſurſumque ac deorſum velut vnda diſcurrit, rigor & febris prehendit, dolor ad caput decumbit, cumque ad viſcera peruenerit, ſtrangulatum adfert. Interdum pituitam acidam, quandoque verò etiam ſalſam vomit, cumq; vomitione reiecerit, os ei amarum videtur. Latera rubores occupant, pituita nanque in ventre exiſtente, ſanguis calore coaceruatus ad latera fertur, & in iis rubores excitat, eaq; calor maximè vexat, ipſiq; dorſum incuruatur. Cumq; maximè doleat, corporis contactum non ſuſtinet, dolet enim tanquam vlceratum, carnes præ dolore palpitant, teſtes contrahuntur, & ad ſedem ac veſicam calor quidam & dolor irrumpit, craſſamque vrinam qualem aqua intercute laborantes reddit, capilli ex capite defluunt, pedes ſemper frigidi ſunt, dolor maximè ad latera, dorſum, & ceruicem vrget, eique ad cutem aliquid adrepere videtur. Morbus autem interdum quidem vrget, interdum verò remittit. At procedente morbo aſſiduè magis vrget, cutisque capitis craſſa & rubra eſt. Hic ad ſex quidem annos hoc modo affectus perdurat, deinde ſudor copioſus & graueolens effunditur, crebrò verò per ſomnum veneris ludibriis agitatur, illiusque ſemen genitale ſubcruentum prodit & ſubliuidum. Hic morbus ex ſolis calore & aquæ potione oritur. Hunc igitur vbi ſic habuerit, cneoro exhibito per inferiora aliquantulum purgato, aut grano cnidio, aut hippophaës ſucco. Lactis etiam aſinini cocti octo heminas, melle affuſo potui dato. Poſtero verò die poſt purgationem eadem quæ aliis porrigito. Primis autem diebus eadem quæ aqua intercute detentus in cibo accipiat, & ſi validus fuerit, obambulationibus ſe exerceat. Quòd ſi inualidus propter febres fuerit, neque cibos comedere poſſit, lenticulæ ſorbitione vtatur, & in potu vino nigro quàm auſtero. Hic morbus autumno præcipuè & autumnalium fructuum tempore inuadit. Hic ſi quidem intra ſex annos curatus fuerit, benè eſt, ſin minùs, ad decimum vſque annum perſe-

perſeuerat;plærosque verò niſi confeſtim adhibita curatio fuerit,ad mortem vſque comitatur.Craſſi autem huiuſmodi morbi ex bile oriuntur,cùm bilis ad hepar confluxerit,& in capite ſedem habuerit.Sic igitur afficitur, iecur intumeſcit,tuncque ad ſeptum tranſuerſum expanditur, ſtatimque dolor ad caput,præcipuè verò ad tempora ingruit,neq; auribus acutè audit, ſæpe verò oculis non videt,horrorque & febris inuadit.Hæc quidẽ per morbi initia ei contingunt, & interdum valdè quidem,interdũ etiam minùs intermittunt:quantoque longiùs morbus proceſſerit, tantò magis corpus dolet,oculorum pupillæ diſſipantur, & cœcutit, ſiq; digitum ad oculos admoueris, non percipit, quòd non videat.Ex eo autem cognoſces quòd non videat,quòd admoto digito non nictatur, & floccos ex veſte ſtragula detrahit, ſi quos videat,pediculos eſſe ratus. Cumque hepar ad ſeptũ trãſuerſum magis explicatum fuerit, delirat, eiq; ante oculos reptilia & cuiuſuis generis variæ feræ apparere videntur,& homines armati,cum quibus ipſe pugnare videtur,& tanquam pugnas & bella geri videat,eiuſmodi loquitur,irruit, & niſi quis eum exire ſinat minatur, ſique ſurrexerit, crura attollere non poteſt, ſed decidit,& eius pedes ſemper ſunt frigidi. Cùm dormit per ſomnũ exilit, & terretur cùm inſomnia horrenda viderit, Eum autem in ſomnis exilire & terreri ex eo cognoſcimus,quòd ad mentem cùm redierit, inſomnia enarrat, quæque in corpore geſſit,& quæ lingua locutus eſt. Hæc quidem ad hũc modum patitur,interdum verò per totum diem ac noctem voce defectus iacet, cùm multa & conferta reſpiratione. Cùm delirium quieuit,ſtatim e veſtigio ad mentem redit, & ſi quis eum roget,confeſtim reſpondet,& omnia quæ dicuntur intelligit, deinde rurſus paulò poſt in iiſdem doloribus decumbit. Hic morbus maximè per peregrinationem contingit, & ſicubi deſerta loca peragrans, ex viſo ſpectro terrore correptus fuerit.Quin & aliàs etiam prehendit. Cùm ſic habuerit, veratri nigri pondus obolorum quinque ex vino dulci propinato, aut ei ex his infuſum iniicito. Nitri Ægyptij tali ouilli quantitatem læuiter terito, & mellis optimi decocti heminam dimidiam in pila ammiſceto,& olei tãtundem, cũ betarum coctarum decocto ad quatuor heminas,per noctem

cœlo ſereno expoſitas. Quòd ſi voles, pro betæ decocto lac aſininum coctum admiſceto,eaq; permixta,febris detineat nécne,per infuſum immittito. Pro ſorbitionibus ptiſana decocta melle affuſo vtatur. Mel autem, & aquam,& acetũ ſimul permixta bibat, quoad morbus iudicatus fuerit. Iudicatur autem quatuordecim ad ſummum diebus lethalis ſit,nécne.Multis verò vbi iam quieuerit hic morbus,rurſus reuertitur,quod vbi contigerit,periculum eſt ne æger conſumtus pereat.Iudicatur autem morbus ſeptem diebus lethalis ſit nécne, quos ſi effugerit,ferè non moritur, ſed in multis curatus decedit. Cùm verò ceſſauerit morbus optima victus ratione vtatur, ſenſim adiiciens quæ ventriculus ſuſcipiat,vt non exurantur,neque alui profluuium ſuperueniat. Vtrunq; enim cum periculo coniunctum videtur.Balneo quotidie vtatur,& poſt cibos moderatè obambulet,veſtem leuem ac mollem induat, lac & ſerum, ſi anni tempus ferat,per dies quinq; & quadraginta bibat. Quæ cùm fecerit,citiſſimè ſanus euadet. Morbus autem difficilis eſt,multaq; cura indiget. Alius craſſus morbus. Oritur autem ex pituita putrefacta. Ex eo verò vnde oritur putridum eſſe manifeſtum eſt, quòd inde ructus emittatur cum eiuſmodi odore,qualem habet qui radiculas ederit.Eiuſmodi morbus à cruribus oriri incipit,deinde ab his ad ventrem aſcendit, cumq; ad ventrẽ peruenerit,rurſus ad viſcera recurrit,& vbi in his conſtiterit,ſtrepitum edit, & vomitionem ciet,ſimul pituitam acidam ſubputridam vomitione reiiciens, quam cùm vomuerit,ſibi non conſtat æger,deinde anxietudo eſt circa viſcera,interdumq; tam grauis dolor repẽte capiti adhæreſcit, vt neque acutè audire,neque præ grauitate videre queat,ſudor etiã multus graueolens effunditur, præſertim cùm dolor detinet,morbiq; remiſſionem facit. Color qualis in morbo regio oſtenditur, hicq; morbus priore paulò minùs lethalis eſt. Huic ita habenti ventrem inferiorẽ per hippophaes purgato,ſuperiorem verò per veratrũ, caputq; tetragono purgato,cumq; per veratrũ purgatus fuerit,poſtridie lacte aſinino cocto aliquantulũ purgato. Tertio autem die caprino cocto,eodemq; ſanè modo quarto & quinto. At reliquis viginti diebus lac bubulum crudum,ſiue etiã caprinum, tertia aquæ mulſæ parte ammixta,ad congium

potui

potui exhibeto. Poſt inferiorem autem purgationem, eadē quæ aqua intercute detentis medicamenta porrigito. Reliquo tempore cùm lac bibit, in cœna panem exaſſatum ſumat, pro opſonio verò habeat, ex piſcibus quidem ſcorpiū, aut callionymum, aut cuculum, aut ſquatinæ fruſtum cum condimentis coctum. Ex carnibus verò ouillas, aut pulli gallinacei, eaſque coctas. Vinum bibat album, ſi conferat, ſin minùs, nigrum auſterum, deinde obambulet poſtquam comederit, vt ne frigeat. Huic igitur prędictos cibos, ſi conferant, exhibeto, ſin minùs, ſorbitiones ex ptiſana & milio. In hoc morbo ſi triginta dies æger præterierit, ſanus euadit. Hi enim lethalis ſit nécne decernunt. Eſt autem difficilis morbus. Alius craſſus morbus. Oritur ex pituita alba, in ventre verò colligitur, vbi febres diuturnę corpus occuparint. Hic morbus initium ſumit à facie, quæ intumeſcit, deinde ad ventrem defertur, quò cùm peruenerit, ventrem in magnitudinem attollit, corpusq; velut ab exercitatione laſſitudine laborat, in ventre ponderis ſenſus & dolor vehemēs ineſt, & pedes intumeſcunt. Quòd ſi pluuia in terram effuſa fuerit, pulueris odorē non ſuſtinet. Si verò in pluuia fortè fortuna conſtiterit, & terrę odorem ſenſerit, de repente concidit. Hic morbus cùm intermittit, diutiùs tamē priore occupat, & tardiùs ſoluitur. Eum autem iiſdē quibus aquam intercutem curare oportet, fomentis videlicet, medicamentis, cibariis & exercitationibus vehementibus. Hic morbus per ſex annos detinet, deinde probè curatus cum tempore decedit, etiāſi per exordia non curetur. Eſt autem moleſtus morbus, multamque curam poſtulat. De coxario morbo. Coxendicum autem morbus his ex cauſis multis præcipuè oritur, ſi quis per multum tempus in ſole verſatus fuerit, & coxendices incaluerint, humorque qui in articulis ineſt, ab æſtu reſiccatus fuerit. Quòd autē reſiccetur ac concreſcat, id mihi indicio eſt. Æger enim articulos, præ dolore qui in eis eſt, vertere aut mouere non poteſt, & eò ꝙ digiti conſtricti ſunt. Dolor eſt ad lumbos præcipuè, & vertebras quæ ad coxēdices obliquæ ſitæ ſunt, & genua. In inguinibus autem ſimulque coxendicibus dolor acutus & æſtuoſus diu inſiſtit, & ſi quis eum erigat aut tranſmoueat, præ dolore quantum poteſt ingemiſcit. Interdum verò etiam cōuulſio,

& rigor,& febris ſuperuenit. Oritur autem etiam à bile & pituita,oritur quoque etiam à ſanguine, dolorq́; conſimilis eſt,velut ab omnibus morbis,rigorq́ue& febris leuis interdum prehendit. Sed eum qui hoc morbo ex ſole tentatur hoc modo curare oportet. Corpus eius adhibito fomento humectato,& cibos & potus, aliaque exhibenda, tepida & humida,eaque omnia cocta exhibeto. In cibo maza vtatur molli,nullo humore ſubacta, vinum bibat album, aquoſum,& corpore quietē agat, & quamuis exurgere nequeat, parum tamen quotidie obambulet, neque frigeat, neque multum lauet. Cumq́ue tibi probè habere,corpusq́ue humectum eſſe videbitur,leui adhibito fomento multum foueto. Magis autem relaxat,& quod in articulis compactum eſt perhumectat. Poſtero verò die granum cnidium propinato. Quòd ſi nō iuuerit,hoc per infuſum immittere oportet. Cape cumini triti heminam dimidiam, colocynthida non diſſectam, paruam & rotundam, in pila contuſam, & tenuiſſimè tritam, & nitri Ægyptij rubri, toſti & læuigati minæ quadrantem. Hæc in ollam immittito, & olei heminam affundito, mellis heminam dimidiam, vini albi & ſucci betæ heminam, hæc quoad probam craſſitudinem habere tibi videantur coquito. Deinde his per linteum excolatis mellis Attici heminam ammiſceto, niſi mel ſimul coquere velis. Quòd ſi atticum deſit,mellis optimi cocti heminam in pila admiſceto. Si verò infuſum craſſius fuerit,de eodem vino habita craſſitudinis ratione affundito, eoq́ue infuſo aluum ſubluito. Deinde ſinito ad tres dies vſque vt purgetur. Quòd ſi pluribus diebus purgetur, actis bubuli aut caprini heminas tres ebibendas dato, poſtea betas pingues inſulſas condimentis aſperſis comedendas præbeto. Ex hoc morbo multi claudi euadunt. At verò ſi ex bile morbus hic originem ſumſerit, veratrum, aut ſcammonij ſuccum,deorſum purgans ei propinato. Poſt eiuſmodi verò purgationem, ſucci ptiſanæ melle affuſo acetabula duo ſorbenda exhibeto. Poſtero autem aut tertio die,admoto fomento, lacte aſinino cocto aliquantulū purgato. Sub veſperum betæ pinguis polenta aſperſa acetabula duo comedat. Vinum album,aquoſum,dulce,& nunc,& poſt medicamenti purgationem bibat. Si verò ex pituita

ægro-

ægrotet, ei granum cnidium, aut hippophaes, poſt admotũ fomentum propinato. Poſt purgationem autem eaſdem ſorbitiones, & potus, & lactis potionem adhibere oportet. Interiectis verò diebus quàm leuiſſima victus ratione vtatur. Et ſi quidem ab his iuuetur, ſat eſt, ſin minùs, ei multas & altas cruſtas, in oſſeis quidem partibus per fungos, in carnoſis verò per ferramenta, inurito. Quòd ſi ex ſanguine ægrotarit, poſt adhibitum fomentum, & cucurbitulam admoueto, & venas in poplite ſecato. Si verò tibi etiam videatur, granum quoque cnidium ei propinato, quàm ſicciſſima autem victus ratione vtatur. Vinum quidem potiùs ne bibat, ſed ſi ſanè bibere velit, quàm minimum & dilutiſſimum exhibeto, & modicum obambulare iubeto, aut ſi poſſit, plurimùm. Ex pituita etiam ægrotanti eadem facere cõfert. Quòd ſi ſtare nequeat, eum creberrimè in lecto circũferre oportet, quacunque ex cauſa ægrotet, & per omnia ſimiliter, vt ne intus cartilago coaleſcat. Sin verò coaluerit, & articuli concreti fuerint, omninò hominem claudicare neceſſe eſt. Et ſi ei qui ex ſanguine ęgrotat velis per infuſum aluum ſubluere, vt pituitam & ſanguinem à coxendicibus deducas, ex his infuſum parare oportet. Salis pugillum tritum ad olei heminam ammiſceto, & hordei decocti heminas duas iniicito, deinde eiuſmodi infuſum immittito. Hac curatione citiſſimè ſanum reddideris. Morbus autem difficilis admodum & diuturnus eſt. Neruorum diſtentiones tres, Tetani vulgò dicti. Si quidem ex vulnere corporis neruorum diſtentio contingat, ſic afficitur. Maxillæ conſtringuntur, os diducere nequit, oculi lachrymantur & contrahuntur, dorſum rigidum eſt, neque crura, neque manus, neque ſpinam inflectere poteſt. Cùm verò lethalis fuerit, potus & cibi quos antè deuorauit, interdum per nares ſurſum feruntur. Huic cùm ſic habuerit fomenta admouere oportet, & pingui inunctum eminus ad ignem calefacere, & tepefactoria inuncto corpore adhibere. Et abſinthium & lauri folia, aut hyoſcyami ſemen tritum & thus, deinde vino albo macerata, in ollam nouam infundito, deinde olei quantum vini affundito, quibus calefactis, multùm calidis corpus & caput vngito. Poſtea reclinatum perfuſione per carnem facta, veſtibus albis, mollibus & puris cõtegito, vt ve-

hementer exudet. Aquam mulſam tepidam, ſi eam quidem bibere poſſit, per os exhibeto, ſi verò non poſſit, per nares infundito. Vinum album, quàm ſuauiſſimum & copioſiſſimum potui dato. Quæ quotidie facienda ſunt, donec ſanus euadat. Morbus autem difficilis eſt, & confeſtim curatione indiget. Diſtentio in poſteriora opiſthotonos nuncupata. In diſtẽtione ad poſteriora (opiſthotono dicta) in reliquis eodem vt plurimùm modo afficitur æger. Oritur autẽ cùm circa poſteriores ceruicis tendones, aut ex angina, aut vua, aut locis ad tonſillas purulentis affectus fuerit. Interdum verò etiam ex capite cùm febres ſuperuenerint, conuulſio ſuccedit, quinetiam & ex vulneribus. Hic in poſteriora trahitur & præ dolore, quo circa dorſum & pectus detinetur, lamentatur. Hic vehementer conuellitur, vt ægrè quidem qui adſunt eum cõtinere poſſint, quin ex cubili excidat. Hic frequenter quidem die dolore afficitur, frequenter etiam leuiùs habet. Cùm ſic habuerit, ei eadem quæ priori ſunt exhibẽda. Hic verò morbus, vt longiſſimè, ad dies quadraginta detinet, quos ſi effugerit, conualeſcit. Alia diſtentio. Hæc diſtentio minùs quàm priores lethalis eſt, ab iiſdẽ autem oritur. Plærique verò ex caſu in poſteriora in morbum inciderunt. Sic igitur afficitur æger. Corpus totum conuellitur, interdum verò ad quancunque corporis partem fortè contigerit, ea conuellitur. Et primùm quidem circumobambulat, deinde ſucceſſu temporis, in lectum decidit, rurſusq; dolor & conuulſio remittit, cumque ſurrexerit, ſi fortè paucos dies huc & illuc oberrarit, poſtea rurſus iiſdem conflictatur doloribus. Atque hęc ei contingunt, crebroq; mutatur. Si quid comederit, id non niſi ægrè & exuſtum per inferiora ſecedit, ſed ad pectus cibus defertur, & ſuffocationem facit. Hunc ſi eodem quo priores modo curaueris, citiſſimè ſanum reddideris. Infuſum autem ex ptiſanæ coctæ cremore cum melle in aluum iniicito.

Hippocratis de his quæ ad virgines ſpectant, liber.

INitium mihi ducendum eſt in hac tractatione Medica ab iis quæ perpetuò fiunt. Neque enim fieri poteſt, vt quis

morbo-

morborum naturam perſpectam habeat, quod quidẽ artis eſt diſquirere, niſi eam in ſingularibus, à principio ex qua diſcreti ſunt cognoſcat. Imprimis quidem de morbo ſacro appellato, de attonitis, de terroribus, ex quibus vehemẽter homines perterrentur, adeò vt deſipiant, & interdum quidẽ noctu, quandoq; verò interdiu, vtroque etiam quandoque tempore, dæmonas ſibi infeſtos videre ſe exiſtiment. Deinde ex huiuſmodi viſione iam ſtrangulati ſunt multi, at mulieres plures quàm viri, quòd muliebris natura animi magis ſit demiſſi & puſilli. At virgines, quibus prope nuptiarũ tempus inſtat vt viro coniungantur, iſtud ſub menſium deſcenſum magis experiuntur, cùm antea his malis non admodum conflictarentur. Poſtea enim ſanguis in vtero continetur, velut qui effluere debeat. Cùm igitur exitui via minimè pateat, copioſior autem ſanguis per cibos & corporis incrementum affluat, tunc ſanguis effluuio carens, propter copiam ad cor & ſeptum tranſuerſum reſilit. Vbi igitur hęc oppleta fuerint, cor obſtupeſcit, indeq; torpor, & ex torpore dementia inuadit. Non ſecus ac ſi quis diutiùs ſedeat ex coxis ac femoribus in tibias & pedes depreſſus ſanguis, torporẽ adfert, ex quo pedes ad ingrediendum impotẽtes redduntur, donec ſanguis ad ſeſe reuerterit, qui celerrimè recurrit, ſi ſteterit in aqua frigida, quæ malleolos ſuperet. Hic igitur torpor facilè repellitur. Citò enim propter venarum rectitudinem recurrit, locusq; hic corporis inter pręcipuos non habetur. At ex corde & ſepto tranſuerſo tardè recurrit, cùm venæ obliquę ſint, & locus pręcipuus, & ad delirium ac inſaniã opportunus. Cùm autẽ hæ partes oppletæ fuerint, etiam horror cum febre irruit, febres inerrantes appellant. Quæ cùm ita ſe habeant, ob acutam quidem inflammationẽ inſanit, ob putredinem clamat, ob caliginem terretur & timet, ob oppreſſionem verò quæ circa cor eſt, ſuffocationẽ ſibi parant, ob ſanguinis autem vitium animis anxietudine & impotentia conflictatur & malum contrahit. Quinetiam alium horrendum in modum appellat, & in puteos deſilire ac præcipitare, ſeſeque ſtrangulare iubent, velut hæc præſtantiora ſint omnémque vtilitatem excedant. Interdũ verò citra ſpectra, voluptas quædam mortis tanquam boni cuiuſdam expetendæ inceſſit. Redeunte autem ad men-

tem homine, mulieres cùm alia multa, tum verò etiam pretioſiſſimas veſtes muliebres Dianæ conſecrant, à vatibus id iubentibus deceptæ. Verùm ad huius mali liberationem curatio eſt, ſi nihil ſanguinis effluxum impediat. Equidem virginibus ſuadeo quibus tale quid accidit, vt citiſſimè cum viris coniungantur. Si enim conceperint, ſanæ euadunt, Quod niſi fiat, vnà cum pubertate, aut non ita multò pòſt, his tentabuntur, niſi viro iungātur. Ex mulieribus verò quæ viris iunctæ ſunt, ſterilibus iſta magis contingunt.

Hippocratis de natura muliebri, liber.

DE natura muliebri & morbis iſta mihi dicenda ſunt. Potiſſimùm quidem in rebus humanis cauſam eſſe diuinum numen, deinde mulierum naturas & colores. Quæ enim admodum albæ ſunt, humidiores & ad fluxionē magis comparatæ, nigræ verò duriores & adſtrictiores. Quæ ad vini colorem vergunt, medium quid inter vtraſque habent. Ad eundem etiam modum in ætatibus contingit, iuuenes quidem humidiores ſunt, fereque copioſo ſanguine abundant, ſeniores verò ſicciores, paucoque ſanguine redūdantes. Mediæ, medium quid inter vtraſque habent. Eum autem qui iſta probè tractare volet, primùm quidem à diuino numine initium ſumere oportet, poſtea tum mulierū naturas dignoſcere, tum ætates, & anni tempeſtates, locaque vbicunq; fuerint. Frigida enim loca ad fluxionem ſunt comparata, calida verò ſicca & quieta Doctrinæ autem initium à ſuapte natura humido faciendum eſt. Si hydrops in vteris oboriatur, menſes pauciores & deteriores contingūt, deinde de repente deficiunt, venter intumeſcit, mammæ ſiccæ euadunt, & in reliquis malè habet, ſibique vtero geſtare videtur, ex quib' eam aqua intercute laborare cognoſcas. Quin & ex vterorū oſculo indicium ſumitur, ad tactū enim gracile deprehenditur, febriſque & aqua ipſam inuadit, quoque longiùs tempus proceſſerit, dolor imum ventrem, lumbos, & laterum inanitatem detinet. Hic morbus ex abortione præcipuè oritur, & ex aliis etiam contingit. Cùm ſic habuerit, calida lauare, tepefacientia admouere oportet, quoad dolor non ampliùs detineat, & medicamen-

tum

tum deorſum purgans propinare. Poſt medicamentum verò, vteris fomentum ex ſtercore bubulo admoueto, deinde quod ex cantharide paratur in ſubdititio apponito, tribus diebus intermiſſis, id quod ex felle conficitur. Vno verò die intermiſſo, per tres dies infuſum ex aceto adhibeat. Et ſi quidem venter mollis euadat, & febres ceſſent, ac menſes ſuboriantur, cum viro coniungatur. Sin minùs, eadem rurſus facito, quoad menſes decurrant, & quibuſdam in ſubditio appoſitis vtatur. Intermediis autem diebus, crethmi corticem, & pæoniæ grana nigra, & ſambuci fructum ex vino ieiuna bibat, eaq; plurimam mercurialem, alliaq; cocta & cruda edat. Cibis mollibus, & polypis, aliisque mollibus vtatur. Quòd ſi pepererit, conualeſcit. Si vteri ad hepar proceſſerint, de repente vox deficit, dentes inter ſe collidit, & color niger euadit. Hæc autem de repente cùm ſana eſt contingunt. Hic verò affectus præcipuè virgines vetulas affligit & viduas, quæ iuuenes pepererunt, & viduitatem experiuntur. Cùm ſic habuerit, infra manu propulſione facta, ſub hepate & præcordiis faſcia deligato, oreq; diducto vinũ odoratiſſimum infundito. Naribus graueolentibus admotis ſuffitum parato, ſubter verò ad vteros odorata apponito. Vbi ad ſe redierit, medicamentum deorſum purgans propinato, poſteaque lac aſininum bibendum, dato. Deinde admotis ad vteros fomentis odoratis, medicamenta ex bupreſti in ſubditiio apponito, poſtridie verò netopũ. Intermiſſis autem diebus duobus, vteros per odorata infuſa eluito, & poſtero die pulegium ſubdito. Intermiſſo verò die vno, ſuffitum ex aromatibus parato. Atque hæc viduam facere imperato, virgini verò vt viro iũgatur perſuadeto. Vteris verò nihil adhibeto, neque medicamentum bibendum dato, ſed conyzam & caſtorium ex vino ieiunæ exhibeto. Caput odoratis ne vngatur, neque ea olfaciat. Si vteri prociderint & foras prodierint, ignis pudenda præcipuè & ſedem occupat, vrina paulatim ſtillat ac mordet. Hæc contingunt ſi recens à partu cum viro concubuerit. Cùm ſic habuerit, myrti baccis & loti ramentis in aqua decoctis, eaq; depoſita, imum ventrem, & quàm frigidiſſima pudenda perfundito, & læuiter trita ex cataplaſmate apponito. Deinde vbi aquam biberit, lenticulam, mel & acetũ, vomat quoad vteri

ſubleuati fuerint. Et lecto à pedibus excitato iaceat, pudendisq; ſuffitum ex graueolẽtibus admoueat, naribus verò ex odoratis. Cibis autem quàm molliſſimis & frigidis vtatur, & vinũ aquoſum album bibat, nõ lauet, neq; cum viro dormiat. At verò ſi penitus extra pudẽda prociderint, velut ſcrotũ propendent, & dolor imum ventrem & lumbos prehendit, progreſſuq; temporis ad locũ ſuum redire nolunt. Morbus autem inuadit, cùm partui vicina vteris laborarit, aut puerperij purgamentis euntibus viro condormierit. Cùm ſic habuerit, refrigerantibus pudendis admotis, quod foris eſt vino nigro in quo malum punicũ coxerit repurgatum & ablutum, intro retrudito, deinde mel admixta reſina infundito, ſupinaque ſurſum ſublatis & extentis pedibus iaceat, poſtea appoſitas ſpongias ex lumbis religato. Cùm verò ita habuerit, cibis quidem abſtineat, potu autẽ quàm pauciſſimo vtatur, quoad ſeptem dies præterierint. Et ſi quidem ſic intro redierint, ſatis eſt, ſin minùs, ſummis vteris deraſis & calefactis, ablutis & illitis, alligataque ad ſcalam muliere, ſcalã ad caput cõcutito, & manu vteros intro trudito, poſtea eius cruribus alternatim ſimul colligatis, ſic per diem & noctem ſinito, & paucum ptiſanæ ſuccum frigidũ, nihilq; aliud exhibeto. Poſtero autem die reclinatæ coxendici cucurbitulam quàm maximam adhibeto, multoq; tempore trahere ſinito. At poſtquam detraxeris, cutem ne pertundito, ſed recumbere ſinito, nihilq; aliud quàm ſuccũ exhibeto, quoad dies ſeptem præterierint. Quòd ſi ſitiuerit, aquã frigidam quàm pauciſſimam dato. At vbi dies ſeptẽ præterierint, cibis quam molliſſimis & pauciſſimis vtatur. Quòd ſi aluum deiicere velit, recumbens deiiciat, quoad dies quadraginta præterierint. Deinde ſurgat & quã minimùm ambulet, neq; lauetur, neq; ſuffitũ ex graueolentibus adhibeat, & parũ comedat. Vteri ſi adhęſerint, innituntur, & ſi attigeris duritatem ſub lateris inanitate deprehendes, dolor imũ ventrem inuadit, & laterum mollitudinem, & lumbos, dolorq; ad crus fertur, neq; extendere poteſt. Plærunque verò pus colligunt, & linamentorũ curatione indigentes, niſi vras, aut fęces, fluore pereunt. Vbi ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinato, multaq; calida lauato, & foueto, cumq; recens lota, aut fota fuerit, iubeto vt quæ ſenſim

ſim admota manu eam contrectarit, os locellorum detrahat, ſuffitúq; ex myrrha calonia affuſo roſaceo ſubter paret. Bibat autẽ pæoniç grana nigra quinq;, ex vino odorato caſtorio admixto, & in ſanã coxam recumbat, eiq; baccarum, aut oleum album admoueat, allia plurima, tum cruda, tum cocta edat, ſuccum ſorbeat, cibiſq; mollibus vtatur. Vbi autem dolor ſedatus fuerit, in ſanam coxam abduces, deinde ex vrina, lauro aſperſa, fomentum parato, & à fomento cyclaminũ adhibeto. Poſtero verò die lotę ſuffitũ ex aromatis admoueto. Præcipuè autem ex hoc morbo infœcundæ redduntur Si vterorum os complicatum fuerit, menſes nõ ſuboriuntur. Si verò ſuboriantur, pauci ſunt & vitioſi, & vbi cũ viro congreditur, dolet, doloŕq; imum ventrem & lumbos detinet. Quòd ſi digito contrectet & perquirat oſculum, nõ comparet. Vbi ita habuerit, fomẽtum ex vrina humana adhibeto, & à fomento lẽticulæ decocto lauetur. Deinde poſt lotionem vnguento Ægyptio vteri foueantur. Quòd ſi ad nares odor peruenerit, eã ſanam fore ſpes eſt. Cũq; dormire volet, oleum Ægyptiũ ex lana in ſubditicio apponito. Poſtero verò die num magis directi fuerint conſiderato, poſteà odoratis foueto, & purgantia quæ minimè mordeãt ſubter apponito, poſtq; ſubdititia æquali aceti parte admixta eluito. Cùm verò menſes adfuerint, ieiuna & illota poſt ſuffitũ virum adeat. Ex hoc autẽ potiſſimum morbo ſteriles euadũt. Si vteri ad coxendicẽ emineant, tum menſes non eunt, & dolor ad imũ ventrem & lateris inanitatẽ peruenit, ac ſi digito cõtigeris, os in coxendice deprehendes. Cùm ita habuerit calida lauato, & allia quàm plurima cõedenda dato, & lac ouillũ impermixtum bibat. Et poſtquã impermixtum comederit, deinde fomento adhibito medicamentum deorſum purgans exhibeto. Poſtquam autem purgata fuerit, rurſus vteros ex fœniculo & abſinthio ſimul permixtis foueto. Vbi verò recẽs fota fuerit, os digito abſtrahito, poſteà ſcillam in ſubdititio apponito, poſt hoc autẽ intermiſſione facta, quod cũ narciſſino conficitur. Quòd ſi tibi perpurgata videatur, netopũ ſubter apponito, poſteroq; die vnguẽtum roſaceum. Primo autem menſium die à ſubdititiis ceſſato, poſtridie verò vbi defecerint, incipito. In menſibus autem ſi quidem ſanguis erumpat, ſatis eſt, ſin minùs, cantha-

ridas quatuor,reſectis pedib⁹, alis,& capite bibat, pæonięque nigra grana quinq;,& ſepiæ oua, liniq; ſemen ex vino. Quòd ſi dolor & vrinæ ſtillicidium detinuerit,in calida deſideat,& aquam mulſam aquoſam bibat.Si verò ſub primũ diem purgata non fuerit,rurſus bibat quoad purgatio adſit, quæ vbi adfuerit,ieiuna virum adeat. In purgatione mercurialem edat, & polypos coctos, cibiſq; mollibus vtatur. Morbo autem liberabitur vbi conceperit.Si ex partu minimè purgata fuerit,venter & crura intumeſcunt,rigor & dolor imum ventrem & lumbos occupat,quandoq; etiam ad viſcera progreditur, & animo deficit. His per morbi exordia afficitur, procedente verò tempore,cauæ faciei partes multùm rubeſcunt. Cum igitur ita habuerit, poſt fomentũ vteris admotum,cyclaminum in ſubdititio apponito.Bibat autem quod cum tæda cõficitur,quoad fluxus emotus fuerit. Vterorum autem ori pingue anſerinum , myrrham & reſinam tepidam illinito & quàm maximè inducito. Ante cibum mercurialem coctam,allia & porrum edat,& braſſicæ ſuccum ſorbeto,cibiſq; mollibus vtatur,marinis autem potiùs & calida lauet.Pinguibus verò &dulcibus abſtineat, quoad conualeſcat.Si vteri pituita redundantes fuerint,flatus intus oritur,& menſes albi pituitoſi prodeũt,interdum verò etiam ſanguis tenuis,pelliculis plenus,neq; prę humiditate cum viro vult congredi, pallidaq; & gracilis euadit. Interrogare igitur eam oportet num quod defluit mordeat & exulceret,& ſi non mordeat,ex cerebro defluere aſſerito, ſi verò mordeat ex vẽtriculo.Sin igitur ex ventriculo fuerit, poſt lẽticulæ decoctũ vomat, deinde veratro purgato poſtea in nares indito.Vbi verò ſuperior vẽtriculus tibi perpurgatus videbitur,medicamentum deorſum purgans propinato. Cibis pinguibus & dulcibus abſtineat,acres verò exhibeto,vt qui conueniant,niſi pudenda exulcerata fuerint, præſtant autem frigidi.Parum lauet,neq; tamen calida,neque caput.Ieiuna verò hypericum,lini ſemen,ſaluiam ex vino diluto bibat. Vbi autem fluxus ceſſarit,groſſorum ſucco eluito,deinde acerbis. Morbus autem grauis eſt.Si vteri inflammatione laborent menſes prorſus non eunt, vel praui &pauci,cumq; ieiuna fuerit, eam vomitus prehendit, vbi verò quid ederit,cibos vomitione reiicit, dolorq; imũ ventrem

trem & lumbos detinet, animiq; deliquium occupat. Vẽter autem interdum quidem durus, interdum autẽ mollis eſt, flatu diſtenditur, & magnus euadit, ſeq; vtero geſtare exiſtimat. Quòd ſi attrectarit, tumor ille euaneſcit. Huic velut vterum geſtanti, tumor paulatim ad decem vſq; menſes increſcit. Cùm verò præterierint decem menſes, venter aqua impletur, & vmbilicus extat. Quòd ſi immiſſo digito attrectaris, os vteri gracile in ſeque conſidens deprehendes. Vbi menſes comparent, pauci & praui prodeunt, ceruix & clauiculæ extenuantur, & pedes intumeſcunt. Cùm ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinato, & ad vteros quæ purgent neque mordeant in ſubditio apponito, poſt quæ vteros æquali aceti acerrimi portione admixta eluito, mercurialẽ edito, ſuccumq; farina iniecta cum decocta fuerit ſorbeto. Hic autẽ morbus periculo proximus eſt. Si eryſipelas in vteris ſuboriatur, tumor à pedib⁹ exorſus, ad crura & lũbos fertur quoq; lõgiùs tempus proceſſerit, venter etiã intumeſcit, rigor, febris, & imbecillitas prehendit, neq; præ dolore quieſcere poteſt, ſed ſeipſe diſiicit. Dolor verò ab imo vẽtre ad lumbos ſurſum fertur, deinde ſurſum progreditur ad præcordia, pectus & caput, ſeq; mori putat, cumq; remiſerit, manus, interdumq; etiã inguina, crura & poplites inuadit, liuida euadit, & exiguo quandoq; tẽpore meliuſculè habere videtur, deinde rurſus iiſdem afficitur, corpus puſtulis refertũ eſt, in facie rubores exoriuntur, vehemens ſitis detinet, & fauces areſcunt. Hic morbus ſi prægnãti oboriatur, perit, alioqui curatione adhibita ſaneſcit. Cùm igitur ſic habuerit, ſi dolor detineat, refrigerantia porrigere vẽtremque mouere oportet. Quòd ſi vtero habeat, cibis & potionibus vtatur, quibus fœtus minimè perdatur. Si verò aluus nõ deiiciat, per infuſum ſubluito. Verùm ſi vtero non habeat, medicamentũ purgans potui exhibendũ. Cibis quàm pauciſſimis, molliſſimis & frigidis vtatur, mercurialem & ſambucũ comedat, & neq; ſalſa, neq; pinguia, neq; acria, velut origanum, aut thymum aut rutam Vbi autẽ febris & ſtrãgulatio dimiſerit, tumorq; minimè ſubſtiterit, medicamẽtum valentius deorſum purgans poſtea propinato. Ex hoc autẽ morbo paucæ euadunt. Si vteri præter naturam dehiſcant, & mẽſes plus iuſto copioſi, & glutinoſiores, & frequẽ-

tes eunt,neq; genitura intus manet. Quòd ſi digito cõtigeris,os dehiſcens deprehendes,febris, rigor, & dolor imum ventrẽ & lumbos corripit. Hic morbus ex fluxu ſanguineo prehendit, qui exoritur cùm menſes de repente ſuppreſſi eruperint. Cùm dolor maximè detinet,tepefactoria in ſubdititio adhibeto, ex iiſq; fomentũ vteris admoueto,& medicamentum deorſum purgans propinato, quæq; minimè mordeant ſubdito, & cum acerbis poſt ſubdititia colluito, minimumq; lauet. Cibis autem quàm maximè ſiccis vtendum. Quibus factis niſi conualeſcat,medicamentũ ex quo per ſuperiora & inferiora purgetur propinato. Cùm mẽſes commouebuntur, cumq; ceſſarint,eandem victus rationẽ adhibeto. Hic autẽ morbus lethalis eſt. Si vteri ad medios lumbos fuerint,dolor imum vẽtrem,deinde crura detinet, cumq; ventris onus deponit,acutiores dolores ſuboriũtur, ſtercuſq; non niſi vi progreditur, vrina guttatim fertur,& animo linquitur. Cùm ſic habuerit, adalligata veſicæ fiſtula,flatum in vteros immittito,& fomentum admoueto,aut calida multa lauato,ſubter pudenda ſuffitum ex graueolentibus parato,ſubter nares verò ex bene odoratis. Vbi autẽ dolor ceſſarit,lenticulæ decocto priùs potui exhibito, medicamentum ſurſum purgans, ex quo ventriculus emoueatur,propinato. At poſtquam vteri ad ſuam ſedem redierint, medicamentum deorſum purgans,poſtea etiam lac propinato. Deinde fomento ex vino ad vteros admoto, medicamenta quæ ex lauro conficiuntur immittito, & quæ non mordeãt,admixto aceto in ſubdititio apponito, poſtea ſuffitum ex aromatis parato. Steriles autem & claudæ ex hoc morbo euadũt. Cùm fluor albus ſubortus fuerit,vrina qualis aſini apparet,& dolor imum ventrẽ, lumbos ac laterum inanitates detinet, crura ac manus intumeſcunt, oculorũ caua eleuantur,& oculi humeſcũt,color auriginoſus & albus redditur, cumq; deãbulat anhelatione corripitur. Hic morbꝰ oritur, ſi naturâ pituita abundãs,febricitarit,biliſq; cõmota minimè purgata fuerit. Si igitur ventriculus coaceſcat,alui profluuia contingũt,quod ſi ad vteros vertatur,fluxus oritur. Hanc vbi alui profluuiũ detinuerit,papaueris albi & rubri æquali portione corticẽ tritum, & ſpinæ fructũ ex vino aqua tẽperato,polenta recẽti immiſſa bibat. Quòd

ſi velit,

ſi velit, mali punici putamen cinere concoctū, pari polentæ & farinæ portione iniecta, ex vino bibat, quàm minimùm verò lauet. Cibis maximè ſiccis & frigidis vtatur. At vbi fluxus ceſſauerit, medicamentū ex quo ſuperiora purgentur propinato, & lac aſininū bibat. Cùm verò deorſum purgata fuerit, lac bubulū ad quadraginta dies, ſi poſſit, bibat, & impermixtum cœlo ſereno expoſitum, vini quarta portione ad aquā ammixta. Sub veſperam autē vbi ebiberit, ſorbitionē ex alica ſumat. Vbi verò ad diē decimum peruenerit, lactis & aquæ decimam partē ſubtrahito. Quantam autem ſubduxeris, tantam recenter mulcti tepidi portionē bibat, poſtero verò die duas portiones, vt in decem portionibus pro modico diluto ſit meracū, & ad dies quatuor bibat decima parte ſubtracta, & ampliore ſorbitione adhibita. Cùm autē decimam lactis portionem quatuordecim diebus biberit, tertiam aquæ partem affuſam ad decem dies bibat, & cibis vtatur. Sicq; dies exeunt in totū quadraginta. Vbi quę natura ſterilis exiſtit partus eiicit, primū quidem mēſes deficiunt, & pauciores contingunt, tempusq; quo priùs apparebant ſuperant, deinde derepente copioſi, puri & vehemētes decurrunt. Et ſi quidē ei ſemel defluxerint, deinceps pro ratione in vētre habet, ſin minùs, primò, ſecundò, ac tertiò in menſe decurrunt, poſtea per ſe fluxus deſinet, pallidaq; & gracilis euadit. Medicamentum igitur ſurſum & deorſum purgans propinandū, & lac aſininum, aut ſerum poſtea bibendum, deinde poſt hæc admoto fomento, vteri medicamento quod minimè mordeat purgandi, poſtea aceto colluēdi, deinde ſuffitus ex aromatis parandi. Hæc autē facito, vt primo menſium die facta ſint, & vt neq; illota, neq; ſine cibo maneat, cyceonē inſulſum craſſum vbi biberit, ſuffitū ex aromatis aſperſo netopo & vnguento roſaceo ſibi paret, deinde virū adeat. Si acetabula pituita referta fuerint, menſes quidem probè eunt, & vtero gerit, fœtum autem vbi validior fuerit, corrumpit. Neq; enim detinere poteſt, ſed diſrumpitur. Hunc autē in modum noſces. Humida redditur, & mucoſū glutinoſumq; defluit, neq; mordet. Et vbi à fluxu purgari deſierint, cū menſibus per duos aut tres dies muci ex vteris procedunt. Hanc groſſorum decocto colluere oportet, & vbi bis aut ter acerbis poſtea collueris, deinceps

medicamentum ex quo pituita purgetur in ſubdititio apponito, mollia fomenta admoueto, & poſt ſubdititia pari aceti portione admixta eluito, & euntibus menſibus ſuffitũ ex aromatis parato. Deinde à cibo & lotione abſtinens, cum viro dormiat. Cùm menſes latuerint, dolor imum ventrem detinet, eiq; pondus incũbere videtur, lumbi & laterũ inanitates dolent. At vbi ad præcordia irruperint, ſuffocant, cumq; frequenti vomitione acida reiecerint, modico tempore meliùs habet, dolor verò ad caput & ceruicem fertur. Vbi igitur aduenturi ſunt, ſi impetũ fecerint, tepefacientia ſubter apponito, ſuffitumq; ex graueolentib. apparato, infra verò ex odoratis, caſtoriumq; & conyzam potui exhibeto. Cùm autẽ ad inferiora proceſſerint, ſuffitũ per inferiora ex graueolentibus apparato, ad nares autẽ ex beneolentibus. At vbi dolores quieuerint, medicamentum potui exhibeto, poſteaq; lac aſininum propinato, deinde ſuccum ex quo vomat dato, & naribꝰ admoueto. Vbi verò purgaueris, fomento ad vteros ex his quæ cũ lauro conficiuntur admoto, medicamentum ex narciſſo apparatũ ſubter apponito. Tribus autem diebus fomentis intermiſſis, id quod ex cantharide conficitur in ſubdititio apponito, poſtero verò die adipẽ anſerinũ, deinde tribus intermiſſis diebus, ex eo quod cum aceto paratur eluito. In purgationibus autẽ mercurialem ante cibos edat, cibiſq; molliſſimis vtatur, & acria cõedat, biſq; die calida lauet. Quòd ſi his factis menſes ſuo tẽpore non contingunt, cantharidas propinato, & vbi prodierint, ieiuna illota & ſuffita cũ viro dormiat. Si ea quæ in vtero habet fœtum menſtruum aut bimeſtrẽ perdit & perferre nequit, gracilisq; præter naturã euadit, huic vteri oſculũ purgare oportet. Neq; enim priùs fœtũ perferre poterit q̃ ipſius vteri craſſi & validi redditi fuerint. Quòd ſi pręter naturã craſſior euaſerit, vtero non cõcipit. Omentũ enim prępingue ſuperincũbens, vteros cõprimit, neq; geniturã ſuſcipere ſinit. Huic, vbi gracilẽ reddideris, medicamentũ deorſum purgans propinare oportet, & ad vteros quoad eos purget & flatus excitet, ſubter apponere. At ſi vterorũ oſculum durũ extiterit, aut ceruix, quod immiſſo digito deprehendes, itemq; ſi in coxendicẽ obuerſi fuerint. Quod cùm ſic habeat, nihil acre exhibeto. Si enim os exulceraris, vbi inflam-

Inflammatione tentatum fuerit, periculum eſt ne penitus ſterilis euadat. Verùm quæ non mordeant, ex quibus purgetur, ſubter apponito. Si eam quæ parere non poteſt purgare voles, & bilioſa aut pituitoſa fuerit. Quodnam autem ex his ſit cognoſces, ſi ſuppoſitæ arenæ, dum menſes eunt, in ſole ſanguinem effuſum ſiccari permittas. Et ſi quidem bilioſa fuerit, ſanguis pallidus in ſumma arena extabit; ſi verò pituitoſa, velut mucus. At certè vtrumlibet fuerit, vbi per inferiora purgaueris, ad vteros ſubdititia adhibeto. Si menſes prorſus non eant, ſi quidem ex dolore cõtingat, primùm quidem ventrem deorſum purgato, deinde medicamentum à quo ſanguis ex vteris purgetur ſubter apponito. Poſtea intermiſſo vno aut altero die, medicamentum ex quo ſanguis purgetur in ſubdititio apponito. Reliquo verò tempore crethmi corticem ex vino tritum bibat. Si vteri oſculum plus iuſto humidum fuerit, acria vti mordeatur, & inflammatum admodum durum fiat, ſubter apponito. Quòd ſi induratum fuerit, acria adhibeto. Quæ enim mordent, ſaniem diffundunt, poſtea mollia ſubter apponito. Quinetiam ad alios morbos non minùs apponito. Si puerperæ vteri ad coxendicem aut ad lateris inanitatem incubuerint, ad ſanam coxendicem oleum Ægyptium album, aut Baccarinum vnguentum admouere oporret, & in ſanam coxendicem decumbat. Pæoniæ grana nigra quinq;, ſambuci fructum ad conchæ maioris menſuram, & caſtorii fabæ quantitatem ex vino bibat, mox lota ſuffitum adhibeat, potibus & cibis mollibus vtatur, mercuriali & acribus omnibus, præter raphanum & cepas. In vteri ſtrangulatu graueolentia omnia in ſuffitu naribus adhibenda, bitumen ſcilicet, ſulphur, cornu, lucernæ funiculus, vituli marini adeps, caſtorium, pudendis verò odorata. At ſi puerperæ vteri inflammatione laborent, incenditur, & ſuffocatio detinet. Cùm ſic habuerit, algam marinam tritam in linteolo extento ex cataplaſmate adhibeto. Deinde farinam hordeaceam crudam, cinerem ſarmentitium, & lini ſemen, aceto & oleo affuſo in maſſæ ſubactæ formam decoquito, poſtea quàm calidiſſimo imum ventrem ex cataplaſmate linito. Quòd ſi compacti fuerint vteri, lentibus cum multa mentha in aceto decoctis, vaporem in os naribus admotis attra-

hat, & ex graueolentibus ſuffitum adhibeat, mercurialem comedat, & ex ſucco farinam coctam ſorbeat. Quàm citiſſimè & priùs quàm dolor detineat, medicamenta exhibere oportet quæ vterorum dolorem ſedent, & cibos ſumat qui aluum deiiciant. At ſi venter incaleſcat, per infuſum ſubluito. Quòd ſi vteri ex partu inflammatione laborent, ſolani ſuccum in pudenda infundito, & vbi calidus euaſerit, alium affundito. Si verò hic non adfuerit, lentiſci, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ ſuccũ expreſſum infundito, & ꝙ in ipſa eſt mediũ tenerrimũ deraſum, in longitudinem indito, demum ceruſam aqua ſubactam, lana exceptam ſubdito, ſin horruerit detrahito. Si mulier vterorum debilitatem, & à bile ſuffocationem ſentiat, eamque leuiter purgare opus ſit, doloremque ſedare, peucedani ſuccum ad tres cyathos potui exhibeto. Si in lumbis aut lateris inanitate vteri extiterint, ſi emouere velis, ſulphur & bitumen tritum affuſo melle cocto in glandulam craſſam efformato, & in ſedem immittito, & ſi vteri ſicci euaſerint, hæc quàm celerrimè in ſubdititio apponito. Cùm mulieri vteri duri euadunt, & ad pudenda prominent, inguinaq; indurantur, & ardor in pudendis ineſt, cancri initia ſuſpecta ſunt. Cùm ſic habuerit, cucurbitæ interiorem partem terere oportet, & cum fauo aquæ hemina affuſa in ſedem immittere, & donec purgetur ſinere. Cùm verò mulieri medicamentum exhibueris, quæ vteros purgant, quæque impellunt admiſceto. Potiones aliæ & ſubter appoſita, quæ ſecundas educere & menſes detrahere valent. Cantharidas quinque euulſis alis, pedibus & capite, deinde tribulos mari adiacentes cum radice tritos ad conchæ menſuram, & anthemi lutei interiorem partem tritam quantum concha capit, ſeminis apii æqualem portionem, & ſepiæ oua quindecim, ex vino dulci temperato potui exhibeto, cumque dolor detinuerit in aqua calida deſideat, & mulſam aquoſam bibat. Foliorum ranunculi & floris triti ſtateris Æginæi pondus ex vino dulci bibat. Et vbi dolor detinuerit, cicer album & vuas paſſas in aqua decoctas & refrigeratas potui exhibeto, cumque ſtranguria vexauerit, in aqua tepida deſideat. Adiantum ſtateris Æginæi pondere, ex vino albo, æquali aquæ portione temperato, propinato. Violæ albæ ſemen quantum tribus digitis capere poſ-

re poſ-

ſe poſſis, ex vino albo eodem modo temperato, bibendum dato. Violæ nigræ radice ex vino macerata ad eundem modum vtatur. Crinanthẽmum quod in domibus prouenit, ad eundem modum miſceto ac propinato. Anchuſæ folia ad pugillos duos in vino pari aqua temperato decocta bibenda dato. Chamæleontis radicem deraſam, velut in veratri potione, ex vino aqua temperato decoctam propinato. Braſſicæ & porri ſuccum, vtrique laſeris ſucco ad tres obolos admixto, vini albi æquali admixta portione, bibendum dato. Oliuas albas priùs quàm oleum inſit in tenues partes diſſectas ſiccato, deinde tuſas & cribratas, in vinũ iniectas, bibendas exhibeto. Hoc & menſes detrahit, & ſecundas eiicit. Dictamnum Creticum oboli pondere ex aqua potui exhibeto. Quo epoto ſi ſecundas eiicere non poteſt, ſambuci ſuccum coctum pro fotu iniicito, & cantharidem ſubter apponito. Hoc etiam fœtum expellit. Vbi verò morſum attulerit, eo ablato, & vnguento roſaceo leuiter intincto, in ſubdititio apponito quoad liberata fuerit. Populi nigræ Creticæ grana nouem trita, ex vino bibenda dato, eo etiam abluatur, ſi difficulter pariat. Conyzàm quantum manus capit læuiter tritam, porri ſucco macerato, netopo quantum conchæ maioris teſta capit admixto, hæc ex vino bibenda dato. Menſes detrahit. Peucedanum & panacem pæoniæq; radicem ex vino potui dato. Fœtum mortuum & ſecundas eiicit. Violæ & portulacæ ſemen, hæc contuſa & mixta ex vino albo vetuſto exhibeto. Menſes detrahit. Violæ albæ ſemen quantum tribus digitis comprehenditur, & ſtercoris caprini globuli quinque aut ſex. Hæc vino odoratiſſimo permiſceto, fomento priùs ex aqua & oleo immiſſo. In ſedili autem fomentum admoueto, quo adhibito potui exhibeto, & quã citiſſimè in cubili reclinato. Braſſicam autem edendam, & ſuccum ſorbendũ dato. Violæ albæ ſemen quantum tribus digitis capitur, ex vino propinato, & in aqua calida deſideat. Quòd ſi non habeat, fœniculi radices contuſas, aqua mulſa tepida maceratas exhibeto. Fraxini pilulas circiter decẽ, ex vino propinato. Hoc valet ad omnẽ vterorũ dolorem, & valde vrinã mouet. Laſeris ſuccum orobi quantitate, & naſturtii ſemen tenuiter trita & permixta ex vino aut lacte canino potui exhibeto. Hoc etiam fœtum eiicit.

Medicamentum fœtum eiiciens. Ranunculum & elaterii parum aceto mixtum & bene temperatum propinato. Ad idem. Braſſicæ caulem tenerum in extremitate netopo illitum, affricato. Si menſes non eant. Terebinthi fructum tritum, vino & aqua maceratum, & percolatum ieiunæ bibendum dato, & calida lauet. Ad menſes mouendos. Purpurea grana ieiunæ ex vino potui exhibeto. Ad puerperii purgamenta. Fœniculi ſemen, & crethmi corticem, & thus ex vino bibenda dato. Tædam quam pinguiſſimam in vino coctam, & pæoniæ grana quinque ex vino trita, in heminæ quadrante potui dato. Mercurialis ſemen & folia ex vino potui exhibeto. Pæoniæ grana nigra quinque, & ſepiæ oua ex vino propinato. Ad omnem puerperam. Oleo ad irionem & polentam affuſo aut cocto pro ſorbitione vtatur, & cibis quã molliſſimis. Scammonium ex lacte muliebri tritum, lana exceptum, in ſubdititio apponito. Mercurialis folia trita in linteo ſubter apponito. Artemiſiam herbam tritam & roſaceo vnguento imbutam ſubdito. Albam radicem tenuiter tuſam, vnguento roſaceo ſubactam, ſubter apponito. Pæoniẹ radicem, melle, vnguento roſaceo & Ægyptio ſubactam, ex lana ſubter apponito. Farinam non lotam ad eundem modum apponito. Lolii & tritici farinam vnà melle ſubactam, ex lana ſubter apponito. Menſes & puerperia purgans, quod etiam aquas educit. Radicem ſtruthij læuiter tritam quantum tribus digitis capitur, melle ſubactam in ſubdititio apponito. Naſcitur autem in Andri littoribus. Vteros repurgant. Mercurialis contuſæ & cucumeris agreſtis modicum, ex vino tritum, ea melle ſubacta ſubter apponito. Leporis pilos vſtos, ex vino tritos, melle cocto & aqua ſubactos potui exhibeto, & calida lauet. Quod partum purgat. Hordeum decorticatum ad dimidii hemichœnicis menſuram in aqua quatuor heminis coquito, vbi ferbuerit, bis aut ter ſorbendum dato. Puerperii reliquias purgato. Sambuci folia affuſo oleo cocta bibenda exhibeto, braſſicas etiam coctas & porra edat. Vteros purgans. Rhois folia & fructum ex vino bibẽdum dato, & irionem ex vino tritum, polenta iniecta propinato. Miſy obolos duos ex vino tritos & ſubactos in ſubdititio apponito. Lini ſemen tritum ex vino ſubactũ ſubdito. Trifolii ſemen ex vi-

ex vino propinato. Vbi verò vteri ad lumbos incubuerint, polypos coctos & aſſos edat, & vinum nigrum odoratum, merum quàm plurimum bibat. Aliæ potiones, medicamenta ſubdititia & purgantia. Rhoem rubrum & vinacea ex aqua coquito, ſitania farina in aquam iniecta, bibendam dato. Farinam in aquam immiſſam bibendam exhibeto. Mora rubi ſicca, leuiter trita, recenti polenta admixta, quantum amborum acetabulum, ex vino odorato aquoſo bibat. Terram nigram Samiam ex aqua tritam, aſtragali quantitate bibendam porrigito. Hypocyſtidem ex vino præbeto. Ex malis punicis vinoſis ſucco detracto, eo polentam ſubactam ſiccato, deinde tenuiter tritam ex vino bibendam dato. Myrti nigræ fructum tritum aqua maceratum, polenta immiſſa bibendum exhibeto. Mali punici dulcis aſſati drachmam tritam ex vino propinato. Triticum & hordea trita & torrefacta, ac in farinam redacta, ex vino nigro bibenda dato. Mali punici dulcis interiorem partem, pari aquæ portione admixta, potui exhibeto, Cicutæ quantum tribus digitis capitur, ex aqua bibendum dato. Farinæ ſitaniæ & gipſi pares portiones ex aqua mixtas bibendas dato. Mali punici dulcis corticem & malicoria ex vino propinato. Si ſanguis ex vteris effluat, viticis folia ex vino nigro potui dato. Ad fluorem & dolorem. Roriſmarini radicem ex vino propinato. Vterorum aliæ potiones. Cedri baccas, ſeſeli, cuminum Æthiopicum, caſiæ fructum, iuniperi baccas, milium, echinos paruos, melanthium, dauci radicem & ſemen. Ex aromatis verò, thymum, thymbram, ericen, hypericum, papauer album, crethmi radices & ſemen, maluæ radices, mercurialis ſemen & folia, vrticæ ſemen, ſaluiam, populum nigram, dictamnum, pſeudodictamnum, amomum, cardamomum, helenium, ariſtolochiam, caſtorium, adiantum, dracontium, peucedanum, rutæ folia & ſemen, apii ſemen, fœniculi ſemen, hippoſelini & ſemen & radices, hippomarathri ſemen & radices, ſtruthii ſemen & radices, hyſſopum Cilicium, eryſimum, pæoniam, panacen. Horum quodcunque voles aut cum cæteris mixtum, aut per ſe ex aqua & vino decoctum, vt voles propinato. Optimè purgant & dolores ſedant. Maluæ radicem ex aqua dato. Pæoniæ ſemen & parum cedrini olei admixtum

ex vino propinato, & vterorum dolores ſedabit. Ad vteri ſtrangulatum. Caſtorium & conyzam ex vino albo propinato. Quòd ſi ad nares prorumpat, grani cnidii interiorem partem albam ammixto melle ad nares alline. Aliud dolores ſedans. Maluæ radicem, & fœniculi & crethmi corticem ex aqua propinato. Stellas marinas nigras & braſſicā mixtas, ex vino odorato propinato. Myrrhæ obolos tres, coriandri parum, reſinam, pæoniæ radicem, cuminum Æthiopicum. Hæc læuiter trita, vino albo macerata, ſummè tepida propinato. Quod vteros propellit. Ricini radicem potui exhibeto. Si vteri ad cor irruentes ſtrangularint. Viticis & pæoniæ ſemen ex vino bibendum dato. Hæc ſubdita acria ſanguinem cient. Cantharidas quinque thure & myrrha ammixta ad gallæ quantitatem, in longitudinem efformato, & lana circumductam, alboque linteo conuolutam, vnguentoque Ægyptio albo aut roſaceo imbutam, ſubdito. Bupreſtin integram, ſi parua fuerit, ſi magna, dimidiam, ad prædicta admiſceto, & ad eundem modum ſubdito. Quòd ſi mollioribus vti velint, bupreſtidibus in vinum iniectis, cuminum Æthiopicum, ſeſeli & anniſum addito & feruefacito. Ad decem autem bupreſtes olei acetabulum admiſceto, reliquorum omnium ſingulorum par ſit modus. Myrrham autem admiſceto & thuris parum. Ex eo pugillo accepto, velut prius ſubdititium ſupponito. Melanthium cum melle tritum, & ex vino ſubactum, in glandulam efformato, velut in priore ſubdititio. Aparinem (philiſtium dictā) ad eundem modum apparatam ſubter apponito. Tilephii ſemen eodem modo apparatum ſubdito. Anemones foliis tritis & linteo exceptis, pauca myrrha admixta, ad eundem modum vtitor. Quod ſanguinem ducit. Glandem Ægyptiam tritam, & ex liliis confectum quod Suſinum dicitur, ex terra Ægyptia, aqua diſſolutum, & lana conuolutum ſubter apponito. Aliud bilem purgans. Cucumeris agreſtis medullam læuiter tritam, melle ſubactam, in glandem efformatam, in ſubdititio apponito. Colocynthidis ſylueſtris interiorem partem læuigatam, melle ſubactam, ad eundem modum ſubter apponito. Elaterii potiones quatuor, adipe anſerino & caprillo admixto, dimidiam glandulam formato, & ex linteo in ſubdititio apponito. Thlaſpi læuigatum, melle

melle ſubactum, ſubter apponito. Fici folia pinguiora denſa, admixtis duabus elaterii potionibus, & nitri quantum elaterii, melle ſubactum ſubdito. Si vterus pituita laboret. Nitrum rubrum, fici interiorem pinguedinem, ſingulorum æqualem portionem læuigatam, ad gallæ magnitudinem efformatam, ſubter apponito. Cumini folia ex vino trita, in linteo ſubdito. Radicem albam tenuiter tritam, melle affuſo feruefactam, in glandis formam ſubter apponito. Laſeris ſuccum & ficum ſimul mixta, in glandis formam ſubdito. Cucumeris agreſtis ſemen tritum ad eundem modum. Fel tauri, nitrum rubrum, netopum, cyclaminum, horum tritorum quantum gallæ magnitudinem, cyclamini verò maximam portionem, melle admixto in ſubdititio apponito. Cepæ caput purgatum, ex aqua tritum, in linteo ligatum ſubdito. Myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, hæc melle ſubacta, linteo impoſita ſupponito. Grana decorticata ferè triginta, & tria Indici medicamēti oculorum, quod piper vocatur, & de rotundis altera tria, hęc tria tenuiter trita, ex vino veteri macerata, oleo dulci ſubacta, lana excepta ſubdat, & lotio abluatur. Tithymalli ſuccum melle ſubactum, linteo exceptum, in ſubdititio apponito. Scillæ radicem longitudinis ſex digitorum, ad duos digitos lana conuolutam ſubdito. Emollientia alia aquas purgantia, ſanguinem menſeſque niſi diuturni fuerint ducentia, & os emollientia. Narciſſinum, cuminum Æthiopicum, thus, abſinthium, cyperum, aliorum quidem ſingulorum pares portiones, narciſſini autem partes quatuor, ex linteo tenui, mixtas & tritas, in glandulam efformatas ſubter apponito. Cyclaminum tali magnitudine, & æris florem fabæ quantitate, trita, melle ſubacta in glandem probè efformata ſubter apponito. Pulegium, myrrham, thus, fel ſuis melle ſubacta & in glandis formam redacta ſubdito. Alia acerba. Rhoem vino nigro ſubactū in ſubdititio apponito. Cnicū ad eundem modum apparatum ſubdito. Loti ramenta eodem modo apparato. Rhoem melle ammixto ſubdito. Alia emollientia. Sulphur, adipem, oui vitellum, farinam, melle ſubacta & leuiter calefacta, quod lana exceperis ſubdito. Anſerinam pinguedinem & adipem ouillum, ceram albam, reſinam, vnguentum roſaceum tenui concerpto

linteo excepta ſubter apponito. Cerui medullam & adipem liquefacta, in vellere ſubdito. Adipem ouillum aut caprinum, & oui candidum vnguento roſaceo ſubactum, vellere exceptum, ſubter apponito. Ad colluendos vteros. Groſſos hybernas in aquam iniectas lento igne coquito, deinde percolato, & affuſo oleo colluito. Poſtea malicorio, galla, & loti ramentis in vino acerbo coctis colluito, percolatum infundito. Fæcem vini vſtam in aquam iniicito, deinde aqua colluito, poſtea verò malicorio, myrti baccis, rhois foliis ex vino decoctis perluito. Lentiſci, ſaluiæ, hyperici foliis in vino nigro decoctis vtitor. Si quid in vteris exulceratum fuerit. Butyrum, thus, myrrham, reſinam paucam, ex his colluere oportet. Porra in aqua vbi decoxeris, aqua percolata vino ammixto colluito. Sambuci fructum, aniſum, thus, myrrham, vinum, horum ſucco colluito. Braſſica in aqua cocta, in eius cremore mercurialem coquito, pauco lini ſemine iniecto, poſtea percolato colluito. Myrrhæ acetabuli quantitatem, thus, ſeſeli, aniſum, lini ſemen, netopum, reſinam, mel anſeris pingue, acetum album, vnguentum Ægyptium, horum ſingulorum parem portionem, vini albi heminis duabus macerato, deinde tepido colluito. Mercurialem vbi in aqua decoxeris, percolaris, myrrhæ acetabulum, thuris, netopi, ſingulorum æqualem portionem admiſceto, tepido colluito. Saluiam & hypericum ex aqua coquito, & colluito. Sambuci fructum, lauri baccas, vtriuſque parem portionem in vino coquito, deinde vino ad collutionem vtitor. Pulegium in aqua cùm decoxeris, oleo ad aquam affuſo colluito. Anſeris pingui & reſina liquefactis colluito. Butyrum pauco cedrino oleo ammixto, cùm melle liquefeceris, his tepidis colluito. Cyperum, iuncum odoratum, calamum aromaticum, hæc pari portione myrrhæ miſcentur. Siſymbrio in vino cocto colluito. Apii ſemen, aniſi, ſeſelios ſemen, melanthium vino coquito, colluito. Cedrum Creticam vbi vino decoxeris, colluito. Bryoniam albam & myrrham aqua macerato, colluito. Argenti flore vino & aquæ diluto, colluito. Elaterii potiones duas aqua macerato, colluito Cucurbitas agreſtes duas vino aut lacte cocto macerato, ad quatuor heminas percolato, colluito. Cucumeris agreſtis medulla interiore ad palmi quantita-

tem

tem in aquæ heminis quatuor decocta, melle & oleo affuſ-colluito. Radicis thapſiæ potiones duas, mel & oleum quæ duabus heminis macerato, & colluito. Veratri duas potiones ex duabus aquæ heminis maceratas, tepidum infundito. Thlaſpeos acetabulum melle admixto, duabus aquæ heminis macerato, tepido colluito. Cucumeris agreſtis ad palmæ quantitatẽ, in aquæ heminis quinq; decoctam, oleo admixto colluito. Grana cnidia ferè ſexaginta, melle aut oleo macerata infundito. Si natura pituitoſa fuerit. Cneori potionem tritam in aquæ mulſæ heminæ Ægineæ menſura macerato, colluito. Si verò billioſa fuerit. Daphnes potionem odoratæ drachmæ quantitatem, ſcammoniæ potionem tritam aqua mulſa, aut aquæ vuæ paſſæ hemina Attica macerato. Daphnoidis potionem ad eundem modum accommodato, & ſi biliosa fuerit colluito. Si verò pituitoſa fuerit, grana ſelecta, & ſucci tithymalli potionem ſumito, eoq; colluito. Ad eundem modum etiam cneorum & peplum adhibeto, & vtriſq; ad eundem modum vti oportet. Collutionis autem copia amplior non ſit quàm duarum heminarũ: Suffitum autem hæc contuſa faciunt. Gallam ſuffito, & loti ramenta, oleæ foliis ſiccis contuſis admixta & oleo ſubacta, ad ſuffitum adhibeto. In prunas ſubſtratas immiſſis hordei paleis humidis ſuffitum parato. Super oleariæ amphoræ operculo ſtœben ſuccendito, & immiſſis cupreſſi ramentis ſuffitum parato. Scammonium, myrrham, thus affuſo vnguento ad ſuffitum adhibeto. Bitumen admixtis hordei paleis ad ſuffitum admoueto, aut vituli marini pingue admixtum ſuffito. Fraxinum, cupreſſi ramenta, cyperi radicem, vnguento roſaceo aſperſa ad ſuffitum adhibeto. Calamum, cyperum, bryoniam, muſcum admixto ſimul aniſo & apii ſemine, vnguentoq; roſaceo aſperſa, ad ſuffitum admoueto. Reſinam ſiccam in cinerem calidum iniectam ſuffito. Cinnamomum, myrrham, caſiam, æquis ſingula portionibus admiſceto. Vel crocum admixta myrrha & muſcum æquali croci portione. Calamum, cneorum, crocum, roſarum folia rubra ſuaueolentia ſicca & trita croco admiſceto, & ſtyracem dimidia croci portione. Hæc læuigata, mixta & ſicca, melle quàm pauciſſimo cocto ſubigenda. Ex his omnibus commixtis ſuffitus materiam oboli Attici pondere confici-

to. Hi ſuffitus in ſtercore bubulo parentur. Stercus autem bubulum in acetabuli olearii formam effingito, quod fundum tenue habeat ſiccumque ſit. Ignis in quo ſtercus ponitur ſit ex vitium ſarmentis, cui inſidens mulier ſuffitum accipiat. Galbanum, reſinam, mannam, vnguento roſaceo aſperſa ſuffito. Panacis & cupreſſi ramenta, vnguento Ægyptio albo madefacta ſuffito. Cinnamomum, nardum & myrrham, vnguento roſaceo irrigata ſuffito. Violæ albæ ſemen, cedri ſcobem & galbanum melle ſubacta ſuffito. Caprini ſtercoris globulos & leporis pilos, vituli marini pingui aſperſos, ad ſuffitum adhibeto. Coaguli vituli marini pelliculam tenuiter contuſam, ſpongiam, muſcum, ſimul tenuiter trita & mixta, vituli marini pingui excepta ſuffito. Stercoris caprini globulos, vituli marini pulmonem, & cedri ramenta ſuffito. Stercus bubulum, cedri ramenta, & bitumen ſuffitui adhibeto. Spinæ Ægyptiæ fructum, cedri ramenta, & myrti ſiccæ folia. Hæc tenuiter trita, & oleo balſamino ſubacta ſuffito. Aromatibus in vnguentum immiſſis ſuffitum parato. Vinacea tenuiter contuſa, cedri baccas, reſinam pineam, ſimul mixta & paſſo cocto ſubacta, ſuffito. Fotus. Stercus bubulum contuſum & cribratum, aceti dimidiam portionem, immiſſa decocti erui dimidia portione, leuiter foueto. Poſt adhibitum fotum, lenticulæ decoctum bibendum dato, farinam ſorbendam ac reuomendam exhibeto, & vinum ſuperbibendum. Poſtero verò die granum cnidium deuorandum dato, ſequenti die quod vrinã cieat. Ciceris albi partes duas tritas, vuæ paſſæ tertiam partẽ, aqua ad dimidias affuſa decoquito, deinde percolatum per noctẽ ſub dio reponito, poſtridie bibendum exhibeto. De cætero ſaluiam, lini ſemen, polenta his ambobus admixta, bis die ex vini aqua temperati quatuor heminis dato. Olei dimidias heminas tres, ſambuci folia quantum manus plena capit, hæc cocta in craterem calidum effundito, muliere veſtibus circumtecta in ſedili collocata, teſtis calidis immiſſis fomentum adhibeto. Sambuci folia quantum manus plena capit, & myrti æqualem menſuram in aquam iniectam decoquito, & in percolatam aquam hordei paleas immiſſas, decoctas in linteũ immittito, deinde ex eo fomentũ quàm maximè calidum ferre poterit admoueto. Acetum, oleum,

aquam, melle admixto, hæc valde decoquito. Deinde veſica ſumta congium capiente, aut vtriculo ex tenui corio infundito, & tenui panno laneo ad fomentū conuoluito. Cùm verò tepidus pannus fuerit, alium conuoluito. Pini corticem & rhois folia in aquam iniecta vehementer decoquito, in aqua diffuſa hordei paleas oleo affuſo coquito, hæc ſimul cocta, in pannum immiſſa ad fomentum adhibeto. Loti arboris & cupreſſi ramēta, affuſa aqua & oleo coquito, quoad ſimul coxerint, deinde in pannum immiſſa ad fomentum adhibeto. Aromata in aquæ chœnicem iniecta decoquito, & in aqua furfures triticeos coquito. Ad eundem modum gallam contuſam & rhamni corticē vehementer decoquito & triticeos furfures oleo admixto aqua ſubigito, deinde ſemiaſſum panem duas chœnices pendentem conficito, & in panno ligatum ad fomentum adhibeto. Braſſicam & porra decoquito, ſuccum ad eundem modum adhibeto. Hordei paleas oleo affuſo ſimul decoquito, in panno ligatum ad fomentum admoueto. Solani & oleæ folia decoquito, ad eundem modum adhibeto. Atq; hæc quidem ſi humidis vti volueris, velut ſcripta ſunt fomēta adhibenda. Sin ſiccis vti volueris, panibus exaſſatis & ſemiaſſatis confectis, ad fomentum vtitor. Sed & per teſtacea panno inuoluta, & per pānos ipſos calidos, & per lenticulata vaſa teſtacea pedibus adhibita, aqua feruente infuſa, fomentum admoueto. Iridis radicem tuſam & decoctam, ad eundem modū in fotu adhibeto. Si aqua in vteris ſuborta fuerit, menſes pauciores, deteriores & longiore tempore fluunt, & interdum duobus menſibus aut paulò plus vtero gerit, quo exacto tempore & fœtum corrūpit, multaq; aqua in ea gignitur. Huic lac & meconii ſuccū propinare oportet, quoad fœt⁹ moueri incipiat. Plærumq; tamen ante hoc tempus abortione corrumpitur; & ſanguis ex vteris effluit. Hæc autem non magis ex labore quàm aliter ei contingunt. Quòd autem hydrops in vteris inſit id deprehendes, ſi leuiter immiſſo digito contrectaris. Os enim ipſorum gracile, & præ humoris copia euaneſcens comperies. Quòd ſi ei non per initia, ſed cùm iam mouetur fœtus corrumpatur & ſuffocetur, venter imus intumeſcit, & ad contactum velut ex vlcere dolet, febris & dentium fremitus eam prehendit, dolorq; grauis & vehe-

mens ipſa pudenda, imum ventrem, coxendices, laterum inanitates, & lumbos detinet. Cùm ſic habuerit, ipſam calida lauare oportet. Et qua parte dolor prehenderit, ex tepefactoriis quod maximè recipiat admouere tentato, & medicamentum deorſum purgans potui exhibeto. Tempore autem quantum ſatis videbitur interpoſito, & fomento adhibito, cyclaminis aliquantulum panno inditum & ligatum, melleq; ſubactum ad os vterorum ſubter apponito. Et cupreſſi ramenta aqua macerata ad eundem modum ſubdito. Id autem breuiore aut longiore tempore ſinendum, quantò magis mordet & vlcerat, & per ſpecillum ſtanneum paratum, & digitum ſimiliter immittendum. Potiones experimento facto quaſcunq; admiſerit propinato, & hoc opportuno præſertim tempore cum viro dormiat. Nam ſi genituram continuerit, & prægnans facta fuerit, ac pepererit, expurgabitur, & cum ipſo puerperii purgamento quæ priùs in ea ſuberant. Atque ad hunc modum maximè ſana euadet. Si vteri indurati fuerint, os aſperum redditur, & menſes deliteſcunt, & cùm apparuerint, arenæ ſimiles ſunt, eoq; tempore genitura non fit. Quòd ſi etiam digitum ad contrectandum immiſeris, os vterorum aſperum deprehendes. Cùm ſic habuerit, cyclaminum & ſalem tritum, & ficum crudam permixtã, hæc melle ſubacta in ſubditirio apponito, & poſt fomentum admotum, purgatoriis eluito. Mercurialem autem & braſſicas coctas comedat, & ſuccum ſorbeat, calidaq; lauet. Si vteri tumorem durum ſenſerint, menſes abſconduntur, & eorum oſculum clauditur, neque prægnans fit. Cùm ſic habuerit, ſi digito contrectaris, os aſperum deprehendes, neq; digitum intromittit, febris & dentium fremitus eam prehendit, dolor imum ventrem detinet, laterum inanitatem & lumbos. Quæ ei contingunt ſi corruptus in ea fœtus computruerit. Quibuſdam verò etiam ex partu, & plærumq; aliter contingit. Cùm ſic habuerit, ipſam multa calida lauare, eiq́ue fomentum admouere oportet. Recens lotæ & fotæ per ſpecillum immiſſum os vterorum aperito & dilatato, quod per digitum ſimiliter facito, & ſubdititia medicamenta, velut in priore ſcriptum eſt, adhibeto, potiones eodem modo propinato, eandemq; velut in priore curationẽ facito. Si vteri ad latera incumbant,

tuſſis

tuſſis & dolor detinet, ſub coſtis velut pila ſentitur, & ad contactum dolor velut ab vlcere, contabeſcit, pulmonis inflammatione tentari videtur, conuellitur, & gibboſa euadit, menſes in totum non apparent, quibuſdam verò priùs apparentes euaneſcunt, tumq; euntes debiliores, & pauciores, aut deteriores ſunt quàm antea, neq; eo tempore genitura intus oritur. Cùm ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinare oportet, & poſt potionem calida multa lauare, & tepefactoria quæ maximè admittet, admouere, & in ſubdititio ea quæ ſanguinem purgent apponere. Lini ſemen toſtum, tuſum & cribratum, papauer albũ cum tenui polenta, caſeum caprinum ſorde & muria deraſa, hæc miſceto, vt caſei partes ſint duæ, reliquorũ verò vna, & cum polenta vetere inſulſa in vino ieiunę bibenda exhibeto. Sub veſperum autem cyceonem craſſum melle affuſo exhibeto, & ex potibus quem præcipuè admiſerit propinato, & crebrò foueto. Calida autem perfundito, & cerato leuiter emolliendo à latere retrudito, latus faſcia lata deligato, & lac bubulum quam plurimum ad dies quadraginta potui exhibeto, cibis verò quàm molliſſimis vtatur. Hic morbus vehemens eſt & lethalis, paucæque etiam curatæ eum effugiunt. Si vteri oſculum conniueat, durum velut caprifici fructus euadit, & ſi digito immiſſo contrectaris, durum & conuerſum comperies, neq; digitum intromittit, menſes deliteſcunt, genituram per hoc tempus nõ recipit, dolor imum ventrem lumbos & lateris inanitatem detinet, interdum verò ad ſuperiora inſtat & ſuffocat. Cùm igitur ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinato, copioſa calida lauato, & quæ os emolliant, in ſubdititio apponito, immiſſoque ſpecillo aperito, quod per digitum eodem modo facito, & aqua perfundito. Vbi autem molle fuerit, quæ ſanguinem purgant ſubter apponito, potiones, experimento facto quamcunq; admiſerit, exhibeto, braſſicam comedat, & ſuccum ſorbeat. Si vteri tranſuerſi fuerint, eorum quoq; os obliquatum redditur, & menſes interdum ei deliteſcunt, interdum verò vbi antea comparuerint euaneſcunt, neque ſimiles exiſtunt, ſed deteriores & quàm antea pauciores, neque per id tempus genitura intus manet, dolor imũm ventrem, ilia, lumbos, & coxam detinet, eamque contrahit.

Cùm ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans potui exhibendum, & calida lauandum, fomentumque admouendum. Cùm autem recens fota & lota fuerit, mulier digito ad contrectandum immiſſo os vterorum dirigat & emendet, & ſuffitus ex odoratis adhibeatur. Ex potionibus quam maximè experimento facto admittet exhibeto. Cibis autem mollibus vtatur, & allia cocta & cruda comedat, viro condormiat, & in ſanam coxam decumbat, alteri autem fomentum adhibeatur. Morbus autem ægrè expellitur. Si vteri inflati fuerint, venter attollitur & flatu diſtenditur, pedes & faciei cauæ partes intumeſcunt, color deformis exiſtit, menſes per hoc tempus non eunt, debilis eſt & anxietate premitur, cumq; ſurrexerit aut progreſſa fuerit, erectæ ceruicis ſpiratio eam detinet, quicquid comederit aut biberit, eam moleſtia afficit, gemit & animũ magis deſpondet, quam priùs quàm comederit, plærunque etiam præfocatur. Cùm ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinato, calida lauato, & fomentum adhibeto. Interiecto verò tempore aliquo, ex quibus purgetur & mordeatur ſubter apponito, creberrimè etiam totum corpus foueto, tuncque ſubter pudenda ſuffitum ex odoratis, ad nares verò ex graueolentibus admoueto, potiones quæ vteros purgent exhibeto, mercurialem edat, & lac bibat, velut in latus allapſu dictum eſt. Morbus autem diuturnus eſt. Alia curatio. Si in vteris ſanguinis grumi fuerint, eorum os tanquam orobis plenum exiſtit, & ſi attrectaris ita ſe habere comperies, menſes non eunt, neque genitura intus manet. Cùm igitur ſic habuerit, cyclaminum detracto cortice, allium, ſales, ficum & mellis parum, hæc trita & ſimul mixta in glandulam efformato, & ad vterorum os in ſubdititio apponito, & ex aliis vterorum ſubdititiis, ea quæ conueniunt, nempe quæ acria ſunt, rodunt, & ex quibus ſanguis purgatur. Potiones quæ vteros purgent exhibeto, & omnibus deraſis, conuoluta circa digitum veſicæ cute aut pellicula, os vterorum deradito. Si vteri intorti fuerint, menſes non eunt, neque genitura intus gignitur, dolor imum ventrem, lumbos, & laterum inanitates detinet, & ſi digito immiſſo contrectarit, os vterorum cùm valde receſſerit contingere nequeat. Cùm ſic ha-

buerit, medicamentum ex quo ſurſum ac deorſum, magis tamen deorſum purgetur, exhibendum, orique & vtero præcipuè fomentum admouendum, biſque die calida lauandum, potiones quas maximè recipere expertus fueris, exhibeto, quàm frequentiſſimè cum viro dormiat, & braſſicam comedat. Si vteri moti ſuo loco minimè maneant, quam verò in partem prolabuntur dolores afferunt, inconſpicui exiſtunt, interdum verò velut ſedes extra prominent. Cùm quidem ſupinam decumbere contigerit, ſuo loco manent, vbi verò exurrexerit, aut prona incubuerit, aut aliquantum mota fuerit, extra feruntur, plærunq; etiam quieſcunt. Hanc quàm maximè quieſcere minimeque moueri oportet, lectumq; ad pedes altiorem ſternere, & iiſdem quibus ſupra vti, acerbis perfundere, ſuffitum ex graueolentibus ſubter adhibere, naribus verò ex odoratis. Et malum punicum in medio per vmbilicum perforatum, & picem quæ maximè conueniat, in vino tepefactam, neq; admodum expreſſam, quàm penitiſſimè in ſubdititio apponito. Cùm verò aliquid ſubter appoſueris, faſcia lata exceptum, ex lumbis ne elabatur religato, ſed vt intus maneat, & quod conuenit efficiat, & peplum cum caſeo & polenta propinato, velut in vteri ad latus prolapſu ſcriptum eſt. Ex potionibus, expertus quam maximè ſuſcipiat, bibendam exhibeto. Cibis verò quàm molliſſimis vtatur, & quàm maximè cum viro dormiat. Si vteri plus ſolito hiarint, menſes tum copioſiores, tum deteriores, & humidiores, & per longius tempus eunt, neq; genitura eam attingit, neq; intus manet, ſed contra foras effunditur, & ſi digito immiſſo vterorũ os contrectaris, dehiſcens deprehẽdes, & imbecillitas propter menſes eam prehendit, febriſq; & rigor, dolor imum ventrem, laterum inanitates & lumbos detinet. Hæc autem ei quidem præcipuè contingunt, ſi quid in ea corruptũ computruerit & effuſum fuerit, accidit etiã ex partu, & aliis alio modo. Cùm igitur ita habuerit, medicamẽtum ex quo ſurſum purgetur propinare oportet, & cùm dolor detinuerit, tepefactoria admouere, & calida lauare, intermiſſoq; aliquo tempore ex infuſo colluere, velut in ſuperiore ſcriptum eſt, & potiones quas maximè ſuſcipiat exhibere, ac in ſuffitu quæ ſiccant apponere, polypos etiam & mercurialem edat.

Si vteri læues & lubrici extiterint, & menſes copioſiores, & deteriores, humidiores & crebriores contingunt, genitura intus non manet, ſed contrà extra fertur, ſique digitum ad contrectandum immiſeris, os læue deprehendes, imbecillitas eam propter menſes, & febris, & rigor inuadit, & dolor ad imum ventrem, lumbos, & lateris inanitates præcipuè quidem ſi quid in ea corruptum computruerit, & ex partu, aliaq; ex cauſa. Cùm ſic habuerit, vbi dolor detinuerit, curare oportet velut in ſuperiore ſcriptum eſt. Si vteri ad ventrem vergant, dolor acutus & vehemens coxendicem, lumbos ac lateris inanitates detinet, cruſq; claudicat. Cùm ſic habuerit, medicamẽtum deorſum purgans potui exhibendum, poſtridie verò ſuffitus admouendus. Hordei chœnices duas, oleæ folia tenuiter conciſa, gallam contuſam & cribratam, hyoſcyami tertiam chœnicis partem, hæc mixta & oleo ad dimidiam heminam in olla ſubacta, per dies quatuor ter die ad ſuffitum adhibeto. Lac bubulum noctu mel & aquã bibat, & calida lauet. Si vteri ad caput vertant, iſtud erit indicio. Naſi venas & ſub oculis dolere exiſtimat. Hanc multa calida lauare oportet, & lauro & myrto in aqua decocto caput etiam lauare, & vnguento roſaceo illinere, ad ſuffitum odorata adhibeantur, & braſſicam comedat, ſuccumque inſuper ſorbeat. Si ad crura & pedes vertantur, inde cognoſces, pedum pollices ſub vnguibus conuelluntur, & crura ac femora dolor detinet. Cùm ſic habuerit, eam calida multa lauare oportet. Fomentum quod maximè ſuſcipiet admouere, graueolentia ad ſuffitum adhibere, ac vnguento roſaceo illinere. Si mulierem ex vteri dolore cibi faſtidium, febris & rigor prehendat, pepli albi quintam dimidiæ chœnicis partem, ſeminis vrticæ parem portionem, & caſei caprini deraſi chœnicis dimidium, hæc vino veteri ſimul emollita, deinde cocta, ſorbenda dato. Si ex partu fluxus prehendat, cibique in ventre minimè maneant, vuæ paſſæ nigræ & mali punici dulcis interiora trita, & hœdi coagulum vino nigro macerato vtitor, & caſeo caprino deraſo, triticique polenta torrefacta iniecta & probè temperata potui exhibeto. Si ex partu ſanguinem vomitione reiiciat, hepatis fiſtula perforata eſt, dolor ad inteſtina & cor procedit, & conuellitur. Hanc calida copioſa lauare oportet,

oportet, & ex tepefactoriis quod maximè ſuſcipiet admouere, & lac aſininum ad dies quinque potui exhibere, poſt hæc verò lac vaccæ nigræ ieiunæ ad dies quadraginta propinare, ſub veſperum autem ſeſamum tritū. Hic verò morbus cum periculo coniunctus eſt. Cùm mulier ex longo interuallo non conceperit, menſeſque apparuerint, tertio vel quarto die alumen tenuiter tritum, vnguento ſubactum, lana exceptum ſubter apponito, & tribus diebus poſitum teneat. Tertio die fel bubulum deraſum & linteo impoſitū, vbi ramentum oleo madefeceris ac ſubegeris, in ſubdititio apponito, & tribus diebus detineat, altero verò die virū adeat. Linum ſciſſum cum calamis fere pugillum tenuiter tuſum, per noctem vino albo ſuauiſſimo maceratum, poſtea excolatum in ollula tepefacito, in eo lanam quàm molliſſimam intingito, & partim ſubter apponito, partimque detrahito. Si vteros purgare voles, primùm quidem ex hordeo oleo madefacto prunis impoſito ſuffitum adhibere oportet, poſtero verò die carnem ouillam decoquere in hordei decocto per noctem ſub dio expoſitam. Hordei decoctum congij menſuram eſſe oportet, valdeque decoquere. Cùm decocta fuerint, exactè tepida edat, & iuſculum inſuper ſorbeat. Poſtero verò die thus & pulegium læuiter tritum, melle ſubactum, vellere exceptum, triduo ſubter apponito. Quòd ſi ad ſedem vergant, & alui excrementa ſecedere prohibeant, dolores lumbos, imum ventrem, & ilia detinent. Cùm ſic habuerit, eam calida lauare oportet, ad lumbos fomentum admouere, ex graueolentibus ſuffitum adhibere, quæ vteros purgent & pellant in ſubditirio apponere, & quod maximè admiſerit potui exhibere. Si os vlceratum aut inflammatione tentatum fuerit, myrrham, adipem anſerinum, ceram albam, & thus, cum leporis pilis qui ſub ventre ſunt mixta & trita, in vellere molliſſimo ſubdito. Si ſecundæ deuolui nequeant, confeſtim quidem cibo abſtinendum. Viticis autem folia tenuiter trita ex vino & melle, oleo affuſo tepefacta, heminæ menſura potui exhibeto. Si vteri inflammatione laborauerint, ſambuci foliis quàm tenerrimis in tritici ſetanij farina craſſiore decoctis, ſummè tepidum ſorbendum dato. Si vteri trāſmoti fuerint, hederam quàm ſicciſſimam, tenuiſſimè tritam, linteo illiga-

ſam admoueto, & pingue aliud nihil adhibeto. Potui autem exhibeto triticum tenerum non toſtum, peplum aſſatum, ſaluiam, cyperum & aniſum. Hæc tenuiter trita, vino macerata, cum hordei repurgamentis bis die exhibeto, vtraque vice dimidiæ heminæ menſura. Si menſes præſtituto tempore non eant, braſſicæ folia & rutam tenuiter trita, deinde hordei paleas chœnicis menſura maceratas, quoad emollitæ fuerint, per noctem ſub dio exponito. Manè verò in heminæ menſura, braſſicam & rutam macerato, oleo affuſo & permixto potui exhibeto, deinde polypum in vino albo ſuffocatum comedendum, & vinum ebibendum dato. Quòd ſi voles piſces odoratiſſimos coctos comedendos & ius ſorbendum exhibeto. Si ſuperficiariæ igneæ caliditatis vlcerationes in pudendis fuerint, myrti baccis in vino decoctis pudenda collue. Deinde mali punici dulcis putamina vino decocta, myrrha & reſina ſimul ammixta, vino macerata, linteum imbutum ſubter apponito. Si ſtranguria inuaſerit, cucurbitã ore & fundo diſſecto, prunis ſubditis circumpoſitam, myrrha in ignem inſperſa, & muliere ſuper cucurbitam collocata, cucurbitæ ſummum in pudendum quàm penitiſſimè immittito, vt plurimus vapor ad pudenda deferatur, & potiones vrinam cientes ieiunæ exhibeto. Quòd ſi ad cor prorumpentes vteri ſtrangulatum inferant, neque decedant, porri & pulegij ſemen tribus aquæ cyathis maceratum, aceti albi cyatho addito, & mellis tertia cyathi parte, tepidum ieiunæ ſorbendum dato. Si ex partu aut abortione rigor inuadat, iuniperi fructum & ſaluiam ſimul trita, aceti albi cyatho macerata, affuſo vini albi temperati poculo, inuoluta, & reſidere permiſſa, mane verò colata & tepida bibenda dato. Si vteri flatu diſtenti fuerint, & flatus in inferiore ventre gignatur, dolorq; fuerit, ſaluiam & cyperum tuſa per noctem macerato, manè percolatum, purum in ollam diffuſum, triticea farina craſſiore iniecta, & aceti albi cyatho, laſeris ſucco ad cyathi menſuram affuſo, mixtum & crudius decoctum ſorbendum dato. Si in pudendis grauis odor & columella innata fuerit, dolorque detineat, dolorem quidem ſedabit apij ſemen ex vino ieiunæ exhibitum, grauem autem odorem aniſum eodem modo datum. At columellam præcidere oportet. Si vlcera in pudendis

dendis innaſcantur, & pruritus corripiat, oleæ, hederæ, rubi, & mali punici dulcis folia trita, vino veteri macerato, deinde carnem recentem foliis obductam in ſubdititio apponito, & per noctem teneat. Ea verò mane exemta, myrto in vino decocto pudenda colluat. Si genituram non recipiat, menſibus ſecundum naturam euntibus, membrana ori vteri prætenditur, quod etiam aliis ex cauſis contingit. Id autem cognoſces, ſi digito ad attrectandū immiſſo obicem attigeris. Hæc in medicamento ſubdititio apponenda, reſinam & ęris florem melle ſubigito, & eo linteum conſpurcatum quàm penitiſſimè ſubdito, filo in ſummo alligato, quod cùm exiherit, myrto in vino decocta, eo tepido colluatur. Si mulierem anhelationes inuadunt, ſulphuris fabæ quantitatem, naſturtium pari portione, rutam & cuminum Æthiopicum, hæc tenuiter trita, vino macerata, ieiunæ potui exhibeto. Cibis autem abſtinendum, & nō crebrò edendum. Si puerpera flatu diſtenta fuerit ouillum aut caprinum iecur cinere obrutum edendum dato, meracius ad dies quatuor & vinum vetus bibat. Si lumbis doleat, aniſum & cuminum Æthiopicum bibat, calida lauet, & à balneo bibat. Si menſes non eunt, teſtam craſſiorem vſtam & tenuiter tritam, & origanum anſeris pingui decoctum ac læuigatum, teſtæ in linteo commixtum, tepidum ſubter apponito. Si vteri conniueant, neque menſes compareant, colocynthida agreſtem, ſilphij ſemen, cuminum Æthiopicum, nitrum, ſalem Thebaicum, adipem renalem, farinam, myrrham, omnia feruefacta, ſimul mixta trita, in glandem formata, ſubter apponito. Si vteri ad viſcera verſi ſtrangularint, vinum cedrinum & cuminum Æthiopicum bibat, calida lauet, & à balneo bibat. Si menſes non eunt, anſeris adipem, netopum, reſinam, ſimul mixta, vellere excepta mulier ſubter apponat. Si verò plus quàm conueniat prodeant, ſuſinum & raiæ linguam in vellere ſubter apponat. Si commoti vteri aliquam in partem procumbant, hordeum decorticatum tritum cum paleis, in vinum coniectum, cum cornu ceruino vino ſubactum, vtero ad ſuffitum adhibeto. Si ſecundis liberari nequeat, fœniculum ex vino, & oleo, & melle feruefactum potui exhibeto. Si menſes non compareāt, eosq; euellere voles, triticeam farinam craſſius

mollitam & hordeum oleo affuſo coquito, deinde comedēdum dato. Si vteri inflammatione laborarint, vmbilici veneris folia & porrum cum triticea farina craſſius molita, oleo affuſo decocta, edenda dato. Si vteri moti aliquam in partem procubuerint, doloremque exhibuerint, oleæ ſcabiem, lauri & cupreſſi ramenta aqua decocta, linteo excepta, ſubter apponito. Si vterus doleat, dolorque ad veſicam pertingat, porri ſemen, ex aqua tritum, ieiunæ potui exhibeto, & tepefactoria admoueto. Si vteri promineant, eos aqua tepida lotos, oleo & vino illitos, rurſus intromittito, ex lumbis religato, & graueolentium ſuffitū adhibeto. Quòd ſi vrinam reddere nequeat, poſt calidæ balneum & fotum, cupreſſi ramenta ad ſuffitum admoueto, & potiones vrinā ducentes potui exhibeto. Si fluor muliebris contingat, ſuffitu ex acerbis adhibito, ſtercus aſininum deraſum, in vellere ligatum ſupter apponito. Sit autem ſtercus aſininum ſiccum. Si in pudendis vlcera exorta ſint, adipem bubulum illinito & apponito, & myrto ex vino decocta colluito. Si ex partu os exulceratum fuerit, roſarum florem tenuiter tritum, vino maceratum, ex leporinis pilis ſubter apponito, & acerbis colluito. Si vteros dolor detineat, alij caput integrū, nitrum toſtum, cuminum, hæc leuiter trita, melle ſubacta, ſubter apponito, calida lauet, & ſubcalidum bibat. Si pudēda ſuperficiario vlcere laborent, adipem bubulum, butyrum, anſerinum adipem, & ſuſinum permiſceto, his pudenda inungito, & aqua tepida colluito. Si ſurſum prorumpentes vteri ſuffocent, funiculum lucernarium accenſum extinctum ad nares admoueto, quò fumum attrahat, & myrrham vnguento ſubactam, vellere exceptam ſubter apponito, & reſinam oleo dilutam bibendam dato. Si ſecundæ non ſecedant, mazam tritam in vellere ad ſubdititium exceptam ſubter apponito. & in pila ex vino tritam potui exhibeto. Si caput, venter imus & lumbi doleant, bilis vteros infeſtat. Huic igitur medicamentum quod ſurſum & deorſum purgare poteſt exhibere oportet calida lauare, & quæ bilem purgent in ſubdititio apponere. Aniſum & melanthium vino maceratum bibendum prębeto. Si fluor muliebris obortus fuerit, cancris fluuialibus ex vino ſuffocatis, vinum potui exhibeto, quæque ſiccant ad ſuffitum & ſubdititium

dititium apponito. Ad idem. Porri pugillum ex vino tritum bibendum dato, ſiccis & acerbis vtatur. Ad idem. Muli ſtercus vſtum, tenuiter tuſum & cribratum, ex vino maceratum bibat, reliquis quoque ad eundem modum vtatur. Si fluor muliebris obortus iam diu tenuerit, ſpõgiam vſtam, tenuiter tritã, vino odoro maceratã propinato, & ſuffitu, ad hibito reſiccato, quódq; reſtringat in ſubdititio apponito. Si vteros purgare voles, nitrũ, cuminũ, alliũ, ficus, hęc tenuiter trita, melle ſubacta ſubter apponito, calida lauet, & à balneo bibat. Si vteri dolor vexet, cyclamini radicẽ ex vino albo ieiunæ propinato, calida lauet, & à balneo bibat. Si lac extinctum fuerit, cætera quidem eodem modo curato, potui autem exhibeto fœniculi ſemen, & radices decorticatas, ſimulq; butyrum decoquito, cùm verò decocta fuerint, refrigerata potui exhibeto. Optimum autem hippomarathrum & hippoſelinum ſimul cocta. Ad idem valet porrum tritum aqua maceratum, potui exhibitum, calida lauet, porrũ & braſſicam, & ſimul decocta cytiſi folia edat, ſuccumque ſorbeat. Ad idem, porrum tritum aqua maceratum bibendum dato, calida lauet, ſaluia decocta, & iniectis cedri & iuniperi baccis, ſucco diffuſo, vinum affundat, bibat, ad reliqua iniectam farinam & bulbum, pauco oleo affuſo edat, acribus, acidis, ſalſis, & omnibus oleribus crudis abſtineat. Naſturtium ex vino potum prodeſt, lac enim purgat, calida lauet, & à balneo bibat. Si voles vt mulier cõcipiat, ipſam & vteros purgato, deinde anethum ieiunæ cõedendum dato, vinumque merum ſuperbibendum, & nitrum rubrum, cuminum, reſinam, melle ſubacta in linteo ſubter apponito, cumque aqua defluxerit, peſſos nigros qui emolliant in ſubdititio apponito, & cum viro dormiat. Si velis vt mulier concipiat, vbi ipſam vteroſque purgaueris, linteum detritum quàm tenuiſſimum reſiccatum in peſſo adhibeto, & melle ſubactum in glandulas efformatum, fici ſucco imbutum, quoad os apertum fuerit ſubter apponito, deinde magis intrò pellito. Vbi autem aqua defluxerit, & vino & oleo colluta fuerit, cum viro dormiat, cumque dormire volet, pulegium ex vino cedrino bibat. Medicamentum fœtum ex vteris eiiciens. Cucumeris agreſtis ſuccum potionis quantitate in mazam efformatum in ſubdititio

apponat, cùm antea per duos dies ieiunauerit. Vuæ taminiæ agreſtis pugillos duos aqua mulſa maceratos potui exhibeto. Medicamentum quo fœcunditatem explores. Allium caput vnicum habens decoctum ad vteros ſubter apponito, poſtero verò die immiſſo ad contrectandum digito conſideret, & ſi quidem os deprehendat, bene ſe res habet, ſin minus, rurſus ſubter apponat. Aliud ad explorandam fœcunditatem. Netopum parua quãtitate vellere inuolutum ſubter apponito, & videto quemnam odorem os redoleat. Medicamenta in ſubdititio appoſita. Scorpij marini fel in vellere conuolutum, & in vmbra ſiccatum ſubdito. Pulegiũ ſiccum tenuiter tritum, melle ſubactum, in vellere ſubdito. Cucumeris ſemen & teſtam vſtam vino ſubactam, cum pilis leporinis, in vellere ſubdito. Alumen Ægyptium lana inuolutum ſubdito. Cantharidas vino maceratas in vellere ſubdito. Artemiſiam herbam vino maceratam ſubter apponito. Melanthium ex vino albo tritum, in vellere apponito. Recens enixæ, vnguentum roſaceum & ceram, in vellere ſubter apponito. Bulbulum in ſegetibus naſcentem, tritum, vino ſubactũ, in vellere apponito. Vini albi veteris fecem vſtam, vino albo reſtinctam & tritam, in vellere apponito. Galbanũ, netopum, miſy, vnguento roſaceo excepta, in linteo ſubter apponito. Elaterium fere duarũ potionum quantitate, & fauum vino ſubactũ, in linteo ſubdito. Butyrum & alumen, melle ſubacta, in linteo ſupponito. Scãmoniæ ſuccum & adipem cum maza permixtum, vino ſubactum, in linteo ſubter apponito. Si mulier concipere nolit, miſyos fabæ quantitatem aqua maceratam potui exhibeto, & per annum non concipiet. Si periculum facere velis in muliere, prægnans ſit nécne, terra erythræa aut rubrica oculos illine, ſiq; medicamentum intrò ſubierit, prægnans eſt, ſin minus, minimè. Si puerperæ pudenda vlcere ſuperficiario laborarint, amygdalis tenuiter tritis, & medulla bouis aqua decocta, modica farina iniecta pudenda illine, & aqua in qua myrti baccæ decoctæ fuerint collue. Si virgo calculo laborarit radicis Æthiopicæ folium ex vino vetere drachmæ pondere decem diebus exhibeto, deinde ex aqua percolatum diebus viginti, bisque die multa calida lauet. Cataplaſmata. Allium, portulacam, apium, loti & cedri ramen-

ramenta, trita ſimul mixta,aqua mulſa macerata, ex cataplaſmate imponito.Rubi folia,myrti folia ſimul trita,aqua mulſa macerata,cum polenta ſubacta, in cataplaſmate admoueto. Sambuci folia,myrti folia, terebinthi tenerrima germina, ad eundem modum ex cataplaſmate imponito. Loti ramenta, mori folia trita,ſimul mixta,vuæ paſſæ aqua macerata,ex cataplaſmate imponito. Suffitus. Ouis aut capræ pingue ſiccum ac tuſum, & hordeum toſtum ac cõfractum,oleo ſubactum,ad ſuffitum adhibeto. Cerui cornu & oliuas oleum nondum habentes,trita ſimul mixta ad ſuffitum adhibeto. Rhoën rubrum & polentam toſtam oleo ſubactam ſuffito. Polentam, ſtercus bubulum, & hordei paleas, hæc oleo ſubacta, ſuffitu adhibeto. Loti ramenta, rhois folia, & cupreſſi ſiccæ ramẽta,vino nigro auſtero macerata,ad ſuffitum adhibeto. Galbanum, mãnám,reſinam, hæc vnguento ſubacta ſuffito. Capræ cornu, gallam,ſuillũ adipem,& cedriam ſuffito.Terram à pedibus aſinorum deraſam,& ſtercus aſininũ, vino nigro macerata ſuffito. Collutiones.Myrti folia, lauri & hederæ in aqua decoquito,tepido colluito.Rhois,mali punici & rubi folia in aqua mulſa decoquito,colata colluito.Sambuci & lentiſci foliis aqua decoctis & percolatis, ſummè tepido colluito. Fœniculi & braſſicæ radice tuſa,in aqua decocta,affuſo oleo,deinde excolata colluito.OEnanthen,cyperum,& vuas paſſas in aqua mulſa vbi decoxeris, colluito. Emolliente aliquo in aqua decocto, diffuſa aqua,ſummè tepido colluito.Cupreſſi ramenta,& amaracum paſſo aqua temperato,vbi decoxeris, colluito.Serpillum & violæ albæ radicẽ,cùm in aqua mulſa decoxeris,colluito. Hypericum,lentiſcum, cedri baccas aqua decoquito,ſummè tepido colluito.Fauum, butyrum, reſinam & anſeris adipem aqua vbi decoxeris,colluito. Fotus. Lolium toſtum & molitum in paſſo meraciore decoquito,decoctum in linteo ligatum fotui adhibeto. Lentem toſtam detracto cortice, in farinam craſſiorem redactam & in grumos collectam,aqua decoctam, in linteo ligatam apponito. Orobum eodem modo apparatum in fotu admoueto, valet etiam ſaluia ad eundem modum apparata. Saluiã & hypericum in aqua decoquito,& hordei paleas in decocto coctas,in linteo ad fomẽtum adhibeto.Loti & cu-

preſſi ramenta, vuæ paſſæ diluto decocta, ex linteo ligata fotui adhibeto. Oleæ,myrti,hederæ & lauri folia,aqua decocta, & in ipſo diluto colato hordei paleas decoctas, deinde in linteo ligatas fotui adhibeto. Cupreſſi & cedri ramenta,ac hordei furfures, ſimul mixta,& vuæ paſſæ diluto ſubacta,in paſtillum efformato,hunc aſſatum, calidum, in linteo ligatum,ad fotum admoueto. Violæ albæ ſemen & radices aqua decoctas, ex qua tritici furfures ſubactos in paſtillum redigito,calidum linteo inuolutum ad fotum adhibeto. Serpillum in aqua decoctum, furfuribus triticeis in dilutum iniectis, eodem modo fotui admoueto. Spongiis calidis admotis lanis mollibus,pannis laneis, & vaſis teſtaceis aqua infuſa,vtriculiſque ad eundem modum diluto infuſo ad fotum vtitor. Medicamentum purgans. Si mulierem parere nequeuntem conceptui aptam reddere voles, ad menſes animum intendere oportet, bilioſáne an pituitoſa exiſtat. Hoc ſic prius cognoueris. Arenam tenuem & ſiccam ſoli exponito,cùm menſes iam fluant,in ſole ſanguinem effuſum ſiccari ſinito. Ac ſi bilioſa fuerit,in arena ſiccatus ſanguis, pallidus redditur; ſin pituitoſa,velut mucus. Vtrum igitur horum contingat, ventrem, ſiue per ſuperiora,ſiue per inferiora purgatione indigere tibi viſum fuerit, purgato,deinde paucis interiectis diebus, vteros. Vteri fotus. Si duri fuerint vteri neque concipiat, vini quàm ſuauiſſimi pari aqua temperati, tria ſemicongia Attica, radicum feniculi & ſeminis quartam partem, vnguentique roſacei dimidiam heminam. Hæc in ollam magnam nouam vino affuſo fundens, ollæ operculum perforato,& arundine impoſita fotum adhibeto, arundinem cum operculo tollito. Niſi enim cum operculo abſtuleris, exuretur. Poſt adhibitum fotum, ſcillam veluti infra ſcriptum eſt, ſubter apponito,tandiuque apponito,quoad os vteri molle & latum eſſe dicat. Quòd ſi exulceratum fuerit, & puſtulæ in purgatione exortæ fuerint,ſi quidem ſumma labra exulcerentur, aniſum & adipem anſerinum cum oleo roſaceo tritum,lana inuolutum,carnis bubulæ fruſtulum pedis pollice craſſius,& longitudinis ſex digitorum, medicamento illitum, lana conuolutum, & medicamento lana excepto, eius extremo quod foras ſpectare debet, filo alligato, quod carnis

eſt

eſt reliquum in vteros qua parte vlcus eſt immittito. Menſes purgantia. Si purgatio non decurrat, cucumeris agreſtis interiorem partem trium obolorum pondere, artemiſiæ herbæ, thuris obolum tritum, molle ammixto lana inuolutum, ad os vteri per diem quinquies apponito. Vitis pampinum viridem ex melle tritum, lana inuolutum ad eundẽ modum ſubter apponito. Cupreſſi fructum, cucumeris agreſtis interiorem partem, & thus ex eodem melle tritum, lana conuolutum, ad eundem modum ſubter apponito. Cupreſſi fructum & thus ex eodem melle tritum, lana conuolutum, ſubter apponito. Abrotanum trium obolorum pondere ex melle tritum, lana conuolutum ſubdito. Elaterij obolum, & myrrhæ tantundem ex melle tritum, lana inuolutum ſubdito. Medicamentum purgans vbi mulier non concipit. Tauri vrinam ad tres heminas collectam ſumito, deinde artemiſiam herbam, aut parthenium, aut adiantum, & laurum viridem, & cedri ramenta, tenuiter contuſa omnia ſimul miſceto. Deinde in effoſſa ſcrobe, & accenſis carbonibus olla impoſita, vrinam tauri infundito, immiſſis iis quæ in pila ſunt contuſa. Poſtea circumpoſita ſella, artemiſiam herbam, aut hyſſopum, aut origanum imponito, deinde mulierem collocatã donec ſudet foueto. Vbi ſudarit, balneo calido artemiſia & lauro iniecta lauet. Deinde ſubdititium medicamentum apponito, aut artemiſiam, aut bulbulum ex vino albo tritum, lana conuolutum in ſubdititio apponat. Hæc per tres dies faciat, poſteà cum viro dormiat. Subdititium medicamentum ad conceptum faciens. Ex nitro & thure cum melle glandulam confectam ſubter apponito. Subdititium purgans & emolliẽs. Caricam coquito donec grana interiora deponat, id expreſſum læuiſſimè tritum, in vellere cũ vnguento roſaceo ſubdito. Aliud acrius. Braſſicæ, rutæ, æqualibus vtriuſque portionibus tritis ad eundem modum vtitor. Subdititiũ aliud tum emolliens, tum purgans. Anſeris medullam, aut bouis, aut cerui, fabæ quantitate, vnguento roſaceo. & lacte muliebri terito, velut medicamentum emolliens teritur, deinde eo os vteri linito. Aliud tepidum purgatorium. Anſeris medullam nucis quantitate, reſinæ lentiſcinæ aut terebinthinæ tantundem. His lento igne ex vnguento roſaceo li-

quefactis,velut ceratum conficito,deinde eo tepido vteri os inungito,& pectinem perfundito. Purgationem deorſum detrahens & ſiſtens. Pæoniæ grana nigra aut rubra tria vel quatuor,ex vino trita potui præbeto. Quòd ſi magis detrahere voles, pæoniæ grana nigra trita ad eundem modum bibenda exhibeto. Aliud purgans & detrahens.Lauri baccas viginti ad ſummum,& ſeſelios acetabuli dimidium,tritum ex vino bibat.Tauri vel trium dimidiorum obolorum Atticorum pondere, ex vino tritum; ieiunæ bibēdum dato, & catapotia efformata exhibeto. farinam ſitaniam, myrrhæ obolos tres,croci tantundem,caſtorij obolum,hæc trita cum vnguento roſato in ſubdititio apponito. Aliud purgans.Vrticæ ſemen & maluæ ſuccum cum anſeris adipe tritum,ſubter apponito. Si non purgetur ex partu,farinæ pollinem quantum tribus digitis apprehenditur, melle affuſo decoctum,ventri ex cataplaſmate imponito, & bibendum exhibeto. Vteros aperiens idem etiam purgans. Cantharidas quinque aceto albo affuſo terito, neque liquidum admodum facito,ſed vt paſtillus effingi poſſit, ficus autem albæ pinguis detractis granulis & pelle, duplum ad cantharidas ammiſceto, tenuiter tritum,& lana tenui cõuolutum, ſubter apponat. Purgans. Si ex partu minimè purgata fuerit, trifolium ex vino potui exhibeto. hoc etiam menſes erumpere facit,& fœtum eiicit. Vteros purgãs.Si puero immortuo ſanguis remanſerit, colocynthida ſylueſtrem tritam ex melle delingat,aut in ſubdititio apponat. Sanguinem purgans. Sanguinem ex vteris expelles, violæ albæ ſemen tenuiter tritum, vino maceratum, ſi bibendum exhibueris. Sanguinem eodem modo ex vteris expellit. Rhois ſemen cùm rubrum fuerit,ad grana triginta viridia trita,& roſas caninas rubras, eo quod rubrum eſt ſelecto,potui ex vino exhibeto cùm ſanguis eruperit. Subdititium medicamentum purgans. Si menſes non appareant,ſtyracem & origanum tenuiter terito,& adipe anſerino affuſo commiſceto,poſtea ſubter apponito. Subdititium purgans quod vteros purgat & euacuat.Abſinthij radicem tenuiter tritam melle admixto, cum oleo ſubter apponito. Subdititia medicamenta vteros purgantia, aperientia & aquam ducentia. Scillæ fruſtum ſex digitorum longitudine ſumito,par-

ui ve-

ui verò digiti craſſitudine, cuius duos digitos circumradito & læuigato, reliquo lana ſordida conuoluto, ea parte quæ deraſa eſt ad os vterorum appoſita, per diem & noctem ſinito. Quod vbi lauerit & detraxerit, aqua odorata perluatur. Purgans & emolliens quòd aquam & pituitam ducit, menſesque pallidos & ſubcruentos deturbat, niſi diuturni fuerint, & os emollit. Vnguentum narciſſinum, cuminum, quod editur, myrrham, thus, abſinthium, cupreſſum, ſalem, oleum roſaceum, reliquorum quidem ſingulorum congium vnum, narciſſini verò partes quatuor, hæc omnia permixta, tenuiſſimo linteo excepta, in glandulam efformato, aut pennam tenui panno circundatam & deligatam, ac oleo albo Ægyptio intinctam, ſubter apponito, & per totum diem ſinito. Deinde vbi lauerit & detraxerit, aqua odorata perluatur.

Hippocratis de morbis mulierum, liber I.

AD hunc ſanè modũ de mulierum morbis ſentio. Mulierem quæ nunquam peperit maiore cum moleſtia celeriùs ex menſibus profluentibus affici, quàm quæ partũ experta eſt. Vbi enim peperit, venulæ ei ad menſium deſcenſum inſunt ampliores. Amplas autem ipſis reddit puerperiorum effluxus, qui purgationis quoddam genus eſt. Qui cùm vi prorumpit, vicinæ maximè corporis partes, tum ventris tum mammarum affatim effunduntur. Quinetiam corpus reliquum confertim vacuatur. Quòd vndè contingat à nobis eſt cõmemoratum in pueri natura, cùm partu in lucem editur. Corpore verò vniuerſim effuſo, venas magis aperiri & ad menſium profuſionem ampliores fieri neceſſe eſt, vterosq; magis patere, nimirum puero per eos non ſine vi & dolore egreſſo. Quibus ita conſtitutis, mulier quæ puerperij purgamenta experta fuerit, cum minore labore purgationem menſtruam ſuſtinet. Quòd ſi mulieri quæ iã peperit affectio aliqua contingat, ita vt procedentes menſes probè repurgari nequeant, ea faciliùs quã ſi nunquam peperiſſet, laborẽ ferat. Aſſuefacti enim ſunt vteri, & corpus ad repletionem accommodatum, velut quæ vterũ geſtet ſimulq; magna eſt in corpore amplitudo, Am-

plior autem fit ſanguinis via vbi peperit, vniuerſim nimirum euacuato corpore, cumque corpus amplam capacitatem habeat, minorē ſentit moleſtiam, niſi venæ ſupra modum impleantur, & nimio dolore afficiantur. At verò ei quę numquam peperit, cùm corpus ad repletionem minimè aſſuefactum ſit, & validius, ſolidius, & denſius exiſtat, cùm puerperij purgamenta nondum experta ſit, vterique oſculum minimè pateat, maiore cum moleſtia menſes prodeunt, pluresque affectiones incidunt, vt proinde menſes intercludantur vbi nunquam pepererit. Atque ad hunc modum ſe res habet, velut antè à nobis dictum eſt. Mulierem rariore & molliore carne eſſe quàm virum cenſeo. Atque cùm id ita ſe habeat, mulieris corpus celeriùs & magis humorem ex ventre trahit, quàm viri. Si quis enim aquæ in loco humido per duos dies & duas noctes lanas puras imponat, & veſtimentum parum denſè contextum, æquali cū lanis pondere, iis ſublatis & appenſis, longè grauiores lanas quàm veſtimentum comperiet. Quòd cùm fit, ab aqua quæ in vaſe lati oris eſt, ſemper ſurſum aliquid decedit, lanæque cùm raræ ſint & molles, eius quod ſecedit maiorem partem excipiunt. Veſtimentum autem, quòd plenum ſit & cōfertim contextum, explebitur, neque multum eius quod decedit excipiet. Ad hunc ſanè modum mulier cùm rarior ſit, ampliorem ex ventre in corpus humorem & citiùs quàm vir attrahet, cumque molli carne ſit, vbi ſanguine corpus expletum fuerit, niſi ab eo aliquid decedat, carnibus expletis & concalefactis dolor oboritur. Calidiorem enim ſanguinem mulier habet, ideoque viro calidior eſt. Quòd ſi plurimùm ex eo quod accedit ſecedat, neque dolor, neque calor à ſanguine oritur. Cùm verò vir carnis ſit ſolidioris quàm fœmina, neque ſuperiore ventre ita ſanguine ſupra modum impletur, vt niſi aliquid ſanguinis ſingulis menſibus decedat, dolorem ſuboriri neceſſe ſit, trahitque quantum ſanguinis ſatis eſſe poſſit ad nutritionem, cumque corpore non ſit molli, neque nimium dolore affligitur, neq; vt mulier ex plenitudine ſupra modum incaleſcit. Ad id autē multum viro confert, quòd duriter ſe magis quàm fœmina exerceat. Vehemens enim exercitatio nōnihil humoris deducit. Poſtquam igitur mulieri quæ nunquam peperit mē-

ſes

ſes deliteſcunt, neque foras exitum inuenire poſſunt, hic morbus oritur. Id autem contingit, ſi vterorum os concluſum aut obtortum fuerit, aut pudendi pars aliqua inuerſa. Ex his enim ſi quid adſit, non ante menſes exitum inuenire poterunt, quàm vteri ad priſtinam ſanitatem redierint. Hic verò morbus iis præcipuè contingit, quæ anguſtos habent vteros, aut ceruicem extra pudendum ſitam. Horum enim alterum ſi adfuerit, neque mulier viri conſuetudine fruatur, venterque plus iuſto vacuetur, ex hac affectione vteri inuertuntur. Neque enim vteri in ſe madeſcunt, cùm minimè venerem experiantur, amplumque ſpatium habent, vt peruertantur, cùm aluus plus quàm conueniat vacua, ſicca & leuis exiſtat. Iiſque peruerſis interdum contingit vt eorũ oſculum diſtorqueatur, cùm ceruix extra pudenda ſita ſit. Si enim ex veneris vſu madeſcant vteri, & aluus minimè vacuetur, non facilè peruertuntur. Hæc igitur cauſa eſt cur ipſi conniueant, cùm nimirum veneris vſum mulier non experiatur. Intra verò trium menſium ſpatium ſi ei decurrentes menſes ea quæ priùs inerant eduxerint, perbellè quidem affecta erit, aliôqui in has affectiones mulier incurret. In ſuffocationem ſubinde incidet, febriſque ac horror, & lumborum dolor, ſæpe inuadet. Atque in has affectiones veniet ſi intra trimeſtre ſpatium menſes ei non prodierint. Intra verò quadrimeſtre ſpatium, niſi progreſſi menſes prioribus viam fecerint, etiam tunc trimeſtres omnes afflictiones eã magis affligent, maximeque quo tempore menſes decurrere conſueuerunt, poſtea minùs. Plærunque verò doloris expers videtur. Erunt etiam in quadrimeſtri ſpatio hæc indicia. Vrinam copioſam & craſſam ſubinde reddet, ei venter indureſcet, maiorque erit quàm antea, dentium ſtridor aderit, ciborum faſtidium & inſomnia. Atque iſta mulieri contingent, ſi intra quadrimeſtre ſpatium menſes non decurrant, curata verò etiam ex his conualeſcit. Ac intra quintum menſem, niſi ei copioſi menſes deſcenderint, etiam vehementior dolor ingruit. Sexto verò menſe iam incurabilis erit, & iuxta quidem priora ſigna magis affligetur. Deinde verò ad hæc iſta accedent, anxietate vexabitur, & ſubinde ſeipſam iactabit, animo deficiet, pituitã vomitione reiiciet, vehemens eam ſitis corripiet, incenſo nimirum ventre

ab vteris ſanguine redundantibus, ad contactum maximeque circa pubẽ dolebit, ſubindeq; acutè febricitabit, vteri frequenter murmur edent, agitato nimirum & permeante in eis ſanguine, neque pro more venter deiiciet, neq; veſica vrinam percolabit. Cùm mulieri vteri ad ſtomachum qui neruoſus eſt irruerint, & in ventrem prociderint, ſpinæ & totius dorſi dolore vexatur, lingua eius frænatur, eamq; obſcuram habet, & animo linquitur. Nonnullis etiam vox deficit, ſtomachus mordetur, bilis flaua foras prodit, ſpiritus offenſans eſt, anxietate premitur, ſeipſam iactat, & incenditur. Poſtea verò quàm tranſmoti fuerint & veſica tenuem ex vteris ſanguinem trahet, tunc vrina rubra effunditur, & reliquum quidem corpus dolore afficitur, potiſſimùmque ceruix ſpina, lumbi & inguina. Cumque eò deuenerit, tum venter attollitur, tum crura & tibiæ, ac pedes, plus æquo intumeſcunt, & mors inſtat. Et in ea hunc quidem habent exitum menſes ſex menſium ſpatio deliteſcentes. Quinetiam hæc accidunt. Nonullis mulieribus cùm copioſi menſes duorum menſium ſpatio in vteris extiterint, vbi intercepti fuerint, ad pulmonem feruntur, eademque omnia his contingunt, quæ in tabe dicta ſunt, neque inde ſupereſſe poteſt. Sed & iſta contingunt. Sunt quibus menſes purulenti euadunt, vbi duobus aut tribus menſibus moram fecerint, idque præcipuè accidit, ſi à febre exuſti fuerint. Purulentorum autem hæc ſunt indicia. Dolores enim ad imũ ventrem irruunt, & pulſationes vehementes, neque contactum ſuſtinet. Quòd ſi meliùs habitura ſit, menſes ei per pudendum erumpunt, puſque & ſanguis fertur, graueolens autem per ſeptem, aut octo, aut nouem dies fertur. Antea verò quo ſupra dictum eſt modo afficitur. Vbi autem repurgata fuerit, optimum quidem ſi nulla oboriantur vlcera. Quòd ſi vlcera remaneant, maiore opus erit curatione, vt ne vlcera nimio humore diffluant, & grauem odorem contrahant. Infœcunda autem erit, etiam ſi meliuſculè habeat, ſi magna in vteris orta vlcera fuerint. Quòd ſi ei per pudendum non prodeant, futurum eſt vt menſes in pus verſi ſupra inguina per lateris mollitudinem ſine tuberculo erumpant, perrupto nimirum hac parte pure, & per eam purulenta grauis odoris procedent. Quòd cùm accidit, minimè

mè ſupereſt mulier, & ſi ſuperſit, perpetuò infœcunda futura eſt. Per hanc enim partem via facta in poſterum ei menſes foras prodeũt, cùm hunc in locum vterorum oſculum procubuerit. Accidit id quoque, nonnullis vbi bimeſtres, aut trimeſtres, aut diuturniores menſes extiterint, & ad lateris mollitudinẽ irruperint, minimè purulentis menſibus, ſupra inguina velut tuberculum exoritur, ſine vertice, magnum & rubrum. Quòd plærique Medici quid eſſet ignorantes, diſſecuerunt, eoq; modo mulieres in periculũ coniecerunt. Quòd verò tuberculi ſpeciem refert, hoc modo ſuboritur. Cùm vterorum oſculum ad lateris mollitudinem incumbat, caro ſanguinis fructum percipit, impletur, eoque oppleta in molem aſſurgit. Quandoque etiam vbi vterorum oſculum tranſmotum fuerit, eoq; in pudendum conuerſo, per pudendũ menſes prodierint, ſubſidet id quod ad lateris mollitudinẽ in tumorem ſublatũ fuerat. In vteros enim transfundit, qui poſtea foras emittunt. Quòd ſi os vterorum in pudendũ non conuertatur, circa lateris mollitudinem pus colligit, eaq; parte menſibus via patet, & in eadem pericula incurrunt quæ priùs dicta ſunt. Vertuntur etiam ad vomitum menſes, & quibuſdam ad ſedem, quẽadmodum à me in virginum Morbis dictum eſt, & ſigna & labores eoſdem, habent, qui illic dicti ſunt. Hanc autẽ viam minùs in mulieribus quàm virginibus menſtrua affectant. Cùm menſes in occulto latent, dolor infimum ventrẽ infeſtabit, & pondus quoddam incumbere videtur, lumbi & laterum inanitates ſtupendum in modum dolent. Si verò menſes nullo modo prodeunt, ex morbo craſſi, lenti & glutinoſi redduntur. Imprimis igitur venter ſurſum ac deorſum repurgandus, deinde vterus medicamento ſubdititio, ex quo ſanguis purgatur, & intermiſſis aliquot diebus bibendum aliquod medicamentũ, ex quo ſanguis prodeat. Bibat autem crethmum ex vino tædaceo. Quòd ſi ne ſic quidem ei profluant, continget vt prægnans eſſe videatur, & in viri congreſſu doleat, ita vt aliquid incũbere videatur, & pondus aliquod in vẽtre inſit, venter prominet, & deſideriis tentatur, perinde ac ſi vterum geſtaret, oris ventriculi morſu afficitur, præcipueq; poſt quinquageſimum diẽ, ventrem ſubinde dolor detinet circa vmbilicum, & ceruic-

cem,& inguina ac lumbos. Interdum etiam poſt duos aut tres menſes exactos, ei per pudendum menſtrua confertim erumpunt, quique prodeunt carunculas referre videntur, velut ex fœtus corruptione,& nigra ſunt. Nonnullis verò vlcera quoque in vteris oriuntur, tumque diligenter animum ad curam intendere oportebit. Plerisque etiam contingit,vt ſe ſexto menſe,aut etiam paulò breuiore tempore vterum geſtare exiſtiment,venter prominet,reliquaque ei euenire videntur,quæ vtero gerenti. Poſtea quibuſdam ſimul atque quintus aut ſextus menſis aduenerit, in pus verſi menſes ſuperiore inguinis parte eruperunt,eaque ſibi viam fecerunt.In quibuſdam autem vlcera in vteris oriuntur,inferiore etiam inguinis parte, & de vita periclitantur,ac ſi euaſerint,ſteriles erunt.Nonnullis verò per pudendũ erumpunt, & purulenti ac putrefacti prodeunt, ab iisque vlcera in vteris excitantur, & periculum imminet, oportetque vt ne inueteraſcant diligenti curatione incumbere. Hæc autem etiamſi curata fuerit,ſterilis manebit. Quòd ſi menſes ei non erumpant ſex menſibus coërciti, vniuerſa illi contingent quæ ei quæ nunquam peperit,cùm menſes exitum inuenire nequeunt. Ac ſi quidem curata fuerit,conualeſcet, ſin minùs, ad octauum etiam menſem perdurans moritur. Multis verò contingit,ſi pituitoſi menſes diutiùs prodeant, vt pauciores ſint quàm ſanis. Sana autem euadit,ſi conuenienti ordine curetur. Quòd ſi menſes mulieri quidem prodeãt, verùm pauciores quàm conueniat ferãtur, vteri nimirũ oſculo paulùm à pudendo deflectente, aut ſenſim ad ipſum concidente, adeò vt prodeant quidẽ, ab ipſis autem trãſitus quos pertranſeunt obturentur, vbi in vteros deſcenderint, moderati ſanè ſenſim foras feruntur, toto ſanguine ad oſculum incumbente. At poſteaquàm dies quibus purgari aſſueuit præterierint, ſanguisq; relictus in vteris coercitus fuerit,neq; alij ſubeuntes menſes concluſum ſanguinem expulerint, verùm paulatim ſemper grauant, primisq; duobus aut tribus mẽſibus non admodum ſubeunt.At verò vbi plures menſes extiterint, adhuc magis affligetur,neq; quandiu ſic affecta eſt,vtero geſtare poteſt, eáq; febris lenta prehendit, iis potiſſimùm diebus quibus purgari aſſueuerat. Ipſam autẽ intermedio tempore febricitare,

citare, & inhorreſcere, & ſtomachi morſu laborare vero eſt ſimile, copiamque in dies creſcere. Subinde etiam corpus dolor occupat, præcipueque lumbos & ſpinam, & inguina, manuumque & pedum articulos. Neque hæc ſimul dolent, ſed ſubinde alia atque alia pars, prout ſecretus ſanguis, qui vteris contineri nequit, aliquam in partem ſuo momento inclinarit, quaque ſe corporis parte firmarit, ea intumeſcet, & articulorum corporis vehemens oboritur conuulſio, ex aliisq; antè commemoratis indiciis aliud aliàs ei interdum apparet. Hæc ſi quidem conuenienti modo curetur, conualeſcit, alioqui morbus in ſeptimum menſem, aut etiam longiùs protractus lethalis euaſerit, eamque aliquo articulo mutilauerit, aut aliquas partes ad motionem impotentes reddiderit, ſi ſanguis præ rigore & cibi faſtidio quemcunque in locum irruperit, circa neruos concretionem habuerit. Hic verè morbus iis quæ ſine viro ſunt magis contingit. At ſi huiuſmodi morbi iam commemorati, aut de quibus dicetur, in mulierem iam partum expertam inciderint, longiores erunt minusque moleſti. Eadem autem indicia iidemq; exitus contingunt, tum ei quæ numquam peperit, tum ei quæ puerperii purgamenta experta eſt, niſi curentur. Confeſtim verò curationem inſtituere oportet, alioqui ſtatim ſe morbi produnt. At verò ſi menſes copioſiores quàm par ſit & craſſiores prodeant, cùm nimirũ corpus naturâ latum, & vterorum os prope pudendum ſitum ſit, ad hæc etiam frequenti viri conſuetudine vtatur, & liberaliter epuletur, ſemel omninò aliquando copioſi delati & cumulatè prodeuntes, vterorum os vi ſua magis dilatant. Quòd ſi ad hęc nulla accedat vaſorum inanitio, ſed rurſus multa & conferta ferantur, quæ os amplum & corpus reddunt, cumque mulier nimirum liberaliter conuiuetur, venerem appetat, virique conſuetudine perfruatur, corpus ad vterum facilè confluat, confertaq; deferantur, decolor erit quoad ſic affecta fuerit. Et ſi poſtea morbus aut affectio aliqua incidat, qua corpus conficiatur, ſimili modo vteri pro conſuetudine os amplum habent, corpusq; ad eos facilè transfluit. Poſteaque febris detinet, ciborum faſtidio & anxietate premitur, tenuis eſt & debilis, & lumborum ex menſium profluuio dolor aderit, temporeque procedente niſi curatio adhi-

beatur, intermedio tempore omnia eam magis affligent, & periclitabitur vt ſterilis euadat, aut vt temporis longinquitate & morbo confecta, ſi quis alius morbus contingat, ex eo moriatur. Prodeunt autem menſes craſſiores & copioſiores in intermediis diebus, pauciores verò & tenuiores, cùm incipiunt vel deſinunt. In omni autem muliere ſi ſana ſit, euntes menſes moderata quantitate prodeunt, ad duarum Atticarum heminarum menſuram, aut paulò plures, aut pauciores, idq; ad biduum vel triduum. Longius autem tempus aut breuius, morbum aut ſterilitatem portendit. Inſpecto verò mulieris corpore conſiderare oportet, & coniectura ex ſuperioribꝰ facta percontari, num morboſa nécne ſemper degat. Si enim paucioribus aut pluribus ſolito diebus aduenerint, aut parciores aut copioſiores fuerint, morboſi ſunt, niſi naturâ morboſa & ſterilis ipſa ſit. Quòd ſi ſic, & mulier ad meliorem permutetur valetudinem ſatius eſt. Prodit autem ſanguis qualis è victima, citoque concreſcit, ſi modò mulier valet. At quibus à natura ineſt vt pluribus quàm quatuor diebus purgentur, & admodum copioſi menſes ferantur, eæ tenues redduntur, earumque fœtus tenues ſunt, & languidi tabeſcunt. Quibus verò parcior quàm tribus diebus purgatio contingit, paucique menſes prodeunt, eæ craſſæ ſunt, bene coloratæ, virileſque, neque partus meminerunt, & ne concipiunt ipſæ quidem. At verò ſi repente ſuffocatio vrgeat, quæ iis potiſſimùm contingit quæ viri conſuetudine minimè fruuntur, & ſenioribus potiùs quàm iunioribus, cùm earum vteri leuiores exiſtant. Id verò tum maximè contingit, vbi magna vaſorum inanitio, aut ſolito vehementior labor acceſſerit. Vehementi labore reſiccati vteri conuertuntur, cùm ſint vacui & leues. Amplum enim locum quò conuertantur nacti ſunt, vacuo nimirum ventre. Conuerſi verò iecur appetunt, ei adhæreſcunt, & ad præcordia impetum faciunt. Vehementiore enim labore plus quam par eſt reſiccati, ad humorem qui ſurſum eſt concurrunt ac feruntur. Iecur autem humidum eſt. Vbi autem hepar appetiuerint, ſtrangulatum afferunt, perſpirationem quæ circa ventrem eſt intercipientes. Interdum etiam ſimul atque vteri hepar appetere cœperint, pituita è capite velut ſuffocato ad præcordia defluit, nonnunquam

etiam

etiam vnà cum pituitæ defluxu, ab hepate in locum ſuum feruntur, ſuffocatioque ceſſat. Deſcendunt autem humore attracto, eoque grauati. Stridor autem ab ipſis concitatur, vbi ad ſuam ſedem feruntur, quò cùm venerint, poſt illa interdum venter humidior quàm priùs redditur. Iam enim caput in ventrem pituitæ partem demittit. Vbi verò circa hepar & præcordia vteri fuerint, ſtrangulatum inducunt, oculorum alba ſurſum conuertit mulier, & frigida redditur, nonnullæ etiam liueſcunt, quædam etiam dentibus ſtrident, ſaliua in os confluit, & ſimiles iis fiunt qui morbo Herculeo detinentur. Quòd ſi vteri circa hepar ac præcordia diutiùs immorentur, mulier ſuffocatur. Interdum etiam vbi mulier vaſorum inanitionem paſſa fuerit, vehementerque laborarit, vteri ad veſicam conuerſi, in eius oſculum impingunt, & ſtranguriam inducunt. Nullum autem aliud habet malum, & ſi curatio adhibeatur breui conualeſcit, nonnunquam etiam ſponte. Quibuſdam verò ex nimio labore & inedia, ad lumbos & coxas irruentes, dolores excitant. At ſi mulier ſit corpore malè affecto, & menſes bilioſi decurrant, ex hoc facile dignoſcuntur. Admodum nigri ſunt, interdum verò nigri aut ſplendidi, parciſſimique feruntur, & citiſſimè concreſcunt, amborumq; ſemen, tum maris, tum fœminæ languidum euaneſcit, neq; vtero concipit. Per morbi quidem exordia, purgatur diebus quibus conſueuit, non pluribus. Procedentibus autem menſibus, pluribus diebus purgatur, & ſingulis diebus minore quantitate menſes apparent. Febres quoq; errantes acutæ accedunt, cum horrore & cibi faſtidio, ſubindeq; oris ventriculi morſus, tuncq; maximè vexabitur, vbi ei in ꝓpinquo menſes fuerint. Poſtquam autem repurgata fuerit, & paulò meliùs habebit quàm antea, poſtea rurſus ad eundem relabetur ſtatum, breui tamen conualeſcit, ſi diligẽs cura adhibeatur. At niſi curetur, progreſſu temporis eam commemorata omnia valdè affligent, & dolor modò quidẽ ventris partẽ vmbilico inferiorem inuadet, modò verò inguina, quandoque etiam lumbos, & coxendicis commiſſuram quæ eſt ad ſedem, totamq; eam partem, quãdoq; verò ceruicem. Interdum quoq; vehemens cõtinget ſtrangulatus, eiq; antè oculos caligo obuerſabitur & vertigo, velut purgatione ſurſum

miſſa & reſiliente. Corpore enim malè affecto, mulieri pauciores menſes contingunt, quibus verò corpus plenum fuerit, his copioſiores menſes feruntur. Bilioſæ verò cùm menſes prodeunt, animi deiectio accidit, & ſubinde cibi faſtidium, anxietas, inſomnia, frequens ructus, obambulare recuſat, animum deſpondet, neque videre videtur, & metuit. Quòd ſi curatio adhibeatur, ex his conualeſcit, alioqui verò procedente tempore magis ſemper affligetur. Optimè autem cum ea agetur, ſi bilioſa accedat vomitio, ſi aluus non perturbetur vehementer, & bilioſa ſubeant, muliebreque profluuium non tamen vehemens ei ſuperueniat. Horum enim ſi quid vehemens in corpus confectum inciderit, in periculo verſabitur. Quòd ſi bilioſi humoris aliquid, aut id totum quod moleſtum eſt ſenſim repurgetur, ſana euadit. Si verò neque curetur, neque horum quicquam contingat, mulier moritur. Plærunq; autẽ ex hoc morbo muliebre ꝓfluuium bilioſum conſequitur. Quod ſi eueniat, primis quidem diebus ei pauca apparebunt, per omnes autem dies omninò copioſiora contingunt. Cùm verò tempus proceſſerit, ferè ſemper grauis morbus euadit, bilioſaque purgatione prodeunte vteri mordentur & vlcerantur. Ex eo autem etiam adhuc diligentia adhibita curatione conualeſcit ſi ei profluuium coerceatur. At ſi ex vlceribus vteri inflammatione laborarint, longè acutior morbus erit, & copioſa, graueolentia, ac purulenta erunt quæ ab vteris prodibunt, & continenter tanquam à carnibus effluent, omniaque priùs commemorata eam magis affligent, efferataque magis vlcera reddentur, donec eam euincant. Quòd ſi etiam curetur, ſterilis erit propter cicatrices. At ſi mulier malè affecto ſit corpore, & pituitoſi menſes ferantur, id inde dignoſcitur. Pelliculoſi enim ei apparent, & velut aranearum telæ diſtenti, aliquantumque ſubalbicant. Id autem ei contingit, cum corpus & caput pituita oppleta fuerint, neq; ea per nares, neque per ſedem, neque per vrinæ viam ſubducatur, ſed in menſium decurſu, & ſanguinis perturbatione, vnà cum purgatione foras exeat. Atque cùm hæc ita ſe habeant, ad duos aut tres quidem menſes nihil ægrotat, longiore autem temporis progreſſu, niſi diligens cura adhibeatur, magis affligetur, & febris errabunda prehendet, cibi faſtidio ſubin-

ſubinde & oris ventriculi morſu vexabitur, præcipueque affligetur cùm menſium tempus inſtabit. Cùm autem repurgata fuerit, pauco tempore habita ſuperiorum ratione, meliuſculè habebit, poſtea ad eundem ſtatum redit. Quòd ſi minimè curetur, ſed temporis progreſſus fiat, omnia contingent, quæ cui bilioſi menſes ferebantur, quoad ei fluxus reprimatur. Ad id verò ferè conſequitur profluuium pituitoſum, aut alia quæ paulò poſt explicabo. Quòd ſi præterea ſemper accreſcat, quotidie decurrunt modò quidem conferta, modò verò pauca. Quandoque verò velut ex carnibus aqua prodit, quandoque velut ſanies, in eoque multi ſanguinis grumi inſunt, & tanquam acetum terram abradit, & quacunque mulierem contigerit mordet, vteroſque exulcerat. Quò cùm deuenerit, in cæteris quidem velut prior afficitur, minùs tamen quàm illi caput dolebit, neque hinc vlcera contingunt tam turpia, neque tam magna, neq; purulenta, neque tam graueolentia, verùm aliquantò minùs. Diligēti autem cura adhibita conualeſcit, etiamſi longiùs morbus proceſſerit, neque ferè moritur. Verùm ſic affecta fœcunda eſſe nequeat. At verò quæ viri conſuetudine perfruuntur, & nequeunt vterum geſtare, interrogandæ ſunt an illis menſes contingant, nécne, & purulenti ſint, aut frigidi. Si quidem igitur ita affirmarit, an protinus genitura effluat, an poſtridie, an perendie, aut ſexto, aut ſeptimo die. Itaque ſi confeſtim poſt congreſſum exire reſponderit, vteri oſculum rectum non eſt, ſed obliquatur, neque genituram prehendit. Quòd ſi dixerit poſtero die, aut tertio, aut quarto, vterus nimio humore madet, quo genitura diluitur. Sin ſexto & ſeptimo, genitura computreſcit, putrefactaque exilit. Si igitur per initia genitura non excipiatur, imprimis os vteri curandum eſt vt rectum ſit. Si verò poſtero & tertio die diluatur, vterus & caput curanda ſunt. At ſi computreſcat & exiliat, & vterus, & corpus vniuerſum nimio humore madens procurandum. Atque hæc ſingula ad hunc modum dignoſcere oportet. Cuiuſmodi autem purgatione opus habeat, dignoſcetur hoc modo. Cùm menſes eunt, linteum attritum palmi parui magnitudine complicatum in tenui cinere extendito, deinde vt in hoc defluant, quę decurrūt, curato. Sint autem lintea duo, ſeorſim vtraq;

diurnum quidem & nocturnum. Et diurna quidem poſterò die eluere oportet, nocturna verò vbi per diem & noctem in cinere iacuerint. In ablutione autem cõſiderandum qualia ſint detrita lintea, vbi in ſole reſiccata fuerint, quod tamen vmbratili loco fieri optimum fuerit. Si igitur pituita impedimento fuerit, mucoſa erunt lintea detrita. Sin propter ſalſuginem & bilem contingat, tum fulua, tum ſubliuida erunt. Quibus perſpectis & accurata mentis acie exploratis, vniuerſum quoq; corpus inſpicito, multáne purgatione indigere videatur, nécne, ad calorem intentus, ætatem, virium robur, anni tempeſtatem, & victus rationẽ qua vtuntur. Curatio verò rectè inſtituitur, ſi vbi vniuerſo corpori conſultum fuerit, vteris etiam & oſculo medelam adhibeas. Quòd ſi conniueat, aperiendũ; ſi vteri in obliquum verſi fuerint, dirigendi; ſi humidi, reſiccandi, reliquaq; per contraria præſtanda. At verò omnibus proponendum eadem curatio adhibenda, niſi cùm menſtrua detrahẽda ſunt. Quibus enim eunt, iis nihil detrahẽdum, ſed quicquid ineſt in menſibus vitii id ſummouendum, ſi tum pituitoſi, tum pelliculoſi ſunt, & ſanie perfuſi, tenues aut albi, ſi grumoſi atq; etiam nigri, ac carbunculoſi, aut caliginoſi, aut acres, ſalſi, returbidi, purulenti, hæ omnes cauſæ, quod vteri conceptum impediant, penitus tollendæ. Quibus igitur pituitoſi & membranoſi menſes ſunt, eæ carne abundant, os valdè humidum eſt, ſputum copioſum & glutinoſum. Si quid vel acidum, vel acre deguſtarint, oris ſaliua liquidior & inſulſa erit, & ad quoduis cibi aut potionis genus turbatio cõſequitur, his venter inhibetur & attollitur, nauſea adeſt & multa corporis iactatio, ex capite fluxio demittitur, & omnia obducit, magnamq; adducit humoris copiam, & partes ſub oculis liuidæ ſunt, & flatu diſtentæ. His toto corpore fotus adhibendus, & à cibo, & ieiunis frequens vomitus ciendus, quinetiã inferna aluus mollienda, ſed leuibus omninò medicamentis, & quæ minimùm bilem educant. Semel tantùm cibus ſumendus frequentiq; exercitatione vtendũ, & in victus ratione ſicciſſimo cibo, & potu parciſſimo meraciore. Præſtiterit autem vt aluus ſeruetur quæ facilè ſoluatur. At verò vteros, ſi huic victus rationi non ceſſerint, medicamentis ſubdititiis minimè mordacibus purgare

opor-

oportet. Semper autem ante purgationes præmittendum fomentum, priore quidem loco foměτum ex fœniculis, deinde quod fit per aromatum ſuffitum. Fotus autem & medicamenta ſubdititia admoueto ea conſideratione adhibita, vt omnia rectè & conuenienter fiant, quo tẽpore menſes eunt. Si igitur pura, ſincera & ſanguinea appareant, tum virum adeat ineunte purgatione menſtrua, præſtat tamen ea deſinente, ſed tamen adhuc eunte potiùs quàm penitus ceſſante. Cùm autem ad virum acceſſura eſt, ſuffitum aliquem adhibeat ex odoratis adſtringentibus quæ in hanc rem parantur, idq; per ollæ operculum & arundinẽ adhibeat, adſperſo in cinerem calidũ medicamento. Quo aſperſo, operculum & arundinem circumponito, eamq; ſedentem ſuffito. Cumq; ſuffitum capere opus erit, plumbea fiſtula vtendum, quò adaperto oſculo ſuffitus excipiatur. Deinde poſtquam ſurrexerit, rurſus in lecto plumbea fiſtula ſubdatur, qua deinde ſubtracta cum viro congrediatur. Quòd ſi quæ à viro emittuntur, non ſint ei manifeſta, cruribus diſtentis & alternatim poſitis quieſcat. Ieiuna autẽ eſſe debet eo ipſo die, niſi cyceonem inſulſum ex aqua ſumere velit. Quod certè faciendum cùm ſuffitum adhibere volet. Poſt autem viri congreſſum, ſi mulier poſtero die genituram continuerit, neq; altero die exciderit, à cibis & balneis arcenda. Polentam autẽ inſulſam ex aqua bis terq; die bibat. Eaq; victus ratio ſex diebus, aut quod præſtiterit, ſeptem ſeruãda: ſi quæ à viro emittuntur poſt congreſſum non exciderint, totoque tempore illota maneat, & ſtudioſè motum vitet. Quòd ſi deambulare volet, loco adæquato & plano, non accliui, neq; decliui, obambulet. Molliter etiam deſideat ſi conceperit, reliquamque eandem victus rationem ad dies triginta obſeruet. Balneo autem abſtineat, aut ſi quando lotiòne opus fuerit, pauca eaque non admodum calida vtatur. caput tamen ne madefaciat. In cibo panibus vtatur, & maza, ſi volet ex carnibus, palumbo & ſimilibus, marinis, quæ aluum ſiſtunt. Inhibendus autem olerum omnium vſus. Vino vtatur nigro, & carnibus aſſis potiùs quàm elixis, tum cicuribus, tum ferinis. Atq; iſta quidem ſi conceperit ad hunc modum facienda ſunt. Si verò non conceperit, ſed poſtero aut tertio die quæ viri ſunt nimio humore

diffluentia foras prodeant, vteros humidiores eſſe conſtat, quos priùs expoſito modo curare oportet, dum ſicciores euadant. Cùm verò ſicci eſſe videbuntur, hac arte curandi: Optimum eſt emolliens medicamentum, poſteriore & anteriore parte adhibitum, donec ad priſtinam naturam redeant. Tum rurſus virum adeat, cum non ampliùs multi, ſed pauci & bene colorati menſes feruntur, & impetu quodam in venerem excitatur. Quinetiam aliis diebus complexu viri frui licet, ſi vteri bene habeant. Vbi autem prædictis diebus viri complexum experta fuerit, ſi commodè apparati vteri fuerint, & decem aut duodecim diebus genituram continuerint, tum ne virum adeat. At ſi non conceperit, vteri autem bene valeant, id enim pleriſque contingit, cùm imbecilli vteri ex affectione aliqua alimenti penuria laborant, aut propter frequens medicamentum, aut fotum, non priùs genituram ferre queunt, quàm in conſuetudinem venerint, aut robur acquiſierint. Quod quibuſdam hoc modò cognoſcitur. Cùm mulieri genitura exciderit, quod fit poſtero die, aut tertio, aut etiam tardiùs, craſſa & velut mucus coacta exeunt, niſi vitium aliquod ſubſit, aut propter alium vteri morbum genitura admittatur. Cùm igitur talia viſa fuerint, vteros quidem curare non ſatis eſt, ſed reliqui corporis cura habenda eſt, quò ei laudabilis huiuſmodi habitus comparetur, hoc corpus ſit compactum & iuſta mole præditum. Balneis paucis, ſed multis & leuibus laboribus vtatur, ab acribus & ſalſis arceatur. Vomitionibus vtatur ante dies quibus menſes fieri conſueuerunt, & rurſus omnimodam abſtinentiam adhibeat, ac reliqua quæ commemorata ſunt perficiat. Ea quidem his curatio conuenit. At quibus ſtatim à viri complexu effluunt quæ à viro immiſſa ſunt, his vterorum oſculum in cauſa eſt. Cui ad hunc modum curatio adhiberi debet. Si quidem admodum conniueat, fiſtulis tædaceis aut plumbeis aperiendum, mollis quoque fotus ex fœniculo admouendus. Per ſubdititia etiam medicamenta purgandum, quæ vteros attenuent, & directos conſtituant. Poſt purgationes autem & fotus infundenda quæ cauſam oppugnent. Quibus verò os detortum in coxendicem prolapſum eſt (eiuſmodi enim quędam contingunt quæ vterum impediunt quo minus genituram ſuſci-

ſuſcipiat) cùm igitur tale quippiam contigerit, fotus ex odoratis admouendus. Poſt fotum autem immiſſo digito leniter contrectata muliere à coxa auellendum. Quod cùm abductum fuerit tædaceis & plumbeis fiſtulis, iuxta prædictam rationem dirigendum. Cùm autem directi & aperti fuerint vteri, per emollientia ſubditi ia medicamenta repurgandi; reliquaque iuxta præſcriptum modum facienda. Cùm vteri plus æquo aperti fuerint, purgatione indigent. Poſt purgationes autem operæpretium eſt collutiones & ſuffitus ex aromatis adhibere. Si verò propiùs acceſſerint quam conueniat, vomitionibus & ſuffitibus ex rebus graueolentibus indigent, quoad in ſuum locum redeant. Præſcripta quoque victus ratione vtendum. At ſi oſculum præpingue ſit & craſſum, eamque ob cauſam non concipit, ſinapi coctum ieiuna edat; & vinum merum ſuperbibat. Nitrum etiam rubrum in ſubdititio medicamento apponat, cum cumino & reſina. Præſtiterit autem nitrum vino diluere, vnà cum reſina, cumino, & vnguento albo. Aut cornu cerui vſtum, & hordeaceæ farinæ crudæ duplum cum vino admiſceto. Quòd ſi his nõ leuetur, porris decoctis inſideat, aut fagum contritam in ſubdititio apponat, & allia recentia comedat; & aqua mulſa ſuperbibita vomat. Quibus autem genitura in vtero immoratur, ibiq; putreſcit, & moleſtiam excitat, atriplicis agreſtis ſemen, vel ſuccum cum melle vel cumino delingendum dato. Cùm verò grauis odoris fuerint non concipit. Portulacam igitur cum anſerino adipe permiſceto, & in ſubdititio apponito. At quibus quæ à viro immiſſa ſunt, ſexto vel ſeptimo die putrefacta effluunt, his ab vtriſque contingere eſt vero ſimile. Si humor bilioſus & ſalſuginoſus affluat, ad hunc modum curationem, per veratrum aut ſcammonium, aut peplium adhibere oportet. Hęc enim tum ſurſum, tum deorſum pituitam bilemq; purgant, flatuſq; deducunt. Antè purgationes tamẽ fotibus ex odoratis vtendum, & poſt fotus per ſubdititia purgato, eodem quo in ſuperioribus modo. At poſt ſubdititia & purgationes emollientibus vtitor, & in ſubdititio mercurialem, artemiſiam herbam, & anemonem, veratrumq; album aut nigrum apponito. Atq; hæc quidem per medicamenta curatio his hoc modo conuenit. Victus verò rationem habitã

totius corporis muliebris ratione, ad id accommodato, ſiue illa ſiccior ſiue carnoſior videatur. Quæ quidem ſi aridior fuerit, pluribus balneis, opſoniis omnibus elixis, tum marinis, tum carnibꝰ, vino etiam aquoſo, oleribus coctis, & pinguibus quibuſq; ac dulcibus vtatur. Hæc enim ferè humiditatem tum reliquo corpori, tum vteris conciliant. Sin verò humidior fuerit, ſic affecti vteri horum nullo indigent, ſed contrà, neq; hæc attrectare, neq; recenter lauari, neq; ſuffitum adhibere oportet, cùm hæc quidem periculum creare ſoleant. Et ſi humidiores quàm eorum naturæ conueniat extiterint, ſiccare ſanè & ſuffitum admouere oportebit. Quòd ſi bilioſa ad eos confluant, medicamentum quod bilem purget exhibendum. Sin autem ſalſuginoſa, lac aſininum, & vinum, aliaq; præſidia Oportet autem conſideratis morborum viribus, & explicatis vt decet cauſis, ex quibus morbi oriuntur, ad reliqua hac via procedere, & eorum quæ ſunt in locis curationem inſtituere. Et quæ quidem oſculorum nimis patentium cauſa à conceptu prohibentur, in his oſcula rectè apparare oportet, vt probè ſint explicata. Cùm verò nimia humiditatis copia prohibuerit, in hanc intentum eſſe oportet, vt ne impediat, mulierum rebus omnibus diligenter expenſis, ſiue quid ex toto corpore agitari videatur ſiue ex ipſis vteris, ſiue ab vtriſq;. Vteris autem ea cura adhibenda, vt neq; humidi ſint, neq; admodũ exareſcant. Sed ſicciores quidem, eò copioſiorem ſuccum bonũ habeant quo aridiores exiſtunt, vt per eiuſmodi humorem pingues potiùs quàm macilenti euadant. Humore verò nimis redundantes & madidi, eatenus ſiccandi, vt aliquis humor relinquatur quo perfundãtur, neq; nimis reſiccentur, cùm nimirum nimia horum exuperantia valdè vitanda ſit. Concipiendi autẽ facultatem habet ea quæ neq; humiditate redundat, neq; etiã exareſcit, niſi horum aliquid ex priſca natura inſit. Ad virũ autẽ eam accedere oportet, curatione recepta, deſinentibus aut incipientibus menſibus, præſtiterit tamen etiã vbi deſierint. Atq; his potiſſimùm diebus faciendum eſt periculum an concipere poſſit, cùm ſint ii maximè opportuni. Quòd ſi non ſtatim concipiat, cætera belle habeant, nihil vetat quo minus aliis etiã diebus cum viro congrediatur. Hæc enim exercitatio propenſiores quodammodo ad

do ad

do ad id eas facit, venulæq; laxiores fiunt. Ac ſi quæ à viro prodeunt vnà cum eo quod à muliere emittitur rectà concurrerint, citiùs concipit. Hæc enim ea cauſa eſt, quibus vel ſtatim, vel longo poſt tẽpore genitura effluit. Ac de iis quidem hæc dicta ſint. Si verò humidius vterorum os fuerit, attrahere genituram non poſſunt. Subter autẽ appoſitis acribus vtendũ. Compunctus enim & incenſus ſtomachus, interdũ firmus redditur, quadã verò ex parte cũ eo cognationem habet. Quòd ſi in callum obduruerint, præſtiterit acria in ſubdititio apponere. Mordent enim quæ tenuia ſunt & ignea, & callum liquant. At ſi callus emollitus fuerit, emollientibus curato, quæ minimè mordeant. Quòd ſi ex longo interuallo non concipiat, non apparentibus menſibus, tertio aut quarto die alumen tenuiter tritũ, vnguẽto dilutum, vellere exceptũ ſubdito, quod per triduũ contineat. Quarto verò die fel bubulum aridum, oleo feruefactum, eoq; tenuẽ lanuginem imbutam in ſubdititio apponito, quod etiã triduo contineat, quo poſtridie exemto, cum viro congrediatur. Si mulier genituram non recipiat, menſibus ſecundum naturam euntibus, membrana prætenditur, quod etiam ex aliis cauſis contingit. Id autem cognoſces, cum digito quod obtenditur contigeris. Subdititium medicamentum confectum ex reſina & æris flore cum melle, eoq; linteolum infectum, quàm maximè intro apponito, eius extremo filo alligato. Quod cùm eduxeris, tepido vino in quo myrtus decocta ſit mulier abluatur. Præſtiterit autem membranã vndiquaq; abſcindere. At verò nonnullæ mulieres facilè concipiunt, fœtus tamen perferre nequeunt, ſed ſtatim ſub tertiũ aut quartum menſem perduntur, nulla cauſa, neq; cibo minimè idoneo accedente. Eiuſq; rei prædicta cauſa eſt, idq́ue maximè vbi vteri incrementum fœtui ſubduxerũt, aut ipſis aluus vehementer conturbatur. Eoque tempore quo fœtus perdunt, imbecillitas, febris vehemens, cibiq; faſtidium accedit. Ad id hæc quoq; cauſa accedit, ſi vteri aut à natura, aut ex vlceribus in his ſubortis lubrici fuerint. Si nanq; vteri læuore correpti fuerint, interdum fœtum continentes membranæ, minùs quàm conueniat adhæreſcunt, condenſatis nimirum vteris. Quæ ſingula is agnoſcat, qui in hæc ſedulò inquirat. De læuore autem conſtabit, ſi mulier alia

(neque enim aliàs deceat) vteros dum vacui ſunt contrectarit. Quòd ſi iis menſes eunt, confertim feruntur. Quibuſdam etiam contingit vt fœtus maturos ferant. Diligens verò adhibita cura, ſperabilem partionem facit. Ac de his ſic quidem ſe res habet. Si mulierem, quæ antea non poterat, puerperam fieri voles, menſes ſpectandi, an pituitoſi ſint, an verò bilioſi. Inde autem noſces. Arena tenui & ſicca dum menſes feruntur ſuppoſita, in ſole ſanguinis aliquid infundito, & ſiccari permittito. Quòd ſi quidem bilioſa fuerit, ſiccatus in arena ſanguis pallidus erit; ſi verò pituitoſa, ad inſtar muci. Horum quodcunque fuerit, ventrem purgato, ſiue ſurſum opus erit, ſiue deorſum, poſtea vteros purgato. Si verò voles vt concipiat, hederæ grana ſeptem, aut foliorum ſuccum ſingulis menſibus deſinentibus menſtruis, ex vino veteri potui exhibeto. Ex malicorio etiam in vino odorato meraco cocto glandem efformatam, ad meridiem vſque ſubdito, aut alumen Ægyptium tenuiter tritum in vellere ligatum ſupponito. Quo deinde ſimul vt ſol occiderit detracto, vino odorato eluatur. Hæc autem ceſſantibus menſibus facienda. Sed & hæc ſic ſe res habet. Vbi repurgatæ mulieres fuerint, tum potiſſimùm concipiunt, viri congreſſu potitæ, & genitura robur acquirit ſi tempeſtiuè liberis operam dederint, viríque ſemen facilè commiſcetur, & ſi temperationem acceperit, cum eo germanam init ſocietatem. Tunc enim maximè vterorum os apertum eſt, & diſtentio quædam etiam poſt purgationes manet, venæq́; genituram attrahunt. At contrà priùs tum os vterorum conniuet, tum ſanguinis copia magis refertæ venæ, genituram non æquè trahunt. Quòd ſi genitura continuo curſu defluat, neque mulier viri complexum apperit, neque eo potita concipit, lumborum & coxendicum dolore vexatur, eamq́; febris lenta detinet, viriumq́; debilitas & animi deliquium accedit, interdumq́; vteri ſua ſede non manent. Si igitur præ copia effluat, eam miſſam facere optimum. Si verò vterus laxetur, in victus ratione alica vtatur, carne ſuilla, aut palumbo, aut vino nigro. Potionibus autem his quæ aduerſus muliebre profluuium paulò poſt deſcribentur. Nunc verò de prægnantium morbis dicendum. Mea ſententia, ſi mulieri fœtum duorum aut trium menſium, aut grandiorem

vtero gerenti, menſes confeſtim ſingulis menſibus prodeant, ea vt tum extenuetur, tum debilis reddatur neceſſe eſt. Interdum etiam quandiu menſes prodeunt, febris corripit, cumq́ue fluunt, & vbi effluxerint ex virore palleſcit, quantumuis parcè fluant. His vteri plus æquo dehiſcunt, & fœtus incrementum effluere ſinunt. Vbi enim mulier vterum gerit, ſenſim à toto corpore ſanguis in vteros defertur, & velut in orbem id quod in vteris eſt circumſiſtens, ipſum auget. Si autem vteri plus æquo dehiſcant, ſanguinem ſingulis menſibus, ſicut prodire conſueuit, effluere ſinunt, & quod in vteris continetur tenue & debile euadit. Verùm ſi diligens cura adhibeatur, tum mulier, tum fœtus meliùs habet. Si verò nulla adhibeatur, fœtus corrumpitur. Quinetiam ipſa in periculum venit ne diuturno morbo teneatur, ſi ei longior quàm conueniat purgatio prodeat. Sed & poſt corruptionem periculum etiam imminet, vteris nimirum magis apertis. Si verò mulieri vtero gerenti caput pituita redundarit, pituita acris in ventrem fertur, & ex capite in ventrē cum impetu decidit, eamq́, febris leuis inuadit, quibuſdam etiam palpitationes quæ aliquantulum exoluuntur, vbi increſcunt graues ſunt. Quòd ſi appetentiæ deiectio & imbecillitas detineat, periculum eſt ne breui fœtus corrumpatur, ipſaq́; niſi ſedulò curetur in periculum vitæ veniet: vbi autem euaſerit, nimirum cùm aluus ſit fluida, eam confeſtim comprimere oportet. Multa quoque ſunt alia ex quibus fœtui corruptionis periculum impendet. Si enim quæ vtero gerit ægrotarit, inualida ſit, & onus vi ſuſtulerit, aut plagam acceperit, aut ſaltarit, aut inedia laborarit, aut animo defecerit, ſi copioſius aut parcius alimentum ſumſerit, aut metu correpta & conſternato animo fuerit, aut vociferetur, aut intemperanter viuat. Eſt enim cibus & potus copioſior corruptionis cauſa. Quin & ipſi vteri ita ſunt à natura comparati vt abortionem faciant, ſi flatulenti, denſi, magni, parui extiterint, aliiſq́; ſimilibus affectionibus laborarint. Si mulier quæ vterum geſtat, ventris aut lumborū dolore conflictetur, metus eſt ne ruptis membranis fœtum quem vndiq; cingunt, abortione eiiciat. Sunt autem quæ ſi acre quiddam aut amarum præter conſuetudinem ederint aut biberint, fœtus perdunt, cum adhuc tenellus puellus in-

tus exiſtat. Si quid enim puero præter conſuetudinem contingat, idq; ſi paruulus adhuc fuerit, moritur. Et ſi (quemadmodũ diximus) eiuſmodi ederit aut biberit mulier, ex quo tenello adhuc puerulo, ventrẽ ei exturbari neceſſe ſit. Fluentis enim alui moleſtiã vteri ſentiunt. Quod ſi mulier plus æquo laborarit, eiq; venter coarctetur aut dilatetur, ſic quoq; fœtus perit, cũ nimirũ ex nimio labore incaleſcat, & à vẽtre cõprimatur. Plærunq; enim cùm admodũ ſunt exigui, inualidi exiſtunt. Quin & grandiuſculi fœtus etiã corrumpũtur, vt proinde mulieres mirari nõ debeant, ſi nolẽtes fœtũ corrumpãt. Summa enim cura prouidẽtiaq; opus eſt, vt in vteris fœtum perferãt & enutriant, eoq; in partu liberentur. Si verò quæ ex vtero gerit aduerſa vtatur corporis valetudine, fueritq; bilioſa & doloribus diuexetur, ſubindeq; febricitet, os amareſcat, lingua ex virore ſit pallida, oculi velut regio morbo ſuffuſi, vngues bilioſi, & acris vrina, eaq; tũ vel maximè ſi febricitet aliàs atque aliàs ei contingent. Vbi verò bilioſa ei purgatio obtigerit, omnino metuendum erit fœtus etiam imbecillos fore. Si bilioſa per aluum egerat (quod quidem ferè contingit) meliuſculè deget. Ac ſi puerperii purgamenta bilioſa, aut atra ſunt admodum, fereq; pinguedo accedit, ſenſimq; feruntur, neq; citò concreſcunt, tumq; primo quidem tempore faciliùs feret, poſtea moleſtiùs, minorq; quàm conueniat purgatio conſequitur. Cum enim corpus aduerſa fruatur valetudine, ei pauciora & deteriora puerperii purgamenta prodibunt. Eodem autem omnino modo afficitur ac ea cui menſes feruntur bilioſi, neque tamen tamdiu ægrotabit, ad eademq; pericula, ſigna & commutationes morbus deueniet. Aut enim iis vomitio bilioſa, aut per aluum purgatio in hoc morbo contingit, vterique exulcerantur. Multa autem cura mulier indiget. Cùm igitur tale quid contingit, etſi minimè moritur, infœcunda tamen erit. Si verò nihil horum contingat, nec ipſa ſedulò curetur, ſed puerperii purgamenta ipſi in occulto deliteſcant, intra vnum & trigeſimum diem ferè perit. Huic medicamentum quod bilem educat propinato. Confert & aniſum, & quæcunque vrinam mouent. Prodeſt quoque vomitionem ciere, & ſudores elicere, aluumque ptiſanæ cremore, melle, ouis, & maluæ decocto eluere. Quibus vterum ge-

rentibus

reatibus ad ſeptimum aut octauum menſem, mammarum ventriſq; plenitudo de repente ſubſidet, mammæque extenuantur, & lac non apparet, puerum aut periiſſe, aut viuere aut debilem eſſe aſſerendum. Si enim vterum geſtent, & menſes appareant, & abortiones fiant, ſi copioſi & graueolentes fuerint, aut morboſi fœtus redduntur. Si mulier vtero gerens pituitoſa fuerit, caput dolet, ſubindeq; febricitat, pituita in capite voluitur, & grauitatis ſenſum habet & frigoris, in corpus ſecedit & venas, cùm caput repletum fuerit. Plumbi etiam colorem refert, & vomitione pituitam reddit, lingua exalbeſcit, vrina ferè exalbida redditur, frigida eſt, perturbatio adeſt, & ægrè mouetur. Vbi autem pepererit, purgatio pituitoſa procedet, & in qua membranulæ & velut araneorum telæ diſtentæ apparebunt, iiſdemque quidem omnibus afficietur, quibus ea cui menſtrua pituitoſa ferebantur, minùs tamen diu ægrotabit, morbuſq; eadem pericula, ſigna & commutationes habebit. Ei enim vomitus pituitæ continget, & procedentes affectiones eædem ac ſuperiori. Eodem namq; modo puerperii purgamēta & menſes pituitoſi dependent, breuiori tamen quàm menſes tempore. Ac niſi ea purgatio quæ diu morā traxit affatim erumpat, intra quinq; & quadraginta dies perit. Quòd ſi puerperii purgatio pituitoſa ei prodierit, diligenti tamen curatione adhibita mulier conualeſcet, ſed per initia flatu diſtendetur, ſi ſana euaſerit, cùm grauis futurus ſit hic morbus. Huic medicamentum quod pituitam educat exhibendum, & lac caprinum coctum cum melle mixtum. Quibus ſæpè oblatis ſi non cedat, naſturtium exhibendum, aut carthamum, aut cneorum, aut polypodium, aut ſerum, aut ex ſalibus compoſitum medicamentum, & quæcunque pituitam laxant & foras educunt. Sed ſi mulier quæ vtero gerit ſub commemoratis affectionibus lienoſa fuerit, dum menſes fluunt aquæ ſimilia & pituitoſa dimittit, & ꝓcedent puerperii purgamenta aquas referētia, & interdum quidem copioſa, interdum verò pauca veniēt, idemq; contingit ac ſi aqua ex carnibus reddatur, non ſecus ac ſi quis carnes cruentas abluat, quandoq; verò paulò craſſiora, neq; concreſcunt. Eademq; patietur omnia quæ illa cui aquoſi menſes prodeunt, eademque pericula & mutationes morbus habebit.

Futurum enim eſt vt fluor aquoſus oboriatur, aut purgatio in occulto deliteſcat, & ad ventrem & crura, aut ad pectus, aut aliquam ex his partibus conuertatur, eademq; pericula imminebunt, quæ priùs dicta ſunt. Si grauida intumeſcat, vrticæ ſemen quàm plurimum cum melle & vino odorato temperato bis die in potu exhibendum. Si prægnantem bilis moleſtia afficiat, ptiſanæ ſuccum exhibeto, rhoë rubro aut mori arboris fructu aſperſo, frigidum autem ſorbendum dato & conquieſcet. Si ſuffocatio de repente in vtero gerentem incidat, quod accidit potiſſimùm vbi mulier vehementi labore & inedia confecta fuerit, cùm per vehementem exercitationem vteri incaleſcant, & paucior fœtui ſuppetit humiditas, cùmq; vterus nimirum ſua cauitate plus æquo inanis exiſtat, fœtus ad hepar & præcordia nimirum humore ſcatentia recta fertur, vehementemque de repente ſuffocationem afferet. Perſpirationem enim quæ circa ventrem fit intercipit, & loquendi impotentia mulierem detinet, oculorum partes albas ſurſum conuertit, reliquaque vniuerſa patitur quæ commemorata ſunt, ſi quæ non prægnans vteri ſtrangulatu laborauerit. Et cùm primùm mulieri vtero habenti ſuffocatio incipit, pituita etiam in præcordia à capite defluit, corpore nimirum ſpiritum trahere non valente. Quòd ſi vnà cum pituitæ deſcenſu, fœtus à pituita delatus, & ſecum attracta tota humiditate, in ſuum locum venerit, mulier conualeſcit. Excitatur autem ſtridor, dum fœtus locum ſuum deſerit, mulieriſque venter ferè fluidus redditur. Sed ſi breui ad ſuum locum fœtus non veniat, tum duo fœtui moleſtiam afferunt, pituita quæ à capite deorſum delata ipſum grauat, & permanens refrigerat; & loci inſolentia. Tumq; is periclitabitur, & mulier ſuffocabitur, niſi quis breui magis accommodatam victus rationem adhibuerit. Ac de his quidem ſic ſe res habet. Si verò mulieri vterum gerenti iam pariendi tempus inſtet, ac parturiendi dolores detineant, diuque in enitendo laboret, is tranſuerſus, aut in pedes ferè exit, in caput autem prodire præſtiterit. Quòd ſi tranſuerſus exeat, grauis euadit affectio. Non ſecus enim ac ſi quis in ampullam oleariam anguſti oris, oliuæ nucleum immittat, qui tranſuerſus non facilè educitur, eodem planè modo etiam

mulieri

mulieri grauis eſt affectio vbi fœtus tranſuerſus deſcendit, ſic enim moleſtè educitur. Graue verò etiam eſt ſi in pedes prodeat, & plærunque aut matres, aut puelli, aut ambo etiam perierunt. Id quoque magnopere in cauſa eſt, cur non facilè exeat, ſi mortuus, aut ſyderatus, aut duplicatus fœtus fuerit. Vbi vterum geſtat mulier tota pallida redditur, quoniam qui in ea purus eſt ſanguis ſemper quotidie è corpore aliquantulum ſtillat, & ad fœtum fertur, eique in alimentũ cedit, cumque paucus in corpore ſanguis exiſtat, eam pallidam eſſe neceſſe eſt, ſemperq; abhorrentes cibos appetere, & ad ventrem ſanguinea ſubire. Debilior etiam redditur, quòd ſanguis imminuitur. Mea autem ſententia, mulier vbi partui vicina eſt, crebrum ſpiritum emittit, ſique purgatio incipiat, vẽter plenus eſt, & à calore vrgetur. Tum verò potiſſimùm crebrum ſpiritum ducit, vbi partui proxima eſt, tumque præcipuè lumborum dolore affligitur, cùm ſiquidem lumbi à fœtu collidantur. Toto verò intermedio tempore oris vẽtriculi dolore ſubinde premitur, cùm nimirum venter, ac præcipuè vterus, fœtum vndique complectatur & comprimat. At ſi puerperæ vterus flatu impleatur, ouis aut capræ iecur cineribus contectum, deinde coctum, in cibum ſumendum, & vinum vetus meracius, ſi nihil prohibeat, per dies quatuor bibendum, ſi longiùs abſit à partu. Quòd ſi lumborum dolore conflictetur, aniſum & cuminum Æthiopicum bibat, & calida lauet. Si verò frequens anhelatio (aſthma vocatur) prehendat, ſulphuris fabæ quãtitatem, cardamomi, rutę, & cumini Æthiopici parem modum, hæc trita, vino macerata, ieiunæ potui exhibeto, & cibis frequentibus abſtineat. Si in partu purgatio copioſa decurrat, vterus contrahitur, & veſica & inteſtinum, neque ſtercus, neque vrinam continent, ſed emittunt. Oua igitur ſorbenda dato, & panem ſubcineritium edendum, & quæ ſcripta ſunt reliqua. Si quæ adhuc in partu eſt, ſicca fuerit, nec niſi ægrè humectetur, oleum bibendum, & loci oleo calido, & maluæ decocto calido perfundendi, & cerato liquido illinendi, adipe etiam anſerino cum oleo infuſo. Sin autem parere nequeat, reſinam, aut cuminum, aut pini corticem ad ſuffitum adhibeto. Qui in partu, aut ex partu vteri tumores contingunt, eos, vti Medici faciunt, conſtringere

non oportet, verùm præſtantiſſima medicamenta adhibēda, cumini Æthiopici quantum tribus digitis continetur, aniſi & ſeſeleos quantum quinq; aut ſex, radicis pęoniæ, aut etiā ſeminis concham teſtæ maioris dimidiā. Hæc ex vino albo grati odoris ieiunæ præcipuè exhibeto. Aut dauci Æthiopici radicem, ſeſeli, pæoniæ radicem, ad eundem modum. Aut hippoſelini, aut dauci Æthiopici ſemen eodē modo, aut crethmi radicē, aut cumini Æthiopici quatuor Atticorum obolorum pondus. Aut piper, aniſum, daucum, pęoniæ Atticæ radicem, hæc ex vino albo trita propinato, aut myrtidani duos aut tres ſurculos, & cuminum Æthiopicū, & pæoniæ radicem, aut etiam lini ſemen ſimiliter, quod etiam tuſſientibus pueris in cibo exhibēt, cum oui vitello aſſato, & ſeſamo torrefacto. Si puerperæ pudenda vlcere ſuperficiario laborent, amygdalas tritas & medullam bubulā aqua decoquito, paucaq; farina iniecta pudenda illinito, & myrtillorum decocto eluito. Iam verò de puerperij purgamentis, & his quę poſt partū prodire ſolent, nobis eſt dicendum. Vbi mulieri aut puerperij purgamenta nō expurgantur, aut menſes non eunt, aut induratur vterus, & lūborum dolor adeſt, & laterum quidem inanitates, inguina, femora & pedes acerbè dolent, vēter attollitur, & horrores per corpus cum impetu erūpunt, ex his verò febres acutæ oriūtur. Hanc cùm ſic habuerit, ſi quidem febris expers ſit, balneis curato, caputq; oleo anethino illinito. Maluæ decoctū, aut in id affuſum oleum cyprinum, ad inſeſſum, doloris leniēdi gratia adhibeto. In omnibus autem morbis in quibus fotus conducit, præſtiterit poſt fotū pingui aliquo perungi. At ſi febris detinet, à balneo abſtinendum, fotibus autem & tepefacientib. imus venter & lumbi curandi. Ex medicamentis autem quæ ad vterum faciunt, quædam potui ſunt exhibenda, admixtis ſepiæ ouis & caſtorio. Deinde farinam cū ruta coctam, aut ptiſanæ ſuccum ſorbendum dato. Si verò mulieri vnà cum puero in partu humor vt conuenit, non effluat, quinetiam ſi quidē caput in ſe humorem calore attractū contineat, in partu & paulò antè caput ei dolebit. Quòd ſi cumulatus in ventrem veniat, vbi cōmotus fuerit, ipſum conturbabit, nihilq; vlterius. Succurrendum autem, vt ne corpore malè affecto, ſuccedens inde alui profluuiū, ipſam

affli-

affligat. Quòd ſi ex capite delata fluxio, ad puerperij purgationẽ ſe cõuertat, multumq́; commoueatur, meliùs habet. Si verò plus æquo, diligentem curam adhibeto. Sin ad ventrẽ ſe conuertat, facilior vtiq; puello exitus pateat. At ſi modica purgatio mulieri procedat, vehemens dolor lũbos occupat, omnesq́; partes pudenda cõplectentes, & caput intumeſcunt, femoraque incenduntur, ex ore & naribus pituita valdè aquoſa effluit, caput dolet, febris & horror detinet, intumeſcit, dentes fremunt, venter & veſica ei cõſtringentur, oculos obuertit, & caliginoſa cernit. Si mulieri partu liberatæ purgatio nõ expeditè prodeat, exæſtuantibus nimirum vteris, eorumq́; oſculo conniuente. Vteri autẽ ceruix in ſeſe vndiq; concidit, ſimul ac puellus exceſſit. Si quid enim horũ adfuerit, ei purgatio non prodibit. Si verò ei non procedat purgatio, euenit vt eã febris & horror detineat, & vti vẽter magnus euadat. Quòd ſi eã attigeris, totum corpus dolet, prçcipueq́; ſi quis ventrẽ attigerit, ſubindeq́; oris ventriculi morſu cõflictatur, lumborũ dolore vexatur, cibi faſtidiũ adeſt, vigilia & corporis cõpunctio. Deinde quinto aut ſeptimo die quãdoq; venter exturbatur, & nigra, ſubindeq́; admodũ graueolentia demittit, & vrina qualis aſinina redditur. Quę ſi ſubeant, meliùs illi eſſe videtur, curaq́; adhibita breui cõualeſcit, alioqui in periculũ veniet ne ei vehemens alui profluuiũ ſuccedat, & puerperij purgamenta in occulto deliteſcant. At ſi venter ei non exturbetur, neq; purgatio ſponte prodeat, neq; ei citò conuenientia adhibeãtur remedia, tẽpus autem procedat, à multis cõmemoratis affligetur, quibus accedet vt inpericulum veniat, ne velut plumbum liueſcat, & in aquam intercutem incidat, eique vmbilicus ab vteris ſublatus prominebit & nigrior quàm circumambientes partes euadet. Quæ vbi euenerint, ſupereſſe mulier non poterit. Pereunt autem aliæ alio tempore, prout corpus & affectio ſe habet. Primum tamẽ ac vigeſimum diem non excedunt, itaque ferè vſuuenit. At ſi illi vel per medicamentũ, vel ſponte purgatio eruperit (id enim vſuuenire ſolet vbi vteri à ſanguine cũ impetu de repente confertim delato, os relaxarint) ſi inquam erumpat, graueolentia & purulenta repurgantur, interdumq́; etiam nigra, tumque melius erit, & adhibita cura conualeſcet. Vlcera autem in vteris

etiam oriuntur, putrefactis nimirum puerperij purgamentis. Quæ ſi oboriantur, maior cura adhibenda erit, ne illi vlcera increſcant & computreſcant. In periculum autem incurrit ne moriatur aut ſterilis reddatur. Si verò vlcera in vteris inſint, hæc ſigna ſunt. Cùm procedit purgatio, velut ſpina vterum peruadere videtur, eam ardor corripit, ventremque potiſſimùm inuadit. Ad contactum partes infra vmbilicum non ſecus dolent, quàm ſi vlcus purum neruoſum contigeris. Deinde vehementes in vteros dolores ſubinde incidunt, interdumq; febris ad manum mitis, & quãdoque deferuntur puerperij purgamenta maligna, purulenta & grauiter olentia. Iſtaque ſigna ſe produnt ſi vlcera in vteris fuerint, magnaque cura indigent. Atque ij quidem ſunt huius morbi exitus. Quòd ſi puerperij purgatio primis quidem tribus aut quatuor diebus prodierit, deinde ei de repente perdatur, in ſimiles, ſed minores quàm ſuperior affectiones incidit, eandemque ſubit morbus commutationem, diuturnus tamen & priore lenior erit. Rectè autem inſtituta victus ratione mulier ſupereſt, ſi citò eius cura ſuſcipiatur. Ac de hoc morbo ſic ſe res habet. Si verò ex partu nõ purgetur, venter intumeſcit, lien, & crura, febris detinet, rigor corripit, dolores ad lumbos irrumpunt, interdumque etiam ad viſcera, & perfrigeratur, febriſque detinet, pulſus debiles ſunt, interdum verò etiam acuti, modò elati, modò deficientes. Hæc ineunte morbo patitur, & ſic ſe habet, procedente autẽ tempore, cauæ faciei partes rubeſcũt. Quibus ita habentib. cibos leues exhibeto, & ſi quidẽ turgeat, medicamentũ per inferiora purgãs propinato, ſi bilioſa quidẽ fuerit, quod bilem purget, ſin autẽ pituitoſa, quod pituitã. Poſt hoc vteris fomentum ex odoratis adhibendum, & interdiu emolliens in ſubditítio apponendum. At ſi duro corpore fuerit, oſculum per totum diem fouendum, & emollientia ſupponenda, deinde calida lauandum, & fiſtulæ plũbeæ imponendæ. Poſt hæc autem ſalis grana & myrrham in panniculum lacerum illigatam, & picem coctam, in vellere exceptam admixtis aromatis, ita vt par cuiuſq; ſit modus, & paruæ galliæ magnitudinem æquet, per diem & noctem ſupponito. Deinde verò intermiſſis tribus diebus ex iiſdem foueto. In ſubditítio autem grana cnidia demto cortice

tice apponito, quantum ad duas potiones ſatis erit, & piperis grana tenuiſſimè trita, oleo Ægyptio albo & melle quã optimo admixto. Hoc lana obductum & circum pennam inuolutum toto die ac nocte ſupponito. Et ſi tibi purgata videatur, ſinere præſtiterit. Si verò purgatione indigere videatur, duobus intermiſſis diebus, rurſus medicamentum ex cucumere ſylueſtri per diem & noctem ſupponito. Deinde netopum, roſaceum odoratiſſimum, & cerui adipem liquatum, per diem vnum in vellere ſubiicito, & calida copioſa quàm blandiſſimè fieri poterit lauato. Simulatq; verò purgatoriis & calida circum partes affectas expurgata fuerit, anſerino adipe & myrrha ac reſina tepida, vterorum oſculum illinendum & fouendum. Poſtero verò die, vino & oleo narciſſino vteros eluat. Quòd ſi narciſſinum deſit, vino ſolo. Hæc autem vno die ante menſium decurſum tibi facienda. Vbi autem menſes decurrerint, primis quidem diebus melanthium Cyprium tritum affuſo ſalis grano, hoc lana exceptum in corpore paulùm contineat, & vinum merum odoratum ieiuna inſuper ſorbeat. Vno autem poſt menſium ceſſationem die, ſuppoſito medicamento quod ex pulegio conficitur, virum adeat, & ſi conceperit, conualeſcit. Cibis autem in purgatione accommodatis vtatur, quibus mercurialem incoquere prodeſt, & porra, allia, & braſſicam admiſcere & granum. Iuſculum ad tres digitos ſorbeat, opſoniis marinis potiùs quàm carnibus vtatur, dulcibus autem & oleoſis abſtineat. Ieiunæ autem ſemper bibendum quod ex tæda comparatur, donec expurgetur, idque profluentibus menſibus multum bibat. At ſi mulieri paulò parciora quàm conueniat puerperij purgamenta ferantur, tanquam anguſtiore vterorum oſculo, iiſque peruerſis, aut aliqua pudendi parte ab inflammatione valde conniuente, mulier grauiter febricitat, oris ventriculi morſu, & totius corporis dolore vexatur, & præ angore ſtare loco neſcit, ad brachiorum, crurum & lumborum articulos dolor ingruit, iſque loca quæ ſunt circa ceruicem, & ſpinam & inguina infeſtabit, & nonnulla corporis membra ad motum impotentia reddentur. Deinde remiſſa febris & horror admodum manifeſtus. Vomitione autẽ pituitoſa, amara & acria reiiciunt. Atque cùm eo ſtatu ſit, cõ-

ſinget tamen ſi ei diligens cura adhibeatur, vt ipſa conualeſcat, alioqui claudicat,& corporis partes ad motũ impotentes redduntur. Hic autem morbus non admodum ſterilem mulierem facit. Si vlcerati quidem vteri fuerint, neque puerperij purgamenta, vt decet, adfuerint, omnibus partib. dolebit, & niſi magna vlcera fuerint, cura adhibita breui ſanitatem recipit. Vlceribus autẽ in vteris ſubortis exacta& diligens cura adhibenda eſt, quippe cùm in molli parte,& bene ſenſili exiſtant,& in neruoſa cauitate, multæq; cum ea partes conſenſionem habeant, ſinciput, ſtomachus, mens concutitur, deprauatur, nec facilè intelligere ſolet. At ſi mulieri anguſtum vterorũ oſculum fuerit neq; puerperiorum purgationem demiſerint, inflãmatione tentantur, quæ niſi breui diligenter curetur, omnia eam magis affligent & teter odor inde promanat, exitusq; intumeſcit. Quòd ſi vteri inflammatione tentati non fuerint, ſuapte ſponte malũ exit graueolens & liuidum, aut nigrum & grumoſum exiſtit,& mulier à puerperij purgamentis expurgatur. Interdum verò minimè exeunt, verum id mulieri exitium portendit, niſi quis celeriter venam incidat, aut aluum emolliat. Præſtat etiam aluũ per infuſum eluere. Quòd ſi promtè vomuerit, etiam vomitus ciendus. Satius etiam vrinam & ſudorẽ prouocare. Atq; horum, cùm res poſtularit, occaſio optima eſt. Quòd ſi mulier à partu paulò ampliùs quàm par ſit purgata fuerit, id enim etiam cõtingit, ſi vteri lato ore fuerint, aut ex his venis quæ ad vterum tendunt, quædam ex violento fœtus egreſſu perruptæ fuerint, eã leuis febris & rigor prehendit, calorq; toto corpore, nonnunquam etiam horror& cibi faſtidium,& in totum execrabitur, extenuabitur, debilis erit, ex virore palleſcet, intumeſcet, & cibos auerſabitur, ſi quid verò comedat aut bibat, non coquitur. Quibuſdam autem etiam aluus & veſica cum impetu effunditur,& horror magis detinet. Ac de his ſic ſe res habet. Si verò puerperę pudendum aliqua ex parte obturatum fuerit (quod etiam iam ipſe vidi, vbi os pudendi vlceratum eſt) & vbi in partu per vim egreſſo puero exulceratum fuerit, quid contingit ſuperficiario vlceri ſimile, valdèq; inflammatur,& labra ex inflãmatione, cùm nimirum exulcerata ſint, in ſeſe concidunt, mutuoq; cohærent. Fit autem refrigeratio,& ambo

labra

labra conniuent, quæ purgationis reliquias conſtringunt. Quod ſi purgatio prodeat, vlcera non vtiq; coaleſcunt. At nunc affluit,& aliena carne incraſſeſcũt. Ea igitur velut quæ in reliquo ſunt corpore ſananda,& ad cicatricem perducẽda. Locus autem læuis fit, & æquabilitatem habens, ſi cura adhibetur. Iiſdem autẽ malis affligitur mulier quibus vteri qui à puerperij purgamentis minimè repurgantur, & ad hæc pudendi dolor accedit, quod tactu deprehendit ſibi obſtructum eſſe, idque fatetur,& ſedulò curata repurgatur, ſanaque & fertilis euadit. Quòd ſi ſedulò non curetur, neque ei ſua ſponte purgatio erumpat, vlcus maius reddit, cumque nihil demittat, periculum eſt ne vlcera in cancrum vertant. Si verò in muliere puerperij purgatio ad caput irruat, thoracemque & pulmones (id enim contingit) etiam plerumque confeſtim moriuntur, ſi illic detineatur. At ſi per os & nares probè prodeat, incolumis euadit. Quòd ſi morbus paulò diuturnior reddatur, eadem vtique mulieri eueniunt, quæ de virgine ſunt commemorata, cui cùm primùm menſes comparuerint, ad ſuperiora cum impetu proſiluerunt. Sed mulier diutiùs ſupererit quàm virgo, eique leuiores erunt affectiones, quoad pulmo purulentus euadat. Si verò per os non prodeat puerperij purgatio, ſed cum impetu delata ſurſum vertatur, puerperia in occulto deliteſcent, neque pro ratione procedent, tuſſis & crebræ ſpirationes (aſthmata dicta) eam corripient, oppletoque à ſanguine pulmone, latus & dorſum magno dolore affligetur. Cùm tuſſit, ſiccum per tuſſim reiicitur, aliàs verò ſpumoſum expuitur, at progreſſu temporis ſputum ſubnigrum & turbidum apparet. Pectus calor maior quàm reliquum corpus detinet, cùm nimirum ipſum ſanguis calefaciat. Mulier etiam febricitat, eiq; aluus adſtringetur, cibũ auerſabitur, inſomnio & faſtigio torquebitur, neque ſupererit, ſed vt plurimùm intra vnum & vigeſimum diem morietur. Quòd ſi purgatio impetu ſurſum delata per os non exeat, neque ad pulmonem vertatur, ei ad faciem puerperia diuertent, quæ admodum rubicunda erit,& caput ingraueſcet, neque id citra dolorem dimouere poterit. Oculi etiam valde rubicundi erũt,& ex ipſis ſanguis tenuis effluet. Eſt vbi etiam nonnullis ſanguis ex naribus profluit, qui ſi ef-

ſundatur,hoc modo diuturnior morbus euadit. Neque in hoc morbo acutè audire ſolent,oris ventriculi morſu tentabitur, eructabit, mente erit alienata,& delirationes furioſæ exiſtunt.Quibuſdam verò peruerſorum oculorum ferocia adeſt,eamque omnia malè habebunt,non ſecus ac ſi ad pulmonem (velut dictum eſt) purgatio diuertat, præterquàm quòd minimè tuſſiet, neque talia expuentur, neque dorſum conſimiliter dolebit. At cura diligenti adhibita conualeſcit. Neque verò magna ſpes eſt vt ſupereſſe queat. Ac ſi forte ſuperſit, ſurditas aut in totum cœcitas ſuccedet. Atque is eſt huius morbi exitus. Si à partu profluuium corripiat, neque cibaria in ventre maneant, vuam paſſam nigram,& mali punici dulcis granula terere oportet, iiſque ex vino nigro dilutis vtitor,caſeo caprino deraſo, & polenta triticea torrefacta aſperſa,hæc probè temperata exhibeto.Quòd ſi à partu ſanguinem vomitione reiiciat, hepatis fiſtula perforata eſt,& dolor ad viſcera pertingit,corq; conuellitur.Hanc calida copioſa lauare oportet, & quæ maximè ſuſcipiet tepefacientia adhibere, lacq; aſininum diebus ſeptem aut quinque propinare. Poſt hæc autem lac vaccæ nigræ ieiunæ, ſi ferre poſſit,ad dies quadraginta propinandum,veſperi autem ſeſamum contritum. Hic verò morbus periculo non caret. Quonam autem pacto lac gignatur,à me dictum eſt in puelli generatione ex partu, aliaque eodem modo. Si lac deficiat porra trita & aqua macerata potui exhibeto,calida lauet, & in cibo porra & braſſicã comedat. Cytiſi autem folia incoquito, & decoctum ſorbeat, Quin & fœniculi necnon radicis illius decoctum propinato, & hordeum decorticatum vnà cum butyro coctum & refrigeratum,potui exhibeto. Ad hoc etiam conducit hippomarathrum & hippoſelinũ,& cytiſus, quæ ſimul omnia lac copioſum reddunt & augent. Capræ Scyriç,præcipueq; caſei,ad id conducunt. Sed & ſaluiam coquito. Aut ex iuniperi baccis aut cedri fructu expreſſum ſuccum, vino affuſo bibat,& reliqua affuſo oleo edat. Ab acribus,acidis,ſalſis,& omnibus oleribus crudis arceatur.Cardamum etiam ex vino potum ad id valet,lac enim etiam expurgat. Calida lauet,& à balneo bibat. Viticis etiã ſemen ex vino potui præbeto. Quin & betæ ſuccus propinatus lac copioſum facit:

Poſt

Poſt eum ſeſamum, & hordeum trimeſtre in pilam coniectum, trita omnia, ſucco per linteolum tranſcolato & expreſſo, melle admixto & amamelidis, deinde ex vino nigro bibenda dato. Cùm mulier peperit, neque ſecundis eſt liberata, ea dare præſtiterit ex quibus puerperij purgamenta potiſſimùm expurgantur, allia cocta, aut aſſa, ex vino & oleo, cum paruis polypis & ſepiolis. In prunis verò quicquid iſtorum volueris. Caſtorium autem aut nardum bibat. Ruta etiam ieiunæ ex vino nigro dulci bibenda, aut ſine vino. Quòd ſi vinum dulce deſit, mel admiſcere commodius. Braſſicam vna cum ruta & mercuriali decoctam aſſumat, & ex ſeminibus vtero dicatis aliquod bibat. At ſi puerperia in grumos concreſcant, & dolor in infimo ventre oboriatur, porra cocta exhibeto, quæcunque ſylueſtria & ſatiua erunt, pinguia autem omnia facito. Tertio verò etiam quoque die clementiore cœlo lauandum. Iis enim frigus eſt aduerſum. Poſt balneum autem inungere præſtat, neq; multa calida vti. Si ſecundæ ſtatim à partu non diſceſſerint, imi vẽtris dolores in lateris inanitate ſuboriuntur, & rigores, ac febres. Quòd ſi ſecundæ exierint, mulier etiã ſaneſcit. Plærumque verò putreſcunt, ſexto tamen aut ſeptimo die, aut etiam poſteriùs exeunt. Huic medicamenta quæ præſcribam exhibere oportet, & ſpiritum continere. Omnibus autem pręſtare nouimus artemeſiam herbam, & dictamnum, ac albæ violæ flores. Et laſeris ſuccus ad fabæ Græcæ quantitatem ex aqua potus præſtantiſſimè valet. Quòd ſi his ſecunda excludi nequeat, cibis abſtinendum Deinde agni caſti folia ex vino & melle trita, & affuſo oleo tepafacta, ad heminæ menſuram potui exhibeto, & foras prodibunt. At ſi mulieri in vteris partus inuolucrum relictum fuerit, id hoc modo contingit. Si vi abruptus vmbilicus fuerit, aut ſi per imprudentiam eius quæ vmbilicum ſecat, priùs quàm fœtus inuolucrum ex vteris prodierit, ſectus fuerit, vterique ſecundas nimirum lubricas & madentes ſurſum attrahunt, & arctiſſimè complectuntur. Fœtus enim inuolucrum ex puelli vmbilico procẽditur. & ex vteris poſtremus exit vmbilicus. Si enim priore loco exiret, non vtique per ipſum ad puellum alimentum permearet, cùm ex eo propendeat. Cùm verò quę prægnans eſt fœtum menſtruum aut bime-

ſtrem corrumpat, ſecundæque foras prodire nequeant, ipſa autem extenuata ſit, huius corpus ſanè purgare & opimum reddere oportet. Neque enim putrefacti fœtus exeunt, niſi vteri robuſti & bene compacti fuerint. Si mulieri fœtus inuolucrũ intus remanſerit, niſi vteri amplo ore fuerint, parcior quàm conueniat purgatio prodit, venter durus & magnus euadit, frigus detinet & febris acuta, dolor totum corpus, præcipuè verò ventris partem vmbilico inferiorem occupat, pondusque in vteris ac tormina non aliter quàm fœtu exiſtente ſentiuntur. Diligenti tamen cura adhibita, breui putrefactam fœtus inuolucrum eiicit, ſanaque euadit. Si ex partu vlceratus vterus fuerit, roſarum floribus medendum, quinetiam adſtringentium decocto colluendus. At ſi os vlceratum & inflammatione tentatum fuerit, myrrham, adipem anſerinum, ceram albam, thus, cum pilis leporinis qui ſub ventre ſunt mixta, & læuiter trita, in vellere ſubdito. Si ex partu vteri inflammationem conceperint, febris leuis corpus detinet, & oculorum caligo adeſt. Ventrem verò incendium nunquam deſerit, ſiti & coxendicum dolore vexatur, imus venter vehementer intumeſcit, & aluus turbatur, deiectio mala eſt & graueolẽs, vehemens febris inuadit, cibi faſtidium detinet, & ad ſinciput dolor pertingit, neque ventriculi ſtomachus potus & cibos attrahere, neque etiam coquere poteſt. Ac niſi confeſtim curentur, plurimæ intereunt, venter autem in cauſa eſt. Sambuci folia quàm tenerrima, in farina craſſiore tritici ſitanij decocta, perquã tepida ſorbenda dato, aquam mulſam vinumque aquoſum exhibeto. Ad imum ventrem cataplaſmata refrigerantia imponenda, & cibus quàm pauciſſimus ſumendus, venter ſiſtendus, & capiti medendum. Ad præcordia quoque & vterorum ſedem cataplaſmata adhibenda. Cùm ſedes aut alia quædam pars doluerit, iuniperi baccas, aut lini & vrticę ſemen terito, & potui exhibeto. Si ex partu dolor eſt, reſinam terebinthinam, mel, & vinum tepidum ſorbitione exhibeto. Quòd ſi vteri inflammatione laborent id ſedabit. Quòd ſi nulla vteri parte dolor eſt, amygdalas amaras terito, & oleæ tenera folia, & aniſum, & eryſimũ, & origanũ, ac nitrum. Ex his mixtis & ad læuorem tritis, vterorũ collyria conficito. At ſi inflammatio cum dolore detinuerit, ad

roſa-

roſarum folia, cinnamomum, caſſiam, in vnum ad lęuorem trita, netopum affundito. Et paſtillis drachmæ vnius pondere confectis, ollæ fictili recenti igne candenti, ſuperinſidente muliere & veſtimentis contecta, in vterum ſuffitum immittito. Hoc dolores ſedabit. Si verò vteri ex partu laborauerint, febris leuis detinet, interiore autẽ parte imus venter velut igne accenſus eſt, interdumque ad coxam vſque intumeſcit, dolor etiam infimum ventrem & laterum inanitates occupat. Quæ per aluũ ſecedunt, biilioſa ſunt & graueolentia, ac niſi ſiſtatur, de repente perit. Sic igitur affectę aluum refrigerare oportet, ea cautione adhibita ne perhorreſcat. Bibat autem, ſi non ſiſtatur, farinę craſſioris decoctũ, panis farinam comedat. Mali autem punici vinoſi ſuccum aqua temperatum, ſorbendum dato, lentium autem lomento aſpergito. Quo decocto, lentem, cuminum, ſalem, oleum, & acetum miſceto, hoc frigidum ſorbendum dato, & lenticulam aceto condîtam, vinum Pramnium generoſum ſuperbibendo. Aliis autem omnibus cibis abſtinendum, quoad febris ſoluta videatur. Quòd ſi viſum fuerit, etiam lauet. Si verò imbecilla fuerit, polentam bibendam dato, ſique debilior, ex aqua frigida. Cibus offerendus leuis, qui minimè vacuet, vbi febris remiſerit. Hic autẽ morbus acutus eſt & lethalis. At ſi recens enixæ vteri inflammatione laborent, venter inceditur & intumeſcit, & ſuffocatio ad pręcordia detinet. Sic affectę muſcum marinum, quẽ in piſces iniiciunt, in pila contuſum, farina hordeacea cruda admixta, ſarmentitio cinere, & lini ſemine toſto, ex cataplaſmate admoueto. His autem agitatis, & aceto oleoque ſubactis, mixturam quandam craſſam conficito ea que donec velut in farinæ maſſam coëant coquito. Hoc quàm calidiſſimum in cataplaſmate apponito, & ſi opus eſt, ad inſeſſum adhibeto. Si recens puerperæ vteri inflammationẽ conceperint, intumeſcunt, cumque puerperij purgamenta reſtiterint, clam diſtenduntur, quod accidit, cùm frigorẽ denſati fuerint. Hos ſi quidem perfrigeſcant, calefacito. At ſi conflagrarint, & frigus dimiſerit, medicamentum ſubdititium quod inflãmationi aduerſetur ſubiiciendum, ſimulq; lauandum & fotu vtendum, & medicamenta quæ deſcribam adhibenda, vaporq; in os & nares attrahendus. Quòd

ſi ſtrangulatus acceſſerit,lentes cum aceto, ſale, & origano multo decoquito, & vt appoſiti medicamenti nidorem attrahat facito.Mercurialem etiam comedat,& in eius ſucco coctam farinam ſorbeat. Quàm celerrimè autem,& priuſquam dolor detineat, medicamenta exhibeto quæ vterorum dolorem ſedent, & cibi aluum ſubducentes, aſſumendi, & ſi venter inflammetur, quàm citiſſimè per infuſum ſubluendus. Si vteri pituita redundent,in iis flatus ſuboriuntur, & menſes prodeunt pauciores, albi, pituitoſi, interdumque ſanguis tenuis,purus, membranis plenus,nonnullis etiam conturbatur,terque menſe comparet,neq; præ nimia humiditate viri congreſſum expetit, neque ad venerem exercendam incitatur,& extenuatur.Dolor autẽ imum ventrem lumbos & inguina occupat. Quòd ſi quod effluit mordeat,&ſummas oſculi vteri oras vlceret,diuturnam fore fluxionem afferendum. At ſi minimè copioſa fuerit,lenticulæ decoctum cum veratro,vt vomat exhibeto. Deinde in nares infundito,& medicamentũ deorſum purgans propinato, & cibis acribus abſtineat. Quòd ſi grauitate & frigore prematur, & torpor detineat, lac & vinum odoratum exhibeto. Hypericum autem,lini ſemen, & ſaluiam,ex vino odorato aquoſo ieiuna bibat,& vteros vino vnà cum fæce eluat. Quòd ſi vlcerati fuerint, duobus aut tribus diebus intermiſſis, ter ex grani Cnidij decocto colluito, poſt hæc verò ex adſtringẽtibus.Si verò adhuc vlcerati fuerint,myrti & lauri decocto abluito,& medicamento ex argenti flore illinatur.Grauis autem hic morbus eſt, paucæq; ex eo euadunt.Si vteri acetabula pituita oppleta fuerint,menſes pauciores contingunt, & ſi vterum geſtet, vbi fœtus robuſtior euaſerit,eum corrumpit.Neque enim confirmatur,ſed elabitur. Ex eo autem cognoſcas quòd humida redditur,quodque effluit, mucoſum & viſcidum fit, qualia ex aluo feruntur,nec mordent, & in menſium curſu, vbi ſanguis purgari deſierit,per duos aut tres dies mucoſa ex vtero effluũt, horrorq; & calor minimè acutus detinet,preterquàm quòd nõ deſerit. Hanc groſſorum decocto,à quibus aqua depurgatur,bis vel ter colluito. Vbi autem purgata fuerit,deinceps adſtringentibus vtatur.Mollia ſubdititia medicamenta, ex quibus pituita purgatur ſupponito, & vteros lauri decocto

foueto,

foueto, decoctoq; cum aceto colluito, & cum menſes ceſſarint, ſuffitum ex aromatibus adhibeto. Poſtea cibo & balneo abſtinendum. Mulier autem virum adeat, & cibos vinumq; parcè aſſumat, calidè ſe contineat, laneis tegumentis crura obuoluat, oleoq; illinat. Si aqua intercus in vteris innaſcatur, menſes pauciores & praui contingunt, & ante tẽpus deficiunt. Venter imus intumeſcit, & mammæ ſolidæ flacceſcunt, & in reliquis malè habet, vteroq; geſtare videtur. Atq; ex his quidem aquam eſſe intercutem cognoſcas. Quin & in vterorum ore ſui notas edit. Ad cõtactum enim gracile & humidum apparet, rigorque & febris inuadit. Quoque longiùs tempus proceſſerit, dolor imum vẽtrem, lumbos, laterum inanitates & inguina occupat. Morbus hic ex abortione contingit & aliis de cauſis, cumque menſes delituerint. Hanc copioſa calida lauato, & ſi dolor detineat, tepefacientia admoueto. Vbi autem quieuerit, medicamentum deorſum purgans propinandum, & vteri medicamento ex ſtercore bubulo fouendi, deinde medicamentum ex cantharide in ſubdititio apponendum, & biduum aut triduum intermittendum, & ſi robur adſit, Netopo vteri colluendi. Quòd ſi venter mollis reddatur, febres ceſſent, & pro ratione menſes procedant, cum viro etiam dormiat, & in ſubdititiorũ vſu perſiſtat, & die intermiſſo crethmi corticem, & pæoniæ grana nigra quinque, ſambuciq; fructum ex vino ieiuna bibat, mercurialem quamplurimam, alliaq; cruda & cocta comedat. Sub ſomnum mollibus & polypis, cæterisq; mollibus vtatur, & opſoniis marinis potiùs quàm carnibus. Quæ ſi pepererit, conualeſcit. Si aqua intercus in vteris oriatur, menſes pauciores & deteriores contingunt, & diuturniores, iuſtoque parciores, aut paulò copioſiores eunt, venter, quæq; ſupra pubem ſunt, tibiæ & lumbi intumeſcunt. Vbi autem longum interceſſerit tẽporis interuallum, & vterum geſtarit, fœtum perdit & eiicit, vnaque cum eo aqua effunditur, fereq; mulier moritur. Sanguis autem corrumpitur, & aquoſus fit. Huic quoad fœtus moueri poſſit, lac & pepli infuſum potui exhibeto. Vt plurimùm autẽ ante hoc tempus corrũpitur, & abortione reiicitur, vteriq; ſanguine & aqua diffluũt. Hæc autem nihilo frequentiùs ex labore quàm aliis de cauſis contingunt. Aquam autem eſſe

intercutem dignoſcas licet, ſi digito ad contrectandum immiſſo, ipſorum os gracile & humore redundans deprehenderis. Quòd ſi in ipſa fœtus non circa initia, ſed iam bimeſtris, tum corrumpatur, tum ſuffocetur, venter imus in tumorem attollitur, & ad cõtactum velut vlcus dolet, ingenſque febris eam & dentium fremitus inuadit, & dolor vehemens pudendum, & imum ventrem, & ilia, idemque acutus & aſſiduus laterum inanitates & lumbos occupat. Cùm ita affecta fuerit, ſi dolor adſit, eam calida lauato, & tepefacientia admoueto, periculo facto quodnam maximè ipſa admittat, medicamentumque deorſum purgans exhibeto. Intermiſſione autem temporis quanta ei ſatis eſſe videbitur facta, etiam colluito & foueto, & cyclaminum melle ſubactum, tenui linteo exceptum, vterorum ori ſubdito, & cupreſſi ramenta aqua madefacta eodem modo ſupponito. Idque quo plus mordet aut lacerat breuiore, aut longiore tempore faciendum. Et paratum ſpecillum ſtanneũ digitumq; eodẽ modo intromittito. Potiones etiam quaſcumq; maximè approbat propinato, & opportunitate maximè captata cum viro dormiat. Si enim genituram comprehenderit & prægnans fuerit, quæ etiam intus inerant, vna cum ipſis delata, per inferiora expurgabuntur, eaque præcipuè ratione conualeſcere poterit. Si verò ex aquoſo & magno liene mulier in aquam intercutem labatur, lien aquoſus ex eiuſmodi affectione euadit. Cùm vehemens febris hominem detinuerit, neque dimiſerit, ſitiſque valida corripuerit, & biberit, neque vomitione quicquam refuderit. Quod enim ad veſicam defertur, per vrinam redditur. Lien verò quod eſt reliquum, ex ventre ad ſeſe raptum ſuſcipit, cùm ſit rarus & ſpongiæ ſimilis, & prope ventrem ſitus. Hiſque ita ſe habentibus, ſi neque exudarit, neque venter demittatur, ex eo ſplen attollitur, idque magis ſi aqua epota fuerit. At ſi quis ipſum attractet, mollis eſt velut lanæ tomentum, interdumq; etiam durus ac renitens. In tumorem autem ſublatus & oppletus, per venas in corpus tranſmittit, præcipueq; in omentum & partes ventrem ambientes, & crura. In corpore enim vbi in vnaquaq; parte plus quàm par ſit, aut quàm continere poſſit affuerit, altera ad alteram tranſmittit. Ex eo verò ſemper hydrops ſubſequitur,

vbi

vbi lien natura rarus & laxus ad ſeſe trahere conſueuerit. Quibuſdam verò hoc morbi principium etiam citra febrem contingit,ſi incendium quoddam internum in ventre adfuerit, velut pituita in ventrem delata, idque ſi in ſiti mulier ſibi minimè tẽperet,neq; veſica neq; aluus,tum vrinam, tum ſtercus,vt æquum eſt,tranſmiſerint, neque idonea vtatur victus ratione. Quòd ſi hydrope laboret,copioſi menſes derepente, quandoque etiam pauci deſcendunt,& nonnunquam velut aqũa ex carnibus fiũt, velut ſi quis cruentas carnes abluerit,interdũ etiam paulò vehementiores, ac neque concreſcunt. Eam crebra ſpiratio(aſthma dicta) priùs quàm menſes prodeant inuadit, & ſplenis dolor,idque magis ſi quid dulce ederit, venterque in tumorem attollitur, & magnus redditur. Ac vbi plus ſolito comederit, venter affligitur, & ſubinde lumbi dolent, ipſamque febris intra paucos dies occupat. Cumque repurgata fuerit,optimè,pro ſuperiorum ratione, habere videtur poſtea in eundem relabitur ſtatum. Quòd ſi (vt conuenit)diligens cura adhibeatur, conualeſcet. Alioqui & fluor muliebris apparet,& continuò per totum corpus velut ſanies quędam ſenſim profluet,tumq; diligentiore cura opus eſt. Si verò fluor non ſuccedat, ſed vteri per hæc quæ priùs inerant menſes non relaxarint, & venter ei magnus reddetur,& pondus tãquam prægnanti inerit,& in eius ventre velut pueri motus ſentietur, vteris nimirum aqua oppletis, & in iis aqua agitata. Subinde enim in iis aqua tanquam in vtre fluctuat, & pars ſub vmbilico ad contactum dolet,iugulum,thorax,facies atq; adeò oculi extenuãtur, & papillæ attolluntur. Nõnullis quidem venter &crura aqua replentur,quibuſdã verò horum alterum. Quòd ſi ambo impleantur nulla de mulieris vita ſpes ſupereſt. Si verò horum alterum,eſt quoque ſpes reliqua exigua,ſi diligenter curetur,neq; admodũ fuerit affecta. Diuturnus autem eſt hic morbus. Hæc autem omnia his quæ nondũ pepererunt magis contingunt, plærumq; etiam his eueniunt quæ partum expertæ ſunt. Sunt autem(vt dictum eſt)periculo proxima,& ferè acuta &grauia,quæq; adeò non facilè quis intelligat,quòd cùm mulieres morbo affliguntur, interdũ tamen ſe ægrotare neſciũt, priuſquam ſeniores effectę, morbos qui menſtruorũ ratio-

ne proueniunt expertæ fuerint. Tum verò & neceſſitas, & temporis diuturnitas, eis morborum cauſam declarat. Atque ad‑ò interdum dum non intelligunt quanam ex cauſa ægrotent, immedicabiles morbi euadunt, priuſquam Medicus ab ægrotante rectè morbi cauſam ediſcat. Eas enim etſi cognoſcant, enunciare pudet, turpeq; ſibi eſſe ob imperitiam & inſcitiam reputant. Simul etiam Medici falluntur, cùm morbi cauſam non exactè inueſtigant, ſed tanquā viriles curent, & multas vidi ab eiuſmodi affectionibus cōſumtas. Verùm confeſtim exactè morborum cauſa perueſtiganda eſt. Multum enim muliebres morbi & viriles curatione diſcrepant. Si verò vlcerati fuerint, vnà cum pure ſanguis expurgatur, grauis odor cōtingit, & dolor acutus lumbos, inguina & infimum ventrem inuadit, isq; ſurſum ad laterum inanitates, coſtas & ſcapulas peruenit, interdumq; ad iugulum pertinet, morſumq; percipit, & vehementem capitis dolorem, mensque alienatur. Temporis autem ſucceſſu tota intumeſcit, eamq; debilitas, animi deliquium, febris leuis & perfrigeratio occupat. Præcipuè verò crura intumeſcunt. Morbus hic ex abortu prehendit, ſi qua corrupto & intus putreſcente puello, non expurgata fuerit, totumque corpus incendium occupat. Inuadit etiam ex fluoribus muliebribus, ſiq; ad eos acria & biliosa confluxerint, mordent. Si ita ſe habere offenderis, cùm dolores quidem detinent, multa eaq; calida lauare oportet, & tepefacientia qua parte dolor detinet admouere. Quòd ſi dolor ad ſuperiores partes pertingit, validaq; ſit mulier, totam foueto, eiq; medicamentum deorſum purgans bibendum exhibeto. Et ſi anni tempeſtas tulerit, ſerum lactis decoctum quinq; diebus, ſi ferre poſſit, ſuperbibendum dato. Sin ſerum deſit, lac aſininum coctum per tres aut quatuor dies potui præbeto. Poſt lactis potum, eam aquis & cibis accommodatis reficito, carnibus ouillis tenellis, iuuenibus & aniculis, betaq; & cucurbita. Abſtineat autem ſalſis, acribus, & marinis omnibus, itemq; porcinis carnibus, bubulis & caprinis. Panes autem comedat. Quòd ſi animi deliquia detineant, neq; ſit valida, & perfrigeretur, ſorbitionem aſſumat. Nonnulli verò ſic capite dolentibus lac propinant, quòd capitis dolore vexentur, quidam verò aquam quòd animo linquantur. Ego

contrà,

contrà, ſi capite doleant & mentis læſio adſit, conuenire aquam exiſtimo, cùm verò morſus & acrimonia ineſt, his lac bene facit. Cùm verò tibi validior eſſe videbitur, vteros colluito, primùm quidem medicamento ex fæce, poſt hæc tribus aut quatuor intermiſſis diebus, braſſicæ decocto tepido colluito, ac rurſus tribus intermiſſis diebus, decocto cum butyro. Quòd ſi his factis vteri ſanitati reſtituantur, medicamento quod ex malicorio paratur colluito. Vlcera autẽ argenti flore, galla, myrrha, thure, ſpinæ Ægyptiæ fructu, œnanthe ſylueſtri, chryſocolla, ſquama æris, loti ramento, croco & alumine Ægyptio vſto illinito. Quorum ſingulorum vna ſit æqualis portio, alumen autem, & galla, & crocus, omnium portionem æquent. Trita verò & ad læuorem permixta omnia, vino albo duci diluito, deinde ad mellis craſſitudinem decoquito. Hoc vt illinatur bis quotidie exhibendum, vbi priùs aqua tepida lota fuerit, in qua ciſthum & ſaluiam decoxeris. Ex quibus vbi tibi meliùs habere videbitur, die vno lac caprillum coctum propinandum, deinde lac bubulum eodem quo in ſuperioribus modo exhibendum. Poſt lactis potum, cibis quàm maximè incraſſandum & vt concipiat procurandum, ſanitati enim reſtituetur, ferè autem ex hoc morbo euadunt, & ſteriles redduntur. Hæc verò ſanioribus raró accidunt. Poſtea medicamenta lini ſemen torrefactum, ſeſamum, vrticæ ſemen, pæoniæ radicem amaram tritam, ex vino odorato nigro aqua temperato bibat. Si exulceratis vteris ſanguis cum pure & ſanie effluat (hic enim morbus ex his putreſcentibus oritur) venter imus intumeſcit, & extenuatur, contactuque velut vlceratus dolet, febris & dentium fremitus eam detinet, dolorque acutus & aſſiduus ad pudenda, pubem, infimum ventrem, lateris inanitatem, & lumbos vrget. Morbus autem præcipuè quidem ex partu inuadit, ſi quid in ipſis dilaniatum cum putruerit, itemque in abortione, & aliàs ſua ſponte. Sic affectam vbi nactus fueris, multa calida lauato, & quá parte dolor detinuerit, eiuſmodi tepefactoria & ſpongiã ex aqua calida ſupponito, acria & acerba vitando eluito, emollientibus admixtis prout opportunum tibi videbitur. Et ex lini ſemine & ſambuci fructu, cum melle mixto medicamento comparato, eo vtitor. Calida lauato,

& ſumta ſpongia aut lana molli, aqua calente imbuta, pudenda & vlcera repurgato. Deinde vino meraco rurſus imbuta ſpongia aut lana, ad eundem modum vtitor. Poſtea hoc medicamento quoties opportunum tibi videbitur, inungito. Deinde reſina & adipe ſuillo ſimul mixtis, hoc medicamento ſæpe interdiu & noctu inungito. Poſt quæ lini ſemen torrefactum, contuſum & cribratum, papaueris albi ſemen & polẽtam tuſam & cribratam, & caſei caprilli toſti, ſorde & ſalſugine deraſa, amarum cum polentæ polline permiſceto: Deinde vnam medicamenti portionem & caſei, & polentæ, ſub auroram ieiunæ, ex vino auſtero temperato propinato. Veſperi verò admixtum cyceonem craſſum exhibeto, & ex muliebribus potionibus quancunq; lubẽs admiſerit propinato. Et iſta quidem tantiſper dum copioſior ſanguis effluet, & acuti dolores detinuerint, paulumq; intermiſerint, facito. Vbi autem vlcus imminutum fuerit, & dolores leues longioreq; tempore occupant, medicamenta ex quibus per inferiora potiùs quàm per ſuperiora repurgari debeat propinato, intermiſſo tanto tempore, quantum neceſſarium videatur. Mulierq; in alta ſella reclinata, lenibus fomentis fouenda eſt, ſi occaſio crebrò poſtulare videatur. Quibus factis ſana euadit. Hic autem morbus lentior eſt & lethalis, & ex quo paucæ euadunt. At ſi vehementer vlcerati fuerint, ſanguis cum pure expurgatur, & grauis odor adeſt. Cumq; dolor prehenderit, quæ circà profluuiũ contingunt, velut partus dolores affligunt, temporisq; ſucceſſu crura & pedes intumeſcunt. At huic tanquam hydropi Medici medelam adhibent, cùm tamen non ſit eiuſmodi. Huius curam cùm ſuſceperis, imprimis calida lauato & calefacito, acribusq; & emollientibus, ac adſtringentibus ex aqua & vino colluito. Tum Cratæogoni & polycnemi cũ melle decocto, lana imbuta pudenda perlinẽda, & reſina cum melle & adipe ſuillo illinenda. Propinandum etiam lini ſemẽ & ſeſamũ torrefactũ, cum caſeo caprillo, & polenta omnibus admixta. Hæc autem ieiunæ ex vino propinanda. Ad veſperum autem magna mellis copia affundenda, iſtaq; quoad ſanguis purgabitur, & dolores acuti detinuerint aut aliquantulum intermiſerint vſurpanda. Cùm verò parciùs prodierit, & dolores leuiores diutiùs detinuerint, medicamentũ deorſum

purgans

purgans ex intermiſſione propinandum. Quibus factis cõualeſcit, generationis tamen ſpes nulla adeſt. Quæ in vteris exulcerationes, ex abortione, aut alia de cauſa oriuntur, eæ omnes quocunq; curationis genere opus eſſe videatur, habita totius corporis ratione curandæ ſunt, ſiue ex toto mulieris corpore petendam eſſe curationem exiſtimaueris, ſiue ex ipſis vteris. An verò ab ipſis vteris, hoc pacto dignoſces. Quæ quidem ab ipſis vlcerationes fiunt, purulentam & cõſiſtentem purgationem reddunt, quæ verò non ab ipſis, tenuem & ſanie permixtam. In quibꝰ igitur fluxiones ſunt tenues, eas quidem medicamento curare oportet, & exhibere quod ſurſum ac deorſum purget, imprimis verò ſurſum. Quòd ſi quidem poſt medicationem fluxiones pauciores & mitiores fuerint, aut intermittant, rurſus ad eundẽ modum medicamentum purgans exhibeto. Poſt medicationem autem eam victus rationem præſcribito, ex qua maximè ſicca mulier euadat. Quod continget, ſi tertio vel quarto quoq; die toti corpori fotus adhibueris, & ab iis confeſtim vomitiones citaueris. Poſt vomitiones autẽ & fotus, victus rationẽ inſtituto, vt illota permaneat, aquæ potu & pane in cibo vtatur, opſonio verò nullo, præterquã vino nigro meraciore, olere etiam nullo. Cùm verò vomitionẽ paras, tum vſus eſt vt multis & acribus oleribus impleas, multis etiã cibis & opſonio quodcunq; libuerit, necnon etiam vino aquoſo copioſo impleas, & à fotu multa calida lauet. Atq; hac curatione ad huiuſmodi fluxiones vtendũ. Præſtat tamen in vtriſq; medicamẽti purgantis potione vti, vomitiones ciere & ſurſum trahere. Melior quoq; eſt deſiccãs victus ratio, ſine vllo balnei vſu. Ad vteros verò hanc curationem adhibeto. Primùm quidem aqua in qua ſambuci folia incoxeris foueto, deinde poſt fotum ſmegmate ex vini fæce colluito. Si quidẽ putredo in vlceribus adfuerit, & quæ prodeunt graueolẽtia ſint, ſmegmate meraciore, ſin autẽ nihil tale adſit, dilutiore. Poſt fotum autem aqua, in qua myrtum & ſaluiam incoquito. Poſt hoc, vino mero, albo, tepido colluito. Cùm verò à collutionibus mordetur, tum pura reddita iam ſunt vlcera. Fæce igitur vini dilutiore, & vino nigro colluere oportet. Poſt vinũ, adipem ſuillũ recentẽ liquefacito, anſeris pinguedinẽ, ſi adſit, admiſceto, ſin minùs, aliã quandã, præcipueq;

gallinaceam. Quæ ſi non adfuerit, vetuſtam aliquam pinguedinem ſumito, eaque tepida colluito. Poſt hæc autem vinum per alteram collutionẽ ad os vteri infundito. Quòd ſi vlceratum fuerit, penicillos ex emollientibus factos ſubdito. At ſi admoti ardorem excitarint, mulieri detrahere iuſſæ, ei vt aqua tepida lauet quali colluebatur imperato. At ſi ad hanc victus rationem fluxiones minimè decedant, minores tamen ſint & vehementer mordeant, quæq; effluunt billioſa fuerint & ſalſa, neq; interiora tantùm, ſed & exteriora vicerent, commutata victus ratione, toto corpore humectanda erit, quò fluxiones quàm diluti ſſimæ & quàm minimùm mordaces euadant, balneis multis calidis, maza, oleribus coctis pinguibus omnibus, piſcibus cartilaginei generis, cùm cepa & coriandro in muria dulci coctis vtatur. Cùm pinguedine autem multa coquendi ſunt. Carnibus omnis generis, excepta bubula & caprina. His enim cum aceto & fœniculo decoctis vti licet. Vino mellito fuluo, aquoſo, liberaliore lactis potione cum vino dulci. In reliquo, quæ ad collutiones ſpectant, iuxta commemoratam rationem facienda. Atque ea quidem nunc eſt expoſita huiuſmodi fluxionum curatio. In quibus autem purulenta & compacta defluunt, in his quidem totum corpus nullo modo mouere oportet, ſed collutionibus vti, & ex his totam curationem inſtituere. Ex collutionibus autem eædem quæ antea dictæ ſunt, nunc perficiendæ, eodemq; modo. Deſcribentur verò etiam à nobis aliæ paulò pòſt. Hæc etiam vlceribus medentur. Ceruinus adeps recens in ſubdititio appoſitus. Colluere tamen quàm primùm ſapa oportet. Optimum etiam ceruſam affundere, ſi vlcera adſint, & narciſſinum oleum. Cibis etiam molliſſimis & minimè acribus vtendum. Quòd ſi ſordida fuerint & ſerpant, proximumque locum mordeant, purgato, carnemque nouam producito, eamque ad cicatricem perducito. (facilè enim relaxantur, & ad malignitatem deueniunt) crebroq; lauato. At ſi mulier ex abortione vulnus accipiat, aut ex acribus ſubditis medicamentis exulcerentur vteri, (qualia multa mulieres ſemper dum ſibi medentur ſentiunt) fœtuſque corruptus fuerit, neque mulier expurgetur, verùm ei vteri vehementi inflammatione laborent, & conniueant, neque

neque purgationem, niſi priùs emiſſo ſanguine qui eſt in fœtu, effluere ſinant. Hæc ſiquidem curetur, breui conualeſcit, ſterilis tamen eſt. Quod ſi ei ſponte puerperii purgamenta eruperint, vlceraque curata fuerint, ſic quoq; ſterilis erit. Si verò ei quidem purgatio contingat, vlcera verò minimè ſedulò curentur, periculum eſt ne putredinoſa exiſtant. At ſi ei iam morbo attritæ purgatio continenter eat, moritur. Quòd ſi in partu fœtu non ſecundum naturam prodeunte, vteri etiam vehementer exulcerati fuerint, eadem patientur quæ illa cui ex fœtus corruptione vteri vlcerati fuerint. Siq; ex fœtus corruptione, aut ex partu vteri exulcerati fuerint, eaſdem commutationes eoſdemque exitus morbus habet. Ac ſi omnia puerperii purgamenta emiſerint, minor labor erit, niſi grandia vlcera fuerint. Quæ ſi diligenter curetur, breui conualeſcit. Ad curationem autem citò animum attendere oportet, ſi vlcera in vtero fuerint. Nimirum enim cùm tenello loco exiſtant, celeriter increſcunt, breuique putreſcunt. Vlcera verò curato non ſecus ac ea quæ in reliquo corpore exoriuntur, ſtudendo vt inflammatio arceatur, repurgentur, impleantur, & ad cicatricem perducantur. Aqua autem non vinum potui dandum, cibique pauci non multi exhibendi. Qui verò fœtus per abortiones liberari nequeunt, quòd nimirum ii toti, aut eorum partes maiores exiſtant, aut minores, ſed tranſuerſi & imbecilles, ſi quidem eiuſmodi ſint ſecundum naturam, vbi priùs calida multa laueris, ex his quæ recenſebo medicamentum aliquod exhibeto. Quòd ſi exitu affectato non facilè diſcedant, cùm ſint ſecundum naturam, iis ſic habentibus ſternutatorium aliquod adhibeto. Naribus autem apprehenſis, & ore compreſſo ſternutãdum, quò quàm maximè fieri poterit, efficax ſternutatio reddatur. Concuſſionibus etiam vtendum quas hoc modo parare poſſis. Lecto alto, firmo & ſubſtrato, mulierem ſupinam reclinato. Pectus autem & axillas, & brachia, faſcia aut loro lato & molli velut cingulo comprehenſa, ad lectum alligato, & crura recuruata malleolis vinculis iniectis contineto. Quæ cùm adornaueris, mollium virgultorum aridorum faſcem, aut aliquid huius perſimile, tam bellè diſponito, vt lectum in terram proiectum, non ſinat pedibus qui ad caput ſunt terram

attingere. Tum eam manibus lectum apprehendere iubeto, & lectum à capite ſublimem habere, vt in pedes propendeat, ea cautione adhibita, vt ne mulier præceps feratur. Hæc autem dum ita parata fuerint, & lectus in ſublime erectus, à poſteriore parte virgulta arida ponenda, & quàm maximè dirigenda, vt dum lectus proiicitur, pedes terram minimè attingant, ſed intra virgulta arida contineantur. Ab vtroq; verò pede hinc & illinc vir vnus eam attollat, vt lectus recta decidat, plano & æquabili momento, ne quid in eo diuellatur. Concutiendum autem maximè ſimul ac partionis dolores vrgent. Quòd ſi fœtus quidem deceſſerint, confeſtim ceſſandum, alioqui per interualla concutienda, & ſuſpenſa in lecto continenda. Hæc igitur ad hunc modum facienda, vbi rectè & ſecundum naturam decedunt. Cerato autem liquido priùs illinere oportet. Id autem in omnibus eiuſmodi circa vterum affectionibus eſt optimum, & maluæ ac fœnigræci decoctum ad perfundendum, aut potiùs priſanæ triticeæ cremor. fouere etiam ſedem & pudendum ad inguina vſq; oportet, & inſeſſus parādi, idq; tum vel maximè, cùm vehementes parturiendi dolores vrgebunt, nihilq; aliud animo agitandum. Eam verò quæ manus medicas adhibet, oſcula emollientibus dilatare oportet, idq; ſenſim facere, vmbilicum verò vnà cum fœtu extrahere. Qui verò conduplicantur fœtus & in vterorum oſculum incumbunt, eos ſiue viuos, ſiue mortuos, retrò protruſos iterum vertere oportet, vt in caput prodeant ſecundum naturam. Cùm autem retrò protrudere aut vertere voles, ſupinæ reclinatæ molle quiddam coxis ſubſternere oportet, atq; etiam lecti pedibus aliquid ſupponere, quo altiores à pedibus decumbentis eſſe queant. Quinetiam vt coxæ capite ſint altiores, nullum verò capiti ceruical ſubſit, ad ea proſpiciendum. Cùm verò retro protruſus fœtus huc & illuc circumagatur, ſublatis lapidibus pedibus lecti ſuppoſitis, & eo quod coxis ſubditum fuerat, & lectum & coxas in priſtinum ſtatum reſtituito, capitique puluinar ſupponito, iſtaque ad hunc modum curato. At verò qui brachium, aut crus, aut vtrumque viui fœtus foras emittunt, eos oportet ſimul ac de exitu ſignificationem fecerint, priùs commemorato modo intrò retrudere, in caput obuertere, & in

viam

viam adducere. Nec non eos fœtus qui complicati in partu, in lateris inanitatem, aut in coxam illapſi ſunt dirigere ac conuertere oportet, prætereaque in aquam calidam ſedentem collocare, donec perfundatur. Quibus verò mortuis aut crus, aut brachium foras prominet, hæc quidem optimum fuerit, intro ſi fieri poſſit retrudere, & vtraque in caput conuertere. Sin minùs hoc fieri poſſit, ſed intumeſcant, ad hunc modum ſecato. Caput gladiolo diſſectum, inſtrumento quod confringat (πίεστρον dicitur) comminuito, & oſſicula per oſſium volſellam, extrahito, aut vnco attractorio ad clauiculam vti firmiter adhæreat immiſſo, non confeſtim, ſed paulatim remittendo, & rurſus adurgendo extrahito. Vbi hæc foras extraxeris, & in humeris hæſerit, vtraque brachia cum humeris ad ipſos articulos ſecato. Cumque ea abſtuleris, ſi fieri quidem poſſit vt exeant, reliqua etiam promtè extrahito. Quòd ſi nihil cedit, pectus totum ad iugulum vſque diſſecato, ea tamen cautione, vt ne ad ventrem ſectione penetres, & aliquam in fœtu eius partem denudes. Excidit enim venter & inteſtina, atque etiam ſtercus. Et ſi quid horum excidat, maius negotium faceſſit. Coſtas autem contundito, & ſcapulas conducito, poſteaque reliquus fœtus facilè prodibit, niſi iam circa ventrem intumeſcat. Si quid enim eiuſmodi euenerit, fœtus ventrem leuiter perforare præſtiterit. Flatus enim tantùm ex ventre erumpit, atque ita facilè prodibit. At ſi mortui fœtus brachium aut crus foras exciderit, vtraque ſi fieri quidem poſſit, intrò retrudito, & fœtum rectè conſtituito, idque mihi videtur optimum. Si verò id fieri nequeat, quicquid foris prominet, quàm penitiſſimè fieri poterit reſecato, & reliquum manu altè immiſſa protrudito, & fœtum in caput vertito. Cùm autem puellum inuertere aut excindere voles, vngues è tuis manibus reſecato. Gladiolus autem quo excindes, incuruus ſit potiùs quàm rectus. Cuius caput circumtegito, digito indice leniter pertractando, eumque præmittendo, veritus ne vterum attingas. At molæ conceptus hæc cauſa eſt. Vbi copioſi menſes extiterint, & paucum ac morboſum ſemen conceperint, & minimè genuinus conceptus gignitur, & venter tanquam vtero gerentis impletur. Nihil autem in ventre mouetur, neque in mammis lac innaſcitur, pectus verò turgeſcit. Hæc igitur

biennium, ſæpe etiam triennium ſic affecta eſt. Et ſi quidem vna caro naſcatur, mulier perit. Neque enim ſupereſſe poteſt. Sin verò multæ, copioſus ei ſanguis & carnoſus per pudendum erumpit. Quòd ſi id moderatè fiat, ſeruatur, alioqui profluuio correpta perit. Atque ea quidem eſt huius morbi conditio. Diſcernere autem oportet plenitudine, quodque in ventre non moueatur. Mas enim tertio menſe, fœmina verò quarto motionem habere conſueuit. Vbi igitur elapſo tempore non mouetur, profectò morbus eſt. Eſt & huius rei magnum argumentum, quòd lac in mammis non gignitur. Hanc potiſſimùm quidem curato, imprimiſque totius corporis fotibus, deinde per infuſum ſedem eluito, quo copioſus ſanguis erumpat. Fortaſſis enim muliere à medicamento concalefacta, fœtum ipſum commoueris, cùm quid concretum eſſe putetur. Quinetiam per infuſum vteros eluito, quò ſanguinem educas. Sin minùs, ſubdititiis medicamentis vehementiſſimis ex bupreſti vtitor, & dictamnum Creticum ex vino propinato, alioqui verò caſtoris etiam teſtem. Eique cucurbitulam parte poſtica ad laterum inanitatem admoueto, copioſumque ſanguinem detrahito. Idque facito quàm maximè adhibita illarum conditionis ratione. Atque hæc quidem de morbis ex puerperiorum purgamentis obortis dicta ſunt. In quibus non parua inſunt pericula. Acuti enim ſunt, & qui citò tranſmutantur, grauiuſque affliguntur quæ primùm pariunt, quàm quæ iam partionem expertæ ſunt. Feruntur autem puerperii purgamenta mulieri quæ proſpera fruitur valetudine ſatis abundè, primùm Atticæ heminæ & dimidiæ menſura, aut paulò copioſiora, deinde ad huius rationem pauciora quoad deſinant. Feruntur autem velut ſanguis è victima, ſi ſana eſt mulier (vt diximus) & ſana futura eſt, citoque concreſcit & expurgatur. Poſt partionem quoq; mulieri ſanæ plærunque contingit, vt puella edita longiſſima purgatio fiat per duos & quadraginta dies. Periculi tamen expers eſt, quæ diebus quinque & viginti purgatur. Puero autem edito, diebus triginta, vt longiſſima fit purgatio, etſi extra periculum eſt quæ fit diebus viginti. Ac in his quæ fœtus corrumpunt, pro horum dierum ratione purgatio contingit, & iunioribus quæ abortionem faciunt, paucioribus diebus,

diebus, ſenioribus verò, pluribus. Eædem autem ſunt puerperii purgamentorum affectiones, tum ei quæ fœtus corrupit, tum ei quæ peperit, ſi menſtruum fœtum corruperit, periclitantur tamen magis quę fœtum corrumpunt. Abortiones enim maiorem moleſtiam quàm partiones afferre ſolent. Neq; enim citra violentiam abortio contingit, ſiue ex medicamento, ſiue potione, vel cibo, vel ſubdititiis medicamentis, vel ex re alia quapiam contingat. Vis autem mala eſt. Hoc enim caſu periculum eſt ne vterus vlceretur, aut inflammationem contrahat, quod eſt periculi pleniſſimum. Lac autem quomodo gignatur à nobis dictum in puelli natura qui partu editur. Vbi autem prægnans eſt mulier, ei menſes ferè prodire non ſolent, præterquàm nonnullis pauci. Quod enim ex cibo ac potione in ſanguine eſt dulciſſimum, ad mammas vertitur, & velut exugendo trahitur. Reliquumq; corpus magis vacuari, minuſque ſanguine redundare neceſſe eſt. Quod hoc modo cõtingit. Sunt autem quædam quæ natura lac non habent, eaſq; lac ante tempus deficit. Eæque à natura ſolidam & denſam carnem habent, ideoq; cùm via denſa ſit, neq; ex vẽtre ad mammas ſatis humoris defertur. Quod menſes detrahit. Elaterii quantum ad duas potiones ſatis ſit ſumito, cui ouiculæ adeps ex renibus admiſcetur, pari cum elaterio copia, minimè conterito, duas glandes ſubdititias parato. Aut melanthium ex tritico terito, aqua ſubigito, & glandes duas ſubdititias conficito. Has autem paucis antè diebus quàm prodire debeant ſupponito. Cùm verò non prodeũt, rigores & febres excitant. Emollientia ex quibus aqua & arena purgatur, menſes etiam, niſi diutiùs reſtiterint, educunt, & vteri oſculum emolliunt. Narciſſi, myrrhæ, cumini, thuris, abſinthii, cyperi, ſingulorum æquales portiones, narciſſi verò ſolùm quadruplum ſumito, cui lini crudi lanuginem pectini inſidentem ammiſceto, hæc cum origani decocto terito, glandem effingito & ſupponito. Aut etiam cyclaminum ad aſtragali magnitudinem admiſceto, & æris florem ad fabæ quantitatem tritum melle excipito, glandem efformato & ſupponito. Aut pulegium, vel myrrham, thus, ſuillum fel & bubulum cum melle agitatum, glandulam effingito. Si menſes non eant, anſeris adipem, netopum, reſinam, ſimul permixta & lana

excepta,mulier in ſubdititio apponat. Medicamentum ſubdititium purgans & emolliens. Caricas probè percoctas & expreſſas læuiſſimè terito, deinde in vellere cum vnguento roſaceo ſubdito. Acrius efficies ſi braſſicæ & rutæ vtriuſque dimidio trito, ad eundem modum vtaris. Purgans. Anſeris, aut bouis, aut cerui medullæ ad fabæ magnitudinem, vnguentum roſaceum & lac muliebre affundito, in medicamenti formam terito, vteri oſculum inungito. Aliud ſubdititium emolliens. Anſeris medullam nucis quantitate, ceram fabæ magnitudine, reſinæ lentiſcinæ & terebinthinæ ad fabæ magnitudinem. His cum vnguento roſaceo lento igne liquatis, velut ceratum conficito, deinde ex eo tepido os vteri inungito, pubem perfundito. Aliud purgans. Farinam ſitaniam, myrrhæ obolos tres, croci tantundem, caſtorii obolum, hæc ex vnguento irino trita in ſubdititio apponito. Aut vrticæ ſemen, & maluæ ſuccum cum adipe anſerino ſimul permixta ſupponito. Aliud ſubdititium purgans ſi menſes non appareant. Ad ſtyracem & origanum tenuiter trita & permixta anſeris adipem affundito, & ſupponito. Aliud ſubdititium purgans, quod tum vteros purgat, tum ſanguinem vacuat. Abſinthii radicem tenuiter tritam, cum melle & anſerino adipe admixtam, in peſſo apponito. Aliud ſubdititium purgans. Detractis à bupreſti capite, pedibus & alis, quod eſt reliquum terito, & ficus interiorem partem admiſceto. Sit autem duplum quod in ficu pingue eſt. Hoc vteros inflat, & viribus defectis eſt optimum. Aut mercurialis folia ad læuorem trita in peſſo ſupponito. Hoc tenuem bilioſam purgationem educit. Idem etiam artemiſia quod mercurialis præſtat, & efficaciùs purgat. Veratrum nigrum ex aqua tenuiter tritum, etiam aquam velut è carnibus educit. Et verò alumen & reſina hoc idem efficit. Cyperus, abſinthium, ariſtolochia, cuminum, ſal, mel, hæc omnia ſimul trita in peſſo ſubdito. Veratrum etiam ex vino dulci, cum farina lolii & tritici melle ſubactum, in vellere ſubiicito. Medicamenta ſubdititia vbi quæ deuorantur minimè purgarint. Mercurialem, myrrham, violam albam, cepam acerrimam, melanthium, & mentham (ſi ferre poſſit) ſimul mixta in peſſo apponito. Subdititia medicamenta acria ſanguinem ducentia. Cantharidas

quinque

quinque exceptis pedibus & capite, & myrrham & thus ſimul commiſceto, melle addito. Deinde oleo roſaceo aut Ægyptio intinctum per diem ſupponat, & vbi morſum ſenſerit detrahendum, rurſusque in lac muliebre & vnguentum Ægyptium immergendum. Hoc autem per noctem ſupponendum, & aqua odorata perluendum, & adeps ſupponendus. Conuenit & bupreſtis ſi parua fuerit, detractis alis pedibus & capite, ſi verò magna, non erunt hæc admiſcenda, quæ cum cantharidibus, ſed per ſe ponenda, & ſimiliter in peſſo admouenda. Quòd ſi leuiore opus fuerit, ad bupreſtim vinum admiſceto, & cuminum Æthiopicum, tum vuam paſſam, tum aniſi & ſeſeleos pollinem, ex vino feruefacto affuſoque tenuiter tritum in paſtillos drachmæ vnius pondere effingito, & his myrrha & thure admixtis, ſubditia medicamenta ſupponito. Eodem autem modò quo cum cantharidibus faciendum. Melanthium ex triticò tenuiter tritum, ac melle ſubactum, in peſſo apponito. Aut hoc ipſum melanthium cum melle tritum in glandem effingito, circum pennam verò obducitò. Medicamentum ſubdititium efficax. Mandragoræ & cucurbitæ agreſtis ſuccum cum lacte muliebri in peſſo ſubiicito, aut vini albi veteris fæcem ſiccam vſtam & vino reſtinctam. Cucurbitam etiam agreſtem, mercurialem, nitrum & eryſimum. Citiùs detrahit & mandragoræ radix, cantharis, ſerpillum, lauri baccæ, vnguentum irinum, laurinum. Tithymalli ſuccum permiſceto & agitato, & viſco detracto ad orobi magnitudinem exhibeto. Ex his ſubdititium medicamentum conficito optimum. Quòd ſi copioſius profluat, vino per ſe proluat, aut æris vſti aliquid dilutũ, tepidum lana exceptum, in peſſo ſubdito. Conceptum iuuans. Cedriæ acetabulũ, adipis bubuli tenuiter triti drachmas quatuor; his ſimul contritis peſſos effingito. ieiunæ ſubdito, & decumbens ieiuna totò die permaneat. Bis autem ſupponãtur, mane & veſperi, poſt menſium curſum, & poſt cœnam lauet, & cum viro dormiat. Aut melanthium contuſum in linteo ligatum, anſerino adipe iniecto; ſupponendum datò. Aliud conceptũ iuuans; quod mulieri ad curationem adhibeto vt concipiat. Vrinam veterem ſumito, & ferri ſcoriam, quæ in duo fragmenta diuidi poſſit. Poſtea muliere in ſella collocata, totò

corpore & capite circumtecto, & pelui ad pedes ſubiecta, tria circiter ſcoriæ fragmenta candentia iniicito. Sit autem hæc vetus vrina ferè congii menſura. Et in his eam foueto, triginta ferè immiſſis in fomentum candẽtibus ſcoriæ fruſtulis. Poſtquàm fomentum adhibueris, vrina caput confricato, tantiſper dum fotus adhibetur lapidibus ignitis iterum extinctis, iterumq; calefacto fomento. Poſt hæc autem caput plurimùm lauato, aqua in qua polium & viticis multa folia decoxeris, idq; diebus ſeptem facito. Ter autem in ſingula hæc fomenta ſuffitus admouendus priùs quàm caput detergeatur. A balneo verò inungatur oleo laurino. Poſt cœnam autem vbi cepas melle intinctas comederit, & mulſam tepidã ad quatuor heminas biberit, deinde vbi comederit, paulumq; continuerit, vomitione reiiciat, ſupinaq; reclinata rutam in auribus & naribus contineat. Panem quoque fermentatum ad ſextam chœnicis partem, ex iure galli gallinacei, quod apii chemam habeat contritum in cibum offerto, & rurſus tantundem in cœna dato, idemq; per ſeptem dies facito. Deinde verò aluum ex infuſo per dies ſeptem eluito. Conſtet autem infuſum ex drachmis quatuor reſinæ, mellis acetabulo, Platæenſium oleo pari menſura, furfurum tritici ſitanii cremore, nitri ſpuma, & ouis tenuibus. Infuſi autem cremor heminæ octo, ex his tres cremoris ptiſanæ. In latus autem decumbenti infuſum adhibeto, parumq; lauato. Septem verò glandes die ſubdito, easque quoad colliqueſcant contineat. Conſtent autem thure, nitro, galbano, & melle cocto. Cibo verò eodem vtatur. Suffitum autem ex aſini albi pilis & lupi ſtercore adhibeto. Ex quibus magnam copiam in prunas iniicito, & muliere in ſella collocata & circumtecta ſuffitum adhibeto, ea cautione vt ne aduras. Si quæ priùs peperit parere nequeat, nitrum, reſinam, myrrham, cumínum Æthiopicum, & vnguentum ſimul trita in peſſo ſupponito. Aut pulegium ſiccum in linteo ſupponito. Sed & pulegium bibat, cùm dormire volet. Aliud conceptum iuuans. Mulier quæ conceptionis indiget, victus ratio perſcribenda, facta eius cibi & potus poteſtate quam lubenter admittet. Mulieris autem viro alia quæque exhibeto, præter allia, cepas, legumina freſa, laſeris ſuccum, & ea quæ flatum gignunt. Ab his verò

abſtineat.

abſtineat. Infuſum ſimiliter conceptum iuuans, ſi non concipiat. Lac mulieris marem lactantis, mali punici recentis grana trita & expreſſum ſuccum, & teſtudinis marinæ perineum aduſtum, tritum, in pudendum infundito. Aliud quod ſimiliter infunditur non concipienti. Lac, reſinam, & dulcis mali punici ſuccum, hæc cum melle permixta omnia infundito. Ad conceptum faciens. Bulbi albi ſemen aut florem ex melle tritum, vellere conuolutum per triduum ſupponat. Quarto verò die maluam agreſtem quæ lato eſt folio, cum lacte muliebri tritam & lana conuolutam ſupponat, deinde cum viro dormiat. Ante autem pulegium cum farina coctum ſorbeat, & pulegium tenue ex vino bibat. Quòd ſi hæc refugiat, conyzæ odoratæ contuſæ ſuccum expreſſum, & vino mixtum ieiuna bibat. Aliud conceptum iuuans. Aſparagi ſemen eodem modo ex vino bibat. Aliud ad conceptum. Chorion mulieris, & vermium qui in carne gignuntur capita contrita, & alumen Ægyptium anſerino adipe dilutum, in vellere ad vteri oſculum ſupponat. Aliud ad idem. Æruginem, æris florem, vtriuſq; ſemiobolum, thuris maſculi, aluminis ſciſſilis, fructus vitis agreſtis, gallæ, myrrhæ, malicorii, reſinæ polii, ſingulorum obolum ex melle tritum poſt triduum bis die ſupponat. Quòd ſi fortè acrius fuerit, anſerinum adipem, & nitrum toſtum admiſceto, vinumq; eius robore vitato exhibeto. Aliud conceptum iuuans. Vermis ex carnibus qui caudam habeat tres aut quatuor partes ſumito, & origanum ex roſaceo vnguẽto læuiſſimè tritum, penitiùs ad vteri os apponito. Aliud ad conceptum.. Portulacam tritam cum adipe anſerino, myrrha, porri ſemine, & felle bubulo, lana conuolutam ad vteri os apponito. Si menſes quidem copioſi eant, neq; tamen concipiat, floris æris obolos duos, & aluminis ſciſſilis tantundem, ex melle læuiſſimè trita, deinde lana excepta, vbi mulier lanam in linteo filo deligarit, ſibi interea penitiſſimè ſubdat, ſic tamen vt filum foras emineat. Deinde vbi probè purgata fuerit, abſtrahat, & vino odorato in quo myrti folia decoxerint, proluatur, & virum adeat. Subditititium ad conceptum. Mel, myrrham, myricæ fructum, reſinam liquidam, anſerinum adipem, omnia ſimul trita in vellere conuoluta ſubiicito. Subdititium ad conceptum,

quod vterum, ſi quando conniueat, neque concipere queat, valde dilatare poteſt, & aquas expurgare. Anchuſam paruam ſumito, lentiſcum, cuminum, cyperum, cucumerem agreſtem, nitrum rubrum, ſal Ægyptium, & anchuſam magnam. Hæc omnia læuiſſimè trita, linteo cernito. Mel ſumito, lento igne decoquito, & vbi deferbuerit, ceram & reſinam admiſceto. Deinde commixtis omnibus oleum affundito, & ab igne detractum, tepidum lana in orbem conuoluta exceptum, quoad purgata fuerit, in vterum ſubdito. Aliud conceptum iuuans. Si velis vt mulier concipiat, præter ea purgatoria quibus vtitur etiam ad virum accedere oportet. Et decem lauri baccas nigras, thuris pugillos tres, & cumini puſillum, ex melle trita, lana ſuccida conuoluta, ſemel die ei ſubdito, ſemel autem auferat per quatuor dies, & poſtea per eos dies cibo ſibi temperet. Conceptum præpediens. Si concipere non conueniat, miſy fabæ quantitatē aqua dilutam potui exhibeto, & per annum (penè dixerim) non concipiet. Quæ ægrè parienti partionem accelerant. Lauri radicem deraſam, aut baccas ad dimidium acetabulū concalefactas ex aqua potui exhibeto. Partionem accelerat. Dictamnum ad duos obolos tritum ex aqua calida bibat. Aut abrotoni drachmam, & cedri baccas, & aniſum, ex vini dulcis veteris cyatho trita, affuſo aquæ cyatho, potui exhibeto. Hoc prodeſt ante partus dolores exhibitum. Aut dictamni obolum, myrrhæ obolum, aniſi obolos duos, nitri obolum. Hæc ex vino dulci trita, affuſo cyatho, & aquæ calidæ cyathis duobus, potui exhibeto, deinde calida lauato. Partum facilem reddens. Reſinam terebinthinam, mel, oleum ad duplam horum portionem, vinum odoratum quàm ſuauiſſimum. Hæc ſimul mixta tepida crebrò bibenda dato. Quinetiam vteri ſi inflammati fuerint, ſibi reſtituendi ſunt. Aliud facilem partum faciens. Cucumeris agreſtis albi fructum cera obductum, deinde lana punicea conuolutum, ad lumbos alligato. Quòd ſi prægnans diutiùs immoretur & parere non poſſit, ſed pluribus diebus partus doloribus diſcrucietur, ſit autem iuuenis & ætate florens, multoque ſanguine redundet, venas in malleolis ſecare oportet, & virium habita ratione ſanguinem detrahere. Poſt hæc calente corticis lauri decocto lauare. Viticis au-

tem,

tem ſemen & dictamni Cretici, vtrunque pari portione, ex vino albo aut aqua potui exhibeto. Subdititium verò medicamentum parato, galbanum, lauri baccas, & oleum roſaceum, lana inuoluta in peſſo ſubdito. Partum accelerans. Filicis quernæ radicem ex vino tritam propinato, & adiantum tritum oleo dilutum cum vino mero inungendum. Quod puerperæ puerperii purgamenta probè repurgat. Teſtudinis marinæ adhuc viuentis iecur recens, in lacte muliebri tritum, vnguento irino & vino ſubactum, in ſubditirio apponito. Aut mercurialem tritam in vellere ſubdito, aut artemeſiam tritam ſimiliter ex lana ſupponito. Aut mercurialis & cucumeris agreſtis modicum tritum, vino & melle ſubactum, in peſſo admoueto. Puerperii purgamenta ex partu expurgans. Triticum trimeſtre detracto cortice fractum ad dimidiam chœnicem, in aquæ heminis quatuor decoquito, cùm autem deferbuerit, bis aut ter in ſorbitione exhibeto. Aliud. Sambuci foliis in aqua decoctis, aquam in potum fundito. Braſſicas autem coctas edat, porra, fœniculum, aniſum, polypos & carabos. Aut rhois folia & eryſimum ex vino polenta aſperſa, in potum dato. Aut miſy duorum obolorum pondus tritum, ex vino maceratum, in peſſo ſubdito. Quod menſes & puerperii purgamenta præcipuè expurgat, aquam etiam & alia educit. Struthii radicem læuiter contuſam, ad pugillum vnum, melle ſubactam in peſſo ſupponito. Producitur autem præcipuè in Andri inſulæ littoribus. Aliud quod ſimiliter purgat. Eryſimum in aqua decoquito, & vbi efferbuerit oleum affundito & refrigerato, ex eoque ſuffitum adhibeto. Conducit etiam ſuccum adhibere, & mollibus cibis vti. Hoc puerperii purgamenta expurgat. Eryſimum leniter terito, & corticem flatu expellito, cùm autem purum reddideris, ad læuorem terito, & inſtillata aqua ſalem & oleum ammiſceto, & farina aſperſa decoquito, & ſorbendum exhibeto. Si menſtrua purgatio deorſum non feratur, puerperialis ſubſtiterit. Cucumeris agreſtis interiorem partem ad tres obolos ſumito, artemiſiæ herbæ & thuris obolum, hæc trita & melle admixto, lana inuoluta in ſubditirio ad vteri oſculum apponito, idque noctu ſemper & interdiu dierum quinque ſpatio facito. Aut vitis pampinum

recentem tritum, cum melle mixtum lana inuolutum, ad eundem modum, in peſſo ſupponito. Aut cupreſſi fructum & thus tritum, ſimulque roſaceo & melle ſubactum, lana conuolutum in ſubdititio apponat. Aut abrotoni drachmam, & cucumeris agreſtis interiorem partem oboli pondere trita, & thus cum melle, lana conuoluta in peſſo ſubiicito. Aut elaterii obolum, & myrrhæ tantundem, ex melle trita, lana conuoluta in ſubdititio apponat. Aut cupreſſi fructum, & cucumeris agreſtis interiorem partem, & thus cum melle mixta, lana obuoluta, in peſſo ſubiiciat. Medicamentum purgans ſi ex partu non purgetur. Trifolium ex vino albo potui exhibendum. Idem etiam in ſubdititio appoſitum menſes vt erumpant efficit, & fœtum expellit. Vteros purgans cùm extincto puero ſanguis intus remanſerit. Cucumerem agreſtem tritum ex melle delingat, aut in ſubdititio apponat. Ad omnem puerperii purgationem ſi non probè reſpondeat. Eryſimum affuſa polenta & oleo decoquito, vbi decoctum fuerit ſorbitione accipiat, & cibis quàm molliſſimis vtatur. Aut ſcammonium ex lacte muliebri tritum, vellere exceptum, in peſſo ſubdito. Aut glycyrrhizam melle ſubactam cum vnguento roſaceo aut Ægyptio in vellere ſupponat. Aut farinam lotam ſimiliter in ſubdititio apponat. Bibat autem crethmi ſemen & ſeſeleos, ac rutæ ſemen, aut ſuccum, ita vt vtriuſque obolos duos ſimul tritos ex vino meraco exhibeas, ſi non febricitet. Subdititium medicamentum ſecundas relictas eiiciens. Priùs autem ex decocto foliorum ſambuci fomentum admoueto, & ſubdititium ex cantharide ſubiicito. Hoc debilibus medetur. Quòd ſi vellicet & mordeat, eo confeſtim ablato, lanam roſaceo intinctam ſubiiciat. Subdititium quod ſecundas educere valet, menſes fœtumq; ſyderatum detrahere. Cantharidas quinque alis auulſis, cruribus & capite, deinde tribulum marinum cum radice & foliis contuſum, ad conchæ menſuram, & chamomelli & ſeminis apii æquales portiones, & ſepiæ oua quindecim, ex vino dulci diluto in peſſo ſubdito. Cúmque dolor detinuerit, in aquæ calidæ ſolio deſideat, & aquam mulſam aquoſam & vinum dulce bibat. Quinetiam eius contriti ſtaterem Æginenſem ex vino dulci propinato. Quòd ſi dolor detinuerit, cicera

cicera alba & vuas paſſas in aqua coquito, refrigeratum decoctum potui exhibeto, vbi ſtranguria vexarit, etiam in aqua tepida deſideat. Hoc ſecũdas expellit. Cucumeris agreſtis ſuccum in mazam ſubactum in ſubdititio apponito, vbi priùs per biduum cibo abſtinuerit. Hoc nullum inuenias præſtantius. Medicamentum ad explorandam fœcunditatem. Allium caput habens vnicum decoctum, per horam in ſubdititio apponito. Aliud fœcunditatem explorans. Netopi modicum lana conuolutum in peſſo ſubiicito, & videto num eius odor ad os perueniat. Subdititia medicamenta. Fel ſcorpij marini lana exceptum, & in vmbra ſiccatum, in peſſo ſubdito. Aut pulegium ſiccatum & melle ſubactum, in vellere ſubiicito. Aut æris florem cum melle linteo illigatum in ſubdititio apponito. Aut cucumeris agreſtis ſemen, & teſtam combuſtam, ex vino & pilis leporis ſubactã, in vellere ſupponito. Aliud ſubdititium. Alumen Ægyptiũ lana exceptum, in ſubdititio apponito. Aut cantharidas tritas, vinoque ſubactas ſupponito. Aut artemiſiam herbam vino maceratam, in ſubdititio apponito. Aut melanthium ex vino contritum in vellere ſubdito. Aut bulbulum ex tritico tritum, vinoque maceratum ſupponito. Aut vini albi veteris fæcem combuſtam, vinoque albo reſtinctam & tritam, in linteo ſupponito. Aut galbanum & netopum, & miſy ex vnguento roſaceo in linteo ſubdito. Aliud ſubdititiũ. Elaterij quantum duæ potiones, & fauum ex vino in linteo ſubdito. Aut butyrum & alumen melle ſubactum, eodem modo. Aut ſcammonij ſuccum & adipem in mazam commixta, vinoque ſubacta, ex linteo introducito. Potiones quæ ſecundas vtero detentas educendi vim habent. Colocynthidis agreſtis partem interiorem, ex lacte muliebri tritam, in linteo ſubdito. Ad idem. Silphium fabæ quantitate ex vino propinato. Aliud fœtum etiam excludens. Mulierem ex axillis comprehenſam vehementer concutito. In potu verò agni caſti folia ex vino dato, aut dictamni Cretici obolum ex aqua tritum exhibeto. Aut conyzæ fœtidæ manipulum porri ſucco dilutum, netopo ad plenæ chemæ menſuram addito, hæc læuiter trita ex vino propinato. Aut tædam pinguiſſimam vino dulci ad tres cyathos affuſo decoquito, addito galbano ad tres obolos & myrrha. Deco-

ctum vbi craſſitudinem acceperit, tepidum potui exhibeto. Aut porri ſuccum & myrrham, cum vino dulci ſimul. Aut portulacæ ſemen ad læuorem terito, ex vino autem albo veteri exhibeto. Aut populi nigræ Creticæ grana nouem ex vino nigro bibat. Aut ranunculi herbæ folia, & floris triti drachmæ Æginenſis pondus, ex vino dulci bibendum. Quòd ſi ſecunda adhuc intus adhæſerit, membranæ vernationis anguinæ obolum ex vino tritum propinato. Aut apij radicem, & myrti baccas decoctas, per dies quatuor in potu aſſumat. Aut cuminum Æthiopicum & caſtorium oboli pondere. & cantharidis parum, hæc ex vino bibenda exhibeto. Aut fœniculi radicem ex vino cum oleo & melle feruefactam propinato. Si ſecunda non decedat, conyzam tritam in vellere ſubiicito, bibere autem præſtat. Aut conyzæ quantum manus capit, porri ſucco & netopo conchæ maioris quantitate admixto hæc ex vino bibat. Hoc ſecundam educit, menſes deturbat, & fœtum imperfectum extrahit. Cantharidas quinque, alis, cruribus, & capite auulſis, deinde tribuli marini cum radice & foliis contuſi conchæ quantitatem, & chamæmelum recens tritum æquali copia, apij ſemen, & oua ſepiæ quindecim, hæc omnia ex vino dulci diluto permixta, cùm primùm dolor detinuerit potui exhibenda. Quinetiam in aqua calida deſideat, aquam verò mulſam dilutam, & vinum dulce album bibat. Secundam expellere valet holoconitides dulcis radix, quæ bulbum refert, & parua eſt velut oliua, hanc ex vino tritam potui exhibeto. Quæ ſi exigua quidem fuerit, duæ exhibendæ, ſin maiuſcula, vna ſatis eſt. Ex ſeminibus autem cuminum Æthiopicum & ſeſeli Maſſilienſe admiſceto. Aut folium Libycum ſiccum ad dimidiam chœnicem ex vini cyathis tribus decoquito, ex eo ad dimidias decocto bibat. Aliud. Viticis ſemen, ſeſelios ęqualem portionem & myrrham ſimul trita ex aqua potui exhibeto. Quæ fœtus expellũt. Agnum album recentem acetabuli quãtitate, ex vino albo grati odoris læuiter tritum potui exhibeto. Aliud. Caſtorij aut ſagapeni obolũ, bituminis drachmam vnam, nitri duas, hæc omnia ex vino dulci trita, & olei hemina dimidia, ieiunę ad duos obolos bibẽda exhibeto, & calida probè lauato. Aliud quod eaſdẽ habet vires. Echinos marinos tres integros ex vino

gra-

grati odoris læuiter tritos, potui exhibeto. Aliud. Menthæ paruum faſciculum, rutæ, coriandri, & cedri aut cupreſſi ſemen, ex vino odorato potui exhibeto. Et ex echinis, ſi adſint, ſæpiuſculè ſorbitionem accipiat, ad eundem deinde modum calida lauet. Aliud eodem modo. Aniſum, cedri baccas, apij ſemen, cuminum Æthiopicum, ſeſeli, cuiuſque acetabuli dimidium ex vino albo læuiter tritum bibendum dato. Aliud ſimiliter faciens. Dictamni faſciculum, ſeminis dauci drachmas duas, & melanthij tantundem, ex vino albo læuiter tritum in potum exhibeto, & calida multa lauato. Danda autem hæc ad vim morbi reſpectu habito. Aliud. Galbanum oliuæ magnitudine ex oleo cedrino tritum in ſubdititio ſupponat. Hoc etiam fœtum perdere, & ſecundam morantem detrahere valet. Aliud quod infuſum ſecundas eiicit. Cùm fœtus ex frigore mortuus computruerit, ſi ventus frigidus fuerit, crocum læuiter tritum drachmę pondere, ex anſerino adipe in vterum infundito, ibiq; diutiſſimè ſinito. Potio ad id probè conducens. Conyzam grati odoris læuiter tritam, ex vino odorato aut ſyrmæa potui exhibeto, & calida lauato. Alia ſimilis potio ad puerum & vitia quæ intus ſunt. Æruginem tritam cum melle & ſyrmæa potui exhibeto. Aliud ſubdititium fœtum mortuum expellens. Æris limatam ſcobem molli linteo exceptam, ad os vteri apponito, & iuuabis Teſtam recentem cum adipe anſerino tritam ſibi ſupponat. Aliud ſubdititium. Nitrũ cum reſina decoctum, in glandem efformatum, gallinaceo adipe intinctum, in ſubdititio apponito. Aliud ſubdititium. χάϱιεν vulgo eſt nuncupata herba, huius radicem non longo tempore ad vmbilicum admoueto. Aliud. Cucurbitam agreſtem, & murium ſtercus læuiter contrita, in ſubdititio apponito. Aliud quod alligatur. Reſinam & gallinaceum adipem ſimul trita & mixta ad vmbilicum & ventrem alliget. Aliud ſubdititium. Hederæ albæ fructum & cedri ſcobem tritam & in glandulas efformatam ſibi ſupponat. Aliud. Teſtudinis marinæ cerebrum cum croco Ægyptio, & ſale Ægyptio tritum & commixtum, in glandes formatum ſibi ſupponat. Suffitus fœtum eiicere & ventris ſanguinem educere valens. Salicis foliis in ignem coniectis, ſuffitũ parato, & circumlocatam mulierem tantiſper ſinito,

dum fumus ad vterum penetrarit. De abortionis curatione. Vbi mulier abortionem fecerit, neque puer exierit, ſiue cōputruerit ac intumuerit, ſiue aliud quid tale contigerit, porri & apij ſuccum ex vtriſque collectum, & per linteum expreſſum, olei roſacei heminam, adipis anſerini quadrantē, reſinæ obolos tres in oleo liquatos, hæc omnia, muliere à pedibus excitata, in vterum infundito, & vt decumbens quam diutiſſimè detineat iubeto, deinde per quatuor dies in ſella collocato, & puer putrefactus foras prodit. Sin minùs ſalem Ægyptium ſumito, & cucurbitam agreſtem viridem, ex melle commixtam & tritam edēdam præbeto, qua ſumta in hanc & illam partem commoueatur, ſalem Ægyptium & muſcerdam, cucurbitam agreſtem, mellis ſemicocti quadrante affuſo, reſinæ drachmam vnam in mel immitte, & cucurbitam & muſcerdam, omnibusque vt decet contritis, glandes efformatas ad vterum quandiu tempeſtiuum videbitur apponito. Aliud fœtum excutiens, quod etiam puerum veluti ſidere tactum eiicit, Helxinem ex vino tritam propinato. Alia potio eiectoria, quæ puellum ſugillatum extrudit. Radicum veratri nigri tenuiter tritarum pugillum vnum, & myrrhæ fabæ quantitatem, ex vino dulci propinato. Aliud quod expellit. Coriandrum cum radice & netopum vbi in ſubdititio appoſuerit, deambulet. Infuſum ad fœtum, quod puellum immortuum eiicit. Crocum tritum affuſo adipe anſerino, & excolatum in vterum infundito, & quam diutiſſimè relinquito. Ad fœtum immotum corrumpendum & eiiciendum. Aluminis ſciſſilis drachmam vnam, myrrhæ tantundem, veratri nigri obolos tres, ex vino nigro tenuiter trita in glandulas efformato, & propiùs ſupponito quoad ſenſim diſſoluatur. Collutiones vteros purgantes ſi ex partu aut inflammatione exulcerati fuerint. Groſſos hybernas affuſa aqua decoctas, excolato & deponito, deinde oleum tepidum affundito & permiſceto. Duabus autem ad ſummum heminis colluito. Omnes verò collutiones ex quibus infuſa parantur, menſuram iſtam non excedant. Malicoriū & mannam in vino nigro auſtero decoquito, deinde vino diffuſo, ex eo colluito. Alia collutio. Vſtā vini fæcē aqua liquefacito, ex ea colluito. Deinde malicorium, myrti baccas, iuncum odoratum & lentes in vino deco-

decoquito, vino diffuſo eo colluito. Alia collutio. Butyrum, thus, reſinam, cum melle ſimul liquefacito, vinoque affuſo, tepido colluito. Aut ſambuci fructum in aqua decoquito, eaque percolata, apium, myrrham, aniſum, thus ſimul terito, vinoque odorato pari cum aqua menſura affuſo, & per linteum excolato, tepido eluito. Aliud. Braſſicam, mercurialem, lini ſemen, & ipſum linum viride in aqua decoquito, eaque percolata eluito. Foliorum myrti acetabulũ, myrrham, aniſum, mel, reſinam, vnguentum Ægyptium, tritis omnibus & vnitis, vinique albi quàm odoratiſſimi heminis duabus affuſis, percolato tepido eluito. Aut lauri baccis & pulegio in aqua decocto, & vnguento roſaceo affuſo, eo tepido eluito. Aut anſerino adipe reſinæ permixto, & ad hoc affuſo vino, tepido colluito. Aliud butyrum & oleum cedrinum, cum pauco melle tepefacito, ex eo eluito. Aut lauri báccis, aut melle, butyro, iunco & calamo odorato, muſcoque marino in vinum coniectis & decoctis, deinde percolatis, ſic quoque eluito. Aut apij ſemen, ſeſeli, myrrham, aniſum, melanthium, in vino coquito, vinum percolatum per infuſum immittito. Aut cedro in vino decocto, vino eluito. Aut hedera in aqua decocta, decocto eluito. Aut elaterij, aut betonicæ quantum ad duas potiones ſatis eſt, in aqua decoquito, & decocti tepentis duabus heminis colluito. Aut cucumeris agreſtis interiore parte ad digiti magnitudinẽ in aquæ duabus heminis decocta, affuſo ad aquam melle & oleo, ex eo colluito. Aut radicis thapſiæ quantum ad duas potiones ſatis eſt. læuiter trita, & affuſo melle ac oleo aquæ duabus heminis diluto, tepido colluito. Aut veratro nigro quantum ad duas potiones ſatis ſit, vino dulci & aqua diſſoluto, colluito. Aut granis cnidiis circiter ſexaginta læuiter tritis, affuſo melle, oleo, & aqua colluito. Collutio corroborans ſi vlcera pura fuerint. Groſſos hybernas terito, & affuſa aqua per diem totam macerato, & oleo affuſo colluito. Aut malicorij & loti arboris ramentis in vino nigro decoctis. Cùm autem impura fuerint, ex iiſque ſordes ferentur, fæce vini vſta ex vino & aqua colluito. Aut malicorio, rhoë coriaria, myrti & rubi foliis in vino nigro decoctis colluito. Collutiones ad inueterata vlcera. Braſſicæ ſucco decocto eluito. Et mercurialem itidem, & paucum nitrum rubrum

ammiſceto, myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, aniſum, apij ſemen, netopum, reſinam, mel, adipem anſerinum, acetum album, & vnguentum Ægyptium. Hæc omnia ſimul læuiter terito, deinde vini albi duabus heminis diluito, tepidò colluito. Aut mercurialem in aqua decoquito & percolato, aut myrrhæ acetabulum, thus, ſeſeli, netopum, cuiuſque pari portione addita, tepido colluito. Aut ſaluia & hyperico in aqua decoctis, ex ea colluito. Aut ſambuci fructum & lauri baccas, vtrorumq; pares portiones in vino decoquito, deinde cum vino colluito. Aut pulegij decocto eluito, aut adipe anſerino cum reſina liquato, ſimiliterque cedrini olei modico affuſo, & cum melle diſſoluto, tepido colluito. Aut argenti florem, vino, melle & cera liquatum, cyperum, iuncum odoratum, & calamum (quæ ſanè etiam vnguento admiſcentur) & iridem, ac muſcum in vino decoquito, & colluito. Aut apij ſemen, aniſum, ſeſeli, myrrham, melãthium in vino decoquito. Aut Creticam cedrum in vino decoquito, decocto abluito. Aut hederã Creticam in aqua decoquito. Hæc facienda ſi vulnus adfuerit, & myrrha aqua diſſoluta colluito. Aut elaterij potiones duas ex aqua infundito. Aut cucurbitas agreſtes duas in vino aut lacte cocto, ad quatuor heminas maceratas, percolatas infundito. Aut cucumeris agreſtis parte interiore, palmæ magnitudine in aquæ heminis quatuor decocta, melle & oleo affuſo, opus iſtud efficito. Aut thapſiæ radice quantũ ad duas potiones ſatis ſit, vino dulci cũ aquæ duabus heminis macerata, tepidè colluito. Aut veratri quantũ ad duas potiones ſatis ſit in vini dulcis heminis duabus diluito. Aut Thlaſpios acetabulo vnà cũ melle ammixto, ex aquæ heminis duabus diluito, tepido vtitor. Aut cucumeris agreſtis palmi magnitudine, & cneori quantum vnica potione ſatis ſit, in aquæ heminis quinque decoctis, melle & oleo affuſo colluito. Aut granis cnidiis circiter ſexaginta, ex melle & oleo cum aqua dilutis, perluito. Si ex partu alui profluuio correpta fuerit, vuã paſſam nigrã bibat, & mali punici dulcis interiorẽ partem, hœdiq; coagulũ. Hæc vino nigro diluta, & caſeo caprino polẽtaq; triticea conſperſa, potui exhibeto. Triticũ autem leuiter torrefacito. At ſi ex partu ſanguinẽ vomitione reddat, huic hepatis fiſtula vulnerata eſt. Hæc lac aſininum bibat, deinde

deinde bubulum (quod facilè fit) per dies quadraginta, etiamq; ſeſamum, tritum quoad bene habeat. Lac autẽ ieiuna bibat. Si ex partu ſedis dolor adſit, iuniperi baccas & lini radicem decoquito, decoctũ quatuor diebus bibendum dato. Lactucę etiam ſemen cum anſerino adipe tritum comedat. Si ex partu vteri inflammationem conceperint, ſolani ſuccum, aut betę, aut rhamni per infuſum immittito. Si ex partu crus claudum ab vteris redditum fuerit, neq; recta ſtare queat, hyoſcyami ſemen conchæ maioris menſuram, ex vino nigro tribus diebus bibat. Leuem autem mẽtis emotionem, quæ ex eius potu contingit, ſoluit lactis aſinini calix in potum exhibitus, deinde medicamentum ex quo pituita purgatur. Suffitus autem per triduũ paretur ex ſandaracha, cerato, & pilis leporis. De inflãmatione ex partu. Si ex partu vteri inflammationem conceperint, ſolani ſuccum intra pudenda per infuſum immittito, aut apij, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ ſuccum ipſum expreſſum. Aut ſambuci partem mediam tenerrimam in longitudinem deraſam, indito. Aut abſinthium ex aqua tritum & lana exceptum, ſi verò inhorreſcat, auferto. Aut vmbilici veneris folia, & porra, ex craſſiore tritici farina decoquito, oleoq; inſuper affuſo exhibeto. Quæ bilẽ ex vtero purgant. Cucumeris agreſtis partẽ internam læuiter tritam, melle ſubactã, & in glandem efformatam ſubdito. Medicamento autem exhibito ſurſum & deorſum purgare oportet, & calida lauare. Aniſum verò & melanthium in ſubdititio apponito. Aut colocynthidos agreſtis interiorem partẽ læuigatã & melle ſubactam, in peſſo apponito. Elaterij quantũ ad quatuor potiones ſatis ſit, adipe anſerino aut caprillo admixto, in oblongiorẽ glandem efformatum ſupponito. Aut nitrum, cuminum, alliũ, ficũ, omnia lęuiter trita & melle ſubacta in ſubdititio apponito. Calida autem lauet, & à balneo bibat. Aut thlaſpim læuiter tritam, melle ſubactam in peſſo apponito. Aut veteris ficus abraſam pinguedinẽ, cum elaterio quantum da duas potiones ſatis ſit admiſceto, & pari cũ elaterio nitri portione, melle ſubactum in ſubdititio apponito. Aut peucedanũ ad tres cyathos potui exhibeto. Et aniſum & melanthiũ vino macerata bibenda dato. Aut elaterium quantum ad potiones quatuor ſatis ſit, ouillo adipe ammixto ſibi

ſupponat, quod vbi detraxerit, aqua odorata eluatur, quæ leuiter adſtringat. Aut elaterium quantum ad tres potiones ſatis ſit, cum adipe ouillo, circum pennam in glandem componito, eaque detracta aqua ſufficienti eluatur. Aut thlaſpis quantum potione datur, cum melle exhibeto. Collutio ſi bilioſa fuerit. Elaterio quantum ad duas potiones ſatis ſit aqua macerato, oleum narciſſinum affundito, & tepido colluito. Aut colocynthidas agreſtes duas vbi œnogalacte cocto ad quatuor circiter heminas maceraueris, vnã quidem percolato, & ammixto oleo narciſſino colluito. Alia collutio bilioſa & pituitoſa. Cucumeris interiore parte palmi magnitudine aquæ potabilis quatuor heminis decocta, melle & oleo anthino ammixto, ex ea colluito. Pituitam & bilem purgans. Grana cnidia ſexaginta in aqua decoquito, melle & oleo anthino admixto, ex ea colluito. Aut cneſtro in quinque aquæ potabilis heminis decocto, duabus percolatis, melle & oleo anthino cum narciſſino ammixto, colluito. Collutiones purgantes. Groſſis hybernis vſtis & aqua maceratis, ad aquam excolatam oleo ammixto colluito. Poſtea malicorio, galla, loti ramentis perluito, quæ in vino nigro decoquere oportet. Aut vini fæce vſta & aqua vtitor. Deinde his colluito, myrti foliis, & rhoë coriaria, in vino nigro odorato decoctis. Poſtea etiã lentiſci foliis, hyperico, ſaluia, in vino nigro odorato decoctis colluito. Aut braſſicam aqua decoquito, in eaq; mercurialẽ, & nitri rubri exiguum decoquito, ex aqua perluito. Elaterium quãtum ad vnam potionem ſit ſatis, cum oleo narciſſino aut anthino tepidum per infuſum immittito. Quòd ſi bilioſa fuerit, colocynthidas duas in lactis aſinini decocti quatuor heminis macerato, deinde oleo narciſſino & anthino ammixto colluito. Aut cucumeris agreſtis interiorem partem palmi magnitudine, aquæ potabilis heminis quatuor decoquito, mel & oleum anthinum affundito. Hæc collutio pituitoſæ & bilioſæ contulerit. Collutio pituitam detrahẽs. Granum cnidium cum mandragoræ decocto terito, ex eo enim copioſa & varia fit purgatio. Allij caput vnicum, nitrum, ficus interiorem partem pinguem, hæc aquis portionibus læuiter trita in glandẽ gallæ magnitudine efformata, ſupponito. Aut cumini folia ex vino trita in vellere ſubdito.

dito. Aut terræ albæ quantum ad vnam potionem ſatis ſit. Aut radicem albam læuiter tritam, & melle affuſo ferueſactam, in glandemq; efformatam ſupponito. Aut laſeris ſucco ficus emollitas, & in glandem efformatas. Profuerit etiã cucumeris agreſtis ſemen eodem modo tritum. Aut fel tauri, nitrum rubrum, netopum, cyclaminum, horum gallæ magnitudinem, cyclamini verò maiorem portionem, hæc melle ammixto quę curatur ſibi ſupponat. Subdititium cyclamini caput purgatum ex aqua terito, tenui lanugine exceptum ſubdito. Aut myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri cum melle eodem modo. Aut grana tria decorticata Indici medicamenti oculorum, quod piper vocatur, & rotũdi tria, hæc læuiter trita, & vino veteri tepido diluta, circum volucris pennam in glandis formam obducito, huncq; in modũ intromittito. Aut tithymalli ſuccum melle ſubactum. Aut ſcillæ radicem longitudine ſex digitorum, duorum digitorum craſſitudine, lana conuolutam ſubdito. Aut ipſam ſcillam ſine radice tritam, eodemque modo lana conuoluito, deinde ſupponito. Collutio vbi mulier pituitoſa fuerit. Veratrum quantum ad duas potiones ſatis ſit, vini dulcis duabus heminis diſſoluito, & permixto colluito. Si purgatione opus habere videatur, porrum incoquere oportet, aut ſambuci fructum, aut aniſum, thus, myrrham, vinum. His omnibus tritis, ex eorum decocto colluito. Aut braſſica in aqua decocta, in eius decocto mercurialẽ incoquito, & pauco percolato eluito. Aut cneſtri quantũ ad vnam potionem ſatis ſit, melle diſſolutum immittito. Spectãdi autem menſes ſunt, nũ binoſi, aut pituitoſi fuerint. Aut arenam, tenuẽ, ſiccam, loco ſoli expoſito ſubſternito, & vbi menſes defluent, ſanguinem affundito, & reſiccari ſinito. Et ſi quidem bilioſi fuerint, ſanguis in arena ſiccatus pallidus redditur, ſin pituitoſi, velut mucoſa conſpiciuntur. Si igitur pituitoſi fuerint, cneſtrum quantum ad potionem vnam ſatis ſit, aquæ mulſæ hemina diſſoluito, ex eo colluito. Hoc emolliens medicamentum purgat, aquam & pelliculas educit, & ſubcruentam ſaniem. Menſes etiam detrahit, niſi diuturniores fuerint, & vterorum oſculum emollit. Vnguentum narciſſinum, cuminum eſculentum, myrrham, thus, abſinthium, cyperum, vnguentum roſaceum, polentam, ho-

rum cuiuſque pares portiones, narciſſini verò quadruplum. Hæc omnia terito, admixta tenui lini crudi lanugine, quæ pectini adhæreſcit, & tenui linteo circum pennam inuoluto, deligato, in glandem effingito, & in oleum album Ægyptium intinctum ſupponito, & tota die ſinito. Vbi verò lauerit & detraxerit, aqua grati odoris perluatur. Aliud purgans medicamentum, aquam educit, & pelliculas, mucos, & ſubcruentam ſaniem. Myrrham, ſalem, cuminum, fel tauri, hæc ſimul mixta & melle ſubacta, tenui linteo impoſita, ſubiicito, totumque diem intus ſinito, deinde vbi lauerit, eo ablato aqua odorata perluatur. Aliud. Salem, cuminum, fel tauri melle ſubigito & ſubiicito. Et ſilphium cum ficu miſceto & ſupponito, deinde vnguento roſaceo perfundito. Aut grana cnidia cortice purgata, & quantum vna potione ſatis ſit trita, in glandem fingito. Aut allium, nitrum rubrum & ficum, cuiuſque pares portiones, melle admixto in peſſo ſubiicienda dato. Et vbi detraxerit, ceruinum adipem vino liquatum ſupponito. Aut piperis grana quinque, cum pauco elaterio, muliebri lacte paulatim inſtillato, in vellere vnguento intincto ſubiicito, eodemque modo detrahito. Aut quod in ficu eſt pinguiſſimum, & elaterium ad potionem vnam, & nitri rubri cum melle æqualem portionem, ad eundem modum. Aut fel tauri, nitrum rubrum, netopum, cyclaminum, æqualibus portionibus, ex melle velut gallæ magnitudinem fingito. Aut fel tauri oleo Ægyptio intinctum ſupponat, quo detracto, roſaceo illinatur. Aut cucumeris agreſtis longi exemto ſemine interiorem partem, ex lacte mulieris maſculum alentis, & myrrham puram, mellis exiguum, & vnguentum Ægyptiũ, terito & ſupponito. Aut cucumeris agreſtis partem interiorem deſiccatam, abſque ſemine contundito, & iniecto melle decoquito, & glandem oblongam effingito, oleoque albo intingito. Aut cucurbitam agreſtem ad eundem modum, & elaterij quantum ad tres potiones ſatis ſit, cum farina aqua ſubacta terito, & in glandem efformato. Aliud ſimiliter. Tria grana cnidia detracto cortice ad potionem vnam, decocta affuſo melle ſupponito, aut vnguento roſaceo perfundito. Quæcunq; autem ſibi glandem ſupponunt, cùm priùs omnia in glandem coacta fuerint, deinde te-

de tenue linteum lanæ obducere oportet, & vnguento Ægyptio glandem intinctam ſubdere. Hæc autem præcipuè pelliculas educunt & auferunt. Medicamenta ſubdititia vehementer purgantia, quæ magis quàm ſuperiora aquas, mucoſa, & pelliculas educere queunt. Piperis grana maiuſcula quatuor, aut parua, ſi opus videatur, ad elaterij potionem admixta, læuiter terito, & lacte muliebri inſtillato, cũ pauco melle ſubactum, id ex lana molli pura circum pennam linteo tenui conuolutum, vnguento albo Ægyptio intinctum ſupponito. Per diem autem adhæreat, deinde vbi detractum fuerit, ceruinum adipem ſubdat. Subdititia medicamenta purgantia, ſi potiones non purgent. Mecurialem cum myrrha tritam in peſſo ſupponito. Medicamenta ſubdititia quæ ſimiliter purgant, ſecundas eiicere valent, menſes detrahere, & fœtum ſyderatum foras propellere. Cantharidas quinq; alis auulſis, cruribus & capite; deinde tribulum iuxta mare naſcẽtem, cum radicibus & foliis tundito, & enanthemi viridis interiorem partem, cum pari ſeminis apij mole terito, additis ſepiæ ouis quindecim, ex vino dulci dilutis. In aqua calida deſideat, & aquam mulſam aquoſam bibat, vinumq; dulce. Et intriti ſtateris Æginenſis pondus ex vino dulci bibat. Vbi verò dolor detinuerit, cicerum alborum, & paſſularum ex aqua decoctum, refrigeratum propinato. Cùm ſtranguria prehenderit, in aqua calida deſideat, & vinum dulce bibat. Quod in omni morbo aperire & purgare potẽs eſt. Myrrha modica, ſaluia & aniſo contritis vtitor. Purgans medicamentũ quod infœcundam purgare valet. Si vteri oſculum rectè habuerit, fotũ ex ſtercore bubulo ſicco, tuſo & excuſſo ad quatuor chœnicas exhibeto. Aceti autem heminas decem addito, & vrinæ bubulæ tantundem, & marinæ ſalſuginis heminas viginti. Hoc diutiùs leniter foueto. Deinde vbi elota fuerit, ex lenticulæ decocto epoto, & melle cũ aceto mixto ebibito, vomat. Et pro ſorbitione farinã exhibendo, vinumq; vetus ſereno cœlo per noctem expoſitum inſuper bibendum. Cibo verò eo die abſtineat. Poſtero autem die granum cnidium deuorãdũ exhibeto, & tertio die medicamentum, quod vrinã ciet; paſſulas & cicera alba ad duas chœnices, affuſis aquæ tribus ſemicongiis. Deinde percolatum ſereno cœlo per noctem

exponito, & poſtero die bibendum dato. Quinetiam ſubdititiis medicamentis vtitor. Medicamentum quod infuſum menſes purgat. Stercus bubulum in conchæ maioris formam effingito, cupreſſi ramenta ſubigito & commiſceto, in ſole ſiccato, in id ſuffimenta iniicito. Ad ſimilem affectionem. Si menſes non eunt, ſpinæ albæ contrita folia & percolata, ac tepida infundito. Linimentum purgans, quod vteros expurgare poteſt. Porri & cardamomi ſemen tritum, vino & lacte cocto maceratum, imo ventri illinito. Emolliens linimentum. Aquam autem, mucos & pelliculas educit, & puerperij purgamenta deturbat, nec exulcerat. Myrrhæ optimæ partem dimidiam, & ſalis granum similiter, & picem aromatibus condîtam, hæc læuiter contuſa commiſceto. Sit autem myrrha ad ſalem & picem dimidia. Hanc contuſam in tenue linteum ad gallæ magnæ quantitatem iniicito. Sint autem duo lintea, vti vnum interdiu, alterum noctu contineat, quoad colliqueſcat. Calida autem lauetur, deinde vbi detraxerit, perluatur aqua odorata. Medicamentum infœcundam purgans, ſi os bene habeat. Si infœcundam cures, ſtercus bubulum ſole exiccatum, & excuſſum ad quatuor chœnicas Atticas, adiectis aceti heminis decem, erui farinæ chœnice, & aquæ marinæ heminis viginti, hæc tepida diu in fotu adhibeto, deinde lenticulæ decocto propinato, & melle ac aceto admixto vomat, farinam ſorbitione ſumat, & vinum odoratum inſuper bibat. Cibo autem eo die abſtineat, poſtero autem die grana cnidia deuoranda dato, tertio verò die medicamentum vrinã ciens. Si verò voles, vinum albũ & cicera alba ad duas chœnices, affuſis tribus aquæ ſemicongiis. Ex eo detracto dimidio, reliquum cœlo ſereno noctu exponendum, & ſequenti die paulatim bibendum, & ſubdititiis medicamentis vtendum. Si voles vt mulier concipiat, ipſam & vteros purgato, deinde ieiunæ farinam edendam, & vinum meracum inſuper bibendum exhibeto, nitrumq́; rubrum in ſubdititio admoueto. Et cuminum ac reſinam melle ſubactam ex linteo ſupponito. Cumq́; aqua effluxerit, ſubdititios talos nigros ad emolliendum ſubiicito, & viro condormiat. Quòd ſi os conniueat, fici quoq; ſuccũ in ſubdititio ſibi ſupponat, quoad reſeratum fuerit, & protinus aqua eluatur. Accipitris verò

verò ſtercus ex vino dulci tritum ieiuna bibat, tumq; viro condormiat. Aut vbi menſtrua deſierint, anſeris aut vulpis ſtercore, ex roſaceo vnguento trito, pudendum illinat, & viro condormiat. Si vlcera acria fuerint, & inflammatione laborent, hac collutione vtitor. Anſerinum adipem & reſinã miſce, iis aqua tepida dilutis colluito. Aut melle cum butyro mixto liquefacto colluito. Aut bryoniæ albæ radicis derafæ conchæ minoris quãtitatem, cum myrrha & melle ad eundem modum admiſceto, his ex vino nigro odorato ſolutis, & tepidis colluito. Si dum purgatio fertur ſumma labra exulcerata & puſtulis referta fuerint, carnis bubulę fruſtum ſumito, butyrum aut anſerinum adipem, aniſum, aut granum cnidium, aut ſpodium Cyprium, his omnibus tritis carnem obductam in peſſo ſubdito. Si vlcera oriantur & mordeant, carnem bubulam adipe oblitam ſupponito. Ac ſi ſordida fuerint, infuſum & fomentum ex mori radice adhibeto, deinde etiã pinguedinis aliquid ex vino dulci bibat. Si in pudẽdis vlcera oriantur, bubulo adipe linito, aut myrto in vino decocta, vino colluat, aut oleæ, & rubi, & mali punici foliis decoctis. Sit autem vinum Pramnium. Atq; hæc quidem ad hunc modum facienda. Et Perſeæ arboris videlicet folia læuiter terito, & pudendis in ſubdititio admoueto. Aut anethi & apij ſemen contritum illinito. Si pudenda ſuperficiariis vlceribus laborarint, ad hunc modum curare oportet. Carnem bubulam longitudinis ferè duorum palmorum, & craſſitudinis manubrij, ad veſperam vſq; in peſſo ſubdito, ſub noctẽ tollito. Poſtero verò die rurſus ad meridiem vſque ſubdito, & vinum dulce cui mel admixtum ſit inſuper bibat. Collutio ad vlceratos vteros, & ſi ſtranguria prehenderit. Porrum, ſambuci fructum, ſeſeli, aniſum, thus, myrrhã, & vinum æquali ad horum decoctum mẽſura. His mixtis & feruefactis, ac modicè refrigeratis colluito. Aut mel, butyrum, medullam & ceram intromittito, & illinito. Ad vlcera quæ in pudendis ſunt & pullulant, oleæ, rubi, hederæ, & mali punici dulcis folia, læuiter trita, vino veteri diluta, in vellere noctu pudẽdis apponito, & cataplaſmate admoueto. Cũ verò dies illuxerit, detrahito, & myrti baccis vino decoctis colluat. Aut anſerino adipe & reſina liquefactis colluito. Aut butyro & cedrino oleo cum pauco melle ain-

mixto colluito. Hæc vterorum vlcera exiccant. Argenti florem ex vino terito, & colluito, aut butyro cum melle. Aut bryoniam albam & myrrham, cum vino melle macerato. Vino verò nigro tepido poſtero die colluito. Aut lentiſci foliis in aqua decoctis, ex ea poſtea colluito. Aliud ad vterorum os vlceratum. Butyrum, thus, myrrha, reſina, medulla cerui, ex his colluito. Aut lenticulam in aqua decoquito, & cum ea percolata colluito. Cùm verò aqua ex vteris fluxerit, & vlcera morſum intulerint, anſerino adipe & ouo illinito. Aut ouillum adipem & ſuillum, & lentem ex vino coquito, & ex eo pari aqua temperato colluito. Hoc etiam vlcera in pudendo perfundenda. Mannam thuris, rubum, & pini corticem apponito, & horum decocto perluatur. Medicamentum fœtum mortuum eiiciens. Galbanum oliuæ magnitudine, linteo conuolutum, oleo cedrino intinctum, ad os vteri in ſubdititio apponito. Aliud. Calamum odoratum & cucumeris agreſtis interiorem partem ex adipe anſerino terito, vmbilicum verò & imum ventrem obligato, & ex eo exiguo in lanam inſtillato, ad vterorum os in ſubdititio apponat, & ab eo paulatim detrahitur. Aliud. Rubiam tuſam & cedri ramenta, aqua affuſa cœlo ſereno nocte exponito, deinde ſub auroram ad dolores exhibeto. Aliud. Laſeris drachmæ vnius quantitatem, & ſucci porri acetabulum, cedrini olei dimidio cyatho paruo admixto potui exhibeto. Aliud. Fel tauri oboli aut dimidij oboli pondere, ex vino tritum exhibeto, aut farina aqua macerata obductum deuorandum dato. Aliud. Cancros fluuiatiles quinque, lapathi & rutæ radicem, & furni fuliginem, omnia ſimul trita, & aqua mulſa permixta, & cœlo ſereno per noctem expoſita, ieiuna tertio quoque die bibat. Aliud. Cucumeris agreſtis partem interiorem læuiter tritam, cedrina pice ſubactam, lana conuolutam; filo circum pennam deligatam, intrò ſibi ſubdat. Pars autem pennæ craſſiuſcula foris ex lana paulum extet, vbi verò ſanguis apparuerit, detrahatur. Veratri nigri ſurculum, ſex digitos longum, lana obuolutum, ita vt eius extremũ nudum relinquatur, deinde intrò quàm penitiſſimè ſibi ſupponat, cùm verò extremum ſanguine infectum fuerit, detrahatur. Aliud. Veratrum nigrũ, cantharidas & conyzam ex aqua terito, & in glandem mol-

lem

lem ſex ferè digitos longam efformatam exiccato, & vbi induerit lana obuolutam ſupponat, extremum verò cedria illinatur, & nudum maneat, cumque ſanguis apparuerit, detrahatur. Fœtum eiiciens. Fœtum intus mortuum aut ſyderatum eiicit ranunculus & elaterij exiguum, ex aceto meraciore commixtum, & potui exhibitum. Aut braſſicæ tener cauliculus, extrema parte netopo illitus, intromittatur.

Notha quædam ad calcem lib. 1. de morbis Mulierum adiuncta.

TVſſis infantuli remedium. Thapſia cum polenta in os indita. Aliud. Oui aſſati exemtum vitellum, cum ſeſamo albo toſto, ſale & melle delingendum præbeto. Ad pueri aluum ſoluendam. Lanam ſuccidam melle intinctam indito. Quòd ſi adultior iam fuerit, ceparum interiores partes ex melle tritas indito. Si lac deficiat, farinam ſetaniã elotam, melle & oleo ammixto tepidam infundito. Puerorum crebram ſpirationem (ἆσθμα dictam) ſedat thus ex vino dulci, & balnei abſtinentia. Medicamentum quod purget. Glandulas conficito ex mellis hemina, aniſi acetabulo, bituminis drachmis duabus, felle bubulo, myrrhæ drachmis tribus, elaterio quantum ad potionem ſatis ſit. Hæc admixto anſerino adipe, æneo vaſe coquito. Vbi vti voles, glandes adipe anſerino molli illinito, lana verò ouilla vtitor, oleo autem lentiſcino, cui cinnabarim admiſcere poteris. Vomitum tollit ocymi ſuccus ex vino albo. Aliud. Farinæ ſetaniæ percolatum decoctũ, aut mali punici dulcis & acidi expreſſus ſuccus, poſtea melle ammixto. Medicamentum quod exedit ſic conficitur. Veratrum nigrum, ſandaracham, æris ſquamam, ſingula æquali portione ſeorſim terito. Vbi autẽ læuiter tritum fuerit, ad vnam partẽ dupla calce admixta, cedrino oleo ſubacta illinito. Exurens medicamentum ad hunc modum paratur. Æris flos ſincerè combuſtus quoad ruber euadat, eo læuiter trito vtitor. Nigrum medicamentum. Squamam, æris florem, vtrunque ſeorſim terito, læuiter tritum ſic permiſceto. Duo aut tria medicamenti genera conficito. Vnum quidem vehementiſſimum, quod ęris florem ad ſqamam tertiam habet partẽ. Al-

terum quod quartã habet partem, tertium verò quod quintam. Hoc medicamentum ad omnia adaptatur. Medicamentum quod illinitur ad anginam, roris marini ſemen, ſtaphis agria, abſinthium, elaterium, mel. In podagricis doloribus tumores nitro læuiter trito aqua ſubacto, velut cataplaſmate obducito, tribus diebus ne lauato. Cùm verò laueris, rurſus nitro crudo rubro, cum pauco melle trito, eo velut ſemper vtendum. Igne ambuſta illine portulaca cum farinæ maſſa aqua ſubacta, & lactuca rubra ad drachmam vnam. Id dolorem omnem tollit ex aqua ſemioboli Attici pondere. Ophthalmica medicamenta. Ærugo, fel capræ, myrrha, hæc omnia ſoluuntur, ſimul trita, læuigata, vino albo diluito, deinde in arundinem coniecta, ſicca ad vſum adhibeto. Quod puluere inſpergitur. Miſy præparatum in pila terito, chryſitidis cinerem lotum admiſceto. Sint autem cineris partes tres, & miſyos vna. Miſy in Maza comburito, ea cautione ne effluat. Liqueſcit enim dum torretur. Probè verò vſtum punicei fit coloris. Aliud. Ceruſa ad eundem modum cum miſy vſto admiſcetur, velut fit in chryſitidis cinere, & in miſy tranſit. Aliud iſto vehementius. Spodium Cyprium ex fuliginè lotum, ceruſa, & miſy vſtum. Spodij autem ad ceruſam duas partes eſſe oportet, & miſyos vnam, foliorum anemones contuſorum ſuccum exprimito, & ad ſolem in æris rubri vaſe cooperto, ne quid incidat, exponito. Cùm verò craſſum euaſerit, paſtillos formato, deinde ſiccato. Cùm verò deſiccatum fuerit, quàm maximè poteris vrito, deinde refrigeratum læuiter terito, & ad parem ſpodij ex fuligine loti portionem admiſceto, deinde netopo inſtillato paulùm terito, mox melle diluito, poſtea reſiccatum in capſula ærea, ad vſum reponito. Aridum molle. Spodium Cyprium, chalcitis illota læuiter trita, flos æris, hæc æquali portione miſceto, & læuiter terito. Aridum aliud. Spodium Cyprium, chalcitis læuiter trita, & cinis chryſitidis illotus, hæc inter ſe diligenter terito. Aliud aridum. Spodium vſtum, chryſitis, & æris ſpuma æqualibus portionibus læuigata. Aliud. Vuæ immaturæ ſuccus, & ſpodium Cyprium. Vuæ immaturæ grandioris ſuccum, ex linteo in vaſe æris rubri exprimito, aceti albi acerrimi tertia parte admixta, ſicque in Sole decoquito, & quinquies die ver-

verſato. Cùm verò craſſus ſuccus euaſerit, chalcitidis cypriæ cinerem leuiter tritum iniicito & permiſceto. Cumque ſex vel ſeptẽ diebus ſuccus in Sole poſitus fuerit, ad ſucci heminam Atticam, cineris drachmas octo iniicito. Quòd ſi acrius voles, cineris minùs, ſin lenius, plus adiicito. Poſt hæc reſiccato, quoad paſtilli formari queant. Deinde ad fumum intus ſuſpenſum, tamdiu reſiccato quoad teſtaceum euadat, ne cùm teritur in ſeſe coeat, mox ſic vtitor, & loco minimè humido reponito. Aliud aridum. Spodium, chalcitis aceto albo ſubacta, deinde paſtillos confectos reſiccato, cumq; reſiccatum fuerit læuiter terito, eo quidem oculum illinere optimum, vinumq; vetus dulce ſimul incoquito. Ad albuginem. Populi nigræ lachrymam, lac muliebre, his permixtis vtitor. Ad oculi lachrymam & dolorem. Mali punici dulcis expreſſum ſuccum in vaſe æreo coquito, & nigrum velut picem reddito, æſtate Soli exponito, deinde liquido ſublinito. Si lachrymabundus ac lippus oculus fuerit. Cùm vua alba, valde matura & gracilis in vite fuerit, decerptam excolato, deinde in Sole ſiccato. Cùm ſiccum fuerit deradito, æruginis ſemioboli Attici põdus admiſceto, poſtea eo ſublinito. Hoc oculis inſpergitur. Plumbum & ſpodium æquis portionibus, myrrhæ decima pars, papaueris ſucci exiguum, vinum vetus, aridis tritis vtitor. Scillæ, ſpodii, ceruſæ, chartæ combuſtæ pars tertia, myrrhæ pars decima. Si voles pilos è corpore euellere, vitis lachryma cum oleo inungito. Quòd ſi oculum depilare voles, vbi decerpſeris inungito, & cum tenui cuticula diſcedet, ruborque & boni coloris erit. Ad læuitatem inteſtinorum, lentes & triticum ſetanium ad duas chœnices aqua macerato, deinde cùm hæc mollia euaſerint, vt edi poſſint, in pila aut mortario læuigato, poſtea aquæ heminis ſex affuſis vehementer agitato. Quod à rutro diſcedet in ollam effundito, melle pauco affuſo coquito, vbi vehementer coctum fuerit, torrefactum edendum dato. Quòd ſi ſitiat, vinum quàm vetuſtiſſimum bibat, eo vtatur quoad conualeſcat. Si quis grauedine detineatur, myrrham læuiter tritam melle admixto linteo excipito, nares confricato. Alui infuſum pituitam educens. Thapſiæ quantum potione vna ſatis ſit, aut vuæ paſſæ grana quadraginta, aut grani cnidii, aut cneſtri quantum ad vnam

potionem ſatis ſit, mellis autem ſemiheminam admiſceto, aut olei tantundem aqua marina diluito, in qua furfures aut ptiſana decocta fuerit, quoad pinguis euaſerit. Aut adipem betæ ſucco liquato, & nitri drachmas decem admiſceto, aut ſalis acetabulum plenum in aquam marinam immittito. Quòd ſi bilem educere voles, ſucci laſeris quantum vna potione ſatis ſit, elaterii ſeſquidrachmam, colocynthidis agreſtis drachmæ pondus terito, & iiſdem quibus priùs diluito. Si verò vehementiùs ducere voles, cucumeris agreſtis interiorem partem, ad drachmæ quadrantem, aquæ dimidia hemina maceratam in aluum infundito, & ſi in exitu mordeat, poſtea ptiſanæ cremore colluito. Aliud. In lacte aſinino cocto, aut in ſucco betæ ad tres heminas, cucumeris agreſtis interiorem partem macerato, ſale admixto, melle & oleo, poſtea verò ptiſanæ cremore colluito. Cucurbitæ agreſtis drachmam tritam, & priùs lacte aſinino maceratam, hæc eadem miſceto. Cucumeris agreſtis interioris partis drachmam, elaterii quantum vna potione ſatis ſit, ſalis pugillum, mel, oleum, aqua marina diluito. At ſi ſtercus educere voles, nullum medicamentum propinato, verùm aliis vtitor. Ad inteſtinorum difficultatem infuſum. Mali punici dulcis cortices in vino plurimum decoquito, quoad dimidium remaneat, olei heminæ quadrante admixto, & thuris drachmæ quadrante. Vnguenti roſacei heminæ dimidiũ, ptiſanæ cremor, aqua marina cocta. Veratri quantum ad duas potiones ſatis ſit terito, aquæ hemina dimidia diluito, olei æquali portione admixta decocto in ſcaphulam effuſo colluito. Mala cydonia diſſecta aqua macerari ſinito, cumq; aqua odorem habuerit, potui exhibeto. Ptiſanæ lomentum in aquæ congium immiſſum decoquito, dum pingue euadat. Mala diſſecta decoquito, fauum mellis aqua macerato, ſimul terito, vbi ſubdulcis fuerit percolato, apii folia immittito. Aliud. Vuam paſſam albam in aquam immiſſam, calaminthem, aut fauum mellis in aqua ſubdulci conterito.

Hippo-

Hippocratis de mulierum morbis, liber ſecundus.

FLuor albus ſenioribus magis quàm iunioribus contingit, fuluus vtriſque, ruber iunioribus. Et fluor quidem ruber ex febre quidem oritur, magis verò ex abortione. Quinetiam ex menſium ſuppreſſione contingit, cùm retenti ſubitò magna copia proruperint. Cõtingit verò etiam ex partu, & ex febribus, & ſanguis magna copia affluit, grumi ſanguinis excidunt, dolor iuguli & ceruicis tendonum ſuboritur, & corporis torpor, crurum perfrictio. Interdum verò ſi copioſior ſanguis effluxerit, naſus etiam in dentes effundit, ſudorque multus effluit. Ad hæc quoque oris ventriculi morſus & perfrictiones contingunt, & febres bilem ſinceram effundentes & pruriginoſæ, crebroque eodem die rigore corripiuntur, rurſuſque ſudoribus diffluunt. Quandoq; etiam ex ſuperioribus locis, quandoq; verò ex inferioribus, eis conuulſiones ſuboriũtur, doloreſq; acuti & vehementes, parturientibus non abſimiles, ad inguina veniunt. Interdum verò ſtranguria detinet, os ſiccum eſt, ſitis vrget, lingua aſpera, pedũ pollices contrahũtur, & ad ſuras femora contendit, lumborum ingẽtes dolores adſunt, & manuũ ad motum impotentia. His ita contingentibus, tum à claiculis ad iugula, ad malas & linguam neruorum diſtentiones fieri conſueuerunt. Et ex his paulò poſt in poſteriora à tendinibus iuxta ſpinam & lumbos tendunt, ſicque morbi violentia pereunt. Inchoantibus igitur fluoribus ad hunc modum victus rationem denũciare oportet. Sub diluculũ quidem medicamentũ aliquod ex his quę deſcribã, quo potiſſimùm opus eſſe videatur, ad fluores potui exhibeto, idq; ter aut quater. Et ſi copioſus ſanguis feratur, victus rationẽ inſtituito, ſi quidẽ ſine febre fuerint, ex cibariis, ſi verò febricitarint, ex ſorbitionibus. Ex ſorbitionib. autẽ maximè côueniunt panicum, lenticula, farina ſetania cocta, alica decocta ſorbilis, zea percocta. Ex potionib. verò polẽtę pollen tenuiſſimus ex aqua, & contuſa ex panib. decerpta fragmenta, & tenuis ex hordeo recẽti farina aqua macerata, quę etiam inſulſa delingenda. Ex cibariis verò panis exaſſatus in cinere,

pro opſonio autem leporis caro, columbi & palumbis, tum elixa, tum aſſata, hœdina caro aſſata, abſq; vllo condimento, aceto intincta, capræ aut bouis hepar in cinere aſſatum, oui tenue aut vitellus, caſeus ſine ſale. Olus nullum neque coctum, neque crudum guſtandum, balneis abſtinendum, manus ambæ vinculis ex lana ſuccida intorta deligandæ, ita vt laqueum ad ſuperiores cubitorum & poplitum partes ſupra genua iniicias. Et ſublatis mammis cucurbitulas modò quidem dextra, modò etiam ſiniſtra parte adhibeto. Quòd ſi admotis cucurbitulis ſuboriatur ſpirandi difficultas, eas detrahito, ſanguinemque ne educito. Medicamentis verò ſubdititiis iis vtitor, quæ deſcribam ad ſanguinem ſiſtendum accommodatis. Siquidem ex his fluoribus ſuperſit, copioſo abeunte ſanguine, tum color apuæ ſimilis, tum facies ſubtumida eſt, oculi intumeſcunt, crura turgeſcunt, vterus humidus eſt ſemperque præter modum apertus eſt, & aquoſa effluunt, velut carnium crudarum ſuccus. In his ſi vires validæ fuerint ieiunis vomitiones ciere oportet, & à vomitionibus prandium exhibere. His paucus potus confert, vinum nigrum meracius, balnei abſtinentia, aut frigidæ balneum, deambulationes, ſemel die cibus, omnia ſiccantia. Quòd ſi per hæc non reſtituantur vteri, nec conſidant, neque à fluxionibus vindicentur, adhibita virium corporis ratione, ſi quidem robuſta ſit, elleborum dare oportet. Si verò dicto non paruerit, caput purgandum, & poſt purgationem reliquam victus rationem ad eundem modum adhibeto, velut in his quæ non pariunt. Adhibendæ verò in conſiderationem etiam ſunt mulierum tum naturæ, tum colores, tum ætates, & anni tempeſtates, & loca, & venti. Aliæ quidem frigidæ, aliæ humidæ & fluidæ. Aliæ verò calidæ quidem, ſed ſicciores & ſtabiles ſunt. Nam quæ ſupra modum albæ ſunt, humidiores & fluxionibus opportuniores exiſtunt, nigræ verò ſicciores & adſtrictiores. Quæ verò colore ſunt ſubfuſco & vinoſo, medium quiddam inter vtraſque obtinent. Ad eundem etiam modum circa ætates contingit. Iuuenculæ enim humidiores ſunt, fereque ſimiliter copioſo ſanguine abundant. Vetulæ verò ſicciores paucum habent ſanguinem. Quæ autem in medio ſunt poſitæ, medium quiddam inter vtraſque habent,

bent, in ætatis æquilibrio conſtitutæ. Eum autem qui hæc rectè tractare volet, mulierum naturas, & temporum opportunitates, & ætates, & anni tempeſtates, & loca, & ventos, ſemper dignoſcere oportet. Si fluor in vteris gignatur, copioſus ſanguis fluit, & grumi concreti excidunt, dolor ad lumbos, laterum inanitates, & imum ventrem detinet, qui durus eſt & contactus dolet, rigor & febris acuta prehendit, imbecillitas innaſcitur, omnia præter humeros & ſcoptula operta dolent, calor & rubor detinet, venæque duræ ſunt ac renitentes. Hic morbus ex abortionibus præcipuè oritur. Quinetiam contingit cùm menſes diu retenti de repente affatim proruperint. Huic ita habenti groſſum ſiccam, contuſam & cribratam, in linteo ligatam, in ſubdititio apponito, & imo ventri refrigerantia admoueto, ea cautione ne inhorreſcat. Poſtquàm autem fluor conſtiterit, oleæ agreſtis foliis in acerrimo aceto decoctis, pudenda perluat. Bibat autem vinacea, aut rhoë rubro in aceti acerrimi hemina dimidia decocto, pudenda abluat. Aut mora rubi rubra, ſiccata & tenuiter trita, cum farina ſetanea, æquali portione mixta, ieiunæ potui exhibeto. Quòd ſi vehementius voles, ſetaneæ farinæ duas partes iniectas & ammixtas propinato, neque lauet. Cibis autem vtatur ſiccis & vino nigro generoſo. Si verò intumuerit, ſedato iam fluore, medicamentum deorſum purgans propinato. A medicamenti potione vteros groſſorum decocto, poſtea etiam acerbis colluito. Si ſic affecta adhuc humecta fuerit, ſuffitum quoad exiccet adhibeto. In fluore rubro ſanguis qualis recenter iugulatæ victimæ fluit, & per interualla ſanguinis grumi, quandoque verò etiam fluorem rubrum eiicit, venter imus attollitur, extenuatur, inflatur, induratur, ad contactum velut vlceratus indoleſcit, febris & dentium fremitus detinet, dolor eſt ad ipſa pudenda, pubem, lateris inanitatem, lumbos, tendinem, ventrem, pectus, & ſcapulas, reliquaque omnia dolent, impotentia & animi demiſſio detinet, & color vertitur. Hæc circa morbi initia inuadunt. Quòd ſi hæc omnia producãtur, longè magis debilitatur, & manifeſtus eſt morbus, cauitates ſub oculis aſſurgunt, & pedes intumeſcunt. Hic autem morbus ex partu præcipuè prehendit, ſi quid in ipſa vellicatum non exierit, ſed intus

computruerit, fœtuſque exaſperatus fuerit. In hanc ſi circa initia incideris, cùm dolor adfuerit, ſpongiam madefactam admoueto, & linteum rarum, molle deraſum, aqua frigida imbutum ventri iniicito, frigidaque perfundito, lectumq; à pedibus excitatum ſic ſternito, medicamentumque aliquod ex his quæ mulieribus debentur, facto eius periculo quodnam lubentiùs aſſumat, propinato. Apii ſemen toſtum contundito & cribrato, & irionē eodem modo, & peplii ſemen cum polenta cribratum, & vrticæ ſemen ſimiliter, & oleaſtri ſcabiem, gallam, rutam, origanum, pulegium cum polenta cribratum ac ſubactum, & farinæ hordeaceæ craſſiores partes toſtas, & farinam triticeam commolitam, caſeumque caprinum abraſis ſordibus, aliorum quidem ſingulorum parem portionem miſceto, origani verò & rutæ, & ſcabiei & gallæ dimidium, hæc mane ieiunæ antequam moueatur potui exhibeto. Miſcenda autem ſunt ad vſum, ſi acria prodeant, & in Cyceone danda. Sit autem medicamenti pars vna, caſei vna, polentæ vna. Sub veſperam autem melle ammixto potui exhibenda. Et hæc quidem facienda quoad morbi exordia fuerint, & multus ſanguis pauco intermiſſo tempore fluxerit, grauesq; dolores tenuerint. Sin verò paucior ſanguis & breuiore tempore fluxerit, quæ ſanè deorſum aut ſurſum ſecedunt propinato, pudendaque lenibus fomentis, vt ſemper occaſio tulerit, foueto. Et zeam vnà cum cortice contuſam, & caprifici groſſos ſiccatas, tuſas & cribratas, & oleæ folia ſimiliter, ſingulorum æquales partes ex cataplaſmate admoueto. Lacque bubulum, aut coctum, aut crudum propinato, vt opportunum eſſe videbitur, ad id quod probè habet attendendo. Nam languidus & lethalis hic morbus eſſe videtur, paucæque ex eo euadunt. Cùm mulieri ſanguis fluit ex locis ſub articulis, hæc ex partu aut labore corrupta eſt. Hoc fluorem eſſe muliebrem quidam Medici exiſtimant, eſt verò aliud quiddam. Hoc quidem ex articulis aliud quiddam eſt, & ex lumbis, & ex coxendice glutinoſum ſimul cum ſanguine defluit. Illud verò ex vteris & cauitate venarum, purus ſanguis. Huic per inferiora ſuffitus parandus. Zeæ contuſæ ſemiſextarium pauco aceto ſubigito, vt ne penitus vteros humectes, etiam ſulphuris ſemiobolum ad zeas contritas admixtum,

mixtum,

mixtum, & aceto ſubactum per noctem ponito. Mane verò accenſo multo igne, ea quæ dolia olearia obturant, admixtis fulloniis ſordibus, & ſerpentis ſemine imponito. Ablato verò multo igne, excitato potiſſimùm fumo vrito. Sellam autem pertuſam eſſe oportet, in qua mulier circumtecta, ne quid perſpiret, conſideat. Medicamentum verò cum aceto paratum, & ſerpentis ſemen, in ignem inſpargito. Quinetiam myrrha admixta efficax eſt, quæ etiam ſuffitu cruorem ex pudendis abſtergit. Quòd ſi ſatis eſſe videatur, eryſimi ſemen torrefactum, tritum ex vino exhibeto. In fuluo fluore copioſum & graueolens tanquam ex ouo aſpectu inuiſo effluit, vteri inflammatione laborant, dolor ex lumbis & inguinibus erumpit, quæ prodeunt copioſa ſunt, & niſi liberetur, celeriter fluentia. Quin & ſi tempus accedat, quæ reſtant quàm maximè putrefacit. Rigor eam prehendit, & tanquam carnium aſſatarum ſuccus effluit, & vnà cum his febres vehementes & rigores corripiunt. Ex huiuſmodi fluoribus multæ pereunt, paucæ verò euadunt. Et ſi quidem initio in manus ſumſeris, ad hunc modum curare oportet. Si quidem febre careant & viribus valeant, veratrum exhibendũ. Ex quo intermiſſis tribus aut quatuor diebus, medicamentum deorſum purgans exhibendum. Poſt purgationem autem hæc victus ratio inſtitui debet, vt quæ fluunt aquoſa ſint & leuia. Mane quidem ieiunæ medicamentum aliquod ex his quæ ad fluorem deſcribam exhibẽdum, aut vino inſperſum bibendum. Poſt autem exhibitum medicamentum, alia ad curationem victus ratio inſtituẽda, vteri verò ad hunc modum curãdi. Si quidem inflammatione laborent aut conniueant, fomenta emollientia quoad vterorum os molle euadat, admouere oportet. A fomentis, collutiones quibus opus eſſe videbitur, ſiue magis purgantibus, ſiue magis emollientibus infundendæ. Poſt collutiones, emollientia in ſubdititio apponenda. Quòd ſi os non facilè ſoluatur, fomentis & ſubdititiis quæ ego deſcribam emolliendum, quoad apertum ſit. Quòd ſi ex his fluxiones minimè ſedentur, caput purgandum, ſicque victus ratio inſtituenda. Si quidem febris expers ſit, lac aſininum bibendum, oleribus coctis & domeſticis & agreſtibus vtendum, allio excepto, porro, braſſica & raphano longo.

Ex marinis autem raia læui, ſcorpio, congruo, torpedine, anguilla, paſſere, gobio. Incoquendi autem ſunt cum cepis & coriandro, in muria dulci & pingui, & probè cocti aſſumendi. Carnibus autem vtendum ſuillis maximè, deinde verò agninis aut ouillis, elixis potiùs cum iure, quàm aſſis. Vino albo, mellito, aut aquoſo. Balneis excepto capite, non admodum calidis, neque multis. Quòd ſi ſub hac victus ratione vteri humecti fuerint, & ab vlceratione quidem & inflammatione liberentur, pro balneis, his abſtinendum, pro vinis fuluis, nigris vtendum, & pro dilutioribus, meracioribus, pro polenta, panibus, pro piſcibus, carnibus aſſatis, cibiſque omnibus deſiccantibus, quibus in alui profluuiis vtimur. Collutionibus omnibus, præterquàm vino & aqua abſtinendum. Suffitus autem ex adſtringentibus parandi. Optimum eſt vt concipiat. Quòd ſi iuuencula fuerit, frequentes vomitus ieiunæ prouocandi, deinde paulum prandendum. Atq; iſta victus ratio his fluoribus eſt accommodata. In fluore albo effluit quid album velut aſini vrina, facies intumeſcit, & partes ſub oculis vtriſque, oculi quales hydrope laborantibus, & aſpectu deformes, à quibus ſplendor abeſt, gramioſi & caligantes, corpus colore apuam referens & puſtuloſum, venter imus in tumorem ſublatus, in maxillis ſenſim excitantur rubores parui, aquoſi & maligni, & in cruribus tumores, quos ſi digito preſſeris, nota affigitur, non ſecus ac in farinæ maſſa aqua ſubacta, os ſaliua plenum eſt, cùm ieiunæ fuerint, aut veluti aquam acidam vomitione reiecerint, oris vētriculi morſus ſentiūtur. Quòd ſi ad accliuem locum proceſſerint, frequens ſpiratio & ſuffocatio celeriùs corripit, crurum perfrictio, & genuum impotentia, in ore ſuperficiaria vlcera (ἄφθαι dictæ) ſuboriuntur, vterus præter modum dehiſcit, & in oſculum grauis velut plumbum decumbit. Dolores ad femora ſe extendunt, & inferiores omnes partes, ab imo ventre inchoando, ad pedes vſque, perfrigerantur, plantæ torpeſcunt, neq; incedere poſſunt. Has ab his morbis vindicare difficilè. Nam & cum ætate longiùs progrediuntur, & labores conſeneſcunt, niſi ſecunda aliqua fortuna ſponte contingat, quæ ſolutionem afferat. In his quidem quod redundat, medicamentis quæ bilem non purgant eſt exhauriendum.

Quin

Quin & quæ vrinas mouent potui exhibita his conducunt, & capitis purgationes, balnei abſtinentia, epithymum album epotum, obambulationes, & omnis victus ratio deſiccans. Quæ cùm fecerint, non prorſus quidem conualeſcunt, facilius tamen degunt. Fluoris albi curatio. Album & ſuppallidum expurgatur, cumque vrinam reddit, morſum & lancinationem percipit, vterus exulceratur, febris acuta detinet, calor multus, ſitis & inſomnia, & mente alienantur. Cùm quid feſtinanter egerit, ipſam crebra ſpiratio (ἆσθμα dicta) detinet, & membra ſoluuntur. Huic peplum album propinare conuenit, & vrticæ ſemen, præſtat etiam mali punici dulcis radicem & folia, & rhoëm, & gallam. Hęc ex vino acerbo propinanda, & mali punici ſuccum admixto caſeo caprino, zeas & groſſos hybernas, oleæ folia, & eiuſdem ſcabiem ad ſuffitum ſubter apponito, cum cortice cucumeris agreſtis ad tertiam partem addito, reliquis verò æquali portione. Sorbitiones ex oleribus coctis, amygdalis & ſeſamo aſſumat, penſilibus geſtationibus & vehiculis vtatur, neque quieſcat. Alius fluor. Copioſum effluit quale ouillum lotium, colore album, totaque intumeſcit, in tibiis tumidæ quædam laxæ & rubicundæ cutis eminentiæ exurgunt, ſique digito contrectaris, in tibiis & pedibus foſſularum veſtigia infiguntur, ſi quid ederit, impletur ac intenditur, cumque in viam ſe dederit, & opus aliquod confecerit, crebra & frequens ſpiratio dolorque ipſam prehendit, colorque interdum albus & ſuppallidus. Huic ſi vires valeant, iuuenis ſit, cæteraque compareant, per initia medicamentum ſurſum & deorſum purgans exhibeto, caputque per ea quæ pituitam purgant, ſi pituita redundarit, purgato, ſi verò bile, per ea quæ bilem. Et ſi anni tempus ferat, neque natura lienoſa fuerit, ſique aliquid ex ſupra dictis affuerit, ſerum decoctum quamplurimo tempore potui exhibeto, ſub veſperam autem vinum dulce aquoſum, ſi opus ſit, cibum verò ne attingat. Si verò imbecilla fuerit, pauciſſimam ſorbitionem aſſumat, neque lauet. Vbi autem tibi opportunum eſſe videbitur, à potu ceſſet, & poſt purgationem cibis vtatur, à pinguibus ſibi temperās, acribus, dulcibus, ſalſis, & oleribus acribus. Piſcibus vtatur ſaxatilibus, & carnibus ouillis, gallinaceis, & leporinis, pane fermen-

tato, aut hordeo freſo. Oleribus etiam coctis vtatur, & agreſtibus eſui aptis, & domeſticis, acribus exceptis, maneque & à cibo obambulet. Ex quibus ſi tibi fortior eſſe videatur, vteros ex fæce vini colluito, tribusque aut quatuor intermiſſis diebus, poſtea acerbis eluito, & mora iniecta, ſi quidem ſicca fuerit, quieſcito. Quòd ſi natura billioſa aut pituitoſa fuerit, ex victus verò ratione & potione medicamentorum emaciata, vires colligere nequeat, lac bubulum per quadraginta dies, calidum ex vacca aſſumat. Pituitoſam tamen præſtiterit cibis quam pauciſſimis vti, quamdiu lac biberit, cuius menſura ſit ſex heminarum Atticarum. Initium autem à duabus faciendum, & ſingulis diebus vnam addat, donec ad ſex perueniat, paulatimque ad minorem quantitatem deſcendat. & poſt lactis potum, cibis & victus ratione reficito. At poſt lactis potionem, mane ieiuno ſtomacho adiantum ſiccum, contuſum, per cribrum excuſſorium tranſmiſſum bibat, ex vino nigro odorato temperato exhibitum. At ſi morbus reuertatur, hanc totam foueto, rurſusque medicamentis per inferiora purgato, poſteaque vteros colluito, ſi quidem natura pituitoſa fuerit, per granum cnidium, aut thapſiæ radicem. Si verò bilioſa, per ſcammoniæ ſuccum, & colocynthidem agreſtem. Hanc enim in vas coniectam, duabus aquæ heminis affuſis decoquito. Huius decocti dimidio, mel, & oleum narciſſinum, vel anthinum ammiſceto. Sit autem mellis heminæ quadrans, olei verò menſura ad mel ſeſquialtera. Poſtea autem, melle & vino, & oleo ſolo colluito, ſuffitumque adhibeto, & trium aut quatuor dierum mora interpoſita, adiantum bibat. Quòd ſi vtero conceperit, morbus reuertitur, quo caſu mulier perit. Cùm autem ſeniores hic morbus inuaſerit, vteri computreſcunt, paucæque admodum euadunt. Fluor alius in quo expurgatur quale quid ex ouo crudo pallidum ſubalbidum, vlcusque in pudendis excitat, pedes & tibiæ intumeſcunt, cauæ ſub oculis partes in tumorem attolluntur, oculi humidi ſunt & gramioſi, ſique incedat, crebra anhelatio eam inuadit, & imbecillitas contingit. Quòd ſi euaſerit, morbus pituitoſus fuerit, niſique repurgata fuerit, bile vehementer commota febricitat. Seniores autem hic morbus quàm iuniores magis inuadit. Cùm autem ſic

habuerit,

habuerit, ſi quidem admodum intumeſcat, medicamentum deorſum purgans potui exhibeto, quod pituitæ & bili medeatur. At ſi non valde intumeſcat, eamque pituita vrgeat, medicamentum ſurſum purgans exhibeto, & ſi quidem valida fuerit, veratro purgetur, ſin minùs, medicamentum quod bilem & pituitam educat exhibendum. Poſt medicamenta autem plurimis diebus ſerum coctum cum pauco ſale potui exhibeto, & mētham inſuper edat. Veſperi verò cibum ne attingat, paucam autem ſorbitionē aſſumat, & vinum dulce, ſi opus ſit, ſuperbibat. Quòd ſi ſerum non adfuerit, lac aſininum decoquito, & quatuor diebus exhibeto. Veſperi verò eadem facito, ſi febris per noctem non detineat. At ſi natura lienoſa, aut flatuoſa ſanguine defecta fuerit, neq; ſerum, neq; lac bibat, alioqui per medicamenta deorſum purgato, & vbi opportunum tibi fore videbitur, vteros colluito, primùm quidem bis aut ter medicamentó ex vini fæce parato. Poſt hoc autem ſcammoniæ ſucco, dulci vino ad heminam Atticam affuſo, & olei heminæ quadrante, maximè quidem narciſſini. Poſtero verò die vini hemina colluito, adiecto mellis quadrante, & reſinæ tertia mellis parte, olei verò & mellis æquales ſint portiones. Quòd ſi quæ à collutione ſecedunt, pituitoſa ferentur, rurſus colluito, trium aut quatuor dierum mora interpoſita. Poſtea granum cnidium detracto cortice, quantum ad duas potiones ſatis ſit infundito, & iiſdem colluito. At ſi granum cnidium non adfuerit, thapſiæ radice quantum potione vna ſatis ſit infuſa, poſtea ex iiſdem colluito. Poſtquam autē quæ ſecedunt his collutionibus expurgata fuerint, & ſi quid cruenti, velut ab vlcere, cōtigerit, acerbis deinde colluito. Poſteaq; ſi ipſa interrogata, os vterorū durum eſſe, ac dolore detineri dixerit, ad eundē modū ex eo quod cum butyro paratur colluito, quoad vteri reſiccati fuerint, & ſana eſſe videatur. Intermediis autem collutionū diebus, ſambuci fructum bibat, & leporis coagulum, pepli corticem, vrticæ ſemen, mali punici dulcis corticē, tritis cuiuſq; ęqualibus partibus. Polenta autem ammixta & adianto, ex vino odorato ieiuna bibat. Cibis vtatur mollibus, neque ſalſis, neque acribus. Carnes piſcibus meliores, volucrium videlicet aut leporinæ, & calida non multa lauet. Quòd niſi fluor leta-

mentum faciat, ſed relinquatur, & vteri humectentur, medicamento ex malicorio ſuffitum admoueto, poſteaque virum adeat, & ſi vtero conceperit, conualeſcit. At ſeniores ſe recolligere non poſſunt, ſed præ virium imbecillitate pereunt. Alius fluor. Fluit ſuppallidum & glutinoſum quale quid ex ouo, venterque imus in tumorem exurgit, duruſq; euadit, & ad contactum dolet, dentibus ſtridet, febris detinet, dolor pubem occupat, pudenda, imum ventrem & lumbos, animi deliquium adeſt, anxietudines, perfrictiones, & ſudor copioſus, pulſus ad manum leniter ferientes, languidi, deficientes, confeſtimque pereunt. Quòd ſi ſuperſtes euadat, color ei immutatur, & velut fauus exiſtit, cutiſque corporis digito preſſa emollitur, in eaque nota infigitur, velut in farinæ maſſa aqua ſubacta, pedeſq; & crura in tumorem attolluntur. Morbus autem contingit præcipuè, ſi quid his in partu vellicatum fuerit, aut intus computruerit. Iis verò quæ prouectæ iam ſunt ætatis magis contingit, neque huiuſmodi morbus admodum mitis eſt. Alius fluor. Qualis ex aſſatis carnibus humor purgatur, & pudendum vlceratur, & quamcunque aliam corporis partem ſtillando attigerit. Et rigor, febris acuta, crebra, magna, ſimulque horror corripit. Dolores autem in omnibus fluoribus ſimiles. Hæc tota intumeſcit, & partibus vmbilico inferioribus, & cruribus, colorq; auriginoſus euadit. Huiuſmodi autem fluor ex eo contingit, cùm ſanguis exturbatus aliquantum bilioſus extiterit, neque purgatus fuerit. Cùm ſic habuerit, medicamentum bibendum exhibendum, ſi quidem valida fuerit, ex veratro, ſi verò debilis fuerit, ex radice & elaterio, & poſtremò lac caprinum, aut medicamentum quod deorſum bilem & pituitam purget exhibeto. Vteros autem medicamento ex braſſicæ ſucco colluito. Mentham autem bibat, hypericum, lini ſemen, ſingula ex vino nigro auſtero, hæc ieiunæ bibenda præbeto. Si verò vlceratum pudendum fuerit, poſtea butyro colluito, deinde medicamentum purgans potui exhibeto, vlceraque butyro, reſina, myrrha, & argenti flore linito, myrti autē & ſaluiæ ex aquā decocto tepido perluatur. Cibis autem vtatur neque ſalſis, neq; acribus, vt ne mordax vrina reddatur, & marinis abſtineat, carnibus bubulis, ouillis, porcinis, reliquis verò carni-

carnibus coctis vtatur. In cibo panem aſſumat, & vinum odoratum, vetus, nigrum bibat. Quibus factis ſi non conualeſcat, totam fouero, & poſtero die medicamentum ſurſum purgans exhibeto, deinde ex intermiſſione, rurſus deorſum purgans. Et ſi quidem fluor perſeueret, poſt medicamenta decoctum ſerum quotidie potui præbeto, ſub veſperam verò ſorbitionibus vtatur, vino verò dulci, albo. Quòd ſi ſerum deſit, lac aſininum coctum diebus quatuor bibat, veſperi autem iiſdem vtatur. Poſt hæc autem lac bubulum calidum per dies quadraginta bibat, & per diem nihil (vt ita dicam) edat. Id enim eſt optimum cùm ab huiuſmodi lacte purgetur, nutriatur, fluorque obtundatur. Veſperi in cœna auicularum carnem aſſam paucam ſumat, & panis ſubcinericii parum. Vinum verò nigrum, vetus, generoſum inſuper bibat, quoad lac biberit, ſi copioſa eant, & acre aliquid commoueatur. Quòd ſi his factis concipiat, conualeſcit. Quæ verò ſeniores ſunt, his quandoque morbus reuertitur, ac pereunt, iuuenculis autem minimè lethalis eſt. Diuturna autem eſt ſanioſi fluoris curatio, in quo tale quid ſubcruentum fluit, qualis ex aſſatis carnibus ſuccus, ac velut muria mordet, pudenda rodit & exulcerat, vterus in ambitu exulceratur, & circum femora aliaſque partes. Si in veſtimenta deſtillarit, ea inficiuntur, nec niſi ægrè eluuntur, venter attollitur & durus euadit, contactus dolet, calor pudenda occupat, ad ſedem dolor eſt, ad imum ventrem & laterum inanitates, coxendices & lumbos, debilitas adeſt, & color velut auriginoſus mutatur. Quòd ſi cum tempore morbus progreſſum faciat, hæc omnia multò magis inuadunt, oculorum cauitates attolluntur, pedes & crura à lumbis intumeſcunt. Hic autem morbus corripit, cùm quid in abortione aut partu de fœtu dilaceratum fuerit. Fomenta autem admouenda, & ſuffitus adhibendi, propinandaque omnia quæ fluxum reprimunt, & lac aſininum aliaq; porrigenda, & vomitus ſi opus ſit ciendus. Si verò febris expers fuerit, aut debilis detinuerit, fotus ſiccus melior eſt. Cùm vteri ad caput conuerſi fuerint, eaq; in parte ſuffocatio deſinit, caput grauitate afficit, aliis verò alia quapiam parte finis continetur. Hoc autem indicio eſt. Narium venas & quæ ſub oculis ſunt ſibi dolere conqueruntur, & ſopor detinet,

& ſpumeſcit cùm meliuſculè habet. Hæc copioſa calida lauanda, ſi verò non auſcultet, frigida, & circa caput lauri & myrti ex aqua decoctum refrigeratum apponendum, caputq; vnguento roſaceo illinatur, & ſubter ſuffitus ex odoratis admoueatur, naribus verò ex graueolentibus, braſſicam edat, ſuccumq; ſorbeat. Si verò vteri ad cor procedentes ſtrangulatum inducant, & ſurſum impulſus aër violenter feratur, anxietate vexatur, & vomit. Quibuſdam autem ſtatim tractus vterus deorſum procedit, & flatus extra fertur. Hæc quidem ſpumoſa vomit, huic verò quies contingit. At quibus non abſcedit, porri ſemen, & peplum tritum tribus aquæ cyathis dilutum potui exhibeto. Prodeſt etiam aceti albi cyathus potu exhibitus. Aut iuniperi ſemen, & ſaluia, aceto aut vino ad res huiuſmodi ammixto. Calefieri autem oportet, aut anſerinum adipem, ceratum reſinatum, & picem ſimul calefacere, & glandes ſubdititias conficere. Cùm autem ad præcordia allapſi fuerint, ſtrangulatum inducunt. Tunc cũ morbus in ſummo fuerit, & vomitus feruidus acris prehendit, & pauco tempore leuiùs habet, dolorq; caput & collum in totum occupat, tepefactoria admoueto, ſi ſupra ſtrangularint, ſub naribus verò, ſenſim progrediendo, graueolentia in ſuffitu adhibeto (ſi enim vteri confertim ad inferiora conſiſtunt, etiam turbatio oritur) infra verò quæ ſunt grati odoris, & caſtorium ac conyzam potui dato. Vbi autem ad inferiora tracti fuerint, inuiſa in ſuffitu ſubter adhibeto, naribus verò odorata. Ac ſi dolores ceſſarint, medicamentum deorſum purgans propinato, poſteaque lac aſininum, aut ſerum bibendum præbeto, niſi ab ortu lienis affectibus obnoxia fuerit, aut ſanguine defecta, aut decolor, aut aures tinnientes habuerit, quibus cognatione quadam à iuuentute morbi in conſuetudinem venerint. Superiorem autem ventrem ne moueto, oculorum enim caliginem ſentient, aut circa fauces moleſtia aliaq; aderunt, ptiſanæ verò ſuccum exhibeto. Quòd ſi promta ſit ad vomitionem, etiam vomat. Collutio autem ex narciſſo optima, ſubdititium verò ex cantharidibus paratum. Si vteri ad præcordia inſtiterint, ſtrangulatur velut ſumto veratro, & non niſi erecta ceruice ſpirat, & vehementes oris ventriculi morſus fiunt, quædam etiam ſaliuam acidam interdum vo-

mitione

mitione reiiciunt, & os aqua impletur, cruraque perfrigeſcunt. Eæ niſi breui vteri à præcordiis diſceſſerint, voce deficiunt, parteſque circa caput & linguam torpor detinet. Ad vteros quidem ſubdititium ex lana quàm penitiſſimè in fiſtulam intruſa apponito, eamque pennæ circumuolutam, aut vnguento albo, aut Ægyptio, aut myrteo, aut baccarino, aut amaracino intingito. Naribus verò medicamentum nigrum, ad caput paratum, ſpecillo exceptum obducito. Quod ſi deſit, laſeris ſucco nares linito. Aut penna aceto intincta, nares purgato, eaſque illinito, aut excitato ſternutamento apponito. Cùm autem oſculum & interior via occluſa fuerit, caſtorium ex vino potui præbeto, nares verò phocæ adipe linito. Lanam in ſubdititio appoſitam quoad vteri ſibi reſtituti fuerint ſinito, vbi autem dolor quieuerit, detrahere oportet. Quòd ſi ea detracta rurſus reuerterit, eodem rurſus modo lanam apponito, naribus verò ſuffitum adhibeto, capræ nigro, aut ceruino cornu deraſo cineri calido inſperſo, vt fumo potiſſimùm excitato, nidorem per nares ſurſum quoad eius fieri maximè poterit attrahat. Suffitum etiam admoueto ex phocæ adipe in teſta prunis impoſita, capite obuelato & ſuperimminente, vt odor penitiſſimè penetret, & inſtillato adipe ipſa occluſo ore ſurſum nidorem maximè attrahat. Atque hæc facienda ſi vteri ad ſuperiora ferantur. Si vteri ad hepar vertantur, de repente mulier voce deficit, & dentes conſertos habet, & color liuidus euadit. De repente autem ſic afficitur cum ſana exiſtit. Contingit autem præcipuè vetulis virginibus & viduis, quæ etiam partum expertæ viduæ permanent. Contingit verò maximè infœcundis omninò, & iis quæ ex partu ſteriles exiſtunt. Neque enim puerperii purgatio fertur, neque intumeſcit vterus, neque mollis redditur, neque vomunt. Cùm ſic habuerit, tumorem ab hepate manu leuiter ad inferiora repellito, faſcia præcordia deligato, & vteri oſculum aperito. Vinum autem quàm odoratiſſimum dilutum infundito, cùm oportuerit etiam naribus fœtida ſuffitu admoueto, ad vteros verò odorata, & quæ ad ſuffitum ſunt accommodata. Ac vbi ſanaueris, medicamentum deorſum purgans potui exhibendum, quod bilem purget, ſi quidemślioſa fuerit, ſi verò pituitoſa, quod pituitam,

Deinde lac aſininum decoctum propinandum, vterus odoratis fouendus, & medicamentum quod cum bupreſti conficitur in ſubdititio apponendum, poſtero vero die Netopum, ac rurſus duobus intermiſſis diebus, vterus odoratis colluendus, deinde vnius diei intermiſſione facta, aromata ad ſuffitum adhibenda. Hæc viduæ facienda, optimum eſt autem ſi concipiat. Virgini verò vt viro iungatur perſuadeto. Naribus nihil adhibendum, neque medicamentum ieiunæ bibendum. Caſtorium & conyzam ex vino quàm odoratiſſimo diebus viginti bibat, neque caput odorato inungat, neque odorati aliquid olfaciat. Si vteri ad latus inflammatione laborent, tangenti durum apparet, & cùm præcordia attigerint, ſtrangulant, pituitam acidam vomit, quæ dentes ſtupore afficit. Poſtquàm vomuerit, meliuſculè habere videtur. Cùm verò ad inferiora impetu feruntur, interdum ad alias ventris partes diſcedunt, præcipuè verò quandoque ad laterum inanitates feruntur, & ad veſicam, ſtranguriaque prehendit, & ad ſedem, ventriſque onus deponere videtur, menſeſque ſolito citiùs aut tardiùs contingunt, aut huic non confeſtim apparent. In hoc morbo ſi ad ſuperiora ſtrangulatus inducatur, tepefacientia admouenda, & naribus ſuffitus ex graueolentibus adhibendus, vtero verò ex odoratis, & conyza fœmina cum caſtorio ex vino ieiunæ bibenda. Vbi autem ad priſtinam naturam redierint placidè ſuffitus adhibendi. Bibat quæ vrinam ducunt, eaque faciat quoad dolores detinuerint. Vbi autem ceſſarint, totam foueto, deinde ſi quidem billioſa fuerit, medicamentum deorſum purgans, quod bilem ducat, potui dato; ſi verò pituitoſa, quod pituitam, & lac aſininum, aut ſerum caprinum decoctum propinato. At ſi lienoſa fuerit, neque lac, neque ſerum propinato. Et in purgationibus cibis mollibus & aluum deiicientibus vtatur. Piſces autem carnibus ſunt meliores, vteriſq; fomentum admoueto, eoſquè per ſubdititia purgato & colluito, & poſtquam ſuffitum admouerit, virum adeat. Soluitur autem morbus vbi vtero conceperit. Si vteri in latera incumbant, tuſſis & ad latus dolor detinet, durusque tanquam pila inſiſtit, & contactus dolet velut vlceratus, contabeſcit, viderurque affectus eſſe ſimilis pulmonum inflammationi, in

gibbum

gibbum contrahitur, menſes non comparent, quibuſdam etiam vbi comparuerint diſperduntur. Tunc autem prodeunt imbecilli pauci & praui, neq; per hoc tempus fit generatio. Cùm ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinato, multa calida lauet, tepefacientia quæ lubẽs ſuſcipit admoueto, eaq́; ex quibus ſanguis purgetur in ſubdititio apponito. Lini ſemen torrefactum, tuſum, cribratũ, papauer album proſunt, & ſaluia cum tenui polenta, & caſeus caprinus muria deraſa. Hæc permixta, vt caſei pars ſit vna, & polentæ inſulſæ pars vna, ieiunæ ex vino potui præbeto. Cùm autem veſpera aduenerit, cyceona craſſum affuſo melle potui exhibeto, & potiones quibus opus erit propinato, crebrò foueto, calida perfundito, per ceratum vteros leniter, molliter & æqualiter à latere depellito, latus faſcia lata religato, & lac bubulum magna copia per dies quadraginta potui exhibeto. Cibis autem quàm molliſſimis vtatur. Morbus autem vehemens eſt & lethalis, paucæq́; ſic curatæ euadunt. At ſi vteri in lumbos & lateris inanitatem decubuerint, ſitque ſublimis ſpiratio, ſuffocatio detineat, crebraque eam anhelatio corripiat, neq; moueri vult, thus tritum, aut bitumen, aut cicutam, aut myrrham, melle affuſo excipito, glandulam longam ac craſſam effingito, & in ſedem indito. Si vteri ad medios lumbos ſeſe conuoluerint, imum ventrem dolor detinet, crura contrahuntur, coxendicum iuncturæ ad ſedem dolent, cumq́ue ventris onus deponit, dolores acuti detinent, præ violentia exiguum ſtercus prodit, vrina ſtridet, & animi abiectio inuadit. Cùm ſic habuerit, alligata ad veſicam fiſtula, oleum calidũ in vteros infundere oportet, fomentum admouere, aut multa calida lauare, in oleum & aquam deſidere, & ſuffitum ex graueolentibus ad pudenda adhibere, naribus verò ex odoratis. Poſtquam autem dolor quieuerit, medicamentum ſurſum purgans exhibendum, inferiorem verò aluum agitare non oportet. Cùm autem vteri ad ſuum locum redierint, medicamentum deorſum purgans bibendum dato, & lac aſininum, ſi minimè lienoſa fuerit. Deinde fomento admoto vteros medicamento, quod cum lauro paratur perfundito, & ſubdititium medicamentum purgans quod nõ mordeat in peſſo apponito. Deinde ſuffitu ex aromatis ſuſcepto, virũ

adeat. Quòd ſi concipiat conualeſcit. Verùm plæræq; infœcundæ & cruribus captæ plærunque redduntur. At quibus oſculum aliò inclinat,& in coxẽdicem incumbit(hæc enim dum fiũt vterum purgari,& genituram liberoſq; ſuſcipere prohibent)hanc odoratis fouere oportet,& poſt fomentum leuiter digito immiſſo contrectatá muliere à coxendice abducere, poſteaq; tædulis & plumbea fiſtula dirigere. Neque enim celeriter cogetur, vt dictum eſt. Cùm autem ad naturalem ſtatum redierit,& vteri aperti fuerint, per ſubdititia mollia purgato, reliquaq; conueniẽtia facito. Quibus vteri in coxam incidunt, niſi celeriter decidant, rurſusque ſuo loco reſtituantur, coxæ adhæreſcentes reſiccantur. Os autem obuerſum eſſe & in ſuperioribus detineri neceſſe eſt, cumq; obuerſum fuerit, conniuere, ex auerſione autem & concluſione durum effici, vterique os conniuere & læſum eſſe. At concluſi vteri menſes ad mammas remittũt,& ad pectus aſcendere cogunt, venter imus attollitur,& inexpertæ vterum geſtare ſibi videntur, cùm iis eadem qualia prægnantibus ad ſeptimum aut octauum vſque menſem contingãt, venterque pro temporis ratione increſcat, pectus attollatur, lacque gigni videatur. Hoc autem tempore elapſo mãmæ extenuantur,& minores redduntur, idemq; ventri contingit, & lac conſpectum effugit, cumq; ad tempus peruenerit in quo ſe parituram exiſtimabat, vẽtris moles euaneſcit & ſubſidit. Quę cùm eueniunt, vteri paruo tẽpore vehementer contrahuntur, eorumq; oſculum deprehendi non poteſt, adeò omnia in ſe contrahuntur ac reſiccantur,& in mammis tubercula dura exoriuntur, quædam quidem maiora, quædam verò minora. Hæc autem minimè ſuppurant, ſed ſemper duriora fiunt, ex his deinde occulti cancri pullulant. Aduenientibus autẽ cancris, priùs os amareſcit,& quæ comederit omnia amara eſſe videntur. Ac ſi quis plura exhibuerit, ſumere recuſant,& cohibenda faciunt, mente alienantur, oculi duri ſunt, neque acutè cernunt, ex mammis dolores ad iugulum & ſcapulas perrumpunt, ſitis detinet, papillæ aridæ ſunt, ipſæque toto corpore extenuatæ ſunt, nares ſiccæ & obductæ, neque eleuantur, ſpiratio eſt imminuta, & nihil odorantur, in auribus dolor quidem nullus, ſed interdum calloſa concretio innaſcitur. Cùm igitur huc

vſque proceſſerint, couualeſcere nequeunt, verùm ex eiuſmodi morbis pereunt. Sin autem priùs quàm huc peruenerit curetur, & menſes ſoluantur, ſaneſcit. Eas autem ad hunc modum curare oportet. Ante omnia quidem ſi adhuc validam curandam ſuſceperis, habita reliqui totius corporis conſideratione, quacunque tandem purgatione indigere videatur, medicamentum purgans exhibeto. Sic autem cõſtituto corpore, ad vterorum curationem accedito. Quòd ſi totum corpus minimè agitandum videatur neque cauſæ inde moueri, ſed vterj per ſe morboſi ſint, ad hunc modum curam auſpicari oportet. Imprimis vteri ſic fouendi. Ollam duas ſextulas capiẽtem ſumito, operculum imponito, & ne quid expiret accommodato, deinde operculi fundo pertuſo & foramine facto, in foramen arundinem cubitali longitudine indito. Probè autem operculó, adaptatam eſſe arundinem oportet, vt nihil omninò tranſpiret. His præparatis, operculum luto obductum ollæ imponito. Quibus factis ſcrobem duorum pedum altitudine, ea verò magnitudine quæ ollam capiat effodito. Deinde ligna incẽdere oportet, quoad foſſam ignitam totam reddideris. Quę ignita reddita, ligna & prunas videlicet craſſiſſimas & accenſas ſubducere oportet, cinerem autem & ſuppoſitam cineri calido fauillam in ſcrobe relinquere. Vbi olla efferbuerit, vaporq; ſurſum delatus fuerit, ſi quidem admodũ calidus ſit, ſubſiſtendũ; ſin minùs, ſumma arũdinis parte in vteri oſculum indita, ei inſidendum, poſtea fomentum admouendũ. Quòd ſi refrixerit, prunas accenſas admoueto, ea cautione adhibita, vt ne acutum fomentum reddas. Sin verò admotis prunis plus æquo acutum fomentum reddatur, prunas detrahito, fomentum autem ſereno cœlo apparare oportet, vbi ventus non ſpiret, neq; refrigeret, & veſtimentis vndiq; contectam eſſe. In ollam autem allia ſicca iniicienda, eaque minutatim magis fracta, quàm quæ contuſa ſunt, & aqua quæ tribus digitis excedat, vt macerentur, affundenda, vitulique marini adeps infundendus. Sicque calefacere & fomentum longo tempore admouere oportet. Poſt fomentum autem, ſi valida fuerit, totum quidem corpus voluptatis gratia lauet, plurimùm autem lumbos & partes vmbilico inferiores. In cœna autem maza, panis & allia cocta

exhibenda. Poſtero verò die ſi quidem à fomento exoluta fuerit,is dies intermittendus,alioqui rurſus fomentum adhibendum. Adhibito fotu oſculum contingere iubeto,vt conſiderare poſſit num fomentum ipſum vteros flatu compleuerit.Impleti enim flatu vteri,oſculum valde obuerſum & in coxam incumbens,velut directum magis reſtituunt & aperiuntur. Cùm igitur eiuſmodi fomentum id efficere poſſit,in hunc modum adhibendum. Vbi autem fomentũ admouebis,allia immittenda, & vituli marini adeps affundendus,idque faciendum quoad vteri inflati, oſculumque ſurſum validè tractum eſſe videatur. Ex hoc enim fotu hæc contingent.Poſt fomenta eadem quæ priùs quàm foueretur adhibenda. Cùm autem emoti & facilè ſolubiles vteri fuerint,fomentum ex fœniculi radicibus adhibendum. Alia olla ad eundem modum apparanda, radices fœniculi probè lotæ,contuſæ in ollam immittendæ, & aqua affuſa fomentum eodem modo admouendum. Poſt hæc lauandum,& ſub veſperam in cœna maza ſumenda. Quòd ſi panem volet,bulbulos & ſepiolas paruas, hæc vino & oleo incoquenda,& eſui præbenda.Inter fouendum oſculum contingere tentandum, aut per fomentum vteri proximè adducendi.His ad dies quinque vel ſex fomentum admouendum, hominis habita ratione. Et ſi quidem exoluatur aut debilis reddatur,quantum opus eſt temporis interponere, alioqui ſi non exoluatur,per totum diem fomentum adhibere. Poſt fomenta verò talos ſubdititios ex tæda punguiſſima ſupponere tentandum.Sint autem oleo illiti, & ſex digitorum longitudine facti,quinque vel ſex numero, forma in acutum tendente.Ex his alius alio ſit paulò breuior,craſſitudo verò quantum digiti indicis,forma autem digito ſimilis in ſummo tenuiſſima,ſenſim ad craſſitudinem ducta. Læuiſſimi autem & rotundiſſimi conficiendi, animaduerſione facta vt ne vllum fiſſum adſit. Supponendus autem primùm tenuiſſimus, quo ſubdito quieſcat, obſeruatione facta ne excidat. Ac primùm ſummam partem ſupponito, deinde ſemper magis ſimulque tædulam obtorquendo, etiam intrò trudito.Cumque paruam partem admiſerit,in ea parua parte ſubſiſtendum, cautione adhibita ne excidat, deinde rurſus eodem modo protrudendum,quoad vterorũ oſcu-

oſculum ad quatuor digitos intrò ſubierit. Quem cùm admiſerit, alter poſt hunc, ſimul ac priùs appoſitum abſtulerit, velut oſculo adhuc recto & aperto, antequàm ſubſidat apponatur. Quod continget, ſi hic quidem detrahatur, alter verò ſupponatur. Plumbum autem oportet in ſimilem formam craſſiſſimi peſſi tædacei ducere, quod cauum ſit, vt quid contineat, & plumbi capacitatem eo modo fabricatam eſſe, quali ad vlcera fabricatur, vt penicilli os læue ſit ac minimè vulneret. Hæc autem velut tædaceos peſſos formato. Hoc mbdo efformatum penicillum plumbeum, adipe ouillo trito impleto, atque vbi præparatus fuerit, tædaceam quidem glandulam ſubducito, plumbeam autem imponito. Quòd ſi ſubditus plumbeus peſſus ardorem exhibeat, is eximendus, tædaceus verò rurſus apponendus, & plumbeus in aquam frigidam intinctus, deinde rurſus apponendus, & tædaceus detrahendus. Semper autem aliquid adhærere oportet, & interdiu quidẽ tædam continere præſtat, noctu verò plumbum. At ſi ſurgere velit, id faciat ea obſeruatione adhibita, vt penicillus quieſcat, alioqui ſtatim poſt ſupponendus. Si verò ex peſſulis tædaceis qui appoũntur nullũ admittat, tenuiorem quoad admittat efficito, & ex his ad illa reducito, & vt obediant efficito. Quòd ſi neque oſculum aperiri poſſit, neque vteri prope accedant, rurſus ad priſtinam curationem reuertendùm, à prima ad ſecundam, quoad emolliantur, & proximè accedant. Atque vbi aperti fuerint, ſubdititia medicamenta confecta apponito. Sint autem oliuæ magnitudine, atque horum alterum apponendum, quoad colliqueſiat, deinde alterum ſupponendum. Cùm verò ſubdere voles, ſubdititium ex reſina paratum, oleo roſaceo aut irino intingito. Diſcedit enim ab ore vterorum. At priùs plumbeum peſſum apponi oportet, vt recto ore in interiorem eius partem attrahatur. Deinde emollientia in ſubdititio admouenda. Ante ſubdititia autẽ poſteaque calida lauet. In cœna autem aliquid ex commemoratis piſcibus marinis exhibendum. Exhibendum autem duobus aut tribus poſt appoſita ſubdititia diebus, conſideratione adhibita an vterorũ oſculum bene habeat, purumque ſit. Tumque ab huiuſmodi ſubdititio quieſcendũ, poſt hoc verò emolliẽtia admouenda. Vbi autem os vtero-

rum inflammatione laborarit, rurſus eodem modo medicamenta in ſubditiτio apponenda, reliquaque eodem quò dictum eſt modo facienda. Cùm corpus bene habuerit, velut dictum eſt flatus immittendus. Quinetiam os & vteros ad hunc modum inflare oportet. Subdititium medicamentum ex ficu confectum apponito. Duo autem eadem facito, & antequàm ſubdas, fomentum ex fœniculo priùs commemoratum admoueto. Poſt fomentum poſtero die medicamentum ſupponito. Cùm ſupponere voles, poſtquam ante omnia ſubditiτia lauerit, ſic ſupponito. Poſtero autem die emollientia conferunt, quandiu inflammati fuerint. Poſt inflammationem autem reliqua prædicta ratione facito, eademque ex hoc ſubditiτio, quæ de priore facito. Quod ſemel ſubditum maneat, abundè vteros inflaſſe videatur, & quieſcēdum. Sed ſi quædam opus habuerit, rurſus eodem quo priùs modo ſupponendum. Poſt hæc autem cùm rectè tibi habere & tempeſtiuum eſſe videbitur, fomētum ex aromatis propinato. Apparatur autem hoc modo. Cyperum tuſum quantum conchæ teſta capit, calami odorati tantundem, iunci odorati parem portionem, cardamomi tantundem, & cumini Æthiopici, aniſi, rutæ ſiccæ, hyperici, & ſeminis fœniculi. His apparatis vini auſteri albi odoratiſſimi heminas ſex in ollam effundito, contuſorum quadrantem aſpergito ac permiſceto. Deinde vnguentum Ægyptium quàm optimum ad trium obolorum pondus affundito, aut amaracinum, aut irinum exquiſitum. Quo affuſo, agitato, & molle fomentum plurimo tempore adhibeto. Ante fomentum autē lauet, & duobus aut tribus diebus foueto. Cùm foueri deſierit, operculum aliquod fomēto imponere oportet, vt ne tranſpiret, poſtea verò tædaceis & plumbeis peſſulis vtitor. Cùm autem duobus aut tribus diebus fomentum admoueris, duobus aut tribus aliis intermittito. Intermediis verò diebus bis die lauato. Porrum coctum edat & crudum, raphanos, naſturtium, allia aſſa & cocta, potus ſit meracior, & priùs commemoratis piſcibus marinis vtatur. Vbi intermiſſi dies præterierint, fomentum adhibere oportet, modica de ſingulis contuſis quantitate ad prius fomentum inſperſa, & vino ſi opus eſſe videatur, ac oleo affuſo, hoc fotu vti. At poſtquam à fomentis

tis bene habere videatur, & oſculum molle, ac vt conuenit apertum eſſe, vterique prope accedere, poſt fomentum poſtero die medicamẽtum ex myrrha confectum ſupponendum. Duo autem ſubdititia eſſe oportet, poſt purgationem verò poſtero die emollientia ſubter apponere, quoad vteri inflammatione liberati fuerint, poſt hoc autem tædaceis & plumbeis peſſulis vtẽdum. Poſtea autem dierum intermiſſione, vt videbitur, facta, inflammationis vterorum ratione, & virium corporis coniectura adhibita, rurſus velut ſcriptum eſt, fomentum adhibendum, ſi quidem prius fomentum adhuc ſatis eſſe videatur, in id immiſſa, vt priùs, ad ſuffitum accommodata materia, vinoque & oleo affuſo. Sin verò illud inutile eſſe videatur, aliud denuo apparandum. Oportet autem in vnaquaque ſubdititij medicamenti appoſitione, recentiſſimum medicamentum adhibere, quoad ſubcruenta purgentur, quæ cùm purgata fuerint, quieſcendum. Victus ratio hoc modo inſtituenda. Interroganda eſt quibus diebus ei menſes profluant, à quibus initio ducto hæc victus ratio præſcribenda. Primùm quidem copioſa calida lauet, capite excepto. Cùm ceſſauerit, caſeum acrem & rutam vino nigro æquali aquæ portione temperato diſſoluito, deinde polenta aſperſa, confeſtim à balneo potui exhibeto, poſtea prandium ſuo tempore præbeto. Mazam aut panem edat, & porra cocta aut cruda, & priùs deſcripta omnia id genus acria, interdumque leguminis freſi decoctum ſpuma non detracta, cum multa laſeris ſcobe, & alliis multis incoctis. Pro opſonio vtendum piſcibus cartilaginei generis omnibus coctis, cum aceto mulſo apparatis, bolbidiis & paruis polypis, ex vino & oleo coctis. Laſeris ſemen contritum bibendum, & quamplurimùm in prandio & cœna edendum. Poſt cœnam cùm quieſcere volet lauandum. Hac victus ratione vtatur ad dies quinque vel ſex, poſt quos mane quidem ieiunæ, ſambuci fructum ad baccas ſex ex vino meraco exhibeto, & ſepię oua decem aut duodecim. Hæc ſimul læuiter trita, mane ieiunæ potui prębeto. Poſt hoc medicamentum, potionem exhibeto, & intermiſſione aliqua facta lauet. Rutam bibat & caſeũ, ſic eo quo præſcriptum eſt modo prandeat, tardiùs verò cœnet, ſemperq; bis die ipſo lauetur. Hæc autem victus ratio ad

dies tredecim vel quatuordecim obſeruetur. Quib. elapſis, medicamenta deuoranda ex laſeris ſucco fabæ magnitudine conficito, eaque primùm exhibeto, poſteaq; reliqua quę præſcripta ſunt facito. Poſt hanc autem dierum quinque & viginti victus rationem, cætera quidem eodem modo facito. At ante prandium cùm prandere volet, quatuor ferè allij nucleos, & caſeum acrem aſtragali magnitudine ante terito, & modica polenta ammixta maſſam conficito, eamque primùm comedendam exhibeto, ante cœnam verò meracum ſorbeat, ſicque cibum capiat. In reliquis eandem victus rationem ſeruet. Nouem autem diebus ante menſium tempus, hoc primùm exhibeto, & cum ouis & ſambuco, cuminum Æthiopicum & caſtorij obolum addito. Cùm verò duo reliqui dies fuerint, ab his quidem omnibus potionibus & deglutiendis medicamentis liberanda, medicamentum verò ex tæda præparatum lotæ ieiunæ exhibendum. Poſt autem medicamenti potionem, mercurialem & braſſicam ſimul ex aqua cocta exhibeto, aceto mulſo, ſale, laſere & oleo condîta. Hæc in prandio edenda præbeto, & ſuccos ſorbitione ſumendos, & potum meraciorem bibendum. Pro opſoniis polypodio cocto aut ſepiolis vtendum, & hæc quidem prandeat. In cœna verò carnem caprillam, aut ouillam, aut agninam coctam, & porra, aliaque acria quæcunq; volet aſſumat. A cœna autem lauet, iſtaque victus ratione poſtremis duobus diebus vtatur. Quòd ſi iſta victus ratione menſes detracti non fuerint, menſe ſequenti eadem victus ratio ab initio ad duos vſque poſtremos dies inſtituenda. Quorum duorum poſteriorum dierum priòre, ſubdititia iuxta ſuperiorem rationem parata ſupponenda, medicamento ex aqua confecto, priùs tamen lota ſupponat. Attendendum autem ad vteros quomodo ſe habeant, & vt ſemper omni tempore bene habeant, & oſculum rectum apertumque ſit, & ſi ita viſum fuerit, ante ſubdititiorum appoſitionem fomentum admouendum. Quòd ſi menſes affatim effluxerint, ſi quidẽ copioſi fuerint, balneis paucioribus, reliquaq; victus ratione ac curatione vtendũ. Si verò pauciores, pluribus. Quòd ſi paruam de ſe ſignificationem præbeant, eadem rurſus victus ratione & curatione vtendum, quoad menſes appareant. Cùm verò ſemel proceſſerint, his

vtero

vtero concipere optimum. Atque hæc eſt omnium huiuſmodi morborum curatio. Si vteri coxā contingant in eamque procumbant, dura ad lateris inanitatem euadit, imi ventris dolor eſt, & ad ipſam lateris inanitatem, lumbos & crura ingruit ac extenditur, pus colligunt, & ea quæ per cōcerpta ſit linamenta curatione indigent. pereuntque niſi quid ſeces aut vras. Vbi ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinandum, & copioſa calida lauandum, & vteris fomentum adhibendum, vrinaque vetus infundenda & feruefacienda, & ſupra peluis cauitatem mulier veſtibus, vt ne quid exhalet, collocanda. Vbi autem vrina refrixerit, maſſæ ignitæ in vrinam iniiciendæ, & fomentum adhibendum, quoad ſe obtuſè cernere, & animo deficere dicat. Calida autem lauandum, poſteaque digito immiſſo contactū oſculum in ſanam coxam attrahendum, & noctu emollientia ſubter apponenda. Vbi autem directum eſſe dixerit, ſuffitu ex odoratis priùs adhibito, rurſus emollientia quædam ſupponito, quinetiam per tres dies peſſulos plumbeos, quotidie vnum, poſt quos bryoniam albam, aut ſcillam per tres dies. Deinde verò adhibitis in conſiderationem menſibus, perpende num bilioſi ſint, num verò pituitoſi, num etiā ſanguis corruptus ſit. Quòd ſi ſanguis ei purgandus ſit, quodcunque maximè tibi opus eſſe videbitur ſupponendum, poſteaque cum his colluendum. Subdititia autem apponēda quoad purus ſanguis educatur, eaque triduo peragenda. Ceruinum autem adipem liquatum, molli lana eo imbuta in ſubdititio apponat, deinde pulegium per diem poſt adhibitum ex odoratis ſuffitum, ſic virum adeat. Quòd ſi ex partu morbus contingat, poſtquam ex vrinæ fomēto prorſus purgata fuerit, confeſtim ad odorata veniendum. deinde cùm lota fuerit, oleum album Ægyptium, ad ſanam coxēdicem apponat, & in eam decumbat. At ſi ne his quidem vteri tranſmutentur, ieiuna pæoniæ grana nigra quinque ex vino odorato bibat, & in cibo allia cruda, & aſſata, & cocta comedat, opſoniis verò quàm pauciſſimis vtatur. Quòd niſi conualeſcat, ea ſicuti de priore dictum eſt, purganda. Ex hoc morbo niſi ſtatim concipiant, infœcundæ redduntur. Sed ſi ad hunc modum habeant, menſes non contingant, neque febris ſuccedat, medicamentis primùm per ſuperio-

ra maximè purganda, ſi verò debilis ſit, per inferiora. Et ſi poſt medicamenti potionem tibi pituitoſa eſſe videatur, ieiuna, & cum cibo vomat, & vtplurimùm conualeſcet. Si vteri ad coxendicem decurrant, menſes cùm craſſi ſint, non eunt, dolor ad imum ventrem permeat, & ad lateris inanitatem, morſumque percipit. Cùm ſic habuerit, copioſa & calida lauanda, eique allia plurima comedenda danda, & lac abundè bibendum, deinde vinum merum, tota fouenda, & medicamentum ſurſum purgans exhibendum, ſi verò debilis ſit, infra. Quòd ſi curata fuerit, vteris fomentum ex fœniculo cui abſinthium ammixtum ſit admoueto. Poſt recens adhibitum fomentum os vterorum placidè digito in ſanam coxam retrahito, tum corpus, tum in ambitu affectas partes emollientibus leniendo, & ſubditítium aliquod emolliens apponito, poſtea verò plumbeos peſſos, confeſtimque ſcillam, deinde intermiſſo vno die narciſſinum. Vbi tibi pura videbitur, netopum in lana ſupponat, poſtero verò die oleum roſaceum. At euntibus menſibus, non ſubdere præſtiterit. Si non eant, cantharidas quatuor, ſine alis, pedibus & capite, pæoniæ grana nigra quinque, ſepiæ oua, & ſeminis apij parum ex vino propinato. Et ſi dolor adfuerit ſtranguriaque detinuerit, in aqua calida deſideat, aquamq; mulſam aquoſam bibat. Quòd ſi non purgetur, rurſus medicamentum bibat. Si verò prodeat, ieiuna virum adeat. Sed ſi non prodeat, mulieris vires ſpectando, dato quod detrahat, tuncque ad virum accedere tutum eſt. Si enim concipiat, conualeſcit. Si verò multa purgatio prodeat, mercurialem edat & polypos teneros coctos, cibiſq; mollibus vtatur. Si vteri puerperæ ad coxendicem aut ad lateris inanitatem adhæſerint, ad alteram coxendicem oleum Ægyptium album aut roſaceum apponendum, in ſanam autem coxendicem decumbere præſtat. Bibat etiam pæoniæ grana nigra quatuor, & ſambuci fructum in tædis, conchæ teſtæ maioris quantitatem, & caſtorium fabæ magnitudine, cibiſque mollibus vtatur. Ante cibum conueniet mercurialis cocta velut braſſica, ius autem ſorbeat, & acria comedat, exceptis raphano, cepa & naſturtio. Optima etiam eſt lactuca. At quicunque ab vteris morbi contingunt, hoc eſt cùm vteri loco moti fuerint, ij aliâs aliò irruunt.

irruunt. Quocunque autem irruerint, eò vehementes dolores feruntur. Quòd ſi quis veſicam contingat, dolorem excitant, neque vrinam recipiunt, neque ad genituram trahunt, vtraque dolent, ac niſi celeres ſolutiones contingant, tandem vteri in locis ad quæ decubuerint, ſuppurãt. Quod contingit in laterum inanitatibus, & in inguinibus, & ſupra pectinem. Sic autem per initia cùm dolor detinuerit, curare oportet, & tepefacientia admouere, & in calida morari. In ea enim deſidere bonum eſt, aut per ſpongias ex aqua calida expreſſas fomentum adhibere, aut medicamentum aliquod ex his quæ vtero conueniunt in potu ſumere. Quòd ſi his non ſoluatur, medicamentum deorſum aut ſurſum purgans ſi opus fuerit, vtro tandem indigere contigerit, exhibendum. Iſtud autem ad hunc modum dignoſces. Si quidem ad inguina, pectinem & veſicam vterus impegerit, eæ medicamento per ſuperiora purgante indigent. Si verò ad lateris inanitates & præcordia, medicamento per inferiora purgante. Huiuſmodi autem morbi ſenioribus potiùs quam iunioribus, in menſium defectibus contingunt. Accidunt etiam iuuenculis, vbi diutiùs viduæ permanſerint. Quòd ſi ad ſedem vteri vertãt, alui deiectiones prohibentur, & dolores lumbos, & imum ventrem, ac rectũ inteſtinum detinent. Cùm ſic habuerit, ipſa lauari calida debet, & lumbis fomentum admoueri, poſteaq; ſubter ſuffitus ex graueolentibus adhiberi. In ſubdititio quæ vteros purgant & pellunt apponenda, & ex iis quæ conducunt, quę potiſſimùm admiſerit propinanda. At ſi ad inguina & vrinæ vias decumbant, dolores vehementes contingunt, crura torpeſcunt, & vrinæ via obſtruitur, neque vrinam emittit. Ad hunc autem modum curanda eſt. Naribus quidem beneolentia & vnguenta adhibenda, graueolentia autem ad vteros in ſuffitu admouenda. Quælibet autem occaſio ad commouendos vteros ſatis eſt, ſi quid vitij habeant. Id enim vel ex pedum & lumborum frigore contingit, & ex ſaltatione, animi conſternatione, lignorum ſectione, curſu ad accliuem vel decliuem locum, & ex aliis plurimis. Hæc igitur ſpectanda ſunt, ad totum corpus proſpiciendo, vbi præſentes morbi ſolutionem acceperint. Eiuſmodi enim omnia magis aut minùs affligere neceſſe eſt. Et poſtquam

eminuerint,hac maximè parte de repente morbi ſe prodũt. Cùm igitur hæc ſoluta fuerint, altiùs ex toto homine coniectura capienda eſt. Quæ crurum perfrictiones aut torpores ex refrigeratione in vterorum morbis contingunt, eæ omnes vteros in altum ſubleuãt. In his vbi prolapſi fuerint calidam ad vteros & ambientia loca affundere, eoſque ac crura excalefacere oportet. Si ex partu vteri in dextram obuerſi fuerint,puerperij purgamenta non eunt,dolor imum ventrem,lumbos, & laterum inanitates detinet, crus dextrum grauitas & torpor occupat, neq; etiam inclinata mulier vterorum os contingere poterit,ſed læues & vehementer planos deprehẽdet. Cùm ita habuerit, medicamentũ ex quo ſurſum & deorſum magis tamẽ deorſũ purgetur propinato,totiq; corpori ac præſertim vteris lene fomentũ adhibeto,bis die calida lauato, potiones periculo facto quas lubẽs admittat exhibeto,frequẽter cũ viro dormiat,& braſſicã edat. Si vteri in ſiniſtrã partẽ aut coxã inclinarint,dolor acutus & vehemens lumbos,ac laterum inanitates, crusq; detinet,& claudicat. Cùm ita habuerit,medicamentum infra agitans potui exhibere oportet, poſteroque die ſubter ſuffitum admouere. Hordei chœnices duas, & oleæ folia minutim conciſa,gallam contuſam & cribratam,hyoſcyami tertiam chœnicis partem. Hæc mixta & cum olei hemina dimidia in olla noua agitata per dies quatuor ad ſuffitũ ſubter adhibeto, noctu verò lac bubulum, mel, & aquam bibat,& calida lauet. Si vteri tranſuerſi & obliquati fuerint, eorumque oſculũ,huic menſes partim quidem deliteſcunt, partim etiam antea comparentes diſcedunt,nec ſimiles inter ſe eunt,ſed praui, & pauciores quàm antea, neque hoc tempore genitura intus manet, dolorque imum ventrem, lumbos & coxam detinet,eaq; detrahitur. Cùm ſic habuerit,medicamentum bibere oportet,calida lauare, & fotum adhibere,ſtatimque à fotu & balneo digito ad leuiter contrectandum immiſſo,mulier os vterorum corrigat & dirigat,& ſuffitum ex odoratis adhibeat. Potionem quoque exhibeto,quancunq; maximè admittere experientia cognoueris. Cibis autem vtatur mollibus, alliaque edat & cruda, & cocta,viro condormiat,& in ſanam coxam decumbat, ad alteram fomentum admoueat. Hic autem morbus ægrè diſce-

diſcedit. Quòd ſi vteri proximè accedant, crebrò vomendũ, vteris verò ſuffitus ex graueolentibus adhibendus, donec in priſtinum locum collocati fuerint. Victus autem ratione minimè emolliente vtatur. Si vteri extra naturam proceſſerint, pudendum imumque ventrem igneus calor detinet, vrina crebrò ſenſimque ſtillat, pudendumque vehementer mordetur. Hoc autem accidit, vbi recenter à partu cum viro dormierit. Cùm igitur ita habuerit, myrti baccas & loti ramenta in aqua decoquito, decoctumque cœlo ſereno per noctem exponito, ſicque quàm frigidiſſimo pudendũ perfundito, & læuiter trita propiùs admoueto. Deinde lentiũ decocto cum melle & aceto epoto vomat quoad vteri ſurſum retrahantur. Lectum autem à pedibus excitare oportet, & ſuffitum pudendo ex graueolentibus adhibere, naribus verò ex odoratis. Cibis vtatur quàm molliſſimis & frigidis, vinumque album aquoſum bibat, neque lauet, neq; cum viro congrediatur. Si vteri prorſus extra pudenda procidant, penduli ſunt velut ſcrotum, dolorque imum ventrẽ, lumbos & inguina prehendit, progreſſuq; temporis in priſtinum locũ reuerti nolunt. Prehendit autem morbus cùm recens à partu laborarit, aut adeò defatigata fuerit, vt vteros leniter attigerit, aut in puerperij purgatione cum viro coierit. Cùm ita habuerit, refrigerantia lenientia pudendis admouere oportet, & quod extra eſt repurgatum, malicorio in vino nigro decocto abluere & intrò retrudere, deinde mel & reſinam liquefactam, pari cuiuſque portione, in pudendum infundere. Supina etiam pedibus altioribus extentis decumbat, poſtea admotas ſpongias ex lumbis religato. Quamdiu autem ſic habuerit, cibis quidem abſtineat, potu verò vtatur quàm pauciſſimo, donec ſeptem dies prȩterierint. Ac ſi ſic quidem obaudire ac redire conſueuerint, abundè eſt. Sin minùs, extremas vteri oras deraſas & ablutas, picato illinito. Deinde pedibus ad ſcalam alligatis, capite deorſum collocato, manu intrò retrudito, poſtea lauato, eiusque cruribus alternatim colligatis, ſic per noctem & diem ſinito, & paucum ptiſanæ ſuccum frigidum, aliudque nihil exhibeto. Poſtero die reclinatæ ad coxam cucurbitam quàm maximam affigito, diutiùs trahere ſinito, & vbi detraxeris, cutem ne pertundito, ſed reclinatam ſinito, nihilq;

præter ptiſanæ ſuccum exhibeto, donec ſeptem dies præterierint. Quòd ſi ſitis detineat, pauciſſimam aquam bibat. Vbi autem dies ſeptem præterierint, cibis quàm molliſſimis & pauciſſimis vtatur. Cùm verò aluum exonerare volet, id recumbens facito, dum dies quatuordecim præterierint. Poſtea tepidis fomentis colluatur, præſtat autem vt calida velut ex ſole vtatur, & quamminimùm ambulet, neque lauet. Aluum ne ſolueris, cibis autem pauciſſimis vtatur, neque acribus, neque ſalſis, & pudendis ſuffitum ex graueolentibus admoueat, cumque obambulare cœperit, ſubligaculum geſtet. At ſi vterorum os extra pudēda procidat, cùm nimirum vterorum ceruix extra pudenda ſita & ampla ſit, quod magis infœcundis contingit, præcipueque ex defatigatione vbi plurimùm laborarit mulier, & vteri calefacti exudarint, ipſorum os per ceruicem euertitur, quòd nimirum loco magis humido, lubrico & calido quàm antea exiſtat. Quòd cùm contingat, vteri extra rectà ad frigus feruntur, eorumque os inuerſum exit. Si quidem breui curata fuerit, conualeſcit, ſed penitus infœcunda remanet. Sin minùs, os ei durum ſemper extra erit, indeque ſubinde ſanies glutinoſa & graueolens fluet. Quòd ſi menſes prodeant, & adhuc ea ætate ſit, lecto decumbendum. Huiuſmodi autem morbus temporis progreſſu incurabilis redditur, & foras pendulis vteris ad ſenectutem perueniūt. At ſi vteri extra promineant, eos aqua tepida ablutos, & oleo ac vino illitos, rurſus intrò reponito ac religato, ſuffitum ex graueolentibus ſubter adhibeto, ad nares verò ex odoratis. Sed ſi diutiùs foras promineant, & cum ſtupore perfrigeſcant, copioſam calidam vt refoueantur affundito. Quòd ſi iam flatu diſtendantur, etiam aceto ad aquam ammixto, aut lauri aut myrti decocto foueto, placideque retrudito, & ſi obaudierit cerato vnguento linito, ſin minùs, aqua perluito, pauco aceto tepido affuſo, deinde inungito. Vbi contabuerint, ablutos, vt dictum eſt, intrò reponito, reliquaque priùs commemorata facito. Oleum autem neque aliud quid pingue, neque quod pinguedinem habeat, adhibendum. Si vterorum oſculi pars quædam in rugas ſinuata fuerit, menſes non eunt, aut pauci, & praui, nec ſine dolore, cumq; cum viro dormit, olet, & quicquid ex congreſſu vir

emiſe-

emiſerit, exit, neque attingi patitur, neque genituram attrahit. Dolor imum ventrem & lumbos detinet, neque vterorum os contrectatum apparet. Cùm igitur ita habuerit, fomentum ex veteri vrina adhibeto, deinde ex lenticulæ decocto admixto melle & aceto vomat, mox calida lauet. Poſtea in phialam argenteam aut æneam oleo albo Ægyptio & ſale infuſo, obuelata mulier circum phialam conſideat. Et ſiquidem olei odor per os ſubierit, ipſam parituram affirmato, poſteroque die ſanam fore, tuncq; bono animo eſſe iubeto, ac vbi dormire volet, oleum Ægyptium ex vellere in ſubdititio ſupponat. Poſtero verò die proſpiciat ſi quid vterorum os magis directum ſit, quòd ſi affirmet, per tres dies fomentum ex odoratis adhibeto, & ſubdititia quæ minimè mordeant ſupponito, purgatoq;, & poſtea ex odoratis & emollientibus totidem quot antea diebus colluito. Cùm autem menſes ierint, ieiuna & illota virum adeat, ſuffitu ex aromatis adhibito. At plæraq; ex huiuſmodi morbo, niſi cura adhibeatur, infœcundæ redduntur. Si vteri exulcerati fuerint, & quàm maximè foras prodeāt, manibus oleo pingui illitis intrò reponito, & myrrhæ ſincerę tres pilulas deuorandas exhibeto, & laurum viridem tritam vino diſſolutam bibat, ſicque ſanitati redditur. Si pudenda in anguſtum coarctata fuerint, ſubdititium imponito. Aniſi & apij ſemen, læuiter tritum, ad pudenda in ſubdititio apponito. Si ſuo loco non maneant vteri, ſed modò quidem hanc in partem, modò in illam eant, ita vt dolores excitent, neq; verò comparent, interdum autem velut ſedes extra procidunt, & vbi quidem ſupina fuerit, loco manent, vbi verò ſteterit, aut ex ſomno ſurrexerit, aut prona incubuerit, aut alio quodam modo ſe mouerit, exiliunt, plærunq; verò etiam quietem agenti. Hanc quàm maximè quietā ac placidā eſſe, minimeq; moueri oportet, lectūq; à pedibus excitatū eſſe, & vomitionibus vti. Surſum enim reuellendi ſunt, & acerbis perfundēdi, graueolentiaq; in ſuffitu ſubter adhibenda, naribus verò odorata, & malū punicum medium ex vmbilico perforatū, quodcunq; maximè conuenire videatur, vino tepefactum, ſi nihil prohibuerit, quàm penitiſſimè ſubdendum, deinde lata faſcia excipiendum, & ne elabatur religandum, ſed intus maneat, & quod opus eſt effi-

ciat,& peplium cum caſeo & polenta propinandum, quemadmodum in procidentia ſcriptum eſt. Potiones etiam, periculo facto quaſcunque maximè admittat, potui exhibendæ. Cibis autem quàm molliſſimis vtatur, neque viro condormiat, quoad ſe in locum ſuum receperint. Si vteri loco ſuo excidant, hederam ſicciſſimam tenuiter tritam, in linteo ligatam propiùs admoueto, & neque pingue quicquam adhibeto. Potui verò exhibeto triticum priùs tuſum, & papauer album, ſaluiam, cyperum & aniſum, hæc læuiter trita, ex vino macerata, cum hordei purgamentis, bis die potui exhibeto, vtraque potione dimidiam heminam. Si ad crura & pedes ſe vertant, ſic noſces. Pedum magni digiti ſub vnguibus conuelluntur, & dolor crura ac femora detinet, & in femoris neruos incumbit & premit. Cùm ſic habuerit, copioſa calida crebrò lauanda, & ſi ferre poſſit fouenda, & ſuffitus ex graueolentibus ſubter adhibendus, femoráque oleo roſaceo inungat. Quòd ſi de repente voce deficiat, crura, genua, & manus frigidas deprehendes, & ſi vterum attrectaris, ſuo loco non eſt, cor palpitat, dentibus fremit, ſudor copioſus erumpit, & alia quæ morbo comitiali correpti patiuntur, & auribus exudant. His copioſa frigida cruribus affundenda, reliquaque velut priùs dictum eſt facienda. Si commoti vteri aliquam in partem irrumpant, & dolorem excitent, oleæ ſcabiem, lauri & cupreſſi ſcobem in aqua coctam, vellere exceptam, in ſubdititio apponito. Vbi verò mulier ſtatim à partu onus viribus maius ſuſtulerit, aut conſternata fuerit, aut ligna ſecuerit, aut cucurrerit, aut alia quædam eiuſmodi fecerit, vteri ob hæc plerunque excidunt, interdum verò ad ſternutationem, præcipuéque ſi per vim excitata ſternuatione nares apprehenderit. Vteros aqua tepida proluere oportet, poſtea betæ ſucco feruefacto eodem modo, deinde vino meraco nigro. At ſi his non cedunt, emolliētia facere oportet, eaq; priùs quàm refrigerentur facere, & leniter intrò reponere, cruraq; inter ſe alternata extendere, & iis molle aliquid ſubdere. Eæ à potu præcipuè arcendæ, cauendúmque ne venter exturbetur & naribus odorata exhibenda. Poſtea ſi non quieſcant, ſed moueantur, has veratro purgare oportet, ac niſi ſatis ſit, vomitiones ciere, minimè lauare, ſilere & quieſcere.

Si

Si vteri inflati fuerint, venter inflatur, attollitur, reſonat, pedes & faciei cauitates intumeſcunt, color deformis redditur, menſes deliteſcunt, neq; eo tempore genitura intro ſuſcipitur, crebra ſpiratione laborat, os ſpumat, & anxietudine premitur, cùm ex ſomno expergiſcitur, ſpiratio quæ erecta ceruice obitur ipſam detinet, quicquid comederit aut biberit, eam moleſtia afficit, gemit, & magis animum abiicit, quàm priùs quàm edat & ſuffocatur, nerui contrahuntur, vteri & veſicæ dolent, neque manus contactum admittunt, neque vrinam profundunt, neque genituram recipiunt. Cùm ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinare oportet, calida lauare, crebroque toto corpore inſidere, interdumq; ad vmbilicum vſque fomentum admouere, intermiſſione verò facta, ea à quibus repurgetur, neq; mordeatur, in ſubditit io apponere. Suffit' ex odoratis pudendis adhibeatur, naribus verò ex graueolentibus. Potiones exhibeto quæ vteros purgant, eoſq; in locum ſuum pellunt, mercurialem comedat, poſteaq; lac bibat, velut de latere ſcriptum eſt. Morbus autem diuturnus non eſt. Si in callum indurueriint vteri, tum os aſperum redditur, tum menſes deliteſcunt, cùm verò eunt, aſperi tanquam arena apparent. Quòd ſi etiam digito attingatur, vteri os aſperum deprehendes, velut callus ſemper adhæreſcit. Cùm ſic habuerit, cyclaminum tritum, ſalem, ficum, ſimul miſceto, cum melle glandulæ conficiendæ, & fomento adhibito purgantibus colluendum. Mercurialem autem & braſſicam coctam edat, & ſuccum ſorbeat ac porrum, calidaq; lauet. Si vteri in callum indureſcant, tum menſes occultantur, tum eorum os conniuet, neq; concipit, & aliud quid eſſe videtur. Quòd ſi attigeris, tanquam ſaxum illic eſſe videtur, os aſperum eſt, & multas habet radices, non læue aſpectu, neq; digitum admittit, ſi quis ipſum penitus inſpiciat. Febris cum perfrictione inuadit, & dentium fremitus, dolorq; vteros, imum ventrem, laterum inanitates & lumbos detinet. Hæc autem ei contingunt, ſi corrupti menſes computreſcant, interdum verò ex partu, frigore, aut praua victus ratione, & alio modo. Medicamentum igitur propinandum, multaq; calida lauandum, & oleo vtendum, fomentumque admouendum. Poſt recens balneum aut fotum, immiſſo ſpecillo

eorum os aperiendum & diducendum, quod & digito ſimiliter faciendum, emollientiaq́; velut dictum eſt in ſubditiτio apponenda, & potiones ſimiliter propinandæ, eodemq́; modo curandum. At ſi vteri tumore duro obduruerint, eorum os durum redditur, & concluſum eſt, neq; menſes eunt, ſed pauciores & deteriores ſunt, febris & rigor inuadit, dolor ad imum ventrem, lumbos & lateris inanitates irruit. Cùm ſic habuerit, copioſa calida lauato, & tepefactoria apponito, ſi dolor detineat vteris diutius leniter ex decocto cucumeris agreſtis fomentum adhibeto, deinde emollientia in ſubditicio apponito, idq́; tribus diebus facito. Quòd ſi ad contactum vteri os molle appareat, tribus ſuppuratoriis linamentis confectis, intortum ex lino crudo linamentum immittito, primum quidem tenue, alterum verò paulò craſſius, craſſiſſimum autem parui digiti craſſitudine, at digitorum quinq; longitudine, quæ adipe anſerino illita ſupponito, & glandem emollientem indito, fomento priùs ex odoratis adhibito. Aut nitri tantillo illinito, vt ne vulneret. (neque enim pungere oportet) & per duos dies apponatur, decedit autem velut coxtex & cutis craſſa. Tribus autem interpoſitis diebus, cyclaminum cũ narciſſino ſubdito. Quòd ſi iſta non purgarint, tum cum multa mentis reputatione, medicamentũ quod cum bupreſti paratur ſupponito, & per diem apponatur, & ſi vehementer mordeat, glandem extrahito, pudendum aqua calida perluito, & in oleo inſidere facito. Poſtridie verò à balneo, cerui adeps liquatus, cum molli lana ſubactus, in ſubditiτio apponatur, & ſi tibi adhuc purgatione indigere videatur, tribus intermiſſis diebus, ſupponito quod cum narciſſino paratur, poſtridie verò netopum. Deinde rurſus tribus intermiſſis diebus, vteros odoratis & pinguibus colluito, poſtridie verò pulegium vno die ſubdito, & ſequenti die ex aromatis fomentum adhibeto. Cibis autem acribus vtatur, & marinis piſcib⁹, aut carnibus. Euntibus autem mẽſibus caſtorium bibat, & ieiuna, illota, poſt adhibitum ſuffitum & ebibitum cyceonem ad virum veniat. At ſi vterorum os genituram minimè ſuſcipiat, ſed ſterile fuerit & clauſum, poſt calidæ balneum, per tres dies glandulam plumbeam, vt dictũ eſt, ſubdat emollientibus vtatur, ſupina recumbat, in aquam calidam inſideat, & la-

nam

nam vnguento imbutam in ſubdititio apponat, quæ noctu potiùs apponenda eſt. Ad coxas veſtes laneas aut molles lineas apponito, ne corpus in alterutram partem defluat. In mollibus ſubdititiis, myrrham pinguiſſimã, picem, ceram & adipem anſerinum apponat. Et myrrhæ quidem pars ſit dimidia, reliquorum verò dupla, in vellere autem ſupponito. Duo verò parentur ſubdititia, ex quibus vnum per diem poſt balneum lotæ apponatur, alterum verò per noctem, quoad emollitũ ſit, quod vbi ſubduxerit, aqua odorata circumabluatur. Vel grana cnidia quindecim cortice detracto ſumito. Sit & Indici medicamenti aliquantulũ, in lacte mulieris maſculum lactantis, ſi ita viſum fuerit, tritum. Admiſcenda autem cerui medulla, & quæ dicta ſunt cum pauco melle. Sit etiam lana mollis pura, & per diem ſupponatur. Quòd ſi vehementius parare voles, myrrhæ puſillum quid admiſceto. Optimũ autem oui candidum, adeps caprinus, mel & oleũ roſaceum his permiſcendum. Oleum autem ad ignem tepefacito, quod deſtillat vellere exceptũ ſupponito. Aut anſerinum adipem rubrũ ſuauiter conditũ & vnguentum roſaceũ, hæc permixta vellere excepta ſupponito. Optimus autem eſt anſerinus adeps & ouillus, cera alba, reſina, netopum, oleum roſaceum, hæc ſimul liquato & miſceto. A balneo autem tepida intra ad vterorum os apponat. Aut cerui medullam, anſerinum adipem liquatum, roſaceo aut irino oleo ſubactum, ex vellere autẽ admodũ molli ſupponito. Mulieri cùm vteri duri extiterint, & ad pudenda proceſſerint, inguina indureſcunt, in pudẽdis ardor eſt, omniáque ad cancrum vergunt. Vbi ſic habuerit, cucumeris agreſtis interiorem partem & fauũ terere oportet, & affuſa aquę hemina, in ſedem immittere, vt purgetur. Si vterorum os ex ſiccitate indurucrit, aut ceruix, vbi digito contrectaris cognoſces. Ac ſi ad coxam volutẽtur, acre nihil adhibeto. Periculum enim eſt, ſi vlceretur, aut inflammatione laboret, ne penitus infœcunda reddatur. Et verò quæ non mordent, ex quibus purgetur, in ſubdititio apponito. Cùm autem duri fuerint vteri, eaque parte dolor adfuerit, in ſubdititio apponito, velut cerui medullam, aut anſerinum adipem, aut ſuillum, & vnguentum irinum cum melle, aut oui luteum ex cera alba emollitum ex cataplaſmate imponito, &

hordeaceam aut triticeam farinam cum aqua & ruta coquito. Si vteri clauſi fuerint, ipſorum ora dura euadunt, neque ampliùs genituram recipiunt, ſed inde vbi cum viro concubuerit ac crura mouerit ſecedit, dolores imum ventrem, lumbos & inguina detinent, menſes nullo modo profluunt, aut pauci, praui & decolores. Cùm ſic habuerit, multa calida lauato. Poſt balneum verò caſtorium admixta pæoniæ radice ex vino nigro odorato exhibere oportet. In cibis victus rationem qualem puerpera adhibeat. Quòd ſi menſes conſpicui fiunt, diei vnius mora interiecta, totam foueto, & medicamentum potui exhibeto, ſi verò aſſuefactæ fuerint, ſurſum aut deorſum purgans, ſi indigere videatur. Lac igitur aſininum aut ſerum exhibeto, leniter foueto, emollientia vtero, cyclaminum & narciſſinum adhibeto. Cucumerum autem agreſtium paruorum medullam, ſemine detracto conciſam, lacte mulieris maſculum lactantis affuſo terito, myrrha ſincera ammixta, & melle quàm optimo, & oleo albo Ægyptio. Hoc medicamento non liquido, ſed ſicco confecto lanam mollem puram obducito, & oleo albo Ægyptio intinctam poſt balneum ſubter apponat. Subligaculum autem adhibeat, & ſub tecto maneat cùm purgabitur. Vbi autem tibi ſatis eſſe videbitur, quieſcito, alioqui aliud rurſus imponito. Poſt hoc verò lanam mollem in rotundum conuolutam, netopo iniecto, die vna ſubter apponito, poſtero autem die, oleum roſaceum in vellere, deinde rurſus ceruinum adipem, liquatum etiam ipſum in vellere. Semper autem ante ſubdititia calida lauet, & longo tempore odoratis leuiter foueatur. Poſtea verò die vno, ſi quidem pituitoſa fuerit, medicamento quod cum grano cnidio conficitur, colluito. ſi verò bilioſa, cum ſcammonia parato. Poſt hæc autem vtraq;, poſtridie narciſſino cum vino dulci colluito. Quòd ſi narciſſinum deſit, anthino aut irino præſtantiſſimo. Sit autem olei pars ad vinum tertia. Deinde duobus intermiſſis diebus, medicamentum cum pulegio apparatum, vno die ſupponat. Si verò menſes profluant, ieiuna tribus diebus caſtorium cum vino albo odorato bibat. Vbi autem menſes deſierint ac diu conſtiterint, lauet, & aqua frigida perfuſa, cyceonem inſulſnm bibat. Cibum non attingat, cum viro duobus aut tribus diebus dormiat.

miat. Quo autem tempore purgatur, mercurialem aqua decoquito, decoctum exprimito, allium, cuminum, & ſalem leuiter tritum, & oleum cum his permiſceto, & pauco affuſo decocto ferueſacito, hoc ante cibos edat. Allia cocta & aſſata quàm plurima ſumat. Quòd ſi mercurialis minimè tenera fuerit, læuiter trita, cum braſſica, vt miteſcat, coquenda & condienda, & ſi concipiat, conualeſcit, omniaque ritè & ordine procedunt. At ſi vterorum os conniueat, durum velut caprificus euadit, & ſi digito contrectaris, durum ac conuolutum deprehendes, digitum non intromitttit, menſes deliteſcunt, neq; hoc tempore genituram recipit, dolor imum ventrem, lumbos & laterum inanitates detinet, interdum verò ſurſum inſtat & ſuffocat. Cùm ſic habuerit, medicamentum deorſum purgans propinare oportet, copioſa calida lauare, quæ os emolliunt in ſubdititio apponere, & demiſſo ſpecillo linitorio aperire, digitoq; ſimiliter læue reddere. Cùm verò molle fuerit, quæ ſanguinem purgant in ſubdititio apponito, potiones & quodcunque aliud lubenter admittat, exhibere tentato, braſſicam edat & ſuccum ſorbeat. Si vteri conniueant, & menſes non appareant, colocynthidem agreſtem, cuminum Æthiopicum, nitrum, ſalem Thebaicum, renum adipem, farinam, myrrham, reſinam, hæc omnia ſimul ferueſacta, læuigata, permixta, & in glandem efformata ſupponito. Si in vteris ſanguinis grumi fuerint, eorum os velut orobis plenum exiſtit, & ſi contigeris, ita ſe habere deprehendes, menſes non eunt, neque quoad ita habuerit, genitura intus manet. Cyclaminum cortice detracto, allia, ſalem, ficum, mel paucum, hæc trita & ſimul mixta in glandem efformato, & ad os vterum apponito, aliaque ſubdititia, quæ acria ſunt & rodunt, quibusq; ſanguis purgatur, & potiones, quæ vteros purgent exhibeto. Si præter naturam vteri dehiſcant, menſes copioſi, glutinoſi & crebri feruntur, genitura intus non manet, os dehiſcit, neque genituram attrahere valet, & febris & rigor inferiorem ventrem & lumbos inuadit. Morbus autem ex profluuio ſanguineo prehendit, contingit etiam vbi menſes ſuppreſſi de repente affatim eruperint. Victus igitur ratio antea dicta eſt. Curatio autem per ſubdititia inſtituenda, per initia quidem

purgantia ſimul & emolliẽtia, deinde paulatim adſtringentia, parteſq; infra vmbilicum per ſpongias ex myrti aut rubi aqua fouendæ, aut oleæ foliorum decocto, aut roſarum, aut œnanthes, aut vitis. Si vterorum os plus quàm in menſi bus conſueuit, dehiſcat, hoc modo menſes omnes copioſiores & deteriores, liquidiores & diutiùs eunt, neq; genitura attingit, neq; manet, ſed contrà foras exit, & ſi permaneat, os diductum comperit, & imbecillitas propter menſes occupat, leuis eſt & inualida, & vltra procedit. Vires autem exoluuntur, & febris lenta & rigor, dolorq; imum ventrem, laterum inanitates & lumbos occupat. His autem pręcipuè afficitur, ſi quid in ea corruptum computruerit, & condenſatum fuerit, quædam etiam ex partu afficiuntur, aliæ etiam alio modo. Cùm igitur ſic habuerit, medicamẽtum potui exhibere oportet, & faciliùs iudicatione ſoluetur, & ſi dolor detineat, tepefacientia admouere, frigida lauare, & intermiſſione facta colluere, potioneſq; quaſcunque præcipuè admiſerit exhibere, & quæcunque ſiccant in ſuffitu admouere. Polypos & mercurialem edat. At niſi vteri velut conuenit claudantur, in aqua myrti, lentiſci, vitis aut oleæ foliorum, aut roſarum decocto deſidendum. Victus autem ratio quæ dicta eſt in fluore rubro imperanda. Optimè autem ei auxiliantur ſitis, frequentes vomitiones, & balneorum abſtinẽtia. Cùm plus æquo aperti & minimè occluſi fuerint, & purgatione indigent, & collutionibus, & ſuffitibus. Quòd ſi læues ac lubrici fuerint, menſes copioſiores, deteriores, liquidiores & crebriores decurrunt, genitura intus non manet, ſed cùm effluxerit, diſcedit, & ſi digito os attrectaris, læue deprehendes. Imbecillitas eam propter menſes inuadit, & febris & rigor detinet, dolor etiam imum vẽtrem, lumbos, & laterum inanitates occupat, idque præſertim ſi quid in ea corruptum computruerit, & ex partu, atq; alio modo. Cùm igitur ita habuerit, curatio quacũq; parte dolor detinet, quę in ſuperiorib. ſcripta eſt adhibenda. Si vteri inflammatione laborarint, menſes occultãtur, & ceruix tenuibus veluti aranearum telis implicatur, febris acuta eſt & mentẽ tentans, menſes ei pauci & praui comparẽt, ieiunæ vomitus quidam ei aduenit: cùm autem comederit, ea euomit, dolor imum ventrem & lumbos detinet, animo deficit, & toto corpore perfri-

perfrigeratur. Venter autem partim quidem durus, partim verò mollis eſt, & inflatur ac attollitur, vteroq; geſtare ſe exiſtimat. Quandoq; verò vẽtris moles inanis videtur, venterq́; aqua impletur, vmbilicus prominulus extat, os extenuatur, de repente menſes cum ſtridore pauci & praui comparent, circa iugulum & ceruicem extenuatur, & pedes pręſertimq́; plantę intumeſcunt. Cùm ſic habuerit, medicamẽtum deorſum purgans propinandũ, ſubdititia & grati odoris fomenta vtero admouenda. Per diẽ peſſuli plumbei ſupponendi, & antè appoſitionẽ decocto calido minimè mordente lauandum, & poſt appoſitionem hac collutione vtendum. Cneſtri potiones duas aquæ hemina decoquito, decocto percolato admixta olei narciſſini aut anthini hemina colluito. Poſt hæc tribus diebus intermiſſis, deinde eo quod cum aceto paratur colluito, & ante cibum mercurialẽ cum pauco vino decoctam velut braſſicam comedat, & ſuccum ſorbeat. Quòd ſi perſeueret, medicamenta ex quibus aqua ex vteris purgetur potui exhibenda. Cibis vtatur panibus & oleribus coctis, mollibus, marinis potiùs quàm carnibus, vel animalium trunculis, coctis, mollibus, vehementibus exercitationibus ante & poſt cibum vtplurimùm vtendum. Frigida quàm minimùm lauetur, & à dulcibus & pinguibus quibuſq; abſtineat. Diebus autem inter purgationes mediis, adiantum ex aceto aqua temperato ieiuna bibat. Morbus autem lethalis eſt, paucæq́; ex eo liberari poſſunt. Si ex vteri inflammatione non concipiant, menſes occultantur, cumq́ue ieiuna fuerit, vomit, cùm verò comederit, dolor imum ventrem & lumbos detinet, totus venter modò quidem durior, modò verò mollior redditur, neq; ferè ſibi reſtituitur. Venter magnus euadit, neq; purgatur, ſibiq́; prægnans eſſe videtur, & eodẽ modo quo prægnantes afficitur, & ſi ventrem attigeris, leuem tumorem velut vtris deprehendes, cumq́; partionis tempus inſtare viſum fuerit, vteri conſidunt, & menſes pauci & praui decurrunt. Huic medicamentum deorſum purgans propinandum, & quæ purgent in ſubdititio apponenda, purgata verò ſanitati reſtituitur. Si inflammationem ſenſerit vterus, contrahitur, quòd ſi quid corruptum fuerit & recruduerit, febris acuta & magna horrorq́ue detinet, partes circa pudenda duræ ſunt,

ſtupendum in modum afficitur, mordetur, & impetu fertur. Ac ſi quis immiſſo digito contrectet, rurſus peius habet, & mordetur, caput & ſinciput dolore afficitur, caligo & frontis ſudor adeſt, extrema perfrigerantur & tremunt, interdum ſopor occupat, audire non ſolet, neque aliquid vterus efficit, multum eſt cibi faſtidium, neq; ſtomachus, neq; ventriculus omnino cibum attrahit, vociferatur, cum impetu proſilit, dolor eſt ad pubem, inguina, lumbos, & occulta muliebris pudendi loca, celeriterq́; moriuntur. Quòd ſi dolores ſummam debilitatem inducant, velut ſpongiis calidis ex aqua & oleo expreſſis fotus adhibendi, & mollia ſubdititia ſupponenda, ex medulla ceruina, adipe anſerino, cera alba, & oui luteo, aut ceratum picatum cum reſina ſubdendum. Vino autem aut lacte caprino purgandum, aut iure gallinaceo. Vinum autem non bibat, & ptiſanæ cremorem ſorbeat. Hoc ad vterorum dolores infunditur. Si dolor ſolùm vrgens & violentus fuerit, caligo quædam in vteris ineſt, neque ſpiritus exit, ſed illic vitium manet. Ad hunc igitur modum curare oportet, atriplicis agreſtis ſemen, & betas ſimul tritas, læuigatas, tepidas, in vteros infundito. Quod vterorum dolores ſedat. Vini ſuauiſſimi æquali aqua temperati, tres ſemicongios Atticos, radicum fœniculi & ſeminis trientem, olei roſacei heminam dimidiam. His in ollam nouam iniectis, & vino affuſo, poſtea fotum admoueto. Scillam autem etiam in ſubdititio apponito, quoad os molle & apertum fuerit. Cumq́ue in purgatione puſtulæ circa os vteri innatæ fuerint, ſic curato. Carnem bubulam aut butyro, aut adipe anſerino & aniſo læuiter tritis illitam, in pudendum indito. Si eryſipelas vteros occupet, pedes, mammæ & corpus intumeſcunt, dolor ipſam detinet, erectæ ceruicis ſpiratio contingit, ad laterum mollitudinem dolor eſt, ad ventris partem inferiorem, pectus & caput, tremor & torpor manus detinet, inguina & poplites tremunt. Quandoque verò in inguinibus liuidæ euadunt, & pauco tempore etiam alleuat hic color. Præcipuæ verò mammæ cognatione quadam attolluntur. Veruntamen non admodum dolet, febris & rigor inuadit, vultus rubet, ſitis vehemens vrget, & hepar reſiccatur. Hæc ſi in prægnantem incidant, perit, neque liberari poterit. Si

eryſi-

eryſipelas in vteris oriatur, tumores maximè liuidi à pedibus exoriuntur, & ad crura tota & lumbos perueniunt. Quò autem longiùs tempus proceſſerit, etiam thorax affectionem ſentit & intumeſcit, tota perfrigeratur, febris magna detinet, rigor denſaq; ſpiratio inuadit, animi deliquium, imbecillitas, totius corporis dolor, animum deſpondet, & mens vacillat. Affectio ex inferiore ventre ſurſum fertur ad lumbos, dorſum, præcordia, pectus, ceruicem, caput, ſtomachum, & mori videtur. Cùm verò dolor ſolutus fuerit, torpor lumbos, inguina & crura occupat, liuores in poplitibus contingunt, & paruo tempore meliùs habere videtur, deinde rurſus affligitur, corpus puſtulis impletur, faciem apparentes & manifeſti rubores inuadunt, fauces reſiccantur, & lingua exaſperatur. Hic morbus ſi prægnantes detineat, interficit. Alioqui medelam adhibere, & lac aſininum propinare purgareq; oportet. Si verò neq; ſic ſoluatur, ventrem mollibus refrigerantibus medicamentis refrigerato, & ſubdititiis minimè grauibus & leuibus paulatim purgato, & vomitum cieto. Confert autem ſambuci folia cocta cum origano, aut thymo, aut ruta ſumere, ſi verò febris dimiſerit, etiam vinum & cibos dulces exhibere, paucæ tamen curantur. Aqua intercus ſi in vteris oriatur, menſes cum anxietate, aquoſi, neq; admodum cruenti prodeunt, vterus etiam intumeſcit, & venæ, & maximè vicinæ partes, prægnans euadit, deinde ſuffocatur, mammæ defluunt, imus venter durus eſt, cumq; eo totus circumambiens locus intumeſcit, doletq; ſi quis eum attigerit, febris & dentium ſtridor detinet, dolorq; vehemens lateris inanitates & lumbos occupat, in ſomnis ſemen effundit, & peiùs habet. Hanc calida lauare & tepefactoria apponere oportet, medicamentum autem potui exhibere, & lenibus fouere. Cyclamini obolos tres in linteo deligatos in ſubdititio apponat, & cupreſſi aqua macerati ſuccum, & cantharidas tritas modico tempore ſupponat, id per multum tempus efficax eſt. Subdititium medicamentum. Cumini chemæ menſura, & vua paſſa alba. Aliud. Vrticæ ſemen, ari radix, horũ quod lubet leniter ſubdito. Vbi expurgaris, colluatur, eoq; detracto pudenda colluito, ſimulq; viro condormiat. Quòd ſi fœtum maturum perferat, tota expurgatur & ſana redditur.

Eſt & alia ſimilis vterorum aqua intercus, in qua ſanies quędam ſubcruenta defluit & purgatur, pudendaq; ac circumambientes partes vehementer mordet, & tanquam muria vlcerat, quamcunq; in partem diſtillarit, eam vlcerat, & color eſt qualis in morbo regio. In reliquis autem magna copia velut in aliis profluuiis muliebribus expurgatur. Morbus autem lentus eſt, & alioqui lethalis euadit. Si vteri exeant, hanc velut quæ fluore albo detinetur curato, lac aſininũ propinato, gracilẽ reddito, & per priùs commemorata medicamenta medelam adhibeto. Quæ delinguntur in aqua intercute. Si aqua ex vteris effluat, ſulphur & anſerinum adipem delingat. Si ventus intra vteros fuerit, flatus exit cum ſtridore, tota intumeſcit, & febris ardorq; detinet. Ad hæc præ dolore vehementi impetu fertur, neq; viri congreſſum admittit, & coitũ valdè auerſatur, neq; ſe erigere poteſt, eiq; velut pondus quoddam vteris incũbit, caput dólet, anxia & voce defecta eſt. Quòd ſi dolor vrgeat, vociferatur, omniaq; dolor occupat, & lumbos, & pubem, & ſedem, lotiũ ſupprimitur, venter ſuffocatur, mori exoptat, præcordia contenduntur, ſtomachus mordetur, os amareſcit, acida & ſincera vomitione reiicit, frequenter eructat, & meliùs habet, alioqui intumeſcit, & ſi contrectaris, & renititur, & dolet. Vterũ igitur aqua mulſa, aceto mulſo, & oleo colluere oportet, cuminumq; tritum aut aniſum, & lini folia trita, & gallinaceũ ſtercus cum ouis, ex aqua infundere. Subditiis autẽ & potionibus quas deſcribam vtitor. Inſidendum autem in oleo calido, iniectis aromatis, iunci odorati flore, aut in lauri decocto, aut aqua marina. Optimum autem mollibus collutionibus ventrem purgare, aut glandem ex lana illota cum melle ſupponere, velut infanti vẽter ſoluitur. Qui ſi adultior fuerit, cepam oleo aut melle intinctam ſupponito, aut tauri fel, aut nitrum cum melle, aut mali punici acidi nucleum, melle & hordeacea farina ammixta. Si mola ex craſſa genitura intus adhæreſcente generatur, ſatureiã ex aceto & aqua tenuiter tritam, id liquidum potui exhibeto, aut hyoſcyami ſemen læuigatum, & muria, laſeris ſucco & aceto colluito, aut ſi opus ſit ex aqua. Optimum autem aquam mulſam ex lentium, aut erui, aut violæ floris decoctò immittere. Si verò qualia igne peruſta purgata fuerit, myrtum decoqui-

to ac

to ac perluito, myrrham & netopum in vellere ſubter apponito. Si ventus in vteris fuerit, & mordeat, & qua penetrat calorem igneum excitet, ex ardore intumeſcit, dolet, viri congreſſum reſpuit, & coitu admodum grauatur, imus venter diſtenditur ac intumeſcit, & neque ſtare recta, neque erigi poteſt. Cùm ita laborantem deprehenderis, ventum & genituram in vteris eſſe ſcito, eamque ob cauſam mulierem nunc ægrotare. Mel, ceram, lini folia tenuiter trita, & adipem gallinaceum, hæc ex vino odorato tepefacta, in vteros per infuſum iniicito. Lini folia bibat, aut ſemen tritum lana inuolutum ad os vteri apponat. Quòd ſi non ſatis efficax fuerit, irinum cum croco illinito, lini folia, adipem gallinaceum, tenuiter trita, lacte muliebri diluta, deraſa ex tenuibus linteis lanugine excepta & illigata ad os vterorum apponito. Quòd ſi carnoſior pinguedo exoriatur, quod tabefaciat imponito, & modicè extenuato. Quæ enim admodum extenuantur, raræ ſunt & abortionem faciunt. At ſi vterus ſemen non recipit, ſed emittit, neque calorem in ſe habet, inſtrumentum aliquod fabricandum, cui cùm inſederit, vapor in vterum ingrediatur, circum quod in ambitu veſtes imponendæ. Suffitus autem ex caſia parandus, cinnamomo, myrrha, æquali horum cuiuſque portione iniecta & ſapa ſubacta, parum etiam lauandum, parumq; cibi ſumendum. Conducit etiam ſubdititium eiuſmodi. Myrrham tenellã cum melle in glandulam oblongã ducito, idq; ſæpiùs virium ratione habita facito. Iuuant etiam pelecini in tritico naſcentes, cùm myrrha triti. Mel coctum cum tædis agitatum ad fabæ Ægyptiæ quantitatem ſubter apponito, & fel tauri, & rhoes rubri parẽ portionem. Conyza herba apio criſpo ſimilis eſt, ad mare in locis arenoſis naſcens, cuius odor intolerabilis, hanc cum melle & vino in ſubdititio apponito. Aut bolbium, quod in triticis præcipuè Ægyptiis cernitur, acre, cumino Æthiopico ſimile, hoc & allium & nitrum ſimul permixta, ſupponito, priùs tamen lauet. Vbi mulierem capitis, ſincipitis & ceruicis dolor infeſtat, & vertigo circum oculos obuerſatur, terretur, ſi mœſta fuerit & vrinæ nigræ, ſimiliaq; ex vtero ferantur, anxietas & animi mœror detineat; bilis atra in vteris ineſt. Curatio

autem, cucumeris agreſtis partem interiorem vetuſtam & anniculam, fel taurinum, æris florem cum bacchare terito, ſubdititia conſicito, medicamentum propinato & lauato. At vbi mulieri vteri cum dolore morſum ſentiunt, & cum pruritu pungitur, bilem flauam cum vrina reddit, vterus dehiſcit, & oculi quales morbo regio affectis ſunt, bilem in vteris ineſſe ſcito. Totum igitur corpus, tum etiam ipſos vteros ſubdititiis medicamentis quæ bilem educant expurgare optimum. Vbi perfrigeratur vterus, & pondus incumbere videtur, color minimè ſplendeſcit, condenſatus eſt vterus, cùm ſic habuerit, eo quod pituitam ducit purgare & extenuare oportet, crebroq; vomere. Cùm mulieri os malè oluerit, gingiuæq; nigræ & prauæ fuerint, leporis caput & mures tres ſeorſim vrito, duorum murium ventrem eximito, iecur & renes minimè, & in pila lapidea marmor aut lapidem album terito & cribrato, deinde cuiuſque parem portionem miſceto, & dentes confricato. Oris autem partes etiam confricare oportet, deinde quoque lana maximè ſuccida & aqua colluere. Lana verò ſuccida melle imbuta, dentes & gingiuas, parteſque internas & externas confricet. Aniſum autem tritum & anethi ſemen, & myrrham duorum obolorum pondere, vini albi meri dimidia hemina diluito, hoc colluat, & diutiùs ore contineat, hoc autem crebrò faciendum, ieiunæq; & à cibo os colluendum. Optimum eſt pauco cibo vti, & valētiſſimos cibos ſumere oportet. Hoc medicamentum dentes purgat, eoſque bene olentes reddit. Vocatur autem Indicum medicamentum. Cùm mulieri mamma aſpera redditur, ſtybis ſemen aut rubi ex aqua & oleo coctum, mammis in cataplaſmate obducito, & betæ folia iniicito, deinde ex linteo in pilei acuti aut tiaræ formam conficito, tanta magnitudine vt mammam capiat, ſic mammam immittito. Si verò ſuppuret, incidito, & curationem per linamenta ex lana ſuccida adhibeto, eandemq; ſuperponito. Poſtea lenticulam coctam cum polenta mixtam ex cataplaſmate admoueto. Vbi in mulieris pudendo aut recto inteſtino tenues ac minuti lumbrici aſcarides dicti ſuboriuntur, viticis ſemen aut folia cū fellis bubuli obolo permiſceatur. Cedrino verò oleo ſubacta, & lana ſuccida bene carminata excepta, tertio quoq; die per noctem

& diem

& diem imponat. Poſtero verò die vbi detraxerit, calida lauet, & alliis coctis & crudis veſcatur, & aſcarides exeunt ac moriuntur. Muria autem colluere oportet. Hæc faciem decoram reddunt. Hepar tauri cum oleo terito, cum vino autem mero illinito. Fel autem recens corrumpit. Quinetiam ptiſanæ cremor ſimiliter faciem emundat, & ouorum candidum, & lupinorum & orobi farina, cum ficubus in cataplaſmate impoſita. Braſſicæ etiam radix & ſemen. Hæc etiam lentigines tollunt, itemq; alcyonium. Quòd ſi ex puluere facies doluerit, cerato liquido ex roſaceo, aqua frigida affuſa inungito. Hoc faciem erugat. Plumbaginem in pila lapidea terito, & affuſa aqua menſtrua paſtillos conficito, & vbi ſiccati fuerint, & oleo diſſoluti, faciem rugas ferentem inungito. At ſi capilli defluant, ladanum cum roſaceo, aut anthino vnguento terito, & cum vino illinat, aut cretam cimoliam cum vino, aut roſaceo, aut omphacino, aut acacia. Quòd ſi cum cutis glabritie decidant, cuminum, aut ſtercus columbinum, aut raphanum tritum inducito, aut cum cepa confricet, aut beta, aut vrtica. Faciei maculas ephelidas dictas erui decoctum tollit, betæ ius, ouorum candidum, ptiſana, aut cucumeris agreſtis radix ſicca, cum vini fæce trita & illita, aut mori folia admota. Aut ſeſamo trito, aut amygdalis amaris defricari. Aut vrticæ ſemen, aut allii cortex illigatus, & lepidium. Quod impetigines omnes aufert. Acetum, thuris pollen, pumex, ſulphur cum aceto, cardamum agreſte vſtum & in cinerem redactum, viperæ exuuium, rumicis agreſtis radix, hæc cum aceto vinoſo terito. Quòd ſi puſtulæ adſint, etiam lithargyro vtitor. Potio ad fluorem muliebrem rubrum faciens. Cornu cerui vſtum, duplo farinæ hordeaceæ crudæ commiſceto, eamque ad vinum pramnium aſperſam bibat, & ſiſtitur. Alia ſimilis potio. Adianti radicem tritam, & cicer toſtum, ac lentium lomentum ex melle bibendum, & potui exhibendum. Aut farinæ ſetaneæ acetabulum, gummi albi dimidiam partem, thuris pollinis tertiam, iunci odorati modicum, aut pini, aut cupreſſi parum, hæc aqua diluta potui exhibeto, de die autem bibat. Aut cornu cerui vrito, & cum farina hordeacea cruda & cedri baccis quinque terito, vinum nigrum auſterum tædaceum ammiſcetur. Aut mali punici dulcis aſſati

ſuccus cum vino nigro potui exhibendus. Aut cupreſſi baccæ tres aut quatuor, myrti baccæ nigræ, aut ſimul, aut per ſeſe, conſiderato corporis muliebris robore, cum vino autem propinandæ. Aut caſtorii obolus cum vino auſtero tritus propinandus. Potio ad fluorem muliebrem & quemuis vteri morbum. Pæoniæ ſemen, rhois radices, cuminum Æthiopicum, & melanthium ex vino albo exhibeto, aut ferulam deraſam acetabuli quantitate, & porri ſuccum ex vino albo aqua temperato, quod etiam fluentem ex naribus ſanguinem ſedat. Aut malum punicum in vino nigro decoquito, & detracto cortice, quod intus eſt tritum cum polentæ polline ex vino nigro potui exhibeto. Aut linum aut eryſimum toſtum, oleæ viridis folia, nigram radicem, peplum plenum, hæc ſimul trita ex vino aqua temperato bibenda dato. Aut coagulum aſininum, mali punici dulcis radicem, gallam, æquis portionibus omnia, & mali punici dulcis ſuccum ex vino bibendum dato, aut lapathi ſemen cum gallæ parte exteriore circumraſa. Hæc ſimul terito, deinde cyceonem confectum porrigito. Si ſanguis copioſus ex vteris effluat, viticis folia ex vino nigro exhibeto. Acerba vino nigro commixta, profluuium ſiſtunt. Ad fluorem muliebrem & dolorem. Cachryos radicem ex vino nigro bibendam dato. Quòd ſi copioſior fuerit, terebinthi fructum tritum ex vino & aqua dilutum bibere oportet. Si fluor muliebris contingat, cancris fluuialibus ex vino ſuffocatis, vinum cum aqua potui exhibeto. Quòd ſi adhuc fluxus feratur, promalum torrefactum & tritum ex vino, aut porri ſuccum exhibeto. Si verò multus fluor decurrat, muli ſtercus vſtum & læuigatum ex vino exhibeto. At ſi diu fluor detinuerit, ſpongia vſta confert, quam tenuiter tritam ex vino odorato exhibeto. Quæ ad fluores ex cataplaſmate adhibentur. Allia, portulacam, apium, loti & cedri ramenta, læuigata ſimul admiſceto, ex his aqua mulſa diſſolutis cataplaſma efficito. Aut rubi, rhamni & oleæ folia tenuiter trita ſimul miſceto, aqua mulſa diluito, & cum polenta ex cataplaſmate admoueto. Aut ſambuci & myrti folia ex cataplaſmate adhibeto. Aut loti ramenta, mori & roſæ folia cum vua paſſa. Fotus ad fluores muliebres. Loliaceam farinam toſtam, poſca meraciore decoctam, & linteo illitam in

fotu.

fotu adhibeto. Aut lentem coctam, & detracto cortice in farinam craſſiorem & in grumos redigito, & in aqua decoquito, eodemq; modo ex cataplaſmate adhibeto. Aut eruũ ad eundem modum admoueto. Confert etiam ſaluiam aut hordei paleas in ſaluiæ aut hyperici decocto coquere, & ex cataplaſmate imponere. Loti & cupreſſi ramenta, ex vuæ paſſæ infuſo decocta, linteo inducta, in fomento adhibeto. Aut oleæ, aut hederę, aut myrti folia ex decocto admoueto, & cum his hordei paleas coquito. Aut in aromatum decocto ſimul furfures triticeos coquito. Aut vuæ paſſæ infuſo triticeos furfures decoquito. Aut violæ albæ ſemen & radices decoquito, in decoctum furfures triticeos iniicito. Aut ex decocto furfurum triticeorum calido lana conuoluta calida foueatur. Aut in ſerpilli decoctũ furfuribus ad eundem modum iniectis. Fotus verò ſi dolor vrgeat etiam ex ſpongiis calidis & lanis mollibus adhibendus, aut ex vaſis teſtaceis & veſicis aqua affuſa & oleo calido plenis. Collutiones ad fluores muliebres. Myrti, lauri & hederæ folia in aqua decoquito, tepida colluito. Sambuci & lentiſci folia aqua decoquito, percolata, ſummè tepida colluito. Aut œnanthē, cyprum, vuam paſſam aqua mulſa decoquito, & colluito, aut fœnigræci aqua. Vel rubi decoctum, vel oleæ viridis, vel cupreſſi, vel ſerpilli, vel mali punici, vel radicis violæ albæ, vel lentiſci, ſummè tepidum infundito. Vel id quod ex butyro, reſina & adipe anſerino paratur. Aut quod ex ſuilla medulla & adipe eſt paratũ. Suffitus ad fluores muliebres. Hordeum toſtum prunis impoſitum ad ſuffitum adhibeto. Aut cerui cornu cum oliuis immaturis. Aut rhoem rubrum & polentam torrefactam, cum oleo & vino ad duplam portionem. Aut paleas hordei & ſtercus bubulum eodem modo adhibeto. Aut loti ramenta, rhoem, cupreſſum, ſiccum, ex vino nigro auſtero, in ſuffitu admoueto. Aut galbanum, aut thuris pollinem, aut reſinam vino macerato, aut ceruinum cornu, aut gallam, & ſiſtitur fluor. Alia ad ſuffitum materia. Scrobem effodere oportet, & vinaceorũ duas circiter chœnices Atticas torrefacere, cinerem in ſcrobem iniicere, & vino odorato aſperſo irrigare, & mulier ſeſe veſtibus conuoluens, circumſedeat & ſuffitum adhibeat. Aut caprę œſypum dictam (hoc eſt ſordem ad nates adhæreſcentem)

ſiccam, tuſam & toſtam, cum hordeo freſo oleo ſubactam, in ſuffitu adhibeto. Aut hordeum multum, aut eius paleas in prunas iniectas, aut cupreſſi ramenta vnguento reſperſa, ſuffitu adhibeto. Aut cicutam, aut myrrham, aut thus affuſo vnguento ſuffito. Aut bitumen & hordei paleas eodem modo. Aut cupreſſi radicem oleo roſaceo aſperſam ſuffito. Aut calamo iunco odorato, cypero, apii ſemine, aniſo, oleum roſaceum affuſum ſuffitu adhibeto. Ad eundem autem modum reſinam ſubiicito, cinnamomum, myrrham, cum rubi aut roſarum foliis ſuaueolentibus, puſillo croco addito & ſtyrace. Hæc omnia ſimul terito, & oboli Attici pondere in cinere ſarmentitio, aut in ſtercore bubulo ad inſtar acetabuli efformato, ſuffitu admoueto. Sit autem ignis ex vitis ſarmentis ſuccenſis. Mulierem autem priùs quàm odorem ſentiat, ſuperimpoſitam eſſe oportet, quandoquidem ſi odor excitatus fuerit, præſtat non ſuffire. Subdititia medicamenta ad fluorem rubrum. Myrrha & bolbium cum melle tritum optimè ſupponitur. Aut roſæ aqua decoctæ, quas ſanè tenuiter tritas, ex vnguẽto roſaceo lana exceptas, in ſubdititio apponito. Aut loti florem aqua decoquito, deinde ex vnguento roſaceo terito, & in vellere ad os vteri admoueto. Aut cyperum, irim, aniſum æquis portionibus ſingula, ex vnguento roſaceo tenuiter trita, intra os vteri iniicito. Aut myrti nigræ foliis ex vino albo pini corticem admiſceto, & ſimiliter facito. Aut cupreſſi fructum & thus, parem cuiuſq; portionem, ex vnguento ſimul terito & ſubdito. Si fluorem exiccare opus ſit. Calaminthам vino nigro decoquito, & maceratam ex linteo imponito. Aut hyoſcyami folia & cicutam ſimul coquito, ſimiliter porra, maluam, ceram & adipem anſerinum admiſceto, deinde tepida ad pudenda apponito. Aut vinum merum cum reſina & mali punici cortice decocto terito, & ad eundem modum ſupponito. Aut cnicum ex vino tritum in ſubdititio apponito. Aut loti ſcobem ſimiliter. Aut lentiſci folia, aut rhoem melle cocto permixtum ſubdito. Quòd ſi non ceſſet, ſuſinum aut blitum herbam linguæ ſimilem, ex vellere in ſubdititiũ peſſum efformato. Ad aquæ profluuium ſubdititium medicamentum & infuſum. Si mulieri aqua ex pudendis effluat, reſinam ſiccam, myricæ folia, lini ſemen ex vino terito,

ex adipe

ex adipe gallinaceo permiſceto,& in pudẽda per clyſterem infundito.Farinæ puriſſimæ conchæ teſtam maiorem,aut amylum in vellere ad os vteri in ſubdititio apponito. Aliud quod eodem modo infunditur. Vbi aqua ex pudendis effluxerit,myricę folia,thuriferę arboris fructum & reſinam, ex anſerino adipe trita,in pudenda per clyſterem iniicito.Si ex fluore aquoſo circa pubem dolor eſt. Viticis ſemen ex melle terito,pubem cataplaſmate probè obducito. Si fluor ſanguineus,albus,aut qualiſcunque fuerit.Sulphur & mandragoram ex vino meraco tritam lana exceptam ſubdito, & ſupina dormiat,immotaque maneat. Aut mali punici cortices ſiccos ex vino Pramnio tritos potui exhibeto. Ad fluorem album potio. Hederæ albæ ſemen, & pini corticẽ ex vino auſtero prębeto. Aut cornu cerui vſti partẽ vnã, farinę verò hordeaceę crudæ partes duas, cedri baccas quinque ex aqua terito & potui exhibeto. Ad vteri ſtrangulatũ. Caſtorium & conyzam ex vino per ſe, & ex eodem vtrunq; permixtum bibat.Aut bituminis trium obolorum pondus. Aut phocæ adipis quantum bis digito capi poteſt. Radices pæoniæ dimidiam potionem, ex vino odorato potui exhibeto. Vbi verò ſimul cum tuſſi ſtrangularint vteri, ſandarachæ oboli põdus,ſulphuris ignem non experti tantundẽ, & amygdalas amaras repurgatas tres vel quatuor commiſceto,ex vino odorato exhibeto. Quòd ſi quidem procidãt vteri, hordeum tenuiter tritum cum paleis, & cornu cerui oleo ſubactum,in ſuffitu admoueto. Cùm verò ſurſum fuerint, & cor & ſtomachus opprimitur, ibique ſubſtiterint, myrrham aut reſinam,aut netopum,aut caſtorium,aut laſeris ſuccum propinato. Cùm vterus ſtrangulatum intulerit,ſpiritus autem coaceruatus ſurſum proruperit,& grauitas detinuerit,mens attonita fuerit,ſermo defecerit, totius corporis perfrictio & ſpiratio offenſans adeſt, oculi hebeſcunt.Caput quàm citiſſimè radito,faſcia ſupra vmbilicum, ſi opus fuerit,impoſita retrudito. Caſtorium autem & conyzam,rutæ decoctum, cuminum Æthiopicũ, raphani ſemen,ſulphur, myrrham exhibeto. Ad nares quidem graueolentia,ad vteros verò ſuauiter olentia admoueto.Quòd ſi ſuſtinuerit, etiam grani cnidij partem interiorem albam melle ſubactam & permixtam naribus illinito. Aut ſchini

tenuem, ſcillæ ſpeciem, ſi mordeat. At cùm dolor & ſtrãgulatio detinuerit, maluæ radicem, aut acetum mulſum, aut fœniculi corticem & crethmum ex aqua bibendum dato. Præſtat autem ructum ciere, erectã ſedere, aut veratro naribus admoto ſternutamentum excitare. Si verò ſub ſepto tranſuerſo collocati eſſe videantur, de repente vox deficit, præcordia dura ſunt, ſtrãgulatur, dẽtes inter ſeſe illidit neq; vocata audit. Naribus igitur oportet lanam ſuccenſam ad ſuffitum adhibere, bitumine in ignẽ immiſſo, & caſtorio, & ſulphure, & pice. Inguina verò & femora interiore parte ſuauiſſimo vnguento illinere. Aut ſtellas marinas nigras & braſſicã ex vino odorato mixtam bibat. Aut myrrhæ tres obolos, coriandri parũ, reſinam, pæoniæ radicem, cuminũ Æthiopicũ, hæc ex vino albo trita, & aqua, aut aqua mulſa diluta, ſummè tepida potui exhibeto. Iuuat etiam peucedanum, ariſtolochia, cepę lachryma, panaces ex vino aut aqua ſummè tepidum exhibitum. Vteros in priſtinum locum reducit ricini radix pota, aut cuminũ Æthiopicum, aut apiũ, aut fœniculi & aniſi ſemen, piper, aut myrrha, aut papaueris ſuccus epotus. Si cor ſuffocatur ab vtero comprimitur, & difficilis ac crebra ſpiratio detinet, viticis & pæoniæ ſemen ex vino bibere oportet, aut ãbrotonũ, & panaces, & ammoniacum, aut rutam, aut ſomniferi papaueris ſuccum. Si rurſus eodem modo habeat, melanthium læuiter terito, melle ſubigito, & velut glandulam efformatam, penna conuolutam, in ſubdititio apponito. Aut philiſtium ad eundem modum ſupponito, aut telephium, aut anemones folia trita, in linteum detritum indita, & pauca myrrha admixta. Si vteri in lumbos incumbant, neq; ſuffocatio caput attingat, Polypos coctos edat, & vinum nigrum odoratum, meracũ quàm plurimum bibat. Quando verò tanquam ad viſcera verſi ſtrangularint, vinum cedrinum, & cuminum Æthiopicum bibat, calida lauet, & odoratos fotus admoueat. Si vteri flatu diſtenti fuerint, aromata omnia in vnguentum iniiciantur, & laurus, & myrtus, & ſaluia, & cedri ac cupreſſi ramenta. Hæc tuſa & læuigata cribrato, & in vinum odoratum inſpergito, & oleum roſaceum affundito. Si verò tranſmoti vteri oppreſſerint, hordeũ cùm repurgaueris, & cornu ceruinum ex vino ſubacta ad ſuffitum adhibeto. Cùm

ſur-

ſurſum procedentes ſtrangulant,ſuccenſum funiculum lucernarium ſub naribus extinguito,quò fuligo & fumus intrò penetret, picemq; & caſtorium, peucedanum & myrrham,vnguento diluta,vellere excepta,in ſubdititio apponat,reſinam verò oleo diſſolutam bibat.Si valdè ſtrangularint potio exhibenda. Aut teſtudinis marinæ obolos tres, ex vini albi hemina aut cyathis tribus propinato.Aut cedrino oleo in lucernam infuſo, eam accendito, & extinctam naribus admoueto,aut cœnum quàm fœdiſſimum eodem modo,aut lanam ſuccenſam mulieris naribus ad ſuffitum adhibeto,aut bituminis modicum ex vino albo tritum bibat,aut eryſimi conchæ teſtam & caſtorium ex vino albo bibendum dato,& lauet. Quòd ſi etiam tuſſis adſit,ſandarachæ obolum, ſulphuris ignem minimè experti obolos duos,amygdalas amaras detracto cortice, & caſtorij obolum ex vino odorato permiſceto,&potui exhibeto.Quòd ſi vteri ſtrangulent,& ſtrangulatus ad cor pertingat,osq; occluſum fuerit,acetum calidum ſorbendum dato osq; paxillo aut radio diducito,& vinum inodorum eodem modo infundito,& cum aceto mulſo.Si verò valdè ſtrangularint,& voce defecta fuerit,cepa ex vino tepido trita in nares inſtillata eam excitato. Quòd ſi ad hepar vſq; aſcenderint,ſtrangulatur,vox deficit,nihilq; videt,dentes inter ſe illidit, dura redditur,nihil ſentit,crebrò ſpirat,neq; audit.Hanc manib. ſub præcordiis apprehenſam crebrò illinito, & dentibus paxillo diductis,vinum meracum tepidum,niſi quid impediat,infundito,& plærunq; confeſtim alleuatur. Si verò ad inguina incumbant & adhæreſcant, caprini ſtercoris globulos,& leporis pilos,vituli marini adipe ſubactos,ad ſuffitum admoueto. Aut hederę fructum,aut folia ſicca,aut corticem,& quercus folia ammixta reſina,oleo ſubigito,& ſuffitu adhibeto.Coaguli vituli marini pellem læuiter tuſam, ſpongiã & muſcũ læuigata,vituli marini adipe permixta,ad ſuffitũ admoueto.Stercoris caprini globulos,vituli marini pulmonẽ,& cedri ramenta ſuffito. Quinetiã ſtercus bubulum,aut cornuum bubulorũ ſcobem, aut bitumen,aut ſpinæ Ægyptię fructũ, aut cedri ramenta, & myrti folia ſicca, hæc molli vnguento ſubacta,in ſuffitu adhibeto. Aromata verò multa in vnguentum iniicito. Aut vuarum retrimen-

ta læuiter tuſa, cedriam & reſinam pineam ſimul mixta, paſſo cocto diluta ad ſuffitum admoueto. Fotus vt vteri recedant. Stercus bubulum vſtum, aceti dimidium, & erui ex aqua marina aut dulci decocti ſimiliter dimidium, ſuffitu naribus admoueto, idque leuiter facito, & lenticulæ decocto epoto, vomitum cieto, & farinam ſorbendam, inſuperque vinum bibendum dato. Poſtridie granum cnidium deuoret, & medicamentum ſumat quod vrinam cieat, vuam paſſam & cicerum tritorum partes duas, vuæ paſſæ optimæ affuſum aquæ congium coquito, deinde diffuſum cœlo ſereno exponito, poſtridie bibendum exhibeto. De cætero ſaluiam, lini ſemen & polentam bis die ex vini aqua temperati heminis quatuor exhibeto. Olei heminam dimidiã ſambuci folia quantum manus plena capit, hoc decocto calido foueto, aut teſtis calidis iniectis, muliere in ſella ſedere iuſſa, & veſtibus circumtecta. Aut ſambuci folia cum myrto decoquito, & hordei paleas, & ſi perferre poſſit acetum, oleum, mel, aquam, hæc temperata & permixta, valdè feruefacta in veſicam infundito. Et pini corticem, maliqúe punici folia in aquam iniecta, vehementer decoquito, & in decoctũ hordei paleas immiſſas oleo affuſo decoquito. Aut loti & cupreſſi ramenta affuſa aqua & oleo probè admodũ coquito, & fomento adhibeto. Cùm aromatibus vnguentum infundito, gallam immittito, & rhamni corticem & polentam triticeam cum aqua. Quòd ſi nerui foras promineant, & quæ ſcrota vocantur, laxentur, myrti baccas, loti ramenta, rubi & oleæ folia ſimul coquito, & ſummè tepido foueto, aut vino cum his & graueolentibus eodem modo. Exteriora verò oui candido linito. Cùm autem perfrixerint & liuida fuerint, aqua calida foueto. Quæ vterũ emolliunt. Ouillum adipem, oui luteum, mel, oleum roſaceum, his farinam ſubactam molli igne calefacito, quod diſtillat molli lana excipito, & in ſubditicio apponito. Aut ouillum adipem aromatibus conditum, nitrum rubrum, aut anſerinum adipem, oleum roſaceum, hæc liquata & cum lana ſubacta ſupponito. Anſerinum adipem aut ouillum, ceram albam, netopum, oleum roſaceum, hęc quàm optimè ſimul permixta, & tenuibus concerptis panniculis excepta, confeſtim vbi lota fuerit, tepida ad os vteri apponat. Aut cerui medul-

medul-

medullā & adipem oleo roſaceo liquatum, molli lana exceptum ſupponat. Subdititia mollia quæ aquam, mucos & pelliculas educunt, neque vlcerant. Myrrham quàm optimam, ſalis micam, & picem aromatibus condîtam, læuiter terito & apponito. Subdititium aliud. Grana cnidia triginta detracto cortice, Indicum quod Perſæ piper vocant, & quod ineſt rotundum (myrtidanum appellant) cum lana muliebri ſimul terito, & melle diſſoluito, deinde molli & pura lana exceptum, & circum pennam conuolutum ſupponito, & per diem ſinito. Quòd ſi validius facere voles, paulum myrrhæ admiſceto, tertiam videlicet partem, & lanam mollem puram ſemiſuccidam. Ex vteris educit osq́ue mollit, narciſſus, cuminum, myrrha, thus, abſinthium, cyperus, hæc ipſa per ſe, aut cum oleo roſaceo, aut albo, aut Ægyptio, lotæ autem ſupponantur. Medicamentum quod cruentam ſaniem educere poteſt. Myrrham cum tædis miſceto, ſalem, cuminum, fel tauri, mel, in vellere ſupponito. Et cumini folia ſimiliter ex vino. Aut laſeris ſuccum cum ficu miſceto, & glandem formatam ſubdito. Idem facit mori radix cum melle, poſteaque roſaceo linito. Efficax eſt & allij caput ſine nucleis, nitrum rubrum, & fici pingue ęquali portione, in paruam gallam miſceto, glandem conficito, & liquore aliquo intinctam ſupponito. Deinde lota adipem ceruinum in lana ſubditum, teneat. Hæc cruenta omnia magis quàm priora educit, & emollit. Piper, elaterium, & ammixto lacte muliebri, cum his mel, oleum album & adipem ceruinum terito, linteo lacero & attrito exceptā ſubdat. Hoc quoduis humorum genus potenter educit. Fici pingue, elaterij quantum ad duas potiones ſatis ſit, nitrum rubrum elaterij quantitate, mellis parum, linteo aut vellere exceptum, glandem conficito. Aliud. Netopum, fel tauri, nitrum, cyclaminum, gallam cum melle terito. Poſtea verò etiam lota adipem ceruinum in ſubdititio teneat. Aut pulegium & fel tauri tritum circum pēnam obducito, & oleo Ægyptio imbutum ſupponito. Aut cyclaminum tali quantitate cum æris flore. Aut anemones caput cum farina tritum, circum pēnam obductum, oleo albo intingito, omnia educit. Cucumeris agreſtis oblongi interiorem partem detracto ſemine, ex lacte tritam, vnà cum his myrrham ſince-

ram, mellis aliquantulum, & oleum Ægyptium admiſcere; molli lana excipito. Aut interiorē cucumeris agreſtis partem ſiccato, & affuſo melle terito, glandem conficito. Cùm autem lauerit adipem ſubdat, aut elaterij potiones tres ex aqua. Emollientia. Oui candidum, farinam, mel, ceram albam, hæc ſimul calefacito, & quod diſtillat vellere exceptū ſubdito. Aut adipem anſerinum, ceram albam, reſinam, vnguentum roſaceum, cerui medullam liquato, aut ouis aut capræ adipem, oui candidum, vnguentum roſaceum, aut in glandem formato, aut lana excipito. Fotus ex quibus vteri purgantur, ſi duri fuerint. Vinum quàm ſuauiſſimum ad tres ſemicongios Atticos pari aqua temperare oportet, fœniculi radicis & ſeminis quadrantem, roſacei olei heminam dimidiam in olla ponere, cuius operculum foramen habeat, & vinum affundere, & calamo impoſito fouere, poſteaq; ſcillā in ſubdititio apponere. Si dolores repentini vehementer irruant, & animi deliquia adſint. Roſarum folia, cinnamomum, myrrham puram, netopum, papaueris ſuccum, ex his paſtillos drachmæ pondere formatos, amphoræ, fruſto candenti impoſito, aut ad ſuffitum vtitor. Aut ſtyracis paululum in oleum iniicito, velut in priore vtitor. Quæ in vnguenta iniiciuntur omnia tundenda & cribranda, ſtyrax autem in ſtercus bubulum immittenda, & netopo illinendum. Oleum roſaceum quàm optimum, & Ægyptium album affundendum, ex eo poſt purgationes ſuffitum parato. Aut lauri, myrti folia, & cyperi fructum tundito, cum vnguento Ægyptio albo & netopo permiſceto, in ſtercore bubulo ad ſuffitum adhibeto. Confert autem & thuris pollen cupreſſi ramenta, & cyperi radix tuſa. Iuncum etiam odoratum aromaticum, cardamum & irim cribrato, his omnib. affuſo oleo roſaceo & netopo permixtis, ex triticea farina craſſiùs molita vtitor. Aut reſinam ex recenter compacto fictili ſuffito, caſtorio aut aliquo ex aromatibus iniecto. Caput autem oleo roſaceo perfundito, & in aures oleum myrtinum aut melinum immittito. Aut cicer rubrum & vuas paſſas decoctas potui exhibeto, & in aqua calida deſideat. Et oliuas albas priùs quàm oleum dimittant concidito & ſiccato, ex vino odorato terito, & acetabulum Atticum exhibeto. Aut cantharidum ventres, aut adi-

antum,

antum, & nitrum rubrum Ægyptium, ferulæ radicem, & apij ſemen leuiter contuſum, hæc exhibeto. Si verò ſtranguria inuadat, in aqua deſideat, & vinum dulce bibat, ſi maximè ſtranguletur ex vterorum dolore. Vinum etiam quàm ſuauiſſimum, æquali aqua temperatum, ad tres ſemicongios Atticos, radicum fœniculi & ſeminis trientem, & olei roſacei heminam dimidiam. Hæc in ollam magnam nouam coniecta, vino affuſo ad fotum adhibeto, & ſcillam in ſubdititio apponito, dum os molle & amplum eſſe fateatur. Quòd ſi exulceretur, & puſtulæ in ipſo vndique innaſcantur, præſtat ex adipe anſerino cum thure curationem adhibere. Ad vterorum dolorem. Peucedanum, ariſtolochiam, panaces, hæc ſimul ex vino dulci mixta & calefacta propinato, & ſorbitione papauer album & vrticæ ſemen accipiat. Alius ſuffitus. Si dolor detineat, ſuffitu adhibeto mali punici dulcis corticem, loti ramenta, oleæ folia ſicca contuſa, hæc oleo permiſcere oportet, & in ſtercus bubulum ignitum iniicere. Aut galbanum, myrrham, thus, oleum album Ægyptium in vitis ſarmenta. Alius ex bitumine vehementior. Bitumen, Xanthij radicem, leporis pilos aut rutam, coriandrum ſiccum, hæc omnia trita, & in paſtillos formata, ſuffitu admoueto. Aut ad picem, ſandaracham læuiter tuſam, & cupreſſi ramenta permiſceto, affuſoq; vnguento paſtillos conficito, in ignem coniectos ad ſuffitum adhibeto. Aut cornu caprini ſcobem oleo agitatam ex igne ſuffito. Aut in effoſſam ſcrobem torrefactorum vinaceorum cinere iniecto, & vino odorato madefacto, circumaſſidenti mulieri ſuffitum excitato. Sint autem vinaceorum partes duæ, ipſæque quàm maximè ſiccæ. Si vterus ad veſicam vſque doleat, porri ſemen ex aqua tritum bibendum, aut cyclamini radix ex vino albo ieiunæ propinãda. & calida lauet, & à balneo ieiuna bibat, & tepefactoria adhibeto. Aut allij caput vnicum, nitrum torrefactum, cuminum, hæc læuigata melle ſubacta in ſubdititio apponito. Calida lauet, & calidam bibat. Hoc omnem vteri morbum curat. Linũ ſciſſum cum ipſo culmo, ad pugillũ vnum tenuiter tuſum, vino albo quàm ſuauiſſimo per noctẽ macerato, deinde percolato, & tepefacto lanam molliſſimam imbuito, & partim ſubdito, partim extrahito. Confert etiam cro-

cum ac myrrham, & nuces ponticas pura & alba lana exceptas, ex anſerino adipe & vnguento irino in ſubdititio apponere. Si vehemens dolor per ſubdititia purgatam detineat, myrrhæ acetabulum thuris tantundem, melanthium, cyperum, ſeſeli, aniſum, linum, netopum, mel, reſinam, anſerinum adipem, acetum album, vnguentum Ægyptium, ſingula pari portione ex vino albo dulci, ad duas heminas terito, tepidis infuſis colluito. Si vehemens dolor detinuerit, cantharides, cyperus, calamus, iuncus odoratus & iris, his ex vino nigro decoctis vtere. Collutio alia ſi vehemens dolor & ſtranguria detinet. Porri ſuccum, ſambuci fructũ, ſeſeli, aniſum, thus, myrrham, in vinum infundito, & miſceto ac colluito. Aut myrrhæ acetabulum, thuris æqualem portionem, melanthij, cyperi tãtundem, ſeſeli, aniſum, apij ſemen, netopum, mel, reſinam, anſeris adipem, acetum album, vnguentum Ægyptium, horum ſingulorum pares portiones vino albo dulci diluito, & ad collutionem adhibeto. Aut mercurialis decoctum cum myrrha, thure & netopo. Aut ſaluiam, hypericum in aqua decoquito, ea colluito. Aut lini ſemen, aniſum, melanthium, ſeſeli, myrrham, caſſiæ fructum in vino coquito & infundito. Alia collutio, ſi dolor poſt purgationem vehemens fuerit. Sambuci fructũ & lauri baccas ex vino nigro coquito & colluito. Aut ſambuco in aqua cocta, aqua effuſa & vino dulci affuſo colluito. Quòd ſi poſt collutionem innaſcatur dolor, aromata quæ in vnguentum immittuntur decoquito, & ad decocti effuſi duas heminas adipem anſerinum & oleum roſaceum ammiſceto, eoque tepido colluito. Infuſum autem in nemine (quod ſemel dictum ſit) duarum heminarum modum excedat. Aut mercurialem in aqua decoquito; & myrti ſuccum ammiſceto, aut thus & netopum æquali portione, & tepido colluito. At ſi vterus doleat, cyclamini radicem ex vino albo ieiunæ propinato, & calida lauet, & à balneo bibat. Si pudenda vlcere feruido laborarint. Myrti baccis cũ vino decoctis, calido colluendum, & melilotus apponenda, & pæoniam tritam ex vino coctam ſupponat. Et myrrham ac reſinam ſimul mixtam, vino ſubactam, ex linteo imbuto ſubdito. Et ſi ſtranguria prehenderit, pubes fouenda & illinenda. Deſidendum autem in roſarum decocto, aut rubi;

aut

aut myrti, aut oleæ, vel capreolorum vitis, vel iuniperi baccis, vel ſaluiæ. At ſi ventus in vtero innaſcatur, & continuus dolor ſuboriatur, neque flatus exeat, cuminum ſupponat. Saluiam, cyperum tuſum, per totam noctem maceratum, mane percolatum, eo quod lucidum eſt in vas effuſo, triticeam farinam craſſiùs molitam vino albo ſubigito, & laſeris ſucci cyathum, ſimul mixta decoquito, & ſubcrudũ ſorbendum dato. Si columella in pudendis ſubotta ſit, dolor detinet, dolori medetur apij ſemen, hedera, aut mali punici dulcis triti ex vino veteri decoctum, cum recẽtis carnis fruſtulo foliis obducto in ſubdititio ſuppoſito. Quæ per totam noctẽ ſubdita habeat, deinde vbi detraxerit, vino colluatur.

Hippocratis de his quæ vterum non gerunt liber.

AC de his quæ mulieribus in ſingulis affectionibus cõtingunt, antè quidem dictum eſt, nunc autem quas ob cauſas mulieres prorſus ſint ſteriles, aut quamobrem niſi curentur parere nequeant, mihi aperiendum. Hanc autem iſtius rei cauſam eſſe aſſero. Si vterorum os à pudendo penitus auerſum fuerit, non concipiunt. Neque enim vteri genituram excipiunt, ſed confeſtim foras prodit. Quod etiam contingit ſi os vterorum præter naturam paulùm peruerſum ſit. Quòd ſi prorſus conniueat vterorum os, neque ſic vteri genituram excipiunt vt neque ſi plus quàm conueniat recenter conniueat. Quæ commemorata ſingula patent. Etenim ſi prorſus auerſum aut conniuens fuerit, menſes, nullo modo, vel non niſi violenter & cum morbo prodeunt, ſi coactus fuerit vterus à ſanguine pro more conuerti. Ac etiamſi mulier repurgata fuerit, interdum & vterorum os à pudendo auertitur. Quòd ſi paulùm declinet, aut de repente conniueat, menſes quidem prodeunt, ſed cum vi, & paulatim per multos dies. Quæ omnia ita ſe habere contrectanti mulieri manifeſta ſunt, & ſi quid ex his contigerit, cura adhibita mulier fœcunda redditur, idque etiam quandoque ſponte. Quæ ſingula cur contingant, in morbis muliebribus dictum eſt. Si vteri lubrici fuerint (id autem quibuſdam naturâ contingit, & ſi innata vlcera magnas cicatrices intus reliquerint) mulier vtero non cõcipit.

Genituram enim vteri quidem excipiunt, niſi alia quædam cauſa ſubſit, non tamen concipiunt, ſed ſemen foras elabi ſinunt. Hoc autem contrectanti manifeſtum eſt, & ei quæ rogatur num aliquando in vteris ei vlcera innata fuerint. Menſes verò hoc in morbo non aliter quidem ac ſanis prodeunt, ſed vt plurimùm eiuſmodi mulier incurabilis exiſtit, eaque cauſa eſt cur vtero non concipiat. Si vlcus ex aliqua harum commemoratarum affectionum in vteris obortum fuerit, neque breui ſaneſcat, ſed ſordidum extiterit (longo enim tempore vlcus permanet, velut quod in aure exiſtit, & praue olet mulier, eique interdum ex pudendis ſanies graueolens effluit, neque quamdiu vlcus detinuerit vtero concipit, quòd vteri genituram non retineant) huic menſes non ſecus ac ſanis prodeunt. Ex contactu autem & interrogatione maximè de prædictis conſtat. Cura tamen adhibita, etſi parua ſpes eſt, fœcunda tamen euadit. Si verò ex menſibus aliquid in vteris relictum ruptionem fecerit, quod circa os aut paulò interius calefactum fuerit, rurſuſque perfrixerit, neque ſic vtero concipit. Hoc enim incumbens impedit ne genitura quo opus eſt perueniat. Quòd ſi per initia quidem curetur, conualeſcit & fœcunda redditur. Si verò tempus acceſſerit, infœcunda manet. Ex contactu autem potiſſimùm affectio patet. Durum enim quiddam innaſcitur. Et ſi plus æquo vteri dehiſcant, neque ſic concipit. Neque enim ſemen vteri retinent. Sed & hoc quoq; ad contactum manifeſtum fiet, menſeſque conferti & paucis diebus prodeunt. Hæc affectio verò & naturâ & ex relatis morbis cõtingit, & ſi quidem à natura fuerit, incurabilis eſt morbus; ſin minùs, menſes minimè ſani prodeunt, cùm nimirum mulier ſana non ſit, neq; ſic concipit. Neque enim à ſanguine morboſo concreſcit, verùm ſanguis morboſus ex corpore delatus, genituram ſeroſam reddit, quæ ſeroſa reddita, tempore modico, vel multo, vnà cum ſanie foras egreditur. Id autem ex mulieris corpore & menſibus patet. Mẽſes enim ei quales dicti ſunt ferentur, ſiue bile, ſiue pituita, ſiue aqueo humore abundarit. Breui autem cura adhibita fœcunditati reſtituitur, alioqui minimè. Si verò mulieri menſes penitus non prodeant, aut propter ea omnia quæ commemorata ſunt, ne ſic quidem cõcipit. Neque enim ve-

næ ſanguine refertæ genituram excipiunt, & in vteris aliquid inueterati ſanguinis ineſſe neceſſe eſt, quod genituram nutriri prohibet. Quòd ſi pauciores quàm conueniat menſes prodeunt, neque ſic concipit, propter cauſas in priore morbo commemoratas, quod & ex percontatione patet. Et ſi quidem natura pauci menſes prodeant, incurabilis exiſtit. Si verò ex aliqua commemoratarum affectionum, cura adhibita breui fœcunda erit. Et ſi plures quàm conueniat mulieri menſes prodeant, neq; ſic vtero concipiet. Neque enim vteri euacuato ſanguine, propter imbecillitatem genituram apprehendunt, quòd ſi ſanè etiam apprehendãt, copioſus ſanguis ad mulieris vterum de repẽte delatus, genituram ſuffocat. Id autem etiam ex menſibus qui copioſi prodibunt manifeſtum eſt. Et ſi quidem naturâ copioſos menſes mulier demittit, infœcunda redditur. At ſi non natura, ſed ab aliqua ex cõmemoratis affectionibus, cura adhibita breui fœcunda erit. Et ſi vterorum os extra pudendum exciderit, neque ſic vtero concipit. Os enim durum efficitur, neque genituram excipit, & intumeſcit, ideoque infœcunda prorſus redditur. Quam ob cauſam autem hæc affectio contingat, manifeſtum eſt. Et ſi menſes minimè vt conuenit prodeant, ſed deorſum ad ſedem cum impetu ferantur, neque ſic vtero concipit. Os enim vterorum à pudendo auerſum eſſe, aut conniuere patet. Quòd ſi vtero in ſedem obuerſo, aut conniuente, cura adhibita fuerit, fœcunda redditur. Vtrumq; verò ex percontatione & reſponſione manifeſtum fit. Si enim menſes ſemper ſic fuerint, his morbum in cauſa eſſe manifeſtum eſt. Atque iſtæ eiuſmodique cauſæ in mulieribus ſunt, ob quas niſi curentur, non pariũt; & ex quibus prorſus infœcundæ redduntur, vt proinde mirari mulieres minimè oporteat, ſi quædam non tamen ſæpè pariant. Tentamenta quibus exploratur in muliere cõceptus. Si noſſe velis an mulier conceptui ſit idonea, butyrũ & lac mulieris puerum lactantis potui exhibeto, & ſi eructauerit concipiet, ſin minùs, minimè. Netopum modicum lana conuolutum ſubter apponito, deinde mane ſpectato num eius quod appoſitum fuit odor ad os peruenerit, quòd ſi ſic, concipiet; ſin minùs, non. Aliud ad idem. Si cui mulieri ex ſubdititiis nõ admodum vehementibus dolores ad

articulos peruenerint, & dentium ſtridor, tenebricoſa vertigo, & oſcitatio detinuerit, huic concipiendi maior ſpes adeſt, quàm cui nihil horum contingit. Aliud. Allium caput vnicum habens, capite depurgato & deraſo in vterum ſubdito, & poſtridie ſpectato num odor ad os perueniat, quòd ſi ſic, concipiet; ſin minus, minimè. Si mulier noſſe velit an conceptura ſit, aniſum ex aqua quàm tenuiſſimè tritum bibat, & dormiat. quòd ſi quidem pruritus circa vmbilicum eam corripiat, concipiet; ſin minùs, minimè. Prægãtem mulierẽ, ſi non aliter, ex hoc tamen cognoſces, quòd oculi contracti, & magis caui videntur, neque eorum candidum natiuam habet albedinem, verùm liuidius cernitur. Quæ vtero gerunt, in facie maculam habent, quam ἐφῆλιν vocant, vbique concipere cœperint, vinum odio habent. & cibos auerſantur, oris ventriculi morſu torquentur, & os frequenti ſaliuatione redundat. Minium & aniſum tenuiſſimè tritum, deinde aqua dilutum exhibeto, & dormire ſinito, & ſi ei tormina circa vmbilicum ſuboriantur, prægnans eſt, alioqui, minimè: poſt hæc autem omnia, farinam, mel, & origanum ex vino & oleo bibat. Quæ vtero gerentes maculam in facie veluti ex Solis aduſtione (ἐφῆλιν vocant) habent, eæ fœmellam geſtant: quæ verò bene coloratę permanent, marem plærunque. Si papillæ ſurſum conuerſæ fuerint, marem geſtat, ſi deorſum, fœminam. Sumtam lactis portionem cum farina ſubigito, & in paſtillum formato, & leui igne torrefacito, & ſi quidem exuratur, marem geſtat, ſi verò diffindatur, fœmellam. Hoc idem ipſum ſuper folia emulctum inſpicito, & ſi quidem cogatur, maſculum geſtat, ſi verò diffundatur, fœmellam. Curationes quæ conceptum explorant in ea quæ liberorum procreatione indiget, & liberis caret, & quæ iam antea prægnans effecta, nunc verò non parit. Vbi vteri ſtomachus totus, aut extrema ſui parte durus, aut conniuens & non rectus fuerit, ſed in alteram coxendicem conuerſus, aut in rectum inteſtinũ procubuerit, aut ſeſe contraxerit, aut ſtomachi labrum in ſe reductum fuerit. Quacunque igitur ex occaſione aſper & calloſus euadit. At ex concluſione & callo durus fit. His mẽſes minimè, aut longè pauciores, aut quàm conueniat deteriores, & per longius tempus apparent. Et menſes quidem

pro

pro corporis & vterorum valetudine exitum habent, & pro connato & iuſto eorum caloris & humiditatis modo, & ſtomacho non admodum offenſo. Rurſus autem geniturã ob læſionem non recipit, quæcunq; tandem ſtomachum malè affectum ne recipiat impedit. Huic poſt fotum vniuerſo corpori adhibitum, medicamentum purgans bibendũ exhibere oportet, facta primum corporis purgatione, ſiue ſurſum & deorſum, ſiue deorſum ſolùm. Et ſi quidem ſurſum purgans medicamentum exhibeas, ante purgationem fomentum non admouendum, ſed poſtea. At fomento adhibito, deinde medicamentum deorſum purgans exhibendũ. Quòd ſi ſurſum purgante medicamento minimè opus eſſe videatur, fomento ante admoto per inferiora purgans bibendum exhibeto. Vbi autem corpus bene habere viſum fuerit, poſtea crebrò in eo fotu quicunq; tandem conducere videbitur inſidendo, vteris ipſis fomentum admoueto. In fotus autem cupreſſi ramenta, & lauri folia tuſa immittito, & copioſa calida frequenter lauato. Recenter lotæ & fotæ os vteri ſpecillo ſtanneo aut plumbeo diducito, ſimulq; ſi opus fuerit dirigito, initio à tenui ducto, deinde craſſiore ſi admiſerit admoto, quoad probè habere videatur. Specillum autem emolliente quodcunque conducere videbitur diſſoluto & liquido reddito intingito. Specilla lata poſteriore parte conficito, deinde paruulis lignis oblõgis accommodatis vtitor. Hoc verò tempore tædam pinguiſſimam in tenuia fruſtula diſſectam, ex vino albo dulci quàm ſuauiſſimo decoctam bibat, & apij cuminiq; Æthiopici ſemen cõtuſum, & thus probatiſſimum. Ex hoc moderata quantitate bibat diebus quibus meliùs habere videbitur, & catulinas carnes pingues percoctas edat, & polypum ex vino dulciſſimo coctum, iuſculum bibat, braſſicam quoq; coctam, vinumq; album ſuperbibat, cœna abſtineat, & bis die lauet. Per hoc tempus cibis abſtineat, poſtea ſi per ſtomachũ proceſſerit, & quandam foras purgationem oſtenderit, vno aut altero die potionem aliquam bibat, à ſpecillorum vſu deſiſtito, & vteros ſubdititiis & medicamentis purgare tentato. Cui verò cùm ſtomachus rectus ſit mollis, & ſanus, benéque habeat, & conuenienti loco ſitus ſit, menſes nullo modo, aut pauciores, & longiore tempore apparent, mi-

nimǫ́que ſani, vbi perſcrutatus fueris quonam morbo vteri laborant, & num corpus aliquid conferat, & inuenta cauſa ex qua non concipit, cùm ſic quidem habuerit, conuenientem curationem adhibeto, ſi eam recipiat, initio à validioribus prout opportunum videbitur ducto, & in leuiora deſinens, quoad vterus bene à purgatione habere & ſtomachus rectè conſtitutus, & idoneo loco ſitus eſſe videatur. Quòd ſi à medicamento & potione non proceſſerit, neque ſi moderato tempore biberit, hac potione ſuperſedeat. Vbi verò ex ſpecillorum vſu bene habuerit, os ſtomachi emollito, & vt dehiſcat, viamq́ue ſubdititio præbeat, per medicamenta, tum ad ſuffitum, tum ad emolliendum accommodata efficito. Cùm autem ex emollitione & ſuffitu bene habere videbitur, per ſubdititia medicamenta vteri purgationem quoad bene habere videatur efficito, progreſſu à leuibus ad vehementiora facto, rurſus autem in leuia odorata deſinens. Medicamenta enim valentia ferè ſtomachum exulcerant, & quominus recto loco conſiſtat, & ad genituram ſuſcipiendam bene habeat impediunt, vterumq́ue ſiccum reddunt. Si verò mulieri vteri ad conceptum ex pinguedine offenſi eſſe videantur, eam quàm maximè extenuato, & præter alia gracilem reddito. Vernum autem tempus ad conceptum præſtantiſſimum. Vir verò minimè inebrietur, neq; vinum album, ſed valentiſſimum & meracius bibat, cibos edat valentiſſimos, neque calida lauet, viribus valeat, & ſanus ſit, & cibis ad hanc rem minimè conducentibus abſtineat. At cui mulier expurgata videbitur, & vteri ſtomachus bene habere, caput lauet & defricet, & nullo prorſus illinatur, deinde linteo inodoro loto capillis cicumpoſito, reticulo nihil olente loto deliget, primùm ſubdito linteo, poſtea galbano ad ignem aut ſolem calefacto, & probè emollito, ad ſtomachum in ſubdititio appoſito quieſcat. Deinde matutino tempore ſoluto reticulo & linteo, caput olfaciendum alicui præbeat, & ſi probè purgata fuerit, olet, aliôqui non olet. Hæc autem ieiuna faciat. Quòd ſi ei quæ non parit ſubdideris, nunquam neque purgata, neque aliter olebit, neque ſi prægnanti ſuppoſueris, ſic olebit. Quæ verò crebrò prægnans eſt & facilè concipit, & bona valetudine fruitur, ſi etiam non purgatæ ſubdideris,

diderit,ei vertex olebit,nihilque aliud. Cùm verò bene habere cognoueris,ad virum adeat iubeto. Et mulier quidem cibis abſtineat, vir autem minimè temulentus, ſed frigida lotus,& qui paucos & conferentes cibos in conuiuio ſumſerit. Quòd ſi mulier ſe genituram concepiſſe nouerit, primo tempore ne virum adeat, ſed quieſcat. Noſcet autem ſi vir ſe emiſiſſe dixerit,mulier verò propter ſiccitatem ignoret. Quòd ſi rurſus eadem die vterus genituram reddiderit, humidus erit,quo caſu,rurſus cum viro congrediatur quoad concipiat. Alia curatio. Poſt fomentum vniuerſo corpori adhibitum, quod ſurſum & deorſum purget propinato, deinde lacte aſinino poſtea epoto, vteros duobus diebus per fiſtulam vrina muliebri putrida, nitro immiſſo foueto, tertio verò vrina bubula. Quarto autem & quinto die, fœniculi ſemen tritum, ſambuci folia, laurum, & cupreſſi ramenta,aqua affuſa decoquito. Poſt fomentum verò vbi copioſa calida lauerit, ſtatim à fomento adipem aromatibus conditum ſub noctem ſubdere oportet. Poſtea hæc inter ſe mixta propinato, myrrham,ſtacten, butyrum, anſerinum adipem,cerui medullam, reſinam, netopum, hæc ſingula æquis portionibus commixtis liquata, ex lana Mileſia, molli bene carminata in ſubdititio apponito. Poſtea quinque plumbeis penicillis ad octo digitorum longitudinem ductis,vterum dilatato. Primus tenuis eſto,ſecũdus verò craſſior,reliquiq; alter altero craſſior. Aperiũtur verò per quinque dies,& ſemper vbi lota fuerit ſupponat, & ne decidant ex lumbis deliget,& penicillos ſemper altiùs intrudat, poſtremum verò quàm penitiſſimè. Vbi autem aperuerit, purgans medicamentum ſubdito,cantharidas quinq; tritas,& cucurbitæ longæ interiorem partem ſpongioſam, & myrrham. Hæc ex melle cocto ſubacta,& in glandulam ducta, lana parte ſumma excepta conuoluta, deinde oleo ſuauiſſimo intincta,ſupponito. Hoc etiam purgatorio vtendum, felle tauri, æris flore vſto, nitro & myrrha. Hæc modico melle diluta,ex tenui linteo deligata, & linteo ſuperna parte medicamẽto obducto,ſupponito. Vtendum etiã bupreſti cum myrrha,& elaterio cum melle cocto,& cantharidibus cum elaterio & myrrha. Poſtquam purgata fuerit, poſtridie cùm lauerit,vterum colluito. Cuminum Æthiopicum tri-

tum, melanthium, reſinam, oleum, mel & vinum dulce, hæc mixta & tepefacta collutione adhibeto. Vbi collueris eamque erexeris, obambulare iubeto, quò collutio concutiatur. Crocum, myrrham, thus, ſingula pari portione ſicca, lineo linteo deligata ſubdito, & ammixto anſerino adipe, linteum oblinito, hoc per dies ſeptem ſupponito, octauo verò ſuffitum adhibeto ex myrrha, bitumine & hordeo, oleo odorato ſubactis, & in lenem ignem coniectis, per fiſtulam ſuffito. At poſtquam ſuffitum adhibueris, poſtero die caſtoris teſtem ex vino albo affuſo tritum, lana obuolutum, & per ſpecillum obductum, ſub noctem ſupponito. Quem cùm mane ſubtraxerit & emollita fuerit, ad virum accedat, & vbi condormierit quieſcat, ſiq; primo non conceperit, rurſus eodem ſubdito, virum adeat. At euntibus menſibus curationem per medicamenta auſpicari oportet, deſinentibus verò, ſuppoſito ad conceptum faciente medicamento, viro condormiendum. Ante hoc tempus, neque mulier ad virum, neque vir ad mulierem accedat. Cùm autem mulier antea concipere ſolita, non concipit, viri genituram in ſeſe recipientibus vteris hanc mulierem prorſus ſero diluere neceſſe eſt. Interdum ſiquidem pus intra vteros gignitur, quod ex tuberculis in vtero ſubortis contingit. Eam ſanè ob cauſam viri genitura in congreſſu vterum nō attingit, quò coaleſcere poſſit. Pus enim vt ne adhæreſcat eam retundit, cùm pus genituram extinguat & corrumpat. Pus igitur ex vteris expurgare conuenit, & vteri tuberculum componere, vt ne in poſterum genituram concreſcere aut admoueri prohibeat. Celeriter igitur priùs quàm pus in vteris in tofum indureſcat expurgare oportet. Vteri verò ad hunc modum colluendi. Lac equinum percoctum per tenuiſſimum & puriſſimum lineum excuſſorium tranſmiſſum infundito, idoneo ad infundendum inſtrumento confecto. Clyſteris quidem ſumma pars læuis eſto, velut ſpecilli argentea, ſupra quam interiecto paruo ſpatio foramen perforetur. Sin autem & alia foramina hinc & inde ſingula æqualiter inter ſe diſtantia, ex obliqua clyſteris parte æqualia ſingula, non magna, ſed anguſta. Clyſteris quidem ſummus apex ſolidus eſto, at reliquum totum cauum velut fiſtula, cui ſuis fœminæ veſica aqua calida probè

probè emollita & madefacta alliganda. Vbi eam alligaris, infuſo in veſicam lacte, in foramina tenue linteum immittito, ne lac effluat. Poſtquam clauſeris veſicam, alligatam mulieri ipſi quam lauaturus es exhibeto. Illa verò detracto obturamento, in vterum indat. Noſcet autem ipſa vbi indere oporteat. Deinde veſicam manu comprimito, quaod pus foras effluxerit. Quod manifeſtum fiet, vbi pus non ampliùs cum lacte exierit. Tunc enim cùm nullum amplius ineſt, deſiſtere oportere manifeſtum eſt. Vbi igitur paulùm recreata fuerit, cucurbitæ modico tempore reſiccatæ fundum perforato & verticis ſummum vt ſit perforatum, quod reliquum eſt ſimile clyſteri, ſummo excepto, efficito, eodemque modo vtitor. Sit autem craſſitudine paulò minori quàm viri genitale. Hoc in vas imponito, quod vino odoris ſuauiſſimi & fragrantiſſimi, ſicciſſimo & vetuſtiſſimo impleatur. Deinde lapidem nigrum candentem in vinum mittito. Poſtea cucurbita ex ære albo parata circumpoſita, mulier circum cucurbitæ glandem, pudendo qualiter oportet compoſito, inſideat, ita vt cucurbitam æream & externam duobus digitis ſuperemineat. Vbi mulier genituram excipere non poteſt, membranam vterorum oſculo adnatam eſſe omninò neceſſe eſt. Aeris florem, fel tauri, & ſerpentis adipem, hæc omnia ſimul commiſcere oportet, deinde medicamento lana excepto, & linteo byſſino inuoluta, linteo melle ſublito, glandem ſubdititiam oliuæ maximæ craſſitudine conficito, mox per totam noctem in pudendum ſubdito. Supina autem iaceat, & per diem auferat, & quàm plurimo myrti decocto calido lauet. Deinde quotidie per ſingulas noctes ſupponat, poſteaque cum viro congrediatur. Curatio alia. Foliorum marrubii plenæ manus menſuram, in vas Atticum immittito, aquæ potabilis heminis quatuor Atticis affuſis. Ex eo nouem diebus macerato, per alios nouem dies, ieiuna & lota ſingulis diebus duos cyathos bibat, paſſi albi æquali portione admixta. Tribus elapſis diebus, immiſſis in ignem cicutæ foliis, per nouem dies ſuffiatur, & poſt ſuffitum lauet, atq; ſic rurſus ex eo bibat. Poſt ſuffitum tribus diebus adhibitum, marrubium ipſum tenuiter tritum quotidie tribus diebus ſubdat, & mercurialem læuiter ex melle Attico tritam, bis die. Præmacerentur autem in

congio fæcis vini albi hippomarathri & fœniculi radix, tædæ quàm pinguiſſimæ rami, rubiæ quadrans, fœniculi ſemen, & verbenæ radices multæ, eaq́; non minùs quàm nouem diebus macerentur. Poſt hæc autem capite loto, meri macerati heminam per diem in balneo bibat, poſteaq́; reclinata ſeipſam calefaciat. Indeque poſt potum tertio quoq; die quod ex felle componitur per diem ad ſex dies ſupponito. Cùm verò iam probè purgata ad virum accedere volet, hyoſcyami foliis & radicibus in aqua decoctis, maximè calidis tribus diebus ad noctem foueatur, & poſt balneum virum adeat. Poſt hoc fomentum etiam cerui pudendum ſiccum ſuffitu adhibeto, idque ſiccum ex vino albo aqua temperato deraſum per triduum potui exhibeto, cumq́ue partus dolores detinuerint, propinato: hoc etiam partum accelerat. Alia curatio. Fel tauri & alumen Melinum feruefacito, cerui verò cornu vſtum tenuiter terito, his commixtis in glandulas paratis vtitor. Aliud quod curat. Cuminum ex vino nigro decoctum tenuiter tritum, in glandem confectum, ad noctem ſubdito. Poſt hæc autem vini albi fæcem vrito, id videlicet quod in fæce eſt tenuiſſimum, vbi vſſeris penna auferto, deinde linteo illigatum poſt noctem ſupponito, & porrum coctum edat. Poſt hæc autem tragium tritum & melle læuiter ſubactum ſub noctem ſupponat. Deinde tragii fructum tritum, vino albo dilutum, tædæ ſcobe adiecta potui exhibeto. Poſtea origanum altero quoq; die ſuffitum admoueto, ſicq́ue ad virum accedat. Curatio alia mulieris quæ parere nequit. Si mulierem quæ parere non poteſt, puerperam reddere voles, ex menſibus ſpectare oportet, num bilioſa, númve pituitoſa fuerit. Vtrum autem ex his potiùs fuerit noſces, ſi cùm menſes eunt, ſubſtrata tenui & ſicca arena in Sole ſanguinis aliquid affuderis. Et ſi quidem bilioſa fuerit, ſanguis in arena ſiccatus pallidus redditur. Si verò pituitoſa, velut mucus. Horum vtrumlibet contigerit, ventrem ſiue ſurſum, ſiue deorſum tibi opus eſſe videatur, purgato. Deinde intermiſſis aliquot diebus vteros purgato. Et ſi humidius vterorum os fuerit, acria ſubdito, quò morſum & inflammationem ſentiens os vterorum durum efficiatur. Si mulier partibus internis febrem non ſentiat, neq; vterorum vitio concipere neq; cum viro congredi

poſſit,

poſſit, verùm & dormiat, & cibos auerſetur, vinum melle mixtum in pudenda infundatur, & myrrham ad ſuffitum adhibeto, ſedi glandes ſubdito, vinum cum adipe anſerino mixtum, intro in pudendum infundito, deinde etiam oleo pari mellis portione admixta colluito. Si mulieri vteri graciles reddantur, eorumq́; os exaſperetur & conniueat, neq; menſes ipſi compareant, neq; concipiat, verùm febris lenta inuadit, & dolores in lumbos & imum ventrem incidunt. Hic autem morbus maximè contingit, cùm quid intus corruptum fuerit. Fit quoq; etiam ex partu. Hanc calida lauare & fouere oportet. Poſt balneum autem & fotum, ſpecillo os vterorum dilatato, & myrrham tritam cum pari portione netopi in ſubdititio apponat, aut vnguentum, aut oleum roſaceum in linteo, & plumbū ad inſtar glandis acutum redditum, felle bubulo illitū ſupponat, & intra quatuor dies infœcundas cognoſces. Fomentum etiam & medicamentum purgans exhibendum. Quòd ſi præter naturam craſſa euaſerit, non concipit. Omentum enim craſſum & copioſum ſuperincumbens, os vterorum comprimit, neq; genituram recipiunt. Huic extenuatæ medicamentum deorſum purgans propinare oportet, & ad vteros quod purgat & flatum inducit in ſubdititio apponere. Si vterorū os durum reddatur, aut ceruix, id ex digiti contactu dignoſcetur, & ſi in coxendicem obuerſi vteri fuerint. Cùm ſic habuerit, acre nihil adhibendum. Si enim os vterorum exulceratū fuerit, cùm inflammatione laborarit, periculum eſt ne prorſus ſterilis euadat. Verùm ea ſupponenda quæ minimè mordeant, & ex quibus pituita purgetur. Cùm mulieri menſes contigerint & præterierint, primùm quidē caput purgare oportet, deinde bis vel ſemel, prout opus videbitur, veratrum exhibere, poſtea verò fomentum adhibere, vaſe ad fomentum recipiendum ex cucurbita parato. Quo ſic in ampli vaſis formam (ἐχῖνον vocant) confecto, aqua marina infuſa, & porris iniectis, cucurbitæ fiſtulam imponito, & luto quàm optimo, ne quid tranſpiret, circumobducito. Deinde per ſellam ex iunceo fune nexam quadrangularem, fiſtulam tranſmittito, vt duobus digitis ſedem ſuperet. Mox prunis accenſis ſubſtratis in deſidendo obſeruet, ne cùm deſidat, aut cùm exurgit comburatur, ſed vaſe

quo fomentum excipitur adhuc frigido deſideat, & exurgat dum fiſtula refrixerit. In hoc autem fomento maximam diei partem commorandum, eiuſmodiq; fomento ad dies quinq; vtendum. Decem verò diebus porrorum loco allia in ſuffitu adhibeto, eorumq; faſciculũ, contuſum in aquam marinam immittito. At reliquis poſtea diebus, ipſa aqua marina ſola foueatur, vt ne vlteriùs in tota curatione progrediatur. Cùm verò curationem miſſam facere voles, hunc poſtremum fotum adhibeto. Catulum recentiſſimum diſſectum & exenteratum, aromatis omne genus fragrantiſſimis & ſicciſſimis contuſis impleto, & quàm maximè refercito. Subditis autem lignis, catulo in vas impoſito vinum odoratiſſimum affundito, & per fiſtulam fomentum adhibeto, & quantum per vires licebit, per totam diem hoc fomento foueto, eam interrogando num aromatum odor per os ſpirare videatur. Non enim exiguum eſt ei quæ curatur ad conceptum argumentum. Subdititiis glandibus vtitor, croci quantum voles, myrrhæ duarum fabarum quantitatem, ſalem plurimum horum habita ratione permiſceto, & fel taurinum duarum fabarum quantitate. Quòd ſi mitiore vti voles, fellis minùs, ſi verò valentiore, plus permiſceto. Hæc tenuiter trita melle inſtillato terito, quoad quod teritur tale euadat, vt paſtillum efformare poſſis. Quò verò plus triueris, eò ſiccius, glutinoſius, & melius euadet. Quo craſſiore quàm glans ſit reddito, & ſumma parte acuto, & medio craſſiore, deinde ita ducto, in vterum ſubdatur, in hoc duos origani ſurculos læues redditos infigito, qui ſex digitos longitudine æquent. Mox lana molliſſima ſurculos conuoluito, deinde ſuperiore parte filo tenui obducito, ita vt filũ ſurculos ferè quatuor digitorũ longitudine excedat. Vbi autem ſeſe perfuderit, & mundam quàm maximè reddiderit, hoc, ſubdito coxis linteo, in os vterorum ſubdat, & per noctem maneat. Ipſa autem purgatio aquoſa erit. Poſtridie vbi ſurrexerit, lauet, neque ea die ſupra fomentum deſideat. Vbi fotu adhibito ex eo ſurrexerit, ceratum ſit primo die quàm optimè paratum, cui potiſſimùm cerui medullam; ſin minùs, anſerinum adipem ammiſceto. Cumque à fotu ſurrexerit, ſingulis diebus vbi ſe perfuderit, & mundam circa ventrem reddiderit, cerato quotidie ventrem

trem illinat. Hæc quidem omnia ſuperioribus, felle demto, commiſceto, origanum autem tenuiſſimè tritum ad glandem permiſceto, quam ſupponat. Aliud. Reliqua quidem eodem modo præparata, loco verò origani abſinthium ammixtum, & ad eundem modum præparatum ſupponat. Melanthium ex tritico delectum, tenuiter tritum, probeq́; melle permixtum, in pilam formatum ſupponat, niſi quòd febres excitat, & articulum tumefacit, ac valde mordax hoc eſt. Mel & veratri nigri tenues radices contuſas decoquito. Hoc ſi copioſum fuerit veratrum vehementer mordet, & febrem excitat. Ad eundem modũ melli cocto elaterii quantum potione vna ſatis ſit, admixtum decoquito, & glandem confectam eodem modo ſubdendam dato. Hoc etiam febrem excitat, & ſanguinem educit, horum etiam quædam pelliculas. Aut ſi voles dracontium deraſum (quod mite eſt) cum melle cocto aut crudo permiſceto, & in pilam gallæ magnæ quantitate conficito. Conare autem vt te Naturalem Medicum exhibeas, ad hominis habitum & vires reſpiciendo. Horum enim nullus temerè & inconſideratè aliquid agit. Verùm his in conſiderationem adhibitis, totius corporis & capitis purgationes, medicationes, vteri fotus, & ſubdititiorum appoſitiones ad vſum accommodato. Hæc tibi ſunt velut elementa. Horum autem curatio cuiq; peculiaris eſt. Cumq́; horum nihil fuerit, ſemper in fotu perſeuerandum. Hic enim emollit & ſanioſos humores educit. Vbi verò ab hac curatione ceſſaris, his quæ ſecundum naturam ſunt deficientibus, ſanguinem ex brachio detrahere oportet, ſi quidem valida fuerit, ex vtroque, ſi verò debilior, ex altero ſatis eſt. Quanam autem victus ratione in his curationibus vtendum ſit, aliàs à me declaratum eſt. Suffitum ſi adhibere voles, lolium de tritico lectum, tenuiter molitum, igne ſarmentitio molliſſimo excitato, deinde in catinum coniectum, in ollam dimidiati ſextarii imponito, & linteis mollibus circumpoſitis quò molliter ſedeat, eam quàm maximè diductis cruribus ollæ inſidere iubeto. Hæc curatio ſi tibi quidem ſatis eſſe videatur, quadrimeſtri ſpatio adhibeatur. Sin minùs ad hæc attendito, vt ne quo tempore curatur ad virum accedat. Sub his curationibus i ei un æ tædam ex aqua maceratam cyathi menſura exhibeto, & ſi-

ſtulam ſtanneam continenter habeat. Vmbilicos veneris ex aqua decoctos, ſale & cumino ſimul incocto, tepidum ſorbendū dato. Lati fœminas, parui verò & concluſi mares procreare videntur. Ad conceptum ſummè faciens. Melanthium mulieri ex vino nigro acerbo exhibeto. Mulierem iuuenculam fluor muliebris ruber infeſtabat, & medicamento ſumto, capite purgato, vena ſecta nihil proficiebat. Hæc autem ei cauſa eſſe videbatur ne conciperet. Ei autem radicum aſpalathi decoctum ex vino albo mane & ante cœnam exhibebam, fluorq́; ceſſauit, & non longè poſtea concepit, & marem peperit. Erat autem colore candicante & corpore bene habito. De Mola. Molæ conceptus hæc cauſa eſt. Vbi copioſi menſes paucam & morboſam genituram conceperint, neq; genuinus fœtus gignitur, venterq́; non ſecus ac grauidæ plenus eſt, nihil verò in eo mouetur, neque lac in mammillis innaſcitur, pectus tamen turget. Hæc biennium ſæpe etiam triennium ſic habet. Et ſi vna quidem caro fuerit, mulier, cum ſupereſſe non poſſit, perit, ſin multæ, ei per pudendum perrumpit ſanguis copioſus & carnoſus, ſiq́ue moderatè contingat, ſeruatur, ſin minùs, profluuio correpta perit. Ac quidem morbus eſt eiuſmodi. Diſcerni autem debet ipſa mole, quodq́ue in ventre non moueatur. Mas enim tertio, fœmina quarto menſe motionem habet. Vbi igitur tranſacto hoc tempore non mouetur, hic certè morbus eſt. Cuius rei magnum hoc eſt indicium, quòd in mammis lac non innaſcitur. Hanc ne ferè quidem curato, aut certè cum prædictione. Ac primùm quidem mulierem toto corpore foueto, deinde per ſedem vti perpurgetur infuſum immittito. Frequenti enim collutione, concalefacta à medicamento muliere, id quod concreuit, & fœtus eſſe putatur, forte commoueris. Quinetiam vteros, quò ſanguinem educas, eluito. Alioqui ſuppoſititiis ex bupreſti velut violentiſſimis vtendum, & dictamnus Creticus ex vino propinandus, ſin minùs, caſtorii teſtis. Eiq́ue poſteriore parte ad lateris inanitatem cucurbitulam admoueto, plurimumq́ue detrahito. Sed & quàm maximè inita purgationis conſideratione, ad vteros admoueto. Cùm enim, vel ex partu, vel alia ex cauſa non procedit, tædam pinguiſſimam tenuiter contuſam ex vino albo coquito, quam ad

rem

tem tres ferè cyathi ſufficiant. Aut pæoniæ grana quatuor, cumini Æthiopici parum, & ſeſeli copioſum, aut cedri baccas. Si verò ſuffocationes adfuerint, caſtorii parum. At ſi ex partu moderata purgatione contingente, venter maneat, aut etiam ex flatu concluſo dolor excitetur, vel cum febre, vel citra febrem, ſucci ſcammoniæ potionis quintam partem, aut ſeſeli, aut aliud quoddam ex odoratis, & rutam ex vino albo bibat. Quòd ſi bibere nolit, medicamentum ad ſedem illinendam conficito, quale eſt ex felle tauri, melle & nitro. Si verò ex fœtus corruptione purgatio dolorem adferat, neque exhibitis odoratis cedat, & febris adſit, lactis caprini heminas duas decoquito, deinde eo refrigerato, quod in ſummo pingue concreuit detrahito, percolato aquæ mulſæ trientem, quò dulcius euadat, admiſceto. Ter autem ieiunæ bibendum. Quòd ſi dolor non ſedetur, neq; venter ſubducatur, ſub veſperum in calidæ ſolium deſideat. Poſt fotum ſurgere iuſſam ex vino nigro auſtero aqua diluto, & aquæ portioni olei dimidia parte addita, tepido colluito, ex eoque dormiat. Quod vteris ſubditur, ſi os clauſum aut durum fuerit. Ficum albam perpurgatam, & nitrum Ægyptium puriſſimum tenuiſſimè tritum admixtum, in peſſum ſubdititium gallæ non magnæ magnitudine effingito, quem ex lana molli vnguento irino imbuta, tribus vel pluribus, vt viſum fuerit diebus ſupponat. Poſt hoc fomentum ex odoratis confert, deinde verò molli aliquo ſubdititio opus eſt, quòd potiſſimùm ſanioſa educat. Poſtea etiam mercuriali, ſi tenera fuerit, ex vnguento roſaceo in linteo per diem & noctem vtendum. Ad idem. Fel taurinum & ſalem feruefacito, ſulphur tenuiſſimè tritum ammiſceto, in oblongam magnitudinem ſpiræ in modum conuolutum, nudum ad dies duos & noctes, in vteros ipſos indito, ac rurſus mercurialem. Poſt hoc myrrham electam aſpergito, roſaceo optimo admixto diluito, & vnguento irino quàm penitiſſimè os linito. Eiuſdem morbi curatio. Iridem odoratam tuſam & ſeorſum cribratam, cyperi parem modum & croci recrementum maſſæ manualis magnitudine, vino odorato diluito, deinde linimẽtum conficito, eo ſplenia palmi magnitudine illita, parua pyxide repoſita ne tranſpiret, ſubdat. Si verò exulcerati vteri, aut os exaſperatũ,

aut ex ſubdititio aliquo commorſi fuerint, lanam adipe liº nito, roſaceo & pauca cera inungito. Cùm prægnans fœtum menſtruum corrumpit, neque ad extremum perferre poteſt, & præter naturam extenuata redditur, huic vteros purgare oportet, eamque medicamentis curare & craſſam reddere. Neque enim ad extremum perducere poterit, quoad vires receperit, & vteri validiores fuerint. Si verò prægnans quidem fuerit, ſed fœtus bimeſtres eodem exactè tempore corrumpat, neque ante, neque poſtea, idque ei bis vel ter eodem modo contingat. Aut etiam ſi longioris temporis fœtum eodem modo corrumpat, huic vteri, cùm fœtus in eis augetur, & bimeſtre aut trimeſtre ſpatium excedit, in maiorem molem non creſcunt. Sed hic quidem augeſcit, vteri verò nihil increſcunt, eamque ſanè ob cauſam multæ eodem tempore fœtum corrumpunt. Huic vterum colluere, aut per ſubdititia potiſſimùm, aut per hæc medicamenta inflare oportet. Colocynthidis medullam interiorem contuſam & cribratam, & laſeris modicum, cum paulò ampliore melle, & magis coctò admiſceto. Hoc ea craſſitudine reddito quam ſtomachus ad vteri os admittere queat, ſpecillum obductum penitiùs donec ad internum vterum penetrarit protrudito. Medicamento colliquato, ſpecillum educito, rurſus elaterium ſic paratum, & ex colocynthide ſylueſtri confectum medicamentum, velut prius ſubdito. Eo verò tempore allium quam plurimum comedat, & laſeris caulem, reliquaq; victus ratione vtatur, quæ flatum maximè in vtero excitare poſſit. Tertio autem quoq; die, quoad bene habere videatur ſubdititium apponat. Interdum etiam ex maiore interuallo, ad ſummum verò vti lubens admiſerit. At intermediis diebus mollibus vtatur. Cùm verò per emollientia os vteri ſuæ integritati reſtitutum fuerit, menſesq; comparuerint, pauca interpoſita mora, vbi iam ſicca fuerit, cum viro congrediatur. In vtero autem cùm flatum excitare voles, allii caput vnicum, & laſeris ſuccum ad ſubdititia ammiſceto. Ac ſi quæ concepit ad decem menſes perdurare nequeat, ſed fœtum corrumpat, idque ei plærunque accidit, huic ex vtero aquas purgato, eique medicamenta quibus aqua purgetur exhibeto. At ſi quæ genituram continet non concipiat, quod plurimis contingit vteri

ſtomacho

ſtomacho præter naturam dehiſcente, menſes copioſiores & humidiores quàm conueniat defluunt, vt proinde quod à muliere prodit ad liberorum procreationem non conferat, ſed aduenientem viri genituram corrumpat. Hæc autem tum corpore, tum vtero malè affecto eueniunt. Verùm huic deorſum medicamenta purgantia per interualla exhibere, & totum corpus vterosque aceto & aqua marina fouere oportet, ſpecillis ignitis immiſſis. In fomentum autem iniicienda cupreſſi ramenta, & lauri viridis folia contuſa, ipſaq; polycnemi folia. Adhibendum autem fomentum quo tempore opportunum eſſe videatur, poſt quod lauet. Et aceto loti ſcobem incoquito, & roſaceum, & ipſa polycnemi folia. Ad extremum autem ſuffitum ex verbaſci foliis contuſis, & loti ſcobe admoueto. Antea verò priùs quam lauet ſuffitus ex myrrha & thure adhibendus, tritis vtriusq; æquis partibus, & myrti ac lauri foliis. His commixtis & in leuem ignem coniectis, ſuffitum à recenti fomento bis die adhibeto, fomentum autem recenter lotæ admoueto, & poſt ſuffitum lauet, ſtomachumque priſtinæ ſuæ naturæ reſtituito. Quòd ſi vires ſufficere videantur, ante hæc omnia venam in brachio ſiniſtro pertundito, reliquaque eodem modo facito. Si verò ſtomachus ita habeat, menſes autem minimè, aut vitioſè aut parciùs decurrant, hunc cum reliquis omnibus ad ampliorem purgationem conuertito, ſicq; curationem adhibeto, & ſubdititia, ſi opus ſit, apponito, ex his quæ antea dicta ſunt, lauando, ſuffitum adhibendo & ſiccando. At ſi mulier inuita aborſionem faciat, neque fœtum eiicere cupiat, triticum toſtum & molitum, vuam paſſam albam contuſam, hæc aqua mulſa dulci diluta, pauco oleo affuſo, ieiunæ potui exhibeto. Poſtea verò raphani ſemen tritum acetum, & adipem anſerinum, hæc mixta comedat, & lauri folia trita in ſubditítio apponat. Deinde origanum, & pulegium, & polentam ex aqua bibat, lauri foliis contuſis & tenuiter tritis, gummi ammixto inſperſis, hæc aqua diluta potui exhibeto. Ouis pingue & anſerinum adipem, & mel, hæc ſimul mixta & trita delingenda exhibeto. Staphilinum læuiſſimè tritum, & quod in lacte ſubſidet ſimul mixtum, anſerinumq; adipem liquatum, hæc decocta ſorbenda dato. Origani folia viridia, ſi habeas, ſin minùs ſicca læuiſſimè

trita,ex aqua diſſoluta potui exhibeto.Lauri fructum læuiſſimè tritum, & ſuis fœminæ adipem cum melle liquatum, hæc omnia ſimul mixta & trita, delingenda præbeto. Staphilinum læuiſſimè tritum, ex vino aqua temperato dilutum bibendum dato. Si vteri genituram non retineant, plumbum & lapidem qui ferrum attrahit,his tenuiter tritis, in linteo ligatis, muliebri lacte intinctis, in ſubdititio vtitor. Aeris florem tritum, melle ſubactum, hoc etiam ſubdito. Cùm vteri viri genituram tertio die reiectarint,mulieris vteros, vbi hæc contingunt, calloſa duritie repletos eſſe omninò neceſſe eſt, neque viri genitura in vteris manere poteſt,ſed excluditur,haſq; ob cauſas quoad calloſa durities in vteris inſit,concipere nequit. Quæ ſic educitur. Pennas minutiſſimas & molliſſimas ſumito, his ſimul colligatis vteros, velut oculos illinunt, inungito. Pennis exæquatis & extrema parte filo tenuiſſimo inter ſe colligatis,deinde copioſo roſaceo inunctis, ſupinæ mulieri reclinatæ, ad medios lumbos puluino ſubſtrato, ſpecillum ſubmittito, mulieris cruribus diſtentis, & huc & illuc diductis, ſpecillum ſurſum ac deorſum, donec callus promineat obuertito. Quem cùm in vteri ore conſpexeris, ſiquidem ad coxendicem non adhæreſcat,ſed vltro ſequatur, id omnium optimum. Quòd ſi in vteri ore inhæreſcat, volſella tenuiſſima apprehenſum, vt leniter & citra vim extrahas proſpicito, & poſt hæc cum viro dormiat.Si prægnanti menſes appareant, ſtercus aſininum ſiccum,minium, ſepiæ teſtam, tenuiter trita, in linteo ligata ſupponito. Pæoniæ ſemina nigra trita ex vino aqua temperato propinato. At ſi poſt viri congreſſum imus venter doleat,ſanguiſq; recens appareat,linum tuſum,muſcum tenerum,& anſerinum adipem,hæc ex vino albo aquoſo diluta potui exhibeto.Si vteri extra naturam proceſſerint, calor igneus præcipuè quidem pudenda & ſedem detinet, vrinaq; paulatim ſtridet & mordet. Hæc ei cõtingunt ſi recens à partu cum viro dormiat.Cùm ſic habuerit,myrti baccis & loti ramẽtis ex aqua decoctis, eam ſereno cœlo per noctem expoſitam, quàm frigidiſſimam in pudenda profundat, & læuiter trita apponat. Deinde lentium decocto epoto,melle & aceto admixto, vomat quoad vteri reuulſi fuerint, & lecto à pedibus excitato iaceat. Pudendis ſuffitum ex graueolentibus

lentibus adhibeto, naribus verò ex odoratis. Cibis maximè mollibus & frigidis vtatur, & vinum aquoſum album bibat, neq; lauet, neque cum viro dormiat. At ſi prorſus extra pudenda exciderint, velut ſcrotum propendent, & dolor inuadit. Hoc autem contingit ſi recenter à partu adeò laborarit vt vteros quatiat, & puerperii purgamentis euntibus cum viro dormierit. Cùm ſic habuerit, quæ refrigerant pudendis apponito, & quæ foris ſunt vino nigro in quo mali punici putamen decoctum ſit repurgata, ſicq; eluta intro retrudito. Deinde mel & reſinam æquis vtraq; partibus eliquata, in pudenda infundito, & ſupina cruribus rurſum reductis iaceat, poſtea admotam ſpongiã ex lumbis deligato. Quandiu ſic habuerit, cibis abſtinendum, potu verò quàm minimo quoad dies ſeptem præterierint vtendum. Quòd ſi hac curatione intrò eant, ſatis eſt. Sin minus extremos vteros deradito, & pini decocto eluito. Deinde pedibus ad ſcalam religatis, iuxta caput concutito, manuq; intro propulſato. Poſteà alternatis cruribus religatam, quieſcere per diem & noctem ſinito, & paucum ptiſanæ ſuccum exhibeto, frigidi autem nihil. Poſtero die in coxam reclinatæ cucurbitulam maximam admoueto, & diutiùs trahito, cumq; detraxeris reclinatam iacere ſinito, nihilq; aliud quàm ptiſanæ ſuccum exhibeto, quoad dies ſeptem præterierint. Cibis autẽ quàm molliſſimis & pauciſſimis vtatur. Quòd ſi aluum exonerare volet, decumbens id faciat, quoad dies quatuordecim elapſi ſint, deinde ſurgat, & quàm minimum obambulet, neq; lauet, cibis paucis vtatur, pudendis ſuffitum ex graueolentibus adhibeat, cumque circumferri poterit, femorale geſtet.

Hippocratis de videndi acie liber.

Oculorum acies corrumpuntur, quæ ſponte quidem & de repente cœruleæ exiſtunt, quòd cùm euenerit, eiuſmodi non curantur. Quæ verò aquæ marinæ ſpeciem referunt, ſenſim longo tempore corrumpuntur, ſæpeque alter oculus longo poſt interuallo corruptus eſt. In hoc autem caput purgare & venas inurere oportet, ac ſi quis per initia ex his curetur, vitium ſiſtitur, neque in deterius procedit.

Quæ verò colore inter cœruleum & aquam marinam ambigunt, ſi puero quidem contingant, vbi ætate proceſſerit, ſedantur. At ſi ſeptennium egreſſo fiant, meliùs cernit, magna autem admodum & lucida, & eminus, videt quidem, ſed non apertè, & quodcunque valdè oculo admouerit, id etiam videt, aliud autem nihil. Huic autem capitis purgatio & vſtio conducit, at his ſanguinem mittere minimè conducit, neque in ea quæ colorem cœruleum, neque in ea quæ aquæ marinæ colorem refert. Et oculorum viſum, cùm videndi acies ſana fuerit, in iuuenibus, ſiue fœmellæ, ſiue mares fuerint, quandiu adhuc corpus increſcit, etiamſi quicquam feceris, minimè iuueris. At vbi non ampliùs increſcit, ad oculum ipſum intentus, palpebras deradendo extenuato, ſique opus eſſe videatur, ferramentis minimè candentibus intus vrito. Poſtea religatum extentis cruribus, ſella cui manibus innitatur ſuppoſita, medium quis teneat, deinde ſubnotatas dorſi venas retro conſpicito, poſtea craſſioribus ferramentis vrito, & leuiter calefacito, vt ne ſanguis inter vrendum erumpat. Priùs autem ſi opportunum videatur ſanguinem mittito. Retro autem ad os vſque vrito. Deinde ſpongia oleo imbuta intus vrito, non tamen admodum ad os ipſum. Quòd ſi ad vſturam ſpongiam admittat, altera pinguiore indita, intus vrito. Poſtea dracontium melle ſubactum cruſtis imponito. Leuiter autem vſta aut peruſta vena, vbi cruſta exciderit, ſimiliter vena diſtenditur, intumeſcit, & referta apparet, & interdum quod ex inferiore parte affluit, ſalit. Sed ſi inferiore parte peruſtus fuerit, hæc ei omnia minus contingunt. Si igitur primùm non peruſſerit, iterum perurere oportet, & ſpongiis ad venam fluentem magis appoſitis, vehementer inurere. Cruſtæ magis peruſtæ citò decidunt, & cicatrices ad os vſtæ pulchriores fiunt. Poſtquam autem vlcera ſaneſcunt, rurſus inflantur & attolluntur, & præter cætera rubeſcunt, & tanquam eleuatæ apparent, quoad tempus acceſſerit. Idem capite & pectore peruſto, ſimiliterque toto corpore contingit, quacunque in parte vſtio fiat. Cùm autem oculi palpebras radis, lana Mileſia, criſpa, pura, circa fuſum conuoluta radito, ea cautione adhibita, vt oculi coronam euites, & ne ad cartilaginem peruras. Satis eſſe deraſam palpebram indicio

cio eſt, ſi non ampliùs ſincerus ſanguis, ſed ſanies cruenta & aquoſa effluat. Tum verò liquido aliquo medicamento, in quo flos æris inſit, defricare oportet. Tandem autem poſt deraſionem & vſtionem, vbi cruſtæ ceciderint, & repurgata vlcera carne pullularint, ſectionem per ſinciput facere, & vbi ſanguis effluxerit, medicamento quod cruentis vulneribus imponitur, illinere oportet, ad extremum autem & poſt omnia caput purgare operæpretium eſt. In palpebris natura craſſioribus, carne inferiore parte quàm læuiſſimè poteris reſecta, tandem palpebram minimè candentibus ferramentis inurito, pilorum natura vitata, aut æris flore tenui peruſto, adſtringito. Cùm autem cruſta exciderit, velut reliqua curato. Cùm palpebræ ſcabie laborant, & pruritus detinet, æris floris glebula in cote trita, deinde palpebram ea defricato. Tumque æris ſquamam quam tenuiſſimè terito, deinde vuæ immaturæ ſucco percolato affuſo læuiter terito. Quod reliquum eſt in vaſe æris rubri affuſum paulatim terito, dum craſſitudine intritum ex allio referat, vbi reſiccatum fuerit, læuiter trito vtitor. Luſcitioſo remedium, ſi medicamentum deorſum purgans bibat, & caput purgetur. Ceruicem quàm maximè pertundito, & diu premito. Vbi verò remiſerit, iecineris bubuli crudi, melle imbuti, fruſtum quam maximum poterit, vnum aut duo deuoranda exhibeto. Si quis oculis ſanis videndi aciem corruptam habeat, huic ſectione ad ſinciput facta, inſuperque cute ab oſſe remota, & oſſe exciſo aqua detracta, medelam adhibeto. Ad lippitudinem annuam, ac populariter graſſantem, capitis & inferioris alui purgatio conducit. Ad quoſdam etiam huiuſmodi dolores ſanguinis detractio cõfert, ſi corpus ſanguine redundet, cucurbitæque ad venas admotæ, panis modicus in cibo, & aquæ potio. Loco obſcuro iaceat, fumum, ignem, aliaque ſplendida fugiens, ex obliquo, modo in dextram, modo in ſiniſtram. Caput ne madefaciat, ſiquidem minimè confert. Cataplaſma admouere, non exiſtente dolore minimè confert, verùm velut ad ſiſtendam fluxionem. In tumoribus dolore carentibus, & poſt acria medicamenta quæ doloris cauſa illinuntur, vbi dolor quieuerit, & poſt medicamenti inunctionem deceſſerit, tum cataplaſmata quæcunque tibi vſui eſſe videbun-

tur adhibeto. Neque diu contueri confert. Oculus enim cùm ſplendidis reſiſtere nequeat, lachrymam prouocat. Sed neque diu conniuere conducit, præſertim ſi fluxio calida detinuerit. Retenta nanque lachryma calefacit. Cùm verò fluxio non adfuerit, cum ſicco quidem puluillo illitionem facere confert.

Finis Sectionis quintæ.

HIPPOCRATIS LIBER DE OFFICINA MEDICI; AVT De officio Medici.

Sectio VI.

PRincipio quænam ſimiliter aut diſſimiliter ſe habeant videndum; idq; ex his quæ maximi ſunt momenti, aut facilimè cognoſcuntur, aut quauis via & ratione comprehenduntur: quæ & viſione, & tactu, & auditione percipiuntur; quæq; in viſionis, auditionis, tactus, narium, linguæ & intelligentiæ ſenſum cadunt, ex quibus omnis cognitio noſtra conſtat.

Iſta autem in manu curantis officio ſpectantur. Æger, agens, miniſtri, inſtrumenta, lumen, quo loco, quomodo, quænam, quemadmodum & quando, corpus, quæ ad agendum ſunt accommodata, tempus, modus, locus. Is qui agit, ſiue ſedens, ſiue ſtans, accommodatè tum ad ſeipſe, tum ad id quod manu tractatur, tum ad lucem ſe habeat. At lucis duo cùm ſint genera, commune quidem in nobis ſitum non eſt, quod autem arte conſtat, penes nos eſt. Vtriuſque verò

duplex

duplex vſus exiſtit, aut aduerſi luminis, aut auerſi. Auerſi quidem luminis exiguus eſt vſus, & moderatio manifeſta. Quod ad aduerſum verò lumen attinet, ex eo quod præſens eſt & confert, id quod manu curatur ad luminis ſplendorem conuertere oportet, niſi ſi quæ aut latêre conuenit, aut conſpici turpe eſt. Atque hoc pacto id quidem quod manu tractatur lumini aduerſum, cum verò qui curat, ei qui curatur ex aduerſo eſſe oportet, dum ne lumini officiat. Ita nanque & qui opus exercet cernere poterit, neque quod manu tractatur, cernetur. Quod aut ad ſeſe attinet, ſic ſedeat, vt pedes ſecundum eam quæ ſurſum eſt rectitudinem, è directo ad genua ſiti ſint, paruo interuallo inter ſe coniuncti. Genua verò ad ſuperiorem inguinum regionem paulò diducta ſint, ita vt cubiti ſua poſitione, & in latera appoſitione, iis innitantur. Veſtis ſit decenter compoſita, explicata, æquabiliter, ſimiliter, in cubitis atque humeris.

In eo verò quod manu tractatur, vltra quidem & propè, & ſupra & infra, & quod in hanc vel illam partem declinat, aut quod medium eſt ſpectatur. Eius quidem quod vltra & prope, termini ſunt cubitorum gibbi, in anteriorem quidem partem, ſi genua, in poſteriorem verò, ſi coſtas nõ pertranſeant. Quod ad ſurſum attinet, vt ne ſupra mammas ſummæ manus perueniant. Deorſum autem, vt ne inferiùs quàm vt pectore ad genua incumbente, ſummæ manus rectum angulum ad brachia faciant. Atq; hæc quidem medio modo ſe habent. In hanc verò vel in illam partem, ne extra ſedem declinet, ſed prout conuerſionem fieri conuenit, corpus & eam corporis partem quæ agit, protendat. Stantem autem vtriſque ex æquo pedibus abundè inſiſtere oportet, ſed altero inſiſtentem agere, non eo qui eſt ad agentem manum, ita vt genu ad inguina ſublatum ſit perinde atque vbi ſedebat. Ac in cæteris iidem termini ſeruandi ſunt. At qui tractatur reliqua corporis parte manu curanti ſubſeruiat, aut ſtans, aut ſedens, quò quàm facilimè ita in ea figura perſeueret, obſeruans defluxionem, ſubſiſtentiam, in latus conuerſionem, decliuitatem, ſic vt eam quam oportet & figuram & formam eius partis quæ tractatur tueatur, cùm ſe medico exhibet, & manu tractatur, eumq; habitum ſeruat, in quo poſtea contineri debet.

Vngues neq; longiores neq; breuiores digitorum extremis verticibus eſſe oportet, quos ſic in vſum adhibere conuenit. Digitis quidem ſummis, indice ferè ad pollicem admoto, manu autem integra prona, ambabus verò aduerſis. Digitorum autem apta à natura habitudo eſt, vt magnum ſit interuallum quod eſt inter digitos medium, & pollex indici ex aduerſo conſtituatur. Morbo verò eos malè affici conſtat, quibus ex primo ortu, aut educatione pollex ab aliis digitis contineri aſſueuit. Qui agit, ad opera omnia adhibeat vtraſq; manus, & ambas ſimul, cum ſint ſimiles, ad id quidem animum aduertens, vt ambabus vtatur rectè, decorè, citò, ſine labore, concinnè, promtè. Inſtrumenta certè & quando, & qualiter parata eſſe debeant, dicetur. Sed ea vbi oportet poſita, iuxta eam corporis partem quæ tractatur, ita vt ne quid opus remoretur, neque in aſſumendo impediat. Quòd ſi ab altero exhibeantur, is paulò antè paratus ſit, & vbi iuſſeris imperata faciat. Qui verò ægrotanti adſiſtunt, quod manu curatur prout traditum fuerit, exhibeant, reliquum autem corpus in quiete contineant, tacentes, & ei qui præeſt auſcultantes.

Deligationis duo ſunt genera, vnum eius quæ adhuc fit, alterum eius quæ iam facta eſt. Ad eam quæ fit quidem ſpectat, citò, ſine dolore, promtè, concinnè. Celeritas quidem in operis abſolutione, indolentia verò in agendi facilitate conſiſtit. At promtitudo in eo quòd ad quiduis præſtò eſt, concinnitas verò in viſus delectatione ſpectatur. Atque iſta quanam exercitatione comparentur dictum eſt. Ad eam verò quæ iam facta eſt rectum & decorum pertinet. Decorum quidem in eo quod ſimplex eſt aut diſtinctum ſpectatur, ſi ſimilibus aut æqualibus æqualia aut ſimilia, aut inæqualibus & diſſimilibus inæqualia & diſſimilia adhibeantur. Atque huius generis ſunt ſimplex, rotundum, aſcia, ſimum, oculus, rhombus & dimidiatum. Ita vt forma formæ & affectioni partis quæ deligatur aptè reſpondeat.

Rectum autem in deligatione duobus modis ſpectatur. Robur quidem aut appreſſu aut linteorum multitudine conſtat. Ac ipſa quidem deligatio partim medetur, partim medentibus ſubſeruit. Atq; hæc quidem in iis lex obſeruanda eſt. In his autem circa deligationem maximè attendere oportet,

oportet, vt appreſſus ita fiat, vt quę ſunt impoſita, neq; abſcedant, neq; immittantur, ſed aptè quidem componantur, non cogantur, idque in externis minùs, minimùm verò in mediis.

Nodus & filum non deorſum, ſed ſurſum ferantur, dum pars affecta medicis exhibetur, ad curationem accommodatur, deligatur, & ad habitum, quo poſtea contineri debet, comparatur. Principia non eâ parte quâ vlcus eſt iniicienda, ſed hinc vel inde nodus faciendus. Neque verò nodum facere oportet eâ parte quàm terimus, neque quâ agimus, neque quâ parte inane eſt, ne in vanum collocetur. Nodus & filum molle ſit, non magnum. Probè tamen iſtud attendere conuenit, deligationem omnem ad loca decliuia & in acutum tenuata tendere, velut in capite ad ſuperiorem quidem partem, in tibia verò ad inferiorem.

Deligatio à dextris ad ſiniſtra, & à ſiniſtris ad dextra ducatur, præter quàm in capite, hoc enim in directum deligandum eſt. Quæ verò partes inter ſe opponuntur, faſcia ex duobus initiis deligandæ. Quòd ſi ab vno incipis, ad ſimilitudinem, per eum locum in quo firmiter hæreat, deducẽda, velut eſt capitis pars media, & ſi quid aliud eſt huius generis. Quæ ad motionem ſunt idonea, velut articuli, quâ parte quidem inflectuntur, quàm minimis & maximè contractis linteis obuoluẽda ſunt, veluti poples: at vbi contenduntur, explicatis & latis, velut genu mola. Inſuper quoque circũdare vinculum quoddam oportet, ad ea quidem comprehendenda quæ circum articulos ſunt, tum verò ad retinendam totam deligationem, in iis corporis partibus quæ quieſcunt & demiſſiores ſunt, velut ſupra & infra genu. In humero quidem faſciarum inuolutio quæ ad alteram axillam iniicitur, cõuenit. In inguine verò ea quæ fit per alteram lateris mollitudinem, & in tibia, quæ ſupra ſuram. Quibus quidem ſurſum vinculorum euolutio elabitur, deorſum apprehenſio fiat, quibus verò deorſum, contrà. At in quibus hoc non datur, vt in capite, in his quàm maximè æquabili loco comprehenſiones facere, & minimè obliqua deligatione vti oportet, quò poſtrema inuolutio firmiſſimè circumiecta, ea quæ vel maximè errabunda ſunt contineat. Quæ autem linteis neque commodè comprehendi,

neque aptè retineri poſſunt, ea filis per iniectionem aut ſuturam adhibitis, retineri debent.

Vincula munda, leuia, mollia & tenuia eſſe oportet, eaq; ambabus ſimul manibus inuoluenda, aut vtriſque in vicem opus exercendum. Conueniente autem deligatione vtendum adhibita in rationem linteorum tum latitudine, tum craſſitudine. Faſciarum inuolutarum capita dura, æquabilia, explicata ſunto. Quæ ſanè futurum eſt vt decidant, ea deteriora ſunt vbi citò decidunt: partim verò ſunt eiuſmodi, vt neque comprimant, neque decidant.

Quæ autem deligatio appetat, aut ſubligatio, aut vtraque, hæc ſunt. Subligatio quidem efficit, vt quę abſceſſerũt adducantur, vel quæ expanſa ſunt coarctentur, aut contracta diducantur, aut peruerſa dirigantur, aut contrà. Iam verò lintea paranda ſunt leuia, tenuia, mollia, munda, lata, nullas neque ſuturas, neque extantes linorum eminentias habentia, neq; adeò valentia vt extenſionem ferre poſſint, pauloq; præſtantiora, non arida, ſed ſucco ſingulis accommodato madentia. In his certè quæ abſceſſerunt, ita vt ſublimia ſedem quidem attingant, neq; tamen comprimant. Initio autem à ſana parte ducto, ad vlcus deſinendum eſt, vt quod ſubeſt emulgeatur, neque præterea quicquam colligatur.

Atqui deligãda ſunt recta in rectum, obliqua verò, obliquè, eo modo figurata, in quo neq; dolor neq; compreſſio, neque relaxatio adſit, vt eum habitum non mutent, cùm ad apprehenſionem aut poſitionem fit tranſitus, verùm vt ſimiliter ſe habeant iſta omnia, nempe muſculi, venæ, nerui, & oſſa, ſintque rectè diſpoſita & bene retenta. Apprehendi autem & iacère eo habitu conuenit, qui ſecundum naturam fit & dolorem minimè faciat. In quibus autem abſceſſio facta eſt, contrà. Aſt vbi quæ expanſa ſunt contrahere oportet, in cæteris quidem eodem modo. Ex longinquo tamen quodam interuallo contractio, ſenſimque progreſſu facto compreſſio facienda eſt, primò quidem minimùm, poſtea magis, ita vt maximæ compreſſionis, contactus terminus ſtatuatur. In iis verò quæ contracta ſunt diducendis, vbi quidem inflammatio adeſt, contrariam rationem adhibere.

hibere oportet:quæ ſi abeſt,eodem quidem apparatu,contraria autem deligatione vtendum.

In peruerſis quoque dirigendis cætera quidem eodem modo fieri debent. Quæ autem receſſerunt ea per ſubligationem, agglutinationem, apprehenſionem adducere oportet,contraria verò contra. Spleniorum longitudo,latitudo,craſſitudo,multitudo,talis eſto. Longitudine deligationem æquent, latitudine trium ſint aut quatuor digitorum,craſſitudine triplicia aut quadruplicia, multitudine,vt in orbem conuoluta, neque plura ſint neque pauciora. At quibus ad directionem adhibentur, longitudinem, in orbem conuolutione, latitudinem & craſſitudinem, ex eo quod deficit coniiciemus, dum ne confertim compleamus. Linteorum autem ſubligationes duæ cùm ſint, vna ex loco affecto in ſuperiorem partem, altera ex parte affecta in inferiorem partem deſinit. Ad locum affectum appreſſus maximè fieri debet,extremis partibus minimè, in reliquis verò pro ratione. Deligatio quoque magnam eius quod ſanum eſt partem occupet.

Quod ad faſciarum multitudinem, longitudinem, latitudinem attinet,multitudo quidem tanta eſſe debet, vt ne affectæ parti cedat, & ferularum compreſſionem impediat,neque pondere moleſta ſit, neque vinculi alteram in partem propenſionem, neque effœminationem afferat. Quod ad longitudinem verò & latitudinem pertinet, tres aut quatuor, aut quinque, aut ſex, longitudine quidem cubitos, latitudine autem digitos æquare debent. Tot itidem ſint ſtabilimenti circumuolutiones, vt ne comprimant. Mollia autem ſint & minimè craſſa quæ adhibentur, eaque omnia pro partis affectæ longitudine, latitudine,& craſſitudine. Ferulæ autem læues, æquales,circa extrema reſimæ ſint oportet,& ab vtraque parte deligatione paulò breuiores,craſſiſſimæ verò quâ parte fractura erupit. At in partibus quæ ſuapte naturâ incuruæ ſunt & excarnes velut circa digitos & talos, in iis vitare ferularum appoſitionem iuxta ea quæ eminent,oportet, aut breuiores apponere. Stabilimenta verò primã deligationem fulciant,at non comprimant. Cerato vtendum molli,lęui & puro.

In aqua calor & copia ſpectanda ſunt. Calor quidem

tantus vt ſupra Medici manum affuſa, ferri poſſit. Copia verò. vbi laxandum quidem & attenuandum, maxima: vbi autem carne implendum & molliendum, modica, optima eſt. In perfundendo autem ea moderatio eſſe debet, vt dum pars adhuc attollitur, priùs quàm concidat deſiſtamus. Primùm nanque attollitur, deinde attenuatur. In prominentibus corporis partibus poſitus mollis, æquabilis eſſe debet, & qui ſurſum tendat, velut in calcaneo & coxendice, ita vt neque reflectantur, neq; euertantur. Canalem toti potiùs parti quàm dimidiæ ſubiicere oportet. Ad affectum autem animum intendere conuenit, & cætera quæcunq; ex eo palam oriuntur incommoda.

Exhibitio autem, diſtentio, conformatio, cæteraque ſecundum naturam accommodata eſſe debent. Natura verò, quandoquidem in actionibus conſideratur, ex operis actione quonam ſpectet coniectandum. Quòd autem ad iſta attinet, attendendus eſt quieſcentis habitus, & communis, & qui in conſuetudinem venit. In quieſcente quidem ac remiſſo in rectum proceſſus ſpectãdus eſt, qualis eſt in manus figura. In communi extenſio & inflexio, veluti vbi cubitus cum brachio ad angularem prope figuram accedit. In cõſueto autem, quòd non alias figuras faciliùs ferre poſſint, cuiuſmodi in cruribus eſt extenſio. In eo enim habitu diu facilimè ſine immutatione perſeuerarint. In immutatione autem ex diſtentione in habitum aut poſitionem, ſimiliter iſta ſe habeant, muſculi, venæ, nerui, oſſa, aut bene admodum ſint depoſita & bene retenta.

Diſtentio præcipuè ad ea quæ maxima, craſſiſſima, & æqualia, & vtraque oſſa fracta habent, accommodatur. Secundo loco vbi os ſubiectum, minimè verò vbi id quod ſupra læſum eſt. Quæ ſi iuſto maior fiat, noxiam adfert, præter quàm in pueris. Partes autem ipſas paulùm accliues habere oportet. Ad directionem, pro exemplo proponatur, quod eſt eiuſdem nominis, coniugatum, ſimile, ſanum. Frictio vim habet ſoluendi, vinciendi, carnem augendi, minuendi. Dura quidem vinciendi, mollis ſoluendi, multa minuendi, mediocris implendi.

In deligando autem, imprimis quidem qui deligatur, quâ parte noxia eſt, ſe maximè dicat eſſe compreſſum, extre-

extremis partibus minimè,& faſcias tam aptè appoſitas eſſe ſentiat,vt ſtabilitę quidem ſint,non autem appreſſæ,non vi,ſed numero,ac ea quidem die ac nocte paulò magis premi,poſtridie minùs,tertia laxari.Poſtridie autem in extremis quidem partibus,tumor mollis reperiatur. Tertio verò die pars deligata vbi ſoluta fuerit,gracilior deprehendatur,idque per omnes deligationes obſeruandum eſt.Poſtera deligatione an decenter deligatum apparuerit cognoſcendum,ac deinceps magis ac pluribus linteis adſtringendum, tertio item die magis ac pluribus. Septimo verò die poſt primam deligationem, reſoluta oſſa gracilia & laxa deprehendantur. At ferulis alligata, ſi gracilia,ſine prurigine & vlcere fuerint,ad vigeſimum à nona diem ſinere oportet. Quòd ſi aliqua ſuſpicio ingruit,ſoluere interim, & ferulas tertio quoque die confirmare conuenit.

Obſeruandum autem eſt vt apprehenſio, depoſitio & deligatio eodem ſint ſtatu. Figurarum ſcopi ex conſuetudine & cuiuſq; mẽbri natura petuntur. Species verò ex curſu, via, ſtãdi & iacendi ratione, ex actione & remiſſione. Nam & vſus roborat,otium verò colliquat. An compreſſione, an linteorum copia adſtrictio fieri debeat animaduertendum.

At verò vbi ſugillata,contuſa, vulſa, aut tumores ſine inflammatione ex vulnere fiunt, ſurſum quidem plurimùm, paulùm autem deorſum deligare oportet, dum brachium aut crus non propendeat, initio facto ex vulnere, & maximè firmato, circa extrema minimùm, circa verò media, modicè,& in deligando aut comprimendo vinculi extrema parte ad ſuperiores corporis partes reducta. Quin & iſta numero potiùs quàm vi fieri debent. Ad hæc autem maximè valent lintea tenuia,leuia,mollia,pura,lata,ſana,vt abſque ferulis contineantur. Copioſiore item aquæ perfuſione eſt vtendum.

At vbi articuli ſuis ſedibus elabuntur, aut iis illæſis quæ circa ipſos ſunt neruoſæ partes intorquentur, aut oſſa quæ naturaliter ſe mutuò contingunt, aliquo interuallo diſtant,aut cùm diuulſis iis quæ oſſa colligant, ipſa quæ mutuò ſe contingebant,plurimùm ſecedunt, aut vbi oſſa prope articulum per totam oſſis craſſitudinem abrumpuntur,

aut diſtorquentur, velut quæ vara dicuntur, in alteram partem inclinâtia, ea vinculis deligare oportet, quâ parte quidem excellerunt remittendo, ab ea autem in quam excellerunt intendendo, ita vt vbi deligata fuerint, in contrariam ac priùs quàm deligarentur partem inclinent, paulò magis quàm ex æquo, idque vinculis, ſpleniis, apprehenſionibus & figuris, tum etiam extenſione, frictione, directione, ad hæc etiam vberiore perfuſione.

Extenuata verò multùm ſanæ partis comprehendendo deligare oportet, vt ex affluxione contabefactæ partes, ampliùs quàm ſuapte natura extenuatæ, diuerſo vinculo permutatæ, ad incrementum tendant, carniumque reſtaurationem efficiant. Præſtat autem ſuperiorem partem, vt in tibia & femoribus, ſimulque alterum crus cum parte ſana deligare, vt ſimilius ſit & æquè conquieſcat, pariterque alimento prohibeatur, idq; ſuſcipiat. Idque linteorum numero, non appreſſu, laxando primùm id quod maximè indiget, & frictione quæ carne impleat, vtendo, atque perfuſione abſque ferulis.

Quòd ad fulcra ac ſtabilimenta attinet, ea pectori, coſtis, capiti, cæteriſque id genus adhibentur, partim quidem pulſuum gratia, vt ne quid concutiatur, partim verò ad iuncturarum diſtantias in capitis oſſibus firmandas. Ad tuſſim autem & ſternutamentum, aut aliam motionem, qualia thoraci & capiti ſtabilimenta admouentur: in quibus omnibus eadem deligationis commoderatio ſeruanda eſt. Nam quâ noxia eſt, eò præcipuè comprimere oportet. Subiicienda igitur lana mollis, affectui accommodata, deligatione verò ea vtendum quæ non ampliùs comprimat, quàm vt ne pulſus cieantur, aut iuncturarum diſtantiæ ad extrema ſe mutuò contingant, neque circa ſternutamenta & tuſſes partes affectas agitari prohibeat, ſed ita ſtabilimento ſit, vt neque cogantur, neque concutiantur.

Hippocratis de fractis, liber.

EOrum quæ ſuis ſedibus exciderunt & fracta ſunt, medicum quàm rectiſſimas extenſiones facere conuenit. Id enim maximè ſecundum naturam rectum eſt. Quòd ſi quid

quid in hanc vel illam partem inclinet, præſtat in pronum tendere. Leuiùs enim eam in partem peccatur, quàm in ſupinam.

Qui igitur nihil in conſilium adhibent, plærunque nihil peccant, quippè cùm qui deligatur æquiſſima naturâ duce manum ita porrigat. Qui verò Medici ſapientiam ſibi falſò arrogant, ij nimirum peccant. Nullius ergo eſt negotij manum fractam tractare, idque cuiuis (prope dixerim) medico procliue eſt. Qua de re plura mihi dicenda ſunt, quòd medicos noui qui ex figuranda manu in deligatione ſapiẽtiæ opinionem præ ſe ferebant, cùm ex eo ignari potiùs exiſtimandi eſſent. Verum enimuerò multa hoc modo hac in arte æſtimari ſolent. Quod enim peregrinum eſt, necdum conſtat an vtile ſit, conſueto, quod iam norunt vtile eſſe, anteponunt, quodque ab vſu communi abhorret, ei quod eſt probè cognitum. Exponendum igitur in medicorum erroribus de manus natura, quoſnam tum docere, tum dedocere velim. Nam & aliorum corporis oſſium doctrinam hæc oratio continet.

Manum itaq; (quod in præſenti quæſtione verſatur) quidam pronam deligare viſus eſt. Eam verò ſtatui coëgit ſagittariorum habitu, cùm humerum prætendunt, atque ita habentem deligauit, hunc eſſe ratus naturalem eius habitum. Cuius rei teſtimonium afferebat, quòd omnia cubiti oſſa rectitudinem inter ſe habebant, tum partium æquabilitatem, quòd illa ipſa eandem directionem præ ſe ferret, idq; tam exterioribus partibus, quàm interiorib. Ita quoq; & carnes & neruos à natura comparatos eſſe dicebat, ſagittariamq; artem in teſtimonium adducebat, ex iisq; tum dictis tum factis, ſapientiæ perſuaſionem ſibi ſumſerat, cæterarum artiũ immemor, quæ aut viribus, aut artificiis opus ſuum moliũtur, non aduertens alium eſſe in alio habitum ſecundum naturã. Quin & in eodem opere, ſi res ita tulerit, aliam eſſe dextræ manus figuram ſecundum naturam aliã ſiniſtræ. Alius eſt enim habitus ſecundum naturam iaculatoris, alius funditoris, alius in lapidatione, alius in pugillatu, alius in quiete. Quaſcunq; verò artes quis inueſtigauerit, in iis non eadem ſecundum naturam manuum figura eſt, ſed in vnaquaq; arte, & ad conueniẽs inſtrumentũ quod habet

quiſque, & ad opus quod perficere intendit, manuum figuræ accommodantur. Qui autem ſagittandi artem exercet, ei hanc manus alterius figuram validiſſimam eſſe par eſt. Hoc enim habitu brachij pars cardinẽ referens, in vlnæ ſede innixa, vlnæ & brachij oſſa perinde in directum diſtendit, quaſi totum vnum ſit. Eoque ſtatu fit recuruata articuli reflexio. Hoc igitur modo locum iſtum minimè flecti plurimumque intendi oportet, neque neruo quem dextra tendit concedere, neque ab eo ſuperari. Ita vt plurimùm quidem adducendo, chorda trahatur, firmiſſimo autem & maximè repentino impetu emittatur. Sic enim emiſſæ ſagittæ celeriore impetu longiusque feruntur. Deligatio verò cum ſagittandi arte nihil habet commercij. Qui nanque deligatam manum ita continere volet, longè alios maiores quàm vulnus dolores afferet. Quòd ſi flectere iubeat, neque oſſa, neque nerui, neque carnes ampliùs eodem ſtatu conſiſtent, ſed ſuperata deligatione aliò tranſmutabuntur. Quid ergo vtilitatis ſagittariorum habitus afferat non video. Ideoque fortaſſe non peccaret qui ſapientiæ opinionem ſibi vendicat, ſi permitteret, vt vulneratus ipſe manum porrigeret.

Rurſus verò alius quidam Medicus ſupinam manum exhibens, ſic componere iubebat, eoque ſtatu deuinciebat, cum naturalem eſſe ratus, tum ex cutis planicie coniecturam faciens, tum quòd oſſa ſic ſe habere ſecundum naturam exiſtimaret, ex eo quòd os ad manus iuncturam prominens iuxta paruum digitum, è directo illius oſſis ſitum videatur, ex quo homines vlnam metiuntur. Atque his argumentis eum eſſe naturalem habitum contendebat, rationique conſentanea dicere videbatur. Verum hic habitus, ſi ſupina manus collocetur, vehementem dolorem afferet. Eum verò habitum dolori plurimùm opportunum quiuis comperiet, ſi quis ita manum ſuam componat. Si quidem imbecillior robuſtiorem ita collocatum vt cubiti flexura ſupina reflectatur, manu comprehenſum quocunque volet deduxerit. Neque enim ſi gladium hac manu teneat, eo vti poſſit, vſqueadeo violenta iſta figura eſt. Ad hæc ſi deligatam manum quis eo habitu ſinat, maiorem quidem dolorem ſi obambulet, magnum tamen etiam ſi decum-

bat;

bat, ſentiet. Quòd ſi quis manum flectat, muſculos contrahi, & oſſa aliam habere figuram prorſus neceſſe eſt. Quin & præter cætera huius habitus incommoda, hoc quoque acceſſit, quòd ignorant, os ad manus iuncturam iuxta paruum digitum prominens, hoc quidem ad vlnam pertinere, illud autem in cubiti flexu, quod vlnam metitur, brachij caput eſſe. Idem verò eſſe os hoc & illud hic exiſtimauit, itemque multi alij. Sed qui cubiti gibbus, ſiue ἀγκὼν dicitur, cui nempe innitimur, idem eſt quod illud. Sic igitur manum ſupinam habenti hoc quidem os diſtorqueri videtur. Præterea verò nerui ipſi qui à manus iunctura & digitis interiore parte procedunt, ſupina manu diſtorquetur. Hi enim ad os brachij, vnde vlnæ modus definitur, tendunt. Tales quidem tamque multi errores exiſtunt de manus natura, tantaque ignoratio. Quòd ſi quis manum fractam, velut iubeo, ſtatuat, is os quod eſt ad paruum digitum, & ad cubiti gibbum tendit, recta conuertet, neruique ex manus iunctura ad brachij extrema in directum procedent. Manus verò dum ſuſpenſa retinetur, eodem habitu quo deligata, collocabitur, ita vt ne deambulanti quidem dolorem vllum, aut decumbenti laborem ac defatigationem adferat. Hominem autem ita ſtatui oportet, vti oſſis pars quæ prominet, clariſſimo lumini, quantum conceditur, obuerſa ſit, vt nec eum qui compoſitionem aggreditur lateat, num abundè ſit in directum conſtituta. Neque enim peritum artificem manum admouentem, os prominens contactu latere poſſit.

Quando autem cubiti os vtrunque fractum non eſt, os ſuperius vulneratum faciliorem curationem admittit, etſi craſſius exiſtit, partim quidem quòd ei ſanum fundamenti loco ſubtenditur, partim verò quia facilius lateat, niſi id circa manus iuncturam contigerit. Craſſior enim carò ſuperiore parte adnata eſt, os verò inferius neq; carnem habet, neque facilè latet, extenſioneque vehementiore indiget. Sin verò non hoc, ſed alterum comminutum fuerit, leuis intenſio ſatis eſt. At vbi vtrunque fractum eſt, valentiore intenſione opus eſt. Puerum quidem plus æquo diſtentum vidi: plærique tamen minus quàm res poſtulat, diſtenduntur. Intenta verò manuum volis admotis dirigenda ſunt. Dein-

de adhibito cerato nõ ita quidẽ multo, ne deligamenta defluāt, ita deligare, vt ne ſumma manus cubiti flexu inferiór, verùm paulò etiam ſuperior collocetur, quò ſanguis intercludatur, neq; ad extremitatem defluat. Tum demum linteo deligare, initio ad fracturam iniecto, ſic vt firmet quidẽ, non tamen vehementer comprimat. Vbi circa eundem locum iterum atque tertiò faſciam inuolueris, ſurſum feratur, quò ſanguinis affluxus retineatur, ibiq; deſinat, eamq; minimè longam eſſe oportet. Altera verò faſcia, initio quidem ſupra fracturam iniecto, ac ſemel eodem voluta, tum demum deorſum feratur, minuſq; comprimendo longiora ſpatia tranſcurrat, quò poſſit ad eum locum, in quo prior finiit, recurrere. Atque hîc quidem lintea ad dextram aut ſiniſtram deducantur, aut in vtramlibet partem ad fracturæ habitum accommodatè huc vel illuc inclinare conuenit. Poſthæc ſplenia modico cerato illita ſuperiniicienda, ſic enim lenius & firmius hærebunt. Quæ ita deinde faſciis alligare oportet, vt permutato ordine inter ſe, modò quidem in dextra, modò etiam in ſiniſtra ferantur, ac plurimùm ſanè ab inferiore parte ſurſum, interdum quoque à ſuperiore deorſum ducantur. Extremæ verò partes in anguſtum extenuatæ, ſpleniis in orbem ductis curandæ, pluribus faſciarũ obuolutionibus, non confertim, ſed ſenſim, totum corrigentes. At circa manus iuncturam eas laxè variis in locis circundare oportet.

Quòd ad linteorũ copiam attinet, primò duæ portiones ſatis eſſe poſſunt: inde autem rectè eſſe curatum coniicies, iſque eſt deligati terminus, ſi interrogatus num prematur, ipſe premi quidem ſe dixerit, ſed leuiter, idq; præcipuè circa fracturam. Atque hæc ita ſe habere perpetuò fateatur neceſſe eſt qui deligatur. Modus verò his ſignis deprehenditur, ſi eadem die ac nocte qua deligatus eſt, ipſe ſibi magis non minus cõpreſſus eſſe videatur. Poſtero etiam die ad ſummam manum exortus tumor paruus ac mollis, moderatæ compreſſionis tibi erit indicio. At deſinente die ſe minùs compreſſum ſentiat, tertioque die vincula laxa videantur. Noſſe autem oportet ex his quæ dicta ſunt, ſi quid deſideretur, laxiùs, ſi quid ſuperet, arctiùs quam conueniat vinculum fuiſſe compreſſum. Atque hac coniectura adhibita

bita

bita, deinceps vel laxiores vel arctiores faſcias admouere licebit. Tertio verò poſt extenſionem & directionem die, ſoluere membrum conuenit; ac ſi primis diebus tibi moderata deligatio contigerit, iſtam paulò arctiùs conſtringes, initio etiam ſupra fracturam, vt priùs iniecto. Sic enim vbi primùm fracturam deuinxeris, ſanies ad extremam vtranque membri partem exprimitur. Sin alia parte priùs conſtrinxeris, inde ad fracturam expreſſio fiet. Quod intellexiſſe quidem ad multa conducit. Inde igitur deligationẽ & compreſſionem initium ducere ſemper opus eſt. In reliquis verò ea ratio ſeruanda eſt, vt quò longiùs à fractura receſſeris, eò minorem compreſſionem facias; laxa tamen nunquam ex toto vincula circumducantur, ſed adhæreſcãt. Deinde pluribus linteis vnaquæque deligatio vincienda. Ac interrogatus fateatur ſe paulò magis quàm antea compreſſum eſſe, maximeq; ad fracturam. In reliquis eadem obſeruanda ratio, tum quod ad tumorem, tum dolorem, tum alleuationem attinet, quæ in prima deligatione. Vbi tertius aduenerit dies, & vincula laxiora ſenſerit, dein ſoluere conuenit, rurſusq; paulò arctiùs vincîre, idq; omnibus iniectis faſciis quibus deligandus erit. Poſtea eadem omnia quæ in primis deligationum circuitibus, circa ægrotum contingant. Vbi autem ad diem tertium ventum eſt, qui ſeptimus eſt à prima deligatione, ſi recta deligatio fuerit, tumor in ſumma manu, iſq; non admodum magnus aderit, ac deligatus locus cùm vinculum iniicietur, tenuior ac gracilior conſpicietur. Septimo verò die etiam admodum tenuis, & oſſa fracta faciliùs tractantur, & ad directionem adducuntur. Hiſq; hoc modo ſe habentibus directione facta, deligationem ad ferulas excipiendas accõmodare oportet, paulò ampliùs quàm antea comprimendo, niſi quis maior dolor, à tumore qui in ſumma manu eſt, excitatus fuerit. Vbi verò faſcias deligaris, ferulæ ſunt apponendæ, & quàm maximè laxis vinculis comprehendendæ, ita vt quieſcant, neq; quicquam ferularum appoſitio ad manus cõpreſſionem addat. Poſt hæc in dolore & tolerandi facilitate, eadem quæ in primis vinculorum circuitibus ſpectentur. Ab hinc tertio die, ſi vinculũ laxum ſenſerit, tum demum ferulæ, circa fracturam præcipue, firmãdæ ſunt, reliquaq; etiam pro ratione, ſi

quidem vinculum laxum potiùs fuerit quàm adſtrictum. Craſſiorem autem, neque tamen multò, ferulam eſſe oportet, quâ fractura eminet. Maximaq; adhibenda eſt diligentia, ne vel è regione pollicis ferula ſtatuatur, verùm in hanc vel in illam partem, neque è regione parui digiti, quâ oſſis eſt eminentia in manus iunctura, ſed hâc vel illâc. Sin fortè conducit his locis ferulas quaſdam ad fracturam adhiberi, eas aliis breuiores eſſe oportet, vt ne ad oſſa iuxta manus iuncturam eminentia pertingant. Sic enim exulcerationis aut denudationis neruorum periculum imminet. Tertio autem quoque die ferulas admodum leuiter obfirmare oportet, in conſilium adhibentes, vt nec vltra adſtringant, quàm vt vinculum contineant.

Quòd ſi ſub prioribus vinculis oſſa abundè eſſe directa probè cognoueris, & neque pruriginis, neque exulcerationis metus vllus ſubeſt, ſic alligatas ferulas vltra vigeſimum diem ſinere oportet. Nām plærunque triginta ad ſummum diebus, cubiti oſſa in totum coaleſcunt: nihil tamen eſt perpetuum. Nam & natura à natura, & ætas ab ætate plurimūm diſtat. At vbi reſolueris, aquam calidam affundere, pauloq; minùs quàm antea comprimendo, & paucioribus quàm priùs faſciis religare conuenit, ac demū tertio quoq; die reſoluere, & minùs quidem comprimendo, paucioribus quàm antea faſciis deligare. Quòd ſi alligatis ferulis, oſſa nō rectè poſita, aut aliud quid vulnerato moleſtum eſſe ſuſpicio ſit, dimidio temporis ſpatio, aut paulò antè ſoluere, itemque religare oportet. At quibus circa initia cute integra oſſa foris non eminent, iis abundè eſt victus ratio mediocris. Pauciore tamen victu ad decimum vſque diem vtendum, præſertim cùm ex toto quieſcant, ac obſonia liquida adhibenda, quæ ventrem modicè deducant: vino verò & carnibus abſtinendum: poſt hæc paulatim reficiendi. Atque iſta oratio velut æqua quædam lex de fracturarum curatione inſtituta eſt. Quæ ita tractanda ſunt, vt ex his iuſta curatio procedat. Sin verò ſecus contingat, ſcire licet in ipſa curatione aliquid vel deficere vel redundare. Ad hæc in hoc ſimplici modo ad ea animum intendere oportet, quæ non admodum aduertunt medici, quamuis, niſi rectè procedant, curam omnem totamq; vinciendi rationem corrū-

pere

pere valeant. Nam ſi os vtrumque, aut inferius tantùm fractum ſit, vinctique manus mitella quadam excipiatur, quæ magna ſui parte fracturam contineat, hinc verò & inde manus dependeat, huic in ſuperiorem partem os peruerti neceſſe eſt. Sin verò oſſibus ſic fractis, ſummam manus partem & eam quæ eſt ad cubiti flexum mitella excipiat, quod autem in cubito eſt reliquum dependeat, in inferiorem partem os deprauatum erit. Oportet igitur mitella lata & molli, maximam cubiti partem & manus iuncturam æqualiter ſublatam eſſe.

At verò brachio fracto, ſi quidem manu porrecta diſtentio adhibeatur, brachij muſculus intentus deligabitur, atq; vbi vinctus cubitum inflexerit, brachij muſculus figuram immutabit. Brachij igitur æquiſſima diſtentio hæc eſt. Lignum cubitale, aut paulò breuius, cuiuſmodi ſunt ligonum manubria, ab vtraque parte fune deligatum ſuſpenſum eſſe oportet. Homo autem alto quodam ſedili collocatus manu ſuperincumbat, ſic vt manubrium ſub ala ita ſtatuatur, vix vt ille conſidere poſſit, ſed prope ſuſpenſus maneat. Tum ſuppoſito firmo aliquo, & ſuperdato puluino vno ſcorteo aut pluribus, ea altitudine quæ obliquè collocato cubito ad rectum angulum reſpondeat: præſtiterit quidem ex corio lato & molli, aut faſcia lata ſuperiniecta, graue aliquod pondus, quod modicè intendat, ſuſpendere: Alioqui vir robuſtus ſic collocatum cubitum, ad cubiti flexuram vi quadam deorſum deducat. Medicus verò erectus, altero pede altiore loco collocato, ad curationem aggrediatur, & manuum palmis os componat: Quod certè facilè fiet. Hæc enim intendendi ratio laudabilis eſt, ſi quis eâ probè vtatur. Poſtea iniectis circa fracturam faſciarum initiis, ad deligationem accedat, cæteraque omnia quemadmodum antea monuimus, ad curationem accommodet, eaſdemq; interrogationes atque eadem indicia adhibeat, vt intelligat num moderatè ſe habeant nécne, & tertio quoque die deligationem admoueat, magiſque comprimat. Septimo aut nono die ferulæ circundandæ. Ac ſi metus ſit os non rectè repoſitum eſſe, medio ſpatio ſoluere, poſteaque vbi rectè collocatum fuerit, religare oportet.

Firmatur autem brachij os diebus ferè quadraginta.

Quos vbi exceſſerit, reſoluendum, minuſque adſtrictis faſciis ac paucioribus vinciendum. Victus quoq; ratio exquiſitior quodammodo ac diuturnior quam antea adhibenda, coniectura ex tumore qui in ſumma manu eſt eiuſque viribus, ſumta. Illud præterea animaduertendum, brachium ſuapte natura in exteriorem partem inclinari, eoque ſi malè curetur, diſtorqueri ſolere. Quin & reliqua omnia oſſa, quâ parte naturaliter diſtorta ſunt, eò vbi fracta curantur, facilè peruerti conſuêrunt. Si qua igitur talis eſt ſuſpicio, faſcia lata brachio circumiicienda & ad pectus circunducenda. Cumque quieſcere volet, inter cubiti gibbum & coſtas, ſplenium quoddam multiplex inuolutum, aut aliud quidpiam eiuſmodi, ſubiiciendum. Hac enim ratione incuruati oſſis directio fiet. Ea tamen cautione adhibita, vt ne nimis ad interiorem partem ducatur. Pes autem hominis ex multis & paruis oſſibus, non ſecus ac ſumma manus, conſtat. Quæ neque ferè frangi conſuêrunt, niſi ab acuto aliquo & graui, vnà quoque carnoſæ partis vulnus accedat. Sed de vulneratorum curatione, vbi de vlceribus agetur, dicemus. Quòd ſi quid ſuo loco moueatur, aut digitorum articulus, aut aliud quodpiam os ex his quæ primam plantam conſtituunt, (quam ταρσὸν vocant) in ſuam quòdque ſedem compellendum, non ſecus ac in manu. Curatioque adhibenda per ceratum, ſplenia & faſcias, non ſecus ac in fracturis, ferulis prætermiſſis, eodem modo comprimendo, ac tertio quoque die deligando. Interrogandus quoque is qui vincîtur, perinde etiam ac in fracturis, adſtictane ſit, an laxa deligatio. Saneſcunt autem perfectè omnia viginti diebus, niſi ſi quæ cum tibiæ oſſibus communionem habent, eique è directo reſpondent. Quo tempore decumbere confert, id tamen non ſuſtinent, qui morbum parui facientes, obambulant priùs quàm ſani ſint. Ideoque plæriq; non integrè conualeſcunt, ſed ſubinde, non iniuriâ, eos doloris ſenſus commonefacit. Nam cùm totum corporis onus pedes ſuſtineant, vbi nondum ſani deambulant, articuli agitati non rectè curantur, eaque de cauſa ſubinde ad tibiam dolores ſentiunt. Quæ verò cum tibiæ oſſibus communionem habent, tum reliquis maiora ſunt, tum agitata longius tempus ad curationem poſtulant. Curandi tamen

eadem

eadem eſt ratio. Plures autem faſcias & ſplenia adhibere oportet, omninoque vtraque parte deligare & adſtringere, vt reliqua omnia, eâ potiſſimùm parte quâ os emotum eſt, eoque primùm faſcias circunducere. At quoties faſciæ ſoluuntur, calida multa vtendum. Ea nanque in omnibus articulorum læſionibus liberaliter affundenda. Compreſſiones verò & laxamenta iiſdem temporibus fieri, eadem quę ſuprà ſigna oſtendunt. Quod & vbi religare expedit, itidem factitandum. Hi autem, ſi decumbere non grauentur, quadraginta ferè diebus in totum conualeſcunt. Sin minùs, cum his quæ priùs expoſita ſunt, tum etiam grauioribus malis afficiuntur.

Qui ab alto deſilientes, calci vehementi cum impetu innituntur, iis oſſa quidem diducuntur, venulæ carne circum os colliſa ſanguinem effundunt, tumorque ac dolor multus ſuperuenit. Neque enim hoc os exiguum eſt, ſubterque è directo tibiæ prominet, & communionem cum venis & neruis magnis habet. Huic quoque oſſi poſteriore parte tendo annectitur. Curandi autem ſunt cerato, ſpleniis & faſciis, calidaque liberaliter affundenda, & pluribus faſciis vtendum, tum præcipuè etiam quàm optima & leniſſima adhibenda. Quòd ſi cutis quæ calcem ambit naturâ mollis extiterit, ſic ſinere oportet. Sin craſſa & dura, qualis in cæteris cernitur, ea æqualiter incidenda & attenuanda eſt, neque tamen vulneranda. Iſta autem rectè deligare non eſt cuiuſuis. Si quis enim eo modo deuinciat, quo cætera circa malleolos vinciuntur, partim quidem ad pedem, partim verò ad tendinem faſcia circumiecta, huiuſmodi faſciarum conſtrictiones, calcem quâ colliſio extitit ſeiungunt, vnde ei ſyderationis periculum impendet. Quod ſi accidat, toto æuo perdurat. Nam quæ aliæ ſunt ſyderationes, velut vbi ex decubitu negligenter collocato calci nigreſcit, aut, ſiue ex inſigni & diuturno tibiæ aut femoris vulnere, quod calci communicatum fuerit, ſiue ex alio morbo, diu ſupini ægri decubuerint: eæ tamen iis diuturnæ & moleſtæ ſunt, & quæ ſæpe recrudeſcunt, niſi optima diligentia & longa quiete curentur. Quare quæcunque huiuſmodi ſyderationes contingunt, eæ præter aliam noxiam, corpus quoque in ſummum

diſcrimen adducunt. Febres enim admodum acutæ ſuperueniunt, aſſiduæ, cum tremore & ſingultu, mentem tentantes, & quæ paucis diebus ægrum è medio tollant. Exiſtunt quoque venarum ſanguinem fundere ſolitarum liuores, eæque veluti nauſeabundæ ſanguinem refundunt, & cancro propter compreſſionem occupantur. Poſſunt etiam iſta incidere abſque alia ſyderatione. Atque hæc quidem ad vehementiſſimas colliſiones referenda ſunt. Plurima tamen leuiter colliduntur, ac neque magnum ſtudium aut diligentiam requirunt, nihilominus rectè tractari debent. Vbi autem vehemens illiſio incumbere videbitur, tam fulcire, tum quæ dicta ſunt facere conuenit. Tum verò maxima faſciæ parte ad calcem circumiecta, partim ſummum pedem, partim medium, interdum etiam quæ ad tibiam ſunt, oppoſitis inter ſe ductibus obuoluere, tum vicinas partes omnes hinc & inde, velut ante dictum eſt, vinculis comprehendere, neque vehementem quidem compreſſionem, ſed multas tamen linteorum conuolutiones facere. Præſtat autem eodem aut poſtero die, veratri potionem exhibere, tertioque die ſoluere, ac rurſus deligare. Recrudeſcat verò nécne morbus, his indiciis cognoſcetur. Nanque vbi ſanguis è venis refuſus, aut quæ nigricant, quæque his vicina ſunt, aliquantulum rubeſcunt aut obdureſcunt, periculum eſt ne recrudeſcat. Quòd ſi febre vacet æger, ſurſum purgante medicamento vtendum, velut dictum eſt, quod idem etiã conuenit, vbi febris non eſt aſſidua. Eo nanque ſi febris fuerit aſſidua abſtinendum, vt & cibis ac ſorbitionibus, potioneque vtendum aquæ, non vini, ſed aquæ mulſæ acidæ, ὀξυγλυκέις vocant. At ſi nullus recrudeſcentis morbi metus eſt, ſugillata & nigrores, circumuicinæque partes, citra duritiem, aliquantulum ex virore palleſcunt. Id quod certum eſt in omnibus ſugillatis indicium, non futurum vt vnquam morbus recrudeſcat. Quæ verò cum duritie liuent, ea certè ne nigreſcant periculum eſt. Ac danda eſt opera vt pes plærunque reliquo corpore paulò altior collocetur. Sanus autem, ſi quieſcat, intra ſexaginta dies euadet.

At verò tibiam duo oſſa conſtituunt, quorum quidem vnum altero hac parte longè tenuius, illa verò parte paulò

tenui-

tenuius eſt. Cohærent autem inter ſe quâ parte pedem contingunt, communeq; habent oſſis accrementum: ſed in tibiæ directione non cohærent. Ad femur verò adnato quodam oſſe coniunguntur, quod ſeptum medium habet. Osq; alterum quâ parte paruum digitum ſpectat, paulò longiùs producitur. Ac oſſium tibiæ natura ſic ſe habet. Atque hæc vtraq; oſſa interdum quidem quâ pedem contingunt, vnà cum adnato oſſe ſuis ſedibus excidunt, quandoq; verò adnatum os dimouetur, quandoq; etiam alterum os. Hæc ſanè, modò homines quieſcant, minùs moleſtiæ exhibent, quàm quæ in prima manus iunctura exiſtunt. Curatio verò in vtroq; aſſimilis. Nam & hîc per intentionem repoſitio, velut in illis, molienda. Quanquam eò valentiorem hæc intentionem deſiderant, quò validius hac parte corpus eſt. Vt plurimùm tamen duo viri ſatis ſunt, qui in diuerſa contendant: ſin minùs, valentiorem intentionem moliri procliue eſt. Aut enim humi defoſſo rotæ modiolo, aut alia quapiam re huic ſimili, molle aliquid ad pedem circundare oportet, deinde loris bubulis latis pedem circumuincire, eorúmque capitibus aut ad piſtillũ, aut ad aliud lignũ alligatis, lignum, ſumma eius parte in modiolum immiſſa, reflectere. quoſdam verò à ſuperiore parte humeris apprehenſis & poplite, in diuerſum extendere.

Sed & ſuperiori corporis parti, vis hoc modo, ſi lubet, adhiberi poteſt. Ligno tereti, læui, altè defoſſo, pars eius quædam extans media inter crura ad interfemineum ſtatuatur, ne corpus ad eos qui à pedibus extenſionem faciant, delabatur. Deinde ne in crus quod intenditur inclinet, aliquis à latere aſſidens, natem repellat, ne corpus circumducatur. Idem quoque fiet ſi ad vtranque alam ligna affigantur, brachiaque protenſa ſeruentur, alius autem genu apprehenſo, ita in diuerſa contendat. Quinetiam, ſi placet, hoc molieris aliis habenis ad genu vel femur alligatis, ſi alterum rotæ modiolum ad caput defoderis, & habenis ad aliquod lignum quod in rotæ modiolum defixum ſit, religatis, contrariam ei quæ ad pedes fit extenſionem feceris. Quin ſi lubet modiolorum loco, ſubtenſa lecto mediocri trabecula, deinde ad eius capita hinc & inde lignis obfirmatis & reflexis, lora intendere licebit. Quòd ſi placet, per aſellos ab

vtraque parte collocatos,extenſionem molieris. Sunt & alia quam plurima diſtentionum genera. Præſtat autem eum qui in magna vrbe medicinam factitat,lignum habere preparatum,in quo vis omnis contineatur, quæ tam in fractis quàm luxatis omnibus reſtituendis,tum per extenſionem, tum per vectis molitionem adhibetur. Ad hoc ſatis erit lignum longitudine, latitudine & craſſitudine, quales columnæ querneæ quadrangulæ fieri aſſolent. Abundè igitur diſtento crure, articulus iam promtè reponitur. Sublimis enim in directum ſupra priſtinam ſedem tollitur. Ergo manuum palmis componere decet, partim ſupra prominẽs os vrgendo,partim infra malleolum contra propellendo. Repoſitum articulum intentum, ſi fieri poteſt, deligare oportet, ſin lora prohibeant, iis ſolutis,dum vinculum iniectum ſit,in diuerſa diducere. Deligandum verò eodem modo, faſciarum initiis qua parte os prominet ſimiliter iniectis,primisque orbibus quam plurimis eodem volutis, & ſpleniis plurimis ad id adhibitis illicque potiſſimùm adſtrictis. Prætereaq; hinc & inde plurimùm vinculo circundandum. Hic verò articulus prima deligatione magis comprimendus, quàm qui in manu eſt. Iniecto vinculo, pars deligata reliquo corpore ſuperior ſtatuatur. Situs autem is eſſe debet,vt pes quàm minimè dependeat. At corporis extenuationem talem fecerit,prout grauis luxatio fuerit, ſiquidem nõnulla leuiter,alia multùm luxantur. Omninò magis & diutiùs in crurum quàm brachiorum vulneribus extenuãdum eſt, quippe cùm hæc illis ſint maiora & craſſiora. Quinetiam corpus quieſcere & iacêre neceſſe eſt. Soluere verò articulum tertio quoque die,poſteaq; deligare, neque quicquam prohibet, neque vrget. Reliquaque omnia ſimilem præcedentibus curationem habeant. At ſi quietus iaceat,ſatis eſſe poſſunt quadraginta dies,dummodo in priſtinam ſedẽ oſſa reuerterint. Sin quieſcere nolit,& crure difficiliùs vtetur,diutiſſimeque vinctum geſtare cogetur.

At verò vbi oſſa ſuis ſedibus non integrè reſtituũtur, ſed aliqua ex parte deficiunt,temporis lapſu coxa, femur & tibia emacreſcunt. Ac ſiquidem intrò luxatio facta eſt,exteriore parte, ſi extra, interiore parte attenuatio fieri ſolet. Plærunque tamen intrò excidunt. Cùm autem vtraque ti-

biæ

biæ oſſa abſque vlcere fracta fuerint, validiorem intenſionem requirunt. Ac ſi pars oſſis aliqua plurimùm ſuper alteram efferatur, aliquem ex antè commemoratis intendendi modis adhibere conuenit. Satis tamen eſſe poſſunt extenſiones quas per homines molimur. Nam & plærunque duo valentes viri, qui hinc & inde in diuerſa cõtendunt, ſatis ſunt. Intendere autem in directum pro naturali habitu, ac ſecundum tibiæ & femoris rectitudinem oportet, ſiue tibiæ fractæ, ſiue femoris oſſa intendas. Quin & vtrumuis deuinxeris, ita extenta vtraq; deliganda ſunt. Neque enim eadẽ deligationis ratio & cruri & manui confert. Siquidem vbi cubiti & brachij oſſa fracta deligantur, manus ſuſpenſa excipitur. Ac ſi ea extenta deligaueris, carnium figurationes in cubiti inflexione immutantur. Nequit enim cubiti flexura longam extenſionẽ ferre, cùm non eo habitu, ſed plærunq; incuruata detineri conſueuerit. Quin & manu vulnerata, cùm homines obambulare poſſint, eam ad cubiti flexum incuruare opus habent. Crus verò, cùm obambulando, tũ ſtando, partim quidem extentum, partim verò propè extentum eſſe in inferiorem partem naturaliter ſoleat, nec non ſanè reliquum corpus vehere debeat, iccirco extenſionem facilè ferre, cùm opus eſt, poteſt. Quinetiam in cubili plærunque hoc habitu extentum continetur. At poſtquam vulneratum eſt, ad ſeruilem animi demiſſionem homines neceſſitate adiguntur, cùm erigi nequeant, adeò vt neq; inflecti, neque exurgere eis in mentem veniat, ſed eo habitu iacentes quieſcant. Has igitur ob cauſas, neque intenſionis, neq; deligationis eadem figura manui & cruri conuenit. Quòd ſi ſatis eſſe poteſt extenſio quæ per homines adhibetur, nihil ampliùs fruſtrà laborãdum eſt. Machinas enim admouere vbi res nõ exigit, abſurdum eſt. At ſi ſatis eſſe nequit per viros adhibita extenſio, etiã quiddam ex violentis quod commodum ſit, admoliri opus eſt. Diſtentione abũdè facta, oſſa facilè cõponuntur, & ad naturalem ſtatum adducuntur, manuũ palmis directa & conuenienter aptata. Cõpoſita autẽ oſſa, extenta faſciis deliganda, eò primùm circũiectis faſciis, ſiue ad dextram, ſiue ad ſiniſtram ducendæ ſint. Quarũ tamen initia qua parte os fractũ eſt iniiciantur, ibiq; primùm obuolutę, deinceps ad ſuperiorẽ tibiæ partẽ

deligando tendant, quemadmodum in aliis fracturis dictum eſt. Faſcias ve[illegible]atiores & longiores, multoque plures in crure quàm in manu eſſe oportet. Atq; vbi deuinxeris, ſupra molle aliquod & æquabile deponere, vt ne in hanc vel in illam partem peruertatur, aut in anteriorem aut poſteriorem partem inflectatur. Ad id verò pluriṁùm confert puluinum lineum, aut laneum mollem, non durum, medium in longitudinem, aut aliud quid tale cruri ſupponere.

Canales nanq;, qui cruribus fractis ſupponuntur, ſubiici debeant, nec ne, ambigendum mihi videtur. Proſunt etenim, non tamen quantum exiſtimant, qui eos ſupponunt. Nam neque in quiete, vt putant, crus continent, neque dum reliquum corpus in hanc vel illam partem conuertitur, canales prohibent quominus crus ſequatur, niſi homo ipſe diligenter aduertat, neque rurſus crus vel in hanc vel in illam partem moueri abſq; reliquo corpore prohibent. Quinetiam durum videtur & aſperum lignum ſubiici, niſi ſimul molle aliquid in ipſum imponatur. Maximè tamen eſt vſui cùm ſtratum ſubſternitur, ac dum ad deſidendum æger progreditur. Poteſt igitur cum canali, & ſine eo, bene vel malè res confici. Vulgò tamen perſuaſum eſt etiam medicum minùs eſſe culpæ obnoxium, ſi canalis ſubiiciatur, etſi minùs id ex arte eſt. Crus ſiquidem ſuper re aliqua æquabili & molli omni ex parte rectum iacere oportet, quandoquidem neceſſe eſt, ab ea peruerſione quæ fit in membri depoſitione, quocunque aut quantumcunque ſe vertat, deligationem ſuperari. Vinctus autem ad eadem quæ priùs dicta ſunt interrogatus reſpondeat. Nam & vinculum eiuſmodi eſſe conuenit, & tumorem extremis partibus eodem modo aſſurgere, eodemque modo vincula laxari, & tertio quoque die reſolui, ac poſtea deligari, necnō vinctam partem graciliorem eſſe, vinculaq; arctiora & per plures faſcias adhibere, eaque ad pedem laxè obuoluere, niſi fractura ad genu proximè accedat. Intendi quoq; moderatè ac dirigi quoties deligantur oſſa debent. Nam ſi curatio rectè inſtituatur, tumorq; ex ſententia ſuccedat, cum tenuior ac gracilior vincta pars futura eſt, tum etiam oſſa faciliùs adducentur, intentioniq; magis cedent. Septimo autem aut nono, aut vndecimo die, ferulæ, velut in aliis quoq; fracturis dictum eſt, admouendæ.

Ex ta-

Eæ tamen ne è regione malleolorum ac ſupra tendonum qui ex tibia in pedem fertur inſideant, adhibenda cautio eſt. Tibiæ verò oſſa quadraginta diebus, ſi rectè curentur, firmantur. Quòd ſi os aliquod directione indigere ſuſpiceris, aut alicuius exulcerationis metus ſit, interiecto tempore vbi reſolueris ac probè collocaris, religato. At ſi alterum tibiæ os fractum ſit, imbecilliore quidem intentione opus eſt, ſed nec ea tamen deficere aut ſupinè adhiberi debet. Ac potiſſimum quidem in prima deligatione fracta omnia quantum conuenit, vel certè quàm celerrimè ſemper intendenda ſunt. Quòd enim non rectè compoſitis oſſibus vinculo adſtrictum fuerit, id maiore dolore locum vrget. Reliqua curatio eadem eſt. Ex oſſibus verò quod ex anteriore tibiæ parte (quæ ἀντικνήμιον dicitur) intrò vrgere conſpicitur, moleſtiorem curationem facit, maioremq; intentionem poſtulat, ac niſi oſſa rectè componantur, latêre non poteſt. Totum enim & carnis expers ſe prodit, eoq; fracto multò tardiùs crure inſiſtere queunt. Quòd ſi os externum fractum eſt, tum multò leuiùs ferunt, tum longè faciliùs latet, etiamſi non rectè repoſitum fuerit, cùm carnoſum ſit, citoq; pedibus inſiſtunt. Maximam quippe oneris partem os ſuſtinet, quod anterioris tibiæ (quæ ἀντικνήμιον dicitur) intériore parte ſitum eſt, ſimulq; vnà cum crure, onus etiam quòd cruri è directo impoſitum eſt ferendo, plurimùm laboris ſubit. Nam femoris caput quod ſuperiorem corporis partem ſubuehit, interiore cruris parte, non exteriore, idq; è directo anterioris tibiæ, ſitum habet. Tum verò reliqua dimidia corporis pars, huc magis ſuo momento quàm in exteriorem partem inclinat. Adde quòd internum os externo craſſius eſt, non ſecus ac in cubito, quod in directum minimo digito reſpondet, tenuius eſt & longius. At in inferiore articulo non ſimiliter os longius ſubtenditur: Neque enim ſimiliter articulus ad cubiti gibbum & poples flectuntur. Eas igitur ob cauſas exteriore quidem oſſe fracto celeter, interiore verò tardius incedunt.

At verò ſi femoris os fractum ſit, omni ope annitendum, vt extenſio, eaque non minus quàm par eſt, fiat. Superans enim intenſio nullam læſionem afferet. Nam neque ſi diducta per vim extenſionis oſſa religaris, ſic diducta vinculo

contineri poterunt,ſed cùm primùm intenſio remiſerit, inter ſe concurrent. Hîc enim carnes craſſæ ac validæ deligationem ſuperant,non ab ea ſuperantur. In eo igitur de quo agitur,intenſio valida fieri debet, ſic nullam vt in partem vertatur,nihilq; deficiat. Neque enim ſine magno dedecore ac noxia femur breuius redditur. Manus quidem certè breuior celari poterit,neq; id magnum peccatum eſt. Crus verò breuius redditum,hominem claudum efficiet.Id enim ſanum,quod eſt longius,arguit. Adeò vt ei qui malè curari debeat,vtrunque crus potiùs,quam alterum,frangi ſit conducibile.Sic enim ſeipſe æquis in vtranq; partem momentis librauerit. Cùm autem abundè intenderis, ac manuum palmis compoſueris, eodem quo antea ſcriptum eſt modo deligandum eſt,tum faſciarum initiis velut dictum eſt iniectis,tum iis ad ſuperiorem partem deductis.Æger etiam ad eadem(vt priùs)reſpondeat, iiſdemque partibus doleat,ac leuiùs habeat,& ſolutis vinculis ſimiliter religetur,ferulęq; eodem modo adhibeantur.Femur verò quinquaginta diebus firmatur.Inſuper animaduertendum eſt femur exteriore potiùs parte quàm interiore, ac magis anteriore quàm poſteriore parte incuruari.Ideoque in has partes, vbi rectè non curatur, diſtorqueri ſolere. Quinetiam his partibus quàm reliquis minus carnoſum eſt, ita vt cum peruertitur latere nequeat. Si quid igitur eiuſmodi ſuſpectum eſt,eadē moliri oportet quæ in brachio diſtorto conſuluimus. Pauca præterea lintea ad coxam & ilia in orbem circunducenda,tum vt inguina,tum etiam articulus ad locum inter crura medium (qui πληχὰς Græcis, hoc eſt, greſſura dicitur) deuinciatur. Quod cùm aliàs confert, tum vt ne extremæ ferulæ ad partes vinculis carentes admotæ eas lædant. Ferulæ ſiquidem à nuda parte abundè vtrinq; ſemper recedere debent,in iiſq; admouendis ea perpetuò cautio adhibēda eſt,vt ne ad oſſa in articulis naturaliter prominentia,neque ad neruum qui circa articulum eſt,imponātur. Tumores verò in poplite, aut pede,aut alia quapiam parte,ex cōpreſſione ſublati,multis lanis ſuccidis probè carptis,vino & oleo reſperſis,cerato ſublito, deuinciendi ſunt,ferulæque ſi premant,citò laxandæ. Quin & tumores extenuabuntur,ſi ſurſum verſus ad ferulas,tenuibus faſciis eos deuinxeris,initio ab

tio ab

tio ab imis partibus facto, ſurſum procedendo. Ita enim celerrimè tumor extenuabitur, & ſupra priorem deligationem transferetur. Hoc tamen deligationis modo vtendum non eſt, niſi periculum ſit, ne tumor puſtulis aut nigritie vitietur. Tale autem nihil cõtingit, niſi fractura valdè comprimatur, aut dependeat, aut manu ſcalpat, aut aliquid aliud quod irritet ad corpus offenderit.

At ſi quis canalem femori ſubiiciat, qui poplitem non excedat, is potiùs lædat quàm proſit. Neque enim corpus, neque tibiam, ſine femore moueri prohibuerit. Quin popliti adhibitus moleſtiam afferet, & ad id quod minimè eſt opus impellet. Genu nanq; flecti minimè opus eſt. Si quis enim aut femore deuincto, aut tibia, genu inflectat, is vinculorum rationem totam perturbabit, tum neceſſe erit vt muſculi aliàs alio habitu collocentur; & oſſa fracta dimoueantur. Imprimis igitur conandum vt poples extendatur. Canalis ergo erit vſui, qui à coxa ad pedem ſuppoſitus ſimiliter contineat, præcipueque ſi ad poplitem cum canali faſcia laxa circumiiciatur, velut infantes in cunis faſciari ſolent. Vbi enim femur in ſuperiorem partem, aut ad latus diſtorquebitur, ita cum canali meliùs detinebitur. Canalis igitur à ſummo ad imum vſque, aut nullus adhibendus. Cęterùm imæ calci magna cura adhibenda, vt tum in tibiæ, tum in femoris fracturis aptè collocetur. Etenim ſi pes dependeat, tibia reliqua obfirmata, oſſa in anteriore tibiæ parte gibba apparere neceſſe eſt. At ſi calce plus æquo ſublimiùs obfirmato, reliqua tibia aliquantulum dependeat, os in anteriore tibiæ parte præter modum cauum apparere neceſſe eſt, idque eò magis ſi hominis calx ſuapte naturâ grandior fuerit. Cæterùm tardiùs firmantur omnia oſſa, imbecillioreque callo obducuntur niſi naturalem poſitum nacta fuerint, aut in eodem habitu immota permanſerint. Atque iſta quidem de oſſis fractura, in qua neque oſſa eminent, neque alioqui vlcus acceſſit, dicta ſint. Quibus verò ſimplici modo & abſq; fragmentis oſſa fracta ſunt, eodem aut poſtero die reſtituta, atq; in ſuas ſedes repoſita, nec metuitur vt fragmentum aliquod ab oſſe abſcedat: aut etiam quibus vlcus quidem acceſſit, oſſa tamen fracta non eminent, neq; fractura eiuſmodi eſt, vt oſſium fragmenta expectari debeant, eos ſimpliciter curare oportet.

At quidem certè nonnulli, qui neq; multum proſunt aut obſunt, vlceribus medentur, impoſito aliquo medicamento purgante, aut certè picato, aut medicamẽto quod cruentis vlneribus adhibetur, aut alio quopiam quod componere conſueuerunt. Ego verò eos qui ſplenia vino imbuta, aut lanam ſuccidam, vel id genus aliquid deuinciunt, laudo. At vbi vlcera pura euaſerint, aut iam coaluerint, tunc pluribus linteis adhibitis deuincire, & ferulis dirigere conantur. Hæc ſanè curandi ratio vt aliquid confert, ita neq; multùm lædit. Oſſa tamen non perinde ſuis ſedibus firmantur, verum aliquantò plus quàm par ſit ea parte corpora intumeſcunt. Quinetiam breuiora redduntur quibus vtraq; aut cubiti, aut tibiæ oſſa fracta ſunt. Rurſus nonnulli huiuſmodi fracturis linteis ſtatim medentur, atq; vtrinque faſcias conuoluunt, vlcus verò nudum relinquunt, & perfrigerari ſinunt. Deinde ad vlcus adhibito aliquo medicamento purgante, tum ſpleniis vino imbutis ac lana ſuccida curationem inſtituunt. At praua eſt hæc curandi ratio, eaque qui vtuntur, cùm in his, tum etiam in reliquis fracturis, plurimùm à recta intelligentia aberrare probabile eſt. Inprimis enim confert noſſe qua ratione faſciæ initium iniiciendum ſit, & qua parte maximè comprimendum, quantum item conferat, ſi quis faſciæ initium rectè circundet, & qua parte maximè conuenit, comprimat, tum quantum detrimenti ſequatur, ſi neque quis probè faſciæ initium circumiiciat, neq; qua maximè parte conuenit, ſed hinc & inde comprimat. Ac ſanè quidem quid ex vtriſque contingat, in ſuperioribus dictum eſt, & ipſa quoque medela eius rei teſtimonium adfert. Sic enim deuincto, tumorem ad vlcus aſſurgere neceſſe eſt. Nam ſi ſana carnoſa pars hinc atq; hinc deuincta, intermedio quodam ſpatio relicto, præcipuè iuxta illud intermedium ſpatium intumeſcat, ac decolor reddatur, cur non iſta in vlcere contingent? Neceſſario igitur vlcus decolor; ac labris expanſis euadet, lachrymoſumque ac minimè ſuppurans reddetur, & oſſa alioqui minimè abſceſſura, abſceſſum facient, nec non vlcus pulſu ac igneo calore affligetur. Coguntur item inſuper propter tumorem cataplaſmata imponere, quod etiam iis qui hinc atque inde deuinciuntur, incommodè cedit, cùm ad reliquum pulſum

pulſum pondus etiam inutile accedat. Tandem verò vincula reſoluunt vbi malum recruduerit, ac de reliquo curationem abſque vinculo perſequuntur. Nihilominus autem, etſi aliud vulnus nacti fuerint, eandem curandi rationem adhibent. Neque enim deligationem hinc & inde adhibitam, & vlceris perfrigerationem, verùm aliud quoddam infortunium cauſam reputant. Neque ſanè ad tam multa ea de re ſcribenda adductus eſſem, niſi mihi liquidò conſtaret, & inutilem eſſe hanc deligationem, & à plurimis iſtam medendi rationem vſurpari, operęque pretium futurum vt illâ dediſcerent. Atque ea quæ ſupra ſunt expoſita, rectè fuiſſe tradita teſtantur, quæ vel maximè vel minimùm comprimendæ ſunt fracturæ. Oportet autem (vt breuiter dicam) quibus nulla oſſis abſceſſio futura eſt eandem medendi rationem adhibere, quæ vbi quidem oſſa abſque vlcere fracta ſunt, cùm diſtentiones aptationesq; oſſium, tum etiam eandem deligationem admouere. Vlceri nanque ſplenium tenue duplex cerato picato illitum circundandum, proximæque partes cerato liquido inungendæ. Faſciæ verò reliquaque aliquantò latiùs fiſſa eſſe debent, quam ſi vlcus non adeſſet, & quo primùm deligatur, multò latiùs ſit quàm vlcus. Quę enim vlcere anguſtiora ſunt, vlcus ipſum cingũt, quod minime conuenit, ſed prima conuolutione totum vlcus cõprehendendum, ita vt ſuperiore ac inferiore parte linteum excedat. Linteum igitur è directo vlceri iniiciendum, pauloque minùs, quàm ſi citra vlcus eſſet, arctandum, deligatioque quo ſupra dictum eſt modo circumagenda. Sint autem ſemper lintea, ac præcipuè in his, molliora, quàm ſi integra cutis eſſet, neque pauciora quam priùs dictum eſt, quinetiam aliquantò plura. Ei verò qui deligatus eſt ita accommodentur, vt obfirmata non autem appreſſa videantur, præcipueque qua parte vlcus eſt ea obfirmata eſſe aſſerat. Eademque tempora eſſe debent quibus firmiùs adaptata, & quibus laxiora eſſe ſentiat, velut ſuprà dictum eſt. Deinde tertio quoque die reſoluenda, rurſusque deuincienda, eademque omnia quæ ſupra facienda, niſi quòd in totum hæc quàm illa aliquantò minùs comprimenda ſunt. Ac ſi rationi conſentanea fiant, vlceris quidem locus, reliquaque omnia quæ vinculo continentur, ſemper graciliora depre-

hendentur. celerioresq; ſuppurationes erunt quàm in alia vlcerum curatione. Carunculæ quoque quæ in vulnere nigreſcunt & emoriuntur, celeriùs ſub hac curatione abruptæ excidunt, vlcusq; hoc modo quàm aliter curatum maturiùs ad cicatricem deuenit. Horum autem omnium cauſa eſt, quòd pars quidem vulnerata & quæ circum vicinæ ſunt graciles redduntur. In reliquis quidem omnibus eadē curatio quæ in fracturis abſq; vlcere adhibenda. ferulæ tamen neutiquam ſunt admouendæ. Propterea q; hîc quoq; quàm alibi copioſiorib. linteis opus eſt, tum quòd minùs comprimantur, tum quia ferulæ tardiùs adhibeātur. Quas tamen ſi admoueris, aduertendum vt ne è regione vlceris, ſed vt laxiores adhibeantur, neq; vt vlla magna ab iis adſtrictio fiat, quod in his quoq; quæ priùs ſcripta ſunt dictū eſt. Accuratam autem victus rationem eamq; longiore tēpore iis inſtituere oportet, quibus circa initia vlcus accedit, & quibus oſſa eminent. Ac (vt in ſumma dicam) quò grauiora vulnera ſunt, eò accuratiore & longiore victus ratione vtendum. Eadem autem curatio vlceribus inſtituenda, quæ quidem oſſibus fractis circa initia non inſunt, verùm aut ex nimia linteorum compreſſione, aut ferularum inſeſſione, aut alia quapiam ex cauſa, ſub ipſa curatione oriuntur. Vlcus certè ſubeſſe ex dolore & pulſu cognoſcitur, tum ſi tumor qui in extremis partibus eſt indureſcit, appreſſoque digito exprimitur, citò tamen recurrit. Soluere igitur ſi quid tale ſuſpiceris oportet: ac ſi quidem ſub primis faſciis, aut alia quapiam deuincta parte pruritus fuerit, cerato picato in alterius vicem vtendum. Quòd ſi nihil horum quidem contingat, vlcus autem ipſum irritatum nigrum admodum aut ſordidum deprehendatur, futurumque ſit vt carnes ſuppurent, neruique inſuper excidant, hos neque ex toto refrigerare, neque quicquam iſtas ſuppurationes vereri oportet, ſed de cætero quidem eodē modo curare, velut eos quibus circa initia vlcus acceſſit. Lintea autem admodum laxa tumori qui in extremis partibus exiſtit primùm iniici debent, ac deinde circumagendo ſurſum ſemper tendere, ac nullo quidem modo comprimi, verùm ita aptari vt maximè vlceri obfirmata, minùs autem reliquis partibus ſentiantur. Hæc autem prima lintea munda, neq;

angu-

anguſta ſunto, eaque copia, quanta ſi cum ferulis deligatio fiat, aut paulò minor. Vlceri verò ſplenium impoſitum, cerato albo illitum abundè eſt. Caro nanque aut neruus, vbi nigritiem conceperint, vt præterea etiam decidant neceſſe eſt. Neq; enim acribus talia, ſed lenibus, velut ambuſta, curare oportet. Tertio etiam quoque die ſoluere ac rurſus deligare conuenit, ferulas autem non apponere, tum magis etiam quàm antea conquieſcere & cibo abſtinere. Animaduertendum quoq; eſt, vbi aut caro aut neruus excidere debeant; hoc modo multò minùs latè ſerpere, multoq; citiùs decidere, ac proximas partes longè graciliores fieri, quàm ſi reſolutis linteis, vlcus quopiam ex medicamẽtis purgantibus nutriatur. Quinetiam ſi quid ſuppuraturum eſt exciderit, citiùs ſub illa curatione quàm ſub alia, tum carne replebitur, tum celeriùs cicatrice obducetur. Hæc quidem in eo vertũtur omnia, vt rectam & moderatam deligationem inſtituas. Ad quod etiam inſuper conferunt conuenientes habitus & reliqua victus ratio, ac linteorũ habilitas. Quòd ſi ſanè recenti vulnere deceptus, oſſium abſceſſum futurum non exiſtimaueris, quæ tamen educi debere ſpes eſt, nullò modo formidãdus eſt hic curationis modus. Nullum enim magnum incommodum continget, ſi modò rectam & innoxiam deligationem manu accommodaueris. Sub hac autem curatione os abſceſſurum indicatur, vbi pus copioſius ab vlcere profluit, & pars affecta impetu ad excretionem ferri videtur. Crebriùs igitur ob redundantem humiditatem religare oportet, cùm & aliàs febres excitentur & ſiquidem admodum vinculis comprimantur, tùm vlcus, tum proximæ partes graciles efficiuntur.

At quibuſcunque quidem tenuia admodum oſſa abſcedunt, in his haud multa mutatione opus eſt, tantùm laxior vinctura adhibenda, vt ne pus intercludatur, ſed facilè effluat, ſæpiusque dum os abſceſſerit reſoluenda, nullęque ferulæ apponendæ. Quibus verò os grandius abſcedere ſperas, ſiue id per exordia pręſenſeris, ſiue etiam poſtea cognoueris, non ampliùs eadem medela opus eſt. Verùm mẽbrorum quidem in directum tenſiones, eodem quo ſupra dictũ eſt modo faciendæ. Splenia verò duplicata ſunto, latitudine quidem ſemidodrantali, neque minora, coniecturâ

ad id tamen ex vulnere, cuiuſmodi fuerit, ſumta. Longitudine autem paulò quidem breuiora, quàm vt ſuo circumactu membrum læſum bis comprehendant, multò tamen longiora quàm vt ſemel circumducantur. At multitudine tot facere oportet, quot res poſtulat. Hæc vino nigro auſtero intincta, ex medio initio facto, velut faſcia quæ ex duobus capitibus primùm circundatur, conuoluenda, ac deinde alternatis capitibus aſciæ modo incurua dimittenda. Atque hæc ſupra vlcus, & hinc atque hinc adhibenda ſunt, ac ne comprimi quidem, verùm eatenus vlceri adhæreſcere vt obfirmentur, debent. Vlceri autem ceratum quod picem habeat imponendum, aut aliquod ex iis quæ cruentis vulneribus adhibentur, aut aliud aliquod medicamentū quod perfuſioni ſit accommodatum. Ac æſtate quidem ſplenia vino ſubinde imbui debent, hyeme autem, lanæ multæ ſuccidæ vino atque oleo madentes ſuperimponendæ. Pellis verò caprina ſubſternenda, & vt humores facilè effluāt, defluuia obſeruanda, mente reputans loca hæc ſi longo tempore eodem habitu perſeuerent, curatu difficiles attritus contrahere.

At qui non vllo ex antedictis modis, aut ex iis qui poſtea referentur, ſub vinculis ſanari queūt, eos maximam curam adhibere oportet, vt partem corporis fractam rectè atque è directo collocatam habeant, ea animaduerſione vt excitetur potiùs quàm dependeat. Quòd ſi cui rectè atque expeditè opus exercere in animo eſt, is machinas adhibere neceſſe habet, quò iuſta ac minimè violenta diſtētione pars corporis fracta intendatur, quod præcipuè in tibia facere licet. Quidam igitur crure fracto, ſiue vinculū aliquod, ſiue nullum adhibeatur, pedem ſummum ad lectum, aut aliquod aliud lignum iuxta lectum defoſſum deuinciunt. At hi quidem vt nihil vtile afferunt, ita planè nocent. Neque enim hæc pedis vinctura quicquam ad extēſionem confert, cùm reliquum corpus nihilominus ad pedes defluat, eaque de cauſa non ampliùs extenditur, ac neque quicquam ad directionem conducit, quinetiam obeſt. Conuerſo nanque in hanc vel illam partem reliquo corpore, nihil prohibebit vinculum, quo minus pes & annexa illi oſſa reliquum corpus ſequantur. Quin ſi alligatus non fuerit, minor fiet peruerſio,

uerſio,

uerſio, cùm in reliqui corporis motione minùs deſeratur. Poſſunt autem duo orbes ex corio Ægyptio conſui, quales geſtare conſueuerunt qui diu in magnis compedibus detẽti ſunt, ſintque hi vndique tunicis cincti, quà quidem vulnus eſt altioribus, ad articulos autem breuioribus. Sint præterea tumidi quidem & molles, atq; ita accommodati, vt vnus quidem ſupra malleolos, alter verò infra genu collocetur. A latere verò vtroque habeat bina vtrinque appenſa retinacula, breuiora velut anſas, ex ſimplici aut duplici loro, partim quidem ex vtroque malleolo, partim verò ex vtroq; genu. Ac ſuperior orbis altera eadem habeat eodem modo è directo reſpondentia. Deinde virgæ corneæ ſumantur æquali inter ſe magnitudine, craſſitudine quidem digitali, ea verò longitudine, vt inflexæ ad ſuſpenſa retinacula aptè cõueniant, eo adhibito ſtudio, vt ſummi virgarum fines non in corpus, ſed in extremas orbium eminentias incumbant. Tria verò aut plura virgarum paria eſſe debent, & aliæ aliis aliquantò longiores, & breuiores, ac minores, quò, ſi lubet, magis diſtendere poſſis. Virgæque hinc & inde ex vtraque malleorum parte collocentur. Hæc igitur ſi crebrò molitus fueris, & iuſtam intenſionem, & ex directo æquabilem præſtabunt, vulneríque nullum dolorem afferent. Nam ſi quæ fiunt expreſſiones, partim quidem ad pedem, partim verò ad femur ablegantur, virgæque hinc atque inde à malleolis rectiùs collocantur, vt ne tibiæ ſitum impediant, ac probè vulnus decumbat & ſuſtineatur. Neque verò quicquam prohibet, duas ſuperiores virgas, ſi quis velit, inter ſe iungere, ac leue aliquid, ſi lubet, iniicere, ita vt iniectum ſublime ſupra vulnus extet. Orbes igitur ſi lenes, molles, firmi & recenter conſuti fuerint, virgarúmque intenſio, velut iam dictum eſt, rectè facta ſit, optimum erit commentum. Sin horum quicquam nõ rectè procedat, oberit magis quàm profuerit. Cætera autem artificia, aut rectè, aut nullo modo molienda ſunt. Turpe enim & ab arte abhorrens, aliquid molientem in ipſo artificio deficere.

Fracturas porrò tam cum vlcere, quàm ſine vlcere, plærique medici primis diebus lana ſuccida curant, neque id ab arte alienum videtur. Qui ſanè ad recenter vulnerata, linteorum inopia, lanam comparatam habere coguntur, iis

magna venia debetur. Neque enim in linteorum penuria, quicquam lana longè melius ad hæc deliganda adhiberi poteſt. Ea verò quamplurima, tum probè carpta, neq; aſpera eſſe debet. Pauca nanque & praua, parum habet virium. At qui vno aut altero die lanam deligare æquum eſſe putant, tertio verò & quarto iniectis linteis comprimũt, tumque plurimùm diſtendunt, ij in eo, quod in re medica imprimis eſt aduertendum, admodum inſcienter ſe gerunt. Tertio nanque & quarto die duriter & aſperè vulnera minimè tractari debẽt, &, vt vno verbo complectar, iis diebus omni ſpecilli demiſſione, aliiſque quibus vulnera irritantur abſtinendum. In totum enim plæraque vulnera tertio ac quarto die recrudeſcere conſueuerunt, tum quæ ad inflammationem & ſordes tendunt, tum quæ ad febres deueniũt. Atque hoc præceptum, ſi quod aliud, magnum eſt operæ pretium attendere. Quid enim eſt præcipui in re medica vſus non in vlceribus modò, verumetiam multis in aliis, morbis, cum quo communionem non habeat? Niſi ſi quis alios quoque morbos vlcera eſſe dixerit. Quæ ſanè oratio quandam habet probabilitatem. Multis enim modis alij cum aliis cognationem habent. At qui lanis vti æquum cẽſent, quoad ſeptem dies prætererint, deinde tum intendere, tum componere & faſciis deuincire, ij non perinde inſcientes videri debent. Nam & maximè accommodatum inflammationi tempus præterierit, & ab his diebus oſſa laxari & bene coaptari poterunt. Iſta tamen curandi ratione longè potior eſt quæ per exordia faſcias deuincit. Hęc enim ſeptimo die efficit vti deligationi per ferulas ſuſcipiendæ planè idonei reddantur, quod in illa multò poſteriùs contingit. Sed & alias quaſdam habet noxias, quas longum eſſet percenſere.

At quibus oſſa fracta cute eminentia, in ſuam ſedem collocari non poſſunt, ea hoc modo reconduntur. Ferramenta facienda ad vectium ſimilitudinem, quibus in lapidicinis vtuntur, hac quidem parte latiora, altera verò anguſtiora. Tria autem aut etiam plura eſſe debent, quò maximè accommodata in vſum adhibeantur. His deinde ſuppoſitis vnà inter extendendum ita molitionem aggredi oportet, vt ima ſui parte inferiori oſſi, ſumma verò ſuperiori in-

nitantur,

nitantur,non ſecus(vt vno verbo complectar) quàm ſi quis ad lapidem aut lignum commouendum, validam vectis molitionem adhibeat. Sint autem ferramenta quàm maximè fieri poteſt valida,ne inflectantur. In eoque magnum eſt ſubſidium, ſi & ferramenta ſint idonea, & conuenientem quis molitionem adhibeat. Ex omnibus nanque machinamentis quæ conuenienter ad vſum homines commiſcuntur,violẽtiſſima hæc tria exiſtunt,aſelli circumactio, per vectem molitio, & cunei adactio. Ac niſi aut vnum aliquod,aut omnia adhibueris,nihil ex his omnibus quæ magna vi nituntur, perfici poſſit. Quare negligenda non eſt hæc per vectes molitio. Hac ſiquidem ratione,aut nulla alia,oſſa in ſuas ſedes reconduntur. Quod ſi ſanè pars oſſis quæ ſuper aliud effertur,minimè idoneam vecti ſedem exhibet,ſed acutum quid prominet, illud ſcalpro vtrinque limandum,quò firmiùs vecti inſideat. Eodem autem die aut poſtero molitionem & extenſionem adhibere conuenit, ſed non tertio, quarto verò,& quinto minime. His etenim diebus laceſſita oſſa, etiam ſi ſuis ſedibus reſtituta non ſint, inflammatione tentantur, ac nihilominus etiam vbi reſtituta fuerint. Quinetiam repoſito oſſe multò magis excitabitur neruorum diſtentio,quàm non repoſito, quod probè noſſe conuenit. Etenim ſi repoſito oſſe neruorum diſtentio ſuperuenit, in anguſto ſpes eſt. Præſtatq; ſi id ſine moleſtia fieri poſſit,os retro compellere. Neq; enim his quæ plus iuſto laxiora ſunt neruorum diſtentiones & rigores accedũt, ſed his quæ magis intenduntur, qua de re nunc agitur. His igitur prædictis diebus nullam moleſtiam exhibere oportet,ſed operam dare vt vlcus quàm minimè inflammatione tentetur, maximeq; ad pus perueniat. Elapſis verò ſeptem diebus,aut etiam paulò pluribus,ſi febris abſit,neque vlcus inflammatione vexetur,tũc minus obſtat quo minus reponere tẽtemus,ſi id nos conſequi poſſe non diffitemur. Alioqui nil opus eſt fruſtra aut ſibi moleſtiam, aut alteri exhibere. Vbi igitur oſſa in ſuam ſedem compuleris,diſceſſionẽ factura ſint néc ne,quænam ad ea curandi ratio accommodari debeat,iam eſt expoſitum. Ac ſiquidem diſceſſura oſſa ſperaueris,in his omnibꝰ deligatio ex linteis,quo dixi modo,vt plurimùm à mediis orſa inſtituenda eſt, velut quæ ex

duobus initiis primùm faſcia circundatur. Vlceris autem forma in conſiderationem adhibenda eſt, quò quàm minimùm hiantibus ac diductis labris ſub vinculo exiſtat. Interdum etenim accommodatè vinculum ad dextram ducitur, interdum verò ad ſiniſtram, aliis etiam ex duobus initiis ortum habet. At quæ ſuis ſedibus oſſa reſtitui non potuerũt, ea diſceſſionem eſſe factura noſſe conuenit, nec non quæ prorſus carne nudata ſunt. Nudantur verò quibuſdam parte ſuperiore, nonnullis quoque in orbem quoquouerſus carnes emoriuntur. Et nonnullis quidem ſub diuturno vulnere oſſa quædã cariẽ experta ſunt, aliis verò minimè, & his quidem magis, illis autem minùs, ac partim quidem parua, partim etiam magna. Ob relatas igitur cauſas vno verbo explicari non poteſt, quo tempore oſſa diſceſſionem ſint factura. Quædam etenim ob paruitatem, nonnulla etiã quòd in ſummo contineantur celeriùs diſcedunt. Alia verò minimè, verùm arefacta & cariem ſentientia deſquamantur. Ad hæc etiam multùm inter ſe curandi ratio differt. His igitur in totum celerrimè oſſa abſcedunt, quibus citiſſimè pus coit, celerrimeque etiam atque optimè caro producitur. Quæ enim in læſa parte caro ſubnaſcitur, ea ferè in ſublime oſſa attollit. Totus quidem teſtæ oſſis ambitus, ſi quadraginta diebus diſceſſionem facit, rectè abſcedere exiſtimandus eſt, cùm tamen quædam ſexageſimum attingant. Rariora quidem certè oſſa citiùs, ſolidiora tardiùs, quæque etiam minora ſunt, multùm infra hoc ſpatium, atque alia aliter diſcedunt.

His autem de cauſis os eminens præcidi debet, ſi in ſuam ſedem compelli nequit, ac tantùm non reponi poſſe videatur, ſi detrahi queat, ſi noxium fuerit, & carnem aliqua ex parte vulneret, ſenſuſq; moleſtiam afferat. Quin ſi denudatum fuerit, id quoque auferri debet. Reliqua præcidantur necne non multum refert. Prorſus enim conſtat quæ carne in totum priuantur & arefiunt, ea penitus quoq; diſceſſionem eſſe factura. At quæ in ſquamas reſolui ſperantur, ea præcidi non debent. Ex propoſitis autem indiciis coniiciẽdum eſt quænam penitus diſceſſionem factura ſint, ad eaq; huiuſmodi, curatio per ſplenia & vini perfuſionem, velut in abſceſſuris oſſibus antè ſcriptum eſt, adhibenda. Cauẽdumque

que

que ne frigidis per exordia perfundantur,horroris enim cũ febre neruorumque diſtentionis metus impendet. Frigida nanque neruorum diſtentionem accerſunt,quandoque verò etiam exulcerant. Noſſe autem cõuenit illic breuius neceſſariò membrum fieri , vbi vtrunque os fractum,& aliud ſuper aliud excedens curatum fuerit,cuique totus etiam teſtæ oſſis ambitus diſceſſerit. At quibus femoris aut brachij os eminens eſt,ij ægrè ſuperſunt. Nam cùm oſſa grandiora ſunt & medulloſa, tum verò multi & inſignes nerui ſimul vulnerantur, & muſculi,& venæ. Ac ſi quidem repoſueris, neruorum diſtentiones ſuperuenire conſueuerunt, non repoſitis autem febres acutæ,bilioſæ, cum ſingultu & nigritie. Nihilò autem minùs ſuperſunt,quibus neque in ſuas ſedes ſunt condita , neq; vt reconderentur tentatum eſt. Potiùs verò ſuperſunt,quibus oſſis pars inferior,quàm quibus ſuperior eminet. Supereſſe etiã poſſunt,ſed rarò quidẽ,quibus intrò ſunt cõdita. Curationes enim & corporũ naturæ, quod ad ferendi leuitatem attinet,longè aliis aliæ pręſtant. Multùm quoque refert an interiore parte brachij ac femoris oſſa eminent. Multæ enim & inſignes venarum productiones per interiorem partem feruntur, quarum nonnullæ ſi vulnerentur,hominem iugulãt. Sunt & exteriore parte quædam, verùm pauciores. Quare in huiuſmodi caſibus quodnam periculum impendeat non eſt ignorandum,idq; in tempore prædicendum. Quòd ſi in ſuam ſedem compellere cogeris,idque te conſequi poſſe ſperes , neque multùm oſſa inter ſe ceſſerunt,muſculiq; in ſeipſos non contrahuntur(quod ſæpè fieri aſſolet)his per vectem molitio cum diſtentione bene contulerit.

Vbi reſtitueris,veratrum molle eodem die propinare conuenit,ſi eodem die reſtitueris, alioqui ne tentare quidẽ oportet. Vlcus autem eodem modo,quo capitis oſſa fracta curandum eſt, neque frigidi quicquam admouendum,ac cibo penitus interdicendum. Ac ſi quidem æger natura bilioſus fuerit,nonnihil mellæ odoratæ in aquam inſtillando,eo victu ſuſtinendus eſt. Si verò bile non abundet,aquæ potione vtendum. Quòd ſi febre cõtinenti detineatur,diebus quatuordecim , vt minimùm , eo victu tolerari debet, ſin febre vacet,ſeptem diebus. Deinde ſenſim progreſſu fa-

cto, pro ratione ad ſimplicem victus rationem reuocandus. At quibus oſſa intro condita non fuerint, tum eadem medicamenti potio adhibenda, tum eodem modo vlcus nutriendum, atque eodem victu perſeuerandum. Itidemque elatam corporis partem diſtendere non oportet, quin potiùs contrahere, quò laxior, qua parte vlcus eſt efficiatur. Oſſium quoque diſceſſio longiore tempore fit, quemadmodum etiam antea dictum eſt. Taliaque præcipuè vitanda ſunt, ſi quis modò id honeſtè facere poteſt, cùm & ſpes in anguſto ſit, & pericula multa impendeant. ac niſi repoſueris imperitiæ artis exiſtimatio tibi ſubeunda ſit, ſin repoſueris, ægrum potiùs ad mortem præcipites, quàm ad ſanitatem reducas. Vbi oſſa ex toto ſuis ſedibus mouentur, aut paulum excedunt, id multò mitius in genu quàm in cubiti flexu contingit. Femoris enim articulus pro magnitudine, magis ſuccinctus quàm brachij eſt, atque hic vnus æquabilem habet naturam eamque rotundam. At brachij articulus, cùm magnus eſt, tum plures habet cauitates. Adde quòd tibiæ quidem oſſa longitudinem habent inter ſe ſimilem, & paulùm quid, ne effatu quidē dignum, quod exteriore parte eſt excedit, nihilq; memorabile prohibet, ex quo exterior poplitis tendo ortum ducit. Cubiti verò oſſa inæqualia ſunt, quodque breuius, longè plenius eſt, quod tenuius, multùm ſupra articulum fertur & excedit. His tamen neruis qui ſunt ad communem oſſium coniunctionem annectitur. In brachio autem os tenue maiorē connexionis neruorū partem habet, quàm craſſum. Atq; horum quidem articulorum & oſſium in cubiti flexu, natura eſt huiuſmodi. Ex quo naturæ modo, oſſa quæ in genu articulo ſunt, ſæpiùs quidem elabuntur, at faciliùs reconduntur. Ac neq; inflammatio magna, neque articuli vinculum accedit. Plurimùm autem in interiorem partem excidunt, interdum verò in exteriorem, nonnunquam etiam in poplitem. Quorum omnium difficiles non ſunt repoſitiones. Verùm vbi in exteriorem ac interiorem partem mouentur, homo humili aliquo ſedili, crure paulò quidem ſublimiore collocato ſedeat. Fereque mediocris extenſio ſatis eſt, vt altera quidem parte tibiam, altera femur in diuerſa contendas.

At quæ ſunt in cubiti flexu oſſa, maiorem moleſtiam exhibent.

hibent, quàm quæ in genu, maioreque negotio ob inflammationem reponuntur, niſi protinus reſtituantur. Minùs quidem certè quàm illa ſuis ſedibus mouentur, ſed ægriùs in ſuum locum reconduntur & collocantur, inſuperque inflammationem magis contrahunt & callum obducũt. Sunt autem horum magna quidẽ ex parte paruæ inclinationes, interdum ad coſtas, interdum in exteriorem partem. Neq; tamen articulus totus loco mouetur, ſed quodammodo in brachij cauo ſubſiſtit, qua parte os cubiti excedit. Hæc igitur vbi in hanc vel illam partem excidunt, facilè reponuntur, ac ſatis eſt brachium in directum extendere, ita vt vnus ad manus iuncturam intendat, alter ſub ala comprehenſum retineat. Medicus autem altera manu ad emotum articulum admota, prominentiore palmæ parte propellat, altera verò propè articulum iniecta, in contrariam partem impellat. Atque huiuſmodi luxationes non ægrè repoſitioni parent, ſi priùs quàm inflammatione occupentur, recondantur. Vt plurimùm autem magis in interiorem partem elabuntur, luxantur quoque & in exteriorem. Quæ habitu manifeſta fiunt, eaque plærunque etiam abſque valida intenſione in ſuas ſedes reſtituuntur. In his autem quæ in interiorem partem elabuntur, articulum in naturalem ſedem propellere oportet, cubitum verò in pronum magis conuerſum circumagere. Atq; magna quidem ex parte quæ in cubiti flexu luxationes contingunt, ſunt huiuſmodi. Quòd ſi articulus in hanc vel illam partem vltra cubiti os quod in brachij cauum prominet, moueatur, quod quidem rarò cõtingit, ſed ſi accidat, non ampliùs ſimiliter extenſio in directum facta ad huiuſmodi luxata accõmodata fuerit. In huiuſmodi nanq; extẽſione, quòd à cubito prominet, quo minus brachiũ ſupra ferri poſſit prohibet. In his igitur quæ ſic ſuo loco mota ſunt, eiuſmodi extenſionẽ adhibere cõuenit, quæ priùs deſcripta eſt, vbi quis brachij fracta oſſa deligat, ita vt ab ala quidẽ in ſuperiorem partem tenſio fiat, ab ipſo autem cubiti gibbo deorſum cogamus. Hac enim maximè ratione brachiũ ſupra ſuum ſinum ſublime tolletur. Quod ſi accidat, facilè in ſuam ſedem reconduntur, vbi manuum palmis partim quidem os brachij elapſum propellentes reponimus, partim verò os cubiti quod iuxta articulum eſt, in

partem contrariam impellimus in vtroque eodem modo, minùs tamen. Atque hæc diſtentio in hoc luxamento iuſtiſſima videtur. Quin & intenſione in directũ in ſuam ſedẽ recondi queat, minùs tamẽ quàm ſi hoc modo intendatur.

At ſi in anteriorem partem brachium elabitur, quod quidem raró admodum contingit, ſed quid non eiicit repentina motio? Multa nanque ſuis ſedibus excidunt, etſi magnũ quoddam ſit impedimentum. In hac autẽ articuli emotione magnum quiddã ſupra os craſſius fertur, & multa neruorũ contentio, nihilominus tamen quibuſdam ſua cõpage mouetur. Huius autem emotionis indicium eſt, quòd nulla ex parte cubitum flectere queunt, & articulus ad contactum manifeſtus eſt. Niſi igitur ſubitò reconditus fuerit, graues vehementesque inflammationes cum febre oriũtur. Quòd ſi ſtatim occurratur, nullo negotio in ſuam ſedem reponitur. Oportet autem linteo duro conuoluto, non magno, in cubiti flexu tranſuerſo impoſito, de repente cubitum inflectere, & manum quàm maximè fieri poteſt ad humeri caput adducere. Hæc igitur reponendi ratio iis quidem ſic emotis abundè eſt. Quinetiam in directum diſtentio, hunc repoſitionis modum adaptare poteſt. Prominentioribus tamen manuum palmis ad brachij partem ad flexurã quidem extantem iniectis, alter in poſteriorem partem propellere, alter verò ab inferiore parte iiſdem in cubiti eminentiam iniectis, in contrariam partem è regione cubiti impellere debet. Ad hunc quoque luxationis modum adhiberi poteſt intendendi ratio priùs deſcripta, qua oſſa brachij fracta, vbi deuincienda ſunt, extenduntur. Atq; vbi diſtentio facta eſt, prominentioribus manuum partibus admotis, velut priùs dictum eſt conformare oportet.

At ſi poſteriorem in partem brachium exciderit, quod tamen raró contingit, is caſus maximos omnium dolores, febresque aſſiduas, merè bilioſas, lethales, & quę intra paucos dies hominem è vita tollant, inducit. Quibus id accidit, brachium extendere nequeunt. Si ergo ſtatim à principio affueris, vi cubitum intendere oportet, ac ſponte in ſuum locum reſtituetur. Quòd ſi febris præoccuparit, recondi nõ ampliùs debet. Vi enim adhibita dolor intenderetur. Ac, vt vno verbo dicam, neque vllus alius articulus, ac minimè

omnium

omnium cubitus, dum febris adeſt, in ſuam ſedem compellendus eſt. Aliæ quoque graues noxiæ ac moleſtæ in cubiti gibbo contingunt. Nempe os iſtud craſſius quandoque ab altero dimouetur, tuncque neque curuari, neque extendi ſimiliter brachium poteſt. Id autem manifeſtum fit, ſi quis cubiti flexum, qua vena ſcinditur, & ſupra lacertũ fertur, manu contingat. Quod vbi accidit, non facilè in ſuam naturam reſtituitur. Neque enim vlla alia duorum inter ſe oſſium connexio, vbi dimota eſt, facilè in priſtinam ſedem reponitur, verùm diductis oſſibus eam partem turgidiorẽ eſſe neceſſe eſt. Qua autem ratione articulus vinciendus ſit, in malleoli deligatione dictum eſt. Interdum verò os cubiti brachio ſubiectum frangitur, quandoque etiam cartilaginea eius pars, ex qua tendo in poſteriore brachij parte enaſcitur. Quod cùm fit, febrem & maligna vitia inducit. Articulus tamen ſuo loco manet, æqualiter enim ipſius baſis hac parte excedit. Cùm verò qua parte brachij caput ſupereminet diſceſſerit, magis vagatur articulus, quàm ſi penitus tranſuerſus frangatur. Ac (vt vno verbo complectar) minores noxiæ ſunt ſub oſſibus fractis, quàm ſi iis non fractis, venæ tamen ac nerui inſignes iis locis conterantur. Hęc enim magis quam illa præcipitant, ſi febre continua incendantur. Verùm huiuſmodi quidem fracturæ raró euenire conſueuerunt. Interdum quoque ipſum brachij caput iuxta productionem frangitur. Idque cùm longè magis noxium eſſe videatur, iis quæ circa cubitum contingunt multò eſt leuius. Qua igitur ratione luxata ſingula in ſuas ſedes reponi potiſſimumque curari conueniat, ſcriptum eſt, quodque articulum protinus in ſuum locum compelli, ob celerem neruorum inflammationem, maximè conferat. Etenim ſi quæ ſuo loco mota ſunt ſtatim recõdantur, vna etiam nerui cõtendi ſolent, aliquantoq; tẽpore conſuetam tũ extenſionẽ tum inflexionẽ impedire. Hæc autẽ omnia ſimili modo curare conuenit, tũ quæ franguntur, tum quæ inter ſe diſſident, tum quæ luxantur. Cuncta enim pluribus faſciis & ſpleniis, ac cerato, haud aliter quàm reliquæ fracturæ, curanda ſunt. In his etiam cubiti gibbum talem prorſus habitum habere conuenit, qualis vbi brachium fractum aut cubitus deligabatur. His enim omnibus tam luxationibus,

quàm emotionibus & fracturis, maximè communis eſt habitus, nec non ad eam quæ poſtea ſequitur diſtentionem, & ad ſingula extendenda & flectenda. Inde enim ſimiles ad vtraque viæ ineundæ ſunt. Prætereà hoc habitu ægroto membrum facilè continetur & appenſum excipitur. Ad hęc etiam vbi callus firmandus eſt, ſi quidem porrecta manu callus obducatur, eum minimè adeſſe præſtaret, cùm magno ſit impedimento, parum verò proſit: ſin autem manu inflexa callus obducitur, magis ex vſu fuerit. At longè expeditiùs meliusque fuerit, ſi manu medio habitu collocata, callus obfirmetur. Ac de habitu quidem hactenus.

Deligare verò oportet primo faſciæ capite ad læſam partem iniecto, ſiue fracta ſit, ſiue exciderit, ſiue dehiſcat, ibiq; primas conuolutiones circundare, ita vt ea parte maximè obfirmentur, ſed vtrinque minùs. Vinculo quoque cubitus & brachium communiter comprehendendum, quod vtriuſque multò maiorẽ partem occupet, quàm plæriq; ſoleāt, quò quàm longiſſimè à loco læſo in hanc vel illam partem tumor exprimatur. Vinculo inſuper eminentia etiam cubiti circundanda, ſiue ea parte noxia ſit, ſiue non, vt ne circa ipſam tumor colligatur. Vitandum etiam in vinciẽdo quoad eius fieri poterit, ne vinculum ad cubiti flexum multum coaceruetur. Compreſſio quoque quàm maximè qua parte noxia eſt, facienda, cæteraque, quòd ad vinculi compreſſionem ac laxamentum attinet, eadem, iiſdemque temporibus ſingula adhibenda, quæ in oſſium fractorum curatione priùs ſcripta ſunt. Tum tertio quoque die vincula reſoluenda. Tertio item die laxa eſſe ſentiantur, non ſecus ac in fracturis. Ferulæ quoque ſuo tempore circundandæ. Nihil enim abſurdum eſt, tam iis quibus oſſa fracta ſunt, quàm quibus fracta non ſunt, adhibere, niſi febris adfuerit. Quàm laxiſſimæ autem partim quidem ad brachium adaptentur, partim etiam ad cubitum collocentur, neque eæ craſſę. Admoueri quoque eas inæquales neceſſe eſt, ac inter ſe cedentes, quatenus cõferat coniectura ad flexum adhibita. Quin & ſplenia eadem ratione, qua ferulas diximus, ſunt apponenda, ſed qua parte vitium eſt, paulò pleniora. Temporis verò opportunitatem, cùm ex inflammatione, tum ex iis quæ ſupra ſcripta ſunt, coniicere oportet.

HIP-

Hippocratis de articulis, liber.

HVmeri articulum vno modo, in alam videlicet, excidere vidi, nunquam autem in ſuperiorem aut exteriorem partem. Non tamen excidat nécne contenderim, licet de eo aliquid dicere poſſim. Verùm neque in priorem partem vnquam vidi, nec excidere poſſe exiſtimo. Etſi quibuſdam medicis eam in partem plurimùm luxari videtur. Sed maximè falluntur in iis quorum carnes circa articulum & brachium tabes occupauit. In quibus brachij caput in anteriorem partem prominere prorſus videtur. Atque ego cùm aliquando huiuſmodi articulum excidiſſe negarem, eam ob rem tum apud medicos, tum apud vulgum malè audiui. Solus enim ignarus, alij verò omnes periti ſunt habiti, remque ita ſe habere, vix illis perſuadere potui. Si quis ex brachio, ſuperiore humeri parte, carnem detraxerit, ex ea quidem parte quà muſculus ſurſum tendit, tendonem quoq; nudarit, qui iuxta alam & iugulum ad pectus fertur, brachij caput, licet non exciderit, anteriore parte multum prominere conſpicietur. Natura enim brachij caput in anteriorem partem pronum eſt, reliquum verò brachij os in exteriorem partem incuruatur. Brachium verò lati ſcapularum oſſis cauo adiacet, vbi ad coſtas porrigitur. At cùm in anteriorem partem manus tota extenditur, tunc brachij caput rectà cauum lati ſcapularum oſſis ſpectat, neque ampliùs anteriore parte prominere videtur. Sed quod in propoſita quæſtione verſatur, nunquam anteriorem in partem prolapſum vidi, neque tamen de eo ſic excidat, nécne verbis contenderim. Vbi igitur brachium in alam elabitur, cùm multis contingat, complures id in ſuam ſedem reponere norunt. Omnes autem noſſe modos quibus medici recondere conſueuerunt, quaque ratione his quàm optimè quis vtatur, eruditi eſt. Modus quoq; optimus adhibendus, vbi validiſſima vi opus eſſe conſpexeris. Optimus verò ille eſt, qui poſtremus paulò pòſt adſcribetur. Quibus igitur humerus frequenter elabitur, ij per ſe vt plurimùm in ſuam ſedem reponere poſſunt. Immiſſis enim ſub alam alterius manus digitorum nodulis, articulum ſurſum propellunt, cubiti verò gibbum ad pectus adducunt. Ad hunc quoque

modum medicus in ſuum locum compellet ſi interiore articuli prolapſi parte, ſub alam immiſſis digitis, ipſe quidem capite ad ſummum humerum obfirmato, à coſtis reducat, genibus verò ad cubiti flexum brachio admotis, ad coſtas repellat. At qui reponit, manus eum habere robuſtas conuenit, aut ipſe quidem manibus & capite id prǽſtet, alius verò quidam cubiti gibberum ad pectus adducat. Reponitur quoque humerus, ſic cubito in poſteriorem partem ad ſpinam reducto, tum altera manu quod in cubito eminet ſurſum reflectatur, altera verò articulus retro obfirmetur. Hic reponendi modus cum ſuperiore, etſi non ſunt ſecundum naturam, articulum tamen circunducentes in ſuam ſedem compellunt.

At qui calce reponere tentant, ij prope ad naturalem repoſitionem accedunt. Homine quidem humi ſupino reclinato, eum qui reponit humi ſedere quam in partem articulus exciderit, oportet, deinde affecta manu ſuis manibus apprehenſa, eam extendere, calce verò ſub alam immiſſo, dextro quidem in dextram, ſiniſtro in ſiniſtram, in contrariam partem impellere. In alæ cauum autem immitti rotundum aliquid, quod cõgruat, debet. Quam ad rem maximè accommodatæ ſunt paruæ admodũ pilæ ac duræ, quales multæ è corio ſui aſſolent. Niſi enim quid tale indatur, ad brachij caput calx peruenire nequit. Manu quippe extenſa ala cauatur, tendonibus hinc & inde alam aduerſum inter ſe conſtringentibus. Alius verò ab altera eius qui extenditur parte conſidẽs, hominem ad integrum humerum contineat, vt ne dum manus affecta in diuerſum tenditur, corpus circunducatur. Demum habenam mollem iuſtæ latitudinis quæ pilam ſub alam impoſitam circumeat, & cõtineat, vtroque capite prehenſam, quidam ſupra caput eius qui extenditur ſedens, & os ſummi humeri pede calcans, in diuerſum contendat. Pila autem quàm maximè fieri poteſt intro ad latus, non ad brachij caput, accedat. Eſt & alius reſtituendi modus, cùm in erecti & ſtantis humerum æger ſuſtollitur. Eum autem qui in humerũ tollit maiorem eſſe oportet, apprehenſaque laborantis manu, ſublatum humerum in alam ſubiicere, deinde velut ſedi inſidentem aliquãtulum conuertere, id in animum inducentem, vt ex humero ſuo

ro ſuo

ro ſuo ſuſpenſum ala hominem attollat. Ipſe verò excitatò humero, ea parte ſe magis, quàm altera attollat, ſuſpenſiq; hominis brachium ad pectus ſuum quàm celerrimè compellat. In eoque habitu vbi hominem ſuſpenſum tenuerit, inſuper concutiat, quò reliquum corpus ei in contrariam partem, ex aduerſo brachij quod continetur, propendeat. Quòd ſi leuis admodum homo fuerit, huic præterea leuis aliquis puer à tergo appendeat. Atque hi omnes repoſitionis modi ad palęſtram valde ſunt accommodati, quòd eò nulla inferri inſtrumenta deſiderent. Quibus tamen alibi quoque quis vti poſſit.

Quinetiam qui piſtillo in ſuam ſedem compellunt, prope ad naturalem reponēdi modum accedunt. Piſtillum autem molli quadam faſcia conuoluendum, quò minùs elabatur, atque inter coſtas & brachij caput ſubter adigendū. At ſi breue quidem piſtillum fuerit, collocari aliquo ſedili homo debet, ſic, vt ęgrè brachiū piſtillo circunducatur. ferè autem longius eſſe piſtillum oportet, prope vt ſtans ex eò dependeat. Deinde brachio quidem & cubito circa piſtillū porrecto, ex altera corporis parte manibus ad ceruicem iuxta iugulum iniectis, deorſum quis vrgeat. Hic repoſitionis modus ferè ſecundum naturam eſt, & recondere articulum ſi probè apparetur, poteſt. Quin & per tranſuerſum in ſcala lignum quidam alius huiuſmodi modus, atque etiam melior obitur, propterea quòd ſuſpenſum corpus in hanc vel in illam partem ſecuriùs ex æquo libretur, ad id enim quod piſtilli formam habet, licet humeri articulus adhæreat, periclitatur tamen corpus ne in hanc vel in illam partem oberret. At ſupra ſcalæ gradum deligari rotundum aliquid debet, quod in alæ cauum conuenienter aptetur, inſuperque brachij caput in ſuam ſedem compellat.

Ex omnibus autem reponendi modis hic optimus. Lignum eſto latitudinis ferè quidem quinque aut quatuor digitorum, craſſitudinis verò duorum, aut etiam tenuius, lōgitudinis autem bicubitalis, aut paulò minùs. Cuius alterū extremum rotundum ſit & anguſtiſſimum ea parte, maximeque tenue. Superciliosam autem habeat eminentiam in ſumma rotunditatis parte paulùm extantem, qua non latus, ſed brachij caput attingit, vt huic ſuppoſita, alæ ad co-

ſtas adaptetur. Lignum quoque quo lenius reddatur, extrema ſui parte linteum aut faſciam mollem agglutinatam habeat. Deinde ligni capite ſub alam intrò quantum fieri poteſt, inter coſtas & brachij caput impulſo, manus tota ad lignum porrecta, alligari debet; vt ad brachium, & ad cubitum, & ad volam manus quam firmiſſimè quieſcat. Imprimis verò id elaborandum eſt, vt ligni ſumma pars, brachij capite ſuppurato, quàm penitiſſimè alam ſubeat. Poſt hæc trabeculæ tranſuerſæ inter duas columnas probè alligatæ, manus vnà cum ligno ſuperimponenda, ſic vt altera quidē parte manus, altera corpus, ad alam verò trabecula ſtatuatur. Demum in alteram partem manus vnà cum ligno circa trabeculam deorſum vrgenda, in alteram verò reliquum corpus. Trabecula autem ita altè vinciatur, vt totum corpus ſublime ſummis pedibus inſiſtat. Hæc reponendi humeri ratio longè optima cenſetur. Iuſtiſſimam enim molitionem facit, ſi vel ſolùm intrò magis quàm brachij caput lignum immittatur, iuſtiſſimæque fiunt in vtranq; partem librationes, & oſſi brachij ſecuritatem præſtant. Recentia igitur opinione citiùs reconduntur, ac priùs quàm extenſio facta videatur. Quinetiam vbi inueterauerint, hæc ſola repoſitio reſtituere poteſt, niſi iam temporis lapſu caro quidem articuli cauitatem occupauerit, & brachij caput locum in quem declinauit, conſuetudine tritum iam ſibi fecerit: Enimuerò tamen ita inueteratum brachij luxum reponere mihi poſſe videtur. Quid non enim iuſta molitio moueat? Non tamen loco manere poſſe exiſtimo, ſed vt conſueuit prolapſurum. Idem quoque efficies, ſi per ſcalam vi admota, eundem reponendi modum adhibueris. Admodum item idonea fuerit ſella magna Theſſalica, ſuper quam vis adhibeatur, ſi recens ſit luxatio. Paratum tamē lignum velut dictum eſt, oportet. Sed & ægro in ſella in latus collocato, brachium cum ligno, ſuper eam partem, in quam dorſo recumbunt, tranſmitti debet, & in alteram quidem partem corpus, in alteram verò brachium cum ligno deorſum impelli. Idem quoque impulſio ſuper biforem ianuam facta efficit. Iis autem prout ſeſe obtulerint, vtendum.

Naturam igitur alteri plurimùm præſtare, vt quæ prolapſa ſunt facilè recōdantur, animaduertere oportet. Et certè

aceta-

acetabulum ab acetabulo diſtat, cùm hoc quidem facilè, illud verò ægrius ſuperetur. Plurimùm etiam diſcriminis habet neruorum colligatio, quæ iis quidem remiſſa, illis verò intenta eſt. Etenim in articulis humor hominibus ineſt, ob neruorum compagem, qui naturâ laxi ſunt, & facilè intendũtur. Complures nanq; ita humidos videas, vt cùm velint, iis articuli ſua ſede citra dolorem moueãtur, rurſusq; abſq; dolore reſtituantur. Quin & habitus quidam corporis diſcrimen habent. Iis enim qui bene habitis ſunt membris & carnoſis, & articulus minùs elabitur, & ægriùs reconditur. Vbi verò ſolitò tenuiores & macilentiores euaſerunt, tunc magis excidit, & faciliùs reſtituitur. Cuius rei argumento ſunt boues, quibus tunc ſua cauitate femur magis excidit, cùm macilentiſſimi euaſerunt. Quod ſub hyemis finem iis contingit, quo etiam tempore potiſſimùm luxantur. Si modò huiuſmodi quippiam in medicina tractari debet, & certè fas eſt. Rectè enim nouit Homerus, inter omnia pecora boues eo tempore quàm maximè laborare, ex iisq; aratores, quòd hyeme terram colant. Iis igitur quòd maximè attenuentur, articuli potiſſimùm prolabuntur. Reliquæ nanque pecudes breuem herbam depaſcere, bos non item, nec niſi altam poteſt. Etenim reliquis tenuia labra prominent, & ſuperior mala gracilis eſt. At boui craſſa quidem labra prominent, craſſa quoq; aut retuſa ſuperior mala eſt, ideóque tenues herbas ſubire nequeunt. Rurſus animalia ſolidam vngulam habentia, vt quæ vtrinque dentata ſint, ſummis quidem labris aut dentibus vellere poſſunt, & exiguæ herbæ dentes ſupponere, huiuſmodiq; herba potiùs quàm altiore delectantur. In totum enim exigua herba, alta melior eſt ac firmior, præterquam quòd maturiùs frugem effert. Ideoque hunc in modum verſibus cecinit,

Sic vbi flexilibus veris gratiſſima bobus
Tempeſtas fuerit.---

quòd alta herba lubentiſſimè delectantur. Sed & alioqui naturâ laxiorem hunc articulum quàm cætera animalia bos habet, ideoque inter eundum pedes reliquis magis flectit, præſertimque vbi macie & ſenio confectus fuerit. His omnibus de cauſis boui potiſſimum articulus excidit.

De quo certè plura à me dicta ſunt, quòd iſta eorum omnium quæ ante dicta ſunt fidem faciant. Sed vt nunc ad inſtitutum redeat oratio, carne expertibus magis elabuntur articuli, vt & citius reconduntur, quàm bene carnoſis, minuſque inflammatione tentantur, humidis & gracilibus, quàm ſiccis & carnoſis, minuſque in poſterum deuinciuntur. Quin & citra inflammationem mucus iuſto copioſior ſubeſt, atque ita lubricus magis locus fuerit. Ferè enim gracilibus magis quàm carnoſis articuli muco redundant. Gracilium nanque carnes qui non rectè ex arte inediam tolerarunt, quam obeſorum mucoſiores ſunt. Quibus tamen cum inflammatione mucus ſubeſt, iis ex inflammatione articulus deligatur, ac propterea qui muco redundant articuli, non admodum excidunt, qui alioqui exciderent, niſi aut maior, aut minor inflammatio acceſſiſſet. Qui igitur repoſito articulo, nullam circumiectis partibus inflammationem ſentiunt, & nulla interpoſita mora humero abſq; dolore vti poſſunt, ij quidem nulla adhibita cura ſibi opus eſſe exiſtimant. Medici tamen officium eſt, aduerſus hos præſagium inſtituere. In huiuſmodi ſiquidem & rurſus promtiùs elabitur, quàm quibus nerui inflammatione vexantur. Atq; hæc in omnibus hominis articulis ita ſe habent, ac præcipuè circa humerum & genu. Hæc nanque potiſſimùm luxantur. At quibus nerui inflammatione laborant, ij humero vti, quòd dolor & inflammationis contentio prohibeat, non poſſunt. Iis igitur cerato & ſpleniis, ac multorum linteorum vinculis mederi oportet, ac lanam mollem mundam & conuolutam in alam imponere, quæ ſinum expleat, tum contrà vinculum quidem fulciat, & articulũ inhibeat. Brachium autem vt plurimùm detinendum vt in ſuperiorem partem vergat. Ita enim humeri caput à loco in quem prolapſum fuit quàm longiſſimè abfuerit. Humero verò deuincto, deinde brachium, faſciâ in orbem corpori circũuoluta, ad latus alligandum. Humerus quoque blandè & molliter perfricandus. Multarum verò rerum experientiã medicum habere oportet, ac certè etiam frictionis. Ex eodem enim nomine, non idem euenire conſueuit. Nam & iuſto laxiorem articulum frictio vincire, & iuſto duriorem ſoluere poteſt. Verùm de frictione nobis alio loco tractabitur.

tur. Hunc igitur humerum mollibus manibus, tum alioqui blandè, quod certè confert, perfricare conuenit. Articulus autem non vi, ſed quatenus id citra dolorem fieri poſſit, dimouendus. Omnes verò in ſuam ſedem reponuntur, partim quidem longiore, partim etiam breuiore tempore.

His autem indiciis an brachiũ exciderit intelligi poteſt. Atque id quidem, vbi homines iuſtum corpus, & manus, & crura nacti ſunt, ſi pars integra cum ſana, & ſana cum integra conferatur, alterius hominis articulis in conſiderationem non adhibitis (quibuſdam enim articuli naturâ magis prominent) ſed ipſius ægrotantis, num integer vitiato diſſimilis ſit. Atq; hoc rectè quidem dictum eſt. Admodum tamen multa in his hallucinatio ſubeſt. Ac neque ſatis eſt hanc artem tantùm ratione noſſe, ſed & in vſum exercitatione traducẽda eſt. Multi enim præ dolore, aut alia ex cauſa, licet iis articuli non exciderint, haud tamen eo habitu, quo ſanum corpus collocatur, reſtitui ſuſtinent. Ad huiuſmodi igitur habitum intelligentia & animi notione conſequendum adniti oportet. Quin & brachij luxati caput in alam multò magis incumbere quàm ſani videtur. Ad hæc in ſuperiore humeri parte locus cauus apparet, & ſummi humeri os, quòd articulus in inferiorem locum ſubierit, extare conſpicitur. In quo quidem aliqua etiam hallucinatio ſubeſt, de qua, cùm memoratu digna ſit, poſtea ſcribetur. In eo præterea quod excidit, cubiti gibbus magis à latere recedere, quàm in altero videtur. Ac ſi quis vi admota adducat, iſtud quidem non ſine dolore fieri poſſit. Ad hæc neque cubito extento rectam manum ſurſum ad aurem attollere admodum poteſt, neque hac vel illac, perinde ac ſanum, traducere. Atque hæc quidem ſunt humeri prolapſi indicia, ac reponendi modi, qui ſcripti ſunt, curationesque eædem. At eorum curatio quibus humeri frequenter elabũtur cognitione digna eſt, cùm multi alioqui ad omnia idonei, à certaminibus prohibiti fuerint, multi quoque ad res bellicas inutiles euaſerint, eoque caſu perierint. Simul quoque eam ob cauſam res cõſideratione digna eſt, quòd neminem qui iis rectè medeatur videam, verùm partim ad curationem ne aggredi quidem, partim verò cõtrà quàm conueniat tũ ſentire tum facere. Frequenter enim medici ad prolapſus

humeros, in ſuperiore humeri parte, & anteriore quâ brachij caput eminet, & poſteriore quoque paulùm iuxta ſuperiorem humeri partem, vſtionem adhibuerũt. Quæ quidem rectè adhibita fuiſſet, ſi brachium vel in ſuperiorem, vel anteriorem, vel poſteriorem partem prolapſum fuiſſet. Nunc verò cùm in inferiorem partem elabatur, propellit potiùs quam prohibeat. Superiore enim capacitate brachij caput excludit. Sic verò vſtione vtendum, vt cutis ſub ala digitis apprehenſa, ſecundum eam rectitudinem potiſſimùm, in quam brachij caput prolabitur, attrahatur, ſic deinde attracta cutis candenti ferramento traiiciatur. Ferramentis autem ad id vtendum, non craſſis, neque admodum rotundis, ſed oblongis. Manu enim impulſa celeriùs penetrant. Candentibus quoque adurendum, quò quàm celerrimè fieri poteſt, penetrent. Craſſiora nanque cùm tardiùs penetrent, latiores cruſtas reſoluunt, periculumque eſt ne vlcera abrumpant. Quod etſi nihilo deterius eſt, deforme tamen magis & ab arte abhorrens cenſetur. Vbi verò adurendo ferramentum traieceris, in plæriſq; abundè erit inferiori dumtaxat parti cruſtas inurere. Quòd ſi periculum minimè eſſe videatur vt vlcera abrumpantur, ſed magnum ſpatium ſit interiectum, tenue ſpecillum quo ad illinendum vtimur, per ambuſta foramina traiicere oportet, cute adhuc digitis apprehenſa, neque enim aliàs traiicere poſſis. Quo traiecto cutis laxanda eſt, deinde inter vtranque cruſtam, alia tenui ferramento, donec ſpecillo occurrat, inducenda & inurenda. Ex his autem coniicias quatenus cutis ſub ala apprehendi debeat. Glandulæ ſub ala, vt & multis aliis corporis partibus, ſitæ ſunt. Verùm integra glandularum natura aliàs tractabitur, quodque exiſtant, & quæ in quoque indicent, quamque vim habeant. Has igitur, neque quæ his interiora ſubſunt, prehendere oportet. Magnum nanque periculum imminet, quòd cum valde inſignibus neruis propinquitatem habeant. Quod verò extra glandulas eſt, id cùm extra noxiam ſit, quàm plurimùm apprehendendum. Illud autem animaduertere oportet, ſummè quidem ſurſum ſublato brachio, nihil ex cute ſub ala, quod extenſione dignum ſit, apprehendi poſſe. Conſumitur enim ac reſimatur cùm ſurſum brachium porrigitur. Neque verò

nerui vlla ratione vulnerandi ſunt, qui eo habitu intenti ſunt & expoſiti. At paulùm ſublato brachio, multum quidem de cute apprehendes, cùm nerui quibus cautio adhibenda eſt, intus ac vltra id quod apprehenditur ſiti ſint. An non verò in omni arte imprimis elaborandum eſt, vt iuſtus in vnoquoque habitus inueniatur? Atque hæc quidem circa alam fieri debent, ſatiſque ita cutem apprehendere, vt rectè vſtiones adhibeantur.

Extra alam verò duobus tantùm locis inurere licet, quò morbo ſuccurratur. Vno quidem anteriore parte, inter brachij caput & tendonem qui circa alam eſt. Eaque parte cutis penitus candenti ferramento, non tamen altiùs, perurenda. Poxima enim eſt vena craſſa & neruus, quorum neutrum igne tentari debet. Rurſus autem exteriore parte alteram vſtionem adhibere licet, multùm quidem ſupra tendonem qui ad alam eſt, paulùm verò infra brachij caput. Ac cutis quidem penitus candenti ferramento adurenda, non tamen altè admodum infligenda plaga eſt. Ignis nanque neruis eſt noxius. Mederi igitur vlceribus per totam curationem conuenit, brachium nunquam vehementer, verùm mediocriter, quantum ad vlcerum curationem opus eſt, attollendo, vt minùs frigore tententur. Ambuſta nanque omnia tegi debent, quò & moderatam curationem recipiant, ac minùs oras diducant, minorque cùm profluuij ſanguinis, tum conuulſionis metus accedat. Vbi verò pura euaſerint vlcera, & ad cicatricem peruenerint, tunc ſanè omninò brachium die ac nocte ad coſtas ſemper alligatum eſſe oportet. Quinetiam ſanatis vlceribus, eodem modo longo tempore brachium ad latus alligandum eſt. Hac enim potiſſimùm ratione cicatrice obducetur, & contrahetur laxitas ea, in quam maximè brachium prolabitur. At quibus humerus in ſuum locum recondi minimè potuit, ſi quidem adhuc creſcunt, os brachij non æquè ac integrum augeri conſueuit, verùm vt aliqua ex parte augeatur, altero tamen breuius euadit. Idem verò experiuntur qui à primo ortu muſtelæ cubito præditi. Græcis *γαλιάγκωνες* dicuntur, & duplici ex noxia tales euadunt, ſiue quòd in vtero tali luxatione teneantur, ſiue aliam ob noxiam poſtea ſcribendam. Quinetiam quibus adhuc

tenellis circa brachij caput profundæ altæq; demerſæ ſuppurationes contingunt, ij quoque omnes iuſto breuius, & tenuius brachiū habent, & γαλιάγκωνες euadunt, & ſiue ſecentur, ſiue vrantur, ſiue iis pus ſponte erumpat, rem ita ſe habere compertum eſt. Manu quidem validiſſimè vti poſſunt qui muſtelæ cubito ab ortu ſunt præditi, ij tamen brachium ad aurem attollere extento cubiti gibbo non valēt, idque multò minùs quàm manum integram: At vbi iam in homines euaſerint, neq; humerus prolapſus reſtitutus fuerit, iis gracilis ſuperior humeri pars redditur, eaque parte habitus tenuatur. Neque tamen vbi dolor quieuerit, ea quidem omnia quæ requiruntur ad ſublatum cubiti gibbum à coſtis ad latera adducendum, ſimiliter præſtare poſſunt. Quæ verò brachio ad latus, vel in priorem partem vel in poſteriorem adducto effici poſſunt, ad ea tractanda valent. Nam & ſcobinam & ſerram trahere, ſecuri item cædere & ligone fodere queunt, dum ne nimium cubiti gibbum attollant, ad aliaque omnia quæ huiuſmodi habitus poſtulat efficienda, idonei habentur.

Quibus ſummus humerus auulſus eſt, iis os auulſum extare cernitur. Eſt autem id iuguli & lati ſcapularum oſſis ligamentum. Hac enim in parte hominis à cæterarum animātium natura diſtat. Medici igitur hoc in caſu plurimum falli conſueuerunt. Auulſo enim oſſe extante, ſuperior humeri pars depreſſa & caua conſpicitur, ita vt quaſi humeris prolapſis curationem inſtituant. Equidem complures noui medicos, alioqui minimè contemnendos, qui huiuſmodi humeros excidiſſe rati, dum reſtituere conarentur, magnā noxiam ægris inferrent, neque priùs deſiſterent, quàm vel ſpe vel opinione reponendi humeri ſe fruſtratos intelligerent. His quidem ea eſt curatio quæ cæteris huiuſmodi, ceratum, ſplenia, faſciæ, & eadem vinciendi ratio. Os tamen quod ſupereminet deorſum vrgendum eſt, eique plurima ſplenia admouenda, & hac parte maximè apprimenda, brachiumq; lateri annexum ſuperiore parte detinendum. Hac enim ratione os auulſum proximè adduci poterit. Hæc autem probè noſſe, & ſi tibi alioqui videatur certò prędicere licet, hoc caſu nullum quidem neque paruum, neque magnum humero detrimentum contingere, locum tamen deformem

formem reddi. Nũquam enim os illud in priſtinam ſedem, quale natura eſſe conſueuerat, reſtituitur, ſed plus aut minùs ſuperiore parte turgeſcere neceſſe eſt. Nam neq; aliud os vllum, quod cum altero communionem & cohærẽtiam habet, vbi à naturali ſede auulſum fuerit, in priſtinum locum reuertitur. Summus verò humerus ſi probè vinciatur, paucis diebus dolore liberatur.

Iugulum ſiquidem ex toto tranſuerſum fractum fuerit, faciliùs curatur. ſi verò per longitudinem, ægriùs. Contraq; id contingit quàm quis exiſtimet. Quod enim ex toto trãſuerſum fractum eſt, citiùs quis in ſuam ſedem compellere, & ſi diligenter proſpexerit, ac idoneum habitum conueniẽtemque deligationem adhibuerit, quod ſupra eſt, infra adducere poſſit. Ac etiam ſi prorſus in ſuam ſedem non collocatur, non tamen eminens oſſis pars admodum acuta redditur. Quibus verò oblongum os frangitur, ſimile malum contingit iis quibus oſſa quædam auulſa ſunt, vt ante ſcriptum eſt. Ipſum ſiquidem ſecum ipſum collocari nõ admodum poteſt. eminens tamẽ oſſis ſummitas valde acuta redditur. Omninò certò ſcire conuenit, nullam ex iugulo fracto, neque humero, neque reliquo corpori noxiam afferri, niſi (quod raro accidit) præterea ſiderari contingat. Ad iugulum tamen fractum deformitas accedit, idque primùm turpiſſimum, deinde verò minùs turpe fit. Iugulum verò vt & reliqua omnia oſſa quæ laxa ſunt, promtè coaleſcit. Talia nanque callum celeriter obducũt. Vbi igitur recens eſt fractura, vulnerati malum re ipſa grauius eſſerati, ſolicitudinem adhibent, & medici quoque rectam curandi rationem magno ſtudio ſuſcipiunt. Procedente verò tempore vulnerati, cùm neque dolore tententur, neque aut cibum capere aut iter facere prohibeantur, rem negligunt, itemque medici, cùm nihil his in locis præſtare queant, diffugientes laborantium incuriam non iniquo animo ferunt, interimq; callus celeriter obducitur. Deligandi autem ratio eadem quæ plæriſque adhibetur, curatioq; cerato, ſpleniis, & mollibus linteis inſtituitur. Ac præter iſtam curationem, imprimis in hac manuum tractatione prouidendum & inſuper eſt animaduertendum, vt quàm plurima ſplenia quà os extat imponantur, & plurimæ faſciæ ea præcipuè parte ad-

ſtringantur. Nonnulli verò iam ſolerter excogitarunt, vt plumbum aliquod graue ſuperalligaretur, quò deorſum cogeretur quod extat. At neque forte prudenter ſe gerunt qui ſimpliciter deligant. Quinetiam ſanè hic modus iugulo fracto non eſt accommodatus. Neque enim quod eminet effatu memorabilem aliquam depreſſionẽ habere poteſt. Alij rurſus intelligentes huiuſmodi deligationes huc & illuc vitioſè ferri, neque quæ eminent in naturalem locum cogere, ipſos quidem certè deuinciunt, ſpleniis & linteis vtentes perinde atq; alij. Verùm faſcia quadam homine accincto, qua parte aptiſſimè cingi ſolet, ſpleniis ad fracturæ eminentia adhibitis, vt ea parte extuberent, faſciæ caput ad cingulum anteriore parte alligant, atque ita productum in iuguli directum vinculum, in poſteriorem partem agunt, deinde cingulo aduolutum in anteriorem partem ducunt, rurſusq; in poſteriorem reducũt. Quidam verò faſciam cingulo non obuoluunt, ſed ea ad interfœmineum ipſamque ſedem & iuxta ſpinam circũdata, eo modo fracturam comprimunt. Hæc igitur vbi audiuntur, inexperto quidem prope ad id quod ſecundum naturam eſt accedere videntur, verùm ſi quis ad vſum accommodet, inutilia comperiet. Neq; enim vllam vnquam firmitatem habent, ne ſi quis decumbat quidem, quanquam ſic proximè ad firmitatem accedãt: verùm ſi decumbens aut crus inflectat, aut ipſe incuruetur, faſciæ omnes mouebuntur, & alioqui moleſta eſt hæc vinciendi ratio. Nam & ſedes intercluditur, & faſciæ in hac loci anguſtia vniuerſæ colliguntur. Rurſus quæ cingulo obuoluuntur, non adeo firmiter huic accincta ſunt, quin cingulum ſurſum ferri cogatur, atque ita neceſſe ſit vinculo omnia relaxari. Quàm proximè autem res confieri poſſe videatur, etſi nihil magni quis præſtiterit, ſi quibuſdam faſciis ad cingulum conuolutis, plurimas alias ad priorem deligationem admoueat. Hac enim ratione tum maximè ſtabiles faſciæ fuerint, tum ſibi mutuò opem ferant. Plurima igitur quæ iugulum fractum conſequuntur dicta ſunt. Sed id quoque præterea aduertendum eſt, iugulum plærunq; ita frangi ſolere, vt os quod eſt à pectore in ſuperiorem partem emineat, quod eſt à ſummo humero in inferiorem partem deprimatur. Horumq; ea eſt ratio, quòd pectus quidem neque.

que infra neq; ſupra admodum procedat. Articuli enim in pectore leuis eſt agitatio. Pectus nanque tum ſibiipſi, tum ſpinæ continẽter coaptatum eſt. Sed iugulum quidem proximè ad humeri articulum fluitat. Cogitur nanq; ſæpiſſimè moueri, propter eam quam cum ſummo humero habet cõnexionem. Adde quòd vbi vulneratum fuerit, pars ea quæ pectori inhæret, ſurſum elabitur, neq; fere deorſum deprimi ſolet, cum & natura leuis ſit, eiq; ſupra quam infra maior inanitas pateat. At humerus brachium, & quæ his connectuntur, facilè à pectore & coſtis recedunt, ac propterea multùm in ſuperiorem & inferiorem partẽ abduci poſunt. Fracto igitur iugulo os quod ad humerum eſt, deorſum tẽdit. Promtiùs enim vnà cum humero & brachio deorſum inclinare poteſt, quàm ſurſum ferri. Cùm igitur hæc ita ſe habeant, imprudenter ſe gerunt, qui extantem oſſis partem deorſum cogi debere exiſtimant. Verùm inferiorem partẽ ad ſuperiorem adducendam eſſe perſpicuum eſt, cùm ea motionem habeat, & à naturali ſede receſſerit. Patet igitur hanc aliter nullo modo cogi poſſe. Vincula nanque nihilo magis adducunt quàm abducunt. Quod ſi quis brachium quàm maximè ad latus adductum ſurſum propellat, ſic vt quàm acutiſſimus humerus appareat, eo modo planè continget, vt cum oſſe quod pectori adhæret, vnde eſt auulſa, adaptetur. Is igitur cùm recta intelligẽtia vtetur, tum etiam optimã & celerrimam curationem inſtituet, qui legitimã deligationem, vti celeriter coaleſcat, adhibuerit, reliquaq; omnia, præter commemoratum habitum, vana reputauerit. Decumbere tamen hominem valde ad rem pertinet, & ſatis ſunt dies quatuordecim, vt ſummum, viginti. Quòd ſi cui contrà iuguli fractura eueniat, id quod nõ admodum contingit, ita vt os quod eſt à pectore ſubiiciatur, quod eſt à ſummo humero extet ac ſuper alterum feratur, nulla magna curatione hîc opus eſt. Ipſe enim humerus demiſſus cùm brachio inuicem oſſa committet, ac quælibet viuendi ratio ſatis fuerit, vt intra paucos dies callus contrahatur. At ſi non eo modo fractum fuerit, ſed in hanc vel illam partem prolabatur, ſublato quidem humero cum brachio, in ſuam ſedem reducendum erit, velut etiam antea dictum eſt. Ac vbi ad priſtinum habitum redierit, reliqua curatio celer-

rimè conſequetur. Vt plurimum igitur vbi alia ſuper aliam effertur, brachium in ſuperiorem partem propulſum reſtituit. Ex his vero quæ in ſuperioribus partibus elabuntur, quæcunq; ad latus aut infra tendunt, iis reſtitutionem ſubminiſtrauerit hominis ſupinus decubitus, ſi loco inter ſcapulas medio, paulò ſublimius aliquid ſupponatur, quò pectus quàm maximè in vtranque partem reflectatur, brachiumq́ue aliquis ad latus porrectum ſurſum adducat. Medicus verò altera manu, iniecta in brachij caput vola protrudat, altera oſſa fracta componat. Sic enim quam maximè ad naturalem ſedem reducet. Verùm quod iam dictum eſt, os ſuperius ferè ad inferiorem partem ſubire ſolet. Plæriſque igitur, vbi deuincti fuerint, hic habitus auxilio eſt, vt detento ad latera cubiti gibbo, ita ſurſum humerus propellatur. At nonnullis quidem (vt dictum eſt) in ſuperiorem partem humerus propelli debet, cubiti verò gibbus ad pectus adduci, & manus extrema ad ſummum humerum ab integra parte admoueri. Quòd ſi decumbere non recuſet, firmamẽtum quoddam cui obnitatur adhibere oportet, vt humerus maximè ſublimis maneat. Sin verò obambulet, fundam ex mitella factam ad cubiti eminentiam circumdatam, de collo ſuſpenſam geſtare.

At verò cubiti articulo ad latus, aut exteriorem in partem dimoto aut ſubluxato, acuta ipſius parte in brachij cauo remanente, in directum diſtentione facta, id quod eminet retro & ad latus propulſandum eſt. Quòd ſi prorſus in hanc vel illam partem exciderit, diſtentio quidem in qua brachium fractum deligatur adhibenda. Sic nanque cubiti flexus nullo modo impedimento fuerit, potiſſimùm verò in laterum locum prolabitur. Reſtituetur autẽ in ſuum locũ, ſi quàm plurimùm abducendo, vt ne brachij caput acutũ oſſis proceſſum contingat, ſuſpenſus circũagatur & circũflectatur, neque in directum vis adhibeatur, ſimul autem vtraq; ex parte in contrarium impellatur, & in ſedem cõpellatur. Ad hæc quoque contulerit, ſi cubiti gibbus modò quidem in ſupinum, modò etiam in pronum contorqueatur. Ad curationem verò, quæ ex habitu quidem pendet, ſpectat ſummam manum paulò cubiti gibbo altiorem, brachium verò ad latera adductum tenere. Eodem quoq; modo & appen-

ſio,& poſitio, & facilis geſtatio,& natura ac vſus communiter conferunt, ſi modò callus, qui citò concreſcit,prauè non obducatur.Quantum verò ad curationem attinet quæ linteis inſtituitur, ea lege articulari fieri debet, vt & acuta cubiti pars inſuper deuinciatur.Rurſus autem maximè excandeſcit cubiti gibbus, febreſque ac dolores, nauſeam ac meracæ bilis vomitionem mouet, idque maximè ob torporem, ſi cubitus parte poſteriore elabatur, ſecundum id, ſi anteriore. Eadem verò curatio vtriſque adhibetur. In poſteriora quidem prolapſus reponitur, ſi porrectum brachium in diuerſa contendatur.Cuius rei indicium eſt,quòd extendi nequit,vt& in anteriora prolapſi,quod minimè flecti poteſt.Hic autẽ impoſito duro aliquo conuoluto,vbi extenderis, ſuper id,repente inflectendus eſt. At diductorium oſſium indicium,ad contactum venæ quæ in brachio ſcinditur,patet.Ea verò callo celeriter obducuntur. Quibus autem ex prima origine iſta excidunt, iis ôſſa infra noxiam, quæ cubito ſunt proxima, longè breuiora euadunt, deinde quæ in manu,tertiò quæ in digitis ſunt. Brachium verò & humerus quòd motione vertantur,validiora fiunt.Itemque manus altera,propter opera,etiam longè validior eſt. At ſi exteriorem in partem articulus exciderit, interiore parte carnium fit imminutio, ſin minùs aduerſa ex parte in quã fit prolapſio. Cubiti gibbo in interiorem partem aut exteriorem prolapſo,repoſitio quidem in communi habitu cubiti ad brachium fieri debet. Ex ala nanque faſcia excepta ſuſpenſio fit, extremo verò cubito ſuppoſitum pondus aliquod ad articulum appenditur, vel manibus deorſum vis adducitur.Tum ſublimi ſublato articulo,oſſa manuum volis adducuntur. Hoc in habitu deligatio, appenſio,& poſitio,velut in manibus fieri debet.At vbi in poſteriora prolapſio facta eſt,de repente extenſione facta, manuum palmis directio fiat,ſimulque hæc in directione, tum in cæteris vſurpanda ſunt. Quòd ſi in priorem partem prolapſio facta ſit, linteo conuoluto& in iuſtum tumorem ſublato circumpoſito,inflectere ſimulq; dirigere oportet. At ſi in alteram partẽ inclinet,vnà cũ directione vtraque facienda ſunt.Habitus verò & deligatio ad medẽdi curam, communiter ſpectant. Poſſunt quoq; & ex diſtentione communiter omnia

contingere. Articulus autem reconditur, partim quidem in ſublime eleuando, partim diſtendendo, partim verò circumoberrando. Idq; dum habitus in hanc vel in illam partem excedunt, celeriter fieri debet.

Manus articulus in interiorem aut exteriorem partem luxatur, plurimùm autem in interiorem. Signa verò in aperto ſunt. Siquidem intro prolapſio fit, digiti inflecti, ſi extra, intendi nequeunt. Reponitur autem ſi digiti ſupra mēſam poſiti, partim quidem extenduntur, partim verò in diuerſa contenduntur, idque quod eminet, aut prominentiore palmæ parte, aut calce ſimul protruditur, & anteriore parte deorſum vrgetur. Ab inferiore verò parte iuxta os alterum, molle aliquid in tumorem ſublatum; ſi ſuperiore quidem parte extat, manui conuerſæ, ſin inferiore, ſupinæ eſt ſupponendum. Curatio linteis perficitur. At tota manus in interiorem vel exteriorem, vel in hanc, vel illam partem prolabitur, potiſſimùm verò in interiorem. Eſt vbi oſſis accrementum emouetur, interdum quoque alterum os diductum eſt. His valida diſtentio adhibenda, & os quidem eminens propellendum, alterum verò in contrariam partem propulſandum, vnaque duobus modis in poſteriorem partem & in latus, aut manibus ſupra mēſam, aut calce impulſio fieri debet. Quæ autem rurſus excandeſcunt & deformitatem habent, tempore quidem ad vſum firmantur. Curatio linteis ſimul & in manu & in cubito perficitur, ferulæq; ad digitos vſque imponendæ. Hæc verò ferulis deligata, crebriùs quàm fracta reſoluenda, & copioſiore perfuſione fouenda. At manus à primo ortu luxata breuior fit, & carnes aduerſa parte in quam luxatio facta eſt potiſſimùm imminuuntur, adulto verò oſſa permanent. Digiti articulus vbi exciderit facilè quidem videtur. Reſtituitur verò in directum contendendo, & quod eminet propellendo, contrarium autem in alteram partem impellendo. Curatio faſciis fit & linteis. Quòd ſi reſtitutus non fuerit, exteriore parte callum contrahit. Quibus autem à primo ortu, aut dum adoleſcunt, oſſa prolapſa fuerint, ea infra luxationem breuiora euadunt, & carnes aduerſa parte quàm qua prolapſio facta eſt potiſſimùm imminuuntur. Adultis verò eadem magnitudine perſeuerant.

At

At maxilla paucis adhuc in totum emota eſt. Os enim à ſuperiore maxilla procedens cum eo oſſe quod ſub aurem annexum eſt, quaſi ſub iugum cogitur, quod maxillæ inferioris capita intercludit, & vno quidem capite ſublimius, altero verò depreſſius exiſtit. Inferioris item maxillæ extremorum vnum quidem ob longitudinem non facilè elabitur: alterum verò cornicis roſtro ſimile, & ſupra os iugale eminet. Simul quoque ex vtriſque extremis neruoſi tendones exoriuntur, ex quibus innexi ſunt muſculi qui temporales & maſticatorij dicuntur. Qui quòd ex his dependeãt, inde appellationem & motionem ſumſerunt. Etenim inter edendum & loquendum, & in reliquo oris vſu maxilla ſuperior quieſcit. Capiti namque connectitur, non articulorum modo committitur. At inferior maxilla mouetur. Articulatione namque à ſuperiore maxilla & capite diducitur. Quam igitur ob cauſam conuulſionum ac neruorum diſtentionum, hic articulus vbi contrahitur, primam de ſe ſignificationem edat, aut quam ob rem temporum vulnera periculi plena ſint, & altum ſoporem inferant, aliàs dicendum erit. Quòd verò non admodum prolabatur, hæ cauſæ ſunt. Illud quoque in cauſa eſt, quòd nulla tanta ciborum neceſſitas hominem ſupra quam poſſit hiare cogit. In nullo autem alio habitu prolabetur, quàm ſi quis vehementer hiando maxillam in alteram partem contorqueat. Ad id tamen vt excidat hoc confert, quòd ex neruis aut muſculis qui iuxta articulos ſunt, aut ad eos annectuntur, quicunq; in vſu crebro dimouentur, ij in extendendo plurimùm concedere ſolent, non ſecus ac coria optimè ſubacta plurimùm extenſioni cedunt. Ergo (vt ad inſtitutum ſermonem redeam) maxilla raro quidem excidit, laxatur tamen plærunque hiando, non ſecus ac in aliis muſculorum & neruorum immutationibus iſtud vſu venit. Vbi verò excidit, his præcipuè indiciis patet. Inferior enim maxilla in anteriorem partem prominet, & in alteram luxationis partem peruertitur, oſſiſque extremitas cornicis roſtrum referens, ad ſuperiorem maxillam magis intumeſcit, & ægri inferiores maxillas ægrè committunt. Atq; his quęnam repoſitio conueniat ſatis patet. Vno enim vulnerati caput continente, alter inferiorē maxillam, homine quàm

moderatè poteſt hiante,ad mentum tum interiore tum exteriore parte digitis apprehendere debet, ac primùm quidem maxillam in hanc vel illam partem manu deductam, aliquandiu commouere, tum ægro imperare vt maxillam relaxet,& ſimul deducentem adiuuet,eique quàm maximè fieri poſſit concedat:deinde ad tres figuras ſimul adhibito conſilio, ſubito impulſu in ſuam ſedem transferre. Siquidem ex peruerſione ad naturalē ſedem inferior maxilla deducenda eſt, & in poſteriorem partem propellenda. Tum æger his obſequens maxillas committere, ac minimè hiare debet. Ac reponendi quidem ratio hæc eſt, quæ ne alio quidem habitu adminiſtrari poſſit. Curatio verò breuis ſatis eſt,ſplenia incerata adhibita laxa,vinctura alligata. Tutiùs autem manus admouentur homine ſupino reclinato, eiꝰ capite ſcorteo puluino bene farcto obnixo,vt quàm minimè cedat. Prçterea verò vulnerati caput aliquis cōtineat.

At ſi vtraque parte maxilla luxetur, eadem certè curatio eſt,ſed os minùs committere hi poſſunt. Etenim iis mentū in exteriorem partem magis promouetur, minimè tamen torquetur. Ac minimè torqueri potiſſimùm ex dentium finibus deprehendes, cùm inferiores ſuperioribus ex aduerſo reſpondent. His quàm celerrima repoſitio confert, cuius ratio ſuprà eſt explicata. Alioqui niſi intro reuerterit, periculum ex febribus aſſiduis & tardante alto ſopore vitæ imminet. Hi namque muſculi ſoporem altum inuehunt, cùm aut præter naturā intenduntur, aut alienantur. Ij quoque bilioſa,ſyncera,pauca aluo excernere ſolent,& ſi vomitus adfuerit, ſyncera vomitione reddere. Moriuntur igitur ij etiam ferè decimo die. At vbi inferior maxilla fracta fuerit,ſi quidem non omninò tranſuerſa fracta eſt, verùm os adhuc cohæret, in aliquam tamen partem inclinatur, illud quidem digitis ad linguam in latus adductam appreſſis, tū verò exteriore parte quoad expediet obnitendò, dirigendum. Ac ſi dentes iuxta vulnus diſtorti ſint & dimoti, vbi os in ſuam ſedem collocatum fuerit, non tantùm duo proximi, verùm etiam plures præcipuè quidem aureo filo, vel certè lineo,inter ſe ſunt colligandi, quoad os confirmetur. Deinde cerato & paucis ſpleniis iniectis, paucisque faſciis non valde appreſſis,ſed laxioribus,vinctura facienda. Noſ-

ſe nam-

ſe namq; oportet linteorum deligationem malæ fractæ parum quidem prodeſſe ſi rectè adhibeatur, ſi prauè, magnópere lædere. Crebrò autem circa linguam attrectando inueſtigare, diuque renitendo digitis os inclinatum dirigere conuenit. Ac præſtaret id ſemper fieri, ſed non licet. Quòd ſi os tranſuerſum omninò fractum ſit, quòd tamen rarò cōtingit, eo quidem quo dictum eſt modo in ſuam ſedem collocari debet. Quo facto dentes inter ſe velut antè dictum eſt colligandi. Id enim magnopere ad quietem contulerit; idque magis, ſi quis ſuturis vt decet iniectis rectè eos coniunxerit. At verò vniuerſam manus curationem exactè ſcriptis prodere non eſt facilè, ſed ea ex his quæ ſcripta ſunt, in animi notione reponenda eſt. Deinde ex corio Carthaginienſi (cuius quidem cortex exterior, ſi puer ſit qui vulneratus eſt, ſatis fuerit, ſin adultus, ipſo corio vtendum) inciſa habena trium digitorum, vel ea quæ congruit latitudine, ſublita gummi maxilla, quò firmius hæreat, ad maxillam, quà tranſuerſa fracta eſt, extrema corij parte agglutinetur, digiti vel paulò ampliore interpoſito ſpatio, idque inferiore parte. Incidatur autem hæc habena è regione menti, vt acutam eius partem vtrinque comprehendat. Tum altera huiuſmodi habena, vel paulò latior, ad ſuperiorem maxillæ partem agglutinanda; tantum à vulnere, quantum altera recedens, quæ qua parte aurē circumambit inciſuram habeat. Habenæ autem qua parte committuntur inter ſe acutæ eſſe debent, & vbi earum capita connecti & colligari debent. In glutinãdo verò corij caro cuti obuertatur, ſic enim firmiùs adhæreſcet. Deinde extendenda hæc habena, magiſque ea quæ eſt ad mentum, vt quàm maximè vtræque circa verticem ſe contingant, ea cautione adhibita, ne maxilla in acutum diſtorqueatur. Poſteaque circa frontem faſcia deuincienda, quæ omnibus aliis iniici debet, vt fieri aſſolet, quò vincula immota maneant. In maxillam verò ſanam decumbendũ, non maxillæ, ſed capiti innitendo. Corpus ad decimum vſque diem attenuandum, deinde non tardè reficiendum. Nam ſi primis diebus inflammatio non acceſſerit, viginti diebus maxilla firmatur. Perfectè enim callum obducit, non ſecus ac reliqua oſſa rara, niſi ſyderentur. Verùm de ſyderatione vniuerſorum oſſium, alia longa re-

ſtat tractatio. Hæc extenſio quæ per glutinũ adhibetur firmiter hæret facileque procuratur, & ad multas ac frequentes directiones faciendas perquàm eſt accommodata. At medici imprudenter ad manum procliues, cùm in aliis vulneribus, tum etiam in maxillarum fracturis facilè manum admouent. Fractam enim maxillam variis modis, tum rectè, tum prauè deuinciunt. Quæcunq; ſiquidem ita fractæ maxillæ deligatio admouetur, ea oſſa ad fracturam tendẽtia eò potiùs inclinat, quàm in naturalem ſtatum reducat. Quòd ſi maxilla inferior qua parte ad mentum cohæret diducatur. Vnica autem hæc eſt in inferiore maxilla iunctura, at in ſuperiore multæ. Sed non eſt inſtituti noſtri longiùs à propoſito ſermone aberrare. In reliquis enim morborum generibus de his dicendum erit. Si ergo diſſideat quæ in mento iunctura eſt, eam quidem componere quiuis poteſt. Nam quod foras eminet, admotis digitis intrò propellere oportet, quod intrò vergit, in exteriorem partem adducere, digitis annitendo. Id autem ea diſtentione adhibita, vt oſſa inter ſe diſtent, faciendum. Hoc enim modo faciliùs in ſuum ſtatum redibunt, quam ſi quis illiſa inter ſe oſſa compellere conetur. Quòd noſſe in tota commentatione non eſt inuenuſtum. Oſſibus verò coaptatis, dentes hinc & inde velut quoque priùs dictum eſt, inter ſe ſunt alligandi, curatioque cerato & ſpleniis paucis ac faſciis inſtituenda. Vinculum autem breue aut varium præcipuè hic locus admittit. Etſi enim ex toto æquis non eſt libratus ponderibus, ad id tamen prope accedit. At faſciæ circumuolutio, ſi quidem dextra maxilla exceſſerit, dextra parte facienda. Id fieri cenſetur, vbi dextra manus deligationi præeſt. Quòd ſi altera maxilla exceſſerit, ab altera parte faſcia ducenda eſt. At ſi rectè quidem coaptata fuerit, &, vt debet, quieuerit, breui conſaneſcit, ac dentes integri manent. Sin ſecus, longiore quidem tempore curatio accedit, eaque diſtorta & dentes læduntur & inutiles exiſtunt.

Naſo verò fracto, fracturæ modus vnus non eſt. Verùm qui ſpecioſis vinculis imprudenter delectantur, cùm in aliis quidem multis, tum verò in naribus vel maximè turpiter illuduntur. Hoc enim vinculum inter cætera maximè varium eſt, plurimiſque locis aſciam refert, & relictis in cute aliquo

aliquot ſpaciis inanibus, variè admodum in rhombi formam intermittit. Qui igitur (vt dictum eſt) temerariam manus aggreſſionem ſtudioſè affectant, ij nares fractas vt deuinciant auidè arripiunt. Atqui vno aut altero die ſibi quidem medicus placet, deligatus item æger gaudet, deinde citò vt moleſtum opus faſtidit, ſatiſque eſt medico, ſi variam narium deligationem oſtentarit. Hæc autem vinciendi ratio omnia contra quàm oporteat efficit. Etenim ſiue ob fracturam ſimæ nares ſint, ſi quis eas ſuperiore parte potiùs comprimat, ſimæ magis reddentur. Siue etiam quibuſdam in hanc vel illam partem, aut circa cartilaginem, aut ſuperiore parte nares diſtorqueantur, manifeſtum eſt quòd nullam vtilitatem ex ſuperiniecto vinculo conſequi, quin potiùs lædi conſueuerunt. Neque enim ſic ex altera narium parte ſplenia adaptata conuenient, quanquam neque hoc faciunt qui deligationem admouent. Maximè autem mihi deligatio prodeſſe videtur, ſi ad medium naſum acuta ſui parte, caro ſupra os contundatur, aut ſi os quoque quibuſdam paululum, non autem multùm offenſum ſit. In iis enim nares callo obducuntur, & quandam prominentiam oblongiorem habent. Sed neque hi ſanè multum moleſta deligatione indigent, ſi modò quid vinculo opus eſt. Satiſque eſt ſplenium quidem inceratum ſupra contuſum extendere, dein qualis deligatio ex duobus initiis fieri ſolet, ita ſemel ductam faſciam circumdare. Optimè autem medetur farina ſitania, eluta, glutinoſa, ſubacta, modica, ex cataplaſmate impoſita. Ac ſiquidem farina ex optimo tritico ſuppetit, & quæ facilè duci poſſit, ea ad hæc omnia vti conuenit. Quòd ſi non admodum ducatur, cum pauca thuris mica concuſſu eliſa, in tenuiſſimum pollinem redacta, & aqua diluta, farina eſt ſubigẽda, aut paululum omnino gummi ſimiliter admiſcendum. Quibus igitur nares inferiore parte fractæ ſimæ redduntur, ſiquidem ex anteriore parte ad cartilaginem deſidunt, poteſt in nares aliquid quod dirigat immitti, ſin minùs, excitanda quidem hæc omnia ſunt, digitis in nares, ſi licet, inditis. Alioqui ſpecillo pleniore quo ad illinendum vtimur, non in anteriorem partem, ſed quà deſidũt, in nares digitis impulſo, exteriore verò narium parte hinc & inde digitis comprehenſa ſimul

impellere & ſurſum attollere. Ac ſi omnino anteriore parte fractura fuerit, licet aliquid velut iam dictum eſt intro in nares indere, vel ex linteo deraſam lanuginem, vel aliud quid tale linteo conuolutum, aut potiùs Carthaginienſi corio circunſutum, ea figura accommodatum, vt aptè hunc in locum immitti queat. At ſi vlterior fractura ſit, nihil intro immitti poteſt. Etenim ſi anteriore parte moleſtum onus eſt, quomodo interiore non ſit futurum? Imprimis igitur interiore parte nares conformandæ, & exteriore parte non remiſsè agendo in ſuam ſedem compellendæ & dirigendę. Nam & tibi maximè naſus fractus reſtituitur, præcipueque eodem die, vel certè paulò pòſt. Verùm negligenter agunt medici, & primùm mollius quàm oporteat rem pertractãt. Digitis enim hinc & inde pro narium natura quoad eius fieri poteſt ad imas nares dimiſſis, eas ab inferiore parte ſurſum compellere oportet, atque ita maximè excitatas, ſimul etiam ab interiore parte dirigere. Deinde verò ad eam rem nullus eſt magis idoneus medicus, ſi eò ſtudio contendere, aut id etiam tolerare velit, quàm ipſius digiti indices. Hi enim maximè ſunt à natura accommodati. Admoto autem vtroque digito totæ nares obfirmandæ ſunt, atque ita in quiete continendæ, maximè quidem ſi fieri poſſit aſſiduè, quoad confirmentur, vel certè quàm diutiſſime, velut dictũ eſt. Quòd ſi iſtud æger præſtare nequit, vel pueri, vel mulieris cuiuſdam digitis vtendum. Molles enim manus eſſe conuenit, ſic vt quam optimè curentur nares quibus non diſtortæ, ſed æquabiliter ad inferiorem partem deſidunt. Equidem nullas vnquam nares vidi, quæ ſic fractæ, ſi ſtatim priùs quàm callo obducantur compellerentur, reſtitui non potuerint, ſi modo quis rectam curandi rationem inſiſtat. Atqui homines deformitatem magno quidem pretio redimendam æſtimant, eò autem ſtudio anniti, niſi dolore aut mortis metu coacti, neque ſciunt, neque ſuſtinent, quanquam in naribus callus pauco tempore inducatur. Decem enim diebus, niſi ſiderentur, confirmantur. At quibus os à latere frangitur, curatio quidem eadem conuenit, directio tamen ipſa non æquabiliter ab vtraque parte facienda, ſed quod inclinatum eſt extrinſecus compellendo, ad naturalem ſitum ad vrgendum, & digitis immiſſis nares contrectando,

ctando, quæ in interiorem partem vergunt impigrè dirigenda, quoad reſtituãtur, iſtud animo reputantes, niſi protinus nares dirigantur, fieri non poſſe quin peruertantur. Quibus in naturalem ſedem reductis, admotos ad locum vnũ aut plures digitos, qua eminentia erat, ipſum aut alium quendam continere oportet, quoad vulnus confirmatum fuerit. Quin & impulſo in nares paruo digito, ſubinde quæ inclinata ſunt dirigere conuenit. Ac ſi quid inflammationis ſubeſt, iis farina ex aqua ſubacta adhiberi debet. Nihilo tamen minus, etiam farina impoſita, digiti ſimiliter admouendi. At ſi quando ad cartilaginem in latus nares fractæ ſint, eas ſummas peruerti neceſſe eſt, tuncque in extremas nares quiddam ex iis quæ dicta ſunt, quod eas dirigat, aut aliquid tale, immitti debet. Multa autem ad id accommodata inueniri poſſunt, quæ neque odorem moueant, & alioqui mollia nõ ſint. Ego ſanè pulmonis ouilli fruſtum (quod fortè tunc aderat) aliquando immiſſi. Inditæ enim ſpongiæ humorem excipere conſueuerunt. Deinde ex Carthaginienſis corij cortice exteriore, inciſa habena pollicis latitudine, aut quanta conuenit, exteriore parte naribus, qua parte inclinant, agglutinanda, poſteaq; prout conuenit intendenda. Paulò autem ampliùs intendi debet, quoad erectæ & ſuſpenſæ nares eſſe videantur. Tum ita longa habena ſit, vt ſub aurem abducta, ſurſum circa caput adduci queat. Quam quidem ſuo extremo fronti agglutinare, aut etiam vlterius ducere, demùm circa caput volutam deuincire licet. Hæc ſiquidem ratio ſimul iuſtam directionem continet, ſimulque expeditam habet, ſi quis cupiat maiorem aut minorem narium in contrarium momentum propenſionem. Etenim quibus nares in latus fractæ ſunt, in reliquis quidem eadem quæ propoſita eſt curatio conuenit. In plæriſque tamen habena inſuper opus eſt, quæ extremis naribus agglutinata, eas in contrarium momentum propendere faciat. At quibus ad fracturam cutis quoque vulnus acceſſit, eos nihil eam ob rem commoueri neceſſe eſt. Verùm vlceri ceratum quod picem habeat, aut medicamentum aliquod cruentis vulneribus accommodatum imponẽdum. Hæc ſiquidem facilè curationem admittunt. Eodem quoq; modo vbi oſſa diſceſſionem parant, tum primùm directio

impigrè omni adhibita diligentia faciēda, tum etiam poſtea digiti ad directionem adhibendi. Hoc ſiquidem & laxiores eſſe, & admouere tamen oportet. Ex omnibus enim corporis partibus nares facillimè componuntur. Habenarum verò agglutinatione aut in contrarium momentum propenſione nihil omnino vti prohibet, neque ſi vlcus, neq; ſi inflammatio adfuerit. Iſta nanque nullam moleſtiam afferre poſſunt.

At verò auri fractæ vinculum omne inimicum eſt. Neq; enim ita laxo ambitu circundari poterit, & ſi magis apprimatur, plurimùm officiet. Quandoquidem & integra auris ſub vinculo adſtricta, dolore & pulſatione, & febre vexatur. Sed & ea ſunt omninò quidē peſſima cataplaſmata, quę grauiſſima, quinetiam plæraq; noxia, & abſceſſum procurant, cumque mucum plurimum, tum deinde moleſtiæ plenas ſuppurationes efficiunt. At his ad aurem fractam minimè opus eſt. Proximum certè (ſi modò quid confert) locum habet farina glutinoſa, quam neque grauem eſſe oportet, ac quàm minimè contingere conducit. Interdum nanque bona medicina eſt, quæ tum ad aurem, tum ad cætera multa etiam nulla adhibetur. Vitandus præterea in eam partem decubitus, corpusq; extenuandum, idq; potiſſimum in quo auris ſuppuratio metuitur, pręſtatq; etiam aluum emollire. Quòd ſi facilis ſit ad vomitum, is ex moderata aliqua purgatione ciendus eſt. Sed ſi ad ſuppúrationem veniat, celeriter quidem aperiri non debet. Multa nanq; ex his quæ ſuppurare videntur, quandoque etiam nullo adhibito cataplaſmate reſorbentur. At ſi coactus aperueris, citò quidem ſaneſcet, ſi in vlteriorem partem candens ferramentum adegeris. Certò tamen ſcire licet aurem candenti ferramento præter traiectam, curtam & altera minorem reddi. Si verò huiuſmodi ferramētum reformides, pars in tumorē ſublata non parua admodum ſectione incidenda. Craſſiore ſiquidē loco quam quis exiſtimet, pus contineri deprehenditur. Atque (vt breuiter dicam) cætera quoq; omnia mucoſa & mucos gignentia, cùm lenta ſint, vbi contrectantur, digitos celeriter hac vel illa parte effugiunt, eamque ob rem medici craſſiore loco quàm exiſtiment, hæc contineri deprehendunt. Nam & ex iis tuberculis quæ ganglia nominant, quęcunque

cunque fluida ſunt & mucoſam carnem continent, plæriq; aperiunt in his humorem ſe inuenturos ſperantes. Ac medicus quidem opinione fallitur, nulla tamen ex huiuſmodi ſectione noxia imminet. Quæ verò loca aquoſa aut muci plena ſunt, & quibus in locis ſingula ſi aperiantur, vel mortem, vel alia etiam nocumenta afferant, aliàs ſcribetur. Vbi igitur auris ſecta fuerit, omni tum cataplaſmatum, tum linamentorum vſu abſtinendum. Sed vel iis medicamentis quæ cruentis vulneribus imponuntur curatio eſt inſtituenda, vel alio quopiam quod neque onere grauet, neque dolorem inferat. Vbi enim cartilago nudari incipit, in eaque purulenta aut mucoſa ſubſident, id moleſtum eſt. Id quod etiam in illis curationibus euenit. In omnibus autem quæ rurſus excandeſcunt, ferramentum candens vtraque parte traiicere abundè ſuppetit.

At quibus ſpinæ vertebræ ex morbis gibbum contrahunt, ea quidem magna ex parte ſolui nequeunt, præcipuè verò vbi ſuperiore parte qua ſepto annectitur, in gibbum curuantur. Quæ verò infra ſunt, eorum quædam varicibus in cruribus ſubortis ſoluuntur. Magis autem quibuſcunque ſpina in gibbum attollitur, qui in poplitis vena ſuboriuntur varices eum ſoluunt. Fiunt quoque & in ea vena quæ eſt ad inguina. Iam verò quoſdam etiam ab hoc vitio diuturna inteſtinorum difficultas liberat. Et quibus certè adhuc pueris ante perfectum corporis augmentum, ſpina in gibbum attollitur, iis quidem corpus ad ſpinam augeri non ſolet. Verùm crura & manus ad perfectionem deueniunt, illę autem partes exiliores euadunt. Quibus etiam ſupra ſeptum tranſuerſum gibbus fit, iis quidem nō in latum augeri, ſed in anteriorem partem coſtæ ſolent, neque pectus in latum ſed in acutum tendit, ipſique ſpiritum difficulter & cum ſtridulo ſono trahunt. Iis nanque cauitates quæ ſpiritus excipiunt & reddunt, anguſtiores euadūt. Quinetiam ceruicem ad magnam vertebram in anteriorem partem recuruatā habere coguntur, vt ne iis caput pronum ſit. Id igitur magnam faucibus anguſtiā exhibet, cùm intrò vergit. Nam & iis qui ſecundum naturā recti ſunt, os illud intro inclinatum, quoad repreſſum fuerit, ſpirandi difficultatē præbet. In huiuſmodi ergo habitu homines iſti gutturoſi magis quā ſani apparēt,

iidemque tuberculoſi fiunt, vt plurimùm tuberculis duris & crudis ad pulmonem obortis. Nam & plæriſq; tum gibbi, tum diſtentionis occaſionem collectiones huiuſmodi afferunt, cum quibus vicini nerui communionem habent. At quibus infra ſeptum trãſuerſum gibbus exiſtit, nonnullis renum & veſicæ vitia ſuperueniunt, ſed & abſceſſus ad ſuppurationem tendentes circa laterum inanitates & inguina diuturni, ac curatu difficiles, quorum neutri gibbum ſoluũt. Iis verò coxæ magis quàm quibus ſupra gibbus exiſtit, extenuantur. Tota tamen ſpina his quam illis longior. Pubes autem & barba ſerior & rarior increſcit, & infœcundiores exiſtunt, quàm quibus ſuperioribus partibus gibbus contingit. At quibus iam adulto corpore gibbus contingit, iis manifeſtò quidem pręſentis tunc morbi ſolutionem gibbus affert, temporis tamen progreſſu eadem quæ aliis, vel magis, vel minùs, ſe oſtentant. Plærunque autem minùs maligna iſta exiſtunt. Ac multi quidem, cùm facilè, tum ſalubriter gibbum iam ad ſenectutem vſq; ſuſtinuerunt, præſertim quibus corpus carnoſum & pingue eſt redditum. Ex iis tamen pauci annum ſexageſimum ſuperarunt, plærique etiam citiùs moriuntur. Nonnullis quoque ad latus vertebrę in hanc vel illam partem obliquè intorquentur, ſed hęc omnia aut plæraque contingunt, quòd ad interiorem ſpinę partem humorum collectiones fiant. Præterea etiam quibuſdam vnà cum morbo ad id confert habitus in quem iacere conſueuerunt. Verum de his dicetur in diuturnis pulmonis morbis, vbi pulcerrimæ euentorum prænotiones de iis fiunt.

At quibus ex caſu ſpina in gibbum curuatur, iis ſanè paucis in directum reducitur. Etenim quæ per ſcalam fiunt diſtentiones, nihil, quod ego quidem nouerim reſtituerunt. Ea enim potiſſimùm hi vtuntur medici, qui magnifica quadam de ſe opinione vulgo fucum facere ſtudent. Nam apud eiuſmodi homines iſta in admirationem vertuntur, ſi aliquem pendêre, proiici, aut tale quippiam viderint, ſemperque iſta in vulgus ſpargunt, neque præterea quicquam pẽſi habent, num quid ex huiuſmodi manuum aggreſſione rectum aut prauum conſequatur. Medici tamen qui hæc ſtudent, quos equidem noui, inepti ſunt. Nam & commentum

vetus

vetus eſt, & equidem cum vehemẽter laudo qui primus excogitauit, tum hoc, tum quoduis aliud iuuentum ſecundum naturam excogitatum. Neque enim diffido, quin, ſi quis eo probè inſtructo concuſſionem moliatur, nonnulla reduci queant. Ad huiuſmodi tamen omnia iſtam adhibere medelam turpe exiſtimaui, quòd hæc curationis ratio impoſtores magis deceat. Quibus igitur ſecundum ceruicem gibbus exiſtit, ij hac diſtentione in caput facta minus iuuari poſſe videntur. Caput nanque & ſummi humeri propendentes paruum pondus efficiunt. Sed hos, ſi in pedes demiſſi concutiantur, magis reduci conſentaneum eſt. In eam enim partem demiſſi, maius habent propenſionis momentum. At quibus inferiore parte gibbus eſt, ij capite demiſſo concuti debere magis videntur. Si quis ergo concuſſione vti volet, eam rectè hũc in modum inſtituet. Scalæ ſcorteos puluinos aut laneos in obliquum ſubſtratos, paulò ampliori in latitudinem & longitudinem hinc & inde ſpatio, quàm quantum hominis corpus occupat, probè adalligare conuenit. Poſt hæc homine ſuper ſcalam reſupinato, tum pedes quidem non diductos, iuxta malleolos, vinculo ſanè bene firmo, molli tamen, ad ſcalam deuincire oportet. Alligare quoque ſupra & infra vtrunque genu, itemque circa coxas conuenit. Ad laterum autem inanitatem & pectus, faſciæ laxæ ſic circumiiciendæ, vt ne concuſſionem prohibeant. Manus verò ad latera extentæ iuxta corpus ipſum, non ad ſcalam, demittendæ. Scala ita inſtructa ad turrim aliquam altam aut domus faſtigium attrahenda. Locus autem ſuper quem concuſſio fit, renitens eſto. Qui verò attollunt probè edocti eſſe debent, vt æqualiter, rectè, & æquabili libramẽto repenteque demittant, quò neque ſcala in alteram partem propendens, ad terram deueniat, neque ipſi proni ferantur. Ex turri tamen aut malo defixo, in quo inſint carcheſia, commodior demiſſio fiet, ſi ex trochlea aut axe funes laxentur. Sed fortaſſe moleſtus eſt lõgior de his ſermo. Per hunc tamen apparatum maximè quis concuti poſſit. Quòd ſi ſuperiore admodum parte gibbus extiterit, omninoque concuſſione opus ſit, eam in pedes facere, velut iam dictum eſt, expedit. Ita enim maius eam in partem fit propenſionis momentum. Ac obfirmari quidem pectus debet

validè ad ſcalam alligando, ceruix verò quàm laxiſſima faſcia, eatenus vt dirigi poſſit: Ipſumque caput iuxta frontem ad ſcalam alligandum. Manus autem porrectæ ad corpus, non ad ſcalam deuinciendæ. Reliquum tamen corpus ſolutum eſſe oportet, niſi quatenus dirigi queat, alia atque alia parte faſcia laxa circundari debet. Sed videndum eſt, ne huiuſmodi vincula concuſſionem prohibeant. Crura verò nō ad ſcalam quidem, verùm inter ſe alligentur, vt ad ſpinam è directo propendeant. Atque hæc quidem eo modo paranda ſunt, ſi quis omninò ea quæ per ſcalam fit concuſſione opus habet. Turpe autem eſt, cùm in omni arte, tum verò in arte medendi vel maximè, poſt multum exhibitum negotium, multum apparatum, multamq; de ſe excitare opinionem, tandemque nihil opis adferre.

Imprimis autem ſpinæ quidem natura cognoſcenda eſt. Ea nanque ad multos morbos opus fuerit. Etenim qua parte ventrem ſpectat, ab interiore parte vertebræ inter ſe ſunt æquabiles, ac mucoſo & neruoſo ligamento inter ſe deuinctæ, quod à cartilaginibus exortum, ad medullam vſque progreditur. Quidam etiam alij nerui neruoſi à ſummo ad imum in longitudinem protenſi adnaſcuntur, & ab vtraque parte ad earum latera porriguntur. Venarum verò & arteriarum communitates, quotque & quales ſint, & vnde initium ducant, quamque in quibus vim habeant, aliàs declarabuntur. Tum ipſa dorſi medulla quibus inuolucris obuoluatur, vnde ortum ducant, & vbi deſinant & quibuſcum communionem qualemq; vim habeant. Vltra autem hunc locum vertebræ inter ſe cardinis modo committūtur. Nerui verò communes ad omnes tum exterioribus tum interioribus partibus porriguntur. Ac ex omnibus vertebris in exteriorem partem oſſis proceſſus ex ſingulis vnus tum maioribus tum minoribus eminet. His autem proceſſibus adnata eſt cartilago, ex eaq; nerui producuntur, neruis exterioribus aſſimiles. Coſtæ verò interiorem partem magis quàm exteriorem ſuis capitibus ſpectantes, annexæ ſunt, & cum vnaquaque vertebra ſigillatim committuntur. Maximè autem incuruæ ſunt hominis coſtę, eorum modo quę vara ſunt. Coſtarum vero & oſſium quæ ex vertebris procedunt intermedium complent vtrinque muſculi, qui à cer-

uicibus

uicibus initium ducentes, ad ſepti tranſuerſi annexionem vſque tendunt. Ipſa verò ſpina in longitudinem ex recto obliquatur. Ab oſſe quidem ſacro ad magnam vertebram vſque, iuxta quam crurum nexus dependet, in gibbum incuruatur. Veſica nanque & partes naturales, rectique inteſtini laxitas eo in ſpatio ſunt cōſtituta. At inde ad ſepti trāſuerſi annexionem, ex recto in interiorem partem inclinatur. Soluſque hic locus ab interiore parte muſculos adnatos habet, quos quidem ψόας nominant. Ab hac autem parte ad magnam vertebram, quæ eſt ſupra ſummam humerorum partem, ex recto in gibbum eleuatur, imò verò huiuſmodi magis apparet, quàm ſit. Spina nanque media ſui parte eminentiſſimos, ab vtraque autem parte minores oſſium proceſſus habet. Ipſe verò ceruicis articulus in anteriorem partem inclinatur.

Quibus igitur vertebræ in gibbum protuberant, iis abrupta compage, vna aut plures vertebræ magna vi foras protruduntur: quod paucis, neque ita multis contingit. Neque enim huiuſmodi offenſiones facilè contingunt, neque in exteriorem partem expelli vertebræ promtè poſſunt, niſi anteriore parte vehementi ictu per ventrem vulnus accipiatur, hoc verò pacto homo intereat, aut niſi quis ex ſuperiore loco delapſus, in coxas aut humeros impingat. Sed & hic quoq;, licet non ſtatim, ſic tamen intereat. At verò à poſteriore parte, nō ita facilè vertebræ ſuo loco deſilire in interiorem poſſunt, niſi perquàm graue onus aliquod irruat. Oſſium enim quæ in exteriorem partem prominēt, vnumquodq; eam habet naturā, ipſum vti potiùs frāgatur, quam vt ligamētis & articulis mutuò inter ſe cedentibus vi adductis, magno momento in interiorē partem inclinet. Dorſi item medulla ex paruo ſpatio inflexionem habens affligeretur, vbi vertebra hoc modo ſuo loco exilierit, tū loco mota vertebra dorſi medullā comprimeret, ſi non etiam diſrūperet. Ea autē compreſſa & intercepta multis magnis præcipuiſq; partib. torporē induceret. Adeò vt multis aliis vrgentibus malis, ad dirigendam vertebram medico curā intendere non liceat. Quare iſtud neq; concutiēdo, neq; quapiam alia ratione reponi poſſe manifeſtū eſt, niſi ſi quis homine diſſecto, deinde manu immiſſa in ventrē cōtrectando

interiore parte in exteriorẽ protrudat. Quod mortuo quidem licet, viuente verò nequaquam fieri poteſt. Quorſum igitur hæc ſcribimus? Quoniam nonnulli exiſtimant ſe eos ſanaſſe quibus vertebræ in totum articulis excedentes, interiorem in partem prolapſę ſunt. Quamuis quidem ab hac peruerſione facillimè euadere poſſe, nullaque opus eſſe repoſitione, ſed eiuſmodi ſpõte ſaneſcere, quidam exiſtimant. Ignari autem multi ſunt, ex eaque ignorantia id lucrifaciũt, quod alios iſta perſuaſione imbuunt. At iſtud eos in errorem impoſuit, quod ſpinam quæ in ea dorſi parte eminet, vertebras ipſas eſſe exiſtimant, propterea quòd eorum vnũquodque attrectanti rotundum appareat, neq; intelligunt ea oſſa eſſe quæ à vertebris procedunt (de quibus paulò antè ſermo eſt habitus) quodque vertebræ longè in anteriorem partem abeunt. Anguſtiſſimum ſiquidem inter omnia animantia homo pro magnitudine ventrem habet à poſteriore parte in anteriorem, maximè etiam ad pectus. Quum igitur ex his oſſibus quæ ſupereminent aliquod validè fractum fuerit, ſiue vnum, ſiue plura, ea parte locus depreſſior, quàm hinc & inde redditur, idque iis imponit, quòd vertebras intrò ceſſiſſe exiſtiment. Præterea quoque eos etiam in errorem inducunt, eorum qui vulnerati ſunt habitus. Nã ſi incuruari conentur, dolore afficiuntur, cùm ea parte qua vulnerati ſunt cutis contendatur, ſimulque oſſa fracta hoc modo potiùs carnem intus pungant: ſin verò in anteriorem partem nitantur, leuiùs habent. Nam & cutis qua vulnus eſt laxior efficitur, oſſaq; intus minùs pungunt. Quin & ſi quis eos hac parte contingat, in anteriora inclinati cedunt, iſq; locus inanis & mollis ad tactum apparet. Hæc commemorata omnia inſuper medicos fallunt. Ii autem citò & ſine noxa per ſe conualeſcunt. Eiuſmodi enim oſſa omnia quæ laxa ſunt, callo celeriter firmantur.

Spina igitur etiam in ſanis multis modis diſtorquetur. Sic enim natura & vſu rem ſe habere compertum eſt. Quin & ſub ſenio & doloribus idem vſu venit, ſiquidem contrahendi vim habent. Gibbi autem plærunque ex caſu contingunt, vbi quis in coxas aut humeros cadendo impingit. In gibbo enim vnam aliquam vertebram ſublimem foras eminere neceſſe eſt, eas verò quæ hinc & inde ſunt, minus.

Neque

Neque ea tamen à reliquis multùm déſilit,ſed paulùm,cùm ſingulæ in vniuerſum cedant.Eam igitur ob cauſam etiam dorſalis medulla eiuſmodi peruerſiones,vbi in circulum nõ in angulum peruertitur,facilè tolerat. Inſtrumenti autem quo reſtitutio cogitur fabricam huiuſmodi inſtituere oportet.Lignum quidem validum oblongum, in longitudinem inciſum,defoditur.Licet quoque huius ligni loco in pariete oblongum aliquod cauum incidere, quod vel cubiti altitudine,vel ea quam res exigit,à ſolo extet. Deinde veluti columna querna,quadrangula in latus,adhibetur,eo relicto à pariete ſpatio,vt aliquis pertranſire,ſi opus ſit,queat. Ac columna quidem,aut tunicis, aut re quapiam molli, quæ tamen non admodum cedat,inſternitur. Homo verò, vbi fomentis,aut ſi ſuſtinet,multo calido balneo vſus fuerit,pronus extentus reclinatur, manibus ſecundum naturam ad corpus porrectis & alligatis. Tum habena mollis,abunde lata & longa,duobus perpetuis loris cõſtans, media medio pectori quàm proximè ad alas duplici circuitu iniicienda: dein quod ex loris reſtat circa altam vtrinque ad humeros obuoluendum:demum capita ad lignum aliquod quod piſtilli formam habeat deliganda, ea longitudine quæ ſuppoſito ligno conueniat, ad quod appoſitum lignum illud quod piſtilli formam habet,velut obice quodam,extenſionem facit.Altero autem huiuſmodi vinculo,tum ſuper genua, tum ſuper calces dato,capita ad eiuſmodi aliquod lignum deliganda.Tum alia habena lata & mollis,ac valida, mitellæ in modum,conuenienter lata & longa, circum ilia ad coxas quàm proximè, firmiter in orbem circundanda, deinde habenę quod ſupereſt,vnaq; vtrunque lori caput ad lignum,quod ad pedes eſt,alligandum,ac demum eo habitu ſimul quidem æquo libramento, ſimulque in directum extenſio in diuerſa adhibenda. Neque enim magnum detrimentum huiuſmodi diſtentio,ſi probè præparetur,afferri poterit,niſi ſi quis de induſtria videlicet intendi velit. At medicus, aut alius quiuis robuſtus, ac minimè imperitus, ſublimiore manus parte ad gibbum impoſita,alteraq; manu ſuper alteram iniecta,compellere debet, animaduerſione adhibita,num in directum deorſum, num verò ad caput vel ad coxas compulſio facienda ſit. Atque huiuſmodi vis

innoxiè maximè adhibetur. Innoxium quoque eſt gibbò aliquem inſidere, ſimulque dum fit diſtentio, ſublimem ſe attollendo concutere. Quinetiam ſuper gibbum pedibus inſiſtere ac ferri, leuiterq́; incutere nihil vetat. Cui rei moderandæ ſatis idoneus fuerit eorum aliquis qui in palæſtra aſſueti ſunt. Optimè tamen vis adhibetur, ſi paries quidem excauationem habeat, lignum verò defoſſum, qua parte inciſuram habet, quantum congruere videbitur, hominis ſpina depreſſius ſit. Aſſer autem tiliaceus aut ex alio aliquo ligno, non tenuis, inſeratur, tum ſuper gibbum, aut panniculus lacer multiplex, aut paruus quidam ſcorteus puluinus imponatur. Quàm minimum tamen ſubiicere conducit, ea ſola cautione adhibita, ne aſſer importuna ſua duritie dolorem aliquem afferat. Gibbus autem quàm maximè è directo ad excauatum parietem ſtatuatur, quò quà maximè extat, ea parte aſſer impoſitus maximè premat. Aſſer verò impoſitus, ab vno aliquo, vel duobus, ſi opus fuerit, extrema parte vi adduci debet. Alij autem corpus in longitudinem, velut antè dictum eſt, in diuerſa contendant. Poteſt quoq; & per axes diſtentio fieri, aut iuxta lignum defoſſos, vel eorum poſtibus vtrinque erectis paulò extantibus, vel ad ligni verticem hinc & inde, in ipſo ligno defixis. Hæc autem vis tum ad vehementiam, tum ad mediocritatem eſt accommodata, eamque vim habet, vt ſi quis ad nocendum non ad curandum eam adhibere cupiat, ad id multùm valeat. Nam & diſtentione ſola per longitudinem in diuerſa facta nulla etiam alia vi adhibita, probè tamen diſtentio comparatur. Quin & citra diſtentionem ſi quis aſſere duntaxat ad hunc modum vtatur, ſic quoque ſufficiens compulſio fiet. Optimum igitur eſt huiuſmodi vim adhibere, quã tum intendendo, tum remittendo, pro cuiuſque arbitrio temperare licet, & quæ vel ſecundum naturam compulſionem facit. Quæ enim exceſſerunt, compreſſione in ſuam ſedem redeunt. Quæ verò præter naturam coierunt, eæ quę ſecundum naturam intentiones adhibentur, componunt. Equidem nullam aliam viam qua per vim compulſio fiat, neque meliorem, neque æquiorem inuenio. Neque enim ad eam quæ in directum fit ſpinæ diſtentionem, ab inferiore parte & ad os ſacrum appellatum, eſt quod iniectum vin-

culum retineat. Ex ſuperiore verò parte iuxta ceruicem & caput, eſt quidem quod prehendi queat, veruntamen illud in ſpeciem indecorum eſt. Et hac parte exuperans diſtentio, alias quoque noxias afferre queat. Experimentum autem iam olim per vtrem feci quem homine reſupinato minimè inflatum gibbo ſubmiſi, ac deinde folle fabrili in ſubiectum vtrem immiſſo inflaui. Sed parum ſucceſſit. Probè enim diſtento homine cedebat vter, neque flatus quicquam per vim impellebat, præterquam quòd vter facilè elabebatur, cum in idem tum hominis gibbus, tum repleti vtris tumor cogerentur. Si verò non ita vehementer homo extenderetur, vter quidem flatu in tumorem aſſurgebat, ſed homo prorſus magis quàm expediret in anteriorem partem curuabatur. Atque hæc adhibito ſtudio perſequutus ſum, quòd pulchra eſt eorum doctrina, quæ tentata ſucceſſu caruiſſe, idque quamobrem contigerit, apparet.

At quibus ex caſu aut illabente aliquo pondere vertebræ interiorem in partem obliquantur, iis quidem plærunque vertebra non adeò multum ab aliis recedit. Sin verò aut vna aut plures multum exceſſerint, hominem, velut etiam antè dictum eſt, præcipitant, cùm in anguli non in circuli flexum hæc dimotio fiat. Iis igitur vrina & ſtercus magis quàm quibus exteriorem in partem gibbus fit, ſupprimitur, pedeſque ac crura tota magis perfrigerantur, potiuſque iſta, quàm quæ dixi, mortem afferunt. Quòd ſi euadant, iis vrina magis proflua redditur, & crurum impotentia ac ſtupore torquentur. Quòd ſi ſuperiore ſpinæ parte in anteriorem partem inclinatio fiat, totius corporis impotentia & ſtupor contingit. Equidem eum qui ita affectus ſit in priſtinum ſtatum nulla via reſtitui poſſe puto niſi ſi, quæ per ſcalam adhibetur concuſſio, aut aliqua alia eiuſmodi curatio, aut qualis paulò antè commemorata eſt diſtentio, præſidium aliquod adferre poſſit. Impellendi autem modum qui ſimul cum diſtentione adhibeatur, nullum habeo, qui quemadmodum aſſer gibbum impellere poſſit. Quonam enim pacto ab anteriore parte per ventrem impulſio fieri queat? Sed neq; hoc licet, neq; tuſſes aut ſternutamenta aliquid facultatis ad diſtentionem cōferunt. Neq; verò flatus in ventrem immiſſus quicquam efficiat. Quin

& magnæ cucurbitulæ, quæ attrahendarum nimirum vertebrarum intro inclinantium gratia admouentur, magnò errore mentem implicant. Propellunt enim magis quàm attrahant, id quod ignorant qui eas admouent. Quò enim maiores cucurbitulæ adhibentur, eò magis in anteriorem partem curuantur quibus eæ admouentur, cùm à ſuperiore parte cutis ſimul vrgeatur. Alios quoque à ſupradictis concutiendi modos, quos ad hanc affectionem magis accommodatos quiſpiam exiſtimet, referre poſſem, verùm quia paruam in iis fiduciam colloco, ideò non adſcribo. In totũ igitur, de quibus breuiter dictum eſt, ſic ſtatuere oportet: Quæ quidem in anteriorem partem inclinant, periculo & noxiæ eſſe obnoxia. Quæ verò in exteriorem partem gibbum faciunt, noxia & periculo, quòd ad mortem & vrinæ ſuppreſſionem ac ſtuporem attinet, ex toto vacare. Neque enim gibbus in exteriorem partem alui ductus intendit, neque prohibet, quominus fluere poſſint. Vtrunque verò ſpinæ ad interiora inclinatio efficit, prætereaque multa accedunt. Alioqui multò plures crurum & manuum impotentia & corporis ſtupore afficiuntur, vrinaque ſupprimitur, quibus quidem ex gibbo vertebræ neque intro neque extra exceſſerint, ſed in directum ſpinæ vehementer concuſſi fuerint. At quibus ex gibbo ſpina curuatur, iis talia minus contingunt.

Multa quoque alia in arte Medica videre licet, ex quibus quæ vehemẽtia quidem ſunt, cùm in ſeſe totum morbi diſcrimen recipiant, noxia vacant: quæ verò leuiora, noxias & diuturnos morbos pariunt, & magna etiam conſenſione reliquum corpus afficiunt. Quandoquidem & in coſtis fractis tale quidpiam contingit. Quibus enim coſtæ fractæ fuerint, vna aut plures, velut plæriſque euenit, ita vt oſſa ad interiorem partem minimè perrumpant, neque nudentur, pauci quidem adhuc febre correpti ſunt. Sed neque multi etiam ſanguinem expuerunt, neq; multi pus interiore thorace collegerunt, aut ea quæ fit per linamenta curatione opus habuerunt, aut iis oſſa vitiata ſunt, hiſque ſimplex victus ratio ſatis eſt. Etenim ſi febre aſſidua non detinentur, iis inedia deterior eſt quàm cibus, grauioremque dolorem & febrem, ac tuſſim excitat. Modica enim vẽtris plenitudo

coſtas

coſtas dirigit, vaſorum verò inanitio eas pendulas facit, hæque ſuſpenſæ dolent. Ab exteriore autem parte iis quæuis deligatio ſatis eſt, ſic vt cerato & ſpleniis, faſciiſque leniter appreſſis, vinculum æquale inducatur, aut etiam laneum quiddam ſuperimponatur. Coſta verò viginti diebus callo firmatur. Celeriter nanque his oſſibus callus obducitur. At carne circa coſtas ex plaga, aut caſu, aut renixu, aut alia re quapiam eiuſmodi cõtuſa, multi iam copioſum ſanguinem expuerunt. Ductus enim qui per obtentam vnicuique coſtę inanitatem feruntur, & nerui, ex præcipuis corporis partibus ortum ducunt. Vnde etiam multi ex tuſſi & tuberculis, & pure in thorace collecto, ea quæ per linamenta fit curatione indiguerunt, & ad coſtæ ſyderationem deuenerunt. Sed & quibus carne circa coſtas contuſa nihil tale ſuperuenit, tardiùs tamen ij dolore liberantur, quàm quibus coſta perfracta eſt, atque in his caſibus dolor locum magis repetit. Proindeque nonnulli huiuſmodi noxias vbi coſta perfracta ſit, magis negligunt. Quinetiam ij, ſi modò ſapiant, diligentiorem curandi rationem deſiderant. Nam & victui ſubtrahendum, totoque corpore quàm maximè quieſcere conducit, & venere abſtinendum, tum eduliis pinguibus, & quæ faucium aſperitatem inducant, tum etiam validis omnibus. Vena quoque in cubito ſecanda, & quàm maximè habendum ſilentium. Supra locum contuſum ſplenia non multiplicia, ſed multa, & tota contuſione longè latiora inducere, tum cerato ſublinere, & linteis latis, faſciiſque latis & mollibus deuincire conuenit, modiceque apprimere, vt qui deligatur, neque valde compreſſum vinculum, neque item laxum eſſe dicat. Primùm autem ab ipſo colliſo ordiri vinculum debet, ibique maximè firmari. Et à media faſcia iniicienda deligatio, ita vt cutis quæ circa coſtas eſt, neutram in partem inclinet, ſed æquabili momẽto feratur, ſingulisque diebus, aut tertio quoque die deligandum. Præſtat quoque aluum leui aliquo medicamento quod eã deiiciat, mollire. Ac decem quidem diebus corpus extenuare, deinde rurſus alere & implere. Sed dum extenuamus adſtrictior, vbi verò ad pleniorem habitum ducimus, paulò laxior deligatio adhibenda. Quòd ſi ab initio quidem ſanguinem expuat, quadraginta diebus circa curationem &

deligationem diligentia adhibẽda, alioqui ferè viginti dierum curatio abundè eſt. Ex magnitudine autem vulneris, temporis ratio eſt ineunda. At qui huiuſmodi contuſa parui fecerint, iis etſi nullum deterius malum contingit, at locus certè contuſus mucoſam magis quàm antea carnem continet. Ac vbi quidpiam huiuſmodi intus relinquitur, neque curatione quidem probè exprimitur, deteriùs certè ſe res habet, ſi circa os ipſum mucoſum relinquatur. Neq; enim ampliùs æquè à carne os attingitur, oſque morbis opportunius redditur, multiſq; iam ob eiuſmodi cauſas oſſa longo tempore vitiantur. Quòd ſi, non quæ iuxta os ſunt, ſed ipſa caro mucoſa ſit, ſic quoque tamen ſubinde morborum & dolorum reuerſiones fiunt, ſi quis fortè corpore ſit affecto. Iccirco deligatione tum bona, tum valdè accommodata vti conuenit, quoad quæ in contuſo facta eſt humoris effuſio exiccata & abſorpta fuerit, & locus integra carne expleatur, oſſiſque caro increſcat. At quibus malum inueterauit, locuſq; dolore vexatur, & caro aliquantum mucoſa eſt, iis vſtio optimè medetur. Et ſi quidẽ caro mucoſa ſit, ad os vſque vſtio pertingere debet, neq; tamen os ipſum incaleſcere. Sin verò in intermediis coſtis fuerit, ne ſic quidem in ſummo adurere conuenit, ea tamen cautio adhibenda, ne adurendo in vlteriorem partem penetres. Quòd ſi circa os contuſio eſſe videatur, eaque adhuc recens ſit, neque dum vitiatum os fuerit, ſi valdè exiguum quidem locum occupet, ſic velut dictum eſt adurere conuenit: ſin verò oblongus locus ſit qui circa os attollitur, pluribus locis demittendum erit candens ferramentum. De coſtę autem ſyderatione, vbi curationem per linamenta tractabimus, dicetur.

Femoris articulus vbi coxendice excidit, quatuor in partes promouetur, in interiorem quidem ſæpiſſimè, deinde in exteriorem, interdum verò in poſteriorem & anteriorem, ſed raró. Quibus igitur interiorem in partem exceſſit, iis crus alteri collatum, longius duabus de cauſis meritò apparet. Oſſi enim quod à coxendice procedit, & ad ſuperiorem pectinis partem fertur, femoris caput inſidet, & articuli ceruix in acetabulo fertur, exterioreque rurſus parte nates excauatur, nimirum cùm femoris caput in interiorem partem defluxerit. Summa item femoris pars ad genu, & tibia ſimi-

ſimiliter ac pes, in exteriorem partem ferri coguntur. Pede igitur extra vergēte, medici imperiti huic ſanum, non hunc ſano admouent, ac iccirco crus offenſum integro multò longius apparet. Multaque etiam aliàs in his hallucinatio ſubeſt. Sed neque ad inguen crus flectere, ſimiliter atque ſanū poſſunt. Quin & femoris caput in interfœmineo tactu prominere conſpicuum eſt. Ac his quidem indiciis femur interiorem in partem elapſum eſſe colligitur. Quibus igitur articulus elapſus fuerit, neque tentatus reponi potuerit, aut neglectus fuerit, ij crus circumuoluendo velut boues ingrediuntur, plurimamque moleſtiam ſano crure ſuſtinent, coguntúrque ad lateris inanitatem & prolapſum articulum incurui & obliqui eſſe. In ſano verò crure nates rotunda eminere cogitur. Si quis etenim integri cruris pede in exteriorem partem conuerſo incederet, reliquum totum corpus in crus affectum, vt ab eo veheretur, protruderet. At quî fieri poteſt vt crus affectum corpus ſuſtineat? Cogitur ergo hunc in modum integri cruris pede in interiorem partem, non exteriorem conuerſo, ingredi. Hoc enim pacto crus ſanum tam eam corporis partem quæ ſibi, quàm quæ cruri affecto imminet, maximè ſuſtineat. Incuruati autem ad lateris inanitatem & articulos puſilli apparent, & ad latus cruris integri baculo inniti coguntur. Hac enim parte conti renixu indigent, cùm in eam & nates inclinent & corporis pondus feratur. Inclinari itē eos neceſſe eſt, cùm manum è regione cruris affecti ad obliquum femur obfirmare cogantur. Neq; enim crus affectum corpus ſuſtinere poteſt, vbi per vices mutāda crura ſunt, niſi ad terram appreſſum contineatur. His igitur figurationum modis vti cogūtur, quibus intrò prolapſus articulus minimè reconditus fuerit, nihil prouidente ægro quonam habitu facillimè cōſiſtat, cùm caſus ipſe edoceat, ex his qui ad manum ſunt, eū qui maximè ſit accommodatus eligere. Neque enim quibus vlcere pes aut tibia laborat, ij admodum crure incedere poſſunt, eodemque modo infantes gradiuntur. Affecto nanq; crure in exteriorem partē conuerſo, greſſum faciunt. Ac duplex eis, quo opus habent, commodum accedit. Neque enim corpus æquè ſuſtinetur eo crure quod inceſſu extra fertur, atque eo quod intro, cùm ei è directo onus non

incumbat, ſed multò magis illi quod in inceſſu ſupponitur. Huic ſiquidem tum in ipſo ingreſſu, tum in alterna crurum permutatione, è directo pondus incumbit, quòd eo habitu crus ſanum celerrimè ſupponi queat, ſi affecto quidem crure, exterius; ſano, interius ambulatio fiat. At quòd ad præſentem ſermonem attinet, nō parui eſt momenti habitum corpori quàm accommodatiſſimum per ſe inuenire. Qui igitur ad perfectum incrementum nondum deuenere; iis ſi prolapſus articulus non reconditur, femur, tibia & pes breuiora euadunt. Neq; enim iis oſſa æquè in longum augentur, verùm breuiora fiunt, ac præcipuè femur. Cruſque totum carne vacuum, minimè toroſum, effœminatum, & tenuius redditur, partim quidem quòd ſua ſede priuetur articulus, partim verò quòd ſuo munere fungi nequeat, cùm naturalem ſtatum nō retineat. Vſus enim quidam nimiam mollitiem, tum etiam id quod in longum augeri prohibet, quodammodo tollit. Grauiſſimè igitur habēt, quibus dum in vtero continentur, elabitur hic articulus. Secundum hos, quibus in ſumma infantia idem contingit. Minimè verò omnium qui adulti iſtud perpeſſi ſunt. Ac adulti quidem qua ratione incedant, dictū eſt. Quos verò adhuc in infantia hic caſus detinet, plærique quidem in dirigendo corpore negligenter ſe gerunt, maleque ad ſanum crus conuoluuntur, manu, quæ è regione eius eſt ſe ad terram obfirmantes. Quinetiam adulti nonnulli qui hac calamitate vexantur, rectam ambulationem ſegniter curant. At qui in infantia hanc calamitatem experiuntur, ij ſi liberaliter educati fuerint, ſano quidem crure recto vtuntur, verùm ſcipionem alæ quæ ſano cruri reſpondet ſuppoſitum circunferunt. Quidam etiam vtrique alæ ſcipionem ſubiiciunt, crus verò affectum ſuſpenſum detinent, quoque id breuius eſt, eò leuiùs habent. Sano autem crure nihilo minùs habent roboris, quàm ſi integrum vtrunque eſſet. Eiuſmodi tamē omnibus cruris carnes emolliuntur, eæque vt plurimùm exteriore parte magis quàm interiore. Ferunt autem nonnulli Amazonas maſculam ſuam prolem ſtatim ab infantia, partim ad genua, partim ad coxendices, luxare conſueuiſſe, quò videlicet claudi fierent, ac neque mares fœminis inſidias tenderent, eiſque ad manuarias operas vterentur, & coria-

riam,

riam, fabrilem, & quoduis aliud ſedentarium opus exercerent. Quæ quidem vera nécne ſint ignoro. At quòd iſta contingant quibus ſtatim ab infantia articuli luxantur, certò ſcio. In coxis quidem certè in interiorémne partem, an in exteriorem elabatur articulus multùm intereſt. In genibus verò intereſt etiam nonnihil, ſed minùs tamen. Suus autem vtrique proprius claudicationis modus ineſt. Breuioribus enim ſunt membris quibꝰ exteriorem in partem prolapſus articulus fuerit. Recti autem minùs ſtant, quibus in interiorem partem exciderit. Eodem quoq; modo ſi ad malleolum luxatio contingat, quibus in exteriorem partem excidit, ij quidem vari fiunt, verùm ſtare poſſunt. At quibus in interiorem partem articulus prolapſus eſt, ij valgi quidem efficiuntur, minùs verò ſtare queunt.

At verò quænam oſſa augeantur, res ſic ſe habet. Quibus quidem ad malleolum tibiæ os loco motum eſt, iis certè pedis oſſa, quòd proximè vulneri iuncta ſint, minimùm augentur. Tibiæ verò oſſa augentur quidem, neque certè multò minore copia, verùm carnes imminuuntur. At cùm articulus ad malleolum ſua ſede ſecundum naturam manſerit, ad genu verò ſuo loco emotus fuerit, iis tibiæ os, quòd vulneri ſit proximum, non æquè augeri, ſed breuius reddi conſueuit. Pedis autem oſſa imminuuntur quidem, verùm non æquè ac paulò antè dictum eſt, cùm pedis articulus integer maneat. Quòd ſi eo etiam, ſicuti cùm varus eſt, vti poſſent, iis adhuc minus pedis oſſa imminuerentur. Quibus verò coxendicis articulus luxatur, iis femoris os, quòd proximè vulnus attingat, non æquè augeri ſolet, ſed ſano breuius redditur. His tamen neque tibiæ os, neque pedis oſſa eodem modo augeri prohibentur. Quod ideò accidit, quòd femoris articulus qui cum tibia committitur, & tibię, qui cum pede, ſua naturali ſede manet: iis tamen totius cruris carnes imminuuntur. Quòd ſi crure vti poſſent, etiam magis oſſa augerentur, velut priùs quoque dictum eſt, femore excepto, minuſque carne deſtituerentur, quamuis id multò magis quàm ſanis cõtingat. Cui rei indicio ſunt, qui à prima origine, aut antequam ad perfectum incremẽtum deuenerint, brachio luxato muſtelæ cubito præditi euadunt. Hi ſi quidem os brachij breue, cubitum verò ac ſum-

mam manum ſanis paulò exiliora habent, idq; ob ante dictas cauſas, quòd brachium, cùm læſo articulo proximum ſit, iccirco breuius redditur. Cubitus autem non ideò noxiæ æquè patet, quòd brachij articulus qui ad cubitum eſt, priſtinam naturam retineat. Manusque rurſus etiam longiùs à noxia quàm cubitus abeſt. Has igitur ob cauſas enumeratas, oſſa quædam incremento deſtitui, quædam etiam incrementum ſuſcipere contingit. Ad pleniorem autem manus & brachij habitum, multùm manus labor profuerit. Qui nanque muſtelæ cubito præditi ſunt, manuarias operas, quas etiam altera manu præſtant, vt plurimùm hac manu ſuſcipiunt, idque nihilo peius quam altera. Neque enim manibus vt cruribus, corporis onus fertur, ſed ſunt leuia earum opera. Ob exercitationem autem neque in manu, neque in cubito, iis qui muſtelæ cubitum habent, carnes imminuuntur. Quinetiam brachium ad pleniorem habitum inde nonnihil iuuatur. At vbi coxendicis articulus à primo ortu, aut etiam in ipſa infantia, ſua compage emotus, ad interiorem partem inclinarit, carnes eàm ob cauſam magis quàm in manu imminuuntur, quòd ij crure vti nequeant. Atque hæc ita ſe habere, quæ paulò pòſt dicentur quodammodo teſtabuntur.

At quibus in exteriorem partem femoris caput exceſſit, iis crus iuxta alterum extenſum meritò quidẽm breuius apparet. Neque enim femoris caput, velut cùm intrò luxabatur, oſſi inſidet, ſed iuxta os quod natura inclinatum eſt, in carne humida & cedente firmatur, idcoque breuius apparet. Interiore verò parte ad locum inter crura medium (greſſuram & πληχάδα nominant) femur magis contrahitur & gracilius euadit. Exteriore autem parte nates in gibbum magis extumeſcit, extra nimirum femoris capite elapſo. Quin & ſuperior nates apparet, eò quòd hac parte caro femoris capiti cedit. Extrema verò femoris pars ad genu, & tibia & pes introrſum ſpectare conſpiciuntur. Verùm neque inflectere perinde ac ſanum crus poſſunt. Atque hæ quidem ſunt extra prolapſi femoris notæ. Quibus igitur iam adultis luxatus articulus reconditus non fuerit, iis crus totum breuius conſpicitur, neque ingreſſu terram calce contingere poſſunt, ſed ima planta terræ inſiſtunt,

pau-

paululumque ſummis digitis interiorem in partem tendunt. Atque in his longè meliùs crus læſum corpus ferre poteſt, quàm quibus in interiorem partem luxatio facta eſt, partim quidem quòd femoris caput, & articuli ceruix, quæ naturaliter obliqua eſt, maiori coxæ parti ſubiecta eſt, partim verò quòd ſummus pes in exteriorem partem inclinari non cogitur, ſed prope ad rectitudinem corporis accedit, & interiorem in partem etiam conuertitur. Quum igitur articulus carnis locum in quem elapſus eſt conſuetudine tritam fecerit, & caro lentorem contraxerit, temporis tractu doloris expers euadit. Tuncque, ſi velint, abſque baculo incedere poſſunt, & corpus affecto crure ſuſtentare. Iis ergo, eò quòd crure vtuntur, minùs quàm quibus paulò antè dictum eſt, carnes emolliuntur, idque plus, aut minùs contingit. Ferè autem magis ad interiorem partem quàm exteriorem effœminantur. Ac eorum quidem nonnulli, quòd crus flectere non poſſint, calceum ſibi inducere nequeunt. Quidam etiam id poſſunt. At quibus in matris vtero hic articulus ſua ſede emotus fuerit, aut cùm adhuc augentur vi exciderit, neque reconditus fuerit, aut etiam morbo elapſus atq; ſua compage motus fuerit (horum enim plæraque contingunt) eorum quidem nonnullis, ſi ſyderatum femur fuerit, ſuppurationes diuturnæ & quę curationem per linamenta deſiderent, contingunt, quibuſdã etiam oſſa nudantur. Eodem verò modo tum quibus ſyderatur os femoris, tum quibus non ſyderatur, multò breuius redditur, ac neque velut ſanum augeri ſolet. Huius etiam tibiæ oſſa paulò quidem quàm alterius breuiora euadunt, ob eaſdem cauſas, quæ etiam antea ſunt commemoratæ. Atque hi incedere poſſunt, nonnulli quidem eo modo, quo quibus iam adultis elapſus articulus reconditus non fuit, quidam etiam toto pede inſiſtunt, inter ambulandũ tamen ob cruris breuitatẽ, vtranq; in partem inclinari coguntur. Hęc autem ſic contingunt, vbi in his quæ ad corporis habitum ſpectant, diligenter, & in quibus oportet rectè fuerint à pueris educati, priùs quàm ad ambulationem confirmentur, ac nihilominus etiam diligenter & rectè, vbi confirmati fuerint. Summam verò curam poſtulant, quibus in prima infantia hic caſus incidit. Si enim ea in infantia

negligantur, iis totum crus prorſus inutile & incrementi expers redditur, ac vnius ei ſi cruris carnes magis imminuũtur quàm ſani. At multò ſanè minùs quàm quibus interiorem in partem exciderit, idque ob vſum & laborem, ita vt ſtatim vti crure valeant, velut etiam de his qui muſtelæ cubito præditi ſunt paulò antè dictum eſt. Nonnullis quoque partim quidem ſtatim à prima origine, partim verò ſub morbo, amborum crurum articuli exteriorem in partem prolapſi ſunt. Iis igitur oſſa quidem huiuſmodi vitiis patẽt, at carnes minimè effœminantur. Sed & pleniora crura euadunt, niſi ſi quid interiore parte paulùm deficit. Eam verò ob cauſam pleniora ſunt, quòd vtroque crure pariter vtuntur. Eodem enim modo inter ambulandum ab vtraque parte iactantur, iiq; valdè prominentibus natibus conſpiciuntur, eò quòd articuli ſuo loco exceſſerunt. Quòd ſi neq; his oſſa vitientur, neque gibboſi ſupra coxendices euadant (quoſdam enim huiuſmodi vitia prehẽdunt.) Niſi ergo tale quid contingat, de cætero ſatis ſalubriter vitam traducunt. Minùs tamen ij reliquo corpore, capite excepto, incrementi ſuſcipiunt.

At quibus poſteriorem in partem femoris caput elapſum eſt, quod paucis contingit, ij neque ad articulum luxatum, neque admodum ad poplitem crus extendere poſſunt. Atq; id multò minùs, quàm quibus hoc vitium iam pridem cõtigit, quòd hi inguinis & poplitis articulum magis extendere poſſint. Præterea etiam illud animaduertẽdum, quod & valdè vtile & magni eſt momenti, ac plæroſque latet, neque ſanos poplitis articulum extendere poſſe, niſi vnà quoque inguinis articulum extendant, præter quàm ſi pedem valdè ſuſtollant: ſic enim poſſe. Hi ergo neque eodem modo poplitis articulum, ſed multò ægriùs, flectere poſſunt, niſi vnà quoq; inguinis articulum inflexerint. Multa quoque alia in corpore huiuſmodi cognationes habent, & circa neruorum contractionem, & muſculorum habitum plurima & cognitu digniora quàm quis exiſtimet, conſpiciuntur. Quod etiã in inteſtinorum natura totiuſque ventris, ac in vteri erroribus & contractionibus cernere licet. De quibus aliàs cum his quę nunc dicuntur conſentiens ſermo habebitur. Quòd ad præſentem ſermonem attinet, neq; crus

exten-

extendi (velut iam dictum eſt) poteſt, breuiusq; duabus de cauſis apparet,tum quòd non extenditur,tum quia ad natis carnem prolapſum eſt. Ea etenim eſt oſſis coxendicis natura,qua parte & femoris ceruix & caput ineſt. At vbi commiſſura excidit, decliue in exteriorem natis partem deferri ſolet. Inflectere tamen crus,ſi modò dolor non prohibeat, poſſunt,tibiaque & pes ferè recta conſpiciuntur, neque in hanc vel illam partem admodum inclinata. Ad inguen verò, præcipuè etiam ſi quis locum attingat, caro aliquanto mollior ſentitur, præſertim cùm articulus alteram in partem prolapſus ſit. Ad nates autem,ſi quis attrectet,femoris caput aliquanto etiam magis protuberare videtur.Atq; hæ quidem notæ ſunt, vbi poſteriorem in partem femur elapſum eſt.Cui ergo iam adulto prolapſum,reconditum non fuerit,is quidem, vbi tempus aliquod interceſſerit,& dolor quieuerit,articulusque in carne volui aſſueuerit, ambulare poteſt:inter ambulandum tamen vehementer ad inguina eum inflecti neceſſe eſt,idque duabus de cauſis, tum quòd ob antè dicta crus multò breuius efficitur, tum etiam quia longè abeſt vt calce terram contingat.Si nanque vel paululum conetur hoc pede ferri,nulli alteri rei innixus,is vtique in poſteriorem partem decidet,cùm coxendices plurimùm præter pedis ingreſſum in poſteriorem partem eminentes & ſpina in coxendices incumbens, magno momento illuc ferantur. Vix autem ima pedis planta conſiſtit,ac ne ſic quidem,niſi ſeipſe ad inguina incuruarit,prætereaque alterius cruris poplitem inflectat. Quandoquidem ita neceſſe eſt, vt manu quæ eſt à parte affecti cruris, ſuperiori femoris parti obiecta,ad quemlibet ingreſſum firmetur. Quæ res certè efficit,vt ad inguina aliquantulum incuruari cogatur. In alterna enim crurum inter ambulandum viciſſitudine, ſuper crure affecto corpus ferri nequit, niſi admota manu crus illud terræ obfirmetur, præſertim cùm articulus corpori nō ſubſtet,ſed ad coxendicem poſteriorem in partem promineat. Ij tamen abſque baculo incedere,ſi aliàs aſſueuerint,poſſunt,propterea quòd pedis greſſus priſtinam directionem ſeruat, neque exteriorem in partem inclinat. Quocirca conto cui innitantur nihil indigent. Atqui ſi femoris apprehenſi loco, alæ quæ ad crus affectum eſt ſub-

iecto ſcipioni inniti velint, ij longiore quidem ſuppoſito ſcipione, erectiores incedent, pede tamen humi non innituntur. Quòd ſi pede inniti velint, breuiorem eſſe baculum oportet, eoſq́; inſuper ad inguina inflecti neceſſe eſt. At carniũ imminutiones iis etiã pro ratione, velut antè dictũ eſt, contingunt. Quibus enim crus ſuſpenſum eſt & nihil laborant, iis vel maximè imminuuntur, minimum verò, vbi plurimùm ingreſſu vtuntur. Crus tamen integrum non modò nihil vtilitatis conſequitur, verumetiam deformius redditur ſi affecto crure ad terram innixi vtantur. Illi enim dum ſubſeruit, tum in exteriorem partem coxẽdicem prominere, tum poplitem inflecti neceſſe eſt. Quòd ſi affecto crure terram non contingat, ſed eo ſuſpenſo ſcipioni innitatur, eo ſanè pacto crus integrum robuſtius euadet, cùm & naturaliter habeat, & exercitatione magis corroboretur. Cæterùm hæc ad artem Medicam nihil pertinere dixerit fortaſſe quiſpiam. Nimirum quid attinet de his quæ nullam amplius curationem admittunt, copioſiorem adhuc doctrinæ ſermoem facere? Iſtud verò plurimum refert. Eadem enim notione, cùm iſta inter ſe ſeparari nequeant, comprehenduntur. Danda ſiquidem operã eſt, ne quæ curationem admittere poſſunt, incurabilia euadant, proſpicientes quanam potiſſimùm ratione prohibeamus, quò minùs eò deueniant, vt incurabilia reddantur. Quæ verò nullam curationem admittunt, proſpicere etiam oportet ne maximè noxia efficiantur. Prædictiones autem ſplendidæ & laude dignæ ex eo exiſtunt, quòd dignoſcimus quonam, & quanam ratione, aut quando, res quæque exitum habitura ſit, ſiue eò tendat vt curationem recipiat, ſiue curationis ſpem adimat. At quibus vel à primo ortu, vel alioqui dum adhuc augentur, articulus hoc modo in poſteriorem partem prolapſus, ac minimè recõditus fuerit, ſiue per vim, ſiue per morbum hic caſus inciderit (multæ nanque luxationes huiuſmodi per morbos fiunt, quibuſnam verò in morbis iſta contingãt paulò pòſt ſcribetur.) Si prolapſus igitur articulus reſtitutus non fuerit, os femoris breue quidem redditur, crus autem vniuerſum, eo quòd nulli ſit vſui, vitiatur & incremento deſtituitur, longeque gracilius euadit, quòd nihil ad vſum cedat. In iis etiam poplitis articulus

vitium

vitium ſentit. Nerui nanque ex prædictis cauſis intendũtur. Ideò neque poplitis articulum extendere poſſunt, quibus hunc in modum coxa elapſa ſit. Quæcunque enim (vt breuiter dicam) corpori vſum aliquem præſtant, ea ſi quis in eo laboris genere quod cuique eſt conſuetum, moderatè exerceat, hac quidem parte bene valent, augẽtur & ad maturam ſenectutem perueniunt: ſin contrà otientur neque in vſum veniant, morbis patent, incremento priuantur, celeriterque conſeneſcunt. Inter quæ maximè id articuli & nerui ſentiunt, ſi in vſionem non veniant. His igitur de cauſis hoc in luxationis genere, maiorem quàm in cæteris noxiam accipiunt. Crus nanque totum, tum quòd ad oſſium, tum quòd ad carnium naturam ſpectat, incremento deſtituitur. Ii ergo vbi in viros euaſerunt, crus ſuſpenſum & inclinatum habentes ſuper altero, baculo vno, aut etiam altero innixi, feruntur.

At quibus priorem in partem femoris caput prolapſum eſt (quod paucis contingit) ij perfectè quidem crus extendere poſſunt, incuruari verò ad inguen minimè. Quin & laborant ſi poplitem inflectere cogantur. Crus verò longitudine æquale conſpicitur, idque ad calcem maximè. Sed pes ſummus minùs aliquanto in anteriorem partem propendere poteſt. Crus autem vniuerſum naturalẽ rectitudinem ſeruat, neque in hanc vel illam partem tendit. Dolore quoque ij ſtatim præcipuè afficiuntur, vrinaq; imprimis potiùs quàm aliis in luxationibus ſupprimitur. In his enim femoris caput proximè ad inſignes neruos incumbit, & ad inguen quidem intumeſcunt, isq; locus contentus conſpicitur, ad nates autẽ in rugas magis contractus & ſummè gracilis. Atq; hæc quidem dictæ ſunt notæ eorum quibus hunc in modum femur prolapſum eſt. Quibus igitur iam adultis, articulus hic elapſus reconditus non fuerit, ij vbi dolor cõquieuerit & articulus eo in loco in quem excidit verti aſſueuerit, protinus fere erecti abſque baculo ingredi poſſunt idque admodum erecti, nimirum cùm affectum crus neque ad inguen, neq; ad poplitem facilè incuruare queant. Ideoque quòd ad inguen flecti nequeant, toto crure ad ingreſſum magis erecto, quàm cùm valebant, vtuntur. Interdumq; pedem per terrã trahunt, vt qui ſuperiores articulos

non facilè inflectant,& toto pede inambulent.Neque enim minùs hi calce quàm anteriore pedis parte incedũt. Quòd ſi multùm progredi poſſent, vel planè calci inſiſterent. Nã & bene valentes quo longiùs iter faciendo procedunt, hoc magis calci inſiſtunt, pede vno defixo alterum attollentes. Quibus ergo hoc modo luxatio contigit, ij magis adhuc calce quàm pedis parte anteriore impingunt. Pedis enim pars anterior, cùm crus reliquum extentum eſt,non æquè ac ſi inflexum fuerit,in priorem partem flecti poteſt.Neque contrà pes ſimus reddi poteſt crure inclinato,velut extento. At crus quidem cùm bene valet,quomodo diximus à natura conſtitutum eſt. Cùm verò prolapſus articulus repoſitus non fuerit,ob commemoratas cauſas, velut dictum eſt, inambulant.Ad nates tamen & carnoſam tibiæ poſteriorem partem,atque è regione poſterioris partis, crus altero gracilius redditur.At quibus tenella adhuc ætate ſic luxatus articulus reconditus non fuerit, vel à prima origine id contigerit,iis quoque femoris os aliquanto magis quàm tibiæ aut pedis imminuitur.Et minimum quidem in hoc luxationis genere femur imminuitur.Carnes tamen omni ex parte præſertimque ex poſteriore regione imminuuntur, velut iam ſuprà dictũ eſt. Qui ergo rectè educati fuerint,ij dũ augentur, crure quidem, etſi altero aliquantum breuiore, vti poſſunt,baculo tamen qua parte crus læſum eſt,innitentes. Neque enim abſque calce imam plantam ad vſum demittere admodum queunt, quod in aliis claudicationibus quibuſdam licet.Cuius rei ea cauſa eſt quam paulò antè retulimus.Iccirco igitur baculo inſuper indigent. At qui neglecti fuerint, neque crus in terram demittunt,ſed ſuſpenſum habent,iis oſſa quidem quòd ad incrementum attinet, potiùs quàm iis qui eo vtuntur,imminuuntur, carnes verò multò etiam magis. Circa articulos autem,quòd ad directionem ſpectat,crure ij aliquanto magis capti ſunt,quàm quibus aliter luxatio contigerit.

In ſumma igitur, articuli qui prolabuntur & luxantur, non eodem ſemper modo excidunt & luxantur, ſed interdum quidem longè ampliùs, interdum verò multò minùs. Et qui quidem lõgè ampliùs luxantur aut excidunt,maiore moleſtia in totum reconduntur, ac niſi reponantur ,in his oſſa,

oſſa, carnes, corporis habitus & magis ac manifeſtiùs debilitantur & deprauantur. At vbi minùs prolabuntur & luxantur, hæc quidem oſſa faciliùs reconduntur, cumq; fruſtra tentata aut neglecta repoſitio fuerit, iis minores magisque innoxiæ, quàm quibus paulò antè dictum eſt, debilitates contingunt. Atque in reliquis quidem articulis per ſanè multum intereſt, maiórne interdum an minor luxatio fiat. Verùm tum femoris tum brachij capita, quàm ſimillimas inter ſe vtraque luxationes patiuntur. Cùm namque rotunda ſint, ſimplicem ac lęuem rotunditatem habẽt. Sinus autem ea excipientes rotundiores ſunt, iisq; adaptãtur. Quò fit vt articuli dimidium in his ſuo loco excedere non poſſit. Ob rotunditatem enim, aut exteriorem in partem, aut interiorem luxabitur. Ergo quòd ad præſentem ſermonem attinet, in totum iam prolabuntur, alioqui minimè excidunt. Interdum tamen ij magis quidem, interdũ minùs à naturali ſede exiliunt, magisque id femori quàm brachio vſuuenit. Nonnulla ſiquidem ex luxatis quæ à primo ortu contigerunt, ſi parua luxatio fuerit, in naturalem ſtatum redire poſſunt, præſertimque ad pedis articulos. Quibus à primo ortu crus varum efficitur, eorum plærique curari poſſunt, niſi magna admodum emotio extiterit, aut etiam pueris ætate paulò ampliùs prouectis iſta contigerint. Quàm celerrimè his igitur curationem adhibere optimum eſt, priùs quàm & pedis oſſium, & carnis in tibia perquàm magnus defectus contingat. Vari igitur non vno modo ſed pluribus fiunt. Plærunque ſiquidem non ex toto ſede ſua elapſo articulo, ſed quòd re aliqua detentus eo habitu aſſueuerit, pes varus efficitur. In eorum autem curatione animaduertendum eſt, vt tibiæ quidem os ad malleolũ quod extra ſpectat, interiorem in partem propellatur & dirigatur, contrà verò os calcis è directo exteriorem in partẽ repellatur, quò oſſa quæ extant, tum circa medium, tum circa tranſuerſum pedem, inter ſe concurrant. Digiti verò vna cum pollice interiorem in partem repente inclinentur, atque hunc in modum cogantur. Adhibito autẽ cerato quod copioſam reſinam recipiat, & ſpleniis & faſciis mollibus, neque paucis, neque admodum appreſſis, deligatio inſtituenda, neque aliter faſciæ circumducendæ quàm ſi pes ma-

nibus componeretur, quò pes paulò magis ad valgum ſpectare videatur. Tum ſolea quædam ex corio non admodum duro, aut plumbo paranda, eaque non ad cutem poſita adalliganda, ſed cùm iam poſtremas faſcias appoſiturus es. Vbi iam deuinctus fuerit, vnius cuiuſdam lintei ex quibus deligatio conſtat caput, ad faſcias quæ in inferiore parte pedis exiſtunt, è regione parui digiti aſſuendum, deinde ſurſum intendendũ, vt dũ moderatè habere videatur, ſupra carnoſam tibiæ partem poſteriorem prominentem circumducatur, atq; ita firmiter collocatum hæreat. Ad ſummum, quaſi quis ceram fingat, ea ad iuſtam naturam adducenda, vt & quæ inclinant, & quæ præter naturam diſtenduntur, manibus nec non deligatione in naturalem ſtatum reponantur, neque magna vi ſed leniter cogantur. Ita verò faſciæ aſſuendæ, vt quemadmodum opus eſt, membrum excipiatur. Nam & aliæ claudicationes alium excipiendi modum poſtulant. Tum calceus plumbeus parandus, ſupra vinculum inducendus, eo modo qualem Chiæ crepidæ habebant. Verùm neque eo opus eſt, ſi quis rectè manibus componat, tum rectam faſciarum deligationem adhibeat, tum rectè excipiat. Atque hæc quidem curatio, quæ neque ſectionem neque vſtionem, neque aliam varietatem vllo modo poſtulat. Iſta nanque opinione celeriùs curationi cedunt. Tempore tamen ſuperanda ſunt, quoad iuſto habitu corporis incrementum acceperit. Cùm verò calcei ratio ineunda erit, accommodatiſſimi erunt calcei Arbylæ dictæ, quibus lutum calcatur. Hoc nanque calceamenti genus minimè à pede ſuperatur ſed ipſum potiùs continet. Maximè quoque accommodata eſt Cretenſis calceamenti ratio.

At verò quibus tibiæ oſſa luxata, accedente vulnere, commiſſura quæ eſt ad pedem penitus eminent, ea ſiue intro, ſiue extra vergant minimè reponenda ſunt, ſed ſinenda vt qui velit ea reponat medicus. Id enim manifeſtò noſſe oportet, eos quibus iſta repoſita permanſerint interituros, paucisque diebus duraturos. Conuulſione nanque ſublati, pauci diem ſeptimum ſuperant. Sed & pes & tibia ad gangrænam deueniunt, eaque ſic affore certò noſſe conuenit. Ac neque veratrum eodem die exhibitum, iterumque

que

que epotum, mihi videtur auxilio futurum, proximè tamen, ſi quid aliud, facere, quod certè non exiſtimo. Quòd ſi neque repoſita, neque ab initio tentata fuerint, eorum plærique ſuperſunt. Tibia verò & pes, eo quo æger velit modo obfirmanda, tantùm ne dependeant, néue moueantur. Curatio verò cerato quod picem habeat, & ſpleniis vino madentibus, paucis, non admodum frigidis, inſtituenda. Frigus nanque in huiuſmodi affectibus conuulſionem accerſit. Accommodata quoque eſt curatio per betæ folia, aut tuſſilaginis, aut alterius huiuſmodi, in vino nigro auſtero ſemicocta, vlceri adiectiſque partibus impoſita. Vlcus autem ipſum cerato tepido illinendum. Quòd ſi tempus hybernum ſit, lanæ quoque ſordidæ, vino & oleo tepido madentes imponendæ, ac deſuper irrigandæ. Neque omninò quicquam deligandum aut circumponendum. Probè enim noſſe conuenit, huiuſmodi affectibus appreſſionem & pondus omnem afferre noxiam. Accommodata autem ad ea nonnulla ſunt ex medicamentis quæ cruentis vulneribus imponuntur, ea nimirum, quibus conuenit vt lanæ impoſitæ vino madentes diutiùs permaneant. Ex iis verò medicamentis quæ cruentis vulneribus admouentur, quæcunque intra paucos dies ſoluuntur, & quæ reſinam recipiunt, non æquè vt illa accommodata exiſtunt. Horum enim vlcerum purgatio, cùm multo tempore madeant, in longius tempus protrahitur, atque ex iis nonnulli vtiliter deligantur. Noſſe tamen certò conuenit, neceſſe eſſe hominem turpiter claudicare, cùm pes ſuperiorem in partem retrahatur, luxataque oſſa extra eminere conſpiciantur. Neque enim vllum ex his oſſibus ferè, niſi paululum quid, nudatur, neque abſcedit, verùm tenuibus imbecilliſque cicatricibus obducitur, idque ſi longo tempore quieuerint, alioqui periculum eſt ne aliquod vlcuſculum, quod curationem non recipiat, relinquatur. Verùm quod ad præſens inſtitutum attinet, qui hac ratione quidem curantur, ſeruantur. At vbi repoſitus articulus remanſerit, intereunt. Eadem quoque ratio eſt vbi cubiti oſſa ad manus articulum facto vulnere, vel interiorem in partem, vel exteriorem emineant. Certò enim tenendum eſt, eum cui recondita oſſa permanſerint, ſupra poſito mortis genere intra

paucos dies interiturum. Quibus verò neque repoſita ſunt, neque repoſitio tentata, eos multò plures ſupereſſe. His autem quæ dicta eſt curatio idonea exiſtit. Claudicationis quoque habitum deformem, manuſque digitos imbecillos & inutiles reddi neceſſe eſt. Vbi nanque interiorem in partem oſſa luxantur, digiti inflecti, ſi in exteriorem, extendi nequeunt. At quibus tibiæ os ad genu, accedente vulnere, vel ad interiorem, vel ad exteriorem partem foras eminet, id ſi recondatur, magis quidem eos adhuc præcipitat, quàm cæteros, licet etiam illis periculum intendatur. Verùm ſi non repoſito oſſe curationem adhibueris, hac ſola quidem ratione ſpes ſalutis ſupereſt. Eò autem maius cõiunctum periculum hæc oſſa habent, quò ſuperiora ac validiora, à robuſtioribuſque prolapſa fuerint. Quòd ſi os femoris ad genu cum vlcere luxetur, id ſi repoſitum quidem permanſerit, maiore adhuc vi & celeriùs, quàm ſuprà dicta, hominem præcipitat, non repoſitum verò maiore periculo caret quàm ſuperiora: vna tamen hæc ſalutis ſpes eſt. Eadem ratio eſt & in articulis ad cubiti gibbum, & in cubito, & in brachio. Ex his enim, vbi luxata cum vlcere eminẽt, ea omnia ſi reconduntur, mortem, non repoſita, ſpem ſalutis afferunt. At iis qui euadunt claudicatio adeſt. Articuli autem ſuperiores ſi recondantur, mortem magis afferunt. Sed & iidem non repoſiti periculum maius habent. At ſi cui ſuperiores articuli luxati cum vlcere foras emineant, ij vtcunque recondantur, mortem magis afferunt, non repoſiti quoque maiori periculo ſunt expoſiti. Sed & quænam curatio mihi maximè accommodata eſſe videatur, iam expoſita eſt. Iam verò quibus digitorum, aut pedis, aut manus articuli luxati, cute vulnerata exceſſerint, oſſe non fracto, ſed ab ipſa connexione auulſo, iis ſi repoſiti permanſerint, cõuulſionis quidem periculum, niſi recta curatio adhibeatur, impendet. Operæpretium tamen eſt, vbi prædixeris multa cautione & diligentia opus eſſe, ad repoſitionem aggredi. Facillima autem maximeque efficax & artificioſa eſt repoſitio, quæ per vectis molitionem fit, velut etiam ſuprà in oſſibus fractis & eminentibus dictum eſt. Deinde quàm maximè quieſcere conuenit, ac decumbere, modicoque cibo vti. Præſtat quoque & leui aliquo medicamento ſurſum

purgare.

purgare. Vlcus autem aut medicamentis quæ cruentis vulneribus protinus imponuntur, & perfundi ſunt idonea, curandum eſt, aut buphthalmi foliis, aut iis quæ fractis caluariæ oſſibus ſubueniunt, nihilque quod valde ſit frigidum admouendum. Ac primi quidem articuli minimùm periculo ſunt obnoxij: Superiores maius periculum habēt. Eodem autem, vel certè poſtero die recondendi ſunt, tertio aut quarto minimè. Quarto enim die recrudeſcentis mali notæ maximè eduntur. Quibus ergo non protinus repoſitio contigit, hi dies tranſmittendi ſunt. Quicquid enim intra decem dies reconditum fuerit, contineri ſolet. Quòd ſi recondito articulo conuulſio accedat, is protinus expellendus eſt, & calida ſubinde perfundendus, totumque corpus, tum præcipuè circa articulos, calidè, blandè ac molliter cōtinendum. Verùm inclinatum magis quàm intentum totum corpus eſſe conuenit. Expectandum tamen eſt vt reconditi digitorum articuli abſcedere debeant. Plærunque enim ita contingit, ſi vel leuis inflammatio ſubſit. Adeò vt niſi in imperitiæ culpam apud vulgum medicus incurreret, nihil omninò reponi oporteret. Atque oſſa quidem ad articulos foras eminentia, vbi reconduntur, hunc in modum, velut dictum eſt, periculum adferunt.

At quæcunq; ad digitorum articulos ex toto præciduntur, ea plærunque ſunt innoxia, niſi quis ſub ipſo vulnere in animi deliquium incurrat, iiſque vlceribus quæuis curatio ſatis erit. Sed & quæ non ad articulos, verùm ad aliam quādam oſſium rectitudinem præciduntur, etiam hæc innoxia ſunt, & adhuc cæteris promtiorem curationem recipiunt. Quæ item in digitis oſſa fracta cute eminent, non ad articulos: hæc etiam innoxiè reconduntur. Præciſiones autem oſſium ex toto, & ad articulos & in pede, & manu, & in tibia nonnullis ad malleolos, & in cubito: quibuſdam ad primā palmæ partem, plærunque citra noxiam fiunt, ſi non protinus animi defectio oppreſſerit, aut quarto die febris aſſidua acceſſerit. Carnium tamen ſyderationes contingunt, & in vulneribus ſanguinem profundentibus, & in valentibus conſtrictionibus, tum in oſſium fracturis plus æquo compreſſis. In aliis item quæ vinculis violenter intercepta fuerint, plærunque decidunt. Et ex his complures euadunt, nec

non quibus in femore carnis & oſſis pars aliqua excidit, & quibus in brachio. Minùs autem ex brachio & tibia cùm quid decidat, hi adhuc facilè tolerant & ſuperſunt. Quibus igitur fractis oſſibus ſyderationes & denigrationes confeſtim contingunt, iis quidem, cùm iam antea oſſa ceſſerint, celeres corporis abruptiones fiunt, & quæ caſura ſunt, citò decidunt. At quibus integris oſſibus denigrationes contingunt, iis quidem carnes celeriter etiam emoriuntur, oſſa autem, tum qua parte nigrities terminatur, tum qua nudata ſunt, tardè abſcedunt. Partes autem corporis quæ infra terminos denigrationis fuerint, vbi iam prorſus emortuæ fuerint, & dolorem non ſenſerint, ad articulos auferendæ, ea cautione vt ne vulnus inferatur. Nam vbi qui exciditur dolet, neq; dum qua parte exciditur corpus emortuum fuerit, ne ſub dolore animus deficiat, admodum periclitatur. Eiuſmodi verò animi defectiones multos iam confeſtim è medio ſuſtulerunt. Ac femoris quidem os hoc modo nudatum octogeſimo die abſcedere vidi. Verùm tibia huic homini vigeſimo die circa genu detracta fuerat, mea autem ſententia etiam citiùs. Neque enim ſimul, ſed vt conſultiùs quid fieret viſum eſt. Tibiæ verò oſſa ex huiuſmodi nigritie, quæ ex ipſis nudata fuerunt fere ad mediam tibiam, ſexageſimo die mihi deciderunt. Curatio ſanè quidem curationi præſtat, quò maturiùs vel ſeriùs nudata oſſa decidant. Preſſus item à preſſu, & validitate & imbecillitate differt, quò etiam celeriùs aut tardiùs nerui, carnes, arteriæ & venæ denigratæ emoriantur. Quæ enim non validè intercepta emoriuntur, ex his nonnulla ad oſſium nudationes non deueniunt, ſed in ſummo magis decidunt, in quibuſdã verò neque neruus denudatur, ſed magis ſummę partes decidunt. Eas igitur ob cauſas, tempus intra quod horum ſingula iudicatione ſoluuntur, certo numero comprehendere non licet. At certè eiuſmodi curationes ſuſcipiendæ ſunt, quippe cùm ad aſpectum ipſum magis quàm ad medicationem ſint formidabiles. Iisque omnibus leuis medicatio ſatis eſt. Ipſa enim per ſe ſola ſoluuntur. Ea quoque in victu adhibenda diligentia, vt quoad eius fieri poterit, febri aduerſetur, & iuſto habitu corpus collocetur. Iuſtus autem hic corporis habitus, vt neque in ſublime ſublatum

latum

latum ſit, neque deorſum ſpectet, ſurſum tamen magis, idque præcipuè, quoad circumcirca ex toto abruptum fuerit. Tunc enim profluentis ſanguinis periculum impendet. Eam igitur ob cauſam vulnera decliuia non collocari, ſed contra debent, quandoquidem procedente iam tempore, atque vbi vlcera pura fuerint, non ampliùs accommodatus eſt hic habitus, ſed recta poſitio, interdumq; in decliue tendens conuenit. Temporis nanque ſucceſſu horum nonnullis oſſis deceſſiones cõtingunt, atq; ideo faſciis primùm iniectis velut ſubligaminibus opus habent. In his autem ſperandum eſt fore vt procedente tempore cruentis deiectionibus corripiantur. Nam & plærisque, in his quæ denigrantur, & in ſanguinis ab vlcere profuſionibus cruentæ deiectiones ſuperueniunt. Atque id plærunque fit, iam iudicatione abſolutis denigrationibus & ſanguinis eruptione. Ferturque id impetu largo & vehementi, ſed neque multis diebus perſeuerat, neque lethale eſt. Nam neque ij cibos admodum auerſantur, neque aliàs inedia conducit.

At femur coxa elapſum, vbi interiorem in partem prociderit, hac ratione reconditur. Hæc quidem proba, & iuſta, & ſecundum naturam repoſitio eſt, ſaneque ad gloriam ferè comparata, ſi quis huiuſmodi oſtentationem affectet. Homo à pedibus ex tranſuerſa mediæ domus trabe, vinculo valido, molli tamen & lato ſuſpendatur, quatuor inter ſe circiter digitis aut etiam minùs diſtantibus. Supra genua quoque inſuper lorum latum ac molle, quod ad eandẽ trabem pertingat, circundãdum. Crus verò affectum duobus digitis ampliùs quàm alterum intentum eſſe debet. Caput quoque duos ferè cubitos, aut paulò ampliùs aut minùs, à terra recedat. Manus autem ad latera porrectæ, re aliqua molli alligandæ. Eaque omnia ſupino decumbenti homini apparanda, vt quàm pauciſſimo tempore ſuſpenſus maneat. Homine ſuſpenſo, peritus aliquis, neque imbecillus, cubitum inter femora traiectum, inter caput femoris elapſum & interfœmineum medium collocare debet, deinde altera manu ad eã quæ eſt interpoſita coniuncta, rectus adſtans, repente ad ſuſpẽſi hominis corpus annexus, ſublimis q̃ maximè æquabili libramento appẽdere. In hac ſanè repo-

nendi ratione omnia quibus ſecundum naturam opus eſt ſuppeditantur. Nam & corpus ipſum ſuſpenſum ſuopte põdere extenſionem facit, & qui appenſus eſt, ſimul quidem extendendo caput femoris è regione ſui acetabuli ſublime ferri cogit, vnaque cubiti oſſe molitionem facit, & in priſtinam ſedem retrudit. Vincula autem quàm optimè quidem accommodata eſſe oportet, id certè aduertendo, vt qui ſublimis appenditur quàm validiſſimus exiſtat. Quemadmodum igitur ſuprà quoque dictum eſt, multùm homini homo natura præſtat, in eo quòd vel facilis vel difficilis repoſitio fiat. Itemque cur multùm interſit, ſuprà cùm de humero ageremus dictum eſt. Nonnullis enim abſque vllo apparatu, ſed ex modica intenſione, quæ manuum directione fit, leuique agitatione femur intrò reuertitur. Multis etiam crus, quà commiſſura eſt, inflectentibus, id facta circumactione iam in ſuam ſedem reuertit. At multò ſæpiùs euenit, vt non cuilibet cedat apparatui. Quocirca quę quidẽ in quauis arte in ſingulis plurimùm præſtant, ſcire conuenit, in vſum verò ea adhibere quæ ad ſingula accommodari videbuntur. Extendendi ergo rationes etiam à me in ſuperioribus dictæ ſunt, vt ex his quæcunque ſuppetet in vſum adhiberi poſſit. Vehementem enim in diuerſas partes extenſionem fieri oportet, vt in alteram quidem crus, in alteram verò corpus adducatur. Nam ſi probè extenſio fiat, femoris caput ſupra priſtinam ſedem ſublime efferetur, ſicque in ſublime euectum, non iam facilè prohibeatur, quominus in ſua ipſius ſede conſidat, adeo vt etiam quæuis molitio ac directio ſatis ſit. Sed enim parcior extenſio fieri conſueuit, ideoque maiorem moleſtiam repoſitio adfert. Neque ergo pedibus ſolùm, verùm etiam ſupra genu vincula iniici neceſſe eſt, quò non magis genu quàm coxendicis articulus deligatione intendatur. Atque hunc in modum ad pedes extenſionem apparatam eſſe conuenit. Sed & neque ad pectus ſolùm & alas circumiecto vinculo in diuerſa contenſio fieri debet, verùm etiam loro longo, duplici, valido, leni, ad interfœmineum interiecto, quod poſteriore quidem parte iuxta ſpinam porrigatur, anteriore verò per iugulum ad aliud initium contrà tendat, ita vis adhibẽda eſt, his quidem vna parte, aliis altera diſtentionem molientibus. Ita tamen

tamen ne lorum quod ad interfœmineum demittitur, ſupra femoris caput porrigatur, ſed inter caput & interfœmineum medium deducatur. In ipſa verò extenſione, femoris quidem caput obnixo pugno exteriorem in partem propellendum. Quòd ſi qui trahitur ſublimis pendeat, inſerta manu, eique altera coniuncta, ſimul quidem extendendum & in exteriorem partem impellendum. Alius autem femur ad genu leuiter interiorem in partem dirigat. Operæ pretium verò eſſe etiam, ſupra dictum eſt, vt qui in percelebri ciuitate medicinam factitat, lignum ſibi comparet quadrãgulum, ſex ferè cubitorum, aut paulò maius, latitudine bicubitali, cuius craſſitudo dodrantalis ſatis eſt. Id præterea hinc & inde in longitudinem ſectionem habeat, ne molitio conuenientem altitudinem excedat. Poſtes inſuper aſellos continentes, breues, validos, vtraque parte inſertos habeat. Tum ſatis quidem eſt ſi in dimidia ligni parte, nihil tamen prohibet quo minus etiam per totum, quinque aut ſex foſſulæ longæ, quatuor inter ſe digitis diſtantes, inciſæ ſint. Quibus trium digitorum latitudo eademque altitudo ſufficit. In medio verò altè exſculptum cauum in quadratã figuram ad tres ferè digitos, lignũ habere oportet, in quod, vbi opus eſſe videbitur, lignum cauo accommodatum, ſuperiore autem parte teres, defigatur. Defigendumque id, vbi conferre videbitur, medium inter femoris caput & interfœmineum. Quo erecto prohibetur corpus quominus concedat, cùm à pedibus trahitur. Interdum nanque hoc ipſum ſolum loco extenſionis quæ à ſuperiore parte in diuerſa adducitur, abundè eſt. Interdum verò dum crus vtrinque extenditur, hoc ipſum lignum in hanc vel illam partem laxius incumbens, idoneum fuerit vt caput femoris exteriorem in partem molitione impellat. Ea enim de cauſa exciſæ ſunt foſſulę, vt ad quam congruere videbitur demiſſo vecte ligneo aut iuxta ipſa articulorum capita, aut in ea penitus impacto, vnà cum extenſione, vel externam, vel interiorem in partem, prout conducere videbitur, molitio adhibeatur. Idque ſiue teretem, ſiue latum vectem eſſe expedit, cùm alius alijs articulis magis accõmodatus ſit. Hæc autem per vectem molitio cum cõcuſſione, ad omnes crurum articulos reponendos, perquàm eſt accommodata. In

eo autem quod in quæſtione verſatur, rotundum vectem eſſe conuenit. Vbi verò exteriorem in partem prolapſus eſt articulus, latus eſt accommodatus. Atque poſt hæc machinamenta ſi vis adhibeatur, non videtur mihi vllus articulus repoſitione fruſtrari poſſe. Quanquam etiam alios huius articuli recondendi modos quis inueniat. Etenim ſi magnum hoc lignum medium & ad latera poſtes duos pedales habeat, ea altitudine quæ idonea eſſe videatur, vtraque ex parte vnum, tum lignum tranſuerſum ſuper poſtes tanquam ſcalæ gradus imponatur, deinde integro crure inter poſtes tranſmiſſo, quod affectum eſt ſupra gradum adaptetur. Verumtamen ad altitudinem & ad articulum qua parte prolapſus eſt, facilè aliquid accommodari debet. Nam & gradus moderato altior conſtituendus, & veſtem multiplicem, prout congruere videbitur, corpori ſubſternere oportet. Poſt hæc lignum conuenienti longitudine & latitudine, ad malleolos vſque, cruri ſubiiciendum, ſic vt vltra femoris caput, quoad eius fieri poterit feratur, & ad crus quoties æquum videbitur, alligandum. Deinceps dum crus extenditur, ſiue id per lignum fiat quod eſt in piſtilli formam, ſiue per aliquod aliud quod ad extendendum ſit idoneum, vna crus ſupra gradum cum alligato ligno deorſum adurgendum, & ab aliquo homo ſupra commiſſuram ad coxam eſt continendus. Hac enim via ſimul quidem diſtenſionis vi femoris caput ſupra cauitatem ſublime attolletur, ſimulque molitione in priſtinam ſedem protrudetur. Hæ omnes commemoratæ cogendi rationes validæ ſunt, omneſque, ſi quis rectè ac probè apparatas habeat, calamitatem ſuperant. Ac quemadmodum antè dictum eſt, longè imbecilliore extenſione, magiſque vulgari apparatu, plærunque hic articulus reconditur.

At verò vbi exteriorem in partem femoris caput luxatum fuerit, eodem quo ſuprà dictum eſt modo, ab vtraque parte extenſiones faciendæ. Molitio autem per latum vectem vna cum extenſione adhibenda, ab exteriore parte ad interiorem adurgendo, ad natem ipſam aut paulò ſupra vecte appoſito. Ad ſanam autem coxam iuxta natem, quis manibus obfirmatis, vt ne corpus cedat, aut alio aliquo huiuſmodi vecte ſuperiecto, & ex aliqua conueniente foſſula fir-

mato,

mato,contra obluctetur, ac femoris luxati partem quæ ad genu eſt,ab interiore parte in exteriorem leuiter deducat. Huic verò luxationis modo ſuſpenſio minimè conuenit. Eius enim qui appenditur cubitus, femoris caput è ſuo cauo protruderet. Huic tamen luxationis modo conuenientem per ſubiectum lignum molitionem cōminiſcetur aliquis, ſi exteriore parte admoueatur. Sed quid plura? Nam ſi rectè & probè extenſio fiat, rectè quoq; molitio adhibeatur, quis articulus hoc modo prolapſus non reſtituatur? Quòd ſi poſteriorem in partem femur prolapſum ſit, extendere quidem & in diuerſa ducere quo modo dictum eſt oportet, inſtratoque ligno multiplici ſtragulo, quò molliſſimum ſit, & homine prono reclinato, hunc in modum extenſio adhibenda. Vnà autem cum extenſione, quomodo in gibboſis ſpinæ affectibus, per aſſerem deorſum impellendum eſt, aſſere è natium regione, magiſque in inferiorem quam ſuperiorem partem collocato. Inciſura verò in pariete ad aſſerem directa non ſit, ſed paulùm deorſum ſpectans & ad pedes inclinata. Hæc reponendi ratio huiuſmodi luxato articulo, tum maximè ſecundum naturam, tum etiam validiſſima eſt. Aſſeris autem loco abundè fortaſſis fuerit aliquem inſidentem, aut manibus annitentem, vel de repente pedibus conſiſtentem, vnà quoque cum extenſione ſublimem ferri. Ex prædictis verò alia nulla reponendi ratio huiuſmodi luxato articulo ſecundum naturam eſt.

At ſi anteriorem in partem luxatum fuerit, idem certè extendendi modus conuenit. Vir autem cùm manibus robuſtiſſimus, tum etiam peritiſſimus, ſuperiore alterius manus parte ad inguen offirmata, eandemque altera manu inſuper comprehendens, vnà quidem luxatum articulum deorſum, ſimulque ad anteriorem genu partem propellat. Hic enim reponendi modus huic luxationi maximè ſecundum naturam conuenit. Sed & ſuſpendendi ratio prope ferè ad naturam accedit. Eum tamen qui appenditur gnarum eſſe oportet, vt ne cubiti molitione articulum expellat, ſed circa medium interfœmineum & iuxta os ſacrum appenſionem faciat. Laudandus quoque is eſt qui per vtrem hunc articulum recondere tentarit. Nonnullos ta-

men vidi, qui ob ineptiam, tam ea quæ extra, quàm quæ in poſteriorem partem erumperent, per vtrem reponere tentarent, neque aduerterent hoc modo articulum potiùs expelli quàm reſtitui. Conſtat certè eum qui primus id excogitauit, quæ intrò luxata fuerunt, per vtrem reponere tentaſſe. Noſſe igitur conuenit vbi vſus expetit, vtre vtendum eſſe, ſcire tamen licet multa alia vtre præſtantiora eſſe. Vter autem non inflatus inter femora collocatur, ſic vt quoad eius fieri poteſt, maximè ſublimis ad interfœmineum adducatur, tum à patellis genu initio ducto, faſcia femora inter ſe vinciatur, quæ ad eorum mediam partem tendat, deinde impoſito folle fabrili in partem ex multis ſolutam, flatus in vtrem immittitur ac diſtendi cogitur. Homo verò in latus decumbere debet, & crus affectum ſuperiore parte habere. Atque huiuſmodi quidem eſt apparatus. Plærique tamen deteriùs quàm ego dixi apparant. Neque enim femorum magnam partem, ſed genua tantùm deuinciunt, neque præterea intenſionem admouent, quæ tamen neceſſariò adhiberi debet. At nonnulli rem facilem nacti, luxationem etiam reſtituerunt. Verùm hoc pacto non admodũ facilis impulſio eſt. Inflatus enim vter qua potiſſimùm parte tumet, articuli caput, quod molitione impelli maximè debet, non attingit, ſed ferè tota ſui parte medius inter femora, vel circa medium, vel adhuc inferius collocatur. Adhæc femora etiam ipſa curua natura ſunt comparata. Superiore enim parte carnoſa ſeſe contingunt, inferiore verò in anguſtum tenuantur. Ita vt etiam femorum natura vtrem ab eo loco expellat, in quem maximè immitti oportebat. Si quis igitur paruum vtrem immittat, fieri nullo modo poterit vt vis exigua articulum impellat. Quòd ſi vtre vtendum ſit, femora inter ſe magna ex parte colliganda, vnaque cum corporis extenſione vter inflandus. In hoc verò repoſitionis modo vtraque crura extrema parte ſimul deliganda. At verò in tota arte imprimis quidem tibi allaborandũ eſt, vt quod ægrum eſt ad ſanitatem reducas. Quòd ſi ea multis modis reſtitui poteſt, is qui minimùm habet moleſtiæ eligendus. Iſtud enim ad bonum virum & artis peritũ ſpectare magis videtur, ſi popularem auram non affectes. Verùm (quod ad præſens inſtitutum attinet) tam domeſtici ſunt

ci ſunt

ci ſunt quidam extendendi corporis modi, vt promtè in rem præſentem expediri poſſint. Nempe quidem ſi lora mollia & lenia non adfuerint, ſed vel ferreæ catenæ, vel rudentes nautici, vel funes, ea vincula qua parte iniici debent, aut etiam ampliùs, faſciis aut laneorum panniculorum ſegmentis conuoluenda, tum vinculis vincienda. Homine verò in lecto ex iis quorum eſt copia firmiſſimo & maximo bene extento, lecti pedes, vel à capite, vel qui à pedibus ſunt, aut exteriore, aut interiore parte, prout conferre videbitur, ad ianuæ limen offirmãdi. Ad alios autem pedes lignum quadratum tranſuerſum, quod ab vno ad alterum pedem pertingat, obiiciendum, ac ſi id quidem exiguum extiterit, ad lecti pedes deligandum, ſin craſſum, ſine vinculo relinquẽdum. Poſt hæc vinculorum capita, tum à capite, tum à pedibus, vtraque ad piſtillum, vel ad aliquod aliud huiuſmodi lignum alligentur. Vinculum verò è directo ad corpus, vel paulò etiam ſupra collocetur. Per piſtilla verò quæ erecta exiſtunt, conueniens extenſio fiat, quorũ alterum ad limen, alterũ ad obiectum lignũ offirmatur. Tũ ſic retro adductis piſtillis extenſio facienda. Ad hoc autẽ ſatis eſſe poterit ſcala firmos gradus habens lecto ſuppoſita, ad cuius gradus, liminis & ligni appoſiti loco, piſtillis conuenienter hinc & inde firmatis, eodem modo vinculorum diſtenſio adhibeatur. Femoris item articulus, ſiue interiorem in partem, ſiue in priorem luxatus fuerit, hunc etiam in modum reconditur. Scalæ in terram defixæ homine inſidẽte, tum crus quidem integrum leuiter extentum, qua commodum videbitur alligandum, ex affecto autem vas fictile aqua plenum appendendum, aut ſporta in quam coniecti lapides fuerint. Eſt & alius reponendi modus, ſi interiorem in partem luxatio contigerit. Trabes iuſta altitudine inter duas columnas deligatur, cui ab vna parte quæ pro magnitudine natium extet, æger ſe applicet, obuolutoque pectori ſtragulo, homo contiguæ trabis parti inſideat, tum pectore ad columnam lata quadam habena adducto, demum crus integrum, ne circumoberret, ab aliquo quidem contineatur, læſo verò pondus quantum conuenire videbitur, vt etiam ſupra dictum eſt, appendatur. Imprimis igitur noſſe conuenit, oſſium omnium iuncturas, vt plurimùm, ex capite & aceta-

bulo conſtare, ac in quibuſdam cauum acetabuli formam referre, in nonnullis verò ſinus leuiter eſſe depreſſos. Prolapſi autem omnes articuli, maximè quidem protinus dum adhuc ſunt calidi, vel certè quàm citiſſimè recondēdi. Nam & qui reponit faciliùs ac citiùs reponet, ægroque longè minorem moleſtiam affert, ſi priuſquam locus intumuerit, articulus recondatur. Omnes item recondendi articuli antè emolliri & dimoueri debent. Sic enim faciliùs reuerti ſolent. In omnibus autem articulorum repoſitionibus imperanda abſtinentia eſt, præcipuè quidem vbi maximi ſunt & repoſitu difficillimi articuli, minimùm verò vbi minimi & qui facilè reconduntur.

At verò vbi digitorum articulus exciderit, ſiue primus qui ad manum eſt, ſiue ſecundus, ſiue tertius, eadem & æqualis eſt reponendi ratio. Maximi tamen articuli ægriùs ſemper reſtitui ſolent. Prolabuntur autem quatuor in partes, aut ſurſum, aut deorſum, aut vtrinque ad latus, ſed ſurſum maximè, minimè in latus, idque dum vehementer mouentur. Ex vtraque verò parte in quam exceſſerunt, velut ſuperciliosa quædam eminentia in extrema ora labro ſimilis apparet. Si quidem igitur in ſuperiorem aut inferiorem partem exciderit, cùm hic locus leuior quàm qui ad latera ſit, ſimulque prolapſus articulus parum exceſſerit, facilis repoſitio eſt. Reponendi autem ratio ſic habet. Digito extremo, vel faſcia, vel alia quapiam huiuſmodi ratione obuoluto, ne ea parte prehenſus, dum intenditur elabatur, vnus quidem manum ſupra primam iuncturam, alter digiti partem obuolutam prehendat, tum ad ſeſe probè vterque extendat, vnaque prolapſum articulum in ſuam ſedem impellat. Quòd ſi in latus excidit, eadem quidem extendendi ratio adhibetur. Vbi nanque lineam tibi exceſſiſſe videbitur, ſimul dum extenditur, protinus in locum ſuum impellendus. Alius verò quidam ab altera parte digitum repellat, id obſeruans ne rurſum eam in partem elabatur. Idoneam quoque repoſitionem præſtant lacertæ vimineæ ex palmis contextæ, σαῦραι Græcis dictæ, vbi in diuerſa digitum contendendo, altera manu lacertam, altera primam manus iuncturam prehendas. Repoſitus articulus linteis tenuiſſimis, cerato neque nimis liquido, neque nimis duro,

ſed

ſed mediocri conſiſtentia illitis, quàm celerrimè deligari debet. Quod enim durum eſt à digito abſcedit, quod liquidum & molle, digiti calore diffluit & euaneſcit. Digiti autem articulus tertio aut quarto quoque die ſoluendus, ac (vt in totum dicam) ſi quidem inflammatio occupauit, crebriùs, ſin minùs, rariùs. Atque hæc communiter de omnibus articulis dicta ſunto. Reſtituitur digiti articulus decimo quarto die. Ac digitorum manus & pedis eadem eſt curandi ratio. In omni verò articulorum repoſitione, victu tenui & inedia etiam ad ſeptimum diem vtendum, ac ſiquidem inflammatio ſubſit, crebriùs, ſin minùs, rariùs reſoluendum. Semper autem afflictum articulum quietem agere, & quàm optimo habitu collocatum eſſe oportet. Genu cubiti gibbo ob ſuccinctam & commodam eius naturam benignius eſt, ideoque faciliùs excidit. Sæpiùs autem interiorem in partem, ſed & in exteriorem & poſteriorem prolabitur. Hoc autem reponit ſubita conflexio aut excalcitratio, aut ſi ad conuolutum faſciæ globum in poplitem immiſſum, vt de repente genibus flexis corpus in ſuras & talos ſubſidat, permiſeris. Poteſt quoque moderata extenſione, non ſecus ac cubiti gibbus, cùm poſteriorem in partem prolapſum eſt, ſuum in locum reuerti. Vbi verò in hanc vel illam partem excidit, conflexione, aut excalcitratione reconditur. At quæ moderata intenſione fit reſtitutio, omnibus communis eſt. Quòd ſi non reuertit, neque cùm poſteriorem in partem, neque cùm alias in partes exceſſit, flecti admodum queat. Femoris verò & tibiæ pars anterior imminuitur. At quibus interiorem in partem excidit, ij valgi magis euadunt, exterioribus autem partibus imminuuntur. Quibus autem exteriorem in partem excidit, ij vari magis, claudi verò minùs efficiuntur. Craſſiore autem oſſis parte geſtantur, & interioribus partibus imminuuntur. At quibus à primo ortu, aut dum adhuc corpus augetur luxatio facta eſt, ij quomodo priùs dictum eſt ſe habent.

Articuli circa malleolos luxati, valida intenſione, quæ per manus, aut per alia huiuſmodi adhibetur, opus habent, ac directione quæ ſimul vtrunque efficiat. Hoc verò omnibus commune eſt. At quæ in pede contingunt, velut ea quæ

in manu curationem recipiunt. Quæ verò cum tibia conſenſionem habent,& à primo ortu excidunt,aut etiam dum corpus adhuc augetur luxantur,eandem quam in manu repoſitionem habent. At quibus ex alto deſilientibus & in calcem innixis,oſſa diſſident,venæ ſubter cutem effunduntur, ac nerui contunduntur, vbi hæc grauia facta fuerint, periculum quidem eſt, ne ex ſyderatione, iis per totam vitam negotium exhibeatur.Fluxa ſiquidẽ iis oſſa euadunt. Quia verò nerui inter ſe conſenſionem habent,tum vel prçcipuè quibus ex fractura vel vulnere in tibia aut femore, aut ex diſſolutione neruorum qui cum his communicant, aut ex negligentiore decubitu,calx denigrata fuit,iis etiam ex talibus recrudeſcere mala conſueuerunt, tum verò vbi ad ſyderationem febres acutæ,ſingultuoſæ, mentem attentantes, & quæ citiſſimam mortem afferant acceſſerint, idque cum venarum ſanguinem fundentium liuoribus. Recrudeſcentis morbi indicia ſunt, vbi ſanguis è venis in cutem effuſus,& quæ nigreſcunt,quæque his vicina ſunt,duritiem & ruborem aliquem contraxerunt. Quòd ſi cum duritie liueſcunt,vt nigreſcant periclitantur. Sin autem ſubliuida, aut etiam liuida & mollia ſugillata fuerint, aut aliquantulum ex virore pallida & mollia,hæc in huiuſmodi omnibus bono ſunt. Ad horum curationem ſi quidem febris abſit, veratrum exhibendum,alioqui non dandum,ſed in potu aqua mulſa acida(ὀξύγλυκυ dicitur)ſi opus eſt,vtendum. Deligatio verò quæ articulis conuenit, & quæ ad omnia magis adhibeatur. Ad colliſa pluribus linteis & mollioribus, minoreque compreſſione vtendum, plurima faſciæ parte ad calcem circumiecta.Figuratio ea ſit quæ deligationi cõuenit,vt ne in calcem expreſſio fiat,neque ferulis vtendum. At quibus pes ipſe ſolus, aut cum adnato oſſe exceſſit, interiorem quidem in partem magis excidit, ac niſi recondatur,& coxa, & femur, & tibiæ pars luxationi ex aduerſo reſpondens,temporis ſucceſſu extenuatur. Repoſitio eadem quæ primæ iuncturæ manus,contenſio verò valida. Curatio autem pro lege articulorum adhibetur. Quòd ſi quieſcant, minùs quàm in prima manus iunctura morbus recrudeſcit.Et quietem agentibus tenuior victus ratio imperanda. Quæ verò à primo ortu,aut cùm adhuc corpus au-

getur

getur contingunt, eam quæ ſupra comprehenſa eſt tractationem habent.

Hippocratis mochlicus, ſeu vectiarius, hoc eſt, de oſſium per molitionem impellendorum ratione.

OSSA hunc in modum à natura ſunt comparata. Digitorum quidem, tum oſſium, tum articulorum, ſimplex eſt iunctura. In manu verò & pede, cùm multa alia variè connectuntur, tum maxima ſunt quæ ſupremo loco committuntur. Calcis vnum os eſt, quale foras prominet, quò etiam à poſteriore parte tendines tendunt. Tibiæ duo oſſa ſunt ſupra & infra cohærentia, medio verò loco diſtantia. Quod exterius tendit, paruum & iuxta paruum digitum paulò tenuius. Plurima verò hac parte diſtantia, minoreque momento ad genu inclinatio eſt, ex quo exterior poplitis tendo ortum habet. Inferiore autem parte communem habent oſſis accretionem, quà pes mouetur, & ſuperiore parte alteram, vbi femoris articulus ſimplex & longitudine ſuccinctus mouetur, tuberculorum ſpeciem referens, & patellam habens. Ipſum verò femur exteriore & anteriore parte incuruatur. Eius caput oſſis eſt accrementum, rotundum, ex quo neruus qui in coxendicis acetabulo eſt, originem ducit. Cuius aliquantulum obliqua eſt connexio, minùs tamen quàm brachij. Coxendix autem magnæ vertebræ, quæ eſt ad os ſacrum, ex vinculo cartilaginoſo & neruoſo inhæreſcit. At ſpina à ſacro quidem oſſe ad magnam vertebram vſque in gibbum curuatur. Veſicaque & genituræ pars deſtinata, rectiq; inteſtini quod eſt inclinatum, ibi ſedem habet. Inde verò ad ſeptum tranſuerſum, recta interiorem in partem inclinata tendit, qua parte lumborum muſculi ψόαι dicti, exiſtunt. Ab ea quoq; parte ad magnam vertebram, quæ eſt ſupra ſummam humerorum partem, recta in gibbum eleuatur, imò verò huiuſmodi magis apparet, quàm ſit. Poſteriores enim vertebrarum proceſſus ea parte maximè eminent. Ipſe autem ceruicis articulus anteriorem in partem inclinat. Vertebræ autem interiore parte inter ſe ſunt æquabiles, exteriore verò cartilaginibus &

neruis continentur. Eæ quoque in poſteriore medullæ ſpinalis parte, articulorum modo inter ſe committuntur. Parte autem poſteriore proceſſum acutum habent, cum adnata cartilagine, vnde exoriuntur nerui qui proni feruntur, non ſecus ac muſculi à ceruice ad lumbos adnaſcuntur, qui coſtarum & ſpinæ intermedium complent. Coſtæ verò ad vertebrarum interſtitia, neruo annectuntur, à ceruice ad lumbos interiorem in partem tendentes. Anteriore autem parte ad pectus, laxum & molle extremum habentes, forma præ cæteris animantibus maximè recurua cernuntur. Hac enim parte homo mole eſt anguſtiſſima. Quà coſtæ non ſunt, proceſſus obliquus, breuis & latus, ad ſingulas vertebras neruo annexus eſt. At pectus ſibi ipſi cohæret, qua parte coſtæ annectuntur obliqua interſtitia habens, laxum quoque & cartilagineum. Clauiculæ parte anteriore rotundæ, ad pectus quidem breues motus, ad ſummum verò humerum crebriores habent. Summus autem humerus (ἀκρώμιον dicitur) ex lato ſcapularum oſſe ortum ducit, in plurimis non æquabiliter. Latum verò ſcapularum os ad ſpinam cartilagineum, reliqua parte laxum, foris inæquabile, ceruicem & cauum cartilagineum habens, ex quo coſtæ motionem ducunt, quod facilè inter oſſa, ſi brachium demas, diſſoluitur. Huius caput ex cauitate neruulo annexũ eſt, teneram cartilaginem & rotundam adnatam habens. Ipſum autem exteriore parte incuruum, & anteriore obliquum, ad cauitatem rectà non fertur. Quod verò eſt ad cubiti gibbum, latum, tuberculoſum, oblongas cauitates habens & ſolidum, poſteriore parte, cauum eſt, in quod cubiti proceſſus adnatus (qui κορώνη dicitur) vbi manus extenditur, inſeritur, quò etiam torpidus neruus, qui ex medio cubiti oſſium interſtitio enaſcitur, terminatur.

Naſus autem confractus eodem momento conformari poteſt. Si quidem igitur cartilago deſidit, deraſam lintei lanaginem Carthaginiẽſis corij cortice, aut aliqua alia re quæ non irritet, conuolutam, in nares immittere oportet. Id autem deligatio præſtat. Eſt & alia curatio, vbi ſimul iniecto ſulphure cum cerato, ſtatim naſus componitur, deinde digitis immiſſis explorando continetur, & in alteram partem conuertitur. Carthaginienſe verò corium ſinendum, do-

nec

nec callum obduxerit, ſiue vlcus adfuerit, ſiue oſſa diſceſſionem factura ſint. Neque enim committendum vt ſic maximè recrudeſcant.

Auri fractæ neque vinculum, neque cataplaſma adhibēdum. Quòd ſi quoſit opus, ceratum quàm maximè leue, aut ſulphuris agglutinatio conueniet. At quibus aures ad ſuppurationem tendunt, iis pus craſſiore loco reperitur. Tibi autem imponent quæcunque ſubmucoſa & humida carne plena ſunt, ac neque ex huiuſmodi ſectione detrimentum contingit. Vbi autem, & quænam mortifera exiſtant, ea ſunt appoſita. Aures citò ſaneſcunt ſi in vtramque partem ferramentum candens adigatur. Mutila tamen & minor candenti ferro præter traiecta auris redditur. Quòd ſi aperta fuerit, leui aliquo medicamento, quod cruentis vulneribus adhibetur impoſito opus erit.

Maxillæ autem frequenter quidem conuelluntur, & reſtituuntur, raro verò excidunt, maximè quidem hiantibus. Neque enim hic caſus incidit, niſi quis vehementer os aperiendo, in alteram partem torqueat. Idque magis incidit, quòd nerui in obliquum etiam vbi contorquentur concedunt. Cuius rei hę notæ ſunt, maxilla inferior in anteriorem partem prominet, & in alteram luxationis partem peruertitur, ægri maxillas committere nequeunt. Quòd ſi vtraq; parte maxilla prolabatur, prominet magis, os minùs committunt, minimè diſtorquentur, quod dentium fines indicant, cùm inferiores ſuperioribus ex aduerſo reſpondeant. Vtraque igitur maxillæ parte prolapſa, niſi ſtatim repoſita fuerit, hi intra decimum diem ferè ex febre aſſidua & ſegni ſopore moriuntur. Hi enim muſculi huiuſmodi ſoporem inuehunt, aluus paucis & ſynceris exturbatur, & ſi vomitus adfuerit, eiuſmodi vomitione refundunt. At ſi altera parte maxilla excidat, minor eſt noxia, eadem tamen vtrorumq; eſt repoſitio. Homine decumbente aut in ſedili collocato, capite prehenſo, vtramque maxillæ partem ambabus manibus, tum interiore, tum exteriore parte apprehendere, ac tria ſimul facere oportet, in directum ac in poſteriorem partem propellere, & corpus commouere. Curatio per malagmata, figurationes, & menti exceptionem perficitur, Iſta enim ad repoſitionem faciunt.

At verò humerus inferiorem in partem excidit, aliam in partem excidere non audiui. Videtur ſiquidem in anteriorem partem excidere, quibus carnes quæ circa articulum ſunt natura extenuatæ fuerint, quale quid etiam in bobus per hyemem ob macilentiam cernitur, & magis excidit, ac extenuatis, aut gracilibus, aut ſiccis, iiſque quibus humiditates circa articulos citra inflammationem continentur. Ipſa enim colligaret quidem. Ex quo qui boues curant ac ſtimulant, in iiſque repoſitionem tentant, errant, tum quia eos lateat quemadmodum bos crus ad vſum iactet, tum quia etiam homini ita conſtituto, hic habitus communis eſt. Quibus quoque accedit Homeri authoritas, quòd boues tunc maximè graciles exiſtunt. At quibus humerus recondi non potuit, ij quæ cubito in latus à coſtis ſublato fiũt, non admodũ præſtare poſſunt. Quibus igitur potiſſimùm excidat, & quomodo habeant dictum eſt. Quibus verò à primo natali die iſta contingunt, iis oſſa potiùs quæ ad luxationem proximè accedunt, breuia fiunt (quale quid tunc iis qui muſtelæ cubito præditi ſunt, & γαλιάγκωνες Græcis dicuntur vſuuenire ſolet) quod cubito minùs, adhuc autem minùs manui accidere videtur. Quæ verò ſuprà ſunt, nihil tale ſentiunt, ſed quæ vicinitatem habent, valdè emaciantur. Imminuuntur autẽ maximè quæ altera luxationis parte ſunt, & quæ incrementum accipiunt, minùs tamen quodammodo quàm quæ talia ſunt ab ortu. Quin & profundæ ſuppurationes circa iũcturam recens natis præcipuè ad humerum fiunt, iiſque non ſecus ac luxata efficiunt. Quòd ſi adultis iſta contingunt, oſſa quidem nõ minuuntur. Neque enim cauſa eſt cur alia non æquè ſimul augeantur. At carnium imminutiones fiunt, quòd hæ in dies & augeantur & minuantur, idque per ætates & corporis habitus, qui in eo obtinent. Præterea etiam indicio eſt id quod ad ſummum humerum eſt auulſum & cauum, propterea quòd ſummo humero auulſo & cauo, brachiũ prolapſum eſſe exiſtimant: brachij autem caput in ala cernitur. Neque enim attollere ipſum queunt, neque huc vel illuc traducere. Quod ſimiliter ex altero humero deprehenditur. His autem rationibus reponitur, ſi pugno quidem in alam iniecto, caput ſurſum propellas, manum verò præterea ad pectus adducas, aut ſi

retro-

retroducendo ita vt circumoberret, compellas. Aut capite ad ſummum humerum obiecto, manibus verò in alam iniectis, brachij caput abducas, cubiti autem gibbum genibus protrudas, aut genuum loco alterum cubiti gibbum ad latus adducere, vt priùs, iubeas. Aut ſi ſuppoſito in alam humero, æger in humero inſideat. Aut vbi calce, adhibitis his quæ alæ cauitatem compleant, ad dextrum humerum, dextro vſus fueris. Aut vbi per piſtillum, aut ſcalæ gradum coëgeris, aut vnà cum ligno ad manum porrecto ſuper trabeculam tranſuerſam cōuerteris. Curatio perficitur eo habitu vt brachium ad coſtas adducatur, manus ſumma ac humerus ſurſum detineantur, ſicque ſurſum deligatio fiat & appenſio. Quòd ſi repoſitus humerus non fuerit, ſummus humerus etiam extenuatur. Summus humerus auulſus ſpeciem quidem prolapſi humeri exhibet, nullo tamen priuatur, neq; in priſtinum ſtatum reſtituitur. Idem habitus tum in deligatione, tum in ſuſpenſione, qui etiam luxato conuenit, & pro deligationis lege.

At verò cubiti gibbi articulo in latus, aut exteriorem in partem dimoto quidem aut ſubluxato, acuta eius parte in brachij cauo remanente, diſtentione in directum facta, eminentia retro & ad latus propellere oportet. Quòd ſi prorſus in hanc vel illam partem exciderit, diſtētio quidem in qua brachium deligatur, adhibenda. Sic nanque cubiti flexus nihil impediet. Potiſſimùm verò ex laterum parte excidit. In ſuum autem locum dirigitur, quàm plurimùm abducendo, ne caput brachij acutum oſſis proceſſum attingat. Suſpenſum verò circumagere & circumflectere oportet, neque vim in directum adhibere, ſimulque in contrarium in vtranq; partem impellere, & in ſedem compellere. Ad hæc quoque contulerit cubiti gibbum modò quidem pronum, modò etiam ſupinum cōtorquere. Repoſitio autē eſt, quæ ex habitu quidem pendet, ſi ſumma manus paulò cubiti gibbo altior, brachium verò ad latera adductum teneatur. Sic quoque & appenſio, & facilis geſtatio, & natura, & vſus in commune conferunt, ſi modò callus, qui celeriter increſcit, prauè non obducatur. Curatio per lintea pro lege articulari inſtitui debet, & cubiti eminentia inſuper deligati. Rurſus autem maximè excandeſcit cubiti gibbus, febres a-

que,dolorem,nauſeam, ac meracæ bilis vomitionem mo-uet,idque maximè ſi in poſteriorem partem,ob torporem, ſecundum id,ſi in anteriorem elapſus ſit. Curatio eadem adhibenda. Reconditur verò vbi in poſteriora excidit, ſi porrectum brachium in diuerſa contendatur. Cuius rei indicium eſt,quòd extendi nequit, vt & in anteriorem prolapſi, quòd minimè flecti poteſt. Hic autem impoſito duro aliquo collecto,ſuper id,vbi extenderis, de repente flectendus eſt. At diſſidentium inter ſe oſſium indicium, quà vena in brachio ſcinditur,ad contactum patet. Hæc verò celeriter callo obducuntur. Quibus à primo ortu iſta contingunt,iis oſſa infra noxiam breuiora euadunt, plurimùm verò quæ cubito ſunt proxima,deinde ea quæ in manu,poſtremò quę in digitis. Brachium autem & humerus propter nutritionem validiora euadunt. Manus item altera,propter opera, etiam longè validior eſt. At carnium imminutio, ſiquidem in exteriorem partem articulus prolapſus eſt,interiore parte fit,ſin minùs,contrà quàm exciderit. Cubiti autem gibbus vbi interiorem in partem, aut exteriorem exciderit,in habitu quidem angulari cubiti ad brachium communi reponitur. Ex ala nanque faſcia excepta ſuſpenſio facienda,ad cubitum verò ſummum ſuppoſitum pondus aliquod iuxta articulum appendendum,vel manibus adurgendum. Tum ſuſpenſo in ſublimi articulo, oſſa manuum volis adducenda. Hoc in habitu deligatio,appenſio,& poſitio velut in manibus fieri debet. At vbi poſteriorē in partem excidit,de repente extenſione facta,manuum palmis dirigendũ,ſimulq́; hæc in directione,tum in cæteris vſurpanda ſunt. Quòd ſi priorem in partem prolapſio facta ſit,circum linteum conuolutum,& in iuſtam molem ſublatum, inflectendo ſimul directio facienda. Sin alteram in partem inclinarit,cum directione ſimul vtraq; facienda ſunt. Ad curam autem communiter habitus & deligatio ſpectant. Poſſunt enim ex diſtenſione communiter omnia contingere. Repoſitiones verò partim quidem in ſublime eleuando,partim diſtendēdo, partim verò circumoberrando fiunt. Idque dum habitus in hanc vel in illam partem excedunt, celeriter adhibetur.

Manus articulus interiore aut exteriore parte luxatur, plurimùm verò interiore. Cuius rei ſigna manifeſta ſunt.

Siquidem

Siquidem intro prolabitur, digiti ipſi in totum flecti, ſi extra, intendi nequeunt. Repoſitio fit digitis ſupra menſam poſitis, ſi partim quidem extenduntur, partim etiam in diuerſa contenduntur, idque quod eminet, aut prominentiore palmæ parte, aut calce ſimul in anteriorem partem protrudatur, & inferiore parte ad alterum os, molle aliquid in tumorem ſublatum ſupponatur, ſi ſuperiore quidem parte eminet, manu conuerſa, ſin inferiore, ſupina. Curatio linteis perficitur. At tota manus in interiorem vel exteriorem, vel in hanc, vel illam partem luxatur, interiorem verò maximè. Eſt vbi oſſis accrementum emouetur, interdum quoque alterum os diſſidet. His valida diſtenſio adhibenda, & os quidem eminens protrudendum, alterum verò contrà propulſandum, vnaque duobus modis in poſteriorem partem & in latus, aut manibus ſupra menſam, aut calce impulſio fieri debet. Quæ verò rurſus excandeſcunt & deformitatem habent, tempore quidem ad vſum firmantur. Curatio linteis ſimul cum manu & cubito adhibetur, ferulęq; ad digitos vſque apponendæ. Hæc ferulis deligata, crebriùs quàm fracta reſoluenda, & copioſiore perfuſione fouenda. At manus à primo ortu luxata breuior euadit, & carnes altera ex parte quàm luxatio facta eſt, potiſſimùm imminuũtur, adulto verò oſſa permanent. Digiti articulus luxatus facilis quidem cognitu, neque ſcriptione indiget. Reponitur autem in directum contendendo, & quod eminet protrudendo, & quod contrà eſt retrudendo. Curatio verò eſt accommodata quæ per lintea fit deligato. Niſi enim reſtitutus fuerit, exteriore parte callum contrahit. Quæ à primò ortu aut dum adoleſcunt oſſa prolapſa fuerint, ea infra luxationem breuiora euadunt, & carnes aduerſa ex parte in quã prolapſio facta eſt potiſſimùm imminuuntur. Adulto verò oſſa eadem magnitudine permanent.

Femoris articulus quatuor modis excidit, plurimum interiorem in partem, deinde in exteriorem, aliis verò modis ſimiliter. Huius rei indicium commune quidem alterum crus, intro verò emoti proprium vbi in interfœmineo coxæ caput tactu percipitur, neque ſimiliter crus inflectunt. Crus verò multò longius videtur, niſi vtroque in medium adducto diſtenſionem feceris. Etenim pes & genu exterio-

rem in partem feruntur. Si igitur à primo ortu, aut dum incrementum accipiunt, exciderit, femur breuius euadit, quã calamitatem minùs tibia, cætera verò pro ratione ſentiunt. Carnes autem imminuuntur, maximè tamẽ parte exteriore. Ij in dirigendo corpore negligenter ſe gerunt, & ad ſanum crus conuoluuntur. Quòd ſi cogantur, ſcipione vno vel duobus innixi incedunt, crus verò attollunt. Quò enim breuius, eo leuius eſt. Quòd ſi iam adultis iſtud accidit, oſſa quidem eadem magnitudine perſeuerant, carnes tamẽ quo ante dictum eſt modo imminuuntur, & crus circumuoluendo, velut boues incedunt. Ad lateris autem inanitatem incuruantur, ſani cruris extra prominente coxendice. Hoc enim vt ſubeat ad vehendum neceſſe eſt, illud verò vt extra feratur. Neque enim vehere poteſt, non magis quàm quibus pes vlcere laborat. Ad cruris quoque ſani latus baculo corpus fulciunt. Crus verò læſum manu ſuper genu poſita adurgent, quò inter ambulandum corpus vehat. Coxendice infra ſi vtatur, infra etiam oſſa minùs imminuuntur, carnes verò magis.

At exteriorem in partem emoti femoris, contraria tum ſigna, tum ſtatus ſunt, genuque ac pes introrſum paulò ſpectant. Quibus hæc dum adhuc adoleſcunt, aut à primo ortu contingunt, iis crus non æquè augetur, eademque ratione coxæ articulus paulò ſupra eminens non ſimiliter. Quibus verò frequenter exteriorem in partem citra inflammationem prolabitur, ij humidiore crure vtuntur, non ſecus ac manus pollex, qui maximè ſuapte natura excidit, quibus quidem magis aut minus excidit, partim verò ægriùs aut faciliùs prolabitur. Eſt vbi celeriùs recondi ſpes eſt, & quibus nullam curationem recipit, interdumque ſæpiùs excidit, & curationem admittit. A primo verò ortu aut in adoleſcentia, aut per morbum vbi iſta contingunt, ac præcipuè certè per morbum, interdũ quibuſdam os ſyderatur, quinetiam quibuſdam non omnia eueniunt, minùs tamẽ quàm quibus intro luxatio facta eſt deprauantur, ſi proba & diligens curatio adhibeatur, adeò vt toto pede inſiſtentes, plurima adhibita diligentia in vtrãque partem propendeant. Quæ ſi in infantia neglecta fuerint, vitiãtur, adhibita verò cura toto crure vtilitatem ſentiunt, minusq; quodammodo

immi-

imminuuntur. At quibus hunc in modum vtraque oſſa exciderunt, his noxiis afficiuntur, pleniores quidem ſunt, præterquàm interiore parte, admodum prominentibus exteriorem in partem natibus conſpiciuntur & femoribus introrſum obtortis. Ij niſi ſyderentur, aut gibboſi ſuperiore coxæ parte euadant, ſalubriter quidem degunt, corpore tamen minùs, capite excepto, augentur.

Quibus autem poſteriorem in partem femur prolapſum eſt, hæ notæ adſunt, pars anterior mollior eſt, poſterior prominet, pes rectus eſt, crus inflectere non niſi cum dolore queunt, extēdere verò minimè, his crus breuius euadit. Sed neque hoc, niſi valdè ſuſtollant, tum ad poplitem tum ad inguen extendere poſſunt, neque in plurimis ſuperior articulus primus flecti incipit. Quod commune eſt articulis, neruis, muſculis, inteſtinis, vteris, aliiſque huiuſmodi. His coxendicis os decliue in natem fertur, quam ob cauſam, quodque crus extendere nequeunt, breue euadit. Totius cruris carnes in omnibus imminuuntur. In quibus autem maximè, aut vbi iſta contingant, dictum eſt. Corporis pars quæque vbi ſua munia obierit, robur quidem accipit, ſi verò otietur, vitiatur, præter quàm ſi laſſitudine, febre aut inflammatione tentetur. Quod etiam exteriorem in partem prolapſum eſt, eò quòd in cedentem carnem excidit, breuius efficitur, quod verò in interiorem, eò quòd ſupra os prominet, longius. Quibus igitur adultis repoſitum non fuerit, ij ad inguina curuati incedunt, & alterum poplitem inflectunt, ima pedis planta vix terram attingunt, manu crus prehendunt, ſi abſque baculo incedere velint. Qui ſi longior fuerit, non ingredientur, quòd ſi ingrediantur breuem eſſe oportet. Carnium autem fit imminutio ſi laborēt & crus in vſum admittatur, velut antè dictum eſt. Quod & integro cruri pro ratione accidit. At quibus ex primo ortu, aut per adoleſcentiam, aut per morbum affectio iſta aut luxatio contigit, (quibus verò in morbis id fiat dicetur) ij maximè propter neruorum & articulorum ignauiam, noxiam ſentiunt. Genu quoque ob enumeratas cauſas vitium ſentit, quo inflexo, baculo vno aut duobus innixi, incedunt. Crus verò integrum quia in vſum admittitur, bene habitum eſt.

At quibus priorem in partem femur excidit, iis contraria ſigna adſunt, poſteriore parte molle eſt, anteriore prominet, crus hi minimè inflectunt, maximè verò extendunt, pes rectus eſt, crus æquale, calx ſummus paulùm contractus aut hi ſtatim dolore præcipuè confli ctantur, vrinaque imprimis in his luxationibus ſupprimitur. Femoris enim caput ad inſignes neruos incumbit, loca anteriora contenta ſunt neque incrementum ſumunt, morbis & maturæ ſenectuti obnoxia redduntur, poſteriora in rugas contracta. Quibus adultis iſta contingunt ij recti inambulant, calce magis incedentes. Ac ſi admodum progredi valeant etiam valde (calce incedunt.) Pedem autem per terram trahunt. Femur minimũ imminuitur ob vſum, præcipuè verò poſteriore parte. Toto crure erectiores mediocri baculo ad crus affectum indigent. Quibus verò ex prima origine adoleſcentibus hæc contingunt, ij ſi probè & diligenter curentur crure non ſecus ac adulti vtuntur. At neglectis paulùm extentum eſt. Ipſi enim quòd ad rectum habitum maximè ſpectat, articulis capti ſunt. Oſſium autem & carnium imminutiones pro ratione cotingunt.

Coxæ autem valida quidem diſtenſio & directio communis eſt, quæ vel manibus vel aſſere, vel vectis molitione præſtatur. Et luxationem quidem quæ ad interiora fit, rotundo, quæ ad exteriora, lato vecte moliri decet, præcipuè verò quæ ad exteriora. Quæ certè in interiorem partem prolapſa ſunt, vtribus ad eam cruris partem quæ in anguſtum tenuatur appoſitis curare conuenit, ſimulque cum diſtenſione & crurum deligatione ſuſpenſio adhibenda, diductis paulùm pedibus. Deinde manibus implexis quendam appenſum eſſe oportet, qui inter dirigendum ſimul vtraque præſtet. Iſtaque reponendi ratio luxationi ad interiora & cæteris abundè conuenit, minimè verò ei quæ fit in exteriora. Lignum etiam velut in humero ad manum ſubtentum, quibus ad interiora luxatio facta eſt, conuenit, aliis verò minùs. Deorſum autem impelles cum diſtentione præcipuè anteriorum aut poſteriorum partium aut manu, aut pede, inſidere, aut aſſere, vti conueniet.

Genu cubiti gibbo ob ſuccinctam & commodam eius natu-

naturam benignius eſt, ideóque faciliùs excidit & reponitur. Sæpiùs autem interiorem in partem, ſed & in exteriorem & poſteriorem prolabitur. At reconditur ſubita conflexione & excalcitratione, aut ſi circa obuolutum faſciæ globulum in poplite poſitum, vt de repente corpus in genua flectatur permiſeris. Idque præcipuè luxationem in poſteriora reſtituit. Poſſunt quoque quæ póſteriorem in partem luxantur, moderata extenſione, nõ ſecus ac cubiti gibbus, ſuum in locum reuerti. Quæ verò in hãc vel illam partem exceſſerunt, conflexiò, aut calcium impulſio, aut extenſio reponit, præcipueque hæc quod poſteriorem in partem excidit. At quæ moderata extenſione fit reſtitutio, omnibus communis eſt. Ac niſi repoſitio facta fuerit, neq; vbi poſteriorem in partem excidit, ſed neque cùm alias in partes exceſſit, flecti admodum queunt, femoris verò & tibiæ os anteriore parte imminuitur. Ac ſi interiorem in partem excidit, ij valgi magis euadũt, exterioribus autem partibus imminuuntur. Quod ſi exteriorem in partem prolapſum eſt, vari magis, claudi verò minùs efficiuntur. Craſſiore nanq; oſſis parte geſtantur, ac interioribus partibus imminuuntur. At quibus à primo ortu aut dum adoleſcunt luxatio facta eſt, ij quomodo priùs dictum eſt ſe habent.

Quæ circa malleolos luxantur, valida intenſione, quæ per manus aut alia huiuſcemodi adhibetur, opus habent, ac directione quæ ſimul vtrunque efficiat: Quod omnibus commune eſt. Quæ verò in pede contingunt, velut ea quæ in manu fiunt, curationem accipiunt. Quæ cum tibia conſenſionem habent, & à primo ortu exciderint, aut dum adhuc corpus augetur luxentur, eandem quam in manu curationem habent. At quibus ex alto deſilientibus in calcem innixis, oſſa deſident, venæ ſubter cutem effunduntur, ac nerui contunduntur, vbi hæc grauiſſima contigerint, periculum quidem eſt ne iis ſyderata oſſa per totam vitam negotium faceſſant. Obtorta ſiquidẽ oſſa euadunt, nerui quoque conſenſione inter ſe conſpirant. Quibus item ex fractura vel vulnere, vel in tibia, vel femore, vel ex neruorum diſſolutione qui cum his communicant, aut alioqui ex negligentiore decubitu, calx denigrata fuerit, iis quoq; ex talib⁹ recrudeſcere mala cõſueuerunt. Interdum ad ſyderationem

febres accedũt valdè acutæ, ſingultuoſæ, cum tremoris ſenſu, mentem attentantes, & quæ præcipitem mortem afferunt, prætereaque venarum ſanguinem fundentium liuores & cancerationes. Recrudeſcentis morbi indicia ſunt, vbi ſanguis è venis ſub cutẽ effuſus, & quæ nigreſcunt, quæque his vicina, duritiem aut ruborem aliquem contraxerint. Etenim ſi cum duritie liueſcunt, vt nigreſcant periclitantur. Quòd ſi ſubliuida, aut liuida & mollia fuerint, & diffuſa, aut ex virore aliquantulum pallida & mollia, hæc in omnibus huiuſmodi bono ſunt. Curatio verò, ſiquidem febris abſit, per veratrum confert, alioqui non exhibendum, ſed potui aqua mulſa acida (ὀξύγλυκυ vocant) ſi opus eſt, exhibenda. Deligatio quæ articulos componat, atque in his magis conuenit. Ad colliſa pluribus etiam linteis & mollioribus vtendum. In his minor compreſſio, & copioſa aqua conuenit, plurima faſciæ parte ad calcem circuniecta. Figuratio ea ſit quam deligatio requirit, vt ne in calcem expreſſio fiat, ſupra genu ducta ſit, beneque illic diſpoſita, neque ferulæ adhibendæ.

At vbi pes, vel ſolus, vel cum adnato oſſe exceſſit, interiorem in partem magis excidit, ac niſi recondatur, coxæ, femoris, & tibiæ pars ex aduerſo luxationi reſpondens, temporis ſucceſſu extenuatur. Repoſitio eadem quæ primæ iũcturæ manus debetur, contentio verò vehementior, curatio pro lege articulorum. Quòd ſi quieſcant, minùs quàm in prima manus iũctura morbus recrudeſcit, & quòd quietem agunt tenuior victus ratio imperanda. Quæ verò à primo ortu aut dum adoleſcunt contigerunt, eam quæ priùs dicta eſt tractationem poſtulant. Deinde nonnullæ ex prima origine luxationes, ſi parum elapſæ fuerint, in ſtatum naturalem dirigi poſſunt, præſertim verò vbi pes intro conuertitur & varus efficitur. Neq; enim id vno modo contingit. Huius autem curationem inſtituunt, quaſi ceram fingendo partibus conformatis ceratum quod reſinam accipiat adhibitum, lintea copioſa, ſoleæ, aut plumbea lamina, non ad cutem alligata. Ad quæ partis exceptionem, & corporis habitum accommodatum eſſe oportet.

Quòd ſi luxata vulnerata cute extent, ſinere ea præſtat, ita ſanè vt non dependeant, neque retrò adducantur. Cura-

tio verò cerato quod picem habeat, aut ſpleniis vino madentibus calidis (his enim omnibus frigus nocet) inſtituenda, & foliis, per hyemem autem lanis ſordidis. Ac neque integumenti gratia quicquam imponendum, neq; deligandum, victus ratione tenui vtendum. Frigus, pondus multũ, compreſſio, vis adhibita, habitus corporis conſtitutus, hæc ſanè omnia certam habent perniciem. Mediocriter autem curati, turpiter claudi fiunt. Etenim ſi iſta in pedibus contingant, pes contrahitur, & ſi qua alia in parte, idem pro ratione euenit, oſſa non admodum abſcedunt. Parum enim nudantur, & tenuibus circum cicatricibus obducũtur. Horum quæ maxima, & quæ valdè ſupra, periculi ſunt pleniſſima. Vnica verò ſpes ſalutis, ſi non reponantur, præterquam quæ ſunt ad digitos, & ad ſummam manum. Ac in his vbi periculum prædixeris, ad repoſitionem aggredi oportet, aut primo, aut altero die, ſin minùs, ad decimum, quarto minimè. Repoſitio fit per vectium molitionem, curatio autem qualis in capitis oſſibus, & per calida. Veratro quoque etiam ſtatim, deinde quibus repoſitio facta eſt, vti præſtat. In reliquis probè noſſe conuenit, ad repoſitionem maximorum præcipuè & ſuperiorum, etiam celerrimas mortes conſequi. Pes autem vbi exceſſit, conuulſione & cãcro tentatur. Quòd ſi repoſitione facta, quid huiuſmodi ſuperuenit, ſola ſpes eſt, ſi qua reſtat, vt eiiciatur. Neque enim ab his quæ laxant, verùm ab his quæ intendunt, conuulſiones fiunt.

At præciſiones quæ in articulo aut circa oſſa contingunt, dum non ſuperiore parte, ſed ad pedem, aut propè ad manũ fiant, ex his ſuperſunt, niſi ſtatim ferè animi defectione intereant. Iis eadem curatio quæ capiti, & per calida debetur. Ex ſyderatione tamẽ carnium, tum vbi vulnera ſanguinem profundentia conſtringuntur, tum vbi oſſium fracturæ cõprimuntur, & ex vinculis denigrationes contingunt, & quibus pars femoris & brachij excidit, oſſaque & carnes decidunt, multi ſuperſunt, cùm, ſi qua alia, facilè tolerẽtur. Quibus igitur oſſa fracta ſunt, celeres quidem circum abruptiones fiunt, oſſa autem qua parte nudantur decidunt, tardiùs tamen. Inferiores autem vulnere & ſano corpore partes, cùm priùs ſint mortuæ, inſuper auferre oportet, ea cau-

tione adhibita, vt dolorem euites. Simul enim cum animi defectione intereunt, femoris os in hoc caſu octogeſimo die reſolutum eſt. Tibia autem vigeſimo die detracta fuit. Tibiæ quoque media oſſa ſexageſimo die reſoluta ſunt. In his celeriter aut tardè vt oſſa decidant, medicæ compreſſiones in cauſa ſunt. In cæteris verò quæ leuiter tractantur, oſſa quidem non decidunt, neque in his carnes, ſed ſummæ partes nudantur. Iſta autem ad curationem aſſumere oportet. Plurima enim formidabilia magis ſunt, quàm noxia. Curatio lenis eſto, quæ per calida & diligentem victus rationem inſtitui debet. Profluentis ſanguinis & frigoris periculum impendet. Habitus corporis vt ne accliuis ſit, deinde, vt pus ſubſidat, æqualis, aut quicunque talibus, iiſque quæ denigrantur accommodatus exiſtit. Sanguinis profluuia ac cruentæ deiectiones, circa iudicationem largæ quidem, ſed paucorum dierum his contingunt. Neque verò hi cibos auerſantur, neque admodum febribus corripiuntur, neque quicquam vacuandum.

Quæ interiorem in partem fit vertebrarum peruerſio, quòd ad vrinæ ſuppreſſionem & ſtuporem attinet, lethalis eſt. Quæ verò exteriorem in partem incuruantur, eorum plurima minùs ſunt noxia, quàm quæ concutiendo non exceſſerunt, quòd illa in ſeſe morbi diſcrimen recipiant, hæc verò in magnam corporis partem gliſcant, & in præcipuis partibus eueniant. Quale quid in coſtis cernitur, quæ fractę paucæ quidem febre, & ſanguinis ſputo, oſſiſque vitio tentantur, ſiue vna, ſiue plures fractæ ſint, curatioque ſimplex conuenit abſque inedia, ſi febris abſit, deligatio quoq; pro lege fracturarum. Callus verò viginti diebus, quòd laxum os ſit, inducitur. At circumcirca contuſis coſtis, tuberculoſi & tuſſiculoſi euadunt, ac ea quæ per linamenta fit curatione opus habent, coſtæq; ſyderatione tentantur. Ad vnamquanque enim coſtam nerui ab omnibus partibus, ducuntur. At quæ ex caſu in gibbum incuruantur, ea minùs in directum agi poſſunt, verùm ægriùs diriguntur quæ ſunt ſupra ſeptum tranſuerſum. Quibus quoq; à puero id contingit, ea non augentur, ſed vel crura, vel manus, vel caput. Adultis gibbus ſi fiat ſtatim quidem à morbo liberat, ſucceſſu tamen temporis per eadem quæ iunioribus ſui ſignificationem

tionem edit,minùs tamen malignè habent. Ac facilè tolerãt quibus corpus carnoſum & pingue redditur,horum tamen pauci ad ſexageſimum annum vitam produxerũt. Sed & vertebræ in obliquum intorquentur. Ad id etiam conferunt habitus in quos decumbunt, de quibus prænotiones fiunt.Multi verò etiam ſanguinem expuerunt ſuppuratiq; extiterunt. Quibus curatio diligens inſtituenda, & deligatio pro more. Victus ratio primis diebus exquiſita eſſe debet,deinde plenior,quies,ſilentium imperandum,habitus corporis accommodandus,aluus ſubducenda,venere abſtinendum. Sed & quibus ſanguis non expuitur, ij dolorem magis ſentiunt, temporeque recidiuas potiùs pati ſolent, quàm quibus coſta perfracta eſt. At quibus mucoſum quiddam relinquitur,id doloribus ſui memoriam commouet. Curatio vſtione perficitur,ſi in quibuſdam quidem ab oſſe ad os vſque candens ferramentum demittas, ipſum autem non attingas. Quòd ſi in intermediis coſtis fuerit, non in vlteriorem partem penetrandum, neque in ſummo adurendum. Alioqui ſyderatio ſequetur, & curatio per linamenta experiunda, de quibus dicentur omnia quæ intro ſubire,aut ſub viſum cadere oportet. Verbis verò non ſatis explicari poſſunt,neque cibaria,potiones,calor,frigus,corporis habitus. Tum quòd medicamẽta partim quidẽ ſicca, partim verò humida,quædam etiam fulua,quædam nigra, quædã verò etiã alba, nonnulla quoq; acerba,eaq; hoc modo adhibita,cùm victus ratione vlceris curationem faciũt.

Reponendi & dirigendi quædam lex eſt, tum quæ per vectis molitionem inſtituitur,tum per cuneolum.Suppoſitus quidem aſellus abducere; vectis verò adducere ſolet. Quæ autem reponenda aut dirigenda ſunt, ea extenſione facta,in ea figura in qua vnumquodque ſupra ſinum ſuum ſublime attollitur, adurgenda. Quod verò exceſſit, ſupra id vnde exceſſit protrudendum. Iſtud autem manibus, aut appenſione,aut aſellis, aut ad aliquid iniectis vinculis, præſtatur. Manibus igitur ad partes vtimur, primam verò manus iuncturam & cubiti gibbum adurgere ſatis eſt.Eam quidem quæ eſt ad manuum iuncturam rectà ad cubiti gibbũ: cubiti autem gibbum eo habitu vt ad brachium rectum angulum efficiat, qualem in brachio, quod manui

ſubtēditur reddit. In quibus verò pedis aut manus digitos, in manus iunctura, aut ſpinæ ex gibbo inclinatione, quod exceſſit intro cogere & adurgendo compellere conuenit. In reliquis quidem propulſiones quæ manibus fiunt, abundè ſunt. Eminentia verò ſupra aliquid collocata, calce aut ſublimiore patinæ parte in ſuam ſedem propellere oportet, ita vt quà extant mollis globulus accommodatè ſupponatur, altera autem ex parte peritus aliquis retro & deorſum protrudat, ſiue interiorem, ſiue exteriorem in partem prolapſa ſint. Quæ in obliquum inclinant, partim protrudere, partim retrotrudere vtrinque & ex altera parte oportet. At ſpinæ ex gibbo inclinationes, quæ quidem interiorem in partem fiunt, neque ſternutamento, neq; tuſſi, neque flatu immiſſo, neq; cucurbitula reſtituuntur, verùm aliqua diſtenſione opus eſt. In errorem autem inducuntur, quòd, velut aliquando fractis vertebris contingit, etiam ſpinæ introrſum inclinationes præ dolore intro luxationem feciſſe videantur. Hæc verò celeriter & facilè coaleſcunt. Quæ exteriorem in partem incuruantur, partim quidem quæ ſupra ſunt, in pedes diſtenſio, partim verò quæ infra cōtrario modo facta reſtituit. Impulſio verò cum diſtenſione, aut inſidendo, aut pede, aut aſſere fieri debet. Quæ in hanc vel illam partem obliquantur, ſi quæ admoueatur diſtenſio, ac præterea corporis habitus adhibita victus ratione, reſtituit.

Quæ ad vſum ſunt accommodata, ea omnia lata, blanda, ſpecie valida eſſe oportet. Neque lintea antè conuoluta eſſe debent, præparata tamen antè, quàm vis adhibeatur, omnia, moderata tum longitudine, tum latitudine, tum craſſitudine. Velut in femoris diſtenſione, quod eſt ad malleolum & ſupra genu deligari debet, & per hæc quidem eodem diſtenſio fieri. Iuxta lumbos autem & circa axillas, & ad interfœmineum, & femur, vincula iniici debent, ac media ſui parte, partim quidem ad pectus, partim verò ad dorſum tendere. Hæc verò ad id quod ſubter eſt, quo omnia extenduntur, deliganda, ſiue ad piſtillares fuſtes, ſiue ad aſellum. In lecto igitur ſi iſtud moliare, hæc quidem lecti fulcra ad ianuæ limen offirmare oportet, ad altera verò lignū validum tranſuerſum obbiicere, piſtillaribus autem fuſtibus

bus qui ſupra ſunt ad hæc obnixis, diſtenſionem facere, aut rotæ modiolis defoſſis, aut ſcala diſpoſita, vtranque in partem impellere. In vſu autem communi eſt aſſer ſex cubitorum, latitudinis bicubitalis, craſſitudinis dodrantalis, duos humiles aſellos hinc & inde habens. In medio quoque columellas habeat, in quas velut ſcalæ gradus expoliti inſiguntur, quæque ad ſubſiſtendum moderata ad lignum magnitudine ſe habeant, velut in demiſſo humero contingit. Caua quoque læuia exſculpta veluti quoſdam alueos habere oportet, quatuor digitorum latitudine & altitudine, tantumque inter ſe diſtare, quantum ad directionem, in ipſa per vectem molitione, ſatis eſſe videatur. In medio verò cauum in quadratam figurã exſculptum eſſe debet, in quod columella immittatur, quæ iuxta interfœmineum poſita, defluere corpus vetet, quando aliquantò laxior immiſſa, molitionem quãdam faciet. Oportet autem tabellæ ligneę, aut quę ſummum in pariete quodammodo inſculptum habeat, extremum protrudere, & in alteram partem vi impellere, ſuppoſito molli aliquo quod conueniat.

Quibus ex palato os diſceſſit, iis medius naſus deſidit. Quibus verò caput citra vlcus colliditur, aut re aliqua incidente, aut frangente, aut apprimente, eorum nonnullis ex capite in fauces acria veniunt, & ex capitis vulnere. Ac ad iecur & femur partium, vbi alia ſuper aliam effertur, & luxationem fecerunt, notæ redundant, & quatenus, quaque ratione, quantumque inter ſe differant conſiderandũ. Quibus quoque acetabulum perruptum eſt, & quibus neruus aliquis diuellitur, & quibus os adnatum perfractum, tum quibus & quanam ratione vnum etiam, aut duo, (in quibus os geminum eſt) & quænam eos pericula circumſtent, aut ſpes affulgeant, quibus deſperatio, & quando triſtis exitus impendet, aut certa ſalus imminet, & quænam repoſitionẽ aut manus tractationem, & quando poſtulent, & quęnam minimè, aut quando non. In his tum ſpes, tum pericula prędicenda, tum qualia & quãdo ſub manus tractationem veniant ſpectanda. Tum quæ à primo ortu luxata adhuc incrementum accipiunt, aut iam acceperunt, & quodnam citiùs, & quodnam tardiùs, quodque claudum & quanam ratione, quodque minime exiſtat. Tum quam ob cauſſam &

quodnam imminutionem ſentiat,& quanam parte,& quonam modo,ac quibus iſta minus contingit. Eſt etiam animaduertendum quòd fracta citiùs aut tardiùs coaleſcunt; aut peruerſiones & oſſium ferruminationes fiunt, eorumque curationes,quibus vlcera ſtatim,aut quibus poſtea cõtingunt, quibus etiam oſſa fracta minora euadunt, quibus minimè,quibus fracta cute emineant & quanam parte magis extãt,quibus loco emoti aut exerti articuli compingantur,& quaſnam ob cauſas in quibus ſenſui patẽt,in quibus mentis agitatione comprehenduntur. Ad affectiones & curationes ſpectant quæ legitimis de deligatione præceptis continentur,præparatio,exhibitio, diſtenſio, directio, frictio,deligatio,ſuſpenſio,collocatio, habitus, temporum & victus ratio. Quæ laxa ſunt citiſſimè coaleſcunt, contrà verò,quæ contrario ſe habent modo. In peruerſionibus incurui fiunt,carne priuantur & neruis. Quod repoſitum eſt longiùs multò locum vnde exceſſit ſuperabit, quàm quod loco motum eſt. Nerui qui in motu ſunt & loco humore flacceſſente,ij facilè cedunt,qui verò non,minùs.Optimum vbi quid excidit,citiſſimè reponi.Si febris occupauerit,non tentanda repoſitio, neque quarto die, minimè verò cubiti gibbum quinto die. Quæcunque etiam torpidum habent ſenſum,vbi inflammatio remiſerit,quàm citiſſimè reponere optimum. Diuulſa in neruis aut cartilaginibus, aut adnato oſſe,aut diſſidentia circa iuncturas, in priſtinum ſtatum reſtitui nequeunt,ſed in plæriſq; celeriter callum contrahunt,vſus autem ſeruatur. Partes extremæ facilè excidunt. Quæ facilè excidunt minimè inflammatione tentantur. Quæ verò minimè incaleſcunt, iis, ſi diligens curatio non adhibeatur,maximè rurſus excidunt. Extenſio eo habitu quo maximè ſuperattollentur fieri debet, natura & loco in conſiderationem adhibito.Quâ parte exceſſerunt directio fiat, retro recta & in obliquum, propellenda autem celeri reuulſione adhibita.Iam verò citò reuellere per circumactionem licet. Quæ frequentiſſimè excidũt nullo negotio reponuntur. In cauſa eſt neruorum aut oſſium ſolutio, neruorum quidem longitudinis aut incrementi, oſſium verò acetabuli æquabilitas,capitis læuitas. Conſuetudo vſum facit.In cauſa quoque eſt corporis diſpoſitio & habitus,

bitus,

bitus, & ætas, & mucus qui ſine inflammatione ſubeſt.

Quibus vlcera ſtatim facta ſunt, aut oſſibus cute extantibus, aut poſtea ex pruritu aut aſperitate, ea quidem vbi ſenſeris confeſtim ſoluito, vlceri cerato picato impoſito, deligatoq; faſciæ initio ſuper vulnus iniecto, ac in reliquis perinde te gerito ac ſi ea parte læſio nulla exiſteret. Hoc nanque modo ea pars maximè extenuabitur, & citiſſimè circumabrupta excidet, & repurgata vlcera celerrimè coaleſcent. Ferulæ verò neque ad ipſum vlcus admouendæ, neq; apprimendæ. Et in quibus non magna oſſa abſunt ita ſe gerendum, & in quibus magna oſſa abſunt, & cùm multa ſuppuratio adſit, non ampliùs iſta neque eodem modo facienda, ſed nudatur pars recrementorum quæ moram traxerũt gratia. At quæcunqe magna oſſa cute eminent, iis, ſiue reponantur, ſiue non, deligatio quidem non conuenit ſed diſtenſio. Orbes conficiuntur quales compedes, quorum vnus quidem iuxta malleolum, alter ad genu in crure adaptetur. Hi lati, leues & validi ſunto, circulos habẽtes. Virgæ autem corneæ eam conuenientem, tum magnitudinem, tum craſſitudinem habeant, vt diſtenſionem moliantur. Habenas verò vtrinque in extremis finibus habeant, quibus ád annulos alligẽtur, ita vt extremi fines orbibus innixi, vim adhibeãt. Curationem perficiunt ceratum picatum calidum, habitus corporis, pedis & coxendicis poſitio, exquiſita victus ratio. Quæ ſupereminent oſſa, eodem aut poſtero die reponito, quarto aut quinto die minimè, ſed vbi gracilia euaſerint. Repoſitio verò per vectium molitionem facienda eſt, aut oſſis quod reponitur, ſi firmamentum non habeat, impedimenta præcidenda. Quinetiam nudata oſſa decidẽt, & breuiora membra euadent. At articuli partim quidem magis, partim verò minùs luxantur, & qui quidem minùs, facilè reconduntur. Quibuſdam quoque maiora tum oſſium, tum neruorum, & articulorum ac carnium vitia contingunt. Femur autem & brachium quàm ſimili inter ſe modo excidunt.

Hippocratis liber de vlceribus.

VLcera quæcunque ea ſint, præter quàm vino madefieri non debent, niſi ſi articulos vlcus occupet. Quod enim ſiccum eſt ad ſanum, quod humidum ad vitiatũ propiùs accedit. Eſt namque vlcus humidum, ſanum autem ſiccum. Præſtat autem vinculo abſtinere, niſi certè vbi cataplaſma imponitur. Neque in quibuſdam vlceribus cataplaſmate vti licet, idque magis in recentibus quàm vetuſtis, & iis quæ articulos occupant. Paucus autem cibus & aquæ potio quàm maximè omnibus vlceribus, magis tamen recentibus quàm vetuſtis cõfert, tum ſicubi in vlcere inflammatio adeſt, aut metuitur, aut vbi periculum eſt ne quid vitietur, vel cùm articuli vlcera inflammatione tentantur, aut vbi conuulſionis metus impendet, & venter vulnus accepit: tum verò vel maximè, ſi caput & femur, vel quæuis alia pars fracturam ſenſerit. Stare autem vlceri minimè conuenit, idque præſertim ſi in crure vlcus ſit, imò, neque ſedere, neque ambulare. Verùm quies & ocium plurimùm conducunt. At recentia vlcera omnia, tum ipſa, tum ambientes partes, minimè inflammatione tentantur, ſi quis quàm celerrimè ad ſuppurationem adducat, neque pus vlceris oſculo interceptum ſupprimatur, aut ſi quis inhibeat ne ad pus niſi neceſſarium idque pauciſſimum deueniant, ſed quàm maximè ſiccet medicamento non moleſto. Igneum namq; feruorem concipiũt, vbi horror ac pulſatio acceſſerit. Inflammatione ſiquidem tunc vlcera tentantur, cùm ad ſuppurationem tendunt. Suppurant autem alterato & calefacto ſanguine, ita vt putrefactus in huiuſmodi vlceribus in pus conuertatur. At vbi cataplaſmate opus eſſe viſum fuerit, non ad ipſum vlcus, ſed ad ambientes partes admouendũ, quò via puri fiat, & quæ induruerunt emolliantur. Quod verò vlcus acuto telo inciſum aut diſſectum fuerit, medicamentum quod cruentis protinus imponitur (ἔναιμον Græci vocant) & ſiccans quoddam quod ſuppurare vetet, admittit. Quæ caro à telo colliſa aut cæſa eſt, ea ita curanda eſt, vt quàm celerrimè in pus vertatur. Nam cùm minùs inflammatione tentetur, tum neceſſe eſt carnes quæ colliſæ cæſæque ſunt, putrefactas & in pus verſas tabeſcere, deinde nouas

uas

uas carnes renaſci. Omni recens facto vlceri, præter quàm ſi in ventre ſit, ex eo ipſo vulnere ſanguinem ſtatim plus minúsue effluere expedit. Nam tum ipſum vlcus, tum quæ ipſum ambiunt partes, minùs inflammatione vexantur. Quin & ab inueteratis vlceribus vt crebrò ſanguis effluat, prout opportunum videbitur, tam ab ipſis vlceribus quàm à circumſtantibus vlcus partibus, efficere cõducit, tum præcipuè ſi in crure, aut pedis, aut manus digito vlcus ſit, magis quàm in alia corporis parte. Exhauſta enim ſanguinis effluxu, ſicciora ac minora euadunt. Eiuſmodi nanque vlcera præcipuè quidem ſaneſcere prohibet, tum demum verò reliqua etiam omnia, ſanguinis putredo, & quod ex ſanguinis mutatione eſt ortum. Poſt ſanguinis effluxum, in his vlceribus ſpongiam denſam, mollem, inciſam, ſicciorem, non humidiorem alligare conducit, aut ſpongiæ folia gracilia ſuperi mponere. Oleum verò & quæcunque mollitudinem & olei vim habent medicamenta, huiuſmodi vlceribus minimè conferunt, niſi iam prorſus ad ſanitatem tendant. Neque recentibus vlceribus oleum, neque mollia neque pinguia medicamenta conueniunt, tum vel maximè cum vlcus copioſiore purgatione indigeat. Atq;, vt vno verbo dicam, olei litu tum æſtate, tum hyeme, ad ea quæ huiuſmodi medicamenta requirunt, vtendum.

In magna vlcerum parte inferiorem aluum purgare cõuenit, tum etiam in vulneribus capitis, & ventris, & articulorum, tum in quibus partis corruptela imminet, itemque in his quæ ſuturam poſtulant, & in his quæ exedunt & ſerpunt, tum aliàs in his vlceribus quæ inueterauerunt, & quæ deligationem poſtulant. At neque vbi deligatione vti, aut medicamenta vlceri imponere voles, id priùs quàm vlcus valde ſiccum reddideris, moliaris oportet, tum verò vtiliter imponas. Sæpiùs verò vlcus ſpongia abſtergendum, itemq; linteum ſiccum & mundum crebrò adhibendum, tum demum medicamentum quod vtile videatur impoſitum alligandum, aut ſine vinculo relinquendum. Vlceribus pleriſque calidum anni tempus magis quàm hyems conducit, præter quàm iis quæ ſunt in capite & ventre, magis tamen æquinoctium. Vlcera quæ neque probè, neque vt conuenit priùs aſſiduè repurgata, carnem producere incipiunt, ea

plurimùm carne ſuperexcreſcunt. Quæ verò probè & vt decet repurgata, ſemper ad ſiccius, niſi ſint contuſa, curatione tendunt, iis ferè caro non excreſcit. Quacunque ex parte os aut vſtum, aut ſectum, aut quauis alia ratione ſeceſſerit, in huiuſmodi vlceribus cicatrices cauæ fiunt. Non repurgata vlcera, neque ſi inter ſe adducantur, coire ſolent, neque ſua ſponte coaleſcunt. Neq; item coire ſolent quorum vlcus ambientes partes inflammatione vexantur, quandiu inflammatio perſeuerat. Nec ſi quæ vlcus ambiunt nigredinem contrahant, aut ſanguine putreſcente, aut etiam varice ſanguinis influxum ſuppeditante, id genus vlcera coire ſolent, niſi vlcus circumſtantes partes ſanas effeceris.

In rotundis vlceribus, ſi cauitatem nacta ſint, quę abſceſſerunt, in orbem vndiquaque, aut ex toto, aut ex dimidio circuli, ſecundum hominis naturalem longitudinem præcidere oportet. In omni vlcere cui eryſipelas acceſſit, corporis purgationem quancunque in partem vlceri conducit, ſiue ſurſum, ſiue deorſum, inſtituere oportet. Quoties circa vlcus tumor acceſſerit, abſque vlceris inflammatione, in eo temporis progreſſu pus ſubſidet. Quod verò ex inflammatione intumuit, neque aliis quæ vnà inflammari & intumeſcere cœperunt conquieſcentibus conquieſcit, hoc etiam ne vnà non coaleſcat metus eſt. Quæcunque ex caſu, aut alio pacto diſcinduntur, colliduntur, aut circum vlcus intumeſcunt, iiſque ſuppurantibus pus ad vlcus ſe recipit, in his, ſi quis vſus cataplaſmatis eſſe videatur, id non ad vlcus, ſed ad ea quæ ipſum ambiunt imponendum, vt pus decedat, & quæ indurata ſunt emolliantur. At vbi emollita ſunt & inflammatio conquieuit, demum ſpongiis alligatis ea quæ abſceſſerunt affirmato, orſus à parte ſana paulumque progreſſus. Super ſpongiam autem folia multa imponito. Quòd ſi quid affirmari nequit, cuius cauſa eſt caro humida, eam eiicere oportet. Si vlcus in carne altiùs inſederit, vtraque ex cauſa, tum ex deligatione, tum ex eo quod præterea comprimit, in quendam tumorem aſſurgit. Hoc ſanè ſi quis ſecare velit ſupra ſpecillum immiſſum, quatenus licet, vt ad effluxum pateat, ab ore vlceris eſt reſecandum, vbicunque videbitur opportunum, ſicque quæcunque neceſſaria

neceſſaria videbitur curatio admouenda. Fere autem vlcus omne quod cauitatem habet, in quam rectà conſpici poſſit, tumore non præſente, in eo ſiquidem putredo, aut caro nimio humore marcida & putris ſubſit, tum ipſum vlcus, tum quæ iuxta ſunt, nigra aut ſubliuida conſpicientur. Et inter vlcera exedentia, quacunque in parte phagedæna adfuerit, & valde depaſcitur & abſumit, ea quoque in parte quæ vlcus circunſtant, colorem habebunt nigrum ac ſubliuidum.

Partibus verò circa poſitis tumore & inflammatione laborantibus, vtiliter cataplaſmate imponitur verbaſcum coctum, & trifolij folia cruda, ac epipetri folia cocta & polium. Eademque hæc omnia ſi vlcus purgari poſtulet, purgandi quidem vim habent. Quinetiam & fici folia & oleæ, & marrubium, quæ omnia incoquere oportet. Inter hæc autem maximè viticem, ficum, oleam, decoquito. Eodemque modo mali punicæ folia incoquenda ſunt. Crudis verò vti licet, maluæ foliis ex vino tritis, item rutæ atque origani viridis foliis. Quibus omnibus lini ſemen torrefactum ac quàm tenuiſſimè tritum immiſceto. Vbi verò eryſipelatis metus vlceribus imminet, glaſti folia trita cruda cum lini ſemine ex cataplaſmate imponito, aut lini ſemen ſolani aut glaſti ſucco maceratum in cataplaſmate adhibēdum. Cùm autem vlcus quidem purum fuerit, ipſum verò & ambientes partes inflammatione vexantur, lenticulam ex vino coctam & læuigatam, pauco oleo admixto, ex cataplaſmate deligato, & rubi canini folia ex aqua læuigata cataplaſmate imponito, ſuperdato linteo tenui, puro, vino & oleo madente. At vbi oras vlceris committere voles, rubi canini folia eo modo quo lenticulam præparato, vel naſturtium (σαυρίδιον dicitur) vinum & lini ſemen contritum commiſcentur. Hoc quoq;, lini ſemen, vitex cruda, & alumen Melinum, hæc aceto macerato.

Vuam acerbam albam in vas æneum rubrum per colum tranſmiſſam interdiu inſolato, noctu deponito, ne rorem ſentiat. Interdiu autem aſſiduè terito, vt æquabiliter ſicceſcat, & ex æneo vaſe quàm plurimùm contrahat. Tantiſper verò ſoli exponatur, dum mellis craſſitudinem adepta ſit. Deinde in ollam æneam transfundatur, cum melle quàm

optimo & vino dulci, in quo priùs reſina terebinthina incoxerit dum ad inſtar mellis cocti dura euaſerit, qua poſtea exemta, vinum affunditur. Sit autem ſucci vuæ acerbæ maxima pars, ſecundo loco, vini, tertio mellis. Myrrha quoque ſtacte, vel alioqui quàm optima bene trita, ex eodem vino ſenſim affuſo diluitur, dein ipſa per ſe in vino agitando incoquitur. Vbi verò iuſtam craſſitudinem nacta eſſe videatur, in vuæ acerbæ ſuccum affunditur. Tum nitrum quàm optimum torrefactum, paulatim medicamento admiſcetur, & floris æris minor quàm nitri modus. Quæ vbi inter 1
ſe mixta fuerint, non minùs quàm per triduum coquantur, lignis ficulneis paulatim ſuccenſis, vel carbonibus, ne torreantur. Quæ immittuntur omnia humoris ſint expertia, vlceraque minimè madeant, vbi hoc medicamentum illinitur. Eo vtitor ad inueterata & recentia vlcera, tum ad cutem quæ colis glandem tegit, tum capitis atque auris vlcera. Aliud medicamētum ad eadem vlcera. Fel bubulum aridum, mel quàm optimum, vinum album ex quo loti tamēta deferbuerint, thus, myrrha, æqua portione, croci, floris æris tantundem. Ex liquidis plurima ſit vini portio, deinde 2
mellis, fellis pauciſſima. Aliud. Vinum, mel cedrinum pauca quantitate, ex aridis autem, flos æris, myrrha, malicoriū ſiccum. Aliud. floris æris vſti pars dimidia, myrrhæ duę partes dimidiæ, croci tres partes, mellis exiguum, ex vino incoquuntur. Aliud. Thuris pars vna, gallæ tantundem, croci triplum. Singula arida quàm læuiſſimè trita, deinde mixta, ad ſolem feruentiſſimum, vuæ acerbæ ſucco affuſo, dum viſcoſa euadant, per tres dies teruntur, demum vino auſtero, nigro, odorato, paulatim inſtillato, macerantur. Aliud. Ilicis radices ex vino dulci, albo, incoquuntur, atque vbi probè 3
habere videbitur, vini transfuſi duæ partes ſumuntur, & amurcæ quàm ſicciſſimæ vna. Deinde agitando, vt ne vrantur, incoquuntur leni igne dum iuſtam craſſitudinem habere videantur. Aliud. Reliqua quidem eadem, verùm vini loco acetum album acerrimum ſumitur, in quod lanæ quā maximè ſuccidæ intinguntur, tum ammixta amurca & affuſo caprifici ſucco decoquitur, & alumen Melinum, ac nitrum, ærisque flos, vtraque vſta admiſcentur. Hoc priore vlcera magis purgat, ſiccat tamen illud non minùs. Aliud.

Lanæ

Lanæ pauciſſima aqua intinguntur, dein vini tertia pars affunditur, coquuntur dum ad iuſtam craſſitudinem peruenerint. Hæc recentia vulnera citiſſimè ad ſuppurationem deducunt. Iſta verò maximè ab his ſuppurationem auertũt.

Aliud. Arum ſiccum inſpergito, & ficulnei rami corticem viridem cum ſucco ex vino tritum immittito, quem vel ſine vino, vel per ſe cum melle immittere licet. Aliud. Ex aceto albo loti ramenta incoquito, deinde amurcam & ſerum picis crudum immiſceto, illinito, inſtillato, & alligato. Hæc ſicca recentia vulnera ſuppurare prohibent, aut loco ex aceto abluto, aut ex ſpongia vino madente deterſo adhibita.

Aliud. Plumbum tritum cum ſpodio Cypria læuigatum inſpergito, tum loti corticum fragmenta, tum æris ſquamam, & alumen, & Chalcitidem cum ære, & ſolam, & cum loti corticum fragmentis. Alioquin ſi aridis opus ſit, his vti licet, & ſpodio Illyrio cum corticum fragmentis læuigato, aut ipſis corticum fragmentis per ſe. Flos item argenti per ſe quàm tenuiſſimè tritus, & ariſtolochia, tum eraſa, tum bene trita inſpergitur. Aliud cruentis vulneribus idoneum. Myrrha, thus, galla, ærugo, flos æris vſtus, alumen Ægyptium vſtum, œnanthe, lanæ ſordidæ, plumbi recrementum. Singula pari pondere vino diluuntur, vt ſupra. Alia etiam mixtura ad eadem. Acetum album quàm acerrimum, mel, alumen Ægyptium, nitrum quàm optimum leuiter toſtum, fellis exiguum, ſimul coquito. Hoc ſuperexcreſcentem carnem detrahit, excauat, & morſus eſt expers. Aliud. Parthenium quod μικρόφυλλον dicitur, & herba eſt minuta habens folia, quæque cutis glandem tegentis thymia aufert, alumen, chalcitis, melini crudi portio, elaterium tenue aridum inſpergitur, eodemque modo malicorium tenue aridum.

Caua autem & pura maximè implet herba Lagopyrus nomine, furfures vbi inaruit referens, paruo inſtar oleæ folio, ſed longiore, & marrubij folium cum oleo. Aliud. Caricæ quàm ſicciſſimę pars interior pinguis, mellis inſtar, aquę partes duæ, ſeminis lini non admodum toſti & tenuiſſimè triti, pars vna. Aliud. Caricæ & floris æris triti exiguum, & fici ſuccus. Tum caricæ pars interior, chamælcon niger, fel

bubulum aridum,reliqua quidem eadem. Arida verò, naſturtium tenue crudum, irio, par vtriuſque modus. Caricæ partes duæ,ſeminis lini tantundem,fici ſuccus. Vbi horum medicamẽtorum aliquo vti voles,ſplenia aceto imbuta ſuperimponito, ſpongia ſpleniis ſuperpoſita & alligata, ac paulò magis appreſſa. Quòd ſi partes ambiẽtes inflammatione laborent,quod conferre videbitur circumlinito.

Si liquido vti lubet,etiam caricum medicamentum illinito,ac velut antea ſcriptum eſt eodem modo adalligato. Ex his autem conficitur medicamentum,veratro nigro,ſandaracha,æris ſquama,plumbo eloto.cum multo ſulphure,auri pigmento,cantharidibus. His prout videbitur compoſitis vtitor,cedria dilutis.Poſtquàm verò abundè illitum fuerit,medicamẽtum ſummoueto,aro coƈto læuigato inſperſo,aut contrito arido melle ſubaƈto. Quòd ſi carico ſicco opus ſit, his remotis medicamentum inſpergẽdum. Facit quoq; ſiccum ex veratro ſolo & ſandaracha. Aliud liquidũ. Herba eſt cuius folium ari naturam refert, album tamen, lanuginoſum,folij hederæ magnitudinem æquat,ea herba ex vino imponitur,aut quod circum ilicis caudicem inhæret,ex vino tritum illinitur. Aliud. Vuæ acerbæ ſuccus,acetum quam acerrimum,flos æris,nitrum,caprifici ſuccus.In vuæ acerbæ ſuccum alumen optimè læuigatum, & in vas æris rubri conieƈtum,ſoli exponito & dimoueto,ac vbi iuſtam craſſitudinem naƈtum fuerit, tollito.

Alia arida hæc ſunt.Veratrum nigrum quàm optimè læuigatum inſpergitur,quandiu humoris aliquid & depaſcẽtis inerit. Deligatio autem eadem quæ emplaſtris adhibebitur.Aliud earundem virium.Salis grana quàm ſicciſſima, pari prope magnitudine non craſſa,in ollam æneam vel fictilem nouam coniiciũtur, & mel optimum duplum ad ſales conieƈtura faƈta, affunditur, tum olla prunis impoſita ſinitur dum totum comburatur. Deinde ſpongia deterſum vlcus & repurgatum,vt prius deuincitur,& paulò magis cõprimitur.Poſtridiè verò qua parte medicamentum non admiſſum eſt,inſpergitur,apprimitur & alligatur. Vbi autem medicamentum amouere voles,acetum calidum,dum abſtrahatur affundito,eadem rurſus faciens ac ſi opus eſt ſpongia detergens. Aliud aridum mordens. Myſi optimè læuigatum,

gatum,

gatum,ad humida & putrida aſpergito, & æris florem tenuem,non prorſus contritum. Aridum aliud eodem modo mordens. Vlcere per ſpongiam deterſo,lanæ quam maximè ſordidæ in teſta vruntur, tæda admota dum totæ exurantur. Hoc medicamentum leuiter tritum inſpergitur, eodemque vinculo alligatur. Aridum aliud ad eadem vlcera. Chamæleo niger,alumen fici ſucco ſubactum. Vſtum autem ſubigendum,& anchuſa immiſcenda. Vel anagallis & alumen Ægyptium vſtum, & Orchomenium puluillo inſpergitur. Ad vlcera depaſcentia,nomas vocant. Alumen tum Ægyptium, tum Melinum vſtum, prius tamen nitro vſto inſpergenda,& ſpongia detergenda. Valet & Chalcitis(στυπτηρίη dicta) vſta. Vrere autem conuenit donec flammam concipiat.

Ad vetuſta vlcera quæ fiunt in anteriore tibiæ parte, ſanguine autem manant & nigra euadunt. Sertulæ campanæ flos tritus, melle ſubactus illinitur. Ad neruos præciſos. Myrti agreſtis radices contuſæ & cribro tranſmiſſæ, oleoq; ſubactæ ex vinculo adhibendæ. Et quinquefolium herba quæ alba eſt & lanuginoſa,altiuſq; à terra attollitur quam quinquefolium nigrum, oleo ſubacta adalligatur, & poſt triduum reſoluitur.

Emollientia quibus quidem hyeme potiùs quàm æſtate vti conuenit. Emollientia medicamenta quæ etiam decoras cicatrices efficiunt. Scillæ partem interiorem mucoſam conterito,aut piceam cum ſuillo adipe recẽti,cum pauco oleo, & reſinæ ac ceruſæ exiguo. Tum adipem anſerinum & ſuillum recentem, & ſcillæ & olei exiguum. Cera quàm albiſſima, adeps recens purgatus. Aut ſcilla,oleum album,reſinę modicum.Cera,adeps ſuillus vetus ac recens, oleum,ærugo,ſcilla & reſina. Veteris autem adipis duplo maior ſit portio quàm recentis,reliquorum verò quantum opportunum eſſe videbitur. Adeps recens liquatus in alteram ollam transfunditur,& plumbagine læuiſſimè trita & cribrata immixta coquitur & primum agitatur. Vſque eo autem coquendum dum inſtillatum in terram indureſcat,dein igne ſublatum reliquum transfunditur,præter lapideum illud ſedimentum,tũ reſina immittitur & agitatur, paucaq; adiecta cedria,quod ablatum fuit permiſcetur. At

omnibus emollientibus quibus reſinam admiſces, ſublato ab igne medicamento, & adhuc calido, reſina immiſcenda & agitanda. Aliud. Adeps ſuillus vetus, cera, & oleum. arida verò loti ramenta, thus, plumbago, vt ſit thuris pars vna, plumbaginis & loti ramentorum tantundem, adipis autem veteris partes duæ, ceræ vna, adipis recentis tantundem. Aliud. Aut adeps ſuillus ſolus, cum eo adeps caprinus recẽs, qui repurgatus quàm minimùm membranarum habeat. Quibus parum tritis & bene contuſis oleum affunditur, & plumbum cum ſpodio inſpergitur, itemque loti ramentorum pars dimidia. Aliud. Adeps caprinus, ſpodium, chalcitis, cyaneus, lapis, oleum.

De eo quod igne ambuſtum eſt. Ilicis radices tenellæ incoquendæ. Harum cortex maximè craſſus & viridis in tenues partes conciſus, vino albo affuſo, lento igne decoquitur, dum idoneam craſſitudinem habuerit, vt illini poſſit. Poteſt & ex aqua eodem modo coqui. Aliud minimè mordens. Suillus adeps vetuſtus per ſe illitus, & ſupra liquatus per ſcillæ radicem diſciſſam impoſitam & alligatam. Poſtridie locus foueatur, adipe ſuillo vetere liquato, cera & oleo admixto thure, loti ramentis & rubrica. Hoc illinitur. Ari folia vino & oleo incocta impoſita adalligantur. Aliud. Poſt litum ex adipe ſuillo vetuſto, aſphodeli radices ex vino tritæ & læuigatæ illinuntur. Aliud. Adeps ſuillus vetuſtus liquatus reſinę & bitumini admiſcetur. Et linteolum illitum, igne calefactum admouetur ac deligatur. Quum in dorſo ex plagis aut alia ex cauſa vlcus ſubortum fuerit, ſcilla cocta, contrita, & ex linteolo illita, adalligatur. Poſtea verò adeps caprinus & ſuillus recens, ſpodium, oleum & thus ſuperlinuntur.

Pedum tumores ſponte & non ſponte prouenientes, vbi neque ipſi tumores, neque inflammatio, ex cataplaſmatis vſu ſubſidant, tum ſi ſpongiis aut lanis adhibitis, aut alio quopiam ad ſanam partem alligato, poſtea ſua ſponte intumeſcant & inflammationem concipiãt, in his ſanguinis per venas influxus in cauſa eſt, ſi cui colliſio non ſit. Eademque ratio eſt ſi tale quid quauis alia corporis parte accidit. Verùm ſanguinem mittere oportet, pręcipuè ex venis quidem per quas fit influxus, ſi modo conſpicuæ ſint, aliôqui tumores

res

res altioribus & crebrioribus vulnuſculis pertundendi. Id quod in eo quodcunque ſcalpello pertundis eodem modo fieri debet, idque ferramentis quàm acutiſſimis ac tenuiſſimis præſtari. Vbi ſanguinem detrahis, ſpecillum non admodum apprimito, ne colliſio accedat. Aceto autem perfundito, neque ſanguinis grumum in cutis hiatibus remanere permittito, illitoque medicamento cruentis vulneribus accommodato, lanas ſordidas, bene carptas, molles, vino atque oleo reſperſas alligato. Locus ſcalpro pertuſus eo ſit habitu vt ſanguis ſurſum refluat, nõ deorſum defluat, neque vllo modo madeſiat, inediamque toleret æger, & aquam bibat. Quòd ſi vinculo reſoluto cutis inciſuras vexatas inflammatione deprehendas, cataplaſma ex viticis ac lini ſemine inducendum. Sin verò vlcerentur ac ſimul committantur, pro occaſione, vt res poſtulat, cætera curanda.

At vbi varix anteriorem tibiæ partem occupat, aut conſpicuus eſt, aut carne tegitur, nigricatque anterior tibiæ pars, & ſanguinis detractionem expetere videatur, iſta ſcalpello nullo modo pertundi debent. Plærunque enim ex inciſuris ob influxum ex varice magna vlcera fiunt. Verùm varix ipſe multis locis, prout opportunum videbitur, compungendus eſt.

Vena ſecta vbi ſanguinem detraxeris, vinculumque ſolueris, neque ſanguis ſiſtitur, contrariam in partem vt ſanguinis fluxus fiat, ſeu brachium, ſeu crus collocetur, velut retracto ſanguine, eoque ſtatu plus minúſue temporis decumbens perſeueret, deinde ita iacens deligetur, dum ne quis ſanguinis grumus in ſectione relictus ſit. Tum demũ ſplenium duplex vino madens, ac ſuper lana munda oleo imbuta apponatur. Fluentis namque ſanguinis quamuis vehemens eruptio, ſiſtitur. Ac ſi ſanguinis grumus in ſectione cõcreſcens ſic inflammetur, in pus verti ſolet. Liberaliùs autem aut parciùs pranſo & poto vena ſecanda, & leuiter concalefacto, calidiore potiùs die quàm frigidiore.

Vbi ſanguis influit admota cucurbitula, ſi ea ablata is copioſè, aut ſeroſus humor effluit, ea citò priùs quàm impleatur, locis ſcalpro exaſperatis affigenda eſt, & quod reſtat inſuper extrahendum. Aliòqui ſanguinis grumi in ipſis cutis inciſuris inhærent, indeque poſtea vlceribus inflammatio

contingit.Eiuſmodi autem omnia aceto elui debent,neque poſtea madefieri, cauendumq́ue ægro eſt, ne in loca ſcalpro pertuſa decumbat. Ea autem aliquo ex medicamentis cruentis vulneribus accommodato illinenda ſunt. Quòd ſi vel infra genu, vel ad genu admouenda cucurbitula eſt,id homini erecto & ſtanti, ſi ſtare poteſt,procurandum.

Hippocratis liber de fiſtulis.

FIſtulę partim quidem ex colliſis,partim ex tuberculis fiunt. Oriuntur etiam vel ex remigatione,vel equitatione, collecto in natibus iuxta ſedem ſanguine. Putreſcens enim quæ mollia ſunt depaſcitur, cùm nimirum anus humidus ſit,& caro mollis in qua pabulatur,dum tuberculum rumpatur, infraq́ue ad rectum inteſtinum computreſcat. Quòd cùm ſit,in fiſtulã abit & ſanie manat,indeq́ue ſtercus & flatus,teterq́ue fœtor copioſè effluit. Ex colliſione autem naſcitur fiſtula,vbi ex ictu, aut caſu,vel vulnere, vel equitatione aut remigatione,aut aliis huiuſmodi rebus, pars aliqua circa rectum inteſtinum colliditur. Collectus enim ſanguis & putreſcens ſuppurat, & ex ſuppuratione quæ de tuberculis dicta ſunt,contingunt.

Ante omnia igitur cùm eiuſmodi tuberculum ſuboriri ſenſeris,antequam ad rectum inteſtinum ſuppuratio perueniat,crudum quàm celerrimè ſecare oportet. Quòd ſi iã factam fiſtulam in manus ſumſeris,homine ſupino reclinato,cruribus huc atque illuc reductis,ſumtum allij recentem caulem,dum ad aliquid offendat immittere oportet, eoq́ue fiſtulæ altitudinem metiri. Tum ſeſelis radice quam tenuiſſimè contrita quatuor diebus aqua affuſa macerata,admixto melle, aquam ad tres cyathos ieiuno propinato, eoq́ue tempore tenues lumbricos aſcaridas dictos purgato. Qui verò ſine curatione relinquuntur, pereunt.

Poſt hæc byſſinum linteum magni tithymalli ſucco imbutum,vſto æris flore & trito aſperſum,in collyrij formam fiſtulæ longitudini æqualem intorque, filo per extremum linamentum,rurſusq́ue per ſummum caulem traiecto,hominéque ſupino reclinato,vbi adhibito inſtrumento ad ſedem diducendã idoneo(quod κατοπτὴρ dicitur) in ano quid perroſum ſit conſpexeris, eò allij caulem demittito, atque

vbi

vbi in anum demiſſus fuerit, prehenſum trahito, donec linamentum impulſum ſuperiori ac inferiori parti adæquatum fuerit. Quo intro impulſo, glandem corneam in anum inditam podice creta cimolia illito, ibi ſinito, cumque deſidendi cupiditas adfuerit, eximito, rurſusque immittito in quintum diem vſque. Sexto verò eximito, foras linamento è carne educto, poſteaq; glandem alumine trito impletam in anum immiſſam, ibi dum alumen liqueſcat, ſinito. Podicem verò quoad conuenire videatur, myrrha illinito.

Alia curatio. Linum crudum quàm tenuiſſimum quincuplex palmi longitudine in vnum complicatum, ſeta equina circumuoluitur, tum ſtanneum ſpecillum extrema parte perforatum, ita comparatum vt in id lini complicati caput inſeratur, in fiſtulam demittitur, ſimulq; ſiniſtrę manus index in ſedem iniicitur. Atq; vbi ſpecillum digitum contigerit, id extrema parte inflexum, vnaque lini caput quod per ſpecillum traiectum eſt, digito educitur, & ſpecillũ quidem iterum extrahitur. Lini verò capita bis térue connectuntur, & quod dependet ex lino intortum in nodum alligatur. Poſtea æger ad ſuas res obeundas dimittitur. Reliqua curatio. At eatenus linum ſingulis diebus intendere ac intorquere ſemper oportet, quatenus putreſcente fiſtula laxatur. Quòd ſi tibi ante quàm fiſtula exedatur, linum crudum computreſcere videatur, alterum item ad ſetam alligatum traiiciendum & connectendum. Eo nanque nomine ſeta lino crudo adiicitur, quòd minimè putreſcat. At poſtquam fiſtula computruit, ſpongiam mollem quàm tenuiſſimè inciſam apponere conuenit, tum copioſum æris vſti florem per ſpecillum quidem in fiſtulam iniicere. Spõgiam verò melle illitam, inditam medio ſiniſtræ manus indice introtrudere, additaque altera ſpongia, eam deligationem quæ fit cùm ora venarum ſanguinem fundere ſunt ſolita, apponere. Qua poſtridie ſoluta, fiſtula aqua calida perluenda, tentandumque vt per ſpongiam ſiniſtræ manus digito perpurgetur, rurſusq; iniecto æris flore vinculum alligandum, idémq; ſeptem diebus faciendum. Intra hós enim fere dies fiſtulæ tunica conſumitur. In reliquo dum ſaneſcat hic deligationis modus aſſeruandus. Hac enim ratione, fiſtula per ſpongiam coacta & expanſa, neque rurſus com-

mittetur, neque hac quidem ſui parte curabitur, hac verò rurſus implebitur, ſed ipſa vniuerſa ſaneſcet. In hac verò curatione copioſa calida perfundere iuuat, & inediam imperare.

Quòd ſi fiſtula minimè exeſa fuerit, demiſſo antè ſpecillo, ferro quo ad penetrarit aperiẽda, & ęris flore reſpergẽda, & per dies quinq; ſinenda. Tum aqua calida affundenda, & farina aqua ſubacta ſuperimponenda, foliaque betæ alliganda. Atque vbi æris flos deciderit, purumque fiſtulæ vlcus fuerit, eadem, quæ priùs, curatio adhibenda. Sin locus ferramentum ferre non poteſt, alteque penetret fiſtula, flore æris, myrrha, & nitro ex vrina dilutis colluitur, & in fiſtulæ oſculum plumbeum aliquid immittitur, vt ne coaleſcat. Abluere autem fiſtulam conuenit per pennam veſicæ alligatam, & in fiſtulam demiſſam, vt per hãc infuſum tranſmittatur. Verùm non niſi ſectione ſaneſcit.

Si verò rectum inteſtinum inflammatione tentetur, dolor ac febris teneat, crebraque ſit deſidendi cupiditas, nihil tamen deiiciat, præ inflammatione videatur ſedes procidere, interdumque vrinæ ſtillicidium prehendat, quod morbi genus oritur, cùm pituita ex corpore in rectum inteſtinum incubuerit. Conferũt autem calida, quæ certè pituitam extenuare & eliquare valent, ſimulque quod acre eſt & ſalſum in humorẽ ſoluere, ita vt neq; æſtus neq; morſus aliquis in inteſtino ſentiatur. Hęc igitur eſt curatio. Ægro in aqua calida deſidere iuſſo, grani Cnidij ſexaginta grana trita, vini hemina diluuntur, adiectaque olei dimidia hemina, tepido aluus ſubluitur. Hæc pituitam & ſtercus educũt. Vbi verò in aqua non deſidet, oua vino nigro odorato incocta, ad ſedem admouentur, infernè ſubſtrato calido aliquo, vel veſica aqua calida referta, aut lini ſemine toſto, trito, & in tenuiſſimum puluerem redacto, cum pari farinæ modo, vino nigro odorato & oleo ſubacto, ex cataplaſmate quàm calidiſſimè impoſito. Aut ex hordeo alumini Ægyptio contrito mixto, glans oblonga conficitur, eoq; ex igne tepido cataplaſmate aut fotu adhibito, digitis glans effingitur, deinde omninò tepida in ſedem immittitur. Exterioribus partibus ceratum oblinitur, & allia vino nigro diluto incocta, ex cataplaſmate admouentur. Hoc verò ſublato, æger in aqua calida deſi-

deſidere permittatur, admixtoq́; ſolani ſucco, anſerino adipe & ſuillo, chryſocolla, reſina & cera alba, his deinde ſimul liquatis & inter ſe mixtis illinitur, & quoad inflãmatio perſeuerauerit, cataplaſma ex alliis coctis admouetur. Ac ſiquidem his remediis dolor cedat ſatis eſt præſidij. Sin minùs meconium album potui exhibeatur, aut aliud quodpiam quod pituitam purget, dumq́; inflammatio manet, leuibus ſorbitiunculis vtatur.

At vrinæ ſtillicidium ex his ſuccedit, cùm veſica à recto inteſtino incaleſcente, calore pituita adducitur, vrinæ verò ſtillicidium ex pituita gignitur. Hoc igitur vnà cum morbo plærunque, finitur, alioqui medicamenta quæ ad vrinæ ſtillicidium faciunt exhibentur.

Si verò anus procidat ſpongia molli ſurſum impellẽdus, & cochlea illinendus, manibus deuinctis homo pauco temporis interuallo ſuſpẽditur & intus reponitur. Quòd ſi ampliùs prolabatur, neque intus maneat, ilibus præcinctis, & ſubmiſſa retro faſcia, ano intro propulſo, ſpongia mollis aqua calida, in qua loti ſcobes incoxerit, madefacta admouetur, ſpongiaque expreſſa eadem aqua anus perfunditur: tum faſcia inter media crura ſubiecta, ad vmbilicum religatur. Vbi verò deiiciendæ alui cupiditas fuerit, id ſuper quàm maximè anguſtos aſſeres fiat. Sin puer ſit, intra mulieris pedes, ad genua reclinatus, deſidat. Cumque aluus deiicitur, crura diſtenta habeat. Hoc enim pacto ſedes minimùm prolabitur. At ſi anus humore madeat & ſanie diffluat, aqua ex myrto & fæce vini vſta eluitur, & adiantum tritum, cribratum inſpergitur. Si ſanguis profluat, vbi iiſdem elutus fuerit, chalcitis & cupreſſi, vel cedri, vel pini, vel terebinthi ſcobes trita, pari ad chalcitidem portione ammixta inſpergitur. Exteriores, partes cerato craſſo oblinuntur.

Cùm rectum inteſtinum prolabitur, neq; ſuo loco contineri poteſt, laſerpitium quàm optimum & denſiſſimum tenuiter deraſum ex cataplaſmate imponitur, & medicamento quod ſternutamentum moueat ad nares admoto, homo commouetur, aut aqua calida in qua mali punici putamina maduerint, & alumine ex vino albo contrito, anus perfunditur. Deinde intectis panniculis femora tribus die-

bus inter ſe vinciũtur, & inedia imperatur, vinum verò dulce potui exhibetur. Quòd ſi ne ſic quidem procedit, minium melle permixtum illinitur.

Anus ſi procidat & ſanguine manet, ari radicis detractus cortex aqua incoquitur, deinde tritus cum farina mixtus, calidus ex cataplaſmate imponitur. Aliud. Vitis agreſtis (quam nonnulli pſilothrion vocant) radices tenerrimæ cõciſæ, vino nigro auſtero meraco incoquuntur, dein contuſæ ex cataplaſmate tepidæ imponuntur. Immiſcetur autẽ farina ex vino albo atque oleo tepido ſubacta. Aliud. Cicutæ ſemen vino albo odorato affuſo tritum, dein tepidum ex cataplaſmate imponitur.

Quòd ſi inflammatione vexetur, hederæ radix bene cõtrita ex aqua cocta, farina optima ex vino albo ſubacta admixta, adiectoque ad hæc oleo, ex cataplaſmate imponitur. Aliud. Mandragoræ radix præcipuè quidem viridis, vel certè arida: viridis igitur elota & conciſa, vino diluto incoquitur, & ex cataplaſmate adhibetur, arida verò trita ſimiliter admouetur. Aliud. Cucumeris maturi interiora trita ex cataplaſmate imponuntur.

At ſi dolor ſit citra inflammationem, nitrum rubrum vſtum & bene tritum, alumen & ſales torrefacti & diligenter triti, pari vtraque miſcentur pondere, deinde pice quàm optima ammixta, linteo illita imponuntur & alligantur. Aliud. Capparis folia viridia in ſacculum coniecta adalligantur, & vbi vrere videbuntur, ſummouentur, ac rurſus apponuntur. Quòd ſi folia capparis non adfuerint, radicis cortex contuſus, vino nigro ſubactus, eodem pacto alligatur, quod etiam ad ſplenis dolorem valet. Ex his cataplaſmatis quæ refrigerant, influxum prohibere valent, quę molliunt & calefaciunt digerere, quæ ad ſe attrahunt, ſiccare & extenuare. Oritur autem hic morbus, vbi bilis & pituita ad ea loca decubuerit. At rectum inteſtinum inflammatione tentatum illinitur medicamento quod reſinam, oleum, ceram, plumbi recrementum, & adipem accipit. Hæc calida liquata cataplaſmate imponuntur.

HIP-

Hippocratis de hæmorrhoidibus liber,

Hoc eſt,

De venis in ano ſanguinem fundere ſolitis.

ORA venarum hoc modo ſanguinem fundere ſolent. Bilis aut pituita ad venas quæ in ano ſunt decumbens, ſanguinem qui in his eſt calefacit. Incaleſcentes autem venæ, ſanguinem ex proximis venis attrahunt, eóque impletæ, recti inteſtini partem interiorem in tumorem attollũt, & venarum capitula conſpicua ſunt, quę dum partim à ſtercore exeunte contunduntur, partim à ſanguine coaceruato perrumpuntur, ſanguinem eiaculantur, idque maximè cum ſtercore, interdum verò ſine eo. Curantur autem hoc modo.

Inprimis certè noſſe oportet, quo in loco contingant. Nam & anum incidendo, reſecando, conſuendo aut vinciendo, aut putreſaciendo, etiamſi grauiſſima eſſe iſta videantur, nullam inferes noxiam. Ferramenta ſeptem octóue parari iubeo, quæ magnitudine palmum, & craſſum ſpecillum craſſitudine æquent, extrema parte recurua, & in ſummo ad oboli parui formam lata. Poſt exhibitum pridie medicamentum purgans, eodem quo ad vſtionem aggredieris die, homo ſupinus reclinatur, puluinoq; lumbis ſuppoſito, ſedes digitis quàm maximè foras educitur, tum cãdentibus admotis ferramentis vruntur, quoad reſiccentur, ita vt ne contingas. Vrere verò ita oportet, vt earum venarum quæ ſanguinem fundunt nulla inuſta relinquatur, ſed omnes adurantur. Has nullo negocio deprehendes, quòd interiore ani parte conſpicuæ ſint, velut acini vuæ liuidæ, ſimulque cum foras anus cogitur, ſanguinem eiaculantur. Inter vrendum autem à quibuſdam caput & manus detineantur, ne moueatur, ſed clamet qui inuritur. Hoc enim pacto anus magis prominet. Peracta vſtione lentes & eruum tenuiſſimè trita, & ex aqua decocta, quinque aut ſex diebus imponuntur. Septimo die ſpongia mollis quàm tenuiſſimè inciditur. Spongia autem omni ex parte ſex digitorum latitudinem æquet. Tum linteum quod ſpongiæ magnitudinẽ non excedat, tenue & læue, melle illitũ ſuper-

imponitur, dein ſubdito ſiniſtræ manus indice, media ſpongia intro per inferiora quàm penitiſſimè in ſedem propellitur, demum ſupra ſpongiam lana apponitur, vt in ſede immota permaneat. Cingulo verò per ilia ducto, faſcia ſubmittitur, exceptumque à poſteriore parte per crura vinculum, ad cingulum iuxta vmbilicum religatur. Tum medicamentum, quod dixi carnem denſam facere ac validam producere, alligatur. Quæ non minore quàm viginti dierum ſpacio deuincîre oportet. Sorbitio autem ſemel die ex farina aut milio, aut furfuribus, & potui aqua exhibenda. Vbi ad deiiciendam aluum deſidet, calida proluitur. Tertio quoque die balneum adhibeatur.

Alia curatio. Foras educta quàm maximè ſedes, calida perfunditur, tum venarum ſanguinem fundentium extrema præciduntur. Hoc verò medicamentum antea præparatum ad ſectionem habere oportet. Vrina in vas æneum immiſſa, flos æris vſtus optimè læuigatus inſpergitur, tum vaſe agitato maceratur & in ſole ſiccatur. Siccatum eraditur, teritur & læuigatur, ano admouetur, ſplenia oleo madida apponuntur, ſpongiaque ſuperimpoſita deligatur.

Alter curationis modus. Venæ ſanguinem fundenti & tuberoſam quandam eminentiam habēti, veluti mori fructus adnaſcitur, & ſi quidem tuberoſa eminentia foras valdè prominet, ei circumcirca operculum carnoſum adhæreſcit. Homine igitur in genua ſuper duos lapides teretes inclinato, anũ inſpice. Inuenies nanq; loca inter nates medias circa ſedem tumefacta, ſanguinemque ex interioribus partibus procedere. Si ergo tuberoſa eminentia ſub tegumento mollis ſit, digito ea auferenda eſt. Neque enim maiore negocio id fiet, quam ſi dum pellis oui detrahitur, digitum inter pellem & carnem medium immittas. Idque inter loquendum ſimulque non aduertente ægro faciendum Sublatum tuberculum ſanguinis curſus omni ex parte ablata neceſſario conſequitur. Vino auſtero in quo gallæ maceratæ fuerint, citò locus perluendus eſt, venaq; ſanguinem fundens vnà cum tuberculo recedet, & operculum in priſtinum ſtatum reſtituetur. Quoq; vetuſtior morbus eſt, eò facilior curatio futura eſt.

At ſi altiùs inſederit tuberoſa eminentia, per inſtrumen-

tum

tum dilatandæ ſedi accommodatum, catopterem dictum, inſpicere oportet, neque ab eo decipi. Vbi enim aperitur tuberculum exæquat, vbi verò rurſus in ſeſe adducitur, rectè conſpicuum facit. Auferre autem conuenit, veratro nigro ano illito, tum tertio die vinum auſterum ex infuſo immittendum. At verò vbi tuberoſam eminentiam abſtuleris, ſi ſanguis non effluat, mirandum non eſt. Neque enim ſi in articulis manus aut crura ſeces, ſanguis effluet. At ſi ſupra aut infra articulos ſectio fiat, cauas & ſanguine manantes venas deprehendes: neque facilè promtè ſiſtas. Eodem modo ſi venam in ſede ſanguinem fundentem, ſupra quidem aut infra detractum tuberculum ſeces, ſanguis effluet. Sin verò ipſam tuberculoſam eminentiam vbi annectitur abſtuleris, nõ profluet. Si igitur hoc pacto quidem ad priſtinum ſtatum reducitur, bene ſe res habet: ſin minùs, vſtio adhibenda, ea cautione, vt ne ferro attingatur, ſed prope admotis ferramentis exſiccetur, & flos æris ex vrina adhibeatur.

Alius venarum ſanguinem in ano fundentium curationis modus. Cauterium parare oportet in modum paruæ arundinis vallatoriæ (phragmiten vocant) & in ipſum ferramentum probè congruens accommodare, deinde immiſſa in ſedem fiſtula, candens ferramentum in eam demittere, crebroque eximere, quò magis calorem toleret, neque vlcus ex calore contrahat, & venulæ exſiccatæ conſaneſcant. Quòd ſi neque vſtio, neq; ſectio placeat, ſedes multa & calida priùs fouetur & euertitur, tum myrrha probè læuigata, galla, & alumẽ Ægyptium vſtum, quod reliqua vna parte & dimidia ſuperet, & melanteriæ tantundem accipiendum, iiſque aridis vtendũ. Sub his medicamentis vena ſanguinem fundens, velut corium vſtulatum decidit, eademq; facienda donec omnes diſſipaueris. Idemque efficit chalcitidis vſtæ dimidium. At ſi per glandes curationem inſtituas, ſepiæ teſta, plumbaginis tertia pars, bitumen, alumen, floris æris exiguum, galla, æruginis modicum commiſcentur, his melle cocto affuſo, glans oblongior conficitur, ſupponitur, donec deleantur.

Vena ſanguinem fundens in mulieris ano ſic curatur. Multa calida in qua ex odoratis aliquid incoxerit, perfun-

ditur,tum myrica trita,ſpuma argenti vſta & galla additur, vino albo,oleo & anſerino adipe affuſo, omnia ſimul conteruntur, poſt perfuſionem vtenda dantur. Sedes autem quàm maximè educta perfunditur.

Hippocratis liber de capitis vulneribus.

HOminum capita neque inter ſe ſimiliter habent,neq; ſuturæ capitis in omnibus eodem loco ſitæ ſunt. Verùm cuicunq; parte anteriore caput prominet,quod fit cùm oſſis pars rotunda plus reliquo eminet,huic ſuturæ in capite ad literæ T ſimilitudinem à natura ſunt accommodatæ. Breuiorem nanque lineam tranſuerſam ad oſſis prominentiam à natura productam habet, alteram verò per medium caput in longitudinem ad ceruicem perpetuò tendentem. At cui poſterior capitis pars prominet, huic ſuturæ contrà quàm in priore naturaliter ſe habent. Breuior nanque linea tranſuerſa ad oſſis prominentiam naturaliter producitur, longior verò per medium caput in longitudinem ad frontem perpetuò tendens à natura conſtituta eſt. Cui autem vtraq; corporis parte,tum anteriore,tum poſteriore os prominet,huic ſuturæ ad literæ ⌶ ſimilitudinem à natura ſunt accommodatæ. Lineæ verò longiores ad vtranque prominentiam tranſuerſæ à natura productæ ſunt, breuis autem per mediam capitis longitudinem in longam vtranque lineam definit. At cui neutra parte caput prominet,hic ſuturas literæ X ſimiles habet. Lineæ verò ita à natura productę ſunt,vt altera quidem tranſuerſa ad tempora perueniat, altera per medium caput in longitudinem feratur.

Ad medium autem caput duplex os eſt,idq; tum ſumma ſui parte & æquabilitate,quà carne tegitur,tum infima qua membranam contegit, & inferior eſt oſſis æquabilitas,duriſſimum & denſiſſimum eſt à natura conſtitutum. Quodque recedit à ſupremo & infimo oſſe, à duriſſimis & dēſiſſimis,ad molle & minùs denſum quodque magis cauum eſt accedit, ad interiora vſque quibus inter ſe connectuntur. Eaq; maximè caua & molliſſima, plurimumq; peruia ſunt. Ac totum capitis os, ſi ſupremam atq; infimam partem admodum exiguam demas, ſpongiæ ſimile,multasque carnes humi-

humidas ſimiles in ſe habet, quas ſi quis digitis conterat, ex ipſis ſanguis prodeat. Inſunt quoque in oſſe venulæ tenues & cauæ ſanguinis plenæ. Quòd quidem ad duritiem mollitudinemque ac cauitatem ſpectat, ſic ſe res habet, quòd verò ad craſſitudinem & tenuitatem, hoc modo.

Totius capitis os id tenuiſſimum & maximè imbecillum quod ad ſinciput eſt, idque quàm minimam & tenuiſſimam carnem hac capitis parte in ſe habet, cerebrumque plurimum eo loco ſubeſt. Cumque hæc ita ſe habeant, vbi tela ictuſque æquales fuerint magnitudine vel minores, tum etiam æqualiter vulneratus aut leuiùs, os hac capitis parte magis colliditur, frangitur, & medium deſidit, ſub eoq; caſu magis moriuntur ægri, ægriuſque curantur & mortem euitant, quàm ſi qualibet alia capitis parte iſtud accidat. Ac vbi æqualia fuerint vulnera, aut æquè vehementer aut leuiùs quis percuſſus fuerit, cùm alioqui vulnus lethale ſit, intra breuius tempus ex vulnere moritur qui hac capitis parte quàm qui alia vulneratus eſt. Cerebrum nanque ad ſinciput celerrimè & maximè ſentit offenſas quę in carne & oſſe fiũt, cùm hoc loco tenuiſſimo oſſe & exigua carne tegatur, magnaque ex parte ſub ſincipite ſitum ſit. Ex reliquis oſſibus, quod eſt ad tempora, maximè eſt imbecillum. Committitur enim inferna maxilla cum caluaria, moueturq; in temporibus ſurſum & deorſum articuli in modum, auditioque etiam huic eſt vicina, venaque caua & valida per tempora fertur.

At ex vniuerſi capitis oſſe, id quod ſecundum verticem eſt & poſt aures, validius eſt quàm id totum quod parte anteriore continetur, carnemque copioſiorem & altiorem in ſe habet. Sæpeque ſub hoc caſu, vbi ex læſionibus & telis omnibus æqualibus & ſimilibus, maioribuſque ac minoribus, ſimiliter aut grauiùs quis fuerit vulneratus, hac capitis parte os minùs frãgitur & colliditur. Ac ſi aliòqui ex vulnere homo periturus ſit, diutius vitã trahet qui poſteriore capitis parte vulnus accepit. Longiore nanq; interuallo os ob craſſitudinẽ pus colligit, ipſumq; infra ad cerebrũ transfundit. Minor quoq; cerebri portio hac parte capitis ſubeſt: fereq; plures ſeruãtur ex iis qui parte capitis poſteriore, quàm qui anteriore vulnus acceperunt. Ex vulnere etiam capitis

quacunque parte acceptum ſit, vbi aliôqui ex vulnere quis fuerit periturus, hyeme quàm æſtate diutiùs viuit.

Vbi verò à telo acuto & leui impreſſum in oſſe veſtigium fuerit, idque ſolum ita vt neque findatur, neque collidatur, aut medium deſidat, quod æquè in anteriore capitis parte ac poſteriore accidere poteſt, ex his mors etſi conſequitur, non æquo tamen iure contingit. At vbi nudato oſſe ſutura in vulnere conſpicitur, quacunq; corporis parte vulnus extiterit, minimè omnium vulneri ac telo reſiſtit, ſi forte telum, in ipſam ſuturam incubuerit, tumque vel maximè, ſi telum ſincipite, iuxta debiliſſimam capitis partem, exceptum fuerit, ſuturæque in vlcus incurrant, & telum ipſas ſuturas attigerit.

Vulnerum oſſis capitis tot ſunt genera: & ſub quoq; genere plures ſunt in vulnere fracturæ formæ. Os ſub vulnere finditur, oſſiq; rimam habenti, ſi quidem fiſſum fuerit, colliſionem accedere neceſſe eſt. Quodcunque enim telum os findit, idem os plus minúſue collidit, idque vbi rimam facit. Hocque genus vnum eſt. Rimarum autem variæ ſunt formæ. Nam & tenuiores ſunt, & tenuiſſimæ ita vt neque quædam conſpicuæ ſint, neque protinus à vulnere, neque quibus diebus dolores augeri & mortem homini adferre aſſolent. Rurſus nonnullæ craſſiores & latiores exiſtunt, quędam etiam latiſſimæ, & aliæ quidem longiùs protenduntur, aliæ breuiùs, quædam etiam in rectum tendunt, quædã rectiſſimæ, nonnullæ quoque magis & minùs curuantur, quædam per ſumma ducuntur, quædam altiùs penetrant, aliæ autem per totum os ad imum vſque tendunt.

Contundi autem os poteſt, oſſe naturaliter ſe habente, vt & rima nulla ad oſſis contuſionem accedat. Atque hic alter modus eſt. At contuſionis plures ſunt formæ. Nam plus aut minùs, & altius per totum os contuſio peruadit, aut minùs altè, neque per totum os, & ampliorem aut minorem tum longitudinem tum latitudinem occupat. Sed nulla earum qualisnam ſpecie, aut quanta magnitudine exiſtat, oculis diiudicari poteſt. Neque enim vbi quid contuſum eſt, & malum acceſſit, ſtatim ſub ipſo vulnere contuſio oculis eſt conſpicua, vt neque rimæ quædam, quæ procul à fiſſo oſſe longiùs excurrunt.

Os medium deſidit, vbi à natura ſua intro recedit, vnà cũ rimis, aliôqui medium non deſideret. Quod enim medium deſidit, ab alio oſſe naturaliter ſe habente abruptum fractúmque intro cedit, itaque ſanè huic caſui rimam accedere neceſſe eſt. Atque hic tertius eſt modus. Multis autem modis os medium deſidit. Namque hoc maiorem & minorem oſſis partem occupat, aut magis altiùs ad imum penetrat, aut minùs, & in ſuperficie extat.

Ac vbi telum in oſſe veſtigium reliquit, vtique rima adiici poterit, & ad rimam colliſum aut magis aut minùs accedere neceſſe eſt, cùm quà etiam parte rima acceſſit, eâdem teli veſtigium appareat, & rima ſit in oſſe quà teli veſtigium & colliſum continetur. Quartus hic modus eſt, cùm teli veſtigium in oſſe remanet. Teli autem ſedes dicitur, cùm os ſuo ſtatu permanens manifeſtum fecerit quà telum inſederit. In vnoquoque verò genere plures ſunt formæ. Quodq; ad colliſum & rimam attinet, ſiue hæc vtraque ad teli veſtigium accedant, ſiue colliſum duntaxat fiat, varias eſſe tum colliſi tum fiſſi ſpecies iam dictum eſt. At ipſum teli veſtigium per ſe fit longius & breuius, magis curuum, aut rectũ aut rotundum, ſuntque pro teli figura multæ aliæ huiuſcemodi ſpecies. Nam & ipſum, altè magis aut minùs deſcendit, anguſtiúsque eſt aut latius, aut ampliſſimum, ſi præciſio adiuncta ſit. Præciſio autem quantamcunque longitudinem & latitudinem oſſis occupet, ad teli veſtigium refertur, dummodo alia oſſa quæ præciſionem continent, in ſuo ſtatu maneant, neque vnà cum præciſione à ſuo ſtatu recedant, & media deſidant. Sic enim os medium deſideret, neque ampliùs teli veſtigium eſſet.

Os ſub vulnere frangitur alia capitis parte quam qua vlcus eſt, & os nudatum eſt. Quintus hic modus eſt. Huicque calamitati nullis remediis ſubuenias. Neque enim vbi iſtud contingit, quanã ratione iſtud homo patiatur, aut quanam capitis parte ex eius percunctatione deprehendas.

Ex his fracturæ modis ad ſectionem veniendum ſuadet, tum oſſis colliſio, quæ & oculis non patet, & aliquo modo manifeſta eſt, tum rima, ſiue oculos lateat, ſiue ſit conſpicua. Quin & vbi teli veſtigium in oſſe remanet, ſiue ad id præterea rima & colliſio acceſſerit, ſiue colliſio ſola abſque

rima,tunc etiam ad ſectionem veniendum. Os autem medium ex naturali ſtatu deſidens, parum ſectione indiget, tum quæ maximè deorſum inſederunt,maximeque perfracta ſunt,minimè ſectione vtendum ſuadent. Neque vbi teli veſtigium per ſe remanet citra rimam & colliſionem, ſectione opus eſt,neque ſi præciſio magna lataque fuerit.Præciſio enim & teli veſtigium ad idem referuntur.

Imprimis autem ad vulneratum attendere oportet,quanam capitis parte,númne imbecilliore vulnus acceperit, & capillos circa vulnus animaduertere,qui ſi telo præciſi & in vulnus impacti ſint, os carne nudatum eſſe vero eſt ſimile. Quod ſi ſic os à telo noxiam accepiſſe aſſerendum. Hæc quidem certè longè ante quàm homini manus admoueas conſideranda ac dicenda ſunt. Vbi verò iam admoueris,os carne nudatum ſit, nécne, conandum vt apertè intelligas, idque ſub conſpectum veniat. Quod ſi oculis non pateat, ſpecillo conſiderandum. Ac vbi quidem os carne nudatum, neque à vulnere integrum deprehẽderis,primum inſpecto malo quantum ſit,quamque operam requirat,eius quod in oſſe ſubeſt dignotionem facere oportet. Interrogandus quoque vulneratus,qualiter & quonam modo vulnus acceptum ſit. Sin verò minimè conſpicuum eſt os nécne vitium aliquod habuerit,multò adhuc magis interrogatione vtendum nudato etiam oſſe qualiter & quonam modo vulnus illatum ſit. Vbi enim oſſa colliſa aut fiſſa non apparent, eſſe tamen ſolent, primùm ex ſauciati reſponſione enitendum vt cognoſcamus os necne aliquam noxiam ſenſerit, deinde verò ratione & opere citra ſpecillũ res eſt exploranda. Neq; enim ſpecillo hoc oſſis vitium deprehenditur, neq; ſi quam in ſe noxiam ſenſerit nécne. Sed vbi teli veſtigium remanet, aut os à naturali ſtatu recedens medium deſidit, aut vehementer perfractum eſt, id ſpecillo arguitur,quod & oculis intuenti manifeſtò notum eſt.

Frangitur autem os rimis obſcuris & conſpicuis,& colliditur colliſionibus minimè patentibus, & à naturali ſuo ſtatu recedens medium deſidit,tum præcipuè cùm alter alterum de induſtria ſauciare cupiens, vulnerat, aut cùm ex ſuperiore loco telum emittitur, aut ictus infligitur,vtrolibet modo contingat potius quàm ſi ex complanato loco,

& ſi

& ſi quis manu telum continens vel iaciat, vel feriat, vel cùm robuſtior imbecilliores vulnerat. Ex iis quibus ex caſu partes quæ circa os ſunt, aut os ipſum vulneratur, qui ex maximè ſublimi loco in duriſſimum & obtuſiſſimum quid cadit, is periclitatur ne os perrumpatur, aut collidatur, aut à naturali ſuo ſtatu intro medium deſidat. At qui ex complanato loco potiùs, & in mollius quiddam cadit, ei minus iſtas offenſiones, aut nullo modo os ſentiet. Ex telis autem quæ in caput illabuntur, & quæ iuxta os ſunt vulnerant, quod ex maximè ſublimi & minimè complanato loco incidit, quodque duriſſimum, maximè obtuſum & graue, minimeq; leue, aut minimè acutum & molle fuerit, id os rumpere ac collidere poterit. Ac præcipuè ſanè periculum eſt ne ea os ſentiat, vbi talia contigerint, ſicque vulnerari os contingat, vt è directo telo occurrat, ſiue manu, ſiue iactu vulnus infligatur, ſiue quid in ipſum illabatur, ſiue corruens vulneretur, ſeu quomodolibet vulnerati os telo obuiam eat. At tela quæ in obliquum diſtrahunt, ſub his os minùs rumpitur, & intro ad caput contunditur, licet os carne nudatum ſit. Quædam enim ſic illata vulnera, neque os carne detegunt.

Sub telis ſanè quæ rotunda ſunt, orbiculata, omni ex parte plana, retuſa, grauia & dura os maximè finditur tum rimis conſpicuis, tum obſcuris, & colliditur, & à naturali ſtatu recedens medium deſidit. Eadem quoque carnem contundunt, maturant & lacerant. At ſub huiuſmodi telis vulnera ad latera & in orbem aliquantulum caua purulentaq; magis redduntur atq; humida, longioreq; tempore repurgãtur. Carnes enim colliſas & laceratas in pus verſas neceſſe eſt tabeſcere. Tela verò oblonga, magna ex parte tenuia, acuta & leuia, carnem magis incidunt, osq; ſimiliter, quàm collidant. Idque etiam quod incidit, teli veſtigium inducit. Præciſio enim & teli veſtigium ad idem referuntur. Ac tela huiuſmodi neq; magnopere os collidunt, neq; findunt, neque a naturali ſtatu recedens medium deſidere, faciunt.

Cæterum præter id quod oculis tuis ſubiicitur, quicquid in oſſe tibi apparere videbitur etiam ex ægro requirendum: (Etenim magis aut minus vulnerati hæc ſunt indicia.) Tum ſi æger alto ſopore detentus fuerit, aut tene-

bræ oculis offuſæ,aut ſi vertigo prehenderit,aut ipſe conciderit.

At vbi oſſe à telo nudato vulnus ad ipſas ſuturas fieri cõtigerit,teli veſtigium,quod in alio oſſe relictum nécne fuerit conſpicuum eſt,ſi in ſuturis ipſis extiterit,aſſerere eſt difficile.Fallit enim ſutura ipſa reliquo oſſe aſperior,neq; conſtat ſitne illic ſutura,an teli veſtigium, niſi admodum magnum teli veſtigium relictum ſit. Accedit quoque ad teli veſtigium plærunque rima ipſa in ſuturis exiſtens, fractoq; oſſe rimam aſſerere ideo difficilius eſt, quòd vbi plurimùm frangi contingit,ad ſuturam ipſam rima exiſtat. Promtè enim os hac parte, ob eam quam à natura habet imbecillitatem frangitur & elaxatur, aut quia ſutura promtè frangi ac elaxari ſolet. Reliqua verò oſſa ſuturam ambientia, quòd ſutura ſint robuſtiora,citra fracturam permanent. At fractura ad ſuturam exiſtẽs,ſuturæ etiam laxatio eſt, quam vbi fracta fuerit & elaxata, num id à teli veſtigio in ſutura exiſtente contingat,aſſerere non eſt facilè. Verùm rimã vbi ex colliſo contigerit,difficilius eſt aſſerere.Suturæ enim rimæ ſpeciem referentes,& reliquo oſſe aſperiores, medici iudicium & viſum fallunt, niſi os vehementer diſſectum ſit & elaxatum.Præciſio autem & teli ſedes eodem referuntur.Sed vbi ſuturas vulnus attigerit,& in oſſe telum inſederit,mentem adhibere oportet, vt qua noxa os afficiatur inueniamus.Ab æqualibus enim magnitudine telis aut ſimilibus,aut longè etiam minoribus,ſimiliter ac multò leuiùs vulneratus,longè grauius offenditur qui oſſe ad ſuturas telum excepit,quàm qui alia parte,ex iisque plærunq; ſectione indigent. Ad ipſas tamen ſuturas non eſt ſectio adhibenda,verùm vbi ab his receſſeris,ſi ſectionem adhibes,in oſſe proximo facienda. De capitis autem vulneribus eorumque curatione,quaque ratione latentes oſſis affectiones deprehendi debeant, ſic cenſeo.

Capitis vlcus nulla re madefaciendum, ac ne vino quidem,aut quàm minimùm. Neque verò cataplaſmata, neque per linamenta curationem poſtulat. At neque comprimendum capitis vlcus eſt, niſi in fronte ſit, aut in parte pilis nudata,aut circa ſupercilium & oculum .Harum enim partium vlcera cataplaſmatis & deligationis vſum magis requi-

requirunt, quàm quæ alia reliqui capitis parte fiunt, cùm à reliquo capite frons vniuerſa contineatur, vlcera verò quacunque in parte fiant, ob ſanguinis fluxum, ab iis quibus continentur, ad inflammationem & tumorem adducantur. At neque in his quæ in fronte ſunt, toto tempore cataplaſmate & deligatione vtendum, ſed vbi inflammatio ceſſarit, & tumor conquieuerit, ab his deſiſtendum. In reliquis autem capitis vlceribus, neque linamentis, neque cataplaſmate, neque deligatione vtendum, niſi ſectione opus ſit.

Sectionem autem poſtulant capitis & frontis vlcera, vbi os quidem carne nudatum fuerit, aut ſub telo noxiam aliquam ſenſiſſe videatur. Ipſa verò vlcera vbi non ſatis idoneã habent longitudinẽ & lattudinem quà perſpici poſſit nunquid os ſub telo malè affectum ſit, aut qualemnam noxiam ſenſerit, aut quantum quidem carnis colliſum ſit, & quantum offenſionis os ſenſerit, contraque num os à telo inuiolatum manſerit, nilque mali ſenſerit, & quanam curatione tum vlcus, tum caro, tum oſſis offenſio opus habeat. Eiuſmodi ſanè vlcera ſectionem poſtulant. Atque etiam vbi os quidem carne nudatum fuerit, vlcera autem obliquã quandam cauitatem habeant, abundè cauum incidere oportet, vbi medicamentum, quodcunque opus fuerit, non facilè peruenire poteſt. Sed & vlcera orbiculata & admodum caua eiuſmodi quoque incidere oportet, vt orbe in longitudinem bifariam diuiſo, prout eſt hominis natura, vlcus longum efficiatur.

At in capitis ſectione cæteræ quidem capitis partes tutò ſecari poſſunt, tempus verò & quod adhuc ſupra eſt, iuxta venám quæ per tempora fertur, hæc inquam regio ſecari non debet. Neruorum enim diſtentione prehenditur qui ſectus eſt. At ſi ſiniſtra tempora ſecta fuerint, dextra conuulſio prehendit, ſin ad dextra ſectio fuerit, ſiniſtra conuelluntur.

Vbi igitur oſſium carne nudatorum cauſa vlcus in capite ſecatur, vt cognoſcas ſub telo os aliquod vitium ſenſerit nécne, vulnus ea magnitudine ſuperiore parte, quãta opus eſſe videbitur, ſecari debet. Cùm autem inciditur, carnem quæ oſſi & membranæ adhæret, ab oſſe diducere oportet. Tum linamentis vlcus implendum, quæ in poſterum diem

quàm minimo labore vlcus ampliſſimum exhibeant. Admotis linamentis, cataplaſmate quamdiu linamenta adhibentur vtendum, maza ex tenuiſſima polenta ex aceto ſubacta & incocta, vt quàm maximè glutinoſa reddatur.

Poſtridie exemtis linamentis vbi os affectum conſpexeris, ſi cuiuſmodi plaga in oſſe fuerit non ſit tibi conſpicua, neque diiudices os mali aliquid in ſe receperit, nécne, telum autem ad os perueniſſe ipſumque offendiſſe videatur, id ſcalpro raſorio in altitudinem & longitudinem, prout eſt hominis natura, radendum eſt, atque etiam ſi tranſuerſum os fuerit, ob rimas quæ in conſpectum non veniunt, aut colliſionem non apparentem, vbi os medium non deſederit, neque ſua natura ab altero capitis oſſe intro receſſerit. Vbi namque os deraſeris, magis deprehendes oſſis ex telo affectiones, ſi alioqui in conſpectum non venerint. Ac ſi teli veſtigium in oſſe conſpiciatur, ipſum quoque eradendum eſt, tum circum ambientia oſſa, ne cùm ſæpe ad teli veſtigium fiſſum & colliſum, aut colliſum tantùm accedat, ea poſtea lateant neque in conſpectum veniant.

Poſtquam autem os ſcalpro eraſeris, ſi quidem oſſis vulnus ad ſectionem tendere videatur, intra triduum ad ſectionem veniendum, neque id ſpatium citra ſectionem ſuperandum, idque præcipuè ſi calida anni tempeſtate ab initio curationem ſuſceperis. At ſi os quidem fiſſum ſuſpiceris, aut colliſum, aut vtrumque, ex vulnerati ſermonibus de vulneris magnitudine coniecturam faciens, quòd à robuſto vulnus illatum ſit, ſi alter ab altero vulneratus fuerit, quodque telum quo vulnus eſt inflictum ex eorum eſt genere quæ noxam inferunt, tum quia æger vertigine correptus fuerit, aut tenebræ oculis offuſæ, aut alto ſopore detentus conciderit. Quæ quidem vbi inciderint, niſi dignoſcas os ne fiſſum ſit aut colliſum, aut vtroque modo vitiatum, neque alia ratione conſpicere liceat: ſuper os atramentum ſcriptorium medicamento aliquo nigro liquato maceratum inducendum, vlcuſque ſubiecto linteo oleo madefacto, deinde cataplaſmate ex maza impoſito deligandum, poſtridie verò vlcere reſoluto ac repurgato os deradendum. Et ſi integrum non fuerit, ſed fiſſum & colliſum,

ſum, reliquum quidem os eraſum album erit. At fiſſum & colliſum, in ſe medicamentum nigrum dilutum recipiens, reliquo oſſe albo exiſtente, nigrum conſpicietur. Verùm iterum rimam ipſam in conſpectum venientem altè radere oportet. Ac ſi quidem radendo rimam eiuſmodi nigram viſam exemeris & deleueris, colliſum quidem os plus aut minùs fuit, ex quo rimam accepit quam ſcalper raſorius deleuit. At rima deleta res minùs terret minusque negotij exhibet. Vbi verò altiùs deſcendit, neque radendo eximi poteſt, in hoc caſu ad ſectionem deueniendum eſt. Cæterùm ſectione vtentem in reliquo ad vlceris curationem intentum eſſe oportet, cauendumque eſt ne os à malè curata carne aliquid vitii contrahat. Os enim ſectionem expertum, & alioqui nudatum, integrum tamen, aut quod à telo offenſionem accepit, ſed integrum videtur, magis periclitatur ne purulentum euadat, quamuis id aliàs futurum non ſit, tum ſi caro os ambiens malè curetur, tum inflammationem concipiat, & conſtricta ſit. Igneum enim euadit multoque ardore redundat, ſaneque os ipſum ex ſuperiectis carnibus calorem, incendium, perturbationem, pulſum, cæteraque vitia quibus caro vexatur, in ſe inducit, ex hisque hoc modo purulentum euadit.

Vitioſa autem eſt vlceris caro humida & nimia vligine marceſcens, idque longo tempore repurgari. Sed quam celerrimè quidem vlcus ad ſuppurationem adducere oportet. Hac enim ratione vlcus ambientes partes minimè inflammatione vexabuntur, ipſumque purum citiſſimè euadet. A telo namque tum conciſas, tum colliſas carnes, in pus verti ac tabeſcere neceſſe eſt. At vbi repurgatum vlcus fuerit, ſiccius euadat oportet. Sic enim citiſſimè ſaneſcet, & caro ſicca minimeque humida ſuccreſcet, neque hoc pacto in vlcere caro modum excedet. Eadem quoque eſt ratio membranæ cerebrum ambientis. Ea enim protinus oſſe ſecto & exemto denudata, quàm citiſſimè purgari & ſiccari debet, ne ſi diutiùs madeſcat, tum nimia vligine marceſcat, tum in tumorem aſſurgat. His enim ita ſe habentibus, periculum eſt ne ipſa putreſcat.

At verò in capitis vulnere os quod ab alio quouis oſſe abſceſſurum eſt, ſiue teli veſtigium in oſſe relictum ſit, ſiue

alioqui os plurimùm nudatum ſit,plærunque abſcedit,vbi exangue redditum fuerit. Reſiccatur enim ſanguis in oſſe tempore, & ſub plurimis medicamentis. Abſcedet autem celerrimè,ſi quis quàm citiſſimè repurgato vlcere, in reliquo,tum vlcus,tum os ſiccet,idq́ue plus aut minus. Quod enim citiſſimè reſiccatum eſt, & in teſtulam abiit, ideo ab alio oſſe vitam & ſanguinem habente potiſſimùm abſoluitur,& cùm exangue & ſiccum reddatur,ab eo quod vitam & ſanguinem habet valde abſcedit.

Oſſa quę à ſuo naturali ſtatu recedunt & media deſidunt, fracta aut latè admodum præciſa, hæc minùs habent periculi vbi membrana integra fuerit, quæque rimis pluribus & latioribus intus fracta ſunt,minùs etiam periculo ſunt obnoxia, & faciliùs eximuntur neque horum quicquam ſectione indiget, neque cum periculo oſſa auferre tentandum priùs quam ſponte ſurſum cedant. Surſum autem os educi priore laxato & carne ſubnaſcente eſt conſentaneum,quæ ex oſſis meditullio,vbi oſſa inter ſe cõnectuntur, & ab eo quod ſanum eſt ſuccreſcit, ſi ſuperior tantùm oſſis pars corrupta ſit. Hac verò ratione tum caro celerrimè ſuccreſcet & pullulabit,tum oſſa ſurſum educentur,ſi quis vlcus quàm citiſſimè in pus mutatum repurget. Quòd ſi os totum vtraque ex parte tam ſuperiore quàm inferiore deorſum ad membranam inſederit, ſub eadem curatione & vlcus citiſſimè ſaneſcet, & oſſa deorſum inſidentia celerrimè ſurſum educentur.

At puerorum oſſa & tenuiora ſunt,& ob eã cauſam molliora, quòd ſanguine magis redundant & caua ſunt, non dura,non denſa,non ſolida, & ſi ſub telis æqualibus & imbecillioribus,æquale aut etiam leuius vulnus acceptum ſit, iunioris pueri os magis & citiùs minoriq́ue ſpatio purulentum euadit,quàm ſenioris,ac ſi alioqui ex vulnere moriundum ſit,iunior ſeniore citiùs perit.

Verùm vbi os carne nudatum fuerit, animi intentione adhibita conandum eſt vt dignoſcas,ſi minùs id licet oculis videre & cognoſcere,num os fiſſum ſit & colliſum,an colliſum tantùm, vel num ad teli veſtigium colliſio vel rima, vel vtrunque acceſſerit. Ac ſi quid horum ſenſerit,per exiguam terebram perforato oſſe ſanguis detrahendus, ſubinde

inde adhibita cautione, quòd os iuuenum quàm ſenum tenuius ſit & per ſumma magis feratur.

At vbi quis ex capitis vulneribus periturus eſt, neque vlla ratione ſanitatem recipere, neque ſeruari poteſt, hunc ex his notis moriturum dignoſcere licet, & ex his quæ ei contingunt, quod euenturum eſt prædicere. Vbi os fractum, aut fiſſum, aut colliſum, aut quocunque modo fractum eſſe quis intellexerit, neque per errorem raſerit, aut ſecuerit, tãquam ſectionem non poſtulet, aut os integrum exiſtat, ante decimum quartum diem hyeme plærunque febris inuadet, æſtate verò poſt ſeptimum. Quod vbi contigerit, vlcus coloris expers euadit, ex eoque ſanies parua effluit, & quod in eo inflammatum eſt emoritur, glutinoſumque fit, ac ſalſamentum refert, colore fuluum & aliquantulum liuidum, tuncque os corruptione vitiari incipit, & nigreſcit, læue exiſtens, ad extremum autem ſubpallidum & exalbicans euadit. Cùm verò iam purulentum extiterit, puſtulæ in lingua exoriuntur, & cum delirio mors contingit, plæroſque etiam altera corporis parte neruorum diſtentio inuadit. Si quidem ſiniſtra capitis parte vlcus fuerit, dextram corporis partem conuulſio prehendit. Sin verò dextra capitis parte vlcus fuerit, ſiniſtra corporis pars conuulſione corripitur. Quidam etiam attoniti fiunt, eoque modo æſtate ante ſeptimum diem, aut decimum quartum hyeme pereũt. Idem quoque hęc indicia ſignificant, tum in ſenioris vulnere tum iunioris. Cæterùm vbi febrem occupaſſe, vel aliquod aliud ſignum huic adeſſe cognoueris, minimè differendum eſt, ſed os ad membranam vſque ſecandum, aut ſcalpro eradendum, facilè autem ſecatur & eraditur. Tum in reliquis ea curatio adhibenda quæ commoda videbitur, ad id quod fit oculos intendendo.

At vbi in capitis vulnere, ſiue ſerra fuerit adhibita, ſiue non, nudato tamen oſſe, tumor rubicundus ad eryſipelatis naturam accedens, in facie & oculis vtriſque, vel altero ſubortus fuerit, quique ad contactum doleat, ac febris & rigor corripiat, vlcus verò ipſum quod ad carnem oſque attinet, ad aſpectum rectè habeat, quæque vlcus ambiunt bene habeant, excepto faciei tumore, eique nullum aliud peccatum in reliqua victus ratione acceſſerit, medicamento

quod bilem moueat homini aluus purganda eſt. Quo ſic purgato, tum febris remittit, tum tumor ſubſidit, ſanusq; euadit. Medicamentum autem exhibēdum pro hominis robore, virium illius habita ratione.

At verò de ſectione, vbi eam in homine, vſurpare neceſſe fuerit, ſic ſtatuendum. Si per exordia ſuſcepta curatione ad ſectionem venias, non protinus os ad membranam vſque ſecari debet. Neq; enim expedit membranam diutiùs oſſe nudatam malè affici, verùm demum putreſcit, & nimio humore marceſcit. Aliud quoq; periculū ſubeſt, ſi os ad membranam ſectum protinus auferatur, ne in ipſo opere terebra membranam vulneret. Verùm inter ſecandum, vbi parum admodum abeſt vt os ipſum totum ſectum ſit, iamque os labat, ab ipſa ſectione deſiſtendum, permittendumque vti os ſponte ſua diſcedat. Secto enim oſſi & inter ſecandum relicto, mali nihil contingere poteſt. Tenue namque iam fit quod relictum eſt. In reliquo ea curatio inſtituenda, quæ vlceri conferre videatur.

Inter ſecandum autem terebra ſæpiùs, ne os incaleſcat, auferenda, & in aquam frigidam demergenda. Terebra enim dum circumagitur incaleſcens, os calefaciendo & reſiccando incendit, efficitque vt plus eius oſſis quod ſectionem ambit, abſcedat, quā quod abſcedere debuerat. Quod ſi protinus os ad membranam ſecare velis, ipſumque poſtea eximere, eodem modo ſæpius terebra extrahenda eſt, & in aquam frigidam immergenda. At ſi per initia curationem non aggreſſus fueris, ſe eam ab altero tibi traditam tardiùs ſuſceperis, terebra caua & ſerrata ſtatim os ad membranam excidendum, eaque ſæpiùs exemta, cùm aliàs, tum ſpecillo per ambitum demiſſo, terebræ via exploranda. Nam & longè citiùs os ſecatur, ſi vbi ſuppuratum exiſtit & pure manat ſectio adhibeatur, ſæpiusque in ſummo fluitans apparet, idque vel maximè ſi ea capitis parte vulnus inflictum ſit, qua os tenue potiùs quàm craſſum exiſtit. Quare adhibenda cautio eſt, ne te in admouenda terebra iſta lateant, ſed qua parte os craſſiſſimum eſſe videbitur, in eam ſemper adigenda terebra eſt, ſæpiùs conſiderando, oſque dimouendo educere tentandum. Quo educto, reliqua curatio prout vlceri conferre videbitur adhibenda. At ſi per initia

initia ſuſcepta curatione, protinus os exciſum à membrana auferre velis, eodem modo per ſpecillum terebræ circuitus ſubinde conſiderandus, & in oſſis partem craſſiſſimam terebra ſemper adigendo, osque dimouendo educere tentandum. Vbi terebræ vſus inciderit, ſi ab initio ſuſcepta curatione os perforandum eſt, nō eſt ad membranam perueniendum, ſed tenuis oſſis pars velut in ſectione ſcriptum eſt, relinquenda.

Hippocratis liber de fœtus in vtero mortui exectione.

DE fœtibus qui non conuenienter in vtero geſtantur, ſed intrò exciſi educuntur, ſic ſtatuo. Imprimis iniecto in mulierem tenui linteo & ſupra mammas præcincto, caput etiam linteo velandum eſt, ne, ſi quod facturus es videat, perterreatur. Si fœtus igitur in obliquum prolapſus, manum eduxerit, eam apprehenſam vt quàm maximè foras educas conandum. Brachio verò excoriato eiusq; oſſe denudato, ſquatinæ marinæ pellem aridam circum duos manus digitos obligato, vt ne caro ſua lubricitate elabatur. Poſt hæc autem detracta circa humerum carne, ipſum iuxta articulum eximito. Deinde fœtus caput naturaliter protruſum, foras educito. Fœtum verò intro digito retrudito, vel ſcalpello per coſtas vel iugulum adacto, quò flatu emiſſo, & concidat fœtus, & facilior ei exitus pateat. Caput, ſi quidem fieri poſſit ſecundum naturam extra protrudito, ſin minùs, in partes comminuito, ſicque fœtum foras ſubducito. Deinde calida multa affuſa, oleo illitam decumbere iubeto, pedibus alternatis. Poſtea vinum album dulce bene meracius infuſum propinato. Quinetiam reſinam cum melle tritam, vino ammixtam, in potu exhibeto. In reliquis verò, curatio (velut dico) iuxta ea quæ relata ſunt procedat. Cùm verò parturienti mulieri tranſuerſus fœtus ceciderit, quod fit vbi ipſe vertitur, & vmbilicus circa collum obuoluitur, fœtusque exitum cohibet, & caput in coxendicem inſerit, manusq; vt plurimùm foras eminet, quod quidem iam mortui fœtus ſignificationē præbet. At quibus manus extra non apparet his vt plurimùm fœtus vitalis eſt. Pericu-

lum autem etiam hoc modo imminet. Quædam enim partus purgamenta ante fœtum emittunt, ex quo partionem ſiccam & laborioſam fore neceſſario cognoſcas. Quibus autem puerperij purgamenta non antè repurgantur, eæ faciliore partu defunguntur. Concutere autem hoc modo oportet. Super tenui linteo ſubſtrato mulier reclinanda, alio ſuperiniecto, quò eius pudendum obueletur, & vtrunque crus tenui linteo circuntegendum, & vtraque manus. Duæ autem mulieres vtrunque crus apprehendant, & aliæ duæ vtranq; manum, deinde eam ipſam non minùs quàm decies validè concutiant. Poſtea verò mulier in lectum reclinetur, ita vt caput deorſum, crura autem ſurſum habeat, & mulieres omnes dimiſſis manibus crura apprehendant, eamque crebrò in lecto concutiant, facta in humeros reiectione, vti in ampliorem locum concuſſus fœtus conuertatur, & naturaliter prodire poſſit. Quòd ſi dictamnum Creticum ad manum habeas, ipſum propinato, ſin minùs, caſtoreum vino Chio incoctum. Si verò vteri, ſiue ex labore, ſiue ex partu, foras prodierint, ſi quidem iuuenculæ tibi in manus venerint, aggreſſionem facere æquum eſt, aliòqui ſinere oportet. Hunc autem in modum aggreſſio facienda. Vteri tunica naturali modo & obliquè inciſa, linteo confricanda, vti inflammationem concipiat, & illito phocæ oleo, aut pice, aut mali punici floribus, in cataplaſmate adhibitis, mollibusque ſpongiis vino reſperſis, in ſubdititio appoſitis, & ex humero deligatis, mulier quàm maximè excitatis cruribus decumbat, & moderatis cibis veſcatur.

Hippocratis liber de corporum reſectione.

ARteria ab vtraq; faucium parte ortum ducens, in ſummum pulmonem deſinit annulis inter ſe ſimilibus conſtans, rotundis, in ſuperficie mutuò connexis. Ipſe autem pulmo ad ſiniſtram conuerſus, pectus implet, quinque habens ſummitates, quas lobos vel fibras vocant, cinericiũ nactus colorem, notis cauernoſis cõpunctus, & natura perforatus. In cuius medio cor intro ſitum eſt, rotundius conſtitutum, quam in omnibus animantibus. Ex corde verò ad iecur multa cartilaginoſa arteria peruenit, & cum ipſa vena

magna

magna appellata, per quam corpus totum nutritur. Iecur autem cum aliis quidem cognationem habet, ſed cæteris ſanguine magis fluit, duos habens vertices, portas vocant, dextra parte locatas. Ab eo vena obliquè deorſum ad renes portenditur. Renes verò inter ſe colore ſimiles, malorum ſpeciem præſeferunt. Ab his ductus obliquè tendentes, in ſummum veſicæ verticem ſiti ſunt. Veſica autem tota neruoſa & ampla vbique intra ſe perceptionis compos à natura eſt condita. Et his quidem ſex partibus in medio intus natura exornata eſt. Gula verò à lingua initium ſumens, in ventriculum deſinit, quam ſanè etiam in concoquente ventriculo στόμαχον, hoc eſt, os anguſtum nominant. Ad ſpinam autem retro hepar ſeptum tranſuerſum ſitum habet. Ex coſta verò notha, ſiniſtram intelligo, lien initium ſumens, ad humani veſtigij ſimilitudinem extenditur. Ventriculus iecori ad ſiniſtram adiacens, totus neruoſus eſt. Ex ventriculo verò procedit inteſtinum ſibi ſimile, paruum, cubitorum non minus duodecim, in orbem per ſinus cõuolutum quod nonnulli Colon vocant, per quod alimentum defertur. Colo annexum eſt princeps inteſtinum poſtremum, multam carnem habens, in ſummum podicem deſinens. Reliqua natura ipſa, ordine diſpoſuit.

Palladii ſcholia in librum Hippocratis de fracturis.

ANtequam ad dictionis explicationem aggrediamur octo capita pro more omnium librorum hic nos præfari oportet. Sciendum eſt igitur Scopũ Hippocratis in hoc libro eſſe primò de fracturis, per accidens verò de luxationibus & de emotionibus differere, quoniam plerunque & luxationum & fracturarum emotionumq; eadem eſt curatio. Rurſus verò in ſecundo libro primò de luxationibus & emotionibus diſſerendi ſibi ſcopum proponit. Vt quia hîc quoque plerumque vnà eſt etiam fracturæ curatio, iccirco per accidens quoddam & de fracturis diſſerit. At quoniam conſtat optimum medendi magiſtrum de cauſis & ſignis inquirere, ideò & cauſas & ſigna tradit: præterea de natura oſſis, nerui, muſculi, carnium, vt & eorum quæ oſſibus ad-

iacent diſputat, ſæpe verò earum partium vſum & actionem commemorat. hic quidem eſt ſcopus. Vtilem autem & neceſſarium eſſe hunc librum conſtat. quomodo enim nõ eſſet neceſſarius, ſiquidem ipſum finem videlicet curationem tradit? quomodo non vtilis, quum nobis item & cauſas, & ſigna tradat? Tertium caput ad inſcriptionem pertinet. Nã ſecundum nonnullos de officina Medici inſcribitur, quoniam quæ ad Medici officinam ſpectant docet. A nonnullis autem primus liber de fracturis, ſecũdus de articulis inſcribitur, meliorque eſt iſta inſcriptio. Nam illa de Medici officina abſurda eſt, neque enim omnia quæ in officina Medici docet. Sed alius extat liber in quo de omnibus diſſeritur, & illi æquius eſt de hoc nomine gratificari. Sciendum eſt autem eos qui hunc librum de fracturis inſcripſerunt, ab affectu ita denominaſſe preterquã quod debuiſſent περὶ ἀγμάτων dicere. ἄγμα n. ſignificat κάταγμα & τὸ κλάσμα: ſolœciſmũ etiam in hac denominatione commiſerunt, vt ne malè ſonaret inſcriptio. Si enim περὶ ἀγμάτων inſcripta eſſet, auribus malè conſona fuiſſet. Rurſus ſecundum librum non licet ab affectu, ſed à loco inſcribere. Quartũ caput eſt, ordo. Inprimis igitur vniuerſalia ante particularia legere oportet. Ideò primo ordine collocantur aphoriſmi, quippe qui de iis quæ ſecundũ, & de iis quæ præter naturã exiſtunt, diſſerant: deinde ſecundũ ordinem iis quæ ſunt ſecundũ naturam attribuamus. Hæc enim iis quæ præter naturã digniora ſunt. Idcirco primò ſumendus liber de natura pueri & de natura hominis, deinde liber de humoribus, & tunc quæ de victus ratione ſcripta ſunt. Poſt illa quæ ſunt ſecundum naturam ea quæ præter naturam collocanda ſunt, tuncq; popularia præcedant, & in iis prognoſticum primò legatur: deinde ſtatim ſequantur libri de ratione victus in acutis, poſtea etiam ad hunc modum hic propoſitus liber videlicet de fracturis & articulis legendus eſt quum ſit ex popularibus. Sed forſan dubitauerit aliquis, quum etiam quæ præter naturã ſunt & popularia tractet, cur non præceſſit prognoſticum? rationem reddimus, quia illic ſimilares morbos, hîc autem illos qui ad ſolutionem continui pertinent, tradit, digniora autem ſunt ſimilaria iis quę in continui ſolutione verſantur. Rurſus verò poſtquam popularia quæ ſecundum natu-

naturam, & quæ contra naturam ſunt dixerimus, nobis ad morbos diſperſos & paſſim vagantes atque epidemicos accedēdum, ſed primo ad vagantes & palantes. Siquidem primo ordine legendus liber de aëre, locis & aquis, ita deinceps ad popularium morborum lectionem erit deueniendum. Quinto capite inquiritur, ſitne genuinus iſte liber. Genuinum autem eſſe conſtat primò quidem ex dictionis elegantia, deinde quod huius libelli fiat mentio in genuinis Hippocratis libris, in eoque conſenſerint omnes interpretes, ipſumque genuinum eſſe aſſerant. Conſtat igitur eſſe genuinum. Cuius autē ſit Hippocratis non ita nobis conſtat, númne fortè Gnoſidici, númne Heraclidę, númne Draconis. Vt verò ſimpliciter dicam, illius eſt qui aphoriſmos, prognoſticum, & librum de ratione victus euulgauit. Sextū caput eſt quamnam ad partem referatur. Hic enim liber ad Theoriam, ad praxim & ad phyſiologiam reduci poteſt. Ad praxim, dum curationes recenſet; ad phyſilogiam, dum de oſſium, neruorum & aliorum eiuſmodi natura diſſerit. Septimum caput eſt in partes diuiſio. Operæpretium enim eſt ſcire hunc librum ab Hippocrate in duas partes diuidi, à Galeno autem in ſeptem, videlicet primum de fracturis in tres, ſecundum verò in quatuor. Id autem, Deo volente, inter enarrandum accuratius ediſcemus. Octauum & vltimum caput eſt, docendi modus, qui alius eſt, Hippocrati, alius Galeno. Aphoriſtico enim & enarratorio eſt vſus, hîc quidem enarratorio, charactere verò medio, aliquando ſublimi, interdum verò humili rebus ipſis phraſim aſſimilare ſolitus. Quoniam autem ſcopus Hippocrati propoſitus eſt de fracturis, vt didicimus diſſerere, decet nos antequam ad vocum expoſitionem accedamus, quædam præfari: quænam videlicet ſit ſubſtantia muſculorum oſſibus adhærentium, quænam eorum actio, quæ affectio, & vnde ἔκφυσις, id eſt exortus, & num is ſit ſecundum naturam: non ſolum autem præfari horum quædam neceſſe eſt, ſed & de oſſibus. De eorum igitur natura, affectibus, curatione & poſitione dicendum. Interim verò de muſculis diſſeramus. Sciendum eſt autem eos ſubſtantia eſſe neruoſa & carnea, & per neruoſum genus fieri operationes, per carnoſam autem ſubſtantiam humectari neruoſum &

fibroſum genus. Carnes enim labri, venæ verò ductuum vicem obtinent. Feruntur autem in ipſos & in arterias, quæ quidem eis temperamentum præbent. Hæc quidem muſculorum ſubſtantia. Actionem autem motiuam præbent. Ad proprium eum principium recurrentes membra extendunt & contrahunt. Ideo enim dicuntur muſculi à conniuendo, & nerui ab annuendo. Muſculi autem in fracturarũ diſciplina affectus patiuntur, primùm duos, qui ad continui ſolutionem referuntur. Aut enim obliquè ſectio fit, aut in rectum. Sed ſi quidem obliquè, membrum inutile prorſus redditur. Muſculi enim vna pars ſurſum, altera deorſum fertur, & inſequitur ſpaſmus, id eſt conuulſio. Si autem recta fiat ſectio, non fertur vna pars ſurſum, altera autem deorſum, ſed aliquando oborta graui inflammatione fit diſtentio, eiuſque pars vna ad dextram, altera ad ſiniſtram fertur, ac rurſus ſubſequitur ſpaſmus. Rectè autem ſupra (primùm) addidi, nam per accidens morbum ſimilarem & organicum continet. Hi ſunt muſculi affectus. Eorum autem ſitus eſt eiuſmodi. Sciendum eſt enim ab alio oſſe produci, & in aliud deſinere. Neque enim aliter muſculi actionem peragi contingit. Si enim à quo exoritur in eundem deſinit, ſine actione manet muſculus. Et hæc quidem de muſculo. De oſſibus verò etiam lubet diſſeramus. Sciendum igitur eſt eorum ſubſtantiam eſſe terream & duram, aut enim articulus luxatur, aut propriam cauitatem deſerit, & gibbum gibbo communicat. Sed ſecundum illud alterum, rurſus bifariam affectus fit, aut enim articulus per totum frangitur, & dicitur eiuſmodi fractio καυληδὸν fieri, id eſt, ad inſtar caulium, aut parum, & vocatur capillaris. Et rurſus aut perfectè à proprio ſitu egreditur articulus, & vocatur luxatio, aut imperfectè & vocatur παράρθρημα, id eſt ſubluxatio. Iſti autem affectus hac ratione ſunt curandi. Quum enim in fractura oſſa alia ſuper alia ferantur, diſtenſione & in oppoſitum tenſione vtendum eſt. Si enim vnam partem tendas, vni parti dolorem inferas, & maxima conſequuntur ſymptomata. Oportet igitur & ſuperiorem & inferiorẽ partem extendere, vt modum dolori adhibeas. Poſt extenſionem & oppoſitam tenſionem, conformatione etiam vtendum eſt. Nouit autem conformatio oſſa emota in propriam ſedem

dem rectè repoſita ſeruare. Ita igitur rationales medici operantur, vulgares autem & gregarij non vtentes extenſione nec oppoſita tenſione vincula adhibent, & hac ratione mẽbrum mutilum aut inutile redditur, aut oſſa muſculos atterunt & ſiderationes inſequuntur. Hæc igitur etiam curatio. Ita autem collocari poſtulat pars ęgra, vt maximè ſit expers doloris. Qualis ſit verò ille ſitus doloris expers, ſi placet, exempli gratia, in manu ſermone demonſtremus. In hac igitur angularis figura eſt doloris expers, neque enim muſculi diſtorquentur, ſed omnes recti collocantur, neque extenditur pars, vt curuetur, ſed medium habet ordinem. Quod autem eiuſmodi figura ſit ſecundum naturam, poteſt etiam vulgaribus hoc modo demonſtrari, quum tenſio & inflexio contra naturam ſint, patet angularem figuram eſſe ſecundum naturam. Cum rationalibus rurſus ſic agimus, quòd illud quod eſt ſecundum naturam eſt expers doloris. Præcipiendum eſt igitur ægro, vt manum porrigat. Is enim à natura edoctus angularem figuram vtpotè doloris expertem porriget. Ad hæc iſtud etiam noſſe conuenit, quod parti in angulari figura deligatio facienda eſt. Niſi enim ita feceris, ſed eam extentam ſic deligaueris, poſtea inflexeris, tandem ex vinculis partim quidem laxa, partim verò conſtringentia reperiuntur, quæ ægrum premunt.

Sectio prima.

Oportet medicum quæ ſuo loco mota ſunt & fracta] Oratio habet procœmium. Eſt autem procœmiũ deliberatiuum. Quod enim ait Hippocrates tale eſt, neceſſe eſſe vt medicus fracturarum extenſionem norit. Ne verò, quoniam extenſionis tantùm meminerit, ab eo conformationem, deligationem & poſitionem non commemoratam fuiſſe exiſtimes. Omnia enim vbique ſimul inaudienda ſunt. Extenſionem igitur, inquit, noſſe conuenit, & ſitum qui ſecundum naturam eſt, ſitum quem dicimus angularem, quem qui etiam patitur, id ipſum à natura nouit. Sed quoniam fieri non poteſt quin erremus, iccirco oportere nos etiam in eo quod ei quod ſecundum naturam propius eſt errare: at quale eſt quod ei quod ſecundum naturam propius eſt? quod pronũ quàm ſupinum magis ſecundum naturam eſt. Sciendum eſt

enim Hippocratem exempli gratia de manu ſermonem inſtituere, vnde meritò aliquis dubitare poſſet, cur à manu, non à capite parte omnium digniſſima orſus eſt. At dicimus huic peculiarem tractatum videlicet de capitis vulneribus dicatum eſſe. Hîc igitur quum caput curet à manu orſus eſt. Ipſa enim rurſus reliquis dignior eſt. Sed rurſus dubitatio oritur, cur pronum ſupino ei quod ſecundum naturam propius eſt? Idque contingere dicimus, quòd muſculi intrò magis collocati ſint, quum nimirum tum exortus tum fines directi ſint. Ita abſoluto priori exordio accedit ad ſecundum, in quo nonnullos redarguit medicos. Sed ne quis dubitet cur id faciat, tres inprimis cauſas affert, primam quidem quod ſophiſtæ & ſimulati medici valdè peccant: ſecundam quòd hac figura non ſolùm manus, ſed & aliæ corporis partes mutilatæ & veluti gibbæ redduntur: tertiam prȩter hȩc, quòd noua & aliena introducendo, vtpotè hominibus vt plurimum in iis rebus voluptatem capientibus, reddunt ſibi ægrotos morigeros & obſequentes. Ne igitur iis ſint morigeri, ipſis inuidiam conflare vult.

Eorum quæ ſuo loco mota ſunt & fracta] Meritò aliquis dubitauerit, cur quum de fracturis diſſerere illi propoſitum eſſet, primò luxationum meminerit, quod dicimus fieri, aut producendi ſermonis gratia, aut quod viſus ſit in ſermone de fracturis nolle etiam de luxationibus diſſerere. Ideò antè tantum meminit veluti per tranſennam, aut propter aliã cauſam. Quoniam enim continuam de fracturis ſpeculationem ſeruare conſtituerat, ideò primam de luxationibus mentionem fecit, vt vnà cum diſputatione de fracturis perfectam de iis & non interruptum ſermonem traderet. Is enim doctrinæ modus eſt, vt eorum quæ anteuertunt extrema ſint futurorum principia, aut propter tertiam cauſam, quoniam ordine multifariam eſt vſus.

Oportebat, inquit, medicum] Quærunt nonnulli cur dixerit ἐχρῆν addito ε. ſiquidem abſque eo potuit dicere χρῆν & videtur debuiſſe. Sed reſpondemus Iones vel Athenienſes ε frequenter addere ſolitos.

Ipſa verò natura iuſtiſſima eſt] Naturam hîc vocat ipſam conformationem.

Qui igitur nullum conſilium adhibent, plerumq; nihil errant]

rant] Pugnantia loqui videtur Hippocrates. Contrà enim qui conſilium adhibent, rectè curare debent. Et dicimus quòd artificem inſtruere volens id dicit. Perfectus enim artifex, non deliberat. Quærunt inſuper nonnulli, cur dixerit προβουλεύοντες conſilium adhibentes. Oportuit enim προβουλευόμενοι, hoc eſt conſilium capientes dicere. Et dicimus illud actionem, hoc verò perpeſſionem ſignificare, neque actiuam faciens orationem contra affectus ſum.

Medici autem qui ſibi ſapientiam arrogant] Hinc fit aggreſſio ad ſecundum exordium.

Quænam igitur medicorum errata dicendum] Iam ex iis quæ antè præcepta ſunt angularem figuram eſſe ſecundum naturam & doloris expertem didicimus. Quoniam verò nonnulli id quod ſupinum eſt, ſecundum naturam eſſe dixerunt, alij quòd pronum, vult eorum opiniones euertere. Qui, inquit, ſupinam figuram conſtituunt, illam ſecundum naturam eſſe eatenus affirmant, quatenus iaculantes iſtam tanquam generoſam & inflexibilem obſeruant, præſertim verò, inquit, quòd tum manus æquabilitas appareat. Supra enim alba, infra piloſa cutis. Si igitur, inquiunt, quæ in ſuperficie æquabiliter ſe habent, conſtat & ea quæ in profundo, veluti muſculos qui rectas fibras habent. Similiter qui pronam figuram manus laudant, hæc tantùm aſſerunt, quòd iaculatoriam artem in medium non proferunt. Sic igitur ſermonem orſus, variis modis medicos reprehendit. Et primò, ſi hoc, inquit, iaculatoriæ arti & medicinæ conceſſerimus, cur nobis manum ſiniſtram, non item dextram, quæ figuram angularem obſeruat in exemplũ affers? Præterea ſi omnino ab artibus coniecturam facere licet, quot aliæ artes figura angulari vtuntur? qualis fortè fuerit ars terebrandi. Variæ enim ſunt figuræ manus in vnaquaq; arte. alia enim in funda, alia in iactu lapidis. Quomodo autem nobis potentem eſſe eiuſmodi figuram aſſerunt, ſupinã videlicet & tenſam? præſertim quum ne ſanus quidem eiuſmodi figuram ſine ſenſu doloris obſeruare valeat. Et ſi interdum aliquis ita carpum preſſerit, dolor oboritur, & cogitur gladium, aut certè quod geſtatur proiicere, quomodo ſitum muſculorum ſecundum naturam verſari in coloris æquabilitate aſſerunt, quum alium quidem eſſe colorem

ſuperficiei, alium autem profunditatis cõtingat? Omniumq́ igitur figurarum prauarum exiſtentium ſola angularis vtilis eſt & doloris expers.

Quot errores igitur medicorum quos quidem dedocere volo, & hos docere] Cur hæc dicat quærere operæpretiũ: quid enim errorem addiſcere opus eſt? dicimus autem duplicem eſſe errorem: vnum quidem apparentem, ſed reipſa non exiſtentem; alium autem natura exiſtentem. Hunc igitur poſtremum ſe velle dedocere, alium autem ſe velle docere aſſerit.

Alia in ceſſando] Pro in quieſcendo.

Hominem autem ita collocari oportet] Hinc Hippocrates deinceps fracturarum curationem aggredi vult. Et primò manum fractam curat. Sciendum eſt autem tres eſſe manus partes, quarum vna humerus, alia extrema manus, media cubitus vocatur. Sed cubiti, etiamſi videatur vna pars, duo tamen ſunt oſſa, quorum inferius propriè cubitus, ſuperius autem radius denominatur, & in manibus quidem manifeſtum, ſi duo oſſa frangantur, minus autem, ſi quod eſt cõtra oppoſitum. Si horum alterum frangatur, melius vt radius non cubitus frangatur, quandoquidem cubitus ſubiicitur radio, & eum ſuſtentat, præſertimque is ſit qui ad brachium articulatur. Præterea lapſus qui in cubitum incidũt, facilius apparent, quippe pars illa minimè carnoſa. Sed lapſus qui in radio fiunt propter carneam partis ſubſtantiam, minimè conſpiciuntur. Atq; de his hactenus. Noſſe autem conuenit hîc non de vno, ſed de duobus diſſeri. Subiiciatur igitur cubitus cum radio fractus, oportet vt tẽdas & extendas quantum poteris: raò enim ſatis extendere poteris, quantumuis etiam violenter tendas. Solummodò dicit ſe vidiſſe in puero plus iuſtò factam tenſionem & oppoſitam diſtentionem. Quod ad iſtam verò attinet oportet vt artifex conformationem efficiat, & poſt hanc deuinciat. Sed quandoquidem in vinculorum mẽtionem incidimus, agedum tria de iis in medium proponamus, eorum videlicet ſubſtantiam, modum & quantitatem. Eorum quidem ſubſtantia eſſe debet, neque lanea, neque recens facta, neque complicata aut conuoluta, quoniam vtræque aſperitate lędunt. Oportet igitur eam eſſe lineam, ſubactã & attritam.

hæc

hæc eſt ſubſtantia. Vinculi autem modus talis eſt. Oportet, inquit, te primum vinculum circa ipſum vlcus iniicere, & tertio circuitu facto, ita in ſuperiorem partem brachiũ verſus deferri, valdè premendo, ita vt cùm illuc feratur etiam conſtringendo fluxio impediatur, & illic cu[illegible] brachium deligetur. Ac rurſus aliud vinculum ĩmponere circa vlcus ipſum, & ſemel ſuper ipſum circumeundo ſic deorſum deferri, laxiorem faciendo ligationem, vt tenuis illa ſanies ab vlcere ad inferiores partes feratur, & dolores non inferat. Oportet autem hoc vinculum ita iuſtæ eſſe magnitudinis vt rurſus ex carpo ad brachium reuertatur & reducatur. Sin minus, tertium vinculum circa vlcus imponendum, quod ad ſuperiora feratur, nec ſtrictum ſit, ſed molle & laxũ. Poſt vincula verò oportet & pannos cerato intingere, & ita imponere, vt agglutinatione fracturam contineant. Sed quoniam interdum os ad aliquam partem defertur, vnde illud noſcere poterimus? hoc conſtat quòd primùm quidem pars gibba eſt in quam defertur, præſertim quum tactu illa rectè comprehendatur. de cætero verò etiam dolor oritur. Sed quandoquidem ſpleniorum varius vſus, de iis nobis aliquid dicendum. Sæpè autem æquabilitatis gratia hæc ſumenda ſunt. Exempli gratia, ſi volo in carpo faſciis vti, illud æquabile in orbem ſplenium iniicio, & quod ad carnes deficit ſplenium explet. Interdum etiam in rectum ea iniicio, vt conformatio ſeruetur. Et hæc quidem de panno. Quod autem ad faſciarum multitudinem attinet, ſint duæ aut tres vt dictum eſt, non quidem latæ, corrugantur enim & non premunt aut decenter ſtringunt ipſam fracturam, & rurſus ſi anguſtæ ſint, valdè partem affectam comprimunt. Vnde verò conſtat bonam eſſe deligationem? ſi æger tibi dicat, magis fortè ſe hodie premi quàm heſterna die, vt noſcas debitam deligationem factam eſſe. Nam inflammationes interimunt eos quibus accedunt. Oportet autem vt ſe parum premi dicat. Præterea oportet ſoluere eos qui teneras habent carnes, & maximè quos pruritus infeſtat. Alios autem tertio quoque die. Semper autem poſt deligationem manus angulariter collocanda eſt, neque nimium ſupra, neque infra. Si enim ſupra aut infra collocetur, videtur manus ſuſpenſa, & dolores inſequuntur.

Atq; hic quidem lintea ad ſiniſtram aut ad dextram deligentur] Ὀθόνια vincula vocat. Ait autem à ſiniſtra vel à dextra, hoc eſt intra aut extra manum.

Quæ extremitate tenuantur] ὑπόξηρα vocat carnis expertia, quæ ſunt carpi.

Tertio die faſciæ tibi laxæ appareant] quòd inflammationes ſedentur.

Poſtquam ad tertium diem ventum erit, qui eſt ſeptimus à primo] Hæc theoria tria nobis capita conſideranda proponit, quorum primum diſſerit de ferulis, ſecũdum victum ægri nobis tradit, tertium vniuerſalem reponẽdi rationem & modum oſtendit. Sed quandoquidem in ferularum mẽtionem incidimus, de earum materia longitudine, latitudine & tempore dicamus, quando ſoluendæ, & reliqua eiuſmodi. Ac interim de earum ſubſtantia dicamus. Ferulas has aſſumere oportet aut ligna tiliacea, aut ſi horum nihil reperiatur, arundines vſurpandæ. Imponendæ verò ſunt poſt ſeptimam diem, quando inflammationes ceſſarunt, hoc modo. Oportet poſt vincula arundines ſupra imponere, & faſciis tribus eas leniter vincire, vt vna earum pars ſit ſupra, vna etiam infra, & vna media. Illa autem pars in quã os elapſum eſt, craſſiorem habeat ferulam, aut illic ſplenium imponendum. Non oportet autem arundines in partes extenuatas ferri, aut prope paruulum digitum, ſed has aliqua ex parte mancas facere. Quod ſi neceſſe ſit eas imponere, panniculi ſunt illuc iniiciendi, ſicque ferulæ ſupra adhibendæ. Non ſunt autem antè viginti dies ſoluendæ, niſi aliqua acrimonia aut morſus adſit, tunc enim ſunt ſoluendæ & coarctandæ & rurſus eodem modo deligandæ. Si verò nihil horum adſit, ſed tantummodò ſint laxiora vincula, oportet ferulas coarctare & non ſoluere. latitudo autem ſit duorum digitorum cum dimidio. Ita de ferulis habito ſermone, venit ad ſecundum caput, id eſt ad victus rationem, in qua tres victus ſpecies proponit, tenuem videlicet, & mediam, quæ ſubuulgaris vocatur quibuſdam, & præterea pleniorem. Oportet igitur circa initia quando fiunt inflammationes & occupatur illic natura, præbere tenuem victum: procedente verò tempore ſubuulgari vti oportet: adhuc autem procedente tempore pleniore, vt callus gignatur,

gnatur. hoc eſt ſecundum caput. Tertium eſt præterea in quo de collocatione ſermonem facit,dicitq́; oportere linteum iniicere non anguſtum. ſi enim anguſtũ fuerit,ipſumq́ue ad cubitum ſolum inieceris,quod extra ſuſpenſum erit, labores & moleſtiam pariet. Si contra in externam partem inieceris, quod ad cubitum ſuſpenſum erit,attrahet os fractum & inutilis erit curatio. Quod ſi ſecundum fracturam inieceris,quę hinc & illinc ſuſpenſa erunt conformationem peruertent. Oportet igitur linteum eſſe vetus & latum, vt totum cubitum contineat,& ne manus in ſuperiora aut inferiora vergat,ſed ſit æqualis.

Vbi igitur ad tertium diem ventum erit, qui ſeptimus eſt à primo quo iniectum fuit vinculum] Tertium diem dicit, aut pro curationis periodo accipit. Tertio enim die & quinto & ſeptimo ſoluere præcepit,vt ſint tres periodi. Aut tertium dixit,à quo continenter ſoluit, id eſt, à quinto, quaſi ſint rurſus tres dies; quinta enim ſexta & ſeptima, tres dies efficiunt.

De brachio.

Sectio secunda.

At vbi brachium fractum fuerit] Hîc ad brachij curationem trãſit Dubitatio autem oritur, cur non ſtatim de ſumma manu, ſed de brachio diſſeruerit? dicimus ob eam cauſam ſermonem de extrema manu omiſſum eſſe, ſiquidem eius curatio varia eſt & multiplex, brachij verò curatio ſimplex. Quandoquidem autem in brachij mentionem incidimus, agedum quinque de eo in medium proponamus, appellationem, ſitum, conſtitutionem, curationem & diætam. Brachium dicitur quod medium eſt inter acutum oſſis proceſſum, quod κόρωνον vocatur, & humeri articulum. Situs autem ex eo eſt manifeſtus. Pars enim quæ eſt intra cubitum & humerum vocatur brachium. Conſtitutio verò eius talis eſt. Sciendum eſt igitur ſuperiores & exteriores partes eius gibbas eſſe, anteriores autẽ & inferiores cauas. Anterius quidem cauum, tum quòd facilè amplexetur, quodque illic ſitus ſit muſculus. Inferius verò quòd coſtæ cùm gibbæ ſint, non cogunt, vt pars gibba gibbam contingat: hæc eſt partis conſtitutio. Curatio autem

hoc modo fiat. Oportet, inquit, ægrum collocare in ſublime aliquod ſolium, deinde ſuſpendere lignum trãſuerſum, & in illud imponere ægri axillam, deinde ſubſellium demiſſius ſubiicere, & illic ægri ſupremam manum imponere, & cubiti partem, ita vt acutus oſſis proceſſus κόρωνον dictus ſuſpenſus maneat, deinde extremæ parti manus coriũ ſubiicere, & tunc ſupremam partem oſſis proceſſus acuti κορώνη dicti latis faſciis circundare oportet, atque ita trahere, & tenſionem oppoſitamque diſtentionem facere. Quòd ſi nemo adſit qui trahat, lapides graues ſuſpendito, ita trahunt quidem lapides, in oppoſitum autem trahit lignum quod tranſuerſum poſitum eſt, & vna partem conformat, deinde poſt tenſionem oppoſitamque diſtentionem, oportet vt tu modo ſuperiori membrum vincias, vtaris autem ferulis poſt nonam diem. Nam quum ſit magnum membrum, fiunt in eo magnæ inflammationes. Sed quoniam quæ ſolent loco moueri ad partes gibbas repere ſolent. Idcirco te faſciam latam iniicere oportet, & ita brachium cõprimere, deinde ne coſtæ gibbæ exiſtentes peruertantur, oportet te pannum complicatum ſubiicere. Etenim perſpirationem efficit, neque coſtæ dolent neque peruertuntur, & deinde ferri in orbem circa pectus, & ita deligare ad latus oppoſitum, iſtaque eſt curatio. Victus autem ratione exquiſitiſſima propter multas inflammationes vtendum eſſe dicit, præterquàm quod oportet tandem permittere vt laxiora ſint vincula, vt etiam plenius alimentum exhibeant.

De pede.

Pes hominis ex multis minutisq; oßibus] Ex hoc loco ad extremam manum pergere cupiens, de extremo pede diſſerere conatur, ac tanquã de eo etiam ſummæ manus orationem exercet, quoniam eadem curatio ambobus conuenit, cùm eadem ſit conſtitutio. Qualia enim ſunt in manu carpus, metacarpium & extrema manus, talia ſunt in pede planta, tarſus & extremus pes, & quemadmodum manus viginti & ſeptem habet oſſicula. Atque etiam vt ea in manu obiter recenſeamus, habet carpi octo, quatuor metacarpij & quindecim digitorum: eodem modo ſe res habet in pede. planta habet oſſicula quinq;, tarſus quatuor, digiti quatuor-

tuordecim, quoniam magnus digitus duos tantùm habet nodos. Præterea ſunt alia quatuor magna oſſa. Scaphoidei, aſtragalus, cyboides & pterna: quandoquidem igitur eadē eſt conſtitutio manus & pedis, exempli vice orationem exercet in pede, eiuſque luxationes nobis tradere vult. Vnde quærunt nonnulli, cur quum de fracturis diſſerat luxationū mentionem faciat? Idque fieri dicimus, quia hic plerunque luxationes non fracturas fieri contingat, quoniam oſſicula parua ſunt & diffugiunt, aut quia etiam ſi fracturam patiātur, omnino ad ipſam propter eandem cauſam luxatio etiam conſequatur. Quæ enim partem pedis aut manus contundunt, omnino ſecant & vlcus faciunt. Quum ſit igitur varia curatio, de iis ſermonem habet, aut tertiam ob cauſam id fit. Non enim ſupra dicamus, quòd luxationum mētionem faciat, quippe cùm diſciplinæ de fracturis ſubiiciātur. Itaque ob eam cauſam luxationum mentionem facit. Si igitur, inquit, luxatio fiat in pede, primò multis laxantibus vti debes, quia multi ſunt nerui & muſculi: deinde tendere & contrà diſtendere, dictoque modo vincire, & ita intra viginti dies curatur ſi ſit os paruum, aut quieſcat æger, niſi enim quieſcat, quandoquidem per corporis grauitatem alleuat, neceſſe eſt fluxionibus obortis morbum plurimum intendi. Si tamen magnum fuerit os, quadraginta diebus curatur.

De Calce.

Quicunq; ex ſuperiori loco ſaltantes] Abſoluta curatione oſſiculorum, ad oſſium magnorum curam accedit, & ſermonem à calce orditur, quæ eſt pars omnium difficillima. Sciendum eſt enim calcem cum multis partibus ſocietatem habere, ſupra quidem cum ſura: infrà verò ad dextram dextri pedis partem cum oſſiculo teſſerali, ad læuam autem cū nauiculari. Quum igitur multis communicet partibus, & ſit pars muſculoſa, niſi magna quædam vis afferatur, non facilè patitur. Quod ſi patiatur magna gignit ſymptomata, quæ etiam meritò mortem inferunt. Fit enim plerunq; vt ſi aliquis violenter decidat, infra quidem terra, ſuprà verò ſura reſiſtat, & ſuo loco calx excedat, tuncque venæ, nerui, arteriæque diuidantur & inde oriantur putredines, vlcera

depaſcentia, diuiſis vaſis & obortis defluxionibus. Interdum verò præcedit vlcus depaſcens. Aut igitur putredo in corde febrem excitat, plerunque verò in ventre ſingultus, aut in cerebro conuulſiones & deſipientias efficit, aut in hepate atrophiæ fiunt. Oportet igitur quamprimum de curatione cogitare, & vt in genere quidem dicam, cõfeſtim euacuatio ſiue per ſanguinis miſſionem, ſiue per catharticum inſtituenda eſt, vt defluxiones arceamus. Laxantium autem medicamentorum curam habeas, & ægrum decocto chamæmeli & oleo foueas, deinde tenſione oppoſitaque diſtentione vtaris, à ſuperiori quidem parte ſuram, ab inferiori pedem extendens. Ita in optimum ſitum calcem reſtitues, poſtea deligabis, non vt plerique faciunt, vt ſupra quidem ſit arundo, infra autem vinciatur tarſus, & calx nihil habeat. Sed vt calx vinciatur, & non aſtringatur, quoniam adſtrictione & dolore fluxiones procuramus. Sed potius plura adhibeantur vincula, vt hac ratione conformationem ſeruemus. Quum verò calx ſit anguſta, & nulla fiat diſflatio, metus eſt ne vehemens putredo excitetur. Ideò oportet, inquit, ſcarificationibus valdè tenuibus & ſuperficiariis vti, vt ſola cutis diuidatur, easque inter ſe diſtare oportet. Ad hæc videndum ne calx lecto incumbat, inde enim putredines orirentur. Verùm intermedium aliquod velut in ſcrobe elaborare oportet, vt in cauitatem illam calx imponatur. Hîc autem arundinibus non vtendum. Vbi enim adhibeantur, quum pars ſit inæqualis? Victu autem etiam tenui vtendum eſt. Quum ita de iis diſſeruerit, dicit ſe cyboidis & ſcaphoidis oſſis nullam mentionem facere. Si enim quod difficile erat curatum eſt, in promtu erit facilium curatio.

Venæ ſanguinem effundunt carne circa os attrita] Scimus quid ſit θλάσμα, id eſt colliſio, diuiſio vaſorum, ſuperficie manente indiuiſibili. Illa autem diuiſio, ſi ſuperficie indiuiſibili manente rubedinem efficiat vocatur μώλωψ id eſt vibex: ſi rubedinem non facit, vocatur ἐκχύμωμα, id eſt effuſio: φλάσμα autem ab Ionibus vocatur θλάσμα.

Tumor autem magnus oritur & dolor] Quòd omnẽ tumorem vocet Hippocrates οἴδημα perſpicuum, ſed additione ſignificatur tumoris differentia. Si enim dicat tumorem

laxum,

laxum, propriè οἴδημα eſt. ſi durum, ſcirrhus ſignificatur: ſi calidum aut feruidum, eryſipelas, ſi tumorem dolorificum, phlegmone, cuius mētionem facit. Hîc enim tumorem dolentem fieri dicit.

Coniungitur enim venis & neruis grandioribus] Rectè dixit (grandioribus) ne exiſtimes eum hîc dicere ſola ligamenta affici. Sed addidit iſtud ἐπικαίροις, vt voluntarios neruos affici indicaret.

Poſterioraq́; tendo] Iſtud os prædictũ eſt. Scire enim oportet illam partem cruris carnoſam quæ γαστροκνημία vocatur, fieri à muſculis ex genu prodeũtibus & carnoſis, ac deinceps procedentibus fit tendo, qui eſt in calce: adhuc verò procedentibus & conuolutis fit planta pedis inferior τὸ πέλμα vocatum.

Succindere æqualiter atq; extenuare oportet] Bifariam locum explicarunt quidam. Nonnulli enim aiunt extenuare accipi pro radere cutem quæ eſt in ſuperficie. Denſiorem autem intelligo, & ita reſtat ſcarificationes adhibere. Alij verò dicunt quòd extenuare ponit pro eo quod eſt multis & tenuibus ſcarificationibus ad partes circumadiacentes extenuandas oportere vti.

Quum diuturna reſupinatio fuerit] ὑπτιασμὸν hîc vocat ῥευματισμόν, quemadmodum enim ſtomachus reſupinatus fluxione & vomitũ facilè afficitur. Ita reliquæ partes ſupinæ & iacentes fluxionibus ſunt obnoxiæ.

His accedunt venarum ſanguinem fundentium, nauſea, gangræna] Nauſeas vocat ruptiones. Gangræna autem via eſt ad ſiderationē quando orta putredine partes nigræ redduntur.

Veratrum eodem die epotum vel certè poſteriori] πίσαι dicit pro πιπίσαι. Sed dubitatione dignum quomodo dicat veratrum exhibendum, & non potius venam ſecandā. Helleborus enim ad ventrem fluxiones defert, & per ventrem vacuans ad ipſum fluxiones magis prouocat. Reſpōdemus ab Hippocrate, quando indefinitè helleborum dicit, intelligi album, quo vomitum ciere ſolet. Nunc verò quomodo tam efficaci medicamēto vtitur? dicimus temporibus Hippocratis homines fuiſſe robuſtiores, quique melius medicamenta eiuſmodi valida perferebant.

Recru-

Recrudeſcere] παλιγκοταίνειν dicit, pro eo quod eſt deteriùs habere.

Subrubicunda ſunt & ſubdura] Manifeſtum enim multum ſanguinis effluxiſſe.

Non vino, ſed fauorum cremore decocto] Quidam aiunt ab Hippocrate oxymel offerri, quia incîdat, alij ὀξύγλυκυ quod fit ex melle, multis enim modis afficiuntur nerui. Acetum autem neruis inimicum eſt.

Proximæ partes ſubuirides ſunt] ὑπόχλωρα dicit τὰ ὑπώχρα id eſt quadantenus pallida. Hæc enim pulchra ſunt, quia naturæ concinnum ordinem & in qualitatem mutationem indicant.

De Tibia.

Tibia binis oſſibus continetur] Hinc ſermonem de tibiā orditur, in quo nobis inquirendum de ipſius nomine, ſpecie, conſtitutione, affectibus & curatione. Sciendum igitur vocari propriè κνήμην os illud tibiæ anterius. Aliud enim vocatur περόνη, i. ſura, & hæc eſt denominatio. Collocatio verò manifeſta: ſiquidem inter genu & pedem eſt, & talem habet conſtitutionem. Sciendum igitur in ſuperiori parte περόνης, i. fibulæ tibiam eſſe craſſiorem, articulatur verò ad femur hoc modo. Habet tibia duas cauitates, femur duas gibboſitates, quæ quidem tibiæ cauitatibus aptantur. Habet autem tibia nonnullas eminentias, quæ non facilè luxationes fieri permittunt. Neque his ſolis natura eſt contenta, ſed etiam articulum tendinibus colligauit; nec adhuc his contenta, quinetiam molam quam vocant apposuit, quę ſupra genu adiacet. Atque hoc modo quidem tibia cum ſuperioribus articulatur, fereque ſubſternitur. In inferiori autem parte non amplius ita tenuis ſura ac ipſa tibia. Progreditur autem ex poſterioribus veluti ad anteriora, & vtraq; oſſa duas eminentias faciunt, ſingula videlicet vnam. Quæ quidem malleolos conſtituunt, quos abuſiuè imperiti talos vocant, quorum vnus quidem extra, alter verò intus iacet. Habet autem tibia cauitatem quandam in quam articulatur, qui propriè talus vocatur. Iſtud autem noſſe oportet circa medium crus non flecti ad ſuram, ſed inane eſſe ſpatium, vt fiat vaſorum tranſitus. Atque iſta eſt conſtitutio.

Affectus

Affectus autem habet varios, fracturis enim & luxationibus afficitur: & hactenus nobis de luxatione quæ fit in inferiori parte pedis tractationem exhibet, ſicque ad curationem progreditur. Et poſt tenſionem & in oppoſitum factā diſtentionem deligationem faciendam eſſe dicit, multisq; laxantibus fouendam. Non ſunt autem arundines apponēdæ, ſiquidem eſt illa pars inæqualis, deinde ita collocādum crus vt in altum & ſublime vergat, ne fluxionibus tentetur. In eiuſmodi autem affectibus tenui victu vtendum. Quum autem de tenſione & in oppoſitum diſtentione nihil dixerimus, agedum de iis diſſeramus, varia enim eſt in iis tenſio oppoſitaq; diſtentio. Oportet enim, inquit, niſi habeas qui ſatis ſint ad validam tenſionem & in oppoſitam diſtentionem, hominem ita collocare, vt inter media ipſius crura lignum rectum in terram defigatur, ne extenſus æger ad anteriora ſequatur. Ob eam autem cauſam lignum, quod Iones πλήμνlω vocant, hoc eſt rotæ modiolum, in terram è regione ægri defigere oportet, deinde illuc piſtillum intrudere, & ad illud extremum pedem deligare, vt fiat tenſio & in oppoſitum diſtentio. Alioqui oportet ægro reclinato deinde trabeculam ſupra & infra perforatam lecto ſubiicere; moxque deligato ægro in poplite & pede extremo tenſionem & in oppoſitum diſtentionem facito. Quòd ſi hoc non placet, axiculo vtendum. ὀνίσκος enim eſt lignum in quo rota verſatur, quo ad puteos vtuntur. Ab altera ergo parte ligato ægro, ab altera axiculo, extremum pedem trahito, & ita tenſionem & in oppoſitum diſtentionem facito, & quando animaduertes articulationes ad recta tendere, tum eas reponito.

Hac quidem parte multò tenuius] Id eſt, in altera parte multò eſt tenuius vnum os, quaſi dicat multò tenuius eſt altero.

Sed è regione tibiæ non coniunguntur] Hoc eſt, quòd in totum oſſa inter ſe non coaptantur. Nam quum in medio inflectātur, non appropinquant ſe inuicem, quia vt dictum eſt, illinc vaſorum tranſitus patet.

Appendix verò diſcrimen] Eſt enim illic, vt dictum eſt, appendix, quæ diſcrimen habet. Diſcrimen autem vocat inſertionem.

Quod à parte minimi digiti] Vbi ſura ſita eſt.

Extenuationem autem corporis] Extenuationem victus rationem dicit.

Quæcunque autem oſſa non perfectè in ſua ſede ſe habent] Aliquod paradoxum vult tradere Hippocrates. Ait enim ſi os aliquod ſuo loco motum fuerit, neque ſecundum rationem repoſitum, vt pote callo genito, vſque ad illam partem moueatur, redditur quidem os ea parte in quam emotum eſt craſſius, ex qua verò exceſſit, tenuius. Quum ita de hoc diſſeruerit ad tibiæ curationem accedit. Et ait, ſi os fractum fuerit, tenſione & in oppoſitum diſtentione vtendum, deinde deligandum modo à nobis ſæpius dicto, & circa vndecimam ferulas adhibendas, ſiquidem rectè omnia fiant. Sit autem poſitio recta, non angularis, quemadmodum in manu, neque enim eadem conſueuit eſſe poſitio. Nam in pede recta figura eſt ſecundum naturam, quia recti muſculi ſeruantur, & inter quieſcendum, ſicuti inter operandum, ea figura eſſe ſolemus. Poſtquam de his hoc modo diſſeruit, ait canalibus eſſe vtendum. Oportet autem eos eſſe plumbeos vel ligneos. Vtitur verò iis in fractura, ne pars agitetur, neque vincula peruertantur. Hippocrates autem nihil magnũ præſtare dicit. Et cùm corpus concutitur & quod faciunt canales, id ad vinculorum conſeruationem ferulas facere affirmo. Iis autem ſimiliter eſt vtendum, ne exiſtimemur per negligentiam iſtud omittere. Ac ſi inde error oriatur, culpam in Medicum coniiciunt. Poſtquam de his ſic diſſeruit, ait vbi tibia & ſura fractæ ſunt pulchrius circunferre ſuram quam tibiam. Nam os ſuræ eſt fungoſius, neque conſpicuus eſt in eo lapſus. Sed eſt tenuius, neque errores in eo ita ſunt conſpicui. Ad hæc tibia ſemper in actione verſatur & articulum facit, non autem ſura.

De Femore.

Si autem femori os fractum ſit] Quandoquidem propoſitũm ipſi de femore diſſerere, operæpretium eſt nos primò ipſius conſtitutionem dicere. Sciendũ ergo os femoris ad genu duas habere leuiter ſinuoſas cauitates. Eſt enim illic neruus χονδρώδης ligamenti vicem obtinens, & ſuper ea omnia ἐπιγονατὶς, quæ etiã mola vocatur, iſta eſt eius inferior ſtructura. Superior verò eſt eiuſmodi, habet tres

cur-

curuitates, quarum media quidẽ vocatur iſchiam, exterior λαγὼν ſiue γλουτὸς, id eſt natis, interior ἥβη, id eſt pubes, quæ perforata eſt, quod illac tranſeant cremaſteres. Et hæc eſt ſuperior ſtructura. Media autem talis eſt. Supra quidem & extra eſt curua, intus verò & infra caua. Et pars interior caua eſt ob complexum, aut quod habeat perſpirationem: inferior autem, quia deſideat, ne gibbus cum gibbo coniungatur. Deinde poſtea tenſione & oppoſita diſtentione vtendum, & modo ſæpe dicto curandus æger. Si orta ſit inflammatio aut infra aut ſupra, oportet ſuccidam lanam & vinum cum oleo mixtum immittere, & laxantia atque diſcutientia omnia, deinde deligandum vt in ſuperiorem fracturæ partem vinculum feratur, ne fluxiones ad fracturam attrahamus.

Quod femur ab exteriori parte obtortum] γαῦσος pro ἐπικαμπὴς, id eſt incuruum.

Tale quidpiam moliri oportet quale traditum eſt in brachio] Quo enim modo illic iniectam faſciam in oppoſitam coſtam deligabamus, ne oſſa ad gibbas partes ferri permitterentur, ad eundem modum & in femore agendum.

Maximam confuſionem præbeat] τύρβην dixit ἀντὶ τοῦ διαστροφὴν, id eſt peruerſionem.

SECTIO TERTIA.

Iſta igitur iis contingunt, quibus oſſa quidem fracta ſunt] Hæc ſpeculatio tria continet capita. In primo diſſeritur de fracturarum compoſitione. In ſecundo verò malè ſuſceptã curationem, & in tertio rectam tradit. Quod ad primum; ſciendum eſt fracturam vel cum vlcere vel ſine eo eſſe. Si cum vlcere aut ſimpliciter ita ſit, aut etiam oſſis tranſmutatio id efficit. Sed iſtud os aut vulnerauit, & extra eminet, & tum vocatur ἐκβύρσωμα, id eſt eminentia extra corium: aut non extat, & vocatur ſimpliciter fractura cũ vlcere. Omnia autem iſta ſunt compoſita, dico quæ cum vlcere. Sed meliori iure compoſita vocantur, præſertim quæ ſunt cum materiæ affluxu. Sępe enim humor acris influens vlcus excitauit; quando etiam ſquamarum abſceſſus fiunt. Si autem fractio ſit in multas tenues partes, quòd ἀλφιτηδὸν Græci dicũt, vocatur & iſta cõpoſita. Hæc eſt fracturarum diuiſio. Mala autem curatio hæc eſt. Nonnulli enim Medici vlcere cum fra-

ctura exiſtente, non vtebantur ſtatim diuiſione. Sed vlcus ad cicatricem deducentes, tunc tēſione & in oppoſitum diſtentione vtebantur, quando obducto callo attritoque in tenſione dolores fiebant. Sæpenumero etiam procul oſſa inter ſe diſtabant, callo non permittēte vt ipſa in directum concedant. Si id in manu contingebat, mediocre: ſi verò in pede, moleſtum. Pes enim claudus reddebatur. Alij non ita vtebantur. Sed ſtatim tenſionem & oppoſitam diſtentionem adhibebāt: deinde partes vlceri vicinas vinciebant, & mediam partem nudam dimittebant. Quid inde accidebat? materia circumcirca conſtrictione facta ad vlcus confluebat, & nudum vlcus aërique expoſitum remanebat. Frigidum autem vlceribus inimicum. Hæc eſt mala curatio. Bona verò quænam eſt? Oportet tendere & in oppoſitum diſtendere, & latum iniicere vinculum, vt totum vlcus ſemel non medium tantùm comprehēdas, & continuò ſoluere, laxaque eſſe vincula, & ceroto ad vlcus vti. Deinde ſi inflammatio ſit tranſuerſa (vlcus videlicet) in totum arundinibus non vti. Quòd ſi in directum tendat, vti quidem, ſupra vlcus verò minimè.

Nec teſtæ alicuius expectatio eſt, quæ ab oſſe abſcedat] Pro eo, ſi non præbeat opinionem oſſis abſceſſuri.

Eadem autem vlcerum curatio] Inde rurſus fracturam cum vlcere curare aggreditur. Hoc autem vlcus non fit ob fracturam, ſed ob humoris acrimoniam, aut propter coarctationem, aut non liberam vinculorum perſpirationem, aut propter ferularum prauam appoſitionem. Vnde verò cōſtat vlcus fieri debere? Primum ex dolore, poſtea & morſus contingit & immoderata inflāmatio & rubor. Tū igitur oportet ægrum ſoluere & fouere atq; cerato vti & vino abluere atque eiuſmodi: deinde accedere ad fracturam, & iſta conſtringere, vt fluxiones auertamus, atque ita ad ſuperiores partes accedere. Sed aliquando teſtæ fit abſceſſio. eaque aut parua eſt aut magna. At vnde manifeſtum erit ſquamæ fore abſceſſum? quòd vlcus ſit hians & diductis labris, & quòd feratur os in exteriores partes, & quòd ichores crudi ex eo fluant, vtpote ex humore mordicante. Tunc igitur ſoluere oportet & abluere & laxè deligare. Si autem ſquama magna fuerit, tunc diligentia multa adhibenda, vincu-

vinculum autem tranſuerſim in modum literæ X immittendum,& non ligandum. Sufficit enim fotus ex vino admixto oleo. Oportet, inquit, corium ſubiicere, vt ichores defluant.

Et videtur ad exitum feſtinare] ὀργᾷν αὐτὶ τοῦ ἐπὶ τὰ ἔξω φέρεσθαι ad exteriora ferri.

Pellis autem caprina ſubſternenda] αἰγείλην δέρμα vocat.

Si quis autem velit bene & expeditè rem agere] Hîc Hippocrates nobis machinas aliquot tradere vult, dicitque eos qui machinas confecturi ſunt, tales efficere vt non iuuent. Quidam enim ita cenſuerunt velut in tibia fracta extremũ pedem deligandum eſſe. Innuentes non debere pedem agitari, ſed falſo. Eo enim deligato cùm reliquum corpus conuertitur, æger etiam partem iuxta fracturam ſitam peruertit. Alij rurſus poſt ſeptimam diem tenſionem & in oppoſitum diſtentionem faciunt, alij poſt quartam. Errant autem vtriq;. Quando enim critica eſt dies, & materia commota, tum etiam illi roboris & facultatis auxiliũ peruertunt, prçterquam quòd minus illi peccant, qui poſt illud auxilium tenſione vtuntur. Cur autem poſt inflammationum vigorẽ tenſione vſi ſunt? Non igitur oportet, inquit, tales machinationes admouere. Verùm ſiquidem in totum aliud cõmentum dicendum eſt, tale eſto. Oportet duos loculos in farciminum formam conſuere, vt vnus quidem infra ad malleolum ſit conuolutus, alter ſupra ad genu. Oportet autem iſta farcimina intus ita replere, & vt æqualitas corpus cõtingat, reliquũ ſublime ſit, ſuperiore verò parte ſublime. deinde in iis debent eſſe eminentiæ inſtar auricularũ. In ſublimibus, inquã tum ſupra tum infra, vt in hac virgæ immiſſæ contra ſe tendant, & in directũ extenſæ conformationem ſeruent.

Quibus oſſa fracta & cute excedentia] hîc Hippocrates vult ἐκβύρσωμα id eſt eminentiam illam extra corium curare, & ait in eo non ſola extenſione eſſe vtendum, ſed etiam per vectem molitione, & vbi alij tendant, neque ferrum ſimile vecti ſumes, & ita propelles atque repones os, & tũc doctrina ad fracturas cum vlcere accommodata vteris. Oportet autem iſta fieri antequam inflammationes oriantur, videlicet prima aut ſecunda die. Neq; enim tertia, neq; quarta, neq; maximè quinta vteris, ſed poſt inflãmationes.

Si autem caro aut cutis nigreſcat, nihil inquit, collocatus quod non defendat aërem & panniculos complicatos, ne iſta immediatè aëri exponantur. Si autem os, inquit, non potueris retrudere, expecta donec putreſcat & cadat. Qua autem ratione ſcire potero, vtrum breui necne putreſcat & cadat? Dicimus varia ſigna, primum quoniam hinc ichores ferantur, & labra ſunt expanſa & plurimum diducta, & quod ſuperius eſt carnisque expers promtè cadit, alia cum maiori difficultate. Si verò cadere morentur, ipſa præcide. Si parum excedat, & maior pars infra ſit, expecta donec carnes attenuatæ fuerint, & tunc ſcalpello os denudato, & præcidens rurſus vtere compoſita curatione, quemadmodum vſus es in ſquamis.

Hæc curatio maximum momentum habet.] τιμωρίαν vocat θεραπείαν.

Axis verſatio] ὀνίσκους vocat τροχοὺς id eſt orbes. Intelligo autem currus.

Quibus autem femoris aut brachij ós exceſſit] Quandoquidem in præcedentibus oſſa extra cutem eminentia curauit, vult quoque nunc continuata oratione de illis abſolutum ſermonem tradere, & dicit fieri ἐκβύρσωμα id eſt exceſſum oſſis & in femore & in brachio, qui exceſſus difficilis eſt. Quare deuitare potius oportet iuſtas cauſas prætexendo, neque tales curationes aggredi. Sunt enim magna oſſa, quæ cum magna difficultate callum obducentia multo ſanguinis profluuio hominem iugulant. Inflammationes autem, conuulſiones & febres comitantur. In quibus primum caput completur. Secundum autem continetur in eo vbi dicit genu loco ſuo emoto faciliorem eſſe curationem, quam ſi acutus cubiti proceſſus κόρωνος dictus excedat. Nam gibboſitates minores ſunt atque etiam cauitates. Oſſa enim magna ſunt, & multam medullam continent. Quærunt nonnulli cur omninò leuia ſunt oſſa & medullam habentia? Reſpōdet Ariſtoteles, naturam non ſolùm roboris, ſed & motus curam habuiſſe. propter robur ergo ea terrea & firma fecit, vt eſſent loco fundamenti: propter motū autem ſolidauit ipſa, ne vacua exiſtentia grauitatis ipſius corporis cauſſa eſſent. Quodque hoc ſit verum, hinc patet. Aiunt enim oſſa elephantum & leonum & omnium generoſorum

roſorum animalium omnino plena eſſe. Quum igitur propter motum ea indurauerit (nouit autem natura nihil vacuum in toto orbe) ideò medulla illa repleuit. noluit enim aere repleri, ſiquidem frigiditati & paſſioni obnoxius aer. Cur igitur omnino ea medulla repleuit? dicimus quia oſſa terrea ſunt, frigida & ſicca, medulla contra, vt igitur corrigeret multam ſiccitatem, ideò medullam immiſit.

Quod ſi repoſueris, ſolent conuulſiones superuenire] Operæpretium quærere cur dicat ſolam conuulſionem ſuperuenire, non autem febrem, quando quis reponit, curque deterius eſſe dixerit reponere, quam non reponere, propter dolores & fluxiones? Reſpondemus illum maioris facta mentione & minus comprehendiſſe. Vbi enim conuulſio, ibi etiam febris.

Sed ſi articulus in hanc vel in illam partem moueatur vltra cubitos] Hìc ad aliam doctrinam progreditur, & affectus quoſdam manifeſtè in poſitione tradit. In quibus auxiliante Deo contemplatio collocabitur.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VVLGARIBVS, LIBER PRIMVS.

Sectio VII.

Sectio prima.

Status primus.

IN Thaſo ad autumnum circiter Æquinoctium & ſub Vergiliarum occaſum pluuię multæ, continentes & leues fuerunt, non ſecus ac ſpirantibus auſtris. Hyems auſtrina quæ flatus aquilonares paruos & iuſto maiores ſiccitates habuit, atque etiam in totum veri ſimilis fuit. Ver autem auſtrinum, frigidum, paruas habens pluuias. Æſtas vt plurimùm nubila, in qua ab imbribus ceſſatio fuit. Anniuerſarij venti (qui Eteſiæ dicuntur) parum, tenuiter, diſiunctim, ſegregatimq; ſpirauere. Exiſtente igitur toto nos an-

bientis aëris ſtatu auſtrino & ad magnas ſiccitates vergente, antè ver quidem, quòd ſuperior ſtatus ſubcontrarius & aquilonius factus fuerit, paucis febres ardentes contigerunt, eæque valdè mites & facillimè conſiſtentes, quæ neq; ſanguinis ex naribus profuſionem niſi paucis, neque mortem attulerunt. Multis verò aurium tumores ſubnaſcebantur, qui in alteram partem vergebant, plæriſque etiam in vtranq;, iiſque febre vacuis & in erectum ſtantibus nec decumbentibus, etſi nonnullis pauliſper incaleſcerẽt. Omnibus abſque noxa extincti ſunt, neque cuiquam, velut ij qui alias ſui ortus cauſas habent, ſuppurationem fecerunt.

Horum autem ea fuit natura vt molles & laxi eſſent, magni, diffuſi aut ſparſi, ſine inflammatione & dolore, omnibuſque ſenſim & ſine vlla ſignificatione euaneſcerent. Fiebant iſta quidem adoleſcentibus, iuuenibus, ætate florentibus, atque horum plurimis qui in palęſtra & gymnaſiis exercebantur, mulieribus verò paucis contingebant. Multis tuſſes aridæ & inanes, quibus cum tuſſi nihil educebatur, nec ita multò poſt voces rauceſcebant. Quibuſdam verò ex temporis interuallo inflammationes cum dolore in alterum teſtem erumpebant, quibuſdam etiam in vtroſq;. Alij quidem febribus corripiebantur, nonnulli verò ſine febre perſiſtebant. Atque adeò hæc ipſa plurimis grauia & moleſta fuere. De reliquo autem quod ad ea attinet, quæ ad Chirurgiam ſpectant, in his inculpatè habebant. Antè verò æſtatis initium, & per ipſam æſtatem, atque etiam ad hyemẽ, eorum multi qui iam longo interuallo conſumti erant, tabefacti decubuerunt, ſiquidem & multis de tabe in dubium venientibus, ipſa tunc eſt confirmata. Eſt vbi etiam eos qui natura erant ad tabem promtè comparata, tum primum occupauit. Ex his multi, atque etiam plurimi interierunt. Atque haud ſcio ſi quis ex decumbentibus etiam modico tempore ſuperfuit. Celerius verò interierunt quàm talia tranſigi ſoleãt, præſertim cùm alios & diuturniores & cum febribus coniunctos pertulerunt, nec interierunt, de quibus paulò pòſt ſcribetur. Solus nanque & eorum qui tunc viguerunt maximus, multos tabes ipſa peremit.

Eorum autem plurimis huiuſmodi affectus aderant, febres horroris ſenſu inſignes, aſſiduæ & acutæ, in totum quidem

dem

dem non deſinentes, ſed quæ erant ex ſemitertianarum genere, vno die leuiores, altero verò inſuper ingraueſcentes, omninoque vehementius increſcentes. Sudores autem perpetui, non tamen per totum corpus diffuſi, extremorum refrigeratio multa, quæ vix quidem incaleſcebant. Alui conturbatæ biliosa, pauca, ſyncera, tenuia, mordacia egeſſerũt, crebroque aſſurrexerunt. Vrinæ tenues, crudæ, decolores atque paucæ, aut craſſitudinem & paucum quod deſideret habentes, neque probè conſiſtentes, ſed in quibus ea quæ ſubſidebant cruda & intempeſtiua erant. Tuſſiendo verò pauca, denſa, concocta reiiciebant, & quæ paulatim ac non niſi ægrè educerentur. Qui autem violentiſſimè conflictabantur, iis ne parua quidem concoctio adfuit, ſed perpetuò cruda expuebant. Horum etiam plurimis fauces ſtatim & ad extremum vſque rubore & inflammatione affectæ doluerunt, fluxionibusque paruis, tenuibus & acribus tentati, citò conſumti maleque vexati ſunt, perpetuò cibos omnes auerſabantur, neque ſiti capiebantur, multique circa mortem delirabant. Atq; iſta quidem tabidis contigerunt. Iam verò ad æſtatem & autumnum febres multæ, aſſiduæ, neq; violentæ prehendebant, iſtaque diu laborantibus, non his qui cætera moleſtè habebant, contigerunt. Alui plurimis valdè placidè conturbatæ ſunt, nihilque effatu dignæ noxię attulerunt, vrinæque plurimis boni quidem coloris & puræ aderant, ſed tenues & quæ tandem iudicationis tempore concoquebantur. Hi non admodum tuſſiculoſi erant, neq; ea quæ tuſſi reiiciuntur negotium exhibebant, neq; cibum non auerſabantur modò, verùm etiam exhibendi illius facilem faciebant copiam. In ſumma igitur, afficiebantur qui tabeſcebant non quomodo cæteri tabidi ſolent, ſed febribus cum horroris ſenſu correpti parum inſudabant, interdum alij vagas quodammodo & errabundas acceſſiones habebant, neque in totum febres deſinebant, ſed quæ in ſpeciem tertianarum inſultus facerẽt. Inter eos autem quibus erant breuiſſimi morbi, ij ad vigeſimum diem iudicatione ſoluebantur, plæriſq; verò ad quadrageſimum, nonnullis etiam ad octogeſimum. Eſt vbi ne ſic quidem, ſed errabundè & nulla obſeruata iudicatione quibuſdam deſinerent. Horum quoque plurimis quæ non longo poſt inter-

uallo remiſerant febres reuerſiones fecerunt, iiſdemq; dierum ambitibus poſt ipſas reuerſiones iudicabantur, earũq; nonnullæ ægros ita produxerunt, vt ſub hyemem affligerentur. Ex his autem omnibus qui in hac ſtatus conditione deſcripti ſunt, ſolis tabidis lethalia contigerunt, in aliis verò febribus nequaquam obuenere.

SECTIO SECVNDA.

Status ſecundus.

Ante Autumnum in Thaſo tempeſtates non tempeſtiuę, ſed cum multis auſtris & aquilonibus repentinæ & humidæ prorupere. Taliaque ad Vergiliarum occaſum vſque & ſub Vergilias ipſas extitere. Hyems autem aquilonia, aquæ multæ, vehementes, magnæ, niues, hiſq; intermixta vt plurimùm aeris ſerenitas. Atque iſta omnia contingebant, nec certè admodum inoportuna erant frigora. Iã verò pòſt brumale ſolſtitium eoque tempore quo ſpirare incipit fauonius, extremæ hyemis frigora magna fuere, aquilones multi, niues & pluuiæ continenter multæ, cœlumque cum ventorum turbine nimboſum & nubilum, eaque ipſa non remiſerunt, ſed ſe ad æquinoctium extenderunt. Ver autem frigidum, aquilonium, pluuioſum nubilumque, neque admodum æſtuans æſtas fuit. Venti anniuerſarij continenter ſpirauere, ſtatimq; ad Arcturum perflantibus Aquilonibus aquæ admodum multæ. Exiſtente igitur anno toto humido, frigido & aquilonio, ad hyemem quidem vt plurimùm bene valuerunt, ante ver autem plærique omnes moleſtè & grauiter vitam traduxerunt.

Primùm itaque lippitudines fluentes, cum dolore, humentes & crudæ obortæ ſunt, ſordes in oculis concretæ (quas lemias vocant) paruæ, nec ſine difficultate multis erumpebant, quæ cùm plurimis reuertiſſent, tandem ad autumnum reliquerunt. Iam verò per ęſtatem & autumnum, ex inteſtinorum læuitate & torminibus, continuaq; & inani egerendi cupiditate laborarunt, aluique fluidæ, bilioſa, tenuia multa, cruda & mordacia, nonnũquam etiam aquoſa deiecerunt. Plæriſq; etiã circumflui nõ ſine dolore humorum affluxus contigere, bilioſi, aquoſi, ſtrigmentoſi, purulenti, & qui vrinæ difficultatem facerẽt, non ex proprio ali-

quo renum vitio, ſed quòd iſtis alia in aliorum vicem ſuccederent. Vomitiones pituitoſæ, bilioſæ, & crudorum ciborũ eductiones, ac ſudores aderant, atque omnibus vndiquaq; diffluebat humiditas multa. Multis autem hæc fiebant, qui erecti & ſtantes à febribus erant vacui, plæriſque etiam febre correptis, de quibus mox ſcribetur. In quibus verò deſcripta omnia deprehendebantur, ij iam quidem ad autumnum & ſub hyemem non ſine labore tabidi euadebant. Febres erant aſſiduæ, atque eorum paucis quibuſdam ardentes, diurnæ, nocturnæ, ſemitertianæ, tertianæ exquiſitę, quartanæ, erraticæ.

Atque enumeratarum febrium ſingulæ multis oboriebantur, ardentes verò omninò paucis, iique ex ægrotantibus minimùm laborarunt. Nam neque ſanguis ex naribus niſi paucus admodum, iisq; paucis profluxit, neq; delirarũt, cæteraq; omnia placidè tulere. Horum plurimis bene admodum conſtituto & compoſito iudicationis ordine, febris ardens cum intermiſſione in ſeptendecim diebus ſoluebatur, atque haud ſcio an quiſquam tunc ex hac ipſa interierit, aut ad phrenitim deuenerit. At verò tertianæ plures quidem quàm ardentes & laborioſiores fuerunt, atq; in his omnibus ritè & ordine à primo inſultu ad quaternos circuitus proceſſere, in ſeptẽ verò abſolutè iudicabantur, neq; horum cuiquam reuerterunt. Quartanæ autem multis per initia certo & rato quartanæ tenore cœperunt, quibuſdam verò nõ paucis ex aliis febribus & morbis ſeceſſus in quartanas fiebant, longæque his pro conſuetudine, atque etiam interdũ longiores cõtingebant. Sed & quotidianæ nocturnæque & errantes multæ diuq; pleriſq; perſeuerauere tum erectis tum decumbentibus, horumque plurimos febres ſub Vergilias & in hyemem vſque comitabantur. Multos autem ſtatim ab initio præcipueque pueros conuulſiones cum febre tentabant, quæ etiam febribus ſuccedebant, erantque hæc plurimis diuturna quidem, innoxia tamen, niſi ſi quibus cætera omnia perniciem adferrent.

At verò continuæ quidem omnino febres erant nihilque intermittebant, ſed omnes inuadebãt earum febrium more quæ ad tertianarum naturã propius accederent, vno quidem die leuiores, altero verò vehementiores, omnium

quæ tunc contingerent violentiſſimæ, longiſſimæ & laborioſiſſimæ, per initia leues & in totum perpetuò increſcentes, diebus iudicatoriis inſultus habebant & in deterius procedebant. Quę etiam cùm parum alleuaſſent, celeriter rurſus ex intermiſſione vehementius inuadebant, & diebus iudicatoriis magna ex parte deterius affligebāt. In his omnibus rigores incompoſitè & errabundè contingebant, pauciſſimique & minimi, verùm in cæteris febribus maiores, vt & ſudores multi. his verò perpauci nihilque alleuantes, ſed contrà noxiam afferētes. His magna extremorum perfrictio quæ vix etiam recaleſcerent. Neque penitus peruigiles erant, maximè verò hi etiam viciſſim ſopore grauabantur. Alui omnibus quidem conturbatæ erant maleque affectæ, iſtis verò multò peſſimè. Horum autem plurimis vrinę aut tenues erant crudæque & decolores, aliquantoque pòſt interuallo nonnihil concoctæ, non ſine iudicatoriis ſignis, aut craſſitudine quidem præditæ, verùm turbidæ, nihil cōſiſtentes aut ſubſidentes, neque concoctæ, aut paucæ, vitioſæ, crudæ, ſubſidentes, & in ſumma peſſimæ omnes. Tuſſes quidem febres comitabantur, ſed neque quam vtilitatē aut noxiam tunc tuſſis attulerit licet ſcribere. Diuturna itaque & difficilia hæc erant, valdeq; incompoſitè & errabundè, atque citra ſolutionem horum plurima tum his qui exitialiter valde, tum his qui nequaquam ita ſe haberent, permanebant. Si quibus enim aliquantulum intermitterent, in iis celeriter reuerſiones faciebant. Eſt vbi quibuſdam iiſque paucis, ad octogeſimum diem cùm breuiſſimè iudicatione ſoluerentur, nonnullis repeterent, vt etiam in hyemem eorum plurimi ægrotarent. Plæroſque verò omnes abſq; iudicatione deſerebant. Hæc autē tum his qui ſuperſtites erant, tum iis qui moriebantur ex æquo contigerūt.

Cumque multa eaque varia eſſet in morbis iudicationis ceſſatio, maximum ſanè & peſſimum ſignum plæroſque omnes ad extremum vſque proſecutum eſt, quòd cibos omnes auerſarentur, iique maximè qui cætera quoque exitialiter haberent. In his verò febribus non admodum inopportunè ſiticuloſi erant. Longo autem progreſſu temporis, cùm & labores multi malaque corporis extenuatio fieret, his humorum ſeceſſus aut viribus ſuperiores, aut minores

quàm

quàm vt prodeſſent quicquam, ſuccedebant, ſed qui confeſtim intro recurrerent & in deterius contenderent. Atque his aderant inteſtinorum tormina, crebræ & inanes egerendi cupidines, inteſtinorum læuores & alui fluentes, nonnullis etiam aqua inter cutem cum huiuſmodi enumeratis caſibus, aut ſine his contingebat. Ex his verò quicquid violenter vrgebat, aut ſtatim è medio tollebat, aut prorſus nihil conferebat. Papulæ paruæ, quæ nec ſatis pro dignitate morborum excretioni reſpondebant, ſed contrà celeriter diſparebant, aut aurium tumores oboriebantur qui ſenſim & ſine vlla ſignificatione euaneſcebant. Nonnullis ad articulos præcipueque ad coxendicem decumbebant, paucis decretoriè deſinebant, ſed celeriter rurſus priſtinum habitum aſſequebantur.

Ex quouis autem hominum genere interibant quidem, atque ex his plurimi pueri iam à lacte depulſi, iiq; quibus ætas paulùm proceſſerat, octennes aut decennes, necdum etiam puberes. Atque iſta quidem his non ſine ſuperiùs deſcriptis, multis verò ſuperiora abſque his contingebant. Quibus autem ad vrinæ difficultatem res tota ſe conuerterat, in eamque humorum ſeceſſus fierent, iis hoc vnum vtile omniumque efficaciſſimum ſignum fuit, quod etiam pleroſque omnes ab imminenti maximo diſcrimine vindicauit. Accidit verò plurimis vrinæ difficultatem potiſſimumque his ætatibus fieri, itemque aliis multis qui etiam in morbis erecti obambulabant. Hîc quoque ſubita quædam & magna omnium mutatio aderat. Aluos namque ſi contigiſſet fuſas fuiſſe, eæ confeſtim peſſimè cogebantur, & ad omnes cibos alacres erant, poſteaq; placidæ febres tentabant. Verùm quæ ad vrinæ difficultatem ſpectabant, ea his diuturna & moleſta fuere, vrinæq; copioſæ, craſſæ, euariantes & rubræ, partimque cum dolore purulentæ. Atque hi omnes ſuperſtites euaſere, neque eorum quenquam interiiſſe cognoui.

In quibus verò caſibus nullum periculum ſuſpectum eſt, eorum quæ exeunt maturationes omnes num vndiq; tempeſtiuè procedant, conſiderandæ ſunt. In quibus etiam num abſceſſus bono ſint, aut cum iudicatione fiant videndum eſt. Concoctiones iudicationem breui fore & certam ſalu-

brietatem portendunt. Cruda verò & incocta, quæq; in malos abſceſſus vertunt, aut iudicationis ceſſationem, aut dolorem, aut diuturnitatem, aut mortem, aut eorundem reuerſiones ſignificant. Horum autem quodcumq; maximè futurum ſit, ex aliis conſiderandum. Summa cura anniti oportet vt præterita enarres, præſentia cognoſcas, & futura prædicas. Duoque iſta elaboranda ſunt, vt in morbis commodes, aut ne quid offendas. Artem tria iſta circumſcribũt, morbus, æger, & medicus, qui artis eſt adminiſter, ægrumque oportet vnà cum medico morbo reluctari. Capitis & 15
ceruicis dolores & grauitates ſi febres comitentur, aut ſine iis accidant, phrenitide quidem laborantibus ad conuulſiones deſinunt, præſertim vbi æruginoſa vomitione refuderint. Sed & eorum nonnulli celeriter intereunt. Qui febribus ardentibus aliisue conflictantur cum ceruicis dolore & temporum grauitate, ſi tenebricoſa caligo oculis obuerſatur, præcordiorumque contentio ſine doloris ſenſu affuerit; iis ſanguis è narib⁹ profunditur. Qui verò toto capite grauitatem ſentiunt, cum oris ventriculi morſu, & ſtomachi faſtidio, ij biliosa & pituitoſa vomitione reiiciunt. Quibus 20
in caſibus plærunq; pueris conuulſiones maximè fiunt. Eadem etiam mulieribus contingunt, prætereaq; obſcœnorũ locorum dolores. Grandioribus autem natu & quos iã calor defecit, partium reſolutiones, aut inſaniæ, aut cæcitates.

Status Tertius.

Paulò ante Arcturum, ſub ipſoque Arcturo, imbres copioſi & magni ſpirantibus Aquilonibus in Thaſo fuerunt. Circa Æquinoctium autem & ad Vergilias vſque, paruæ & modicæ pluuiæ auſtrinæ. Hyems aquilonibus perflata iu- 30
ſto maiores ſiccitates, frigidos ventos, & magnas niues habuit. Ad æquinoctium autem maxima frigora. Ver aquilonium, exuperantes ſiccitates, modicæ pluuiæ & frigidæ. Circa æſtiuum ſolſtitium aquæ paucæ, frigora magna ad Canem vſque. Poſt canem verò ad Arcturum vſque, per calidam æſtatem æſtus magni, qui non per interualla aut ſenſim fierent, ſed tum perpetui, tum vehementes. non pluebat, anniuerſarij venti ſpirauere. Ad Arcturum autem pluuiæ auſtrinæ ad æquinoctium vſque. In hac temporis conditione

ditione ad hyemem partium reſolutiones cœperunt multoſque inuaſerunt, ex quibus nonnulli celeriter interierũt, mirè quippe vulgariter graſſabatur hic morbus, cætera verò integrè degebant. Febres autem ardentes ante ver cœperunt, & ad æquinoctium vſque & ad æſtatem perſeuerauerunt. Quos itaq; ſtatim ſub ipſa veris & æſtatis primordia morbus inuaſit, plærique omnes ſuperſtites euaſerunt, paucique interierunt. Cùm verò autumnus eſſet pluuiæque impeterent, lethales erant pluresque peribant.

Inerant verò in febribus ardentibus affectiones huiuſmodi, vt qui bene & largiter ſanguinem è naribus profudiſſent, ij vel ex eo maximè ſeruati viderentur, neque vllum cui modò ſanguis bene profluxiſſet hoc in ſtatu mortuum videre licuit. Philiſcus ſiquidem & Epaminon ac Silenus, quòd his quarto die & quinto de naribus parum ſtillauerit, mortem obierunt. Plærique igitur omnes ægri appetente iudicatione rigore corripiebantur, iique potiſſimùm qui ſanguinem è naribus non profudiſſent, atque hi inſuper nouo ſuborto rigore exudarunt. Quoſdam etiam ſexto die morbus regius prehendit, verùm iſtos per veſicam expurgatio, aut commota aluus, aut larga ſanguinis è naribus profuſio ſubleuauit, quale quid Heraclidæ, qui apud Ariſtocyden decumbebat, contigit, quippe qui largum è naribus ſanguinem profudit, & aluum conturbatam habuit, & per veſicam perpurgatus eſt. Vigeſimo autem die iudicatione eſt liberatus, non quomodo Phanagoræ famulus, qui cum ipſi nihil horum quicquam eueniſſet, periit. Plurimis ſanguis è naribus erumpebat, præcipuè tamen adoleſcentibus & ætate florentibus, atque eorum bona pars periit qui ſanguinem è naribus non profuderunt. Ætate autem prouectioribus, res ſeſe in morbum arquatum vertebat, aut iis alui commotæ, aut inteſtinorum difficultates aderant, quale quid Bioni qui ad Silenum decumbebat, contigit. Æſtate etiam inteſtinorum difficultates populariter vagatæ ſunt, & quidam eorum qui morbis conflictabantur, quibus etiam ſanguis è naribus eruperat, hunc exitum habuerunt vt in difficultatem inteſtinorum inciderent, quale quid Eratonis puero Myllo accidit, qui poſt multam ſanguinis è naribus profuſionem in

difficultatem inteſtinorum delapſi ſunt & periculo exemti.

Copioſus igitur præcipueque hic humor fluitabat. Siquidem nonnullis impendente iudicatione ſanguis è naribus non profluxit, ſed ad aures enati tumores diſparuerunt. Quibus euaneſcentibus ad ſiniſtri lateris inanitatem ſummamque coxendicem grauitas decubuit, doloribusq; poſt iudicationem obortis, atque vrinis tenuibus prodeuntibus, paucum è naribus ſanguinem profundere cœperũt. Ac circiter quartum & vigeſimum diem Antiphonti Critobuli filio, humores in ſanguinis è naribus profluuium ſeceſſerũt, quod vbi deſiit, integrè circa quadrageſimum diem iudicio eſt abſolutus. Mulieres præterea multæ ægrotarunt, minus tamen quàm viri nec ita multæ obierunt. Plurimæ autem difficulter partum ediderunt, atque à partu inſuper laborarunt, ipſæque potiſſimum obierunt, non ſecus ac Telebuli filia, quæ ſexto à partu die interiit. In febribus itaque plurimis menſes apparuerunt, nonnullis etiam ſanguis ex naribus profluxit, multisque virginibus id tum primùm contigit. Eſt vbi etiam ſanguis è naribus, quibuſdam verò menſtruæ purgationes erumperent, quale quid in Dætharſis filia virgine tum primùm apparuit, cum larga ſanguinis è naribus profuſione. Atque haud ſcio, quibus horum quicquam rite euenerit, an ex iis quæquam perierit. In quas verò prægnantes morbus fortè incidit, hæ omnes, quod ſciã, abortionibus periclitatæ ſunt. Plurimis verò vrinæ bene quidem coloratæ, tenues autem & pauca habentes ſubſidẽtia, cum deiectionibus tenuibus & bilioſis. Plæriſque verò alioqui iudicatis, morbus in inteſtinorum tormina deſiit, quale quid Xenophani & Critiæ accidit. Vrinæ etiam quibuſdam dilutæ, multæ, liquidæ, tenues poſt iudicationem fuerunt, in quibus cum reliqua etiam probè iudicata forẽt, multa ſubſedere. Atque hoc quidem recenſere æquum videtur, in quibus fuere Bion qui apud Silenum decumbebat, Cratia quæ cum Xenophane verſabatur, Aretonis puer & Mneſiſtrati vxor. Qui omnes poſtea in difficultatem inteſtinorum delapſi ſunt. An verò iccirco id contigerit quòd vrinæ dilutæ prodierint, animaduerſione dignum eſt.

Multi circa Arcturum vndecimo die iudicatione abſoluti ſunt, neque his, quæ ob iuſtam cauſam fieri ſolent morborum

borum reuerſiones, recurrerunt. Sub hoc tempus autem ſopore opprimebantur, atque inter hos plures pueri, qui omnium vel maximè morte exemti ſunt. Ad æquinoctium verò & ad Vergilias vſque, & ſub hyemem, febres ardentes accedebant. Quinetiam tunc plurimi perpetuo cum febribus delirio corripiebantur, atque ex his plęriq; omnes moriebantur, æſtate autem pauci tales euadebant. Inuadentes itaque febres ardentes, quibus præſens immineret pernicies, ſatis indicabant. Nempe ſtatim ab initio febris acuta cum modico inſuper rigore prehendebat, vigiles erant, impotentes animi, ſitibundi, æſtuatione & corporis incontinenti iactatione conflictabantur, cum paruo tenuique ſudore circa frontem & clauiculas oborto, nullo tamen per totum corpus diffuſo, multum deliri erant, timore & omni mœrore confecti, ac velut animum deſpondentes, extrema paulatim frigus concipiebant, pedes ſummi, maximeque manuum ſummitates, diebus paribus acceſſiones contingebant. Plæriſque verò omnibus maximi labores die quarto aderant, ſudoresque longiſſimè ſubfrigidi, nec extrema amplius recaleſcebant, ſed liuida & frigida permanebant, neque amplius ſitiebant. Vrinæ his erant nigræ, tenues & paucæ, aluique reſtiterant, ac ne his quidem quibus hæc acciderent ſanguis è naribus profluxit, ſed paucus ſtillauit, neque horum cuiquam res ad recidiuam deuenit, verùm ſexto die cum ſudore perierunt. Phreniticis autem contigerũt quidem deſcripta nõ omnia, ſed his fere vndecimo die, quibusdam etiam vigeſimo iudicatione ſoluebantur. Quos ſtatim ab initio circa tertium aut quartum diem phrenitis non prehenderat, ſed primo tempore moderatè ſe habebant, iis circa ſeptimum diem morbus ad vehementiam deuenit.

Magnus itaque fuit morborum numerus, atque ex ægris præcipuè interibant adoleſcentes, iuuenes, ætate florentes, quique erant glabro corpore, cute ſubalbida, extenſo & nigro capillitio, & nigris oculis, ocioſè & ſegniter vitam degentes, voce alta, exili, aſpera balbi, iræ præcipitis & acerbæ, plurimæque huiuſce generis mulieres peribant. At verò hoc in ſtatu ex quatuor maximè ſignis ſeruabantur ij quibus aut ex naribus bene ſanguis profluxiſſet; aut vrina mul-

ta, in qua quod deſidebat copioſum & laudabile erat per veſicam proceſſiſſet; quique aut per aluum turbulenta, bilioſa, tempeſtiuè demitterent; aut in difficultatem inteſtinorum delaberentur. Multiſque vſu venit vt non ab vno ex deſcriptis ſignis iudicarentur, ſed vt plurimi per omnia percurrerēt & grauius habere viderētur. Sed hi omnes quibus iſta contingerent incolumes euaſerunt. Mulieribus item & virgunculis euenerunt paulò antè memorata ſigna omnia. Decernebat autem ſi quibus aut horum quippiam optimè fieret, aut liberaliter muliebria apparerent, nullaque (quod ſciam) ex his quibus horum quid optimè factum eſſet, interiit. Philonis namque filia, cùm liberaliter ex naribus ſanguis effluxiſſet, quòd ſeptimo die intempeſtiuius cœnaſſet, mortem obiit.

Quibus inuitis per febres acutas atque adeo ardentes lachymæ effluunt, in his, dum cætera exitialiter non ſe habeant, ſanguinis ex naribus profluuium expectandum eſt. In his ſiquidem, qui malè habent, non ſanguinis eruptionem, verùm mortem portendunt. Quibus febre iudicatoriè deſinente, tumores ad aures in febribus cum dolore ſuborti, neque conquieſcunt, neque ſuppurantur, eos, bilioſum alui profluuium, aut inteſtinorum difficultas, aut quod in vrinis craſſis ſubſidet, liberat, quale quid Hermippo Clazomenio euenit. Quod verò ad iudicia attinet, ea, vt ſatis perſpicere licet, aut ſunt inter ſe ſimilia aut diſſimilia. Velut in duobus fratribus apparuit, qui ad theatrum Epigenis habitabant, quibus, cùm eadem ſimul hora morbus cœpiſſet, ætate prouectiori ſexto die, iuniori verò ſeptimo decreuit, reuerſus vtrique eadem ſimul hora, dies quinque intermiſit atque ex reuerſione vterque ſimul in totum die decimoſeptimo eſt iudicatione liberatus. Plurimis autem quinto die decreuit, ſeptem intermiſit, & poſt reditum die quinto iudicatio facta eſt. Quibuſdam etiam ſeptimo die decreuit, diebus ſeptem intermiſit, & ex recidiua die tertio iudicatio facta eſt. Nonnullis quoq; morbus die ſeptimo iudicatus eſt, cumque diebus tribus intermiſiſſet, ſeptimo decreuit. Aliquibus die ſexto morbus decreuit, atque vbi dies ſex intermiſiſſet tribus diebus prehendit, quos etiam vbi vno die reliquiſſet, altero rurſus prehendit & iudicatus eſt, quemadmodum

modum Euagonti Daipharſis filio contigit. Aliis ſexto die decreuit, ſeptem intermiſit, & ex repetitione die quarto iudicatus eſt, quale quid Aglaidæ filiæ vſuuenit. Plurimi igitur eorum qui tunc ægrotarunt hunc habuerunt morbi tenorem, atq; haud ſcio an eorum cuiquam qui ſuperfuerunt ritè factæ morborum reuerſiones non recurrerint, omneſque, quod ſciam, ſeruabantur quibus hoc recidiuæ genus contigit, neq; hoc modo ægrotantium cuiquam morbum rurſus repetiuiſſe memini. Moriebantur autem plurimi ex his morbis ſexto die, velut Epaminondas, Silenus, & Philiſcus Antagoræ filius.

Quibus tubercula ad aures enaſcebantur, ea die vigeſimo decernebant. Sedata autem ſunt iis omnibus quibus non ſuppurarunt, ad veſicam tamen ſeſe conuerterunt. Cratiſtonactæ qui ad Heraclium decumbebat, & Scymni fullonis ancillæ ſuppurarunt, & perierunt. Nonnullis verò morbus die ſeptimo decreuit, nouem intermiſit diebus, reuerſus eſt, & ex recidiua quarto die iudicatus eſt. Phanocritus qui apud Gnathonem pictorem decumbebat, ſeptimo die iudicatione eſt abſolutus. Sub hyemem verò circa brumale ſolſtitium ad æquinoctium vſque, febres ardentes & phrenitides perdurabant, multique peribant. Iudicationes tamen variè ceciderunt, plurimiſque quinto ab initio die morbus decreuit, quarto intermiſit, repetiit, & ex recidiua quinto die iudicatio facta eſt, omninò diebus quatuordecim. Atque hunc in modum pueris plurimis, quinetiam natu grandioribus iudicatio facta eſt. Nonnullis verò vndecimo die morbus decreuit, decimoquarto repetiit, perfecteque vigeſimo iudicatus eſt. Quòd ſi qui vigeſimo nouo inſuper rigore corriperentur, iis quadrageſimo die morbus decreuit. Plæriq; autem omnes ſub primam iudicationem denuo rigebant. Quinetiam quidam per exordia ſub iudicium ipſum nouo rigore correpti, adhuc in ipſis morborum reuerſionibus vnà cum iudicatione riguerunt. Vere autem rigebant omninò pauci, æſtate plures, per autumnum adhuc plures, ſub hyemem longè plurimi. At ſanguinis è naribus profluuia ceſſarunt.

Sectio tertia.

Quænam in his quæ ad morbos ſpectant dignotio facienda ſit facilè diſcemus, ex communi omnium & cuiuſq; propria natura, ex morbo & ægroto, ex his quæ offeruntur & eo qui offert Nam & ex his melius vel grauius ſe habent. Præterea ex vniuerſali ac particulari aëris conditione, & regionis cuiuſque, ex conſuetudine, victus ratione, vitæ genere, ex cuiuſque ætate, ægri ſermonibus, moribus, ſilentio, imaginationibus, ſomnis, vigiliis, ex inſomniis, quæ qualia & quando obueniant videndum eſt, vellicationibus, pruritibus, lachrymis, ex acceſſionibus, deiectionib⁹, vrinis, ſputis, vomitionibus. Videndæ ſunt etiam quæcunque fiunt morborum viciſſitudines, & ex quibus in quos ſuccedant, & quinam abſceſſus perniciem aut ſolutionem portendant. Sed & ſudor, rigor, perfrictio, tuſſis, ſternutationes, ſingultus, ſpiritus, eructationes, flatus ſilentes, ſtrepitum cientes, ſanguinis eruptiones, ora venarum ex ano ſanguinem fundere ſolita, græci hæmorrhoidas dicunt. Atque ex his quæ per hæc contingunt conſideranda ſunt.

Febriũ hę quidẽ ſunt continuæ, hę verò interdiu prehendũt, noctu intermittunt, aut noctu prehẽdunt, interdiu intermittunt. Sunt & ſemitertianæ, tertianę, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ & nonanæ. In febre autem continua morbi ſunt valdè præcipites, maximi & grauiſſimi, præcipueq; lethales. At omnium eſt tutiſſima quartana, placidiſſima & longiſſima. Non enim ſolùm per ſe ipſa talis eſt, verùm etiam ab aliis magnis morbis vindicat. In ea verò quæ ſemitertiana dicitur, tum morbi acuti accidunt, tum etiam præter cæteras iſta præcipuè lethalis eſt. Quinetiam tabes & quicunque alij morbi longi affligunt, in hac potiſſimùm detinent. Nocturna non admodum lethalis eſt, longa tamen. Diurna longior, nonnullis autem ad tabem vergit. Septimana longa eſt, non tamen lethalis. Nonana hac adhuc longior, ſed non lethalis.

Tertiana exacta celerem habet iudicationem, neque lethalis eſt. Quintana autem omnium eſt peſſima. Hæc nempe ante tabem, aut iam contabeſcentibus vbi ſuperuenerit, perimit. Inſunt autem in ſingulis hiſce febribus, tum continuis,

nuis, tum intermittentibus, formæ, conſtitutiones & acceſſiones huiuſcemodi. Videlicet quidem continua quibuſdam vbi incœpit floret & viget maxime, & in grauius tendit, circa iudicium verò in ipſoque iudicio extenuatur. Nonnullis verò leniter ac latenter incipit, increſcit autem in dies exacerbaturque, ſed ſub iudicium in ipſoque iudicio abundè emicat. Eſt vbi ex moderatis initiis augeſcit & exacerbatur, & ſimulatque aliquantiſper vigorem acceperit, ad iudicium vſque, ſub ipſumque iudicium rurſus ſe remittit. Atque hæc in omnem febrem omnemque morbum cadere ſolent. Ex his autem bene ſubducta ratione victum offerre neceſſe eſt. Iam quoque multa alia præcipua ſigna his ſunt cognata, de quibus partim aliquādo ſcriptum eſt, partim verò ſcribetur. Quæ tecum animo reputans, perpendendum conſiderandumque quodnam præceps periculum & mortem portendat, aut quodnam ſuperſtitem ægrum fore indicet, & cuinam admouendus cibus, nécne, & quando, & quantus, & quinam cibus futurus ſit. Quæ diebus imparibus inuaſiones habent, ea diebus paribus decernunt. Quorum verò acceſſiones imparibus diebus fiunt, ea imparibus iudicantur.

Circuituum autem qui diebus paribus iudicant primus eſt decretorius quartus, ſextus, octauus, decimus, decimus quartus, vigeſimus octauus, trigeſimus, quadrageſimus octauus, ſexageſimus, octogeſimus & centeſimus. Circuituū verò qui diebus imparibus iudicāt, primus eſt tertius, quintus, ſeptimus, nonus, vndecimus, decimus ſeptimus, primus & vigeſimus, ſeptimus & vigeſimus, & trigeſimus primus. Conſiderādum autem eſt quòd ſi quid aliter extra hos præſcriptos dies, decernat, recidiuas fore perniciemque portendi. Animumque aduertere & noſſe oportet, his in temporibus futuras iudicationes ad ſalutem aut perniciem tendere, vel momenta in melius aut deterius facere. Præterea que videndum eſt quibuſnam circuitibus febres errantes, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ, iudicationes ſubeant.

ÆGROTI QVATVORDECIM.

Primus.

Philiſcus qui propter mœnia habitabat, primo die decubuit, eumque febris acuta prehendit cum ſudoribus & nocte laborioſa. Poſtridie ingraueſcentibus omnibus, ex alui dilutione meliuſculè habuit, cum nocte quieta. Die tertio mane & ad meridiem vſq;, liber à febre eſſe viſus eſt, ad veſperam verò febris acuta inuaſit cum ſudore & ſiti, lingua
inaruit, nigrum lotium reddidit, nox grauis & moleſta fuit, 10
non dormiuit prorſusque delirauit. Quarto grauiora euaſerunt omnia, vrinæ nigræ, nox facilior fuit & vrinæ melius coloratæ. Quinto circa meridiem parum idque ſincerum è naribus ſtillauit, vrinæ variæ, in quibus ſublimia quædam innatantia rotunda, genitali ſemini ſimilia, diſperſa inerãt, neq; reſidebant. Huic ſuppoſita glande flatuoſa pauca prodierunt, nox grauis fuit, ſomni parui, verba cum delirio, extrema vndiquaque frigida, quæ nec etiam ad calorem amplius reuocari poterant, vrinam nigram reddidit, aliquan-
tulum dormiuit, ſub diem vox defecit, ſudor frigidus obor- 2
tus eſt, ſummitates liueſcebant. Die ſexto circa meridiem obiit. Spiratio huic perpetuò quaſi intro reuocanti & ingeminanti rara & magna fuit, lien in gibboſitatem rotundam ſublatus eſt, & ad finem vſque ſudores frigidi perſeuerarũt. Acceſſiones diebus paribus inuaſerunt.

Æger Secundus.

Silenum qui in Platamone habitabat, iuxta Eualcidis æ-
des, ex laboribus, comporationibus, & exercitationibus in- 3
tempeſtiuis, ignis, hoc eſt febris vehementiſſima prehẽdit. Cœpit autem ex lumbis laborare, & capitis grauitate teneri, cum ceruicis diſtentione. Primo die ex aluo bilioſa, ſyncera, ſpumantia, abundè ſaturata & affatim colorata multa prodiêre. Vrinæ nigræ, in quibus nigra ſubſidebant, ſitibundus erat, lingua inſuper arida, nocte nihil dormiuit. Altero die febris acuta fuit, deiectiones plures, tenuiores, ſpumantes, vrinæ nigræ, nox inquies & grauis, aliquantulum delirauit. Tertio omnia grauiora euaſere, præcordiorum conten-

contentio vtrimque ad vmbilicum promiſſa, ſubmollis, deiectiones tenues, nigricantes, vrinæ turbidæ, nigræ, nox inſomnis, verba multa, riſus, cantus, continere ſe non potuit. Quarto eadem affligebant omnia. Quinto per aluum ſeceſſere ſyncera,illioſa, læuia, pinguia, vrinæ tenues, pellucidæ, paulum ad intelligentiam rediit. Sexto circa caput tenuis & paucus ſudor obortus eſt cum extremorum frigore & liuore, multa corporis incontinentia & iactatio, nihil demiſit aluus, vrinæ reſtiterunt, febris acuta. Septimo voce defectus eſt, corporis ſumma non amplius ad calorem reuocari poterant, nihil minxit. Octauo ſudor frigidus per omnia membra diffuſus eſt, cum puſtulis rubentibus, rotundis, paruis, varis non abſimilibus, quæ permanebant neque abſceſſum faciebant. Aluus verò parum concitata, ſtercora tēnuia, crudis ſimilia multa non ſine labore demiſit, vrina cūm dolore mordax reddebatur, corporis ſumma pauliſper ad calorem reducebantur, ſomni exigui erant ac veluti ſopores, vox defecit, vrinæ tenues & perſpicuæ. Nono eadem fere omnia. Decimo potum non capiebat, ſopore detinebatur, ſomni autem exigui erant. Ab aluo ſimilia prodibant, minxit affatim ſubcraſſum in matella depoſitum. Quod ſubſederat hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimile erat, album, ſumma corporis iterum frigida. Vndecimo die obiit. Huic per exordia ad extremum vſque ſpiratio magna & rara fuit, & continens præcordiorum palpitatio. Ætatis annum agebat fere vigeſimum.

Æger Tertius.

Herophontem febris acuta prehendit, aluus circa initia pauca, & cuiuſmodi in crebra & inani egerendi voluntate ſolent, demiſit, deinde verò tenuia, bilioſa & copioſa. Somnum nullum capiebat, vrinę nigræ & tenues erant. Quinto die mane ſurditas obuenit, exaſperata ſunt omnia, lien ſublatus intumuit, cum præcordiorum contentione, ex aluo pauca & nigra percurrebant, deſipuit. Sexto delirabat, ſub noctem ſudor obortus eſt, frigus, deliriū perſeuerabat. Septimo corporis ſumma perfrixerunt, ſiticuloſus fuit. deliraui, ſub noctē ad mentē rediit, dormiuit. Octauo febris

citauit, lien imminuebatur, prorſus ad intelligentiam redijt. Ad inguen doluit, primumq; ei tumor ſubortus eſt quâ lieni è directo reſpondebat, deinde dolor ad vtramque tibiam tranſijt, nox facilis vrinæ melius coloratæ, in quibus quædam alba ſubſidebant. Die nono ſudore oborto morbus decreuit, intermiſit. Quinto poſt reuerſus eſt die, ſimulque lien in tumorem ſublatus eſt, febris acuta, rurſusque ſurditas. Tertio poſt recidiuam die imminuebatur lienis tumor, minorque ſurditas erat, dolor crura inuaſit, noctu ſudore oborto ad decimum ſeptimum diem iudicatus eſt, neque in morbi reuerſione delirauit.

Æger quartus.

Philini vxorem in Thaſo quæ filiam pepererat. cùm ex naturæ præſcripto purgationes procederent, cæteraque leuiter haberet, decimoquarto poſt partum die, ignis, hoc eſt febris vehementiſſima, cum rigore prehendit. Huic circa exordia oris ventriculi dolor contigit, & præcordiorũ dextrorum, locorum muliebrium dolores, purgatio defecta 2 eſt. Ex ſubdito autem peſſo iſta quidem alleuata ſunt, capitis verò & ceruicis lumborumque dolores perſeuerabant, ſomni non aderant, extrema frigida, ſitibunda erat, aluus aduſta pauca demittebat. Vrinæ tenues & per initia decolores. Sexto die ad noctem multum delirauit, rurſusq; ad intelligentiam rediit. Septimo ſiticuloſa, deiectiones bilioſæ, in plenum & affatim coloratæ. Octauo nouo rigore ſuborto febris acuta prehendit, conuulſiones multæ non ſine dolore, multum delirauit. Glande ſubdita ad deſidendum exurrexit, multaq; prodierunt cum billioſo affluxu. Somnũ capere non poterat. Nono conuulſiones, decimo aliquantulum mente conſtabat, vndecimo dormiuit, omnia in memoriam ſubierunt, ſed ſtatim rurſus delirauit. Conuulſa autem vrinam confertim multam reddidit, rarò ab iis qui aſſidebant admonita, craſſam, albam (quale quid in ſubſidentibus vrinis viſitur, quæ longo interuallo in matula depoſitæ & reſeruatæ returbantur) eaque non ſubſidebat, ſed colore & craſſitudine veterini generis vrinas referebat. Atque iſtiuſmodi fuerunt vrinæ quas videre licuit. Ad decimum-

quar-

quartum diem totũ corpus palpitationes occuparunt, multum loquebatur, aliquantulum mente conſtabat, ſed confeſtim rurſus deſipuit. Circa decimumſeptimum voce defecta eſt, vigeſimo obiit.

Æger Quintus.

Epicratis vxor quæ apud Archigeten decumbebat, cùm iam partus inſtaret, vehementi rigore correpta eſt, nec (vt aiebant) incaluit, & poſtridie eadem adfuerunt. Tertio die filiam peperit, cæteraque omnia rite atque ordine proceſſerunt. Altero à partu die eam febris acuta prehendit, cum oris ventriculi & locorum muliebrium dolore. Quæ quidẽ omnia ex ſubdito peſſo alleuata ſunt, ſed tum capitis, tum ceruicis ac lumborum dolor inuaſit, neque ſomni vlli aderant. Ex aluo pauca, bilioſa, tenuia & ſincera demiſit, cum vrinis tenuibus & nigricantibus. Sexto poſtquam febris corripuit die ſub noctẽ delirauit. Septimo exaſperata ſunt omnia, cum peruigilio deſipuit, ſitibunda fuit, ex aluo bilioſa omnia abundéque colorata ſeceſſerunt. Octauo rurſus ſuborto rigore liberalius quieuit. Nono iiſdem perſeuerantibus, decimo moleſtus crurum rurſúsque oris ventriculi dolor inuaſit cum capitis grauitate & abſque delirio, aliquanto plus dormiuit, aluus ſubſtitit. Vndecimo melius coloratas vrinas cum copioſo ſedimẽto reddidit, leuius habuit. Decimoquarto ſuborto nouo rigore febris acuta prehendit. Decimoquinto bilioſa, flaua, ſubfrequentia vomitione refuſa ſunt, ex ſudore febris reliquit. Sub noctem febris acuta, vrinæ craſſæ quæ album habebant ſedimentum. Quibus decimoſexto ad noctem ingraueſcentibus, moleſtè habuit, non dormiuit, delirauit. Decimooctauo ſitibunda fuit, lingua retorrida, non dormiuit, multum delirauit, crurum dolor infeſtauit. Ad vigeſimum mane paruo ſuborto rigore ſopor tenuit, placidè dormiuit, bilioſa pauca, nigra vomuit, ſub noctem ſurditas oborta eſt. Circiter verò vigeſimumprimum, ſiniſtrum latus vndique grauitas cum dolore occupauit, parua inſuper ſuborta tuſſi, vrinæ craſſæ, turbulentæ, ſubrubræ, quæ depoſitæ non ſubſederunt. Cætera verò leuius habuit, neque à febre immunis fuit. Statim per exordia faucium dolor & rubor adfuit, columella con-

tracta fuit, fluxio acris, mordax & ſalſa ad extremum perſeuerauit. Ad vigeſimum ſeptimum diem febre libera, vrinæ cum ſedimento aderant, latus aliquantulum doluit. Ad trigeſimum verò quartum febris corripuit, aluum biliosa cõturbarunt. Quadrageſimo pauca biliosa vomuit. Octogeſimo iudicatione prorſus eſt abſoluta & febre liberata.

Æger Sextus.

Cleonactidem qui ſupra Heraclium decumbebat, ignis hoc eſt febris vehemens, vago & incerto quodã ordine prehendit. Capitis & lateris ſiniſtri circa initia dolor adfuit, cæterorumque membrorum perinde ac ex laſſitudine labores. Febrium acceſſiones aliæ ſubinde abſque vllo ordine, & nunc quidem ſudores, nunc verò minimè. Febrium inſultus vt plurimùm diebus decretoriis ferè inuadebant. Ad vigeſimumquartum diem extremæ manus frigeſcebãt, vomitione refuſa ſunt bilioſa, flaua, ſubfrequentia, non longè verò poſt, virulenta, quibus omnibus leuatus eſt. Circiter trigeſimum ſanguis fluere ex vtraque nare cœpit, idque inconſtanter paulatim ad iudicationem vſque, ſed nec cibum auerſabatur, nec ſiticuloſus toto tempore fuit, neque verò inſomnia torquebatur, vrinæ tenues, non tamen decolores erant. Ad quadrageſimum verò ſubrubra minxit, cùm ſedimento multo rubro, leuius habuit. Poſt quæ variè ſe habuerunt vrinæ, vt quæ interdum ſedimentum haberent, interdum verò nequaquam. Sexageſimo vrinis ſedimentum multum, album & læue adfuit, remiſſa ſunt omnia, febris intermiſit. Vrinæ verò iterum tenues quidem, boni coloris tamen. Die ſeptuageſimo à febre liber fuit, quę dies decem intermiſit. Octogeſimo rigore oborto febris acuta prehendit, ſudor multus, vrinis ſedimentum rubrum, læue adfuit. Quibus perfecta iudicatio ſucceſſit.

Æger Septimus.

Metonem ignis, hoc eſt febris vehemens, prehẽdit, cum lumborum grauitate & dolore. Poſtridie ex liberaliore aquæ potu aluus rectè demiſit. Tertio capitis grauitas tenuit, deiectiones tenues, bilioſæ, aliquantulum rubentes prodierunt. Quarto exaſperata ſunt omnia, bis ex nare

dextra

dextra ſanguis paulatim effluxit, nox laborioſa, deiectiones eædem quæ die tertio vrinæ nigricantes quę ſublime quiddam in medio innatans, ſubnigrum, diuulſum, nec ſubſiſtens habebant. Quinto die ex nare ſiniſtra liberaliter ſanguis ſyncerus effluxit, ſudore oborto iudicatus eſt. Poſt iudicationem autem cum peruigilio præter rationem loquebatur, vrinæ tenues & nigricantes erant. Poſt capitis perfuſiones quieuit, mente conſtitit. Huic morbus non reuertit, verùm etiam poſt iudicationem crebrò ſanguis è naribus erupit.

Æger Octauus.

Eraſinum qui ad Bootæ torrentem habitabat, febris à cœna vehemens corripuit, noctem turbulentam tranſegit. Primus dies quietus fuit, nox laborioſa. Poſtridie ingraueſcentibus omnibus ſub noctem delirauit. Tertio die laborioſè habuit, multum delirauit. Quarto grauiſſimè, per noctem verò nihil dormiuit, ſomnia aderant & ratiocinationes, deinde deteriora, magna & imprimis animaduertenda, timor & magna corporis incontinentia. Quinto mane compoſitus erat, omninoque ad intelligentiam redierat. Ad meridiem verò valdè inſaniuit, neque ſe cohibere poterat, ſumma corporis frigida & liuentia, vrinæ crudæ, ſub ſolis occaſum defunctus eſt. Huic ad extremum vſque febres cum ſudore aderant, præcordiorum tumor & contenſio nõ ſine dolore. Vrinæ verò nigræ, ſublimia quædam in medio innatantia rotunda habebant, neque ſubſidebant, & ex aluo ſtercora demiſſa ſunt. Sitis continua non magna tamen. Conuulſiones cum ſudore ſub mortem multæ.

Æger Nonus.

In Thaſo Critoni erecto & obambulanti pes vehementer dolere ex pollice cœpit, eodem die decubuit cum horrore & ſtomachi faſtidio aliquantulum incaleſcens, ſub noctem deſipuit. Poſtridie per totum pedem & ad talum tumor ſubruber & contenſus, puſtulæ paruæ nigræ, febris acuta, inſania correptus eſt. Ex aluo merè bilioſa plurima proceſſerunt. Poſtridie ex quo laborare cœperat mortuus eſt.

Æger Decimus.

Clazomenius qui ad Phrynichidę puteum decumbebat, igne, hoc eſt vehementiſſima febre correptus, per exordia ex capite, ceruice & lumbis dolere cœpit. Confeſtim ſurditas inuaſit, neque ſomni aderant, febris acuta prehendit, præcordium in tumorem ſublatum fuit, neque valdè contenſum, lingua arida. Die quarto ſub noctē delirauit. Quinto cum moleſtia exaſperata ſunt omnia, ad vndecimum verò aliquantulum remiſerunt, aluus ab initio ad decimum quartum vſque, multa, tenuia, aquæ ſimilia tranſmittebat. Quod ad deiectiones attinet, commodè habebat, deinde aluus ſuppreſſa eſt. Vrinæ per totū morbum tenues quidē, boni tamen coloris erant, & ſublime quiddam in medio innatans multum, nonnihil diſperſum habebant, neque ſubſidebant. Ad decimumſextum paulò craſſiores vrinas reddidit, quibus paulùm inerat ſedimenti, nonnihil alleuatus eſt, meliusq́; ſibi conſtabat. Decimoſeptimo rurſus tenues profluxerunt, ſecundum vtranque aurem tumor cum dolore ſubortus eſt, ſomni non aderant, delirabat, crurum dolore vexabatur. Vigeſimo iudicatione à febre vindicatus eſt, non ſudauit, omninoque ad intelligentiam rediit. Circa vigeſimumſeptimum vehemens coxendicis dolor obortus ſtatimq́ue ſedatus eſt. Quæ autem ad aures erant tubercula neque conquieſcebant, neque ſuppurabant, verùm dolebant. Ad trigeſimumprimum ex alui profluuio aquoſa excrementa multa & cuiuſmodi in difficultate inteſtinorum eſſe ſolent, prodierunt, craſſas vrinas reddidit, tubercula circa aures conquieuerunt. Circa quadrageſimum verò oculi dextri dolor ſubortus eſt, hebetior viſus fuit, conſtitit.

Æger Vndecimus.

Dromeadæ coniugem, poſtquam filiam peperiſſet, cæteraque omnia rite atque ordine procederent, poſtridie rigor cum febre acuta prehendit. Primo ſtatim die præcordij dolor inuaſit, nō ſine ſtomachi faſtidio, horrore, magnaq́; corporis incontinentia, neque iis qui pòſt conſecuti ſunt diebus ſomnum capere potuit. Spiratio rara, magna ſubitoq́; reuulſa, ac velut retracta fuit. Poſtridie eius diei quo

rigor

rigor cepit,ex aluo commodè ſtercora proceſſerunt, vrinæ craſſæ,albæ,turbulentæ, cuiuſmodi eſſe ſolent quæ ſubſederunt, vbi in matella multo tempore depoſitæ returbantur; neq; ſubſidebant, noctu nihil dormiuit. Tertio ad meridiem nouo ſuborto rigore febris acuta prehendit, vrinæ ſimiles, præcordij dolor, ſtomachi faſtidium & nauſea aderant,nox difficilis fuit, neque dormiuit, ſudor per totum corpus frigidus diffuſus eſt,ſtatim tamen rurſus ad calorem rediit. Quarto præcordij dolor aliquantum remiſit,ſed vnà cum dolore capitis grauitas adfuit,ſopore nonnihil detenta eſt,nares paucum ſtillarunt ſanguinem, lingua valdè reſiccata, ſitibũda fuit,vrinę tenues,oleoſæ,parum dormiuit. Quinto ſiticuloſa, nauſeabunda,vrinæ eædem, ex aluo nihil ſeceſſit,circa meridiem valdè delirauit,confeſtimq; rurſus parum ad intelligẽtiam rediit, vbi ſurrexiſſet ſopore detenta eſt,paulùm perfrixit,nocte dormiuit,delirauit. Sexto die mane nouus ſubortus eſt rigor celeriterque recaluit, ſudor toto corpore dimanauit,extrema frigeſcebant, delirauit,ſpiratio magna & rara fuit. Paulò pòſt conuulſionibus à capite ſubortis celeriter defuncta eſt.

Æger duodecimus.

Incaleſcens quidam cœnauit bibitque largius, nocte omnibus vomitu refuſis febris acuta prehendit cum præcordij dextri dolore, inflammatio ſubinanis ad interna vergebat,nox moleſta & difficilis fuit. Vrinæ verò per initia craſſæ,rubræ,quæ in matula depoſitæ non ſubſidebant, lingua valdè reſiccata,non admodum erat ſiticuloſus. Quarto die febris acuta inuaſit,vndiq; dolores vrgebant. Quinto minxit læue,oleoſum,multum,febris acuta detinebat. Sexto ad veſperam plurimùm delirauit, neque nocte dormiuit. Septimo exaſperata ſunt omnia, vrinæ ſimiles erant, verba multa profundebat, neque ſe continere poterat. Ex aluo irritata liquida & turbulenta cum lumbricis ſeceſſerunt, nox perinde laborioſa fuit. Mane verò ex rigore febris prehendit acuta,ſudor calidus ſubſecutus eſt,ex quo ſine febre eſſe viſus eſt,non multum quieuit. Ex ſomno perfrictio, crebra ſpiratio,ad veſperam multum delirauit. Paulò pòſt verò nigrorum,paucorum bilioſorum vomitus eſt ſubſecutus. Ne-

no perfrictio, magnum delirium, neque dormiuit. Decimo crurum dolor inuaſit, ingraueſcebant omnia, deſipuit. Vndecimo mortuus eſt.

Æger Decimuſtertius.

Mulier quædam quæ in littore decumbebat, trimeſtri fœtu grauida, igne, hoc eſt, vehemente febre, correpta eſt, ſtatimque ex lumbis dolor inuaſit. Die tertio ceruicem, caput, circa iugulum manumque dextram dolor occupauit. Celeriter verò lingua voce defecta eſt, manus dextra non ſine conuulſione elanguit, quale quid in partium reſolutionibus leuibusque ſyderationibus contingere ſolet, delirauit prorſus, nox difficilis & laborioſa fuit, neque dormiuit, ex conturbata aluo bilioſa, ſyncera & pauca ſeceſſerunt. Quarto linguæ vox ſoluta, eorundem conuulſiones & vndiq; dolores perdurabant, præcordia cum tumore dolor occupauit, ſomnum non capiebat, prorſus delirauit, alui perturbatio aderat, vrinæque tenues nec probati coloris reddebantur. Quinto febres acuta prehendit cum præcordiorum dolore, penitus delirauit, alui recrementa bilioſa erant, ſub noctem ſudor obortus eſt & à febre vindicata. Sexto ad mentem rediit, alleuarunt omnia, ad iugulum verò ſiniſtrum perſeuerabat dolor, ſitibunda erat, vrinas tenues reddidit, neque quieuit. Septimo tremor corripuit, aliquantulum ſoporata eſt, nonnihil delirauit, iuguli & brachij ſiniſtri dolores perſeuerarunt, cætera verò alleuarunt, ad ſe planè rediit. Tribus autem diebus defecit febris ab eaque immunis viſa eſt, vndecimo rediit, & nouo inſuper orto rigore febris vehemens corripuit. Ad decimum verò quartum diem bilioſa, flaua, crebra vomitione ſunt refuſa, obortoque ſudore à febre iudicatione eſt liberata.

Æger Decimuſquartus.

Melidia quæ ad Iunonis fanum decumbebat, ex capite, ceruice, & pectore vehementer dolere cœpit, confeſtimque febris acuta prehendit. Menſtruæ verò purgationes paucæ viſæ ſunt, horumque omnium continentes erant dolores. Sexto die profundus eam ſopor corripuit, ſtomachi

faſti-

faſtidium & æſtuatio, horror, malarum rubor, delirauit. Septimo profuſo ſudore febris intermiſit, dolores perſeuerabant, febris rediit, ſomni parui aderant. Vrinæ per totum morbum laudabilis fuere coloris, cæterùm tenues. Alui recrementa tenuia, bilioſa, mordacia, admodum pauca, nigra, graueolentia prodierunt. In vrinis ſubſederunt alba & læuia, ſudor dimanauit, die vndecimo iudicatione integrè eſt abſoluta.

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus liber ſecundus.

Sectio prima.

CRanône carbunculi æſtate graſſabantur. Per magnos æſtus affatim & continenter compluit, idque ab Auſtro magis. Sanies quidem plurima cuti ſubnaſcebatur, quę intrò concluſa dum incaleſceret, pruriginem excitabat. Deinde verò in puſtulas erumpebat iis affines, quæ in ambuſtis fieri ſolent. Tantus inerat ſub cute ardoris ſenſus, vt vri viderentur. Magnis & ſqualidis æſtibus febres, vt plurimùm ſine ſudoribus: in quibus ſi leuior imber guttatim defluxerit aut ſtillauerit, copioſiores ſtatim ſudores in febribus fiunt. Hæc diuturniorem & difficiliorem morbi ſolutionem habent, quàm ſi aliter contingerent. Minus tamen, niſi ſi hæc ab hoc rerum ſtatu, ſed & ex morbi natura procederent.

Æſtatis temporibus plurimùm oriuntur febres ardentes, & ſi aliis quoq;. Æſtate tamen ſicca & exæſtuante, contrahuntur magis & increſcunt.

Autumnus ſua feritate & malignitate, interaneorum animalia maximè gignit, oriſque ventriculi dolorem, qui tamen in eiuſmodi morbo minus infeſtus eſt. Lumbrici tenues, aſcarides dicti, veſpere maximè, cui analogia quodãmodo reſpondet autumnus, infeſtant. Affligunt verò vt plurimùm hac diei parte, non ſolùm doloris ratione qui tunc magis vrget, ſed ſuopte quodam impetu.

Autumnus acutiſſimos morbos & maximè exitiales gignit. Qui in eo quòd acceſſiones veſpere moueat, eam omnino habet affectionem ad annum totum, morborum

velut reuerſiones & circuitus habentem, quam veſpertinas acceſſiones ad eam, in qua fiunt, morbi diem. Tale quid euenit, vbi morbus & temporis circumſcriptio ſibi mutuò reſponderint: dum nequid in ſublimi illa natura innouetur. Quòd ſi accidat, iſta in alium temporis ſtatum erumpent, quo & plurimùm poterūt & valebunt. Vt neceſſe ſit, annum ipſum & anni partes ſic ſe inuicem habere.

Conſtantibus & certis temporibus & annorum tempeſtiua tempeſtiuitate, morbi qui facilè ſoluantur & conſiſtāt, gignuntur. Incertis verò & inconſtantibus, qui neque facilè ſoluantur, neque conſiſtant. Quale quid in Perintho accidit, vbi ventorum flatus, aut ab his quies & ceſſatio, aut imbres, aut ſiccitates, aut vehementes æſtus, aut algores exuperarint, aut defecerint. Ver verò ſaluberrimum omnino eſt, & minimè exitiale.

Ad dignoſcenda morborum principia, conſiderandum an confeſtim conſiſtendi vigorem habeant. Quod ex incremento manifeſtum fiet. Incremēta autem ex ipſis morborum circuitionibus & ambitibus. Ex quibus iudicationes etiam ipſę cognoſcuntur, atque ex acceſſionum (quæ in circuitionibus fiunt) inter ſe commiſſione, num maturius, aut diutius, aut magis affligant, nec ne. Ex omnibus autem continuis, aut intermittentibus, aut diuturnis vulneribus & ſputis cum dolore affligentibus, orientium tuberculorū inflammationes, & quæcunque ſucceſſu quodam in morbis apparent, atque adeò ex his quæ vulgò in morbis fiunt; quæ celerius quidem, breuiorem: quæ verò tardius, diuturniorem ſolutionem indicant: morbo ipſo plerumque eas quæ in morborum reuerſionibus, fiunt acceſſionum anticipationes atque alia incrementa denegante. Eorum enim qui confeſtim intereunt, velociores aliquanto ſunt iudicationes, quod & celeres ſint dolores & continentes & validi. Quæ autem in melius decernunt & iudicant, non ſtatim apparere debent.

Signa iudicatoria quæ nihil decernunt, partim mortem, partim difficilem morbi ſolutionem ſignificant. Quæ verò præmaturam iudicationem dum adhuc cruda ſunt omnia occupant, morborum recidiuas conuehunt, & ſolutionem omnino malam aut propè nullam portendunt. Pernicioſa-

quo-

quoque euadunt ſi modum excedant.Eorum quæ decernere nata ſunt,ſi quæ iudicatoria non fiant,difficilem ſolutionem. ſi quæ verò contraria ſignificant,malum indicant.Nõ ideo tantùm quòd recurrunt, verumetiam quòd priſcam naturam exuunt & ad contraria vergunt,nõ ſecus ac ea mala ſunt quæ in contraria tranſeunt.Id quoque videndum eſt in cibis,venarum ſubſidentiis, hypochondriorum tumoribus, & his quæ ſurſum aut deorſum feruntur momentis. Multa verò eiuſce ſunt generis. Velut ſi in abortiones facturis emacruerint mammæ,neque enim hîc contrarietas apparet,vt nec ſi diuturnæ tuſſes in teſtium tumores deſinunt & ceſſant. Vnde fit vt teſtis ex tuſſi intumeſcẽs,non conſenſionis quæ eſt genituræ & voci cum pectore & mammis, commonefaciat.

Quæ abſcedere nata ſunt,ea per venas, oſſa, neruos,cutim,aut alia huiuſmodi diuerticula abſcedunt,bonaq; ſunt, ſi infra morbum fiant. Qualia ſunt varices & lumborum grauitates, ſi ex ſuperiorib. partib' ad infernas demittãtur. Præſertim verò optima ſunt, quæ ad inferna& infra ventrẽ maximè & quàm remotiſſimè à morbo abſcedũt, ac ea quę per emiſſaria quædam effluunt, aut per emiſſionem fiunt, quemadmodum ſanguis ex naribus, aut pus ex aure, ſputũ & vrina per emiſſionem effluunt. Quibuſdam non eodem modo abſcedit, velut dentes,oculi,naſus,& ſudor. Quinetiam quæ in cutem abſcedunt, foras erumpentia tubercula, velut putreſcentes & purulenti quidam tumores, aut vlcus, aut reliquæ huiuſce generis in cute effloreſcentes puſtulæ, deſquamatio, glabratio & capillorum defluuium,vitiligines,ſcabies,aliaq; huiuſcemodi, quæ conferto & repentino quodam confluxu, non autem dimidiato & ſemirepentè abſcedunt, & quæcunque alia dicta ſunt, etſi non indignè morbi excretioni reſpondeant. Quemadmodum Temenei nepti,ex valido morbo quiddam in digitum firmatum eſt, qui cùm morbo ſuſcipiendo non eſſet ſufficiens,ex interno recurſu obiit.

Quæ per venas,aluum,neruos, aut cutem abſcedunt,ad oſſa,medullam dorſalem,aut alia quædã emiſſaria effluunt, qualia ſunt,os,pudendum,aures, nares. Vteri affectus octauo menſe iudicationem ſubeuntes, poſtridie velut in lum-

bos aut femur decumbunt. Interdum verò ex tuſſi in teſtes, & in teſtem per ſe ſolùm. Quæ in tuſſi abſcedere nata ſunt, ſi in ſuperiore corporis parte, quæ ſupra ventrem eſt, fiāt non æquè perfectè leuant. Sanguinis ex naribus eruptiones, quę liberales ſunt & largæ, vt plurimum morbos ſoluunt. Quod in Heragora non ſatis reputarunt medici.

Quibus voces natura ſunt aſperæ, iis linguę ſunt ſubaſperę. Quod idē vſu venire ſolet in iis aſpredinibus, quę ex morbis contingunt. Hoc igitur habent, quæ natura non autem ex morbo duræ ſunt. Molles verò ad noxiam & vtilitatem tardius quàm prior illa natura tranſeunt. Videnda quoque veniunt, quę ex viuendi ratione oblonga ſunt capita, & ceruices quæ ex his quæ in pronum fiunt inflexionibus longæ ſunt. Venarum etiam capacitas & craſſitudo, quæ ex eadem cauſa fit, conſideranda eſt, & coarctationes & latitudines, breuitates & exilitates. Et quibus contrariis ex cauſis venæ latæ, iis ventres & oſſa lata quoq; ſunt, gracileſque exiſtunt, quibus repugnant obeſi & pingues. Ex his quoque videndi ſunt, quinam ad inediam moderatè ſe habeant, & quę fiunt, adauctiones, quidnam cuique detrahant, & quidnam diminutiones adaugeant, & quænam cum his quæ augentur ſimul increſcant aut firmitudinem & robur capiant. Videndæ etiam quænam ſint venarum inter ſe diſtantiæ & intercapedines.

Quæ ad imum ventrem rupta fiunt ſi circa pubem accedunt, vt plurimùm ſtatim ſunt indolentia. Quòd ſi dextram vmbilici ſuperiorem partem attingat, dolorem & corporis iactationem afferunt, & ſtercoris per vomitum eductionem, velut etiam Pittaco accidit. Fiunt autem rupta ex plaga aut diruptione, aut alterius aſſultu. Quibus quod imum ventrem & cutem intercedit, inflatur nec quieſcit, iis color pallido multo ſuffunditur, ac velut ex albido palleſcit, quòd eorum omnium in hepate cauſa ſit, atque hepaticis morbis conflictentur. Quinetiam morbi regij qui ex hepate fiunt colorem ſubalbidum habent, non ſecus quàm qui ex aquoſo hydrope aut pituita alba periclitantur. Qui verò ex ſplene fiunt tum morbi regij, tum hydropes nigricantiores ſunt. Sed & in ſubalbidis lenticoloribus vlcera peręgrè ad cicatricem veniunt, ac cutis & labia diffinduntur, quod Antilocho

tilocho & Aleuæ accidit. Id autem oritur ex ſalſuginoſi corporis humoribus, cùm in cutem à capite, maximè ex pulmone concalefacto, deciderit.

Videndæ ſunt cauſæ ex quibus quis laborare cœperit, ſiue morbus ex capitis & auris, aut etiam lateris dolore initium ſumſerit. Quibuſdam verò dentes, quibuſdam etiam glandularum tumores, morborum ſignificationem afferunt. Quę erumpere & febres decernere nata ſunt vlcera ac tubercula, ſi non affuerint, iudicationem ipſam tollũt. Quibus verò intrò ſubſiſtunt, certiſſimas & celerrimas morborum recidiuas afferunt. Milium ſolidum oleo incoctum, liquidas & crudas deiectiones ſiſtit, vt exemplo eſt nautæ puer & Myriochaune.

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus libri ſecundi,

SECTIO SECVNDA.

MVlieris ventriculi dolore conflictabatur, qui non conquieſcebat. Hæc tenuiſſimo farinę hordeacę polline mali punici ſucco macerato ſemel die in cibatu contenta, non reuomebat, velut Charioni contigit. Mutationes ſi non in deteriora mutentur bono ſunt, quod in iis vomitibus accidit, qui ſumto medicamento in febribus fiunt. In quorum extremo quæ ſyncera & meraciora vomitu reiecta ſunt, putredinem ſignificant, quemadmodum Dexippo contigit. Serapis ex liquida & humente aluo intumuit. Pruritus autem haud ſcio quoto die non vlterius progreſſi ſint. Ex abſceſſu verò in lateris inanitate orto & nigrefacto, mortua eſt. Stymargi vxor vbi ventris perturbatio quæ per paucos dies durauerat, plurimùm conſtitiſſet, & ex abortione quatrimeſtris fœtus fœminei conualuiſſet, intumuit. Moſcho ex calculo grauiter laboranti in ſuperiori palpebra hordeolum innatum eſt, quod ad aurem magis vergebat & intrò exulceratum fuit. Quinta aut ſexta die pus ex internis erupit, atque inde inferiorum partium affectiones ſolutæ ſunt. Glandularum ad aures tumor aderat, & earum quæ collo ſubiacent inflammatio, ſuperiori tumori è directo reſpondens.

Ariſtæi vxoris frater, ex via delaſſatus incaluit, eiq; poſtea terminthi in tibia coorti ſunt. Adfuit febris continua & poſtridie ſudor, qui & reliquis diebus paribus cum febre ſemper ſubortus eſt. Præbebat autem ſuſpicionem lienis aliquantulum malè affecti. Sanguis ex nare ſiniſtra crebrò fluxit, atque ita ſubinde iudicatus eſt. Poſtridie ſecundum aurem ſiniſtram tumor, ſequentique die etiam ſecundum dextram ſubortus eſt, qui tamen minor erat & intepeſcebat. Hi omnes ſenſim conquieuerunt aut euanuerunt, nec ſuppurarunt. Ex moderatis febribus ei qui ab Alcibiade venerat, & lienem magnum habebat, ante iudicationem teſtis ſiniſter intumuit. Et ſanè tunc illi febris die vigeſimo iudicata eſt. Deinde aliquando ſubincaleſcebat, & aliquatenus floridum conſpuebat. Quæ ex tuſſi paucum & nihil effatu dignum reiiciebat, huic manus dextra & crus ſiniſtrũ ſyderata & reſoluta ſunt. Nulla autem alia pars immutata eſt, non facies, non mens ipſa, ac ne illis quidem partibus validè admodum. Ad vigeſimum diem in melius proceſſit. Quod ferè circa menſium eruptionem contigit, qui iam primùm illi, quòd illibatæ eſſet virginitatis fortè apparuerunt. Apemantus & fabri illius qui caput fregit pater, & Nicoſtratus, tuſſi nihil reiecerunt. Decumbebant autem alioqui ad renes dolores. Ad interrogata dicebant, eos ſemper potu aut cibo impleri.

Vehementiſſimos dolores conſpicatus aliquis quonam modo dignoſcat, terror, tolerandi facilitas, experiẽtia, ipſaque timiditas & ignauia indicant. Aqua quò citius calefit aut frigeſcit, eò ſemper leuior fit. Cibi & potus num æquales moras faciant, vt iudices, experientia opus eſt. Dicendũ etiam, quòd in ſanguinis profluuio ex pallido vireſcunt. Et quęcumque alia huiuſce generis: Nempe quòd ad humectandum, ſiccandum, calefaciendum, & refrigerandũ, talia multa inueniri queunt. Eiectus abortu fœtus maſculus ſexaginta dierum, in partuum ſuppreſſionibus ſalubris. Hercules mali octauo die intumuit. Quisquis tineſmo aut inani egerendi voluntate prehenditur, is profectò plærumq; ex torminibus laborat. Lactanti puſtulæ per totum corpus eruperunt, quæ ad æſtatem conſederunt, vbi lactare deſiiſſet. Coriarij *illius* qui coriariam faciebat, vxori, vbi peperiſ-

ſet

ſet atque omnino abſoluta eſſet, ex locellis membranoſum quiddam ſubſiſtere viſum eſt, quod quarto die demiſſum eſt, non ſine pernicie tamen, cùm difficultate vrinæ premeretur. Quæ vbi non multò pòſt concepiſſet, marem peperit. Per multos autẽ annos iam idipſum durauerat, & ad extremum menſes non prodibant. Vbi autem peperiſſet, ſenſim vrinæ difficultas intermiſit.

Cuidam ante conceptum coxendicis dolor cõmotus, à conceptu ceſſauit. Vigeſimo autẽ à partu die rurſus doluit. Marẽ igitur peperit. In inferiori tibia dextra itẽq; in manu dextra ad pollicẽ, prægnanti tertio aut quarto mẽſe puſtulę eruperunt, ad quas thuris micas concuſſu eliſas (mannã vocãt) adhibere ſolemus. Quę an pepererit, neſcio. eã enim reliqui ſemeſtrem. Habitabat autẽ, ni fallor, in Archelai ædibus, ad rupem. Antigenis vxor quæ ad Nicomachum habitabat, carnoſum puerum peperit, membris quidem & præcipuis corporis partibus diſtinctum, magnitudinem verò quatuor digitorum qui non excederet, totusque eſſet exoſſis, tandem etiam craſſus & rotundus. Ipſa autem ante partum ſuſpirioſa erat, ſimulque cum partu pus paucum vomitione reiecit, quale ex furunculo. Ei quæ ex difficili partu gemellas edidit, nec admodum perpurgata eſt, venter totus intumuit, tandemque in magnitudinem excreuit, reliqua verò depreſſa ſunt & ſubſederunt. Ad ſextum menſem rubra, deinde reliquo toto tempore alba admodum profluxerunt. Hæ verò fluxiones veneri officiebant, illique merè rubicunda prodibant.

Diuturnis & trahentibus inteſtinorum læuitatibus, ructus acidus bono eſt qui prius non adfuit, qualis Demænetæ contigit. Quem & arte parare fortè licet. Nam & huiuſcemodi perturbationes, prioris ſtatus immutationes afferunt, fortè etiam inteſtinorum læuitatem acidi ructus ſoluunt. Lyciæ, quæ veratri potione ſanata fuit, ad extremum ſplen magnus fuit cum dolore & febri. Dolores verò ad humerũ pertingebant. Vena quæ ad ſplenẽ eſt in cubito diſtẽdebatur, & plerumq; quidem pulſare videbatur. Interdum verò neque ſecta eſt, ſed ſimul cum ſudore aut ſponte ſua conſidebat. Quibus procedentibus ſplen ad dextra pertendebat, ſpiritus ex internis duplicem elidebat ſonum, neque

tamen magna erat reſpiratio, leuiter mente mouebatur, cooperiebatur, & flatus intrò ſuberat, nec quicquam infra ſubibat, neque meiebat. Obiit ante partum. Quæ ſua irruptione ad alterutram faucium partem vergebant, exulcerata non ſunt, in ſiniſtram partem tranſierunt, lienem dolor inuaſit, idq; ſine iudicatione. Hieroni ad decimumquintum iudicatio facta eſt. Cui ſorori ad inſtar ſplenis iecur intumuit, & die ſecunda obiit. Bioni cùm ex larga vrina nihil ſubſideret, ſanguis ex nare ſiniſtra erupit: lienem enim durum & incuruum habebat. Cùm verò ſurſum emerſiſſet, recidiuam paſſus eſt.

Erant autem eorum qui ex angina laborabant affectiones huiuſmodi. Ceruicis vertebræ modò plurimùm, modò verò prope erant, vt intrò vergerent. Collumque ipſum qua parte cauitatis internæ ſignificationem præſeferebat, contactu dolorem ſentiebat. Cuidam verò affectus ipſe paulò infra os, cui dentis nomen eſt, pertingebat, nec ita præceps erat: quibuſdam etiam maiori ambitu circumſcribebâtur. Qui ſi ſecundam vertebram dentem appellatam non attingeret, fauces nulla inflammatione tentabantur, ſed ſubſidebant. Partes quæ ſub malis intumeſcebant, non erant inflammatis affines, neq; vlli glandularum inflammatio adfuit. Sed cùm hæc ſecundum naturam ſe haberent, linguam non facilè conuoluebant, maior enim & prominẽtior ipſis eſſe videbatur. Quæ ſub lingua ſunt venæ, erant conſpicuæ, nec deuorare aliquid poterant, niſi admodũ moleſtè. Quòd ſi vi cogerentur, in nares erumpebat. Sermo etiam ipſis per nares efferebatur. Reſpiratio his non admodum elata, neq; ſublimis. Quibuſdam verò temporum, capitis & ceruicis venæ intumeſcebant. Atque horum quibuſdam paululum dolores exaſperabantur, quibus tempora incaleſcebant, etſi aliàs non febricitarent. Multis non præcludebatur ſpiritus, niſi ſi ſaliuam aut aliud quiddam deglutire cuperent. Neque intrò defigebantur oculi. Quibus igitur neutram in partem deflectebat tumor, ſed rectà procedebat, iis ne membrorum quidem reſolutio accidit. Quòd ſi quem horum periiſſe mihi conſtiterit, eum recenſere non grauabor. Sed ij omnes quos videre licuit, ſuperſtites permanſerunt. Atq; horum quidam quàm celerrimè alleuabantur, plurimi verò

qua-

quadraginta dies percurrebant, idque non paucis ſine febre contigit. Multis etiam in longum valde temporis interuallum, tumoris aliquid protrahebatur, cuius rei indicium deglutitio & vox quoque ipſa præbebant. Ipſæ quoque columellæ eliquatæ, imminutionis prauam quandam ſignificationem præſeferebant, etſi nihilo deterius habere videbãtur. Quibus verò in alterutram partem tumores decumbebant, ij ea ex parte, vnde vertebrarum inclinationes fiebant, neruorum reſolutione tentabantur, atque inde verſus alteram trahebantur. Apparebant autem hæc maximè in facie, ore, & eo, quod ad gurgulionem eſt intercepto. Quinetiam genę inferiores non temerè immutabãtur. Cęterùm quæ ab angina fiebant leues membrorum reſolutiones, non totum corpus perreptabant, quod in aliis fieri ſolet, ſed ad manus vſque pertingebant. Atque ij concocta quidem, ſed pauca, nec ſine moleſtia expuebant. Quin & ij quibus in rectum tumor decũbebat, expuere quoque poterant. Quos verò febris infeſtabat, hi multò grauiori difficultate ſpirandi conflictabantur, & inter loquendum alieniores videbantur, ipſis quoque venæ magis intumeſcebant, atque horum omnium pedes erant frigidiſſimi. Ex quibus iſti præcipuè, ſi qui non illicò mortui ſunt, erigere haudquaquam ſe poterant. Verùm omnes quos videri licuit, mortui ſunt.

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus libri ſecundi:

Sextio Tertia.

PErinthum venimus ad ſolſtitium penè æſtiuum, vbi hyems placida & auſtralis fuit. Ver autem atque æſtas valde ſicca ad vergiliarum occaſum. Quòd ſi quæ pluuia decidiſſet, guttatim defluebat, eratque rori ſimillima. Eteſiæ non multùm ſpirarunt, idque diſperſim & contractim. Æſtate febres ardentes plurimæ populariter graſſatæ ſunt: in quibus nulli aderant vomitus, ſed alui perturbationes ex tenuibus, aquoſis, non bilioſis, & ſpumantibus multis, quę interdum depoſita ſubſidebant. Quibus ſanè ſimile erat quod aëri exponebatur. Aluique ſeceſſus eandem perpetuò ſpeciem referentes malo erant. In his multi ſoporati leuiterq;

mente emoti, præcipueque ex ſomno tales euadebant, cùm verò expergiſcerentur, de omnibus rectè ſentiebant. Reſpiratio non admodum elata. Vrinæ multis quidem tenues & paucæ, nec alioqui decolores. Sanguinis ex naribus fluxus non niſi paucis contingebant, atque ſub auribus tumores, parotides dicti: de quibus poſtea ſcribam. Neque verò lienis tumor aderat, aut præcordij dextri magnus dolor, aut valida contenſio: etſi quiddam erat, quod leuem præberet ſignificationem. Iudicabantur verò maximè omnia vt plurimùm ad decimumquartum diem, partim cum ſudore, 10
partim verò cum rigore, nec niſi admodum paucis recidiuę contingebant. At verò dum guttatim roris modo ſub æſtatem decidebant pluuiæ, ſudor apparebat. Quinetiam febrium initio quidam ſudores ſtatim fiebant, neque tamen malignè, & quibuſdam ſub hoc tempus iudicatio cum ſudore facta eſt. In febribus autem æſtiuis circa ſeptimum, octauum & nonum diem, aſpredines quædam miliaceæ, culicum morſibus ferè ſimiles, quæ tamen non admodum pruriebant, in ſumma cute ſubnaſcebantur, & ad iudicationem vſque perdurabant. Ac ne eæ quidem maſculo- 2
rum vlli eruperunt. Mulier verò cui talia fierent, nulla mortua eſt. Hebetiori tamen erant auditu & ſoporoſæ, quamuis antea non admodum ſoporoſæ eſſent, quibus iſta euenire debebant. Neque tamen in totum perſeuerabant. Æſtate verò etiam ad Vergiliarum occaſum in ſoporem & ſomnum pronæ erant, poſt ea quippe inſomnia magis vrgebantur. Verùm neque prorſus ob iſtam temporis conſtitutionem moriebantur. Aluum igitur non licebat, ne per ea quidem quæ aſſumebantur, ſiſtere: ſed eam, quæ præter rationem fieret, medelam conferre poſſe, facilè quis exiſtimaſſet: quamuis permulta quibuſdam procederet ex eo qui in cubili frigido ſubſtrato fiebat decubitu. Frigidum quippe exulcerat. Calido verò quicquid huiuſce eſt generis, ſenſim magis procedit. Et quamuis nullus natura affectus inerat, quibus huiuſcemodi ſigna aut maiora aut minora aderant, oſcitatio, tuſſis, ſternutamentum, pandiculatio, eructatio, flatus, reliquaque eiuſce generis perniciem afferebant. Quibus in febribus quæ cum corporis iactatione & horrore accidunt, vultus rubet, laſſitudines, oculorum

rum dolores, capitis grauitates, aut leues membrorum reſolutiones adſunt. In quibus videndum ſi menſtrua appareant, præcipuè verò quibus primùm erumpunt. Quin & virgunculis & mulieribus quibus ex longo interuallo, ſed & quibus non conſueto tempore, aut vt decet, apparent, & ſi ſuccedente tempore plurimùm pallidæ fiant. Plurimi autem refert videre in omnibus, quod & poſtea conſequitur, & quo tempore, & in quibus, velut bilioſis admodum, in febrib⁹ maximè, quibuſdã prorſus in crura purgatio ſecedit.

Medicamentorum verò naturas eſſe ſcimus, ex quibus vt talia & huiuſmodi ſint, habent. Neque enim omnes vno & eodem modo, ſed aliæ aliter ſe habent. Quin aliàs quoq; tardius aut maturius ſumta differũt, & præparationes ipſæ, quale eſt ſiccare, tundere, incoquere, & cætera huiuſcemodi. Plurima verò prætereo, quæ huc conſideranda veniunt, quænam cuique conueniant, & in quibus morbis, & quo morbi tempore. Ætas etiam cuiuſque, forma, victus ratio, anni quoque tempus quodnam ſit & qualiter circunſcribatur, aliaque id genus in ſpeculationem veniunt.

Zoilo qui ad murum habitabat, ex matura tuſſi febris acuta ſuborta eſt, & faciei rubor, aluusque intercepta nil, niſi coactè reddebat. Lateris ſiniſtri & auris quæ è directo erat, magnus dolor. Caput verò non ita dolebat. Purulentum quoddammodo expuebat ſemperque ægrotabat, alioqui cætera iudicata ſunt, & ad octauum aut nonum diem ex aure pus multum erupit. Ad noni diei initia auris dolor ceſſauit, atque haud ſcio quomodo ſine rigore iudicatio conſecuta eſt. Caput valdè ſudauit, aurisque & lateris ſiniſtri ſtabilis erat quidam ardor. Supernè vnà cum aure ad ſcapulas præcipuè, dolor ſedatus eſt. Sed & prius ſputa multa reiecta ſunt, quæ ad expuitionis initia, & circa ſeptimum aut octauum diem florida erant, deinde verò laborioſa. Aluus ſubſtitit ad nonum & decimum diem, dolor extinctus eſt, & tumor remittebat, ſudoresque parui fiebant, qui neque tamẽ decernebant, vt ex receſſibus ipſis aliisque ſatis manifeſtum fuit. Incipiente enim auris dolore, aluus perturbata eſt. Nono autem die ex aure pus erupit, iudicatusque eſt morbus abſque rigore decimoquarto eodemque ipſo die. Quin & ſputum copioſius & coctum magis procedebat, vbi pus ex

aure liberiùs effluxit. Sudores autem & ſerpentia vlcera lõgo poſtea interuallo in capite fiebant, quæ tertio die exiccata ſunt. Quæcunque abſque iudicationis ſignificatione diſparent, malè decernunt, velut in Eryſipelate, quod Polemarchi ancillæ contigit, videre ſatis licuit.

Febres ex glandularum tumoribus ortæ, præter diarias, malæ. Sed & glandularum tumores, qui in febribus accidunt, deteriores ſunt, ſi in acutis ſtatim quidem remiſerint. Qui flatibus conflictatur cum molli præcordiorum tumore & neutrius lateris contenſione, iis ſupernè in dextris rotundum quiddam ac veluti circunferentia aliqua pure plena. Quod modò valdè extenſum eſt, modò verò diffuſum, interdum etiam deorſum vergit, & vtrinque ad vmbilicum contentionem facit. Si flatus in ea quæ ſurſum fit in directum latione, in rotundum quiddam concludatur, & velut comprehendatur, abſque iudicatione calore attenuatur. Quòd ſi illud effugerit, ad ſuppurationem fertur. Spiratio frequens, parua, magna, rara: foras magna procedit, intrò parua. Hæc quidem protenſa, illa verò vrgens. Duplicata intrò reuocatio, qualis ſuperſpirantibus: Calida item & frigida. Oſcitationes aſſiduas, longa ſpiratio ſanat. Iis qui non bibunt, aut ne vix quidem, breuis ſpiratio plurimùm confert.

Secundum directionem laterum & præcordiorum contenſiones laborioſæ, tum verò lienis tumores & ſanguinis è naribus eruptiones fieri debent. Quæ poſt iudicationem relinquuntur, recidiuas facere ſolent. Primùm igitur in lienum tumoribus, niſi in articulos deſinant, vel ſanguinis è naribus eruptio, vel præcordij dextri contenſio fiet, niſi ſi vrinæ irruperint, & viam quodammodo ſibi fecerint. Sunt enim velut vtrorumque interceptio. Atque ſic quidem meritò horum recidiuæ fient. Hæc igitur perpendentem, abſceſſus procurare conueniet, ſi non fiant: quoſdam verò qui iam fiunt, declinare: quoſdam etiam qui quà & qualiter oportet prodierint, recipere. Qui verò ne abundè quidem prodeunt coadiuuandi ſunt; quidam etiã qui prorſus ſunt incommodi, auertendi, atque eò maximè ſi nullam adhuc ſui ſignificationem edidêre, ſed futuri ſint, alioqui verò cùm adhuc rude habuerint initium. Sanguinis è narib⁹ eruptiones,

nes,quæ quarto die fiunt difficilem faciunt iudicationem. Febres quæ vno die intermiſſionem,altero verò perfrictionem habent, iudicium ad ſeptimum circuitum ſuſtentant.

Scopo poſt mucoſorum & bilioſorum exitum & faucium inflammationem, ex improba victus ratione aluus reſtitit,& febris continua prehendit,lingua erat florulenta, & inſomnia conflictabatur. Partium quæ ad pubem ſunt, valida contenſio & æqualis,paulatim ad imum dextræ partis vergens. Reſpiratio erat ſubfrequens cum præcordiorum dolore inter reſpirandum, & cùm loco dimoueretur, aut ſeſe conuerteret, abſque tuſſi ſubcraſſa excreabat. Peplos exhibita præcordium quidem alleuauit, nihil autem tranſmiſit. Poſtridie glandes duæ immiſſæ,nullo modo apparuere. Vrina craſſa erat & turbulenta, ſubſidentia verò æquabilis & læuis. Aluus etſi turbata erat,reſtitit tamẽ,venterque contrectatu aliquanto mollior erat. Lien intumeſcebat & ſubleuabatur, ſuoque momento deorſum librabatur. In potu erat acetũ mulſum. Decima ſanguis ex nare ſiniſtra aquoſus & paucus prodiit, quod ægro non magnũ adiumentum attulit. Vrina ſubſidentiam habebat, in qua ſubalbidum quiddam inerat tenue,matulæ adhærẽs, quod neque erat genituræ omnino ſimile,neque verò diſſimile. Effluxerat autem breui interuallo. Poſtridie,ex iudicatione à febre omninò liber. Vndecima verò,viſcidum aliquantulum ſubiit. Cùm profluuio autem bilioſum quid effluxit. Multæ vrinæ perpurgatio cum copia,tum etiam ſubſidentia,quæ ante vini vſum tenui pituitæ ferè erat ſimilis. Vndecima prodierunt alui fæces,paucæ quidem, viſcoſæ tamen & conturbatæ. Quod an iudicationem haberet, non ſecus ac Antigeni in Perintho decidit,dubitari poterat. Podagricis humorum coitus & tubercula dura in lingua ſubleuantur,& humiles calculi concreſcunt, imbecillitatesque illis circa articulos fiunt. Oſſium enim natura quòd indurentur aut contendantur in cauſa eſt.

Hippoſtrati vxori præcordij ſiniſtri tumor, ex quartana annua in faſtigium ſublatus eſt, cùm palàm frigidula eſſe videretur,oborto frigoris impetu & ſudore per totũ corpus peruadente, iudicata eſt. Ad hæc menſes, qui tunc reſtiterant,magna copia,& per longũ interuallum eruperunt:ne-

quę aliqua in parte ſubſiſtere, abſceſſus viſus eſt. In his quæ pulſant & ſanguinem fundunt, poſitus figuram amplam & laxam eſſe oportet, idque omninò ſi ex prorſus decliui, accliuis fiat. Quare quæ in venarum ſectionibus deligationes fiunt, ſanguinis impetum promouent, validæ verò inhibẽt. Qui natura ſunt ſanguinei & aliquantulum bilioſi, acidis ructibus conflictantur, atque adeò verendum, ne in atrę bilis morbum deſinant. Rigores mulieribus à lumbis inchoant magis, & per dorſum ad caput feruntur. Quin & viris poſteriore magis quàm anteriore corporis parte, vt cubito & femore. Id autem comprobat cutis ipſius raritas, cuius indicium eſt, pilorum in animantibus generatio.

Quibus intra præfinitum tempus nulla fit noxia, eæ vitales partus edunt. Quòd ſi quid geſtationis tempore appareat, in quos menſes incidat, videndum eſt. Labores certis temporum circuitibus fiunt, & fœtus qui ſeptuaginta diebus mouentur, ter iiſdem in ſeſe ductis perfecti fiunt. Ad purgationis menſtruæ extremum, vbi ſiniſtra & dextra dehiſcunt, humidi quod tunc procedit copia, quæ per ea quæ prodeunt ſatis indicatur, ſicciſſimam victus rationem deſiderat. Efformatus fœtus, quò velocius mouetur, eò tardius incrementum habet. Labores vt plurimùm tertio ſupra quinquageſimum die, & ſexto ſupra centeſimum contingunt. Quòd ſi menſtruam rationem ineas ſecundo & quarto menſe. Quæ ad ſeptimeſtrem partum neceſſariò conſideranda veniunt, aut certè à profluuio menſtruo aut conceptu, menſes nouem ſupputandi ſunt, dum ex ducentis & ſeptuaginta diebus, ex Græcorum ratione menſes prodeãt. Videndum etiam ſi quid ad hoc accedat. Quinetiam num iſta in maribus & fœminis fiant, num verò contra eueniat. Ex eduliis & potibus humeri ac mammæ intumeſcũt, quin & victus intemperantia & flatus incrementum capiti addunt, quo ad oſſa firmitatem acceperint. Menſtruarum purgationum certus quidam eſt circuitus. Quæ igitur ante has fiunt grauitates, laboribus qui ab octimeſtribus fœtibus accidunt, affines ſunt. Primiparارum lac ab alimento mutationem, octauo verò menſe complementùm & abſolutionem adeptum eſt. Quocirca menſtruæ purgationes, ſi in his quæ ad decimum menſem tendunt, octimeſtribus non abſimiles fiant, pernicioſæ ſunt.

Ma-

Magnis & profundis vulneribus tumores niſi apparuerint, ingens ſubeſt malum. Qui ſi laxi & molles fuerint bono ſunt, ſi verò ſurſum ſerpant damno. Tumores in vlceribus à conuulſione & inſania vindicant. Qui ſi derepente diſparent, his quidem quibus à tergo fuerant, cõuulſionem cum dolore: illis verò quibus à fronte, inſaniam aut acutos laterum dolores, aut ſanguineam inteſtinorum difficultatem conuehunt. Nam & tumores temerè præterque rationem alleuantes, impoſturam ſignificant, quale quid in Andronici filio intrò recurrẽs, eryſipelas portendit: niſi ſi quid bonæ exiſtimationis ad eundem locum recurſus attulit. Hoc circa ortum ad aurem erat, poſtea ad pubem diſtributum eſt. Quod älteri tertio ab ortu die eruperat, ſuppuratum eſt nono, & ſeptimo ſanus euaſit. Longè tamen maligniora ſunt, quæ de repente euaneſcunt.

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus, libri ſecundi,

Sectio quarta, De venis.

IEcoraria per lumbos ad magnam vſque vertebram deorſum fertur, indeque aliquid ex ſeſe verticulis adiicit. Ex hepate ſublata per ſeptum tranſuerſum cor rectà, deinde iugula adit. Hinc verò partim ad ceruicem, partim ad humeros, quædam etiam inferius paulò reflexæ, ad vertebras, & coſtas declinant. Ex ſiniſtris quidem vna ad clauiculas tẽdit, ex dextris etiam in aliquem illa parte locum. Alia verò paulò inferius deflexa, vbi illa definit ſeſe coſtis adiungens, dum eam quæ in corde eſt attigerit, ad ſiniſtra ſe flectens. Deorſum verò demiſſa ſecundum vertebras deſcendit, donec eò perueniat vnde ſe ſublimẽ erigit, reliquis omnibus coſtis adhærens, vtrinque ſingulis per ſeſe ſola propagines mittens, à corde aliquatenus, idque ad ſiniſtra magis porrecta, poſtea arteriæ ſe ſubmittens quouſque conſumta fuerit, eoque peruenerit vnde iecoraria ſublimis emerſit. Quo priuſquam perueniat, ad extremas duas coſtas ſcinditur, & in vtranque verticulorum partem progreſſa ibi conditur. Quæ verò recta à corde iugula petit, ſupra arteriam euadit.

indeque non ſecus ac dum ad lumbos eſt, arteriæ ſubtenſa in iecur inſilit, modoque ad portas & fibram, modò verò id id quod eſt reliquum deinceps excurrit, paulò infra ſeptum tranſuerſum, quod ita hepati incumbit vt facilè ſeparari nõ poſſit. Bipartitò autem ad clauiculas ſcinduntur, & hinc & inde ſub pectus ad imum ventrem pertingunt. Quónam verò inde ferantur, mihi nondum conſtat. At ſeptum tranſuerſum infra ad vertebram quæ ſub coſtis eſt poſitum habet, atque ea in parte qua renes ex arteria vtrinque eminẽt. Ex quibus arteriæ enaſcuntur, quæ vtraq; ex parte cum arteria neruum habent. Atq; huc quadamtenus ex corde remeans iecoraria deſinit. Ab iecoraria verò per ſeptum trãſuerſum duæ maximæ venæ hinc & inde ſubleuantur, quæ multifidam ramorum propaginem, per ſeptum emittunt, eiq; complexu adhærent. In ſuperna autem illius parte magis conſpicuæ extãt. Duo verò nerui à cerebro infra magnæ vertebræ os à ſuperiore parte perreptant, & ad gulã magis ab vtraq; arteriæ parte vtraque pertingens, in ſe ſe velut in vnum coit, dein vbi ſeptũ & vertebræ exiſtunt, ibi deſinunt. Etſi quidam ambigunt, & ab hac communione ad iecur & lienem ferri videntur. Alius neruus vtrinque ex vertebratis orbiculatim oſſibus ſecundum ſpinam, per obliquam vertebrarum partem extenditur, & coſtis diſtribuitur. Atq; hi non ſecus ac venæ ipſæ per ſeptum tranſuerſum ad lactes pertendere mihi videntur, in quibus etiam deſinunt. Rurſus autem ab eo loco vnde ſeptum exoritur, continuitate quadam per medium infra arteriam quod eſt reliquum ad vertebras quemadmodum & venæ ipſæ emittunt, quo ad in os ſacrum procurrentes conſumti condantur.

In Æno qui continenter leguminibus veſcebantur, tum mares tum fœminæ, crurum impotentia conflictabantur, cum qua vitam tolerabant. Et verò qui eruo in cibum vtebantur ex genuum dolore laborabant. Adhibenda diligentia eſt, vt præceps acerbaque iracundia inducatur, cùm coloris reficiendi, tum etiam ſuccorum in corporis habitum effundendorum gratia. Quod etiam in lætitia & motu cæteriſque id genus videndum eſt. Vnaq; totius corporis curatio (ſi id male habeat) procuranda eſt: ſin ſecus, in id ipſum animi vires intendendæ. Stymargi ancilla Idumæa ex filiæ

partu

partu vteri oſculum conuolutum habuit,& in coxendicem & tibiam dolor firmatus eſt. S-cta ad malleolum vena conualuit,etſi totum corpus tremores occupabant. Verùm ad cauſam ipſam,& cauſæ occaſionem, aut primordia, deueniendum fuit.

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus, libri ſecundi:

Sectio quinta. Animi per naturales notas cognitio.

QVI fuluo ſunt colore,aduncis narib⁹, & paruos habẽt oculos,ij maligni ſunt. Qui verò fului, ſimi, & grandioribus ſunt oculis, boni. Aqua inter cutem, laborantes cæſios habent oculos, & capillorum defluuium patiuntur: Ex linguæ hæſitãtia liberat varix ad dextrum aut ſiniſtrum teſtem enatus,& abſque horum altero ſolui non poteſt. Qui magni ſunt,calui, balbi, & lingua hæſitantes boni. Balbus verò caluus, & qui inter loquendum hæret, aut corpus hiſpidum habet, morbis conflictantur admodum melancholicis. Morbos quoque habent, quicunque inter loquendum hæſitant & balbutiunt,vt nec labris moderari queant. Eos neceſſe eſt illis deſinentibus,purulentos fieri. Validum inferiorum partium dolorem ſurditas alleuat,& ſanguis ex naribus profluens. Furor,magnum morbum (ſic enim comitialem vocant) ſoluit, ſed eum præcipuè qui ex inuadendi conſuetudine penè familiaris factus eſt.Puerperas ſi conuulſio prehenderit, febrem excitare conuenit, immiſſoque in veſicam cerato multo tepido, aluum infuſo colluere. Si capitis os fractum fuerit, lac & vinum æquali aquæ mixtura dilutum, propinandum. Quod ſi ab vlcere contigerit,interiores venas ſecare oportet, niſi ſi febris prehenderit. At verò ſi delirium acceſſerit, caput perfundendum eſt, dum ne præcordiorum tumor adſit. Si caput doluerit, ad pectus, deinde ad præcordia, tum demum ad coxam procedit. Omnia autem ſimul dolere nequeunt. Subuentaneos flatus inciſa vena;fluxum verò medicamentum illi-

tum ſiſtit: fluxus enim ab inſigni & magna vena impetum habet. Quod ſi ex ſeſe multus profluat, ieiunium confert aut lac, dum duabus aquæ partibus, lactis quatuor temperatæ propinentur. Fomentum & medicamẽtum, reſtibilem fœcunditatem affert.

Qui de repente ſine febre voce deficiunt, iis venam ſecare oportet. Pituitæ defluxionibus dum tentantur oculi, ex mammis trahunt, & pituita quę ad nares regurgitat, in pulmones redundat. Quibus tuſſis nihil elidit & ſicca eſt, eam non niſi valido coxendicum dolore, & crurum, aut teſtium ſoluitur. Aqua intercutem laborantem dum tuſſis prehenderit, ſi quidem protinus animo deficiat, calida omnia adhibeat neceſſe eſt. Sin minus, vinum & cibos ingerere conuenit. Venas verò interiores ſecare oportet, dũ magni morbi (quem Comitialem dicimus) vehementia intenditur, quem ſoluit coxẽdicum dolor, oculorum peruerſiones, occæcatio, teſtium tumor, & mammarum eleuatio. Febris ſi apprehenderit & facies, die impari ſubſidat, in ſequentem diem ſolutio expectãda eſt. Tuſſis in hydrope cum crurum tumoribus malo eſt. Ad aurium dolorem lacte vtendum eſt. Febris, niſi impari die remiſerit, recidiuam timere neceſſe eſt. Qui venæ in cubito conſpicuum pulſum habet, is furibundus in acerbam iracundiam facilè præceps eſt. Cui verò quieſcit, lentus eſt & quodammodo torpet. In vulnere ſanguinem profundente, vlcus aqua ne aſperſeris, caput verò calida perfundito. Oris ventriculi morſum, merum in pane calido adhibitum ſanat. Vomitum ſedat calida in potu adhibita & vomitione reddita. Quæ ſyderatione periclitãtur, ea vena intercepta vlcerare & curare conuenit. In cõuulſione digitorũm manus, ſine febre, ſcarificatione opus eſt, dum capitis dolor non adſit: Sin minus, calidam affundito. Ad oculos: Spodij partes duodecim, croci quinq;, nuclei oliuæ, vnam, ceruſſæ, myrrhæ, ſingulorum tantundem, frigida caput aſpergito, & allia cum maza apponito. Varices qui in caluis apparent, niſi magni fuerint, furorem in iis portendunt. Ad alphos & lepram, calcem elotam adhibeto vt ne vlceres. Vt ſecundæ quæ ſuperauerunt excidant, ſternutatorio ad nares appoſito, ſternutantis nares & os comprime.

HIP-

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus, libri ſecundi:

Sectio Sexta, Animi cognitionem per naturales notas faciens.

QVibus caput magnum, oculi parui, ſi balbutiant, ij in iracundiam ſunt præcipites. Quibus longa vita promittitur, plures dentes habent. Balbutientes & volubilitate linguæ præditi, ij melancholici & plurimùm bilioſi ſunt. Qui inconniuentibus oculis intuentur, iræ ſunt admodum præcipitis. Quibus caput magnum, oculi grandiores & nigri, nares craſſæ & ſimæ, ij boni ſunt. Qui oculos grandiores & rauos habent, caput paruum, ceruicem tenuem, pectus anguſtum, ij à natura concinnam partium proportionem acceperunt. Qui capite eſt paruo, neque balbutiet neque calueſcet, niſi ſi cæſios habuerit oculos. Conuulſis, ſi vox die impari libera reſtituitur, à magno morbo immunitatē præſtat. Febricitantē verò puerperam & ex dolore laborantem aqua perfundito, eique ptiſſanam craſſam calidam ter die apponito. Puer menſe ſeptimo, nono aut decimo nutricationem accipit, voce pollet, inualeſcit & manuum compos eſt. Vox vbi abſoluta fuerit & libera reddita omnia etiam liberantur (ipſa quippe natura liberæ vocis emiſſioni quodammodo reſpondet.) Solutio autem iſta, die impari contingit. Venarum in manibus conſpicua pulſatio, & facies bene habita, cum præcordiorum contenſione & tumore, diuturnum morbum ſignificat, qui ferè non ſine conuulſione, aut liberali ſanguinis ex naribus profuſione, aut coxendicum dolore ſoluitur. Gula affecta calida caput perfundendum eſt, dum ne frigus adſit. Sin minus, farinam quàm calidiſſimam & merùm apponito.

In alui perturbatione fabas coctas apponito, niſi ſi partes corporis ſuperiores admodum bilioſæ fuerint, aut cuminum cum fabis in cibum dato. Morbus verò ipſe non niſi die impari intercipi poterit. Cuius neque principium futurum ſit niſi die pari, menſe quoque & anno pari. Nitrum Ægyptium coriandrumque & cuminum tritum cum vnguine illinito. Qui in morbis pereunt, in diem imparem,

menſem & annum quoque imparem incidant neceſſe eſt. Pulchrum autem & ex Medici dignitate fuerit, mortem ipſam aut vehementes dolores prædicere. Oculorum vis niſi valeat & conſtet, mortem in propinquo eſſe ſignificat. Quòd ſi anno impari fieri contingat, imparitatem in vtriſque conſentire neceſſe eſt. Sin verò anno & die pari fiat, mors in diem imparem ex neceſſitate incidit. Quod ad numerorum rationem attinet, dies tertius ſummam habet potentiam. Anginam & lippitudinem venæſectio ſanat. Inteſtino vulnerato ſpiritus infra ad vulnus procedit ſine manifeſto ſenſu, & pectus vacuatur. Lac igitur cum vino, pari aquæ mixtura temperato exhibeto. Qui pectus admodum bilioſum habent ij balbutiunt, furibundi ſunt & calui. Ex his qui etiam ab ortu diſtortum corpus habent, hebetes ſunt & ſtolidi, aut calculo obnoxij, aut inſanientes. Quibus verò id non accidit, ij naturæ benignitate ab aliis malis vindicantur. Plurimum habent dignitatis & præſtantiæ mamma & oculus dexter, eademque rectitudo in inferioribus partibus. Nam & mares in dextris innaſci ſolent. Purgationes menſtruas in mulieribus ſi ſiſtere voles, cucurbitulam maximam iuxta mammam defigito. Trimeſtris fœtus de omnibus certitudinem facit, quippe tunc perfectionem accipit. Si lac magna copia profluat, fœtum imbecillum eſſe neceſſe eſt. Quòd ſi mammæ ſolidiores fuerint, fœtum eſſe ſaniorem indicant. Vtraque mamma venam craſſam habet. Qua in re maxima prudentiæ pars ineſt. Lotium ſubſtillum aut vrinæ difficultatem, venæ ſectio ſoluit. Locis ſuperioribus, qui ad caput ſunt, ad humorum excretionem turgentibus, & ſuapte ſponte motis, vlcerum purgatio, vomitus & ſudor conferunt.

Ex alui perturbatione aut tuſſi cancro oborto os amarum redditur. In potu dandum elaterium bis aut ter, dum ne balbus fuerit: florem æris vſtum dum ruſeſcat apponere oportet, & ſpongiam, niſi ſi balbus fuerit. Anxietudinis & moleſtæ corporis iactationis incontinentiæve, horroris & oſcitationis remedium, eſt vinum pari aquæ mixtura temperatum aut lac. Grauiſſimos aurium dolores affixa cucurbitula tollit. Superiorum partium dolorem genuum aut coxendicum dolor, aut anhelatio oborta, hæc omnia ſoluit.

In tenuioris inteſtini morbo, eoq; non intenſo ſed leui, frigidum vinum multum & meracum quantum conuenit dãdum, quoad ſomnus aut crurum dolor obortꝰ fuerit. Quem febris quoq; & inteſtinorum difficultas ſine dolore ſoluũt. In præcordiorum contenſione, manus compreſſio & balneum prodeſt. Ad reduuiam galla nigra cum melle facit. Aqua inuadẽte & imminente, lactis cotylas octo in potum exhibeto. Quòd ſi vomat neque bibat, pulmentarium ruris acre, quod ex intrito allio & cepa fit (myttoton vocant) apponito. Ad conceptum: Polypos paruos in prunis aſſatos quàm calidiſſimos & propè ſemiuſtulatos eſui dato, paſtillosque ex nitro Ægyptio trito, coriandro & cumino, naturalibus ſubdito. In capitis dolore ex crapula, meri cotyla potui danda. Quod ſi aliter dolor contingat, panis quam calidiſſimus cum mero in eſcam exhibendus. Si quem calor aut febris prehendat, neque ex bile, neque ex pituita, ſed aut ex laſſitudine, aliáve de cauſa febricitet, calida multa affuſa caput irrigato, quoad in pedibus ſudor excitetur, farinamque quam craſſiſſimam coquito. Excitato verò in pedibus ſudore farinam plurimam & calidiſſimam edat ſuper ebibito mero, & ſtragulis coopertus placidè quieſcat. Aut certè narciſſi duo aut tria capita in cœna edat. Venturum furorem prænunciat, cui in mammis ſanguis colligitur.

Hippocratis Coi medicorum longe principis, de morbis vulgaribus,

Liber Tertius.

Antvtio Foesio Mediomatrico Medico, autore.

Sectio prima.

Aeger primus.

PYthio ad Telluris ædem habitabat. Huic ſtatim primo die tremor ex manibus, febris acuta, & mẽtis vacillatio cœpit. Quæ omnia poſtridie exaſperata ſunt, & tertio eadẽ perſeuerauere. Quarto, ex aluo pauca, ſyncera, biliosa tranſmiſſa ſunt. Quinto inualuerũt omnia, tremores perſeuera-

runt, ſomni exigui aderant, aluus conſtitit. Sexto ſputa fuerunt varia, aliquantulum rubra. Septimo os perperam diſtractum eſt. Octauo ingraueſcentibus omnibus etiamnum tremores permanebant. Vrinæ verò à principio quidem & ad octauum vſque diem tenues, decolores, ſublime quiddam in medio innatans nubilum habebant. Decimo ſudoribus prouocatis paulumque maturioribus redditis ſputis iudicatus eſt, & ſub iudicium ipſum vrinæ aliquantiſper tenues viſæ ſunt. Poſt iudicationem verò, quadrageſimo tandem die circa ſedem ſuppuratio facta eſt, & in ſtranguriam abſceſſus tranſiit.

Aeger ſecundus.

Hermocrates qui ſecundum nouum murum decumbebat, igne, hoc eſt vehementiſſima febre correptus eſt. Cœpit ex capite lumbiſque dolere, præcordia molliter contendebantur. Lingua verò per exordia deuſta fuit, confeſtimq; ſurditas obnata eſt, ſomni non aderant, ſed nec admodum ſitibundus erat. Vrinas craſſas, rubras, quæ in matella depoſitæ non ſubſidebant, reddidit. Ex aluo verò exuſta non pauca demiſſa ſunt. Quinto die vrinas minxit tenues, ſuſpẽſum quid in medio habentes, neque ſubſidentes. Sub noctem deſipuit. Sexto aurigine tentatus eſt, ingraueſcebant omnia, neque ſibi ſatis conſtabat. Septimo moleſtè habuit, vrinæ tenues, ſimiles erant, identidem ſubſequentibus diebus ſe geſſit. Ad vndecimum autẽ diem alleuari omnia viſa ſunt. Sopor cœpit, vrinæ craſſiores, ſubrubræ, deorſum tenues erant neq; ſubſidebant. Pauliſper ad intelligentiam rediit. Decimoquarto à febre immunis fuit, non ſudauit, dormiuit, prorſus mente conſtabat, vrinæ eædem. Ad decimumſeptimum reuertit morbus, incaluit, deinceps febris erat acuta, vrinæ tenues. Rurſus autem vigeſimo die iudicatus eſt, à febre immunis fuit, neq; ſudauit. Hoc toto tempore cibum auerſabatur, mente conſtabat, loqui non valebat, lingua reſiccabatur, non ſitiebat, ſopore tentatus aliquãtulum dormiuit. Circiter verò quartum & vigeſimum, denuo incaluit, aluus fluida, liquida & tenuia multa demiſit, & proximis deinceps diebus febris acuta prehendit, lingua exuſta eſt. Septimo & vigeſimo obiit. Huic per totum morbum

bum ſurditas permanſit, vrinæ craſſæ & rubræ non ſubſidebant, aut tenues & decolores, & ſuſpenſum quid in medio innatans habebant. Cibum verò capere non valebat.

Aeger tertius.

Quidam in Dealcis hortis decumbens, ex longo interuallo capitis grauitate & temporis dextri dolore conflictatus, ex leui verò occaſione, igne, hoc eſt vehementi febre, correptus decubuit. Poſtridie ex ſiniſtra nare paucus ſyncerus ſanguis effluxit. Aluus autem ſtercora probè demiſit. Vrinæ tenues, in quibus varia inerant ſuſpenſa quædam in medio innatantia, hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ferè ſimilia, genitaleque ſemen referētia. Tertio die febris acuta prehendit, deiectiones nigræ, tenues, ſpumantes proceſſere, & quæ in iis ſeceſſibus ſubſidebant liuida erant, ſopore aliquantulum premebatur, cùm deſurgeret moleſtè habebat. Quæ in vrinis ſubſidebant liuida & aliquantiſper glutinoſa erant. Quarto biliosa, flaua, pauca, vomitione reiecit, paulumque intermittens, virulenta. Ex nare ſiniſtra paucus ſyncerus ſanguis defluxit, deiectiones eædem vrinæque erant, paucus tenuisque ſudor circa caput & iugulum obortus eſt, lien ſublatus intumuit, fœmur è directo reſpondens dolor prehendit. Præcordiorum dextrorum contenſio ſubmollis fuit, nocte non dormiuit, aliquãtulum delirauit. Quinto deiectiones fuere copioſiores, nigræ, ſpumantes, in quibus ſubſidebant nigra, nocte nihil dormiuit, deſipuit. Sexto deiectiones nigræ, pingues, glutinoſæ, fœtidæ erant, dormiuit, meliuſque mente conſtabat. Septimo lingua valdè reſiccata, ſitibundus erat, non dormiuit, delirauit, vrinas tenues neque probè coloratas reddidit. Octauo alui recrementa nigra, pauca, coacta, quieuit, ad ſeſe rediit, neque valdè ſiticuloſus fuit. Nono oborto rigore febris acuta inuaſit, inſudauit, perfrixit, delirauit, dexter oculus peruerſus eſt, lingua reſiccata, ſiticuloſus erat & inſomnis. Decimo in iiſdem verſabatur. Vndecimo prorſus per omnia mente conſtabat, febre liber, inſudauit, vrinæ tenues ad iudicationem viſæ ſunt. Duos dies à febre integer remanſit, quæ decimoquarto repetiit, mox verò nocte non quieuit, omninò deſipuit. Decimoquinto vrinam turbidam

reddidit, cuiuſmodi fit ex his quæ vbi ſubſederunt, commouentur, febris acuta prehendit, penitus deſipuit, non quieuit, genua & tibias dolor occupauit. Ab aluo autem ex glāde ſuppoſita, ſtercora nigra exierunt. Decimoſexto vrinæ tenues ſunt redditæ, quæ ſuſpenſum quiddam in medio innatans nubiloſum habebant, delirauit. Decimoſeptimo mane extrema frigeſcebant, tegumentis conuolutus eſt, grauiter febricitauit, ſudore per totum corpus dimanante alleuatus eſt, paulò plus intelligebat, neque febre liber, ſitibundus erat. Vomitione refuſa ſunt biliosa, flaua, pauca. Ex aluo verò ſtercora prodierunt, ac mox paulò nigra, pauca, tenuia. Vrinæ tenues neque laudabilis erant coloris. Decimooctauo ſopore detentus eſt neque ad intelligentiam redierat. Decimonono eadem perſeuerauerunt, vrinæ tenues erant. Vigeſimo dormiuit, in totum mente conſtabat, ſudore correptus à febre immunis fuit nec ſitiuit. Vrinæ verò tenues erant. Altero & vigeſimo paululum deſipuit, nonnihil ſitiuit, præcordiorum dolor & continēs ad vmbilicum palpitatio occupauit. Quarto & vigeſimo in vrinis ſubſidentia inerant, penitus mente conſtabat. Vigeſimo ſeptimo coxendicis dextri dolor cepit, vrinas tenues reddidit in quibus ſubſidentia inerant, de reliquo verò placidiſſimè habuit. Ad vigeſimum nonum oculus dexter doluit, vrinæ tenues redditæ ſunt. Quadrageſimo pituitoſa, alba, copioſa, aluus deiecit, ſudore multo ex toto corpore diffluente, perfecta iudicatione eſt abſolutus.

SECTIO SECVNDA.

Aeger quartus.

Philiſtes in Thaſo, ex longo interuallo capite dolebat, tandemque etiam altiſſimo ſopore aliquantulum correptus decubuit. Obortis autem ex comeſſationibus febribus aſſiduis, ingraueſcebat dolor, nocte primùm incaluit. Primo die bilioſa, pauca, vomitione refudit, flaua primùm, deinde verò æruginoſa plurima. Ab aluo autem ſtercora exierunt, nox implacida fuit. Poſtridie ſurditas obuenit, febris acuta cum præcordiorum dextrorum contenſione, quæ intro vergebant. Vrinas tenues & perſpicuas reddidit, in quibus ſuſpenſum quiddam in medio innatans paucum, ſemini geni-

genitali ſimile inerat. Circa meridiem vehementer inſaniuit. Die tertio permoleſtè habuit. Quarto conuulſionibus exagitatus eſt, exaſperata ſunt omnia. Quinto ſub tempus matutinum defunctus eſt.

Æger quintus.

Chærion, qui apud Demænetum decumbebat, ex potu, igne, hoc eſt febre vehementiſſima correptus eſt, ſtatimque capitis grauitas cum dolore occupauit, non dormiuit, aluus perturbata ſeceſſus tenues & aliquantulumললbilioſos demiſit. Tertio die febris acuta inuaſit & capitis tremor, præcipuè verò labri inferioris, pauloq; poſt rigor, conuulſiones, omninò deſipuit, nox moleſta fuit. Quarto quieuit, pauliſper dormiuit, delirauit. Quinto laborioſè habuit, exaſperata ſunt omnia, delirium, nox moleſta, non dormiuit. Sexto eadem perſeuerauere. Septimo nouo ſuborto rigore febris acuta prehendit, & per omnia membra diffuſo ſudore iudicatus eſt. Huic per totum morbum ex aluo deiectiones bilioſæ, paucæ, ſynceræ prodierunt. Vrinæ tenues erant, boni coloris, quæ ſublime quiddam in medio innatans nubiloſum habebant. Ad octauum vrinas melioris coloris, in quibus ſubſidentia inerant candida & pauca reddidit, ad intelligētiam rediit, à febre immunis fuit, quæ nono repetiit. Ad decimumquartum autem grauiter febricitauit, inſudauit. Decimoſexto bilioſa, flaua, copioſa, vomitione reiecit. Decimoſeptimo nouo deſuper orto rigore febris acuta inuaſit, & ſudore dimanante à febre iudicatione abſolutus eſt. Vrinæ poſt morbi reuerſionem & iudicationem melioris erant coloris, atque in his ſubſidentia inerant, neq; per recidiuam mentis alienatio adfuit. Decimooctauo paulùm incaluit, atque inſuper ſitibundus, vrinæ tenues, ſublime quiddam in medio innatans nubiloſum habebant, aliquantulum delirauit. Ad decimumnonum à febre immunis fuit, ceruicis dolor occupauit, vrinis ſubſidentia inerant. Vigeſimo perfecta iudicatione abſolutus eſt.

Æger ſextus.

Euryanactis filiam virginem, ignis, hoc eſt febris vehementiſſima, prehendit. Sine ſiti autem perpetuò permanſit,

neque cibos vllos admittebat. Aluus pauca demiſit, vrinæ tenues, paucæ, neque probi coloris erant. Incipiente autem febre, ad ſedem dolor erat. Sexto verò die à febre immunis fuit, non ſudauit, iudicata eſt. Quòd ad ſedem enatum erat paululum ſuppurauit, ſimulque iudicatione diſruptum eſt. Ab iudicatione ſeptimo die, rigore correpta aliquantulum incaluit, ſudauit. Octauo verò poſt iudicationem die non admodum riguit, poſteaq; extremorum frigus ſemper adfuit. A d decimum, poſt eum quem habuerat ſudorem, delirauit, rurſusque ſtatim ad mentem rediit. Iſta autem (vt ferebant) ex deguſtata vua huic contigerat. Vbi autem duodecimum diem intermiſiſſet, plurimùm rurſus deſipiebat. Aluus conturbata, климa bilioſa, pauca & ſyncera, tenuia, mordacia reddidit, crebrò deſurgebat. Septimo verò die ex quo poſtremum deliraſſet, mortua eſt. Hæc ab ipſo morbi exordio ex faucibus doluit, & continuum ruborem habuit, gurgulioque retractus eſt deſtillationes multæ, paruæ, tenues, acres, aderant. Tuſſiebat, neq; concoctum quicquam educebat. Toto morbi tempore omnis generis cibos auerſata eſt, neque quicquam appetiuit, non ſitiit, neque quicquam effatu dignum bibit, taciturna erat, nihil loquebatur, mœror & animi deſperatio inerat. Erat autem natiua quædam ac congenita ad tabem propenſio.

Aeger ſeptimus.

Quæ apud Ariſtonem erat & angina conflictabatur, primùm ex lingua laborare cœpit. Vox obſcurè ſe prodebat, lingua rubens & reſiccata erat. Primo die horruit, incaluit. Tertio rigor, febris acuta prehendit, colli tumor ſubruber, durus, & in pectus vtraque ex parte imminebat, extrema frigida, liuida, ſpiratio ſublimis, potus per nares refluebat, neque deuorare quicquam poterat, deiectiones & vrinæ reſtiterunt. Quarto exaſperata ſunt omnia. Quinto angina periit.

Aeger octauus.

Qui ad Mendacium forum decumbebat adoleſcens, ex laſſitudinibus, laboribus, ac curſibus præter conſuetudinem, igne, hoc eſt febre vehementiſſima, correptus eſt. Primo die cõturbata aluus, bilioſa, tenuia multa reddidit. Vrinæ

næ tenues & nigricantes erant, ſomnum non cepit, ſitibundus fuit. Poſtridie exaſperata ſunt omnia, deiectiones plures erãt & importuniores, neque dormiuit, mens perturbata fuit, aliquantulum inſudauit. Tertio inquietè habuit, ſitibundus, nauſeabundus, multa corporis iactatio & anguſtia, extrema liuida & frigida; præcordiorum cõtenſio ſubmollis vtrinque. Quarto ſomnum non cepit, peius habuit, ſeptimo obiit. Ætas erat annorum prope viginti.

Æger nonus.

Mulier ad Tiſamenum moleſtis voluuli caſibus appetitá fuit, multis vomitionibus conflictabatur, potum continere non poterat. Dolores circa præcordia aderant, qui in inferioribus ſecundum ventrem locis cum torminibus aſſiduis vrgebant. Non ſitiebat, incaleſcebat, extrema perpetuò frigeſcebant, ſtomachi faſtidio laborabat, vigil erat. Vrinas paucas, tenues reddidit. Alui recremẽta cruda, tenuia, pauca. Nil ampliùs iuuare poterat, defuncta eſt.

Æger decimus.

Ex his quæ circa Pantimiden erant, mulier quædam ex infantuli fœtus abortione, primo die igne, hoc eſt febre vehementiſſima correpta eſt. Lingua reſiccata, ſiticuloſa erat, æſtuabunda cum inſomnia. Aluus conturbata ex multis tenuibus & crudis. Poſtridie nouo oborto rigore, febris acuta prehendit, venter multa reddidit, non dormiuit. Tertio die inaugebantur dolores: quarto delirauit: ſeptimo defuncta eſt. Aluus per totum morbum recrementis multis tenuibus, crudis fluxit, vrinæ paucæ, tenues erant. Febris ardens.

Æger vndecimus.

Alteram ex abortiuo fœtu circiter quintum menſem, ignis, hoc eſt febris vehementiſſima, prehendit. Per exordia verò ſopore rurſusque inſomnia detinebatur cum lumborum dolore & capitis grauitate. Secundo die aluus turbata eſt, primumque pauca, tenuia & ſyncera deiecit. Tertio plura & peiora, nocte nihil dormiuit. Quarto mẽs emota fuit,

metus atque animi ægritudo inerat, dexter oculus peruerſus eſt, ſudor paucus & frigidus circa caput dimanauit, extremitates frigidę. Quinto exaſperata ſunt omnia, multum delirauit confeſtimque rurſus ad intelligentiam rediit, ſiticuloſa erat, inſomnis. Aluus per totum morbum multis & intempeſtiuis fluxit. Vrinæ paucæ, tenues, nigreſcentes erant: extrema frigida, ſubliuida. Sexto eadem perſeuerarunt. Septimo phrenitide extincta eſt.

Aeger duodecimus.

Quę in Mendacium foro decumbebat, tum primùm laborioſè maſculum enixa, igne, hoc eſt febre vehementiſſima, correpta eſt. Statim per exordia ſitibunda, ex ſtomachi faſtidio & oris ventriculi dolore laborabat, lingua reſiccata erat, aluus tenuibus, paucis, perturbata fuit, neque ſomnum cepit. Poſtridie nouo aliquantulum ſuborto rigore febris acuta prehendit, modicus circa caput ſudor frigidus dimanauit. Tertio non ſine dolore aluo cruda, tenuia, multa demiſſa ſunt. Quarto nouus obortus eſt rigor, exaſperata ſunt omnia, peruigil fuit. Quinto moleſtè habuit. Sexto eadem perſeuerarunt. Ex aluo verò liquida multa ſeceſſere. Septimò nouo ſuborto rigore febris acuta corripuit, ſitis multa aderat & incontinens corporis iactatio. Ad veſperam frigidus toto corpore diffuſus eſt ſudor, perfrixit, extremorum frigus, quæ nec iam ad calorem reuocari poterant. Iterumque ſub noctem oborto rigore extrema non recaleſcebant, neq; dormiuit, aliquantulum delirauit, confeſtimque rurſus ad intelligentiam rediit. Octauo circa meridiem recaluit, ſitiuit, ſopore oppreſſa fuit, nauſeabunda. Biliosa, pauca, nonnihil flaua vomitione refudit, nox inquies, non dormiuit, multum confertas vrinas reddidit idq; non ſentiens. Nono remiſſa ſunt omnia, ſopore detenta eſt, ad occaſum ſuborto aliquantulum rigore, pauca, bilioſa, vomuit. Decimo rigor, febrilis inſultus, neque quicquam quieuit. Mane vrinam multam, in qua nulla ſubſidentia inerant, reddidit, extrema recaluerunt. Vndecimo vomuit virulenta, bilioſa, non ita multò pòſt rigore correpta eſt, rurſusque extrema frigeſcebant. Sub occaſum ſudor, rigor, vomuit multùm, noctem moleſtè tulit. Duodecimo multa,

nigra,

nigra, fœtida vomuit, ſingultus multus adfuit & ſitis moleſta. Decimotertio rigore correpta, nigra, graueolentia, multa vomitu effudit. Circa meridiem verò voce defecta eſt. Decimoquarto ſanguis per nares effluxit, defuncta eſt. Huic per totum morbum aluus lubrica & horroris ſenſus adfuit. Ætas erat annorum ferè ſeptendecim.

SECTIO TERTIA.

Status Peſtilens.

Annus Auſtrinus, imbribus abundans, atque in totum à ventis tranquillus fuit. Quum autem paulò ſuperioribus anni temporibus, iuſto maiores ſiccitates viguiſſent, ſub Arcturum, ſpirantibus auſtris, multùm pluit. Autumnus obſcurus, nebuloſus, cum aquarum abundantia, hyems auſtrina, humida & leuis. Longo verò poſt Solis cōuerſionem interuallo, iuxta æquinoctium, extremæ hyemis frigora adfuerunt, iamque ſub Æquinoctium ipſum Aquilonares venti cum niuibus non ita diu ſpirauere. Ver rurſus Auſtrinum, à flatibus quietum, aquæ multæ & continentes ad canem vſque. Æſtas ſerena, calida, æſtus præfocantes magni. Anniuerſarij venti (eteſias vocant) pauci diſiunctim ſpirauere. Sub arcturum rurſus ſpirantibus aquilonibus, aquæ multæ. Exiſtente igitur anno auſtrino, humido & leni, hyeme quidem ſalubriter agebant, præter tabidos, de quibus mox ſcribetur.

Ante ver, autem vnà cum frigoribus conſecutis ignes ſacri plurimi, partim quidem aliqua de cauſa, partim quidem ſine ea contingebant, atque hi maligni quidem multos ſuſtulerant. Multi ex faucibus laborabant, voces vitiatæ erant, febres ardentes vnà cum phrenitide, ſerpentia oris vlcera, pudendorum tubercula, lippitudines, carbunculi. Alui perturbatæ, cibos auerſabantur, & hi quidem partim ſiticuloſi, partim ſine ſiti erant, Vrinæ turbulentæ, multæ, malæ, reddebantur. Sopore vt plurimùm detinebantur, rurſusque peruigiles. Morborum ſolutiones prorſus nullæ partimque difficiles, aquæ inter cutem, tabidi multi. Atque hi quidem morbi populariter vulgabantur. Ex enumeratorum autem generum vnoquoque laborabant multi & moriebantur plurimi, eorumque ſingulis hunc in modum

accidit. Multis certè ignis ſacri occaſio ex contemnendis valdéque paruis vlcuſculis toto corpore oblata eſt, præcipuè verò ſexagenariis circum caput, vel ſi quid paululum negligeretur. Nonnullis autẽ, etiam inter curationes ipſas, magnæ inflammationes contingebant, multusque ignis ſacer celeriter vbique populabatur. Horum igitur plurimis abſceſſus ad ſuppurationes vertebant, carniumque & oſſiũ ac neruorum ex decidentia mutilationes magnæ fiebant. Neq; verò contracta fluxio puri erat affinis, ſed aliud quoddam putredinis & fluxionis multæ ac variæ genus. Quibus itaque circa caput huiuſmodi aliquid contigit, totius capitis & menti glabrationes, oſſiumque denudationes & prolapſus acciderunt, multæque fluxiones fiebant, iſtaque partim in febribus, partim ſine his aderant. Atque hæc terrorem potiùs quàm periculum denunciabant. Quibus nanque talium maturatione res ad ſuppurationem deuenit, eorum plærique ſuperſtites euadebant. At verò quos inflãmatio quidem ſacerque ignis reliquerat, nullumque huiuſmodi abſceſſum creauerat, ij frequentes periere. Similiter quoque & quacunque corporis parte oberrarunt, iſta contigerunt. Multis ſiquidem brachium ac cubitus totus defluebat. Nonnullis verò iſta latera malè vexabant, aut anteriorum aut poſteriorum aliquid. Eſt vbi etiam fœmur integrum, aut tibia, aut pes totus denudabantur. Horum autem omnium grauiſſimè vrgebant quæ circum pubem pudendaque contingebant. Atque ea quidem fuit eorum quæ cum vlcere aut occaſione aliqua externa contigerunt conditio. Multis autem vnà cum febribus ipſis, aut ante febrem, atque etiam poſt febres ipſas inciderunt. Illud verò ipſis inerat, vt quæcunq; per ſuppurationem abſcederent, ſi vel inſignis aliqua alui perturbatio, aut probarum vrinarũ tranſmiſſio extitiſſet, per ea ipſa ſolutio procederet: ſin quibuſdam nihil horum contigiſſet, temereque & ſine vlla ſolutionis ſignificatione euaneſcerent, ea mortem inferebant. Longè igitur plurimos ſacer ignis vere appetiuit, qui & per æſtatem & ſub autumnum conſequebatur. Magna verò perturbatio quibuſdam inerat, & ad fauces tubercula, linguæque inflammationes, & quæ ſecundum dentes abſcederent. Multisque vocis vitiatæ & præpeditæ facta eſt ſignificatio,

ficatio, potiſſimè quidem his qui tabeſcere cœpiſſent, atq; etiam febre ardente detentis & phreniticis.

Cœperunt itaq; febres ardentes & phrenitides antè ver, poſt ea quæ præceſſerunt frigora, plurimique tunc diu ægrotarunt grauibusq; & lethalibus caſibus conflictati ſunt. Erat autem febrium ardentium quæ obuenerant conſtitutio huiuſmodi. Per initia ſopore detinebantur cum ſtomachi faſtidio & horroris ſenſu febris acuta, neque magnopere ſitiebant aut delirabant. Ex naribus paucus ſtillauit ſanguis. Plurimos acceſſiones diebus paribus inuadebant. Atque ſub ipſas acceſſiones obliuio, membrorum exolutio & vocis defectio contingebant. His quidem pedes ſummi & manus frigidiores euadebant, multoque maximè circa acceſſiones, deinde verò lentè nec probè recaleſcebant, rurſuſque ad intelligentiam redibant & loquebantur. Eos autem aut perpetuus ſopor non ſomnolentus detinebat, aut vigiliæ cum laboribus. Horum plæriſque aluus retrimentis crudis, tenuibus, multis turbabatur. Vrinæ multæ, tenues, neque iudicatorij neque boni quicquam habebant. Neque aliud quicquam in ita affectis decernebat, neque enim ritè ſanguis è naribus profluebat, neque aliud quicquã eorũ quæ abſcedere nata ſunt iudicatione tentabatur, moriebaturq; vnuſquiſque, vti ſors ferebat, vago & incerto ordine, plærunque cira iudicationes, quidam verò longius producti cum vocis defectione, nonnulli etiam cum ſudoribus. Quæ quidem his qui perniciosè haberent contingebant. Quin & ſimilia phreniticis fiebant. Atque hi omnino ſine ſiti erant. Neque phreniticorum quiſpiam vehementer inſaniuit, ſicut in cæteris vſuuenire ſolet, ſed ex mala alia quadam & languida in ſomnũ degrauatione grauiter peribant. Aliæ inſuper etiam febres viguerunt, de quibus mox ſcribetur. Multis os ſerpentibus vlceribus affectum vlceroſumve fuit, fluxiones ad pudenda multæ, exulcerationes, tubercula intus & extra circum inguina. Lippitudines humẽtes, longæ, diuturnæ, non ſine doloribus, palpebris foris & intus adnaſcebantur quędam quæ multorum aciem perderent, ficos nominant. Enaſcebantur verò cum aliis in vlceribus multa, tum in pudendis. Carbunculi æſtate multi atque alia quæ putredinis nomine donantur. Puſtulæ item

magnæ. Serpentia vlcera plæriſque magna. Quantum autem ad aluum ſpectabat, plæriſque circa eam multa & noxia euenere. Primùm quidem crebræ & inanes egerendi voluntates multis moleſtæ, imprimis verò pueris atque iis omnibus qui pubertatem nondum attigerant, eorumque plurimi peribant. Multi inteſtinorum læuitate vexabantur, quidam difficultate inteſtinorum, neque hi admodum moleſtè. Aluus autem bilioſa & pinguia, & tenuia, & liquida demittebat, ac multis quidem eò morbus ipſe decubuit, tum circa febres, tum in febribus. Tormina cum doloribus aderant, itemque conuolutiones malignæ. Multis in corpore exiſtentibus ac ſuppreſſis exitus. At neque exeuntia dolores tollebant, multæque corporis partes affectæ erant. Atque ad ea quæ adhibebantur non facilè habebant. Purgationes nempe plurimos magis offendebant. Eorum verò qui ita habebant plærique quidem ſubitò moriebantur, multi etiam diutiùs perdurabant. Atque vt ſemel abſoluam, tũ qui diuturnis, tum qui acutis tentabãtur morbis, ex ventris vitio omnes ferè periere. Omnes nanque venter pariter ſuſtulit. Omnes autem in quos ſanè incidi, præter præſcriptos omnes morbos quibus vexabantur, cibos equidem auerſabantur. Plærique verò præcipueque hi ipſi & qui eodem modo affecti erant, ſed & ex aliis qui etiã perniciosè haberent. Siticuloſi partim quidem erant, partim verò ſiti vacui. Ex his quos febres aliaque vexabant, nullus intempeſtiuè potum ſumſit, ſed quo ad potionem, licebat eam inſtituere viuendi rationem quam velles. Vrinæ autem copioſæ prodibant, neque potioni ingeſtæ reſpondebant, verùm plurimùm ſuperabant, multumque etiam vitioſæ erant vrinæ redditæ. Nam neque craſſitudinem, neque concoctionem habebant, neq; probè expurgabantur. In multis nanque probæ per veſicam expurgationes bono ſunt. Plurimis verò colliquationem perturbationemque, & dolores, & moram & iudicationis ceſſationem portendebant. Sopore autem detinebantur, imprimis quidem phrenitici & qui febre ardente laborabant, quinetiam cæteris in omnibus maximis morbis, quòd cum febre contingerent. Omninò verò plæroſq; aut grauis ſopor comitabatur, aut tenues & parui ſomni.

Multa

Multa alia præterea paſſim vulgata ſunt febrium genera,tertianæ,quartanæ,nocturnæ,aſſiduæ, diuturnæ, incertæ & vagæ,implacidæ,inconſtantes Atque hæ omnes non ſine multa perturbatione contingebant. Plæriſque etenim aluus cum horroris ſenſu turbabatur, ſudores nihil decernebant, vrinæque quales ſupra deſcripſimus. Eorum verò plæriſque hæc erant diuturna. Neque enim decernebant quæ iis ipſis abſcedebant, quod cæteris vſu venire ſolet. Omnino quidem omnibus difficiles erant iudicationes, aut nullæ,aut diuturnæ, his verò quàm maximè.Atq; horum pauci circa octogeſimum diem iudicatione abſoluebantur,magna autem ex parte iis temerè defecerunt. Horum etiam pauci ex aqua inter cutem moriebantur erecti & ſtantes. Plæroſque verò etiam præter alios morbos tumores exagitabant, ac præ cæteris tabidos. Maximè autem & grauiſſimè afflixit tabes plurimoſque interemit. Nempe cùm multis ad hyemem cœpiſſet, hi magna ex parte decubuerunt,partim verò erecti & ſtantes pertulerunt. Ineunte autem vere eorum qui decubuerant plærique perierunt, reliquorum verò nullum tuſſes reliquerunt, verùm æſtate remiſerunt. At ſub Autumnum omnes decubuerunt, multique interierunt,eorum verò plærique diu traxerunt. Horum itaque plurimi,ex his de repente peſſimè affligi cœperunt,crebri erant horrores,plærunque febres aſſiduæ, acutæ,ſudores etiam intempeſtiui, multi, continenter frigidi,refrigeratio multa,vixque recaleſcebant. Alui variis modis ſubſiſtentes, rurſusque illico lubricæ, atque eorum quæ pulmones offendebant per inferna tranſmiſſio. Vrinarum illaudatarum abundantia, corporis extenuationes malæ. Tuſſes autem omninò quidem multæ aderant,multaq; cocta & liquida educebant, neque verò admodum laborioſè. Quod ſi etiam quadantenus laborarent,rurſus tamen valde placidè & molliter omnibus ex pulmone purgatio procedebat,fauces non admodum mordebantur neq; ſalſugines quicquam infeſtabant. Viſcida nihilominus & alba,liquidaq; & ſpumoſa multa ex capite deſcendebãt.Longè verò maximum malum tum hos tũ etiam cæteros comitabatur,ciborum faſtidiũ,vti paulò ante ſcriptum eſt.Nam neq; ad potionem neq; ad cibum alacritèr habebant, ſed valde

ſiti vacui degebant. Corporis grauitas inerat & ſopore detinebantur. Ac fere omnes tumoribus corripiebantur & in aquam inter cutem euadebant. Horrore concutiebantur & ſub mortem delirabant.

Erat autem tabidorum ſpecies ex iis qui glabri erãt, ſubalbidi, lentis colorem referentes, ſubrubri, cæſiis oculis, pituita alba redundantes, & quibus ſcoptula operta alarum inſtar à tergo extabant atque prominebant, mulieresque eodem modo ſe habebãt. Itidem & qui ad atram bilem generandam eſſent idonei & ſubſanguinei. Atque hos febres ardentes & phrenitides, & inteſtinorum difficultates tentabant. Iuuenes crebræ & inanes egerendi cupiditates, pituitoſos longa alui profluuia, acria & pinguia ventris recrementa bilioſos vexabant. Omnibus autem quos paulò ſupra deſcripſimus, ver quidem erat moleſtiſſimũ plurimosq; ſuſtulit. Æſtas verò placidiſſima, minimeque multi perierunt. Per autumnum rurſus & ſub Vergilias, multi interierunt quartana febre detenti. Mihi porro videtur æſtas illa meritò multum profuiſſe. Æſtiuos namque morbos ſuccedens bruma ſoluit, & brumales adueniens æſtas dimouet. Quamquàm quæ tunc fuit æſtas ex ſeſe non ſatis ſuæ naturæ conſtabat, verùm de repente calida, auſtrina, & à ventis ſilens fuit, nihilominus tamen ad aliam temporis conditionem mutata profuit. Per verò magni in arte ęſtimo, poſſe de iis quæ ſcripſimus cogitationem rectè ſuſcipere. Eorum nãque vſum qui calluerit, is mihi non magnopere videtur in arte aberrare poſſe. Exactè autem tenere oportet propriam cuiuſq; temporum anni conditionem, & ſtatum, morbumque ipſum, & quidnam boni commune ſit conſtitutioni cũ morbo, quidnam & mali conſtitutio, aut morbus inter ſe commune habeãt. Et quiſnam morbus diuturnus ſit & exitium afferat, aut quiſnam diuturnus & ex quo ęgri euadant. Et quiſnam præceps & exitialis, aut quiſnam præceps & ſalutaris. Atque ex his ipſis tum iudicatoriorum dierum ſeries obſeruanda eſt, tum etiam prædicendi facultas ſuppetit. Ac in his exercitato procliue eſt inſtituendæ victus rationis tempus & modum cognoſcere, & quibuſnam ea pręſcribenda ſit.

Ægroti Sexdecim.

Primus.

Parius quidam in Thaſo, qui ſupra Dianæ fanum decumbebat, febre acuta correptus eſt, ſtatim quidem aſſidua, ardente, ſiticuloſa. Per exordia ſopore detinebatur, rurſusque vigiliis vexabatur. Aluus inter initia turbulenta, vrinæ albæ. Die ſexto oleoſam vrinam reddidit, delirauit. Septimo exacerbata ſunt omnia, non dormiuit. Quin & vrinę ſimiles & mens perturbata. Ex aluo verò billioſa & pinguia prodiere. Octauo deinceps parũ ex naribus ſtillauit, vomitione refuſa ſunt virulenta, pauca, aliquantulum quieuit. Nono eadem perſeuerauere. Decimo cuncta remiſerunt. Vndecimo, ſudor, ſed non toto corpore dimanauit. Corporis quidem ſumma perfrixerunt, ſed mox recaluit. Duodecimo, grauiter febricitauit, alui recrementa bilioſa, tenuia, copioſa. In vrinis ſuſpenſum quid in medio innatans inerat, delirauit. Decimoſeptimo permoleſtè habuit. Nam neque ſomni aderant, neque tamen febris intendebatur. Vigeſimo ſudor vndiq; profluxit, peruigil fuit, deiectiones bilioſæ, cibum auerſabatur, ſopore detentus eſt. Vigeſimoquarto recidiua contigit. Trigeſimoquarto à febre immunis fuit, aluus non ſubſtitit, moxque recaluit. Quadrageſimo ſine febre, aluus non diu ſubſtitit, cibum auerſabatur rurſus aliquantulum febricitauit, idque perpetuo inordinatè, partim quidem à febre liber, partim verò non. Nam ſi quãdo intermitteret alleuareturque, ſtatim repetebat. Cibariis etiã multis vilib⁹ & vitioſis vtebatur. Circa recidiuas ſomni mali, delirauit. Vrinas tũc reddebat craſſas quidem, verùm turbulentas & prauas. Ex aluo coacta moxq; diffluẽtia demittebantur. Febriculæ aſſiduæ aderant, deiectiones multę tenues. Cẽteſimo & vigeſimo die defunctus eſt. Huic aluus ab initio continenter bilioſis, liquidis, multis diffluebat, aut ſi conſiſteret, feruida & cruda deiiciebat. Vrinæ per totum morbum malæ. Sopore fere detinebatur, nec ſine doloribus, eratque inſomnis, cibos auerſabatur, aſſidueque febris ardens vexabat.

Æger ſecundus.

Quæ in Thaſo ad frigidam decumbebat, vbi filiam enixa eſt, nec purgationes irent, eam tertio die febris acuta cũ horroris ſenſu corripuit. Ex longo tamen ante partum interuallo ex febre decumbebat, cibumque faſtidiebat. Poſt rigorem autem febres fuerunt aſſiduę, acutæ, cum horrore. Octauo proximisque diebus multum delirauit, ſtatimque ad intelligentiam rediit. Aluus perturbata, multa, tenuia, aquoſa, bile permixta demiſit, abſque ſiti erat. Vndecimo mente conſtabat, ſopore tamen detinebatur, vrinas multas, tenues & nigras reddidit, peruigil erat. Vigeſimo corporis ſumma paulùm perfrixerunt, moxq; calor rediit, nonnihil mente mota eſt, peruigilauit. Alui deiectiones eædem perſeuerarunt, vrinæ dilutæ, multæ. Vigeſimoſeptimo à febre immunis fuit, aluus ſubſtitit. Non longè verò pòſt ad coxendicem dextram vehemens enatus dolor diu tenuit, febres rurſus ſubſecutæ & vrinæ aquoſæ. Quadrageſimo circa coxendicem dolores alleuarunt, ſed tuſſes aſſiduæ, humidæ, multæ tenuerunt, aluus ſuppreſſa eſt, cibum faſtidiebat, vrinæ eædem. Febres verò in totum quidem non deſinebant, ſed errabundas & incertas habebant acceſſiones, & partim quidem ſic, partim verò non prehendebant. Sexageſimo tuſſes abſque vlla iudicationis ſignificatione defecerant. Neque enim vlla ſputorum concoctio extitit, neque aliud quicquam eorum quæ abſcedere ſolent. Maxilla dextra cõuulſa eſt, ſopore detinebatur, rurſus delirauit, ſtatimque ad mentem rediit. Cæterùm à cibis auerſo erat animo, maxilla quidem loco reſtituta eſt, aluus autem bilioſa pauca tranſmiſit, febris intenſior fuit, nec ſine horrore, proximisq; diebus voce defecta eſt, rurſusque ad intelligentiam rediit & ſermocinata eſt, octogeſimoque expirauit. Vrinæ huic perpetuò nigræ, tenues & dilutæ fuerunt, ſoporq; comitabatur, cibos non ſumebat, animum deſpondebat, peruigil, iracunda, implacida, mens atra bile tentabatur.

Æger tertius.

Pythionem in Thaſo qui ſupra Herculis fanum decumbebat, ex laboribus & laſſitudinibus negligenterque ſubducta

ducta victus ratione, rigor vehemens & febris acuta prehendit. Lingua reſiccata erat, ſiticuloſus, bile abundans, ſomnum non cepit. Vrinæ nigricantes, ſublime quid in medio ſuſpenſum habebant, neq; ſubſidebant. Altero ſub meridiem die corporis extremorum frigus cepit, præcipueque circa manus & caput, ſermone & voce defectus eſt, longo interuallo breuem ſpiritum traxit, reuocatus eſt calor, ſitiit, noctem quietam duxit, ſudor circa caput parum motus eſt. Tertio die quietè habuit, ad veſperam verò ſub Solis occaſum aliquantulum perfrixit, perturbatio cum nocte laborioſa, nihil dormiuit. Ex aluo verò pauca ſtercora coacta trāſmiſſa ſunt. Quarto manè quieuit, ſub meridiem autem exaſperata ſunt omnia, perfrixit, ſermone & voce deſtitutus eſt, deteriùs habuit, tandem recaluit. Vrinas reddidit nigras ſuſpenſum quiddam in medio innatans habentes, noctu placidè habuit & ſomnum cepit. Quinto alleuari viſus eſt, cæterùm in ventre grauitas cum dolore tenuit, ſitibundus fuit, nox moleſta. Sexto manè quidem placidè ſe geſſit, ſub occaſum verò dolores intenderunt, grauiùs habuit. Veſperi autem ex paruo per aluum infuſo venter probè reddidit, noctu ſomnum cepit. Septimo die magna corporis æſtuatione & ſtomachi faſtidio conflictabatur & quadam corporis implaciditate tentabatur, oleoſam vrinam reddidit, noctu turbatio multa, delirabat, ſomnum nullum capiebat. Octauo manè quidem aliquantulum dormiuit, confeſtimque perfrictio cepit & vocis defectio, ſpiratio exilis & imminuta, ad veſperam autem calor rurſus rediit, delirauit. Iam verò appetente die paulò leuiùs habuit, alui recrementa ſyncera, pauca, bilioſa. Nono ſopore detinebatur, æſtuatione & ſtomachi faſtidio tentabatur cùm excitaretur, neque valde ſitibundus erat. Sub Solis autem occaſum magna corporis inquiete tenebatur, delirauit, nox praua. Decimo manè vox defecit, frigus multum, febris acuta, magna ſudoris copia, defunctus eſt. Hic diebus paribꝰ grauiùs habebat.

Æger quartus.

Qui ex Phrenitide laborans primo die decubuit, æruginoſa & virulenta, multa, tenuia, vomitione refudit, febris horroris ſenſu inſignis prehendit, ſudor copioſus, aſſiduus

toto corpore dimanauit, capitis & ceruicis grauitas non ſine dolore. Vrinæ tenues, in quibus ſublimia quædam in medio ſuſpenſa, parua, diſperſa inerant, neque ſubſiſtebant. Ex aluo ſtercora affatim prodierunt, multùm delirauit, nihil dormiuit. Poſtridie mane vox defecit, febris acuta inuaſit, ſudauit, non intermiſit. Totum corpus palpitationes occuparunt, nocte conuulſiones. Tertio die grauiora euaſerunt omnia. Quarto mortuus eſt.

Æger quintus.

Caluum in Lariſſa, ex fœmore dextro dolor de repente occupauit, nihilque adhibitis remediis eſt profectum. Primo die febris acuta, ardens, ſenſim prehendit, comitabanturque dolores. Poſtridie fœmoris quidem dolores remiſerunt, febris autem inteſa eſt, implaciditate quadam corporis tenebatur, ſomnum non capiebat, corporis ſumma frigebant, vrinarum copia profluxit, ſed nec eæ laudabiles erant. Tertio die fœmoris quidem dolor ceſſauit, verùm mẽtis alienatio perturbatioque adfuit, & multa corporis incontinentia iactatioque. Quarto ſub meridiem celerrimè periit.

Æger ſextus.

Abderæ Periclem febris acuta, continua, cum dolore prehẽdit, ſitis multa, æſtuatio & ſtomachi faſtidium aderat, potum continere non valebat. Aliquantulum autem tum ex liene tum ex capitis grauitate laborabat. Primo die ſanguis multus ex nare ſiniſtra profluxit Febris tamẽ intenſior erat, vrinas reddidit multas, turbulentas albas, quæ nec depoſitæ ſubſidebant. Poſtridiè grauiora euaſerunt omnia. At certè vrinæ quidem craſſæ erant, verùm quæ magis ſubſiderent, ſtomachi faſtidium & æſtuatio alleuata eſt, dormiuit. Tertio die febris remiſſa eſt, vrinæ copioſæ, concoctæ, in quibus multum ſubſidebat, profluxerunt, noctem quietam habuit. Quarto ſub meridiem ſudor multus, calidus toto corpore dimanauit, à febre iudicatione eſt abſolutus, nec recidiuam paſſus eſt. Morbus erat acutus.

Aeger ſeptimus.

Abderæ virginem quæ ad viam ſacram decumbebat, febris

bris ardens prehendit. Sitibunda autem erat & peruigil, eique tum primùm muliebria profluxerunt. Sexto die vehemens ſtomachi faſtidium adfuit, rubor, horror, cum moleſta corporis iactatione. Septimo eadem perſeuerauerunt. Vrinæ tenues quidem, verùm probati coloris erant, aluus commodè habebat. Octauo ſurditas, febris acuta cepit, inſomnis, æſtuabunda, cum horroris ſenſu. mentis erat compos, vrinæ eædem. Nono ac proximis diebus eadem perſeuerarunt, atque adeo permanſit ſurditas. Decimoquarto mentis perturbatio, febris remiſſio. Decimoſeptimo multùm ex naribus profluxit, ſurditas nonnihil eſt leuata, proximiſque diebus ſtomachi faſtidium & ſurditas aderat, & delira erat. Vigeſimo pedum dolor cepit, ſurditas & delirium intermiſit, paucus ex naribus ſanguis prorupit, ſudoribus à febre liberata eſt. Quarto & vigeſimo febris repetiit, rurſuſque ſurditas, pedum dolor perſeuerauit, mens emota eſt. Septimo & vigeſimo copioſis obortis ſudoribus, à febre immunis fuit, ſurditas reliquit, pedum dolor aliquantulum tenuit. In reliquo verò, perfecta iudicatione abſoluta eſt.

Aeger octauus.

Abderæ Anaxionem ad Threicias portas decumbentem, febris acuta prehendit, lateris dextri dolor continens tenebat, tuſſis erat ſicca, neque quicquam primis diebus expuebat. Siti cruciabatur atque inſomnia, vrinæ probè coloratæ erant, copioſæ & tenues. Sexto die delirauit. Fotus verò nihil profecerunt. Septimo moleſtè habuit. Nam & febris intendebatur, neque dolores remiſerant, & tuſſes infeſtabant, & difficilis ſpiratio inerat. Octauo ſecta in cubito vena multus ſanguis prout debuit effluxit, dolores certè remiſerunt, verùm tuſſes ſiccæ perſeuerarunt. Vndecimo leniores fuerunt febres, paucus ſudor circa caput prodiit, etiamnum tuſſes tenebant, & quæ ex pulmone prodibant liquidiora erant. Decimoſeptimo cœpit pauca & concocta expuere, alleuatus eſt. Vigeſimo ſudore oborto febre liber fuit, à iudicatione verò mitiùs habuit. Sitis autem vexabat, nec probæ pulmonis expurgationes erant. Septimo & vigeſimo rediit febris, tuſſiuit, concocta plurima eduxit, in-

vrinis alba, multa ſubſidebant, ſitis deſiit, ſomnum cepit, Trigeſimoquarto ſudore per totum corpus diffuſo, febre liberatus & prorſus eſt iudicatione abſolutus.

Æger nonus.

Abderæ Heropythus rectus & obambulans ex capite doluit, neque verò multò pòſt decubuit. Is habitabat ad ſuperiorem tractum, febris erat ardens, acuta. Statim initio plurima billioſa vomitione refuſa ſunt, ſitis aderat & magna corporis iactatio & incontinentia. Vrinæ tenues, nigræ, in quibus interdum quidem ſuſpenſum quiddam in medio innatans ſublime erat, interdum verò non. Nox laborioſa, febrium acceſſiones ſubinde variæ ac plærunque inordinatæ. Sub decimum verò quartum diem obſurduit, febres intendebantur, vrinæ eædem. Vigeſimo itemque proximis diebus permultum delirauit. Quadrageſimo multus è naribus ſanguis erupit, magiſque ad ſeſe rediit, ſurditas inerat quidem, verùm minùs vexabat, remiſerunt febres. Conſequẽtibus diebus crebrò & paulatim ſanguis è naribus profluxit. Ad ſexageſimum verò diem, deſierunt quidem ſanguinis è naribus eruptiones, verùm coxendicis dextræ vehemens dolor tenuit, ac febres intendebantur. Neque verò multò pòſt, inferiorum omnium partium dolores exorti ſunt. Contigit autem vt aut febres maiores eſſent, ſurditaſque multa, aut iſta quidem remitterẽt & alleuarent, verùm inferiorum ad coxendices partium grauiores fierent dolores. Iam verò ad octogeſimum remiſerunt quidem omnia, verùm nihil dereliquit. Nam & vrinæ probati coloris, in quibus plura ſubſidebant, prodierunt, & deliria ſunt imminuta. Circiter centeſimum aluus billioſis multis perturbata eſt, nec pauco tempore talia multa procedebant, tandemque inteſtinorum difficultas cum dolore vexauit, cætera commodè habebant. In totum autem, tum febres reliquerunt, tum ſurditas deſiit. Centeſimo prorſus eſt iudicatione abſolutus, febris erat ardens.

Æger decimus.

Abderæ Nicodemus ex venere & potu febre correptus eſt. Per initia autem ſtomachi faſtidio & oris ventriculi do-

lore

lore cum ſiti conflictabatur. Lingua exuſta eſt, vrinę tenues ac nigræ. Poſtridie febris inuaſit cum horroris ſenſu & ſtomachi faſtidio, nihil dormiuit, bilioſa, flaua, vomitione ſunt refuſa, vrinæ eædem perſeuerabant, noctem quietam tranſegit, ſomnum cepit. Tertio die imminuta ſunt omnia & tranquillitas adfuit. Sub Solis occaſum rurſus corporis implaciditate aliquantulum tentatus eſt, noctem permoleſtè tulit. Quarto rigor cepit, febris magna, omnium dolores aderant, vrinæ tenues erant, ac ſuſpenſum quiddam in medio innatans habebant, multùm delirauit. Septimo alleuatio fuit. Octauo cætera remiſerunt omnia. Decimo ſequentibusque diebus dolores quidem tenuerunt, verùm leuiores erant. Acceſſiones verò & dolores hunc perpetuò diebus fere paribus inuaſerunt. Vigeſimo vrinam reddidit albam, cui craſſitudo inerat, nec depoſita ſubſidebat, copioſo ſudore profuſo viſus à febre liber eſſe. Sub veſperam autem rurſus incaluit, iidemque dolores vexarunt, horror adfuit, ſitis, nonnihil delirauit. Quarto & vigeſimo, copioſam vrinam albam reddidit, in qua multa ſubſidebant. Sudore calido copioſo per totum corpus diffuſo, à febre iudicatione eſt abſolutus.

Æger vndecimus.

Mulier quædam in Thaſo auſtera & aſpera, ex mœrore manifeſto recta adhuc & obambulans, inſomnia & ciborum faſtidio tentata eſt, ſiti & magna corporis æſtuatione premebatur. Habitabat autem ad Pyladis ædes in Plano. Primo die appetente nocte, metus, ſermones multi, animi ægritudo, febricula leuis cepit, manè conuulſiones multæ vexarunt. Ac ſicubi conuulſiones illæ multæ intermitterẽt, delirabat, obſcœna loquebatur, dolores multi, vehementes & continentes aderant. Poſtridie eadem perſeuerarunt, ſomnum non cepit, febris ingraueſcebat. Tertio conuulſiones certe ceſſarunt, ſopor verò atque in ſomnum degrauatio tenuit, rurſumq; expergefacta eſt, exiliit, neq; ſeſe continère poterat, multùm delirabat, febris erat acuta. Eadem autem nocte ſudor copioſus, calidus, toto corpore dimanauit, à febre immunis fuit, ſomnum cepit, omninò ad ſeſe rediit, iudicatione eſt abſoluta. Ad tertium verò diem

vrinæ nigræ, tenues erant, habebantq; in medio ſuſpenſum quiddam innatans, rotundum admodum, neque ſubſidebat. Sub iudicium autem muliebria copioſa profluxerunt.

Æger duodecimus.

Lariſſæ virginem quandam febris ardens & acuta prehendit, peruigil erat, ſitibunda, lingua fuliginoſa, arida. Vrinas probati quidem coloris reddidit, tenues tamen. Poſtridie moleſtè habuit, non dormiuit. Tertio die aluus aquoſa multa tranſmiſit, proximiſque diebus talia commodè prodierunt. Quarto vrinam tenuem, paucam reddidit, quæ ſuſpenſum quid in medio innatans ſublime habebat, neque ſubſidebat, ſub noctem delirauit. Sexto ex naribus ſanguis abundè multus effluxit, atque vbi inhorruiſſet, ſudore copioſo calido per totum corpus diffluente, ex febre immunis iudicatione liberata eſt. In febribus autem, iamque peracta iudicatione, tum primùm muliebria deſcenderunt, quòd illibatæ virginitatis eſſet. Prorſus verò ſtomachi faſtidio laborabat, horrebat, faciei rubor aderat, oculorum & capitis grauitas. Huic morbus non repetiit, ſed iudicatione eſt abſoluta. Dolores diebus paribus inuadebant.

Æger decimustertius.

Abderę Apollonius, diu rectus & obambulans morbum ſuſtinuit. In tumorem autem ei elata erant viſcera, & conſuetus hepatis dolor longo tempore perſeuerauit, ac tunc ſanè etiam auriginoſus factus eſt, flatibus abundabat, & colore erat ſubalbido. Ex intempeſtiuiore verò potu & bubulæ eſu, aliquantulum primùm incaluit, decubuit. Deinde cùm lacte vſus eſſet copioſo crudo & cocto, caprillo & ouillo, vitioſaque victus ratione, inſignes omnium offenſiones factæ ſunt. Nam & febres exaſperatæ ſunt, neque memorabile aliquid ex ingeſtis aluus reddidit, vrinæ tenues & paucæ, neq; ſomnum capiebat, mala inflatio aderat, ſitis multa, ſopore detinebatur, præcordia dextra cum dolore intumuerant, extrema vndiquaque frigeſcebant, aliquantulum delirabat, omnium quæ dixiſſet capiebat obliuio, mente emouebatur. Ad decimum quartum diem, ex quo ſuborto

rigore incaluit, decubuit, vehemẽter inſaniuit, clamor, perturbatio, ſermo multus, mox contrà repreſſus eſt, atq; tum ſopor inuaſit. Deinde verò aluus perturbata, copioſa, bilioſa, ſyncera & cruda demiſit, vrinæ nigræ, paucæ, tenues erãt, magna corporis implaciditas, alui recrementa varia. Nempe vel nigra, pauca & virulenta, vel pinguia, cruda & mordacia deiecit, ac tandem etiam lacti ſimilia reddere viſa eſt. Sub vigeſimumquartum diẽ alleuatio fuit, in reliquo quidem eadem perſeuerauere, verùm aliquantulum ad intelligentiam rediit (ex quo nanque decubuerat, nihil meminit) ſtatimque rurſus deſipiebat, atque in deterius omnia tendebant. Circa trigeſimum verò diem febris acuta inuaſit, alui recrementa copioſa & tenuia, delirus fuit, extrema perfrixerunt, vox defecit. Quarto & trigeſimo vita defunctus eſt. Ex quo eum vidi, huic perpetuò aluus turbulenta fuit, vrinæ tenues, nigræ, ſopore detentus & inſomnis, extremitates frigidæ, per totum morbum delirauit. Phrenitide periit.

Æger decimusquartus.

Mulierem in Cyzico gemellas laborioſè enixam, cùm non admodum partus purgamenta proceſſiſſent, primùm quidem febris corripuit horroris ſenſu inſignis & acuta, capitis & ceruicis grauitas non ſine dolore tenuit. Inter exordia inſomnia vexata eſt, taciturna autem erat, tetrico & ſupercilioſo vultu, & quæ nullis perſuaſionibus flecti poterat. Vrinas tenues & decolores reddidit, ſiti premebatur, ac vt plurimùm ſtomachi faſtidio laborabat, aluus inordinatè quidem & inconſtanter perturbabatur, rurſusque conſiſtebat. Sexto die ſub noctem multam delirauit, ſomnum non cepit, circaque vndecimum vehementrr inſaniit, ac rurſus ad intelligentiam rediit. Vrinas nigras, tenues, moxque vbi aliquantulum intermiſiſſent, oleoſas reddidit, & ab aluo multa, tenuia & turbulenta prodiere. Decimoquarto conuulſionibus multis appetita eſt, extrema erant frigida, neq; ampliùs ad mentem rediit. Vrinæ reſtiterunt. Decimoſexto voce defecta eſt. Decimoſeptimo pleuritide periit.

Æger decimusquintus.

Dealcis vxorem in Thaſo, quæ in Plano decumbebat,

febris horroris ſenſu inſignis & acuta ex mœrore prehendit. Ab initio autem pannis contegebatur, & ad finem vſq; ſemper taciturna fuit, manibus palpabat, euellebat, ſcalpebat, floccos legebat, lachrymas fundebat, moxque ridebat, ſomnum non capiebat, aluus irritata nihil demittebat, parum nec niſi commonefacta bibebat. Vrinæ tenues & paucæ erant, febres ad manus contactum leues apparebãt, ſumma corporis frigeſcebant. Nono die multum delirauit, ac mox compoſita fuit & taciturna. Decimoquarto ſpiratio rara, magna, longo tempore tenuit, rurſusque breuis. Decimoſeptimo irritatione turbulenta commota eſt aluus, deinde potus ipſi pertranſibant, neque conſiſtebant, omnium ſenſum perdiderat, cutis erat diſtenta & arida. Vigeſimo multum obloquebatur, ac mox compoſita fuit, vox defecit & breuem ſpiritum trahebat. Primo & vigeſimo defuncta eſt. Huic perpetuò ad finem vſque ſpiratio rara & magna aderat, nihil omninò ſentiebat, ſemper pannis contegebatur, aut ſermones multos fundebat, aut fere vſque taciturna erat. Phrenitide laborauit.

Æger decimusſextus.

Meliboeæ adoleſcens quidam, ex comeſſationibus, liberaliore potu ac venere, longo tempore incaluit & decubuit. Horrorem autem ſentiebat & æſtuabundus erat, peruigil, neque ſiti premebatur. Aluus primo die ſtercora multa demiſit cum magno humorum affluxu, proximiſque diebus aquæ ſimilia plurima prodiere. Vrinas reddidit tenues, paucas, decolores. Spiratio erat rara, magna, ex longis interuallis. Præcordiorum contenſio ſubmollis aderat, vtrinque promiſſa, perpetua & continens cordis palpitatio, vrinam minxit oleoſam, paulatim mente motus eſt, compoſitusque erat & taciturnus, cutis reſiccata & diſtenta, alui recrementa vel multa & tenuia, vel bilioſa & pinguia. Decimoquarto exaſperata ſunt omnia, mente motus eſt, valde delirauit. Vigeſimo vehementer inſaniuit, corporis incontinentia & iactatio aderat, nihil minxit, potionem vix continebat. Quarto & vigeſimo ex phrenitide periit.

HIPPO-

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus liber quartus.

POſt Æquinoctium & Vergilias, velut exedentia & mucoſa quædam, quæ caput perruperunt, ſupra aurem ſeceſſerunt, & ei qui apud Leocydem erat, in pedem decubuerunt. Phanodico in pedum digitos, ad imam pedis plãtam, (quod Græcis ςῆθος dicitur) Qua parte cuidam in tibia ſectio fuit, ea quidem illi denigrata eſt. Vlcus erat magnum & externam tibiæ partem ac poſteriorẽ peruadebat, quod vbi perpurgabatur, pectoris & lateris ſiniſtri è directo dolor & febres corripiebant, vnde interiit. Spartario exquiſitè bilioſum decubuit, eiq́ue cauſtica admouenti, circa æquinoctium ſanguis deorſum affatim prodiit. Seni mirum in modum deceſſit, nõ vltra quatuordecim dies. Notis ab Antiphilo compuncto, inuſto, die ſeptimo iudicatio contigit, bilioſo, muto. Tertio poſt iudicationem die aut non longè poſtea ſanguinem ſputo reiecit, ſuperſtes extitit, tandemq; in morbum recidit. Ad Vergiliarum occaſum primùm iudicatione (vt par erat) abſolutus eſt. Ab occaſu autem Vergiliarum bilioſus & ad inſaniam adactus, iudicatione circa nonum diem abſque ſudoribus facta, ſuperſtes euaſit. Sub æquinoctium Chalcidonius, qui à portis in forum delatus, ex ruptione ad mammam dextrã dolebat, ſubinde aliquantulum ex virore palleſcens ſpuebat, aluus bene habuit. Sudor cùm ſeptimo die cœpiſſet, ferè ad octauum vſque tenuit, decimoquarto iudicatione abſolutus eſt. Sub quadrageſimum verò ei tubercula, ad vtramq; aurem ſublata ſunt. Non abs re credebatur purulentus fore, quod non extitit. Ariſtodemo vſtio in pectore facta eſt. Philidis filio, cui quòd aliquid ex caſu abſceſſit, etiam ei pectus inuſtum eſt, ſupra dolor aliquis priùs extiterat, poſt æquinoctium autumnale morbi reuerſiones factæ ſunt, & aliàs ad brumam vſq; perſeuerarunt. Poſt ſolſtitium Acheloi vxor ſexto die abortionem fecit, cùm ſanguine abundaret, horrores ſentiret, ac ſudores tenerent. Decimoquarto die iudicatio contigit. Quot menſium fœtus fuerit neſcio. Ea alium maſculum fœtum vigeſimo poſt die abortu reddidiſſe dixit. Atq; haud ſcio an vera dixerit.

Sub brumam aquilonij flatus erant, aurigine abundè
fœdati quidam, atque hi quidem cum horroris ſenſu, alij
verò minimè. Tertiò die linguæ aduſtæ. Circa ſextum &
ſeptimum perturbationes, quæ etiam diu perſeuerarunt.
Decimoquarto alui renitentes nec medicamentis cedentes,
nec pro ratione febrium vlli ſudores. Quibuſdam lienes
parui, ad præcordia dextra extēti, & ad manus tactum mur-
mur aliquod edentes. Sanguinis profluuia, ac per vrinas
purgatio & iudicatio. Multò verò magis deorſum tende-
bant. Nam & hoc tunc contigit. At qui non iſto modo ſe
haberent, lienes verò etiam intumeſcebant, ij ſanguinem
ex nare ſiniſtra profundebant. Exacto ſolſtitio bruma cum
hybernis algoribus & flatibus aquiloniis, paulò verò poſtea
auſtralis tempeſtas ad quindecim dies erat. Poſt hæc verò
niues confertæ diebus quatuordecim. Sub hoc anni tem-
pus aurigine abundè colorati quidam, neque ſyncerè iudi-
cati, in morbum reciderunt. Poſt niues auſtrini imbres ſuc-
ceſſerunt, grauedines cum febribus & ſine his eruperunt.
Cuidam verò in dentes decubuit, cùm antea media corpo-
ris parte dolor eſſet, in dextra, ſuperciliumque & oculum
occupauit. Erant autem raucedines & faucium inflamma-
tiones, earumque adenes, ſpongiæ dictæ, ſuſtollebantur, &
ad aures ac malas tumores molles, qui etiam cum febre ſe-
dabantur. Febricitare incipientibus horum plæraque ſu-
pernè & ad vtranque partem enaſcebantur, & quibuſdam
tonſillarum tumores ſub autumnum & hyemem, quinet-
iam & porrigines aderant. Multæque cuiuſque modi abor-
tu & partus difficultate periclitabantur. Virgini ſexto die
cùm iudicatio obueniſſet, ſexto in morbum recidit. Iudica-
ta verò eſt per ſextum diem. Hiſce temporibus omnia ſexto
& octauo die iudicabantur. Sub Vergiliarum occaſum Me-
andrij cæci vxor, ſtatim ex virore palleſcens, ſtatimque pū-
rulentum circa ſextum diē expuit, iecur in tumorem ſubla-
tum eſt, deorſum pauca demiſit, carnium purulentarum in-
ſtar ſputa pauca, alba, lata ore reiecit, cibos auerſata eſt,
mortem obiit circa vigeſimum. Ex vicinia Theſtoris famu-
læ ex vſtione alui deiectio bilioſa, copioſa, & pręcordiorum
diſtenſio adfuit. Ipſi ſexto die poſt ſuppreſſionem ex aluo
tenuia, copioſa ſemel prodiere, ſtatimque ſudoribus iudi-

cata

cata eſt, aluus reſtitit. Sub eãdem autem horam rigore correpta febricitauit, & rurſus ſub idem tempus ſudoribus iudicata. Therſandri vxor aquæ intercutis ſpecie quæ pituita alba dicitur, non admodum laborans, cùm lactaret grauiter febricitauit. Huic ex reliquorum incendio lingua ſuccenſa eſt. Sub hoc tempus lingua etiam velut denſa grandine exaſperabatur, & lumbrici ore reiecti. Ad vigeſimum verò diem non eſt abſolutè iudicata.

Sub Vergiliarum occaſum Metrophanti puer ab altero teſta in caput ictus, cùm ad duodecimum diem deueniſſet, febricitauit. In cauſa autem fuit quòd cùm vlcus abſtergeret, partes ambientes perfricuit, & perfrigeratus eſt, ſtatimque vlceris labra intumuerunt, vltra vlcus vndique cutis eſt extenuata. Cùm verò non cunctanter ſectus fuiſſet, neque pus effluxit, neque leuamentum adfuit: ſed ſecundum aurem ad maxillam ſiniſtram videbatur pus colligi (hac enim parte vlcus extitit.) Tandem neq; hoc etiam ſuppurauit, & in humerum dextrum pus ſubito collectum eſt. Extinctus eſt circiter vigeſimumquartum. Poſt Vergiliarum occaſum cui auris dolebat, is circiter vigeſimum ac poſtea voce deſtitutus eſt, & dextra corporis parte ad motionem impotens, abſque febre ſudoribus correptus eſt. Auris dextra dexterque oculus non valdè conſtiterunt, & quiddam ex inferiore parte attrahere videbatur. Ex ſiniſtra autem parte oculus cum graui dolore diſtortus eſt. Ceruix ad duritiem deuenit, & tertia poſtea hora æqualiter doluit. Poſt Vergiliarum occaſum Attici famulus quartana correptus ſtupidus permanſit. Sub idem tempus alter vera Typhomania (qui affectus ex phrenitide & lethargo mixtus eſt) correptus, vbi ad coxendicem & crura dolor venit, quieuit. Quo verò id die factum ſit neſcio. Eodẽ tempore horrore tentati quidam & vomitionibꝰ, poſt iudicationem cibos auerſabãtur, bile, lienis tumore, duritie, dolore, & ſãguinis fluore vexabantur. Quibuſdã etiam ſub idẽ tempus poſt Vergiliarũ occaſum, ob lienem affectum ſanguis ex virore pallidus è naribus profluxit. Cranone Nicoſtrati vxorem acceſſione correptam, ad decimumquartum diem mox colli reliquarumq; partium imbecillitas occupauit, & cibus intro concluſus fuit ad decimum vſque diem. Spiratio crebra, parua,

& incontinentia, digitis palpabat, delirabat, ſudores aderãt. In dextram partem ceruix, os, oculus, naris contracta ſunt. In vrinis quod ſubſidebat album erat, erui ſimile, aliud album, aliud ramenta referens, aliquantulum ex virore palleſcens, lentium farinæ ſimile. Huic interdum velut adipale quiddam in ſummo extabat, idque confertum neque admodum diſperſum, velut quod in medio vrinæ ſuſpenſum innatat diſparatum, ouillo velleri non diſſimile. Poſtea autem vrina in qua nihil ſubſidebat reddebatur, & interdum quidem talis erat, interdum verò in ea aliquid ſubſiſtebat. Quædam etiam in qua paucum huiuſmodi in latitudinem diſperſum, quædam returbata. Alia eiuſmodi erat, vt quod in medio ſuſpenſum innatat, nubeculæ aliquantulum nigræ ſimile, & craſſitudinem quandam habere videretur. Quædam verò mollis & tenuis, quædam tale ſublimamentum tenue habens, quædam qualis veterini generis, quædam velut tenebricoſa continens. Qui primus mente captus eſt adoleſcens, vrinam reddidit puram, tenuem, omnium deiectio tenuis, multa, ſine bile fuit, lingua admodum aſpera, febris perurens, peruigil, aluus intumeſcebat. Hic deſipuit octauo (ni fallor) die laſciuè admodum, exurgebat, pugnabat, valdè obſcœna loquebatur, cùm ab iis natura abhorreret. Hunc poſt redditas effuſus ac multas tenues vrinas ex ſuppreſſione, ſomnus continuus cepit & ſudor (iccirco quòd talis eſſet iudicatorius exiſtimatus) ferè circa decimum diem. Poſteà & rurſus vehementer inſaniit, & celeriter mortuus eſt vndecimo die, ea de cauſa (vt arbitror) quòd merum multum antequàm vehementer deſiperet potaſſet. Ei pauci erant anni, prope viginti.

Eumenis coniunx autumno bilem atram vomitione reiecit. Quin & odores id declarabant, & febres horroris ſenſu inſignes vexabant, & oris ventriculi dolores. Bilioſa pauca vomuit & lumbricum. Deiectiones tenues erant per totum tempus ante Vergiliarum occaſum, & circum eas ceſſabant, ſanguiniſque profluuia & breues febres breuibuſque reuerſionibus ſtatim reuertentes aderant. In quibus ægri cibum auerſabantur, ac velut excocti erant, corporis incontinentia & oris ventriculi dolore vexabantur.

Lum-

Lumbricis conflictabantur circa iudicationes, rigoréque erant affecti ac bilioſi. Peregrino adoleſcenti tertio die & quarto & quinto multus è naribus ſanguis profluxit, ſexto modeſtè ſe geſſit, deſipuit. Septimo die aluus reſtitit, ſopore detinebatur, tertio die morbi reuerſio facta eſt, aluus reniti deſiit. Vrinam non vidi. Sub iudicationem prout debebat ſe geſſit. Sub Vergiliarum autem occaſum, auſtrini flatus & pluuiæ aderant, tuncq; adoleſcens mucoſa, aliquantum bilioſa, cocta, glutinoſa & crebra alui recrementa demiſit, febris aſſidua aderat, lingua arida. Sexto die iudicatione eſt abſolutus. Septimo rurſus prehendit eodemque die dimiſit cum tremore. Sexto in aurem ſiniſtram fluxio glutinoſa, craſſa decubuit. Puero vlcere exedente (phagedænas vocant) affecto, inferiores dentes, & ex ſuperioribus ac inferioribus primores exundarunt, & cauitatem reliquerunt. Quibus quidem os à palato diſcedit, iis medius deſidet naſus. At quibus ſuperiores primores dentes, iis ſummus naſus latus eſt. Qui quintus ab anterioribus numerabatur, quatuor habuit radices (quarum duæ ferè ad vicinum vtrunque dentem connexæ erant) ſuis extremis omnes ad interiora inflexas. Ad tertium dentem plures ſuppurationes quàm ad cæteros omnes, & ex naribus craſſæ fluxiones, & ex temporibus dolores inde maximè contingunt. Exeditur iſte præcipuè quintus, & ex medio quidem tuberculum habebat. Ex duobus autem primoribus, minor primus interna parte iuxta duos erodebatur. Septimus radicem vnam, craſſam, acutam habebat.

Athenæo autem puero maſculo ſiniſtra parte dens inferior, dextra ſuperior doluit. Huius auris dextra pus collegit, cùm non ampliùs doleret. Poſt Vergilias tempus placidum, nubiloſum & caliginoſum fuit. Iudicationes quinto & ſexto & ſeptimo die fiebant, itemque longius procedebant. Febrium reuerſiones aderant, quæ ad inerrantes vergebant, & cibum auerſabantur, ac bilioſæ erant, & inteſtinorum difficultates cum ciborum faſtidio & febre, vrgebant. Sub Vergiliarum occaſum auſtrini flatus vehementer ſpirabant, ſanguinis profluuia, febres ad tertianarum naturam propius accedentes, & cum rigore algidæ graſſabantur. Qui in ſutrina erat & bile plurimùm abun-

dabat,ſanguinem naribus profudit, alui deiectio pauca aderat,ſeptimo die cum rigore iudicatione eſt abſolutus. Puer ad extremam cauponam,quarto die ſanguinem ex naribus effudit,illico multum nugabatur,aluus reſtitabat,cum pręcordiis duris & dolentibus. Sexto die glande ſuppoſita, mala ex pallido virentia demiſſa ſunt. Septimo ſub matutinum tempus corporis iactatio,multus clamor,venarum ad vmbilicum pulſationes,ac velut in grauiſſimis febribus,pulſus creberrimi & maximi erant, & per omnem morbum veluti ad veſperam acceſſiones mouebantur. Ad dignoſcenda autem principia & acceſſiones in conſiderationem adhibēdæ ſunt, & ipſa temporis tempeſtiuitas, & continuitas, & anni tempus. A Vergiliarum occaſu auſtrini flatus ſpirabāt, quæ quinto die iudicabantur,vno intermiſſo prehendebāt. Quæ verò puſtulæ erumpebant ad inſtar foliorum molles & laxę erant,quale quid acanthio Lapyto contigit. At circa Vergiliarum occaſum,cutim ſcabies & aſperitates pruriginoſæ quadantenus infeſtabant,abſque humoris lachrymatione,& pręcipuè quidem hac anni tempeſtate. Quinetiam impetigines in tumorem ſublatæ aderant. Huiuſmodi erāt quæ Pythodori coniugi & Capelio vna cùm febre contigerant. Sub cuius initia ferè Pythodori vxori coxendicum impotentia aderat. Poſt Vergiliarum occaſum horrores ęgros tenuerunt,& ſanguinis è naribus profluuia. Sutor certè quidam ſeptimo die iudicatione eſt abſolutus. Vbi vnum diem intermiſiſſet, altero prehēdiſſet,rurſus quartò iudicatus eſt. Quidam ex his qui apud Leocydem erant,ſeptimo iudicatus eſt,quarto alius. Moſcho nono die largꝰ ex nare ſiniſtra, paucus autem è dextra ſanguis effluxit. In decimumquartum diem,prout debebat,iudicatio ab initio commouebatur. Decimoſeptimo errata in ciborum ratione contingebant. Decimonono noctu enatum eſt ad aurem dextram tuberculum paruum,intus durum,foris paulum molle dolorem inferens,nec remittens. Purgatione reiecta ſunt admodum bilioſa,purulenta, ſepiæ atramento maximè ſimilia. Neque ſecus ac is cui admota cucurbitula,cùm dolor ad coxendicem eſſet, in crus deſcendit,alleuatus eſt.

Qui ex fictili èquo decidit, cui nec illico admota eſt cucurbitula,intus vſtꝰ eſt, ac vigeſimo malum recruduit,cùm ſangui-

ſanguinis profluuio fæculenta & erodentia prodierũt. Mulier Tenedia quarto die maſculum triginta dierum (vt aiebat) abortione reiecit, aluus liquida, tenuia demiſit, lingua exuſta eſt, quarto die iudicatio contigit. Poſt Vergiliarum occaſum lienis affectus aderant, & ad quintum vſque diem ſanguinis è naribus profluuium, iudicatio obtigit. Cuidam ſeptimo die vrina erui loturæ ſimilis prodiit, ſibiipſi perſimilis, deinde pura, recidiua facta eſt. Intermiſit quoque & Megarenſis filio, præterquam quòd ſanguis non profluxit. Vrina qualis Artigeni, alba, craſſa, ſimilis. Sub brumam ſydus inſigne viſum eſt, quinto autem poſt ſextoque die terræ motus extitit. Antigenis vxor quæ in Perinthò erat, ſuſpirioſa perſeuerauit, cui neſcienti an vterum ferret, rubra comparuerunt, venterque interdum paruus, interdum magnus videbatur. Semper tuſſiebat ac ſi celeriter viam conficere contingeret. Menſis agebatur octauus cùm conſtitit, febre priùs tentata.

Coniunx fratris Apemanti ſeptimo die (vt dixit) fœmellam ſexaginta dierum abortione reiecit, ad nonum verò diem perturbata eſt. Poſt iudicationem dextra parte dolor erat, ac ſi ex conuerſione accidiſſet. Hæc celeriter fœtũ concipiebat & perdebat. Quædam cum albo fluore filiam peperit, quædam cum rubro, vt conueniebat. Horrore vexabantur ægri, corporis incontinentia iactabantur, cibos auerſabantur, morborum reuerſionibus tentabantur: biliosi ſanguinis eruptionibus obnoxij, lienis affectibus aliquantulum vexati, ſiniſtra parte plurimi dolorem ſentientes. Apemanti vxori cùm in hanc partem conuertebatur, dexter oculus doluit; ſi in alteram, lateris inanitas. Ariſtophontis filiam febris tertio & quinto die prehendit, ſicca plurimùm permanſit, aluus tamen huic conturbata eſt, difficilis iudicatio fuit, ſupra triginta dies ceſſauit. Puſtulæ quidem ex laboribus non vehementibus ad diem ſeptimum perueniũt, aliquantulum liuidæ. Rigor ancillam quæ poſt Heroum habitabat corripuit. At albæ & magnæ ferè improbantur in alto ſtupore (quem catochon dicunt) correptis, ſomniculoſis, & quibus corporis moles non concidit, & bilis reſtitat, atque etiam vbi non confidunt, ſiue aluus lubrica ſit, ſiue dura. Zoilo fabro pulſus tremuli, tardi. Lotium & alui re-

crementatum modicè decoloratum fuit,imi ventris contenſio vtrinq; in directum ad vmbilicum pertingens cum graui febre, cibos auerſabatur, ſiticuloſus. Apud Tecomæum præfecti annonæ filiæ,cùm incertum eſſet, an vterum geſtare inciperet, duorum menſium ſpatio vomitus pituitoſus,interdum etiam bilioſus erupit,difficulter peperit,integrè purgata eſt. Ad trigeſimum diem ſimilis vomitus perſeuerauit, deinde aluo conturbata vomitus ceſſauit. Læuitas inteſtinorum adfuit, neque menſes prodierunt,duorum annorum ſpatio per hyemem profluuium per ora venarum ſanguinem fundere ſolita, paſſa eſt. Duo fratres. Cecropis propinqui,quibus circa initia nigra demittebantur,aliquãtulum fæculenta, & condimentis ex ſanguine paratis affinia,quæ ex bile ſaturatis & ſpumantibus cum virore palleſcebant. Qui ex pacto aſinum ſuſtulit illico febricitauit,tertio die ſanguinem è naribus profudit, & quarto, & quinto, & ſeptimo, & octauo, iudicatione eſt abſolutus cum aluo lubrica. Qui circa fodinas verſabatur præcordia dextra cõtenta habebat,lien magnus erat,& aluus diſtenta, aliquantulum indurata,inflatus fuit,decolor. Huic in genu ſiniſtrũ decubuit,morbi reuerſio facta eſt, in totum iudicatione eſt abſolutus. Temenei filius quandam habuit ſpirandi difficultatem, adeò vt ex viridi palleſceret,qui color ad dorſum & manus tranſiit.

Puerperæ maritus prope Sitodocum,aurigine conflictatus ad quem die ſeptimo profectꝰ ſum mortuus eſt octauo, neq; vrinam reddens,neq; alui excrementa deiiciens. Præcordia magna & dura erant & ſpiratio crebra. Hic moriens ne præ dolore quidem frontem ſudore madefecit. Huius vxor fœmellam ſeptimeſtrem ſeptimo die eiecit, quarto autem die comparuit. Eam certè circa initia pedum dolor tenuit. Deſinente autem febre ſpirandi difficultas ſoluta non eſt,ſed intus relicta. Manus & brachiũ dolor tentauit. Morbi reuerſio quam diutiſſimè tenuit, quibus ante iudicationem vrinæ reſtiterunt. Soror quæ apud Temeneum erat, cum rigore iudicatione eſt abſoluta. Statim autem deſinente colore ex viridi palleſcente, manus & humeri dolorem ſenſerunt,atq; his ceſſantibus,caput. Oculorum ſuperiores palpebræ in tumorem ſublatæ ſunt & lachrymas profuderunt.

runt. Ignoro reliqua. Circa ſeptimum diem primùm, indicatione eſt abſoluta. Eodem modo ſe geſſit Meãdri vinitor, niſi quòd aluus circa initia tenuia reddidit, deinde ſubſtitit, vrinaq; iudicatione eſt reddita. Septimo die rigor non adfuit, quòd antea aluus conturbata fuerit. Potamonis filius cui aluus ſeptimo diebus non demiſit, duobus ante iudicationem diebus nõ riguit, iccirco neq; vrina ſubſiſtebat. Hegeſiſtratio ſuppuratio ad oculum enata eſt, & extremus dẽs ſuppurauit, rurſusq; curatus eſt oculus, & per nares pus craſſum deſcendit. Ad gingiuam carunculę paruæ, rotundę, diſceſſerunt. Huic circiter tertiũ diem affore ſuppuratio videbatur, deinde retro conuertebatur. Confertim autem mala & oculi intumuerũt. Quibus in febribus ardentib⁹ ad oculos aliquid abſcedebat, hi prȩrubras malas habebant & ſanguinem ex naribus profundebãt. Quinetiam & quibus tumores ad aures ſublati erant, fortaſſis autẽ potiùs ad articulos abſceſſus colligebantur, neq; tamen id pro cõperto habeo. Rigores quibuſdã cum tremore aderãt, prȩcordiorum diſtẽtio, muliebria decimoſeptimo cõparuerunt & abſolutã iudicationẽ fecerunt. Quę quidẽ ſi ſic perſeuerarẽt, tertio die, partim ẽt quinto, partim ſeptimo iudicatio cõtingebat.

Hegeſiſtrato duo extremi dentes inuicem erodebantur, extremus habebat ſupra gingiuam duo tubercula, vnum quidem iuxta eroſionem, alterum vero altera ex parte. Qua verò parte duo dentes ſeſe contingebant, ibi radices latæ, ſimiles, binę ſibi inuicem reſpondebant, altera ex parte vna erat medietas præterea rotunda. Mulier, cui ſanguis quarto & ſexto die è naribus profluxit, ſeptimo iudicatione eſt abſoluta cum maximo rubore. Mulieri vehemẽti capitis grauitate laboranti, iudicatio circiter vigeſimum diem contigit. Vigeſimo magno prȩcordiorum æſtu tenebatur. Septimo non multus ſanguis è naribus profluxit, deiectiones tenues. Ad octauum in oculum dextrum decubuit. Viro eadẽ contigerunt, niſi quòd ſeptimo die iudicatio facta eſt, liene in ſiniſtris aliquantulũ intumeſcente. Huic ad octogeſimũ diem, atq; etiam longiores oculi affectus obuenerunt, ideo fortaſſis ꝙ à iudicatione contigiſſent, & ꝙ multi eſſent. Temenei ſorori inflata præcordia & diſtenta longo ex interuallo apparuerunt. An verò etiam prægnans eſſet, non ſatis

compertum habui. Aluus primum reſtiterat, tuncq; vomitione conflictabatur, quæ poſtea non amplius aderat. Multa nanque glutinoſa & bilioſa aluus demiſit, neque præcordia obſtabant. Vndecimo die ad dextræ pollicem inflammatio oborta eſt, aluus affatim perrupit, & ſuperiore parte conceſſit, ex quo melius habuit. Etenim in ſomnum delatio & febris minuebatur, & quodammodo etiam facilior erat ſpiratio, quod per ſuperiora prauum quiddam vomitu reiecerat. Decimoſexto tenuis & crebra ſpiratio contigit & febris, mortua eſt. Ipſam febris ante abſceſſum corripuit, & ſeptimo ab abſceſſu periit. Fuit & hæc quodammodo rubicunda.

Apemanti ſororis filius præcordia tumida & lienem habuit, crebra ſpiratio erat, alui egeſtio glutinoſa & bilioſa quibuſdam ſtercoribus permixtis. Cùm ex opere defatigatus eſſet, vigeſimo die in pedes abſceſſus decubuit, idque ex iudicatione. Ex eo fortaſſis quòd laſſitudinis ſenſum habentibus, abſceſſus articulos potiùs petunt quàm oculum. Præcordia verò diſtenta erant, & ſanè etiam tuſſicula quædam paululum ſicca vexabat. Quæ relinquuntur poſt iudicationem recidiuas adferre ſolent, & quæ in ipſis morbis excernuntur, ſputum præmaturum, aluus, vita intemperans, & talia huiuſmodi. Apemantum ſedis dolores vexabant, & dextri lateris inanitatem, atque ad vmbilicum paulò infra pertingebant. Ex dextra parte ante dolorem vrina cruenta prorupit, tertio die deſiit. Et faber oppoſita parte ex eadem rectitudine dolorem ſenſit atque huic etiam vrina cruenta prorupit. Quæ vbi deſiiſſet, vtrique in vrinis quiddam ſubſidebat, idque tertio die. Plurimum autem ſubinde incaleſcebat Apemantus, quod non niſi ſiniſtra parte ſentiebat alter. Nicoſtrato etiam ad extremas partes dextras aliquid accidit, paulò infra quàm quibus in ſiniſtris. Oblongum verò quiddam ſupra lateris inanitatem vtriſque ad vmbilicum vſque extendebatur. Anus apud Soſileum aquæ intercutem ſpecie quæ pituita alba dicitur, laborabat. Tibiæ tumoribus duris, albis & mollibus vexabantur, pedeſque etſi minus, qui etiam partes infra femora pertingebant. Idque plæriſque difficilem exitum minabatur. Quinetiam lumbos peruadebant, & vẽter tenuis erat, præcordia ſubinania, anhe-

anheloſi verò non admodum. Ceſſantibus autem plurimis, etiam alia incumbebat cura, vbi oculorum acies cæſia reddebatur. Ac ipſa quidem oculorum cura paulò quidem lenior erat. Coxendicis autem & cruris dolores ex vtero pendere videbantur. Quos ſuppoſito medicamento odorato ex farina & vnguento, ſtatim diſcuti & deficere contigit. Tempus autem eius quod in oculum abſceſſit, annuũ fuit, quod vndiquaque immaturum erat, cui præſertim puſtulæ non omninò reſolutæ fuerunt. Tale quoque quiddam in deſquamatis vlceribus contigit. Puer in Hippolochi vico, cui ad vtraque præcordia aliquid continebatur quod durũ erat & parte inferna aliquantulum ſplendeſcens, quale quid ſimile fabri ferrarij vxori aqua inter cutem laboranti aderat, cui tenues procedentes deiectiones quadantenus mollitudinem attulerunt. Erat verò etiam ad ipſum dextra parte quodammodo planum, protuberans, & aliqua ex parte rotundum. Huic ab ortu vmbilicus denigratus fuit, & profundum vlcus erat, neque vmbilicus ferè cicatrice obductus fuit, pudendumque extrema parte denudatum erat, cùm nihil huiuſmodi ſtatim extitiſſet, neque conatum eſſet, tandemque magis fieret. Hic plurima vomitione reiecit, febricitauit, cibum auerſatus eſt, conualuit. At circa ſeptimum decubitus diem (antea nanque laborauerat) multa epota aqua, & alioqui fortaſſis neglıgentius ſe gerens, corporis iactatione torquebatur, & nonnihil conuellebatur. Vbi verò deſiit conuulſio, inſcienter extinctus eſt. Antea autem affatim minxit, & flatus cum ſtrepitu prodierunt, ſuperioreſque partes nulla ex parte ſunt emollitę. At ſtatim vbi deceſſiſſet, & illæ valenter ſunt emollitæ, & alioqui totum corpus velut ſcuticis cęſum, rubore infectum eſt, præterquã qua parte præcipuè tumor ſublatus fuit, multoque tempore calor perſeuerauit. Abderæ cuidam per inferiora erupit. Quidam etiam anteriore parte intumeſcebat abſque febre. Contactu verò tumor ille purulento affinis erat. Anhelatione laboranti famulæ, cui interdum ex vaſis ſanguis profluxit, menſium verò tempore denſata eſt ſpiratio. Quibus ceſſantibus febris oborta eſt, mamma ſiniſtra ſuperiore parte pus collegit, atq; etiam auris per initia. Olympiodori famulæ ſanguis ex nare dextra profluxit, & ad vigeſi-

mum iudicata eſt, non ſecus ac febricitantibus contingit. Alui deiectiones etiam quales per æſtatem graſſabantur, & quales Hipponacti contigerunt. Hyle Ariſtidæ ancilla octauo die exhibitis medicamentis purgantibus per inferiorem aluum ſigna edidit, qualia facilè ferentibus accidũt, ſi non præter rationem vires frangantur, neque ſpumantia, neque ſubcruenta, ſed ouis ſimilia excernantur, qualia Heraclidæ vxori. permultum purgata eſt & facilè tulit. Quæ in Bulagoræ vico perpurgata fuit, febricitare cœpit ex liene, cùm præcipuè quidem rubicunda eſſet (etſi qui dextra præcordia quadam ex parte, non ſublata quidem, verùm diſtẽta habent, ij maximè rubicundi fiunt.) Aluus initio perturbata fuit, & in oculum decubitus expectabatur. Huic die ſeptimo ex oculis prodiit ſalſuginoſa & mordicans lachryma, & per nares, & fauces, & aurem ſiniſtram. Decimoquinto ſudor cum rigore obortus eſt, nec antè rigorem iudicatio contigit, admodum ex virore palluit, facies circuntenſa eſt & collapſa, auris è directo lieni & lateri reſpondens, doluit. Pueris aluus conturbabatur & tuſſes ſiccæ aderant, interdum poſtremis diebus inter tuſſiendum pus ad humerũ colligebatur. Fulloni ceruix, caput, ſeptimo manus obtorpuit, nono crus ſtupidum fuit, tuſſis ceſſauit. Quæ malam diſtractam habuit, quinto menſe in vtero ad ſiniſtram tractionem ſenſit. Cranône Lycino Grammatico febre bilioſa correpto ex lienis vitio, capitis grauitas adfuit, ad lienem aſperæ quædam inæqualitates ſentiebantur, in labris vtriſque vlcera interna rotunda, parua aderant, deinde etiam paulùm ſanguinis è directo profluxit.

Famulæ quam nuper emtam vidi, cui durities magna dextra parte aderat, non admodum dolorem inferens, etiam venter magnus & diſtentus fuit, non aqua inter cutem laboranti ſimilis. Quæ & alioqui opima erat, neque admodum difficulter ſpirans, malè tamen colorata. Mẽſes à ſeptẽ annis non proceſſerant, inteſtinorum difficultate premebatur, neque tamen inanis egerendi conatus aderat, Tuncque quod in dextris erat dolorem inferebat, febres lẽtæ tenebant, non tamen vltra ſeptem dies. Aluus quoq; conturbata fuit, ſuccino ſimilia, glutinoſa quædam & plurima demittens. Diebus aliquot conualuit, poſteaque menſes profluxerunt,

fluxerunt,

fluxerunt,& ad ventrem attinentes partes molles erãt, corporiſque quod craſſum reddebatur, color laudabilis erat. Minois vxor quę ex compreſſione inter ſecandum in ſyderationem incidit,malo in pulmones incumbente,breui ſignificationem edidit, quibus diebus ſuperſtes erat, etiam aliud quiddam intus delituiſſe. Quæ naribus imponuntur medicamenta,ſi tertio die febris adfuerit,aut dolor quidem ſoluatur, craſſa per nares profluunt. Quòd ſi neque dolor neque febris ceſſet, tenuia ac fortaſſis vrentia. Tenue quidem, velut Hegeſippo, cùm ad noctem appoſitum fuiſſet. Craſſum verò huic aderat qui in Corintho ſpadoni ſimilis eſſe videbatur,& Celeuris filius erat. Maturi in morbis abſceſſus,num iudicatione decernant ſignificatur, ſi dum feruoris ſenſus eſt, non febricitent, & quæ implaciditatem faciunt facilè ferant,velut quæ Charoni in ſede contigerunt. At Leambio cùm exulceratum eſſe inteſtinum exiſtimaretur,medicamentis ad inteſtinorum difficultatem adhibitis, humerus & ſedes parte ſiniſtra exulcerata ſunt, abſque febre. A flatibus diſtento la[illegible]rum inanitas cum quodam dolore in tumorem ſublata eſt. Huic poſt multum lactis & meracioris vini potum, cùmque ſuperdormiuiſſet, nauſea illico & calor acceſſit. Deinde vbi accenſo foco, prunis coctam farinam craſſiorem pro cibariis comediſſet, ſubſtitit aluus,& purulentũ aliquid inſuper trãſmiſit. At ſede inflammata,febris omninò expers & doloris fuit,quod aſſeueranter dico. Senem qui in lapideis veſtibulis degebat,lumborũ dolor cepit & vtriuſque cruris,& vtrinque ad femora & tibias interdum,& quandoque genua deſcendit. Quo diutiſſimè perſeuerante multæ reuerſiones aderant. Tumor pedũ fuit,lumborum,tibiæ, & parui inguinum tumores, venter durus, totius imi ventris tenſio cum dolore. Plærunque veſica dura & dolẽs inuenta eſt,& progermina quædam,& calores aderant. At certè in oculis,auribus,naribus,manibus, iudicationum notæ quædam fiunt,& alia quędam in conſiderationem adhibenda ſunt. Æger quoque ipſe num ſudet, aut tangat,aut olfecerit,aut guſtauerit,& alia quoque animaduertenda. Pili,color,cutis,venæ,nerui,muſculi, carnes, oſſa,medulla,cerebrum,quæq; ex ſanguine proueniunt,viſcera, venter, bilis, reliqui humores, articuli. Deinde num

circa aurem dolor ſubnatus ſit,atque ibidem aliquid collectum fuerit,quod glandula non attingat,neque os purulẽtum ſit,& id ipſum ſenſim euanuerit, tumque febris ſtatim cœperit. Pulſus,tremores, conuulſiones, ſingultus,circumcirca vrgens ſpiratio,ſeceſſus,ex quibus in cognitionem venimus.Oculis purulentis ſi rumpantur magna vlcera fiunt, & ſi ſecantur,profunda,ac vtroque modo pupillæ vlcerantur. Ariſtæas ex vico Amphilochi quarto die delirauit,aluus aliquantulum ex virore palleſcẽtia demiſit, ſomni ſalubres aderant,& æger coloris erat candidi. Quibuſdam circa initia velut quidam tremor digitorum & labiorum inter loquendum aderat,reliquarumque partium, & effrenatam linguæ volubilitatem habebant.His præcipuè facies rubeſcebat, & inebriabantur, aut vomitione probè vtentes intumeſcebant. Qui ad Medoſadæ vicum habitabat, tenuia, minimè biliosa,aquoſa,multa deiecit, præcordia cedentia & tumida habuit,& ſopore detẽtus erat. Ad decimumquartum diem maximè cùm iudicatio procederet, rigor abſque tremore adfuit,membrorum diſſolutio,remiſſio,collapſio, alui deiectiones.Sopore detentus ex ſomno mente mouebatur non inſaniit,ad decimumquartum diem iudicatione eſt abſolutus, neque quicquam eorum quæ decernere ſolent obſtitit. Eodem modo alter circa initia nonnihil glutinoſa alui recrementa demiſit, ex quibus quod craſſum erat iudicatorium fuit,peruigil erat, poſt hæc nonnihil glutinoſa,aliquantulum bilioſa,matura,bilioſa,non tenuia prodierunt. Vbi verò conſiſtere cœperunt, celeres fuerunt iudicationes.Circa ſextum diem præcordia diſtendi viſa ſunt venarum agitatarum in morẽ,deinde circa ſeptimum dormiuit,ad nonum iudicatione eſt abſolutus.Vterque candidi erat coloris non fului. Excrementa aquoſa ſub dio aliquando expoſita,ſupernè lęuia,tenuia, infrà quod ſubſidentiam habuit glaſto admodum ſimile erat. Quibus dextra parte aliquantulum mollis diſtentio fit, phrenitici euadũt, niſi febre deſinente ſoluatur. Quibus verò prę ventris mollitudine, in ſe velut quiddam collectum cum dolore dureſcit, & valdè malignum eſt, neque diſſipari ſolet,fortaſſis tale quid in pus vertitur. At in dextris ſublati tumores, qui magna quidem ex parte molles ſunt, maximeque premẽti,

ſi quid

ſi quid ſubmurmurarit, non admodum maligni exiſtimandi ſunt. Quale quid in dextris ei accidit qui ex Amphilochi villa venerat, & ei qui iuxta Medoſadæ vicum habitabat, qui ſopore detinebantur & altiore ſomno corripiebantur.

Aëris conditiones quænam ſint, & quibus temporibus ac regionibus magis aut minus contingant, conſiderandæ ſunt. Ad iudicationem quoque morborum vigores interdum ſpectare oportet, & acceſſiones quæ quotidie, aut maturius, aut ſerius, tertio, quartóve circuitu inuadunt. Videndum etiam quibus in circuitibus quæ decernunt intumeſcunt, ſanguinem profundunt, & contrà. Quibus etiam in abſceſſibus morborum reuerſiones fiunt, temporum venæ, & collapſiones, & colorum mutationes ante iudicationes, & quibus iudicatio minimè contingit. Item corporis anxietates, diſtentiones, colorum mutationes ex rubro in pallidum, vbi iudicatio non fit, & cutis diſtentiones abſque iudicatione, oculi collapſio, corporis aſperitas cum ſiccitate. Quibus quidem volentibus lachrymæ emittuntur, nil mali portenditur, at quibus inuitis effluunt, malum. Quibus autem dentes vndiquaque lentore obducuntur, malum ſuſpectare licet. Qui vlcus in tibia habuit, & Attico vſus eſt, huic puſtulæ ſublatæ ſunt, rubræ, magnæ, idque tuſſis vice quæ poſtea vexauit, neq; enim antea tuſſiuit. In Æno horrorem ſentiebant quotquot ex capitis vulnere laborabant, malignè habebant, pus colligebant, poſt inanem egerendi cupiditatem ex via pedum dolor aderat, & cum mentis perturbationibus laſſitudines. Ex quorum numero Clinia cibos auerſabatur, contabeſcebat, pus interdum paulò cruentum, interdum pus intumeſcens reiecit. Hippei coniunx aqua inter cutem laborans, quæ etiam à tribus annis ad veris initia tuſſi vexabatur, maiorem autem puris copiam intro collegit, ſub hyemem aquoſa facta eſt. Ab illis verò medicamentis repurgata melius habuit. Ancilla mortua eſt. In tuſſientibus, iis quidem qui manibus laborabãt, velut puero qui ſarmenta contorquebat, & Amyntæ filio, vbi vtriſq; ſolius dextræ reſolutio contigiſſet, ceſſabat, deinde tuſſientes ea affecti ſunt. Qui verò aut equitarunt, aut pedibus iter fecerunt, in lumbis & fœmoribus eam ſenſerunt. Ma-

gna autem ex parte ſiccæ tuſſes erant, aut certè quidem violentæ. Enmyris vxor ægrorum in morem minimè affecta, abſque febre ſtupida eſt reddita, deinde in totius corporis tremorem res vertit, & colliquationem & cibi faſtidium ac ſitim, frigidaq; erat. Qui nocturna cæcitudine laborabant (nyctalopes dicuntur) plurimam vrinam reddebant, poſtea paulum quiddam emittebant. Iis verò tuſſi atque inſuper febre diuexatis tubercula ad aures circa ſeptimum aut etiam octauum diem erumpebant. Enmyris filia febre laborauit, & ex aure pus effluxit, haud certò ſcio an circa octauum diem. Quibuſdam verò dens præcipuè tertius inter ſuperiores exeſus fuit, & hic præ omnibus exeſus reperiebatur. In hunc dolor & quibuſdam etiam circum pus colligebatur. Interdũ verò vehementia ad aures tubercula exoriebantur, & hi magis tuſſiebãt quàm illi, interdum etiam ſuppuratio fiebat cũ febribus, & liberabantur ſeptimo die. Ex ingraueſcente præcordiorum tumore ſolutio nulla contigit aluo emollita inerant pauca, aliquantum glutinoſa, cõcreta quædam minimè bona. Lotium cruentum & ſputum ſpumãs reddebat. Is ad quem me deduxit Cynicus, ſeptimo die ingraueſcebat, ad decimum verò quartum diem iudicatione eſt abſolutus. Sed quæ ſenſim diſparuerunt malum portendebant. Fauces puras habebat, pauca, lata & matura expuebat, paucus è naribus ſanguis ſtillauit, capitis grauitas aderat & manuum ac crurũ diſſolutio; aluus ſoluta profuit, pedes ſemper caluerunt, ſomni aderant, nihilq; ad aures ſublatum eſt, quòd concocta expuiſſet. Demarati coniunx etiam inter horrendum pedes calidos habuit, ſiue ad ſuppurationem deuenit, nec ne, periit. Senex qui deceſſit, vnà cum vxore ſua ægrotabat, cui furioſum quiddam latẽs inerat. At vbi prodiiſſet lumbricus aliquantulum craſſus, & paucum cibi recrementum, ſtatim conquieuit, & dormiuit ac conualuit ſenex iſte, cutis corporis circumtenſa, extrema frigida, mollis erat, ab initio tremula habebat labra, manus & vocem, moderatè mente motus eſt, ore erat hianti, neque admodum difficulter ſpirabat: diebus haud procul viginti mortuus eſt. Quibuſdam præcordia ac aluus compreſſa ac conferta demiſerunt abſque murmure, interdum, vt Abderis, ſtellionum tunicis ſimilia. Id verò animaduertendum

uertendum quòd primùm cõtingit pridie iudicatoriorum dierum, quodq́ue bona & mala ſigna his diebus eueniunt, quibus diutius ingraueſcunt, aut quibus deſinendo tardius occupant. Tum quæ perfidè alleuant, tum ea per quæ ſeipſis morbi grauiores fiunt. Sputa pulmonum inflammatione laborantibus interdum bilioſa, breui ceſſaturum morbum, quæ valdè flaua, breuem fore indicant. Si qualia ſunt per initia, talia tandem ſe oſtendant, ea non admodum concoqui exiſtimare oportet, ſed iudicationem facere, qualis ei qui apud præceptorem erat contigit, & qualem aliàs interdum vidi. Nicippus in febribus per ſomnum veneris imagines habuit, nihiloq́ue ei deterius fuit, quod & ipſi ſæpius abſque noxa contigit. Id illi ceſſaturum prædictum fuit, cùm febres iudicatione ſolutę fuiſſent, quod & ita euenit. Critias febribus detentus, inſomniis, vt nouimus, vexabatur, quibus etiam ipſe vnà cum iudicatione eſt liberatus. Alcippus per ora venarum quæ in ano ſunt ſanguinem fundere ſolitus, curari vetabatur, curatus inſania correptus eſt, quæ febre acuta ſuccedente ceſſauit. In febribus acutis ſiti oppreſſi à Medicis, aut ſua ſponte potu interdicto vexati, multum bibere poſſe videntur. Iis frigida exhibita vt vomitio prouocetur, conducit. Sic nanque bilioſa aderunt. Neruos in ſeſe contrahi id indicat. Siquidem manus nerui ſuperiores vulnerati fuerint, manus ab inferioribus neruis tracta, deorſum inclinabit, contra verò aliter continget. Quibus teſtes intumeſcunt, tuſſi ſicca vexantur, & tuſſis vena ſecta in teſtium tumores deſinit, & inflammatione tentati tuſſiunt. Quinetiam febribus ex inguinum tumoribus obortis, tuſſes ſuccedunt.

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus, liber quintus.

OLitoris vxorem in Helide febris aſſidua detinuit, neque epota medicamenta quicquam profuerunt. Infra verò vmbilicũ in ventre quiddã durum erat & intumeſcens, ac vehementes dolores faciẽs, quod cùm manibus oleo iunctis validè eſt expreſſum & emollitũ, ac deinde plurimus ei ſanguis deorſum profluxit, ac cõualuit & vixit. Timocrates in Helide poſt longam potationem ab atra bile inſania cor-

reptus, epoto medicamento perpurgatus eſt, eaque purgatione multam pituitam & atram bilem tota die demiſit, quæ ſub veſperum ceſſauit, vbi multum laboris in purgatione pertuliſſet: hunc epota polenta ſomnus corripuit, & totam noctem tenuit ad ſolis ortum. In ſomno verò iis qui aderant nihil reſpirare, ſed mortuus eſſe videbatur, & nihil, neque quid diceretur, neque quid fieret ſentiebat. Corpore autem diſtento erat & rigido, vixit tamen & excitatus eſt. In Oeniadis Scomphus lateris dolore detentus ſeptimo die mortuus eſt cum delirio. Medicamentum autem deorſum purgans ebibit, cùm ipſo ante purgationem die mente cõſtaret, neque multum purgatus eſt. In purgatione verò ipſa delirauit. In Oeniadis Phœnici & Andreæ fratribus mala altera intumuit, & labrum quod ex anteriore parte malæ & oculo reſpondet, neque quicquam intro ſpectanti comparebat, neq; foris vllam puris ſignificationem edebat, ſed arida putredine intumeſcens marceſcebat, & mortuus eſt. Eadem quoque alteri contigerunt. Mortuus eſt autem hic quidem ſeptimo die, neque epotum medicamentum quicquam profuit. Phœnici verò putredo in circulum execta eſt, & vlcus ante mortem magna ex parte repurgatum fuit. Sed & hic mortuus cùm diu traxiſſet. In Oeniadis Pyridamus pulmonis inflammatione laborans, decimo die delirare cœpit, curatus verò tum ad ſeſe rediit, tum ſputa puriora reddebantur, & morbus in melius tendebat. Somno ei multo offuſo oculi aurigine tentati ſunt, & circa vigeſimum diem mortuus eſt.

Quidam in Oeniadis morbo detentus, cùm ſine cibo perſeueraret, ſtrepitum in ventre vehementem & dolorem percipiebat, ciboque aſſumto & comminuto, vbi poſt cibi ſumtionem tempus aliquod interceſſiſſet, non longè poſtea idem ſentiebat, corpusq; contabeſcebat & paulatim abſumebatur, neque alimentum ex cibis ſumtis percipiebatur, & per aluum demittebantur ciborum reliquiæ prauæ & exuſtæ. At cùm cibum recens deuoraſſet, tum minimè ſtrepitum ſentiebat, neque dolor detinebat. Hic ſumtis omne genus medicamentis tum ſurſum, tum deorſum purgantibus, nihil alleuabatur. Secta verò per vices, vtriuſque manus vena, donec exanguis fieret, tum demum alleuationem & mali liberationem ſenſit.

In Oeniadis Eupolemus coxendicis dextræ dolore conflictabatur, ac inguinis, & propinquæ coxendicis iuncturæ quæ eſt ab inguine & anteriore coxendicis parte. Huic ſanguis ex malleolo detractus eſt admodum multus, niger & craſſus, epotoque medicamento aluum deorſum purgante, multum purgatus eſt, & melius quidem ei aliqua ex parte fuit. Dolores verò non ceſſabant, ſed tum coxendicem, tum illius iuncturam ad ſedem (quæ κοχώνη dicitur) tum etiam inguinis loca ſuppuratio occupabat, ibique dolor erat intenſior. Pus autem os potius quàm carnem altè peruadebat, & aliquandiu ſic ſe habere ignoratus eſt, donec admodum debilis extitit. Tandem cruſtis valde multis, iiſq; magnis & denſis inuſtus eſt, puſq; multũ & craſſum effluxit, ac nõ paucis poſt diebus interiit, tũ ex vlcerum magnitudine, & multitudine tum ex corporis debilitate. Hic videbatur liberari poſſe, ſi vnica ampla ſectione ſectus fuiſſet, ac per eã pus dimiſſum eſſet, aut ſi altera ſectione opus erat, eam amplam admouere atque hæc in tempore facta oportuit. Lyconi in Oeniadis in reliquis quidem eadem contigerunt, dolores tamen ad crus non admodum peruadebant, neq; purulentus extitit, verùm ſanus longo interuallo. Medicamenta autem ebibebat, & cucurbitulas admouebat, ſanguis mittebatur, atque interea meliùs habere videbatur. Athenis quidam pruritu totius corporis, præcipuè tamen teſtiũ & frontis detinebatur, ac vehementer admodum vexabatur. Cutis toto corpore craſſa erat, ac qualis in lepra videri aſſolet, neque vlla ex parte præ craſſitudine apprehendi poterat. Hic nullis remediis iuuari potuit. In Melum autem ad balneas calidas profectus, prurigine & cutis craſſitudine liberatus eſt, hydrope tamen periit. Quidam Athenis cholera correptus, tum vomebat, tum infra demittebat, & doloribus cõflictabatur, ac neque vomitio neque alui deiectio ſiſti poterat, voxque defecerat, nec lecto moueri poterat, oculi caligine obducti & caui, conuulſiones detinebant, quæ ab inteſtinis profectæ ventriculum occupabant, & ſingultus. Quod ex aluo ſecedebat, vomitione longè copioſius erat. Hic epoto veratro cum lenticulæ ſucco, etiam inſuper alterum lenticulæ ſuccum pro viribus ebibit, ac tandem poſt vomitum ei ambo coacta ſunt & ſuppreſſa, verum perfri-

geſcebat. At calida admodum multa lotus eſt à pudendis deorſum, in tantum vt etiam ſuperiora incaleſcerēt, & vixit. Poſtridie verò polentam ſumſit. Gorgiæ vxori in Lariſſa menſtruæ purgationes quatuor annis ſuppreſſæ erant, præter valde paucas. Vtero autem, quamcunque in partem ſe inclinaſſet, pulſus atque grauitatis ſenſum præbebant. Fœtum concepit hæc mulier & produxit, emiſſaq; eſt in lucem nono menſe puella viua in coxendice vlcus habens, ac ſecundarum exitus conſecutus eſt, & copioſus admodum ſanguinis fluxus ſucceſſit, poſtridieque, & tertio, & quarto etiam ſanguinis grumi concreti. Febris eam decem primis diebus detinuit, ac in poſterum ei ſanguis ruber prodiit. Facies, tibiæ, pedes ambo, & femur alterum vehementer tumeſcebant. Cibos auerſabatur, ſiti verò vehementi torquebatur, ac maximè frigida cõferebat, vinum autem nullo modo. Venter excluſo primo fœtu exiguo quidem momento remollitus eſt, planè autem non concidit, ſed durior perſeuerabat, verùm citra dolorem. Quadrageſimo verò à primò die, quod præpoſterè conceptum fuit excidit, caro quædam, & venter concidit tumoreſque omnes, fluxuſque tenuis & ſanguis olens prodiit, ac conualuit.

Phæris mulierem ingens capitis dolor diu tenuit, quem neq; purgato capite quicquam alleuare poterat. Melius autem habebat cùm ei menſtrua expeditè prodibant. Hæc in intenſo capitis dolore peſſis odoratis ad vterum appoſitis alleuabatur, & aliqua ex parte purgata eſt, cumq; concepiſſet, caput doloribus leuatum eſt. Lariſſæa mulier prægnans decimo menſe copioſum ſanguinem quatuordecim diebus demiſit, plurimum tamen tribus potiſſimum diebus, antequàm puer in lucem ederetur. Decimoquarto puer mortuꝰ vtero excidit, cuius brachium dextrum lateri adhęreſcebat. Tertio die noctu eadem hora cùm puer prodiit, ſecundæ & purgamenta alba deciderunt, ac deinceps tribus diebus & noctibus multa quodammodo prodierunt. Poſthæc febris duobus diebus ac totidem noctibus tenuit, dolorq; totum ventrem & coxendices fereq; imum ventrem vexauit. Lariſſæ Hippoſthenes pulmonis inflammatione Medicis detineri, falsò tamen, videbatur. Principio quidem lucta ſe exercens duro in loco ſupinus cecidit, ſuperincidẽte ei aduer-

ſario,

ſario,& lauit frigida,cœnam ſumſit, & grauior ſibi videbatur.Poſtridie verò febris & tuſſis ſiccior, ac ſpiratio crebra tenuit.Quinto autem die cruentum paucum ſcreauit,& delirare cœpit. Cùm tuſſis vrgeret,tũ dolor pectus & dorſum infeſtabat. Sexto poſtquam ſternutaſſet ſanguis ex naribus effluxit ad quatuor ferè heminas.Sub veſperam neq; loquebatur, neq; quid fieret aut quid diceretur ſentiebat. Vndecimo mortuus eſt. Quinq; autem diebus quandoque bene ſentiebat,quandoq; verò mininimè, febre liber erat.Sputũ verò nullum excernebatur, neq; ſtertor detinuit,quoniam ſputum non aderat. Lariſſæ Scamander coxendicem ſyderatam habuit,& os diu diſparatum. Hic poſt magnã ſectionem,etiam ad os ipſum,deniq; inuſtus eſt,ac tũ duodecimo poſt ſectionem die conuulſio cœpit ac magis detinuit.Conuulſione autem tentabatur crus ipſum ad latera vſq;,quę ad alteram etiam partem perueniebat.Crus autẽ contrahebatur & extendebatur, cæteraq; mẽbra mouebat, & maxillæ riguerunt. Hic octauo poſt conuulſionis inſultum die,conuulſione periit. Vtriculis verò concalfactis ex eruo ad curationem totum corpus fouebatur,& ex infuſo per clyſterem tandem nonnihil ſtercoris ſubiit. Medicamentum affatim ſynceram bilem deturbans ebibit, & inſuper aliud deuorauit. Ac ſeceſſit quidem, nihil autẽ ex deuorato medicamento leuamenti ſenſit.Somnus paruus venit. Rurſusq; epoto ſub veſperam valido medicamẽto affatim ſynceram bilem deturbante,ſub ortum Solis mortuus eſt.Atq; diutius morbum ſufferre potuiſſet,ni vis medicamenti obſtitiſſet.

Lariſſæ Palamedis equiſo vndecim annos natus, ab equo in fronte ſupra oculum dextrum vulnus accepit, & ad os vitium perueniſſe videbatur,ex eoque modicus ſanguis proſiliebat.Hic magnam ſectionem ad os duplex vſque pertulit,& eo ſtatu os curationem accipiebat, quod etiam antea illico os vtero geſtabat. Sub vigeſimum diem circum aurẽ tumor exortus eſt. Febris cœpit & rigor,ideoq; potius augebatur tumor & dolor. Sub initia febris ex rigore cepit,& oculi,frons,ac tota facies intumuit.Hæc autem dextra capitis parte ferè contigerunt, peruaſit tamen tumor etiam ad ſiniſtram,ſed hic nullam noxiam attulit. Ad extremum verò febris continua prehendit. Atq; iſta minus affligebãt ad

octauum diem vſque. Poſt inuſtionem autem & medicamenti deuorati purgationem, illito tumori medicamento ſuperſtes fuit. At verò malorum cauſa nullo modo ad vlcus referenda erat. Theophorbi filio Lariſſæ veſica fœda ſcabie (lepram dicunt) laborauit, & glutinoſam vrinam reddebat, in eaque reddenda circa initium & finem dolore diuexabatur, & mentulam confricabat. Hic epoto acri medicamento vrinam promouente, ad veſicam nihil quidem ſeceſſit, ſed vomitione pus multum & bilem reddidit, cæteràque eiuſdem generis per aluum demittebat. Venter dolore cõflictabatur, & intus ardoris ſenſus percipiebatur. Reliquo verò toto corpore perfrixit & exolutionem ſenſit, neque quicquam aſſumere voluit. Huic medicamenti vis nimia ventriculum vehementer admodum exulcerauit, quo epoto tertio poſtea die extinctus eſt. Lariſſæ Antimachi vxor ferè quinquaginta diebus vterum geſtabat, & reliquo tempore cibos faſtidiebat, ſeptemq́ue diebus vteri & oris ventriculi dolore conflictabatur, & febris prehendebat. Ex quo tempore nihil per aluum ſeceſſit. Huic medicamentum deorſum purgans valentius quã par erat deglutiendũ eſt exhibitum, & bilem præ inedia & febre exuſtam vomitione reiecit. Neq; enim vllo potu vtebatur. Paucam verò vi quadam euomuit & in grumos contractam. Deinde vbi commota fuit, eam demittebat, & debilitari viſa eſt, aquaq́ue epota vomere renuit. Poſt hæc autem dolor vehemens inferiorem aluum detinebat, quæ à medicamento exulcerata erat, eiq́ue ſtatim poſt ſtercus ramentum ſubcruentum ex aluo ſeceſſit. Perpetuò verò increſcebat imbecillitas & incontinens corporis iactatio, & purgatio ad quinque heminas proceſſerat. Aqua multa vẽtri affuſa reſtitit aluus, aliud quippe nihil aſſumere poterat. Circa mediã noctem mortua eſt. Videbatur autem ſuperſtes eſſe poſſe, ſi aquam bibere aut ſtatim ante potionem vomere potuiſſet. Lariſſæ Oneſidemi ancillæ exulcerata eſt aluus & inteſtinum à bile per ſe commota, ac ſurſum & deorſum bilis & ſanguis prodibant, febriſq́ue detinuit. Huic imbecillæ in potu eſt exhibitum medicamentum deorſum purgans imbecillum, aquoſum & paucum, ex quo copioſa vomitione ſunt reddita, & amplius per inferna ſubierunt, ac ſub veſperam repetiue-

petiuerunt. Poſtero verò die febris aderat, verùm debilis. Aluus etiam exulcerabatur, & eædem adhuc deiectiones erant. Tertio autem die vehementi admodum febre correpta, ſub veſperum obiit. Hæc prorſus peritura fuiſſe exiſtimata eſt, minimè verò quandiu epota frigida vomitus tenuit. Vbi verò perfrixit aluus ſuperior, aqua perpurgata, poſt epotum ptiſanæ ſuccum frigidùm, ſic ex infuſo ſubluta eſt. Lariſſæ Eudemus valdè magnum & diuturnum patiebatur ſanguinis profluuium per ora venarum quæ ſunt in ano (Græci hæmorrhoidas dicunt) adeò vt exanguis eſſet, & bilis commota. Leniter tamen habebat toto corpore, & aluus deorſum conturbata, bilioſa demittebat, & hæmorrhoides remittebant. Poſt epotum medicamentum deorſum purgans, probè repurgatus eſt, ac inſuper ptiſanæ ſuccum ebibit, & amplius aluus turbabatur, dolorque ad præcordia aderat. In hoc hæmorrhoidibus manus eſt admota, cùm malè quodammodo affectus eſſet venter, & amplius curatione opus eſſet, ac vomitus afflixit. Tandem verò ex irritato medicamentis cancro, febris adorta eſt, nec ante mortem dimiſit. Interdum quoq; cùm rigor ſubiens dimiſiſſet, febris adfuit, ipſiſque ex aluo bilis ſeceſſit, flatus partim prodibat, partim intus remanebat, dolorque ventrem affligebat. Hæmorrhoides verò deinceps à purgationibus extra anum eminere cœperunt, & per eas flatus exiſtebat, qui à ſternutione ortum ducebat.

Lariſſæ quidam haſta lata percuſſus, à tergo vulnus accepit, cuius acies infra vmbilicum penetrauit, & cùm liuore ac tumore amplum ſpatium peruaſit. Poſt acceptum vulnus deinceps dolor primò vehemens tenebat & venter intumeſcebat. Poſtridie exhibito medicamẽto deorſum purgante, quiddam ſubcruentum deiecit, & mortuus eſt. Huius inteſtina non eſſe ſana, venterque ſanguine redundare videbatur. Apellæus Lariſſæus annos attingens propemodum triginta aut paulò minus, morbo detinebatur, quo noctu magis inter dormiẽdum quam interdiu corripiebatur, & duobus ferè annis laborabat ante mortem. Bilem autem flauam interdum vomitione reiiciebat vbi excitabatur, quãdoque etiam atram. Hic vehementi admodum capitis purgatione & longo interuallo vſus, atq; etiam bis epoto me-

dicamento, ſex menſes tranſegit. Edax autem erat & corpore bilioſo, ac poſt multam luctam vehementi rigore correptus eſt, & febris inuaſit, morbuſq; noctu afflixit. Poſtridie verò rurſuſq; altero die, ſanus eſſe videbatur. Subſequente autem nocte, vbi cœnaſſet, à primo ſomno morbus corripuit, qui noctu & interdiu ad cœnæ tempus vſque tenebat. Mortuus eſt ante quam ad ſe rediret. Primùm corporis dextra ac facies, reliquumq; corpus, conuulſione tentabantur, deinde ſiniſtra peruadebat, cumq; quietus eſſe videretur, ſopore & ſtertore detinebatur, rurſuſq; morbus excipiebat. Eumelo Lariſſæo crura, manus, & maxillæ riguerunt, neq; extendere, neq; flectere poterat, niſi quis extenderet aut flecteret, vt nec maxillas diducere, niſi quis diduceret. Neque verò alia corporis parte dolorem ſentiebat, neq; quicquam comedebat præter mazam, & mulſam potabat. Vigeſimo die ſedens ſupinus decidit, & à lapide vehementer in caput percuſſus eſt, eiq; oculorũ caligo offuſa eſt, neq; longè poſtea ſanus ſurrexit, & omnibus erat liberatus, niſi quòd è ſomno cùm excitaretur, articuli aliquantulum colligati eſſe videbantur. Ætatis autem erat iam duodecim annorum aut tredecim. Menſibus verò tribus aut quatuor laborauit.

Lariſſæ virgo poſt paucum ſanguinem vomitione reiectum, purulenta euaſit, febribuſque correpta, non ante liberata eſt quàm vitam cum morte commutaſſet, quæ tertio menſe contigit. Ante mortem autem aures obſurduerunt, neque exaudiebat, niſi quis valdè acclamaret. Ante verò quam ſanguinem vomitione reiiceret, iam debilis erat. Lariſſæ Dyſeridis ancilla iuuencula, cùm venere vteretur, vehementer affligebatur doloribus, aliàs verò dolorem nõ ſentiebat, neque concepit vnquam. At cùm annum ſexageſimum attigiſſet, poſt meridiem vehementibus velut partus doloribus conflictabatur. Poſt multum verò ante meridiem porri eſum, vbi dolore correpta eſt omnium qui antea tenuerunt vehementiſſimo, exurgens aſperum quiddam in ore vteri contrectauit. Deinde cùm iam animo linqueretur, ab alia muliere manu immiſſa expreſſus eſt calculus aſper, fuſi verticillum propemodum æquans. Ac tunc ſtatim ſanitati eſt reſtituta, & deinceps perſeuerauit. Malienſem plauſtrum onuſtum qua parte coſtæ ſunt, calcauit,

cauit, eaſque confregit, & ei aliquanto tempore pus infra coſtas ſubſtitit. Subter lienem inuſtus, & curatione per linamenta concerpta adhibita, ad decem menſes peruenit. Secta cute in omento, foramen viſum eſt vtrinque penetrans, & ad renem oſſaque putredo perueniebat. Fefellit nos huius corporis habitus bilioſus, & quæ in corpore inerat multa omenti putredo ſicca, aliarumque carnium, quas ſtatim oportuerat, quoad eius fieri potuiſſet, medicamento ſicco inuadere, dum vir aliquid habebat virium. Humidis namque nihil proficiebatur, ſed putredo inualeſcebat. Sub linamentis verò ſubſiſtente humore, rigor corripiebat & febris, putredoque augebatur. Iſtuc autem putridum quiddam, ſubnigrum & graueolens affluebat. Antequam verò ad curationem aggrederemur, ferè quotidie multum foras traiiciebat, quod nec facilè fluebat. Cognita eſt morbi natura altius defixa eſſe quàm ſubter cutem. Adeo vt omnibus ritè adminiſtratis, ſeruari tamen non poſſe videretur, etiamſi ventris profluuium inuaſiſſet.

Autonomus in Omilo ex capitis vulnere obiit decimoſexto die, æſtate media lapide ad ſuturas in medium ſinciput cominus immiſſo. In quo non animaduerti eum ſectione indigere. Opinionem verò meam fefellerunt ſuturæ in ſe teli noxiam continentes: poſtea nanque & conſpicuum extitit. Primùm certè ad clauiculam, deinde verò ad latus dolor admodum vehemens, ortus eſt, & conuulſio ad vtranque manum peruenit. Vlcus enim medium caput & ſinciput occupabat. Ad ſectionem ventum eſt decimoquinto die, neque pus multum prodiit. Cerebri verò membrana ſine putredine apparebat. In Omilo famula duodecim ferè annos nata, ex capitis vulnere moritur decimoquarto die æſtate media, vbi impacta à quodam ianua os colliſum & fiſſum fuit. Ad ſuturas verò vulnus erat, quòd certè ſectione egere eſt animaduerſum. Sectum eſt autem non quantum oportuit, verùm quod in ipſo relictum eſt, in pus verſum fuit. Octauo die rigor, febris prehendit. Habebat verò non commodè, ſed quantum etiam prioribus diebus cùm febre vacabat. Nono autem die quod reliquum erat exectum eſt, & pus

valdè exiguum cum ſanguine ſubeſſe viſum eſt, membranaque pura erat, ac ſomnus quidem cepit, febris verò poſthac non dimittebat. Conuulſio autem manum ſiniſtram occupabat, quòd dextra potiùs parte vlcus haberet. In Omilo Cyrenius vbi pus intro collegiſſet, triginta diebus ſerius quàm oportuit inferiori ventri vſtionem adhibuit, & moderatè habebat, reſiccatumque pus in ventre fuit. Calidiſſimo verò anni tempore, ex pomorum, aliorumq; inutilium eduliorum eſu, febris prehendit, aluique profluuium ac mortuus eſt. Hecaſon in Omilo perinde ac alter ſerius inuſtus eſt. ferè tamen totus venter reſiccatus eſt. Difficultate autem inteſtinorum correptus, vbi eam euaſiſſet, quiduis edebat, donec totus intumuit, eique pus per inferiora erupit & alui profluuio ſublatus eſt. Hecaſoni in Omilo ex corporis impuritate & praua purgatione, grauis in coxendicem dolor incubuit. Quo quidem demittēte, febribus correptus eſt, diuque lectulo decumbens, neque bibebat quicquam, neque ſitiebat, debilis autem erat & crebrò horrores ſentiebat. Huic probè quidem, vt conueniebat, morbus ſublatus eſt. Corpus verò ab oblatione opem ſentiebat. Sub extremum morbꝰ per inferiora erupit, ac omnis cum multa bile ſeceſſit, & mente motus mortuus eſt. Videbatur autem morbum euaſiſſe. Salamine qui in anchoram delapſus eſt, in ventre vulnus accepit, & vehementiſſimis doloribus conflictabatur. Epotum autem medicamentum neq; deorſum demiſit, neque vomitione reiecit. Quæ ſeipſa iugulauerat, ſuffocabatur. Cui longè poſtea medicamētum deorſum purgans deuorandum exhibitum, per aluum demiſſum eſt. Adoleſcens Eubœa veniens, vbi poſt multas infernas purgationes intermiſiſſet ac quieuiſſet, febri correptus eſt. Deinde cùm ſibi videretur per ſuperiora purgādus, medicamentum deorſum purgans imbecillum, nempe radidicem ebibit, & quarto poſt potionem die mortuus eſt, cùm nihil perpurgatus eſſet, ſed ſomnus tenuiſſet, neque ſitis ſedari potuiſſet. Serua quædam barbara, cui ex deglutito medicamento pauca quædam per ſuperiora prodierunt, quæ ſuffocabāt, per inferiora verò multa, nocte mortua eſt. Eubienſis quidam medicamento deorſum purganti ebibito tribus diebus purgabatur ac mortuus eſt. Manum autem

puru-

purulentam ad cubitum vſque habebat. Symmachi puer à bile præfocabatur, noctu inter dormiendum, & cùm febris eum detineret. Epotum autem medicamentum non continuit, neq; purgatus eſt, ſex etiam ante mortem diebus. Qui prope curriculum habitabat, vbi noctu ſanguinem vomitione refudiſſet, poſtridie cũ multa ſanguinis vomitione & ſuffocatione mortuus eſt. Ad lienem verò & infra copioſus ei ſanguis ſecedebat. Puer in ventrem & iecur à mulo ictus, obiit quarto die. Spirationem autem crebram habebat, neque intelligentia valebat, & febris detinebat.

Hermophili filius diebus vndecim laborauit. Febris autem detinebat, neque ciborum reliquiæ ſubierant. Ac imprimis quidem delirio correptus eſt, quod noctu deſiit. Poſtero verò die voce defectus iacuit cum ſtertore, diſtortis oculis, febricitans. In os autem immiſſa penna, bilem atram vomitione reiecit, & ex infuſo per clyſterem ſtercus multum prodiit. Ariſtionis ſeruæ pes ſuapte ſponte, ſyderatione tentatus eſt, iuxta pedis medium, interna parte ex obliquo, & oſſa putrilagine concepta diſceſſionem fecerũt, ac paulatim fiſtuloſa prodibant, aluique profluuio ſuccedente mortua eſt. Mulier ſana & obeſa, ex medicamento conceptus gratia deglutito, ventris dolore & inteſtinorum torminibus conflictabatur, ac intumuit. Spirandi difficultas inſtabat & animi conſternatio cum dolore. Sanguinem paucum vomitione reiecit, & quinquies emortua eſt, vti expiraſſe videretur, ac neque vomitu ex aqua frigida, dolor vrgens aut ſpiratio remittebat. Frigidæ verò ferè amphorę triginta corpori affuſę ſunt, quòd ſanè vnicum opem ferre videbatur, ac poſtea bilis copioſa infra demiſſa eſt. Vrgente verò dolore nihil ſecedere poterat, vixit tamen. Antander ex deglutito medicamento alioqui nullam noxam ſenſit, at circa veſicã dolor tenere viſus eſt, quæ ſtatim multo recremento repurgata eſt. Poſt meridiem dolor vehemens valdè tenebat, ac in poſterum diem ſuffocatio, animi conſternatio, & corporis diſiectio. Vomebat etiam ac nihil per aluum demittebat, noctu malè habebat, neque ſomnus inuaſit. Poſtridie verò multum ex aluo prodiit, ac demum ſanguis, & periit. Athenadæ puero maſculo vlcere excedente (phagedænam vocant) laboranti, dens ex ſiniſtra

parte inferior, ex dextra verò ſuperior doluit. In aure dextra pus collectum eſt, non amplius vrgente dolore. Cerdo qui in Pityo erat calceum aſſuens, ſeſe ſupra genu in femur pupugit, & ferè ad digiti longitudinem ſubulam adegit. Huic ne ſanguis quidem vllus effluxit, & vulnus celeriter coiit. Totum autem femur intumeſcebat, & tumor ad inguen & lateris inanitatem extẽdebatur. Hic tertio die mortuus eſt. Quidam accepto in inguine à ſagitta vulnere quem nos vidimus, pręter omnem ferè expectationem ſeruatus eſt. Neque enim ſpiculum, quod nimis altè deſcenderat, eductum fuit, neque vlla memoratu digna ſanguinis eruptio, aut inflammatio aderat, neq; claudicauit. Inuentum autem ſpiculum ſexto demum anno ex quo vulneratus erat, eduximus. Iniecta autem erat ſuſpicio illud inter medios neruos latuiſſe, venamq; nullam aut arteriam diuiſam fuiſſe. Qui iaculo acuto in poſteriorem partem paulò infra ceruicem ſauciatus eſt, vulnus quidem accepit aſpectu minimè effatu dignum. Neque enim altè penetrabat. Non longè autem poſtea ſublato iaculo, diſtendebatur in poſteriora contractus, velut qui in ſcapulas rigeſcunt, & poſteriorum partiũ diſtentione tentantur, maxillæq; conſtrictæ erant. Si quid etiam humidi ore contineret & deuorare tentaret, in nares regerebatur, ac in reliquis ſtatim deterius habebat, alteroq; die mortuus eſt. Adoleſcentem per aſperam viã maturato curſu calcis dolor cepit, inferiore præcipuè parte. Quo loco abſceſſus nullus factus eſt, qui humorem cogeret. Quarto tamen die locus vniuerſus nigricabat ad talum vſque, qui aſtragalus dicitur, & cauitatem illam quæ eſt ad planum pedis, quod στῆθος vocatur. Quod denigratum fuit nõ diſruptum erat, verùm priùs è medio ſublatus eſt. In totum verò poſt curſum vixit viginti diebus. Qui ad oculum ſauciatus fuit, vulnus quidem in palpebra accepit, cuſpis verò abundè demerſa fuit, ſpiculum autem extremũ vlterius extabat. Reciſa palpebra cuncta exemta ſunt, nullumq; detrimentum adfuit. Oculus nanque remanſit & citò conualuit. Sanguis autem liberaliter & abundè profluxit.

Pulchra erat virgo Nerij filia, & ferè annos nata viginti, cui à muliercula amica ludente lata manu ſinciput pertuſum eſt, ac tunc quidem oculorum caligo corripuit, & ſine reſpi-

reſpiratione erat, cumque domum perueniſſet, illico febris vehemens cepit, & capitis dolore tentata eſt, cum faciei rubore. Septimo autem die, ad aurem dextram pus grauiolens, aliquantulum rubrum cyatho amplius prodiit, meliuſque habere & alleuari viſa eſt. Rurſus inualeſcente febre in ſomnum propenſa erat, neque loqui poterat, faciei pars dextra contrahebatur, difficultas ſpirandi ac conuulſio cum tremore aderat, & lingua impediebatur, oculuſque ſtupefactus eſt, nono mortua eſt. Cleomenis puerum hyeme cibi faſtidium cepit, à quo ſine febre extenuabatur, ciboſque ac pituitam vomitione reiiciebat, duobuſque menſibus inappetentia conſecuta eſt. Coquo ex phrenitide gibboſa ſpina facta eſt, neque huic medicamentum purgans epotum opem vllam attulit, ſed vinum nigrum & panis in cibo balneis abſtinuiſſe & leuiter confricari, neque multis fomentis calefieri, ſed blandè. Cuidam circa vigeſimum ætatis annum, poſt epotum abortiuum dolor contigit & multorum bilioſorum, pallidorum, porraceorum vomitus. Vbi bibiſſet conuulſio prehendebat, & linguam commanducabat. Quarto die ad eam ingreſſus ſum & erat ei lingua magna, nigra, oculorũ album rubeſcebat & peruigil erat. Quarto die ſub noctem mortua eſt. Origanum oculis & dentibus potu exhibitum nocet. Puellam quæ ex abrupto loco decidit vox defecerat, corporis iactatio prehendit, & ſub noctem copioſum ſanguinem vomitione reiecit, qui copioſior ſiniſtra parte, in quam impegerat, effluxit. Mulſam non ſine negotio abſorbebat, ſtertor & crebra ſpiratio, velut moribundis, aderat. Venæ quæ ſunt in facie diſtendebantur, & decumbebat ſupina, pedes incaleſcebant, leuiter febricitabat, vox defecerat. Septimo die vox erupit, paulatim incaleſcebat & ſeruata eſt. Pythocles lac multa aqua permixtum ægrotantibus exhibebat. Pernionibus medeberis ſcarificando & pedes calefaciendo, ſic vt maximè igne & aqua excalfacias. Oculis noxiam adferunt lens, poma dulcia, & olera. Lumborum, crurum & coxendicis dolores ex laboribus obortos, aqua marina calida & aceto perfundere oportet, vel intincta ſpongia fouere. Lanis verò ſuccidis deligare & pellibus agninis. Fullonibus in inguinibus tubercula exoriebantur

dura & ſine dolore, circaque pubem & in collo magnitudine ſimilia erant. Antea quidem febris tuſſiculoſa tenuerat. Tertio menſe aut quarto venter contabuit, calores acceſſerunt, lingua arida, ſitis aderat & alui deiectiones moleſtæ, mortui ſunt. A Macedone quidam lapide in caput percuſſus, decidit. Tertio die vox defecerat, & corporis incontinens iactatio erat, febris parua, tempora non admodum pulſabant. Nihil omninò audiebat aut ſapiebat, neque quieſcebat, ſed quarto die mouebatur. Mador tum circa frontem, tum ſub naſo ad mentum vſque erumpebat, & mortuus eſt. In Delo Eniates quidam retro in latus ſiniſtrum iaculo percuſſus, vlcus ſine dolore quidem habuit. Tertio verò die grauis dolor ventris prehendit, nihil ex aluo ſecedebat, verùm ſub noctem ex infuſo per clyſterem ſtercus prodiit, neq; dolor intermittebat, ſedes ad teſtes eminebat. Quarto die dolor ad pubem & ventrem detinebat, neque quieſcere poterat, bilioſa affatim ſyncera vomitione reiecit, oculi quales animo deficientibus. Poſt quintum diem mortuus eſt. Calor quidam tenuis aderat.

Iaculo in iecur percuſſo illico cadaueroſus color affuſus eſt, oculi concaui extiterunt, corporis incontinens iactatio & implaciditas aderat. Mortuus eſt antequàm concio dimitteretur, cùm prima luce vulneratus fuiſſet. Polemarchi coniugi per hyemem angina laboranti guttur intumuit cum multa febre, & ſanguis miſſus eſt, faucium ſuffocatio deſiit, febris perſeuerabat. Sub quintum diem tumor ad læuum genu cum dolore ſubortus eſt, eique ad cordis regionem quiddam coaceruari videbatur, ac reſpirabat velut qui in aquam demerſi ſunt reſpirare ſolent, & ex pectore ſtrepitus quidam edebatur, idemq; cõtingebat quod fatidicis mulieribus quæ Pythone afflatæ, quòd ventre oracula fundunt, Engaſtrimythi, hoc eſt ventriloquę, dicuntur. Circiter ſeptimum aut nonum diem ſub noctem aluus affatim prorupit, & liquida multa quæ praua exiſtimabantur demiſit. Ipſa verò tandem voce defecta mortua eſt. Ventres in morbis medicamento purgante ſubducere conuenit, inferiores quidem vbi materiam concoctam & conſiſtentem videris (cuius rei ſignum eſt, ſi neque anxietate, neque capitis grauitate diuexati ægri fuerint) aut vbi calores mitiſ-

ſimi

ſimi fuerint, aut vbi finita acceſſione deſierint: ſuperiores verò in ipſis acceſſionibus. Tunc nanque etiam per ſe humores in ſublime efferuntur, cùm anxietate & capitis grauitate, aut incõtinenti corporis iactatione ęgri conflictantur. Cuidam ex caſu in cubitum vulnerato, ob ſiderationem cubitus pus colligit, quo iam matureſcente glutinoſa ſanies exprimitur, qualis etiam Leogeniſco & Demarcho Agleutelis filio. Eodem verò modo neque admodum ex iiſdem pus vllum effluxit, quale quid Æſchyli filio contigit. Plæriſque autem pus colligentibus horror & febris accidebat. Parmeniſci puero ſurditas obtigit, cui contulit aurem non eluere, ſed ſola lana expurgare, & oleum aut netopum infundere. Deambulationes quoque imperare, manè ſurgere, & vinum album bibere. Aſpaſij vxori ex vehementi dentis dolore malæ in tumorem ſublatæ ſunt. At vbi ex caſtorio & pipere os colluiſſet, alleuamentum ſentiebat. Callimedontis filio ad tuberculum in collo enatum, durum, magnum, immaturum & dolorem excitans, contulit vena ſecta in brachio, aut lini ſemen vino albo ſubactum & oleo maceratum cataplaſmate impoſitum & deligatum, valdeque coctum, aut in aqua mulſa decoctum cum fœnigræci, hordei aut tritici farina. Meliſſandro magno gingiuæ dolore & tumore oppreſſo, vena in brachio ſecta eſt. Alumen per initia adhibitum curſum cohibet. Aqua inter cutem laboranti vtile eſt corpus laboribus exercere, ſudores mouere, pane calido oleo intincto, & pauco potu vti, caput tepida lauare. Vinum quoque album & tenue, ac ſomnus auxilio eſt. Bias pugil ſuapte natura vorax, in choleram morbum incidit ex carnium eſu præcipueque ſuillarum crudiorum, & vini ſuauis ebrietate, ex bellariis ac dulciariis, cucumere, pepone, lacte, & polenta recenti. Æſtate verò cholera morbus & febres intermittentes vigent. Timochari hyeme deſtillatione in nares præcipuè vexato, poſt veneris vſum cuncta reſiccata ſunt, laſſitudo, calor, & capitis grauitas ſucceſſit, ſudor ex capite multus manabat. Erat autem etiam per ſanitatem ſudoribus obnoxius. Tertio die conualuit. Poſt caniculam febres vigebant, in quibus ægri ſudoribus diffluebant, neque à ſudore penitus perfrigeſcebant, ſed rurſus incaleſcebant, longæque ac ferè ſine iudicatione erant, neque

admodum ſitim adferebant, paucis ſeptimo aut nono deſinebant, vndecimo, decimoquarto, decimoſeptimo & vigeſimo iudicatione ſoluebantur. Polycratem febris inuadebat, & quòd ad ſudorem attinet, quæ ſcripta ſunt ei contigerunt. A medicamento aluus purgata eſt, & febris mitis erat. Denuo ſub veſperam circa tempora & collum parui ſudores, deinde etiam toto corpore dimanabant, rurſusq; incaluit. Ad duodecimum & decimumquartum diem febris intendebatur, & alui recrementa pauca erant. A purgatione poſt ſorbitionum vſum, circa decimumquintum diem vētris dolor ad lienem & lateris ſiniſtri inanitatem prehendit, qui cùm calidis admotis, minusq; frigidis iuuaretur, ex molli per clyſterem infuſo deſiit.

Magnæ nauis præfecto anchora manus dextræ indicem & os infernum colliſit, ex quo inflammatio, ſideratio, & febris ſucceſſit. Quo modicè per aluum repurgato, calores & dolores leues fuerunt, ex digito aliquid decidit. Poſt ſeptimum diem ſanies laudabilis exibat, ac deinde ſe nō poſſe omnia lingua explicare dixit. Prædictio facta eſt partium poſteriorum diſtentionem (opiſthotonum dicunt) aduentare, & ad id conferebant maxillæ cohærētes, deinde ad collum affixæ. Tertio verò die totius corporis in poſteriora conuulſione cum ſudore tentabatur. Sexto poſt prædictionem die mortuus eſt. Telephanes Harpali ex liberta filius luxationem in pollice deorſum accepit, vnde inflammatio & vehemens dolor inſecutus eſt. Quo remiſſo in agrum profectus eſt, vnde rediens ex lumbis doluit, lauit, ſub noctem maxillæ cohærebant, & in poſteriora diſtentio (opiſthotonum vocāt) aderat. Sputū ſpumans ægrè dentes pertranſibat, tertio die mortuus eſt. Thrinon Damonis filius ex tibiæ vlcere iuxta malleolum, cùm ad neruum ſanè purum medicamentum erodens fuiſſet adhibitum, diſtentione in poſteriora, quam opiſthotonum dicunt, mortuus eſt. Animaduertendum ſanè eſt num in omnibus internis puris collectionibus, & oculorum laboribus, ad noctem dolores fiant. Tuſſes per hyemem vigent, præcipuè verò auſtrino cœli ſtatu, craſſa multa albaq; ſcreantibus febres ferè ſuccedebant, & quinto die deſinebant. Tuſſes verò ſub quadrageſimū, quale quid Hegeſipoli contigit. Eutychides ex cholera

lera morbo in cruribus neruorum diſtentionem ſenſit cum inferna alui deiectione. Bilem abunde ſaturatam multam, & vehementer rubram ad tres dies noctesque vomitione reiecit, cum corporis imbecillitate & incontinenti iactatione. Nihil verò continere poterat, neque cibi, neq; potionis quicquam. Vrinæ quoque multa ſuppreſſio, eiusque tranſitus qui ad inferiora tendit. Vomitione fex mollis prodiit, & deorſum quoque proiecta eſt. Androphani vocis defectio & delirium aderat, quibus ſolutis multis annis ſuperfuit, & in morbum relabebatur. Lingua verò toto tempore arida perſeuerabat, neque loqui poterat niſi collueretur, magnáque ex parte admodum amara erat. Interdum quoque cordis dolor affligebat, quem venæ ſectio ſoluit. Huic aqua aut mulſa in potu exhibita contulit. Veratrum nigrum ebibit, neque bilioſum niſi paucum prodiit. Demum per hyemem decumbens mente abalienata erat, & lingua ſimiliter vitiis afficiebatur, calor tenuis erat ſine dolore, lingua decolor, vox qualis pulmonia laborantibus, è pectore veſtem exuebat, ſéque educi iubebat, nihil verò apertè proloqui poterat, ſub noctem mortuus eſt. Nicanor cùm ad conuiuium prodiret tibicinæ metu afficiebatur, adeo vt cum tibias inflaret eamque in conuiuio tibia canentem audiret, præ timore turbaretur, neque ſuſtinere poſſe diceret, ſi nox eſſet, de die verò, nihil commoueretur. Quæ quidem eum diu comitabantur. Democles qui cum illo erat, caligine tentari & exoluto eſſe corpore ſibi videbatur, neque per præruptum locum iter facere, neque pontem, ac ne minimè quidem profundam ſcrobem tranſmittere, verum per ipſam ſcrobem adire poterat. Quod eum aliquandiu tenuit. Phœnicis hic erat affectus. Ex oculo dextro plærunque velut fulgor coruſcare videbatur, paruoque poſtea temporis interuallo, dolor in tempore dextro inſiſtebat, & poſteriorum colli vertebrarum contentio aderat, ac circum dentes durities, quos diſtētus diducere conabatur. Vomitiones vbi cōſecutæ erant commemoratos dolores ſubmouebant & leniebant. Quinetiam ſanguinis miſſio auxilio erat, & veratri potio cuiuſquemodi humores eduxit, porraceos verò maximè. Parmeniſco ēt antea animi deſperatio accidebat, & vita defungi cupiebat, interdum verò rurſus ſecuro erat animo.

Canonis famula ex prægreſſo capitis dolore mente erat abalienata, clamor aderat, eiulatio multa, parum quieſcebat. Sub quadrageſimum diem mortua eſt. Decem ſub mortem diebus voce defecta fuit & conuulſione tentata. Adoleſcẽs poſt multum meri potum, quodam in tẽtorio ſupinus dormiebat, cuius in os ſerpens Arges dictus ſubiit. Quod ſanè cùm ſenſiſſet, neque loqui poſſet, ſtridere dentibus cœpit, & ſerpentem deuorauit, ſummoque dolore detentus, velut ſtrangulatus, manus prætendebat, ſeſeque iactabat, & conuulſione mortuus eſt. Eodem quoque modo circa eoſdem dies mortuus eſt Timocharis famulus, melancholicis affectibus iiſdem ac tantis (vt videbatur) tentatus.

Nicolai filio circa brumam ex compotationibus horror obortus eſt, ſub noctem febris, poſtero die vomitus bilioſus, ſyncerus, paucus. Tertio die frequenti adhuc concione ſudore per totum corpus oborto, deſiit. Diopethis ſorori ſemitertiana affectæ, ſub acceſſionis tempus vehemens oris ventriculi dolor contigit, totoque etiam die perſeuerabat. Eiuſmodique oris ventriculi dolor reliquis mulieribus ſimiliter contingebat. Attamen ſub Vergiliarum occaſum talia viris rarius contingebant. Vxor Epicharmi ante partum, inteſtinorum difficultate laborabat, dolor vehemens aderat, alui recrementa aliquantulum cruenta, mucoſa. Vbi peperiſſet, confeſtim ſanitati eſt reſtituta. Polemarchi vxori articularibus doloribus vexatæ, vehemens quidam coxẽdicis dolor contigit, cuius cauſa fuere minimè profluentes menſes. Per noctem totam ad meridiem vſque vox intercepta fuit, audiebat tamen & mentis compos erat, manuque indicabat ad coxendicem dolorem adeſſe. Epicharmo ſub Vergiliarum occaſum humeri dolor & ad brachium grauitas contigit, ſtupor aderat, crebræ vomitiones, & aquæ potio. Euphranoris filio puſtulæ culicum morſibus non abſimiles eruperunt, verùm pauco tempore durauerunt, poſtridie febris inuaſit. Poſt fauonium ad autumnale Æquinoctium ſqualores multi contingebãt. Sub canem æſtus magni, venti calidi, febres in quibus ægri ſudoribus diffluebãt, aurium tubercula multis aderant. In oppugnatione circa Datum Tychon catapultæ in pectus vulnus accepit paruoque poſt interuallo riſus ei aderat cum perturbatione. Videbatur

debatur autem Medicus cùm lignum eximeret, circa ſeptũ tranſuerſum haſtilis partem aliquam reliquiſſe. Cumq; ſub veſperam ei dolor commotus eſſet, infuſum per clyſterem & per medicamentum aluum deiiciens exhibuit. Primam noctem implacidè tranſegit. Sub diluculum verò & medico & reliquis melius habere viſus eſt. Prædictum eſt conuulſione accedente celeriter periturum. Poſtera ergo nocte implacidus, inſomnis, in ventrem plærunque recumbens, ſub tertij diei exortum conuulſione tentatus, tum temporis mortuus eſt. Billo in dorſum vulnerato ſpiritus multus cum ſtrepitu ex vulnere prodiit, & ſanguis multus prorupit. Deligato verò medicamento quod cruentis vulneribus adhibetur, ſanatus eſt. Philes puerũ ex oſſe denudato in fronte, nono die febris detinuit, os liuorem contraxit, mortuus eſt. Et Phaniæ & Euergetæ liberis, liuore contactis oſſibus febreq; detentis, cutis ab oſſe diſceſſit, neque pus comparuit. Ariſtippo ſagitta in ventriculum magna vi & grauiter impacta, vehemens ventris dolor celeriterque ardor aderat, nihil deorſum demittebat, incontinenter corpus iactabat, bilioſa abundè colorata vomitione reiiciebat, poſteaq; melius habere videbatur, rurſusque paruo interiecto tempore dolores vehementer corripuerunt, venterque velut in inteſtini tenuioris morbis affectus erat, calor, ſitis aderat, & intra ſeptem dies vitam cum more commutauit. Neapolis verò ex ſimili vulnere eodem modo affectus fuit. Ex acri autẽ per clyſterẽ infuſo aluus affatim prorupi,]tcolore tenuui, pallido, nigricante ſuffuſus eſt, oculis erat ſquallidis, ſplnedidis, intus reuolutis & defixis. Metrodori puero ex dentis dolore maxillæ ſyderatio, & ſupercreſcens in gingiuis caro, ac moderata ſuppuratio contigit, tum molares, tum maxilla ipſa deciderunt. Abderæ mulieri cuidam carcinoma in pectore extitit, & ex papilla ſanies ſubcruenta effluebat, intercepta autem fluxione mortua eſt. Ex fluxione quæ ex dimidia capitis parte contingit, quidam dolebant; & per nares humore ſecedente, moderatè febricitabant, tandemq; quinta die perfrigerabantur. In partu concuſſæ circa pectus & latera dolor obortus erat, exſcreatio purulẽta, tabes ſubſtitit, ſex dies febris detinuit, dehinc rurſus alui profluuia, ceſſatio, febres, alui conſtipatio accidit, tandemque ſeptima

die mortua eſt. Anginoſæ manus dextra & crus doluit, leuis febris detinebat, ſuffocatio tertio die remiſit, quarto conuulſione tentata & voce capta fuit, ſtertebat, dentes conterebat, malarum rubor aderat, quinto aut ſexto die mortua eſt. Signum ad manum ſubliuidum apparuit. Et alia quædam ex palato ſtertorem emittebat, lingua reſiccabatur, pulmonis inflammatio aderat, mente conſtans mortua eſt. Olynthi quoque quidam aqua inter cutem laborans, repente voce captus eſt, per diem ac noctem mente captus mortuus eſt.

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus, liber ſextus.

Sectio prima.

1 QVI ex fœtus corruptione & vteri tumoribus ad capitis grauitatem deueniunt, iis ad ſinciput dolores maximè fiunt, & in reliquis vteri doloribus, iis octo aut decem menſibus in coxendicem morbus deſinit.

2 Eorum qui acuminato ſunt capite, partim quidem valida ſunt ceruice, qui cùm cæterorum membrorum, tum etiam oſſium robore præſtant, partim verò capitis doloribus & aurium fluxionibus tentantur, quibus oris palatum cauũ eſt, & dentes permutatim variant.

3 Quibus ex palato os diſceſſit, iis medius deſidit naſus. Quibuſdam verò, qua ex parte dentes procedunt, ſummus naſus ſimus efficitur.

4 Puerorum fulgores cum pubertate in quibuſdam mutationes habent, atque etiam aliàs.

5 Ad renem doloris grauitas vrget cùm cibo implentur, pituitamq; vomitione reiiciunt, vbi verò dolores plurimùm exercuerint, æruginoſa, & leuius quidem habent. Liberantur autem doloribus vbi cibi vacuati fuerint, arenulæq; fuluæ ſubſident, & cruentam vrinam reddunt, femoris quod è directo reſpondet, ſtupor ſentitur. Quietem agere non conducit, ſed exercitationes, non repleri. Iuuenibus veratrum exhibere oportet, poplitem cædere, vrinam cientibus vacuare, attenuare ac emollire.

6 Menſtruæ purgationes aquoſis mulieribus lõgo tempore

tempore perſeuerant. Quòd ſi non celeriter prodeunt, tumoribus conflictantur.

7 Cranone dolores inueterati frigidi, recentes verò calidi, eorumque plærique à ſanguine fiebant. Qui etiam ex coxendice frigidi.

8 Affectus qui ad vehementes rigores tendunt, ferè non niſi propè vigorem miteſcunt.

9 Rigorem vrinarum ſuppreſſiones præcedere ſolent, ſi cum bonis ſignis proceſſerint, & aluus permeet, ſomnique affuerint. Quinetiam febris genus, ac forſitan etiam quæ ex laſſitudinibus contingunt in conſiderationem adhibenda ſunt.

10 Quibus rigores fiunt, nil ferè abſcedere ſolet.

11 Crurum effœminationes, veluti ante morbum, aut ſtatim ex morbo iter facienti fiunt, atq; ideo fortaſſis quòd ex laſſitudinibus aliquid in articulos abſceſſit, ex quo etiam crurum effœminationes.

12 Tubercula meliora æſtimanda ſunt quæ foras protuberant, & in acutum ſublata ſunt ac faſtigiata, æquabiliterque matureſcentia, neque in ambitu dura, & deorſum tendentia, neque bifida: contraria verò mala, quæq; plurimùm diſtant ea peſſima.

13 Autumnus ſua feritate & malignitate interaneorum animalia gignit, & oris ventriculi dolorem, ac febres horroris ſenſu inſignes, atramque bilem.

14 Ad dignoſcenda principia acceſſiones in conſiderationem adhibere oportet, ac in omni morbo quale eſt ſub veſperam acceſſiones moueri, & nũ annus in veſperam vergat, ac lumbrici tenues, aſcarides dicti, tum moueantur.

15 Tuſſicula infantes ſi prehenderit cum ventris perturbatione & febre aſſidua, indicat poſt iudicationem bimeſtri, in totum vigeſimo die, ad articulos etiam tumores fore. Qui quidem ſi è ſuperioribus partibus infra vmbilicum in inferioribus articulis cõſtiterint, probari debent. Si verò in ſuperioribus partibus, nõ æquè morbum tollunt, niſi pus collegerint. Quòd ſi in humeris ſuppurationes faciant, tum tantula ætate iuſto breuiora & tenuiora brachia efficiunt, (Græci galianconas quaſi muſtelæ cubito præditos vocãt.) A morbo quoq; liberabit vlcuſculorum in inferiores par-

tes eruptio, dum rotunda non ſint, neque altè inſederint. Huiuſmodi namque tum maximè pueris pernicioſa ſunt. Soluet etiam morbum & ſanguinis profluuium, quod potius in natu grandioribus apparet.

16 In morbis præcipitibus, vbi malè habent ægri, vltro quidem profluens lachryma, bono eſt, inuitis verò malum denunciat. Quibus etiam palpebræ circumtenduntur, malũ ſignificatur. Malum quoq; quod in oculis inareſcit, tenuiſſimæ lanugini aut aquarum aſpergini ſimile, quæ ἄχνη dicitur. Oculorum denique hebetatio ac retuſio, & ſquallor, malum denunciat, quique intrò corrugantur, qui concreti ſunt, ac ægrè vertuntur, & intrò ſunt conuoluti, quæq; alia prætermittuntur.

17 Febrium partim quædam manui mordaces apparẽt, quædam verò mites. Partim verò quædam minimè mordaces apparent, increſcentes tamen. Aliæ autem acutæ quidem, at quæ tamen manui cedant. Partim verò confeſtim exardeſcunt, aliæ autem in totum debiles apparent & aridæ. Quædã etiam ſalſæ, nonnullæ verò flatulentæ, aſpectu horrendo, aliæ tactui madentes. Aliæ quoque prærubræ, quædam etiam liuidæ, quædã præpallidæ, aliaq; id genus.

18 Corporis diſtentio & articulorum duritas malo eſt, ipſeq; æger exolutus, & artuum perfrictiones, malum portendunt.

Sectio ſecunda.

1 Dilatare, coarctare, hoc quidem certè, illa verò minimè.

2 Succi hi quidem expellendi, illi verò exiccandi. alij autem inſerendi, idque interdum quidem, interdum verò minimè.

3 Corpus, cutem, carnes extenuare, incraſſare oportet, atque alia, ac partim quidem, partim verò minimè.

4 Lenire, exaſperare, indurare, emollire, & hæc quidem, illa verò minimè. Excitare, torporem inducere, aliaq; quæcunque id genus.

5 Deriuatione vti oportet vbi reuulſioni confeſtim aliquid conceſſeris, & renitentia emollire.

6 Humorem alium nec prodeuntem educere oportet, cum

eum verò qui prodit vnà ex vaſis effundere.ſimile quoddam opus facere,velut ſi dolor dolore ſedatur. Diſſimilia ſi ſurſum ſublata tendant, per inferiora ſoluere conuenit, atque his contraria facere, velut capitis purgatio, venæ ſectio, ſi quando non inconſultò detrahitur.

7 Abſceſſus, veluti glandularum tumores, eorum quidem locorum vnde propagines ducunt, atque etiam aliorum,ſpecimen exhibent,ac præcipuè viſcerum,ac tum certè ij maligni ſunt.

8 Spiratio parua frequens,magna rara, parua rara, frequens magna, foras magna procedens, intrò parua, intrò magna,foras parua.Hæc quidem protenſa,illa verò vrgens. Duplicata intrò reuocatio qualis ſuperſpirantibus. Calida item & frigida.

9 Aſſiduarum oſcitationum longa ſpiratio medela eſt. At eorum qui non bibunt,aut vix quidem,breuis ſpiratio.

10 In directum laterum dolor,præcordiorum diſtentiones,lienis tumores,& ex naribus eruptiones fieri debent.In auribus item directio,& magna ex parte talia in oculis ſpectanda ſunt.Videndum ſanè vtrum omnia,an ea quidem ab infernis ſurſum in rectum ferantur,qualia quæ iuxta maxillas,aut oculum,aut aurem fiunt,an verò quæ à ſuperioribus deorſum,non in directum tendāt?Quamuis anginę tumores rubicundi, & laterum dolores ſecundum directionem fiunt. An quæ ex ſuperioribus partibus infra iecur diſtribuuntur,qualia quæ in teſtes & varices decumbunt.Hæc in conſiderationem adhibenda ſunt, quemnam ad locum ferantur,& ex quo, & quamobrem.

11 Temporum venæ non conſiſtentes,neque ſplendidus color, ſi ſpiratio intus deficit, aut tuſſis ſicca, non maligna adfuerit,in articulos decubitum fore denunciant, idque vt plurimùm ſecundum diſtentionum rectitudinem quæ in ventre fiunt. Horum verò plæriſque qui natura candidioris ſunt habitus,etiam facies impensè rubet, neque ſanguis ex naribus, aut paucus, profluit. Et quidem ſi quid ex his quæ effluunt intus relinquitur,ad abſceſſum morbus eſt accommodatus. Eodem modo ſi ſitis remanet, oriſque ſiccitas & inſuauitas,ac cibi faſtidium. Tales ſunt autem febres non acutæ, ſed quæ reuerſiones faciunt.

12 Quæ poſt iudicationem relinquuntur, recidiuas facere ſolent. Primùm igitur lienis tumor accidit, niſi in articulos deſinant, vel ſanguis ex naribus profluat, aut præcordiorum dextrorum contentio, niſi vrinæ exeant & viam quodammodo ſibi faciant. Ipſa enim vtrorũq; interceptio, horum iure quodam recidiuas faciet. In his igitur abſceſſus procurare conuenit, ſi non fiant, qui verò iam fiunt declinare, eos autem qui quales, & qua oportet prodierunt, recipere. Qui verò non admodum prodeunt, coadiuuandi ſunt, quidam etiam qui prorſus ſunt incommodi, auertendi, maximè ſi futuri ſunt, alioqui cùm recens cœperint.

13 Sanguinis è naribus eruptiones quæ quarto die fiunt, difficilem faciunt iudicationem.

14 Febres quæ die vno intermittunt, & ſubinde rigore corripiuntur, iudicationem à quinto ad ſeptimum circuitum deducunt.

15 In his quæ ad tertianarum naturam propius accedũt, nox acceſſionem præcedens moleſta eſt, quæ verò ſubſequitur plærunque leuior exiſtit.

16 Tuſſes ſiccæ parum irritantes per febrem ardentem, pro ratione ſiticuloſæ non ſunt, neque linguas exiccant, ſiquidem non à malignitate ſed à vento accidant, quod & inde manifeſtũ fit. Cùm enim loquũtur, vel ore ſunt adaperto, tum tuſſiunt, alioqui verò minimè. Hoc autem in febribus ex labore obortis maximè fieri adſolet.

17 Nil temerè aſſentiendum, neque quicquam negligendum.

18 Contraria paulatim inducere oportet & interquieſcere.

19 Capitis poſteriore parte dolenti, ſecta in fronte vena recta profuit.

20 Præcordiorum ſucceſſiones ex quibus & quales fiant ſpectandæ ſunt, atque etiam aliæ, & in viſcerum inflammationibus quantum valeãt, ſiue ex iecore in lienem, ſiue contra ferantur, & quæcunque ſunt eiuſmodi.

21 Reuellenda ea ſunt quę quo non oportet vergunt, ſin autem quonam conuenit, iis tum viam ſtruere decet, quamnam in partem ſingula tendunt.

22 Ad puſtulas latas, quæ ferè non pruriunt, (quales Simon

mon per hyemem habuit, qui vbi ad ignẽ inungeretur, aut calida lauaretur, iuuabatur) vomitus non conducebant. At certè fomentis calidis adhibitis iuuari potuiſſe exiſtimo.

23 Quæ maturationem deſiderant, ea occludi conuenit, contraria verò exiccare & aperta eſſe.

24 In oculis fluxione tentatis, reuulſionem ad fauces facere conuenit, ſi modo conferre videatur. Atque vbi eructatio conducit, & alia quæcunque id genus.

25 Meatus recludendi ſunt, vt nares, atque alij quibus opus eſt, & vt conuenit, & qualia, & quanam via, & quando, & quantum oportét, velut ſudores, aliaque ſanè omnia.

26 Magnis in malis facies bona ſi fuerit, bono eſt. In paruis verò bonæ ſignificationi contraria denuncians, malum ſignificat.

27 Mulieri quæ apud magnum Theatrum poſt Heroum habitabat, morbus arquatus ſuperuenit. Qui apud Timenæ neptim decumbebat, colore atro ſuffuſus eſt.

28 In Perintho vrina genitali ſemini ſimilis eſt reddita, eaque eorum quæ circa abdomen erant affectuum iudicationem attulit. Taliaque vrinæ liberabant, cùm neque flatu copioſo, neque glutinoſo ſtercore multo egreſſo emollirentur. Neque enim ſanè magna erant præcordia. Qui ſeptimo die braſſicam comedit, cùm adhuc difficulter ſpiraret, circa abdomen emolliebatur rectè ſpirans effectus eſt, eique aluus eſt exagitata.

29 De ſanguinis humore aquoſo ita eſt exiſtimandum, quòd pauidos & peruigiles facit, ſiue malus, ſiue bonus fuerit.

30 Quibus lien deorſum propendet, iis pedes, genua & manus calent, nares & aures ſemper frigent. Videndum igitur num iccirco tenuis illis ſanguis ineſt, num verò & natura talem habent.

31 Suppurationibus vmbilicus terminus, quæ ſi in pus verti debeant, his alui perturbantur.

32 Lien non ſuperiore, verùm inferiore parte durus, rotundus, latus, craſſus, longus, tenuis. Minus autem his qui grauedine ex capite laborant.

33 Ad diligentem ægrotorum procurationem Medico vi-

dendum eſt quænam de morbo interrogationes fieri debeant, quæ narrat æger qualia haberi debeant, vt accipiendi ſermones, quæ ad ægrum, quæ ad aſſidentes, & quæ ad ea quæ extra ſpectantur attinent.

34 Quoniam in calidiore ſolidioreque, dextra ſcilicet vteri parte, mares concipiuntur, ideoque nigri ſunt, & venæ extra prominent, longeque bilioſiores exiſtunt.

35 Mas concreuit coaluitque citius, vbi motus eſt conquieſcit, & tardius augeſcit longioreque tempore.

36 Quòd ſolidior & bilioſior euadit, & ſanguine copioſiore ſit præditus, in cauſa eſt locus hic animalis calidior.

Sectio tertia.

1 Cutis raritas alui denſitatem efficit, cutis coarctatio, carnium auctionem, ventris torpor, omnium conturbationem & vaſorum impuritatem, cerebri conſumtio, vnde & caluitium, inſtrumentorum attritionem.

2 Corporis euacuatio curſu fit, quiete, palęſtra, multis obambulationibus velocibus. Quibus maza cocta vt plurimùm, panis autem modicus conuenit.

3 Extenuationis ſignum eadem diei hora obſeruare oportet. Statim nanque corporis moles contrahitur & concidit. De laboribus aliquid remittendum, alioqui defluet. Vno enim & eodem modo totum corpus concidit. Tunc autem cùm iam collapſi fuerint, ſuillas aſſas offerre conuenit. Cùm verò reficiantur id indicat, quòd rurſus floridum corpus efficitur.

4 Exercitationis modum indicat ſudor guttatim effluens, qui velut ex aquę ductibus emanat, aut ex tumore compreſſio.

5 Mulierem quam primùm Cranône curaui, cui lien natura magnus erat, febris ardens prehendit, prærubra erat cum difficultate ſpirandi. Decimo die ſudor vt plurimùm ex ſuperioribus partibus profluxit, quinetiam & ex inferioribus decimo quarto die.

6 Ex capitis grauedine & raucedine laborantibus, vbi febre corripiuntur, iis ferè morborum reuerſiones non fiunt.

7 Quod

7 Quod in pus vertitur, id morbi reuerſionem non facit. Ipſa nanque maturatio, ſimul & iudicationis & excretionis rationem habet.

8. Quibuſdam cùm venerem exercent venter inflatur, quod Damnagoræ accidit. Quibuſdam verò tum crepitus fit, vt Arceſilao.

9 In his qui alarum inſtar prominentes habent ſcapulas, flatus ſimul cauſa eſt. Sunt enim flatulenti.

10 Valdè frigidum, velut nix & glacies, venas rumpere & tuſſes excitare ſolet. Humorum verò collectiones facit, quales ſunt oblongæ circa aures eminentiæ, à Satyrorum ſimilitudine Pherea dictæ, aut rotundæ, arborum quarundam tuberculis ſimiles, quæ Gongronæ vocantur. Quinetiam & corporis durities ſimul cauſa exiſtit.

11 Poſt mictionem coitio, num ideò pueris potius contingit quòd ſint calidiores?

12 Figuras quaſdam corporum magis alleuare, ex eo perſpicuum, qui cùm ſarmenta manu flecteret aut intorqueret, ac præ doloribus decumberet, arrepta ſumma defixi paxilli parte inhæſit, & alleuamentum ſenſit.

13 Quem ex montano labore iuxta pontem vidi crura hinc inde iactantem, huic altera tibia minimùm extenuabatur, femora autem plurimùm. Vrina verò & genitale ſemen non retinebantur.

14 Quicunq; alata latera natura habere dicuntur, quòd à tergo ſcoptula operta alarum inſtar emineant, idque ex cauſæ imbecillitate accidit, ij in malignis deſtillationibus ſiue excretio fiat, ſiue non fiat, malè habent.

15 Rigores quidem mulieribus à lumbis inchoant magis, & per dorſum deinceps ad caput feruntur. Quin & viris poſteriore magis quàm anteriore corporis parte. Horremus ſiquidem exterioribus magis quàm interioribus corporis partibus, veluti cubitis, femoribus. Sed & cutis raritas id indicat, cuius indicium eſt pilus. Si verò aliundè rigent, forteque ex vlceribus, ex vaſis rigor inchoat.

16 Curationis ſumma ex primo ortu, cauſa, plurimis ægri ſermonibus, iiſque quæ ſenſim in cognitionem veniũt, colligenda eſt, ac perdiſcendum num inter ſe ſint ſimilia, an diſſimilia, vt ex diſſimilitudinibus vna ſimilitudo fiat. Hæc

vtique via eſt,hacq; ratione quæ rectè ſe habent explorantur,quæ verò ſecus,deprehenduntur.

17 Sanguinis è naribus profluuium accidit,aut his qui aliquantulũ palleſcentes nigricant,aut ex rubro palleſcunt, aut aliquantulum pallent. In quibus vbi paulum conceſſeris, ſicco aliquo medicamento incraſſare oportet. In aliis verò minus incraſſandum.Sicco autem albo medicamento ad ea vti oportet,quale eſt galla,aut alumen.

18 Vbi venerem exercere aut hircire incipiunt,tum ſanguinis profluuio tentantur.

19 In mulierum congreſſibus quidam crepitum edunt, vt Arceſilaus. Sunt qui vbi congreſſuri ſunt,corpore horrēt ac corrugantur. Quibuſdam verò vbi congreſſi fuerint, venter inflatur, vt Damnagoræ.

20 Mutationes cauere oportet,in eoq́; obſeruanda eſt cibi parcitas, & quod laſſitudinem adimit, & quod bibenti ſitim arcet.

21 Quæuis extenuatio cutem laxat, deinde diſtenditur refectio contrà.Cutis collabentis corrugatio,renutritæ extẽſio,horridum,læue,alterum alterius ſignum exiſtit,itemque ſubbilioſum, & ſubrubrum. Eadem ratione mammæ demittuntur,graciles verò reuelluntur & diſtenduntur:etſi id non eam ob cauſam fieri quis exiſtimauerit,ſed quia corpus carne repleatur.

22 Iugula conſpicua in quibuſdam videntur & venæ apparentes.

23 Herodicus febricitantes tum multis obambulationibus,tum multa lucta & fomentis conficiebat, idq́; malè. Febris enim fami, luctæ, obambulationibus, curſibus,frictioni,iis vtique omnibus eſt inimica. Laborem igitur labore curabat. Inde venarum rubor, liuor, pallor, aut laterum dolores molles contingebant.

24 Sitim prohibet,os claudere, tacere, auram cum potu frigidam introducere.

25 Videndæ ſunt cauſæ ex quibus morbi cœperint, ſiue capitis dolor,ſiue auris, ſiue lateris prehenderit. Cuius rei dentes,& in quibuſdam glandularum tumores ſignificationem afferunt.

26 Quæ ſuboriuntur vlcera & tubercula, ac febres de-

cernere

cernere nata ſunt, ſi non affuerint, iudicationem ipſam tollunt. Quibus verò aliquid intus relinquitur, iis certiſſimæ & celerrimæ morborum reuerſiones fiunt.

27 Rotunda ſputa, qualia in Pleno viſa ſunt, delirium portendunt.

28 Qui ſanguinem per ora venarum quæ in ano ſunt profundere ſolent, neque morbo laterali, neque pulmonis inflammatione, neque vlcere exedente (phagedænam dicunt) neque furunculis corripiuntur, neque tuberculis quæ à cicerum ſimilitudine terminthi dicuntur, ac fortaſſis ne lepra quidem, forteque neque aliis id genus. Intempeſtiuè tamen curati multi, breui huiuſmodi morbis correpti ſunt, eamq; ob cauſam perniciosè habuerũt. Quod & in reliquis abſceſſibus, velut fiſtulis cõtingit, qui aliorum medela ſunt. Et in his quidem videndum eſt, quibus in morbis quæ facta ſunt liberant, eoſdem ſi antè fiant prohibere.

29 Loci alterius noxios humores loca quædam excipiunt, aut ob dolorem aut grauitatem, aut aliud quippiam, aut quòd cum aliis communitatem habeant, liberant.

30 Quòd aliò ſanguis inclinet, ideò non amplius exit, ſed iuxta humoris cognationem eiuſmodi ſputa excreantur. Atque interdum horum quibuſdam opportunè ſanguinem detrahere conuenit, in aliis verò perinde atque his, id non æquè conſentaneum.

31 Incruenta ſpuẽtibus, ſanguinis detractionem prohibet anni tempus, lateris dolor, bilis.

Sectio quarta.

1 Quibus iudicationis tempore exorta ad aures tubercula non ſuppurauerint, iis euaneſcentibus morbi reuerſio contingit, factaque pro recidiuarum ratione morbi reuerſione, rurſus attolluntur & permanent, non ſecus ac febriũ reuerſiones, eodem circuitu. In his ad articulos aliquid abſcedere poſſe ſperandum eſt.

2 Vrina craſſa, alba, qualis Archigenis puero aderat, interdum in febribus quæ ſunt cum laſſitudinis ſenſu quartò die prodit, & ab abſceſſu vindicat. Quòd ſi præter hæc ſanguis è naribus abundè profluat, etiam prorſus liberat.

3 Qui articulari morbo detentus, inteſtini dolore dextra

parte vexabatur, leuius habebat. Vbi verò hic curatus fuit, magis dolebat.

4 Agaſij filia adhuc puella, crebra ſpiratione vexabatur, mulier verò effecta, non ita pridem à partu, leui dolore correpta eſt. Cumque graue pondus ſuſtuliſſet, protinus quidem in pectore aliquid concrepuiſſe viſum eſt. Poſtridie tũ creber anhelitus (aſthma vocant) tenuit, tum coxẽdix dextra indoluit. Quumque hæc doleret, tum etiam creber anhelitus fatigabat, qui dolore deſinente ceſſabat. Sputum ſpumoſum reiecit, per initia verò floridum, quod vbi cõſtiterat, vomitionem filioſam & tenuem referebat. Dolores autem potiſſimùm aderãt cùm manu laboraret. Huic allio, ſuilla, ouilla & bubula interdicere viſum fuit. Difficultate autem ſpirandi laborantibus, clamore atque præcipiti iracundia abſtinendum.

5 Cui in capite tumor ad aures depaſcendo proſerpebat, ei primùm alumen vſtum admotum profuit. Is alium abſceſſum habuit ea ratione fortaſſis quòd os abſcedere oportebat, quod ſexageſimo die ſupra aurem diſceſſionem fecit, cùm in ſumnmo vertice vulnus eſſet.

6 Homo craſſiora inteſtina ad inſtar canis habet, maiora tamen. Appendent autem ex mediaņis membranis, quæ meſocôla dicuntur. Hæ verò ex neruis à ſpina ſub ventre procedentibus.

7 In quibuſdam ægrotis eſt gratificandum, velut eſt, vt mundè tum potus tum cibus parentur, tum etiam quęcunque videt & attingit mollia ſint. In aliis quoque gratificari oportet quæ non magnam noxam afferunt, aut quæ facilè ſarciri queat, velut frigida, vbi ea opus eſt. In his etiam Medicum ægroto ſe gratum præbere conuenit, qualia ſunt ingreſſus, ſermones, corporis habitus, veſtitus, tonſura, vngues & odores.

8 Aquam vbi decoxeris, partim quidẽ vt aërem recipat efficies, partim verò, vt vas plenũ non ſit, & operculũ habeat.

9 Quòd multi ex immodico ſanguinis profluuio aqua inter cutem corripiuntur animaduertendum eſt.

10 Si qualia opus eſt purgentur, tum facilè tolerant.

11 In Æno qui continenter leguminibus veſcebantur, tum mares, tum fœminæ, crurum impotentia conflictabã-

tur,

tur,in eaque perſeuerabant. Et verò qui eruo in cibum vtebantur, ex genuum dolore laborabant.

12 Vigilantem externis partibus calidiorem eſſe,internis autem frigidiorem,apparet. Dormienti verò vice verſa contingere.

13 Calidæ naturæ refrigeratio, aquæ potio, & quietem agere conuenit.

14 Somnus in loco frigido, ſtragulis corpori iniectis, capiendus eſt.

15 Quæ ſtanti adeſt ſomnolentorum nictatio,ſomnum profundum facit.

16 Imbecilla victus ratio frigida,valida verò calida.

17 Aquarum quæ arte carent,partim quidem ab æthere excreta,cum tonitru, aut media æſtate demittitur, partim verò nimboſa, & mala eſt.

18 Tum aqua,tum vigilia,voraces homines efficiunt.

19 Percalidam naturam calido anni tempore, cubile in aëre frigido,craſſam efficit, in calido verò extenuat.

20 Valetudinem excolunt citra ſatietatem cibis veſci,& impigrum eſſe ad laborem.

21 Leuem inter vigilandum ſitim ſomnus ſedat,eam verò quæ ex ſomno orta eſt, vigilia interdum.

22 Qui plurimo calore abundant, ij magna ſunt voce præditi. Plurimus etenim aër frigidus inſpiratur. Duorum verò magnorum magna quoque ſoboles exiſtit.

23 Qui calido ſunt ventriculo,frigidas habent carnes & graciles exiſtunt. In iis venæ prominentes apparent, & ad iram ſunt proniores.

24 Per exuperantes terræ ſiccitates, volucrum genus probè valet.

25 Videndum vter teſtis extra promineat (quod *τράγος* Græcis dicitur.) Quòd ſi dexter,mas; ſi verò ſiniſter, fœmina portenditur.

26 Oculi vt valuerint,ita & totum corpus. Color quoq; ad deterius aut melius confert. Æquum eſt autē prout ſe habuerit alimentum,ita etiam externas corporis partes affectas eſſe.

27 Inter lethalia ſigna numeratur calidus vapor per cutem emanans, ſi prius nares ſpiritum frigidum emiſerint. Vitalia verò contra ſe habent.

28 Cibos labores præcedere oportet.

Sectio quinta.

1 Morbis naturæ medentur.

2 Natura ipſa ſibi per ſe, non ex conſilio motiones ad actiones obeundas inuenit, partim quidem, vt nictare, partim verò etiam quibus lingua ſubſeruit, & quæcunq; alia id genus. A nullo quidem edocta natura, citraq; diſciplinam, ea quæ conueniunt efficit.

3 Lachrymæ, narium humor, ſternutationes, aurium ſordes, oris ſaliuatio, ſputi eductio, ſpiritus ingreſſus, exitus, oſcitatio, tuſſis, ſingultus, non eodē prorſus modo fiūt.

4 Conſideranda quoq; ſunt, vrinæ ſeceſſus, & flatus, huiusque alterius excretio, alimenti & tranſpirationis actio: & mulieribus, quæ iis inſunt, quæq; in toto corpore accidunt, ſudores, pruritus, pandiculationes, & quæcunque id genus.

5 Humanus animus ad mortem vſque perpetuò producitur. Quòd ſi vnà cum morbo incenſus fuerit, tum etiam ipſe corpus depaſcitur.

6 Morbi vnà nobiſcum educati, in ſenectute & maturatione, & ſolutione, & rarefactione deſinunt.

7 Medicatio eſt obluctantem eſſe neque conſentientem affectui. Sic frigidum & auxilio eſt, & quę à calido ſunt, tollit.

8 Præceps atque acerba iracundia cor & pulmonem in ſeſe, & ad caput calorem & humorem attrahit. Animi autem tranquillitas cor relaxat.

9 Labor articulis & carnibus confert, viſceribus verò cibus & ſomnus.

10 Cura ac meditatio hominibus pro animi exercitatione eſt.

11 Ad vulnera ſanguis concurrit, ſuccurrendum igitur vt vacuum expleatur.

12 In auris dolore, lana digito circumuoluta, vnguen calidum inſtilla, deinde interiori manus volæ lana impoſita, auri ſupponito, vt aliquid ipſi exire videatur, deinceps in ignem immittito. In quo tibi æger ipſe fallendus eſt.

13 Lingua humorum ſerum quale ſit indicat. Pallidæ quidem linguę ex bilis redundantia fiunt (bilioſum autem à pin-

à pingui.) Rubicundæ verò à ſanguine, nigræ ab atra bile, valde reſiccatæ ex ſuccenſa fuligine & vtero, albæ autem ex pituita.

14 Vrina cibi & potus colorem refert, eſtque veluti humoris in corpore colliquatio.

15 Lingua humorum præſtantiam colore refert, ideoq; per hanc ad humorum dignotionem peruenimus.

16 Carnes guſtanti ſalſæ, ſuperuacaneam quandam copiam indicant.

17 Si mammarum pupillæ & rubra circa eas circumferentia pallida fuerit, morboſum eſſe vteri conceptaculum ſignificatur.

18 Aurium ſordes hominibus dulcis quidem lethalis, amara verò minimè.

19 In longis morbis ſolum vertere conducit.

20 Imbecilles cibi breuem vitam præſtant.

21 In diuturnis circa articulos præcipueq; coxendicem defluxionibus (quæ κέδματα Græcis dicuntur) venas in auribus poſteriores pertundere oportet.

22 Veneris vſus morbis à pituita confert.

23 Valentes cibi aut potus eos qui calido ſunt ventriculo perturbant.

24 In profluuio quod fit per ora venarum in ano ſanguinem fundere ſolita (Græci hæmorrhoida dicunt) velut quiddam atræ bili affine effluit.

25 Morbos qui temporis ſucceſſu augentur & deteriores fiunt, coitus lædit.

26 Refrigeratio quę in ventre continentur indurat. Coitus quæ ventre continentur indurat.

27 Veratrum epotum ſi celerius purgare voles, lauare aut cibum ſumere oportet.

28 Per ſomnum ſanguis ad interiora magis ſe recipit.

29 Ex ſuperioribus ventris partibus rigor, febris verò ex inferioribus ferè ortum ducit.

30 Aëris per inſpirationem attractio fit vbi pulmo ſiccus fuerit, aut æſtum conceperit. Immodicè euacuatum etiam ſomnus multus exiccat.

31 In frigidis cibis annumerantur lentes, milium, cucurbitæ.

32 Vlcera erumpunt vbi quis non purgatus exercitatione vtatur.

33 Si mulier aut capra cucumeris agreſtis ſuccum (elaterium dicunt) aut cucumim ſylueſtrem deuorarint, etiam pueri purgantur.

34 Impensè calido corpori cibo interna refrigeratio cõparatur, ſole, igne, veſtitu, æſtiuo tempore, externa noxa. Contrario verò ſic contraria conueniunt.

35 Ex cibis hi quidem celeriter ſuperantur, illi verò contrà.

Sectio ſexta.

1 Carnes & ex ventre & extrinſecus attrahunt. Indicat autem ſenſus ipſe corpus totum tam foras quàm intrò ſpirabile eſſe.

2 Venula ſanguinis multitudine calidior effecta, æſtuoſum quiddam producit, confeſtimq; excernit.

3 Et quibus quidem pingue abundat, bilis flaua gignitur, quibus verò ſanguis, atra.

4 Mentis memoriæ, odoris, aliorumque & famis, ac inſtrumentorum medico cura eſſe debet.

5 In labóre, cibo, potu, ſomno, rebus venereis, modus adhibendus eſt.

6 Qui frigidior eſt, frigido anni tempore ac regione calidior erit.

7 In doloribus leniendis proximum ventrem purgare, ſanguinis verò ventrem ſecare oportet. Alleuamentum quoque afferunt vſtio, ſectio, calefactio, perfrigeratio, ſternutamenta, plantarum ſucci, prout ipſorum facultas conuenit, & varia cyceonis mixtura, cinnum Latini vocant. Malignorum remedia ſunt, lac, allium, vinum ferueſactum, ſal, acetum.

8 Quidam ex via delaſſatus, imbecillitate & grauitate correptus, expuit. Tuſſis enim ex capitis vertice aderat, febris acuta, ad manũ aliquãtulũ mordens erat. Secundo verò die capitis grauitas erat, lingua exuſta eſt, nares vnguibus ſculptæ ſanguinem non profuderunt. Lien parte læua tum magnus tum durus dolore tentabatur.

9 Qui quartana vexantur non vllo magno aliquo morbo

bo corripiuntur. Quòd ſi antea corripiantur, quartana ſuccedente liberantur.

10 Pro quibus, quinam morbi ſuccedant, conſiderandum.

11 Bilis fit, velut de auibus dixi, quæ & bilioſæ ſunt. Calor acrimoniam indicat.

12 Perturbationes ac morborum tranſitus videndi ſunt, nempe cùm delirantibus laterum dolores ceſſent, quibuſdam etiam febres, quibuſdam verò minimè, ſed vnà cum ſudoribus, nonnullis quoque cum perturbatione. Eſt vbi quibuſdam cutis reſiccata, circumtenſa & fuliginoſa euadit.

13 Torpores quinam & ex quibuſnam fiant videndum, & quales ſint, ei cui coxa doluit.

14 Inflammationes quæ circa aures fiunt, & ipſarum quoque aurium inflammationes, plærunque tertio die occidunt.

15 Quibus cutis arida & dura obtenditur, ij ſine ſudore, quibus verò etiam laxa, ij cum ſudore moriuntur.

16 In morbis vagis & facilè mutabilib⁹, mutationes iuuant. Sed mutationes ad loca conuenientia fieri oportet, priùs quàm vitium aliquod contrahatur, quale quid Cherioni accidit.

17 Conſiderandæ veniunt irritantes fluxiones ex quibus in vocem ſtridulam ex faucium aſperitate deſinant.

18 Quibus quidem quod ſanum eſt relinquitur, cauſa per inferiora ſubducta, aut purgare, aut deligare, aut eiicere, aut ſecare, aut vrere oportet. Quibus verò nihil tale fit, nil moliri opus eſt.

19 Quibus ſanguis multus ex naribus profluit, ſi quidem immoderatæ decolorationes adſunt, iis parum conferunt. Qui verò prærubro ſunt colore non eodem modo afficiuntur. Et quibus caput facilè tolerat, prodeſt, quibus verò ſecus, minimè.

20 Quibus nares natura humidiores, & ſemen genitale humidius ac copioſius, ij minus ſalubriter degunt. Plurimi autem quibus ex morbo iſtud accidit, contra ſe habent.

21 Sputa rotunda delirium portendunt, qualia viſa ſunt ei qui in Plinthio decumbebat, cui poſtquam ſanguis è nare ſiniſtra profluxit, die quinto abſolutus eſt.

22 Vrina multum habens ſedimentum deliria tollit, qualis etiam Dexippi fuit poſt capillorum defluuium.

23 Non ante annum quartana deſinit.

24 Æſtate in aurium inflammationibus quinto die eruptiones fiunt, eſt vbi etiam longius perdurant. Sic & quæ circa gingiuas & nares ſuppurationes contingunt.

25 Quibus ex dentium dolore tenuia à ſuperciliorum parte procedunt, iis à pipere probè infixo craſſiora poſtridie prodeunt, ſi præſertim alia non euicerint. Hinc nanque medicamentum ſoporiferum Hegeſippo non obtinuit, quin potius etiam vehementius accerſiuit.

26 Ex capite oſſium natura æſtimanda eſt, tum etiam neruorum, venarum, carnium, reliquorumque humorum, ac ſuperiorum & inferiorum ventriculorum, mentiſque & morum. Ex his etiam quæ per annum fiunt, vidẽdum quòd quadam anni parte tum etiam maturius contingunt, veluti puſtulæ, & quæ ſunt eiuſmodi, haud aliter quàm in iis quæ quotidie citius aut tardius corripiuntur.

27 Itidem conſiderandum corpus bilioſum & ſanguine præditũ atram bilem plurimã gignere, niſi effluuia habeat.

28 Lycino tandem lien intumuit cum dolore die quarto aut quinto.

Sectio ſeptima.

1 Circa brumam decimoquinto aut vigeſimo die, ex crebra auſtralium ac borealium ventorum, niuoſorumq; temporum mutatione tuſſes cœperũt, quę quidem partim breuiores, partim verò longiores extiterunt. Poſtea quoq; crebræ pulmonum inflammationes contigerunt. Rurſus ante æquinoctium plæriſq; reuerſiones fiebant, quadrageſimo vt plurimùm ab initio die. Et nonnullis quidem breues admodum ac iudicatu faciles extiterunt, quibuſdam verò faucium inflammationes aderant, aliis anginæ, quibuſdam etiam partium ſyderationes, aliis quoque, præcipuè verò pueris, nocturnæ cæcitudines (quas Nyctalopas vocant) eueniebant. Pulmonis autem inflammationes breues admodum fuerunt. Faucium quoq; inflammationes tandem tuſſientibus, aut omninò parum pro tuſſi fiebant, eæq; breues erant, præcipuè verò nocturnæ cæcitudines. Anginę autem

& par-

& partium ſiderationes, aut duræ & ſiccæ erant, aut paruæ & rarò matura educentes. Nonnullis verò multum etiam educebatur. Qui igitur plus voce laborabãt, aut rigore corripiebantur, iis tuſſes in anginas potiſſimùm deſinebant. Qui verò manu laborabant, manuum tantùm reſolutiones habuerunt. Qui autem equitarunt, aut plurimùm viæ confecerunt, aut alioqui cruribus laborarũt, iis lumborum aut crurum impotentiæ ex reſolutione obortæ ſunt, & femorũ ac tibiarum laſſitudo & dolor. Duriſſimæ autem & vehementiſſimæ tuſſes erant quæ ad partium ſiderationes deducebant. Iſta quidem omnia in reuerſionibus fiebãt, per initia verò non admodum. Atq; horum plæriſq; tuſſes in medio remiſerunt, penitus autem non reliquerunt, ſed cum reuerſione adfuerũt. Quibus vox tuſſi abrumpebatur, eorum plurimi non febricitarunt, quidam verò breui interuallo. Sed neque pulmonis inflammationes, neque partium ſyderationes, horum cuiquam contingebant, neq; aliud quicquam de ſe ſignificationem edidit, verùm in voce ſola iudicio decernebatur. Nocturnæ autem cœcitudines ac nyctalopicæ affectiones firmæ & ſtabiles erant, velut quæ aliis ex cauſis ortum habebant eæque pueris maximè fiebant. Oculorum verò nigra aliquãtulum varia erant, eorum quidem qui pupillas paruas habebant. Atque in totum niger vt plurimum oculus erat. Magnos verò potiùs quàm paruos oculos habebant, & plurimi capillis paſſis & nigris erant.

2 Cæterùm mulieres non æquè ac viri tuſſi conflictabãtur, ſed paucæ etiam febricitarunt, earumq; valde paucæ ad pulmonis inflammationem deuenerunt, eæque grandes natu, & omnes euadebant. Cuius rei cauſam eſſe exiſtimabam quòd non perinde atque viri in publicum prodirent, & quòd nequaquam pariter ac viri morbis tentantur. Anginæ autem liberis quidem duabus obortæ ſunt, eæque mitiſſimæ, ſeruis verò exuberabant, & quibus vehementiſſimæ contingebant, eę etiam celerrimè peribant. Viris quoque pluribus obtigerunt, atque hi partim quidem euaſerunt, partim verò perierunt. In ſumma, iis quidẽ qui deglutire ſolùm non poterant, mites admodũ ac toleratu faciles erant. Qui verò præter hæc etiam obſcurius loquebãtur, iis tum moleſtiores, tum diuturniores fuerunt. Aliquantum

etiam malæ erant,quibus venæ circa tempora & ceruicem in tumorem attollebantur. Peſſimæ verò quibus etiam vnà ſpiratio ſublimis erat. hi nanque etiam incaleſcebant. Ac veluti ſcriptum eſt,ita affectuum commercia ſe habebant. Qui quidem primùm deſcripti ſunt, etiam ſine poſterioribus contingebant. Qui verò poſterius,non ſine prioribus. Celerrimè interibant vbi cum febre ſubinde rigore correpti eſſent.His neque per medicamenta quæ humores ſuis ſedibus ſubmouent,compreſſis,vllum effatu dignum auxilium allatum eſt,neque alui perturbatio,neque venæ ſectio iuuit, quæ ipſe tentaui. Incidi etiam venam ſub lingua, & quoſdam ex ſuperioribus partibus purgaui.Atque hæc quidem etiam omninò æſtate contigerunt, veluti quoque quæ proruperunt plurima. Ac primùm quidem per ſqualores, lippitudines cum dolore populariter graſſatæ ſunt.

3 Sanguinem è venis profluentem ſiſtunt, animi deliquium,figura aliorſum tendẽs,venæ interceptio, linamentum contortum,appoſitio,deligatio.

4 Glandularum tumores maxima ex parte ſuboriebantur,quòd iecoraria vena affecta eſſet.Quòd ſi ab arteria malè affecta fierent,malum ſignum erat, quale quid Poſidoniæ contigit.

5 Qui ſanguinis profluuio vitam cum morte commutabant,tenuem circa frontem ſudorem non habuerunt,ſed ſimilia iis quibus moles corporis concidit paſſi ſunt. Quin & anhelatores & qui cum ſudoribus peribant,malè habuerunt.

6 Conſiderandum eſt ventres quoſdam perturbationẽ facilè ferre, quale quid in Poſidonia viſum eſt. Quinetiam videnda fuerunt quænam interaneorum animalia inducerent. In extenuatione circumtenſio ante obitum facta eſt, & vmbilicus prominens ipſi eſt exulceratus,& gingiuarum dentibus inſtantium exulcerationes affuerunt.

7 Videndum quoque eſt multa de vnoquoq; rectè præcipi poſſe,partim quidem eadem facultate,partim verò minimè,qualia ſunt eiuſmodi,diffundi,diſſolui, educi,& indurari,ac maturari.Conſiderandum etiam vbi opus eſt timidos à lecto protrudere,& mutatione excitare,torpentes, ad ea quæ cunctanter agunt.

8 Aqua

8 Aqua inter cutem laborantes citò incidere oportet: tabeſcentes confeſtim vrere, caput ſecare. At iſta in aqua intercute ſuffuſis animaduertenda ſunt, ne cuius venter aut interiora ferro contingantur. Perindè enim ac in mulus genibus accidit.

9 In affectibus circa os ventriculi (perindè ac Xenarcho contigit) ſufficienter calidum inſpirare conuenit, & euacuationis loco vlcus ab initio calidis fouere.

10 Conſiderandum qualis vox eſt iratis, num talis non irato ac natura fuerit. Atque oculi quales à natura fuerint, num turbulenti, quales habent cùm iraſcuntur, qui tales nõ ſunt, cæteraque id genus pro morborum ratione. Velut ſi quis tabificam formam inducit, num talis à natura æger fuerit, vt in hunc morbum incurrat, cæteraque huiuſmodi.

11 Tuſſes quæ laſſitudinis ſenſum inducunt, etiam partes læſas, ſed & præcipuè articulos contingunt. Quinetiam in febribus cum laſſitudinis ſenſu tuſſes ſiccæ fiunt, quæ ſi intus relinquantur, vnà cum febre in articulos firmantur.

12 Tabeſcentibus ac non parientibus ſpiratio obſcura, mala, & quæcunque alia eius eſt generis ex eadem conſtitutione proueniens.

13 Autumnus tabidis malus. Ver quoque etiam malum, cùm ficus folia cornicis pedibus ſimilia fuerint.

14 In Perintho vere plurimi tabe laborarunt. Cuius rei ſimul in cauſa fuit tuſſis per hyemem populariter graſſata, ac in quibuſdam morbi qui diutius traxerunt. In his enim qui ambiguè ſe habebant, tabem confirmarunt. Interdum quoque in quibuſdam diuturnis morbis tabes non fiebant, velut in his qui renum doloribus conflictabantur. Quin & quibuſdam aliis idem contigit. In quorum numero ille extitit, ad quem me Cyniſcus deduxit.

15 In doloribus laterum, pectoris, aliarumque partium, tempora num multum inter ſe differant, animaduertendum, quando nimirum melius, aut rurſus peius habeant, nihil in hoc delinquentes.

Sectio octaua.

1 In diuturnis inteſtinorum difficultatibus, ciborum faſtidia mala, idque maximè ſi febris acceſſerit.

2 Vlcera vndiquaque glabra, maligna.

3 Lumborum doloris ad latus recurſatio, & tubercula putrida quæ σὴψ dicuntur, malo ſunt.

4 Renum vitia ſupra quinquageſimum annum ſanata non vidi.

5 Animaduertenda ſunt quæ per ſomnos ingraueſcunt, & quibus extrema perfrigeſcunt, mensque perturbatur, cęteraque id genus quæ per ſomnos eueniunt, & quibus contrà accidit.

6 Quibus certè nihil intra ſtatutum pariendi tempus accidit, iis ſingulis vitales partus exiſtunt.

7 Quæ geſtationis tempore apparent, in quos menſes incidant, videndum.

8 Labores certis temporum circuitibus fiunt, & quicquid ſeptuaginta diebus mouetur, ter iiſdem in ſeſe ductis perficitur, & quicquid nonaginta diebus mouetur, ter iiſdem in ſeſe ductis perficitur.

9 Animaduertendum etiam quòd poſt menſtruas purgationes, vteri tum dextra, tum ſiniſtra dehiſcunt, quodque humiditas, quę per ea quæ prodeunt ſatis indicatur, ſicciſſimam victus rationem deſiderat.

10 Quodque qui celerius efformatur fœtus ac mouetur, rurſus tardius incrementum accipit.

11 Labores vt plurimùm vterum gerētibus, tertio, quinto, ſeptimo & nono menſe contingunt. Item ſecundo, quarto & Sexto.

12 Quæ ex parua tabella deſumta, conſideranda ſunt.

13 Victus ratio ciborum ac potum repletione ac vacuatione conſtat, eorumque mutationes, dum ex aliis in alia fiunt, prout ſe habeant, conſiderandæ.

14 Odores partim oblectantes, partim offendentes, quidam etiam implentes & obſequentes, eorumque mutationes ex quibus contingant, & qualiter ſe habeant animaduertendum.

15 Eos qui irruunt, intrant, aut egrediuntur ſpiritus aut etiam corpora contemplari oportet.

16 Eorum quæ ſub auditionem cadunt, quædam meliora eſſe, quædam verò offendere, videndum.

17 In

17 In lingua quoque ex quibus quænam alliciantur, videnda ſunt.

18 In aëre conſiderandum quanta inſit caliditas, frigiditas, craſſitudo, tenuitas, ſiccitas, humiditas, an plenior, an verò minor & copioſior. In quibus quænam mutationes, & ex quibus fiunt, quomodoque ſe habeant animaduertere oportet.

19 Quæ continent corpora, aut intus continentur, aut in nobis cum impetu mouentur, contemplanda ſunt.

20 Sermonis quoque & ſilentij habenda eſt ratio, & diſcere oportet quæ velit æger, videndumq; quibus vtitur ſermonibus, ſintne magni, an multi, an veri, aut ficti.

21 Quæ è corpore prodeunt noſſe oportet vnde initium cœperunt, aut vbi ceſſarent, quamque ſunt diuulſa. Colores quoque ex quibus aut caliditatem, aut ſalſuginem, aut dulcedinem, vel tenuitatem, vel craſſitudinem inſpicere conuenit, num verò æqualiter aut inæqualiter in corpore, quóue tempore eueniant. In quibus omnibus quales mutationes & ex qualibus exiſtunt, conſiderandum.

22 Contemplandum num eructationem inchoauerit natura, nec obtinuerit.

23 Lachrymæ conſiderandæ, num volenti, aut inuito, vel multæ, vel paucæ, aut calidæ, aut frigidæ emanent. In quibus etiam craſſitudinem & guſtum inſpicere oportet.

24 Sputum videndum num ex ore æger exſcreet, num verò tuſſi aut vomitione reiiciat.

25 Solis æſtus, frigus, humectatio, ſiccitas, conſideranda ſunt. Mutatio quoque per quæ, ex quibus, & ad quænam ſe habeat.

26 Labores etiam, otia, ſomnos, vigilias, in conſiderationem adhibere oportet.

27 Quinetiam quæ in ſomno fiunt, & inſomnia videnda ſunt, deinde cubilia quoque in quibus decumbunt, & ex quibus transferuntur.

28 Mentis quoq; intelligentia videnda eſt, vt per ſeipſã conſtat, citra inſtrumenta & res externas, an triſtitia, aut gaudio, an metu, aut confidẽtia, an ſpe aut animi abiectione tentetur. Velut Hippothoi puella quę mente per ſe cõſtabat, & corũ quæ in morbo contingebãt optimè gnara erat.

29 Ætatem quidem ab ætate diſtinguere oportet, & nũ prius aut poſterius quàm conuenit, quid coniugat. Velut ſi quid hyeme reſolutione tentatum ſit, & ætate ſenili, aut puerili, & æſtate, aut prius, aut poſterius quàm conueniat. Dentium eruptiones, capillorum exortus, ſeminis eiectio maior aut minor, pilorum incrementum, craſſitudo, robur, imminutio.

30 Quod cognatum eſt, & quod per ſeſe conſtat, & quò maior aut minor ineſt cognatio, contemplari oportet.

31 Anni quoque tempeſtas conſideranda eſt quæ maturior aut ſerior contingit, & quæ aſſiduis imbribus madens, aut impensè ſicca extitit, frigida aut calida, ventis carens, aut quibus ventis perflata. Videndum quoque num iſta temporis initio, aut medio, aut fine, aut aſſiduè, aut iam præterito, aut adhuc præſente contingant.

32 Morbi etiam horam & tempus contemplari oportet, & quę in morbis accidunt, circuitus, ex hiſque quinam maiores, & quinam longiores, & incrementa. Totius quoque morbi incrementum, aut remiſſio, aut vigor, & quod magis quodque minus confecerit, & quando, & quanam ratione, & quanam hora & ætate in conſiderationem adhibenda ſunt.

33 Populariter graſſantium morborum inſpicienda natura eſt, ac ſi quis eorum ſine vomitu initium ſumſerit, veluti an poſt epotum medicamentum aluus quibuſdam ſiſtatur, an parum purgetur.

34 Fortè etiam conſiderandi ſunt exactè albeſcentes ſi febricitent, quorum etiam labra inſpicere oportet, quale quoq; febris genus & tempora.

35 Corpus quoq; & actio in conſiderationem adhibeatur, tum viſio, auditio, tactio, naſus, lingua & ratiocinatio.

36 Tumores in ſuperioribus palpebris relictos conſiderare oportet. Aliis nanque circum gracileſcentibus morborum reuerſiones denunciantur. Videndæ quoque ſunt palpebræ quæ in extremitate aliquantulum rubeſcunt & indurantur, atq; inter eas maximè glutinoſæ, extumeſcentes, quæq; in his continentur, quale quid Pharſalo Polymedæ contigit.

37 Tumores prorumpentes, aut liuores, in lippitudinibus,

bus,aut vlceribus conſiderandi ſunt. Quinetiam quæ ex tuberculis aut ſuppurationibus deferuntur inſpicere oportet.

38 Vteros affectos indicabunt tormina circa vmbilicum &dolores, qui interdum à porro, quinetiam & ab allio his poſtea contingebant.

39 Nonnullis etiam eryſipelas à ceruice ortum duxit, eodemq; ferè tempore in facie iudicabatur. Nigra quoq; quibus in collo erant,mala,tum etiam ſi puſtulæ erumpebant, aut quibus aluus perturbabatur.

40 Atra bile vexatus Adamantus, multo ſumto peplio interdum nigra vomitione reiecit,quod aliquando etiam à cepis contigit.

41 Febres in quibus labra exulcerantur, ferè intermittunt,& tertianis perfrigerationes adſunt. Deurentes verò ſtatim ad manus contactum ſemper ſolutæ apparent.

42 In articulis quale quid inſit conſiderandum, num etiam ſuppurationem faciant.

43 In valetudinis autem ratione conſuetudo ſpectanda eſt,in victu, tegumentis, laboribus, ſomnis, rebus venereis & animi affectibus.

44 Conſiderare morbos oportet, qualiter, ex quibus, quaſnam formas habeant,ad quos locos conuerſi ſunt,quo tempore cœperunt, affuerunt, ceſſarunt.

45 Videndum in quibuſnam incontinenti metum iniicere oporteat.

46 In morbo contraria victus ratio adhibenda.

47 Videndum etiam quod facilè & quod ægrè aut cum moleſtia fertur.

48 Victus ratio quoad eius fieri poteſt dignoſcenda eſt. Hanc enim non penitus perſpectam habere calamitatis plena res eſt.

49 Optimis verò medicis ſimilitudines imponunt & difficultates pariunt. Contraria verò cauſa efficit,quæ qualis ſit conſideranda venit. Et ſanè difficilè eſt curandi viam ratiocinatione aſſequi, veluti num acuminato ſit capite,ſi reſinis naribus, ſi aduncis, ſi bilioſus & ægrè vomat, ſi bile tra præditus,ſi iuuenis, ſi negligenter & temerè vixerit,de isque ſimul inter ſe conuenire eſt difficile.

50 Quendam cui parua fiſtula rurſus rumpebatur, tuſſiculæ quieſcere non ſinebant.

51 Quendam cui iecoris fibra in ſinus cõtracta fuit concuſſi, & continuò dolor ceſſauit.

52 Satyrus in Thaſo cognomento Grypalopex, cùm viginti quinque annorum eſſet, ſæpius inter dormiendum ſeminis profluuium expertus eſt, eique ſemen interdiu frequenter promanabat. Cùm autem trigeſimum annum ferè attigiſſet, tabe correptus mortuus eſt.

53 Abderis palæſtræ cuſtos quidam Stheneus nomine, cum valentiore multum luctatus, & in caput lapſus, digreſſus, frigidam copioſè hauſit. Poſthæc verò nocte illa inſomnia corporis incõtinentia & iactatio, ac extremorum frigiditas contigit. Poſtridie domum ingreſſus, glande aluo appoſita, nihil demiſit, paucam autem vrinam reddidit, cùm antea nullam reddidiſſet. Sub noctem lotus, nihilominus inſania & corporis incontinentia vexatus, delirauit. Tertio verò die extremorum perfrictio adfuit, excalfactus ſudauit. Epota autem mulſa tertio die mortuus eſt.

54 Atra bile vexati morbo quoq; comitiali corripi magna ex parte conſueuere, & morbo comitiali laborãtes atra bile diuexari. At horum vtrunq; magis accidit, prout ad alterutram partem morbus inclinarit. Etenim ſi in corpus, morbo comitiali laborant, ſi verò in mentem, atra bile vexantur.

55 Abderis Phaëthuſa Pythei coniunx antea per iuuẽtam fœcunda erat, viro autem eius exulante diu menſes defecerunt, ex quo poſtea dolores & rubores ad articulos exorti ſunt. Quæ vbi contigerunt, tum corpus virile, tum in vniuerſum hirſutum eſt redditum, barbaque eſt enata, & vox aſpera reddita. Sed cum omnia quæ ad menſes deducendos facerent tentaſſemus, non profluxerunt, verum haud ita multò pòſt vita functa eſt.

56 Idem quoque in Thaſo Namyſiæ Gorgippi coniugi contigit. Omnibus autem medicis cum quibus etiam collocutus ſum, vnica ſpes adeſſe viſa eſt, ad muliebrem naturam reduci poſſe, ſi menſes ſecũdum naturam procederent. Verùm etſi omnia moliremur, huic prodire nequiuerunt, ſed paulò pòſt mortua eſt.

Hippocratis Coi de morbis vulgaribus, liber ſeptimus.

POſt caniculam febres vigebant, in quibus ægri ſudoribus diffluebant, nec penitus à ſudore perfrigeſcebant, ſed rurſus incaleſcebant, fereque longæ erant & difficilem habebant iudicationem, neque admodum ſitim afferebât. Paucis verò ſeptimo & nono die deſinebant, quibuſdam etiam vndecimo, decimoquarto & decimoſeptimo. Polycratem febris & ſudor qualis deſcriptus eſt inuaſit. Ex medicamento purgatio per aluum multa, & febris adeo leuis erat, vt obſcurè præter quàm in temporibus conſiſteret. Sub veſperam parui ſudores circa caput, ceruicem, pectus, deinde ſtatim etiam per totum ventrem exorti ſunt, rurſusque incaluit. Ad duodecimum verò & decimumquartum diem febris intẽdebatur, & paucæ erant alui eiectiones. Poſt purgationem ſorbitionibus vſus, ſub decimumquintum diem ventris dolores ad lienem & lateris ſiniſtri inanitatem prehenderunt, qui poſtquàm calida admota minus quàm frigida conferrent, molli per clyſterem infuſo ceſſauerunt. Idẽ verò etiam Cleocydi ex doloribus & febre eodem modo laboranti contulit. Circa autem decimumſextum calores remiſſiores viſi ſunt, & alui deiectiones ſynceram bilem demittere, mensq; ferocior. Spiratio autem moderata, interdum verò vbi abundè attraxiſſet, rurſum confertum expirabat, tanquam animo deficiens, aut velut qui per æſtum iter confecit in vmbra deſidens reſpirare ſolet. Sub decimumſeptimum igitur diem ad veſperam in ſella reſidens, in animi deliquium incidit, diuque ſine voce ac ſenſu iacuit, & paucam aquam mulſam vix ſumſit, velut reſiccatis faucibus colli fibras diſtendens, & prorſus viribus exolutis, vix tandem ad ſe rediit, & calores remiſſiores erant. Demum ſecundo & vigeſimo die morbus deſiit. Circa idem fere tempus Pythodorum febris aſſidua prehẽdit, octauo ſudor exortus, rurſusque incaluit. Decimo iterum ſudor, duodecimo ſorbitiunculam ex hordeo ſumſit. Ad decimumquartum vſque diem febris obſcura fuit, in temporibus tamen aderat, ſine ſiti erat, & ſanus ſibi eſſe videbatur. Quotidie ſudores effluebant. Decimoquinto verò die poſt ſorbitionem

ex pulli iure,bilem vomitione reiecit, & aluus deorſum eſt commota,febris exaſperata,rurſus deſiit,ſudores multi diffluebant,totumque corpus præter tempora perfrigeratum ſentiebatur,pulſus non deficiebat.Videbatur autem modico tempore quieuiſſe,ita vt ſibi incaleſcere videretur.Vigeſimoquarto die, vbi iam per multos dies cibos guſtaſſet & pranſus eſſet,febris erat multa,& ſub veſperum vnà cum ſomno delirium. Iam igitur febris detinebat aſſidua & vehemens,interdum quidem vnam,interdum verò duas noctes peruigil erat.Omni verò deinceps tempore tam abundè ſomnus ſuppetebat, vt ægrè excitaretur, in ſomno delirium aderat,& ſi quando ex ſomno excitaretur,vix ſibi cõſtabat, non ſitiebat,ſpiratio moderata,atque interdum qualis Polycrati,lingua colore tincta erat. Poſt ſeptimum verò recidiuæ die ptiſanæ ſuccus exhibebatur, poſt decimumquartum cibus,primis ſeptem diebus eructabat ac reuomebat interdum cum potu bilioſum quiddam citra nauſeam, donec aluus deorſum ſoluta eſt. Ex quo recidiuam paſſus eſt, ſudores defecerunt, niſi ſi quis adeò paucus circa frontem erupit,vix vt vllam de ſe ſignificationem ederet. Lingua ex ſomno niſi collueretur præ ſiccitate aliquantulum balbutiebat, in eaque vlcera rumpebantur, & in labro inferiore ac gingiuis,deiectiones paucæ erant,ad decimumquintum à recidiua diem crebriores & glutinoſæ, quæ ex malicorij decocto ſedatæ ſunt, vrinæ quales quæ morbi diuturnitatem præ ſe ferunt. Ad extremum dum potum deglutiret, pectoris dolor aderat,id quod manus pectori admota indicabat,qui cuminum ex ouo ſorbenti ſedatus eſt, lingua verò laxitatem pertulit. Quinquageſimo die à primo, circa Arcturum,ſudores pauci circa lumbos & pectus exorti ſunt, & corpus totum præter tempora, exiguo admodum tempore perfrigeſcebat.Primo & quinquageſimo remiſit,neq; de integro prehendit. Ad Æquinoctium autumnale Eratolai puer inteſtinorum difficultate cum febre correptus eſt. Alui recrementa bilioſa erant,tenuia, multa & aliquantulum ac modicè cruenta,ventris verò dolor vehemens.Epoto autem ſero & lacte cadentibus calculis immiſſis incenſo, dolores moderatiores euadebant,& deiectiones ſubcruentæ, verùm bilioſæ comitabantur, crebræ erant ad deſiden-

dum

dum exurrectiones, minore tamen cum dolore. Poſt primos autem ſex dies febricula,neq; ægroto, neq; multis toto morbi tempore prorſus adeſſe videbatur, adeò obſcura erat. In temporibus tamen pulſatio aderat,& lingua prę ſiccitate aliquantulum balbutiebat,ſitisque moderata erat & inſomnia. Sorbitiones verò iam ſumebat & vinum. Cùm iam ferè decimumquartum diem attigiſſet,tumores ad aurem vtramq; ſigillatim oborti, duri & crudi omnes ſenſim euanuerunt, moderatos verò dolores afferebant. Non deſinentibus autem deiectionibus, ſed bilioſis vſque perſeuerantibus,herbam pollinis in modum ſorbenti,mitiores ad aliquod tempus bilioſæ deiectiones & dolores euaſerunt, ſed liquida multa crebrò demittebat,cibos admodũ auerſabatur,neq; niſi modis omnib⁹ coactus aſſumebat. Quòd ad calorem, linguam & ſitim attinet, qualia dicta ſunt perſeuerabant neque ſudores vlli apparebant. Ea autẽ erat obliuio, vt vbi de eo quod paulò antè intellexiſſet, interrogaſſet,aliquo pòſt interuallo iterum interrogaret,ac velut non prius dictum repeteret. Neque ſi deſideret recordabatur,niſi à quoquam admonitus, eiusque affectionis ſibi ipſe conſcius erat,neque ignorabat. Spiratio qualis per ſanitatem. Supra trigeſimum verò ad quadrageſimum diem vſque, & ventris dolor multum increſcebat,& ſupinus decumbebat, neque ſe tantillum conuertere poterat. Quòd autem dolor grauis eſſet,aliis qui cibum in os inderent,egebat. Alui recrementum multum erat, diſparatum & tenue, coloris vinoſi erant quæcunque aſſumebat,interdumque aliquantulum cruenta,corporis vigor ad extremam colliquationem & imbecillitatem conuerſus eſt, neque alio ſubleuante ſurgere amplius poterat. Quòd ſi quis medium vmbilicum attigiſſet,& manum ad cartilaginem illam in pectoris cauo ſub qua os ventriculi deliteſcit,deduxiſſet, tanta illic palpitatio inerat,quanta neque ex curſu, neque ex timore circa cor ſuſcitari queat. Epoto per duos dies lacte aſinino cocto ad nouem heminas Atticas, bilioſa purgatio vehemens extitit,doloresque ceſſarunt,& ciborum appetentia oborta eſt. Poſtea autẽ lactis bubuli quatuor circiter heminas Atticas ſimul ebibit,in dies ſingulos duos cyathos,primùm aquæ ſextam partem, viniique nigri & auſteri modicum im-

miſcens, ſemel verò cibum ſumebat, ſub veſperam panis ſubcineritij chœnicis dimidium, & piſciculum ſaxatilem tenuem aut caprinæ carnis & ouillæ fruſtulum. Lactis potus erat ad quadraginta dies, poſt primos decem dies abſque aqua, ex vini verò nigri modica portione. Poſt ſeptuageſimum iam à primo diem, à balneo ſub noctem ſudor paruus obortus eſt. Modico potu vtebatur, eoque poſt cibum, aut auſteriore.

Cteſicrati dolore cum laboribus totum ventrem occupanti, crebraque exurrectione & deiectione aliquantulum cruenta, cum pedum tumore, farina lacte ſubacta magis quàm ſerum caprinum contulit. Eadem quoq; Adriano ferè iam per viginti quinq; dies contulerunt. At Cænææ filio lac aſininũ coctum. Circa brumam Cydis filium rigor prehendit & febris, aurisq; dextræ & capitis dolor. Hic autem auris dolor ſtatim à puero comitabatur cum deſtillatione, fiſtula & graui odore. Cumque ita ſe haberet fere doloris expers erat, ſed tunc dolor grauis aderat, & capitis dolor vrgebat. Secundo aut tertio die bilis vomitione reiecta eſt, deſidenti ſubbilioſa deiectio extitit, glutinoſa velut oui ſubpallidũ. Quarto & quinto ſub noctem aliquantulum delirabat, & auris capitisq; dolor vehemens erat & febris. Sexto ex mercuriali aluus deiecit, & calor & dolor ceſſaſſe viſus eſt. Septimo velut ſanus, verum circa tempora pulſatio non deſeruit, neq; vllus ſudor erupit. Octauo ſorbitiunculam ex hordeo ſumſit, ſub veſperum verò betæ ſuccum, & noctu ſomnum cepit, ac magnopere doloris expers fuit. Nono ſub Solis occaſum læto erat animo, ac ſub noctem capitis & auris dolor grauiter vrgebat. Per hoc tempus autem cùm valde laboraret, ſtatim ab initio aurem pure manare contigit. Nocte verò tota noni diei, poſteraq; die, ac noctis magnam partem, neminem agnoſcebat, perpetuoque ingemiſcebat. Die autem ad ſeſe redierat, & dolores ceſſarant, calorq; leuior erat. Vbi verò ſorbitionẽ ex mercuriali ſumſiſſet, vndecimo die aluo reiecta ſunt pituitoſa, mucoſa, graueolentia. Duodecimo & decimotertio moderatè habuit. Decimoquarto die ducto initio à matutino tempore ad meridiem vſque toto corpore ſudor effluxit, ac ſomno ſoporeq; multo grauatus, non niſi ægrè excitabatur. Sub veſperum verò experrectus,

& cor-

& corpus quidem moderatè perfrixit,at in temporibus pulſus perdurauit. Decimoquinto & decimoſexto ſorbitionibus ex hordeo vſus eſt. Decimoſeptimo verò ſub noctem rurſus eorundem dolor rediit,ac delirium,& pus effluebat. Decimooctauo,decimonono & vigeſimo,furioſè habebat, vociferans ſeſe attollere conabatur, ſed caput continere nō poterat, & manibus exporrectis ſemper aliquid fruſtra captabat. Primo & vigeſimo ſudor modicus circa latus dextrum,pectus,& caput, & vigeſimo ſecundo plurimus circa faciem extitit. Per hoc tempus autem, ſiquidem plurimum voce contenderet,quæ volebat perfectè efferebat. Sine conatu verò, ſemiperfecta loquebatur, & os ſolutū,ac maxillæ & labra ſemper in motu erant, tanquam qui loqui cuperet,oculorum creber motus & intuitus,oculiq́ue dextri color qualis dictus eſt, aliquantulum cruentus, palpebra ſuperior intumuerat,& circa genæ extremum rubor erat,venæ omnes faciei adeò contractæ erant,vt conſpicuæ eſſent, neque amplius oculis nictabat, verum intentè intuebatur, palpebraſq; ad ſuperiorem partem extollebat,quaſi aliquid in oculum incidiſſet.Cùm biberet,in pectus & vētriculum deſcendētis potus ſtrepitus percipiebatur,quale quid Chartadi adfuit.Spiratio fere ſemper moderata fuit,lingua qualis pulmonum inflammatione laborantibus, ab initio ex pallido albicans,& perſeuerans capitis dolor. Ceruix perpetuò immota,non niſi cum capite circumagebatur,& pars quæ ex ceruice ad ſpinam deſcēdit,recta & inflexibilis erat, decubitus qualis dictus eſt, neque ſemper ſupinus erat.Pus verò iam ſeroſum,album effluebat,nec niſi magno negotio ſpongia detergebatur, odoreq; modum excedebat. Ad extremum pedum contactum non percipiebat. Harpalidę ſorori quatuor aut quinq; menſium vterum geſtāti,pedum tumores aquoſi exorti ſunt, & oculi in orbem intumeſcebāt,totumq; corpus veluti pituita alba ſuffuſis,in tumorem ſubleuebatur.Tuſſis ſicca,erectæ ceruicis ſpiratio, eiuſmodiq; anhelatio,interdumq́ue à ſpiritu ſuffocabatur, adeo vt perpetuò ſedere in lecto cogeretur,neq; decumbere poſſet, ſed ſi qua ſomni incideret opinio,eū deſidendo caperet.Fere ſine febre erat,fœtusq; ex longo interuallo nō mouebatur, ac veluti ad corruptionē tendebat.Creber autem anhelitus

fere ad duos menſes perſeuerauit. Fabis verò melle conditis, & mellis linctu vſa, Æthiopicoque cumino ex vino epoto, melius habuit. Deinde etiam multa matura, pituitoſa & alba tuſſi reiecit, ſpirandi difficultas deſiit, & prolem edidit fœmellam. Polycratis coniugem per æſtatem circa caniculam febris prehendit. Difficultas ſpirandi mane minor aderat, poſt meridiem verò maior, & paulò crebrior, ſtatim ab initio tuſſis & exſcreatio qualis purulẽtis. Intus ad arteriam & fauces ſtridula quædam inerat aſperitas, facies bene colorata, malarum rubor non in plenum ſed leuiter florulentus. Procedente verò tempore vox rauca extitit, & corporis colliquatio, & circa lumbos eruptiones, ad extremumque aluus liquidior. Septuageſimo die febris prehendit cum vehementi frigore externo, ac in temporibus quies erat. Spiratio autem increſcebat. Poſt hãc verò quietem ſpiratio crebrior extitit, adeo vt quoad vixerit ſedens permanſerit. In arteria ſtrepitus multꝰ inerat, ſudores maligni, intuitus valde compoſitus ad extremum vſque. Ipſa diebus pluribus quàm quinque perfrigerata eſt. Poſt primos autem dies fœculentum aſſiduè exſcreauit. Mulierem ſupra portas habitantem iam prouecta ætate febricula prehendit, qua iam deſinente, ceruicis dolor ad ſpinam & lumbos portendebatur, neque admodum his partibus valebat. Maxillæ verò & dentes in ſeſe adeo cohærebant, ſpecillum vt non immitteretur, vox etiam balbutiebat, quòd corpus reſolutum, immobile ac imbecillum eſſet, mentis tamen compos erat. Ex calefacientium autem & aquæ mulſæ tepidæ vſu, tertio fere die remiſit, poſteaque ſorbitionibus & iuſculis conualuit. Id quod ſub autumni finem contigit. Vnctor apud Harpalidem circa autumnum cruribus & manibus imbecillior factus, medicamentum ſurſum ac deorſum purgans temerè ebibit, ex quo febris inuaſit, & ad arteriam tale quiddam defluxit, vt loquentem impediret, & inter loquẽdum crebriorem anhelitum redderet, non ſecus ac angina cum raucedine laboranti. Cùm deglutiret præfocabatur, cæteraque patiebatur quæ qui angina laborant, tumor tamen non aderat. Febris verò increſcebat & tuſſis, multamque ac liquidam pituitam excreabat. Progreſſu autem temporis dolor circa pectus & mammam ſiniſtram obortus eſt, cumq; ex-

urgeret

urgeret aut commoueretur, crebra anhelatio multum vexabat, ſudor ex fronte & capite manabat, & faucium affectio detinebat, remiſſius tamen, dolore ad pectus ſecedente. Per exordia igitur fabis melle conditis vtebatur, vbi verò febres detinebant, potius aceto mulſo calido, & mellis delinctu copioſo. Quatuordecim autem diebus elapſis omnia ceſſarunt, & manibus ac cruribus non multò poſt valuit. Chartadæ febris ardens adfuit, bilis per vomitionem multa reiectio, & per aluum egeſtio, inſomnia, & ad lienem tumor rotundus. Ipſo die mane ad deſidendum ſurrexit ſtrepitu circa ventrem abſque dolore oborto. Cùm verò ventrem exoneraret, ſanguinis recentis plus quàm congij mẽſura per aluum ſubiit, & pauca interpoſita mora, etiam tertio ſanguinis grumi concreti. Oris autem ventriculi anxietas erat, & fere toto corpore paruus ſudor & febricula. Primum etiam mentis compos eſſe videbatur, procedente verò die, anxietas & corporis inquies, iactatio maior, & ſpiratio paulò crebrior erat, confidentius & perhumanius quàm occaſio ferret homines alloquebatur & excipiebat, & quædam animi deliquia accedere videbantur. Quibuſdam autem ſorbitiones ex hordeo & aquam in qua farina craſſior macerata erat, offerentibus, non deſiit, verùm difficultas ſpirandi ſub veſperam admodum magna erat, & corporis iactatio vehemens, ac in dextrum & ſiniſtrum ſeſe dijiciẽs, nullo tempore quieſcebat, pedes frigidi, tempora & caput magis incaleſcebant, inſtante iam morte, multiſque ſudoribus paruis diffluebant. Cùm biberet, circa pectus & ventriculum demiſſi potus ſtrepitus percipiebatur, quod ſanè mirum in modum pernicioſum erat. Vbi verò ſibi aliquid infra demitti velle dixiſſet, defixis oculis non longa interpoſita mora, vitam finiuit. Hermoptolemi vxorem hyemis tempore febris & capitis dolores prehenderunt, cumq; bibiſſet, tanquam difficulter deglutiens exurrexit, & cor valere dixit, lingua ab initio liuida fuit. Morbi autem occaſio ex horrore poſt balneum nata viſa eſt, nocte & die inſomnis erat. Poſt primos dies interrogata, ſe iam non ſolùm capite, ſed etiam toto corpore laborare dixit. Sitis interdũ quidem ſummè intenſa, interdum etiam moderata erat. Quinto, ſexto, & ad nonum vſq; diem fere delirium, rurſuſq; ſecũ

ſemiperfecta loquebatur cum ſopore. Interdum etiam manum ad parietis tectorium extendebat, & puluinum quendam frigidum qui capiti ſuberat, etiam pectori admouebat, interdum etiam veſtem ſtragulam reiiciebat, & in oculo dextro ſubcruentum quiddam & lachryma inerat. Vrina verò erat quæ in pueris ſemper mala cenſetur. Circa initia quidem per aluum aliquantulum fulua demittebat, poſtea verò aquoſa multum, atq; eiuſmodi coloris. Vndecimo die mediocriter calere videbatur, ac interdum ſitis expers in tãtum erat, vt niſi quis daret non peteret. Poſt primum tempus de die ſomnus moderatè contingebat, noctu verò peruigil erat, & ad noctem magis laborabat. Nono aluus emota eſt aquoſa deiiciens, eodemque etiam modo vndecimo. Sequentibus verò diebus, fere crebra ad deſidendum exurrectio erat, eademq; deiectio. Primis autem diebus excandeſcebat & eiulabat, inſtar puelli clamabat & terrebatur, & vbi ex ſopore excitaretur, circumſpiciebat. Decimoquarto autem die eam de repẽte exilientem acriterq; vociferantẽ, velut plaga aliqua accepta, aut ex graui dolore & metu, continere difficile erat, adeo vt quis eam apprehenſam pauco tempore detineret. Deinde rurſus quietem agebat, & ſopore oppreſſa perpetuò dormiebat, nihil in totum videns, interdum verò neq; audiens, per totumq; diem iſtum, tum ad tumultum, tum ad perturbationem, crebrò commutabatur. Nocte autem ſequente ſubcruentum quiddam per aluum ſubiit, veluti mucoſum, rurſusque tanquam limoſum, poſtea verò porracea admodum & nigra. Decimoquinto die vehemẽtes corporis iactationes & metus, & clamor remiſſus erat. Conſequebatur autem efferatio & excãdeſcentia, & eiulatus, niſi ipſi citò quod vellet exhibitum eſſet. Statim quidem à primis diebus omnes & omnia cognoſcebat, & quod in oculo erat conquieuit, furor verò præter temporis occaſionem & vociferatio, prædictaq; mutatio ad ſoporem conſequebatur. Inæqualis erat auditio, partim quidem vehemens etiam ſi quid ſummiſsè diceretur, in quibuſdam verò altius loqui videbatur. Pedes ſemper æqualiter cum reliquo corpore calidi ad extremos vſque dies, verùm decimoſexto die minus. Decimoſeptimo cùm moderati⁹ quàm cæteris diebus haberet, ſub noctem velut horrore ſuborto ſe con-

ſe contrahens, magis febricitabat, plurimumq; ſitiebat, & reliqua ſimilia conſequebantur. Manuum tremores fiebãt, & caput ſuccutiebat, oculorum intuitus prauus & ſitis vehemens vbi bibiſſet, rurſus expoſcebat & arripiebat, & abundè bibebat, neq; auellere poterant. Lingua ſicca valdeq; rubra erat, totumq; os ac labra exulcerata & ſicca, manum vtranq; tremulam ori admouebat cùm mãducaret, & ſi quid manducandum aut ſorbendum porrigeretur, auidè ac furiosè deglutiebat & ſorbebat, oculorum obtutus prauus erat. Ante mortem autem tribus aut quatuor diebus tantus interdum horror incidebat, vt corpus contraheret & contegeret anhelansq; reſpiraret, crurum diſtentiones & pedũ frigus aderat. Sitis verò & mentis affectiones eædem perſeuerabant, & ad deſidendum exurrectiones, aut inanes erãt, aut pauca & tenuia cum modico quodam conatu demittebantur. Ad extremum tertio & vigeſimo die oculus mane magnus erat, breuiſque circumſpectio, & quietem agebat interdum abſq; integumentis & ſopore. Sub veſperum autem oculus dexter tanquam cerneret aut quid vellet, ab externo angulo ad naſum mouebatur, cognoſcebatque & ad interrogata reſpondebat. Vox poſt multa aliquantulum balbutiens, ac præ clamore fracta & rauca.

Amphiphradis puerum æſtate lateris ſiniſtri dolor & tuſſis prehendit. Multa aquoſa & aliquantulum bilioſa per aluum deiiciebantur, & circa ſeptimum febris deſiiſſe videbatur. Tuſſis aderat & color ſubalbidus & aliquantulum pallidus. Ad duodecimum aliquantulum ex virore palleſcẽs expuebat. Procedente morbo ſpiratio denſior ſemper fuit & creber anhelitus, cum ſtridula quadam ad pectus & arteriam aſperitate, ſorbitionibus vtebatur, toto tempore mente conſtabat. Ad octauum & vigeſimum diem extinctus eſt, ſudoribus interdum foras erumpentibus. Cauponi peripneumonia laboranti aluus ſtatim ſubiit, ad quartum diem ſudor multus obortus eſt, febricula ceſſaſſe videbatur, tuſſicula prope nulla erat. Quinto, ſexto & ſeptimo die febris detinebat, octauo ſudor, nono pallidum excreuit. Decimo abundè aluus demittebat, non ſæpe, ad vndecimum leuius habuit, decimoquarto conualuit. Hermoptolemo poſt Vergiliarum occaſum febris acceſſit, tuſſis non admodum

infeſtabat, lingua verò qualis pulmonum inflammatione laborantibus, nono die exudauit, totus (vti viſum eſt) perfrixit, oblata ei ſorbitiuncula ex hordeo circa meridiem incaleſcebat, vndecimo ſudor & aluus reſiccata ſunt, bilioſa erant alui excrementa, tuſſicula ſuborta eſt. Decimoquarto pallidum excreauit, ſtertor aderat. Decimoquinto cùm toto tempore mente conſtitiſſet, mortuus eſt. Alter quidam in palato ſtertorem ſentiēs, lingua arida qualis pulmonum inflammatione laborantibus, mentis compos mortuus eſt. Poſidonius etiam cùm adhuc æſtas impenderet, pectoris, pręcordiorum, & lateris dolore citra febrem diu conflictatus eſt. Multis verò annis antea pus thoracis cauo collegerat. At per hyemem cùm horrore correptus fuiſſet, dolor intendebatur & tenuis febricula, excreatio purulenta erat, & tuſſis cum ſtridula aſperitate ad fauces & ſtertore, mentis autem compos mortuus eſt. Balis filio cùm monte penitus aberraſſet, ſexto lingua praua, & aliquantulum rubra extitit, & voce vacillabat, oculi colorati, natantes quales nictantium, reliqui etiam corporis color non admodum auriginoſus, verùm aliquātulum pallidus, liuidus, vox deprauata, obſcura, lingua qualis pulmonum inflammatione laborantibus, mens non ſibi conſtans, reſpiratio quæ ad manum eſt praua, non crebra, neque magna, pedes frigidi, lapidei, circa nonum diem mortuus eſt. Anginoſæ apud Metronem manus dextra cruſque doluit, febricula detinebat, tuſſicula, ſuffocatio, tertio die relaxauit. Quarto conuulſione tentata, voce capta eſt, ſtertor, dentium cōnexio, malarū rubor aderat. Hæc non longè vitam protrahens, quinto aut ſexto mortua eſt. Signum ad manum ſubliuidum apparuit. Bion cùm multo tempore aqua intercutem laboraſſet, multis diebus cibum auerſabatur, & vrinæ ſtillicidio vexabatur. Ad genu ſiniſtrum oborto abſceſſu, & ſuppuratione facta mortuus eſt. Cteſiphon poſt magnam febrem ardentem aqua inter cutem correptus eſt, & antea cùm hydrope & lienis tumore laboraſſet, valde oppletum eſt ſcrotum, crura & abdomen. Sub finem tuſſis & ſuffocationes ad noctem contingebant, ex pulmone magis, velut pulmonis vitio laborantibus. Tribus aut quatuor ante mortem diebus, rigor, febris corripuerunt, ad femur dextrum parte interna

iuxta venam mediam quę ab inguine fertur, collectio velut ex igne agreſti oborta eſt, cum rubore aliquantulum liuido. Ad noctem oris ventriculi dolor, neque multò poſt vox defecit, ſuffocatio cum ſtertore, & mortuus eſt. In Olyntho quoque qui aqua inter cutem laborabat, dę repente voce defectus, per diem & noctem mente captus mortuus eſt. Prodromi puer per æſtatem aliquantulum balbus, febre ardente correptus eſt, lingua ipſi ſubarida, obſcura, alui multa deiectio, ſuperſtes fuit. Leophorbidæ poſt brumam febris acuta adfuit, præcordiorum & ventris dolor; deiectiones liquidæ, bilioſæ, multæ, interdiu ſopore detinebatur, lingua qualis pulmonum inflammatione laborantibus, tuſſis non aderat. Duodecimo nigra, pauca & porracea aluo deiecit. Decimoquarto febricula deſiiſſe videbatur, poſtea verò ſorbitionibus vtebatur. Decimoſexto os admodum ſalſum cum ſiccitate extitit. Ineunte autem veſpere horror & febris. Primo & vigeſimo die ad meridiem rigor & ſudor corripuit, febricula deſiit, calor tamen ſuberat exiguus, & ſub noctem iterum ſudor, & vigeſimoſecundo die ſudor adfuit calorque remiſit. Prioribus autem diebus omnibus ſine ſudore fuit, & aluus humida extitit etiam in ea quæ poſtea adfuiſſe viſa eſt morbi reuerſione. Theoclis affinem quæ ſupernè habitabat, ſub Vergilias febris acuta prehendit, ſexto deſiiſſe viſa eſt, lauit tanquam deſiiſſet, ſeptimo gena valde rubuit, vtra non memini. Sub veſperam febris multa contigit, & animi ac vocis defectio aderat, neque verò multò pòſt ſudor, ac ceſſatio à morbo ſeptimo die. Theodori coniugi febricitanti, magna ſanguinis è naribus profuſio hyeme contigit. Vbi verò febris ad ſecundum diem ceſſaſſet, non longè poſtea lateris dextri velut ex locis laborantibus grauitas adfuit, ac tum primùm & ſequentibus diebus grauis dolor ad pectus ſubortus eſt, fomentoq; ad latus dextrum adhibito, quarto die dolores remiſerunt. Spiratio crebrior adfuit, eique vix reſpiranti arteria ſibilum quendam edebat, & cùm ſupina iaceret non niſi cum negotio conuertebatur. Sub noctem febris vehementior & breuis deſipientia extitit. Quinto die matutino tempore mitior eſſe videbatur, paruus ſudor è fronte primùm modicè diffuſus eſt, deinde longo tempore per totum corpus &

pedes. Poſt hæc autem ipſi videbatur febris remiſiſſe. Arteriarum quippe corpus ad manus contactum frigidius ſentiebatur, temporũ verò arteriæ etiam magis ſaliebant, ſpiratio crebrior erat, ſubindeq; delirabat, & cuncta deteriora euadebant. Lingua perpetuò admodum alba, neq; tuſſis aderat, præterquam tertio & quinto die exiguo tempore, ſitis nulla, verùm ſputatio aderat. Ad quintum diem præcordia dextra plurimùm intumeſcebãt, poſtea verò molliora reddebantur, tertio glande ſubdita ſtercus paucum deiecit, quinto rurſus liquidum, parum, venter autem mollis fuit, vrinæ acerbæ, ſuccum ſpecie referentes, oculi tanquam delaſſatæ, non niſi cum negotio ſuſpiciebat, & oculos circunferebat. Quinto ſub noctem grauius habebat & delirium ſequebatur. Sexto rurſus, qua hora plenum eſſe forum ſolet, ſudor multus detinebat, à fronte ortum ſumens in totum corpus diffundebatur, multo tempore compoſitè ſua negotia tractabat. Circa meridiem verò plurimùm delirabat, & perfrictio ſimilis perſeuerabat, grauiora autem circa corp⁹ extiterunt omnia. Sub veſperum tibia ipſius ex cubili delapſa eſt, & puero tum præter rationem interminata eſt, tum rurſus ſiluit, & ad quietem ſe conuertit. Circa primùm ſomnum autem ſitis multa & inſania aderat, reſidebat, & iis qui aderant conuitia ingerebat, rurſusq; conticuit & quieuit, & viſa eſt ad reliquam noctem ſopore preſſa fuiſſe, oculos tamen non clauſit. Per diem verò plurimùm nutibus reſpondebat, corpore quieſcens, & moderatè intelligens. Eadem rurſus hora ſudor, ſimiliter oculi demiſſi, ad inferiorem palpebram magis incumbẽtes, intenti, rigidi, eorumque alba pallida & mortuis ſimilia, & tota cutis pallida & nigra, manum plærunque ad parietem aut veſtem ſtragulã admouebat, cùm biberet ſonitus ingentes edebantur, reſpuebat, & ſurſum in nares regerebat, floccosque vellebat & vultum tegebat. A ſudore autem manus velut conglaciatæ, ſudor frigidus conſecutus eſt, corpus ad manus tactum frigidum, exiliebat, vociferabatur, inſaniebat, ſpiratio multa, manus tremulæ exiſtebant, ſub mortem autem conuulſione tentatæ. *Septimo die mortua eſt.* Sexto noctu paucam vrinam reddidit, glutinoſam, ſemini genitali ſimilem, & quæ feſtuca trahebatur, omnibus diebus inſomnia vexata fuit.

fuit.Poſt ſextum diem vrina aliquantulum cruenta viſa eſt. Antiphanis filium per hyemem lateris dextri dolor, tuſſis, febris corripuit, edebat,deambulabat aliquantulum febricitans:ruptis laborare videbatur, nono die remiſit febris, non reliquit,tuſſis plurimùm vexauit & craſſa ſpumoſáque reiecit,lateris dolor detinebat. Ad decimumquartum rurſusque vigeſimum diem febris ceſſare videbatur, & rurſus corripiebat. Calor autem tenuis erat, & per breue aliquod temporis ſpatium relinquebat.Tuſſis verò interdum quidẽ relinquebat,interdum etiam intendebatur cum multa ſuffocatione. Tum verò relaxabat,& poſt hos dies exſcreatio multa cum ſuffocante tuſſi aderat, & purulẽta ſupra vas feruentia & ſpumantia educebantur,& in faucib.ſtridula multa aſperitas ſibilũ quendam edebat, creber anhelitus ſemper detinebat & denſior ſpiratio,raroq; facilè ſpirabat. Supra quadrageſimum autem diem, prope ſexageſimum (vt opinior)oculus ſiniſter cum tumore,ſine dolore occœcatus eſt,neq; verò longè poſtea etiã dexter pupillæq; vehemẽter candidæ & ſiccæ exiſtebant,neq; multò poſt hanc excœcationẽ mortuus eſt,non vltra ſeptem dies,cũ ſtertore & multa deſipientia. Eodem quoq; tempore Theſſalioni ſimilia ſimilibus ex cauſis contigerunt,feruentia,ſpumantia,purulenta,educebantur,tuſſes aderant & fauciũ ſtridulæ exaſperationes.Polemarchi vxorẽ hyeme angina vexauit, guttur intumuit cũ multa febre,vena ſecta eſt, faucium ſuffocatio ceſſauit,febris perſeuerauit.Ad quintum diem læuum genu dolor & tumor occupauit,ſibiq; videri quiddã ad cordis regionem coaceruari dixit, & reſpirabat qualiter in aquã demerſi reſpirare ſolẽt,ac ſtrepitus quidã ex pectore edebatur, idemq; cõtingebat quod mulieribus fatidicis,quæ Pythone afflatæ,quòd vẽtre oracula fundunt, Engaſtrimythi,hoc eſt ventriloquæ dicũtur. Ad octauum aut nonum diem ſub noctem aluus affatim prorupit,liquida,multa,conferta & graueolentia demiſit,vocis defectio tenuit,mortua eſt.Ariſtippus ſuperiorẽ in vẽtrem magna vi& grauiter ſagitta percuſſus,vehementi vẽtris dolore detẽtus eſt, celeriter intẽdebatur,deorſũ nihil demittebat, incõtinenti corporis iactatione torquebatur,bilioſa abundè colorata vomitione reiiciebat.Vbi verò vomuiſſet meliꝰ habere videbatur,paruo interꝫ

iecto temporis interuallo rurſus dolores vehementes corripuerunt,venterque velut in inteſtini tenuioris morbis incendebatur, calor & ſitis aderat,ac intra ſeptem dies vitam cum morte commutauit. Neopolis verò ex ſimili vulnere eodem modo affectus fuit,ex acri autem per clyſterem infuſo aluus affatim prorupit,colore tenui, pallido,nigricante ſuffuſus eſt, oculi ſqualidi erant, rigidi,intus reuoluti,intenti. Iaculo in iecur cominus percuſſo, illico cadaueroſus color affuſus eſt,oculi concaui,corporis incontinens iactatio & implaciditas aderat. Mortuus eſt antequam concio dimitteretur eodem quo percuſſus eſt die. Qui à Macedone lapide in caput ictus eſt,ſupra tempus ſiniſtrum nõ magis quam cutis ſcarificatione quadam diſſectus, ex vulnere vertigine affectus eſt & cecidit, tertio die vocis defectio & corporis incontinens iactatio erat, febris non admodum vehemens,temporum pulſatio velut ex tenui calore, nihil audiebat,neque mentis compos erat, neq; quieſcebat.Mador circa frontem,tum ſub naſo ad mentum vſque erumpebat,quinto die mortuus eſt. Æniates quidam in Delo retro in latus ſiniſtrum iaculo percuſſus,vlcus quidem ſine dolore habuit. Tertio verò die ventris dolor paruus aderat,nil ex aluo ſecedebat, verùm ſub noctem ex infuſo per clyſterem ſtercus prodiit, & dolor intermiſit ,ſedes extra in ſcrotum prolapſa eſt. Quarto die in pubem & totum ventrem dolor vehementer irruebat,neque quieſcere poterat,bilioſa affatim ſyncera vomitione reiecit, oculi ex viridi palleſcentes & quales animo deficientibus. Poſt quintum diem mortuus eſt, præter quàm quòd calor quidam tenuis ipſi inerat. Audello in dorſum vulnere accepto ſpiritus multus cum ſtrepitu ex vulnere prodibat, & ſanguis multus prorupit. Deligato verò medicamento quod cruentis vulneribus imponitur,ſanitati eſt reſtitutus.Contigit autem etiam miſerrimo Philiæ puero ex oſſis denudatione in fronte,nono die febris,deinde os liuorem cõtraxit,mortuus eſt.Phaniæ quoque & Euergi liberis, liuore occupatis oſſibus, febreque detentis,cutis ab oſſe diſceſſit, & pus intus depaſcebatur. His terebro perforatis, ex ipſo oſſe tenuis ſanies,ſeroſa,aliquantulum pallida, grauéolens & lethalis emergebat. His quoque accedebat vomitus, & ad extremum conuulſiones,

uulſiones, & quandoque ſtridulam vocem edebant, interdum etiam impotentes erant. Quòd ſi vulnus dextram partem occuparet, ſiniſtra laborabant; ſi verò ſiniſtra, dextra. Theodori puerum nono die inſolatu vtentem, decimo die febris inuaſit ex oſſis denudatione nullius pene momenti. In febre autem os eſt denigratum, cutis diſceſſionem fecit, admodum ſtridulam vocem edidit. Secundo & vigeſimo die venter intumuit, præſertim verò ad præcordia, tertio & vigeſimo vitam cum morte commutauit.

Quibus oſſa fracta fuerint, eos ſeptimo die febris inuadit, tempore verò calidiore etiam citius. Quòd ſi magis cõfracta fuerint, etiam illico. Exarmodi etiam puerulus, ſimiliter quoq; dolorem ad femur ſenſit, non ea parte qua vulnus erat, & ſtridulam vocem edidit, & ceruicis dolor adfuit. Poſidocreon quoque tertio die conuulſione correptus eſt, calor nõ relinquebat, decimooctauo mortuus eſt. Iſagoræ filius poſteriore capitis parte vulneratus, colliſo oſſe & denigrato, quinto die ſuperſtes extitit. Os autem diſceſſionem non fecerat. Magnę nauis præfecto anchora manus dextræ indicem & os colliſit, ex quo inflammatio, ſyderatio & febris ſucceſſit, aliquantulum purgato quinto die calores & dolores modicè remiſerunt, ex digito aliquid decidit. Poſt ſeptimum diem ſanies moderatè exibat, deinde ſe non poſſe omnia ligua explicare dixit. Prædictione denũciatum eſt periculum, ſi poſteriorum partium diſtentio (opiſthotonum dicunt) corriperet, & ad id contulerunt maxillæ cohærentes, deinde ad collum affixæ. Tertio die totius corporis in poſteriora conuulſione cum ſudore tentabatur. Sexto à prædictione die mortuus eſt. Telephanes ex Harpali liberta filius, plagam deorſum in pedis pollice accepit, ex qua inflammatio & vehemens dolor cõſecutus eſt. Quo remiſſo in agrum profectus ex lumbis doluit, lauit, ſub noctem maxillæ cohærebant, & poſteriorum partium diſtentio (opiſthotonos dicitur) aderat. Sputum ſpumans ægrè dentes pertranſibat, tertio die mortuus eſt. Zeno Damonis filius circa tibiam aut malleolum iuxta neruum iam purum accepto vlcere & à medicamento eroſo, diſtentione in poſteriore (quam opiſthotonum dicunt) mortuus eſt.

Menonem ſub Arcturi exortum & antea ex febre æſtiua

& alui profluuio imbecillum, ex via delaſſatum etiam lateris ſiniſtri dolor & tuſſis detinuit, quæ quidem etiam prius ex deſtillatione aderat, tunc verò valdè intenſa erat. Peruigil erat, & febrem ſtatim ab initio implacidè ferebat, reſidens tertio die expuebat pallidum, arteria ſibilum quẽdam cum ſtertore edebat. Sub quintum diem ferè denſa ſpiratio aderat, pedes, tibiæ, extrema plærunq; frigida & extra ſtragula erãt. Ab exordio quod per aluum ſecedebat bilioſum exiſtebat, neq; valde paucum, neq; multum. Septimo, octauo & nono lenius ferre videbatur, & ſomni quidam aderãt, crudiora erant quæ excreabantur, decimo & ad decimumtertium vſque alba admodum & pura. Præcordia molliora exiſtebant, ſiniſtra autem contenta, faciliusq́; ſpirabat. Glãde ſubdita aluus moderatè demiſit, decimotertio rurſus pallidũ ſpuit, decimoquarto verò magis, decimoquinto quod coloris erat, porracei. Aluus verò malcolentia, bilioſa, liquida, crebrò demiſit, præcordia ſiniſtra attollebantur, decimoſexto verò etiam valdè intumuerant, & ſpiratio iam cum ſtertore erat, ſudor circa frontem & ceruicem, raro pectus occupabat, frons & extrema ferè frigida perſeuerabant, venæ temporum ſaliebant, ſomni cum ſopore diem & noctẽ poſtremo tempore detinebant, vrina ab initio cruda, cinerem colore referens. Ad decimum & decimumtertium vſq; tenues & non decolores. A decimotertio autem quales ab initio. Cleochum lateris dolor & febris corripuit, remiſit febris, toto corpore ſudor dimanauit, per vrinam multa efferebantur, quæ poſtea returbida facta eſt. Ad Vergiliarum occaſum Olympiadæ vxorem octo menſibus vtero gerentem, ex caſu febris acuta corripuit, lingua æſtuans, ſicca, aſpera, pallida, oculi pallidi, corpus mortuo ſimile, abortu quinto die ſine labore eſt liberata, & ſomnus (vt videbatur) cum ſopore adfuit, ſub veſperum cum excitaretur non ſentiebat, ſternutamentum cienti medicamento ceſſit, potionem recepit & ſucci ptiſſanæ nonnihil, potionem deglutiẽs aliquantum tuſſiuit, vox ſoluta nõ erat, neq; ipſa quicquam conualeſcebat, oculi demiſſi erant, ſpiratio ſublimis, quæ naribus trahebatur, color prauus, ſudor pedes & crura, cùm morti eſſet proxima, occupabat, mortua eſt. Nicolai vxori ex febre ardente ad vtranq; autem tubercula ſuborta ſunt,

paulò

paulò pòſt alterum, cùm iam febris remittere videretur, velut tumor laxus decimoquarto die valdè citra vllam ſignificationem conquieuit, morbi reuerſio facta eſt, color cadauerosus erat, lingua aſpera, denſa admodum, ſubalbicans, ſiticuloſa. Alui egeſtio copioſa, liquida, omni tempore maleolens. Ante obitum corpus egeſtionis copia conſumtum eſt, ad vigeſimum diem mortua eſt.

Ante Vergiliarum occaſum Andream horror, febris, vomitus corripuit, ab initio ſemitertiana apparebat. Tertio verò die cùm rurſus in foro negotiaretur, horrore correptus eſt, cum febre acuta, bilem ſynceram vomitione reiecit, delirauit, ſub noctem meliuſculè habuit. Quinto rurſus grauiter habuit, ſexto ex mercuriali aluus probè deiecit. Septimo grauius habebat, cæteriſq; deinceps diebus iam magis cõtinenter febris detinebat, & ab initio ſine ſudore erat, ſitiq; torquebatur. Præcipuè verò os reſiccabatur, nullumq; potum non auerſabatur, cùm os admodum ingratum eſſet, lingua reſiccata, inarticulata erat, aſperitas exiſtebat cum pallore albicans, peruigilio, anxietate torquebatur, exolutus, fractus, lingua interdum præ ſiccitate nonnihil balbutiens, donec eam perfunderet, ſorbitiunculã ex hordeo præcipuè ſumebat. Nono aut decimo ad ſiniſtram aurem atque alteram, parua tubercula ſine vlla iudicationis ſignificatione apparuerunt. Vrinæ per totum morbum non decolores, verùm ſine ſedimento fuerunt. Decimoquarto circa ſuperiores partes ſudor non admodum moderatus obortus eſt. Ad decimumſeptimum calor conquieuit. Poſt decimum aluus ſicca, nihilque niſi ſubditis glandibus deiiciens. Ad vigeſimumquintum puſtulæ pruriginoſæ, calidæ, velut ambuſta cute, ſenſim exortæ ſunt. Dolor autem axillas & latera occupabat, in crura citra vllam ſignificationem tranſiit & deſiit. Balneum proderat & illitus cum aceto. Menſe verò ſecundo ferè aut tertio, dolor ad renes, qui quandoq; tenuerat, conſtitit. Ariſtocratem ſub brumam laſſitudo, horror & calor inuaſit. Poſtea verò tertio die lateris & lumborum dolor cœpit, & tumor ab axilla initium ſumens totum latus occupabat, ad ipſam coſtã durus, cum rubore qui ab axilla initiũ ducebat, & liuore, non ſecus quàm ſi ab igne calefactus & vſtulatus fuiſſet, anxiè & moleſtè habebat, admodũ

ſiticuloſus erat, lingua ſubalbicans. Vrinæ non prodibant, crura aliquantum frigida, aluus ex mercurialis ſucco pauca deiiciebat, liquida, ſubalbicantia, ſpumoſa. Sub noctem reſpiratio ſublimis extitit, paruus ſudor circa frontem erupit, partes inferiores frigidæ, anxietate vexabatur, ceruix intumeſcebat, tuſſis non aderat, mentis compos mortuus eſt. Oneſianactem ad autumnum lippitudo, poſtea verò febris quartana detinuit. Per quartanæ exordia à cibis alieno admodum erat animo, progreſſu verò temporis ad cibum alacriter habebat. Quinetiam Polychari in febre quartana eadem circa cibos contigerunt. Mneſianacti quoque etiam contigit alui deiectio ante febrem, poſteaque multo tempore comitabatur, multis albis, mucoſis prodeuntibus. Quandoque etiam paucum ſanguinem citra laborem & dolorem demittebat, ventris autem ſtrepitus aderant. Poſt febrem tuberculum durum ad ſedem abſceſſum fecit, diu incoctum perſeuerauit, ad inteſtinum ruptum eſt, & foris fiſtuloſum euadebat. Cùm autem in foro deambularet, ei ante oculos fulgores obuerſabantur, neque planè ſolem intueri poterat. Vbi verò paulùm ſeceſſiſſet, extra ſe fuit, & ceruicis conuulſione tẽtatus eſt. Poſtquam autem domum relatus eſt, ægrè viſum recepit, vixq; ad ſeſe rediit. Primùm verò circunſtantes oculis colluſtrabat, corpus adeò perfrixit, vt vix vtriculis & nouis ſubinde adhibitis fomentis recaleſceret. Poſtea quàm autem ſui compos fuit & ſurrexit, prodire noluit, ſed timere dicebat. Quòd ſi quis de grauibus morbis verba faceret, præ timore ſe ſubducebat. Interdum ſibi ad præcordia calorem occurrere dicebat, & oculis obuerſantes fulgores comitari. Alui deiectio multa fuit, & ſæpè & ſimilis hyeme contigit. Venæ ſectio facta eſt, veratrum exhibitum, lactis vaccini potione vſus eſt, ac primùm aſinini, quod contulit, & alui egeſtiones ſedauit. Aquę potio ab initio fuit, deambulationesq; & capitis purgationes. Anecheti filio iſta contigerunt. Per hyemem in balneo ad ignem cùm inungeretur calefactus eſt, & confeſtim in comitialibus ſimiles conuulſiones incidit. Vbi verò ſatis multæ conuulſiones fuiſſent, circunſpexit, non erat apud ſe. Vbi autem ad ſe rediit, poſtridie mane iterum conuulſionibus correptus eſt, ſpuma non admodum apparuit. Tertio

die

die linguam inarticulatam habuit,& quarto loqui velle lingua præſeferebat. Quinto loqui non poterat, verùm in nominum principiis hærebat,eodemq; die lingua admodum hæſitabat, & conuulſione vexabatur, ac extra ſe erat. Vbi verò iſta remitterẽt, lingua ægrè ad priſtinum ſtatum redibat. Sexto die cùm omnibus abſtinuiſſet, & ſorbitione & potu,nil etiam amplius ſumſit. Cleocho poſt laſſitudines & exercitationes,cùm per aliquot dies melle vſus eſſet,tumor ad genu dextrum ſubortus eſt,magis verò ad infernam partem,circa tendines qui ſub genu ſunt,tendebat,obambulabat aliquantulum claudicans, ſuræ tumor cum duritie aderat,& ad pedem ac malleolum dextrum pertingebat. Ad gingiuas circa dentes tubercula magna velut vuæ acini,liuida,nigra,ſine dolore erant,vbi cibum nõ caperet. Quinetiam crura niſi exurgeret doloris expertia erant. Tumor enim in ſiniſtram partem venit, minus verò etiam liueſcebat. In tumoribus ad genua & pedes quædam veluti ſuppurationes inerant. Tandem autem ſtare non poterat,nec calcibus incedere, ſed lecto decumbebat. Calores erant manifeſti,interdum cibum auerſabatur,non admodum ſiticuloſus,neque ad ſedile exurgebat,anxietate vexabatur,interdumque paruo animi deliquio tenebatur, veratrum ad capitis purgationes eſt exhibitum. Ad os medicamentum ex thuris polline cæteris quibusdam admixtis cõtulit. Ad oris vlcera lenticulæ ſorbitio accommodata erat. Circa ſexageſimum verò diem tumores ad exhibitum iterum veratrum ſubſederunt, tantùm dolores ad genua decumbentem vexarunt. Humor autem & bilis abſceſſum ad genua fecit, pluribus etiam ante ſumtum veratrum diebus. Piſiſtratum deambulantem & cætera ſanum, humeri dolor & grauitas lõgo tempore detinuit. Per hyemem verò incidit multus lateris dolor,& calor,& tuſſis, ſanguinem ſpumoſum exſcreabat, qui & ſtertorem in faucibus excitabat, leuiter autem ferebat,& mentis compos erat, calorque relaxauit, vnaque & exſcreatio ſtridulaque faucium aſperitas, & ad quartum aut quintum diem conualuit. Simi coniugi in partu concuſſæ pectoris & lateris dolor obortus eſt, tuſſis, febris tenuis, exſcreationes purulentæ aderant, tabes, quæ etiam conſtitit. Febris quoque ſex menſibus detinuit, & alui profluuia

ſemper. Ad extremum febris ceſſatio, ex qua aluus ſubſtitit, poſt ſeptimum diem mortua eſt.

Euxeni quoq; vxor ex fotu laborare viſa eſt, calores numquam reliquerunt, magis ſub veſperam increſcebant, ſudores toto corpore oboriebantur. Vbi febris augeretur, pedum frigus, interdum verò & tibiarum & genuum exiſtebat, tuſſicula ſicca pauco tempore detinebat, vbi febris ingraueſcere inciperet, deinde ceſſabat, multo autem tempore toto corpore rigor excitatus eſt, perpetuò ſine ſiti fuit. Medicamẽto & vero epoto magis læſa eſt. Per exordia prorſus doloris expers erat & facilè ſpirabat. Medio autem tẽpore dextri lateris dolor obortus eſt, & tuſſis commota, creber anhelitus erat & excreationes paruæ, albicantes & aliquantulum tenues, neque amplius horror ex pedibus, ſed ceruice & dorſo ortum ducebat, & aluus liquidior erat, febris cum ſudore copioſo relaxauit, & perfrigerata eſt. Varia autem erat crebra ſpiratio, ſeptimo poſt remiſſionẽ die mortua eſt mentis compos. Polemarchi vxor æſtate febricitare cœpit, eam autem dimiſit ſexto die, poſtea verò morbum trahebat, ad noctem calores tenuerunt. Rurſus vbi intermiſiſſet, prehendit febris, neque tribus prope menſibus dimiſit, tuſſis multa aderat, pituitæ excreatio. Vbi verò ad vigeſimum diem perueniſſet, ſpiratio perpetuò crebra erat, in pectore ſtrepitus, plærunque ſudoribus diffluebat, mane febris remiſſior. Interdum etiam horrores prehendebant, ſomnus aderat, & interdum aluus humecta erat, rurſuſque ſiccabatur, ad guſtũ moderatè habebat. Medio verò interpoſito tempore, ad genua & tibias dolor erat, & ſi flectere aut extendere cuperet, alterius indigebat opera. Crurum dolores perſeuerarunt ad finem vſque, qui iam prope inſtabat, & pedes intumuerunt ad tibias vſque, ad contactum dolebat, ſudoreſque & rigores ceſſarunt, febris autem ſemper increuit. Ante obitum autem aluus effuſa eſt, mentis compos perſeuerabat. Tribus ante obitum diebus ſtertor in faucibus audiebatur, rurſuſque repetebat, mortua eſt. Hegeſipolis filiolum quatuor prope menſes circa vmbilicum dolor erodens detinuit, proceſſu verò temporis intendebatur dolor. Ventrem cædebat, vellicabat, calores prehendebant, contabeſcebat, oſſa reſtabant, pedes intumeſcebant.

bant. Teſtes, ventris partes ad vmbilicum inflatæ erant, perinde ac quibus aluus conturbari velle videtur, cibum auerſabatur. Lac recens ſolùm aſſumebat, & aluus effuſa eſt, aliquantumque cruenta ſanies & graueolens ſubiit, venter intendebatur, vbi exiguum & paucum pituitæ vomitione reieciſſet, ita vt genitale ſemen eſſe videretur, mortuus eſt. Plateæ puero ſub ipſum ſanè exitum capitis ſutura valdè excauata eſt. Cùm autem ægrotaret, manu perpetuò ſinciput contingebat, præcipuè verò vbi mors inſtaret, neq; tamen caput dolebat, & in femore ſiniſtro ſub inguine in partibus inferioribus liuidum quid fortaſſe pridie quam moreretur viſum eſt, teſtes extenuati ſunt. Eadem quoque Hegetoridę filio contigerunt, eodemque modo mortuus eſt, niſi quòd ſub obitum vomitiones plures adfuerunt. Hippiæ ſoror per hyemem phrenitide detenta hallucinata eſt, manibus laborabat, ſeipſa lancinabat. Quinto & ſexto die ſub noctem vox defecit, ſopore correpta eſt, buccas & labia velut dormientes inflabat, ſeptimo die mortua eſt. Aſandrum ex horrore lateris dolor corripuit, qui ad genua & femur peruenit, vbi comediſſet delirabat, breuique mortuus eſt. Cleotimo ſutori cùm aluus multo tempore fuſa & calor exortus fuiſſet, circa iecoris regionem tumor tuberculo ſimilis enatus ad imum ventrem deſcendit, & aluus fluida erat, eique alterum tuberculum iuxta iecur, ſupra ad præcordia obortum exitum attulit. Quidam capitis dolore graui cum calore tenebantur. Quibuſdam quidem ad dimidiam capitis partem & iuxta nares humor quidam tenuis aut maturus, aut ad aures, aut ad fauces ex capite tutius ſecedit, quibuſdam verò ſicca iſta adſunt. At ſyderatio grauis periculo non vacat. Quòd ſi vomitio bilioſa aut cum anxietate adfuerit, aut oculorum ſtupor, vocis defectio, aut rarus ſermo, aut deliratio quædam, mortem & cõuulſionem metuere oportet. At qui ex deſtillatione dimidia capitis parte dolentes, & humore per nares ſecedente, inſuper moderate febricitarunt, quinto aut ſexto die perfrigerantur. Echecratem cœcum capitis vehemens dolor vexabat, poſteriore præcipuè parte qua ceruix capiti connectitur, & ad verticem progrediebatur, progreſſu verò temporis & ad aurem ſiniſtram, & dimidia pars capitis dolore

tentabatur, mucoſa ſemper prodibant, ferè ambuſta, & calor tenuis comitabatur, ciborum faſtidium aderat, per diem melius habebat, ſub noctem verò dolore vexabatur. Poſtea quàm autem pus per aurem erupit, cuncta ceſſarunt, erupit verò ad hyemem. Animaduertendum ſanè eſt num in omnibus internis puris collectionibus, & oculorum vitiis, ad noctem dolores contingant. Tuſſes hyeme fiunt, maximè verò auſtrino cœli ſtatu, craſſa & copioſa ſcreantibus febres ſuccedunt, fereque quinto die ceſſant. Tuſſes autem ſub quadrageſimum, quale quid Hegeſipoli contigit. Quibus calores multi interdum ceſſant, iis non toto corpore, ſed vel circa ceruicem, aut ſub alis, aut ex capite tenui dimanante ſudore, deſinunt. Charitem per hyemem ex tuſſicula populariter graſſante febris acuta corripuit, veſtem ſtragulam abiiciebat, ſopor cum labore aderat. Vrinæ rubræ exiſteſtant, erui loturæ ſimiles, ſedimentum ſtatim ab initio copioſum, album, poſtea verò etiam aliquantum rubrum. Septimo die glandæ ſuppoſita exigua prodierunt, ſopor minimè moleſtus detinuit, mador circa frontem adfuit, ſomnus ad noctem & calor leuior. Octauo ſorbitionem ex hordeo ſumpſit, ſopor ad vndecimum perſeuerauit. Eo verò die præcipuè calor deſiit. Vbi autem tuſſis aderat, exſcreatio ſemper multa perſeuerabat, facilis, primùm glutinoſa, alba, craſſa, deinde vbi concocta fuit, purulentis ſimilis. Vrinæ ab vndecimo die puriores, ſedimentum aſperum decimo tertio dolor dextram partem occupauit vſque ad lateris inanitatem, ad imum ventrem tendens, vrina detinebatur, cui decoctum adianti, quod Calliphyllum nominatur, potui exhibitum profuit. Decimoquinto rurſus doluit, decimoſexto ſub noctem magis præcordiorum dolor ad ventrem initium ducebat, quem mercurialis iuſculum ſubduxit. Calor intra vigeſimum diſparuit, & excreationes craſſæ comitabantur, ad quadrageſimum melius habuit.

Ventres in morbis medicamento purgante ſubducere conuenit, quinto die vbi concocta fuerint, inferiores quidem vbi materiam conſiſtentem cognoueris (cuius rei ſignum eſt, ſi neque anxietate, neque capitis grauitate ægri diuexati fuerint) cumque calores mitiſſimi fuerint, & vbi poſt acceſſiones deſierint. Superiores verò, in ipſis acceſſionibus.

nibus. Tunc nanq; etiam ipſi in ſublime eleuantur, vbi ægri anxietatem & ſuperiorum partium grauitatem ſentiant. Iccirco verò in principiis purgandum non eſt, quòd in huiuſmodi temporibus per ſeſe purgentur, aut cunctatio periculoſa. In cubiti gibbero ex caſu vulnerato cubitus ſyderatione tentatus pus colligit, quo matureſcente ſanies viſcoſa & glutinoſa exprimitur & citò ſiſtitur, velut etiam Cleogeniſco & Demarcho Aglaotelis filio contigit. Eodem verò modo neque ex iiſdem pus vllum admodum effluit, quale quid Æſchyli filio accidit. At vbi ſuppuratio fit, horror plæriſque & febres ſuccedunt. Alcmani ex renum doloribus conualeſcenti, detracto etiam deorſum ſanguine, ſupra ad iecur morbus ſe conuertit, & ad cor dolor ingens aderat, præque dolore ſpiritus retinebatur, & aluus non niſi cum moleſtia exigua demittebat caprinis ſtercoribus ſimilia, incontinens corporis iactatio nulla erat, ac interdum rigor & febris corripiebat, ſudor ac vomitio, neque in dolore aqua marina aluum ſubluere cōferebat, ſed furfurum decoctum contulit, diebus ſeptem cibum auerſatus, mulſa meraciore in potu vſus eſt, deinde verò lentis iuſculo, interdumque tenui freſo, aquam ſupetbibit, poſteaque caruli cocti & mazæ quàm diutiſſimè confectæ exiguum ſumſit, procedente verò tempore aut ceruices bubulas, aut ſuillos petiolos coctos. Pridie aquæ potione, quiete, tegumento vſus, ad renũ dolorem cucumeris ſylueſtris infuſum per clyſterem eſt exhibitum. Parmeniſci filio ſurditate vexato contulit aurem non eluere, verùm lana perpurgare, oleumque ſolum aut Netopum infundere, deambulare, mane ſurgere, vinum album bibere, oleribus abſtinere, pane & piſcibus ſaxatilibus in cibo vti. Aſpaſij vxori dentis & maxillæ dolorem ingentem caſtorium & piper ore collutum & contentum ſedauit, ipſique vrinæ ſtillicidium remiſit. Prodeſt & calidus farinæ cum roſaceo ſubactæ fotus. Caſtorium capitis ab vtero dolores ſedat. Vteri affectus magna ex parte à flatibus originem ducunt, indicio ſunt eructationes, vētris ſtrepitus, & lumborum tumores, ac renum coxendicumq; dolores. Ad quæ confert vinum quod muſtum eſſe deſiit, aut aromatum tertiam partem, farinæ duas in vino albo odorato decoquere, & linteolum imbutũ cataplaſmatis modo

illitum apponere, qua ventris parte vteri dolores affligunt.

Callimedontis filio ad tuberculum in ceruice enatum durum, magnum, immaturum & dolorem excitans, contulit vena ſecta in brachio, aut lini ſemen torrefactum vino albo & oleo maceratum cataplaſmate impoſitum & deligatum, neq; calidum, neq; nimis coctum, aut fœnigræci farina, aut hordei, aut tritici in mulſa decocta. Meliſandro cùm magno gingiuæ dolore corriperetur, & valde intumeſceret, vena in brachio ſecta eſt. Alumine Ægyptio per initia adhibito reprimere conuenit. Eutychidi cholera morbus in cruribus neruorum diſtentionem attulit cum inferna alui deiectione. Bilem abundè ſaturatam, multam, valde rubentem ad tres dies & noctes vomitione reiecit. Poſt quã bibit, & totius corporis imbecillitate & incontinenti iactatione vexatus eſt. Nihil continere poterat, ne mali quidem punici ſuccum. Vrinæ ſuppreſſio & eius qui ad inferiora eſt pertranſitus adfuit. Vomitione fæx mollis prodiit & deorſum erupit. Aqua inter cutem laborãtem ſeſe laboribus exercere conuenit, ſudare, panem edere, potu non multo vti, caput calida multa, imò potius tepida lauare. Vino albo, neque multo ſomno vti prodeſt. Calligenem quinq; & viginti annos natum deſtillatio malè afflixit, tuſſis multa, quod defluebat, ægrè educebatur, nihil infra ſuſtinebat, quatuor annis perdurauit. Per initia calores tenues aderant, veratrũ non profuit, ſed modicus cibus, & corpus macerare, pane in cibo & vino nigro in potu vti, obſonia quæ vellet aſſumere, abſtinere acribus, ſalſis, pinguibus, laſeris ſucco, oleribus crudis, multum deambulare. Lactis potus non contulit, verùm ſeſamum purum, crudum acetabuli menſura ex vino leni bibere. Timochariti per hyemem deſtillatio præcipuè in nares defluxit. Vbi venere vſus fuiſſet, cuncta reſiccata ſunt, laſſitudo, calor & capitis grauitas ſucceſſit, ſudor ex capite multus, qui etiam ex toto corpore defluxit. Erat autem etiam per ſanitatem ſudoribus obnoxius. Tertio die conualuit. Cleomenis puer per hyemem ciborum faſtidio ſine febre confici cœpit, ciboſque ac pituitam vomitione reiiciebat, duobuſque menſibus inappetentia perſeuerauit. Coco ex phrenitide gibbus in ſpina exortus eſt, neq; vllum medicamentum purgãs epotum profuit, ſed vinum ni-

grum

grum & panis in cibo, balneis abſtinere, vngui & vnctum confricari, non admodum fouere, neq; multo igne, ſed moderato. Quos fluxiones in oculos tenues & diuturnæ vexãt, ſi maturæ per nares prodierint, iuuantur. Quibus prægnantibus ex caſu, aut conuulſione, aut ictu, labores contingunt, fere intra triduum apparet num abortum facturæ ſiut. Teſimi coniugi poſt epotum trigeſimo die vltro medicamentum abortum faciens, dolor contigit, vomitus multorum bilioſorum, pallidorum, porraceorum, nigrorum. Vbi bibiſſet tertio die conuulſio prehendit, linguam commanducabat. Quarto die ad eam ingreſſus ſum, lingua erat nigra, magna, oculorum album, rubrum. Quarto ſub noctem mortua eſt. Pythocles aquam ægrotantibus & lac multa aqua permixtum exhibebat, & renutriebat. Pernionum medela eſt ſcarificatio, tepefactio, ita vt pedes quàm maximè igne & aqua excalfacias. Oculis nocet lens itidemque poma dulcia & olera. Lumborum aut coxendicis, aut crurum dolores ex laboribus obortos, aqua marina calida & aceto perfundere oportet, & intincta ſpongia fouere, & lanis deligare. Origanum lippientibus & dentibus potu exhibitum nocet. Puellam quæ ex abrupto loco decidit, vox defecerat, corporis iactatio detinebat, vomitus ſub noctem adfuit, ſanguis copioſus ex aure ſiniſtra in quam impegerat, effluxit. Mulſam non niſi ægrè abſorbebat, ſtertor detinebat, crebra ſpiratio velut in morientibus aderat, venæ frontis diſtendebantur, decubitus erat ſupinus, pedes calidi, febris multa, interdum acuta, animo erat maximè conſternato, ſeptimo die vox erupit, leuiter incaleſcebat, ſuperſtes euaſit. Oniſantidi per æſtatem humeri dolore ex abſceſſu detento, corpus & humerum quàm diutiſſimè mari madefacere contulit, ſimul per tres dies vinum album, aquoſum, in mari decumbentem bibere, in eoque meiere. Fullo in Syro phrenitide correptus, poſt vſtionem crucibus tremulis fuit, corpore velut à culicibus compuncto, oculus erat magnus, motus exiguus, vox fracta, clara tamen, vrina pura abſque ſedimento. Animaduertendum eſt num iccirco quòd per ferulaginem aluus ſubducta eſt, decimooctauo die morbus remiſit, & abſque ſudore diſparuit. Eodem modo Nicoxeno Olynthi ſeptimo

die morbus abſque ſudore remittere videbatur ſorbitiones aſſumebat, vinum, vuam inſolatam. Ad eum decimoſeptimo die ingreſſus ſum, lingua ardens, calor forinſecus non admodum vehemens erat, corporis ſumma exolutio, vox fracta adeo vt nõ niſi ægrè exaudiretur, clara tamen, tẽpora collapſa, oculi concaui, molles pedes & tepidi, ad lienem diſtentio. Infuſum per clyſterem non admodum admittebat, verùm reſiliebat, ſub noctem ſtercus prodiit coactum, paucum, & nonnihil ſanguinis, opinor ex infuſo. Vrina pura erat, ſplendida, decubitus ſupinus, crura diducta ob exolutionem, nihil prorſus dormiebat, intra vigeſimum diem calor conquieuit. Potus erat aqua in qua farina craſſior macerata fuerat, ſed & ſimul pomorum aut mali punici & lentis toſtæ ſuccus frigidus, ac farinæ lotura cocta, frigida, pro tenui ſorbitione eſt exhibita, & ſuperſtes euaſit. Fullonibus tubercula in inguinibus dura & ſine dolore exorta ſunt, circaque pubem & collum magnitudine ſimilia erant, febris antea per decem dies tenuerat, tuſſi ex ruptionibus conflictabantur. Tertio menſe aut quarto venter contabuit, calores ſuperuenerunt, lingua arida, ſitis & alui deiectiones moleſtæ aderant mortui ſunt. Cholera morbus ex carnis eſu contrahitur, præcipuè verò ſuillæ crudioris, ex cicere, vinique odorati veteris ebrietate, inſolatu, ex ſepiæ eſu, locuſtarum & gammarorum, olerum, maximeque, porri & ceparum. Quinetiam & ex lactucis coctis, braſſica, lapatho crudiore, & ex bellariis, dulciariis, pomis, cucumere, pepone, & potione quæ ex vino & lacte miſtis conficitur (*οἰνόγαλα* vocatur) eruo, polenta recenti. Æſtate magis cholera morbus & febres intermittentes vigent, & quibus horrores ſuccedunt. Hæ interdum malignæ fiunt, & ad morbos acutos deueniunt. Sed & ab his cauere oportet. Huiuſmodi autem morbos præcipuè quintus dies & ſeptimus & nonus indicant, præſtat verò ad decimumquartum vſque cautum eſſe. Pherecydæ poſt brumam noctu lateris dextri dolor, etiam antea cõſuetus, ceſſauit, pranſus eſt, egreſſus horruit, febris ſub noctem inuaſit, doloris expers fuit, tuſſicula quadam ſicca vexabatur. Vrinę non multæ, ſedimentum copioſum. Per initia ramentoſa, læuia, diuulſa, poſt quatuor verò dies turbida ſubſidebant, & vrina non decolor, ſedimẽtum habe-

habebat, neque in matella collectio apparebat, vbi refrixiſſet. Tertio die ſponte aluus ſubiit, quarto, parata glande, ſtercoracea & bilioſa deiecit, liquidus erat humorum affluxus, ſomnus ad noctem non admodum, verùm de die aliquantulum dormiebat, ſitis non erat vehemens, cutis circa frontem & reliquum corpus mollis ſemper eminebat, febris ad manus contactum cum aliquo madore ſuperata videbatur, pulſus in fronte admodum obſcurus erat. In corporis conuerſionibus & omnibus alui deiectionibus venarum grauitas aderat, pauco tempore per totum morbum doloris expers fuit, ab exordio anxius, paulatimque vomebat. Septimo die ex ſubdita glande ter deiecit, bilioſum & ſtercoraceum, liquidum admodum & pallidum, iamque nonnihil ſubdelirabat, interdumque circa frontem exiguus mador aderat. Veſtem ſtragulam in faciem coniiciebat, oculos fruſtra, non ſecus ac ſi quid intueretur, conuertebat, rurſúsque claudebat, ſuaque ſtragula abiiciebat. Nono die ſudor mane obortus ad pectus vſque, ad mortem perſeuerabat, & febris ac delirium intendebatur, plurimus circa frontem ſudor, ac veluti dirus quidem, coloreq; admodum albo. Cutis verò ſub pilis variis notis compuncta erat, præcordia dextra in tumorem ſublata, ex ſeſe bilioſum demiſit. Octauo die veluti culicum morſus apparuerũt, ante exitum tuſſi reiecit veluti ex muco concretos fungos, pituita alba circumuolutos. Exſcreabat autem etiam ante exigua, alba, lactea. Poſt cœnam per ſomnum quidam horrore correptus, mane ſurrexit capitis grauitatem ſentiens, horruit, vomuit, capitis grauitate laborabat, ſub noctem remiſit fere ad meridiem vſque, rurſus inhorruit, noctem moleſtè tulit. Poſtero verò die febris acuta inuaſit, capitis vehemens dolor, multæ bilis vomitio quæ maxima ex parte porracea erat, ceſſarunt omnia, ſub noctem ſomnus, mane perfrigerabatur, ſudor paruus & mador plurima ex corporis parte dimanauit, circa lienem exiguo tempore manu indicabat duritiem doloris expertem quæ confeſtim euanuit, ad noctem peruigilio torquebatur, ſub concionis tempus febris ingraueſcebat, anxietas aderat cum tenebricoſa vertigine, inteſtinorum & capitis dolor, vomitus porraceus, lęuis, velut pituita glutinoſus, ſub Solis occaſum cũcta ceſſarunt cum

capitis & colli ſudore. Poſt vomitionem ſtercoracea, liquida, bilioſa deiecit, neque nigra, neque abſurda, per noctem & poſterum diem moderatè habuit, ſub noctē iterum peruigilio laborauit. Vomitus ſub crepuſculum cœpit, ſimiliterque poſtero die tenuit, abſque anxietate fuit. Capitis autem dolores poſt ſudorem ceſſarunt, ſub veſperum cuncta relaxarunt. Nono die non amplius vomuit, ſed magis incaluit, reliquis febris expers videbatur, temporum venæ pulſabant, omninò doloris expers fuit, ſitis ſemper aderat. Nono die vbi ad ſellam ſurrexiſſet vehementer animo deficiebat, ex immiſſa glande paucula ſtrigmenta deiecit, nigra & bilioſa, quicquid inde deſtillauit colorem ſtercoris habuit, vox fracta, dum ſe conuerteret grauis, oculi caui, frontis cutis circumtenſa, alioqui facilè ſpirabat, compoſitus erat, ad parietem plurimùm cōuerſus, in decubitu mollis, incuruus, quieſcens, lingua alba, læuis. Ad decimum diem poſteaque vrinæ circumquaque rubræ, in medio exiguum quiddam album habentes. Duodecimo ex glande ſubdita ſimilia deſtillabant, bilioſa & ſtrigmentoſa, poſt glandem animi defectio, poſtea os reſiccabatur, colluebat ſemper, ac niſi admodum frigida eſſet aqua calidam eſſe dicebat, quæ prope frigore ad niuem accederet, poſtea ſitis non aderat. Veſtem ſemper à pectore repellebat, tunicam calefieri nolebat, ignis procul isq; exiguus erat, maxilla vtraque rubuit. Poſt hæc linguam inarticulatam habuit, diem vnum aut duos recaleſcebat, defecit.

Androthali vocis defectio, ignorantia & deliratio aderat, quibus ſedatis multis annis ſuperfuit, & in morbum relabebatur. Lingua toto tempore ſicca permanebat, ac niſi collueretur loqui non poterat, magnaque ex parte admodum amara erat, interdumque cordis dolor affligebat, quæ ſanguinis miſſio eripuit. Aquæ potu & mulſa vſus eſt. Veratrum nigrum ebibit, neque bilioſum, niſi modicum, prodiit. Demum per hyemem decumbens mente abalienata erat, & lingua iiſdem vitiis afficiebatur, calor tenuis erat, lingua decolor, vox qualis pulmonum inflammatione laborantibus, è pectore veſtem reiiciebat, ſeque velut vrinam redditurus educi iubebat, cùm nihil apertè proloqui poſſet neque apud ſe eſſet, eum eduxerunt, ſub no-

ctem

ctem mortuus eſt, duobus aut tribus diebus quibus decubuit. Ea erat Nicanoris affectio vt cùm ad conuiuium progrederetur, tibicinæ metu afficeretur: adeo vt cum tibias inflare in conuiuio audiret, præ timore turbaretur neq; ſuſtinere poſſe diceret, ſi nox eſſet; de die verò nihil commoueretur, quæ quidem eum multo tempore comitabantur. Damocles verò qui cum illo erat, caligine tentari & exoluto eſſe corpore ſibi videbatur, neque per præruptum locum iter facere, neque verò pontem, ac ne minimè quidem profundam ſcrobem tranſmittere audere dicebat, timens ne caderet, verùm per ipſam ſcrobem adibat, idq; illi aliquandiu contigit.

Phœnicis is erat affectus, vt ex oculo dextro plærunque velut fulgor coruſcare videretur, non multo verò interpoſito tempore, ad tempus dextrum grauis dolor exoriebatur, poſteaque totum corpus caput atq; etiam ceruicem peruadebat, capitis pars poſterior ad vertebras intumeſcebat, ceruicis nerui maiores (quos tenontas appellant) contendebãtur & circum dureſcebant. Quòd ſi caput commouere aut dentes aperire conaretur, non poterat, vtpote admodum diſtentus. Vomitiones ſi quãdo oboriebantur, commemoratos dolores ſubmouebant & lenibant. Sanguinis miſſio auxilio fuit, & veratri potiones cuiuſquemodi humores eduxerunt, præcipueque porraceos. Parmeniſco etiam antea animi deſperatio accidit, adeo vt vita defungi cuperet, interdum verò rurſus ſecuro erat animo. In Olyntho autem aliquando per autumnum voce defectus decumbebat quietè agens, perpuſillum quid vixdum dicere aggrediens, quinetiam ſi quid dixiſſet, rurſus vox deficiebat, ſomni aderant, interdum verò peruigilium, & tacita corporis iactatio atque anxietas, manumque præcordiis velut dolorem ſentiens admouebat, nonnunquam verò auerſus quietè decumbebat, febris autem ſemper perſeuerabat & facilè ſpirabat. Tandem ſe ingredientes agnoſcere dixit, interdumque tota die ac nocte cùm potus illi exhiberetur, bibere nolebat, nonnunquam verò accepta repente vrna totam exhauſit aquam. Vrina craſſa, qualis in veterinario genere. At circa decimumquartum diem remiſit. Cononis ancilla capitis dolore incipiente mente erat abalienata,

clamor aderat & eiulatus multus, raroque quieſcebat. Sub quadrageſimum diem mortua eſt. Aliquot verò ſub mortem diebus, voce defecta & conuulſione tentata eſt. Eodem quoque modo & circa eoſdem dies mortuus eſt Timocharis famulus, melancholicis affectibus iiſdem (vt videbatur) tẽtatus. Nicolai filium circa brumam ex compotationibus inhorreſcentem, ſub noctem febris corripuit, poſtero die vomitus bilioſus, ſincerus, paucus adfuit. Tertio verò die, frequente adhuc foro, ſudore per totum corpus oborto, deſiit, ſtatimque rurſus incaluit. Ad mediam noctem rigor, febris acuta, die verò eadem hora ſudor, rurſus ſtatim recaluit, vomitus ſimilis. Quarto die ex mercurialis decocto bene ſtercoracea & liquida per aluum demiſit, ſubolida tamen & ſpongioſa, mercurialis iuſculo non abſimilia. Vrina abſque ſedimento, non admodum multa, pauca quædam in medio innatantia habebat, præcordiorum ſiniſtrorum & lumborum dolores aderant. Exiſtimabat ex vomitione ſe facilius ac ſubinde ſpirare poſſe, interdumque geminata reſpiratione ſubinde reſpirabat, lingua albicans erat, dextra parte habens connexionem lupino ſimilem, deinde parum ſiticuloſus erat, peruigil, prudẽs. Sexto verò die oculus dexter maior conſpiciebatur, ſeptimo mortuus eſt. Verumtamen ante mortem venter intumuit, mortuoque partes poſteriores rubore ſuffuſæ ſunt. Metonem poſt Vergiliarum occaſum febris prehendit, & lateris ſiniſtri dolor ad iugulum pertingens, iſque adeo vehemens vt quieſcere nequiret, & inflammatio detinebat, deiectio copioſa erat, bilioſa, tribus fere diebus dolor ceſſauit, calor verò ſub ſeptimum aut nonum. Tuſſis aderat, exſcreationes neque aliquantulum bilioſæ, neque copioſæ fiebant, verùm tuſſes pituitoſæ comitabantur, cibos ſumebat, interdumque tanquam ſanus exibat. Nonnunquam tamen tenues calores exiguo tempore detinebant, ſub noctem parui ſudores oboriebantur. In calore ſpiratio crebrior aderat, malarum rubor, lateris grauitas ſub axillam & ad humerum peringebat, tuſſes aberant. Medicamentum per ſuperiora bilioſa eduxit. Tertio poſt medicamentum pus erupit, quadrageſimo verò à morbi initio die. Per alios autem quinque & triginta dies repurgatus eſt, & cõualuit. Theotimi coniugem in ſemiter-

tiana

tiana febre anxietas & vomitus cepit, ſimulque horror per febris exordia & ſitis progreſſu temporis per febris initia immoderatus calor. Mulſa epota & vomitione reiecta, & horror & anxietas ceſſauit, poſteaq; mali punici ſuccũ ſumſit. Diopethis ſororem in ſemitertiana febre ſub acceſſionem vehemens oris ventriculi dolor tenuit, & tota die perſeuerabat, huiuſmodique oris ventriculi dolor reliquis mulieribus eodem modo aderat. Talia tamẽ ſub Vergiliarum occaſum viris rarius contingebant. Sub Arcturum in febre ſemitertiana Apomoti coniugem, circa acceſſionis tempus vehemens oris ventriculi dolor & vomitus tenuit, ſimulq; vteri ſtrangulatus malè afficiebant, & ad dorſum dolores iuxta ſpinam erant, ex eoque tempore oris ventriculi dolores ceſſabant. Terpidæ mater à Doriſco, menſe quinto ex caſu per abortionem gemellos enixa eſt, altero quidem velut tunica concluſa ſtatim liberata, altero verò aut prius aut poſterius quadraginta diebus, poſtea autem vtero geſtauit. At anno nono vehementes ventris dolores diu tenuerunt interdumque ex ceruice & ſpina ortum ſumebant, in imo autem ventre & inguinibus conſiſtebant, quandoque verò ex genu dextro exorti, in eundem locum conſiſtebant. Et cùm quidem ad ventrem dolores eſſent, aluus intumeſcebat, cùm verò ceſſarent, oris ventriculi dolor contingebat, ſtrangulatus non aderant. Corpus peræque frigebat ac ſi in aqua iaceret. Quo tempore dolor aderat, toto corpore recurſabant dolores quàm per exordia leuiores. Nihil allia, laſerpitiũ, aut acria omnia conferebãt, neq; dulcia, neq; acida, neq; verò vina alba, verùm nigra, & balnea pauca per initia. Vomitiones vehemẽtes accedebãt, & cibi intercludebãtur, neque per dolores menſes apparebant. Cleomenis vxorem flante fauonio ex nauſea & laſſitudine lateris ſiniſtri dolor corripuit, ex ceruice & humero initium ducens, febris aderat & horror, & ſudor. Cœperat autem febris neque deſinebat, verùm intendebatur, & vehemens dolor erat, tuſſis, exſcreatio aliquantulum cruenta, pallida, multa, lingua albicãs, deiectiones moderatæ, liquidæ, vrinę bilioſæ. Quarto die ſub noctem menſtrua copioſa prodierunt, tuſſisque deſiit, & exſcreatio, & dolor, tenuis tamen calor relictus eſt. Vxor Epicharmi ante partum inteſtinorum difficultate la-

borabat, dolor aderat, deiectiones aliquantulum cruentæ, mucoſæ. Vbi peperiſſet confeſtim conualuit. Polemarchi vxorem articulorum doloribus vexatam, minimè fluentibus menſibus, coxendicis dolor de repente corripuit. Poſt epotum betæ iuſculum vox per noctem & ad meridiem vſque intercepta fuit. Poſtea audiuit & mentis compos erat, manuq; indicabat dolorem circa coxendicem adeſſe. Licinij ſororem quæ iam florentes annos exegerat, vomitus cepit, quo quicquid quatuordecim diebus aſſumſerat, reiiciebat, febris expers erat, cruentarum vomitionum eructationes aderant, & ad os ventriculi ſtrangulatio procedebat, coarctationem inducens. Caſtoriũ, ſeſeli, & mali punici ſuccus eſt exhibitus, cuncta ſedata ſunt, modicus tamen dolor in lateris inanitatem conceſſit. Bulbi ſuccus contulit, & vinũ auſterum egelidum, & quàm pauciſſimi panes oleo intincti. Pauſaniæ puellam ex fungi crudi eſu anxietas corripiebat, ſuffocatio, ventris dolor. Mulſa calida epota & vomitio profuit, balneumq; calidum. In balneo fungum vomitione reiecit, & vbi iſta ceſſatura eſſent, ſudore detenta eſt. Epicharmo ſub Vergiliarum occaſum humeri dolor & ad brachium vehemens grauitas contigit, anxietas aderat, crebræ vomitiones & aquæ potio. Euphranoris filio puſtulæ culicum morſibus non abſimiles eruperunt. Poſt fauonium ad autumnale Æquinoctium ſquallores multi contingebant. Sub canem æſtus vehementes, venti calidi, febres in quibus ægri ſudoribus diffluebant, ſtatim rurſus aliquantulum incaleſcebant. Aurium verò tubercula multis enaſcebantur, vt vetulæ tuſſiculoſæ ſub nonum diem. Eodemq; tempore adoleſcentulo lienis tumore laboranti, ancillæ filio, liquidiore aluo. Cteſiphonti ad Arcturum, fere circa ſeptimum, puero ſoli ad ſuppurationem peruenerunt. Eratylli puero ad vtramque aurem exorta diſparuerunt, ſudores nulli aderant, præ linguæ ſiccitate blæſi erant. Ornithiæ ſpirauerunt multi & frigidi, poſt tranquillitates interdum niues aderãt, poſt Æquinoctium auſtrina aquilonaribus permiſta erant, frequentes pluuiæ, tuſſes multæ, præcipuè verò in pueros vulgariter graſſatæ ſunt. Plæriſq; circa aures qualia Satyris oborta ſunt. Interdum autẽ quę pręceſſerat hyems admodũ hyberna extiterat, niuib⁹ & imbribus aquilonarib⁹ infeſta.

Timo-

Timonactis infanti ferè bimeſtri, puſtulæ in cruribus, coxis, lumbis & imo ventre, tumoreſque admodum rubicundi extiterunt. Quibus conquieſcentibus conuulſiones & comitiales exoriebantur, multis diebus ſine febre fuit, & mortuus eſt. Polemarchi puerum, qui ante quidem pus intro collegerat & exſcreauerat, tandem tamen calores corripuerunt, aqua intercutem vexabatur, lienis tumore & crebro anhelitu. Si quando ad locum acceſſu difficilem contenderet, imbecillus erat & ſiticuloſus, ac interdum cibum ferè auerſabatur, itemque tuſſicula ſicca multo tempore detinebat, ac niſi ſanè ſoluta eſſet aluus inferior, implebatur, & creber anhelitus ſuffocatioque magis vexabat. Tandem verò deſtillatio & exſcreatio ſuperuenit & tuſſis. Exſcreatio autem craſſa, pallida, purulenta, febriſque vehemens erat, quæ deſiiſſe viſa eſt, & tuſſis eſſe mitior, puraque exſcreatio. Rurſus febris acuta repetiit, ſpiratio crebra, mortuus eſt. Antea tamen pedes riguerunt, poſteaque toto corpore perfrixit. Spiratio magis intercepta fuit, vrina ſuppreſſa eſt, extrema perfrixerunt, mẽtis compos mortuus eſt, tertio verò à recidiua die. Thyni puero in febre ardente vehementer inedia confecto, copioſa alui deiectio cum bile tamen aderat, & animi deliquio, multoque ſudore, toto corpore admodum perfrixit, dieque integro & nocte vox defecerat. Infuſum ptiſſanæ cremorem continuit, mentis compos erat, facilè ſpirabat. Epicharmi puero ex deambulatione & potu cruditas contigit. Poſtridie autem mane ſuborta anxietate, epota aqua cum aceto & ſale pituitam vomitione reiecit, poſteaque rigor prehendit, in febre lauit, pectus dolebat. Tertio die ſub ipſum crepuſculum ſopor exiguo tẽpore detinebat, delirabat & febre acuta vexabatur, morbum grauatè ferebat. Quarto peruigil mortuus eſt. Ariſtoni pedis digito vlcerato cum febre vocis obſcuritas aderat, gangræna ad genu vſque peruenit, periit, Vlcus autem erat nigrum, ſubaridum & graueolens. Qui cancrum in faucibus habebat, vſtione per nos conualuit. Abderis Polyphantus capitis dolore in vehementi febre vexabatur. Vrinæ tenues, copioſæ, ſedimenta craſſa & returbata. Cùm verò capitis dolor minimè conquieſceret, ſternutamenta ſunt naribus admota decimo die. Poſt hæc autẽ

dolor vehemens ceruicem inuaſit, vrina rubra prodiit, returbida, qualis veterini generis. Velut phrenitide captus mente motus eſt, obiit cum vehemētibus conuulſionibus. Ad eundem quoque modum Eualcidę famula, cùm ei multo tempore vrinæ denſæ prodirent, & capitis dolores adeſſent, phrenitide correpta, & vehementibus conuulſionibus ſimiliter vexata, mortua eſt. Ferè enim vrinæ ſpiſſæ & conturbatæ capitis doloris, conuulſionis, & mortis indubitatum ſignum præſeferunt. Halicarnaſeus quidā qui ad Xantippi domum diuertebat, per hyemem auris & capitis dolore non mediocri tenebatur. Erat autem annorum prope quinquaginta. Vena iuxta Mneſimachum pertuſa eſt. Caput vacuatum ac perfrigeratum noxiam ſenſit. Neque enim pus reddidit. Phreniticus euaſit, mortuus eſt. Huic quoque vrinæ ſpiſſæ erant. In Cardia Metrodori puero ex dentium dolore maxillæ ſyderatio, & vehementer ſupercreſcens in gingiuis caro, ac moderata ſuppuratio contigit, tum molares, tum maxilla ipſa deciderunt.

Abderæ Anaxenor lienoſus quidem erat & vitiato colore. Contigit autem vt obortus ad femur ſiniſtrum tumor, de repente euaneſceret. Neque multis poſt diebus, ad lienis regionem exorta ei eſt per initia velut puſtula noctibus inquietans Epinyctis dicta, inſuperque tumor cum rubore & duritie. Poſt diem autem quartum febris ardens ſuborta eſt, & in ambitu omnia liuorem contraxerunt, & computruiſſe viſa ſunt. Mortuus eſt, cùm tamen antea aliquantulum purgatus & mentis compos fuiſſet. Abderæ Clonigus cùm renum quidem doloribus vexaretur ſanguinem paulatim meiebat plærunque cum moleſtia, & aluus inteſtinorum difficultate laborabat. Huic manè quidem lac caprillum cum quinta aquæ parte eſt exhibitum, ita vt tota mixtura heminarum trium eſſet. Ad veſperum autem, cum pane quidem exaſſato, pro obſonio beta aut cucumis, vinum nigrum tenue. Exhibebatur etiam cucumeralis pepo. Hac autem victus ratione, & aluus ſubſtitit, & puræ vrinæ prodibāt. In lactis autem potu perſeuerauit, tantiſper dum vrinæ reſtitutæ ſunt. Abderæ mulieri cuidam circa pectus carcinoma exortum eſt. Erat autem huiuſmodi, per papillam ſanies ſubcruenta effluebat. Intercepta verò fluxione mortua

tua eſt. Abderę Dinij puero ad vmbilicum mediocriter pertuſo, fiſtula parua relicta eſt, interdumque lumbricus craſſus per ſe peruaſit, cùmque febricitaret (vt aiebat) bilioſa, quòd & ipſa hâc prodibant. Huic inteſtinum in fiſtulã prolapſum eſt, ac velut fiſtula corrodebatur, rurſusque diſrumpebatur, tuſſiculæque intus permanere non ſinebant. In Pela Pythonis filius confeſtim multum febricitare cœpit, cum magna in ſomnum propenſione, cum vocis defectione ſomni fiebant, aluusque toto tempore dura erat. Glande verò ex felle ſuppoſita, multa deiiciebat, ſtatimque remittebat. Celeriter autem aluus rurſus intumeſcebat, febris ingraueſcebat, eademque in ſomnum propenſio perſeuerabat. Eodem autem rei ſtatu, exhibitum eſt aliquid medicamenti ex his quę carthamum & cucumerem agreſtem, & meconium recipiunt, bilioſa eruperunt, confertimque ſopor ceſſauit, febris miteſcebat, cunctaq; alleuata ſunt, & decimoquarto die iudicio eſt abſolutus. Eudemo lienis dolore vehementer conflictato, à medicis eſt imperatum vt multa comederet, vinum paucum tenue biberet, frequenter deambularet, ex qua victus ratione nihil immutabat. Vena ſecta eſt, cibos & potum parcè ſumſit, deambulationes ſenſim auctæ ſunt, vinum nigrum, tenue eſt exhibitum, conualuit. Philiſtidem Heraclidæ coniugem febris acuta inuaſit, faciei rubor nulla ex euidente cauſa. Paulò verò poſt procedente die, rigore correpta, cùm non recaleſceret, conuulſio in manuũ digitis & pedum oborta eſt, paulumq; poſtea incaluit. Vrinas reddidit compacta quædã innatantia, nebuloſa, diuulſa habentes, per noctem dormiuit. Secundo die inſuper riguit, per diem paulò magis incaluit, & rubor minor erat, & conuulſiones moderatiores ſuccedebãt, vrinæ eædem, noctem dormiuit, parum peruigil fuit cùm nulla ægrè tolerabili moleſtia. Tertio die vrinas coloratas magis reddidit, parum ſubſidentes, ſub idem tempus ſubinde rigor prehendit, febris acuta, ſudor per noctem toto corpore dimanauit. Sub veſperum autem diei color in regij morbi modum verſus eſt, noctu dormiuit, & ſudor toto corpore effluxit. Quarto die ſanguis ex nare ſiniſtra probè effluxit, & menſtrua pauca ſuo ordine comparuerunt. Rurſus autem eodem tempore febricula ingraueſcebat, vrinæ paucæ, denſata quædam

innatantia habentes. Aluus verò, cùm natura dura eſſet, multò tamen magis ſubſtitit, nihilque niſi ſubdita glande demittebat, noctu dormiuit. Quinto die tum febricula mitior viſa eſt, tum ſub veſperum ſudor toto corpore effuſus eſt, & menſtrua profluxerunt, noctuque dormiuit. Sexto die vrinam confertam, multam, denſata quædam innatantia, & paucam ſubſidentiã concolorem habentem reddidit. Circa meridiem autem paulum inſuper riguit, aliquantum incaluit, ſudor toto corpore dimanauit, noctu dormiuit. Septimo die parum recaluit, facilè tulit, toto corpore ſudauit, vrinæ probè coloratæ erant, cuncta iudicatione ſunt abſoluta. In oppugnatione circa Datum Tychon catapulta in pectus vulnus accepit, paruoque poſt interuallo, riſus cum perturbatione ei aderat. Videbatur autem medicus cùm lignum eximeret, ferrum circa ſeptum trãſuerſum reliquiſſe. Cumque ſub veſperam ei dolor commotus eſſet, infuſum per clyſterem & medicamentum aluum deiiciens exhibuit. Primam noctem implacidè tranſegit. Sub diluculum verò & medico & reliquis melius habere viſus eſt, placidus quippe erat. Prædictum eſt accedente conuulſione celeriter periturum. Poſtera nocte implacidus, peruigil, in ventrem plærunque decumbens, tertio die mane conuulſione tentabatur, ſub meridiem mortuus eſt. Eunuchus ex venatu & diſcurſatione in aquam inter cutem delabitur. Qui ad Elealcis fontem habitabat, ad ſex annos hippurin habuit & inguinum tumorem, varicem & diuturnas defluxiones in coxendicem aut articulos. Quidam ad lateris inanitatem tabefactus, ſeptimo die mortuus eſt. In his qui pus prius crudum expuunt, ſalſa cum melle exhibenda ſunt. Impudens ſcortatio difficultati inteſtinorum medetur. Leonidæ filiæ natura ad impetum incitata ſeſe auertit, atq; vbi auerſa eſt, ſanguinem ex naribus effudit, quo effuſo permutata eſt, quod non vidit medicus, puella mortua eſt. Philotimi filius vbi ad pubertatem peruenit, ad me venit. In quo vbi caluariæ os arte medica deſtitutum inueniſſem, occulta animi ſenſa ad curationem non ſatis conſtare videbam.

HIP-

Hippocratis amphoriſmi.

Sectio prima.

1 VITA breuis,ars longa, occaſio præceps,experientia fallax, iudicium difficile. Neque verò ſatis eſt ad ea quæ facto opus ſunt præſtò eſſe, ſed & ægrum, & eos qui præſentes ſunt, & res externas,ad id probè comparatas eſſe oportet.

2 In alui perturbationibus & vomitionibus quæ ſpontè eueniunt, ſi qualia oportet, purgentur, conducit, & facilè tolerant,ſin minùs,contrà euenit. Itidem & vaſorum euacuatio, ſi qualis debet, fiat, conducit & facilè tolerant, ſin minùs,contrà fit. Adhibenda igitur conſideratio,& loci, & tempeſtatis anni,& ætatis,& morborum in quibus hæc fieri debent,nécne.

3 Bene habita athletarum valetudo ad ſummũ progreſſa,vbi ad plenitudinis extremũ peruenerit, lubrica eſt,cùm non poſſit eodem ſtatu permanere,neque quieſcere.Quandoquidem verò non quieſcit,neq; iam poteſt in melius progredi,reliquum eſt vt in deterius labatur.His igitur de cauſis pleniorem illum corporis habitum haud cunctanter ſoluere expedit,quò corpus alterius nutricationis initium ſumat.Neque tamen eò deueniendum vt vaſa extremè concidant(periculoſum enim)ſed qualis fuerit eius qui ſuſtinere debet natura,eouſque progrediendum. Eadem verò ratione euacuationes ad extremum deductæ, periculoſæ, contraque refectiones ad ſummum progreſſæ,periculoſæ.

4 Tenuis & exacta victus ratio, cùm in morbis longis ſemper,tum in acutis vbi non admittitur,parum tuta eſt.Ac rurſus victus qui ad ſummam peruenit tenuitatem, grauis, ſi quidem ad extremũ perductæ plenitudines graues ſunt.

5 In tenui victus ratione delinquunt ægri,ob quod magis læduntur. Quodcunque enim peccatum,in tenui quàm in paulò pleniore victus ratione grauius eſſe ſolet. Iccirco etiam ſanis parum tuta eſt tenuis, & certò præſcripta ac accurata victus ratio, quoniam errata grauiùs ferunt. Eam igitur ob cauſam tenuis & accuratus victus paulò pleniore maxima ex parte periculoſior eſt.

6 Ad ſummos morbos, ſummæ ad vnguem curationes adhibitæ optimè valent.

7 Cùm ergo morbus eſt peracutus, extremos protinus obtinet labores, & extremè tenuiſſima victus ratione neceſſariò vtendum. Cùm verò non eſt, ſed pleniorem victum adhibere conceſſum eſt, tam à tenui victus ſe ſubducere oportet, quàm morbus ab extremis receſſerit.

8 Cùm morbi ſumma eſt vehementia, tum vel tenuiſſimo victu vti neceſſe eſt.

9 At coniectura etiam ex ægro facienda, an cum eo victu ſatis eſſe poſſit ad morbi vigorem vſque, an non priùs ille deficiat, neque cum tali victu ſatis eſſe poſſit, vel prior morbus deficiat & obtundatur.

10 Quibus igitur ſtatim vigor adeſt, iis protinus victus tenuis exhibendus. Quibus verò poſtea vigor futurus eſt, iis ſub ipſum vigoris tempus & paulò ante cibus ſubtrahendus. Antea verò vberior cibus exhibendus, quo æger ſatis eſſe poſſit.

11 In exacerbationibus cibum refugere oportet, exhibere enim noxium. Et quæcunque per circuitus ingraueſcunt, in ipſis acceſſionibus reformidare oportet.

12 Morbi & anni tempeſtates, & circuituũ collatæ inter ſe viciſſitudines, ſiue quotidie, ſiue altero quoque die, ſiue etiam per maiora interualla fiant, acceſſiones & morborum conditiones indicabunt. Quinetiam & per ea quæ mox apparent eadem indicantur, quale quid in morbo laterali laborantibus, ſputum ſi ſtatim circa initia ſubappareat, morbum breuem, ſi verò poſteriùs videatur, longum futurum denunciat. Vrinæ quoque & alui excrementa, & ſudores, vbi apparuerint, iudicatu faciles vel difficiles, & breues vel longos fore morbos indicant.

13 Senes facilimè ieiunium tolerant, ſecundum eos qui conſtantem ætatem degunt, minimùm adoleſcentes, ex omnibus verò præcipuè pueri, atque inter ipſos qui ad actiones obeundas promtiores exiſtunt.

14 Quæ increſcunt plurimum calorem innatum obtinent, plurimo igitur indigent alimento, alioqui corpus abſumitur. In ſenibus verò cùm paucus calor inſit, iccirco ſanè paucis fomitibus indigent, à multis nanque extinguuntur.

Ean-

Eandem etiam ob cauſam neque ſenibus, quòd eorum corpus ſit frigidum, febres perinde acutæ contingunt.

15 Per hyemem & ver ventres natura calidiſſimi, ſomniq́ue longiſſimi. Per ea igitur tempora copioſiora cibaria exhibenda, ſiquidem plurimus eſt calor natiuus, ideoq́ue copioſiore indigent alimento. Quod indicant ætates & athletæ.

16 Victus ratio humida, cùm febricitantibus omnibus, tum pueris maximè, atque aliis qui eiuſmodi victu vti conſueuerunt, confert.

17 Animaduertendi ſunt etiam quibus ſemel aut bis, & quibus copioſior aut paucior, aut per partes cibus offerendus eſt. Aliquid autem tempori, regioni, ætati & conſuetudini concedendum.

18 Per æſtatem & autumnum cibos grauiſſimè ferunt, per hyemem facilimè. Ver poſt hyemem ſecundum locum obtinet.

19 Quibus per circuitus acceſſiones contingunt, nihil dato, neque cogito, ſed de ciborum acceſſione ante iudicationes detrahito.

20 Quæ iudicationem ſubeunt, aut iam perfectè ſubierunt, ea neque moueto, neq; medicamentis, neq; aliis irritamentis innouato, ſed ſinito.

21 Quæ educere oportet, quò maximè vergunt eò ducito, per loca conuenientia.

22 Cocta medicamento purgante educito ac moueto, minimè cruda, neq; per initia, niſi ſuopte impetu ad excretionem ferantur, quod ferè non accidit.

23 Quæ prodeunt copia minimè æſtimanda, ſed vt qualia expedit, prodeant, & æger facilè ferat. Atque vbi ad animi defectionem vſq; educere oportet, id etiam faciendum, ſi æger ſufficere queat.

24 In morbis acutis raro, & per initia medicamentis purgantibus vtendum, idq́ue diligenti antè adhibita circumſpectione faciendum.

25 Cùm purgantur quæ purgari decet, confert & facilè tolerant, vbi contrà accidit, difficulter.

Sectio ſecunda.

1 Quo in morbo ſomnus laborem facit, lethale; quòd ſi iuuet ſomnus, minimè lethale.

2 Vbi delirium ſomnus ſedauerit, bonum.

3 Somnus, vigilia, vtraque modum excedentia, malum denunciant.

4 Neque ſatietas, neque fames, neque aliud quicquam bonum, quod ſupra naturæ modum fuerit.

5 Laſſitudines ſponte obortæ morbos prænunciant.

6 Quibus pars aliqua corporis dolet, neque ferè dolorem ſentiunt, iis mens ægrotat.

7 Attenuata longo temporis interuallo corpora, lentè reficere oportet, at quæ breui, celeriter.

8 Si quis ex morbo cibum capiens vires non recipiat, copioſiore alimento corpus vti ſignificat. Quòd ſi cibum minimè capiente iſtud contingat, euacuatione indigere ſciendum eſt.

9 Cùm quis corpora purgare volet ea ad fluxum bene comparata faciat oportet.

10 Impura corpora quò plus nutrias, eò magis lædas.

11 Potu quàm cibo refici procliuius eſt.

12 Quæ per morbos poſt iudicationem intus relinquũtur, morborum reuerſiones facere conſueuerunt.

13 Quibus iudicatio contingit, iis nox acceſſionem præcedens grauis, quæ verò ſequitur plærunque læuior eſſe ſolet.

14 In alui fluxionibus deiectionum mutationes, niſi ad prauas commutentur, iuuant.

15 Cùm fauces ægrotant, aut tubercula in corpore exoriuntur, excretiones in conſiderationem adhibendę. Si namque bilioſæ ſint, corpus ſimul ægrotat. At ſi ſanorum ſimiles extiterint, ſecurè corpus nutrias.

16 Cùm inedia premit, laborare minimè conuenit.

17 Vbi copioſior præter naturam cibus ingeſtus fuerit, id morbum creat, quod etiam curatio indicat.

18 Eorum quæ vniuerſim & celeriter alunt, celeres quoque excretiones eſſe ſolent.

19 Mor-

19 Morborum acutorum non in totum certæ ſunt prænunciationes, neque ſalutis, neque mortis.

20 Quibus per iuuentutem alui ſunt humidæ, iis ſeneſcentibus exiccantur, quibus verò in iuuentute alui ſiccæ ſunt, iis cùm ſenes euadunt humectantur.

21 Famem vini potio ſoluit.

22 Morbos ex repletione, vt curat euacuatio, ſic eos qui ex euacuatione fiunt, repletio, & in cæteris contrarietas remedio eſt.

23 Morbi acuti intra dies quatuordecim iudicatione terminantur.

24 Quartus ſeptenariorum index eſt. Octauus alterius ſeptimanæ principium. Vndecimus etiam ſpectandus dies, ſiquidem alterius ſeptimanæ quartus eſt. Rurſus quoq; ſpectandus decimusſeptimus, is ſiquidem à decimoquarto quartus eſt, & ab vndecimo ſeptimus.

25 Quartanæ æſtiuæ ferè breues exiſtunt, autumnales verò longæ, præſertim quæ ad hyemem pertingunt.

26 Conuulſioni febrem aduenire præſtat, quàm conuulſionem febri.

27 Si quæ non pro ratione leuant, iis non oportet fidere, neque admodum metuere mala quæ præter rationem eueniunt. Ex his enim multa incerta eſſe, neq; multum perdurare, neque diutiùs perſeuerare conſueuerunt.

28 Corpus eorum qui non omninò leuiter febricitant in eodem conſiſtere, & nihil concidere, vel etiã magis quàm ratio poſtulat extenuari, malum. Illud ſiquidem morbi diuturnitatem, hoc verò imbecillitatem ſignificat.

29 Per morborum initia, ſi quid mouendum videtur, moueto. Cùm verò vigent, quieſcere præſtat.

30 Circa initia & fines omnia ſunt leuiſſima, at circa vigores vehementiſſima.

31 Si cui ex morbo cibum probè ſumenti corpus nihil proficit, malum.

32 Vt plurimùm omnes malè habentes, circa initia quidem cibum bene ſumentes, neque quicquam proficientes, ij tandem rurſus cibum auerſantur. At qui circa initia quidem vehementer cibos faſtidiunt, poſtea verò eos probè aſſumunt, ij meliùs degunt.

33 Mente conſtare,& bene habere ad ea quę offeruntur, quouis in morbo bonum,contrà verò malum.

34 Per morbos minore ſunt periculo, quorum naturæ, & ætati, & habitui, & anni tempeſtati, morbus magis cognatus fuerit, quàm quibus in horum aliquo minimè cognatus fuerit.

35 Quouis in morbo partes quæ ſunt ad vmbilicum & imum ventrem craſſitudinem habere præſtat, valde autem tenues eſſe & tabefactas, prauum. Ad inferiores autem purgationes hoc etiam parum tutum.

36 Qui inculpata ſunt corporis ſanitate dum per medicamenta purgantia repurgãtur, citò exoluuntur, & qui prauo vtuntur cibo.

37 Qui bene habito ſunt corpore ad medicationes moleſtè habent.

38 Cibus & potus paulò peior, ſuauior tamen, melioribus quidem, ſed minùs gratis, anteponendus.

39 Vt plurimùm quidem ſenes iuuenibus ægrotant minùs. At qui ipſis morbi diuturni contingũt, eos ferè ad mortem comitari ſolent.

40 Raucedines & grauedines in valdè ſenibus non coquuntur.

41 Qui crebrò & vehementer citra manifeſtam cauſam animo linquuntur, repentè moriuntur.

42 Valida quidem apoplexia nullo modo ſanatur, leuis verò non facilè.

43 Ex ſtrangulatis & diſſolutis, necdum mortuis, ij minimè ad vitam redeunt, quibus ſpuma circa os collecta fuerit.

44 Natura admodum craſſi, celeriùs intereunt quàm graciles.

45 Ex comitialibus, iuuenes mutatione potiſſimùm ætatis, & regionum, & victuum, liberationem accipiunt.

46 Cùm duo dolores ſimul minimè eundem locum occupant, vehementior alterum obſcurat.

47 Dolores & febres contingunt magis circa puris generationem, quàm eo confecto.

48 Quouis in corporis motu ſimul ac laborare cœperit, quies confeſtim laſſitudinis eſt remedium.

49 Qui

49 Qui ſolitos labores ferre aſſueuerunt, etiamſi inualidi ſunt aut ſenes, eos faciliùs ferunt, quàm qui non aſſueti, quàmuis robuſti & iuuenes.

50 Quæ ex longo temporis interuallo aſſueta ſunt, quãuis deteriora, inſuetis minùs moleſta eſſe ſolent. Quare ad inſolita etiam facienda mutatio.

51 Confertim & repentè vacuare, vel implere, vel calefacere, vel refrigerare, vel vtcunque aliter corpus mouere, periculoſum. Quod ſiquidem nimium naturæ inimicum. Verùm quod paulatim fit, ſecurum eſt, tum vel maximè ſi quis ab vno ad alterum tranſierit.

52 Cùm quis omnia recta ratione facit, neq; tamen pro ratione ſuccedit, non eſt ad aliud progrediendum, ſi manet quod ab initio viſum eſt.

53 Quicunque aluos habent humidas, ij quidem ſi iuuenes ſunt meliùs degunt, quàm qui ſiccas habent. At in ſenectute peiùs degunt, cùm ipſis ſeneſcentibus ferè reſiccentur.

54 Longa corporis ſtatura, in iuuentute quidem degenda, liberalis nec indecora, in ſenectute verò inutilis, & breuitate deterior.

Sectio tertia.

1 Tempeſtatum anni mutationes potiſſimùm morbos pariunt, & in ipſis anni tempeſtatibus magnæ mutationes frigoris vel caloris, aliaque pro ratione ad hunc modum.

2 Naturæ hæ quidem ad æſtatem, aliæ verò ad hyemem bene vel malè habere conſueuêre.

3 Morbi alij ad alias anni tempeſtates bene vel malè habere conſueuêre, & ætates quædam ad anni tempeſtates, & loca, & victus rationes.

4 Per anni tempeſtates, quando eodem die modò calor, modò frigus fit, autumnales morbos expectare conuenit.

5 Auſtri auditionis hebetudinem & viſionis caliginem inducunt, & capitis grauitatem, corpus torpidum & languidum reddunt, cùm ſic inualuerint, iſta in morbis patiuntur. Sin aquilonia tempeſtas fuerit, tuſſes mouet, fauces exaſperat, aluos indurat, vrinam ſupprimit, horrores excitat, late-

rum & pectoris dolores. Cùm ſic inualuerit, eiuſmodi in morbis expectanda ſunt.

6 Cùm æſtas veri ſimilis fuerit, in febribus copioſos ſudores expectare oportet.

7 Per ſqualores febres acutæ fiunt, & ſi quidem annus magna ex parte talis extiterit, qualem temporis conditionem effecerit, tales ferè quoq; morbos expectare oportet.

8 Temporibus bene & ordine conſtitutis, & tempeſtiuam tempeſtiuitatem ſeruantibus, morbi qui facilè conſiſtant & ſoluantur, fiunt. In malè verò conſtitutis, qui neque facilè conſiſtunt, neque facilè ſoluuntur.

9 Per autumnum omninò morbi acutiſſimi & maximè exitiales. Ver autem ſaluberrimum & minimè exitiale.

10 Autumnus tabidis malus.

11 Quòd autem ad anni tempeſtates attinet, ſi quidem hyems plus æquo ſicca & aquilonia fuerit, ver autem valde pluuium & auſtrinum, febres acutas & lippitudines, & inteſtinorum difficultates ad ęſtatem oriri neceſſe eſt, præcipuè verò in mulieribus & viris natura humidioribus.

12 At ſi hyems auſtrina, & valdè pluuia, & placida fuerit, ver autem plus iuſto ſiccum & aquilonium, mulieres quidem quibus partus ad ver imminet, ex quauis cauſa abortiunt. Quæ verò pepererint, imbecillos & morboſos infantes edunt, ita vt vel ſtatim intereant, vel tenues & valetudinarij viuant. Cæteris autem mortalibus difficultates inteſtinorum, & lippitudines aridæ oriuntur, ſenioribus verò defluxiones breui interficientes.

13 Si verò æſtas plus æquo ſicca & aquilonia, autumnus verò admodum pluuius & auſtrinus fuerit, capitis dolores ad hyemem oriuntur, & tuſſes, & raucitates, & grauedines, nonnullis etiam & tabes.

14 Si verò aquilonius ſit & ſine pluuiis, iis quidem qui natura ſunt humidiore & mulieribus commodus, reliquis autem lippitudines erunt ſiccæ, & febres acutæ & diuturnę, nonnullis verò etiam melancholiæ.

15 Ex anni autem conditionibus, in totum magnæ ſiccitates aſſiduis imbribus ſunt ſalubriores, minusq; lethales.

16 Per aſſiduos imbres morbi magna ex parte oriuntur, cùm febres longæ, tum alui fluxiones, putredines, comitiales,

les,

les,apoplexiæ & anginæ. Per magnas autem ſiccitates, tabitudines,lippitudines,articulorum dolores, vrinæ ſtillicidia, & inteſtinorum difficultates.

17 At ſtatus temporum quotidiani, aquilonij quidem corpora denſant,valentiora, expeditiora, bene colorata,& melius audientia reddunt,aluos exſiccant,oculos mordent, & ſi thoracem dolor aliquis priùs habuerit, eum magis irritant. Auſtrini autem corpora exoluunt & humectant,grauem auditum,& capitis grauitatem, & vertigines afferunt, oculis & corporibus difficilem motionem inducunt, & aluos humectant.

18 Quòd autem ad anni tempora attinet, vere quidem & prima æſtate pueri, & his ætate proximi,optimè degunt & maximè valent,æſtate verò & quadantenus autumno ſenes.Reliqua autumni & hyemis parte, qui inter has ætates ſunt medij.

19 In quibusuis anni temporibus omnis generis morbi oriuntur,nonnulli tamen in quibuſdam tum fiunt,tum excitantur.

20 Vere quidem inſania,melancholiæ, comitiales, ſanguinis profuſiones, anginæ,grauedines, raucitates, tuſſes, lepræ,impetigines,vitiligines,& puſtulę vlceroſæ plurimę, & tubercula,& articulorum dolores.

21 Æſtate autem horum nonnulli, & febres aſſiduæ, & ardentes,& tertianæ plurimæ,& quartanæ,vomitiones, alui profluuia,lippitudines,aurium dolores,oris exulcerationes, genitalium putredines & ſudamina.

22 Autumno verò etiam æſtiui multi, & quartanæ febres atque erraticæ,lienes, aquæ inter cutem, tabes,vrinæ ſtillicidia,inteſtinorum læuitates,& difficultates, coxendicum dolores,anginæ, crebri anhelitus, voluuli,comitiales, inſaniæ & melancholiæ.

23 Hyeme verò morbi laterales, pulmonum inflammationes,lethargi, grauedines, raucitates,tuſſes, dolores pectorum,laterum & lumborum, capitis dolores, vertigines & apoplexiæ.

24 Per ætates hęc eueniũt,paruis & recens natis pueris, ſerpētia oris vlcera,aphthæ dictę,vomitiones,tuſſes,vigilię, pauores,circa vmbilicũ inflãmationes, auriũ humiditates.

25 Ad dentitionem verò progreſſis, gingiuarum ſtimulantes prurigines,febres,conuulſiones, alui profluuia,idq; præcipuè cùm caninos dentes emittere cœperint, & iis qui maximè craſſi ſunt,& aluos duras habent.

26 At iis paulùm ætate progreſſis, tonſillarum inflammationes,vertebræ quæ ad occipitium eſt interiorẽ in partem impulſiones,crebrę anhelationes,calculi,lumbrici rotundi,alij tenues & minuti,in recto inteſtino orti,aſcarides dicti,verrucæ Græcis ἀκροχορδόνες dictæ,ſatyriaſmi,ſtrumę, & alia tubercula,præcipuè verò prædicta.

27 Adhuc autem ætate prouectioribus & ad pubertatem progreſſis,ex iis multa,& febres diuturnę magis,& ſanguinis ex naribus profluuia.

28 At magna ex parte pueris morbi iudicatione ſoluuntur, partim quidem intra quadraginta dies,partim verò intra ſeptem menſes, nonnulli intra annos ſeptem, quidam etiam ad pubertatem progreſſis. Qui verò pueris perſeuerarint, neque circa pubertatem ſoluti fuerint,aut fœminis circa menſium eruptionem,diu perſeuerare conſueuerunt.

29 Adoleſcentibus autem ſanguinis ſpuitiones, tabes, febres acutæ, comitiales, aliique morbi, præcipuè tamen prædicti.

30 His verò qui hanc æſtatem ſuperarunt, crebri anhelitus,morbi laterales, pulmonum inflammationes,lethargi, phrenitides, febres ardentes, diuturna alui profluuia, choleræ, inteſtinorum difficultates & læuitates, ſanguinis per ora venarum quæ in ano ſunt profuſio, αἱμοῤῥοΐδες Græcis dictæ.

31 At ſenibus ſpirandi difficultates,deſtillationes tuſſim inferentes, ſtranguriæ, vrinæ difficultates, articulorum & renum dolores, vertigines,apoplexiæ, mali corporis habitus,totius corporis pruritus, vigiliæ, alui, oculorum & narium humiditates,viſus hebetudines, glaucedines, auditus graues.

Sectio quarta.

1 Vterum gerentibus medicamenta purgantia ſunt exhibenda, ſi humor impetu fertur ad excretionem, quarto menſe,& ad ſeptimum vſque, his tamen minùs.In minoribus

ribus autem & grandioribus fœtibus ſubtimidè ſe gerere oportet.

2 In medicamentorum purgantium vſu, qualia etiam ſponte prodeuntia vtilia ſunt, talia è corpore educere conuenit, quæ verò contrario modo prodeunt, cohibere.

3 Si quæ purgari decet, purgentur, confert & leuiter ferunt, contrà verò, grauiter.

4 Æſtate quidem ſuperiores vẽtres potiùs medicamentis repurgato, hyeme verò inferiores.

5 Sub canis ortum, & ante canis ortum, moleſtæ ſunt per medicamenta purgationes.

6 Graciles & facili vomitione vtentes, medicamẽto per ſuperiora purgare oportet, reformidantes hyemem.

7 At difficili vomitione vtentes & modicè carnoſos, per inferiora, æſtatem reformidantes.

8 Tabeſcentes verò, reformidantes per ſuperiora purgationes.

9 Atra bile abundantes largiùs per inferiora, ſimili ratione adhibita contraria purgandi via.

10 In valdè acutis ſi ſuopte impetu ad excretionem humor feratur, medicamento purgante eodem die vtendum. Siquidem in his cunctari malum.

11 Quibus inteſtina contorquentur, circa vmbilicum labores, & lumborum dolor adeſt, qui neque medicamento purgante, neque alia ratione ſoluitur, in ſiccum hydropem confirmatur.

12 Quibus alui inteſtinorum læuitate infeſtantur, eos hyberno tempore per ſuperiora medicamento purgare, malum.

13 Qui veratro ſumto non facilè per ſuperiora purgantur, iis ante potionem corpora copioſiore cibo & quiete præhumectato.

14 Vbi quis veratrum potione ſumſerit, corporum quidem motiones magis quam ſomnum & quietem inducito. Nam vel nauigatio turbari motione corpora indicat.

15 Vbi veratrum magis ducere voles, corpus moueto, vbi verò ſiſtere, ſomnum conciliato, neque moueto.

16 Veratrum iis qui ſano ſunt corpore periculoſum, conuulſionem enim inducit.

17 Si cui ſine febre, cibi faſtidium, oris ventriculi morſus, tenebricoſa vertigo contigerit, & os amarulentum fuerit, hæc neceſſariam eſſe per ſuperiora purgationem indicant.

18 Dolores ſupra ſeptum tranſuerſum purgatione indigentes, medicamentum quod per ſuperiora purget neceſſarium eſſe indicant. At qui ſepto tranſuerſo ſunt inferiores, per inferiora.

19 Qui ſumta potione medica dum purgantur non ſitiunt, ij purgandi finem non faciunt, donec ſitiuerint.

20 Si dolor inteſtina torquens, & genuum grauitas, & lumborum dolor citra febrem adfuerint, medicamento quod per inferiora purgat opus eſſe ſignificant.

21 Nigræ deiectiones, qualis ſanguis niger, ſponte procedentes, & cum febre, & citra febrem, peſſimæ, eoque peiores quò plures earum colores deteriores fuerint. A medicamento autem melius, quoque plures colores fuerint non praui.

22 Per quorumuis morborum initia, bilem atram ſupra vel infra prodire, lethale.

23 Quibus per morbos acutos, aut diuturnos, aut vulnera, aut alium quemuis modum extenuatis, bilis atra, aut veluti ſanguis niger ſubierit, ij poſtridie moriuntur.

24 Inteſtinorum difficultas ſi ab atra bile ortum duxerit, lethalis.

25 Sanguis, ſupra quidem, qualiſcunque fuerit emiſſus, malus, infra autem, ſi niger deiiciatur, bonus.

26 Inteſtinorum difficultate vexato, ſi veluti carunculæ deiiciantur, lethale.

27 Quibus per febres ſanguinis copia vndecunque profluxerit, iis cùm reficiuntur alui humidiores euadunt.

28 Quibusblioſæ ſunt deiectiones, hæ oborta ſurditate ceſſant, & quibus adeſt ſurditas, his exortis bilioſis deiectionibus finitur.

29 In febribus ſi rigores contingant ſexto die, difficilem habent iudicationem.

30 Quibus acceſſiones fiunt, quanamcunque hora febris dimiſerit, ſi poſtero die eadem qua antea hora prehenderit, iudicatio difficilis eſſe ſolet.

31 Qui-

31 Quibus febres laſſitudinis ſenſus ineſt, iis ad articulos, potiſſimumq; circa maxillas abſceſſus oriuntur.

32 Iis verò qui ex morbis conualeſcunt, ſi pars aliqua laborauerit, illic abſceſſus fiunt.

33 Sed & ſi pars quæpiam ante morbum laborauerit, in eam ſe morbus obfirmat.

34 Si febre vexato, nullo exiſtente in faucibus tumore, repentina accidat ſtrangulatio, lethale.

35 In febre vexato, collum repente peruerſum, ac vix deglutire poſſe, nullo exiſtente tumore, lethale.

36 Sudores febricitãtibus boni, qui cœperint tertio die, quinto, ſeptimo, nono, vndecimo, decimoquarto, decimoſeptimo, viceſimoprimo, viceſimoſeptimo, triceſimoprimo, & triceſimoquarto, ij enim ſudores morbos iudicant. Qui verò tales non ſunt, laborem, & morbi longitudinem, eiuſdemque reuerſionem ſignificant.

37 Sudores frigidi in febre quidem acuta oborti, mortem; in mitiori autem, morbi prolixitatem ſignificant.

38 Et vbi in corpore ſudor ineſt, ibi morbum eſſe enunciat.

39 Et qua corporis parte calor ineſt aut frigus, ibi morbus eſt.

40 Et vbi toto corpore mutationes cõtingunt, vt ſi corpus refrigeretur, rurſumque calefiat, vel color alius ex alio oriatur, morbi longitudinem ſignificat.

41 Sudor copioſus de ſomno citra manifeſtam cauſam obortus, corpus copioſiore vti cibo ſignificat. Quòd ſi cibum non aſſumẽti iſtud contingat, quòd euacuatione opus ſit indicat.

42 Sudor copioſus calidus aut frigidus ſemper fluens, frigidus maiorem, calidus minorem morbum ſignificat.

43 Febres quæ tertio quoq; die vehementiùs affligunt, neque intermittunt, periculoſiores. Quocunq; autem modo intermiſerint, extra periculum eſſe ſignificant.

44 Quibus adſunt febres longæ, iis tubercula, vel ad articulos dolores innaſcuntur.

45 Quibus tubercula, aut ad articulos dolores poſt febres longas oriuntur, ij copioſioribus cibis vtuntur.

46 Si febre non intermittente rigor frequenter incidat, ægro iam debili, lethale eſt.

47 In febribus non intermittentibus excreationes liuidæ, ſanguineæ, graueolentes, & bilioſæ, omnes malæ, bene autem ſi prodeant, bonæ, tum per alui excretiones, tum per vrinas. At ſi quid eorum quæ non iuuant per hæc loca excernatur, malum.

48 In febribus non intermittentibus, ſi partes externæ ſint frigidæ, internæ verò vrãtur & ſiti vexẽtur, lethale eſt.

49 In febre non intermittente, ſi labrum, aut ſupercilium, aut oculus, aut naſus peruertatur, ſi non videat, ſi non audiat, imbecillo iam corpore, quicquid ex his euenerit, in propinquo mors eſt.

50 Quando in febre non intermittente difficultas ſpirandi & delirium contigerit, lethale.

51 In febribus quæ abſcedunt ſi primis iudicationibus non ſoluantur, morbi longitudinem ſignificant.

52 Quibus in febribus aut aliis morbis oculi ex voluntate illachrymant, nihil abſurdi accidit. At quibus præter voluntatem, abſurdius.

53 Quibus per febres ad dentes glutinoſus humor obnaſcitur, iis vehementiores fiunt febres.

54 Quibus tuſſes ſiccæ læuiter irritantes in febribus ardentibus diu perſeuerant, ij non multùm ſiti vexantur.

55 Ex glandularum inflammationibus febres omnes malæ præter diarias.

56 Febricitanti ſi ſudor contingat non deficiente febre, malum. Prorogatur enim morbus multamque ſignificat humiditatem.

57 Si cui conuulſione aut diſtentione neruorum detento, febris ſucceſſerit, morbum ſoluit.

58 Febre ardente detẽto, ſi rigor ſucceſſerit, ſolutio contingit.

59 Tertiana exquiſita ſeptem circuitibus, vt longiſſimè, iudicatur.

60 Quibus per febres aures obſurduerunt, ſanguis ex naribus profluens, aut aluus exturbata, morbum ſoluit.

61 Febricitantem, niſi diebus imparibus febris dimiſerit, reuerti ſolet.

62 Quibus per febres morbus regius ante diem ſeptimum obortus fuerit, malum.

63 Quibus per febres die ſeptimo, aut nono, aut vndecimo, aut decimoquarto, morbus regius obortus fuerit, bonum, niſi pręcordia dextra dura fuerint, alioqui minimè bonum.

64 In febribus circa ventriculum æſtus vehemens, & oris ventriculi morſus, malo eſt.

65 In febribus acutis conuulſiones, & circa viſcera dolores vehementes, malum.

66 In febribus per ſomnos pauores, aut conuulſiones, malo ſunt.

67 In febribus ſpiritus offenſans, malo eſt, conuulſionem nanque indicat.

68 Quibus non ſine febre vrinæ ſunt craſſæ, grumoſæ & paucæ, ſi ab iis copioſæ & tenues prodeant, iuuant. Præcipuè verò tales redduntur quibus ab initio, vel non ita multò poſt, ſedimentum ineſt.

69 Quibus per febres vrinæ ſunt returbidæ, quales veterini generis, iis capitis dolor vel adeſt, vel aderit.

70 Quibus ſeptimo die iudicatio contingit, iis vrina rubram die quarto nubeculam habet, aliaque pro ratione.

71 Quibus vrinæ pellucidæ, albæ, malæ, præcipuè verò in phreniticis apparent.

72 Quibus ſublata præcordia murmurant, lumborum ſuccedente dolore, iis alui humectantur, niſi flatus deorſum erumpant, aut vrinæ copia prodeat. Atque hæc in febribus contingunt.

73 Quibus ſperatur aliquid ad articulos abſceſſurum, vrina copioſa & craſſa, & alba reddita, abſceſſu liberat, qualis in febribus cum laſſitudinis ſenſu quarto die quibuſdam ferri incipit. Quòd ſi ex naribus etiam ſanguis effluxerit, tũ breui admodum ſolutio fit.

74 Si ſanguis aut pus cum vrina redditur, renum aut veſicæ exulceratio ſignificatur.

75 Quibus cum vrina craſſa exiguæ carunculæ, aut veluti capilli ſimul feruntur, iis à renibus excernuntur.

76 Quibus cum vrina craſſa furfuri ſimilia quædam ſimul exeunt, iis veſica pſora laborat.

77 Qui ſponte ſanguinem cum vrina effundunt, iis in renibus venulam ruptam eſſe ſignificat.

78 Quibus in vrina arenoſæ ſunt ſubſidentiæ, iis veſica calculo laborat.

79 Si quis ſanguinem & grumos cum vrina fundat, & ſtranguriam habeat, dolorque in imum ventrem & interfœmineum incidat, quæ ad veſicam attinent laborant.

80 Si quis ſanguinem & pus, & ſquamulas cum vrina fundat, grauiſque odor adſit, veſicæ exulcerationem ſignificat.

81 Quibus in vrinæ fiſtula tuberculum innaſcitur, eo in pus verſo & rupto, ſolutio contingit.

82 Vrina copioſè de nocte reddita, paucam alui deiectionem ſignificat.

Sectio quinta.

1 Conuulſio ex veratro, lethalis.

2 Conuulſio quæ in vulnus incidit, lethalis.

3 Ex copioſo ſanguinis fluxu cõuulſio aut ſingultus contingens, malum denunciat.

4 Ex profuſa purgatione conuulſio aut ſingultus ſuccedens, malum.

5 Si ebrium quempiam vox deficiat de repente, conuulſus moritur, niſi eum febris prehendat, aut qua hora crapula ſolui ſolet, ad vocem redeat.

6 Qui neruorum diſtentione corripiuntur, intra quatuor dies pereunt, quos ſi effugerint, ſaneſcunt.

7 Comitiales quibus ante pubertatis annos contingunt, depoſitionem accipiunt. At quibus quintum & vigeſimum annum agentibus fiunt, eos ferè ad mortem vſque comitantur.

8 Qui morbo laterali laborant, niſi intra dies quatuordecim repurgentur, iis in ſuppurationem deponitur.

9 Tabes præcipuè contingit ætatibus quæ ſunt ab anno decimooctauo ad trigeſimumquintum.

10 Qui anginam effugiunt, iis in pulmonem vertitur, & intra dies ſeptem intereunt, quos ſi euaſerint ſuppurati fiunt.

11 In tabe vexatis, ſi ſputum quod tuſſi reiiciunt carbo-

nibus

nibus infuſum grauem odorem emittat, & capilli è capite defluant, lethale eſt.

12 In tabidis ſi capilli è capite defluant, ij ſuccedente alui profluuio moriuntur.

13 Qui ſpumantem ſanguinem ſputo reiiciũt, iis ex pulmone educitur.

14 Tabe detento ſuccedens alui profluuium, lethale.

15 Qui ex morbo laterali ſuppurati fiunt, ſi intra dies quadraginta, ex quo ruptio facta eſt, repurgentur, liberantur, alioqui in tabem tranſeunt.

16 Calidum eo frequentius vtentibus has affert noxias, carnium effœminationem, neruorum impotentiam, mentis ſtuporem, ſanguinis profluuia, animi defectiones, ad quæ mors ſequitur.

17 Frigidum verò conuulſiones, neruorum diſtentiones, denigrationes, & rigores febriles.

18 Frigidum oſſibus aduerſum, dentibus, neruis, cerebro, dorſali medullæ. calidum verò vtile.

19 Perfrigerata excalefacere oportet, præter ea quæ ſanguinem effundunt aut breui effundent.

20 Frigidum vlcera mordet, cutem obdurat, dolorem inſuppurabilem facit, denigrationes, rigores febriles, conuulſiones, neruorum diſtentiones.

21 Quandoque tamen in neruorum diſtentione abſque vlcere, in iuuene quadrati corporis, æſtate media, frigidæ copioſa perfuſio caloris reuocationem efficit, calor autem hæc ſanat.

22 Calidum ſuppurationem mouens, non in omni vlcere, maximum ſecuritatis iudicium exhibet, cutem emollit, extenuat, dolorem tollit, rigores, conuulſiones, neruorum diſtentiones mitigat, capitis grauitatem ſoluit, oſſium verò fracturis plurimùm confert, ſed precipuè his quæ carne nudata ſunt, iiſque maximè qui in capite vlcera habent. His etiam quæ à frigore emoriuntur, aut exulcerantur, & herpetibus exedentibus, ſedi, pudendo, vtero, veſicæ, iis omnibus calidum gratum & iudicationem faciens, frigidum verò inimicum & interimens.

23 At frigido in his vtendum vnde ſanguis profluit, aut paulò poſt fluxurus eſt, non ſupra ipſas partes, ſed circa eas

vnde profluit adhibito. Et ſi quæ inflammationes, aut incē-dioſa quædam ad rubrum & ſubcruentum ex recenti ſanguine vergunt, ad ea admoto. Inueterata nanque denigrat. Eryſipelas etiam non vlceratum iuuat, ſiquidem exulceratum lædit.

24 Frigida veluti nix & glacies pectori ſunt aduerſa, tuſſes mouent, ſanguinis eruptiones & deſtillationes efficiunt.

25 Articulorum tumores & dolores abſque vlcere, & podagricas affectiones, & conuulſa, hæc magna ex parte frigida largè effuſa leuat & minuit, doloremque ſoluit. Moderatus nanque torpor dolorem ſoluendi facultatem habet.

26 Aqua quæ citò caleſcit & citò refrigeratur, leuiſſima.

27 Quibus bibendi de nocte appetentia eſt, iis admodum ſitientibus ſi obdormierint, bono eſt.

28 Odoramentorum ſuffitus muliebria educit, & ad alia plærunque vtilis eſſet, niſi capitis grauitatem inferret.

29 Vterum gerentibus purgantia medicamenta exhibenda ſunt, ſi humor impetu feratur ad excretionem, quarto menſe, & ad ſeptimum vſque, ſed his minùs. In maioribus autem & grandioribus fœtibus ſubtimidè ſe gerere oportet.

30 Mulierem vtero gerentem morbo quopiam acuto corripi, lethale.

31 Mulieri vterum gerenti vena ſecta abortionem facit, idque potiſſimùm ſi fœtus grandior fuerit.

32 Mulieri ſanguinem vomitione reiicienti, menſtruis erumpentibus ſolutio contingit.

33 Mulieri menſtruis deficientibus ſanguis ex naribus profluens, bono eſt.

34 Mulieri vtero gerenti, ſi aluus multùm profluat, abortionis periculum eſt.

35 Mulieri vteri ſtrangulatu vexatæ, aut difficultate partus laboranti, ſternutatio ſuccedens bono eſt.

36 Mulieri menſes decolores, neque ſemper eadem periodo procedentes, purgationem indicāt eſſe neceſſariam.

37 Mulieri vteri gerenti ſi mammæ de repente gracileſcant, abortionis periculum eſt.

38 Mulieri vtero gemellos gerenti, ſi altera mãma gracilis euadat, alterum abortu edit, & ſi quidem dextra mamma gracileſcat, marem, ſi verò ſiniſtra, fœminam.

39 Si mulier quæ neque grauida eſt, neque peperit, lac habet, ei menſtrua defecerunt.

40 Mulieribus quibus ad mammas ſanguis in tumorem colligitur, furor ſignificatur.

41 Si noſſe velis num mulier conceperit, ei dormituræ aquam mulſam propinato, & ſi ventris tormina eam corripuerint, concepit, ſin minùs, non concepit.

42 Mulier prægnans, ſi marem geſtat, coloratior eſt, ſi fœminam, minùs colorata.

43 Mulieri prægnanti eryſipelas in vtero, lethale.

44 Quæ præter naturam tenues vtero gerunt, abortiunt donec pleniores euadant.

45 Quæ mediocri corporis habitu præditæ, fœtus bimeſtres aut trimeſtres abſque occaſione manifeſta abortione excludunt, iis vteri acetabula (Græci κοτυληδόνας vocant) mucoris plena ſunt, neque præ pondere fœtum continere poſſunt, ſed abrumpuntur.

46 Quæ præter naturam craſſæ non concipiunt, iis omentum os vteri comprimit, neque priùs quàm extenuentur, prægnantes efficiuntur.

47 Si vterus qua parte ad coxam incumbit, ſuppuratus fuerit, eum per linimenta medicamento conuenienti illita curari neceſſe eſt.

48 Mares vteri dextra parte, fœminæ ſiniſtra magis geſtantur.

49 Vt ſecundæ excidant, ſternutatorio naribus appoſito, eas & os comprimito.

50 Mulieri ſi voles mẽſtrua ſiſtere, cucurbitulam quàm maximam ad nares appone.

51 Quæ vtero gerunt, iis vteri os conniuet.

52 Mulieri vterum gerenti, ſi lac copioſum è mammis effluat, fœtum imbecillum indicat. Quòd ſi ſolidæ mammæ fuerint, valentiorem fœtum ſignificant.

53 Quę fœtus corrupturę ſunt, iis mammæ extenuantur. Quòd ſi contrà durę euadant, dolor erit vel in mammis, vel in coxis, vel in oculis, vel in genibus, neq; fœtũ corrũpunt.

54 Quibus os vteri durum eſt, iis conniuere os vteri neceſſe eſt.

55 Quæcunque vtero gerentes febribus detinentur, & vehementer extenuantur citra manifeſtam cauſam, eæ difficulter & cum periculo pariunt, aut in abortionis periculum incidunt.

56 In fluore muliebri ſi conuulſio accedat & animi defectio, malo eſt.

57 Menſibus copioſioribus profluentibus morbi contingunt, & non prodeuntibus ab vtero morbi eueniunt.

58 Ad recti inteſtini & vteri inflammationem, reneſque purulentos ſtranguria ſuccedit. At iecore inflammatione laborante ſuccedit ſingultus.

59 Si mulier non concipiat, ſcire autem expetit num cõceptura ſit, veſtibus vndique obuolutæ per inferna ſuffitum apponito, & ſi odor quidem ad nares & os vſque per corpus tibi peruadere videatur, ipſam non ex ſeſe infœcundam eſſe ſcito.

60 Si mulieri vtero gerenti purgationes eant, fœtus vt bene valeat fieri non poteſt.

61 Si mulieri purgationes non prodeant, neque horrore, neq; febre ſuccedente, ciborum verò faſtidia ei accidant, grauidam eſſe exiſtimato.

62 Quæ frigidos & denſos habent vteros, non concipiunt, neque quæ præhumidos habent, ſi quidem in ipſis genitura extinguitur. Et quæ plus æquo ſiccas & adurentes, alimenti namque inopia ſemen corrumpitur. At quæ ex vtriſque moderatam nactæ ſunt temperiem, eæ fœcundæ euadunt.

63 Eadem verò ratio eſt in maribus, aut enim propter corporis raritatem ſpiritus foras diſſipatur, ita vt ne ſemen tranſmittat, aut propter denſitatem humor foras non excernitur, aut ob frigiditatem non accenditur, vt ad eum locum cogatur, aut ob caliditatem hoc idem contingit.

64 Lac exhibere capite dolentibus, malum. Malum item & febricitantibus, & quibus præcordia ſublata murmurant, & ſiticuloſis. Malum quoq; & quibus bilioſæ ſunt, deiectiones, quiq; febre acuta laborant, & quibus copioſa ſanguinis deiectio facta eſt. At tabidis lac dare conuenit,

non

non valde admodum febricitantibus, & in febribus longis & languidis, dum nullum ex ſupra commemoratis ſignis adfuerit, & præter rationem extenuatis.

65 Quibus cum vlceribus tumores conſpiciuntur, ij ferè neque conuelluntur, neq; in furorem aguntur. At iis de repente euaneſcentibus, quibus quidem id à tergo incidit, conuulſiones & neruorum diſtentiones fiunt. Quibus verò à frõte, furores aut lateris dolores acuti, aut puris collectio, aut inteſtinorum difficultas, ſi rubri tumores fuerint.

66 Si magnis & prauis exiſtentibus vulneribus tumor non conſpiciatur, ingens malum.

67 Molles boni, at crudi mali.

68 Ei qui parte capitis poſteriore dolet, recta in fronte inciſa vena, prodeſt.

69 Rigores mulieribus quidem initium ducũt ex lumbis magis, & per dorſum ad caput perueniunt. Quinetiam viris parte corporis poſteriore magis, quam anteriore, veluti ex cubitis & femoribus. Quod & indicat cutis raritas, quam etiam pilus oſtendit.

70 Qui quartanis corripiuntur, ferè conuulſione non tentantur. Quòd ſi priùs corripiantur, deinde quartana ſuccedat, liberantur.

71 Quibus cutis obtenditur arida & dura, ij ſine ſudore moriuntur. At quibus laxa & rara, cum ſudore vitam finiunt.

72 Qui morbo regio laborant, non multùm flatulenti ſunt.

Sectio ſexta.

1 In diuturnis inteſtinorum lęuitatibus, ſi ructus acidus, qui antea non extitit, ſuccedat, bonum eſt ſignum.

2 Quibus nares natura ſunt humidiores, & genitura humidior, ij morboſiore ſunt valetudine, at quibus contraria ſunt, ſalubriore.

3 In lõgis inteſtinorum difficultatibus cibi faſtidia malum denunciant, & cum febre peius.

4 Vlcera vndiquaque glabra, maligna.

5 Dolores & in lateribus & in pectore, & in cæteris partibus, num multum differant, perdiſcendum.

6 Renum & veſicæ vitia in ſenibus ægrè curantur.

7 Dolores qui ad ventrem fiunt, ſublimes quidem, leuiores; non ſublimes verò, vehementiores.

8 Aqua inter cutem laborantibus orta in corpore vlcera, non facilè ſanantur.

9 Puſtulæ latæ rarò pruriginoſæ.

10 Capite dolenti ac vehementer laboranti, pus, aut aqua, aut ſanguis, per nares, vel os, vel aures effluens, morbum tollit.

11 Melancholicis affectibus & renum vitiis ſuccedentes hæmorrhoides (hoc eſt ſanguinis profluuium per ora venarum in ano ſanguinem fundere ſolita) bono ſunt.

12 Diuturnum ſanguinis profluuium per ora venarum quæ in ano ſunt (hæmorrhoidas dicunt) curanti, niſi vna ſeruetur, periculum eſt ne aqua inter cutem, aut tabes ſuccedat.

13 Singultu detento, ſi ſternutamenta accedant, ſingultum tollunt.

14 Aqua inter cutem detento, vbi aqua ex venis in ventrem confluxerit, morbus ſoluitur.

15 Longo alui profluuio detento, ſpontanea accedens vomitio, alui profluuium ſoluit.

16 Morbo laterali aut pulmonum inflammatione conflictato, ſuccedens alui profluuium, malum.

17 Lippitudine laborantem alui profluuio corripi bonum.

18 Cui veſica perſecta fuerit, aut cerebrum, aut cor, aut ſeptum tranſuerſum, aut tenue quoddam inteſtinum, aut ventriculus, aut iecur, lethale eſt.

19 Os cùm perfectum fuerit, aut cartilago, aut neruus, aut genæ tenuis particula, aut præputium, neque augetur, neque coaleſcit.

20 Si ſanguis in ventrem præter naturam effuſus fuerit, vt in pus vertatur neceſſe eſt.

21 Inſanientibus ſi varices aut ſanguinis profluuium per ora venarum quæ in ano ſunt (hæmorrhoides dicuntur) acceſſerint, inſaniæ ſolutio.

22 Rupta quæ ex dorſo ad cubiti articulos deſcendunt, venæ ſectio ſoluit.

23 Me-

23 Metus & triſtitia ſi diu perſeuerẽt, melancholiæ iſtud indicium eſt.

24 Ex tenuioribus inteſtinis ſi quod perſectum fuerit, minimè coaleſcit.

25 Eryſipelas foras effuſum intrò verti, minimè bonum, at ab interioribus foras, bonum.

26 Quibus in febribus ardentibus tremores contingunt, delirium ſoluit.

27 Qui pus thorace colligunt, aut aqua inter cutem laborant, ſi vruntur aut ſecantur, & pus aut aqua confertim effluxerit, omninò intereunt.

28 Eunuchi neque podagra laborant, neque calueſcunt.

29 Mulier podagra non laborat, niſi cum menſtrua defecerint.

30 Puer podagra non tentatur ante venereorum vſum.

31 Oculorum dolores meri potio, aut balneum, aut fomentum, aut venæ ſectio, aut medicamẽtum purgans exhibitum ſoluit.

32 Balbi longo alui profluuio maximè corripiuntur.

33 Qui acidum eructant, non admodum morbo laterali tentantur.

34 Qui calui ſunt, iis varices magni non fiunt. A tquibus caluis exiſtentibus varices ſuccedunt, iis rurſus capillitium gignitur.

35 Aqua inter cutẽ laborantibus tuſſis accedẽs, malo eſt.

36 Vrinæ difficultatem venæ ſectio ſoluit. Secandæ autem ſunt interiores.

37 In angina detẽto, ſi tumor in ceruice oriatur, bonum, foras enim morbus vertitur.

38 Quibus cancri occulti oriuntur, eos non curare præſtat. Curati nanque citò pereunt, non curati verò diutius perdurant.

39 Conuulſio ex repletione aut vacuatione oritur, ita verò etiam ſingultus.

40 Quibus ad precordia dolores citra inflammationem oriuntur, iis febris ſuccedens dolorem ſoluit.

41 Quibus ſuppuratum aliquod in corpore exiſtit, neq; de ſe ſignificationem edit, iis ob puris aut loci craſſitudinem ſui indicium non exhibet.

42 Morbo regio laborantibus iecur durum fieri malum.

43 Lienoſi qui difficultate inteſtinorum corripiuntur, ii poſt longam ſuccedentem inteſtinorum difficultatem, aqua inter cutem, aut læuitas inteſtinorum accidit, & moriuntur.

44 Quibus ex ſtranguria voluulus ſuccedit, intra diem ſeptimum moriuntur, niſi febre accedente copioſa vrina effluat.

45 Vlcera annua quæcunque fuerint, aut longius tempus habuerint, os abſcedere eſt neceſſe, & cicatrices cauas fieri.

46 Qui gibboſi ex anhelatione & tuſſi fiunt, ante pubertatem, moriuntur.

47 Quibus venæ ſectio & medicamentum purgans cõfert, iis vere venam ſecare, aut medicamentum purgans exhibere conuenit.

48 Lienoſis accedens inteſtinorum difficultas, bono eſt.

49 Podagrici morbi, intra diem quadrageſimum depoſita inflammatione ſubſiſtunt.

50 Quibus perſectum fuerit cerebrum, iis febrem & bilis vomitionem ſuccedere neceſſe eſt.

51 Quibus bene valentibus capitis dolores de repente contingunt, ſtatimque voce deficiunt, & ſtertunt, intra dies ſeptem pereunt, niſi febris eos prehenderit.

52 Spectare verò oportet quæ etiam ex oculis per ſomnum ſubapparent. Etenim ſi quid ex albo non commiſſis palpebris ſubappareat, neque id ex àlui profluuio, aut medicamenti potione contingat, prauum ſignum eſt & lethale admodum.

53 Deliria quæ cum riſu fiunt, tutiora. At quæ ſtudio adhibito, periculoſiora.

54 In morbis acutis cum febre, gemebundæ ſpirationes, malæ.

55 Podagræ vitia vere & autumno ferè mouentur.

56 Morborum melancholicorum periculoſi decubitus, aut corporis ſyderationem, aut cõuulſionem, aut furorem, aut cœcitatem denunciant.

57 At

57 At corporis ſyderationes contingunt ea ætate maximè quæ eſt à quadrageſimo ad ſexageſimum.

58 Vbi omentum exciderit, computreſcere neceſſe eſt.

59 Quibus coxendicis dolore conflictatis, coxendicis articulus ſuo loco excidit, ac rurſus recipitur, iis mucores innaſcuntur.

60 Quibus diuturno coxendicis dolore conflictatis, femoris caput ſuo loco excidit, iis crus tabeſcit, & claudicant niſi vrantur.

Sectio ſeptima.

1 In acutis morbis extremorum refrigeratio mala.

2 Caro liuida ex oſſe ægrotante, malum denunciat.

3 Ex vomitione ſingultus & oculi rubentes, malo ſunt.

4 Ex ſudore horror, minimè bonus.

5 Ex furore inteſtinorum difficultas, aut hydrops, aut vehemens mentis emotio (ἔκστασις dicitur) bono eſt.

6 In morbo diuturno ciborum faſtidium & ſyncer æ deiectiones, malum denunciant.

7 Ex multo potu rigor & delirium, malum.

8 Ex rupto intrò tuberculo, exolutio, vomitio, & animi defectio contingit.

9 Ex ſanguinis profluuio deliratio aut etiam conuulſio, malo eſt.

10 Ex morbo tenuioris inteſtini (ileum dicunt) vomitio, aut ſingultus, aut conuulſio, aut delirium, malum.

11 Ex morbo laterali pulmonis inflammatio, malo eſt.

12 Ex pulmonis inflammatione phrenitis, malum denunciat.

13 Ex vehementibus ardoribus conuulſio, aut neruorum diſtentio, malo eſt.

14 Ex ictu in capite accepto, ſtupor aut deſipientia, malo eſt.

15 Ex ſanguinis ſputo, puris ſputum malum.

16 Ex puris ſputo tabes & fluxus, vbi verò ſputum ſiſtitur, moriuntur.

17 Ex iecoris inflammatione ſingultus, malo eſt.

18 Ex vigilia conuulſio vel delirium malum.

19 Ex oſſis nudatione eryſipelas.

20 Ex eryſipelate putredo aut ſuppuratio.

21 Ex vehementi & conſpicuo in vlceribus arteriarum percuſſu, ſanguinis eruptio.

22 Ex diuturno partium quæ ad ventrem attinent dolore, ſuppuratio.

23 Ex ſyncera alui egeſtione inteſtinorum difficultas.

24 Ex oſſe perſecto delirium, ſi ad vacuum vſque penetrauit.

25 Ex medicamenti purgantis potione conuulſio lethalis.

26 Ex vehementi partium quæ ad ventrem attinent dolore, extremorum refrigeratio, mala.

27 Mulieri vtero gerenti ſi crebra & inanis deſidendi voluntas (tineſmum dicunt) acceſſerit, abortum facit.

28 Os quodcunque vel cartilago, vel neruus in corpore præciſus fuerit, neque augetur, neque coaleſcit.

29 Alba pituita vexato, ſi vehemens alui profluuium ſuccedat, morbum ſoluit.

30 Quibus per alui profluuia ſpumoſa ſunt alui excrementa, iis ea ex capite defluunt.

31 Quibus per febres ſedimenta hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimilia in vrinis contingunt, longam fore ægritudinem denunciant.

32 At quibus biliosa ſedimenta, ſupra verò tenuia fuerint, acutum morbum ſignificant.

33 Quibus diſparatę ſunt vrinę, iis vehemens eſt in corpore turbatio.

34 Quibus in vrinarum ſummo bullæ conſiſtunt, renum morbum eumque longum fore ſignificant.

35 At quibus ſumma vrina pinguis eſt & conferta, iis renum morbum eumque acutum ſignificat.

36 Quibus verò renũ vitio affectis, prædicta ſigna contingunt, doloreſque circa ſpinæ muſculos fiunt, ſi quidem ad loca exteriora ferantur, abſceſſum extra fore expecta. Quòd ſi dolores ad loca interna magis vergant, abſceſſum quoque interius potiùs futurum ſperandum.

37 Qui ſanguinem vomitione refundunt, ſi quidem citra febrem contingat, ſalutare, cum febre verò, malum. Curandum

randum verò refrigerandi & adſtringendi vim habentibus.

38 Deſtillationes in ſuperiorem ventrem, intra vigeſimum diem in pus vertuntur.

39 Si quis ſanguinem & grumos meiat, & ſtranguria laboret, dolorque ad interfœmineum, imum ventrem & pectinem pertingat, partes ad veſicam pertinentes malè affici ſignificat.

40 Si lingua de repente incontinens, aut aliqua corporis pars ſyderata euadat, id atram bilem indicat.

41 Si ſenioribus ſupra modum purgatis ſingultus accidat, non bonum.

42 Si febris non ex bile orta prehenderit, aqua calida & copioſa capiti affuſa, fit febris ſolutio.

43 Mulier ambidextra non fit.

44 Suppurati cùm vruntur aut ſecantur, ſi pus purum & album effluat, euadunt. Quòd ſi ſubcruentum, & cœnoſum, & grauеolens fuerit, pereunt.

45 Qui ex purulento iecore aduruntur, ij vbi pus purum fluxerit & album, ſuperſunt, quòd pus in tunica ipſis cõcluſum ſit. Sin verò qualis amurca fluat, pereunt.

46 Oculorum dolores exhibita meri potione, & copioſæ aquæ calentis balneo, venæ ſectione curato.

47 Aqua inter cutem laborantem ſi tuſſis detineat, deſperatus eſt.

48 Vrinæ ſtillicidium (ſtranguriam vocant) & meiendi difficultatem, vini meri potio & venæ ſectio ſoluit. At ſecandæ ſunt interiores.

49 In angina detento, ſi tumor & rubor in pectore contingat, bonum, foras ſiquidem morbus vertitur.

50 Quibus cerebrum ſyderatione tentatum eſt, intra tres dies intereunt. Quòd ſi hos effugerint, ſani euadunt.

51 Sternutatio ex capite fit concalefacto cerebro, aut perhumectata capitis inanitate. Aër enim intus contentus extra effunditur. Strepitum autem edit, quòd ei per anguſtum fit tranſitus.

52 Quibus iecur vehementer dolet, iis ſuccedens febris dolorem ſoluit.

53 Quibus ſanguinem ex venis detrahere conuenit, iis vere vena ſecanda eſt.

54 Quibus inter ſeptum tranſuerſum & ventriculum pituita concluditur,& dolorem exhibet,neq; in alterutrum ventrem viam habet,iis per venas in veſicam pituita verſa, morbi fit ſolutio.

55 Quibus iecur aqua plenum in omentum eruperit,iis venter aqua impletur & moriuntur.

56 Anxietudinem,oſcitationem, horrorem,vinũ æquali aqua temperatum epotum ſoluit.

57 Quibus in vrinaria fiſtula tuberculum innaſcitur,eo in pus verſo & rupto, dolor ſoluitur.

58 Quibus ex occaſione aliqua cerebrũ concuſſum fuerit,eos protinus voce deficere neceſſe eſt.

59 Corporibus humida carne præditis famem inducere conuenit,fames ſiquidem corpora exſiccat.

60 Si febre detento, nullo exiſtente in faucibus tumore de repente ſuffocatio ſuccedat, nec niſi ægrè deuorare queat,lethale.

61 Si febre detento ceruix peruertatur, neque deuorare queat,nullo in ceruice tumore exiſtente, lethale.

62 Vbi toto corpore mutationes, & corpus vniuerſum perfrigeratur, rurſusque incaleſcit, nec ſubinde calorem commutat,morbi longitudo denunciatur.

63 Sudor multus calidus aut frigidus ſemper fluens, humoris copiam ineſſe ſignificat. Hæc igitur robuſto quidem ſupernè, debili verò infernè deducenda.

64 Febres non intermittentes ſi tertio die vehementiores euadant, periculo obnoxiæ. Quoquo autem modo intermiſerint, periculum abeſſe indicat.

65 Quos febres longæ exercent, iis tubercula, vel in articulis dolores innaſcuntur.

66 Quibus longa tubercula, aut in articulis dolores ex febre fiunt,ij copioſioribus cibis vtuntur.

67 Si febricitanti quis cibum exhibuerit, ſano quidem robur,& ægrotanti morbus.

68 Quæ per veſicam excernuntur ſpectare oportet, an qualia ſanis ſubeunt. Nam quæ his minimè ſunt ſimilia ea morboſiora. Quæ verò ſanis ſimilia, minimè morboſa.

69 Et quibus deiectiones, ſi reſidere permiſeris, neque moueris,veluti ſtrigmenta ſubſident,& ſi paucæ ſunt,paru9

eſt

eſt morbus, ſin verò multæ, magnus, iis aluum infra purgari conducit. Quòd ſi minimè purgata aluo ſorbitiones exhibueris, quò plures dederis, eò magis nocebis.

70 Quæ cruda deorſum ſecedunt, ab atra bile ſunt, ſi plura, maior; ſi pauciora, minor eſt morbus.

71 In febribus non intermittentibus excreationes liuidæ, cruentæ, bilioſæ, & graueolentes omnes malæ. Cùm verò probè ſecedunt, bonæ. Per aluum etiam & veſicam, & vbicunque quod ſecedit ſubſtiterit minimè purgatum, malum.

72 Corpora cùm quis repurgare volet, fluxilia reddere oportet. Quòd ſi ſupra fluxilia reddere voles, aluus ſiſtenda eſt, ſi verò infra, humectanda.

73 Somnus, vigilia, vtraque ſi modum exceſſerint, morbus.

74 In febribus intermittentibus, ſi externa frigeant, interna verò vrantur, & ſitis detineat, lethale.

75 In febre non intermittente, ſi labrum, aut naſus, aut oculus, aut ſupercilium peruertatur, ſi neque videat, neque audiat, & iam debilis ſit, horum quicquid acciderit, lethale.

76 Albæ pituitæ aqua inter cutem ſuccedit.

77 Ex alui profluuio inteſtinorum difficultas.

78 Inteſtinorum difficultati, læuitas inteſtinorum ſuccedit.

79 Ex ſyderatione os abſcedit.

80 Ex ſanguinis vomitione tabes & puris per ſuperiora purgatio. Ex tabe fluxio è capite, ex fluxione, alui profluuiũ, ex alui profluuio, purgationis per ſuperiora retentio, ex qua mors.

81 Ex ſanguinis ſputo, puris ſputum & fluor, vbi autem ſputum retinetur, moriuntur.

82 Qualia etiam quæ per veſicam, & aluum, & carnes excernuntur, & ſicubi aliàs corpus à natura receſſerit, inſpicere oportet. Si parum, paruus eſt morbus, ſi multùm, magnus, ſi admodum multum, lethale iſtud eſt.

Aphoriſmi ſpurij & nothi.

83 Qui ſupra quadrageſimum annum phrenitici euadunt, ij verò minimè conualeſcunt. Minori nanque periculo

ſunt obnoxij, quorum naturæ & ætati morbus familiaris fuerit.

84 Quibus oculi in morbis ſpontè illachrymāt, bonum, quibus verò non ſpontè, malum.

85 Quibus per febres quartanas ſanguis ex naribus fluxerit, malo eſt.

86 Sudores diebus iudicatoriis vehementer & velociter ſuborti periculoſi, & qui ex fronte guttarum & ſcaturiginum inſtar propelluntur, quique copioſi ſunt & valdè frigidi. Eiuſmodi nanque ſudorem cum vi & ſummo dolore, expreſſioneque diuturna prodire neceſſe eſt.

87 Ex morbo diuturno alui deductio, mala eſt.

88 Quæ medicamenta non ſanant, ea ferrum ſanat. Quę ferrum non ſanat, ea ignis ſanat. Quæ verò ignis non ſanat, ea inſanabilia reputare oportet.

HIPPOCRATIS EPISTOLÆ.

Sectio VIII.

MAGNVS ARTAXERXES Rex regum Pæto. S.

MORBVS peſtilens dictus noſtris exercitibus ſe applicuit, nobisque crebro multa molientibus nihil dum remiſit. Quare prorſus te pro meis in te collatis beneficiis oro, vt quāprimùm aliquod ex ingenio tuo excogitatum pręſidium, aut aliquod ex arte remediū, aut alicuius qui mederi queat conſilium ad nos mittas. Propulſa oro hanc affectionem. Publicè enim noſtras copias magna inuaſit anxietas, easq; multùm & ſæpe ſuo afflatu inficit. Non oppugnantes oppugnamur, cùm hoſtem habeamus feram iſtam gregem noſtrum deuaſtantem, quæ multos acerbis iaculis immiſſis ſaucia-

ſauciauit, & immedicabiles reddidit. Angor animo, neque habeo quid iam conſilij cum familiaribus capiam. Solue omnia, neque nos tuo optimo conſilio deſtitue. Vale.

Pætus Regi regum Magno Artaxerxi.

QVæ à natura præſidia petuntur, morbum peſtilentem populariter graſſantem non ſoluunt. Morbos autem ex natura ortos, natura ipſa per iudicationem curat. Qui verò populariter graſſantur, eos ars ex artificio corporũ mutationem diſcernens curat. At Hippocrates Medicus hunc morbum ſanat, à Dorienſibus oriundus, & ciuitate Co patre verò Heraclide Hippocratis filio, ex Gnoſidico, Nebro, Soſtrate, Theodoro, Cleomyttada, Criſamida. Hic diuina natura præditus, ex paruis ac vulgaribus initiis in magnam artem Medicinam prouexit. Ortu igitur diuinus eſt Hippocrates, nonus quidem à Criſamide rege, ab Æſculapio verò decimus octauus, à Ioue vigeſimus, matre verò Praxithea Phænaretes filia, ex Heraclidarum familia. Quare ex vtroque ſemine à Diis oriundus diuinus Hippocrates, ex patre quidem Aſclepiadarum familiam attingens, ex matre verò Heraclidarum. Artem verò tum ex patre Heraclide, tum ex auo Hippocrate didicit. Verùm ab his quidem, vt par eſt, primùm artis myſteriis initiatus, quæ eos tenuiſſe credibile eſt, ipſe deinde diuino ingenio prȩditus vniuerſam artem didicit, tantò ingenij dexteritate maiores ſuos ſuperans, quantò etiam iis artis excellentia præſtitit. Expellit autem non ferarum quidem, ſed ferorum & agreſtium morborum genus, & per magnos terræ & maris tractus Æſculapij auxilia, non ſecus ac Triptolemus Cereris ſemina diſpergit. Quamobrem iuſtiſſimis de cauſis in multis terrarum locis etiam ipſe diuinis honoribus affectus eſt, & ab Athenienſibus iiſdem quibus Hercules & Æſculapius muneribus cohoneſtatus eſt. Hunc accerſiri iube, auriq; & argenti quantum volet dato. Hic enim non vnum huius mali ſanandi modum tenet. Hic eſt ſanitatis pater ac conſeruator, hic dolores curat, & vt breuiter dicam, hic diuinæ ſcientiæ princeps eſt. Vale.

Rex regum Magnus Artaxerxes Hyſtani Helleſponti Præfecto.

HIppocratis Medici Coi, ab Æſculapio oriundi,artis etiam gloria ad me peruenit. Auri igitur quantum volet,reliquaque quibus indiget effusè ei exhibeto, & ad nos mittito. Cùm Perſarum enim optimatibus eodem erit honore. Et ſi quis alius in Europa prudentia excellit,eum in familiam Regiam nihil diuitiis parcens aſciſcito. Neq; enim viros qui conſilio valeant,inuenire eſt facile. Vale.

Hyſtanes Helleſponti Præfectus Hippocrati ex Aſclepiadarum familia oriundò S.

REx magnus Artaxerxes tua præſentia opus habet,& ad nos præfectos miſit,imperans vt tibi argentum & aurum,cæteraque quibus opus habes, & quæcunq; voles abundè exhibeamus,teq; ad ſe breui mittamus. Te enim Perſarum optimatibus honore æqualem fore. Tu igitur facito vt quamprimùm aduenias. Vale.

Hippocrates Medicus Hyſtani Helleſponti Præfecto S.

AD Epiſtolam quam miſiſti & à Rege veniſſe aſſeris, Regi quæ reſpondeo quàm celerrimè reſcribe. Nos victu, veſtitu, domo, omnique re ad vitam neceſſaria cumulatè frui. Perſarum autem opibus vti, neque mihi æquum eſt, neque barbaros morbis liberare, cùm ſint Græcorum hoſtes. Vale.

Hippocrates Demetrio S.

REx Perſarum nos ad ſe vocauit, neſcius mihi potiorem eſſe ſapientiæ quàm auri rationem. Vale.

Regi regum magno meo Domino Artaxerxi Hyſtanes Helleſponti Præfectus S.

QVam ad me miſiſti epiſtolam,iubens vt ad Hippocratē Coum, & ex Aſclepiadarum familia oriūdum mitterem,

terem, miſi, & ab eo reſponſum accepi, quod ſcriptis traditum, vt domum tuam mitterem iuſſit. Gymnasben igitur Dieutychen, qui hoc perferat ad te miſi. Vale.

Rex regum Magnus Artaxerxes hæc Cois denunciat.

HIppocratem medicum maligno erga nos animo, & in me & Perſas proterue iniurium, nunciis meis reddite. Alioqui noſcetis vos etiam primæ culpæ pœnas perſoluturos. Veſtram enim vrbem ferro & igni deuaſtatam, & inſulam demolitam, pelagus efficiam, vt ne in poſterum dignoſcatur, an eo loco inſula aut vrbs Cos fuerit.

Coorum Reſponſum.

ARtaxerxis nunciis populo reſpondere viſum eſt, Coos nihil Merope, neque Hercule, neque Æſculapio indignum facturos. Ideoque ciues omnes Hippocratem minimè reddituros, etiamſi peſſimã mortem oppetere debeãt. Dario enim & Xerxi per literas terram & aquam à maioribus noſtris petentibus, populus recuſauit, cùm eos videret, ſi ſe hoſtiliter perſequerẽtur, æquè ac alios homines mortales eſſe. Atq; etiam nunc idem reſpondet, vt à Cois recedatis, cùm Hippocratem vobis non ſint tradituri. Hoc igitur illi nuncium perferte, quòd & Dij ipſi noſtri ſunt curam habituri.

Senatus populuſq; Abderitanus Hippocrati S.

IN rem vrbis noſtræ nunc maximè periclitatur vir ille, ô Hippocrates, qui etiam nunc & olim huic ſemper ornamento fore ſperabatur. Ac verendum eſt ne nunc (ô Dij omnes) inuidia laboremus, cùm hic ob multam ſapientiam quam conſecutus eſt adeò ægrotet, vt non mediocriter verendũ ſit, ne ſi Democritus mente captus fuerit, vrbs noſtra Abderitana penitus pro deſerta habeatur. Omnium enim imprimiſq; ſui oblitus, vigilans noctu & interdiu, ſingulaq; parua & magna deridens, ac pro nihilo reputans, totam vitam traducit. Ducit aliquis vxorem, hic mercaturã exercet, hic concionem habet, alius magiſtratum gerit, legationem

obit, populi ſuffragio magiſtratus declaratur, abrogatur, ægrotat, vulneratur, moritur, hic autem ridet omnia, cùm hos quidem demiſſo & tetrico vultu, illos verò hilares videat. Quin & ea inquirit quæ apud inferos fiunt, & de his ſcribit, & imaginum plenum aërem eſſe dicit, ſeque auium voces intelligere, & ſæpe de nocte ſurgens, ſolus placidè canere videtur, ſeſeque quandoque in infinitionem peregrinari dicit, & innumerabiles ſui ſimiles eſſe Democritos, vnaque cum mente corpore perditus viuit. Hæc metuimus ô Hippocrates, his de rebus perturbati ſumus. Verùm tuo cõſilio patriam noſtram ſeruaturus citò aduenito, neque nos deſpexeris. Neque enim deſpiciendi ſumus, & nos teſtimonij authoritate valemus, & de eo ſeruato neque gloria tua neq; pecuniis, neq; eruditionis fama fruſtraberis. Et quanquam plus apud te valeat doctrinæ quàm fortunæ ratio, hæc tamen tibi à nobis & copioſa & larga offerẽtur. Etenim pro Democriti ſalute, non ſi vrbs aurea ſit, voluntati noſtræ reſpondeat, neque ſi quicquam ei deſit. Leges noſtras Hippocrates ægrotare & delirare exiſtimamus. Adſis vir optime, virum eximium curaturus. Venies non tanquam Medicus, ſed velut totius Ioniæ fundator, nos ſacratiore muro circumdabis. Vrbem non virum curabis, Senatum ægrotãtem, & ne claudatur periclitantem aperies, ipſe legum conditor, iudex, magiſtratus, ſeruator, & horum artifex aduenies. Hanc in rem te expectamus Hippocrates, hæc nobis eris vbi veneris. Ciuitatum vna nõ obſcura, imò potiùs tota Græcia te orat, vt ſapientiæ corpus conſerues. Ipſam verò doctrinam apud te legationem obire putato, vt ſe hac calamitate liberes rogantem. Sapientia certè, vt nobis videtur, omnibus cognata eſt, & nobis qui ad eam propiùs acceſſimus, multò magis. Certò ſcito te à futuro ſæculo magnam initurum gratiam, ſi Democritum veritate, qua eum omnibus præſtare poſſe ſperat, non deſtitueris. Tu enim Æſculapio genere & arte coniunctus es, hic verò Herculis ex fratre nepos, ex quo Abderus, vt profectò aliquando audiſti, cuius nomen ciuitas habet. Quare illi etiam grata futura eſt Democriti curatio. Cùm igitur videas Hippocrates populum & virum egregium ad ſenſuum ſtupiditatem delabi, ad nos vt feſtines rogamus. Mirum quòd etiam exuberantia bona

morbi

morbi exiſtant. Democritum enim quantum ſapientiæ acumine valuit, in tantum nunc periclitatur, ne mentis ſtupore & dementia malè afficiatur. At reliquum Abderitanum vulgus ineruditum, ſenſu quidem communi fruitur. Quinetiam qui ante imprudentes habebantur, ad ſapientis morbum diſcernendum nunc quidem perſpicaciores ſunt. Adeſto igitur cum Æſculapio patre, cũ Herculis filia Epione, cum filiis qui ad Ilium in expeditionem profecti ſunt. Adeſto nunc Pæonia tecum morbi remedia afferens. Terra vberibus fructibus, radicibus, herbis, & floribus ad depellendam inſaniam ferax eſt, neque ferè vnquam fœcundiùs producent, neque terra, neque montium iuga, quàm quæ nunc ad Democriti ſalutem. Vale.

Hippocrates Senatui populoq́ Abderitarum S.

Ciuis veſter Ameleſagoras eo die Co appulit, in quem forte inciderat Virgæ aſſumtio, anniuerſaria, vt ſcitis, nobis feſtiuitas, & publicus conuentus, pompaque ad cupreſſum celebris, quam pro more deducunt qui Deo dicati ſunt. Cùm autem & ex verbis, & ex aſpectu ipſo feſtinare videretur Ameleſagoras, credens, re vera, vrgere negotium, epiſtolam veſtram legi, & miratus ſum quòd de vnius hominis ſalute, non ſecus ac ſi vnus eſſet in ciuitate conturbati eſſetis. Et certè beati ſunt populi, qui viros bonos ſua eſſe propugnacula intelligunt, non turres, non mœnia, ſed prudentium virorum prudentia conſilia. At verò artes deorum eſſe munera cùm mihi perſuadeam, viros autem naturæ opera, ne indignemini, viri Abderitæ, ſi naturam, nõ vos, me vocare exiſtimem, ad opus ſuum conſeruandum, quod periclitatur ne morbo corruat. Quare Naturæ & Diis potiùs quàm vobis auſcultans, feſtino Democritum ægrotantem ſanaturus, ſi ſanè hic morbus eſt, ac non potius (quod exopto) errore hallucinamini. Ac certè maius fuerit beneuolẽtiæ veſtræ teſtimonium, ſi vos ad hanc ſuſpicionem conturbati fueritis. Mihi verò ad vos venienti, non Natura, neque Deus argentum promiſerit. Ac neque vos (viri Abderitæ) per vim obtrudite, ſed liberæ artis libera eſſe ſinite opera. Qui autem mercede operam ſuam locant, hi ſcientias tan-

quam ex priore libertate mancipio dantes ſeruire cogunt. Deinde probabile eſt eos mētiri poſſe, velut in magno morbo, & negare vt in paruo, aut vbi promiſerint, non venire, rurſusque non vocatos venire. Miſerabilis ſanè eſt humana vita, quòd ad eam totam intolerabilis argenti cupiditas, velut hybernus flatus peruaſerit, ad quem morbum inſania grauiorem curandum, vtinam Medici omnes potiùs concurrerent, quæ tamē beata cenſetur, cùm morbus ſit, & malè affligat. Equidem omnes animi morbos vehementes inſanias reputo, cùm opiniones quaſdam & viſa rationi ſuſcitant, ex quibus ſaneſcit qui per virtutem repurgatur. Ego verò ſi omnibus modis diteſcere voluiſſem viri Abderitę, ne decem quidem talentorum gratia ad vos venirem, ſed ad Magnum Perſarum Regem proficiſcerer, vbi vrbes totæ opibus humanis refertiſſimæ occurriſſent, illorum autem peſtilentem morbum curaſſem. Sed regionem Græciæ inimicam malo morbo liberare recuſaui. Et ego his quidem totis meis viribus Barbaros nauali prælio ſuperaui. Regias autem opes ignominiæ mihi futuras, & opulentiam patriæ inimicam reportaſſem, quibus circumaffluēs vrbium Græciæ deſtructor exiſterem. Diuitiæ non ſunt pecuniæ vndecunque comparatæ. Magna enim ſunt virtutis ſacra, quæ à iuſtitia non teguntur, ſed in apertum ſe proferunt. An non reputatis æquale peccatum eſſe, hoſtes ſeruare, & amicos mercede curare. At non ita ſe habent res noſtræ. Ex morbis quæſtum non facio, neq; ex animo Democriti dementiam audiui, qui ſiue ſanus ſit, amicus eſt, ſiue ægrotet, curatus magis amicus futurus eſt. Eum autem grauibus & firmis moribus eſſe præditum intelligo, & vrbi veſtræ eſſe ornamento. Valete.

Hippocrates Philopœmeni S.

Legati qui cum vrbis veſtræ epiſtola, etiam tuam mihi reddiderunt, quodque tuum hoſpitium, & reliqua vitæ commoda promitteres, valdè lætatus ſum. Auſpicatò autem veniemus, & vt coniicimus, meliore ſpe accedemus, cùm velut ex literis accepimus, non inſaniam, ſed eximium quoddam animi robur vir hic demonſtret, qui neque liberorum, neque vxoris, neque cogatorum, neque rei familia-

ris,

ris,neque cuiuſquam omninò curam habeat,ſed dies & noctes ſolus priuatam vitam degat,in antris plærunque & ſolitudinibus, aut in arborum vmbraculis, aut in mollibus herbis,aut iuxta crebra aquarum fluenta. Hæc igitur plærunque melancholicis accidunt. Quandoque enim taciturni ſunt,ſolitarij, deſertorum amantes,familiarium conſpectum,tanquam alienum,fugiunt. Neque etiam abſurdum eſt in his qui ad diſciplinas ſtudiosè contendunt, omnes alias curas ab vno ſapientiæ affectu excuti. Non aliter enim ac miniſtri & miniſtrę in domibus tumultuantes ac concertantes,ſi quando derepente eis hera adfuerit, attoniti conquieſcũt, ſimiliter etiam reliquæ animi cupiditates malorum hominibus ſunt adminiſtræ, at vbi ſapientia in conſpectum ſe dederit, tanquam mancipia reliqui affectus diſcedunt. Non omnes amentes ſpeluncas & quietem expetunt, verumetiam qui res humanas negligunt, ob tranquillitatis deſiderium. Cùm ęnim mens curis externis fracta, corpus recreare voluerit, tunc citò in quietem tradit, deinde erecta & ſtans circum ſeſe veritatis locum circumſpicit, in quo non pater, non mater, non vxor, non liberi, non frater, non cognati, non miniſtri, non fortuna, neque prorſus quicquam tumultum excitat, ſed perturbantia omnia reiecta præ timore ſubſiſtunt, neque appropinquare audent, pro eorum reuerentia qui illic inhabitant. Illum autem locum inhabitant artes, virtutum omne genus, dij, dæmones, conſilia, & ſententiæ. In illaq; regione magnus polus ſtellis plurimùm ſe mouentibus tanquam corona cinctus eſt, in quam fortaſſis Democritus ob ſapientiam commigrauit. Deinde cùm eos qui in vrbe ſunt non videat, vt qui procul à domo agat, ob ſolitudinis amorem inſanire creditur. Cùm verò Abderitæ Democritum non intelligãt, de argento periculum facere ſtudent. Tu verò amice Philopœmen hoſpitium nobis præparato. Neque enim perturbatæ vrbi moleſtus eſſe volo, cùm te (vt noſti) veterem & proprium hoſpitem habeam. Vale.

Hippocrates Dionyſio S.

AVt me Halicarnaſſi expecta, aut me (ô amice) anteuerte. Neceſſario enim mihi Democriti gratia in Abderã

abeundum,ad quem ægrotãtem vrbs me accerſiuit. At mirabilis Dionyſi quædam eſt illòrum hominum naturæ cõuenientia & conſenſio,qui velut vnus animus, vnà cum ciu ſuo ægrotat, vt proinde mihi curatione indigere videatur. Equidem non ipſum morbum eſſe puto, ſed nimis exuperantem doctrinam, quæ re vera modum ſuperare non poteſt,ſed ita vulgo exiſtimatur, cùm neque modum exuperans virtus vnquam ſit noxia. Quod verò exuperat, propter eorum qui iudicant inſcitiam, morbi opinionem præbet. Quiſq; autem ex his quæ non habet, quod in alio abundat, modum excedere opinatur. Ita ſanè timidus fortitudinem, & auarus animi magnitudinem modum excedere ſentit, omniſque defectus virtutis moderationem exceſſum eſſe putat. Illum igitur vbi viderimus cum ea quæ nobis inde ſuppetet prænotione, eiuſque ſermonem audiuerimus, meliùs cognoſcemus. Tu verò, Dionyſi, accedere feſtina. Volo enim te quoad rediero, in patria noſtra commorari, vt rerum noſtrarum imprimiſque vrbis noſtræ curam habeas, quandoquidem neſcio quo caſu ſalubris annus eſt, & priſtinam naturam retinet. quare neque multi morbi moleſti erunt, verumtamen adeſto. Domum meam valde peropportunam inhabitabis, cùm mea vxor propter meã profectionem apud parentes maneat, illius tamen vitam obſerua, quò pudicè degat, & ne ob viri abſentiam alios viros vſurpet. Modeſta ab initio fuit, & probos habuit parentes, patrem autem mirum in modum virilem, & vehementer malos odio proſequentem, ac egregiè ſenem. Semper tamen eo qui modeſtè coërceat mulier opus habet. Natura enim inſitam intẽperantiam habet, quæ niſi quotidie reſecetur, velut arbores ſuperuacuis frondibus & inutili fruticatione luxuriat. At ego amicum parentibus diligentiorem in muliere cuſtodienda exiſtimo. Neque enim hic, velut illi, beneuolentię affectu cum ea coniunctus eſt, quo plęrunque admonitioni tenebras offundunt. In omni autem re quod ſine affectu prudentius eſt, quòd nimirum beneuolentia frangi non poſſit. Vale.

Hippocrates Damageto S.

CVM apud te Rhodi eſſem Damagete, nauem illam vidi cui Solis inſcriptio inerat, quę mihi perpulchra, puppi pro-

pi probè & idonea carina inſtructa, multaque tranſtra habere viſa eſt. Tu verò eam commẽdabas, quòd ad nauigandum velox eſſet, tuta, ad regendum benè fabricata, facilemque nauigationis curſum haberet. Eam ad nos mittito, ſed ſi fieri poſſit, non remis, ſed alarum remigio inſtructam. Res enim & amicitia vrget, vt quàm citiſſimè in Abderam traiiciam. Ægrotantem enim vrbem, propter vnum Democritum morbo affectum curare volo. Si quando de huius viri fama accepiſti, hunc patria dementiæ inſimulat. At ego volo, imò verò exopto, illum re vera non delirare, ſed eos ita opinari. Ridet ſemper inquiunt, neque in quouis negotio ridere ceſſat, hocq; illis inſaniæ ſignum videtur. Quare noſtros qui Rhodi ſunt amicos moneto, vt ſemper modum teneant; neque multum rideant, neque multum tetrici ſint; ſed inter hæc modum teneant, vti his quidem gratiſſimus eſſe videaris, illis verò commẽtationi deditus; de virtute anxiè cogitans. Ineſt certè Damagete vitij aliquid, quòd ad ſingula rideat. Si enim immoderantia vitioſa eſt; quæ perpetua vitioſior. Eum autem ſic alloquar, Democrite, ſi quis ægrotet, ſi quis interficitur, moritur, & obſidetur, & ſi quid mali incidit, & quicquid fit, materiam tibi riſus prębet. An non bellum Diis indicere videris, ſi cùm duo ſint in mundo; gaudium & triſtitia, alterum à te reieceris? Beatus certè mihi videaris, verùm id fieri nequit, ſi neque mater tibi ęgrotet, neque pater, neque tandem liberi, aut vxor, aut amicus, ſed vt propter tuum riſum conſeruentur, omnia certè tibi proſperè cedunt. Sed quòd cùm ægrotant rides, cùm moriuntur gaudes, ſi quod malum audieris, exhilararis, maximè improbus es Democrite, longeque à ſapientia aberras, ſi hæc vitia non exiſtimas. Atra igitur bile vexaris Democrite, & periclitaris ne ipſe Abderitanus habearis, prudentior autem ſit ciuitas. Verùm de his quidem Damagete illic exactiùs diſſeremus. Nauis autem etiam hoc tempore quo ad te ſcribo moratur. Vale.

Hippocrates Philopœmeni S.

CVM cogitabundus & ſolicitus de Democriti ſalute eſſem, illaque ipſa nocte dormirem, ſub auroræ initium

ſomnium mihi viſum eſt, ex quo nihil admodum periculoſi euenturum exiſtimo. Mirandum enim in modum excitatus ſum. Ipſum enim Æſculapium coram præſentem mihi videre videbar, cùm iam ad Abderitanas portas perueniſſemus. At Æſculapius non ea lenitate ac facilitate, qua illius imagines conſpici ſolent, videbatur, ſed habitus erat commoto ſimilis, & aſpectus magis horrendus. Sequebantur autem eum dracones inter reptilia eximij, longoque tractu feſtinantes horrendum quiddam velut in ſolitudinibus & cauis vallibus ſubſibilantes. Pone ibant comites medicamentorum ciſtas probè obturatas habentes. Deinde mihi manum Deus porrexit, qua lubenter arrepta, rogabam mecum vti veniret, neq; me in curatione deſereret. Ille verò, nihil inquit mea opera in præſentia indiges, verùm hæc communis tum immortalium, tum mortalium Dea, te nũc hoſpitem deducet. At ego conuerſus, mulierem tum pulchram, tum magnam aſpicio, ſimplici capillorum ornatu, ſplendido cultu, cuius oculorum orbes claro lumine pellucebant, vti ſtellarum fulgores viderentur. Et Deus quidem diſceſſit, mulier verò illa appreſſa manu me leui quodam paſſu per vrbem perhumaniter complexa deduxit. Vbi verò ad domum venimus, vbi mihi hoſpitium paratum putabam, velut ſpectrum diſceſſit, dicere viſa, cras te apud Democritum offendam. Qua iam diſcedente, quæſo optima (inquam) quænam es, & quod tibi nomen eſt. Veritas inquit. Quam verò accedentem vides, Opinio eſt (inquit) cõfeſtimq; altera quædam mihi viſa eſt, neq; mala hæc quidẽ ferociore tamen & faſtuoſo aſpectu, & apud Abderitanos habitat. Experrectus igitur mihi ipſi ſomnium explicaui, quòd ex quo ipſe Deus medendi author diſceſſiſſet, tãquam nullam curandi habeat materiam, Democritus medico nõ indigeat, ſed veritas ipſa, quòd ſanus ſit, apud Democritum manet, opinio verò quòd ægrotet, re vera apud Abderitanos habitat. Hæc vera eſſe, vt ſunt, credo Philopœmen, neq; ſomnia reiicio, præſertim quæ ordinẽ conſeruant. Medicina autem & Diuinatio, magnam inter ſe cognationem habẽt, quandoquidem duarum artium pater eſt vnus Apollo progenitor noſter, qui & præſentes & futuros morbos prædicebat, & ægrotantes & ægrotaturos curabat. Vale.

Hippocrates Crateuæ S.

SCio te(ô amice)præſtantiſſimum eſſe herbarium, teque propter ſtudium & maiorum gloriam, nihil facultate Crateuæ proauo tuo cedere. Nunc igitur, ſi vnquam aliàs, quantas & qualeſcunque poteris herbas lege, cùm neceſſitas vrgeat, easque ad nos tranſmitte, ad virum curandum, Abderitam quidem, verùm Democritum toti ciuitati æquiparandum. Eum enim ægrotare aiunt, & inſania detentum purgatione valde indigere. Ac vt ne medicamentis quidem (vt ſpero) vtamur, ſed tamen vndiquaque inſtructum eſſe oportet. Rem autem herbariam apud te ſemper miratus ſum, vt & rerum vniuerſarum naturam & ordinem, ſanctiſſimumque terræ ſolum, ex qua animantia, plantæ, alimenta, medicamenta, fortuna, diuitiæque ipſæ promanant. Neque enim alioqui pecuniæ cupiditas haberet vbi conſiſteret, neque me nunc Abderitæ decem talentis illectaſſent, & pro Medico mercede conductum deprehēdiſſent. Quòd ſi Crateua amaram pecuniæ cupiditatis radicem excindere poſſis, vt ne vllæ eius reliquiæ reſtent, hoc probè teneto, quòd vnà cum hominum corporibus etiam malè affectos purgaremus. Sed hæc quidem in votis habenda. Tu verò nobis, quod præſens eſt, montanas & ex ſummis collibus herbas legito. Nam ob ſoli denſitatem, & aëris tenuitatem, aquoſioribus ſunt ſolidiores & vehementiores. Quod enim attrahunt magis eſt animatum. Tenta tamen vt etiam ex his quæ circa ſtagna aut paludes naſcuntur flores colligas, & eas quæ apud nos fluuiales, aut fontanæ, aut ex aquis ſalientibus ſcatentes vocantur, quas ſanè imbecillas & remiſſas, ac dulcis ſucci eſſe mihi perſuadeo. Succi autem omnes & fluidi liquores, in vitreis vaſis adferantur, ac rurſus folia, flores & radices, in fictilibus nouis probè obturatis, vt ne ventis difflata vim medicam tanquam animo deficientes deſerant, verùm hæc ad nos confeſtim mitte. Anni enim tempeſtas commoda eſt, & dictæ inſaniæ neceſſitas vrget. Cùm enim ab omni arte aliena ſit procraſtinatio, tum verò maximè in Medicina, in qua dilatio vitæ periculum adfert. Temporum autem opportunitates curationum ſunt animi, earumque obſeruatio finis. Democritum

ſanè quidem etiam citra medelam conualiturum ſpero. Si verò aliquod naturę, aut occaſionis, aut alteri⁹ alicuius cauſæ erratum contingat (multa nanque nos mortales latent, cùm non admodum veritate præſtemus) ad id quod obſcurum eſt facultatem omnem congregatam eſſe opus eſt. Neque enim ei qui in periculo conſtitutus eſt, ſatis ſunt quæ poſſumus, verùm etiam quæ non poſſumus expetit, fereque ad duos fines bellum inferimus, vnum quidem hominis, alterum verò artis. Horum alter quidem obſcurus eſt, alter verò arte circumſcriptus eſt, & in his ambobus fortuna opus eſt. Nulla enim coniectura eorum quę ad purgationem cum cautione feruntur. Nam & ſtomachum malè affectum ſuſpectamus, & medicationis conuenientem modum ex ignota natura coniicimus. Neque enim eadem & vna eſt omnium natura, alterum autem ſemper etiam ſibi circumſcribens aſſimilat, interdum verò totum perdit. Quinetiam reptilia multa herbas ſuo veneno inficiunt, & ſuo circum hiatu cum interiore aura, malignitatem pro auxilio ipſis inſpirant. Idque ignorabitur, niſi certè macula quædam, aut inquinamentum, aut ferinus & iniucundus odor, eius rei quæ accidit notam dederit. Deinde ars ipſa propter fortunæ lapſum à via recta aberrat. Certiores autem ſunt per veratrum purgationes, quibus etiam Melampus ad Prœti filias, & Anticyreus in Hercule vſi fuiſſe traduntur. Ac optandum nobis vt nullum ex his in Democrito vſurpemus, ſed ſapientia efficaciſſimum & præſtantiſſimum medicamentum illi contingat, & finem imponat. Vale.

Hippocrates Damageto S.

HOC ipſum coniiciebamus Damagete, non delirat Democritus, ſed in omnibus ſapit, nosque & per nos omnes homines ſapiētiores reddit. Remiſi autem ad te amice, re vera Æſculapij nauem, cui cum ſolis ſigno etiam ſanitatem apponito, cùm re vera proſpero numine vela fecerit, eoque die Abderam nauigarit, quo me peruenturum ſcripſeram. Omnes igitur pro portis congregatos offendimus, nos, vt eſt veriſimile, expectantes, non viros ſolùm, verumetiam mulieres, atq; etiam ſenes & pueros, per Deos triſtes,

itemq;

itemq; infantes. Hi ſanè ſic affecti erant, quòd Democritus inſaniret, at ille tunc exacta quadam diligentia philoſophiæ incumbebat. Vbi autem me viderunt, paulùm ad ſe rediiſſe & bene ſperare viſi ſunt. Philopœmen verò me ad hoſpitium ducere properabat, quod & communiter illis placebat. At ego (viri Abderitæ) inquam, nihil mihi prius faciendum exiſtimo, quàm vt Democritum videam. Quo audito collaudarunt & lætati ſunt meque continuò per forum deduxerunt alij quidem ſequentes, alij præcurrentes, aliaque ex parte alij clamantes vt ſeruarem, adiuuarem, medelam adhiberem. At ego bono animo eſſe iubebam, quòd Eteſiarum tempeſtate fretus, nullum quidem malum, aut certè breui & facilè corrigi poſſe ſperarem. Simulque hæc dicens pergebam, neque enim procul domus erat, imò neque tota ciuitas. Adiuimus igitur, cùm iuxta mœnia eſſet, illucque me placidè deducunt. Deinde poſt turrim collis erat altus, longis & denſis populis nigris opacus, vnde Democriti domicilium conſpiciebatur. Ipſeque Democritus ſub vmbroſa & humillima Platano ſedebat, in breui & ſubſtricta tunica craſſa citra humeros deſinente (exomide dicta) ſolus, ſqualidus, in lapidea ſella, pallidus admodum & macilentus, barba promiſſa. Iuxta eum ad dextram tenuis aquula per decliuem tumulum decurrens placidè reſonabat. Erat autem delubrum quoddam ſuper tumulum illum, Nymphis quidem, quantum coniicere licet, dedicatum, ſponte enatis vitibus circumdatum. Hic verò compoſitè admodum librum ſuper genua habebat, & alij quidam vtraque ex parte ei adiacebant, crebra autem animalium cadauera, per totum diſſecta, accumulata erant. Hic autem interdum contento ſtudio ſcriptioni incumbebat, interdum multum ſubſiſtens, & apud ſe anxiè cogitans quieſcebat. Deinde non multò poſt his peractis, exurgens deambulabat, & animalium viſcera attentè inſpiciebat, hiſque depoſitis reuerſus rurſus deſidebat. At verò Abderitæ mihi triſtes, nec procul à lachrymantibus oculis aſſiſtentes. Vides certè (inquiunt) Hippocrates Democriti vitam, quàm inſaniat, neque quid velit, aut quid faciat nouit. Et ex his aliquis cùm adhuc eius inſaniam mihi magis demonſtrare vellet, altos eiulatus ad inſtar mulieris liberorum mortẽ lamentantis edidit, deinde

rurſus ingemuit, viatoris perſonam gerens, qui quod ferebat perdidit. Quibus auditis Democritus partim riſit, partim ſubſannauit, nihilq; ampliùs ſcribebat, caput verò crebrò concutiebat. At ego, vos quidem (inquam) viri Abderitæ hîc manete, vbi autem ipſe propiùs acceſſero, & viri verba audiero, corpusque videro, affectus veritatem cognoſcam, hisque dictis placidè deſcendi. Erat autem præceps locus ille & pronus, vix igitur greſſum retinens permeaui. Vbi verò propiùs acceſſi, fortè in eum incidi cùm ſanè quid diuino furore actus & concitatus ſcriberet. Iſthic igitur cõſtiti, tempus opportunum dum ipſe ceſſaret expectans. At ille non multò poſt, depoſito impetu & ſtilo ſcriptorio, me accedentem aſpexit, & Salue, inquit, hoſpes. Et ego, tu quoque plurimùm (inquam) Democrite hominum ſapientiſſime. Ille verò pudore ſuffuſus (opinor) quòd me nomine non compellaſſet. Te verò (inquit) quonam nomine vocauero? Tui enim nominis ignoratio, occaſio fuit cur te hoſpitem appellarem. Hippocrates (inquam) Medicus vocor. At ille. Aſclepiadarum (inquit) nobilitas, tuæque in arte Medica ſapientiæ gloria crebris admodum hominum ſermonibus ad nos peruenit. Quodnam verò te negocium (ô amice) huc adduxit? Quin potiùs omiſſis omnibus conſideto. Cernis enim quàm non ſit iniucunda hæc foliis inſtrata ſedes, viridis ad hæc & mollis, & ad inſidendum blandior inuidia obnoxiis fortunæ ſellis. Cùm verò conſediſſem, rurſus inquit, priuatum igitur an publicum animo agitans negotium huc veniſti? eloquere apertè. Ad id enim te pro viribus adiuuabimus. Ego verò, iſta ſanè vera cauſa eſt, huc tui gratia venio, vt te virum ſapientem conueniam. Occaſionem autem patria dedit, cuius legationem obeo. At ille, Hoſpitio igitur primùm noſtro vtere. Ego verò pertentato per omnia viro, etſi eum minimè delirare iam mihi conſtaret, Philopœmenem, inquam, noſti, ciuem veſtrum? Ille verò, maximè, inquit, Damonis filium dicis, cuius ædes ſunt iuxta fontem Hermaida? Illum ipſum (inquam) cuius antiquus ſum & peculiaris hoſpes. Tu verò Democrite, potiore me hoſpitio excipito, imprimisque quidnam ſcribas eloquere. Ille verò paulùm moratus, de inſania, inquit. Tum ego, Iuppiter Rex, inquam, peropportunè ſanè contra

tra ciuitatem ſcribis. At ille, quam ciuitatem Hippocrates? Nihil inquam ô Democrite, ſed neſcio quo modo mihi excidit. Sed quid de inſania ſcribis? Quidnam verò, inquit, aliud, quàm quid ſit, & quomodo hominibus innaſcatur, & quanam ratione alleuetur. Hæc enim inquit, quæ vides animantia huius certè rei gratia reſeco, minimè Dei opera odio proſequens, ſed bilis naturam & ſedem inquirens. Noſti enim quòd hæc vbi redundarit, vt plurimùm hominum inſaniæ cauſæ eſt. In omni quidem natura ineſt, ſed in aliis quidem minùs, in aliis verò copioſiùs. Huius autem immoderantia morbi exiſtunt, velut materia, partim quidem bona, partim verò mala ſubiecta. Tum ego, per Iouem, inquam, ô Democrite, verè & ſapienter ais. Proinde te beatum iudico, qui tanta quiete frueris, cuius participes eſſe nobis non liceat. At eo interrogante, cur Hippocrates non liceat? Quod, inquam, aut agri, aut res familiaris, aut liberi, aut æs alienum, aut morbi, aut mortes, aut ſerui, aut nuptiæ, aut eiuſmodi quædam huius opportunitatem nobis reſcindant. Tum ſanè vir ille in ſolitam affectionem delapſus, & abundè in riſum effuſus eſt, & vehementiùs irriſit, ac de cætero quieuit. At ego, quid ſanè Democrite (inquam) rides? num de bonis aut malis quæ dixi? Ille verò adhuc magis ridebat. Quod procul videntes Abderitæ, partim quidem capita, partim verò frontem cędebant, quidam etiam capillos euellebāt. Nam quemadmodum poſtea narrarunt, copioſiore quàm ſolitus eſſet riſu vſus fuerat. Tum ego. At verò ſapientem optime Democrite (huius enim tui affectus cauſam deprehendere cupio) quonam tibi riſu dignus viſus ſum, aut ea quæ dicta ſunt, vt hoc cognito, cauſa deſiſtā, vel tu reprehenſus, importunos hos riſus ſummoueas. Tum ille, ſi (me hercule) inquit, redarguere me poteris, curationem Hippocrates, qualem nullus vnquam feceris. Et quomodo (inquam) optime, reprehenſione dignus non videaris, aut te abſurdum non eſſe putas, ſi hominum mortem rides, aut morbum, aut dementiam, aut inſaniam, aut melancholiam, aut cædem, aut quid peius? Aut contrà, nuptias, aut conuentuum celebritates, aut liberorum natales, aut myſteria, aut magiſtratus, aut honores, aut aliud quid prorſus bonum? Quę enim cōmiſeratione digna,

ſunt rides, & de quibus lętari oporteat, ea etiam derides, adeò vti apud te neque boni, neque mali vllum ſit diſcrimen. At ille, rectè quidem dicis Hippocrates, verùm riſus noſtri, cauſam nondũ noſti, quam cùm didiceris, certus ſum quòd meum riſum meliorem curationem pro tua legatione patriæ tibiq́ue ipſi viciſſim reportabis, qua etiam alios prudentiores reddere poteris. Pro quibus fortaſſe me etiã Medicinam mutuo docueris, vbi cognoueris quanto ſtudio omnes homines ad ea quæ negligenda ſunt & nullius pretij facienda contendunt, & in his quæ riſu digna ſunt conſectãdis vitam conſumunt. Tum ego, dic per Deos inquam, nunquid omnis mundus ſe ægrotare ignorat, neque habet vnde ſui curationem legatione accerſat? Quid enim extra eũ eſſe poteſt? Quo audito, multæ (inquit) ſunt Hippocrates mundorum infinitates, noliq́ue (amice) naturam diuitem vt paruam exiſtimare. Sed hæc Democrite (inquam) ſuo tempore docebis. Vereor enim ne ſi quando infinitatem percenſueris, ridere incipias. Nunc verò de tuo riſu in vita reddendam eſſe tibi rationem puta. At ille admodum perſpicuè in me intuẽs, Duas inquit, mei riſus cauſas exiſtimas, bona & mala. At ego vnum hominem rideo, amentia quidem refertum, rectè factis vacuum, in omnibus conſiliis pueriliter agentem, nullius vtilitatis gratia immenſos labores tolerantem, terræ fines & infinitos receſſus argenti & auri comparandi gratia immoderatis cupiditatibus peragrantem, & nunquam ab his comparãdis ceſſantem, ſemper verò ad copiam tumultuantem, ne ſi ea diſtituatur, pudore ſuffundatur, quod felix nõ dicatur. Quòd in terræ hiatus inquirens, eorum manibus effodiat, qui partim quidem à terra inani irruente intereunt, partim verò diutiùs hac neceſſitate detenti, in ſupplicio tanquam in patria permanẽt, aurum & argentũ perquirentes, pulueris veſtigia & ramenta perueſtigantes, arenam aliam aliunde excitantes, & terrę venas excindentes, ad opulentiam ſemper terram matrem tãquam hoſtilem in glebas proſcindunt, quam eandem etiam cum admiratione calcant. Quantum verò rideri debet quòd terram latentem cum labore amant, apertam contumelia afficiũt. Canes emunt, quidam etiam equos, quidam verò multa circumſcripta regione eam ſibi adſcribunt, &

cùm

cùm multis dominari velint, ſibiipſis imperare nequeunt· Vxores ducere cupiunt, quas paulò poſt repudiant, amant, deinde odio proſequuntur, cum cupiditate liberos ſuſcipiunt, deinde eos adultos abdicant. Quodnam hoc inane ſtudium & rationis expers, nihilque ab inſania diſcrepans? Bellum inteſtinum gerunt, quietem optabilem non ducunt, regibus viciſſim inſidias tendunt, homines necant, defoſſa terra argentum inueſtigant, argento reperto terram emere cupiunt, terra emta fructum diuendunt, fructibus diſtributis rurſus argentum capiunt. Quibus mutationibus & quantis vitiis obnoxij? Cùm opes non habeāt, eas expetunt, ſi habent, abſcondunt, diſſipant. Eorum res aduerſas derideo, eorum infortunia intento riſu excipio. Veritatis enim inſtituta violant, contentionis ſtudio hoſtiles inter ſe rixas habent. Cum fratribus verò, parentibus, & ciuibus mutuas cædes exercent, idque pro iis poſſeſſionibus quarum nemo poſt mortem dominus eſſe poteſt. Iniuſtam vitam conſectantes, amicorum & patriæ inopiam deſpiciunt, indigna & inanimata diuitiarum loco habent, pro vniuerſis facultatibus ſtatuam mercantur, quòd ſimulachrum loqui videatur, eos verò qui verè loquuntur odio habent. Res non faciles amore proſequuntur, in continente habitantes, maritima expetunt, rurſusq; inſulas tenentes, continentem affectant, cunctaque in ſuam cupiditatem peruertunt. Et in bello quidem fortitudinem laudare vidētur, at in dies à libidinum indulgentia & auaritia vincuntur, & affectibus omnibus tenentur. Therſitis autem vitam omnes referunt. Qua verò in re riſum meum Hippocrates reprehendiſti? Neque enim quiſquam ſuam, ſed alter alterius amentiam deridet, hi quidem ebrios, cùm ipſi ſibi ſobrij videantur, alij amantes, cùm ipſi grauiore morbo laborent, hi verò nauigantes, alij agriculturæ deditos. Neque enim artibus, neque operibus inter ſe conſentiunt. Tum ego, hæc quidem, inquam vera ſunt Democrite, neque alia quæpiam oratio ad conuincendam mortalium miſeriam commodior eſſe poſſit. Verùm ipſæ actiones hanc neceſſitatem veluti decreto quodam imponunt, ad rei domeſticæ diſpenſationem, nauium fabricationem, & reliquam reipublicæ adminiſtrationem, in qua verſari hominem oportet. Neque enim ad

inertiam cum natura procreauit. Ex his rurſus latè ſparſa ambitio, multorum rectè ſentientem animum aberrare coegit, qui ad omnia velut ſine lapſu ſummo ſtudio contendunt, non tamen obſcuritatem præuidere poſſunt. Quis enim (ô Democrite) vxorem ducens diuortium aut mortem cogitat? aut liberos educans, interitum? Sed neque in agricultura & nauigatione, regno, imperio, & omnibus quæ ſunt in vita. Nemo enim ſe aberraturum animo antè percepit, ſed quiſque horum bona ſpe paſcitur, deteriora verò ne meminit quidem. Num igitur tuus hic riſus his minimè conuenit? Tum Democritus. Tardo, inquit, es admodum ingenio, proculque à mea ſententia peregrinatis Hippocrates, neque tranquillitatis, & perturbationis modum propter ignorantiam proſpicis. Qui enim hæc ipſa prudenti cogitatione diſponunt, ij & facilè liberantur, & meum riſum ſubleuant. Nunc verò velut in rebus vitæ conuenientibus mente capti cæcutiunt, neque mente ratiocinationis experte, inordinatum impetum facilè addiſcunt. Satis enim fuerit hæc admonitio, rerum omnium commutatio, quæ ſubitis cõuerſionibus incidens, repentinam & omnimodam rerum velut rotarum agitationem in mentis notione reponit. Illi verò tanquam hæc adaptata ſit & firma, affectionum continenter incidentium obliti, aliter alius quæ triſtitiam adferunt expetentes, quæ ſunt incommoda inquirentes, in multis calamitatibus aſſiduè verſantur. Quòd ſi quis omnia quæ facit pro viribus mente verſaret, vitam ab omni caſu immunem ſeruaret, ſeipſe probè noſcens, & ſuam ipſius concretionem apertè intelligens, cupiditatis ſtudium in infinitum non extenderet, ſed naturam diuitem & omnium alumnam, per ea quæ abundè ſuppetunt ſequeretur. Quemadmodum autem optimus corporis habitus affectionum periculum denunciat, ſic magnus rerum ſucceſſus lubricus eſt. Rebus autem in aduerſis inſignes conſpiciuntur. Alij verò antiquorum res minimè oculis ſubiicientes prauis ſuis actionibus pereunt, manifeſta velut obſcura non prouidentes, cùm tamen longam vitam exemplum habeant eorum quæ fiunt & non fiunt, ex quibus quod futurum eſt cognoſcere oportebat. Hæc eſt mei riſus materia, homines imprudentes,

tes, improbitatis ſuæ pœnas dantes auaritiæ, inexplebilis cupiditatis, inimicitiarum, inſidiarum, ſubdolorum conſiliorum, inuidentiæ. Difficile eſt multorum malorum machinatricem ſolertiam verbis exprimere, cùm eorum ſit infinitas quædam, & in his cum doloſis commentis praua mente inter ſe conuerſentur. Apud eos autem virtutis modus habetur, quod eſt deterius. Mendacia enim amant, & in his ſe exercent, voluptatis ſtudium extollunt, legibus minimè parentes. Hic autem meus riſus quæ ab his nullo propoſito conſilio fiunt condemnat, cùm neque viſionis, neque auditionis participes ſint. At ſolus hominis ſenſus recta intelligentia eminus ſplendeſcens, quod præſens & futurum eſt præuidet. Omnia deteſtantur, ac rurſus ad eadem ſe adiungunt, nauigationem auerſantes, nauigant, agricultura propulſata, rurſus agrum colunt, abdicata vxore, aliam inducunt, ſuſceptos liberos ſepeliunt, & his ſepultis alios procreant, & rurſus educant, ſenectutem exoptant, cumque eò peruenerint, gemunt, nulloque in ſtatu firma mente perſiſtunt. Principes ac reges priuatum beatum prędicant, priuatus regium imperium affectat. Qui rempublicam regit artificem tanquam periculi expertem laudat, artifex verò illum velut in omnia potentiam exercentem. Rectam enim virtutis viam puram, minimeque aſperam, ac inoffenſam non cernunt, per quam nullus incedere ſuſtinet. Per inacceſſam autem & tortuoſam feruntur, & per aſpera delati incedunt & offendunt, plærique etiam decidunt, velut ſi quis perſequatur anhelantes, partim ſequentes, partim præcedentes contendunt. Et eorum quoſdam impudentia fretos nefandi alieni cubilis corrumpendi amores ſuccendunt, quoſdam etiam inordinatus auaritiæ morbus tabefacit, alij mutuas inſidias ſtruunt. Alij verò ambitionis ſtudio in aëra ſubuecti, ſceleris grauitate in exitij profundum præcipites deferuntur, diruunt, deinde ædificant, beneficium conferendo gratiam demerentur, deinde pœnitentia ducti, amicitiæ iura violant, maleque afficiendo ad inimicitias deueniunt, & cognationis iura bello appetunt, horumque omnium auaritia cauſa eſt. Quanam in re ab infantibus ludibundis diſcrepant? quos, cùm mens iudicio careat, quicquid ſeſe forte obtulit, delectat,

Quòd ad cupiditates attinet, non multum à brutis animantibus differunt, niſi quòd feræ in eo quod ſatis eſt ſe continent. Quinam enim leo aurum defoſſum in terram abdidit? Quinam taurus alienum vſurpandi cupiditate, ad prælium impetu quodam delatus eſt? Quæ pardalis inexplebilem auiditatem admiſit? Sitit quidem aper, ſed quantum aquæ appetit. Lupus verò dilaniato quod ſeſe obtulit neceſſario alimento, quieſcit. At ſi dies iungantur noctibus, hominem non capit comeſſandi ſatietas. Et anniuerſariorum temporum ordo, brutis quidem animantibus coitus finem adfert, hic verò inſano libidinis ſtimulo continenter agitatur. Quomodo Hippocrates, eiulantem ob amorem quod ſuo commodo priuetur, non derideam? præcipueque ſi quis nullo habito periculorum delectu per præcipitia & alta maria feratur, intenſo riſu non excipiam? Non ridebo eum qui nauem multis mercibus onuſtam demerſit, deinde mare incuſantem quòd eam plenam ſubmerſerit? Equidem hæc minimè ridicula duco, verùm in eos aliquid moleſti excogitare cuperem. Sed neque pro his medicinam eſſe oportuit, neque aliquem qui Pæonia medicamenta conficeret. Cuius rei te admonere debeat tuus ille progenitor Æſculapius, qui pro ſeruatis hominibus, gratam beneficij recordationem fulminis ictus reportauit. Non vides me quoque huius vitij participem eſſe, dum in inſaniæ cauſam inquirens, animantia macto ac reſeco, quam in hominibus perſcrutari oportuit? Nonne vides mundum ipſum inhumanitate redundare, & infinitas aduerſus hominem affectiones cumulare? Totus homo ab ipſo ortu morbus eſt. Dum educatur inutilis, auxilium ſupplex implorat; dum increſcit, improbus & demens eſt, inſtitutione puerili indigens; in ætatis vigore conſtitutus, audax; ætate marceſcens, miſerabilis, ſuos labores per imprudentiam excolens. Talis enim ex materno cruore ſanie permixto promicuit. Proptereaque hi quidem indignabundi & immodica ira referti in calamitatibus & pugnis, alij in adulteriis & ſtupris perpetuò verſantur, alij in ebrietatibus, alij in rerum alienarum cupiditatibus, alij in ſuis perdendis. Quòd ſi poſſemus nullo intus relicto velamento omnium habitationes detegere, deinde ita quæ intus aguntur inſpicere, hos qui

dem

dem edere videremus, illos verò vomere, alios indignis verberibus torquere, alios venena miſcere, alios inſidias ſtruere, alios rationibus ſtudere, hos gaudere, illos plorare, hos amicorum accuſationem meditari, illos verò nimia ambitione deſipere. Et certè quædam ſunt in animis altiùs reconditæ actiones. Et in his partim quidem iuuenes, partim verò ſenes, petentes, denegantes, pauperes, rebus affluentes, fame oppreſſi. Hi luxu grauati, ſordidi, vincti, illi verò deliciis geſtientes, multos alentes. Alij iugulantes, alij ſepelientes, ea quæ habent pro nihilo habentes, ſperatas poſſeſſiones captantes, alij quidem impudentes, alij parci, alij inexplebiles, alij quidem interficientes, alij verberibus afflicti, alij ſuperbè ſe iactantes, alij inani gloria attoniti. Et hi quidem equis addicti ſunt, alij hominibus, alij nauibus, alij lapidibus, aut lignis, alij ſtatuis ex ære, alij picturis. Et alij quidem legationibus alij rei militaris adminiſtrationibus, alij rebus ſacris. Alij coronas geſtant, alij armati ſunt, alij interficiuntur. Et horum ſinguli partim quidem in pugna nauali verſantur, partim in militari officio, partim verò in agricultura. Alij verò in nauibus onerariis, alij in foro, alij in concionibus, alij in theatro, alij in fuga, alij verò aliis quibuſdam rebus. Et alij quidem ad voluptatis ſtudium, mollitiem & intemperantiam feruntur, alij ad otium ac deſidiam. Cùm igitur tot indigenas & miſeras animas videamus, quomodo eorum vitam eiuſmodi intemperantiæ deditam ludibrio non habeamus? Valde quoq; metuo ne artem tuam Medicam ipſi non probent. Propter intemperantiam enim implacidè ſe habent ad omnia, & ſapientiam inſaniam exiſtimant. Et certè ſuſpicor plæraque in arte tua, aut per inuidiam, aut per ingratitudinem, palam contumelia affici. Ægrotantes enim ſimul ac ſeruati ſunt, cauſam Diis vel fortunæ attribuunt. Plærique verò hoc ſuæ naturæ aſſignantes, bene merentem odio proſequuntur, parumque abeſt quin indignentur, ſi eis operam debeant. Multi etiam artis imperitiam præſeferentes, cùm ſint ignorantes, quod melius eſt damnant. Calculorum enim ſuffragia ſtupidis attribuuntur, neque ægrotantes ſimul approbare volunt, neque eiuſdem artis ſocij teſtimonio confirmare, cùm inuidia obſtet. Neq; tu huiuſmodi contumelias non expertus

es, cùm probè ſciam hæc quę in memorabilibus affectionibus fiunt, te per cauſam aut inuidiam nuaquam lubenter conuitiis inſectatum. Veritatis enim nulla eſt cognitio, neque teſtimonij confirmatio. Quæ cùm diceret ſubridebat, mihique Damagete diuina quadam ſpecie prioremq; formam oblitus eſſe videbatur. Tum ego, Democrite pręſtantiſſime, magna hoſpitalitatis tuæ munera mecum in Co reportabo, cùm multa me ſapientiæ tuæ admonitione compleueris. Pręco enim tuarum laudum reuertor, quòd naturę humanæ veritatem inueſtigaſti & mente complexus es. Accepta autem à te mentis curatione diſcedo, cùm id tempus poſtulet, vt corpori conſulatur. Cras verò ac deinceps, ad eundem locum reuertemur. Quæ cùm dixiſſem ſurrexi, ille verò me comitari paratus erat. Cumque quidam, haud ſcio vnde, accederet, libros tradidit. Et ego ad Abderitas qui me ſpeculantes expectabāt concitatiore greſſu redij. Viri, inquā, Abderitę, pro veſtra ad me legatione magnas habeo gratias. Democritum enim virum ſapientiſſimum vidi, qui ſolus homines ad ſanam mentem reducere poteſt. Hæc habui Damagete quæ de Democrito tibi læto admodum animo narrarem. Vale.

Democritus Hippocrati S.

AD nos veniſti Hippocrates, vt tanquam inſanis veratrum exhiberes, à ſtultis hominibus perſuaſus, quibus virtutis labor inſania reputatur. Tum autem fortè de orbis ornatu, polorum, ac inſuper de aſtrorum cæleſtium deſcriptione ſcribebamus. Cùm autem horum naturam cognouiſſes, quàm valde aptè eſſent fabricata, & quàm procul ab inſania ac dementia eſſent poſita, naturam quidem meam laudaſti, illos verò amentes, immites, & inſanos iudicaſti. Quæ enim permutata per inane feruntur, & ſimulachris nos decipiunt, quæ ſanè mundus eſſe conſpiciuntur, & viciſſitudine quadam ſibi ſuccedentia fabricata ſunt, ea mens noſtra dum naturæ veritatem indagatur, in lucem produxit. Harum rerum teſtes ſunt libri à me conſcripti. Minimè igitur Hippocrates cum huiuſmodi viris, quorum mens in ſummo fluctuat & inconſtans eſt, te congredi aut conuer-

ſari

ſari oportet. Nam ſi ab his perſuaſus, mihi tanquam inſano veratrum propinaſſes, prudentia in inſaniam euaſiſſet, artemque tuam velut dementię cauſam increpauiſſent. Veratrum enim ſanis exhibitum, menti tenebras offundit, inſanis verò multum prodeſſe conſueuit. Exiſtimo enim quòd ſi non me ſcribentem, ſed recumbentem, aut fortè deambulantem offendiſſes & mecum cogitantem, modò quidem ea quæ animo agitarem implacidè ferentem, modò etiam ridentem & me conuenientibus familiaribus mentem non adhibentem, ſed ſtupendum in modum mente & contemplatione in rem aliquam incumbentem, ex his ſanè quæ vidiſſes, Democritum inſaniæ imaginem præſeferre oculis tuis iudicaſſes. Medicum igitur non ſolùm ex aſpectu, ſed ex re ipſa affectus iudicare decet, & modulos vt plurimùm, & num morbus incipiat, aut in medio ſit, aut in fine, diſcernere, & conſiderata temporis & ætatis differentia, ac vniuerſa totius corporis natura, affectus curare. Ex his enim omnibus facilè morbum deprehendas. Tuum autem de inſania ſcriptum ad te remiſi. Vale.

De inſania tractatio.

INſanienti ob humiditatem cerebri, in quo animi ſunt officia, cùm humidius quàm pro natura fuerit, moueri neceſſe eſt, velut dixi in libello de Morbo Sacro. Quod cùm mouetur, neque viſionem, neque auditionem quieſcere, verùm aliàs varia tum videre, tum audire, linguamque ea quæ ſigillatim viderit & audierit diſſerere. Eo autem tempore homo ſapit, quo cerebrum quieſcit. Cerebri verò corruptio ex pituita & bile oritur. Vtrunque hoc modo dignoſces. Qui enim ex pituita inſaniunt, quieti ſunt, neque clamoſi, neque tumultuantes. Qui verò ex bile, hi verberant, malefici ſunt, neque quieſcunt. Et ſi quidem continenter inſaniant, eæ cauſæ ſunt. Terrores verò & metus ex tranſmutatione fiunt, calefacto cerebro à bile, in ipſum per venas ſanguine plenas irruente. Vbi verò bilis rurſus in venas & corpus diſceſſit, quieſcit. Triſtatur verò & æſtuat, & plus quàm commodum ſit obliuiſcitur, dum cerebrum à pituita refrigeratur, & pręter naturā concreſcit. Cùm verò de rep &-

e cerebrum à bile calefactum fuerit, ſanguine in commemoratis venis ebulliente, horrenda vident inſomnia, ac velut euigilato facies incenditur, oculi rubent, mensque aliquid mali agitat. Idque etiam in ſomno contingit. Vbi verò ſanguis rurſus in venas ſparſus fuerit, quieſcit. Libro quinto de Morbis vulgaribus quendam recenſui in quo vocis defectio contingebat, ignoratio, crebra deliria, & morbi reuerſiones. Lingua dura erat, ac niſi collueret, loqui non poterat, & plærunque valde amara. Venæ ſectio ſolutionem attulit, aquę potio, aqua mulſa, & veratri potiones. Hic cùm non diu ſuperuixiſſet, mortuus eſt. Erat & alius, quem, cùm ad conuiuium procederet, ſi tibicinam tibia canentem audiret, timor inuadebat; interdiu verò ſi audiret, nihil patiebatur.

Hippòcrates Democrito S.

IN arte Medica quę rectè fiunt, plærunque quidem hominum vulgus non admodum laudat, ſæpe verò Diis attribuit. At ſi in aliquo repugnans natura eum qui curatur interemerit, numen prætermittens, Medicos incuſat. Et ego ſanè plus reprehenſionis quàm honoris ex arte mihi conſecutus videor. Neque enim quantumuis iam ſenex, ad artis Medicæ ſummam perueni, neque etiam ipſius inuentor Æſculapius, ſed & ipſe à ſeſe in multis diſſenſit, velut eorum qui ſcripſerunt libri nobis tradiderunt. Tua ſanè quidem ad nos miſſa epiſtola, per veratrum medicationem reprehendebat. Accitus igitur ſum Democrite, velut inſanientem veratro purgaturus, cùm coniicere non poſſem, qualis tandem eſſes. Poſtquam verò tecum verſatus, non per Iouem deſipientiæ opus, ſed omni prope fauore proſequendum cognoui, magnopere ingenium tuum laudaui, teque præſtantiſſimum naturæ & mundi interpretem iudicaui, eos verò qui me acciuerunt tanquam inſanos accuſaui, cùm ipſi medicatione indigerent. Quandoquidem igitur caſu contigit vt nos vnà conueniremus, rectè feceris ſi ad nos crebriores literas dederis, & à te conſcripta commentaria ad nos tranſmiſeris. Miſi autem etiam ad te de veratri vſu libellum. Vale.

Hippo-

Hippocrates De Veratri purgatione.

QVI non facilè per ſuperiora purgantur, iis corpora copioſiore cibo & quiete ante potionem humectanda ſunt. Poſt veratri potionem, corpora magis ad motionem quàm ad ſomnos adducenda. Quòd verò motio corpora turbet, id indicat nauigatio. Cùm voles vt veratrum magis ducat, corpora moueto. Veratrum carnes ſanas habentibus periculum creat. Qui in medicamentorum potionibus non ſitiunt, purgari non deſinunt, priùs quàm ſitiant. Ex veratro orta conuulſio lethalis. Immodicæ purgationi ſuccedens conuulſio aut ſingultus, malo eſt. In alui perturbationibus & vomitionibus ſponte obortis, ſi qualia purgari conuenit, purgentur, tum conducit, tum facilè ferunt, alioqui contra accidit. At velut in Prænotionibus dictum eſt, per ſuperiora purgatio accommoda eſt, ei qui ſine febre cibi faſtidio, aut ventriculi morſu, aut tenebricoſa vertigine torquetur, aut cui os amarum eſt, & in ſumma omnibus ſupra ſeptum trãſuerſum doloribus. Per inferiora verò, vbi citra febrem tormina detinent, lumborum dolor, genuum grauitas, menſes ægrè prodeunt, & dolores ſunt in partibus ſepto tranſuerſo inferioribus. In medicamentorum autem potionibus, vitandi ſunt qui corpore probè valent, præcipuè verò nigri & humida carne præditi, ſubſicci, balbi & blæſi. At qui per morbi initia inflammationes confeſtim per medicamenti potionem ſoluere nituntur, ij de diſtento quidem ac inflammato nihil auferunt, velut à me dictum eſt in libro de Ptiſana. Crudus enim affectus nihil cedit, quæ verò morbo reſiſtunt & ſana ſunt, tabefaciunt, imbecillo autem reddito corpore morbus ſuperior euadit, & curari nequeunt. Veratrum autem exhibendum quibus de capite fluxio fertur, at ſuppuratis minimè dandum. Medicamento minimè purgandi decolores, raucedinoſi, lienoſi, ſanguine defecti, ſuſpirioſi, & ſicca tuſſi vexati, ſiticuloſi, flatulenti, quique præcordia diſtenta habent, & latera, & dorſum, qui ſtupore affecti hebetiùs cernunt, quibus aures ſonant, quique vrinam minimè continent, neque qui morbo regio laborant, & aluo ſunt debili, quibus ſanguis erumpit, aut qui tubercula habent. Quòd ſi medicamento purgandum videa-

tur, veratro per ſuperiora ſecurè purgato, at per inferiora minimè. His autem præſtat victus rationem præſcribere. Neque verò, quemadmodum in Prædictis dixi, medicamēto purgandi ſunt, qui nigra vomitione refundunt, cibos auerſantur, delirant, quique dolore vexati parum dormiunt, qui aſpectum ferocem obliquè deflexum habent, ſubtumidi ſunt, tenebricoſa vertigine vexantur, decolores, neq; qui in febre æſtuant & confracti ſunt. Seſamoides verò (velut dixi libro de Ptiſana) per ſuperiora purgat, potum ad drachmam dimidiam, & in aceto mulſo tritum. Admiſcetur etiam veratris tertia potionis parte, & minùs ſtrangulat. Diuturnas etiam quartanas purgat, & longa febre lipyria laborantes, & eos quibus neque ſitis, neque excretio adeſt, neq; tamē ante tres hebdomadas. Interdum etiam morbo laterali & voluulo laborantes. Quinetiam purgandum eſt, ſi vteri purgatione opus habeant, velut dixi libro de Morbis mulierum.

Hippocrates ad Theſſalum filium.

GEometriæ & Arithmetices cognitioni ſtudium adhibeto mi fili. Neque enim ſolùm vitam tuam glorioſam & ad multa in rebus humanis vtilem, verumetiam mētem acutiorem & longè ſplendidiorem ad fructum eorum omnium, quæ in arte Medica vſui ſunt, conſequendum reddet. Quanquam quidem Geometriæ cognitio, cùm multas & varias formas habeat, & omnia cum demonſtratione ad exitum perducat, tum ad oſſium poſitus, & articulos ſuis ſedibus emotos, tum etiam ad reliquam membrorum compoſitionem vtilis futura eſt. Nam ad horum affectuum variam cognitionem faciliùs perueniet, tum etiam articulorum repoſitione, tum oſſium contritorū refectione, & perforatione, & coaptatione, & ſubſtractione, reliquaque curatione victus, qui locum & os quale ſit ex eo emotum cognouerit. Numerorum verò ſeries, tum ad ambitus, tum ad eas mutationes quæ præter rationem in febribus fiunt, & ad iudicandos ægros, & ad morborum ſecuritatem ſatis futura eſt. Præclarum enim eſt id tibi in re Medica ſubminiſtrari, quod intenſionis ac remiſſionis partium, quæ ex parte inæquales ſunt, facilem tibi abſque errore notitiam præbeat.

beat. Quapropter ad huius experientiæ facultatem valdè contendito. Vale.

Democritus Hippocrati, De Natura humana.

OMnes artem Medicam noſſe conuenit, ô Hippocrates, cùm præclara ſimul res ſit & ad vitam conducibilis, tum verò vel maximè eruditionis & eloquentiæ peritis. Sapientiæ enim cognitionem Medicinæ ſororem & familiarem eſſe duco. Sapientia ſiquidem animi perturbationes exhaurit. At Medicina corporum morbos pellit. Mens autem increſcit cùm adeſt ſanitas, cuius curam habere eos qui rectè ſentiunt præclarum eſt. Vbi verò corporis habitus dolet, mens ad virtutis exercitationem nullam adhibet diligentiam. Præſens enim morbus animum vehementer hebetat, & intelligentiam in affectus cognationem ſecum adducit. Humanæ verò naturæ deſcriptio hanc habet ſpeculationem. Cerebrum quidem in ſumma corporis parte præſidio locatum eſt, ad ſecuritatem ſibi concreditam, intra membranas neruoſas collocatum, ſupra quod duplicia oſſa ad neceſſitatem adaptata, dominum mentis cuſtodem cerebrum cœperint. Pilorum concinna ratio cutem exornat. Oculorum verò cernendi vis intra multas tunicas inſiſtentibus humoribus velut in cauo deliteſcens, ſub fronte ad moderationem collocata, cernendi cauſa eſt. Pupilla ſincera palpebræ extremam oram (ταρσὸν dicunt) ad opportunitatis cuſtodiam ſuſtinet. Nares duplices odoratus arbitræ, oculorum viciniam dirimũt. Labra verò os molli ſuo contactu circumplexa, verborum ſenſum & exactam articulationem regunt & efficiunt. Mentum autem in extremitatem definit, & teſtudinis in modum conuexum, dentium clauis coaptatur. At aures opifex ad ſermones excipiendos aperuit, in quas cùm ſermo ſubit, certus temeritatis miniſter euadit. Lingua loquentiæ mater, animi nuncia, guſtus cuſtodiæ præfecta, tutis dentium ſepimẽtis munita eſt. Guttur ac gula iuxta ſeſe coaptata viciniam habẽt. Illud enim in ſpiritus viam, hæc verò in ventriculi profundum liberaliter propellendo alimentum demittit. Cor regium locum obtinens, coni formã habens, aduerſus omnes inſultus

thoracem induit.Crebræ autem ſpiritus cauernæ, aëri peruiæ,ſpiritum vocis cauſam pariũt. At hepar quod ſanguinẽ ſuggerit,& in alimentum tranſmutat,cum fibris plærunq; vena caua alluitur, cupiditatisq; cauſa eſt.Bilis pallida in hepate manens,vbi in corpore humano redundat,ipſum corrumpit,eiusque noxius & inutilis eſt incola Splen ex aduerſo iacet, nullum negotium exhibens. Horum medius ventriculus omnia ſuſcipiens, chorum ducit & recumbit,coctionem moderans.Inteſtina verò quæ ventris compoſitione continentur, conſtituta vti cum eo agitentur, per ventrem conuoluuntur, eorum quæ aſſumuntur & excernuntur cauſæ.At gemini renes coxis inſidentes,& adipe circundati,ab vrinarum excretione non alieni, natura ſunt comparati.Omentum vocatum toti ventri dominatur,eumq́ue ſolo liene excepto complectitur. Veſica deinceps neruoſa, coxæ ore per complicata vaſa inſidens, vrinarum excretionis cauſa exiſtit. Huic vicina infantium mater,grauis calamitas,ſexcentarum ęrumnarum mulieri author vterus deliteſcit.Cuius oſculo caro præficitur, quæ ex imis coxarum receſſibus erumpens, neruis adſtringitur, ex plenitudine naturæ ventris effundens,ex partus prouidentia.Extra corpus penſiles,domum incolunt,ad generationem conditi teſtes,multiplices tunicas habentes. Pubes autem ex venis & neruis ad beneuolentiam contexta, vrinarum effuſionem facit ad veneris miniſterium à natura condita, pubertatis appetentiam coarctat. Crura & brachia hisq́ue annexa extrema,totum officij principium coaceruatum habent, totamq́ue neruorum adminiſtrationem perficiunt. Incorporea autem in imis receſſibus natura, viſcerum omne genus fabricauît, quibus ſanè mors inſiſtens,ea celeriter adminiſtratione ſoluit.

Hippocratis ſalubre conſilium ad Regem Demetrium.

HIppocrates Cous Regi Demetrio, S. Nos cùm antea, ô Rex, operam dedrimus vt naturæ humanæ partes in ſumma conſideraremus,eas ad te cõſcriptas velut iuſſiſti miſimus.Nunc verò ea quibus ſummo ſtudio prudentes incumbere

cumbere debent, partim quidem à maioribus excepta, partim verò etiam nunc per nos inuenta ad te ſcripſimus. Quæ ſi priorum morborum ſignis contingentibus aſſecutus fueris, iiſque ſæpiùs vſus fueris, nullum per omne vitæ tempus morbum experieris. Duo autem ſunt ægrotantium genera, quæ vniuerſa animantia affligunt, vnum quidem genere, alterum verò affectu inter ſe diſſimilia. At alimentorum cupiditates ex repugnantibus deprehendes, dum quæ vacuantur eorum quæ plena ſunt, & quæ implent vacuorum indicationem faciunt. Morbos autem omnes ex ſubcontrariis conflatos deprehendes, & morbos ex morbis oriundos. Conuulſionibus ſuccedens febris morbum compeſcit. Capitis magnos dolores, ſanguis per aures aut nares copioſè prorumpens. Conuulſiones melancholicis omnibus ſuccedentes, melancholias ſedant. Et in ſumma quidem humanorum morborum radix caput eſt, ex eoque maximæ ægrotationes adueniunt. Cùm enim toti corpori incumbat, eorum omnium quæ ingeruntur reliquias & tenues humores non ſecus ac cucurbitulam attrahere contingit. Intendere autem animum oportet, vt ipſi in has partes præparatus peculiariter viuas, & adhibita diligentia tam bene conſtituto ordine omnia apud te fiant, vt nullum ingruentis morbi incrementum accipiat, & neque rerum venerearum, neque diuerſorum eduliorum intemperantia, neque ſomnis maximè noxiis minimè exercitato corpore vtaris, ſed ſigna quæ in corpore fiunt ſecutus, cuiuſque corporis occaſionem conſerues, vt eo qui ingruit morbo euitato, earum medelarum vſu quas præſcribo, ſine vllo morbo vitam tranſigas.

Athenienſium Senatusconſultum.

SEnatus Populuſque Athenienſium ſic cenſuit. Quandoquidem Hippocrates Cous Medicus, ab Æſculapio oriundus, ſummam beneuolentiam in ſeruandis Gręcis oſtendit, cùm peſte à Barbaris in Græciam peruadente, demiſſis per loca ſuis diſcipulis medelas indicauit, quibus qui vterērur inſtantem peſtem ſecurè effugere poſſent, quoq; modo Medicina Græcis tradita, eos laborantes tutò ſeruaret.

Quin & exactè à ſe ſcripta de re Medica in publicum emiſit, cùm multos eſſe cuperet Medicos, qui ſeruare poſſent. Perſarum etiam Rege ipſum ad honores ſuis optimatibus æquales, & munera quæ ipſe Hippocrates optaret acceiſente, Barbari pollicitationes, quòd hoſtis & communis Græcorum inimicus eſſet, contemſit. Vt igitur conſtet populum Athenienſem, Græcis ſemper vtiliter conſuluiſſe, vtque dignam pro meritis Hippocrati gratiam referat, decreuit populus, vt is magnis myſteriis non ſecus ac Hercules Iouis filius publicè initiaretur, & corona aurea mille aureorum coronaretur, coronam ipſam Quinquatribus magnis in gymnico certamine præcone proclamante. Et omnibus Coorum liberis liceat, non ſecus ac Athenienſium, Athenis pubertatem agere, quòd eorum patria eiuſmodi virum procrearit. Hippocrates verò vt ciuitatis iure & victu in Prytaneo toto vitæ tempore donetur.

Hippocratis oratio ad aram.

VOS alloquor ô multi & multarum vrbiũ incolæ, ſummaque dignitate conſtituti, communi nomine Theſſali. Mortales omnes duræ fati neceſſitati ſunt obnoxij, quæ quod velit per vim extorquere poteſt. Quam etiam ob cauſam nunc cum prole mea fronde coronatus ad Mineruæ aram ſupplicanti ſimilis ſedeam, quis ſim his qui me non norunt enarrare oportet. Hippocrates Medicus Cous, ô viri, graui & honeſta de cauſa meipſum & liberos veſtræ multitudini cognoſcendos trado. Vos etiam mihi ſanè familiares eſtis, inter quos (re vera) plurimos, & in veſtris vrbibus, vt paucis expediam, noti ſumus. Nomen verò meum vlterius quàm forma proceſſit. Id autem cauſæ ex arte mea, quę ſanitatem & vitam tuetur, fuiſſe videtur, quòd non ſolum hominibus qui veſtram regionem incolunt, verumetiam multis Græcis vobis finitimis notus ſum. Cur autem tantum negotium peragendum ſuſceperim, iam referam. Athenienſibus malè vertet (Viri Theſſali) qui Metropolim noſtram Co in ſeruitutem redigentes, libertatem à maioribus acceptam, priuato ſibi iure vendicant, neque cognationem reueriti, quæ illis eſt cum Apolline & Hercule, & ad

Æni-

Ænium & Sunium eorum liberos peruenit, neque illis in mentem venit Herculis beneficiorum, quæ vobis & nobis communis ille Deus & beneuolens, in illos contulit. At vos per Iouem ſupplicum curam gerentem, & per penates Deos foras prodite, & veſtræ dignitatis memores in libertatem aſſerite.

Theſſali Hippocratis filij Legati Oratio.

Conſentaneum eſſe arbitror, viri Athenienſes, vt is qui apud vos dicturus venit, cùm multitudini notus non ſit, primùm quidem quinam & vnde ſit demonſtret, deinde verò reliquam orationem perſequatur. Pater certè mihi eſt Hippocrates, quem quantam habeat in arte Medica facultatem, optimè noſtis, nomen verò Theſſalus, qui & inter vos non in poſtremis, nec in paucis ſum cognitus. Patria mea Cos eſt, quæ qua ratione vobis ab antiquo coniuncta ſit, cæteri dicent qui in enarranda hiſtoria plus valent. Huc autem veni à patre miſſus, quatuor in vos à nobis collata beneficia cõmemoraturus. Vnum quidem vetus quoddam, maiorum noſtrorũ memoria, in omnes Amphictyones commune, quorum vos non minima pars eſtis. Alterum verò hoc aliquanto maius, quod etiam ad plurimos Gręcos permanauit. Et hæc quidem ab vrbe noſtra & maioribꝰ noſtris profecta deprehendentur. At tertium patris eſt proprium, & tantum quantum nemo vnquam hominum, tũ apud vos, tum apud multos Græcos poſuit. Quartum & vltimum mihi cum patre commune eſt, quod nec iam in multos, ſed in vos ipſos redũdauit. Quod quanquam cum prioribus beneficiis comparatum, paruum videri queat, ad aliorum tamen beneficia collatum, magnum eſt. Atq; hęc quidem beneficia, vt paucis comprehendam, quemadmodum dixi, ita ſe habent. Vera autem eſſe non ſolum dicere, ſed etiam demonſtrare cõuenit. Orationis igitur noſtræ exordiũ ab officiis noſtris ſumam, ac primùm antiquiſſima referã, in quibus longiora fortaſſe & fabuloſiora narrare videbor. Quiuis autem vetus dici deſiderat. Olim enim Criſæa gens fuit & circa Pythicum templũ habitabat, terram autẽ quæ nunc Apollini dicata eſt, incolebat. Criſęus verò campus vocatur, quem Locri accolunt, & in quo ſunt Melæna. Cirphius au-

tem mons,cui Phocenſes adiacent. Cirſæi verò cùm numeroſi eſſent, potentes & diuites, his bonis inſolentiùs abutentes, multa grauia & iniuſta perpetrarunt, in Deum etiam impiè ſe gerentes,Delphos ſubiugantes,vicinos diripientes,colonos deprædantes, vxores & liberos abducentes, & in eorum corpora flagitium committentes.Ex quibus ira commoti Amphictyones,immiſſo in eorum agros exercitu,iiſque prælio ſuperatis, regionem deuaſtarunt, & vrbes expugnarunt. Vbi qui multa & nefaria perpetrarunt,in miſerabiles calamitates inciderunt, neque minores pœnas quàm aliis inflixerant, perſoluerunt. Ex quibus fœliciſſimi fuerunt,qui hoſtium manibus perierunt. Deinde qui bello capti ſunt, quique ad aliam regionem & vrbes tranſmiſſi ſunt.Neque enim ſua mala ob oculos habuerunt.At qui captiui illic remanſerunt, infœliciſſimi fuerunt, qui ſuam regionem incolentes,cum vxoribus & liberis agros & vrbes igne conflagrantes aſpexerunt. His autem adhuc peiùs degebant,qui intra mœnia perdurabant, cùm commemorata mala partim quidem videbant, partim verò ſciſcitando reſciſcebant, veris maiora audientes, (ſic enim contingere ſolet) & ſanè ſuæ ſaluti diffidebant. Erat autem illis vrbs prope hunc locum maxima, vbi nunc equeſtre certamen celebratur, in quam mœnibus extructis aliarum vrbium exules receperunt, inutilibus verò eiectis neceſſaria comportarunt, & de ſuſtinendo bello cogitabant, ſperantes neque hoſtili manu, neque longa temporis obſidione vrbem capi poſſe. Amphictyones verò tum reliqua deſtruxerunt, tum præſidio vrbi impoſito, & ad obſidionem comparato, reliquum exercitum per vrbes dimiſerunt. Succeſſu verò temporis,cùm peſtis caſtra inuaſiſſet, militibus ægrotantibus, quibuſdam etiam morientibus, aliis quoque propter morbum præſidium deſerentibus, Amphictyones turbati ſunt, & varia inter ſe conſultabant. Sic autem in rebus communibus quodammodo fieri ſolet. Demum verò morbum indignè ferentes, & bellum deſperantes,rem Deo commiſerunt, & quid agendum foret interrogauerunt. At ille bellum gerere iuſſit, & victoriam pollicitus,ſi Cô peterent,ceruique filium cum auro in ſubſidium adducerent, idque feſtinabundi, priùs quàm Criſæi

ſæi in adyto tripodem diriperent, alioqui vrbem capi non poſſe. Quibus auditis Co profecti oraculum renunciaue-runt. Hærentibus autem Cois & vaticinium ignorantibus, ſurrexit ex Aſclepiadarum genere quidem ex maioribus noſtris Medicus inter Græcos eius temporis procul omni dubio præſtantiſſimus, ei nomen erat Nebrus, qui dixit oraculum præcipere vt ad ſe venirent. Siquidem Deus vobis conſuluit, vt Co profecti, Cerui filium in ſubſidium adduceretis. Hæc equidem eſt Cos, ceruorum fœtus Nebri appellantur, Nebrus autem mihi nomen eſt. Quodnam verò ſubſidium malè habenti exercitui potius fuerit quàm Medicus? Et certè, minimè conſentaneum exiſtimo, vt eos qui in tantum Græcos diuitiis ſuperant, Deus Co venire iuſſerit, vti aureos nummos peterent. Verùm oraculum iſtud in familiam meam venit. Chryſus enim mihi vocatur filiorum meorum natu minimus. Hic autem omninò & ſpecie, & animi virtute (ſi patri dicere licet) omnibus ciuibus præcellit. Ego igitur, niſi quid aliud vobis videatur, naui actuaria quinquaginta remorum, meis ſumtibus auxiliis medicis & bellicis inſtructa, & ipſe veniam, & filium meum deducam, vt vtroq; modo vobis auxilium feramus. Quæ cùm dixiſſet, his qui miſſi fuerant placuerunt. Hic verò Nebrus Calydonium apud ſe educatum, cuius ſtatim, cùm res tulerit, mentio fiet, ſecum nauem conſcendere iuſſit. Cùm igitur ad locum caſtrorum hi perueniſſent, Deus lætatus eſt. Nam & militum mortes ceſſarunt, cùmque diuina quadam fortuna equus Eurylochi, qui belli dux & Theſſalus erat, & originem ab Heraclidæ altiùs repetebat, in puluere volutatus, canalem ex quo aqua in vrbem deducebatur, vngula percuſſiſſet, Nebrus eam venenis refecit, ex quo Criſçorum ventres in exitium adducti ſunt, idque multùm certè ad capiendam vrbem contulit. Indeque velut Deo apertè auxilium ferente, obſidentium animi ſublati ſunt. Cùm autem impetum in muros facerent, & his qui in mœnia conſcendiſſent præmia proponerent, validiſſimum certamen fuit, vrbsq; capta eſt. Chryſus enim primus in murum conſcendit, & turrim occupauit. Eum autem è veſtigio ſequebatur ſimul dimicans vir ille Calydonius, de quo ante dixi. Chryſus quidem ex ſumma turri decidit, haſta percuſſus

à Mermode Lyci fratre, qui cùm tripodem direpturus in adytum veniſſet, lapidibus obrutus periit. Sic igitur vrbem ceperunt, Nebrique auxilium cum Chryſo, tum in Medicis, tum in bellicis rebus bene reſpondit, Deuſque verax fuit, & quæ promiſerat præſtitit. Quibus de cauſis Amphictyones Apollini templum quod nunc Delphis eſt dicarunt, certamenque Gymnicum & equeſtre, quod nunquam antea, nunc conſtituerunt, totamque Criſæorum regionem conſecrarunt, ea qui dederat ob editum oraculum reddentes, Chryſumque Nebri filium in circo equeſtri ſepelierunt, & ſtatuerunt vt ei Delphi publicè parentarent. Aſclepiadis verò in Co in Nebri gratiam vaticinandi prudentia conceſſa eſt, quemadmodum iis qui ſacrorum rituum memoriæ præfecti ſunt. Calydoniis autem ob illius viri & officij meritum, etiam nunc apud Delphos prima vaticinandi partes & victus publicus cõceduntur. Verùm ad noſtra redeo, quodque vera refero inde patet, quòd cùm pater & ego acceſſiſſemus, Amphictyones hæc renouarunt & confirmarunt, Delphiſque columnæ inſcripta legenda propoſuerunt. Atque huius quidem orationis exitus liquidò oſtendit maiores noſtros de vobis eſſe bene meritos. Ea verò dimiſſa, aliam de iiſdem, non tamen eandem aſſumam. Cùm enim Magnus ille Rex cum Perſis & barbaris, in Græcos qui eum aqua & terra arcerent, exercitum duceret, patria noſtra maluit cum toto populo perire, vt ne in vos & eos qui vobiſcum ſentirent arma ſumeret & expeditionem naualem mitteret, ſed excelſo animo renuit honeſtum quid & maioribus ſuis dignum ſentiens, qui terra editi & Heraclidæ dicuntur. Ipſis igitur placuit, vt quatuor quæ erant in inſula omnibus relictis vrbibus, in montes confugerent, & ſalutem viribus omnibus retinerent. Ex quo ſanè quid non mali obtigit, regione deuaſtata, liberis corporibus in ſeruitutem abductis, & hoſtili iure interfectis, vrbeque & cæteris præſidiis ac templis in cinerem redactis. Quinetiam Artemiſiæ Lygdamis filiæ pro patrum victoria, permiſſum erat omnia quæ reliqua erant aſportare. At enim à Diis (vt res docuit) derelicti non ſumus. Sed immanibus exortis tempeſtatibus naues omnes in periculum adductæ ſunt, plæræque etiam perierunt, & in

eius

eius exercitum crebra fulmina deciderunt, inſula noſtra rarò fulmine appetita. Feruntur etiam Heroum ſpectra mulieri eſſe viſa, quibus omnibus perterrita, atrocibus cœptis poſt acerbam confeſſionem deſtitit, quæ quòd dictu acerba ſint, etiam à me dimittantur. Hoc verò loco maioribus etiam meis quæ ſint illis valde propria, neq; falſa reddam, Coos nunquam aduerſus vos, neque Lacedæmonios, neque alios Græcos ſpõte arma ſumſiſſe, quamuis multi qui ſimul inſulas & Aſiam incolunt, bello cum Barbaris, nulla vi coacti, coniuncti eſſent. Tunc enim vrbi præerant Cadmus & Hippolochus, qui re vera ex noſtris ſunt maioribus. Nam Cadmus qui Senatum etiam regebat, ex matris meæ maioribus eſt. Hippolochus verò ex Aſclepiadum familia, à Nebro qui Criſæos ſimul euertit, quartus eſt. Nos autem Aſclepiadæ ex virili ſtirpe ſumus. Proinde præclarum hoc maiorum noſtrorum facinus amplecti vos decet. Nunc autem ad Cadmum redeo. Hic certè ornamenti Græciæ adeò ſtudioſus fuit, vt cùm regio Artemiſiæ obſidione ſoluta eſſet, vt relicta iſthic vxore & familia, cùm iis qui eadem ſentiebant, in Siciliam profectus ſit, vti Gelonem eiuſque fratres ab amicitia cum Barbaris contra Græcos contrahenda diuerteret, multaque alia præclara facinora perpetrauit, quæ verbis exaggerare tempeſtiuum non eſt. Ac certè quidem hæc & eiuſmodi ſunt publica noſtrorum in vos & reliquos Græcos officia, vt me dicendi facultas deficiat. Iam verò eo deuenio vt Hippocratis patris mei beneficium vobis in mentem reducam, quod cum recenſeo, verum me dicere ſic comperietis. Cùm peſtis ex Barbarorum regione, quæ ſupra Illyrios & Pæonas ſita eſt, decurreret, cumq; malum ad hanc regionem perueniſſet, iſtarum nationum Reges, pro rei Medicæ fama, quę re vera vires ſuas quocumque extenderat, ad patrem meum in Theſſaliam mittunt, qui illic ſanè, vt priùs, etiam nunc domum habet, ipſum vt auxilium ferret accerſentes. Neque aurum ſolum & argentum, reliquaſque opes ſe miſſuros receperunt, verumetiam ſi ſuccurreret, quæcunque vellet reportaturum. Ille verò percontatus quænam apud eos peculiares agitationes contingerent, & æſtus, ventos, & aëris perturbationes, reliquaque quæ corporum habitus ex præſenti ſtatu agitare

queunt. Quæ certè omnia edoctus, eos redire iuſſit, reſponſo dato ſe non poſſe ad illorum regionem proficiſci. Quàm citiſſimè autem potuit, ipſos quidem Theſſalos admonere conſtituit, quibuſnam modis ab ingruente malo ſibi cauerent, & conſcriptam medelam, per vrbes propoſuit. Me autem in Macedoniam miſit. Cum Regibus enim Heraclidarum, qui illic regnum obtinent, nobis paterni officij familiaritas intercedit. Et ego quidem ex Thaſſalia quò me pater ire iuſſit diſceſſi, auxilium illis laturus. Mihi verò conſtitutum erat, vt ad veſtram vrbem accederem. Draconem autem fratrem meum ex Pagaſis profectum. Helleſpontum nauigare iuſſit, conſimili præceptione inſtructum quam ipſe dederat. Neque enim loca omnia eadem ferunt auxilia, quòd ex aëre ambiente ſimilia non ſint omnia. At Polybium cui filiam ſuam ſororem meam locauerat, & reliquos diſcipulos, ad diuerſas vrbes miſit, vt ad fora & compita profecti quamplurimis ſubuenirent. Rebus autem in Theſſalia confectis, ad vicinas nationes, vt illis auxilio eſſet, ſe conferebat. In Pylas verò profectus, Dorienſibus & reliquis ſimul Phocenſibus auxilium ſuppeditauit. Cumque Delphos perueniſſet, pro Græcis Deo ſupplicauit, & ſacrificio peracto, ad Bœotos ſe contulit, iiſque ſimili modo ſuppetias ferens, ad vos profectus, plurima quæ ad ſalutem ſatis eſſent, quæque ego nunc adiicio penitus ex animo dixit. Quæ autem dico vera eſſe, multos ex vobis noſſe arbitror. Neque enim ita pridem id contigit, ſed nonus hic annus agitur, ex quo in Peloponneſum miſſus profectus ſum, iis qui eam incolunt auxilium allaturus. Nobis autem vndique & verbis, & re, dignus honor obueniebat, adeò vt minimè nos pœniteat, cum Illyriorum aut Pæonum lucro non commutaſſe. At quæ à vobis ſunt conceſſa, ad reliquas vrbes collata, magna ſunt. Veſtra enim reſpublica reliquis præſtat. Athenæ enim ad gloriam neſcio quid reliquis vrbibus ſublimius habent. Quinetiam corona illa aurea in theatro veſtro impoſita, ad ſummum gloriæ culmen ipſum perduxit. Sed & bonũ illud cumulaſtis, dum patrem meque publicè Cereris & Proſerpinæ myſteriis ac ſacris initiaſtis. Atque hæc quidem tria ſunt tum vrbis, tum maiorum noſtrorum, & patris mei in vos cum

multis

multis Græcis beneficia, quæ quantum licuit verbis velut ſune euoluto extenſa, vobis obtendere tentaui. Quartum verò beneficium oratione mea repetam, quod velut propoſui in vos ego paterque meus collocauimus. Cùm enim Alcibiadem vrbs in Siciliam cum multis copiis mitteret, neque tamen tam multis quàm admirandis, ſiquidem facta ſpectentur, cumque in concione ſermo de Medico incidiſſet, quem exercitum ſequi oporteret, in medium progreſſus pater meus, me quoad claſſis abeſſet, ſuis ſumtibus inſtructum, citra vllam mercedem, ad curanda veſtra corpora daturum recepit, parui ſuam vtilitatem exiſtimans, quòd certò ſciret id vobis vſui fore. Ego enim non tantùm dum vobis inſeruio facultates meas inſumſi, verùm etiam aliis magnis operibus præfectus eram. Idque eorum quæ dicturus ſum eſt minimum. Maluit enim pater in me filio & in terra aliena fluctuare, & maritima ac bellica, morborumque pericula experiri, quæ iis qui errabundam vitam degunt magis incumbere ſolent, quàm iis qui certam vitæ rationem ſequuntur. Nouerat enim gratiam gratia remetiri, & non veluti re aliqua emta, & ex manu in manum ſemel tradita, diſcedere. Et hæc quidem præſtitit. Ego autem cùm illius ſim filius, vt vobis auxilium ferrem nihil diligentiæ neque artis prætermiſi, meque ſi quando occaſio tuliſſet vobiſcum periculis obieci, neque ad hæc ambo præſtanda aut morbus, aut labor, aut maris & hoſtilis manus metus deterruit. Cuius rei teſtimonium non ab aliis quibuſdam, ſed à vobis ipſis petendum eſt. Quare ſi quis contradicere velit, confeſtim ſurgat, ſed me mentiri non exiſtimo. Hæc autem per triennium præſtiti, corona verò aurea donatus & longè honorificentiùs acceptus, domum ad nuptias redij, vt & artis & generis noſtri ſucceſſores relinquerem. Et hæc quidem à ciuitate, maioribus noſtris, & patre, à meque, in vos profecta ſunt. Dictum etiam eſt quibus commodis affecti à vobis fuerimus. Multos autem ex vobis mirari arbitror, quorſum hæc à me recenſeantur. Vt igitur & vos ſciatis, & quæ cupio mihi eueniant, dicendi tempus eſt. Pater meus & ego (viri Athenienſes) à vobis petimus, (hac enim oratione amici & liberi à vobis amicis & liberis impetrare debemus) ne contra patriam noſtram ar-

ma hoſtilia feratis. Quòd ſi deceat, quemadmodum ſanè eos decet, qui ſuæ ſalutis cauſa in medium prodierunt, etiam rogamus, ne nos, quos talibus ac tantis honoribus antea dignos cenſuiſtis, ſeruorum loco habeatis. Ad hæc etiam (ſic enim dicere conueniet) ſupplicamus, ne res noſtras vobis belli iure ſubditas poſſideatis, ſi nobis longè inferioribus ſuperiores fueritis, ſed iſtud conſideretis, quòd alia aliter fortuna citò præcipitat, & quandoque magni paruorum opem implorarunt, potentioresq; per debiles ſalutem conſecuti ſunt. Manifeſtum verò arbitror, vt ne clariùs quidem mihi demonſtrandum ſit, quòd in rebus bellicis ab vno homine, nec ciuitas ſolùm, verùmetiam multæ nationes iam aliquando vtilitatem conſequi viſæ fuerint, & vbi ars valet, ne nos deſpiciatis. Neque enim deſpiciendi ſumus, velut huius rei teſtimonium penes vos eſt. At principio quidem, Dij illi à quibus nos oriundos gloriamur, Æſculapius & Hercules, ad hominum vtilitatem nati ſunt, eoſque ob virtutem qua cùm iſthic agerent erant præditi, deorum loco omnes habẽt. Vrbs autem mea, & ego qui apud vos dico, velut hominum ſermones continent, ab eiuſmodi originem repetimus. Ex quo ſanè etiam pro Græcis vtroſque hac in parte, & in præclariſſimo quoque facinore ſtetiſſe planum erit. Neque enim res Troianæ fabulis ſed factis continentur, in quibus Cos non vna de multis, ſed maxima in auxilio ferendo fuit. Sic verò etiam Æſculapij filij, non arte ſolùm, verumetiam armis Græcis auxilium ſuppeditarunt. Machaon certè animam in Troade reliquit, velut de his ſcribẽtes tradunt, cùm ex equo Priami vrbem intraret. Ne nos ſanè vel ex eo quòd contribules ſumus, vel ex eo quòd inter auxiliares Græcis auxilium tulimus, iniquè opprimatis. Non producam longiùs, neque Criſæorum res, neque Perſarum repetam, quandoquidem ea audiuiſtis, magiſq; ſunt in manibus, quam nuper commemorata. Quinetiam ſic in animo reponite, impium eſſe de ſe bene meritos contumelia afficere. Nos autem de vobis bene meritos cùm facta teſtentur, quales vos eſſe conſtabit, ſi ex maioribus orti, quales fabularum ſcriptores ferunt, iniuria laceſſere quàm benefici eſſe malueritis? Neque enim quicquam atrocius dicere volo. Illi enim (viri Athenienſes) Heraclidis quidem gratias retulerunt,

tulerunt, aliis autem multis à quibus beneficia acceperant, auxilio ſubuenerunt. Dies me ſanè deficiat, ſi longa enarratione enumerem quanta bona iis obuenerint, qui nulla in re de vobis ſunt bene meriti. In voſmetipſos intueamini, meque vel tacente, cognoſcite qualia perpetretis. Mala res eſt potentia, (viri Athenienſes) neque enim nouit quæ ſua ſunt intra modum in aliud tempus aſſeruare, verùm & vrbibus quibuſdam & gentibus exitio fuit. In alios autem tãquam in ſpeculum intuentes, videte quæ ipſi facitis, & me vera dicere intelligite. Et noua lex eſt, quæ eum qui ſibi rerum proſperum ſucceſſum perſuadet, vetat etiam ad difficilia reſpicere. Non hoc eſt veſtrum. Plærunque enim ſic etiam fortunam eſtis experti. Nulla vos læſimus iniuria, quòd ſi lęſimus, non armis, ſed verbis iudicium experiamur. Iſtud etiam à vobis peto, ne efficiatis vt aliis qui nobis auxilium ferent hoc beneficium debeamus. Auxilium enim ferent, ſi quidem rectè faciant, qui intra Theſſaliam Argo, Lacedęmona, Macedoniam ſunt Reges, & ſicubi alij Heraclidæ, aut Heraclidis cognatione coniuncti. Præſtat citra vim, quam vi coactos iura exercere. Nihil dico de his qui nos ad defectionem ſolicitant, verùm hoc vobis aperio, nos multis curæ eſſe, aut certè fore, niſi hominum beneuolentia de medio omninò ſublata eſt. Ego igitur cùm mihi ſit exiis dicendi facultas, & me ad aliarum rerum ſtudium adiunxerim, hîc finem dicendi faciam. Peto autem à vobis per hoſpites noſtros, & eos qui nobis conſulere conſueuerunt, Deorum & Heroum gratia, & beneficiorum quæ homines inter ſe conferunt, vt depoſitis inimicitiis quas aduerſus nos geritis, vos ad amicitiam conuertatis. Quæ ſi in hac ciuitate veſtra nobis non ſucceſſerint, haud ſcio, vndenam, quæ cupimus, conſequamur.

Hippocratis genus & vita, ex Sorano.

HIppocrates genere quidem Cous fuit, Heraclidæ & Phęnaretes filius, ab Hercule & Æſculapio ortum ducens, ab vno quidem vigeſimus, ab altero verò decimusnonus. Eius autem generis ſeriem commemorant Eratoſthenes & Phericydes, & Apollodorus, & Arius Tarſenſis. Heraclidæ verò parentis ſui diſcipulus extitit, deinde Herodici, & ex quorundam opinione etiam Gorgiæ Leontini oratoris, & Democriti philoſophi Abderitani. Peloponneſiacis temporibus viguit, natus vt tradit Iſtomachus in primo de Hippocratis ſecta, primo octogeſimæ Olympiadis anno, vt verò Soranus Cous literarum monimenta in Co perſcrutatus addit, regnante Abriada, menſis Agriani ſexto & vigeſimo die, quo etiam in hunc vſque diem Coos Hippocrati parentare ait. Arte autem Medica & vulgaribus diſciplinis excultus, vita functis parentibus patria exceſſit, quòd tabularium in Cnido incendiſſet, vt eum quidem contumelioſè criminatur Andreas, in ſuo de Artis Medicæ origine libro. Alij verò id eo propoſito feciſſe dicunt, vt quæ in pluribus locis cõficiebantur ſpectaret, & in ea varietate ſe magis exerceret. Vt verò Soranus Cous narrat, per ſomnũ admonitus vt Theſſaliam incoleret. Per totam autem Græciam Medicinam faciens admirationi fuit, adeò vt ad Perdicam Macedonum Regem, qui tabe laborare exiſtimabatur, publicè vocatus cum Euryphonte, qui eum ætate excedebat peruenerit, & animi morbum eſſe indicarit. Cùm enim poſt Alexandri patris mortem, Phylam eius pellicem amore deperiret, ad eamque re delata, poſtquam ex eius conſpectu illum prorſus immutari animaduertit, propulſato quidem morbo, Regem ſanitati reſtituit. Ab Abderitanis etiam vocatus eſt, vt eò ſe conferret, & Democritum quidem inſania laborantem curaret, totam verò vrbem peſte liberaret. Quinetiam cùm in Illyrios, Pæonas & Barbarorum regionem peſtis ingrueret, earum gentium regibus rogantibus vti ſeſe ad illos conferret, à legatis edoctus quinam illic venti vt plurimùm perflarent, illos re infecta dimiſit. Cùm verò recta coniectura iudicaſſet morbum in Atticam peruenturum, id quod futurum erat præuidens, tum vrbium,

bium, tum diſcipulorum curam ſuſcepit, in tantumq; Græcos dilexit, vt cùm eius nominis gloria ad Perſas fama perueniſſet, eaque de cauſa Artaxerxes per Hiſtanidem Helleſponti præfectũ cum magnis muneribus ab eo peteret, vti ad ſeſe veniret, id ob grauitatem, pecuniæ contemtum, & propinquorum amorem recuſarit, velut per epiſtolam ad eum ſcriptam oſtenditur. Patriam etiam à bello quod ei inferre parabant Athenienſes liberauit, Theſſalis in auxilium vocatis, ideoque ſpendidos honores apud Coos conſecutus eſt. Quinetiam à Theſſalis, Argiuis & Athenienſibus honorificè acceptus eſt, qui eum ab Hercule ſecundum publicè ſacris Eleuſiniis initiarunt, ciuitate donarunt, victũq; ei publicum in Prytaneo eiusque poſteris dederunt. Candidè & liberaliter ſtudioſos artem docuit, debito addito iureiurando. Obiit apud Lariſſæos, quo tempore Democritus mortuus eſſe fertur, vt quidam tradunt, ætatis anno nonageſimo, vt alij verò, octuageſimoquinto, alij centeſimoquarto, quidam etiam centeſimonono. Inter Gyrtonem & Lariſſam ſepultus eſt. Et in hunc vſque diem monumentum oſtenditur, in quo multo tempore examen fuit quod mel conficiebat, quo nutrices infantes ſuperficiariis oris vlceribus (aphthas dicunt) laborantes apud tumulum illinebant & facilè liberabant. In multis autem eius imaginibus capite velato pingitur, cum pileo vt quidam dicunt, velut Vlyſſes, quod eſt nobilitatis inſigne, alij verò, cum pallio, & ex his alij quidem id fieri propter decorum volunt, quòd caluꝰ eſſet, alij verò propter capitis imbecillitatem, alij autem expreſſa ſanè ſignificatione, quòd principis animę ſedem probè munitam eſſe oporteat, alij peregrinationis amorem indicare iſtud dicũt, alij ſcriptorum obſcuritatem, alij verò, vt demonſtretur etiam ſanitatis tempore quæ nocent vitari oportere. Quidam verò, quòd ne manuum adminiſtratio impediretur, comprehenſam circumfluentem veſtimenti laciniam in caput reiiciebat. De ipſius autem ſcriptis magna eſt diſſenſio, cùm alij alia ſentiant. Vnde cum varię cauſæ iudicio tenebras offundant, de his non eſt facile, certum quid ſtatuere. Primum quidem agnominatio. Secundum dicendi ſtilum ſeruare poſſe. Tertium quòd vnus & idem quandoque robuſtiùs, aliàs remiſſiùs per ætatem ſcribat,

aliasq́ue pręter hęc cauſas recenſere liceat. Pecunias neglexerit, morum grauitate excelluit, Græcos maximè dilexit, quare etiam gentiles ſuos omni ſtudio coluit, adeò vt totas ciuitates (quemadmodum dictum eſt) peſtilentia liberauerit. Ex quo & præclaros honores, non apud Coos tantùm, ſed & Argiuos & Athenienſes adeptus eſt. Mortuus duos reliquit filios, Theſſalum & Draconem, at diſcipulorum magnum numerum. Clariſſimos autem ſuos filios reliquiſſe dicitur.

FINIS.

INDEX

INDEX
IN HIPPOCRATIS COI OPERA OMNIA, TVM VERBORVM TVM RERVM MAXIME MEMORABILIVM,
ordine Alphabetico decurrens, quam pleniſſimus:

In quo prior numerus paginam: alter cum litera V verſiculum deſignat.

ACœna ſtãdum, 342. v. 10
A ſecundis liberatio 659. v. 10
Abderæ virgo febre correpta quomodo liberata 1015. verſicul. 10.
Abortiones è febrib' in Thaſo 961. v. 20
Abortiones fœtuum, 193. v. 20. quando accidant, 217. v. 10. & 219. v. 10
Abortionum moleſtiæ 675. verſ. 10.
Abrotanum purgationi mulierum accommodatum 627. v. 20
Abſcedentia in morbis quæ fiat, quomodo dignoſcantur, &, quo tẽpore fiat abſceſſus 979. v. 10
Abſceſſus ad aures quibus & quando contingat, 88. v. 30. & 89. v. 5. 10. 20. 80. & 90. v. 10. 114. v. 10
Abſceſſus ad crura quam cõſiderationem requirãt 56. v. 10
Abſceſſus ad crura qui, & quãdo vtiles, & qui minus. 52. v. 30. & 53. & v. 10
Abſceſſus in vulneribus capitis 925. v. 30
Abſceſſus iuxta aures 121. v. 10 & 145. v. 10
Abſceſſus oſſium fractorum 802. v. 30
Abſceſſus propria 91. v. 10
Abſceſſus quando ſupra, & quando infrà eueniant 61. v. 10.
Abſceſſus qui optimi 97. v. 20
Abſceſſus quo ætatis tempore accidat 122. v. 20. & quo anni tempore, ibidem.
Abſceſſus quo anni tempore plærunque contingant 52. 53. & 56. v. 10.
Abſtinentia cibi, cõſueta 372. v. 10. & vini, 491. v. 10
Abſtinẽtia in articulorum repoſitionibus 876. v. 10
Acceſſiones in acutiſſimis morbis quæ & quomodo fiant. 66. v. 20
Accidentia in morbis acutis, 383. v. 10

Acceſſiones in morbis quid portendant 1035.v.10
Acetabula in corpore humano duo. 403. v.20
Acetabuli perrupti repoſitio 895.v.10.
Aceti vis in victu 328.v.20
Acetum, eiusque vis, 379.v.30
Acetũ mulieribus aduerſum 379.v.30
A'κρώμιον ſummus humerus 880.v.20
Acre medicamentum, & eius vis 1042.v.10
Acuti morbi intra quod tempus iudicentur, 67.v.30
Adeps ſuillus vlcera emollit 906.v.10
Adianthum 604.v.30
Ad mortem inclinantia, quomodo iudicentur, 68.v.20
Adoleſcens ſerpente deuorato, mortuus eſt 1054.v.10
Adoleſcens Melibœæ morbo correptus ex venere, phrenitide periit 1020.v.20
Adſtrictionis medicamẽtum 427.v.10
Æger ſputo quando ſtranguletur 497.v.10. & initia quotdies, ibidem
Ægides quid, & cur ſic dictæ. 104.v.10
Ægri officium 776.v.20
Ægri quando è capitis vulneribus moriantur 917.v.10
Aegrorum cõmiſſis quomodo à medio obuiandam. 93. v.20
Aegrorum partes exteriores frigidæ, interiores calidæ exiſtentes quomodo ſanãdæ 530.v.30
Aegrorũ quatuordecim morbi 968.v.10
Aegrotantis auida potatio, oculorum obtut⁹ prauus, ſigna mortem antecedentia 1039.v.10
Aegrotantiũ curationi & medicis expoſitorũ mors vnde contingat potiſſimum 6.v.20
Aegrotantium genera quot 1175.v.10
Aegroti cur imparibus diebus maximè affligantur 512.v.20
Aegroti an omnes ſanitatem aſſequantur, 43.v.20
Aequalitas laborum & cibi, 352.v.10
Aequinoctia & præcipue autumnale cur ægrotis periculoſa 262.v.30
Aeris conditiones quibus in morbis cõſiderandę 1035.v.10
Æſtate qui morbi oriantur 176.v.10
Aeſtas quos morbos ętate ꝓuectiorib⁹ afferat 1126.v.20
Aeſtas quos morbos gignere ſoleat 977.v.20
Aeſtas quos morbos ſenibus afferat 1126.v.30
Aeſtas quos morbos recẽs natis, & ad dentitionem progreſſis

greſſis pariat 1126.v.10
Aeſtas ſanguinē generat 167. v.10
Aeſtus in præcordiis relicti malū portendūt. 75. v.30
Aetati paruulæ comitialis morbus plærunque lethalis, 290.v.10
Aetatis differentia in curatione articulorum manuum, 832. v. 30
Aetheraveteres quid dixerint, 206.v.30
A'ἰϑολικαὶ quales puſtulæ & vnde oriantur 427.v.20
Affectiones mulierum ex nō celebrato coitu, 631.v.30
Affectiones, quæ hominibus ex facultatibus ac figuris proueniunt, quomodo cognoſcendæ & diiudicandę, 26.v.10.
Affectuum variorum prænotiones & ſigna 1056.v.10.& 1057. 1058. v. 10.& v. 20.
Affectus & ſymptomata varia in Æno 992.v.30
Affectus hominum quomodo, & vnde cognoſcendi, 19. v.10. vnde oriantur. 23. v. 10.
Affectus hominum varij & diuerſa ſymptomata in Thaſo 983. 984. & 985. v.10
Affect' varij, paſſiones & ſymptomata in Perintho 985.v. 30
A'γκὼν quid 787.v.10
Agni caſti folia 659.v.20
Ala brachij 825. v.10. & de vſtione circa eam, ibidem
Alienatio mētis vnde. 119. v.5
Alimenti vehiculum humiditas 363.v.30
Alimētis vis & efficacia 359.v. 30
Alimentorum cauſæ quotulices, 360.v.30
Alimentorum principium & finis 360.v.10.
Alimentorū varietates & differentiæ 362.v.10
Alimētum flatuoſum quæ exhibere ſoleant 324.v.30
Alimentum hominum & reliquorum animantiū quale, & quotuplex 274. v. 10
Alimentum pueri in vtero. 209.v.10
Alui album recremētūmortem prænunciat.
Alui deiectio in ægrotis quæ laudari & optari poſſit. 48. v.5
Alui egeſtiones albę moleſtę. 84. v. 30
Alui excrementum album mortem prænunciat 114. v.30
Alui excrementum glutinoſum, ſincerum, quid prænunciet 166.v.30
Alui excrementum nigrum 167. v. 10
Alui exturbatio, 122. v. 10. & 170. v. 20.
Alui excrementum ſpumans & circūbilioſum 166. v 30

Alui pituita 699.v.30.eiusque curatio ibidem
Alui profluuia mitia.105.v.20
Alui ſeceſſus quando ceſſaturus prædic poſſit.105.v.20
Alui præurubra proluuies. 75. v.20
Alui ſeceſſus ſui ſemper ſimilis 985.v.30
Aluum deiicientia, 325.v.10
Aluus humecta lethalis 170 v.30
Aluus humeſcens quid denotet 78.v.10
Aluus intercepta & arctè concluſa quid 78.v.10
Aluus ignata 260. v.10
Aluus quando effundatur 113. v.20
Aluus quando & quibus prorumpat, 88.v.30
Amazonum maſculam ſuam prolem luxandi conſuetudo; & quę ei⁹ cauſa 854.v.30
Amyntæ filij morb⁹ 1035.v.30
Anaxionis in Thaſo morbus, eiuſque ſymptomata 1015. v.20
Androgyni qui & cur ſic dicti, 88.v.10.eorumq; procreatio, ibidem
Angina quid 462.v.20. alia Græcis κλεῖθρον dicta 463.v.10. 985.v.10
Anginæ quando mortem afferant 142.v.7.& 142.v.30. & 143.v.10.& 0.30
Angina quid importet 996.v.10
Angina 461.v.20.eiuſque curatio,ibid.
Angina 384. v.10
Angina quo anni tẽpore metuenda 384. v. 10
Angina vnde, 415. v.10.& 453. v.30
Angor in diebus iudicatoriis malus 115.v.5
Angularis figura an doloris expers ſola dici poſſit 938. v.10
Angularis forma quę dicatur, &, quando requiratur in curationibus 937.v.10
Aniſum 622. v.30
Αντικνήμιον anterior tibiæ pars 799.v.20
Animalia in victum quæ adhibenda, 325.v.20
Animi cognitio per naturales notas 995.v.10
Animi deliquium 867.v.10
Animi furor, 318.v.30
Animi natura bona 318. v.10
Animi per naturales notas cognitio, 993.v.10
Animoſitatis Europæorũ hominum cauſæ, 271.v.20.30
Animus an animo in generatone cõmiſceatur 313.v.30
Anim⁹ prudẽtiſſimus 319.v.20
Animus ſomno perturbatus 344.v.10
Animus ſtabilis quorum hominum dicatur 316.v.30
Anni tempeſtas in morbis & curationibus cõſideranda 1078.v.20

Anni

Anni ex ſiderum ortu & occaſu quomodo diſcernendi, 261.v.10
Anni tempeſtatū vis in morbis 1123. & 1124. v.10
Anni tempora ægrotantibus quæ bona, quæve mala 1075.v.20
Anni tempora ex autumno & hyeme cognoſcenda 261.v. 20
Anni tempora morborū reuerſiones plerunque afferre ſolent. 65. v.10
Anni tempora quos morbos & paſſiones afferant, 261.v. 10
Annorum differētiæ in morbis 438.v.30
Antigenis vxoris partus qualis 911.v.10
Anus procidens in fiſtulis 911. v. 10
Anxietas ex humeri dolore & brachij vehementi grauitate 1112.v.20
Anxietates in morbis quid deſignent 1035.v.10
Anxietatis medicamentum 1113.v. 20
Anxietas ex partu 158.v.20
Aortæ quales arteriæ, 409.v. 20
Aparinæ 608.v.20. quomodo aliâs dicta, ibid.
Apemāti morbus ex ſedis doloribus 1030.v.20
Ἄφθαι qualia vlcera 706. v. 30
Aphthę quid & quomodo ſanatæ 1182.v.30
Aphoriſmi Hippocratis ſpurij & nothi 1145.v.30
Aphoriſmi Hippocratis per octo ſectiones totius operis, breuem eius ſummam ſuccincta ſerie comprehēdentes 1122. vſque ad paginam 1146.v.10
Aphoriſmi Hippocratis 1117. v. 10
Aphoriſmi quarum rerū tractationem contineant 932. v. 20
Apparatus medicorum qui, 35.v.10
Apollonius Abderenſis quo morbo & quibus ſymptomatibus vexatus 1018.v.20
Apoplexiæ è flatib⁹ ortæ, 279 v.10
Aquæ inter cutem origo & cauſæ 96.v.20
Aquæ lienis repurgatio 505. v.30.
Aquæ munus 379. v.30. eius ſedes 505.v.20
Aquæ optimæ 257.v. 20. deterrimæ ibid.
Aquæ per ſectionem eductio 356.v.10
Aqua è pudendis mulieris effluens quomodo prohibenda 746.v.30
Aqua hyemalis in terra quomodo ſe habeat, 200 v.10. & in æſtate qualis ſit, ibidem.

Aqua intercus breuiſſimi tẽ-
poris 96. v. 20
Aqua intercus in vteris 739.
v. 20
Aqua inter cutem qualis cen-
ſeatur, hominum ſanitate
conſiderata. 47. v. 10. & 151.
v. 30
Aqua inter cutem quomodo
curanda 1051. v. 10
Aqua intercus quomodo ex-
trahatur 568. v. 10
Aqua intercus quomodo prę-
noſcenda 96. v. 10. & 152. v.
20. & 30
Aqua intercus vnde generetur
256. v. 30.
Aqua in vteris 740. v. 10
Aqua leuiſſima quæ 1134. v. 10
Aqua leuis quę dicatur, & vn-
de deprehendatur 982. ver-
ſic. 20.
Aqua multa, ventrem reſiſte-
re coegit 1042. v. 30
Aqua mulſa 740. v. 30
Aqua mulſa 377. v. 20
Aquarum differentiæ 260. v.
10
Aquarum qualitates 256. v. 10
Arborum fructus vnde, 291.
v. 10
Arborũ inoculatio, 201. v. 20
Ardores quomodo fugandi,
414. v. 10
Arenulæ ſeu lapilli in vrina
180. v. 30
Arges ſerpens 1054. v. 10
Ariſtęi vxoris frater quo mor-
bo affectus fuerit 982. v. 10
Ars medica an citò tradi poſ-
ſit addiſcenda 417. v. 30
Ars medica an certa & firma
tradi poſſit 417. v. 30
Ars medica an naturæ inſit
273. v. 20
Ars quomodo & vnde digno-
ſcatur 5. v. 30
Ars quantum à fortuna diffe-
rat, & vtri ſanitas hominũ
conualeſcentium adſcri-
benda 5. v. 5
Artemiſia 231. v. 10
Arteria calidi multum habet,
208. v. 10
Arteria magna 236. v. 30
Arteriarum origo 246. v. 30
Artes magnæ ſordidæ & illi-
berales, 296. v. 20
Articularis morbi effectus
538. v. 30
Articularis morbus an letha-
lis 539. v. 20
Articularis morbus quomo-
do curandus 564. v. 10
Articuli cubiti repoſitio 830.
v. 20. & 832. v. 10
Articuli digiti luxatio, repoſi-
tio & curatio 885. v. 20
Articuli non repoſiti pericu-
lũ mortis afferunt 866. v. 20
Articuli parui in corpore 403.
v. 30
Articulis quando reuulſionis
metus inſit 866. v. 20. & v.
30
Articuli ſuis ſedibus elapſi
quomodo reſtituendi 783.
v. 30

Arti-

Articuli, 210. v. 10
Articulorum brachij ab aliis differentia 812. v. 20
Articulorum lapſus in vtero 854. v. 20
Articulorum manuum repoſitio 832. v. 10
Articulorum repoſitio 784. v. 10. & 796. v. 10
Articulorum repoſitio 814. v. 20. & qualitates 821. v. 10
Articulus boui cur excidat 821. v. 30
Articulus cubiti gibbi dimotus aut luxatus, quomodo reſtituendus 883. v. 20
Articulus luxatus non reconditus in adultis 857. v. 10
Articulus manus in quã partẽ luxetur 884. v. 30. eius repoſitio & curatio 885. v. 10
Artificum laus vnde, 375. verſic. 20
Artis medicæ cum reliquis artibus collatio, &, quid ab aliis artificiis differat 309. v. 10. 20
Artis medicę effecta 308. v. 20
Artis medicæ tria requiſita 960. v. 10
Artium magnarum & ſacrificiorum vanitas 283. v. 20
Artium nomina vnde originem traxerint 4. v. 10
rundinis fiſtula 462. v. 30
ſcarides in pudendo mulierum 742. v. 30. curatio ibi.
ſcarides qui dicti 87. v. 10. & eorum effecta 124. v. 20
Aſelli quid, & eorum in repoſitione vſus 895. v. 10
Aſiæ fertilitas 263. v. 20
Aſia & Europa quibus differant 263. v. 10. & vtra alteri præſtet, ibidem
Aſia multiformes partus edit, 264. v. 10
Aſiatici homines libidinoſi & non virilis animi, 268. v. 30. & in quo Europæis ſimiles 265. v. 30
Aſinus ex pacto ſublatus quẽ affectum attulerit 1028. v. 20
Aſparagi ſemen 230. v. 10
Aſpaſij filij morbus qualis 83. v. 5
Aſſeueratio fallax cum garrulitate coniuncta ad errorẽ procliuis, medico fugienda 38. v. 10
Ἄσθματα quales morbi, & vnde oriantur 248. v. 30
Athenæ gloriæ ſtudioſæ 1182. v. 30
Athenæi pueri affectus ex dẽtibus 1205. v. 20
Athenienſiũ donatio in Hippocratem collata mille aureorum ſummam æquauit 1176. v. 10
Athenienſium Senatuſcõſultum de Hippocrate 1175. v. 30
Athenienſium in Hippocratem beneficiẽtia 1176. v. 10
Atriplicis agreſtis ſemen 738. v. 10

Αὐαντὴ morbus reſiccatorius 482. v.10.
Auditio 211.v.30
Auditus cur olfactu valentior 400. v.10
Aures frigidę, pellucidę 127.v. v.10
Auris fracta vinculum an patiatur 840. v.10
Auris ſecta quale medicamẽtum requirat 841. v.10
Auris ſuppuratio 840.v.20
Aurium dolores è fluxionib⁹ 406.v.10
Autumni morbi in Thaſo 958. v.10
Autumnus bilẽ generat 176. v.10
Autumnus quibus hominib⁹ exitialis 97.v.5
Autumnus quos morbos gignat 977.v.30
Auxilia ex abſceſſib.108. v.20

B.

Baccarinum vnguentum 603.v. 20
Balbutientes melancholici, bilioſi, & ad iracundiam præcipites ſunt 995.v.10
Balnei vtilitas, 381.v.10
Balneorum vſus, & quomodo differant ipſa inter ſe, 332. v.30
Balneorũ vſus in quibus morbis adhibendus 380.v. 30
Balneum & illinitio cum aceto prodeſt 119.v.30
Barba ſerior & rarior 842.v.10 infœcũdiores homines deſignat, ibi.
Barbari & gręcis finitimi medicinam ignorant 14.v.20
Bilis noxius & inutilis incola 1174. v.10
Bilis prægnantibus moleſta 650 v.10
Bilis ſedes in corpore humano 504.v.30
Bilis in corpore humano conſtitutio 181.v. 20
Bilis vis & effectus in animalibus conſpecta à Democrito 1161.v.10
Bobus an exceſſus accidat, & quo tempore potiſſimum 882.v.10
Boni medici exiſtimatio vnde comparetur, 43. v. 20
Boum macilentia in hyeme 882.v.10
Brachij caput 882.v.30
Brachij & manus habitus plenior 856.v. 10
Brachij exceſſus 823.v.10. & prolapſus reſtitutio 824.v. 10
Brachij extenſio 814. verſicul 30
Brachij fracti curatio 791.v. 10. medici officium in ea ibid.
Brachij os fractum intra quo dies firmetur, 791. ver.30
Brachium ad coſtas alligandum cur, & per quantum tempus 825. v.2
Brachium quid dicatur 94 v.20

Braſſi

Braſſicæ vis 617. v. 20
Brutorum ſemen 185. v. 20
Bryonia alba 695. v. 10
Bulla in lingua 496. v. 20
Bupreſtis conceptioni quid conferat 671. v. 20
Bupreſtis quomodo in purgatione vteri vſurpanda 676. v. 20

C.

Cachryos radix 744. v. 10
Cæcitas ex quibus morbis contingat, 70. v. 20
Calamus odoratus 696. verſic. 20
Cæcitas ex quo morbo accidat 563. v. 30
Calcei Arbylæ dicti 864. v. 20
Calceus plumbeus 864. verſic. 10
Calcitidis vis 397. v. 10. & 398. v. 20
Calculi cauſa 988. v. 30
Calculi puerorum generatio ex terræ eſu 523. v. 10
Calculi principium ex lacte nutricis oboritur, 522. v. 10. & quomodo, ibid.
Calculi quinque indicia 523. v. 10
Calculus ancillæ ex ore vteri exemtus, à doloribus eam liberauit 1044. v. 30
Calculus in pueris quomodo generetur 180. v. 10. & 259. v. 30
Calculus puerorum, & eius ſigna, 260. v. 20
Calculus vnde, 153. v. 20
Calefacientia hominem 516. v. 20
Calefacientium humectantium & ſiccantium ciborum differentiæ 332. v. 10
Caliditatis natura 426. v. 10
Calidi vis 426. v. 30. & quibus morbis gratum 428. verſic, 20
Calidum ex Hippocratis ſententia immortale 206. verſic. 20
Calidum quibus affectibus gratum 1133. v. 30
Caligo oculorũ vnde 1012. v. 5. quid indicet, 129. verſic. 30
Calliphyllum quid 1102. v. 20
Calloſa durities vteri 772. v. 10
Callus in fractura quomodo obfirmandus 816. v. 10
Callus quibus oſſibus celeriter obducatur; 851. v. 10
Calui in Lariſſa morbus, eius ſymptomata & effectus, 1014. v. 20
Calumnia à medico ratione vtente alieniſſima, 40. verſic. 20
Calx pars corporis difficillima 943. v. 30
Canalis femori ſubiectus nocet 801. v. 10
Canales 782. v. 10. quãdo cruribus fractis ſupponendi 798. v. 10
Cancer marinus 657. v. 10
Cancri fluuiatiles 696. v. 20

Cancri latentes ſenibus peculiares 99.v.10
Cancri occulti in mulieribus 716.v.30
Canities hominis vnde, 195. v.20
Cãtharides quomodo ad potum præparandæ 598.v.10
Capilli ex humido 195.v.20
Capilli vnde cani efficiantur 195.v.20
Capillorum caſus vnde 472. v.20
Capillorum color vnde 195. v.20
Capillorum defluẽtium medicamentum 743.v.10
Capillorum ortus 211.v.30
Capita longiſſima, 264.v.20
Capitis anterioris & poſterioris prominentis conſtitutio 916.v.10
Capitis brachij repoſitio per paruam pilam 818.v.10
Capitis conſtitutio qualis 916. v.20
Capitis dolor, 75.v. 20. & 277. v. 10
Capitis dolores è flatib⁹ 277. v. 10
Capitis dolores & prurigines; quo tẽpore & quibus accidãt 108.v.20.30. & 124.v.20
Capitis dolores quando deficiant 125.v. 20
Capitis fracturæ curatio 415. v. 10
Capitis frigus quid denotet 47.v.10
Capitis grauedo vnde, 376.v. 20
Capitis morbi, 456.v.20
Capitis motio & circumactio continua quid importet 1085.v.20
Capitis vulnera quomodo cognoſcenda & ſananda 101. v. 20
Capræ comitiali morbo frequentiſſimè prehẽduntur, 292.v. 10
Caput brachij fractum quomodo reſtituendũ 815.v.20
Caput brachij 817.v.10
Caput & lien morbis maximè obnoxij, & cur 508.v.10
Caput humanorum morborum radix 1175.v.20
Caput magnum in homine quid denotet 995.v.10
Caput omnem pituitam attrahit 504.v.10
Carcinoma circa pectus 115. v.30
Carcinoma 360.v.0
Caricæ albæ 577. v.:0
Caries, 453.v.20.& 461.v.0
Caricæ 676.v..0
Carinæ velocitas in alis ne an remis poſita 1155. v. 0
Carnes caninæ in morbis articulorum 566. v30
Carnes homini quid prælecant, 247.v20
Carnes in homine quem ortum ſortitæ 306.v30
Carnes melancholicæ, 394.v. 20

Carnes optimæ, & peſſimæ quæ, 394.v.20
Carnium conditarum vis & differentiæ, 331.v.20
Carnium imminutio in articulorum luxatione & prolapſione 884. v. 10
Carnium celeris ſuccretio in vulneribus quando accidat 926.v.20
Carnium diſcretio in victus ratione 325. v. 20. animaliũ & volucrum quæ eligendæ & exhibendæ, ibidem
Carnium effœminatio quid, & vnde 1133. v.10
Carnium imminutio 856.v. v.10. & 860. verſ.10. & 862. v. 10
Carnium ſyderationes 867. v.30
Cartilag. humeraria. 248.v.10
Caro in vlceribus quãdo producatur 900. v. 10
Caro mucoſa 852.v.10
Caruncularum in vulneribus emortuarum ruptio 804. v. 10
Caſei facultas 328.v.10.& 394. v.10
Caſeus malum edulium; & quibus hominibus vſus ei⁹ minimè accommodat⁹ ſit 24.v.10.&30
Caſeus quando ab ęgrotis cõedendus 559. v. 10
Caſtitas Hippocratis 1154. v. 20
Cataplaſma in oculorum affectibus an adhibendum 775.v.30
Cauſtica quando, & vbi admouenda 1022. v. 10
Cautio in oculorum acie conſeruanda 775.v.30
Cedrus 687.v.20
Celeres corporum permutationes, ad vtraque extrema cuius rei ſigna ſint 78.v. 20
Cenchron Aſiæ ventus 265. v. 20
Cepa oculorum aciei cõmoda, 329.v. 30
Cerati picati vſus 804. v. 20. albi, ibidem
Cerebri affectiones 241. verſic. 20
Cerebri corruptio 1169. v. 20 eius cauſæ, ibidem
Cerebri corruptio, 294.v.10
Cerebri origo 212. v. 20
Cerebri purgatio 487.v.30
Cerebri ſyderatio 460.v.30
Cerebri ſyderatio 488.v.20
Cerebri tumor 487.v. 10
Cerebri vis 294. v. 10
Cerebrum frigidi & glutinoſi ſedes, 207. v.30
Cerebrum hominis quid cũ cerebro aliorum animantium cõmune habeat, 287. v.20
Cerebrum in homine quotuplex 287. v. 10
Cerebrum in quo occupetur 294. v.30
Cerebrum mentis cuſtos & dominus 1175.v.20

Cerebrum quas paſſiones habeat 292.& 293.v.30
Cerebrum vnde, 212.v.20
Ceruicis dolor. 75.v.20
Ceruicis maiores nerui quomodo aliter nominentur 1109.v.10
Ceruicis dolor in febre malus, 80.v.20
Chamæleontis radix 605.v.10
Chærionis morbus 1001.v.10
Chœnices Atticæ 694. v. 20
Chœnix menſura græcorum 577.v.30.& 613. v.10
Choleræ curatio 537.v.30
Choleræ origo & cauſæ 1106. v.20
Χορδαψός 157.v.30
Chryſus Theſſali filius, Hippocratis nepos 1179. v.10
Χωρίον,190.v.30.& 679.verſic.20
Cibi & labores ſanitatem tuentur, 302. v. 10
Cibi faſtidium vnde, & quibus accidat. 147.v.20
Cibi vires reficientes 546.verſic. 10
Ciborum differentiæ & qualitates 547. v.10
Cicatrices an reſtitui & ſanari poſſint. 103.v.30
Cicatrices cauę 900.v.10
Cinni potionis, 373.v.20
Circuitus dierum pariū & imparium in dignoſcendis & iudicandis febribus 967. v.20
Circulatorum præſtigię & oſtentationes in curando morbo ſacro, 282.v.10
Ciuitatum ſitus ad ſanitatem 254.v.10.& 255.v.10
Clamores & vociferationes nocturni, 294.v.20
Claudicatio ex morbis 563.v.30.& 590.v.30
Claudicatio ex quibus prædicatur,102. v. 10, vnde accidat 404.v.10
Clauicula vtraque 244. v.10
Clazomenij morbus 974.v.10
Cleonactidis mulieris in Thaſo morbus 972.v.10
Clyſteris forma in purgatione vteri 702.v.30
Clyſteris vſus 368.v.30.& 395.v.10
Cneori vſus 565.v.30
Cneſtri potus 691. verſicul. 20
Cnicus quam vim in victu habeat 325.verſic.10.& v.20
Cnidiæ ſententiæ 364.v.10
Cnidij grana ad fiſtulas ſanādas 910.v.30
Coactilia, 267.v.10. eorum vſus apud Scythas ibid.
Cœnæ vſus, aut intermiſſio, quid profit, & noceat 17.v.10
Coitus an mulieribus neceſſarius,& quare 184.v.10
Coi Diis ſui curam committunt 1149.v.20

Coorum

Coorum reſponſum ad Artaxerxem Perſarum Regē quo miſſionem Hippocratis ei denegant 148.v.20
Colliſio oſſis capitis è telo varij generis 921.v. 10.& verſic. 20
Colliſiones vehementes 794. v.10
Colloquium Hippocratis & Democriti 1161.v.10
Collutio ad vlceratos vteros, &, ſi ſtranguria prehendat 695.v.30
Colluriones pituitam detrahentes 690.v.30
Collutiones in abortu 670. v. 20
Collutiones purgantes 690. v.20
Collyriū ex ſolo melle, 492. v.30
Colocynthis ſilueſtris 608. v.30 & 621.v.10
Color flauus vnde oriatur, 272.v.10
Coloris mutationes ex venis 250.v.30
Coloris mutationes quid portendant 69. v.10
Color mulieris vterum geſtantis, ſigna & medicamenta 651.v.10
Columella in pudendis 755. v.10
Comitiales morbi ante pubertatis annos contingentes depoſitionē accipiunt 1132. v.30
Comitiales morbi quos ad mortē comitētur 1132.v.30
Comitialis morbi accurata deſcriptio 288.v.90
Comitialis morbi curatio, 296.v.10
Comitialis morbus inueteratus an curari poſſit 292.v.10
Comitialis morbus quibus lethalis 140. v.20
Comitialis morb⁹ quomodo familiaris reddatur 290. v. 20
Comitialis morbus quos homines, &, quando interficere ſoleat 290. v. 20
Comitialis morbus quos homines,&,quo anni tempore prehendat, 291. v.20
Comeſſatio 419. v. 20
Compreſſio in deligatione 788.v. 10
Compreſſio in fractura brachij 816.v.20
Compreſſiones in pedis fractura 793. v.20
Communia articulis, neruis, muſculis, inteſtinis & veteris quæ ſint 887.v.10
Cōceptio mulierum quomodo promouenda 623.v.30. & 677 v.30
Cōceptionis indicia 624. v.30
Conceptio mulierum vnde præſumi poſſit. 106.v.10
Conceptus tentamenta 757. v.30
Cōcretio partus in vtero 193. v.20

Concuſſio mulieris in extractione fœtus mortui 930. v. 10
Concuſſio per ſcalam ex turri, 843. v.30
Coucuſſiones in reductione 843.v.10
Concuſſionum & commotionum corporum vis, 335. v. 20
Coniectura in morbis vnde capienda 92. v. 10
Conſiderationes circa mulierum qualitates 702. v. 30
Conſtitutio fœtus in vtero 202. v. 10
Conſuetudo copioſi cibi conſumendi 371. v. 30
Contemperatio animi prudens, 318. v. 10
Contrariorum contraria remedia quo fundamēto nitantur 273.v. 30
Conturbatio alui, 387. v. 10
Cōtuſionum oſſis capitis formæ plures 918. v. 30
Conuenientia quomodo reſtituenda, 349. v.20
Conuoluuli morbi vnde 584. v. 10
Conuoluulus ſanguineus 585. v. 20
Cōuoluulus auriginoſus 585. v.10
Conuulſio & ſingultus in alui perturbationib⁹ & purgationibus malo eſt 1171. verſic. 10
Conuulſio intra ſeptimum diem mortem afferēs 864. v.30
Conuulſiones ex ſudore febrium 1. 1.v.10
Conuulſiones ex vteri ſtrangulatu 141.v.10
Conuulſiones in partu 159.v. 30. & 168.v.20
Cōuulſiones puerorum cum febrib. in Thaſo 957. v.30
Conuulſiones quibus accidāt 57.v.5
Conuulſiones variæ 83.v.10.& 30.& 84.v.10.20.& 85. verſic.10.20
Conuulſiones vnde fiant 891. v.20
Conuulſionis indicia, 132. v. 30.& 133.v. 20. & 134. v. 3.4. & 140.v.6.9
[C]onuulſionum cauſæ 83. v.10. & 30. & 84. v. 10. 20.&.85. v.20
Conuulſionum effecta 89.v. 10. 20. & 112. v. 30. & 113. v. 30.& 118.v.10.& 119.v.10.30. & 123. v.30
Conyzæ folia 584.v.30
Copioſus cibus conſumtus quam paſſionem afferat hominibus 371.v.10
Cor hominis capiti annexum 208. v. 10
Cor hominis glutinoſum 208.v.10
Cor hominis regium locum obtinet 1173. v.30
Cor hominis ſemper mouetur 208. v.30

Corium

Corium Carthaginenſe 880. v.30
Cor quomodo moueatur, 209. v. 20
Cor ſolida res & denſa 506. v. 10
Corpora ætate florente ad incrementum apta 311. v. 10
Corpora medicamentis & curationibus apta, 1171. v. 20. & quæ minus, ibidem
Corpora pinguia & carnoſa quo ætatis tempore extinguantur 889. v. 10
Corpora tardiora & craſſa 335. v. 10
Corpora valida 314. v. 20
Corpori humor vnde 511. v. 10
Corporis cõſtitutio 242. v. 10. & 243. v. 10
Corporis humani exactiſſima & ſuccincta deſcriptio per analyſin 1173. v. 10
Corporis iactationes, in febre quid denuncient 79. v. 10
Corporis naturæ quæ probãdæ 99. v. 5
Corporis partes, earumque conſtitutio 400. v. 10. vſq; ad pag. 424
Corporis partes quomodo conſtitutæ ſint in ſanis, & quomodo in ægris 8. v. 30
Corporis partes quando, & vnde robur ſumant 887. v. 20
Corporis perfrictio quid portendat 80. v. 30
Corporis principiũ 399. v. 10
Corpus à cibis ſuperatũ 419. v. 30
Corpus calidum & molle, optimum 47. v. 10
Corpus humanum quot oſſibus, vnguibus, vertebris & coſtis conſtet 242. v. 30
Corpus immutatum & à cibis euictum 419. v. 20
Corruptio fœtus 647. v. 10. 20. & 30. eius ſigna 649. v. 10
Coſtæ hominum incuruę cur exiſtant 843. v. 30
Coſtarũ cõmiſſura 402. v. 20
Coſtarum fractura 850. v. 30. eius vinculum quomodo applicandum 851. v. 20
Coxarum dolor vnde 136. ver. 20. & 137. v. 10
Coxendicum morbi vnde oriantur 74. v. 10. & quibus metuendi 110. v. 50. & 121. v. 10
Coxendicum morbus 589. v. 30
Cranones Nicoſtrati vxoris morbus 1027. v. 30
Cratęogonũ herba 668. v. 30
Cretenſium calcei 864. v. 20
Creticum 605. v. 10
Crethmi cortex 595. v. 10
Crinanthemum domeſticum 605. v. 10
Critonis morbus 973. v. 30
Crudus morbus qui dicatur, & vnde oriatur 49. v. 10
Cruris & pedis luxatio 886. v. 10

Cruris extenſio, 858. v.20
Crus affectum an corpus ſuſtinere poſſit 853. v. 20
Crus breue vnde efficiatur, & quomodo præcauendum 857. v.20
Crus fractum, 789.v.10
Crus ſuſpenſum 860
Crus varum 865.v.10
Cubiti gibbus in quam partẽ excidere ſoleat, & quomodo quibusúe inſtrumẽtis reponendus 884.verſic. 10
Cucurbitulæ quot, & quibus modis accommodandæ, 29. v.30
Cucurbitula ſtanti applicanda 908. v.10
Cucumeris trifolium 500.v. 30.& 501.v.10
Cuminum Ægyptium 500. v.10
Cupiditates hominum famulis diſcurſantibus & ſub aduentum heræ confidentibus comparatæ 1153.verſic. 10
Cura circa mulieres 648. verſic.30
Curatio articuli cubiti gibbi luxati aut dimoti, reſtituti 883.v.30
Curatio brachij 942. verſic. 10
Curatio caloris capitis, 455. v.10
Curatio doloris aurium 457. v.10
Curatio ex inſomniis deprehenſa 357.v. 10. & 358. verſic.10
Curatio fiſtulæ 908.v. 20.& 909. v.10
Curatio fracturæ oſſium 934. v.30
Curatio in capitis vulnerib⁹, 922. v.30
Curatio mala in fracturis 949. v.30
Curatio per malagmata 881. v.30
Curationes venarum in ano ſanguinem fundentiũ 913. v.20. & 914.v.20
Curationis requiſita 178.verſ. 10
Curationes ſpem adimentia 860. v.30
Curationis variorũ morborum & affectuum breuis repetitio 994. v.10
Curationum Regulæ, & quomodo medicamenta morbis applicanda 1058. v. 30. vſque ad pag. 1080
Curatio per linamenta concepta 1045. v.10
Curatio quomodo accõmodanda 399.v.20
Curatio vulnerum in militia acceptorum qualis eſſe debeat 31.v.30
Curatio vlceris 950. verſicul. 20
Curgulio 454.v.10
Curſus circulares 356. verſic. 10

Curſus Nomadum quot rotis trahãtur, & eorum vſus 267. v.10
Cuſtodia ægrorum 390. verſic. 20
Cyceon ex aqua 468. verſic. 20
Cyceon florulentus potu exhibitus 558. v. 30
Cyceon potionis genus 525. v.10
Cyceon 323. v. 20. & 273. verſic. 30
Cyclaminus herba 614. verſic. 10
Cyperus 620. v.10. & 30

D.

DAphnoidis potio 611. v. 10
Dealcis vxor in Thaſo poſt varios effectus & ſymptomata perpeſſa phrenitide occupata 1020. v.20
Deambulationes 473. v.10. & 20
Deambulationibus quando vtendum 317. v.10. & 319. v.10
Deambulationum vis, 334. v.20
Debilitatis ſigna quæ, 68. v. 10
Decretio ad corycum, 350 v. 10
Decimusquartus & 21. dies in quibus morbis obſeruandus 493. v.30
Decubitus in febribus acutis 387. v.30
Deiectiones cruentæ 166. v. 30
Deficientia vocis ex temulẽtia 460. v.10
Deiectiones ægrotum, & ſanorum quales eſſe conueniat 94. v. 30. & 139. v. 20. & 388. v.10
Deiectiones ſpumantes ſopore affectis ægris quid importent 81. v.20
Deiectio phrenitici albicans mala, 76. v. 10
Dei opera omnia recta, firma & ſtabilia, 307. v.30
Deligatio bona vnde cognoſcatur 939. v.30
Deligatio cur in angulari figura facienda 935. v.10. & v.20
Deligatio in exſpuitione ſanguinis 852. v.10
Deligatio in vlceribus 904. v.30
Deligationes quæ in medendo eligendæ 29. v.5
Deligationis genera quot 778. v. 20. quandiu inſolutæ maneant 788. verſicul. 30
Deligaturæ 435. v.20
Deliquium animi 867. verſic. 20
Deliria cum riſu tutiora 1140. v.30

Delirij ſigna 76.v.30.effecta, 86.v.20
Delirium quæ pariant, 118.v.10.& 156.v.10
Dementes qui, & vnde dicãtur 318.v.10
Dementia virginibus vnde accidat 593.v.10
Demetrius Hippocrati de natura humana 1175.v.10
Democlis affectus & tentatio in caligine 1053.v.20
Democriti Epiſtola ad Hippocratem de dementia ciuiũ ſuorum Abderitanorum virtutis laborem inſaniam reputantium 1168.v.20
Democriti morbus an demẽtia appellandus 1153.v.30.& 1154.v.10
Democriti ſapientia in ſpernẽdis rebus humanis 1163.v.10.& v.20
Democritus omnia ridet 1150.v.10
Democritus præſtantiſſimus naturæ & mundi interpres 1170.v.30
Democritus riſus ſui cauſam duplicem reddit 1162.v.20
Denigrationes & ſyderationes ex oſſibus fractis 868.v.10
Dentes quando pueris excidant, & quæ ſit ratio temporis illius 220.v.10
Dentitio puerorum 232.verſic.30
Dentium colligatio 835.verſic.20
Dentium fremitus & horrores, 351.v.20
Dentium origo, 210.v.30.cur poſtremi naſcantur 211.v.10.& quo anni tempore, ibid.v.20
Dentium remedia per vſtionem 528.v.20
Dentium ſtridor quid denũciet, 78.v.30
Deſcriptiones morborũ 14.ægrotantium 968.v.10
Deſipientiæ,cum voce ſtridula quid importent, 76.verſic.20
Deſtillatio quatuor annos durauit 1104.v.20
Didymarchi in Coo dementia, 77.v.30
Dierum obſeruatio in morbis 387.v.30
Dierum parium,& imparium obſeruationes, 60.v.20.& quam diiudicationem habeant,ibidem, v.30.& 219.v.10
Dies in partu quomodo numerandi, 214.v.30
Dies iudicatorij qui, 72.v.5
Dies ſolutionis vinculorum deligationis qui & quotuplex 941.v.10
Differentia ætatum & ſexus hominum in morbis 443.v.20.& 30
Difficultas ſpirandi cuius mali ſignum, 84.v.30

Digiti

Digiti articulus reſtitut⁹ 832. v.20
Digiti eorumque partes 403. v.20. & eorum applicatio in morbis 435. v.10
Digiti in homine quando naſcantur & vnde, 104.v.20
Dignotio morborum vnde ſumenda 966.v.10
Dij auerruncatores qui 356.v. 40
Dimotiones pupillarum an reſtitui poſſint. 103.v.30
Directio & repoſitio quando minimè tentanda 896.verſic.v.20
Directionis & repoſitionis articulorum luxatorũ Regulæ 896.v.30
Diceſſio oſſium fractorum 810.v.10.& quorum ibid.
Diſtentio in gibbis per compulſionem 848.v.30
Diſtẽtio in manuum fracturis 787.v.20
Diſtentio 782.v.30.& 787.v. 20
Diſtentio in qua curatione directioni præferatur 897. v.20
Diuinatio quid,& eius effecta 308.v.10
Diuulſio carnium in febribus 278.v.30
Diuturnitatis morbi ſigna, 117.v.10
Dyſodis morbus, 80.v.10.
Dolores ad ſuram an id ipſum ſignificent, 78.v.10
Dolores circa vmbilicum dementiam denotant, 77.v. 30
Dolores ex partu 158.v.20.& 205.v.10.& quibus minimi accidant,ibid.
Dolores qui ſine febre inuadunt,an interficiant, 107. v.30.& quomodo curandi, ibid.
Dolor capitis ad ſyncipur qualem ſpem excitet. 86. v.30
Dolor capitis, 451.v.20
Dolor erodens circa vmbilicum 1100.v.30
Dolor in corpore vnde oriatur,& quomodo ſanandus, 418.v.30
Dolor in pectore fixus cum torpore, quid denũciet 80. v.10
Domus medici quæ & qualis requiratur, 28.v.10.
Dorcadis mulieris morbus, 85.v.5.& 161.v.10
Dorſalis morbus 477.v.30
Dromeadæ coniux partum rigore correpta mortua eſt 974.v.30

E.

EBrietatis effecta 280.v.10
Edulia valentiſſima cur hominibus noxia & quibus, 15.v.10
Egeſtiones albæ quare moleſtæ, 84.v.30

Εκχύμωμα effuſio 944.verſic. 30
Εχῖνος vaſis genus 765. verſic. 30
Elaterium 131.v.10
Emotio mentis furioſa. 76. v.10
Emotiones ex lateris dolore & bilioſo ſputo 148. v.30. & 114.verſic.20.& 159. verſic.v.10
Emotiones mentis feroces, 77. verſic. 5.127. verſic. 30. & 135. verſic. 30, & 137. verſic. 10
Engaſtrimythi qui dicantur 1050.v. 30
Enumeratio plurium, diuerſis vulgarium morborum paſſionibus correptorum, earumque cauſæ & effecta 1030.1031.1032.1033.&1034. & 1040. 1041. 1042. 1043. 1044.1045.1046. vſque ad pag. 1056
Ephelidæ quid 105. verſicul. 20
Ephelidarum curatio 743. v. 20
Epicratis vxoris morbus, & quomodo eo liberata ſit 172. v.10
Επιγλωττὶς 134.v.20
Επινυκτίδες, quid 99. verſicul. 20
Epinyctis puſtula noctibus inquietans 1114.v.20
Epiſtola Artaxerxis Regis Perſarum ad Hyſtanum Helleſponti præfectũ 1148. v.10
Epiſtola Coorum ad Artaxerxem 1149.v.20
Epiſtola Democriti ad Hippocratem 1168. verſicul. 20
Epiſtola Hippocratis ad Abderitas 1151.v.10
Epiſtola Hippocratis ad Crateuam pro curatione Democriti 1157.v.10
Epiſtola Hippocratis ad Damagetum pro curatione Democriti 1158. verſicul. 30
Epiſtola Hippocratis ad Demetrium 1148 verſicul. 30
Epiſtola Hippocratis ad Democritum de dementia ciuium Abderitanorũ 1170. v.30
Epiſtola Hippocratis ad Hyſtanem 1148.v.20
Epiſtola Hippocratis ad Philopœmenem pro ſanatione Democriti 1155. verſic. 30
Epiſtola Hyſtanis Helleſponti præfecti ad Hippocratem 1148.v.20
Epiſtola Magni Artaxerxis, Regis Regum ad Pætũ pro medicina contra peſtem 1146.v.30
Epiſtola Pæti ad magnum Artaxerxem Regem Regum 1147.v.10

Epiſtola Regis Artaxerxis ad Coos 1149. verſicul. 10

Epiſtola Senatus populiſque Abderitam ad Hippocratem 1149. v. 20

Epſylon literam Græcorum qui in dictionibus præponere ſoleant 936. verſicul. 30

Equites ad venerem exercendam peſſimè ſe habent, & cur 270. v. 10

Eraſinum febris à cœna corripuit 973. v. 20

Error quotuplex 938. verſic. 10

Erucæ ſiccatæ tritæ 227. verſic. 20

Eruditio medicorum in modis recondendarum partium elapſorum 817. verſic. 30

Eryſimi in aqua adhibiti vis 681. v. 20

Eryſipelas in vlcere quid requirat 900. v. 20

Eryſipelas foras effuſum, an intro verti bonum ſit, 1139. v. 10

Eryſipelata foris extare an bonum, 142. v. 20

Eteſiarum tempeſtates ægrotis quam ſpem faciant 1159. v. 10

Eumenis vxor bilem atram & lumbricum euomuit 1025. v. 20

Eumeli Lariſſæi morb' 1044. v. 30

Eunuchi cur gignendi facultate deſtituti 182. verſicul. 20

Eunuchi cur non calueſcant 195. v. 20

Eunuchi cur pilos nullibi habeant 195. v. 20

Eunuchorum natura 1139. verſic. 20

Europæi homines bellicoſi, Aſiatici minus, 265. verſic. 30

Europæi homines cur Aſiaticis animoſiores 271. verſic. 20

Euryanactis filiæ virginis morbus 1001. v. 30

Examen apum in Hippocratis monumēto multo tempore viſum 1187. verſic. 30. cuius efficaciæ fuerit, ibidem.

Excreatio frequens, irrita 75. v. 30

Exitialia homini quæ, 45. verſic. 20

Exomis veſtis Democriti 1159. v. 20

Experientia periculoſa 849. v. 10

Extenſiones fractorum 764. v. 30. & pedis loco moti 795. v. 30

Extinctio viſus, 400. verſic. 20

Extractio fœtus 223.v.20.& 30
Exudantia in febre nõ intermittente mala, 114.v.20.& 115.v.10
Exulcerationis oculorum periculum quando metuendum 103.v.10
Exurrectiones è ſomno turbulentæ 84.v.10
Exuſtio partiũ corporis Scythis communis 268.v.20

F.

FAcies intumeſcens 480.v.20. eius maculæ quomodo tollantur 743.v.20
Faciei corruptela lethalis, 129.v.10
Faciei ex tumida depreſſio, quid polliceatur 129.v.7
Facultas hominũ in quo cernatur & cognoſcatur, 25.v.20
Facultas quotuplex & quam varia 360.v.30
Fœmella triginta dierũ, abortione reiecta 1027.v.20
Fœminæ equitãtes 266.v.30. quomodo bello habiles reddãtur, ibidem, cur apud Scythas craſſæ, obeſæ & pingues, ibid.
Fœminæ procreatio, 313.v.10
Fames an ſit morbus 273.v.10
Fames homini quæ incõmoda afferat, 16.v.10
Farinæ confuſaneæ vis 323.v.10
Faſciæ medicinales 780.v.10
Faſcia, repoſitio & curatio in articulorũ luxatione, prolapſione & exceſſu 884.v.10
Faſciarum circum volutiones in manuum fractura 788.v.10
Faſciarum initium quomodo circumiiciendum oſſibus fractis 802.v.20. & in maxillæ fractura 836.v.20
Fatalis neceſſitatis effecta 304.v.20
Fatuitas ex morbo regio 127.v.30
Faucium dolores 76.v.5. quid minentur, 83.v.20
Febres ardentes è pluuiis ortę innumerabiles homines in Thaſo peremerunt 954.v.10
Febres ardentes quo anni tẽpore oriantur 977.v.20
Febres ardentes, tumores aurium & alia ſymptomata, & eorum cauſæ 954.v.10
Febres lipyriæ, 120.v.20
Febres non intermittentes qualia ſigna ad mortem edant 1130.v.10
Febris hyberna eiuſque indicia, 388.v.20
Febres quas iudicationes habeant 966.v.30
Febres quæ repetere ſoleant, 122.v.30
Febres quibus diebus iudicẽtur 75.v.10
Febres variæ earumque curatio

tio 466. v. 10. & 467. 468. v. 10
Febris ardens quos corripiat 448. v. 10
Febris ardentis reſolutio, 70. v. 30
Febris ardentis ſigna & curatio, 382 v. 20. in morbis acutis qualis 387. v. 10. 481. v. 10
Febris millioſa, 391. v. 30
Febris morrifera 482. v. 20
Febris natura quę, & quomodo conſpicua fiat. 21. v. 30
Febris omnium morborum comes 275. v. 10
Febris origo, 443. v. 30
Febris quando reuerſura cognoſcatur 110. v. 30
Febris remiſſio ex lingua percepta, 130. v. 30
Febris remiſſio 512. v 10
Febris ſingultuoſa 481. v. 10
Febris tertiana quomodo & vnde iudicetur 67. v. 20
Febris vehemens ignis dicta 972. v. 30
Febrium diſtinctiones & genera differentiarum 966. v. 20
Febrium iudicationes quibus diebus fiant, & numerentur, & quomodo cũ ſignis earum concurrant, 53 v. 30. & 54. v. 10. item, 66. v. 20
Febrium iudicationes, & ſigna, 387. v. 10
Febrium origo, & quot earũ genera, 18. v. 7. ex praua victus ratione quomodo oriantur 275. v. 30. præcedẽtia 276. v. 30
Fel bubulum ad vlcera 902. v. 10
Fel bubulum 422. v. 30
Femorale quãdo mulieri geſtandum 773. v. 30
Femoris articuli exceſſus quotuplex, eius indicium 885. v. 30
Femoris conſtitutio 948. verſic. 30
Femoris diſtinctiones atque differentiæ 888. v. 10
Femoris extra prolapſi notæ 856, v. 30. coxæ è lapſu repoſitio 869. v. 20
Femoris in priſtinam ſedem repoſitio 870. v. 20
Femoris prolapſus in adultis, & in primo ſtatim ortu, eiusque effecta 887. v. 30
Femur 403 v. 20
Femur, tibia & pes, breuiora vnde fiant 854. v. 10
Ferocia oculorum peruerſorum 658. v. 10
Ferorum & cicuratorum animalium in victus ratione quæ differentia 327. v. 20
Ferox & audax reſponſio malum importat, 115. v. 5
Ferulæ quoto die fracturis imponendæ 940. v. 10
Ferula quomodo ſtatuenda 790. v. 10
Ferularum materia & forma 940. v. 10

Ferulæ in quibus curationibus omittenda 8 7. v.10
Ferularum appoſitio in fractoris & compreſſio 828. v. 20
Ferramenta 808. v.30
Fibræ, 209. v.30.
Ficuum vis & differentiæ 331. v.10
Fidicinæ ſaltatio 188. v. 30
Figura partium hominis quæ 25. v. 30
Figurarum corporis humani formæ quomodo inter ſe invicem differant. 26. verſic. 30
Figurarum ſcopi in morbis 784. v. 20
Finis medicinæ 932. v.10
Fiſtulæ cur calida medicamēta adhibenda 910. v. 20
Fiſtulæ, earumque ortus & curatio 908. v.10.
Fiſtulę curationes variæ 904. v.10
Fiſtulæ tuberculum cur, & quando ſecandum 908. v.20
Flatus cum ſonitu & ſtrepitu aut crepitu erumpentes in ægris quid indicent 48. v.20
Flatus folle fabrili in ventrem immiſſus, 493. v.10
Flatus in humano corpore quid efficiant, 26. v.10
Flatus in quibus partibus corporis humani conſiſtāt 26 v.30
Flatus in vtero mulierum quomodo excitandi 770. v.30
Flatus quos morbos pariant 281. v. 10
Flatus ſine ſtrepitu erumpentes quid importent 48. v.20 & 155. v.20
Flexura ad genu quas venas habeat 250. v.10
Fluoris albi curatio 707. verſic. 10. eius modus alius, 708. v.30
Fluoris ſanioſi curatio 711. v. 20
Fluor muliebris 722. ver. 10. & 30. eius diuerſitas 701. verſic. 10. & curatio ibidem v.30
Fluorum dolores ſimiles 710. v.20
Fluorum ſigna 712. v. 20
Fluxiones à poſteriore parte capitis 241. v.20
Fluxiones ex capite quot deſcendant, 405. verſ. 10. quomodo ſiſtendæ 416. verſicul. 20
Fluxiones oculis conſpicuæ, quomodo diſtinguantur 241. v. 10
Fluxiones vnde oriantur, & quò deferantur, 241. v.10. & an lethales, ibid. & 404. v.10
Fœcunditatis exploratio 624. v.10
Fœcunditatis ſigna & explorationes 683. v.10

Fœda

Fœda ſcabies quid dicatur 1041. v. 10
Fœtum excludens medicamentum 683. v. 30
Fœtum mortuum expellentia 685. v. 10
Fœtus concretio quot diebus perficiatur 191. v. 30
Fœtus conſtitutio in vtero qualis 202. v. 10
Fœtus demortui in vtero, extractio 929. v. 10
Fœtus deſcriptio, & accidentia in vtero 990. v. 20
Fœtus formatio in vtero 191. v. 10
Fœtus imbecillioris cauſa 186. v. 10
Fœtus imbecillus vnde cognoſcatur 1135. v. 30
Fœtus mortuus in vtero, quomodo extrahendus 224. v 20
Fœtus mortuus vtero, excidit abſque damno matris, 1040. v. 20
Fœtus mutilatus 186. verſ. 20. 217. v. 20
Fœtus ſeptimi & octaui menſis an viuere poſſit 214. verſic. 20
Fœtus ſimilitudo vnde exiſtat 185. v. 30
Fœtus non vitalis indicia 223. v. 10
Fœtus perditio 645. verſic. 20. & 647. verſic. 10. mortui ex vtero ſectio 673. verſic. 30
Fœtus vitalis & demortui in vtero indicia 929. verſicul. 20
Fomentum 228. v. 30. 317. verſic. 30
Fomentum vteri 717. verſic. 20
Fontes optimi qui, 257. verſic. 20
Fontes quatuor humerorum 502. v. 10
Fotus, & quando eo vtendum, 223. verſ. 20. 225. verſic. 20
Fractorum repoſitio, eorumque in recentia, & inueterata diſtinctio 820. verſic. 20
Fracturæ deligatio 789. verſic. 20
Fractura oſſis capitis 920. verſic. 30
Fracturarum curatio & tempus in iis obſeruãdum 828. v. 20
Fracturarum & emotionum an eadem curatio 931. verſic. 30
Frictionum cognitio medicis neceſſaria & cur 822. v. 30
Frigida in febribus ad quid conducat 1037. verſicul. 20
Frigida thoraci lethalis, 425. v. 30
Frigidum calido alimentum eſt, 209. v. 10

Frigidum vlceribus inimicũ 910. v.10
Fulcra & ſtabilimenta 784. v.20
Funda ex mitella 830 verſic. 20
Fundamentum medicum de genitura viri plane phyſicum, 182. v.10
Furfurum decoctũ cui morbo adhibendum 1103. verſic.10
Furfurum ſucci vis 324.v.10

G.

GAngræna ad genu 1108. v.30
Gaditaris vſus in opſonio 569 v. 20
Gemelli quomodo generentur, 205.v.20.an eiuſdem ſemper ſexus & roboris 206. v.10
Gemellorum procreatio 313. v.20
Generatio à robuſtiore fit 184.v.10
Generatio maris quando & vnde accidat fœmellæ vnde 185. v. 20
Genituræ lapſus ſonorus 188. v.30
Genitura fœtus quot diebus perficiatur 214. v. & an tota, ibid.
Genitura in pueris an ſit, 183. v.10
Genitura inter eundũ quibus effundatur, 583.v.30
Genitura viri, 181.v. 30
Genitura ſex dierũ, 189. v.10. ab Hipp.viſa, ibid.
Genitura viri quomodo à muliere contineri debeat 642.v.20
Gens Scythica quomodo ab Aſiaticis differat, 266. verſic. 30
Geometriæ & Arithmeticæ encomium & finis 1172. v. 20
Geometriæ & Arithmeticæ in arte Medica vſus qui 1172. v.30
Gibbi compulſio per aſſerem 848.v.20
Gibbi compulſio per inſtrumenta 847.v.30
Gibbi compulſio per follem fabrilem ſine ſucceſſu 849. v.10
Gibbi caſu contingunt 846. v.30
Gibbus cum gibbo in conſtitutione corporis an coniũgatur 949. v.10
Gibbus ex ſpina 842.v.30
Gibbus in adultis 843.v. 10
Gibbus in ceruice 843.v.10
Gibb⁹ in inferiore parte 843. v.10
Gibb⁹ in exteriore parte 850. v.10
Gibbus in inferiore parte, eiusque curatio 843. v. 20
Gladioli medicinales qua forma requirantur, 30. v.20
Glandes ex lana, 230. v. 30

Glandis

Glandis vſus 368.v.20
Glandulæ an in inteſtinis 239. v.30
Glandulæ in cerebro quos morbos excitent, 240.verſic.10.& 241.v.30
Glandula, eiusque conſtitutio in corpore humano 237.v.30. & quàm varia 238. verſic. 1.
Glandularum vſus 423. v.10. ſitus 824.v.20
Glaſti folia vlceribus medentur 901.v.20
Γλȣτὸς caro femoralis 538.v. 20.
Gramiæ ſiccæ vehementem dolorem afferunt 103.verſic.5
Granum Cnidium purgationi inſeruit 549.v.20
Groſſi 707.v.20
Gula quid 234.v.20

H.

HAbena in fractura maxillæ 835.v.20
Habitus corporis Scytharum, 268.v.
Habitus deligatio appenſio& repoſitio in articulorum luxatione 831.v.20
Habitus & deligatio in repoſitione cubiti gibbi 884. v.30
Hæmorrhoidæ, 105.v.30
Habitus iuſtus corporis 868. v.30
Habitus medico conueniens qui, & qualis requiratur 32.v.10
Habituum diuerſitas & differentia 785.v.30
Hegeſiſtrato duo dentes eroſi 1029.v.20
Hellebori vſus in purgationibus 945.v.30
Hemina Æginenſis in medicamento vſitata 481.v.30
Hepar, venarum origo 362. v. 10
Hepatis dolor 504.v.30
Herbæ exiguæ vis 821. v.30. altioris item, ibid.
Herbæ in collibus natæ cur paluſtribus ſolidiores 1157. v. 20
Herbæ quomodo veneno inficiantur à reptilibus 1158. v. 10
Herbarum veneno infectarum notæ 1158.v.20
Herbarum vis ſolidior 1157. v.20
Hermocrates quo morbo obierit 998. v.10
Hermippi morbus 77.v.20
Herniæ puerorum 257.v.10 earumque origo ibid.
Herophon ex febre acuta in delirium cecidit 970. verſic.10
Heropythus Abderitanus quo morbo correptus 1016. v. 10
Hippax in Scythia caſei genus.267.v. 20.& 516.verſic. 30

Hippocrates à Galeno docẽdi modo differt. 939. v.20
Hippocrates ad curationem Democriti Abderam vocatus 1150.v.10
Hippocrates ad Theſſalum filium ſcribit 1172. v.10
Hippo. aurũ ſpernit 1152. v.20
Hippocrates artes, Deorum munera appellat 1151.v.20
Hippocrates caſtitatis custoſtodem vxori ſuæ conſtituit, & cur 1154.v.20
Hippocrates ex morbis quæſtum non fecit 1152. verſic. 20
Hippocrates fortunæ quid quáque in re tribuat 4.verſic.30
Hippocrates ſapientiam diuitiis antefert 1148. v.30
Hippocrates vaticinium medicorum reſpuit 91. verſic. 5. magicis artibus aduerſatur, 248. v.20
Hippocratis Aphoriſmi, ſuccinctam totius operis per octo ſectiones ſeriem, & breuem repetitionem Epilogi loco complectentes 1122. vſq; ad pag. 1146.v.10
Hippocratis, de arte liber quid complectatur 3. verſic. 30
Hippocratis de veratri purgatione liber. 117. v.10
Hippocratis erga patriam amor & pietas 1151. verſ. 20. & 30
Hippocratis de expiationibus magicis ſententia 284. v.30
Hippocratis genus ab Æſculapio, & qui illud deſcripſerint 1186. v.10.
Hippocratis inſtitutio medica quæ 27. v.10
Hippocratis integritas in medendo 1.v.10
Hippocratis Lex medica 2. v.10
Hippocratis libri de fracturis ſeries 931.v.10
Hippocratis prædicta 75. verſic.20
Hippocratis oratio ad aram 1176.v.20
Hippocratis ſalubre conſilium ad Regem Demetrium 1174. v.30
Hippomarathrum & hipposelinum 623.v.20
Hippophaë, 565. v.30
Hippoſthenis morbus 1040. v.30
Hippoſtrati vxoris in Perintho morbus 989. verſic. 30
Hiſtorica variorum vulgarium morborum, affectuum & ſymptomatum, earumque cauſſarum & effectorum breuis enarratio 1080.verſ.10.vſque ad pag. 1116. v.30
Holoconitis ſecundam expellit 684.v.20
Homines craſſi quomodo tenues

nues efficiantur, & contrà, 29. v.10
Homines gutturoſi 841. verſic.30
Homines longioris vitæ 254. verſic. 30. & agreſtes. ibidem, decolores, 256. verſic. 10
Hominis, complexio & corporis conſtitutio per omnium ætatum & annorum tempora 315.20
Hominis interitus qualis 173. v.20
Hominis origo ab ortu & exitu eadem, eodémque ſe recipiens 173. verſicul. 20
Hominis origo de ſententia Hippocratis 172. verſic. 10
Hominis natura 174. v. 1. & an vna eademque, ibidem.
Hominis ſapientia quo tempore deprehendatur 1169. v. 20
Hominum à cæterarum animantium natura differentia 826.v.20
Hominum de ſapientia ſiniſtrum iudicium 1167. verſic. 20
Hominum diuerſitas in exceſſibus articulorum 822. v.10
Homo an ex ſanguine ſolo, ſola pituita, aut ſola bile conſtet 175.v.10
Homo ex quibus elementis conſtet 303.v. 10
Homo bene affectus qui dicatur, 23.v.30
Homo quando calidiſſimus, & quãdo frigidiſſimus exiſtat 180.v.10
Homo quibus modis, & cur non eodem modo vitalis exiſtat 311.v. 20
Hordeacea ptiſana, 374. verſic. 10
Hordeum achilleum 500.verſic. 10
Hordei per linteum excolati vis 365. v.30
Hordei vis & facultas 322.verſic. 30
Horror prægnantium 656. v.20
Horror vnde, & quibus contingat 351.v.20
Horrores ex dorſo, cerebro quid minentur 80. verſic. 20
Humanæ naturæ deſcriptio 1173. v. 20. & inconſtantia, 1167.v.10
Humanę naturę veritas à Democrito inueſtigata 1168. v. 10
Humeri exceſſus quomodo reſtituendus 882. verſic. 10
Humeri exceſſus vnde 882. v.20
Humeri lapſus 817. v. 30. eius repoſitio 818.ver. 10.& 820. v.10

Humerorum dolores quomodo ſanentur, 110.v.10. & quo anno homines inuat,ibid. v.20
Humidi ſpecies quot 183.v. 10. eius
Humiditas è quatuor ſuis ſpeciebus ſimilem ſibi attrahit 502.v.30
Humidi vis & facultas 404. v.30.& 501.v.30
Humor omnis morboſus 513. v. 10
Humorum colores qui 57. v.30
Humorum quæ differentiæ, & facultas eorum quæ, & qui maximè omnium accommodatus córpori humano exiſtat 27. v.10
Humorum prænotiones 58. v.20. & 61. v. 10
Hydropes agros fallunt, & quando 96.v.20
Hydropis cauſæ & generatio 149.v.10.& 152.v.10
Hydropum duæ naturæ, 395. v.10
Hydrops ex fєbre, 279.v.10. & ex flatibus, ibid.
Hydrops ſiccus 137.v.20
Hyemis & æſtatis cauſa, 274. v.20
Hyems pituitam generat 175. v. 20
Hyoſcyamus 618.v. 10
Hypericum herba 662.v.20
Hypocryſtis 607.v.10
Hypogloſſis 464.v.10
Hypoſarcidios hydropis ſpecies 395.v.10

I.

IEcorariæ conſtitutio 991. v.20
Iecorariæ ductus 246.v.
Iecur quomodo conſtitutum in homine 209.v.20
Ieiunium 211. v.11
Ieiunium quibus malum,393. v.30
Ignis ſacer in facie 128. v.3
Imbecillitas ægri animaduertẽda à medico curationem ſuſcipiente 543.v.10
Illiſio vehemẽs pedis oſſium, eiusq́ue curatio 794. v.10
Imminutio carnium in articulorum luxatione 884. & 886.v.10
Imparium dierum efficacia 512.v.20
Imperitia, malus theſaurus, 3. v. 5
Impetiginum curatio 743. v. 20
Impoſtorum curandi ratio 843. v.10
Impulſio cum diſtentione in reponendis & dirigendis articulis 894.v.20.& deligandi ratio ibidem, v.30.
Imus venter,& partes extremę calida delectantur 426. v.10
Inanitio quæ mala homini afferat, 16. v.10

In aqua quid ſpectandum 781. v.30
Indices digitorum ad narium compulſionem accõmodati 838.v.20
Indicia furoris è mãmis 997. v.20
Indicia morborum ex voce & imo ventre 980. v.10
Indicia morborum vnde ſumenda, 22. v. 10.& 361.v.30
Indicia morborum vnde petenda 11. v.5
Indicia mortis ex oculis, quomodo animaduertẽda. 44. v. 20
Indicia mortis ex vulneribus capitis 927.v.10.& v.20.ex facie, ibidem v.30
Indicia recrudeſcentis morbi 890. v.10
Inflammatio ex ſanguinis exſpuitione, 149.v.20
Inflammatio in vlcerib. 900. v.10
Inflammationes in febribus 276.v.20
Inflammationes neruorum 822.v.20
Inſanabilia quæ exiſtimentur 1146. v.10
Inſania correpti quomodo ea liberentur, 70.v.20. vnde deſcendat, 125.v.10.& 127. v.20.eius metus, 134.v.10
Inſaniæ deſcriptio, origo & cauſæ 1170.v.10
Inſaniæ hominum cauſa bilis 1161. v.10
Inſaniæ vehementes vnde & quid dicantur 1151.v.10
Inſania quam mors ſeptimo die inſecuta eſt 192. v. 20
Inſania vnde 154. v.20. & 161. v.10
Inſomnia bonum portendentia & contrarium, 358.v.10
Inſomnia, eorumque operationes 280. v.10
Inſomniorum explicationes ex ſignificatione eorũ 356. v.20.& 357.v. 10
Inſomniorum vis & effectus, 353. v.10. eorum origo & cauſæ ibid. v.30
Inſtrumenta ſanandis hominum corporibus apta qualia eſſe debeant, 28.v. 10
Inſtrumentum ad ſuffitum in vterorũ affectionibus 741. v. 20. ad tentionem pedis loco moti 795. v.10
Interitus an omnibus communis & qualis, 304. v.20.
Interſtitium, 221.v. 38
Inteſtinorũ difficultates mulierum & puerorum, 261. v.30. & 391. v. 20
Inteſtinum in fiſtulam prolapſum 1115.v.10
Inteſtinorum lęuitas 152.v. 30 & 153.v.10
Inunctiones balneis quando præferendæ, & in quibus 317.v. 20
Inuſtio per ferramenta 591. v. 20
Iudicari morbi quando dicã-

tur 529. v. 20. & intra quot dies 531. v. 10
Iudicationes mulierũ ex partu quæ fiant, 54. v. 20
Iudicationes quid 65. verſic. 30
Iugulares venæ 506. v. 10
Iuguli fractura qualis plærumq; accidere ſoleat 828. v. 30
Iugulo fracto, os humeri quomodo reſtituendum 829. v. 20
Iugulum fractum reſtitutum 827. v. 20. eius deformitas, ibidem
Iunctura maxillæ quotuplex 836. v. 10. & 20
Iuſiurandum Hippocratis, 1. v. 10

K.

Καρδιωγμὸς qualis morb⁹ 588. v. 10
Kataplaſmata ad tumores ſedandos in oſſibus fractis 802. v. 30
Kataplaſmata quomodo apponenda 31. ver. 20. & quomodo vulneribus adhibẽda 360. v. 30. eorum vis 540. v. 10
Katochos quid, 81. v. 30
Κατοπτὴρ inſtrumentum ad fiſtularum curationem idoneum 908. v. 30
Κέδματα, 269. verſ. 20. quod genus fluxionum, ibidem. Scythis cur peculiare, ibidem. verſ. 30. quomodo eis medeantur, ibidem. verſ. 30
Κέδματα oculorum affectus 405. v. 30
Κλεῖθρον angina 463. verſic. 10
Κνήμη os tibiæ anterius 946. v. 10
Κοχλώνη quid 1039. verſicul. 10
Κορώνη cubiti proceſſus 880. v. 20
Κόρωνον acutis oſſis proceſſus in brachio 941. v. 30
Κοτυληδόνες quid græcis ſignificent 1135. v. 20
Labores & exercitationes corporum 335. verſ. 20. eorumque vis, 337. verſicul. 30

L.

Labrum contractum 131. v. 20
Lac aſininum bibitum 688. v. 30
Lac caprillum potu exhibitũ 1114. v. 20
Læſio ex ſorbitione hordeaceæ priſanæ 374. v. 10
Lachrymæ an oculis conducant, & quando, 408. v. 20
Lachrymæ in morbis ſponte ſua oborientes quid portẽdant 1130. v. 10
Lachryma populi nigræ 699. v. 10
Lac mulierum 675. v. 20

Lac

Lac multa aqua perfuſum quale medicamētum 1103. v. 10
Lactis aſinini vſus, 395. v. 10. & 538. v. 30
Lactis exhibitio in quibus morbis mala 1136. v. 30
Lactis generatio & augmentum 658. v. 20
Lapilli in vrina 180. v. 30
Lana ne, an linteo in vulnerum curatione vtendū 808. v. 10
Larynx 242. v. 30
Laſani vſus inuſitatus 224. v. 10
Laſer in Ionia & Peloponneſo nullum, in Libya ſponte cur producatur 503. v. 10
Laſeris ſuccus, 331. v. 1
Lateralis morbi indicia & prænotiones, 143. verſ. 20. & 144. v. 10. 20. 30.
Laterales morbi varij & diuerſi ortus 467. verſ. 30. & 468. v. 10. 20. & 469. v. 10. & 471. v. 10
Lateralis morbi curatio 410. v. 20
Lateralis dolor cum bilioſis ſputis quid ægris annūciet 82. v. 30. & 149. v. 10. 20. 155. v. 7
Laterum dolores quod ſedimentum habeant 164. v. 10. & qualem vrinam 165. verſ. 10
Laus medicinæ 1. v. 10
Leguminum facultas in victus ratione 325. v. 10
Lepræ & impetigines an & qua ætate ſanandæ, 112. verſic. 10
Lethales morbi vnde oriantur, 389. v. 20
Lethalium vulnerū ſigna 415. v. 20
Lethargici quomodo affecti ſint, 121. v. 30
Lethargus morbus 488. verſic. 20
Leuitates inteſtinorum, 105. v. 10
Leucophlegmatia, 154. verſic. v. 10
Lex Hippocratea 1. v. 10
Liberæ artis, libera opera eſſe debent 1151. v. 30
Lienes magni quid denotent, 109. v. 30
Lienis morbus 153. verſic. 20; conſtitutio, 209. verſicul. 30
Linamentorum apponendorum vſus qui, 31. verſicul. 20
Linguæ colores quæ iudicationes ſequantur, 74. verſicul. 5. & 130. verſicul. 30
Linguæ tremulæ inſtabilem mentem indicant 76. verſic. 30
Lingua ex reſiccatione denſa & aſpera quid portendat, 75, v. 20
Lingua ſemper ſicca permanſit 1108. v. 20

Lintei vſus in vulneribus curandis 808.v.10
Lippitudo, 130.verſ.10. mortis nuncia, ibid. vnde eueniat, 254.v.10
Lipyria febris quæ, 67. v. 20
Lipyria 458. v.10
Liuidus morbus 483. v.20
Liuores in febre mortis nuncij 116. v.30
Lobi ſummitates pulmonis dicti 930. v.30
Locorum in homine conſtitutio 400.verſ.10.vſque ad pag. 424
Loco ſuo motum os quomodo reſtituendum 792.v. 20
Locus ægrotis qualis eligendus, 43.v.30
Locus regionis an & quando mutandus 178. v.20
Lomentum priſanæ 700.v.30
Lõga corporis ſtatura in quibus laudetur 1123. v. 20
Lucta & frictio homini quid conferant 335. v.30
Lumborum contenſio 138. v.30
Lumborum dolor cum æſtu quid importet 78. v. 20.& 136.v.10.& 137.v.20.30.& 138.v.10.20
Lumborum & inferiorũ partium dolores cuius ætatis hominibus exitiales, 53. v. 10
Lũbrici an pariant, & quomodo ex humano corpore erumpant 521.v.20
Lumbrici an mortem inferãt 522.v.10
Lumbrici cum puero in vtero exiſtente nati 520.v.30
Lumbrici lati & rotundi 520. v. 30
Lumbrici rotundi ab ęgrotis eiecti quid denotẽt. 48. v. 10
Luxatio articulorum an claudicationem inducat, &, cuius ætatis homines infeſtet 887.v.20
Luxationes in cubiti flexu 813. v.20.
Luxationum in priorem ſtatum repoſitio 865. v.30
Luxatio pedis & eius curatio 890. v. 20
Luxatio vulneratæ cutis 890. v.30
Lychni extincti odor quibus gratus 583.v.30

M.

MAchinæ fracturis quando adhibendæ 806. v.20
Macrocephali, 264.v. 20. eorum origo, ibid.
Macula in facie mulieris prægnantis 758.v.20. quomodo Græcis dicta, ibid.
Madefactionis vis 424. verſic. 10
Mador circa frontem 105.verſic.10
Magneſius lapis 566.v.10

Magorum, expiatorum, circulatorum & arrogantium oſtentatorum impius conatus in curando morbo ſacro, 283. v.10
Mala ex auaritia prouenientia 1165. v. 30
Malagmata à medicis quomodo adbibenda, 35, v.20
Malagmata 881. v.30
Malicorium 646. v.10
Malignitas & pernicies ex ſanguinis è naribus eruptione 86. v.5
Mammæ mulierum quando attollantur & expleantur 196. v.20
Mammæ turgidæ & magnæ ad concipiendum & alendum partum probantur, 106. v.10
Mammæ vnde 241. v.30. cur mulieribus laxæ & molles 242. v. 10. earum extenuatio 649. v.10. & 663. v.10
Mandragoræ radicis vis 417. v. 10
Mandragoræ radix in alui & inteſtinorum prolapſis validum medicamentũ præſtat 912. v. 10
Mane deambulandum, 342. v.10
Manus diſtinctio ab Hippocrate tradita 938. v.20
Manus & pedis an eadem cõſtitutio 942. v.30
Manus poſt deligationẽ collocatio 939. v.30
Manus tractatio in fractura 787. v.20
Manus tremulæ cum capitis & ceruicis dolore quid importent, 82. v.20
Manuum deligatio & extenſio in fractura 785. v. 20. & medicorum in hoc diuerſa opinio 786. v.20
Manuum frigus quid portendat 47. v.10
Manuum palpitationes quid indicent 69. v.20
Manuum tractatio in morbis 435, v.20
Manuum vſus in repoſitione 893. v.30
Maris procreatio quomodo adaptanda 230. v.10
Maris & fœminæ in complexione differentia, 316. v. 20
Marrubij vſus in vteri affectibus 763. v.10
Maſſæ ignitæ in vrinam iniectæ 723. v.10
Maſculi generatio quomodo fiat, 312. v.20
Mas quãdo præſumatur, 106. v. 30. & quando fœmella, ibidem
Maſticatorij muſculi 833. verſic. 20
Maxillę emotio 833. v.10; eius cauſæ ibid.
Maxilla fracta 834. v.20; eius
Maza cui offerenda, 297. v. 10. &, quo anni tempore proponenda, ibid. verſic. 20

Maza non ſubacta 319. verſic. 10
Meconij ſuccus 613. v. 20
Medicamenta arida ad vlcera 904. v. 30
Medicamenta bene olentia, & graueolentia, 422. verſic. 20
Medicamenta calida liquata in alui prolapſu & inteſtinorum rectorum inflammatione cataplaſmate applicanda 912. v. 20
Medicaměta capitis male affecti 455. v. 20
Medicamenta conceptionis 623. v. 30
Medicamenta cruentorũ vulnerum 841. v. 10
Medicamenta emollientia quo anni tempore vlceribus adhibenda 905. verſic. 30
Medicamenta emolliẽtia 230. v. 20
Medicamenta feliciter ſuccedentia 433. v. 30
Medicamenta fluorum vterorum 706. v. 20
Medicamenta fœtum eiicientia 606. v. 10
Medicamenta in nares infuſa 475. v. 30
Medicamenta in potu exhibenda 533. v. 10
Medicamenta liquida ad vlcera 904. v. 10
Medicamenta menſes producentia 606. v. 10
Medicamenta morborum per inſomnia denunciatorum 356. 357. 358. & 359. verſic. 30
Medicamenta nocturno tempore exhibenda 501. verſic. 20
Medicamenta partum efficiẽtia & promouentia 680. v. 20
Medicamenta per ſpongiam in anum detruſa 493. verſ. 10
Medicamenta puerperæ 606. v. 20
Medicamenta purgantia 472. v. 30
Medicamenta recentia ſiccãtia 903. v. 10
Medicamenta refrigerationis 501 v. 10
Medicamẽta roborantia 544. v. 10
Medicamenta ſubdititia vehementer purgantia & ſecundas eiicientia 692. verſic. 10
Medicamẽta ſurſum & deorſum purgantia 472. verſic. 30
Medicamenta valentia 420. v. 20
Medicamenta vlcerum varia 902. v. 10
Medicamenta vteri ad coxendicem obuerſi 602. verſic. 30
Medicamẽta vteri auerſi 422. v. 20

Medicamenta vterum purgātia 687.688. 689. & 690. v. 10
Medicamentis valentioribus qui indigeant 256. verſicul. 30
Medicamenti vis, 420. verſic. 10
Medicamentorum diſtinctio vnde capienda 987. verſic. 10
Medicamentorum & curationum morborum mulierum ſuccincta repetitio 697. v. 10
Medicamentum adſtrictionis 417. v. 10
Medicamentum auriū ex metopio ſubactum 406. verſic. 10
Medicamētum calculi in virgine 624. v. 30
Medicamentum cōuulſionis 417. v. 10
Medicamentū deorſum purgans 412. v. 10
Medicamentum exurens 697. v. 20
Medicamentum Indicum 733. v. 10
Medicamentum in febre ſingultuoſa 390. v. 10
Medicamentum in morbis acutis, 387. v. 10
Medicamentum in pulmonis inflammatione 391. verſic. 20
Medicamentum lachrymam ciens 407. v. 10.
Medicamentum mœrore cōfectorum de radice mandragore 417. v. 10
Medicamentum oculorum in morbis acutis 398. verſic. 10
Medicamentum purgans ex veratro 397. v. 30
Medicamentum ſurſum purgans 715. v. 30. & deorſum, ibidem
Medicamentum vlcera purgans, & ſiccans 902. verſic. 30
Medicina an fortuna indigeat 421. v. 10
Medicina ars firma, 421. verſic. 10
Medicina encomium, 2. verſic. 10
Medicinæ finis, 13. v. 10
Medicinæ in bello vtilitas 1180. v. 10
Medicina & diuinatio quam cognationem habeāt 1158. v. 30
Medicina in corporibus humanis quid præſtet, eiusq; cum ſapientia collatio 1173. v. 10
Medicina qualis ars, & à quibus ſic dicta, 273. verſicul. 10
Medicina quid, & eius officiū 4. v. 20
Medici imperiti hiſtriones imitantur, 1. v. 20
Medici culpa in quo ſpectetur 531. v. 20

Medici obſeruatio peſtis graſſantis tempore 1010. v. 10
Medici officium 272. v. 10
Medici officium in curatione ſuſcipienda, ex ſententia Democriti 1169. v. 10
Medici ſæpe falluntur, & in quo 666. v. 10
Medico in medendo quæ attendenda, 18. v. 20
Medicorum imperatis parêre quid vtilitatis afferat ęgrotantibus 6. v. 20
Medicorum imperitia 853. v. 10
Medicorum ineptitudo 842. v. 30
Medicorum in exercitatione & vſu neceſſaria ſcientia 823. v. 10
Medicorum ligneum inſtrumentum ad extenſionem oſſium fractorum & elapſorum 871. v. 20
Medicorum in magna vrbe medicinam factitantium inſtrumentum in repoſitione articulorum 796. v. 10
Medicorum inſcitia 808. verſic. 20
Medicorum prudētia in quo ſita ſit 9. v. 30
Medicorum ſcientia 822. v. 30
Medicum ſigna omnia prædicere oportet 97. v. 20
Medicum philoſophum quæ dedeceant 41. v. 30
Medicus aërem, ſitum loci, aquam, terram & victus rationem in conſiderationem adhibere debet 252. v. 10
Medicus an à morte euaſuros & morituros homines ægros indicare poſſit 43. verſic. 30
Medicus ad ægrotum ingrediens quomodo ſe gerere, & quibus præparatoriis cinctus eſſe debeat 36. v. 10
Medicus an gratis curationē ſuſcipere teneatur 39. v. 20
Medicus anni tempora in cōſiderationem adhibere debet 252. v. 10
Medicus Hippocratæus qualis eſſe debeat 27. v. 10
Medicus Hippocratæus quibus animi & corporis dotibus pollere debeat 28. v. 10
Medicus in exigenda mercede quid obſeruare debeat, 39. v. 10
Medicus naturalis vnde dicatur & quomodo ſe gerere debeat 767. v. 20. & in quibus falli ſoleat 846. v. 20
Medicus philoſophus in quibus Deo ęqualis iudicetur. 34. v. 5
Medicus quid in curatione ægrorum plebeiis committere poſſit 37. v. 10
Medicus quid in partibus humani corporis obſeruare teneatur 27. v. 10

Medi-

Medicus ſæpe ſapientia ſua fallitur 785.v.10.& qui ſint, ibidem

Medulla dorſalis è cerebro 208.v.10

Melanthium 622.v.30

Melidæ morbus 976.v.30

Meliceris 111. v. 20

Mellis vis & efficacia 328.v.30

Membranæ cerebri 400.verſic. 20

Membranæ oculorum 400. v. 20

Menſes conſpicui 734.v.10

Menſes intra quot dies ſanis & fœcundis mulieribus procedere ſoleant 636.v.10

Menſes mucoſi, 423. v.20

Mens humana vbi ſita, 236.v. 30.eius alimentum ibid.

Menſium profluuium quibus facilè quibusq; difficulter prodeat 630.v.10

Menſium bilioſorum in muliere ſignā 637.v.20

Menſtruæ purgationes mulieres ſæpe fallunt 203.v.20

Menſtrua quomodo paranda 229.v. 10

Menſtrui tempus 3. dierum breuiſſimum dictum 222. v.8

Mercurialis ſemen 606.v.10. & 662.v.10

Meſenterium 247.v.10

Metonis morbus 972. v.30

Μικρόφυλλον Partheniũ quale medicamentum 903. verſic. 30

Mictionis cruentæ ſuppreſſio 134.v.10

Miſy in peſſo puerperij purgamentis adhibetur 680. v.20. & 681.v. 20

Milij natura & vis 369.v.20

Miſy præparatum 698. v.20

Modus reponendi optimus 819.v.30

Mæotis palus Aſiæ atque Europæ terminus, 264. v.10

Molitio per vectes 809.v.10

Molitio per vectem in articulorum fractura lapſu, aut exceſſu 871.v.30

Μώλωψ vibex 944. v.30

Morbi acuti qui: eorumque efficacia 364.v.30.& 365. v.10

Morbi ad mortem vſque comitantes 483.v. 20. & 484. v.30

Morbi, affectus & ſymptomata ſecundum anni tempora 1022.v.10

Morbi annorum temporibus & variationibus diſcernũtur 62.v.[illegible]

Morbi capitis ex cerebro 45[illegible]. v.10.& 20

Morbi cauſa & victus [illegible] cur à medico ob[illegible] 177.v.20

Morbi comitialis [illegible] deſcriptio, [illegible].20.

Morbi connati qui [illegible] 95. v.30

Morbi craſſi 86. v[illegible] vnde oriantur & qu[illegible]ore,

ibidem & 587. 588. & 589.
Morbi ex anni temporibus, 261. verſic. 20. & 262. verſic. 10
Morbi ex capite orti 454. verſic. 20
Morbi ex mala collocatione & ſitu peſſimo ciuitatis 255. v.10.20
Morbi ex quatuor humorib⁹ 501. v.30
Morbi ex ſyderũ ortu, 263. v.10
Morbi hora animaduertenda 1078. v.20
Morbi in Æno 992. verſic. 30
Morbi inter ſe ſimiles 537. v.10
Morbi laterales ſicci, 495. verſic. 20. in dorſo ibidem, verſic. 30. eorum curatio, 496. v.30
Morbi longitudinem quæ denuncient 1144. v. 20
Morbi patrij, 253. v.20
Morbi puerorum à 7. anno ad 15. qui 53. v.30
Morbi qui facilè ſoluuntur, quo anni tempore gignantur 978. v.10
Morbi quo anni tempore homines occupent, 176. verſic. 10
Morbi quomodo ſe prodant 302. verſic. 30. & quo anni tempore, 314. verſ. 30. & 315. v.10
Morbi quotuplices, & quam varia morborum genera. 8. verſ. 10.
Morbi regij curatio 539. verſic. 20
Morbi regij quatuor; eorumque curationes 577. verſic. 10. &. 30. & 578. 579. verſic. 10
Morbi vagantes & palantes 933. v.10
Morbo ſacro ſeu comitiali correpti an ſanari poſſint, 89. v.10
Morborum, affectuum & ſymptomatum variorum prænotiones, ſigna & effecta 1056. v.20. & 1057. 1058. v.20
Morborum cauſæ vnde diiudicandæ 1. v.30
Morborum differentiæ ex alimento 361. verſic. 20. ab ætate & tempore 438. verſic. 30
Morborũ diſtinctiones quæ, & vnde ſumendæ 72. verſic. 5
Morborum & affectuum variorum, enumerationes 1080. v. 10
Morborum muliebrium cauſa 421. v.20
Morborum origines 430. v. 10. & 510. v. 30
Morborum 14. ægrotorum deſcriptiones 968. verſic. 10
Morborum remedia à quibus inuenta 8. verſicul. 20

Morbo-

Morborum tria principia 515. v.20
Morborum varia genera affectus, & ſymptomata in Perintho 985. verſicul. 30
Morborum vulgarium varia genera in diuerſis hominum affectib⁹ animaduerſa 1031. 1032. 1033. verſic.10
Morbum crudum quæ indicent, 49.v.10
Morbum regium quæ prænuncient 88.v.5
Morbus comitialis quæ ſigna & prenotiones habeat 124. v.20
Morbus comitialis vnde, 86. v.10
Morbus coxendicum 589. v.30
Morbus decimoquarto anno rediens, 454.v.10
Morbus ex abortione 663. v.10
Morbus ex inſomniis quomodo prænoſcendus 354. v.10.30
Morbus ex pulmone 436.verſic.10
Morbus ex quo originem capiat 273. v.20
Morbus ex viſi ſpectri terrore 587.v.20
Morbus hepaticus 571. v. 10. alius 572. verſ. 20. & 573. v.30
Morbus intra quod tempus circumſcribatur 455. verſic. 10
Morbus lateralis cruentus, 497. v.30. eiusque curatio, ibid.
Morbus lateralis vnde 529. v.20
Morbus lienis primus 574. v.10. alius 575. verſ. 10. alius ibidem, verſ. 20. alius 576. v.10
Morbus mulieris in puerperio, aut menſibus euntibus cum viro condormientis 596. verſ. 10. eam intra 21. diem perimens 653. verſic. 30
Morbus niger 485. verſicul. 30. alius 486. verſicul. 10
Morbus pituitoſus 484. verſ. 20. ex pituita alba, ibidem.
Morbus poſt duodecimum annum reuertens 564. verſic. 10
Morbus quando annuus futurus videatur 177. verſic. 10
Morbus quo tempore decreſcere ſoleat 964. verſ.20 & 965. v.10
Morbus regius 155.v.6
Morbus regius quãdo lethalis, 391. v.30
Morbus regius, 74. verſic. 20. & 465. verſicul. 30. alius, ibidem & 476. ver. 30

Morbus reuerſionem faciens 555.v.10. nouem annos durans 568.v.10
Morbus ructus ciens 483. verſic.20
Morbus ſacer cur dictus 281. v.20
Morbus ſacer 279.v.20
Morbus ſacer quomodo olim curatus ſit 282. v.10
Morbus ſacer vnde oriatur 280. v. 10
Morbus ſyderationem faciẽs 486 v.30
Mores hominum quem ortũ habeant 272.v.30
Mores hominum ſuperbi vnde ortum trahant, & quibus hominibus peculiares 272.v. 20
Morituros quæ ſigna præcedant 69.v.20
Mors à medicis an prædici poſſit 996.v.10
Mors ex alui repẽtina proruptione 126.v.10
Mors ex anginis 142.v.10
Mors ex murium dolore 457. v.10
Mors ex bilioſo purulento ſputo 145.v.10
Mors ex cerebri ſyderatione 126.v.30
Mors ex connatis homini deficientibus 176.v.30
Mors ex deſipientia cum difficultate ſpirandi 118.v.20
Mors ex dolore faucium 133. v.30
Mors ex dolore pedis 973.verſic.30
Mors ex eruptione ſanguinis & nigris deiectionibus 86. v.10
Mors ex faciei corruptione ſignificata 129. v.10
Mors ex febre acuta 976 verſic.10
Mors ex febre quomodo prænoſcatur 52.v.10
Mors ex febre tertiana 120. v.10.
Mors ex fluore nimio vteri 705.v.10
Mors ex graueolentibus deiectionibus 128.v.10
Mors ex hepatis morbo 571. v.20
Mors ex inflammatione pulmonis 147.v. 10. & 449. v.10
Mors ex lateris dolore 117. v.10
Mors ex linguæ tremore 131. v.10
Mors ex melancholicis affectibus 110.v.10
Mors ex morbo laterali 144. v.20.& 449.v.30
Mors ex oris ventriculi dolore 136. v. 10
Mors ex peruerſione oris, aut naſi 117.v.10
Mors ex puris per aluum deiectione 149.v.30
Mors ex recidiuis in partu 158. v.20
Mors ex rigore & perfrictione, ca-

ne, capitisque dolore 112. v. 20.& 113. v. 30. & 114. verſic. 5. 10
Mors ex ſedis dolore 117. verſic. 10
Mors ex ſpiratione frequenti 133. v. 10
Mors ex ſpumantis ſanguinis exſpuitione 148. v. 10
Mors ex ſtercoris deiectione in pulſatione violenta 142. v. 30
Mors ex ſuppurationibus ab hepatis vſtione ortis 151. v. 20
Mors ex tabe 150. v. 20
Mors ex tuberculis ad aures 128. v. 20
Mors ex tumore 116. v. 20
Mors ex variis affectibus & ſymptomatibus in Thaſo 985. v. 20
Mors ex variis affectibus & ſymptomatibus in Perintho quem ſexum affecerit 968. v. 20
Mors ex vehementi pulſatione 142. v. 30
Mors ex vocis defectu 117. v. 20
Mors ex vomitu rubro 161. v. 30
Mors ex vulneribus capitis variè & inæqualiter contingit 918. v. 10
Mors hominis propinqua & imminuens, vnde prænoſcenda 44. v. 10
Mors repentina vnde 86. v. 10
Mors ſecundum Hippocratem vnde 206. v. 20
Mors ſenum ex ſuppurationibus 150. v. 7
Mortis periculum ex morbo 355. v. 10
Mortalitas cõmuni ſorte hominibus obtigit 1149. verſic. 20
Mors tertio, quinto, aut ſeptimo die ſuperueniens, 452. v. 10. & 30
Motio fœtus in vtero 195. verſic. 30
Motionis articulorum indicia 814. v. 10
Mucus 210. v. 10
Mucus & ſaliua repletionem arguunt, & quomodo abigenda 343. v. 30
Muliebrium purgamenta alba, 158. v. 20
Mulier capitis grauitate laborans febre periit 1029. v. 30
Mulieres an, & quando podagra laborent 1139. v. 10. neque puer, ibid.
Mulieres conceptione fœtus ſæpè falluntur, &, quæ ſit ratio, 203. v. 10
Mulieres conceptui idoneæ, quæ, & quæ minus, 106. v. 10. 20
Mulieres & virgines in magno morborum numero incolumes reſeruatæ, &, quibus ex cauſis 964. verſic. 10

Mulieres ex corporis habitu diſtinguuntur 196. ver. 10
Mulieres fœcundæ quib. terrarum partibus exiſtant, 255. verſic. 30.
Mulieres infœcundæ non olent 760. v. 20
Mulieres infœcundę quomodo reddantur 723. verſicu. 30
Mulieres mente glabræ 195. v. 10
Mulieres quomodo, ſi antè nõ fuerint, puerperæ efficiendæ 646. v. 10
Mulieres ſanæ ex coitu euadunt 184. ver. 10
Mulieres Scythicæ ſupramodum fluxæ 268. v. 30
Mulieres ſeniores quib. morbis obnoxiæ magis quàm iuniores 725. v. 10
Mulieres ſteriles & claudæ an vteri morbis obnoxię 600. v. 20.
Mulieres viris lõge humidiores 190. verſic. 8. & quando concipiant fœtum, ibidem.
Mulier ex partu tumida, ſanata, & quib. remediis 1040. v. 10
Mulieri barba enata, & quam ob cauſám 1080. verſicu. 20
Mulieribus claudicatio vnde, 190. v. 20
Mulieri cur coitus neceſſarius 184. v. 10
Mulier in cyzico gemellas enixa pleuritide periit 1019. v. 20
Mulieris in coitu voluptas 183. verſicu. 20. an cum viri conferenda ibid. 30. & quando deſinat ibid.
Mulieris interitus ex conceptione 708. v. 30
Mulierum affectus varii mortis cauſæ 1003. verſicu. 20.
Mulierum concipere deſinẽtium, medicamenta 226. v. 20
Mulierum & virginum morbus 107. v. 30
Mulierum iudicationes ex partu quæ 54. v. 20
Mulierum prægnantium & vterum gerentium prænotiones & ſigna 1135. verſicu. 20
Mulierum, purgamentis euntibus cum viro condormientium damna 596. verſic. 10
Mulierũ purgationes in partu 192. v. 10
Mulierum victus ratio 300. v. 30
Mulierum viſiones nocturnæ 593. verſ. 10 earumque in ætatibus differentię & corporum conſtitutio 594. verſicu. 10
Mulierum vterum gerẽtium ſigna 58. ver. 30. & 59. verſic. 10

Mulſa

Mulſa epota horrorem & anxietatem ſuſtulit IIII. verſicu. 10
Mulier voluuli caſibus appetita defuncta eſt 1003. verſic. 10
Mulſa, & eius vis 377. verſicu. 20
Murmur circa pręcordia quid deſignet 1131. v. 20
Muſcerda 686. v. 10
Muſculi ſoporem altum inuehentes 834. v. 20
Muſculorum affectus qui & vnde 934. v. 10
Muſculorum ſubſtantia 933. v. 30
Muſculus marinus 661. v. 20
Muſtelæ cubitus 856. v. 20
Muſtum 328. v. 20
Mutationes quando fieri debeant, 370. verſi. 30. quando periculoſæ 376. verſicu. 10.
Mutationes temporum annorum 270. verſicu. 30. earum effectus, ibidem. & 271. v. 10
Mutationum in hominum corporibus vis 266. verſicu. 10
μυπεωτὸν quale medicamentũ 422. v. 10

N

Nabes aqua in aere 199. v. 30.
Nares in febricitantibus qualia ſigna edant 92. v. 30
Nares ſimæ vnde 837. verſi. 10 earum curatio, ibid. v. 30. & 839. v. 20
Narium rubores quid indicẽt 129. v. 20.
Narium ſtillatio in phreniticis 75. v. 20
Naſi curatio momento perficitur 880. v. 10
Naſi fractura 836. v. 30
Nates prominentes & femora introrſum obtorta 887. ver. 10
Naturæ humanæ cognitio cui potiſſimum neceſſaria 24. v. 10
Naturæ humanæ perfecta cognitio vnde haurienda 24. ver. 10
Natura non ſolum roboris, ſed etiam motus rationem habuit 95. v. 30
Natura Scytharum fœcunda non eſt, & cur? 268. v. 30. & 269. v. 20
Neceſſitasis diuinę vis & effectus 304. v. 20
Nerui craſſi ex cerebro quot 246. v. 30
Nerui ad vnamquamque coſtam diriguntur 892. verſicu. 30
Nerui an ignem ferre poſſint 825. v. 20
Nerui ſolidi 207. v. 10. eorum generatio ibid.
Neruorum diſtentio vnde 73. v. 20. quæ lethalis & quæ minus ibid. 30

Neruorum origo, 306. inflãmationes 822. v. 10
Neruoſa & glutinoſa cur difficulter alentur, 308. verſic. 10
Netopum 230. v. 30
Nicanor tibicinarum metu affectus, tibiarũ ſono turbatus de nocte illum ſuſtinere non potuit 1053. verſic. 10
Nicodemi Abderienſis morbus, eius affectus, & ſymptomata 1016. v. 20
Nigra per inſomnia viſa morbos denotant 358. v. 20
Nigrities oſſium & denudatio 868. v. 20
Nitrum Ægyptium 571. verſic. 10
Nitrum rubrum 643. v. 10
Nodus & filum in homine 779. v. 10
Nomades in curribus habitant 267. v. 10
Nomæ ad vlcera depaſcentia quale medicamẽtum præbeant 905. v. 10
Nomæ maximè lethales ſunt 100. v. 20
Nomæ ſerpentes, quomodo Græcis dictæ 100. v. 30. & quid ſint, ibid.
Non entium nulla cognitio, 4. v. 5.
Notę de vtilitate & noxa vini, 377. v. 10
Numenij filij morbus 81. verſic. 10
Nubeculæ in vrinis quid importent 49. v. 20
Nyctalopes vnde nomen ſortiti 1036. v. 10
Nyctalopes qui & vnde ſic dicti 109. v. 10. & quib⁹ morbus iſte peculiaris, ibidem, v. 20

O.

Obſeruationes in victus ratione, 396. v. 10
Obſeruationes in morbis diei & noctis 1.02. v. 10
Obſeruationes medicæ, 431. 432. & 433. v. 10. in imbecillis ægris 543. v. 10
Obſeruatio peſtis tempore 1010. v. 30
Occaſio à quibus obſeruanda ſit, 37. v. 20
Occaſio medicorum 420. verſic. 10
Ocium eiuſque efficacia 333. v. 20
Ocium cur deteſtandum & fugiendum 32. v. 20
Octimeſtris partus 217. verſic. 30
Octo ægrorum affectus eorumq; cauſæ, ſymptomata & intermiſſiones 968. v. 10
Oculi duri in prægnantibus quid denotent 716. v. 30
Oculi peruerſi in prægnantibus quid importent 658. v. 10

Oculi fixi & immoti in conuulſione quid denotent 85. v.30
Oculi gramioſi qui dicti, 102. v. 20
Oculi grandiores in homine quid deſignent 996. v.10
Oculi hebeſcentes & obtuſi improbandi, & cur 78. v.30
Oculi obſeratio aut perfractio quando mala 81. verſic. 20
Oculi rubicundi in prægnantibus 657. verſ. 30. peruerſi 6,8. v.10. duri 7,6. v.30
Oculis noxiã afferentia 1049. v.30
Oculorum curatio in initio adhibenda 773. v.30
Oculorum curatio 407. v.10
Oculorum dolores quam curam requirant 1052. v. 30
Oculorum hebeſcentia, vnde 130. v.20
Oculorum lachrymæ & dolores, 699. eorum curatio, ibid. v.20
Oculorũ lachrymæ quomodo ſedandæ 428. v. 10
Oculorum lachrymę vnde, &, quomodo ſiſtdẽæ 776. v. 10
Oculorum nigrorum affectus qui, & quibus peculiares 1072. v. 20
Oculorum peruerſio cum rigore pernicioſa 81. v.30
Oculorum ruptiones an ſanari poſſint & reſtitui 103. v.20
Oculorum vſtio 774. v. 30
Odores quæ ſigna in ægrotãtibus edant 92. v.30
Οἰδήματα, 175. v.30.
Oeſypum capræ 745. v.30
Officia Hippocrateæ familiæ in Athenienſes collata 1181. v. 10
Officina medica, quæ inſtrumenta habeat, 30. v. 30. & 776. v. 10
Officium medici in quo verſetur 776. v. 20
Olera in victum quæ adhibẽda, 328. v. 30 & 329. v.30
Olerum agreſtium facultas 330. v. 10
Olerum varia genera diuerſæ efficaciæ 330. v.10
Olei vis 335. v.10. quando & in quibus morbis adhibendũ 395. v. 10
Oleum in vlcerib⁹ quale medicamentum præſtet 899. v.10. & 20
Oleum Platęenſium 678. verſic. 10
Omentum procidens, 156. v. 30
Ὄνισκος lignum rotæ putealis 947. v. 20
Ophthalmica medicamenta 698. v. 10
Opiſthotonos qualis morb⁹, 73. v.30, vnde oriatur, ibid. & 492. v. 10
Opportunitas temporis in curando, 432. v. 10. dierum & anni partium, ibid.

Opſonia in vict⁹ ratione, 298. & 299. v.01.20
Opſonia in victus ratione, eorumq; qualitas, & quo tempore balneo abſtinendum in victus ratione, 298.v.10. & an vomitiones tum temporis comperant, ibid.
Opſonium in articulari morbo 566.v.30
Optimus docendi magiſter manuum vſus, 273. v. 10. & quid cum medicina, & in curandis morbis & diſcernendis eorum affectibus commune habeat, obſeruandumq; ſit, ibid.
Ordo in corpore humano 304 v.30. & quomodo alimentum aſſumat, 205.v.20
Oris collutio 462. v.10
Oris collutio ex quibus herbis præparanda, & qualis collutio adhibenda, ſi ſaliua retineatur 462.v.10
Oris collutio in expurgatione ſaliuæ, & an morbus ex retentione ſaliuæ lethalis exiſtat 462.v.10
Oris ex palato diſceſſio 895. v. 20. & quæ præfractionis notæ & curationes exiſtāt, ibid.
Oris labrum recuruum 228. v.10. eius medicamentum ibid. & an menſes ei reſpōdeant genituramq; concipiat, & an medicamentum infra aut ſupra adhibendū, ibidem
Oris vētriculi dolor, quid importet 80.v.20
Oris peruerſiones quomodò reponi debeant 110. verſ. 5
Orbes ex corio Ægyptio conſuti 87.v.10
Orthopnœa, 367. v.30
Ortus & interitus hominum qualis, 303 v.30. eius cauſæ & originis variæ opiniones &, quæ ſanior exiſtat, ibid.
Os capitis 916. v.30
Oſcitationes quid indicent 279.v.20
Os eminens quando præcidendum 810. v.30. & quod minus, ibid.
Os femoris breue redditum & quomodo 860. v.20
Os loco motum 792. verſ. 20. quomodo reſtituatur, ibidem.
Os perfectum quid denotet 1138. v.30
Os ſectione diſparatum cui paſſioni ſubiectum. 126. v. 30
Oſſa diſtantia quomodo colgenda 783. v.20
Oſſa diſtantia vnde cognoſcantur, & quomodo articuli colligandi 783. v.30
Oſſa diſtenta quomodo componantur 797. v.20
Oſſa elephantum leonum & reliquorum generoſorum animalium plena ſunt 953. v.10

Oſſa fracta eminētia 808.v.30
Oſſa fracta febris quo die inſequatur 1095. v.20
Oſſa homini quid præbeant 247.v.10
Oſſa in cubiti flexu 813. v. 10. quomodo reſtituātur, ibid.
Oſſa quando breuiora fiant 884. v.10
Oſſa recondita mortem afferunt, & quando 865. v.30
Oſſa ſuis ſedibus non integrè reſtituta 796.v.30. difficulter ſanantur 801.v.30
Oſſis capitis colliſio è caſu de loco ſublimiori 921. v. 10
Oſſis capitis colliſio ex caſu è loco complanato in molliꝰ quiddam; & quæ curatio adhibenda, ſi telo talis colliſio contingat 921.v.20
Oſſis capitis fractura aut fiſſura quomodo animaduertenda 156.v.20
Oſſis fractura quod remediū requirat 919. v.30
Oſſium augmentum & imminutio 855. v.20
Oſſium corporis humani numerus, 242. v.20
Oſſium generatio & excauatio. 193. v. 30. & 207. v.20. conſtitutio 306. v.20
Oſſium fractura quomodo ſananda 934. v.20
Oſſium magnorum & paruorum curatio intra quot dies perficiatur 943. v.20
Oſſium ſubſtantia terrea 934. verſ.20
Ouorum volucrum vis & efficacia 327.v.30. & cur validū animalis generationē habere dicantur, ibid.
Ouum gallinaceum ad fœtū in vtero quomodo ſe habeat 202.v.20
Ὀξυγλυκύ, quid aqua mulſa acida 890.v.10
Ὀξυγλυκές, quid 794.v.30. & 778. v.20
Oxymeli 378.v.30

P.

PÆonia remedi Abderitani ab Hippocrate ad Democriti inſaniam propulſandā expetunt 1151.v.10
Palpebræ an ſectionem, & quando ferre poſſint 775. v.30
Palpebræ oculorum ſcabie laborantes 775. v.20. & qualem lippitudo curationem requirat, ibid.
Panis calidi vis & efficacia 372.v.30
Panis facultates & qualitates, 323.v. 30. eius genera quæ 324.v.10
Panis in mazam cōfectus per aquam calidam quid ventriculo conducat, &, quale nutrimentum præbeat 323. v. 10. & quid maza cū melle & lacte conferat homini, ibid.
Παρασυνάγχη leuior angina 491.v.10

Parius in Thaſo quo morbo laborauerit 1011. v. 10
Partes corporis quomodo ſe ad totum corpus habeant, 399. v. 10. 20. & 30
Partes extremæ corporis frigori expoſitæ 425. v. 20
Partes genitales frigidiores 426. v. 10
Partiũ corporis humani conſtitutio 399. v. 10. vſque ad pag. 424.
Partium affectarum & vbi morbus conſiſtat, iudicatio 69. v. 10
Partium hominis natura & figura quæ 25. v. 30
Partus à quibus celerius, tardius edatur 204. v. 30
Partus cõſequentia 660. v. 10. dolores ex eo, eiusque curatio, ibidem v. 20
Partus qui faciles, & qui difficiles 205. v. 10
Partus in quibus mulieribus difficulter procuretur 106. v. 20
Partus præſentia quomodo prænoſcenda 107. v. 20
Partus quo ordine ex vtero trahatur 205. v. 10
Partus quo menſe plærunque edatur 204. v. 30
Partus validi & carnoſi 218. v. 20
Paruulis morbus comitialis cur lethalis, 299. v. 10
Paſſiones hominum ex variis morborum, affectuum & ſymptomatum generibus in Thaſo 982. 983. 984. & 985. v. 10
Paſſiones hominum ex variis morborum, affectuum & ſymptomatum generibus ex quibus mors plærunq; inſecuta in Perintho 985. v. 30
Paſſiones mulierum in, & extra partum 984. v. 10
Paſſiones peſtis graſſantis tẽpore 1005. v. 10
Pectoris & dorſi inuſtio 477 v. 30.
Pedes frigidi in morbis acutis 385. v. 30
Pedis conſtitutio, & curatio 792. v. 10
Pedis curatio & deligatio 948. v. 10
Pedis oſſium imminutio 855. v. 20
Pedum dolores quid portendant 68. v. 20
Pedum frigiditas quid denotet 47. v. 10
Pedum tumores quomodo curentur 906. v. 30
Pelles quem vſum in medicina habeant, 282. v. 30
Pellucidum, 212. v. 30
Penicillus ſtãneus ſolid9 479. v. 30. plumbeus 719. v. 10
Peponis vis 547. v. 10
Percæ quod genus piſcis 327. v. 10
Perfecti vis & effectus 1138. v. 20

Pericles quo morbi genere correptus & ab eo liberatus, recidiuam ve paſſus ſit 1014.v.30
Pernicies ex alui ſolutione, 133.verſ.2.20.ex ſputo 148. v.7
Peſtis 274. v.20.& 1005. verſic. 10
Pernionum medela ſcarificatio 1105.v.10
Perfrictio in febribus ardentibus mala 81.v.10.139.v. 8. 10.140.v.20
Perſæ barbari dicti 1148. verſic. 20
Perſæ Græcorum hoſtes, 1148. v.20
Perſarũ vrbes opibus omnibus affluentes ſunt 1152. v. 10
Perturbatio in ſomnis, 344. v. 10
Peſſi ad vterorum purgationes accommodati 677 verſic. 10
Peſſi tædacei 719. v.10
Peſſus plumbeus 719. v. 10. & 30.
Peucedani ſuccus 604.v.10
Phagedæna quid, 65.v.5
Phagedæna quid 1047. v.30
Phagedæna in vlceribus 901. v.10
Phaſianorum forma, & in quo ab hominum naturis differat, 265. v. 20
Phaſianorum vox qualis 265. v. 20
Phaſis, 265
Philini vxoris in Thaſo morbus 970. v. 10
Philiſcus ex febre acuta mortuus 968. v.10
Philiſtis in Thaſo morbus 1000. v.30
Philiſtium quid 608.v.20
Phrenitici permutatio malum deſignat, 76.v. 10. eius deiectio albicãs mala, ibidem.
Phrenitidis ortus 490.v.20
Phrenitidis ſigna ex colore vultus, 129.v.10.& 131. v. 10. & 132.v.10
Phrenitidis ſigna ex laterum dolore 148. v.20
Phrenitidis vnde 117.v. 20.30. & 118.v. 20.30.& 120.v.20. & 130. v. 20
Πιέςρον quid 673.v. 20
Pilæ paruæ ex corio ſutæ earumque vſus in humerorũ repoſitione 818. v. 20
Pili capitis cum vnguibus radices agunt 194. v. 20 ex glandulis 238. v.20
Pinguedo vnde 207. v. 30
Pinguia quibus conferãt 541. v. 10
Piſces leue edulium 546. v.10
Piſces vitandi qui, 282.v.10
Piſcium carnes, quæ in victũ adhibendæ 326. v. 20
Piſtillum, & eius vſus in humeri repoſitione 819. verv.20
Pituitæ effecta 540. verſic.10

Pituitæ medicamenta 540. v. 10
Pituitæ ſedes 504. verſiculo 10
Pituita alba 484. verſ. 20. qualis morbus ex ea deſcendat ibid.
Pituita hyeme augetur, 157. v. 20
Plantarum ſimilis humiditas 502. v. 20
Pleuritis lateris morbus, 446. v. 10
Πλήμνη quale lignum 947. v. 10
Πληχὰς locus intra crura medius 800. v. 20
Plumbei vſus 228. v. 20
Podagra in quibus hominibus ſanari poſſit, & in quibus minus, 97. verſiculo 30
Podagra quibus hominibus peculiaris 97. v. 30
Polentæ recentes, earumque vis 373. v. 10
Polenta cibo ſubacta 574. v. 20
Pollex ab aliis digitis contineri ſolitus quid importet 748. v. 10
Polycnemum herba 668. verſic. 30
Polypodium 649. v. 20
Popularis morbus 178. verſic. 10
Portulaca 642. v. 30
Potiones quæ, & quomodo præparandæ, 35. v. 20
Potores egregij qui; & vnde dicantur, & qui minus egregij exiſtant 258. verſic. 30
Potus ad roborandum 541. v. 20
Pot' in articulari morbo 566. v. 30
Potus in morbis acutis 385. v. 10
Potus pauci, 341. verſic. 30 & quando iis vtendum ibidem.
Potus vbi colliquetur 243. v. 30
Potus veratri 162. v. 20
Potus vſus in medicina 423. v. 30. & 541. 20
Πῶρος, quid, 248. v. 20
Præceptiones Hippocratis quæ, & quid contineant 37. v. 20.
Præciſio, & teli veſtigium, an idem, 921. verſ. 30. & 922. v. 30
Præciſiones in articulis & oſſibus 891. v. 20
Præcordia ſublata 137. verſic. 20
Præcordiorum dolores in febribus ardentibus quid deſignent 82. verſ. 10. & 125. verſiculo 30. & 137. verſic. 10
Præcordiorum dolores quid deſignent 75. 20
Præcordiorum tumores quas iudicationes faciant 67. v. 5

Prædictiones quando ſecuræ, & quando minus, 93. v. 10
Prædictionum medicarum premium quomodo comparandum, 81. v. 20
Prædictionum medicarum quot genera 90. v. 20. & 91. v. 10
Prænotiones Coacæ Hippocratis, 112. v. 20
Prænotiones ex animi affectione quales ſumantur 61. v. 20
Prænotiones ex moribus hominum 61. v. 20
Prænotiones medico quæ neceſſariæ 43. v. 10
Præparatoria medici quæ habere debeant 35. verſic 30
Præſagium medicorum 822. v. 20
Præter naturam exiſtentia, ſecundum naturam ſe habentibus viliora ſunt, & quare 932. v. 20
Prandêre quibus hominibus conueniat, & quibus minus. 17. verſ. 10. & 20
Principia morborum 515. verſic. 20
Principium medicationis 434 v. 30
Procraſtinatio medicinæ inimicæ 1157. v. 30
Profluuia ſubcruenta 423. v. 20
Profluuium muliebre vnde expectandum, 87. verſic. 20
Prolapſus inteſtini recti 911. v. 30
Prõptitudo ad quid vis præſtò eſt 778. v. 20
Περόνη fibula 946. verſiculo 20
Prudentiæ & ſcientiæ cauſæ in corpore humano 295. v. 30
Pruritus, 170. v. 20
Pruritus immenſus vſu balnei calidi, & veratro epoto ſanatus 1039. verſ. 20. & v. 30
ψόαι, muſculi 845. v. 10. & 879. v. 30
Ptiſana an balnea ferre poſſit 381. v. 30
Ptiſanæ vſus, 365, v. 30. cur aliis frumentaceis eduliis præferenda 366. v. 10
Ptiſana quãdo damnoſa, 370. v. 30
Ptiſana tota quid mali importet 368. v. 20
Pubes & barba ſerior 842. v. 10
Puella cum vlcere in coxendice nata 1040. v. 10
Puer carnoſus ex oſſis ſex digitorum magnitudine, vbi editus & à qua muliere 983. v. 10
Pueris comitialis morbus quomodo accidat, 291. verſic. 20

Pueris conuulſiones accidũt, & quando, 57. v.10
Pueris infantibus an vinum in potu exhibendum 299. v.10
Puerorum à mammis facilis depulſio 233. v.20
Puerperæ medicamenta 606. v.10
Puerpera partum ſeptimeſtrẽ eiecit, & quæ ſymptomata ex eo paſſa ſit 1028. v.10
Puerpera quando ſuper laſanum collocanda 224. verſic. 10
Puerperiorum effluxus 629. v. 20. purgationes 671. verſic. 10
Pulmonis conſtitutio & color 930. v. 30
Pulmonis curatio 475. verſic. 10
Pulmonis inflammationem quæ ſequantur, 74. verſ. 30. 146. v. 30. & 147. v. 10
Pulmonis morbus 439. v. 10. & 440. v. 10. & 475. v. 10
Pulmonis tumor ex calore 489. v. 20
Pulſatio venarum vehemens, 121. v. 10
Purgamenta alba ex partu, quid afferant, mulieribus 81. v. 5
Papillæ quæ improbandæ 104. v. 5
Purgatio mulieris ad conceptionem valens 626. verſic. 20
Purgatio vteri 610. verſ. 19. & 643. v. 10
Purgationes celeres 131. v. 8
Purgationes in morbis acutis 385. v. 20
Purgationes in vlceribus, vulneribus & aliis affectibus quando requirantur 899. v. 20
Purgationes mulierum in partu 192. v. 20. & 193. verſic. 10
Purgationes mulierum paucæ & prauæ, 255. v. 10
Purgationes per veratrũ certiores 1158. v. 20
Purgationes quibus denegãdæ, 79. v. 10
Purgationũ puerperij diuerſitas, 674. v. 30
Purgationibus qui minimè ſubiiciendi 1171. v. 30
Pus ex morbo laterali & pulmone 437. v. 10. eius extractio 470. v. 30
Pus in febre erumpens 551. v. 30
Pus quando mortem cauſetur. 1248. v. 10. & 254. ver. 10. 363. v. 30
Pus vnde generetur, 148. verſic. 20
Pus vnde generetur, & quod optimum iudicetur, 47. v. 5. & 409. v. 10
puſtulæ albæ & nigræ quid denotent 1027. v. 30
Puſtulæ vnde & quotuplices 1027. v. 30

Putredo 517.v.30
Pythonis in Thaſo morbus eiusque ſymptomata & effecta 1014
Πῦμα 360.v.30

Q.

Qualiter febris febrē propulſauerit 1037.v.10
Quartanæ & erraticæ febres quo anni tempore graſſentur 1125.v.30
Quæ loca terrarum mutationibus ſubiaceant 253.v.10.20
Quid Γαλάγκωνες, & eorum affectus vnde 882.v.20
Quid Ganglia & qualis affectus 840.v.30
Quid Γαστροκνημία 945.v.10
Quies interna in tuſſi conducit 549.v.10.
Quietem Democritus laudat 1163.v.10
Quomodo Feræ animātes hominibus antecellant 1166.v.10
Quomodo Femoris articulus è coxendicæ exceſſum faciat & prolabatur 853.v.30
Quomodo Femur breuius datur, & eius curatio 800.v.10
Quot Ferularū compreſſiones 781.v.20

R.

Radius in cubito 403.verſic.10
Radix ſtruthij vbi naſcatur 606.v.20
Ranunculi herbæ vis 684.v.10
Ratio reponendi quibus conueniat 889.v.30
Recidiuæ vnde, & quando fiant 988.v.20
Recidiuas quid efficiat 83.v.20. & 117.v.30 & 140.v.30
Refrigerantia medicamenta 50.v.10
Refrigeratio ſanguinis ex ſomno 279.v.30
Regio feraciſſima quæ 263.v.20
Regiorum ſitus & natura 320.v.10
Regulæ & obſeruationes de vlceribus 898.v.20
Regulæ curationum, &, quomodo medicamēta in vulgaribus morbis applicanda 1058.v.30.vſque ad pag.1080
Regulæ repoſitionis & directionis 896.v.10
Religationes 805.v.20
Remedia morborū quæ præſtent, &, à quibus inuenta ſint 8.v.20
Renes 209.v.30
Renis morbi qui 560.v.20
Repletio nariū morbum arguit 343.v.10
Repletionis damna quæ, 16.v.10
Repoſitio articuli cubiti gibbi luxati 883.v.20

Repoſitionis modi 819. verſ. 20

Repoſitionis modus domeſticus 875.v.10

Repoſitio pedis in lecto tentata 894.v.30

Repoſitio pedis quotuplex 891.v.20

Repoſitio per vectis molitionem 866.v.30. per vtrem 874.v.10

Repoſitio quotuplex 889.v.20.& qui eius modi 891.v.30

Rerum humanarum inconſtantia 1165.v.20

Reſectio corporis humani analytica 930.v.10

Reſponſum ferox & audax ab homine moderato, ægrotante quid importet 78 v.20

Reſtitutio articulorum digiti 877.v.10

Rigor cerebri mortis ſigna præſtat 113. verſicul. 5.10.20

Rigor ex partu 260. verſ. 8

Rigores ex æſtu quid denuntient 79. verſiculo 10

Rimarum oſſis capitis formę variæ 918.v.10

Riſus cũ perturbatione 1054. v.30

Riſus Democriti cauſæ 1162. v.20

Riſus immodicus dementiæ ſignum 115.v.10

Robur hominibus vnde exiſtat 20.v.10

Robur quomodo imbecillis ægrotantibus comparandum 544.v.10

Rubor in collo quid denotet 142.v.10

Rubor in faucibus qualem affectum deſignet 142.v.10

Ruptionis curatio 478.verſ. 30

Ruptiones quos dolores pariant,& vnde oriãtur 441, v.20

S

Saliua 448.verſ.10. eius retentę curatio 462.v.10

Salſa cum melle, puris crudi medicamentum 1116.ver, 30

Salſis & acribus quando abſtinendum & quibus 666. v.30

Salus deſperata 494.ver.30

Sambuci fructus 610.v.10.& 20

Sanitas abſq; medicorum opera quomodo comparetur 5.v.10

Sanitas ex ſectione 562.v.10

Sanitas ex ſtercoris deiectione 520.v.20

Sanitas ex vſtione 534.verſic. 30

Sanguinis auctio quid denotet ægris 280.v.10

Sanguinis

Sanguinis è naribus profluuium aſinus ex pacto ſublatus attulit, & qualis liberatio ſubſecuta fuerit 1028. v.10
Sanguinis eruptiones quando malæ 85.v.30
Sanguinis eruptiones quibus accidant, & quid importent 86.v.20. & 87. v.10. 20.30. & 88 verſicul. 10.20. & 121. verſiculo 20. & 125. v.1. 8. & 126. v.20. & 139 v. 30
Sanguinis fluxus è naribus 127.v.20
Sanguinis miſſio in morbis acutis 382.v.30
Sanguinis permutatio quid importet 279.v.20. auctio quid? 280. verſic. 10
Sanguinis profluuionis periculum 869.v.10
Sanguinis profluuium per anum quibus hominibus, & quando vtile 70. verſ. 20
Sanguinis profuſio ex naribus quid portendat 69. v.20
Sanguinis ſedes 506.507.& 508. v.20
Sanguis à pituita refrigeratus 450.v.20
Sanguis è gingiuis 131. verſicul.30
Sanguis è naribus profluens à morte liberauit 961.v. 10 & 20
Sanguis liquidus, quamdiu 210.v.10
Sanguis quando bonus 1128. v.10
Sanguis mulieris poſt conceptionem qualis 189. verſ. 20
Sapa 328.v.20. eius vis in victu ibid.
Saperda quando in opſoniū ſumenda 569. verſicul. 30
Sauromatæ populi Europæ quid ab Aſiaticis differant 266. v.10. eorum fœminæ, ibid.
Σαῦραι lacertæ vimineæ 876. v.30
Σαυρίδιον naſturcium 901. v.30
Scammonium 389. verſicul. 20
Scapularum venæ quo tendant 248. v.10
Scapularum connexio 402. v.20
Scilla 738. v.20
Scientia medici, in quo poſita 429. v.10
Scorpij cocti 474. verſiculo 10
Scortatio impudens difficultati inteſtinorum medetur 1116. verſiculo 30
Scythæ euirati ſeu eunuchi plærumque, cur 269. v. 10

Scythia feras paucas alit, 267. v.20. æſtatem pauciſſimis diebus hyemem perpetuo habet 267. v. 30
Seceſſus quibus & quãdo neceſſarius, 94. v. 20. friabilis, vitioſus 167. v. 30
Sectio ad renẽ altiſſima 561. v. 10
Sectio aut inuſtio qua parte corporis, & quomodo facienda 499. v. 10
Sectio in fractura oſſis capitis 919. v. 30
Sectio in oculorum acie corrupta 775. v. 20
Sectio in vulneribus capitis an ad ſuturas facienda 922. v. 30
Sectio per terebrã iuxta ſinciput 457. v. 30. eius medicamentum 458. v. 30. & 460. v. 30
Sectio quando requiratur in capitis vulneribus 923. v. 10. & intra quot dies maturanda, ibid.
Sectio quomodo adminiſtrãda 29. v. 10
Sectio quomodo fiat in fracturis 934. v. 10
Sectio quoto die faciẽda 262. v. 30
Secundæ cum fœtu mortuo eiectæ 605. v. 20
Secundarũ medicamenta 621. v. 30. earum liberatio, ibi.
Securitas à morbis quomodo comparetur 506. v. 30
Sedes calida in quibus affectibus neceſſaria 915. verſic. 20
Sedimẽtum fuluum 165. verſic. 10
Sedimentum in vrina 522 v. 30
Sedimentum lentum, 163. v. 10
Sedimentum limoſum in alui recremẽtis cum torminibus deiectum malo eſt 188. v. 30
Sedimentum rubrum, lęue, 163. v. 10. lentum ibid. v. 20. fuluum, 165. v. 10
Sella magna Theſſalica 820. v. 20
Semel tantum cibus quando capiendus 350. v. 20
Semen genitale corporis cõſtitutioni reſpondet, 264. v. 30
Semen genitale humidum, eiusque cauſæ 197. v. 30
Semen robuſtius, 184. v. 20. humidum 197. v. 30
Seminis cognatio cum eo ex quo ortum eſt qualis 197. v. 30
Senes à iuuenibus in curatione differunt & quid 444. v. 10. & 30
Senes morbo ſacro ſeu comitiali correpti pręcipuè moriuntur, 98. v. 20
Seniores ex capitis vulneribus an iunioribus citius moriantur 926. v. 30

Senſuum

Senſuum principalium facultas 334.v.10
Sententiæ de hominis complexione variꝫ, & quę principaliorem locum obtineat inter illas 171.v.30
Septimeſtris partus, 215. v. 20
Septum cordis craſſum, 235. v.20
Septi tranſuerſi natura quæ, 26.v.30. Græcis quomodo dictum, 295.v.10
Sermo vnde ortum habeat, 213. v.10
Serpentia vlcera quando, & quib⁹ acciderint 1008.v.10
Seſamoidis purgatio, 1172.v. 10.in quib⁹ morbis, & quomodo adhibeatur, ibidem.
Seſelis herba & eius vis & facultas 677. v.20
Signa ad mortem inclinantium hominum 68.v.20
Signa balnea depoſcētia, 382. v.10
Signa bona ex ſputo, quando & quomodo animaduertantur, 50.v.20
Signa ex colore faciei 78.verſic. 20
Signa ex verticis & temporū dolore 109. v. 20
Signa ex lienib⁹ magnis 109. v.30
Signa ex ſudoribus qualia 65. v.30.
Signa in morbis acutis 387
Signa iudicatoria quę, & quotuplicia 978.v.30
Signa lethalium vulnerum 415.v.20
Signa morborum ex aëris & ventorū mutationib⁹ percipiuntur, 64. v. 30
Signa mortis ex oculis ægroti quomodo cognoſcenda 44.v.20
Signa ſalutaria quæ, & quomodo cognoſcantur, 52.v. 30.& 388.v.10
Signum ad manum ſubliuidum, mortis præſagium edidit 1090.v.30
Silenes igne correptus 22 die obiit 469.v.20
Similago qualem victū præbeat 324.v.10
Similarium & continuorum differentiæ 932.v.30
Sinciput diuiſum 462. v.10
Singultus vnde 140.v.10
Similitudo fœtus, 185.v.30
Sinus vterorum varij, 205. v. 20
Sitis in febribus quomodo reſtinguatur 1037.v.30
Situs & natura regionum in victus ratione 320.v.10
Soles ad perfectionem hominis quot requirantur 363. v.10
Solis effectus 358. v.30
Sollicitudo Hippocratis circa caſtitatem vxoris ſuæ 1154.v.20
Solſtitia medicamentis periculoſiſſima, 262. verſ.30.& præcipuè æſtiuum, ibid.

Solutio febrium, 123.v.10
Solutio morbi quomodo & quibus contingat, 71. verſic. 10
Somnia, quæ reiicienda,& quæ minus 1156. verſiculo 20
Somni facultas 333.verſiculo 30
Somni immutatio & inuerſio peſſima mortalibus ægris, 47.v.30
Somni profundi, 123. verſic. 10
Somni quando vtiles, aut cōtra 156. v.10
Somni turbulenti, ibidem
Somnium Hippocratis de Democriti inſania 1156. v. 10
Somnus diuturnus quibus hominibus conferat 389. v. 10
Somnus diurnus quo tempore anni conferat, & quo minus 319.v.10
Somnus per vndecim dies prohibitus 555. verſiculo 20
Somnus longior quibus hominibus conferat 300.verſic.10
Sophiſtæ & ſimulati medici in quo peccent 936. verſic. 10
Sophiſtæ & ſimulati medici quomodo deligationes vulnerum adminiſtrent 936.v.10
Sopor profundus damnandus 125. v.30
Sorbitiones, earumque vſus quando neceſſarius 366. verſic. 20. & 370. verſiculo 30
Sorbitiones in morbis acutis, 386. v. 30
Sorbitiones in quibus morbis, & quando detrahendæ 387. v.10
Sorbitiones mutationem faciunt 376.v.10
Sorbitionum vſus qui, & quid in iis medico obſeruandum ſit, 15. verſiculo 10
Species morborum in curatione 783. v. 20
Specilli ſtannei vſus 664. verſic. 20
Specilli vſus, 228. v. 30
Spectra à muliere viſa à bello deterruerunt 1181. v.10
Spiculum ſagittæ poſt ſex annos inuentum è femore extractum 1048. verſic. 10
Spinæ Ægyptiæ 612. verſic. 10
Spinæ in corpore humano quot, 242. v.20
Spina in gibbum quando & quibus feratur 841. v.20
Spiracula corporis, 287.verſic. 30
Spirādi difficultas vnde oriatur,

tur, 52. verſ.5. & deficientia vnde 174. verſiculo 20
Spirandi difficultas vnde, 410. v.10
Spiritu nihil vacuum 274. v.30
Spiritus in lignis an, & qualis exiſtat 187. verſiculo 20
Spiritus pueri in vtero exiſtẽtis 187. verſic. 10. in lignis qualis 187. verſiculo 20
Spiritus nutrimentum ignis, 274. v.30
Spiritus ſemper mouētur 208. v.30
Spiritus vnde proueniant, 199. v. 20
Spiritus vocis cauſa vbi generetur in corpore humano 1174. v.10
Splenia vino imbuta 802. verſic.10
Splenitis vena 447. verſiculo 10
Splenium duplex in pedum tumoribus 907. verſiculo 30
Spodium aridum, vnde & eius ſitus 698. verſiculo 30
Spodium Cyprium 698, verſic. 30
Spodium vſtum, & aridum 698. v.30.
Spongiæ vſus in aurium doloribus 406. v.20
Spumæ cur albæ omnes appareant, 280. verſiculo 30
Spuma per os, quibus, & qua ex cauſa currere ſoleat 280. ſic.30
Sputa mala quæ, 50. v. 10. & 145. v.30
Sputum bonum quod exiſtimandum, 50. verſiculo 10. deterius quod, ibidem, v.10
Sputum & tuſſis eorum qui tabe vexantur quid denotent. 96. v.30
Sputum in lateris & pulmonum morbis 444. verſ. 20. 30
Sputum lethale, 51. verſiculo 5
Sputum ſpontaneum in quibus morbis bonum 498. v.30
Σταφυλὴ græcis quid dicatur, 55. verſiculo 30
Stater Æginenſis, qualis menſura 682. verſic. 30
Status peſtilentialis 1005. verſic.. 10. & quæ paſſiones eum ſecutæ. ibid. & 1006. v.10
Status temporum annorum quotidiani in morbis quæ vis 1125. v.10.
Stercoris per vomitum eductionem quæ afferant 980. v. 20

Stercus bubulum 422. v.30
Stercus in vtero 209. v.10
Steriles mulieres fœcundæ quomodo reddendæ 601. v.10. & ſigna eius. quæ, ibidem v.30
Sterilitas vnde 634. v.10
Sterilitatis cauſæ 755. v.20
Sternutamenta naribus admota capitis dolorem tollunt 1113. v.30
Sternutamenta quando bona ſint, 50. v.10. & in quibus morbis ibid.
Sternutationis vtilitas, 146. v.20
Στῆθος græcis quid 1021. v.10. & 1048. v.30
Stœbe 611. v.20
Stolones 250. v.20
Strangulatio quomodo contingat 55. v.10
Στόμαχος in corpore humano quid 931. v.10
Stomachus priſtinæ ſuę naturæ quomodo reſtituendus 771. v.20
Strangulatus vteri 750. verſic. 20
Stranguria varia 538. v.10
Stranguria 418. v.30
Stupiditas ex quartana 1023. v.20
Στηπτηρίη, Chalcitis dicta vlceribus medetur 905. v.10
Styrax 746. v.10
Subdititium in purgatione mulierum 628. v.30
Subdititium medicamentum 227. v.20
Subligatio 780. v.10
Sudores boni, 134. v. 8. & 162. v.30
Sudor calidus aut frigidus exiſtit, & cur 446. v. 10. eius vis & efficacia 446. v. 20. & 30
Sudor calidus in morbis quid deſignet 1129. v.30
Sudor copioſus ſanis quid prædicat 69. v.20
Sudores frigidi in febre quid importent 1129. v.10
Sudores hominib⁹ ęgrotantibus quid importẽt, 45. v.30
Sudores qui boni maliue cẽſenci 45. v.30
Sudores qui indicent morbos 67. v.30
Sudores quas indicationes habeant 1146. v.10
Sudoris vis & efficacia 446. v. 20.30
Sudorum effecta, 65. v.30. & 1411. v.30
Sudorum calidorum & frigigorum effecta 446. verſic. 20.30
Suffitus ad fluores muliebres 745. v.20
Suffitus ex galla 611. v.20
Suffitus graueolens 773. verſic. 20
Suffocatio mulierum 650. v. 30
Suffocatio ex angina 490. v. 30
Superfœtatio 222. v.30

Superuomitus 451. verſic. 30
Suppurationes vnde deſcendant, & quæ earum obſeruatio ſit 46. verſicul. 30
Suppurationibus quãdo homines, ſeniores, & iuniores mori ſoleant 53. verſic. 10
Suppurationibus quatenus fides adhibenda 51. verſic. 30
Suppuratio quando rumpatur 147. verſicul. 10
Suppuratio vnde metuenda 145. verſicul. 10. & 146. v. 10
Suppurationum diuturnarum ſigna 51. verſicul. 30
Surditas ex quo morbo contingat 563. v. 3
Surditas in quibus morbis perniciem minatur 77. v. 30
Surditas quando diſcutiatur 86. v. 10
Surditas vnde accidat 125. v. 10
Suſpenſio luxationi an conueniens, & quando 873. v. 10. & 30
Suturæ 247. verſicul. 20. earum venulæ ibid.
Sydera morbos deſignantia & denotantia 35. verſic. 30
Sydera ſanitatem denũciantia 355. verſicul. 10. morbos portendentia. ibid. v. 30
Syderationes carnium 867. v. 30
Syderationes & denigrationes 868. v. 10
Syderationes in pedis fractura 793. v. 30
Syderationes neruorũ, quando proſint 100. verſicul. 30
Syderationes membrorum an lethales 101. verſicul. 20
Syderationes quando & vnde metuendæ 124. verſicul. 10. & 153. verſicul. 30
Syderationes repetinæ quid minentur 81. verſiculo 10
Sydere icti 488. verſiculo 10

T.

TAbe qui laborare ſoleant 97. verſiculo 10
Tabes in Thaſo innumeros homines conſumſit 954. v. 30
Tabes qualis morbus, quomodo, & quibus accidat 150. verſicul. 30. & 112. verſicul. 10. 133. 255. verſic. 10. 409. v. 10
Tabes vnde potiſſimum cõ-

tingat 97.v.20
Tabidi qui fiant 148.v.10
Tæda pinguiſſima, conciſa pota 228.v.30
Τεινεσμὸς qualis affectio 431. v.10
Talea 198. v.20
Teli veſtigium in offe 919. v.10
Telorum è vulnerib. extractio quomodo perficiatur commodè 31.v.30
Temperãtiam medico qualem Hippocrates præſcribat 28.v.10
Tempeſtatum anni mutationes in morbis quam vim habeant 1123. verſiculo 20
Tempora medicamentis adhibenda, quæ 31. verſicul 30
Temporis ratio in quibus morbis habenda 147. v. 20
Tempus quid 37. verſicul. 20
Tenedia mulier maſculum triginta dierum abortione reiecit 1027. verſicul. 10
Tenſiones quomodo faciendæ 805.v.30
Tenſio pedis loco moti 795. v.10
Tepefactoria & ceromata 391. verſicul.10, 617. verſic.30
Ter cibum ſumere ad ſatietatem an vtile 371.verſic. 20
Terebra in oſſis capitis ſectione cur eximenda, & in aquam frigidam demergẽda 928.v.20
Terminthi in tibia coorti 982.v.10
Tormina quomodo diiudicanda; &, cuius ætatis hominibus in primis lethalia 105.v.30
Tormina vtilia quæ 105. v. 30
Terræ ad ventrem collatio 62.v.10
Terræ innumeræ facultates 503.verſic.30
Terræ ſolum cur ſanctiſſimũ iudicandum 1157. verſic. 10
Terra inferior hyeme calidior 199.v.10
Terra nigra Samia 607. v. 10
Terrores vnde oriantur 1169. v.30
Tertiana febris vnde iudicetur 67.v.20
Tetani quales affectiones 591.v.20
Tetanos quid 69. v.30. & 491.v.30
Therminthi quid 65.verſic. 5
Therſandri vxoris morbus 1023.v.10
Θλάσμα colliſio 944.verſic. 30

Theſſali

Theſſali Hippocratis ad Athenienſes legati hiſtoria 1178. verſ. 20
Theſſali Hippocratis filij legati oratio 1177. verſicul. 10
Theſſalus oraculum Delphicum de excidio vrbis Criſæę, familiæ ſuę adſcribit 1179. v. 10
Thlaſpi 609. verſicul. 10
Thiphomania quid & qualis affectus 1023. verſiculo 20
Tibiæ conſtitutio 946. verſ. 20
Tibiarum oſſa luxata nō reponenda, & cur 864. verſ. 30
Tibia duobus oſſibus conſtat 794. verſic. 30. quot diebus ſanetur 799. verſ. 10
Tibia 403. v. 30
Tibiæ oſſium auctio & imminutio 855. v. 20
Tiniſmus morbus 537. verſ. 10
Thlibię & Thlaſię an gignere poſſint 182. v. 30
Tineſmus quid, & eius effectus 982
Titillatio voluptaria vnde 249. v. 30
Tithymalli ſuccus 549. v. 10. & 609. verſic. 20
Tofi & calli, in ſenibus podagricis 97. verſicul. 30. & 260. verſic. 20
Torpor rigori ſuccedēs quid denotet 77. v. 30
Tonſillæ 233. verſ. 30. & 454. v. 30
Tonſillarum vlcera 233. verſic. 30. & 463. v. 30
Torpor in virginibus 593. v. 10
Tragij fructus 764. verſiculo 20
Tragus ſiue olyra 324. verſ. 30
Tractatio de Inſania 1169. verſic. 20
Tremores exitioſi 118. v. 30. & 119. v. 5
Tria morborum principia 515. v. 20
Trichoſis 397. v. 10
Tritici natura & vis 323. v. 30
Tubercula ad aures 136. verſic. 10. & 141. verſ. 10. & 135. v. 30
Tubercula aurium, Ganglia dicta 840. v. 30
Tubercula in pulmonis latere 441. v. 10. eorumque curatio ibid.
Tubercula poſt longas febres quid denotent 1129. v. 30
Tubercula quibus peculiariter accidant 99. verſic. 10. ad aures vnde 128. v. 10. 30. & 133. v. 20
Tuberculum in fiſtula 905. v. 10

Tuberoſa eminentia in ano 914. v.30
Tuberoſa eminentia in ano quomodo auferenda, & ſanguinis fluxus ſiſtendus 915.v.20
Tumidæ & aqua plenæ corporis partes an gladiolo aperiendæ 413. verſiculo 10
Tumiores circa aures, 124. verſi.10. circacollum. 142. v.10
Tumor circa præcordia ægrotãtis, mortem indicat 46.v.10
Tumores in magnis & profundis vulneribus non apparentes quid importẽt 991. v.10
Tumores quæ conſequantur plerumque 46. verſic. 30
Tumoris & ruboris effecta. 55.verſiculo 20. 116.verſic. 30
Tunicæ multæ 212. verſic. 30
Tunica quid 213. verſiculo 5.& vnde 209. verſiculo 20
Tuſſes abſceſſum excitãt 61. v.10
Tuſſes quo anni tempore accidere ſoleant, quibus, & quando ceſſent 1102.verſ. 10
Tuſſes quando vitandę 499. v.20
Typhos morbus 577.verſic. 30. alius 580. verſiculo 10. alius 581. verſic. 20. & 582. verſicul.10. &.quot mẽſibus curetur, ibidem, quo tẽpore oriatur, ibid. v.20

V.

Vacuationes impotentiam important 78. v.10
Valetudo integra per totam vitam quomodo comparanda & conſeruanda 359. v.30
Valetudo hominibus quomodo comparetur 20.v. 10
Valgi qui & vnde fiant 835. v.10
Validorum corporum procreatio 314.v.10
Varicis diſtentio 435.verſic. 30
Varix in anteriore tibiæ parte 907.v.10
Varix in pulmone 552.verſ. 10
Vectis molitio in repoſitione articulorum luxatorũ 893. v.30
Venæ an numerari poſſint 208.verſic.30. quomodo diuidantur 243. verſiculo 20
Venæ craſſæ 244. verſic.10. 20

Venæ errabundæ 251. verſ. 10
Venæ homini quid emolumenti præſtent 247. verſic.10
Venæ humanæ naturæ fontes 235. v.30
Venæ in acutis morbis, quæ incidendæ 383. verſiculo 20
Venæ in ano ſanguinem fundentes quomodo vrendæ 913.v.20
Venæ iugulares à corde tranſferunt ſanguinem 506. v.10
Venæ ſanguinem fundentis in mulieribus curationes 915. v.30
Venæ ſanguinis profuſione interimentes, quæ 100. verſ. 10. & quotuplices 245. verſic.20
Venæ ſectiones in popularibus morbis 178. verſic. 30
Venæ ſectiones in qua parte corporis fieri debeãt 245. verſicul. 10. 30. earum vis & effectus 369. verſ. 20
Venæ ſectio in vlceribus & pedum tumoribus vtcunque ortis 906. v.30. & 907. v.20
Vena cartilaginea 248.v.10 genitalis 249. verſiculo 20
Vena caua penes ſpiritus eſt 208.v.20
Vena rupta 436. verſiculo 30
Vena ſub lingua quando ſecanda 384.v.20
Vena quo anni tempore ſecanda 1143. v.30
Vena vtriuſque manus, ſecta ſtrepitum & dolorem ventris compeſcuit 1038. verſic. 30
Venarum exitus 194. verſic. 20
Venarum ductus 179. verſ. 10
Venarum ſedes & ductus 245. verſ. 10. quotuplices ſint ibid.
Venerem per ſomnia exercere an coitus loco habeatur 182.v.20
Veneris vſus ſiccitatem attulit 1104.v.30
Venter hominis omnium animalium anguſtiſſimus 846. verſic. 10
Venti corporibus ſanitatem præſtantes qui 322. verſicul. 10. & qui noxij. ibidem
Venti patrii 254. verſiculo 10
Venti quales ex mari & aquis prorumpant 292. verſic. 30
Ventorum facultates in victus ratione, ſecundum regionum & locorum ſitum variæ & differentes

321.v.10
Ventorum vis in morbis 1123. verſic.30
Venter in morbis quomodo conſtitutus eſſe debeat 48 verſic.20
Venter receptaculum alimenti 299. v.10.& 300.v. 10.& 301.v.10
Vētres indomiti & duri 254. v.10
Ventriculi dolores, 372. verſ. 20
Ventriculi dolor mulieris quo medicamento ſublatus 981.v.20
Ventriculus robuſtum quiddam 524.v.20
Ventris curatio in morbis quæ 1050.v.30
Ventus quid 274. verſiculo 10. eius effectus 291.verſ. 30
Venulæ ſanguinolentæ aranearum telis inſtar 251.v. 20
Ventus in vteris 740. verſic. 10
Ventris cum terra comparatio 62.verſicul.10
Ventris varia læſio 376. verſ. 10
Veratri effecta in purgationibus 1171.v.10
Veratri in morbis acutis vſus 392.v 30
Veratri vſus in purgatione, 1171.v.10
Veratri vſus in vterum gerentibus 1127.v.20
Veratrum an motionem, in purgatione, an vero ſomnum deſideret 1171.verſic. 10
Veratrum & eius vis 162.ver. 30
Veratrum inſanis multum prodeſt, teſte Democrito 1169.v.10
Veratrum quando & quibus proponendum 1171. verſ. 30
Verbaſcum decoctum, in vlceribus, eius vis in timore & inflammatione vlcerū 901.v.10
Ver conceptui accommodatum 229.v.30
Veritas oraculi exitu comprobata 1180.v.10
Vermes ſtercorarii 227.v.30 & eorum vſus qualis. ibidem
Verno tempore qui morbi excitentur 176.v.5
Vertebræ corporis humani 242.verſic.20.& 402.verſ. 20
Vertebræ in gibbum protuberantes, an & quomodo reſtitui poſſint 845. verſic.20
Verticuli 246.v.10
Vertex mulieris quādo oleat 761.v 10
Vertigo tenebricoſa 458.v. 30
Veſica dura & grauiter dolens

lens 153.v.10
Veſica perfecta lethalis 1138. verſicul.30
Veſica intercepta quid minetur 85.verſic.10.& 165. verſiculo 20. 30
Veſica quando ſigna ad mortem edat.53.v.20. eius dolores quid portendunt ibidem
Veſica ſcabie laborans 181. v.50
Veſtes pelliceæ per ſe exuſtæ 199.v.10
Via ad ſideratione gãgrœna eſt 945.ver.20.& 864. verſ. 30
Victus & alimentorum ratio apud veteres quæ & qualis fuerit 13.v.30
Victus ratio adultorum 298. v.20.& 299.v.20
Victus ratio æquilitatem laborũ & cibi deſiderat 352. v.10
Victus ratio infantium 298. v.20.299.v.20
Victus ratio in febribus 387. v.10
Victus ratio in curationibus quæ & quotuplex 940.v. 30
Victus ratio inordinata vnde cognoſcatur 129.v.20
Victus ratio morborum cauſa 314.v.30
Victus ratio mulierum 298. v.20.299.v.20
Victus ratio mulierum vtero laborantium 722. verſicul.10
Victus ratio puerorum 298. verſic.20. 299. verſic.20
Victus ratio quando inſtituenda 373. v.30
Victus ratio quomodo reſtituenda 383. verſicul.20. &, quæ in ea obſeruanda ibid.v.30
Victus ratio 296.v.30
Victus ratio ſecundum anni tempora 339.v.10
Viduarum affectiones & curatio earum 714. verſicul. 10
Vigiliæ præter rationẽ quid portendant 75. verſiculo 20
Vigilia quando noxia exiſtimetur 333. verſiculo 30
Vigilia ex ſudoribus malum annunciat 79. verſiculo 10
Vincula medicinalia 780. v.10
Vinculi in deligationib. vulnerum ſubſtantia, modus, & quantitas 938. verſic. 30
Vini meri efficacia 547.verſ. 20
Vini dulcis vis 376. verſicul. 30
Vini vſus in vlceribus reprobatus 898.v.10
Vini vtilitas & noxa ſenioribus incognita 377.v.10

Vino quando abſtinendum 380.v.10.& in quibus morbis ibid.
Vinorum genera, eorumque efficacitas 328. verſicul. 10
Vinum caput grauans, & minus quale 376. verſiculo 20
Vinum Creticum vinoſum in morbis acutis quando exhibendum 392. verſic. 10
Vinum dilutum 377. verſic. 10
Vinum Mendæum 562. verſ. 30
Vinum Pramnium generoſum 661.v.10
Vinum pueris cur exhibendum 260. v.30
Vinum Thaſium 501.verſic. 10
Vinum Tornium 471. verſ. 10
Viragines quomodo procreentur 318. v. 10
Vires quæ reficiant 542.verſiculo 30. & 545. verſiculo 10
Viri & mulieris diuerſitas in complexione 630. verſic.20
Virgæ corneæ 807. verſicul. 10
Virgæ corneæ quomodo vulneribus adhibēdæ 807. v.10
Virgæ corneę quomodo fracturis applicandæ 807. v.10
Virgæ corneæ vſus in repoſitione articulorum 897. v. 30
Virgines cur viro iungendæ 714.v.10
Virgines viſionibus ſtrangulatæ 593.v.10
Virginibus quando menſes prodire incipiant 183.verſic.10
Virgini menſtrua quomodo cienda 231.v.30
Virginum vetularum & viduarum affectiones 713. v.20
Virgultorum aridorum faſciculus 672. verſiculo 10
Viſiones dæmonum mulieribus cur peculiares 593. v.10
Viſcera hominum quomodo conſtituta 208. verſicul. 10
Vita hominis ſeptem dierum ſpatio perficitur in vtero 214. v.10.20
Vitales partus quando & à quibus edantur 990.verſ. 10
Vita quomodo fœtui cōtingat, & cur diuerſimodè 311. v.30
Vitiligines albicantes quibus accidant, & quomodo ſanandæ 112. verſiculo 10

Vitium

Vitium è laboribus 375. verſic. 10
Vlcera caua, & eorum curatio 903. v. 30
Vlcera & morbi an cognationem inter ſe habeant, & quam 808. verſiculo 20
Vlcera non repurguta an coeant 900. v. 10
Vlcera rotunda 990. verſic. 10
Vlcera ſerpentia 234. verſic. 10
Vlcera vetuſta, & eorum medicamenta 905. verſic. 10
Vlcera vincula non patiuntur, & quæ 898. verſicul. 10
Vlcera vteri, mulieres infœcundas reddunt 632. verſ. 30
Vlceri an vinum adhibendũ 898. v. 10
Vlceris caro vitioſa 925. verſ. 20
Vlceris qualitates quæ 898. verſ. 10
Vlceris inciſio 890. verſic. 30
Vlcerum acuto telo inciſorũ aut diſſectorum curatio 898. v. 30
Vlcerum conſtitutio in medicamentis adhibendis 902. v. 10
Vlcerum diſtinctio 900. v. 20
Vlcerum exitus quomodo prænoſcendus 98. verſic. 30
Vlcerum inflammatio quomodo reſtinguenda &, quid in ea ſanguinis emiſſio præſtet 899. verſiculo 10
Vlcerum iudicationes 67. v. 30
Vlcerum medela 802. verſ. 10
Vlcerum purgatio 865. verſ. 20
Vlcerum remedia 901. verſ. 20
Vlcerum vteri mulieris ſigna 654. v. 10
Vlcerum vteri mulierum in pudendis quæ ſit curatio 655. v. 20. & 30
Vlcus calloſum 416. verſic. 30
Vlcus ferinum 414. verſic. 30
Vlcus igne ambuſtum & eius medicamenta 906. verſic. 10. aliud minimè mordens ibid.
Vmbilicum in ouo gallinaceo eſſe 202.
Vmbilicus in generatione poſtremus vtero exit 659. v. 30
Vmbilicus prominulus 737. v. 10
Vmbilici veneris 768. verſic. 10. eorumque vis ibid.
Vnctio & eius vis 333. v. 10

Vnguentũ Ægyptium 720. v.20

Vnguentum narciſſinum cuminum ad purgationem mulierum 629.v.10

Vngues in homine vnde radices agant 194. v. 20. & 210.v.20

Vngues liuidi aut nigri 155. v.20

Vocis defectiones cum viriũ exolutione quid deſignẽt 82.v.20.& 132.v. 10. 20.& 30

Vocis defectiones infebrib⁹ cum ſudoribus quid nuncient 82.v.20

Vocis defectiones variæ 77. v.10.82.v.10

Volſella in vtero 772.verſic. 20

Voluptas ex calore 182. verſ. 5

Voluptas viri cur maior quã mulieris in veneris exercitio 184.v.5

Voluuli 277. ver.20. vnde oriantur.ibidem & 492.v. 20

Voluulus ex ſtranguria 1140. v.10

Voluulus qualis morbus 535. verſicul.20. & quæ ex eo ſequantur mala ibidem

Vomicarum diuturnarũ notæ 147.v.10

Vomitiones & fomenta. 317. v.30

Vomitiones in victus ratione 340.v.10.

Vomitio viridis 161.verſiculo 30.ſincera 162.v. 30

Vomitus virulenti. 76. verſiculo 5. nigri. 119. verſicul. 10.125. verſ.10.eius vis 333. verſic. 20

Vomitus vtilis qui exiſtimãdus ſit 49.verſ.20. exitialis qui ibid.verſic.30

Vox grauis & rauca 256.v.10. vnde 265.v.20

Vox ex pulmone 523. verſic. 30

Vox intercepta cui fuerit 1112. v. 10

Vox vnde & quid eã efficiat 213.v.30

Vrina bona 165.v.20

Vrina cruda 164. v.20

Vrina cruenta 164. verſicul. 20

Vrinæ deterrimæ quæ, & in quibus hominibus eſſe dicantur 49.v.10

Vrina diluta & arenoſa 164. v.20

Vrinæ difficultas ſub autumnum in Thaſo orta 959. v. 20

Vrinæ difficultas 393. verſ. 10. ſuppreſſio 861.verſic. 20

Vrinæ effluentes pernicioſæ 77.v.10

Vrinæ in morbis acutis 386. v.30

Vrinæ nigræ 963.v.20

Vrinæ

Vrinæ ſtillicidũ è fiſtulis 911. v.10
Vrinæ ſuppreſſio 888. verſic. 10
Vrina quas affectiones ex ea producat. ibidem v. 20. 30
Vrina potui reſpondere debet 95. verſicul. 5.
Vrina optima quæ iudicanda 48. v. 30
Vrina quæ ſigna & prænotiones edat 1131. v. 30
Vrina reſtitans 114. verſicul. 10
Vrina returbida 164. verſic. 20
Vrinarũ iudicationes 67. v. 30. & 68. v. 10
Vrinarum decolores 75. ver. 30
Vrina vitioſa & mala 163. v. 30
Vſtio & ſectio 440. verſicul. 30
Vſtionis inſtrumenta 563. v. 30
Vſtio in prolapſu brachii 824. v. 10
Vſtio per linum crudum 539. v. 20
Vſtio quomodo ægris adhibenda 29.
Vſus & exercitatio medicorũ 823. v. 10
Vſus vxoris moderatus acriores & magis expeditos ad venerem homines reddit 94. v. 20.
Vteri calloſa durities 772. v. 10. eius curatio ibid.
Vteri clauſi 734. v. 10. dehiſcentes, eorumque curatio 735. v. 30 victus ratio 736. v. 20
Vteri cõmoti quæ ſigna 725. v. 30
Vteri conceptioni non apti medicamenta 227. v. 10
Vteri concluſi 716. verſiculo v. 20
Vteri extra naturam progreſſi 727. v. 10
Vteri extra naturã progreſſi 727. v. 10
Vteri extra naturã progreſſi ſigna 730. verſ. 10. & 773. v. 20
Vteri inflati ſigna & curatio 731. v. 10. & 20
Vteri inuerſio 631. v. 10. murmur 632. v. 10
Vteri loco ſuo excidentis curatio 730. v. 10. & 20
Vteri medicamẽta 422. v. 20 & 596. v. 10.
Vteri morbus pernicioſus & lethalis 599. v. 30. & 600. verſic. 20
Vteri muliebris paſſiones & affectus in & poſt partum 983. v. 10
Vteri purgantia 606. v. 30. potiones 607. v. 20
Vteri quomodo commouendi 725. v. 30
Vteri quomodo fouẽdi 717. v. 10

Vteri ſicci curatio 642.v.10
Vteri ſtrangulatus 74.v.10
Vterorum dolores 753.curatio ibid.
Vterum gerentes cōpulſionem quando patiantur. 83. verſic.20
Vterum gerentibus medicamenta purgantia exhibēda, & qualia 1127.verſ.10
Vterus mulieris grauis calamitas, ſexcentarium ærumnarum mulieri author exiſtit 1174 v.20
Vua curgulionis affectio 454.verſic. 10. & 463.v.20
Vulnera articulorum & neruorum quomodo diſcernenda, & an claudos reddant 101.v.30
Vulnera capitis an, & quæ mortem afferant 100.v. 30
Vulnera capitis hyeme minus noxia exiſtūt 918.v.10
Vulnera capitis 916.v.30 & 917.v.10
Vulnera quę ſanabilia & quę mortem afferant 99.v.30
Vulnera quoto die recrudeſcant 807.v.20
Vulnera ſuperciliorum & capitis 157.v.10
Vulneris capitis conſtitutio, & qualitas è vertigine deprehenſa 924.v.20
Vulneris capitis qualitas atramēto ſcriptorio deprehenſa 924.v.30
Vulneris curandi ratio 803. verſic. 10
Vulneris per haſtam, pugionem aut iaculum illati curatio 442. v.20
Vulnerum tractandorum ratio in curatione obſeruanda 808.v.10
Vulnerum collocatio 869.v. 10
Vulnerum oſſis capitis quot genera 918.v.10
Vulnerum varietates & genera, quomodo internoſcenda 100.v.20
Vulnus à ſagitta inflixum, læſo innocuum perſexannos extitit 1048.v.10

X.

XAnthii radix vterorum dolorem ſedat 753. v.20

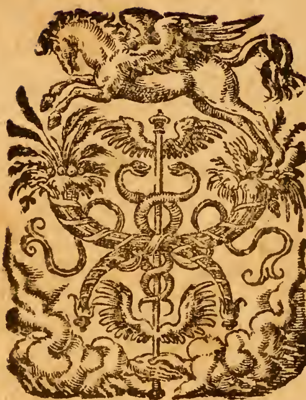
Z.

ZEa contuſa & contrita; eiusque vſus 704.v. 30

FINIS.

TYPOGRAPHICA ERRATA.

Fol.23. l.13.ratione. fol.39.l.3. multam. fol.45.l.12 ſignificat. fol.57.l.7.rubor.62 l.19.nutrimentum. 76.l.18 acutè. fol.99.l.37.nec. fol.175.l.21 educunt. fol.203.l 31.adſit. fol. 287. lege 285. fol.294. l.36. internuncius. fol.323 l ult. fermentatus. fol.340. l.34 ſolſtitium. fol.375.l.29. ſtratus corpus. fol.468.l.12.robuſtus. fol.500.l 32. Trium. fol.575. l.110. morbus. fol.577. l.38. temulentia. fol.582. l ult. autumnalium. fol.653.l.18.faſtidium. fol.732.l.20. cortex. fol. 839. l. 17.immiſi. fol.860.l.18.ſermonem. fol.898.l.25.feruorem. fol. 676. l.19.febris. fol.1017. l.26. inſomnio. fol. 1030. l.26. parte. fol.1152.l.ult.cognatorum.

COUNTWAY LIBRARY OF MEDICINE
R
126
H4
1596
RARE BOOKS DEPARTMENT